This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

B 862,595

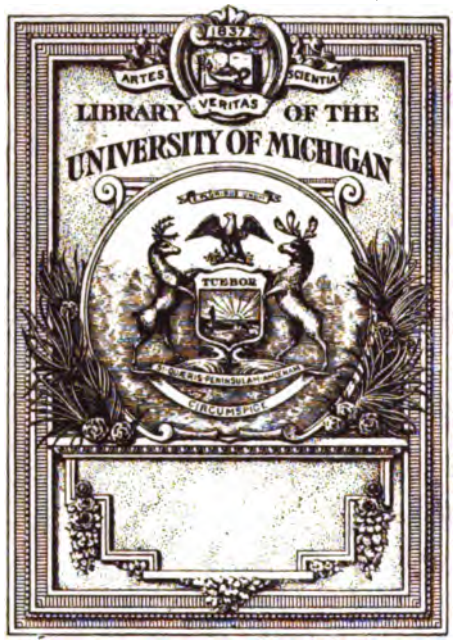
1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SIRCUMSPICE

89278
A75
1885

892.78
A75
1885

ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ ΑΡΑΒΙΚΗ

ΕΚ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΝ ΣΠΑΝΙΩΝ ΣΥΛΛΕΓΕΙΣΑ

ΥΠΟ

ΦΡ. ΑΥΓ. ΑΡΝΟΛΔΟΥ

ΜΕΤΑ ΛΕΞΙΚΟΥ

Μεθερμηνευθέντος ἐκ τῆς Ἀγγλικῆς

εἰς

ΤΟΥ ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΝΟΜΑΤΙΟΥ ΘΡΟΝΟΥ

ΠΡΩΤΟΣΥΓΓΕΛΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Ἐκδίδεται Ἀδείᾳ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

ΜΕΛΧΙΣΕΔΕΚΟΥ ΤΟΥ Α΄.

ΕΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΟΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ Π. ΤΑΦΟΥ.

1885

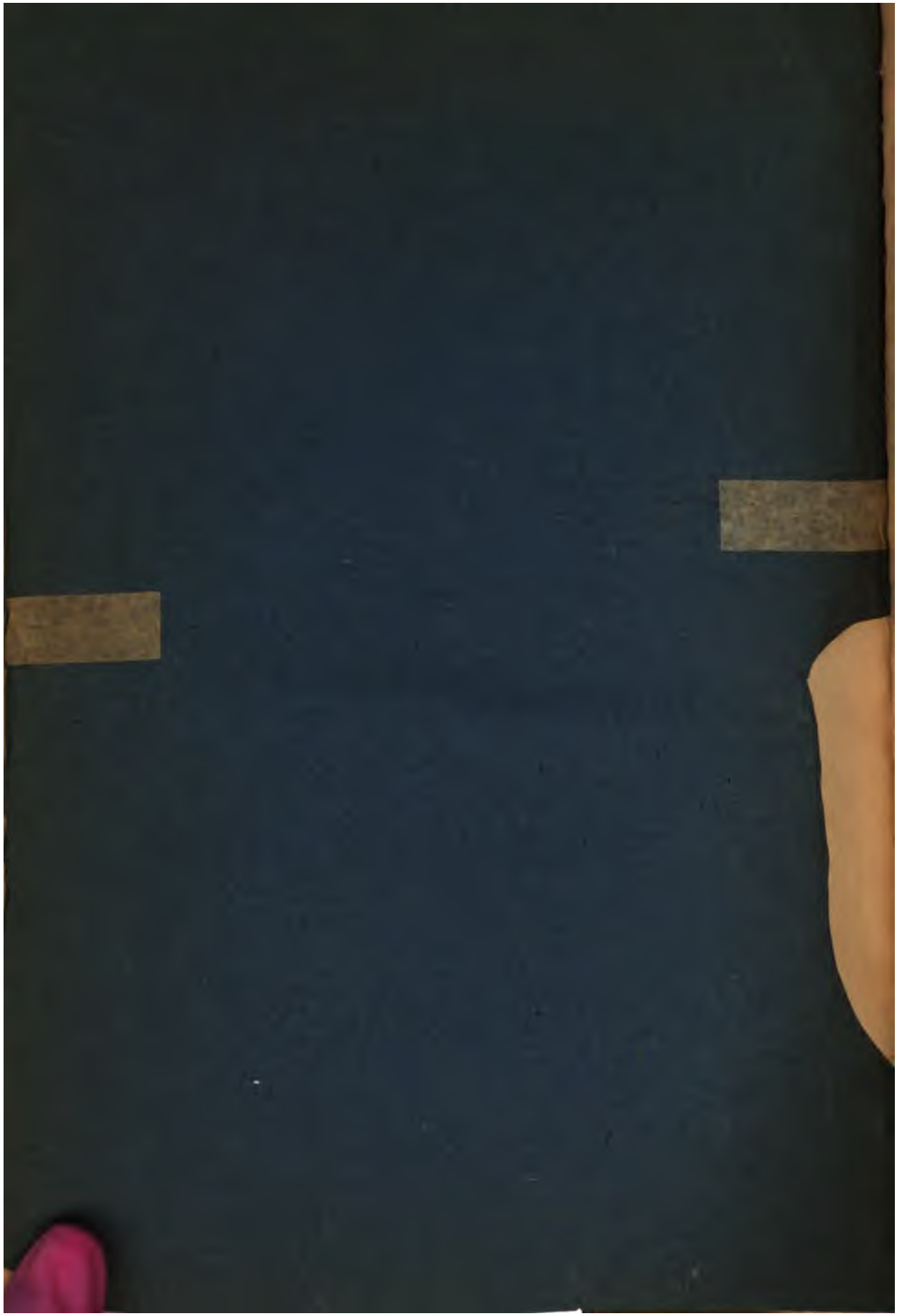

ΤΩι

ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΩι ΘΕΙΟΤΑΤΩι ΤΕ

ΚΑΙ ΑΓΙΩΤΑΤΩι ΠΑΤΡΙΑΡΧΗι

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ

ΚΥΡΙΩ ΚΥΡΙΩ

ΝΙΚΟΔΗΜΩι

ΤΩ ΓΕΡΑΡΩ ΚΑΙ ΚΛΕΙΝΩ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΗ

ΕΜΟΙ ΔΕ ΚΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑ ΠΑΤΡΙ

ΚΑΙ ΤΡΙΣΕΒΑΣΤΩ ΔΕΣΠΟΤΗ

ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ ΑΪΔΙΟΥ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ

ΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ ΤΗΝΔΕ

ΠΑΝΕΥΛΑΒΩΣ ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ

Ο ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ

President Angell of Michigan
University, Ann Arbor.

with compliments
of the Archimandrite
Stephanos Kyriakides

Jerusalem, May 2, 1887.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

« Μέλλει δ' ὁ θρόνος οὗτος ὑπὸ τὴν ἐπ' αἰσιωτάτοις οἰωνοῖς ἀρχομένην Πατριαρχείαν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἀναδειχθήσεσθαι ἔντιμος, ἰσχυρὸς καὶ σεβαστὸς τοῖς πᾶσι καὶ κτήσεσθαι ὄνομα μεῖζον τοῦ ἀρχαίου, ἐλπίδας λαμπροτέρας τῶν παρελθουσῶν καὶ τύχας κρείττονας παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα». Καὶ ταῦτα ἐν ἄλλοις ἔλεγόν που τῆς κατὰ τὴν ἐπὶ τὸν Ἁγιώτατον, Ἀποστολικὸν καὶ Πατριαρχικὸν τῶν Ἱεροσολύμων θρόνον ἀνάρρησιν τοῦ νῦν εὐκλεῶς Πατριαρχεύοντος Μακαριωτάτου καὶ Θειοτάτου Πατριάρχου ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ τοῦ Α'. ἐμῆς προσλαλιᾶς, ἅπερ δὴ καὶ ἁπλᾶ μὲν τότε, ἀλλὰ πιστὰ τῆς τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας πεποιθήσεως ἀπηχήματα τυγχάνοντα, ἔμελλον ἄρα ἐν οὕτω βραχεῖ χρόνῳ ἐπαληθεύσειν. Διότι ἡ Ἁγιωτάτη τῶν Ἐκκλησιῶν Μήτηρ δεινῶς ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν πολεμουμένη καὶ ἀμειλίκτως σπαρασσομένη, ἔξωθεν μὲν ὑπὸ τῶν γνωστῶν καὶ φανερῶν αὐτῆς ἐχθρῶν, τῶν αἰωνίως τῆς τε τιμαλφέσι δικαιώμασι καὶ προνομίοις καὶ τῷ ποιμνίῳ αὐτῆς ἐπιτιθεμένων, ἔνδοθεν δὲ ὑπὸ τῶν ἔτι δεινοτέρων πολεμίων, τῆς ἀκηρύκτου δηλονότι διχονοίας, τῆς ὑπερφιάλου φιλαυτίας, τῆς κακῆς διαχειρίσεως καὶ τῆς οἰκονομικῆς μέχρι χρεωκοπίας δυσχερείας, ἐν τοιαύτῃ ἦν καταστάσει, ὥστε μηδ' ἐκείνους δύνασθαι χεῖρονα αὐτῇ εὕξασθαι. Ἅμα δ' ὁ νῦν λαμπρῶς τὰ τῆς πρωτογενοῦς ἐν Σιὼν Ἐκκλησίας ἀνέχων καὶ κοσμῶν ἰσχυρὸς καὶ συνετὸς ἀνὴρ εἰς τὴν Πατριαρχείαν καθίστατο, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀρχὴ τῶν ἀγαθῶν ἐγίγνετο. Αὐτίκα, πνεῦμα ζωῆς ἐνεφυσήθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, αἱ ἀπειλοῦσαι αὐτὴν καταιγίδες κατηυνάσθησαν, τὰ περιστάντα αὐτῇ δεινὰ παρῆλθον ὡς νέφος, τὰ οἰκονομικὰ δι-

ηυθετήθησαν, ἡ διαχείρησις ηὐτρεπίσθη, τὸ ὑπέρογκον χρέος ἠλαττώθη, τὰ σχολεῖα ἀνωρθώθησαν, πολλαὶ τῶν ὑπαρχουσῶν Ἐκκλησιῶν ἐκαλλωπίσθησαν, νέαι δ' ἀνηγέρθησαν καὶ ἀνεγείρονται, τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἐβρόντησε πολλαχοῦ τῆς Ἁγίας Γῆς, πολλὰ τῶν διαβουκοληθέντων καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μάνδρας ἐκπεσόντων προβάτων, τὴν πλάνην ἀποπτύσαντα, ἐπανέδραμον εἰς τοὺς περιβόλους αὐτῆς, καὶ ξένα δὲ προσῆλθον, εἴσοδον ἐξαιτούμενα, τὰ γεραρὰ τοῦ θρόνου προνόμια εὐτόλμως καὶ συνετῶς ὑπεστηρίχθησαν, οἱ ἱεροὶ τῆς Ἐκκλησίας κανόνες καὶ αἱ θεῖαι παραδόσεις αὐστηρῶς ἐτηρήθησαν, ἡ τέως ἐκλελυμένη πειθαρχία τοῦ Κλήρου ἀποκατέστη, καὶ τὸ ἀπὸ πολλοῦ ἀφανισθὲν ἠθικὸν ἐκεῖνο ἀξίωμα καὶ ἐκκλησιαστικὸν ὕψος ἐπανασυστάν, ἤρξατο, ὥςπερ ἄλλοτε, θαυμασίως ἐπιδρῶν ἐπὶ τὰ τοῦ θρόνου πράγματα. Καὶ ταῦτα μὲν πάντα ἐγκωμίων ἄξια καὶ τοιαῦτα, οἷα οὐθ' οἱ φίλοι τοῖς ἐπαίνοις μεγεθύναι, οὐθ' οἱ ὡς ἄλλως ἔχοντες ταῖς συκοφαντίαις ἀμαυρῶσαι δυνήσονται, ἀλλ' ἄλλη καὶ ἄλλων λόγων ὑπόθεσις. Ὃ δὲ μέλλω λέγειν, τοῦτ' ἔστι τὸ μάλιστα ἡμῖν ἐνταῦθα διαφέρον, ὅτι δηλονότι ὁ φιλόμουσος Πατριάρχης καὶ τὰ τῆς παιδείας οὕτως ἐπλάτυνεν, ἐκράτυνε καὶ κατὰ τὸν ἐνόντα τρόπον ἠσφαλίσατο, ὥστε βεβαιοτέραν μὲν τὴν μέλλουσαν αὐτῶν ἀκμὴν καὶ τελεσφόρησιν, βασιμώτερα δὲ καὶ εὐχρηστότερα τὰ ἐκ τούτου τῷ θρόνῳ πλεονεκτήματα παρασκευάσαι. Ὁρῶν δέ, ὅτι οἱ ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μαθητευόμενοι Ἑλληνόπαιδες, ἐξ ὧν δή, μετὰ τὸ τὰς ἑαυτῶν σπουδὰς περάναι, προσλαμβάνονται οἱ τὸν ἀνώτερον τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Κλῆρον συγκροτοῦντες, ἐν μεγάλῃ ὀλιγωρίᾳ ἐποιοῦντο μέχρι τοῦδε τὴν σπουδὴν καὶ ἐκμάθησιν τῆς τὰ μάλιστα ἀναγκαιοτάτης αὐτοῖς Ἀραβικῆς γλώσσης, ἔγνω, ὅπως δραστικώτερον ἐπιβάλῃ καὶ ἀποτελεσματικωτέραν ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτῶν τὴν ἐκμάθησιν αὐτῆς. Αὐτόδηλον γάρ, ὅτι οὐ σμικρὸν κρατύνεται τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐν τοῖς ἁγίοις τόποις κράτος, ἐπειδὰν οἱ ἐν τῇ χορείᾳ τῆς τῶν ἁγιοταφιτῶν ἀδελφότητος κατειλεγμένοι καὶ τὸν ἀνώτερον Κλῆρον τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου ἀπαρτίζοντες, ἔρεισμα ἀείποτε κάλλιστον αὐτοῦ ὄντες, εἰδήμονες ὦσι τῆς ἐπιχωρίου γλώττης, ἐν ἀμέσῳ σχέσει καὶ συναφείᾳ πρὸς τοὺς ἀραβοφώνους ὁμοδόξους καὶ ἑτεροδόξους δυνάμενοι οὕτω διατελεῖν. Καὶ δὴ ἐπεξέτεινε μὲν τὸν κύκλον τῶν Ἑλληνικῶν

μαθημάτων ἐν τοῖς σχολείοις, διδασκάλους δὲ κατέστησε τοὺς ἀμφοτέρας τὰς γλώσσας ἱκανῶς ἐπισταμένους, ὥρισε δὲ ῥητῶς, ὅπως ἀποπέμπηται μὲν τῆς Πατριαρχικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς πᾶς Ἕλλην τρόφιμος, μὴ θέλων ἐκμαθεῖν τὴν Ἀραβικήν, ἀποπέμπηται δὲ πᾶς ἰθαγενής, τὴν Ἑλληνικὴν περὶ ὀλίγου ποιούμενος. Οὕτω δὲ μόνον καὶ μόνον οὕτω, καλῶς ποιῶν, ἐλπίζει, ὅτι ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ δυνήσεται συγκροτῆσαι σῶμα λογίων κληρικῶν, ἱκανῶν παρατάξασθαι πρὸς τὰ τοῦ προσηλυτισμοῦ τάγματα καὶ ἀποκροῦσαι τὸν ἐντεῦθεν ἐπαπειλούμενον τῇ Ἐκκλησίᾳ κίνδυνον. Καίτοι δὲ ἡ τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης σπουδὴ ἦν καὶ πρότερον μετὰ μεγάλης ἐν τοῖς κανονισμοῖς αὐστηρότητος ἐπιβεβλημένη, καὶ ἡ διδασκαλία, ἐγίγνετο παρ' ἀνδρῶν τὰ μάλα ἐγκρατῶν αὐτῆς καὶ περὶ τὸ ἐκυτῶν ἔργον ἐπιμελῶν, πλὴν ἀλλ' οὐδεὶς ἀνεδείχθη Ἕλλην Ἀραβιστής, ἱκανὸς κἂν μίαν συντάξαι πρότασιν, δυναμένην τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ὑποστῆναι. Ἓν δὲ τῶν κυρίων καὶ προφανεστάτων αἰτίων τούτου ἦν ἡ παντελὴς τῶν ἀναγκαίων πρὸς τὴν ἐκμάθησιν τῆς γλώσσης βοηθητικῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ βιβλίων ἔλλειψις. Τὰ ἐπὶ τούτῳ ἐν χρήσει μέχρι τοῦδε βιβλία ἦσαν, κείμενόν τι Ἀραβικόν, οὐδαμοῦ τῶν σελίδων αὐτοῦ ὑφ' Ἑλληνικῆς λέξεως κηλιδούμενον, καὶ Γραμματικὴ ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον καὶ πανταχόθεν Ἀραβική. Δι' ὃ δὴ καὶ ὁ γεραρὸς Πατριάρχης γιγνώσκων καλῶς, ὅτι ἅπαντες οὐκ εἰσι Σκαλίγηροι, ὅπως τοσαύτας ἐν τῇ Ἀραβικῇ φιλολογίᾳ ἄνευ βοηθημάτων κατακτήσεις ποιήσωνται, ὥστε καὶ Γραμματικὴν τῆς γλώσσης συγγράψαι, βουλὴν ἀμετάτρεπτον ἔλαβεν, ἵν' ὡς τάχιστα προμηθεύσηται τοῖς μαθητευομένοις τὰ ἀπαιτούμενα. Ἀκούσας δέ, ὅτι Χρηστομάθειά τις Ἀραβικὴ ἀπὸ δύο ἤδη πρὸ τῆς ἑαυτοῦ ἐκλογῆς ἐτῶν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Τυπογραφείῳ ἐκυλινδεῖτο, καὶ ὅτι ἡ ἐκτύπωσις αὐτῆς ὑπ' ἄλλων οὐ πολλῆς τινος ἀξίας βιβλίων παρηγκωνίζετο, ἐξετάσας καὶ κατιδὼν τὴν σπουδαιότητα καὶ εὐχρηστίαν τῆς βίβλου, ἐπέταξε μὲν τὴν ταχεῖαν ἐκτύπωσιν αὐτῆς, ἣν δὴ καὶ μετὰ χεῖρας ἔχομεν, ἐφρόντισε δὲ καὶ περὶ ἐκδόσεως, ἐπίγε τοῦ παρόντος, ἐπιτόμου Ἀραβικῆς Γραμματικῆς, ἥτις καὶ προελεύσεται, Θεοῦ συναιρομένου, εἰς φῶς πρὸ τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου. Προτίθεται δὲ καὶ μείζονα Ἀραβικὴν Γραμματικὴν καὶ γενικόν, ἀλλ' ἐπίτομον, Ἀραβο-ελληνικὸν καὶ Ἑλληνο-αραβικὸν ἐκδοῦναι Λεξικὸν καὶ συλλογὴν Ἀναγνωσμάτων μετὰ Λεξιλογίου πρὸς χρῆσιν τῶν

πρωτοπείρων, (ἡ γὰρ προκειμένη Χρηστομάθεια μαθηταῖς ἱκανῶς ἤδη ἀμφοτέρας τὰς γλώσσας ἀκριβοῦσιν ὥρισται), καὶ δὴ καὶ συλλογὴν Γυμνασμάτων εἰς μετάφρασιν ἐξ ἑκατέρας εἰς τὴν ἑτέραν γλῶσσαν, ἵν' οὕτω συμπληρώσῃ τὴν σειρὰν τῶν πρὸς τὴν ἐκμάθησιν τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης ἀναγκαίων βιβλίων. καὶ ἅπαξ διὰ παντὸς ἐκποδὼν ποιήσηται τὰ σπουδαίως εἰς δεῦρο τὴν εἰς τὰ πρόσω φορὰν τῆς σπουδῆς αὐτῆς ἀναχαιτίζοντα. Καὶ ὁ μὲν Μακαριώτατος καὶ Ἁγιώτατος Πατὴρ καὶ Πατριάρχης ἡμῶν τοιαῦτα πράττων καὶ διανοούμενος καὶ τὰ παρόντα πρὸς τὸ κάλλιστον τέλος κατευθύνων, δόξαν ἑαυτῷ κατασκευάζεται εὐκλεᾶ καὶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα μνημονευθησομένην· ἐγὼ δέ, ὅστις, καί περ ὑπ' οὐκ ὀλίγων τακτῶν τε καὶ ἐκτάκτων ἀσχολιῶν ἀντιπερισπώμενος, καὶ πολλῶν βοηθητικῶν βιβλίων στερούμενος, ἀλλὰ τοῖς ἐκείνου στοιχῶν διανοήμασι καὶ θάρρος ἀπὸ τούτων ἀντλήσας, ἐτράπην ἐπὶ τὴν τοῦ ἐπιπόνου τούτου ἔργου συντέλεσιν, ἔρχομαι λέξων περὶ αὐτοῦ. Καὶ ἐπειδὴ τῷ σπουδαστῇ τῆς Ἀραβικῆς ἢ καὶ πάσης ἄλλης γλώσσης καὶ φιλολογίας χρησιμώταταί εἰσι γνώσεις τινὲς γενικαὶ περὶ αὐτῶν· παρ' ἡμῖν δὲ οὐδὲν εἰσέτι, ἐφ' ὅσον ἴσμεν, ὑπάρχει βιβλίον, οὔτε μέγα, οὔτε μικρόν, περὶ τοιαύτης πραγματευόμενον ὑποθέσεως, ἔγνων, ὅπως, πρὶν ἢ δηλώσω τὰ κατὰ τὴν προκειμένην Χρηστομάθειαν, μεταξυλογήσω τινὰ περί τε τῶν πλεονεκτημάτων τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης ὡς ὀργάνου πρὸς ἔκφρασιν ἐννοιῶν, καὶ περὶ τῆς ταχείας ἀκμῆς, τῆς εὐρύτητος καὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς Ἀραβικῆς φιλολογίας καὶ τέχνης. Ἐρανιζόμενος δὲ ταῦτα ἐκ τῶν προχείρων μοι πηγῶν καὶ ἰδίως τοῦ περὶ Ἀραβίας συγγράμματος τοῦ πολυμαθοῦς Ἄγγλου Κ. Ἀνδρέου Κρίχτον, εὐελπιστῶ, ὅτι τῷ μὲν ἄλλως ἐντευξομένῳ εἰς ὠφέλιμον γενήσονται πληροφορίαν, τῷ δ' ἰδίως σπουδαστῇ καὶ εἰς φιλοπονίας ὑπέκκαυμα.

Ἡ Ἀραβικὴ γλῶσσα ἐξετάζεται μετὰ τῶν ἀδελφῶν διαλέκτων τῆς Σημιτικῆς καλουμένης ὁμάδος. Ἡ πλουσιότης αὐτῆς, καίπερ ἀξέστου τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ βαθμηδὸν ἀναπτυχθείσης, ἦν ἀείποτε παροιμιώδης. Πολλὰ δὲ συνέδραμον οὐ μόνον εἰς τὸ καταστῆσαι αὐτὴν ἀφθονωτάτην, ἀλλὰ καὶ τηρῆσαι ὁπωσδήποτε ἀδιάφθορον κατὰ τὰς μεγάλας πολιτικὰς καὶ φιλολογικὰς κινήσεις, τὰς ἐκ διαλειμμάτων τὰ παρακείμενα τῇ Ἀραβίᾳ ἔθνη ἀναστατωσάσας. Πέρσαι, Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι ἀλληλοδιαδόχως ἐπεχείρησαν καὶ εἰς

τὴν χώραν τῶν Ἀράβων εἰσβαλεῖν· ἀλλ' ἡ τραχύτης τοῦ ἐδάφους, ἡ σπάνις βοσκῆς, ἡ ἔλλειψις ὕδατος καὶ ἡ ἀνδρία τῶν κατοίκων πάντοτε ὑπερήσπιζον καὶ διέσωζον αὐτήν. Καί τοι δὲ οἱ Ἀβυσσινοὶ ἢ Αἰθίοπες ἐπελθόντες κατέλαβον ἐπαρχίας τινάς, ἀλλ' ἡ κατοχὴ αὕτη ὑπῆρξε μερικὴ καὶ βραχυχρονιωτέρα ἢ ὥστε ἐπενεγκεῖν ἐπαισθητὴν τῷ πολιτεύματι, τῇ γλώσσῃ καὶ τοῖς ἐθίμοις τῆς χώρας ἀλλοίωσιν.

Περὶ δὲ τῆς ἐκτάσεως τῆς γλώσσης ταύτης παρατηροῦμεν, ὅτι, ἐπειδὴ αἱ τῶν Ἀραβικῶν ῥημάτων ῥίζαι εἰσὶν ἐν γένει τριγράμματοι, ἡ σύνθεσις τῶν εἴκοσι ὀκτὼ γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου, εἰς κύβον ὑψουμένων, παρέχεται περὶ τὰς 22,000 πρωτοτύπους ῥίζας, ἤτοι στοιχεῖα τῆς γλώσσης, καὶ ὑποδείκνυσι διὰ μιᾶς τὴν εὐρύτητα καὶ ἀχάνειαν αὐτῆς. Διότι, καί τοι μέγας ἀριθμὸς τῶν ῥιζῶν τούτων ἀμετακλήτως ἠρανίσθη, καί τινες ἴσως οὐδέποτε περιῆλθον τὸν κύκλον τῆς χρήσεως, καὶ ὅμως, ἄν, μηδόλως ὑπολογιζόμενοι τὰς τετραγραμμάτους ῥίζας, ὑποθώμεθα μόνον 10,000 ὡς πραγματικῶς ὑπαρχούσας καὶ ὅτι ἑκάστη κατὰ μέσον ὅρον πέντε τοὐλάχιστον ὑφίσταται μεταβολὰς κατὰ τὸν σχηματισμὸν παραγώγων ῥημάτων καὶ ὀνομάτων, ἡ ὅλη γλῶσσα ἀπαρτισθήσεται ἐκ 50,000 λέξεων καὶ πολλὰς ἄλλας δυναμένων ὑπελθεῖν παραλλαγὰς κατὰ τοὺς γραμματικοὺς κανόνας. Πρὸς δὲ τούτοις, ἡ Ἀραβικὴ γλῶσσα φαίνεται ἀποτροπιαζομένη τὰς συνθέτους λέξεις, περιφράζει δὲ ἀπαρεγκλίτως τὰ σύμπλοκα νοήματα. Ἔστι δὲ καὶ οὗτος ἰδιάζων τις χαρακτὴρ αὐτῆς καί τινων ἄλλων συγγενῶν διαλέκτων, συμβαλόμενος οὐχ' ἥκιστα εἰς τὴν καταπληκτικὴν αὐτῆς γονιμότητα. Διότι, ἐπειδὴ ἕκαστον μέρος πολυμελοῦς τινος ἐννοίας δεῖται μιᾶς τινος λέξεως πρὸς ἔκφρασιν, τοσαῦται λέξεις ἐλογίσθησαν ἀπαραίτητοι εἰς τὴν τῆς γλώσσης συμπλήρωσιν, ὅσαι ἁπλαῖ ἔννοιαι ἦν ἀνάγκη, ὅπως ἀπαγγελθῶσιν. Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν σαφήνειαν καὶ ἀκρίβειαν ἡ γλῶσσα αὕτη τολμᾷ ἀντερίσαι πρὸς πάσας τὰς ἄλλας γνωστὰς καὶ δὴ καὶ τὰς ἀρίστας. Εὐμοιρεῖ δέ τινος στρογγυλότητος καὶ λακωνισμοῦ, ἀποδεικνύοντος αὐτὴν ἐπιτηδείαν εἰς εὐκρινῆ καὶ ἐναργῆ παράστασιν διανοημάτων, ἅτινα ἀδύνατον ἐν ταῖς νεωτέραις γλώσσαις εὐλήπτως ἄνευ ὀχληρῶν περιφράσεων ἐκφράσαι.

Περὶ δὲ τῆς ταχείας ἀκμῆς, τῆς εὐρύτητος καὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς Ἀραβικῆς φιλολογίας καὶ τέχνης μανθάνομεν τὰ ἑξῆς. Τοσοῦτος ὑπῆρξεν ὁ τῶν Ἀράβων ζῆλος πρὸς τὴν παιδείαν, ὥστε εἷς

αἰὼν καὶ μικρόν τι πλέον ἐξήρκεσε πρὸς τὴν παρ' αὐτοῖς ἀνάπτυξιν καὶ ἐξάπλωσιν τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης. Ἡ ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ'. λαμπρὰ ἐν Γαλλίᾳ ἐποχὴ τῆς μεγαλοφυΐας ἐπῆλθε δώδεκα αἰῶνας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κλόβις· ἀλλὰ τοῦ Ὄμαρ τὴν Ἀλεξανδρινὴν βιβλιοθήκην τὸ 641 πυρπολοῦντος, τὸ 750 ἀνήρχετο εἰς τὸν θρόνον τῶν χαλιφῶν ὁ οἶκος τῶν Ἀββᾶς, τῶν μεγαλοψύχων τῆς παιδείας προστατῶν.

Τοῦ παραδόξου τούτου φαινομένου ἥτε αἰτία προφανὴς καὶ ἡ ἑρμηνεία εὔκολος. Οἱ Ἄραβες ἦταν λαὸς ἥκιστα ἀνεπτυγμένος καί, ἀκριβῶς εἰπεῖν, ἐν βαρβαρότητι διετέλει· ἀλλ' ὁπότε, μετὰ τὸ παραδέξασθαι τὸ Μουσουλμανισμόν, ἤρξαντο κατακλύζοντες καὶ κατακτώμενοι χώρας εὐδαίμονας καὶ πεπολιτισμένας, τὰ κατ' αὐτοὺς ἀλλοίαν ἔλαβον τροπήν. Καταλαβόντες ἐν βραχεῖ σχετικῶς χρόνῳ σπουδαιοτάτας τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἐπαρχίας, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Παλαιστίνην καὶ τὴν Συρίαν, αἵτινες ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας διετέλεσαν ἕδραι τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιστήμης καὶ μεγαλουργίας καὶ ἐλθόντες οὕτως εἰς ἐπαφὴν πρὸς λαοὺς ἐν τρυφῇ μὲν εἰθισμένους, ἀλλὰ κατὰ πάντα ἑαυτῶν ὑπερτέρους, ἔκθαμβοι ἐγένοντο πρὸς τὰ τέως ἄγνωστα ἑαυτοῖς καὶ θαυμάσια τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς φιλεργίας κατορθώματα, ὧν τὴν ἐπίδρασιν πάντα τοῦ κόσμου τὰ ἔθνη κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ὑπέστησαν. Καὶ κατὰ μὲν ἀρχάς, πιστοὶ τῷ τῆς ἐρήμου πνεύματι, ἐκθύμως ἐπεδίωξαν τὸ τῆς καταστροφῆς ἔργον· ἀλλ' εἶτα κατιδόντες, ὅτι οὐ δυνήσονται δεσπόσαι ἀσφαλῶς τῶν χωρῶν, ὧν κύριοι ἐγένοντο, ἐὰν μὴ ἔχωσι καὶ τὰς ἀπὸ τῆς ξένης ἐπιστήμης μεγάλας ὠφελείας καὶ βοηθείας, ἔπαθον ὅ,τι καὶ οἱ τῆς Ἑλλάδος κρατήσαντες Ῥωμαῖοι, καὶ νικήσαντες ἐν πολέμῳ, ἡττήθησαν διανοητικῶς, τοὺς ἰδίους αἰχμαλώτους δεσπότας ἑαυτῶν πνευματικοὺς καὶ διδασκάλους ἀναγκασθέντες ἀσπάσασθαι. Καὶ ἐνταῦθα δὲ ἡ πρόοδος αὐτῶν ἦν τοσοῦτον ταχεῖα, ὅσον καὶ ἡ ἐν τοῖς πεδίοις τῆς μάχης. Ἀλλ' ὁ ἔξωθεν προσληφθεὶς ἕτοιμος ἐκεῖνος πολιτισμός, ἐξωτερικὸς καὶ κατ' ἐπιφάνειαν μέχρι τέλους διέμεινεν, καὶ τῷ γενικῷ τῆς φύσεως ὑποκύψας νόμῳ, ἅμα ἀναλάμψας καὶ ἀπεσβέσθη, αὐτοὺς μὲν εἰς τὴν προτέραν ἀσημότητα καὶ ἀφάνειαν, ἡμῖν δὲ πολλὰ ἱστορικῆς ἀξίας φιλολογικὰ λείψανα καταλιπών.

Καί τοι δὲ καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔτι τοῦ πρώτου τῶν Ὀμαγιαδῶν χαλιφῶν ἡ Ἑλληνικὴ μεγαλοφυΐα ἤρξατο ἐπιδρῶσα ἐπὶ τὸ Ἀραβικὸν πνεῦ-

μα, ἀλλ' ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῆς Ἀραβικῆς φιλολογίας ἐν τῇ Ἀνατολῇ χρονολογεῖται κυρίως ἀπὸ τῆς μεγάλης καὶ τελικῆς τῆς Ἀραβικῆς Αὐτοκρατορίας διαιρέσεως, ὅτε καὶ τὸ Βαγδάτιον ἀνήρθη εἰς δόξαν καὶ ἀκμήν. Τῷ Ἕλληνι ἰατρῷ Γεωργίῳ ὀφείλουσιν οἱ Σαρακηνοὶ τὴν παρ' ἑαυτοῖς εἰσαγωγὴν τῆς ἰατρικῆς. Ὁ δὲ περιβόητος Ἀρσὴν σὺρ-Ρασίδ (هارون الرشيد). ὅστις, ὁπότε ἀνελάμβανε περιοδείαν τινά, εἶχεν ἑκατὸν λογίους ἀκολούθους, νομοθετήσας νόμον κελεύοντα ῥητῶς τὴν παρ' ἑκάστῳ τεμένει ἀνέγερσιν καὶ σχολείου, μετὰ μείστης ἀνεξιθρησκείας προσελάμβανε τοὺς ἐπιστήμονας παντὸς θρησκεύματος, καὶ πρῶτον ἐπιμελητὴν ἐπὶ τὰς ἀκαδημαϊκὰς τῆς Αὐτοκρατορίας σπουδὰς κατέστησε Νεστοριανόν τινα ἐκ Δαμασκοῦ Χριστιανόν, Ἰωάννην Ἴπν Μασσουαί (يوحنا بن ماسويه) ὀνομαζόμενον. Τὸ δὲ φιλελεύθερον τοῦ Χαλίφου τούτου παράδειγμα ἀξιεπαίνως μιμησαμένων καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, ταχέως αἱ ἐν τῇ πρωτευούσῃ καλλιεργούμεναι ἐπιστῆμαι διεδόθησαν καὶ ἀλλαχοῦ.

Ὁ Αὔγουστος ὅμως τῆς Ἀραβικῆς φιλολογίας ὑπῆρξεν ὁ ἐκ πρώτης ἡλικίας τοῖς βιβλίοις καὶ τῇ σπουδῇ προσηλωθεὶς ἀλ-Μαμοῦν (المأمون). Οἱ πράκτορες αὐτοῦ ἐν Συρίᾳ, Αἰγύπτῳ καὶ ἀλλαχοῦ ἦσαν ἐντεταλμένοι, ἵνα συλλέγωσι τὰ σπουδαιότερα τῶν χωρῶν ἐκείνων βιβλία. Χωρὶς δὲ τούτων, καὶ οἱ στρατηγοί, ἐπιμελῶς συναθροίζοντες, προσέφερον τῷ θρόνῳ τοῦ χαλίφου τὰ ἐκ τῶν ὑποτασσομένων ἐπαρχιῶν φιλολογικὰ λείψανα, ὡς τὰ τιμαλφέστατα λύτρα, ἅπερ ἠξίου, ἢ ἠδύνατο ἀπαιτῆσαι. Ἑκατοντάδες καμήλων εἰσήρχοντο εἰς Βαγδάτιον, πεφορτισμέναι τόμους Ἑλληνικῆς, Περσικῆς καὶ Χαλδαϊκῆς πολυμαθείας, καὶ ὅσα συγγράμματα ἐζητάζοντο κατάλληλα εἰς διδασκαλίαν, μετεγλωττίζοντο ὑπὸ ἐπιτηδείων μεταφραστῶν εἰς τὴν Ἀραβικήν. Ἡ δὲ αὐλὴ τοῦ Βαγδατίου πλήθουσα διδασκάλων, παιδαγωγῶν, μεταφραστῶν, σχολιαστῶν καὶ ἐπιστημόνων πάσης χώρας καὶ παντὸς συμβόλου ἀνδρῶν, ἐφαίνετο μᾶλλον ὡς τις λογία ἀκαδημία, ἢ ὡς πρωτεύουσα μεγάλου καὶ πολεμικοῦ κράτους. Γινώσκων δὲ ὁ ἀλ-Μαμοῦν τοὺς ἀπείρους φιλολογικοὺς θησαυρούς, τοὺς ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐναποτεταμιευμένους, ὅτε ἐποιεῖτο συνθήκας πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Μιχαὴλ τὸν Γ'., ἐπέβαλεν, ὡς ἕνα τῶν ὅρων, τὴν παράδοσιν συλλογῆς σπανίων καὶ πολυτίμων συγγραμμάτων, ἅπερ καὶ παραλαβὼν ἀμέσως ἐκέλευσεν, ἵνα μεταφρασθῶσιν. Λυπούμεθα ὅμως παρατη-

ροῦντες, ὅτι, κατὰ κακῶς ἐννοουμένην ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ γλώσσης μεροληψίαν, προσέταξεν, ἵνα μετὰ τὸ πέρας τῆς Ἀραβικῆς μεταφράσεως τὰ πρωτότυπα χειρόγραφα καῶσιν.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν παρακμὴν τῆς δυνάμεως τῶν Ἀββασιδῶν πολλοὶ χαλίφοι διεγένοντο προστατεύοντες τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν. Ὁ Μοστάνσερ (المستنصر) ἐκόσμησε τὸ Βαγδάτιον διὰ τοῦ περιφήμου γυμνασίου, τοῦ ἀπ' αὐτοῦ ἐλ-Μοστανσερίου (المستنصرية) ἐπονομασθέντος, ὅπερ κατὰ τοὺς Σαρακηνοὺς ἱστορικοὺς ὑπερτέρει ἁπάντων τῶν ἐν τῷ Μωαμεθανικῷ κράτει ὑπαρχόντων, οὐ μόνον κατὰ τὸ κάλλος τοῦ κτιρίου καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν φοιτητῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν πλουσιότητα τῶν προσόδων, τῶν ἀφιερωθεισῶν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ. Ἐχορηγεῖτο δὲ τοῖς μὲν Καθηγηταῖς τακτικὸς μηνιαῖος μισθὸς μετ' ἐπιμισθίου, τοῖς δὲ μαθηταῖς πλουσιοπάροχον παντὸς εἴδους σιτηρέσιον· καὶ ἰατροὶ δ' ἔμμισθοι ἐτάχθησαν, ὅπως ἐπισκέπτωνται τοὺς ἐν αὐτῷ, καὶ βαλανεῖα εἰς ἰδίαν αὐτῶν χρῆσιν ὑπῆρχον. Τῷ παραδείγματι τοῦ Αὐτοκράτορος ἐνίοτε ἐστοίχουν καὶ Βεζίραι καὶ Διοικηταὶ ἐπαρχιῶν. Ὁ Ἄχμεδ ἴπν Τουλοῦν, ἀντιβασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου, διένεμε καθ' ἕκαστον μῆνα τοῖς δοκιμωτάτοις θεολόγοις τῆς χώρας ἐκείνης 1000 δηνάρια χρυσᾶ (Λίρ. Ἀγγλ. 462, σελ. 10.) καὶ ἀπέστειλεν εἰς Βαγδάτιον οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν 2,200,000 (Λίρ. Ἀγγλ. 1,017,500) χάριν τῶν αὐτόθι πτωχῶν καὶ λογίων. Βεζίρης δέ τις τοῦ Βαγδατίου ἐδαπάνησεν εἰς ἀνέγερσιν γυμνασίου 200,000 δηνάρια (Λίρ. Ἀγγλ. 92,500), καὶ ἐπροικοδότησεν αὐτὸ δι' ἐτησίας προσόδου 15,000 δηναρίων (Λίρ. Ἀγγλ. 6,937, σελ. 10.) Τὰ δὲ σχολεῖα τῆς πρωτευούσης τοσαῦτα ἦσαν τὸν ἀριθμόν, ὥστε τῶν ἀγαθῶν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως μετεῖχον κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐγγὺς 6,000 μαθηταὶ πάσης τάξεως τῆς κοινωνίας, ἀπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ εὐγενοῦς μέχρι τοῦ τοῦ χειρώνακτος.

Τὴν δὲ σπουδαιότητα τῶν σχολείων τοῦ Βαγδατίου δυνάμεθα εἰκάσαι ἀσφαλῶς ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ποιητῶν, ἱστορικῶν, ἀστρονόμων καὶ ἄλλων τῆς ἐπιστήμης θιασωτῶν, οὓς παρήγαγε καὶ ὧν ἐπὶ πολὺν χρόνον ηὐπόρει ἡ πόλις αὕτη ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τοῦ Μωαμεθανικοῦ κράτους μέρος. Ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ ὁποσοῦν ἐπιστήμῃ πόλει ἀνεφύησαν σχολεῖα, ἀκαδημίαι καὶ βιβλιοθῆκαι. Ἡ Βασόρα καὶ ἡ Κούφα σχεδὸν ἐξισώθησαν τῇ πρωτευούσῃ κατὰ τὴν φήμην καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐνδόξων συγγραφέων. Ἡ Δαμασκός, τὸ Ἀλέ-

πιον, ἡ Βέλχ, τὸ Ἰσπαχὰν καὶ ἡ Σαμαρκάνδα διεθρυλλήθησαν ὡς ἑστίαι τῆς ἐπιστήμης. Δόξαν δὲ μεγίστην ἑκάστη πόλις ὑπελάμβανε τὸ συλλέγειν καὶ φυλάττειν τοὺς τῆς φιλολογίας θησαυρούς, καὶ ἐθρυλλήθη, ὅτι ἰατρός τις ἰδιώτης οὐκ ἐδέξατο τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βοχάρας ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι τετρακόσιαι κάμηλοι μόλις ἐξήρκουν εἰς τὴν τῶν ἑαυτοῦ βιβλίων μετακόμισιν.

Ὁ αὐτὸς πρὸς τὰ γράμματα ζῆλος συμμετηνέχθη ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ἀσίας. Ἡ Αἴγυπτος ἀνεφάνη καὶ πάλιν ἄσυλον τῶν γραμμάτων· ὁ δὲ Ἰσπανὸς Ἑβραῖος Βενιαμὶν Τουδέλας ἀναφέρει ἐν τῷ ἰδίῳ περιοδικῷ, ὅτι εὗρεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πλείονα τῶν εἴκοσι σχολείων, εἰς ἃ ἐφοίτων οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν διατρίβοντες. Τὸ Κάϊρον ὀλίγῳ ὕστερον πολλὰ ἐπεδείκνυτο σχολεῖα· ἡ δὲ αὐτόθι βιβλιοθήκη ἠρίθμει 100,000 χειρόγραφα, φιλοτίμως ἀντεγεγραμμένα, πολυτελῶς δεδελτορραφημένα καὶ διανεμόμενα ἐπὶ ἐπιστροφῇ τοῖς σπουδασταῖς ἀζηλοτύπως καὶ ἀφιλαργύρως. Διηυθετίζοντο δέ, πρῶτα μὲν τὰ ἀντίγραφα καὶ αἱ ἑρμηνεῖαι τοῦ Κορανίου, ἔπειτα τὰ περὶ τῶν παραδόσεων τοῦ Μωάμεθ συγγράμματα, τούτοις δ' ἠκολούθουν τὰ νομικά, καὶ ἐφεξῆς ἐτίθεντο τὰ φιλολογικά, ποιητικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ κατὰ τὴν ἑκάστων οἰκείαν τάξιν. Οἱ ἱστορικοὶ τῆς Ἀφρικῆς ἔχαιρον ἐνδιατρίβοντες τῇ περὶ τὰ ἀκαδημαϊκὰ καθιδρύματα ἀναγραφῇ, ἅτινα ἐκαλλώπιζον καὶ κατελάμπρυνον τὰς πόλεις, τὰς ἀνὰ ἅπαντα τὰ παράλια τῆς Βερβερίας κατεσπαρμένας. Ἐν ταῖς πόλεσι Καϊροάν, Λαράς, Φὲζ καὶ Μαρόκκο ἐθαλλον περίβλεπτα τῆς παιδείας φυτώρια, ἐν οἷς ἠνθολόγει ὁ σπουδάζων λαός· αἱ δὲ βιβλιοθῆκαι αὐτῶν διέσωσαν τῇ Εὐρώπῃ πολλὰ πολύτιμα συγγράμματα, οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ὑπάρχοντα. Ἐξαιρέτως ὅμως ἐν Ἰσπανίᾳ ἡ Ἀραβικὴ μάθησις οὐ μόνον πλησιφαεστέρα ἐξέλαμψεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μακρότερον ἢ ἐν τῇ Ἀνατολῇ χρόνον ἀπαστράπτουσα διετέλεσεν. Ἡ Κορδόβα, ἡ Σεβίλλη καὶ ἡ Γρενάδα ἀντεφιλοτιμοῦντο πρὸς ἀλλήλας ὑπὲρ τῆς λαμπρότητος καὶ σπουδαιότητος τῶν ἰδίων ἀκαδημιῶν, γυμνασίων καὶ βιβλιοθηκῶν. Ὁ Χαλίφης Χάκεμ ἤγειρεν ἐν Κορδόβᾳ γυμνάσιον καὶ συνέστησε βιβλιοθήκην περιέχουσαν 400,000 τόμους· ὁ δὲ Κασίρι ἠρίθμησε τὰ ὀνόματα καὶ τὰ συγγράμματα ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἀνδρῶν διαπρεψάντων ἐν αὐτῇ. Ἡ τῆς Γρενάδας ἀκαδημία ἤνθει, ἐπιστατοῦντος τοῦ περιφήμου Σιάμσ-ἐδ-δίν (شمس الدين) ἐκ Μουρκίας· ὁ δὲ ἴπν ἀλ-

Μουταουάκκελ (المتوكل), ὁ κατὰ τὴν δωδεκάτην ἑκατονταετηρίδα ἐνταῦθα βασιλεύσας, ἐκέκτητο βιβλιοθήκην, ἧς πολλὰ χειρόγραφα διετηρήθησαν ἐν τῷ Ἐσκουριάλ. Μόνον ἐν ταῖς πόλεσι τῆς Ἀνδαλουσίας ὑπῆρχον ἑβδομήκοντα βιβλιοθῆκαι πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ. Ὀλίγας καὶ ταύτας λίαν ἀμυδρὰς γνώσεις ἔχομεν περὶ τῆς σειρᾶς τῶν μαθημάτων καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν Ἀραβικῶν σχολείων ὀργανισμοῦ. Πάντα τὰ πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν νέων φροντιστήρια ἦσαν, ἀκριβῶς εἰπεῖν, θρησκευτικά, καὶ δι' αὐτὸ ἀείποτε ἠγείροντο ἐγγύτατα τῶν Τεμενῶν. Ὑπῆρχον δ' ἐν γένει δύο εἴδει σχολείων. Καὶ ἐν μὲν τοῖς πρώτοις οἱ μαθηταὶ ἐδιδάσκοντο τὴν ἀνάγνωσιν, τὴν γραφὴν, καὶ τὴν θρησκείαν, ἀπὸ τοῦ Ἀραβικοῦ ἀλφαβήτου βαθμηδὸν εἰς τὸ Κοράνιον προαγόμενοι, ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς ἀναγνώσεως τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον συντεταγμένοι κανόνες εὔληπτοι καὶ ἀκριβεῖς. Τὰ δὲ ἕτερα, Μαδάρας (مدارس) καλούμενα καὶ συνήθως ἐγγὺς τῶν Τεμενῶν καὶ ταῦτα κείμενα, συνίσταντο ἐνίοτε καὶ ὡς ἀνεξάρτητα ἱδρύμενα. Ἐνταῦθα ἀνεπτύσσοντο τὰ ὑψηλότερα μαθήματα τῆς γραμματικῆς, λογικῆς, θεολογίας καὶ νομικῆς. Ἡ διεύθυνσις ἑκάστης σχολῆς ἀνετίθετο ἀνδρὶ ἐκλεγομένῳ ἐκ τῶν εὐπαιδευτοτέρων καὶ συχνάκις ἀσχέτως πρὸς τὰς θρησκευτικὰς αὐτοῦ δοξασίας. Καίτοι δὲ ἀγνοοῦμεν, εἰ πάντες οἱ μαθηταὶ ἐξητάζοντο, γινώσκομεν ὅμως θετικῶς, ὅτι ἐν Ἱσπανίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ οἱ τῆς ἰατρικῆς τοὐλάχιστον σπουδασταὶ αὐστηροτάτας ὑφίσταντο τῆς ἑαυτῶν ἱκανότητος δοκιμασίας. Ὁ Κασίρι ἀναφέρει πραγματείαν, ὑπό τινος Καθηγητοῦ ἐκ Κορδόβας συντεταγμένην καὶ περιέχουσαν 77 ζητήματα, τοῖς ἰατρικοῖς ὑποψηφίοις προτεινόμενα· καὶ ὅτε ὁ ἀρχιατρός (رئيس الاطباء) ἐπείθετο περὶ τῆς δεξιότητος αὐτῶν, τότε ἐδίδου αὐτοῖς δίπλωμα, φέρον τὴν ἑαυτοῦ ὑπογραφὴν καὶ παρέχον αὐτοῖς ἄδειαν τοῦ μετέρχεσθαι ἀκωλύτως τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἐπάγγελμα.

Οἵα δήποτε δὲ καὶ ἂν ἦν ἡ τῶν Σαρακηνῶν εἰς τὰς θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς ἐπιστήμας πρόοδος, τὸ στάδιον ὅμως τῶν σπουδῶν αὐτῶν περιελάμβανε σειρὰν μαθημάτων εὐρυτάτην καὶ τὰ μάλιστα συντείνουσαν εἰς τὸ ἐξασκῆσαι καὶ ἀναπτύξαι πᾶσαν δύναμιν τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ. Τὴν Γραμματικὴν καὶ Ῥητορικὴν ἤσκουν μετ' ἰδιαζούσης ἐπιμελείας πάντες, ὅσοι ἔχαινον πρὸς φιλολογικὰς τιμὰς καὶ εὐδοξίας. Καὶ ὁ μὲν Ἀβδάλλαχ ἱπν Χέσαμ (عبد الله بن هشام)

ἐπεθεώρησε τὰ ἔργα καὶ διώρθωσε τὰ σφάλματα ἑκατὸν προτέρων Γραμματικῶν. Τῶν δὲ πολλῶν ῥητόρων τῶν παρ᾽ αὐτοῖς εὐδοκιμησάντων, ὁ μὲν Μάλεχ (مالك) ἐνομίζετο παθητικώτατος· ὁ δὲ Σερίφ (الشريف) συνεκίρνα τεχνηέντως τὸν ὄγκον τῆς ποιήσεως καὶ τὸ νευρῶδες τῆς πεζολογίας. Ὁ Χαρίρι (الحريري) ἐτιμήθη οἷα Δημοσθένης τις καὶ Κικέρων· οἱ δὲ ἀκαδημαϊκοὶ αὐτοῦ λόγοι ἐλέγοντο, ὅτι ἔδει, ὅπως γραφῶσιν οὐχὶ ἐπὶ χάρτου ἢ παπύρου, ἀλλ᾽ ἐπὶ μετάξης καὶ χρυσοῦ. Ὁ ἐκ Γρενάδας Βέδρ-εδ-δὶν (بدر الدين), ὁ περὶ τὸν ἕκτον τῆς Ἐγείρας αἰῶνα δοξασθείς, ἐκαλεῖτο Πυρσὸς τῆς Ῥητορείας· ὁ δὲ Σακκάκι (السكاكي), ὅστις συνέγραψε ῥητορικόν τι ἔργον, καλούμενον «ἡ Κλεὶς τῶν Ἐπιστημῶν», ἤκουσεν Ἄραψ Κυιντιλιανός.

Ἐν τῇ ποιήσει ὅμως τοσαύτη ὑπῆρξεν ἡ γονιμότης τοῦ τῶν Ἀράβων πνεύματος, ὥστε λέγονται, ὅτι παρήγαγον πλείονα ἔμμετρα ἔργα ἢ ἅπαντα τὰ ἄλλα ἔθνη ὁμοῦ. Μάλιστα δ᾽ ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ Ἀροῦν καὶ ἀλ-Μαμοῦν ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ὑπὸ τοὺς Ὀμαγιάδας ἐν Ἱσπανίᾳ ἐπέτειλαν αἱ φαειναὶ ἐκεῖναι πλειάδες τῶν ποιητῶν, τῶν ἱπποτικῶν ἐραστῶν καὶ τῶν ῥωμαντικῶν ἡγεμονίδων, οὓς οἱ Σαρακηνοὶ ἀρέσκονται ἀντιπαραβάλλοντες πρὸς τὸν Ἀνακρέοντα, τὸν Πίνδαρον καὶ τὴν Σαπφώ. Καὶ ὁ μὲν Μοτανάββι (المتنبي), ὁ ὕπατος τῶν Ἀράβων ποιητῶν ἐκ Κούφας, ἐβελτίωσε τὴν στιχουργίαν· ὁ δὲ Χαλὶλ ἰπν Ἄχμεδ (الخليل بن احمد) πρῶτος καθυπέβαλεν αὐτὴν ὑπὸ τεχνικοὺς κανόνας. Πολλοὶ τῶν ὕστερον τοῦ Βαγδατίου Χαλιφῶν καὶ Σουλτάνοι τῆς Μοσούλης, τοῦ Ἀλεπίου, τῆς Σεβίλλης καὶ τῆς Κορδόβας ἐπέδωκαν ἑαυτοὺς τῇ ποιήσει. Ἀλλὰ καὶ γυναῖκες εὐδόκιμοι ποιήτριαι ἀνεδείχθησαν. Ἡ Βαλαδάτα (الوالدة) ἡ θυγάτηρ τοῦ Χαλίφου τῆς Κορδόβας, ἴσον τῇ μεγαλοφυίᾳ τὸ κάλλος κεκτημένη, ἐλογίζετο ὡς Ἀραβὶς Σαπφώ. Ἡ Ἄϋσαι (عايشة) καὶ αὕτη ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἡγεμονικοῦ οἴκου, οὐδόλως ὑπελείπετο τῆς προῤῥηθείσης· οἱ δὲ λόγοι καὶ τὰ ποιήματα αὐτῆς συχνάκις ἀνεγινώσκοντο ἐν τῇ βασιλικῇ ἀκαδημίᾳ, θαυμαζόμενα καὶ θορυβούμενα. Ἡ Λάβανα, (لبنة) ἐκ τῆς αὐτῆς λογίας πρωτευούσης ὁρμωμένη, οὐ μόνον ἐκλείσθη ὡς ποιήτρια, ἀλλ᾽ ἦν ἐντριβεστάτη τῆς φιλοσοφίας καὶ ἀριθμητικῆς, καὶ προήχθη εἰς δημόσιον ὑπούργημα, οὗ-

τινος σπανίως γυναῖκές ἠξιώθησαν, ὅηλονότι τὸ τοῦ ἐξ ἀπορρήτων γραμματέως παρὰ τῷ Χαλίφῃ Χάκεμ. Ἡ πόλις Σεβίλλη ἐσεμνύνετο ἐπὶ τῇ Σαφίᾳ (صفية), ἥτις ἐθαυμάζετο ἐν ἴσῃ μοίρᾳ ἐπὶ τῇ ἀνθηρᾷ ποιήσει καὶ τῇ δοκίμῳ αὐτῆς καλλιγραφίᾳ. Τῆς αὐτῆς πόλεως τέκνον ἦν καὶ ἡ ἀλ-Γασάνια (الغسانية), ἡ τοὺς Χαλίφας κελαδήσασα, καὶ δὴ καὶ ἡ Μαρία (ماوية), ἡ τῇ ἐπωνυμίᾳ τῆς Ἀραβίδος Κορίννης τιμηθεῖσα. Τοσοῦτον δ' ἐγένετο τὸ πλῆθος τῶν ποιητῶν, ὥστε ὁ Ἀβού-λ-Ἀββᾶς (ابو العباس), υἱὸς τοῦ Χαλίφου Μοτάσεμ (المعتصم), γράψας ἐξέδωκεν ἐπίτομον αὐτῶν βιογραφίαν, 130 ὀνόματα ἀπαριθμοῦσαν. Ἰδίως ὅμως ἐν τῷ μεγάλῳ Ἀναμίκτῳ τοῦ Θαάλεβι (الثعالبي), τῷ καλουμένῳ Γιατίματ (يتيمة) καὶ περιέχοντι τοὺς βίους καί τινας στίχους τῶν χαριεστέρων ποιητῶν, τῶν ἐν Συρίᾳ, Αἰγύπτῳ, Μεσοποταμίᾳ, Χαλδαίᾳ, Ἀραβίᾳ, Περσίᾳ καὶ Γαρταρίᾳ διαλαμψάντων, δύναταί τις κατιδεῖν δείγματα τῆς ὡραιότητος, γλαφυρότητος καὶ σεμνοπρεπείας τῆς Ἀραβικῆς Μούσης. Συλλογαὶ ποιημάτων, ἀξιωθέντων τῆς τιμῆς τοῦ ἀναγνωσθῆναι δημοσίᾳ ἐν ταῖς ἀκαδημίαις, καλοῦνται Διβάνια. Ὑπάρχουσι δὲ πολλὰ τοιαῦτα ἐν Ἰσπανίᾳ, περιλαμβάνοντα εἰδύλια, ἐλεγεῖα, ἐπιγράμματα, ᾠδάς, σατύρας, καὶ σχεδὸν πᾶν εἶδος ποιήσεως γνωστὸν τοῖς Ἕλλησιν ἢ Ῥωμαίοις. Ἐπισημότερα τῶν Διβανίων τούτων ἦσαν τὰ τοῦ Ἀβοὺ Ναουὰς (ابو نواس) καὶ Ἰβὴν Μακάννις (ابن مكانس), ὅστις διὰ τὴν ἐπιγραμματικὴν αὐτοῦ ὀξύνοιαν ἐπεκλήθη — Ἄραψ Μαρτιάλιος. Καὶ ὅμως, καὶ τοσαύτης ἀφθονίας καὶ ποικιλίας ὑπαρχούσης, παρετηρήθη, ὡς παράδοξον φαινόμενον, ὅτι οὐδὲν ποίημα ἔχουσιν οἱ Ἄραβες ἀκριβῶς ἐπικὸν ἢ δραμματικόν. Οὔτε Ὅμηρον ἔχουσιν ἐπιδείξασθαι οὔτε Σοφοκλῆ. Ἐπιδόντες δὲ εἰς τὰς κατωτέρας ἰδέας τῆς ποιήσεως, ῥᾳδίως κατεφρόνησαν τῶν ὑψηλοτέρων, ὧν οὐκ ἠδυνήθησαν ἐφικέσθαι, καὶ αἵτινές εἰσι τὸ ἀσφαλὲς κριτήριον τῆς τελειότητος καὶ τοῦ ὕψους, εἰς ὃ δύναται ἡ μεγαλουργὸς καὶ δαιμονία τοῦ ὄντως ἐθνικοῦ καὶ παγκοσμίου ποιητοῦ φαντασία μεταρσιωθῆναι.

Τῇ μελέτῃ τῆς Ἱστορίας ἐφίδρωσαν οἱ Ἄραβες. Καί τοι δὲ οὐδένα παρήγαγον ἱστορικόν, δυνάμενον ἀντιπαρρησιάσασθαι πρὸς τὸν Θουκυδίδην ἢ Τάκιτον, δευτέρας ὅμως καὶ ἰδίως τρίτης τάξεως τοσούτους εἶχον ἱστορικούς, ὥστε καὶ ἁπλοῦς κατάλογος τῶν ὀνο-

μάτων αὐτῶν τόμον ὁλόκληρον δύναται πληρῶσαι. Ἐπιφανέστεροι ἐν αὐτοῖς εἰσιν ὁ Ἀβοὺ-λ-Φάραζ, (ابو الفرج) ὁ Ἀβοὺ-λ-Φέδα (ابو الفداء), συγγραφεὺς γνωριμώτατος ἔν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Δύσει, καὶ ὁ ἴπν-ελ-Κιάτεπ (ابن الكاتب) ὁ κατὰ τὴν 14ην ἑκατονταετηρίδα ἀκμάσας. Πολυγραφώτατος ὅμως πάντων ἐγένετο ὁ ποιητής, ἱστορικὸς καὶ γλωσσομαθὴς ἴπν Χάσεμ (ابن هاشم) ἐκ Κορδόβας, οὗτινος τὰ πεζὰ καὶ ἔμμετρα ἔργα τοσοῦτον ἦσαν πολυάριθμα, ὥστε ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἀποθανόντος, λέγεται, ὅτι συνήθροισε τετρακόσια τεύχη, 80,000 σελίδας περιέχοντα. Ὁ δὲ ἴπν Χαγιὰν (ابن حيّان) συνέγραψε δέκα τόμους περὶ Ἱσπανίας, καὶ ἑτέραν ἱστορίαν, εἰς ἑξήκοντα τόμους συμπληρουμένην. Πᾶν κράτος, πᾶσα ἐπαρχία, πᾶσα πόλις, μᾶλλον ἢ ἧττον γνώριμος, ἐπεδείκνυτο τὸν ἑαυτῆς χρονογράφον ἢ ἱστορικόν. Πλήρης τις ἱστορία τῆς Ἱσπανίας ἀπὸ τῶν χρόνων, καθ' οὓς ἡ χώρα τὸ πρῶτον κατωκήθη, μέχρι τέλους τῆς 1Ε'. ἑκατονταετηρίδος, ἐκτιθεῖσα τὴν γεωγραφίαν, τὰ προϊόντα καὶ τὰ σχολεῖα αὐτῆς, διεξυφάνθη ὑπὸ ἓξ ἀλλεπαλλήλων συγγραφέων, ἐξαντλήσασα τὴν φιλοπονίαν καὶ ἐπιμονὴν 115 ἐτῶν. Πολὺς καὶ ἀδιεξίτητός ἐστιν ὁ ἀριθμὸς τῶν χρονικῶν, ἀπομνημονευμάτων καὶ λογογραφιῶν, χωρὶς τῶν περιγραφῶν ἰδιαιτέρων βασιλείων, ἐπαρχιῶν καὶ πόλεων. Ἐπίσης δυσάριθμά εἰσι καὶ τὰ Ὑπομνήματα καὶ αἱ Βιογραφίαι τῶν διαφόρων χαλιφῶν καὶ ἄλλων περιβλέπτων ἀνδρῶν. Οἱ δύο Ῥάζις (الرازي), πατὴρ καὶ υἱός, ἐκ Κορδόβας, πολλοὺς καὶ μεγάλους τόμους ἐπλήρωσαν ἐνδόξων γενεαλογιῶν καὶ χρονικῶν. Ὁ Ἀβοὺ-λ-Οὐαλὶδ ἐκ Σεβίλλης συνέγραψεν ἱστορίαν τῶν Ὀμαγιαδῶν ἐν Ἱσπανίᾳ, οὐχὶ ἀνομίαν τῇ ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸν 10ον αἰῶνα ἀκμάσαντος Μασούδι (المسعود) περὶ τῶν τῆς Ἀσίας χαλιφῶν φιλοπονηθείσῃ. Τοσοῦτο δ' εὐκατάφοροι πρὸς τὸ γράφειν οἱ Ἄραβες οὗτοι βιογράφοι ἐγένοντο, ὥστε, ὡσανεὶ πᾶσα ἄλλη ὑπόθεσις ἐξενενώθη, καὶ ἐπ' αὐ ἠν τὴν ἄλογον ἐτράπησαν κτίσιν. Ὁ ἴπν Ζαΐδ (ابن زيد) ἐκ Κορδόβας καὶ ὁ Ἀβοὺ-λ-Μουνδὰρ (ابو المنذر) ἐκ Βαλενσίας ἀνέγραψαν γενεαλογικὴν ἱστορίαν τῶν περιφήμων Ἵππων· ὁ δὲ ἀσ-Σουέκι (الشويكي) καὶ ὁ Ἀβδοὺ-λ-Μάλεκ (عبد المالك) ἔγραψαν περὶ Καμήλων τῶν ὀνομαστῶν. Ὁ τελευταῖος συγγραφεύς, ὃς ἦν καὶ διάσημος Ἀρχαιολόγος, ἐξέδωκε καὶ ὀγκωδέστατον ἱστορικὸν Λεξικόν. Οἱ Ἄραβες ἐκέκτηντο Ἐγκυκλοπαιδείας, Γεω-

γραφικὰ λεξικὰ καὶ παντὸς εἴδους κριτικῶν καὶ βιογραφικῶν ὑποθέσεων συμπιλήματα. Καί, ὡς εἰπεῖν, ἐγίνωσκον πάσας τὰς ἐφευρέσεις, αἵτινες συντέμνουσι τὸν κόπον, ἀποσκορακίζουσι τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναδιφήσεως καὶ παρέχονται εὐχερείας εἰς ῥᾴθυμον περιεργίαν. Τὸ Λεξικὸν τῶν Ἐπιστημῶν, ὑπὸ Μουχάμμαδ Ἀβοὺ Ἀβδ-άλλαχ (محمد ابو عبدالله) ἐκ Γρενάδης, ἦν ἔργον πολύμοχθον, ἐξ ἑνδεκα συγκείμενον μερῶν, ὧν ἀποσπάσματα τοῦ δευτέρου καὶ τὰ τέσσαρα τελευταῖα διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν. Παρόμοιόν τι συμπίλημα ἐγένετο ὑπὸ τοῦ σοφοῦ ἐλ-Φαράβι (الفرابي), ὅστις ἐλάλει ἑβδομήκοντα δύο γλώσσας καὶ ἔγραψε περὶ πάσης τότε γνωστῆς ἐπιστήμης.

Οὐδὲ τῆς Νομισματολογίας ἦσαν ἄπειροι οἱ Σαρακηνοί. Ὁ Νάμαρι (النمري) καὶ ὁ Μακρίζι (المقريزي) συνέταξαν ἱστορίας τῶν Ἀραβικῶν νομισμάτων· ὁ δὲ δεύτερος ἔγραψε διατριβὴν περὶ τῶν νομίμων μέτρων τοῦ βάρους καὶ μήκους. Ὁ Ἰπν Ἀσάκερ (ابن عساكر) συνέγραψεν ὑπομνήματα περὶ τῶν πρώτων ἐφευρετῶν τῶν τεχνῶν· ὁ δὲ Γαζζάλι (الغزالي) ἐξέδωκε σοφὸν περὶ τῶν Ἀραβικῶν ἀρχαιοτήτων πόνημα, ἐν ᾧ μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας πραγματεύεται περὶ τῶν σπουδῶν καὶ τῶν ἀνακαλύψεων τῶν ἑαυτοῦ συμπολιτῶν.

Καὶ τὴν Γεωγραφίαν, ὅσον ἦν ἐπ' αὐτοῖς, περιεργάσαντο. Ἐν τῇ τοῦ Καΐρου βιβλιοθήκῃ ἐξέλαμπον δύο ὀγκώδεις σφαῖραι, ἡ μὲν ἐξ ὀρειχάλκου, ἡ δ' ἑτέρα ἐξ ἀργύρου, ὑπό τινος Ἄραβος Κοσμογράφου φιλοτεχνηθεῖσαι. Ὁ ἀνωτέρω ὡς ἱστορικὸς μνημονευθείς Ἀβοὺ-λ-Φέδα καὶ ἐνταῦθα εὐδόκιμος ἐγένετο. Οἱ δὲ τῆς Ἱσπανίας Σαρακηνοὶ πολλὰ ἐμόχθησαν περὶ τὴν ἐπιστήμην ταύτην. Ὁ Κασίρι ἀριθμεῖ δέκα καὶ ὀκτὼ Περιοδείας ἢ Ὁδοιπορικὰ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν, πολλὰς χώρας ἁπλῆς χάριν προσκτήσεως καὶ διαδόσεως Γεωγραφικῶν γνώσεων διαπορευσαμένων. Ὁ Ἰπνου-ῤ-Ῥασὶδ (ابن الرشيد) διώδευσε τὴν Ἀφρικήν, Αἴγυπτον καὶ Συρίαν, ὁμιλῶν καὶ συναναστρεφόμενος τοῖς τὰ μάλιστα ἐξέχουσιν ἀνδράσι τῶν χωρῶν ἐκείνων, ἃς μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς ἀξιολογωτέρων ἀκαδημιῶν καὶ βιβλιοθηκῶν περιγράφει ἐν τῷ ἰδίῳ Ὁδοιπορικῷ. Καὶ σπέρματα δέ τινα στατιστικῆς καὶ πολιτικῆς οἰκονομίας, ἐπιστημῶν πρὸ ἑνὸς μόλις αἰῶνος δημιουργηθεισῶν καὶ ὁσημέραι ἀναπτυσσομένων, ἀναφαίνονται ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Ἀσεμ-Ἰπν-Μάλεκ (عاصم بن مالك)· ὅστις ἀποσταλεὶς εἰς Ἱσπανίαν ὡς ἀντιβασιλεὺς τοῦ χαλίφου Ὄμαρ τοῦ Β'.,

συνέταξε πρὸς πληροφορίαν αὐτοῦ στατιστικὴν τῆς Ἱσπανίας ἐπιθεώρησιν, ἐν ᾗ ἐπολυπραγμόνησεν οὐ μόνον τὰς ἐπαρχίας καὶ πόλεις μετὰ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν λιμένων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ κλίμα, τὸ ἔδαφος, τὰ ὄρη, τὰ φυτὰ καὶ τὰ ὀρυκτά. Καταλογισάμενος δὲ ἀκριβῶς τὰ εἰς αὐτὴν εἰσαγόμενα ἐμπορεύματα, ὑπέβαλε καὶ τὴν μέθοδον, καθ' ἣν τὰ προϊόντα αὐτῆς, φυσικά τε καὶ τεχνητά, κατασκευαζόμενα, ἠδύναντο χρησιμώτατα καταστῆναι.

Καὶ περὶ τὴν Φιλοσοφίαν δὲ καὶ Μεταφυσικὴν ἠσχολήθησαν, συντόνως ἐγκύψαντες τῇ μελέτῃ τῶν φιλοσοφικῶν μεγαλουργημάτων τοῦ δαιμονίου Ἑλληνικοῦ νοῦ, καὶ πολλῶν καὶ ἐνταῦθα τὰ ὀνόματα εἰσέτι δι' εὐφήμου μνήμης ἄγονται. Καὶ ὁ μὲν Γαζζάλι μετεχείρισε τὰς θεωρίας τῆς μεταφυσικῆς εἰς τὴν θεολογίαν· ὁ δὲ ἐκ Βασόρας προερχόμενος καὶ ἐπὶ τοῦ ἀλ-Μαμοῦν ἀκμάσας ἀλ-Κένδι (الكندي), τοσοῦτον παρὰ τοῖς συγχρόνοις διεθρυλλήθη, ὥστε καὶ ὁ Ἄραψ Φιλόσοφος κατ' ἐξοχὴν ἐπεκλήθη· συνέγραψε δὲ περὶ τὰ διακόσια ἔργα, καταδεικνύοντα, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἦν ἐγκρατὴς ἁπασῶν τῶν ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ ἐποχῆς γνώσεων.

Καὶ τῆς σπουδῆς τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν εὐμεθόδως ἀντελάβοντο. Ἐν ταῖς σχολαῖς τοῦ Βαγδατίου καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ἡ τῆς Ἰατρικῆς ἐπιμέλεια ὑπεξεκαίετο ὑπὸ τῶν γενναίων φιλοδωρημάτων τῶν χαλιφῶν· μεταφράσεις δὲ τοῦ Γαληνοῦ καὶ Ἱπποκράτους προῆλθον ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐργαστηρίου, ὅπερ ἐνέδυσε τὸν Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλη χιτῶνα Ἀραβικόν. Ὁ Σεραπίων (سرابيون), ὁ ἀλ-Κένδι, ὁ Θάβετ ἴπν Κούρρα (ثابت بن قرّة), φίλος τοῦ χαλίφου Μοτάδεδ, ὁ Βαχτίσσουα (بختيشوع) καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Δζιβραὴλ (جبرائيل) σὺν ἄλλοις πολλοῖς διέπρεψαν ἐπὶ ἰατρικαῖς γνώσεσιν. Ὁ Ῥάζι ἢ Ῥάζις (الرازي), διευθυντὴς τοῦ νοσοκομείου τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος Ῥὲ ἐν Ἰράκῃ καὶ ὕστερον καθηγητὴς ἐν τῷ Γυμνασίῳ τοῦ Βαγδατίου, πάντων τῶν συγχρόνων πολυμαθέστατος ἐδοκιμάσθη. Πολλαὶ ἀσθένειαι συνήθεις καὶ σπάνιαι περιεγράφησαν καὶ πολλῶν νέων φαρμάκων ὑπ' αὐτοῦ τὸ πρῶτον χρῆσις ἐγένετο. Πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις σπουδαίοις καὶ ἰδίως ἰατρικοῖς τοῦ ἀνδρὸς τούτου συγγράμμασι τὸ μᾶλλον περιεργίας ἄξιον καὶ ἴσως μάλιστα πάντων εἰς τὸ ἀναδείξαι αὐτὸν περιώνυμον ὡς συγγραφέα συντελέσαν, ἐστὶ διατριβή τις περὶ εὐφλογίας καὶ ἰλαρᾶς, ἡ πρώτη γραφεῖσα περὶ

τῶν ἀσθενειῶν τούτων πληροφορία. Πολλῷ ὅμως χαριεστέραν καὶ μείζω αὐτοῦ δόξαν φαίνεται εἰληφὼς ὁ πολὺς Ἀβδ-άλλαχ ἴπν Σίνα (عبد الله بن سينا), ὁ γνωστὸς ὑπὸ τὸ σύντομον ὄνομα Ἀβισίνα, ὅστις ὥσπερ Γαληνός τις ἢ Ἱπποκράτης ἐτιμᾶτο. Ἐκτὸς τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἰατρικῆς, ἃς ἰδίως ἐξεπόνησεν, ὁ κύκλος τῆς μαθήσεως αὐτοῦ περιελάμβανε καὶ τὴν ἠθικήν, τὴν μεταφυσικήν, τὴν ἀστρονομίαν, τὴν φιλολογίαν, τὰ μαθηματικά, τὴν φυσικὴν ἱστορίαν καὶ τὴν θεολογίαν. Τοσοῦτο δὲ ταχεῖα καὶ ἐκθαμβητικὴ ὑπῆρξεν ἡ πρόοδος αὐτοῦ, ὥστε, δέκα ἐννέα ἐτῶν ἔτι ὢν τὴν ἡλικίαν, ἐνομίζετο ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐπιστήμαις γεγηρακότων ὡς τοῦτ' αὐτὸ πολυμαθείας τέρας. Τὰ συγγράμματα αὐτοῦ οὐ μόνον ἐχρησίμευον ὡς κείμενα ἐν τοῖς σχολείοις τῶν Σαρακηνῶν, ἀλλὰ μετεφράσθησαν καὶ ἐσχολιάσθησαν πρὸς χρῆσιν καὶ τῶν φροντιστηρίων τῆς Εὐρώπης, καὶ διετέλεσαν ὡς μαντεῖα ἰατρικὰ ἐπὶ 600 ἔτη.

Τοῖς Ἄραψιν ὀφείλονται πολλοὶ ὅροι φαρμακευτικοί, οἷοι ἡ νάφθα, ἡ καμφορά, τὸ σιρόπι κτλ., καὶ ἰδίως ἡ πρώτη ἔκδοσις Φαρμακοποιιῶν, ἤτοι βιβλίων περιεχόντων συλλογὴν ἀνεγνωρισμένων καὶ κῦρος ἐχουσῶν συνταγῶν.

Καί τοι δὲ ἡ τῆς Χειρουργικῆς καὶ Ἀνατομίας ἄσκησις ῥηταῖς προσέκρουε τῆς θρησκείας ἐντολαῖς, ἀνεφάνησαν ὅμως ἄνδρες καὶ ταύτην τὴν σελίδα τῆς Σαρακηνῆς μαθήσεως κατακοσμήσαντες. Ἐν δ' ἄλλοις ὁ Ἀβου-λ-Κάσεμ (ابو القاسم) ἐφιλοπόνησεν ἐν τρισὶ βιβλίοις χειρουργικήν, καὶ μόνος αὐτὸς τῶν ἀρχαίων περιέγραψε πολλὰ τῶν εἰς χειρουργικὰς ἐργασίας χρησιμευόντων ἐργαλείων. Καὶ δὴ καὶ τὴν Βοτανικήν, ὡς συνεργὸν τῇ ἰατρικῇ, εὐδοκίμως σπουδάσαντες, πολὺ πέραν τῶν ὁρίων, ἔνθα κατελείφθη ὑπὸ τοῦ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ χριστιανισμοῦ ζήσαντος Διοσκορίδου, προήγαγον. Ἐπλεονέκτει δ' ἁπάντων τῶν Ἀράβων βοτανικῶν, καὶ ἰδίως τοῦ Ῥάζις, Ἀλὶ Ἀββᾶς (علي عبّاس) καὶ Ἀβισίνα, ὁ ἴπν ἀλ-Βειθαρ (ابن البيطر) ἐκ Μαλάγας. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, διαδραμὼν μέγα μέρος τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς καὶ ἀκριβῶς ἐξετάσας ἢ ἀναλύσας πᾶν ὅ,τι εἶδε σπάνιον, περίεργον ἢ πολύτιμον εἰς τὰ τρία βασίλεια τῆς φύσεως, ἐπανελθὼν οἴκαδε ἐδημοσίευσε τὰ πορίσματα τῶν ἑαυτοῦ ἐρευνῶν ἐν τρισὶ βιβλίοις :—Πρῶτον, περὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀρετῶν τῶν φυτῶν· δεύτερον, περὶ μετάλλων καὶ ὀρυκτῶν, καὶ τρίτον, περὶ ζώων.

Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν Χημείαν εἰκότως τοῦ ἐπαίνου τῆς πρωτοτυπίας ἔτυχον· διότι οὐ μόνον μεγάλας ἐν αὐτῇ ἀνακαλύψεις ἐποιήσαντο, ἀλλὰ καὶ πρῶτοι εἰσήγαγον καὶ ἐφήρμοσαν αὐτὴν τῇ ἰατρικῇ. Καὶ πολλοὶ μὲν καὶ ἐντεῦθεν ἐξαιρέτους τιμὰς ἔλαβον, ὁ ἀληθὴς ὅμως Πατριάρχης τῆς Ἀραβικῆς χημείας ὑπῆρξεν ὁ ἐκ Χαρὰν τῆς Μεσοποταμίας ὁρμώμενος καὶ περὶ τὸν ὄγδοον ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνα ἀκμάσας περίπυστος Δζάβερ. Ὁ σοφὸς οὗτος ἐγνώριζεν ἁπάσας τὰς χημικὰς ἀναλύσεις ἀπαραλλάκτως, ὅπως διετέλεσαν μέχρι τέλους τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος. Κατὰ δὲ τὸν Σπρέγγελ τὰ συγγράμματα τοῦ Δζάβερ (جابر), Μεσσοῦε, Ῥάζι, Ἀβοὺ-β-Ῥαΐς (ابو الريس) καὶ Ἀβισίνα εἰσὶν ἔτι καὶ σήμερον ὠφέλιμα τοῖς χημικοῖς, τοῖς δυναμένοις ἀναγνῶναι καὶ κατανοῆσαι αὐτὰ ἐν τῇ πρωτοτύπῳ γλώσσῃ.

Καὶ ἐν τῇ Ἀστρονομίᾳ οἱ Ἄραβες ἱκανῶς προέκοψαν. Ὑπὸ τὴν ἐλευθέριον προστασίαν τοῦ ἀλ-Μαμοῦν οἱ φιλόσοφοι τοῦ Βαγδατίου, πρῶτον ἐν ταῖς πεδιάσι τῆς Σινὰρ καὶ ἔπειτα ἐν ταῖς τῆς Κούφας, κατεμέτρησαν ἐπιμελῶς μίαν μοῖραν τοῦ μεγάλου κύκλου τῆς γῆς καὶ ἀπεφήναντο, ὅτι ἡ περιφέρεια αὐτῆς ἐστι 24,000 μίλια. Ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἡ παράδοξος αὕτη καταμέτρησις ἐγένετο, περιγράφεται λεπτομερῶς ὑπὸ τοῦ Ἀβοὺ-λ-Φέδα, ἀρυσαμένου τὰς ἑαυτοῦ πληροφορίας παρὰ τοῦ Ἰβν Χάλικαν καὶ τῶν τότε ἀρίστων ἱστορικῶν. Καὶ τὴν μὲν κλίσιν τῆς ἐκλειπτικῆς λογισάμενοι εὗρον $23\frac{1}{2}$ μοίρας οὖσαν, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἡλιακοῦ ἡμῶν συστήματος οὐδὲ βῆμα πέραν τῆς τοῦ Πτολεμαίου ὑποθέσεως προὐχώρησαν. Ὁ ἀλ-Βουμάζαρ ἐξέδωκεν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ἀστρονομίαν· ὁ περίφημος ἀλ-Φαργάνι (الفرغاني) συνέγραψε περὶ ἡλιακῶν ὡρολογίων καὶ τῆς ἀστρολάβης. Τῶν δὲ Μουχάμμαδ Ἰβν Μούσα (محمد بن موسى), Ἀβδάλλαχ Ἰβν Σάχλ (عبد الله بن سهل) καὶ Ἰάχια Ἰβν Μανσοὺρ (يحيى بن منصور) μετεωρίσθη ἡ φήμη καὶ ἐθαυμάζοντο οἱ ἀστρονομικοὶ πίνακες ἐπ' ἀκριβείᾳ. Ὁ ἀλ-Βαθάνι (ἢ ἀλ-Βατέγνι) (البتّاني) ὁ μεγίστην τῇ αὐλῇ Χαλιφου Μοκτάδερ τιμὴν περιποιήσας, δικαίως ἐφημίσθη ὡς ὁ πατὴρ τῶν Σαβιανῶν Πινάκων, τῶν καταστρωθέντων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων, ἃς αὐτὸς ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου πόλει Ῥάκκᾳ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη (879—921) ἐποιεῖτο. Ἐξέδωκε δὲ σύγγραμμα, ὅπερ «ἡ ἐπιστήμη τῶν ἀστέρων» ἐπιγραφόμενον καὶ

μέχρις ἡμῶν διασωθέν, μεγάλης ἀπήλαυε παρὰ τοῖς φιλοσόφοις ὑπολήψεως· προσδιώρισε καὶ τὴν κλίσιν τῆς ἐκλειπτικῆς ἀκριβέστερον καὶ εὗρεν, ὅτι ἡ διάρκεια τοῦ τροπικοῦ ἔτους ἦν 365 ἡμέραι καί τι δεκαδικὸν κλάσμα. Ὁ δὲ Ἰὲν Κόρρα ἐξηκρίβωσεν, ὅτι ὁ χρόνος τῆς ἡλιακῆς κυκλοφορίας ἐπληροῦτο εἰς 365 ἡμέρ. 6 ὥρ. 9′ καὶ 12″ λεπτά, ὅπερ οὐ πολὺ ἀπέχει τοῦ σήμερον ὑπολογισμοῦ. Τὰς δὲ ἀστρονομικὰς αὐτοῦ ὑποθέσεις παρεδέξατο ὁ Κοπέρνικος καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Νεύτων, ὁ Ὀρόκκιος, ὁ Φλάμστεδ καὶ ὁ Χάλλεϋ.

Φαίνεται δέ, ὅτι καὶ ἀστεροσκοπεῖα εἶχον οἱ Σαρακηνοί· ὡς τοιοῦτον δ' ἀναφέρεται ὁ ὑψηλὸς πύργος, ὁ παρὰ τῷ περιφήμῳ τῆς Σεβίλλης Τεμένει κείμενος καὶ ἐπιστασίᾳ τοῦ περιωνύμου μαθηματικοῦ Δζάβερ (α. Χ. 1196) ὑψωθείς.

Οὐδὲ τῆς Ὀπτικῆς τὰ σχολεῖα τοῦ Βαγδατίου καὶ τῆς Κορδόβας ἠμέλησαν. Συγγραφεῖς δ' ἐνταῦθα ἀναφέρονται ὁ ἀλ-Φαράβι, ὁ Ἰὲν Χαΐθαμ (ابن الهيثم) καὶ ὁ ἀλ-Χάζεν (الحازن). Καὶ τῶν μὲν δύο πρωτέρων ἀπώλοντο τὰ ἔργα, τὸ δὲ τοῦ ἀλ-Χάζεν περιεσώθη καὶ εἰς ἡμᾶς.

Τῶν ὑψηλῶν Μαθηματικῶν οὐχ ἥψαντο οἱ Σαρακηνοί· τὰ ἄλλα ὅμως τμήματα ἱκανῶς ἠκρίβωσαν. Τὰ συγγράμματα τῶν ἐπισημοτέρων Ἑλλήνων Γεωμετρῶν ἐξηραβίσθησαν καὶ τὰ σχολεῖα τῶν Ἀράβων ἐπρομηθεύοντο ὡς κείμενα τὰς μεταφράσεις τοῦ Εὐκλείδου, Θεοδοσίου, Ὑψικλέους, Μενελάου καὶ Ἀπολλωνίου τοῦ Περγαίου. Ὁ δὲ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μαθηματικὸς Λέων, ὁ ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοφίλου ἀκμάσας, οὐκ ἐδέξατο τὴν ἐπὶ ἀρᾷ ἀμοιβῇ ὑπὸ ἀλ-Μαμοῦν γενομένην αὐτῷ πρόσκλησιν εἰς Βαγδάτιον. Οὐδὲν σπουδαῖον γεωμετρικὸν σύγγραμμα περιῆλθεν εἰς ἡμᾶς· λέγεται δέ, ὅτι ἐπὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα ἡ Γεωμετρία εὑρέθη ἐν τῷ αὐτῷ σημείῳ, ἔνθα κατελείφθη ὑπὸ τοῦ Εὐκλείδου.

Τὴν Τριγωνομετρίαν ὅμως οἱ Ἄραβες διεμόρφωσαν οἵαν καὶ μέχρι σήμερον καθορῶμεν, ἀντὶ τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐν χρήσει χορδῶν ἀντικαταστήσαντες τὰ ἡμίτονα. Ὁ Ἰὲν Μούσα καὶ ὁ Δζάβερ ἐφιλοπόνησαν πρωτότυπα συγγράμματα περὶ Σφαιρικῆς Τριγωνομετρίας· ὁ δὲ ἀλ-Κένδι ἐκτὸς τῆς ἰδίας περὶ τῶν Ἐξ Ποσοτήτων πραγματείας μετέφρασε καὶ τὴν τοῦ Αὐτολύκου περὶ Σφαίρας Κινουμένης.

Ἡ Ἄλγεβρα, καί περ μὴ ὑπ' αὐτῶν ἐφευρεθεῖσα, μεγάλας προσέλαβε συμπληρώσεις. Ὁ ἴπν Κόρρα, ἔγραψε περὶ βεβαιότητος τῶν ἀποδείξεων τοῦ Ἀλγεβρικοῦ ὑπολογισμοῦ· ὁ ἴπν Μούσα λογίζεται ὡς ἐφευρετὴς τῆς λύσεως τῶν δευτεροβαθμίων ἐξισώσεων· διατηρεῖται δὲ ἐν τῷ Πανεπιστημείῳ τῆς Λεῦδεν χειρόγραφον πρωτοτύπου τινὸς ὑπὸ Ὄμαρ ἴπν Ἰβραΐμ (عمر بن ابراهيم), πραγματείας περὶ τῆς Ἀλγέβρας τῶν Κυβικῶν Ἐξισώσεων.

Οἱ ἀριθμητικοὶ χαρακτῆρες, οἱ θαυμαστὸν ὅσον εἴς τε τὴν ἁπλοποίησιν καὶ συντομίαν τῶν λογισμῶν καὶ τὴν τεραστίαν τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν ἀνάπτυξιν συντελέσαντες, ὑπὸ τῶν Ἀράβων μετεδόθησαν ἡμῖν, εἰλικρινῶς ὁμολογούντων, ὅτι παρέλαβον αὐτοὺς παρὰ τῶν Ἰνδῶν. Τὰς μαθηματικὰς καὶ μηχανικὰς ἐμπειρίας οἱ Ἄραβες ἐποίουν συντελέσαι εἰς πολυπλασιασμὸν καὶ βελτίωσιν τῶν τοιούτων τοῦ βίου εὐχρηστιῶν, οἷαι ἡ κατασκευὴ ὑδραγωγείων, λουτρῶν, δεξαμενῶν καὶ ὀχετῶν. Ὅτι δὲ οὐδὲ τῆς Ὑδραυλικῆς ἦσαν ἄπειροι, τοῦτο κατάδηλον γίνεται ἐκ τοῦ πλήθους τῶν μύλων καὶ ἄλλων ὑδραυλικῶν ἔργων, οἷς ἐχρῶντο εἰς ἄρδευσιν. Ἐν τῷ περιφήμῳ παλατίῳ τοῦ Τολέδου ὑπῆρχε δεξαμενὴ εὐρύχωρος, ἐκ τοῦ μέσου τῆς ὁποίας δωμάτιον ὑψοῦτο θολωτόν, ἐκ πεποικιλμένης καὶ χρυσοπάστου ὑέλου κεκαλλιτεχνημένον· εἰς δὲ τοῦτο τὸ δωμάτιον εἰσήρχετο ἄβροχος καὶ ἐκάθητο ὁ Χαλίφης, καταῤῥάκτου τεχνητοῦ χρημνιζομένου ἄνωθεν καὶ κηρῶν καιομένων ἐνώπιον αὐτοῦ. Οὐδεμίαν τῶν Ἀράβων ἐν τῇ Ὑδροστατικῇ ἀνακάλυψιν γινώσκομεν κατελθοῦσαν εἰς ἡμᾶς· ἀλλὰ δύο περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἀλ-Κένδι βιβλίων αἱ ἐπιγραφαί: «περὶ τῶν σωμάτων τῶν ἐπιπλεόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος» καὶ «περὶ τῶν σωμάτων τῶν βυθιζομένων» φέρονται παρὰ τῷ Κασίρι.

Καὶ εἰς τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν ἐπέδοσαν οἱ Ἄραβες. Αἱ δὲ ἀνεξάντλητοι πρόσοδοι τῶν βασιλείων, αἱ καθ' ἑκάστην εἰς τὰ ταμεῖα φοιτῶσαι, κατεδαπανῶντο πρὸς ἀνέγερσιν δημοσίων οἰκοδομημάτων, ὧν τὰ κάλλιστα δείγματα παρείχετο τὸ Βαγδάτιον, ἡ Βααλβέκ, τὸ Τολέδον καὶ ἡ Γρενάδα. Παρετηρήθη δέ, ὡς ἄξιον περιεργείας γεγονός, ὅτι οὐδείς ποτε λαὸς τοσαῦτα ἀνήγειρε κτίρια, ὅσα οἱ Ἄραβες, χωρὶς μεγάλης χρήσεως ὑλικοῦ, ἐκ λατομείων προεργομένου. Ἀπὸ τοῦ Τίγρητος εἰς τὸν Ὀρόντην καὶ ἀπὸ τοῦ Νείλου εἰς τὸν Γουαδαλκίβιρον τὰ κτίρια τῶν πρώτων μετοίκων Ἀράβων

κατεφκοδομήθησαν ἐκ τῶν ἐρειπίων πόλεων, πύργων καὶ φρουρίων, ὑπ' αὐτῶν πρότερον καταστραφέντων.

Ἡ Γλυπτικὴ καὶ Ζωγραφικὴ ἦσαν μισηταὶ τοῖς Μωαμεθανοῖς, ὡς ἄντικρυς εἰς εἰδωλολατρείαν ἄγουσαι. Ἀλλ' ἐκ τοῦ θρησκευτικοῦ τούτου αἰσθήματος προῆλθεν ὁ ἰδιάζων ἐκεῖνος καλλωπισμός, ὁ ἀπὸ τῶν Ἀράβων Ἀραβούργημα ὀνομασθεὶς καὶ ἀποδιοπομπούμενος μὲν πᾶσαν ἀνθρώπου ἢ ζώου μορφήν, ἀσπαζόμενος δὲ τὰ φανταστικὰ φυτῶν, ἀνθέων καὶ φύλλων συμπλέγματα.

Εὐδοκίμως ὅμως ἤσκησαν τὴν περὶ τὴν Καλλιγραφίαν ἐμπειρίαν. Ὁ ἰὼν Ἄδι, (ابن جلة), Χριστιανὸς Ἰακωβίτης, ζήσας ἐν Βαγδατίῳ ἐπὶ τῶν χαλιφῶν Μοστάκφι (المستكفي) καὶ ἀλ-Μουτί (المطيع) καὶ περὶ μόνην τὴν ἀντιγραφὴν φιλολογικῶν βιβλίων ἀσχολούμενος, οὕτω λαμπρῶς ἔγραφεν, ὥστε ἡ γραφὴ αὐτοῦ ὡμοίαζε τύπῳ· οὕτω δὲ ταχέως, ὥστε ἐντὸς εἴκοσι τεσσάρων ὡρῶν διακοσίας σελίδος ἠδύνατο πληρῶσαι. Ὁ δὲ σύγχρονος αὐτῷ Ἀχδαβ (الاحدب), ὁ ἐπονομαζόμενος ἀλ-Μοζάουερ (المزور) ἤτοι ὁ Πλαστογράφος, ἦν εὐστοχώτατος καὶ εὐρυέστατος χειρογράφων ἀπομιμητής. Ἐπλαστογράφει δὲ πᾶσαν χεῖρα καὶ μετὰ τοσαύτης δεξιότητος, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ ἀπομιμουμένου χειρογράφου οὐδὲ καθ' ἕνα τρόπον ἴσχυε διαστεῖλαι τὸ ἀντίγραφον τοῦ αὐτογράφου.

Πρὸς δὲ τὴν Μουσικὴν ἀείποτε περιπαθῶς εἶχον οἱ Ἄραβες· ἀλλ' οἱ φυσικοὶ καὶ ἄμουσοι ῥυθόγγοι, δι' ὧν οἱ τῆς ἐρήμου ποιμένες ἐψαλλον τοὺς ἑαυτῶν ἔρωτας καὶ πολέμους, ἐγένοντο ἐπὶ τῶν χαλιφῶν ὑπόθεσις σπουδῆς καὶ ἐπιστήμης. Τὴν δὲ πρὸς τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς μουσικοὺς εὔνοιαν ἐπεδείκνυον οἱ χαλίφαι ἐν ταῖς μεγάλαις ἀμοιβαῖς, δι' ὧν ὑπεθέρμαινον τὴν φιλοτιμίαν αὐτῶν. Ἐν Βαγδατίῳ καὶ Κορδόβᾳ συνέστησαν ἐπιτηδείας πρὸς καλλιέργειαν τῆς θυμοτερποῦς ταύτης τέχνης σχολαί, ἐξ ὧν πολλοὶ προῆλθον εὐδόκιμοι μουσικοί. Περὶ δὲ τῆς δεξιότητος αὐτῶν λίαν παράδοξα, ἀλλ' ἀξιοπίστως προσεπιμαρτυρούμενα παραδείγματα ἀναφέρονται, ἐξ ὧν προάγεταί τις διαβεβαιῶσαι, ὅτι, ὡς τὸ πάλαι ὁ περίπυστος Τιμόθεος, οὕτω καὶ αὐτοὶ ἠδύναντο διὰ τῶν μαγικῶν τῆς ἑαυτῶν λύρας χρουσμάτων ἐξάπτειν κατὰ βούλησιν καὶ πάλιν κατευνάζειν τὰ τῶν ἰδίων δεσποτῶν πάθη. Ὁ Ἰσχὰκ (اسحق), ὁ ἀπὸ τῆς ἐνῆ διατριβὲ πόλεως Μοσούλης τὴν ἐπωνυμίαν ἀλ-Μαούσελι (الموصلي) σχών, τάσσεται ὑπὸ τῶν

Σαρακηνῶν εἰς τοὺς τὰ πρῶτα φερομένους Μουσικούς, τοὺς εἴτε ἐπ' αὐτοῦ, εἴτε πρότερον ὑπάρξαντας. Ὁ δὲ Μάχδι (المهدي), ὁ πατὴρ τοῦ Ἀρούνου-ρ-Ρασίδ, ἀκούσας ποτ' αὐτοῦ κατὰ τύχην ἴδιόν τι ποίημα πρὸς λύραν ᾄδοντος, τοσοῦτον κατεθέλχθη, ὥστε ἀμέτως ἀρχιμουσικὸν τῆς αὐλῆς αὐτὸν κατέστησεν, ἔνθα καὶ διεγένετο τὸ ἑαυτοῦ ἔργον εὖ καὶ καλῶς κατὰ τὰς βασιλείας πέντε ἀλλεπαλλήλων χαλιφῶν ἐπιτελῶν. Ὁ Ἀβοὺ Μουχάμμαδ (ابو محمد), ἕτερος ἐκ Βαγδατίου Μουσικός, ἤκμασεν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Οὐάθεκ (الواثق), ὅστις, εἰς ἄκρον ὑπό τινος τῶν ἐκείνου μελοποιημάτων καταγοητευθείς, τότε ἴδιον ἔνδυμα ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ μουσικοῦ κατέῤῥιψε καὶ δωδεκακισμυρίας δραχμὰς (Λίρ. ἀγγλ. 2,291. 13 σελ. καὶ 6 πέν.) αὐτῷ δοθῆναι ἐκέλευσεν. Ὁ δὲ πολύφημος ἀλ-Φάραβι καὶ τῆς ἐπωνυμίας τοῦ Ἄραβος Ὀρφέως ἔτυχεν. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ἅμα ἐκ τῆς εἰς Μέκκαν εὐσεβοῦς ἐπανελθὼν πορείας, εἰσήχθη εἰς τὸν Σάϊφ-δ-δάουλλα (سيف الدولة), πρῶτον Σουλτάνον τοῦ Ἀλεπίου, ὃν καὶ ἐξέπληξεν διὰ τῶν ποικίλων ἑαυτοῦ προτερημάτων. Λογομαχήσας δὲ πρὸς τοὺς ἐλλογιμωτάτους διδασκάλους τῆς αὐλῆς καὶ πάντας καταν-δρισάμενος καὶ ἐπιστομίσας, προσῆλθε θιάσῳ τινὶ μουσικῶν, οἵτινες ἔτυχον ᾄδοντες πρὸς ὄργανα, καὶ συνηύλησεν αὐτοῖς. Εὐφρανθεὶς δ' ὁ ἡγεμών, ἠξίωσεν ἀκοῦσαί τινος τῶν αὐτοῦ μελοποιῶν· ὁ δ' εὐθὺς ἠὐτοσχεδίασε ποίημα ἐκ τριῶν μερῶν, ἅπερ καὶ διένειμε τοῖς τὸν θίασον συγκροτοῦσι πρὸς συναυλίαν. Καὶ λέγεται, ὅτι ὁ μὲν πρῶτος ῥυθμὸς γέλωτα πολύν· δάκρυα δ' ὁ ἕτερος τοῖς περὶ τὸν Σουλτάνον παρεσκεύασεν· ὁ δὲ τρίτος καὶ αὐτοὺς δὴ τοὺς συνῳδοὺς κατεβαυκάλησεν.

Καὶ περὶ τὴν Γεωργίαν οἱ Ἄραβες φιλοτίμως ἐνησχολήσαντο. Ὁ Κουτσάμι (القسامي), ὁ συγγραφεὺς τῆς Ναβαθαίας Γεωργίας, ὁ Ἀβοὺ Ὄμαρ (ابو عمر), ὁ Ἀβοὺ Ἀβδ-άλλαχ (ابو عبد الله), ὁ Ἀβοὺ Ζακαρία (ابو زكريا) καὶ ἄλλοι πολλὰς συνέγραψαν πραγματείας περὶ τῆς κατ' ἀγρὸν οἰκονομίας.

Ὑπάρχει δὲ ἀπόδειξις, ὅτι καὶ τῇ Μεταλλουργίᾳ, ἤτοι τῇ ἐργασίᾳ τῶν ὀρυχείων καὶ μετάλλων ἐπιχείρησαν. Ἰδίως ὅμως πολλοῦ λόγου ἀξία ἦν ἡ δεξιότης αὐτῶν εἰς τὴν Σιδηρουργικήν. Τὰ ξίφη τῆς Μουσράφ καὶ Δαμασκοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἦσαν οὐχ ἧττον θαυμαστὰ ἢ τὰ τῆς Γρενάδας καὶ τοῦ Τολέδου ἐν τῇ Δύσει.

Ἐπίσης δὲ καὶ τὴν κατασκευὴν μορρίνων (ἐκ πορσελάνης) ἀγγείων ἐπετήδευσαν, ὡς μαρτυροῦσι πολλὰ ἐξαισίου καλλονῆς ἀγγεῖα, ἐν Ἀλχάμβρᾳ διατηρηθέντα. Πολὺ δὲ πάντων ἐκρατίστευσαν περὶ τὴν βυρσοδεψικὴν καὶ τὴν βαφικὴν τῶν δερμάτων τέχνην, ἥτις συμμετενεχθεῖσα ὑπ' αὐτῶν, ὅτε ἐξ Ἱσπανίας ἐξεβλήθησαν, εἰς Φὲζ καὶ Μαρόκον, μετεκομίσθη ἔπειτα ἐκεῖθεν εἰς Ἀγγλίαν· καλοῦνται δ' ἔτι καὶ νῦν Μαροκινὰ τὰ κατὰ τὴν μέθοδον αὐτῶν εἰς χρῆσιν παρασκευαζόμενα δέρματα.

Τοιαῦτα δ' ἄρα οἱ Ἄραβες ἀπὸ τοῦ 9ου μέχρι τοῦ 14ου αἰῶνος τῆς ἡμετέρας χρονολογίας περί τε τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν τέχνην κατορθώσαντες, εὐλόγως ἐπαίνων παρὰ πάντων ἠξιώθησαν. Διότι, καίπερ οὐχὶ μεγάλοι ἐφευρεταί, δικαίως ὅμως μεγάλοι τῆς ἐπιστήμης λογίζονται θησαυροφύλακες. Πολλαὶ ὠφέλιμοι διατριβαί, ὧν τὰ πρωτότυπα ἀπώλοντο, ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Ἀράβων διετηρήθησαν, καὶ πολλαὶ σπουδαῖαι ἐφευρέσεις, εἰς τὴν νῦν εὐζωΐαν συντελοῦσαι, ὑπ' αὐτῶν ἐμηχανήθησαν. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

Οὐκ ἔστι δὲ καθ' ἅπαντα τὰ ἑαυτῆς μέρη ὀρθὴ ἡ γνώμη τῶν λεγόντων, ὅτι ἡ κλασικὴ τῶν Ἀράβων γλῶσσά ἐστιν νεκρά· οὐδ' ἐλέγχεται ὁλοσχερῶς ὑγιὴς ἡ ἀναλογία τῶν λογιζομένων, ὅτι ἡ σχέσις τῆς ἀρχαίας Ἀραβικῆς πρὸς τὴν νεωτέραν ἐστὶν οἵα καὶ ἡ τῆς Λατινικῆς πρὸς τὴν Ἰταλικήν. Λογικωτέρα δ' ἂν ἦν ἡ ἀναλογία αὕτη, εἰ καὶ πάλιν οὐχὶ κατὰ πάντα ἀκριβής, ἂν ἀντὶ τῶν δύο τελευταίων ὅρων αὐτῆς ἀντικαθίσταντο οἱ—τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς πρὸς τὴν νεωτέραν. Διότι, καί τοι πολλαὶ λέξεις ἀπώλοντο, καὶ οὐκ ὀλίγαι φράσεις περιῆλθον εἰς ἀμετάκλητον ἀχρηστίαν, ἀλλ' ὁ τυπικός, ἀλλ' ὁ ἐτυμολογικός, ἀλλ' ὁ συντακτικὸς ὀργανισμὸς τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης διαμένει χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτός, καί, ἐφ' ὅσον ἡ νεωτέρα αὐτῆς φιλολογία ἀναπτύσσεται, πολλαὶ τῶν ἐκπτώτων λέξεων κατὰ μικρὸν ἀναλαμβάνονται. Ὡς δὲ ὁ νῦν Ἕλλην συγγραφεὺς τάς τε φράσεις καὶ συντάξεις αὐτοῦ πρὸς τὰ τῶν ἀρχαίων καλλιτεχνήματα χαριτοῖ καὶ κανονίζει, οὕτω καὶ ὁ νεώτερος Ἄραψ, ἀείποτε πρὸς τοὺς τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος βλέπων συγγραφεῖς, τὰ ἑαυτοῦ ἔργα διορθοῖ καὶ ὡραΐζει.

Καί τοι δὲ ἡ μεγάλη πλουσιότης καὶ ποικιλία τῆς γλώσσης καθίστησι τὴν ἐκμάθησιν αὐτῆς δυσχερεστέραν, ἢ ὅσον δύναταί τις εὐθὺς ἐκ προοιμίων ὑποθέσθαι, ἀλλ' ἡ πιστὴ αὐτῆς καλλιέργεια ἄλλοις μὲν τὴν συγκομιδὴν σὺν ἐπικαρπίᾳ ἐπαγγέλλεται· ἀναγκαιοτάτη δ' ἐστὶ τοῖς εἰς λειτουργήματα πολιτικὰ ἐν τῷ Αὐτοκρ. τῆς Τουρ-

κίας κράτει ἀποβλέπουσιν, ἅτε τῆς γραφομένης Τουρκικῆς οὔσης σχεδὸν ἁπάσης Ἀραβικῆς· καὶ πρὸ πάντων τοῖς ἐν Συρίᾳ, Παλαιστίνῃ, Ἀλγερίῳ, Αἰγύπτῳ καὶ Μαρόκῳ διαμένουσιν, ἔνθα αὕτη ἐστὶν ἡ γλῶσσα τοῦ ἐμπορίου ἢ καὶ τῆς Κυβερνήσεως.

Τοσοῦτον δ' ἰσχυρῶς ἐπαισθητὴ ἐγένετο ἐσχάτως ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡ τῆς σπουδῆς τῶν Ἀραβικῶν γραμμάτων ἀνάγκη, ὥστε, καθ' ἃ ἐγνώσθη, καὶ ὁ Μεγαλειότατος καὶ Φιλόλαος ἡμῶν Ἄναξ, Σουλτὰν Ἀβδοὺ-λ-Χαμὶδ Χάν, οὗ ἡ πρὸς τοὺς πιστοὺς ὑπηκόους ἀγάπη καὶ πατρικὴ πρόνοια διατρανοῦται ἐν ταῖς νυχθημέροις Αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ εὐημερίας αὐτῶν προσπαθείαις, προτίθεται ἴδιον ἀνεγεῖραι Φροντιστήριον, χάριν τελειοτέρας καὶ βαθυτέρας καλλιεργείας τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, προθυμότατος οὕτω δεικνύμενος, ὅπως παντοιοτρόπως ὑποστηρίξῃ τοὺς βουλομένους φιλοτίμως ἐγκύψαι τῇ ἐπωφελεστάτῃ ταύτῃ σπουδῇ.

Ταῦτα προτάξαντες, βαδίζομεν ἤδη ἐπὶ τὴν προκειμένην Χρηστομάθειαν τοῦ πολυμαθοῦς Ἀραβιστοῦ Κ. Ἀρνόλδου (ἔκδ. Ἅλης, 1853.), ἧς ἀντίτυπον — Ἀρχιερεὺς παιδείας ἀληθοῦς τετυχηκώς, παντὸς καλοῦ ζηλωτής, θιασώτης τῆς δόξης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς νῦν τῶν πραγμάτων τάξεως, τῆς δὲ παρ' ἡμῖν τῶν Ἀραβικῶν γραμμάτων διαδόσεως ὑπέρμαχος, καὶ τοῖς περὶ τούτου φρονήμασι τοῦ γεραροῦ ἡμῶν Πατριάρχου σύμφωνος, δικαίως δ' ἄρα ἐν τοῖς ἀρίστοις τῶν τοῦ Ἁγιωτάτου, Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ τῶν Ἱεροσολύμων θρόνου καταλεγόμενος, ὁ Σεβασμιώτατος Ἅγιος Ἰορδάνου, Κύριος Ἐπιφάνιος, — πορισάμενος ἐν Γερμανίᾳ, ὅτε ἐκεῖ τὰς διατριβὰς χάριν φιλομαθείας ἐποιεῖτο, παρέδωκέ μοι, ὅπως, ἀπεκδύσας τὸν Λατινικόν, περιβάλω τὴν ἑρμηνείαν τοῦ προσηρτημένου αὐτῇ Λεξικοῦ χιτῶνα Ἑλληνικὸν καὶ ἀπεργάσωμαι τὴν βίβλον προσιτὴν τοῖς ἡμετέροις τῆς γλώσσης ταύτης σπουδασταῖς.

Καὶ δὴ ἡ Χρηστομάθεια αὕτη εἰς δύο ἀπαρτίζεται μέρη — τὸ Ἀραβικὸν Κείμενον καὶ τὸ ἑρμηνεῦον αὐτὸ Λεξικόν.

Τὸ ἐκ πολλῶν καὶ τὸ πλεῖστον ἡμῖν διαφερόντων ἀποσπασμάτων συνεστὼς κείμενον, ἀπὸ ἁπλῶν προτάσεων καὶ ἀποφθεγμάτων ὁρμώμενον καὶ βαθμηδὸν ἐπὶ συνθετώτερον λόγον χωροῦν, τελευτᾷ εἰς τεχνικωτέραν καὶ χαριεστέραν γεωγραφικοῦ καὶ ἱστορικοῦ λόγου ὑφήν. Καὶ κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς ἑκάστου ἀποσπάσματος ἅπαντα ἀνεξαιρέτως σημειοῦνται τὰ τῶν λέξεων φωνήεντα (χαρακέτια), φειδω-

λότερα δὲ περὶ τὰ μέσα ὁρώμενα, ἐπὶ τέλους ἢ σπανίως ἢ οὐδόλως ἀπαντῶσιν. Τοῦτο δὲ γίγνεται, ἵνα ὁ σπουδαστὴς ἐντρίβηται τῇ μετά τε καὶ ἄνευ φωνηέντων ἀναγνώσει καὶ μανθάνῃ καὶ αὐτὸς αὐτὰ τιθέναι, ὅπου δεῖ, κατὰ τοὺς γραμματικοὺς κανόνας.

Τοῦ δὲ Λεξικοῦ ἡ Μέθοδός ἐστιν οὐχὶ Ἀλφαβητική, ἀλλ' αὐστηρῶς Ἐτυμολογική. Οὕτω δέ, ὁ ζητῶν τι ὄνομα ἢ ῥῆμα παράγωγον, ὀφείλει, ὅπως προηγουμένως γινώσκῃ τὴν πρωτόθετον ῥίζαν, τὴν ὡς θέμα ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἄρθρου, ἐν ᾧ κεῖται τὸ ζητούμενον, τιθεμένην. Ἀλλά, καὶ ἂν μὴ ὑπάρχῃ τὸ θέμα ἐν τῷ Λεξικῷ, πάλιν ζητητέον τὸ παράγωγον ὄνομα ἐκεῖ, ὅπου ἔκειτο ἂν ἡ πρώτη ῥίζα, εἰ ὑπῆρχεν. Ταύτην δὲ τὴν μέθοδον ἐτήρησα καὶ αὐτός, λογικωτέραν, ὠφελιμωτέραν καί, ὅλως, πολλῷ τῆς ἑτέρας πλεονεκτοῦσαν εἰδώς. Διότι κατ' αὐτὴν ὁ μαθητὴς οὐ μόνον ἐγγυμνάζεται συνεχῶς τῇ δι' ἀναλύσεως ἀναγωγῇ τῶν παραγώγων εἰς τὴν πρώτην αὐτῶν ῥίζαν, ἀλλὰ καταμανθάνει τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ ἁπλουστάτου καὶ μηχανικωτάτου ἐτυμολογικοῦ τῆς γλώσσης τούτης ὀργανισμοῦ, καὶ οὕτω διορᾷ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς καὶ ἀναπτυξέως, καὶ δὴ καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς. Ὑπὸ δὲ τὴν ἑτέραν, τὴν Ἀλφαβητικήν, εὐχερεστέρα μέν ἐστιν ἡ τῶν λέξεων ἀνεύρεσις, ἀλλ' ὁ σπουδαστὴς ἀναζητῶν τὰς συγγενεῖς λέξεις ἄνω κάτω καὶ σχεδὸν καθ' ἁπάσας τὰς σελίδας τοῦ Λεξικοῦ καὶ νῦν μὲν μανθάνων ταύτην, νῦν δὲ πάλιν ἐπιλανθανόμενος ἐκείνης, ἀείποτε δὲ μεμονωμένας καὶ ἀσχέτως αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας ἐξετάζων, οὐδέποτε γενήσεται ἐγκρατὴς καὶ τοῦτ' αὐτὸ κλειδοκράτωρ τῆς γλώσσης, ἣν σπουδάζει· ἀλλ' οὐδὲ τὸν ἑαυτοῦ νοῦν ἀναπτύξει, ὅπερ ἦν ὁ πρώτιστος καὶ ὕστατος πάσης μαθήσεως σκοπός.

Ἤδη δὲ μεταβαίνω ἐπὶ τὴν ἄλλην οἰκονομίαν τοῦ Λεξικοῦ, ὑποδηλῶν σύναμα καὶ κατὰ τί ἡ μετάφρασις διαφέρει τοῦ πρωτοτύπου. Τὸ Ἀραβικὸν ῥῆμα, πρὸς τῷ ἀείποτε ὡς θέμα τιθεμένῳ τριγραμμάτῳ τύπῳ, ἔχει καὶ δώδεκα ἄλλους, τοὺς μὲν εἴς τινα μόνον, ἅπαντας δὲ εἰς ἄλλα ῥήματα εὐχρήστους, καὶ εἴτινες, ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ καὶ μετὰ τὰς σημασίας τοῦ πρώτου τύπου τιθέμενοι, εἰσάγονται κατὰ σειρὰν ὑπὸ τῶν Λατινικῶν ἀριθμῶν II. III. IV. καὶ οὕτως ἐφεξῆς μέχρι τοῦ XII. Ἂν δὲ ῥῆμά τι εὑρηται ἐν τῷ κειμένῳ τῆς Χρηστομαθείας ὑπὸ ἕνα μόνον τύπον, φέρ' εἰπεῖν, τὸν ὄγδοον, καὶ ὑπὸ μίαν καὶ μόνην σημασίαν, θεὸς ὁ ἡμέτερος Λεξικογράφος τὴν τριγράμματον αὐτοῦ ῥίζαν ὡς θέμα, ἀμέσως σημειοῖ τὸν ἀριθμὸν VIII., δοὺς δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ κειμένῳ σημασίαν αὐτοῦ, εὐθὺς ἐπὶ ἄλλο με-

ταβαίνει θέμα. Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ὅμως ἐκδόσει, ἥτις ἀπέβλεπεν εἰς μαθητὰς ἐν τῇ Ἀνατολῇ τὴν γλῶσσαν ταύτην ἐκδιδασκομένους καὶ εἰσέτι ἁπάντων ἀνεξαιρέτως τῶν πρὸς τὴν σπουδὴν αὐτῆς βοηθημάτων στερουμένους, ἔδει, ὅπως προστεθῶσιν, καὶ προσετέθησαν καὶ αἱ πρῶται σημασίαι τοῦ τριγραμμάτου ῥήματος, τὸ φωνῆεν τῆς παραληγούσης τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τὸ ἀφηρημένον ὄνομα τοῦ ῥήματος, ἤτοι τὸ ὀνοματικὸν ἀπαρέμφατον. Ἀλλὰ πρὸς ταῖς πρώταις εὐχρήστοις σημασίαις προσελήφθησαν ἐκ τοῦ ἐπίσης εἰδικοῦ τοῦ Κ. Ζ. Οὐίλμετ Λεξικοῦ καὶ αἱ ἤδη ἄχρηστοι καὶ κυρίως πρῶται τῶν ῥημάτων ἔννοιαι, αἱ κοιναὶ πράξεις καὶ ἁπλᾶς ἐνεργείας τοῦ βίου τῆς ἐρήμου δηλοῦσαι, ἃς ἐκεῖνος ἀναγράφει, καὶ ἐξ ὧν κατ' ἀναλογίαν ἀνελισσομένας καὶ τὰς ἄλλας τὰς εὐχρήστους καταδείκνυσιν, ὑποδεικνὺς οὕτω καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὁ Ἀραβικὸς νοῦς προέβη εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ὀργάνου, ὅπερ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἔκφανσιν ἐδημιούργησεν. Ἓν ὅμως, κοίπερ ἀρνητικόν, ἀλλ' ἁμάρτημα διέπραξα ἐνταῦθα, μὴ διδοὺς παρενθέτους ἢ ἐκτυπῶν ἀραιοῖς εἴτε προκλινέσι γράμμασι τὰς ἀχρήστους ταύτας σημασίας, ὡς καλῶς ποιῶν, πράττει ὁ Κ. Οὐίλμετ, πρὸς διαστολὴν αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἐν χρήσει. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἑνδεκάτην ταύτην ὥραν βουλόμενος κατὰ μέγα μέρος προλαβεῖν τὴν ἐκ τούτου σύγχυσιν, ὑπομιμνήσκω τὸν σπουδαστήν, ὅτι ἡ τρίτη σημασία τοῦ πρώτου τύπου, ἥτις ἔχει πρὸ ἑαυτῆς τὸ ἐπίῤῥημα ὅθεν, ἐστὶ καὶ ἡ νῦν εὐχρηστουμένη· ἂν δὲ δύο σημασίαι ὑπάρχωσιν, τότε ἡ δευτέρα, ἡ ὑπὸ τοῦ ἐντεῦθεν ἢ ὅθεν εἰσαγομένη, ἐστὶν ἡ ἐν χρήσει· ἂν ὅμως μία καὶ μόνη εὕρηται (οὐχὶ λέξις, ἀλλὰ σημασία· ἀδιάφορον ὑπὸ πόσων παρίσταται συνωνύμων), οὐδεμία ἔστω ἀμφιβολία περὶ τῆς εὐχρηστίας αὐτῆς.

Καὶ ἄλλας δέ τινας σημασίας καὶ φράσεις προσφωνητηρίους συνηθεστάτας ἐν τῇ σήμερον χρήσει τῶν Ἀράβων προσέθηκα. Συχνὰ δὲ συνώνυμα Ἀραβικὰ ἢ καὶ ἀντίθετα τοῖς τὰ διάφορα ἄρθρα συγκροτοῦσι ῥήμασιν, ἄλλοτε τούτου καὶ ἄλλοτε ἐκείνου τοῦ τύπου καθ' ἁπάσας σχεδὸν τὰς σελίδας διέσπειρα, ἵν' οὕτω, λεληθότως, τά τε πλεῖστα τῶν μὴ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Λεξικῷ εὑρισκομένων ῥημάτων συμπεριλάβω, καὶ οὐ σμικρὸν εἰς τὴν σαφήνειαν καὶ ἀκρίβειαν τῆς σημασίας τοῦ ἀεὶ προκειμένου ῥήματος διὰ τῆς παραθέσεως τῆς συνωνύμου καὶ ἰδίως τῆς ἀντιθέτου αὐτῷ ἐννοίας συντελέσω.

Χωρὶς δὲ τῶν τοῦ πρωτοτύπου, καὶ ἄλλας τινὰς παρατηρήσεις γραμ-

ματικὰς καὶ συντόμους παρένειρα, ὅπου ἔδει, περιγραφάς, ὧν οὐδεμία φέρει μεθ' ἑαυτὴν τὰ συνήθη γράμματα (Σ. Μ.). Μία δὲ καὶ μόνη, ἀναγκαιοτάτη μέν, ἀλλὰ λίαν σχοινοτενὴς καὶ δι' αὐτὸ ἔξω τῶν ὅτηλῶν τοῦ Λεξικοῦ ἐν τῇ ἐπιφυλλίδι τῆς οἰκείας σελίδος κατακειμένη, ἐπιφέρεται τὰ γράμματα ταῦτα. Τῶν δὲ λοιπῶν, πράγματα καὶ συνηθείας τῆς Ἀνατολῆς ἐκτιθεισῶν, εὐκόλως καταφωρᾶται ἡ χείρ.

Τὰς τοῦ πρωτοτύπου εἰς Ἄραβας καὶ Εὐρωπαίους, ἀλλὰ παντάπασιν ἀπροσίτους ἡμῖν, συγγραφεῖς παραπομπὰς παρέλειψα· ἐτήρησα ὅμως ἁπάσας τὰς εἰς τὴν τοῦ Κ. Π. Κασπάρι (Λειψ. 1848.) καὶ τὴν τοῦ Δὲ Σασὺ Ἀραβικὴν Γραμματικήν, τὰς εἰς τὴν τοῦ Ῥοβινσῶνος καὶ τὴν τοῦ Ἀρνόλδου Παλαιστίνην, ὡς καί τινας εἰς τὸν Ἔρβελοτ ἀναφερομένας. Ἀλλὰ καὶ παρὰ ταύτας τὰς οὐκ ὀλίγας παραλείψεις, ἡ μετάφρασις ὑπερέβαλε κατὰ ἑβδομήκοντα σελίδας τὸ πρωτότυπον, ὅπερ μικροῦ ἐδέησε παθεῖν, εἰμὴ ὄντως ἔπαθεν, ὅ,τι καὶ τὸ πολύκροτον ἐκεῖνο τῆς Λογικῆς τοῦ Μέϊερ κείμενον. τὸ ὁποῖον ἐπὶ πολλὰ ἔτη διδάσκων ὁ Κάντιος, δι' ἀεννάων ἐν τοῖς περισελίδοις καὶ μεταξὺ τῶν στίχων σημειώσεων κατέκλυσεν, καὶ μέχρι τέλους Λογικὴν τοῦ Μέϊερ ἐπιμόνως ἀπεκάλει.

Χάριν ἀκριβείας αἱ ἑρμηνεῖαι ἐγένοντο ὁμοιοτύπως τοῖς Ἀραβικοῖς ῥήμασιν, τοῖς ἐκ συνθήκης ἐν τοῖς Λεξικοῖς κατὰ τὸ τρίτον ἐνικὸν τοῦ ἀορίστου πρόσωπον τιθεμένοις. Ἐνταῦθα δ' οὐκ ὀλίγον ἐστενοχωρήθην ἐπί τισι ῥήμασιν, ὧν οὐκ ἦν ἐν χρήσει ὁ ἀόριστος, καὶ δι' αὐτὸ καὶ ἀχρήστων τινῶν καὶ δύο ἢ τριῶν ὑπερσυντελικῶν ἠναγκάσθην χρῆσιν ποιήσασθαι, ἔστι δ' ὅτε ἀντὶ τῆς κυρίας λέξεως, ἥτις ἠπόρει ἀορίστου, ἄλλην συνώνυμον καὶ τοῦτον ἔχουσαν τὸν χρόνον παραλαβεῖν. Μάλιστα δ' εἰς ἀπορίαν κατέστησέ με ὁ ἀόριστος αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ ῥήματος, ὃν ὤφειλον ἔχειν καθ' ἅπασαν τὴν πορείαν καὶ δὴ καὶ ἀνὰ πᾶν βῆμα τοῦ ἔργου συνοδίτην, λέγω δὲ τὸν τοῦ ὑπαρκτικοῦ εἰμί. Διότι ὁ ἐκ τῆς ῥίζης ἐσ γνήσιος αὐτοῦ ἀόριστος, ἀπ' ἀναρίθμων ἤδη αἰώνων ἀφανισθείς, ἀνεκαλύφθη μὲν πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς αἰῶνι τῶν θαυμάτων,—πρῶτον ὑπὸ τοῦ δεινοῦ συγκριτικοῦ γλωσσολόγου Ἄγγλου Κ. Δόναλσον, ὕστερον δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπίσης κλεινοῦ Γερμανοῦ Βόππ,—ἐν ταῖς ἐσχάταις συλλαβαῖς τῶν ἐνεργητικῶν ἀορίστων τῶν ἄλλων ῥημάτων, εἰς ὧν τὰς ῥίζας προστεθεὶς ἐκείνους ἐσχημάτισεν, ὡς καὶ ὁ ἐπίσης μὴ ὑπάρχων μέλλων ἔσω ἐν ταῖς τῶν μελλόντων (ποιε-έσω, ποιήσω), κατ'

ἀναλογίαν δὲ καὶ ἄλλοι χρόνοι τῆς ὁριστικῆς καὶ τῶν ἄλλων ἐγκλίσεων καὶ τῶν ῥηματικῶν τύπων τοῦ τε ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ πλὴν τοῦ μέλλοντος ἔσομαι ἀπολελυθέντος παθητικοῦ, ἀνεγνωρίσθησαν ἐν ταῖς ληγούσαις καὶ μέρει τῶν παραληγουσῶν συλλαβῶν τῶν ἀντιστοίχων χρόνων καὶ τύπων τῶν ἄλλων ῥημάτων, καὶ ἰδίως τῶν εἰς μι· ἀλλὰ τὸν ἀόριστον ἐκεῖνον, καὶ μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν ἠκρωτηριασμένον διατελοῦντα, οὐδ' ἐξ ἑνὸς τρόπου ἠδυνάμην ἐν ταῖς στήλαις τῆς βιβλίου ταύτης ξενίζεται. Τῶν δὲ εὐχρηστοτέρων καὶ πλησιεστέρων αὐτῷ τριῶν ἐκ τῶν πολλῶν συνωνύμων ἀορίστων, τῶν κατὰ τὰς διαφόρους χρήσει τοῦ ῥήματός εἰμι εἰς τὸν τοῦ γνησίου τόπον εἰσερπυσάντων καὶ οὕτω τὴν ἀπώλειαν αὐτοῦ ἐργασαμένων, δηλονότι τῶν ἐγένετο, ἔφυ καὶ ὑπῆρξεν, οἱ μὲν δύο πρότεροι, ὡς σημαίνοντες αἰτίαν ὑπάρξεως καὶ προαγωγὴν εἰς τὸ εἶναι, ἀπεδοκιμάσθησαν, προσελήφθη δὲ ὁ τρίτος ὡς ἐγγύτατος κατὰ τὴν χρῆσιν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἁπλῆς ὑπάρξεως. Ὁ ἡμέτερος Ἀρνόλδος χρῆται τῷ fu-it, ὅπερ ἐστὶ ταὐτὸ καὶ τὸ ἔ-φυ. Ἀλλ' ὁ χρόνος οὗτος τοῦ Λατινικοῦ ῥήματος ἀποβαλὼν ἀπὸ πολλοῦ τὰς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ εἰσέτι διατηρουμένας προσφύτους αὐτῷ ἐννοίας, σημαίνει τοῦθ' ὅπερ ἐσήμαινεν ἂν καὶ ὁ γνήσιος τοῦ εἰμὶ ἀόριστος, εἰ ὑπῆρχεν αὐτοτελής.

Τὰς δ' ἑρμηνείας οὐ μόνον ἐξακριβῶσαι ἐφιλοτιμησάμην, ἀλλὰ καὶ σαφεῖς καὶ ἐναργεῖς καὶ μονονοὺ πρὸ ὀμμάτων ποιούσας τὰ πράγματα παρασχέσθαι ἐπεζήτησα, ἱκαναῖς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ πλεῖστον κυρίοις καὶ εὐσήμοις λέξεσι καὶ περιφράσεσι χρησάμενος. Χάριν δὲ τῆς σαφηνείας, ἧς ἅπαντα τὰ ἄλλα ὕστερα ἐθέμην, καὶ φράσεις τινὰς ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς συνηθείας, ὅπου ἔδει, κατεχώρησα, καὶ πολλὰς λέξεις Ἀραβικὰς διὰ τῆς Τουρκικῆς εἰς τὴν χύδην τοῦ ἡμετέρου λαοῦ γλῶσσαν παρεισφρυσάσας, ἔνθεν λαβὼν εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον ὡς Τουρκοβαρβαρικὰς ἐγκατέγραψα, καὶ ὧν τέσσαρες μόνον ἢ πέντε ἁπλῆς χάριν σαφηνείας ἐτέθησαν, αἱ δὲ λοιπαὶ ἅπασαι ἔχουσι καὶ ἐτυμολογικὸν σκοπόν.

Παρὰ ταῖς τῶν Αραβικῶν ῥημάτων συντάξεσι κεῖνται ἀνελλιπῶς αἱ τῶν Ἑλληνικῶν ἀντίστοιχοι πτώσεις ἐμπρόθετοι ἢ ἀπρόθετοι. Αἱ δὲ ἐκ τοῦ Λεξικοῦ ἄπειροι εἰς τὸ κείμενον παραπομπαὶ διὰ δύο γίνονται ἀριθμῶν. Καὶ ὁ μὲν ὑπὸ κόμματος συνοδευόμενος δηλοῖ τὴν σελίδα, ὁ δὲ τὴν τελείαν μεθ' ἑαυτὸν φέρων στιγμὴν τὸν στίχον δείκνυσιν, ἐν ᾧ ἁπανταχῇ ἡ λέξις ἡ ἔχουσα τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος σημασίαν. Ἐνίοτε δέ, μετά τινα ἀριθμὸν τὴν σελίδα ἐμφαίνοντα, ἕπονται δύο ἢ καὶ πλείονες εἰς διαφόρους στίχους τῆς αὐτῆς σελίδος ἀναφερόμενοι. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

Συνειργάσατο δέ μοι περί τε τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν ἀσφαλῆ τοῦ Ἀραβικοῦ κειμένου ἐκτύπωσιν καὶ τὴν τῶν ἐν τῷ Λεξικῷ σημασιῶν ἐξακρίβωσιν ὁ ἐκ τῶν Γραμματέων τοῦ Ἀραβικοῦ Τμήματος τοῦ

Πατριαρχικοῦ Γραφείου Κύριος Σάββας Φαρράν, νέος εὐπαίδευτος καὶ τῆς Πατριαρχικῆς Θεολογικῆς τοῦ Σταυροῦ Σχολῆς τρόφιμος, τῆς δὲ Ἀραβικῆς Γραμματικῆς λίαν ἐντριβὴς καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη πρότερον ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς Σχολείοις αὐτῆς διδάσκαλος.

Ἤδη δὲ πρὸς λιμένας μοι τὸν λόγον ἀφικόμενον ἐγκαθορμίζω, ἐπιλέγων ὅτι, καί τοι πᾶν τὸ ἐπ' ἐμοὶ συνεβαλόμην, ὅπως καταστήσω τὴν Χρηστομάθειαν ταύτην προσφορωτέραν τοῖς Ἕλλησι τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης σπουδαστοῖς, καὶ οὐδαμῶς τῶν διαγεγραμμένων μοι ὁρίων πόῤῥω λίαν ἀποπλανώμενος, ἀναδείξω κατὰ τὸ δυνατὸν πληρεστέραν καὶ ἐπί γε τοῦ παρόντος ἐπαρκεστέραν ταῖς ἀνάγκαις αὐτῶν, ἀλλὰ τοσούτων ἦν πλεονεκτημάτων τὸ πρωτότυπον πλῆρες, ὥστε, ἂν τοῦτο μόνον κατώρθωσα, τὸ τὰς πλείστας τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ διασῶσαι, καὶ τοῦτο, πιστεύω, ἀρκεῖ εἰς τὴν τῆς βίβλου σύστασιν. Καὶ εἰ δὲ μὴ ἴσχυσα ποιῆσαι τὴν ἐμὴν ἑρμηνείαν εἰκόνα τοῦ Ἀραβικοῦ λόγου πιστὴν καὶ μονονοὺ τῆς ἐρήμου ἀποπνέουσαν, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἱκανὴ ὑπολειφθήσεταί μοι πνευματικὴ ἐπανάπαυσις, ἂν ὁ χρόνος ἀποδείξῃ. ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο, καταλαβὸν τὴν προσήκουσαν αὐτῷ θέσιν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ πρὸς ἐκμάθησιν ξένων γλωσσῶν ὑπαρχόντων βοηθημάτων, συνετέλεσε μὲν τὸ ἑαυτοῦ μέρος εἰς διευκόλυνσιν καὶ τελεσφορίαν τῆς μέχρι τοῦδε ἀκάρπου παρ' ἡμῖν ἀποδειχθείσης καλλιεργείας τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης, ἐνεθάῤῥυνε δὲ καὶ τοὺς ἄλλοθί που βουλομένους μὲν ἐπιδοῦναι ἑαυτοὺς τῇ αὐτῇ σπουδῇ, δι' ὃν δ' ἔφθημεν εἰπόντες λόγον ἀποδυσπετοῦντας πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν, ὅπως πρόθυμοι ἄψωνται τοῦ ἔργου.

Οὗτοί τε δὲ καὶ οἱ ἄλλως ἐντευξόμενοι χάριτας ὁμολογείτωσαν τῷ Μακαριωτάτῳ καὶ Θειοτάτῳ Πατριάρχῃ τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης ΝΙΚΟΔΗΜΩ τῷ Α΄., ἀνθ' ὧν ὑπὲρ ἐκδόσεως τῆς βίβλου ταύτης ἐποιήσατο.

Ἔγραφον ἐν Ἱεροσολύμοις, τῇ 15 Μαΐου 1885,

ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τοῦ Πατριαρχικοῦ τῶν Ἱεροσολύμων Θρόνου

ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ.

ΠΙΝΑΞ

Σελ.

I. Συλλογὴ Γνωμῶν. 1

II. Ἀποφθέγματα τοῦ Μωάμεθ. 14

III. Μῦθοι. 24

IV. Ἀστεῖα καὶ Διηγημάτια. 37

V. Γεωγραφικά.

1. Ἰδὼν Ἀϊάς.

A. Οἱ τοῦ Νείλου καταρράκται καὶ ἡ Νουβία. . . . 54

B. Περὶ τῆς Ἡλιουπόλεως καὶ τῶν Ὀβελίσκων. . . . 56

Γ. Περὶ τῆς πόλεως Μέμφιδος. 60

Δ. Περὶ τῆς μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ Συρίας ὁδοῦ. . . . 62

E. Ἱεροσόλυμα καὶ Χεβρών. 64

ΣΤ. Ἰνδία. 66

Z. Περὶ Ῥώσσων καὶ Βουλγάρων. 73

2. Ἐλ-Ἰστάκρι.

A. Περιγραφὴ τῆς Ἀραβίας. 76

B. Περιγραφὴ τῆς Συρίας. 91

3. Ἰδὼν Βατοῦτα.

A. Περιοδεία τῆς Κεϋλάνης. 102

B. Περιοδεία τῆς Σινικῆς. 105

VI. Ἱστορικά.

1. Ἐλ-Οὐσιοῦτι.

A. Κατάκτησις τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν. . 123

B. Περὶ τοῦ μεγάλου Τεμένους καὶ τοῦ Παλατίου τοῦ Ἀμρί. 148

Γ. Περὶ τῆς κατακτήσεως τῆς Βάρκας καὶ Νουβίας. . . 151

2. Μακρίζι.

A. Περὶ τῆς Ἀκροπόλεως Καχιρίνης. 152

B. Βίος τοῦ Σαλὰχ-ἐδ-δίν. 166

3. Ἰδὼν Σάδ.

A. Περὶ τοῦ βίου τοῦ Μωάμεθ ἰδικά τινα. 173

B. Περί τινων ἀνδρῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων. . . . 182

VII. Ἀνάμικτα.

1. Κεφάλαιά τινα τοῦ Κορανίου μεθ' ὑπομνημάτων (Σούρ. 71. 81. 95. 101.) 185

2. Χαρίρι. Ἐπιστολὴ Σινική, ἤτοι συντεθειμένη διὰ λέξεων, ὧν ἑκάστη περιέχει τὸ γράμμα (س) Σὶν· καὶ Σινική, ἧς ἑκάστη λέξις περιέχει τὸ γράμμα (ش) Σίν. 202

3. Περιγραφὴ τοῦ ὄρους Λιβάνου (ὑπὸ μεταγενεστέρας χειρός). 209

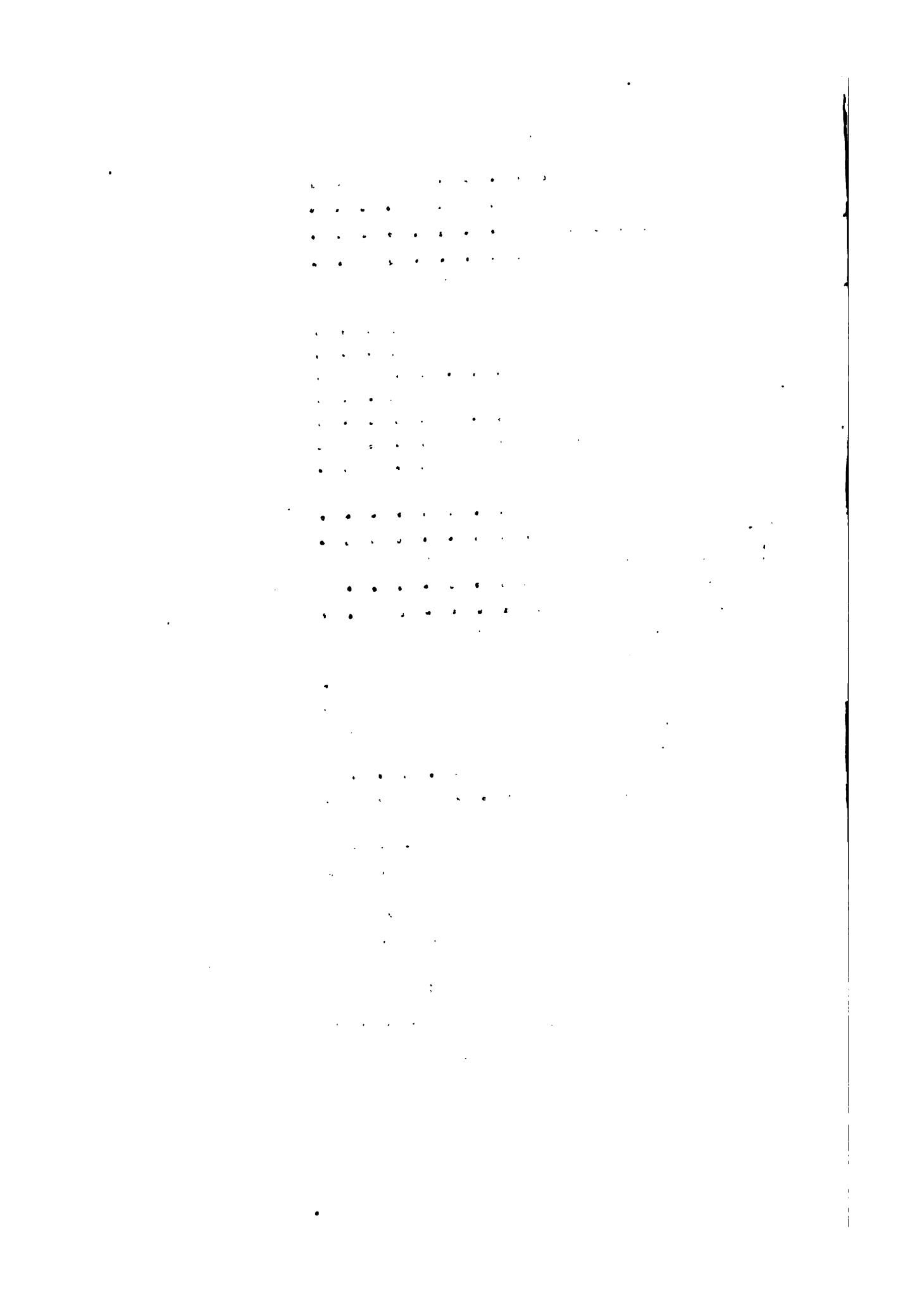

II.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΓΝΩΜΩΝ.

١ مَنْ كَذَبَ فَجَرَ وَمَنْ فَجَرَ هَلَكَ. مَنْ كَثُرَ لَفْظُهُ كَثُرَ غَلَطُهُ. يُغْفَرُ لِلْجَاهِلِ سَبْعُونَ ذَنْبًا قَبْلَ أَنْ يُغْفَرَ لِلْعَالِمِ وَاحِدٌ. مَنْ صَبَرَ مَعَ الْأَحْمَقِ فَهُوَ مِثْلُهُ *
٥ اُشْكُرْ لِمَنْ أَنْعَمَ عَلَيْكَ وَأَنْعِمْ عَلَى مَنْ شَكَرَكَ. اَلدِّرْهَمُ حَاكِمٌ صَامِتٌ وَعَدْلٌ سَاكِتٌ وَخَاتَمٌ مِنَ اللهِ تَعَالَى نَافِذٌ. اَلْمُلُوكُ حُكَّامٌ عَلَى النَّاسِ وَالْعُلَمَاءُ حُكَّامٌ عَلَى الْمُلُوكِ. عَائِشَةُ اللَّطَفَةُ عَطَفَةٌ تَزْرَعُ فِي الْقُلُوبِ الْمَحَبَّةَ. اَلْعِلْمُ عِلْمَانِ عِلْمٌ يَنْفَعُ وَعِلْمٌ يَرْفَعُ فَالرَّافِعُ هُوَ الْفِقْهُ فِي الدِّينِ وَالنَّافِعُ هُوَ الطِّبُّ *
١٠ رِسْطَالِيسُ اَلْحِكْمَةُ لِلْأَخْلَاقِ كَالطِّبِّ لِلْأَجْسَادِ. أَحْسَنُ الْكُنُوزِ مَحَبَّةُ الْقُلُوبِ. اَلْمَغْنَاطِيسُ كَمَا يَجْذِبُ الْحَدِيدَ يَجْذِبُ الصَّبْرُ الظَّفَرَ. نُفُورُ الْعِلْمِ مِنَ الْجَاهِلِ أَشَدُّ مِنْ نُفُورِ الْعَالِمِ مِنَ الْجَهْلِ. إِذَا نَزَلَ قَدَرُ الرَّبِّ بَطَلَ حَذَرُ الْمَرْبُوبِ * ١٥ لَا حِلْمٌ أَحَبَّ إِلَى اللهِ مِنْ حِلْمِ إِمَامٍ عَادِلٍ وَرِفْقِهِ وَلَا جَهْلٌ أَبْغَضَ إِلَى اللهِ مِنْ جَهْلِ إِمَامٍ جَائِرٍ وَخُرْقِهِ. عَلِيٌّ اَلْقُرْآنُ فِيهِ خَبَرُ مَنْ قَبْلَكُمْ وَنَبَأُ مَنْ بَعْدَكُمْ وَحُكْمُ مَا بَيْنَكُمْ. ثَمَرَةُ الْأَدَبِ الْعَقْلُ الرَّاجِحُ وَثَمَرَةُ الْعِلْمِ الْعَمَلُ الصَّالِحُ. رِسْطَالِيسُ مَنْ تَرَكَ الْأَدَبَ عَقِيمَ عَقْلُهُ. عَلِيٌّ حِدَّةُ الْمَرْءِ تُهْلِكُهُ. اَلْمَرْأَةُ تَكْتُمُ الْحُبَّ أَرْبَعِينَ سَنَةً وَلَا تَكْتُمُ الْبُغْضَ وَالْكَرَاهَةَ يَوْمًا وَاحِدًا * ٢٠ اِبْنُ عَبَّاسٍ إِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَفْرَحُ بِذَهَابِ الشِّتَاءِ رَحْمَةً

لِلْمَسَاكِينِ. مَا تَقَلَّدَ امْرَأٌ قِلَادَةً أَحْسَنَ مِنْ حِلْمٍ. اقْرَءُوا الْأَشْعَارَ فَإِنَّهَا تَدُلُّ عَلَى مَحَاسِنِ الْأَخْلَاقِ. عَلِيٌّ إِنَّ الْعَقْلَ لِإِقَامَةِ رَسْمِ الْعُبُودِيَّةِ لَا لِإِدْرَاكِ الرُّبُوبِيَّةِ. ابْنُ مَسْعُودٍ لَيْسَ الْجَمَاعَةُ بِكَثْرَةِ النَّاسِ بَلْ مَنْ كَانَ مَعَهُ الْحَقُّ فَهُوَ الْجَمَاعَةُ وَإِنْ كَانَ وَحْدَهُ * ٢٥ عَطَاءٌ الْخُرَاسَانِيُّ مَثَلُ الْمُعْتَكِفِ كَمَثَلِ عَبْدٍ أَلْقَى نَفْسَهُ بَيْنَ يَدَيِ اللهِ تَعَالَى يَقُولُ لَا أَبْرَحُ حَتَّى تَغْفِرَ لِي. عِيسَى مَنْ رَدَّ سَائِلًا خَائِبًا لَمْ تَغْشَ الْمَلَائِكَةُ ذَلِكَ الْبَيْتَ سَبْعَةَ أَيَّامٍ. عِيسَى الْعُبُودِيَّةُ تَرْكُ الدَّعْوَى وَاحْتِمَالُ الْبَلْوَى وَحُبُّ الْمَوْلَى. مَنْ أَطَاعَ اللهَ تَعَالَى جَلَّ وَارْتَفَعَ وَمَنْ عَصَاهُ ذَلَّ وَاتَّضَعَ. مَنْ غَرَسَ الْعِلْمَ اجْتَنَى النَّبَاهَةَ وَمَنْ غَرَسَ الزُّهْدَ اجْتَنَى الْعِزَّةَ وَمَنْ غَرَسَ الْإِحْسَانَ اجْتَنَى الْمَحَبَّةَ وَمَنْ غَرَسَ الْكِبْرَ اجْتَنَى الْمَقْتَ وَمَنْ غَرَسَ الْحِرْصَ اجْتَنَى الذُّلَّ وَمَنْ غَرَسَ الْفِكْرَةَ اجْتَنَى الْحِكْمَةَ وَمَنْ غَرَسَ الْوَقَارَ اجْتَنَى الْمَهَابَةَ وَمَنْ غَرَسَ الطَّمَعَ اجْتَنَى الْكَمَدَ * ٣٠ الْجَهْلُ مَطِيَّةٌ مَنْ رَكِبَهَا ذَلَّ وَمَنْ صَحِبَهَا زَلَّ. خَيْرُ الْمَوَاهِبِ الْعَقْلُ وَشَرُّ الْمَصَائِبِ الْجَهْلُ. الْجَاهِلُ يَطْلُبُ الْمَالَ وَالْعَاقِلُ يَطْلُبُ الْكَمَالَ. الْعُلُومُ أَرْبَعَةٌ الْفِقْهُ لِلْأَدْيَانِ وَالطِّبُّ لِلْأَبْدَانِ وَالنُّجُومُ لِلْأَزْمَانِ وَالنَّحْوُ لِلِّسَانِ. أَبُو يُوسُفَ تَعَلَّمُوا كُلَّ عِلْمٍ إِلَّا ثَلَاثَةً النُّجُومَ فَإِنَّهُ يُكْثِرُ الشُّؤْمَ وَالْكِيمِيَاءَ فَإِنَّهُ يُورِثُ الْإِفْلَاسَ وَالْجِدَالَ فِي الدِّينِ فَإِنَّهُ يُورِثُ الزَّنْدَقَةَ * ٣٥ الْمُتَعَبِّدُ بِغَيْرِ عِلْمٍ كَحِمَارِ الطَّاحُونَةِ يَدُورُ وَلَا يَقْطَعُ الْمَسَافَةَ. عِيسَى مَنْ عَلِمَ وَعَمِلَ عُدَّ فِي الْمَلَكُوتِ الْأَعْظَمِ عَظِيمًا. قُوتُ الْأَجْسَادِ الْمَشَارِبُ وَالْمَطَاعِمُ وَقُوتُ الْعَقْلِ الْحِكْمَةُ وَالْعِلْمُ. أَفْضَلُ مَا أُعْطِيَ الْعَبْدُ فِي الدُّنْيَا الْحِكْمَةُ وَفِي الْآخِرَةِ الرَّحْمَةُ. الزُّهْرِيُّ تَعَلُّمُ سُنَّةٍ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سِنِينَ * ٤٠ مَنْ سَاءَ أَدَبُهُ ضَاعَ نَسَبُهُ. كُلُّ خَيْرٍ يُنَالُ بِالطَّلَبِ يَزْدَادُ

بِالْأَدَبِ. اَلْأَدَبُ مَالٌ وَاسْتِعْمَالُهُ كَمَالٌ. جَالِينُوسُ إِنَّ ابْنَ الْوَضِيعِ إِذَا كَانَ أَدِيبًا كَانَ نَقْصُ أَبِيهِ زَائِدًا فِي مَنْزِلَتِهِ وَإِنَّ ابْنَ الشَّرِيفِ إِذَا كَانَ غَيْرَ أَدِيبٍ كَانَ شَرَفُ أَبِيهِ زَائِدًا فِي سُقُوطِهِ. عَلِيٌّ اَلنَّاسُ عَالِمٌ أَوْ مُتَعَلِّمٌ وَسَائِرُ النَّاسِ هَمَجٌ * ٤٥ كَانَ يُقَالُ اَلْعِلْمُ قَائِدٌ وَالْعَمَلُ سَائِقٌ وَالنَّفْسُ حَرُونٌ فَإِذَا كَانَ قَائِدٌ بِلَا سَائِقٍ بَلَّدَتْ وَإِذَا كَانَ سَائِقٌ بِلَا قَائِدٍ عَدَلَتْ يَمِينًا وَشِمَالًا. اَلْخَلِيلُ زَلَّةُ الْعَالِمِ مَضْرُوبٌ بِهَا الطَّبْلُ وَزَلَّةُ الْجَاهِلِ يُخْفِيهَا الْجَهْلُ. فُضَيْلٌ شَرُّ الْعُلَمَاءِ مَنْ يُجَالِسُ الْأُمَرَاءَ وَخَيْرُ الْأُمَرَاءِ مَنْ يُجَالِسُ الْعُلَمَاءَ. اَلْعَامِلُ بِغَيْرِ عِلْمٍ كَالسَّائِرِ عَلَى غَيْرِ الطَّرِيقِ فَاطْلُبُوا الْعِلْمَ طَلَبًا لَا يَضُرُّ بِالْعِبَادَةِ وَاطْلُبُوا الْعِبَادَةَ مَطْلَبًا لَا يَضُرُّ بِالْعِلْمِ. يُقَالُ فِي الْمَثَلِ مَا حُفِظَ قَرَّ وَمَا كُتِبَ فَرَّ وَيُقَالُ اَلْحِفْظُ صَيْدٌ وَالْكِتَابَةُ قَيْدٌ * ٥٠ أَقَايِيدُسُ الْخَطُّ هَنْدَسَةٌ رُوحَانِيَّةٌ ظَهَرَتْ بِآلَةٍ جِسْمَانِيَّةٍ. يُقَالُ اَلْخَطُّ عِنْدَ الْفَقِيرِ مَالٌ وَعِنْدَ الْغَنِيِّ جَمَالٌ وَعِنْدَ الْأَكَابِرِ كَمَالٌ. ثَلَاثَةٌ تُفَرِّجُ الْقَلْبَ وَتُحْيِي الْعَقْلَ وَالْفُؤَادَ الزَّوْجَةُ الْجَمِيلَةُ وَالْكِفَافُ مِنَ الرِّزْقِ وَالْأَخُ الْمُؤْنِسُ. أَبُو الْقَاسِمِ الْحَكِيمُ مَنْ لَمْ تَكُنْ عِنْدَهُ زَوْجَةٌ جَمِيلَةٌ فَلَيْسَ عِنْدَهُ مُرُوءَةٌ وَمَنْ لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ أَوْلَادٌ فَلَيْسَ لَهُ فَخْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَنْ لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ هٰذَانِ فَلَيْسَ لَهُ غَمٌّ. عَلِيٌّ مِنْ سَعَادَةِ الرَّجُلِ خَمْسَةٌ أَنْ يَكُونَ زَوْجَتُهُ مُوَافِقَةً وَأَوْلَادُهُ أَبْرَارًا وَإِخْوَانُهُ أَتْقِيَاءَ وَجِيرَانُهُ صَالِحِينَ وَرِزْقُهُ فِي بَلَدِهِ * ٥٥ اَلْمَرْأَةُ مَنْظَرُ الرَّجُلِ وَقُرَّةُ عَيْنِهِ وَحُسْنُ الصُّورَةِ أَوَّلُ نِعْمَةٍ تَلْقَاكَ. اَلْحَارِثُ الْمُحَاسِبِيُّ فَقَدْنَا ثَلَاثَةً مَعَ ثَلَاثَةٍ حُسْنَ الْوَجْهِ مَعَ الصِّيَانَةِ وَحُسْنَ الْقَوْلِ مَعَ الْأَمَانَةِ وَحُسْنَ الْإِخَاءِ مَعَ الْوَفَاءِ. دَاوُدُ اِمْرَأَةُ السَّوْءِ لِبَعْلِهَا كَالْحِمْلِ الثَّقِيلِ عَلَى الشَّيْخِ الْكَبِيرِ وَالْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ كَالتَّاجِ الْمَحْوِصِ كُلَّمَا رَآهَا قَرَّتْ عَيْنُهُ. اَلتَّزْوِيجُ سُرُورُ شَهْرٍ وَغُمُومُ دَهْرٍ. اَلتَّزْوِيجُ

أَوَّلُهُ حَلَاوَةٌ وَآخِرُهُ عَدَاوَةٌ * ٦٠ مَالِكُ بْنُ دِينَارٍ إِذَا غَضِبَ اللهُ تَعَالَى عَلَى قَوْمٍ سَلَّطَ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِمْ صِبْيَانَهُمْ. يُقَالُ الْمُلْكُ وَالدِّينُ تَوْأَمَانِ. عَلِيٌّ قُلُوبُ الرَّعِيَّةِ خَزَائِنُ رَاعِيهَا فَمَا أَوْدَعَهَا مِنْ عَدْلٍ أَوْ جَوْرٍ وَجَدَهُ. عُمَرُ أَشْقَى الْوُلَاةِ مَنْ شَقِيَتْ بِهِ رَعِيَّتُهُ. الْفِكْرُ الْمَعْقُولُ أَمْضَى مِنَ الْبَاتِرِ الْمَصْقُولِ * ٦٥ غَضَبُ الْكَرِيمِ وَإِنْ تَأَجَّجَ نَارُهُ كَدُخَانِ عُودٍ لَيْسَ فِيهِ سَوَادٌ. الْمَنْصُورُ الْمُلُوكُ تَحْمِيلُ كُلِّ شَيْءٍ مِنْ أَصْحَابِهَا إِلَّا ثَلَاثًا إِفْشَاءَ السِّرِّ وَالتَّعَرُّضَ لِلْحَرَمِ وَالْقَدْحَ فِي الْمُلُوكِ. ابْنُ الْمُعْتَزِّ مَنْ شَارَكَ السُّلْطَانَ فِي عِزِّ الدُّنْيَا شَارَكَهُ فِي ذُلِّ الْآخِرَةِ. فَيْلَسُوفٌ الْمُلْكُ الْأَعْظَمُ أَنْ يَمْلِكَ الْإِنْسَانُ شَهْوَتَهُ أَوْ تَشِيرُ إِذَا رَغِبَ الْمَلِكُ عَنِ الْعَدْلِ رَغِبَ الرَّعِيَّةُ عَنِ الطَّاعَةِ * ٧٠ وَعَنْهُ لَا سُلْطَانَ إِلَّا بِرِجَالٍ وَلَا رِجَالَ إِلَّا بِمَالٍ وَلَا مَالَ إِلَّا بِعِمَارَةٍ وَلَا عِمَارَةَ إِلَّا بِعَدْلٍ وَحُسْنِ سِيَاسَةٍ. مَنْ حَسُنَ سِيَاسَتُهُ دَامَتْ رِئَاسَتُهُ. إِدْرِيسُ مَنْ سَكَنَ مَوْضِعًا لَيْسَ فِيهِ سُلْطَانٌ قَاهِرٌ وَقَاضٍ عَادِلٌ وَطَبِيبٌ عَالِمٌ وَسُوقٌ قَائِمَةٌ وَنَهْرٌ جَارٍ فَقَدْ ضَيَّعَ نَفْسَهُ وَأَهْلَهُ وَمَالَهُ وَوَلَدَهُ. مَنْ طَالَ غَفْلَتُهُ زَالَ دَوْلَتُهُ. الْعَدْلُ حِصْنٌ وَثِيقٌ فِي رَأْسِ جَبَلٍ أَنِيقٍ لَا يُحْطِمُهُ سَيْلٌ وَلَا يَهْدِمُهُ مَنْجَنِيقٌ * ٧٥ مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ إِذَا بَلَغَكَ عَنْ أَخِيكَ مَا يَسُوءُ فَاطْلُبْ لَهُ عُذْرًا فَإِنْ لَمْ تَجِدْ فَقُلْ لَعَلَّ لَهُ عُذْرًا. قِيلَ إِذَا سَادَ اللِّئَامُ بَادَ الْكِرَامُ وَإِذَا ارْتَفَعَ الْوَضِيعُ اتَّضَعَ الرَّفِيعُ. دَوْلَةُ الْأَشْرَارِ مِحْنَةُ الْأَخْيَارِ. إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ لَأَنْ أَدْخُلَ النَّارَ وَقَدْ أَطَعْتُ اللهَ تَعَالَى أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَدْخُلَ الْجَنَّةَ وَقَدْ عَصَيْتُ اللهَ تَعَالَى كَيْخُسْرُو أَعْظَمُ الْخَطَايَا مُحَارَبَةُ مَنْ يَطْلُبُ الصُّلْحَ * ٨٠ الْهَرَبُ فِي وَقْتِهِ خَيْرٌ مِنَ الصَّبْرِ فِي غَيْرِ وَقْتِهِ. الْمَوْتُ فِي طَلَبِ الثَّارِ خَيْرٌ مِنَ الْحَيَوةِ فِي عَارٍ. اعْتَبِرْ مَا فِي قَلْبِ أَخِيكَ

بِعَيْنِهِ فَالْعَيْنُ عُنْوَانُ الْقَلْبِ إِذَا صَحِبْتَ إِنْسَانًا فَانْظُرْ إِلَى عَقْلِهِ لَا دِينِهِ فَإِنَّ دِينَهُ لَهُ وَعَقْلَهُ لَهُ وَلَكَ الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ الرَّأْيُ يَسُدُّ ثُلْمَ السَّيْفِ وَالسَّيْفُ لَا يَسُدُّ ثُلْمَ الرَّأْيِ * ٨٥ أَبُو الْعَبَّاسِ بْنُ الْمَسْرُوقِيِّ مَنْ تَرَكَ التَّدْبِيرَ عَاشَ فِي رَاحَةٍ. أَوَّلُ الْعِشْقِ النَّظَرُ وَأَوَّلُ الْحَرِيقِ الشَّرَرُ. عَيْنُ الْبُغْضِ تُبْرِزُ كُلَّ عَيْبٍ وَعَيْنُ الْحُبِّ لَا تَجِدُ الْعُيُوبَ الثَّوْرِيُّ الْمَالُ فِي هَذَا الزَّمَانِ عِزٌّ لِلْمُؤْمِنِ وَقَالَ الْمَالُ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ فِي هَذَا الزَّمَانِ. قِيلَ لِلْمَالِ مَدْخَلٌ عَسِيرٌ وَمَخْرَجٌ يَسِيرٌ * ٩٠ إِفْلَاطُونُ اطْلُبْ فِي حَيَاتِكَ الْعِلْمَ وَالْمَالَ وَالْعَمَلَ الصَّالِحَ فَإِنَّ الْخَاصَّةَ تَفْضُلُكَ بِمَا تُحْسِنُ وَالْعَامَّةَ بِمَا تَمْلِكُ وَالْجَمِيعَ بِمَا تَعْمَلُ. عَلِيٌّ الْفَقْرُ الْمَوْتُ الْأَكْبَرُ. ابو ذَرٍّ صَاحِبُ الدِّرْهَمَيْنِ أَشَدُّ حِسَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ صَاحِبِ الدِّرْهَمِ. فُضَيْلٌ مَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ فَلْيَكُنْ مَجْلِسُهُ مَعَ الْمَسَاكِينِ. عَلِيٌّ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ كَالْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِذَا قَرُبْتَ مِنْ أَحَدِهِمَا بَعُدْتَ مِنَ الْآخَرِ * ٩٥ مُحَمَّدُ بْنُ سُوقَةَ مَثَلُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ كَكِفَّتَيِ الْمِيزَانِ بِقَدْرِ مَا تُرَجِّحُ إِحْدَاهُمَا تُخِفُّ الْأُخْرَى. يَقُولُونَ الزَّمَانُ لَهُ فَسَادٌ وَهُمْ فَسَدُوا وَمَا فَسَدَ الزَّمَانُ ابو ذَرٍّ كَانَ النَّاسُ وَرَقًا لَا شَوْكَ فِيهِ فَصَارُوا شَوْكًا بِلَا وَرَقٍ. شَرَفُ الرَّجُلِ أَبْنَاؤُهُ وَهِمَّةُ الْمَرْءِ دَارُهُ وَجَارُهُ. يُقَالُ دَارُكَ قَمِيصُكَ إِنْ شِئْتَ ضَيِّقٌ وَإِنْ شِئْتَ وَسِيعٌ * ١٠٠ قِيلَ لِبَعْضِهِمْ مَا سَبَبُ السُّرُورِ قَالَ دَارٌ قَوْرَاءُ وَامْرَأَةٌ حَسْنَاءُ وَفَرَسٌ مَرْبُوطٌ بِالْفِنَاءِ. جَنَّةُ الرَّجُلِ دَارُهُ. لِتَكُنِ الدَّارُ أَوَّلَ مَا يُشْتَرَى وَآخِرَ مَا يُبَاعُ. لُقْمَانُ يَا بُنَيَّ لَا تَكُونَنَّ الذَّرَّةُ أَكْيَسَ مِنْكَ تَجْمَعُ فِي صَيْفِهَا لِشِتَائِهَا. قِيلَ لَا يُحِبُّكَ مَنْ يُحِبُّ عَدُوَّكَ * ١٠٥ مَنِ اسْتَأْنَسَ بِاللهِ تَعَالَى اسْتَوْحَشَ مِنَ النَّاسِ. سُقْرَاطُ أَنْفَعُ مَا اقْتَنَاهُ الْإِنْسَانُ الصَّدِيقُ الْمُخْلِصُ أَبْعَدُ النَّاسِ سَفَرًا مَنْ كَانَ

أَوَّلُهُ حَلَاوَةٌ وَآخِرُهُ عَدَاوَةٌ * ٦٠ مَالِكُ بْنُ دِينَارٍ إِذَا غَضِبَ اللهُ تَعَالَى عَلَى قَوْمٍ سَلَّطَ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِمْ صِبْيَانَهُمْ. يُقَالُ الْمُلْكُ وَالدِّينُ تَوْأَمَانِ. عَلِيٌّ قُلُوبُ الرَّعِيَّةِ خَزَائِنُ رَاعِيهَا فَمَا أَوْدَعَهَا مِنْ عَدْلٍ أَوْ جَوْرٍ وَجَدَهُ. عُمَرُ أَشْقَى الْوُلَاةِ مَنْ شَقِيَتْ بِهِ رَعِيَّتُهُ. الْفِكْرُ الْمَعْقُولُ أَمْضَى مِنَ الْبَاتِرِ الْمَصْقُولِ * ٦٥ غَضَبُ الْكَرِيمِ وَإِنْ تَأَجَّجَ نَارُهُ كَدُخَانِ عُودٍ لَيْسَ فِيهِ سَوَادٌ. الْمَنْصُورُ الْمُلُوكُ تَحْتَمِلُ كُلَّ شَيْءٍ مِنْ أَصْحَابِهَا إِلَّا ثَلْثًا إِفْشَاءَ السِّرِّ وَالتَّعَرُّضَ لِلْحَرَمِ وَالْقَدْحَ فِي الْمُلُوكِ. ابْنُ الْمُعْتَزِّ مَنْ شَارَكَ السُّلْطَانَ فِي عِزِّ الدُّنْيَا شَارَكَهُ فِي ذُلِّ الْآخِرَةِ. فَيْلَسُوفُ الْمُلْكُ الْأَعْظَمُ أَنْ يَمْلِكَ الْإِنْسَانُ شَهْوَتَهُ. أَرْدَشِيرُ إِذَا رَغِبَ الْمَلِكُ عَنِ الْعَدْلِ رَغِبَ الرَّعِيَّةُ عَنِ الطَّاعَةِ * ٧٠ وَعَنْهُ لَا سُلْطَانَ إِلَّا بِرِجَالٍ وَلَا رِجَالَ إِلَّا بِمَالٍ وَلَا مَالَ إِلَّا بِعِمَارَةٍ وَلَا عِمَارَةَ إِلَّا بِعَدْلٍ وَحُسْنِ سِيَاسَةٍ. مَنْ حَسُنَ سِيَاسَتُهُ دَامَتْ رِئَاسَتُهُ. إِدْرِيسُ مَنْ سَكَنَ مَوْضِعًا لَيْسَ فِيهِ سُلْطَانٌ قَاهِرٌ وَقَاضٍ عَادِلٌ وَطَبِيبٌ عَالِمٌ وَسُوقٌ قَائِمَةٌ وَنَهْرٌ جَارٍ فَقَدْ ضَيَّعَ نَفْسَهُ وَأَهْلَهُ وَمَالَهُ وَوَلَدَهُ. مَنْ طَالَ غَفْلَتُهُ زَالَ دَوْلَتُهُ. الْعَدْلُ حِصْنٌ وَثِيقٌ فِي رَأْسِ جَبَلٍ أَنِيقٍ لَا يَحْطِمُهُ سَيْلٌ وَلَا يَهْدِمُهُ مَنْجَنِيقٌ * ٧٥ مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ إِذَا بَلَغَكَ عَنْ أَخِيكَ مَا يَسُوءُ فَاطْلُبْ لَهُ عُذْرًا فَإِنْ لَمْ تَجِدْ فَقُلْ لَعَلَّ لَهُ عُذْرًا. قِيلَ إِذَا سَادَ اللِّئَامُ بَادَ الْكِرَامُ وَإِذَا ارْتَفَعَ الْوَضِيعُ اتَّضَعَ الرَّفِيعُ. دَوْلَةُ الْأَشْرَارِ مِحْنَةُ الْأَخْيَارِ. إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ لَأَنْ أَدْخُلَ النَّارَ وَقَدْ أَطَعْتُ اللهَ تَعَالَى أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَدْخُلَ الْجَنَّةَ وَقَدْ عَصَيْتُ اللهَ تَعَالَى كِسْرَى أَعْظَمُ الْخَطَايَا مُحَارَبَةُ مَنْ يَطْلُبُ الصُّلْحَ * ٨٠ الْهَرَبُ فِي وَقْتِهِ خَيْرٌ مِنَ الصَّبْرِ فِي غَيْرِ وَقْتِهِ. الْمَوْتُ فِي طَلَبِ الثَّارِ خَيْرٌ مِنَ الْحَيَوةِ فِي عَارٍ. اعْتَبِرْ مَا فِي قَلْبِ أَخِيكَ

بِعَيْنِهِ فَالْعَيْنُ عُنْوَانُ الْقَلْبِ إِذَا صَحِبْتَ إِنْسَانًا فَانْظُرْ إِلَى عَقْلِهِ لَا دِينِهِ فَإِنَّ دِينَهُ لَهُ وَعَقْلَهُ لَهُ وَلَكَ الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ الرَّأْيُ يَسُدُّ ثَلْمَ السَّيْفِ وَالسَّيْفُ لَا يَسُدُّ ثَلْمَ الرَّأْيِ * ٨٥ أَبُو الْعَبَّاسِ بْنُ الْمَسْرُوقِ مَنْ تَرَكَ التَّدْبِيرَ عَاشَ فِي رَاحَةٍ. أَوَّلُ الْعِشْقِ النَّظَرُ وَأَوَّلُ الْحَرِيقِ الشَّرَرُ عَيْنُ الْبُغْضِ تُبْرِزُ كُلَّ عَيْبٍ وَعَيْنُ الْحُبِّ لَا تَجِدُ الْعُيُوبَ الثَّوْرِيُّ الْمَالُ فِي هَذَا الزَّمَانِ عِزٌّ لِلْمُؤْمِنِ وَقَالَ الْمَالُ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ فِي هَذَا الزَّمَانِ. قِيلَ لِلْمَالِ مَدْخَلٌ عَسِيرٌ وَمَخْرَجٌ يَسِيرٌ * ٩٠ إِفْلَاطُونُ اطْلُبْ فِي حَيَاتِكَ الْعِلْمَ وَالْمَالَ وَالْعَمَلَ الصَّالِحَ فَإِنَّ الْخَاصَّةَ تُفَضِّلُكَ بِمَا تُحْسِنُ وَالْعَامَّةَ بِمَا تَمْلِكُ وَالْجَمِيعَ بِمَا تَعْمَلُ عَلَى الْقَبْرِ الْمَوْتُ الْأَكْبَرُ. ابُو ذَرٍّ صَاحِبُ الدِّرْهَمَيْنِ أَشَدُّ حِسَابًا يَوْمَ الْقِيَمَةِ مِنْ صَاحِبِ الدِّرْهَمِ فُضَيْلٌ مَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ فَلْيَكُنْ مَجْلِسُهُ مَعَ الْمَسَاكِينِ عَلَى الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ كَالْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِذَا قَرُبْتَ مِنْ أَحَدِهِمَا بَعُدْتَ مِنَ الْآخَرِ * ٩٥ مُحَمَّدُ بْنُ سُوقَةَ مَثَلُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ كَكِفَّتَيِ الْمِيزَانِ بِقَدْرِ مَا تُرَجِّحُ إِحْدَاهُمَا تُخِفُّ الْأُخْرَى. يَقُولُونَ الزَّمَانُ لَهُ فَسَادٌ وَهُمْ فَسَدُوا وَمَا فَسَدَ الزَّمَانُ. ابُو ذَرٍّ كَانَ النَّاسُ وَرَقًا لَا شَوْكَ فِيهِ فَصَارُوا شَوْكًا بِلَا وَرَقٍ. شَرَفُ الرَّجُلِ أَبْنَاؤُهُ وَهِمَّةُ الْمَرْءِ دَارُهُ وَجَارُهُ. يُقَالُ دَارُكَ قَمِيصُكَ إِنْ شِئْتَ ضَيِّقْ وَإِنْ شِئْتَ وَسِّعْ * ١٠٠ قِيلَ لِبَعْضِهِمْ مَا سَبَبُ السُّرُورِ قَالَ دَارٌ قَوْرَاءُ وَامْرَأَةٌ حَسْنَاءُ وَفَرَسٌ مَرْبُوطٌ بِالْفِنَاءِ. جَنَّةُ الرَّجُلِ دَارُهُ. لِتَكُنِ الدَّارُ أَوَّلَ مَا يُشْتَرَى وَآخِرَ مَا يُبَاعُ. لُقْمَانُ يَا بُنَيَّ لَا تَكُونَنَّ الذَّرَّةُ أَكْيَسَ مِنْكَ تَجْمَعُ فِي صَيْفِهَا لِشِتَائِهَا. قِيلَ لَا يُحِبُّكَ مَنْ يُحِبُّ عَدُوَّكَ * ١٠٥ مَنِ اسْتَأْنَسَ بِاللهِ تَعَالَى اسْتَوْحَشَ مِنَ النَّاسِ. سُقْرَاطُ أَنْفَعُ مَا اقْتَنَاهُ الْإِنْسَانُ الصَّدِيقُ الْمُخْلِصُ أَبْعَدُ النَّاسِ سَفَرًا مَنْ كَانَ

سَفَرُهُ فِي طَلَبِ أَخٍ صَالِحٍ. عَلَيَّ أُخْوَانُ هٰذَا الزَّمَانِ جَوَاسِرُ الْعُيُوبِ. لَا شَيْءَ
أَوْحَشُ مِنَ الْوَحْدَةِ وَالْوَحْدَةُ آنَسُ مِنْ شِرَارِ الْإِخْوَانِ * ١١٠ يُقَالُ الصَّدِيقُ
الْأَلُوفُ لَا يُبَاعُ بِالْأُلُوفِ لَوْ لَمْ يَكُنْ لَكَ مِنْ صَاحِبِكَ الصَّالِحِ إِلَّا أَنَّ حَيَاءَهُ
يَمْنَعُكَ مِنْ مَعْصِيَةِ اللهِ تَعَالَى كَفَاكَ. قِلَّةُ الزِّيَارَةِ أَمَانٌ مِنَ الْمَلَالَةِ وَكَثْرَةُ التَّعَاهُدِ
سَبَبُ التَّبَاعُدِ. لَقْمَانُ يَا بُنَيَّ حَمَلْتُ الْحِجَارَةَ وَالْحَدِيدَ فَلَمْ أَرَ شَيْئًا أَثْقَلَ مِنْ جَارِ
السَّوْءِ سَقَامُ الْحِرْصِ لَيْسَ لَهُ شِفَاءٌ وَدَاءُ الْجَهْلِ لَيْسَ لَهُ طَبِيبٌ * ١١٥ عَلَيَّ النَّاسُ
أَعْدَاءُ مَا جَهِلُوا. مَنْ وَرَدَ عَجَلًا صَدَرَ خَجِلًا. قِيلَ لَا يَحْسُنُ التَّعْجِيلُ إِلَّا فِي تَزْوِيجِ
الْبِنْتِ وَدَفْنِ الْمَيِّتِ وَقِرَاءِ الضَّيْفِ. مَنْ أَسْرَعَ فِي الْجَوَابِ أَبْطَأَ فِي الصَّوَابِ. مَنْ
أَجَابَ السَّفِيهَ سَفِهَ وَمَنْ سَكَتَ عَنْ جَوَابِهِ نَبِهَ * ١٢٠ رِسْطَالِيس مَنِ اسْتَحْيَا
مِنَ النَّاسِ وَلَمْ يَسْتَحْيِ مِنْ نَفْسِهِ فَلَا قَدْرَ لِنَفْسِهِ عِنْدَهُ. عَلِيٌّ لَا تَعْمَلِ الْخَيْرَ رِيَاءً
وَلَا تَتْرُكْهُ حَيَاءً. لُقْمَانُ يَا بُنَيَّ إِذَا افْتَخَرَ النَّاسُ بِحُسْنِ كَلَامِهِمْ فَافْتَخِرْ أَنْتَ
بِحُسْنِ صَمْتِكَ. الصَّمْتُ زَيْنُ الْعَاقِلِ وَسِتْرُ الْجَاهِلِ. لُقْمَانُ لِكُلِّ شَيْءٍ دَلِيلٌ
وَدَلِيلُ الْعَقْلِ التَّفَكُّرُ وَدَلِيلُ التَّفَكُّرِ الصَّمْتُ * ١٢٥ قِيلَ اسْتَوْحِشْ مِنَ النَّاسِ
كَمَا تَسْتَوْحِشُ مِنَ السَّبُعِ. عَابِدٌ إِنَّ اللهَ تَعَالَى غَيُورٌ لَا يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ فِي
قَلْبِ الْمُؤْمِنِ أَحَدٌ غَيْرُ اللهِ تَعَالَى. الْحَكِيمُ يَنْبَغِي لِلْعَاقِلِ أَنْ يُغَيِّرَ جَلِيسَهُ كَمَا
يُغَيِّرُ مَأْكُولَهُ وَمَشْرُوبَهُ وَفِي تَغْيِيرِهَا صَلَاحُ الْبَدَنِ وَفِي تَغْيِيرِ الْجَلِيسِ صَلَاحُ
النَّفْسِ. الْعَادَةُ إِذَا قَدُمَتْ صَارَتْ طَبِيعَةً ثَانِيَةً. كُلُّ مَرَضٍ مَعْلُومِ السَّبَبِ
مَوْجُودُ الشِّفَاءِ * ١٣٠ ابْرٰهِيم بن ادهم كُنْ ذَنَبًا وَلَا تَكُنْ رَأْسًا فَإِنَّ الذَّنَبَ
يَنْجُو وَالرَّأْسَ يَهْلِكُ. الْحَسَنُ الْمُنَافِقُ يُعْطِيكَ لِسَانَهُ وَيَمْنَعُكَ قَلْبَهُ. النَّمِيمَةُ

من سلاح النساء وحصون الضعفاء. قيل قليل المال تصلحه فيبقى ولا يبقى الكثير مع الفساد. عدو عاقل خير من صديق جاهل كما قيل إن اللبيب من العدى في بغضه أحنى اليك من الصديق الجاهل * ١٣٥ إتهام الرجل المرأة في غير موضع التهمة يدعوها الى ارتكابها. عدو الرجل حمقه وصديقه عقله ابن عيينة تمام النعمة طول الحيوة في الصحة والأمر والسرور. محمد بن إدريس الأندلسي مثل الرزق الذي تطلبه مثل الظل الذي يمشي معك أنت لا تدركه متبعا فاذا وليت منه تبعك. إن كان عندك رزق اليوم فاطرحن تلك الهموم فعند الله رزق الغد * ١٤٠ ابن عباس ما أهدى المسلم لأخيه هدية أفضل من كلمة حكمة يزيده الله تعالى بها هدى أو يرد بها عنه ردى. كل قليلا تعش طويلا. قيل الغناء بلا شرب كتحية بلا عطية ورعد بلا مطر وشجر بلا ثمر. السماع كالروح والخمر كالجسد فباجتماعها يتولد السرور أويس القرني كن في أمر الله تعالى كأنك قتلت الناس كلهم يعني خائفا مغموما * ١٤٥ الدنيا حسود لا تأتي بشيء إلا غيرته. سقراط من حسن خلقه طابت عيشته ودامت سلامته وتأكدت في النفوس محبته ومن ساء خلقه تنكدت عيشته ودامت بغضته ونفرت النفوس منه. بزرجمهر ثمرة القناعة الراحة وثمرة التواضع المحبة. من علامة الأحمق الجلوس فوق القدر والمجيء في غير الوقت. العبد حر إذا قنع والحر عبد اذا طمع * ١٥٠ افضل الخوف أفضل من الرجاء ما كان العبد صحيحا فاذا نزل به الموت فالرجاء افضل من الخوف. المرء ما دام حيا خادم الأمل وقيل لا ينقضي الأمل ما بقي الأجل. علي يقول

اللهُ عزَّ وجلَّ اشتدَّ غضبي على مَنْ ظلمَ مَنْ لا يجدُ ناصراً غيري. كثرةُ النومِ
تجلبُ الدمارَ وتسلبُ الأعمارَ. لكلِّ شيءٍ لسانٌ ولسانُ الزمانِ الشعرُ *
١٥٥ الكلامُ اذا صدرَ عن القلبِ وقعَ في القلبِ مَنْ عقَّ اباه عقَّه ولدُه. مَنْ
ذهبَ حياؤه ماتَ قلبُه. قد أفلحَ من حفظَ عن الطمعِ والغضبِ والهوى
نفسَه. ينبغي للرجلِ أنْ يكونَ في أهلِه كالصبيِّ فاذا التُمسَ ما عنده وُجدَ
رجلاً * ١٦٠ العبدُ اذا تواضعَ للهِ رفعَ اللهُ حكمتَه. لا تؤخرْ عملَ يومِك الى
غدِك. أمرانِ لا ينفكّانِ من الكذبِ كثرةُ المواعيدِ وشدةُ الاعتذارِ. أقلِلْ من
الدَّينِ تعشْ حرّاً. أقلِلْ من الذنوبِ يهُنْ عليك الموتُ * ١٦٥ مَنْ ينصفِ
الناسَ من نفسِه يُعطَ الظفرَ في أمرِه. الطمعُ فقرٌ واليأسُ غِنىً. الدينُ
ميسمُ الكرامِ. مَنْ كتمَ سرَّه كان الخيارُ بيدِه. من كثُرَ ضحكُه قلَّتْ هيبتُه.
إن الموتَ فضحَ الدنيا فما ترك لذي لبٍّ فرحاً. من كثُرَ مزاحُه كثُرَ سقطُه.
من قلَّ وَرَعُه قلَّ حياؤه. الاجتهادُ خيرُ بضاعةٍ. الأدبُ خيرُ ميراثٍ * ١٧٠ ما
رفقَ أحدٌ باحدٍ إلاّ رُفِقَ بهِ يومَ القيمةِ. مراجعةُ الحقِّ خيرٌ من التمادي في
الباطلِ. القبرُ اوّلُ منزلٍ من منازلِ الآخرةِ وآخرُ منزلٍ من منازلِ الدنيا فمن شُدِّدَ
عليه فيما بعدَه أشدُّ عليه ومن هُوِّنَ عليه فيما بعدَه أهونُ عليه. سألَ رجلٌ علياً رضه
هلْ رأيتَ ربَّك فقال أفأعبدُ ما لا أرى فقال كيفَ تراه قال لا تدركُه العيونُ
بمشاهدةِ العيونِ ولكنْ تدركُه القلوبُ بحقائقِ الإيمانِ. سُئِلَ أعرابيٌّ عن دليلِ
وجودِ الصانعِ قال البعرةُ تدلُّ على البعيرِ وآثارُ الأقدامِ تدلُّ على المسيرِ فسماءٌ
ذاتُ أبراجٍ وارضٌ ذاتُ فجوجٍ وبحارٌ ذاتُ أمواجٍ ألا تدلُّ على العليمِ الخبيرِ *

١٧٥ قيل للحسن ما الحج المبرور قال أن ترجع زاهدا في الدنيا راغبا في الآخرة
سئل بعضهم العلم أفضل أم المال قال العلم قيل فما بال الناس يرون أهل العلم
على أبواب أصحاب الأموال من غير عكس قال العلماء عارفون منفعة المال وهم
جاهلون منفعة العلم. سأل رجل رسول الله صلعم عن أفضل الأعمال فقال
العلم بالله تعالى والفقه في دينه وتكررها عليه فقال يا رسول الله تعالى أسألك
عن العمل فتخبرني عن العلم فقال إن العلم ينفعك معه قليل العمل وان الجهل
لا ينفعك معه كثير العمل. سئل علي عن شيء على المنبر فقال لا أدري فقيل
ليس هذا مكان الجهال فقال هذا مكان الذي يعلم شيئا واما الذي يعلم ولا
يجهل فلا مكان له. سئل ابو بكر القباطي وهو على المنبر فقال لا ادري فقيل
ليس هذا موضع الجهال فقال إنما علوت بقدر علمي ولو علوت بقدر جهلي
لعلوت السماء * ١٨٠ سئل الإسكندر وقيل ما بالك تعظيم مؤدبك أشد من
تعظيمك لأبيك فقال ابي حطني من السماء الى الارض ومؤدبي رفعني من الارض
الى السماء. قيل لبزرجمهر ما بالك تعظيمك لمعلمك اشد من تعظيمك
لابيك قال لأن ابي سبب حياتي الفانية ومعلمي سبب حياتي الباقية.
نظر أعرابي كتابا فقال كواكب الحكم في ظلم المداد. سئل بعض الملوك عن
مشتهاه فقال حبيب أنظر اليه ومحتاج انظر له وكتاب انظر فيه. صلب منجم
فقيل هل رأيت هذا في نجمك فقال رأيت رفعة ولكن لم اعلم أنها فوق
الخشبة * ١٨٥ جاء رجل الى الحسن يستشيره في تزويج بنته فقال زوجها من
رجل تقي فإن أحبها أكرمها وان أبغضها لم يظلمها. سئل حكيم عن التزويج

فقال بَقْلُ شَهْرٍ وشَوْكُ دهرٍ. مالك بن دينار وَجدتُ في بعض الكُتُب يقول الله تعالى انا مَالِك الملوك قُلوبُ الملوك بيدي فمن أَطَاعَني جَعَلْتُهم عليه رَحْمةً ومن عصاني جعلتهم عليه نِقْمَةً لا تَشْغَلُوا أَلْسِنَتَكم بسَبِّ الملوك ولكن تُوبُوا اليّ أُعَطِّفْهم عليكم. أَتَى عُمَرَ بن عبد العزيز رجلٌ فقال لولا أَنِّي غَضْبَانُ لعَاقَبْتُك وكان اذا اراد عِقابَ رجلٍ حَبَسَهُ ثلثةَ ايامٍ مَخَافةَ التَعْجيل في اول الغضب. قيل للاسكندر لِمَ لا تَكْنِزُ الأَمْوالَ كما كانت تفعل الملوك فقال كنوزي هم أَصْحابي أَكْنِزُ الاموالَ فيهم لا في البيوت * ١٩٠ عَظَائِمُ التُرْك قالوا ينبغي للقَائِدِ في الحرب أَنْ يكونَ فيه أَخْلاقٌ من البهائم شَجَاعة الديك وقَلْب الاسد وحَمْلَة الخنزير وروَغَان الثعلب وصبر الكلب على الجِراحة وحِرَاسة الكُرْكيّ وحِذْر الغُراب وغارة الذئب. كتب زِيادٌ الى ابن عبّاس صِفْ لي الشَجَاعةَ والجُبْنَ والجودَ والبُخْل فقال الشجاع هو المقاتل عمّن لا يعرِفهُ والجَبان يَفِرُّ من عِرْسِه والجواد يُعْطِي مَنْ لا يلزَمهُ حَقُّهُ والبخيل يمنَع من نفسه. قيل لاعرابيّ أَيَسُرُّك ان تكونَ من اهل الجنّة وَإِنَّك لا تُدْرِكُ ثارًا فقال بل يسرّني ان أُدْرِكَ الثار وأَنْفِيَ عني العارَ وأَدْخُلَ مع فِرْعَوْنَ النار. قيل لعالمٍ مَنْ أَسْوَءُ الناس حالا قال من لا يَثِقُ باحدٍ لسُوْءِ ظَنِّه ولا يثق به احدٌ لسوء فِعْله. يقال العَقْل كالبعل والنفس كالزوجة والجسم كالبيت فاذا سلّط العقل على النفس اشتغلَتِ النفسُ بمَصَالِحِ الجسم كما تَشْتَغِلُ المرأةُ المقهورة بمصالح البيت فصَلَحَتِ الجملة وان غُلِبَتِ النفس كان سَعْيُها فاسِدًا كالمرأة التي قَهَرَتْ زوجَها ففَسَدَتِ الجملة *

١٩٥ قيل لعليّ صِفْ لنا العاقلَ فقال هو الذي وَضَعَ الشيءَ مَوْضِعَهُ قيل فصف لنا الجاهلَ قال قَدْ فَعَلْتُ يَعْنِي الذي لا يَضَعُ الشيءَ موضعهُ. قيل لسقراط لِمَ لَمْ تَذْكُرْ في شريعتك عقوبةَ مَنْ قتل اخاه قال لا أَعْلَمُ انّ هذا شيءٌ يكون. نظر رِسْطاليسُ الى ذي وجهٍ حسنٍ فاستنطقهُ فلم يُحمِدْه فقال بيتٌ حسن لو كان فيه ساكن وقال اخر طَسْتُ ذهب فيه خَلّ. قال رجل لعبد الله بن جعفر انّ فلانا يقول انا احِبّك فَبِمَ اعلم صدقَهُ فقال استخبِرْ قلبَك فان كنت تودّه فانهُ يودّك. الامام الشافعي لقد طُفْتُ في شرق البلاد وغربها وجرّبتُ هذا الدهر باليُسْر والعُسْر ولم أَرَ بعد الدين خيرا من الغني ولم ار بعد الكفر شرا من الفقر * ٢٠٠ نظر اعرابيّ الى دينار فقال ما أَصْغَرَ قامتَك وما أكبرَ قيمتَك. قيل ان الدراهم في المواطن كلها تَكْسُو الرجالَ مَهابةً وجمالا فهي اللسان لمن اراد فصاحة وهي السلاح لمن اراد قتالا. عيسى المال فيه داءٌ كثير قيل يا روحَ الله تعالى ما داؤه قال يمنع صاحبهُ حق الله قيل فان ادّى حق الله قال لا ينجو من الكِبْر والخُيَلاء قيل فان نجا قال يَشْغَلهُ اصلاحهُ عن ذكر الله. عَوْنٌ صحِبْتُ الاغنياء فلم يكن احدٌ اكثرَ غمًّا مني لاني كنتُ ارى ثيابا خيرا من ثيابي ودابّةً خيرا من دابتي ثم صحبت المساكين فاسترحتُ. قيل لبعض العرب ايّما أَطْيَبُ الخريف ام الربيع قال الربيع للعين والخريف للفم * ٢٠٥ عليّ لا يكون الصديق صديقا حتى يَحْفَظَ اخاه في ثلث في نَكْبتهِ وغِيبته ووفاتهِ وليس ذكري لك عن خاطرٍ بل هو موصولٌ بالافضل.

عمر ثلث يُثبِتن الوُدَّ في صدر اخيك ان تبدأه بالسلام وان تُوسِع له في المجلس وتدعوه باحبِّ اسمائهِ اليه. في كتاب الهند من علامة الصديق ان يكون لصديقِ صديقِه صديقا ولعدوّ صديقه عدوًا. قيل اذا اقبل عليك مُقْبِلٌ بِوُدٍّ فلا تُكْثِرِ الاقبالَ عليه فالانسان من شانه التباعد ممّن دنا منهُ والدُنُوّ ممن تباعد عنهُ. قد احسن الذي قال الاخُ الصالحُ خيرلك من نفسك لانّ النفس أمّارة بالسُوء والاخ لا يامرك الا بخير * ٢١٠ لقمن اذا اردتَ مُؤاخاة رجلٍ فانظر فان كانت محاسنهُ اكثرَ فارتبِطْه. سئل علي رضه ما مسافة ما بين الخافقَيْن فقال مسيرة يوم للشمس. شقيقُ بن ابرٰهيم اصحبِ الناسَ كما تصحب النار خُذْ من منفعتها واحذَرْ ان تحرِقَك. قيل لرجل ما تجد في الخَلْوَة فقال الراحة من مدارات الناس والسلامة من شرّهم. محمد بن زكريّاء ينبغي للطبيب ان يُبَشِّرَ ابدًا بالصحّة وان كان غيرَ واثق بها فانّ مِزاجَ البدن تابعٌ لأغراض النفس وينبغي [للمريض] ان يتنصر على واحدٍ ممن يثق به * ٢١٥ الحارث دخل على عليل فقال انا وانت والعلة ثلثة فان كنت معي غلبناها والاّ فتغلب. قيل لسقراط هل من انسان لا عيبَ فيه فقال لو كان انسان لا عيب فيه لكان لا يموت. عبد الملك بن مروان ثلثة اشياء تدلّ على مقدار عقول أربابها الكتاب يدلّ على مقدار عقل كاتبه والرسول يدلّ على عقل مُرْسِله والهَدِيَّة تدلّ على مقدار [عقل] مُهْدِيها. الحسن اذا دخلت الرَشْوَةُ من بابٍ خرج الحق من الكُوّة قيل وان سُدَّت الكوة قال يخرج من حيث يدخل

مَلَك الموت. الغناء غِذَاء الارواح كما انّ الأَطْعِمَة غذاء الأَشْباح وهو يُصَفِّي الفَهَمَ ويرقّق الذَهَن ويلّين العريكة ويثني الاعطاف ويشجّع الجبان ويسخّي البخيل * ٢٢٠ عيسى حبّ الدنيا رأس كل خطيئة والنساء حبائل الشيطان والخمر داعية الى كلّ شرّ. رأى حكيمٌ دنيًا عليه خاتم من ذهب فقال هذا حمار عليه لجام من ذهب. قيل للاسكندر فلان يحبّ بنتك فيجب ان يُقتَل قال اذا قتلنا المحبّ والعدوّ لم يبق في الارض احد. انوشروان اربع قبائح وهي في اربعة اقبح البخل في الملوك والكذب في القضاة والحِدّة في العلماء والوَقاحة في النساء. قيل لحكيم ما الشيء الذي لا يحسن ان يقال وان كان حقًا قال مدح الرجل نفسه * ٢٢٥ أنس يتبع الميتَ ثلثة فيرجع اثنان ويبقى واحد يتبعه اهله وماله وعمله فيرجع اهله وماله ويبقى عملهُ. قيل للاسكندر ما سرور الدنيا قال الرضاء بما رُزِقْتَ منها قيل فما غمّها قال الحرص. يقال لا تسمح لولدك ولا لامرأتك ولا لخادمك بما فوق الكفاية فان طاعتهم لك مقرونة بحاجتهم اليك. حجر بن عمرو الكندي (1) قال لابنهِ امرئ القيس يا بنيّ ان احسن الشعر أكذبه ولا يحسن الكذب بالملوك. جلس الاسكندر للناس يوما فلم يسأله احدٌ حاجةً فقال لجُلَسائهِ انّي لا أَعُدُّ هذا اليومَ من أيّام مُلكي * ٢٣٠ تعلّموا العلم فانّ تعلمهُ حسنةٌ وطلبهُ عبادة ومذاكرتهُ تسبيح والبحث عنهُ جهاد وتعليمهُ من لا يعلمه صدقة وبذله

(1) πιθανώτερον حجر بن الحارث.

لاهلهِ قربة لان العلم منار اهل الجنة وهو المؤنس في الوحشة والصاحب في الغربة والمحدّث في الخلوة والدليل على السرّاء والمعين على الضرّاء والزين عند الأخِلاّء والسّلاح على الاعداء والهادي الى الرشاد والظهير عند الموت والقرين في القرب [القبر؟] والشفيع في القِيمة والقائد الى الجنة *

II.

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ.

Α.

قَالَ ٱلنَّبِيُّ صَلَّى ٱللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صُحْبَةُ ٱلْعَاقِلِ زِيَادَةٌ فِي ٱلدِّينِ وَصُحْبَةُ ٱلْجَاهِلِ نُقْصَانٌ فِي ٱلدِّينِ. مَنْ ضَحِكَ خَلْفَ ٱلْجِنَازَةِ أَهَانَهُ ٱللهُ تَعَالَى يَوْمَ ٱلْقِيمَةِ عَلَى رُؤُسِ ٱلْخَلَائِقِ وَلَا يُسْتَجَابُ دُعَاؤُهُ وَمَنْ ضَحِكَ فِي مَقْبَرٍ كُتِبَ لَهُ مِنَ ٱلْوِزْرِ مِثْلَ جَبَلِ أُحُدٍ. إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ آفَةً وَآفَةُ ٱلْعِلْمِ ٱلطَّمَعُ وَآفَةُ ٱلْخَبَرِ ٱلْكِذْبُ وَآفَةُ ٱلتِّجَارَةِ ٱلْخِيَانَةُ وَآفَةُ ٱلْمَالِ مَنْعُ ٱلزَّكٰوةِ. ٱلْمُؤْمِنُ لَا يَنْجُو مِنْ عَذَابِ ٱللهِ تَعَالَى حَتّٰى يَتْرُكَ أَرْبَعَةَ أَشْيَاءَ ٱلْكِذْبَ وَٱلْكِبْرَ وَٱلْبُخْلَ وَسُوءَ ٱلظَّنِّ * ٥ ٱلْعِلْمُ وَٱلْمَالُ يَسْتُرَانِ كُلَّ عَيْبٍ وَٱلْفَقْرُ وَٱلْجَهْلُ يَكْشِفَانِ كُلَّ عَيْبٍ. سَيَأْتِي زَمَانٌ عَلَى أُمَّتِي يَكُونُ قُلُوبُهُمْ كَقُلُوبِ ٱلذِّئَابِ وَكَلَامُهُمْ كَكَلَامِ ٱلْأَنْبِيَاءِ وَفِعْلُهُمْ كَفِعْلِ فِرْعَوْنَ فَهُمْ بَرِيئُونَ مِنِّي وَأَنَا بَرِيءٌ مِنْهُمْ.

الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَالْقَبْرُ حِصْنُهُ وَالْجَنَّةُ مَأْوَاهُ الدُّنْيَا جَنَّةُ الْكَافِرِ وَالْقَبْرُ
سِجْنُهُ وَالنَّارُ مَأْوَاهُ. مَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً لِجَمَالِهَا جَعَلَ اللهُ جَمَالَهَا وَبَالًا عَلَيْهِ
وَمَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً لِدِينِهَا بَارَكَ اللهُ فِيهَا بَرَكَةً كَثِيرَةً وَمَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً لِمَالِهَا
أَذَلَّ اللهُ أَمْوَالَهَا. لَا تَضْرِبُوا نِسَاءَكُمْ فَمَنْ ضَرَبَهُنَّ فَقَدْ عَصَى اللهَ وَرَسُولَهُ *
١٠ أَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَأَفْضَلُ الْأَعْمَالِ الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ وَأَفْضَلُ
الْخُلُقِ التَّوَاضُعُ. عَلَامَةُ أَهْلِ الْجَنَّةِ سَبْعَةٌ وَعَلَامَةُ أَهْلِ النَّارِ سَبْعَةٌ عَلَامَةُ أَهْلِ
الْجَنَّةِ أَنْ يَكُونَ وَجْهُهُ مَلِيحًا وَقَلْبُهُ خَاشِعًا وَلِسَانُهُ ذَاكِرًا وَيَدُهُ سَخِيًّا
وَصَلَاتُهُ كَثِيرًا وَصَوْمُهُ دَائِمًا يُسَلِّمُ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ يَلْقَاهُ وَأَمَّا عَلَامَةُ أَهْلِ
النَّارِ فَأَنْ يَكُونَ وَجْهُهُ قَبِيحًا وَقَلْبُهُ فَاسِقًا وَلِسَانُهُ فَاحِشًا وَيَدُهُ بَخِيلًا
وَصَلَاتُهُ قَلِيلًا وَصَوْمُهُ نَاقِصًا وَلَا يُسَلِّمُ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ يَلْقَاهُ. مَنْ أَطْعَمَ
كَافِرًا أَوْ فَاسِقًا أَوْ سَقَى فَكَأَنَّمَا صَامَ سَنَةً وَمَنْ أَطْعَمَ مُنَافِقًا أَوْ سَقَى فَكَأَنَّمَا
صَامَ سَنَةً مَنْ أَطْعَمَ كَلْبًا أَوْ سَقَى فَكَأَنَّمَا صَامَ سَنَةً مَنْ سَقَى شَجَرَةً فَكَأَنَّمَا
صَامَ خَمْسَ سِنِينَ مَنْ أَطْعَمَ مُؤْمِنًا أَوْ سَقَى فَكَأَنَّمَا صَامَ مِائَةَ سَنَةٍ وَمَنْ
سَقَى عَالِمًا فَكَأَنَّمَا صَامَ خَمْسَ سِنِينَ مَنْ أَطْعَمَ يَتِيمًا أَوْ سَقَى فَكَأَنَّمَا صَامَ
سَبْعِينَ سَنَةً. مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ وَلَدٍ وَوَالِدِهِ فَرَّقَ اللهُ تَعَالَى بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ
يَوْمَ الْقِيٰمَةِ. إِنَّ اللهَ قَدْ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ أَرْبَعَةَ عَشَرَ شَيْئًا أَرْبَعَةٌ مِنَ
الْأَبِ وَأَرْبَعَةٌ مِنَ الْأُمِّ وَسِتَّةٌ مِنْ خَزَائِنِ اللهِ تَعَالَى أَمَّا الْأَرْبَعَةُ مِنَ الْأَبِ فَهُوَ
الْجِلْدُ وَالْعَظْمُ وَالْعَصَبُ وَالْعُرُوقُ وَأَمَّا الْأَرْبَعَةُ مِنَ الْأُمِّ فَهُوَ اللَّحْمُ وَالدَّمُ
وَالشَّحْمُ وَالشَّعْرُ وَأَمَّا السِّتَّةُ مِنْ خَزَائِنِ اللهِ تَعَالَى فَالسَّمْعُ وَالْبَصَرُ وَالشَّمُّ

وَٱلذَّوْقُ وَٱللَّمْسُ وَٱلرُّوحُ. تَصَدُّقُ ٱلْمَرْءِ فِي حَيَاتِهِ بِدِرْهَمٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ
يَتَصَدَّقَ بِمِائَةِ دِرْهَمٍ عِنْدَ مَوْتِهِ * ١٥ كُلُّ مَجْلِسٍ لَا ذِكْرَ لَهُ كَبُسْتَانٍ لَا ثَمَرَ
لَهُ وَكُلُّ شَابٍّ لَا أَدَبَ لَهُ كَفَرَسٍ لَا لِجَامَ لَهُ وَكُلُّ ٱمْرَأَةٍ لَا حَيَاءَ لَهَا كَطَعَامٍ
لَا مِلْحَ لَهُ وَكُلُّ عَالِمٍ لَا وَرَعَ لَهُ كَسِرَاجٍ لَا دُهْنَ لَهُ وَٱلصَّبِيُّ بِلَا أَدَبٍ كَبَيْتٍ
لَا بَابَ لَهُ وَكُلُّ صَدِيقٍ لَا وَفَاءَ لَهُ كَقَوْسٍ لَا سَهْمَ لَهُ وَغِنًى لَا سَخَاوَةَ لَهُ
كَنَهْرٍ لَا مَاءَ لَهُ وَكُلُّ أَمِيرٍ لَا عَدْلَ لَهُ كَبَيْتٍ مُظْلِمٍ لَا نُورَ لَهُ. سَلِّمُوا
عَلَى ٱلْيَهُودِ وَٱلنَّصَارَى وَلَا تُسَلِّمُوا عَلَى ٱلْيَهُودِ مِنْ أُمَّتِي قِيلَ يَا رَسُولَ
ٱللَّهِ مَنْ يَهُودُ أُمَّتِكَ قَالَ ٱلَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ ٱلْأَذَانَ وَٱلْإِقَامَةَ وَلَا يَحْضُرُونَ
ٱلْجَمَاعَةَ. مَنْ أَسْرَجَ سِرَاجًا فِي مَسْجِدٍ فَإِنَّ ٱلْمَلَائِكَةَ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ مَا
دَامَ ذٰلِكَ ٱلسِّرَاجُ مَوْقُودًا. مَنْ تَكَلَّمَ بِكَلَامِ ٱلدُّنْيَا فِي خَمْسَةِ مَوَاضِعَ بَطَّلَ
ٱللَّهُ عَمَلَهُ سَبْعِينَ سَنَةً أَوَّلُهَا فِي ٱلْمَسْجِدِ وَٱلثَّانِي عِنْدَ قِرَاءَةِ ٱلْقُرْآنِ وَٱلثَّالِثُ
فِي مَجْلِسِ ٱلْعِلْمِ وَٱلرَّابِعُ خَلْفَ ٱلْجَنَازَةِ وَٱلْخَامِسُ فِي مَقَابِرِ ٱلْمُسْلِمِينَ.
سَبْعَةُ بُيُوتٍ لَا يَنْزِلُ عَلَيْهَا ٱلرَّحْمَةُ بَيْتٌ فِيهِ ٱمْرَأَةٌ مُطَلَّقَةٌ وَبَيْتٌ فِيهِ ٱمْرَأَةٌ
عَاصِيَةٌ لِزَوْجِهَا وَبَيْتٌ فِيهِ خَمْرٌ وَبَيْتٌ فِيهِ مَالُ ٱلْوَصِيَّةِ لِلْمَيِّتِ وَبَيْتٌ فِيهِ
خِيَانَةُ ٱلْأَمَانَةِ وَبَيْتٌ فِيهِ مَالٌ لَا زَكٰوةَ مِنْهُ وَبَيْتٌ فِيهِ ٱلْمَرْأَةُ ٱلسَّارِقَةُ مَا
لِزَوْجِهَا * ٢٠ ٱلْجَنَّةُ مُشْتَاقَةٌ إِلَى أَرْبَعَةِ أَقْوَامٍ أَوَّلُهَا مَنْ أَطْعَمَ جَائِعًا وَٱلثَّانِي
مَنْ كَسَا عُرْيَانًا وَٱلثَّالِثُ مَنْ يَصُومُ شَهْرَ رَمَضَانَ وَٱلرَّابِعُ مَنْ يَقْرَأُ ٱلْقُرْآنَ.
لَا يَدْخُلُ ٱلْمَلَائِكَةُ فِي بَيْتٍ فِيهِ كَلْبٌ أَوْ خَمْرٌ أَوْ طُنْبُورٌ. مَنْ شَرِبَ فِي
إِنَاءِ ذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ فَكَأَنَّمَا جَرَعَ فِي بَطْنِهِ نَارًا مِنْ جَهَنَّمَ. ٱلْكَسْبُ يَزِيدُ

ٱلْمَالَ وَلَا يَزِيدُ ٱلرِّزْقَ وَتَرْكُ ٱلْكَسْبِ يَنْقُصُ فِي ٱلْمَالِ وَلَا يَنْقُصُ فِي ٱلرِّزْقِ
مَنْ تَرَكَ وَقْنًا مِنَ ٱلصَّلٰوةِ حُبِسَ فِي ٱلنَّارِ مِقْدَارَ ٱلْحِبَّةِ وَقِيلَ يَا رَسُولَ ٱللّٰهِ
مَا ٱلْحِقْبَةُ قَالَ ٱلنَّبِيُّ ﷺ ثَمَانُونَ أَلْفَ سَنَةٍ * ٢٥ ٱلْعَالِمُ بَيْنَ ٱلْخَلَائِقِ كَٱلْمِلْحِ
فِي ٱلطَّعَامِ لَا لَذَّةَ فِي ٱلطَّعَامِ إِلَّا بِٱلْمِلْحِ وَلَا لَذَّةَ لِلْخَلْقِ إِلَّا مَعَ ٱلْعَالِمِ
مَنْ كَثُرَ كَلَامُهُ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ وَمَنْ مَاتَ قَلْبُهُ دَخَلَ ٱلنَّارَ طَلَبُ ٱلْخَمْسِ
مُحَالٌ طَلَبُ ٱلنَّصِيحَةِ مِنَ ٱلْعَدُوِّ مُحَالٌ وَطَلَبُ ٱلْحِكْمَةِ مِنَ ٱلْجَاهِلِ مُحَالٌ
وَطَلَبُ ٱلْمَنْفَعَةِ مِنْ غَيْرِ تَوْبَةٍ مُحَالٌ وَطَلَبُ ٱلْجَنَّةِ مِنَ ٱلْعَمَلِ مُحَالٌ وَطَلَبُ
ٱلْوَفَاءِ مِنَ ٱلنِّسَاءِ مُحَالٌ. ٱحْذَرُوا مِنْ ثَلَاثَةِ أَصْنَافٍ مِنَ ٱلنَّاسِ ٱلْعُلَمَاءِ
ٱلْغَافِلُونَ وَٱلْفُقَرَاءِ غَيْرِ ٱلصَّابِرِينَ وَٱلْمُتَصَوِّفُونَ ٱلْجَاهِلُونَ بِلَا عَمَلٍ. مَنْ تَرَكَ
سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ يَرْغَبْ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي * ٢٠ ٱلطَّهَارَةُ
مِفْتَاحُ ٱلصَّلٰوةِ وَهِيَ مِفْتَاحُ ٱلْإِيمَانِ وَٱلْإِيمَانُ مِفْتَاحُ ٱلْجَنَّةِ. ٱلنَّظَرُ إِلَى ٱلْإِمْرَأَةِ
حَرَامٌ وَلَوْ كَانَ بِغَيْرِ شَهْوَةٍ وَٱللَّمْسُ أَعْظَمُ حُرْمَةً مِنْهُ قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ ٱلَّذِينَ يَغُضُّونَ
مِنْ أَبْصَارِهِمْ إِلَى ٱلْإِمْرَأَةِ (* أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى ٱلْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ وَإِلَى ٱلسَّمَاءِ
كَيْفَ رُفِعَتْ وَإِلَى ٱلْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ وَإِلَى ٱلْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ. إِنَّ
ٱللّٰهَ تَعَالَى لَا يَنْظُرُ إِلَى صُوَرِكُمْ بَلْ إِلَى قُلُوبِكُمْ. دَوْلَةُ ٱلْأَغْنِيَاءِ دَوْلَةُ ٱلدُّنْيَا
وَدَوْلَةُ ٱلْفُقَرَاءِ يَوْمَ ٱلْقِيٰمَةِ. مَنْ أَكْرَمَ ٱلْغَنِيَّ لِغِنَاهُ وَأَهَانَ ٱلْفَقِيرَ لِفَقْرِهِ وَلَا
يَفْعَلُ هٰذَا إِلَّا مُنَافِقٌ فَمَنْ أَكْرَمَ ٱلْغَنِيَّ يُسَمَّى فِي ٱلسَّمٰوَاتِ عَدُوَّ ٱللّٰهِ وَعَدُوَّ
ٱلْأَنْبِيَاءِ وَلَا يُسْتَجَابُ لَهُ دُعَاءٌ وَلَا يُقْضَى لَهُ حَاجَةٌ *

*) Σούρ. 88, στίχ. 17—20.

B.

٣٥ إِنَّ اللهَ تعالى اَحْتَجَبَ عن البَصَائِرِ كَمَا احتجب عن الأَبْصَارِ. زَكوٰةُ الجَسَدِ الصِيامُ. يُوزَنُ مِدَادُ العُلَمَاءِ ودِمَاءُ الشُهَدَاءِ يَوْمَ القِيمَةِ فَلا يَفْضُلُ أَحَدُهما على الآخَرِ وَلَغَزْوَةٌ في طَلَبِ العِلْمِ أَحَبُّ الى الله تعالى مِنْ مِائَةِ غَزْوَةٍ ولا يَخْرُجُ أَحَدٌ في طَلَبِ العِلْمِ إِلَّا وَمَلَكٌ مُوَكَّلٌ بِهِ يُبَشِّرُهُ بِالجَنَّةِ وَمَنْ ماتَ وميراثُه المَحَابِرُ والأَقْلامُ دَخَلَ الجنةَ. مَا نَحَلَ والدٌ وَلَدَه نَحْلًا أَفْضَلَ من أَدَبٍ حَسَنٍ. النَظَرُ في وُجُوهِ العُلَمَاءِ عِبادَةٌ * ٤٠ زَيَّنَ اللهُ تعالى السَمَاءَ بِثَلٰثٍ بالشَمْسِ والقَمَرِ والكَواكِبِ وزَيَّنَ الأَرْضَ بِثَلٰثٍ بالعُلَمَاءِ والمَطَرِ وسُلْطانٍ عادِلٍ. أَحَبُّ العِبادِ إِلَى اللهِ تعالى وأَقْرَبُهم منه مَجْلِسًا يَوْمَ القِيمَةِ إِمامٌ عادلٌ. عَدْلُ ساعَةٍ خَيْرٌ من عِبادَةِ سَنَةٍ. إِذَا أَرادَ اللهُ تعالى بِأَمِيرٍ خَيْرًا جَعَلَ لهُ وَزِيرَ صِدْقٍ إِنْ نَسِيَ ذَكَّرَه وان ذَكَرَ أَعَانَهُ وان أَرَادَ غَيْرَ ذلك جَعَلَ لهُ وَزِيرَ سَوْءٍ ان نَسِيَ لم يُذَكِّرْه وان ذكر لم يُعِنْهُ. من وُلِّيَ على عَشَرَةٍ كانَ لهُ عَقْلُ أَرْبَعِينَ ومَن وُلِّيَ على اربعين كانَ لهُ عَقْلُ أَرْبَعِمِائَةٍ * ٤٥ تَوَاضَعْ لِلْمُحْسِنِ إِلَيْكَ وإِن كانَ عَبْدًا حَبَشِيًّا وَانْتَصِفْ مِمَّنْ أَسَاءَ اليك وإِن كان حُرًّا قُرَيْشِيًّا. شَرُّ ما في الرَجُلِ شُحٌّ هَالِعٌ وجُبْنٌ خَالِعٌ. حُبُّكَ للشَّيْءِ يُعْمِي وَيُصِمُّ أَيْ يعمي عن الرُشْدِ ويصمّ عن الوَعْظِ. أَشْقَى الأَشْقِيَاءِ مَن جُمِعَ عليهِ فَقْرُ الدُنْيَا وعَذَابُ الآخِرَةِ. أَحَبُّ البِلادِ الى اللهِ تعالى مَسَاجِدُها وأَبْغَضُ البِلادِ الى اللهِ تعالى أَسْوَاقُها * ٥٠ مِنْ سَعادَةِ المَرْءِ المَسْكَنُ الوَاسِعُ والجارُ الصالِحُ والمَرْكَبُ الهَنِيُّ. مَنْ نَظَرَ

الى أَخِيهِ نَظَرَ مَوَدَّةٍ وَلَمْ يَكُنْ فِي قَلْبِهِ إِحْنَةٌ لم يَطْرِفْ حَتَّى يَغْفِرَ اللهُ تعالى لهُ ما تَقَدَّمَ من ذَنْبِهِ. من تأَنَّى أَدْرَكَ ما تَمَنَّى. القَنَاعَةُ مالٌ لَا يَنْفَدُ. مَنْ قَلَّ طَعْمُهُ صَحَّ بَدَنُه ومن كَثُرَ طَعْمُهُ سَقِمَ بَدَنُهُ وقَلْبُهُ. لا تُمِيتُوا القُلوبَ بِكَثْرَةِ الطَعامِ والشَرابِ فإِنَّ القلبَ يَموتُ كالزَرْعِ اذا كَثُرَ عليهِ المَاءُ * ٥٥ حُسْنُ الخُلْقِ زِمامٌ من رَحْمَةِ اللهِ تعالى في أَنْفِ صاحِبِهِ والزمامُ بيَدِ المَلَكِ والمَلَكُ يَجُرُّه الى الخَيْرِ والخَيْرُ يَجُرُّه الى الجَنَّةِ وسوءُ الخُلْقِ زِمامٌ من عَذابِ اللهِ تعالى في أَنْفِ صاحِبِهِ والزمام بيَدِ الشَيْطانِ والشيطانُ يَجُرُّه الى النارِ. ما مِنْ بيتٍ فيهِ اسْمُ مُحَمَّدٍ إِلَّا وَسَّعَ اللهُ تعالى عليهم الرِزْقَ فإِذا سَمَّيْتُموهم فلا تَضْرِبُوهم ولا تَشْتِمُوهم ومَنْ وُلِدَ لهُ ثَلَثَةُ ذُكورٍ فلم يُسَمِّ أَحَدَهم أَحمدَ او مُحَمَّدًا فَقَدْ جَفانِي *

Γ.

المَرْءُ كَثِيرٌ بأَخِيهِ الصاحِبُ رُقْعَةٌ في قَمِيصِك فانْظُرْ بمَنْ تَرْقَعُهُ. لا يدخلُ حظيرةَ الفردوسِ متكبِّرٌ * ٦٠ من تَواضَعَ لله رَفَعَهُ اللهُ. ثَلثٌ مُهْلِكَاتٌ وثلث مُنْجِيَاتٌ فأَمَّا المهلكاتُ فشُحٌّ مُطاعٌ وهَوًى مُتَّبَعٌ وإِعْجابُ المَرْءِ بنَفْسِهِ وإِمَّا المنجياتُ فَخَشْيَةُ اللهِ في السِرِّ والعَلانِيَةِ والقَصْدُ في الذِنِي والفَقْرِ والعدلُ في الرِضاءِ والغضبِ. ثلثةٌ لا يَقْبَلُ اللهُ منهم صَرْفًا ولا عَدْلًا ولا صلوةً ولا يرفَعُ لهم حَسَنَةً العبدُ الآبِقُ حتَّى يَرْجِعَ الى مَوْلاه والمرأَةُ الساخِطُ عليها بَعْلُها حتّى يَرْضَى عنها والسكرانُ حتّى يَصْحُوَ سَبْعَةُ اشياءَ يُكْتَبُ للعَبْدِ ثَوابُها بَعْدَ وَفاتِهِ رجلٌ غَرَسَ نَخْلًا او حَفَرَ بِئْرًا او

أجرى نهرًا او بنى مسجدًا او كتب مصحفًا او ورث علمًا او خلف ولدًا صالحًا يستنذر له. قال رسول الله صلعم ألا أخبركم بأشبهكم بي قالوا بلى يا رسول الله قال أشبهكم بي من اجتمعت فيه ثماني خلال من كان أحسنكم خلقًا واعظمكم حلما وأبركم بقرابته واشدكم حبًا لإخوانه في دينه وأصبركم على الحق وأكظمكم للغيظ وأكرمكم عفوًا وأكثركم من نفسه إنصافًا *

A.

٦٥ من أبطأ به عمله لم يسرع به نسبه. من احب لقاء الله احب الله لقاءه ومن كره لقاء الله كره الله لقاءه. من ادرك ركعة من الصلوة فقد ادرك الصلوة. من اطاعني فقد اطاع الله تعالى ومن عصاني فقد عصى الله تعالى ومن اطاع اميري فقد اطاعني ومن عصى اميري فقد عصاني. من بدل دينه فاقتلوه * ٧٠ من تاب عن ذنبه قبل طلوع الشمس من مغربها تاب الله عليه. من تردّى من جبل فقتل نفسه فهو في نار جهنم يتردى فيها خالدًا مخلدًا فيها ابدًا ومن تحسّى سمًا فقتل نفسه فسمه في يده يتحساه في نار جهنم خالدًا مخلدًا فيها ابدًا ومن قتل نفسه بحديدة فحديدته في يده يتوجأ بها في نار جهنم. من شهد ان لا اله الا الله وان محمدًا رسول الله حرم عليه النار. من لا يرحم لا يرحم. من مات من أمتي لا يشرك بالله شيئًا دخل الجنة وإن زنى وإن سرق * ٧٥ انّ أشدّ الناس عذابا يوم القيمة عند الله المصوّرون. ان اقلّ ساكني الجنة النساء.

ان البيت الذي فيهِ صورٌ لا تدخلهُ الملائكة. ان الله لا ينظر الى صوركم واموالكم ولكن ينظر الى قلوبكم واعمالكم. ان الله ليَرْضى عن العبد أَنْ يأكل الأكلةَ حتّى يشبع فيَحْمَده عليها او يشرب الشُربة فيحمده عليها * ٨٠ لا تأكلوا بالشمال فان الشيطان يأكل بالشمال. لا تَبْدَؤا اليهودَ والنصارى بالسلام فاذا لَقِيتُمْ احدَهم في طريقٍ فاضطروه الى أَضْيَقِهِ. لا تلبسوا الحريرَ فان من لبسهُ في الدنيا لم يلبسهُ في الاخرة. لا يؤمن احدكم حتى اكون احبّ اليهِ من والده وولده والناس اجمعين. لا يؤمن عبد حتى يحبّ لاخيهِ ما يحبّ لنفسهِ * ٨٥ لا يجوع اهل بيتٍ عندهم التمر. لا يُدْخِلُ احدًا عملهُ الجنّةَ ولا يجير من النار (* ولا انا الاّ برحمة الله. لا يفلح قوم تملكهم امرأة. اذا بويع لخليفتين فاقتلوا الاخرَ منهما. اذا تثاءب احدُكم فليمسك بيده على فمهِ فان الشيطان يدخل ان لم يدفع التثاءب عن نفسهِ * ٩٠ اذا دخل احدكم المسجدَ فليقل اللّهم افتح لي ابواب رحمتك واذا خرج فليقل اللّهم اني اسئلك من فضلك. اذا رأَيْتم الجنازة فقوموا حتى تُخَلِّفَكم. اذا سمعتم نهاق الحمير فتعوّذوا بالله من الشيطان فانها رأت شيطانًا واذا سمعتم صياح الدِيَكَةِ فاسئلوا الله من فضلهِ فانها رأت ملكا. اذا عَطَسَ احدكم فليقل الحمد لله وليقل لهُ اخوه او صاحبهُ يرحمك الله اذا سمع حمدَه فليقل لمن دعا لهُ يهديكم الله ويصلح بالكم. اذا نظر احدكم

*) Σχόλ. يعني ولا انا ادخل الجنة بعملي

الى من فُضِّلَ عليهِ فلينظر الى من هو اسفل منهُ * ٩٥ بينما رجل يمشي بطريقٍ فوجد غصنَ شوكٍ على الطريق فاخّره عن الطريق لئلا يؤذي المارّين فشكر الله لهُ فغفر لهُ. لعن الله اليهودَ والنصارى اتخذوا قبور انبيائهم مساجد. لو تعلمون ما اعلم لبكيتم كثيرا ولضحكتم قليلا. لو كان لابن آدم وادِيانِ من مالٍ لابتغى اليها ثالثًا ولا يملأ جوفَ ابن آدم الاّ التراب. خير يوم طلعت عليهِ الشمس يوم الجمعة فيهِ خُلِقَ آدم وفيهِ ادخل الجنة وفيهِ اخرج منها ولا يقوم الساعةُ الا في يوم الجمعة * ١٠٠ كل شراب أَسْكَرَ فهو حرام. البزاق في المسجد خطيئة. الدنيا متاع وخير متاع الدنيا المرأة الصالحة. مَثَل البيت الذي يُذكَرُ اللهُ فيهِ والبيت الذي لا يذكر الله فيهِ مثل الحيّ والميّت. مَثَل المؤمن الذي يقرأ القران مثل الأُتْرُجّة ريحها طيّب وطعمها طيّب ولونها ايضا طيّب ومثل المؤمن الذي لا يقرأ القران مثل التمرة لا ريح لها وطعمها حُلو ومثل المنافق الذي يقرأ القران مثل الريحانة ريحها طيّب وطعمها مرّ ومثل المنافق الذي لا يقرأ القران كمثل الحنظلة ليس لها ريح وطعمها مرّ * ١٠٥ انا سيّدُ ولدِ ادم يوم القيمة واوّل من يَنْشَقُّ عنهُ القبر واوّل شافع واوّل مشفّع. كلمتان خفيفتان على اللسان ثقيلتان على الميزان حبيبتان الى الرحمن سُبْحانَ اللهِ وبحمده. يجيء يومَ القيمة ناسٌ من المسلمين بذنوب امثال الجبال فيغفرها الله لهم ويضعها على اليهود والنصارى. يقبض الله الارضَ يومَ القيمة ويطوي السماء بيمينهِ ثم يقول

انا الملِك اين ملوكُ الارض. يهرَم ابن ادم ويشبّ منهُ اثنتان الحرص على المال والحرص على العمر * ١١٠ كانت امرأتان معهما ابناهما جاء الذيب فذهب بابن احديهما فقالت لصاحبتها انما ذهب بابنك وقالت الاخرى انما ذهب بابنك فتحاكمتا الى داود فقضى بهِ للكبرى مرجّحًا فخرجنا على سليمان بن داود فاخبرتاه (1 فقال ائتوني بالسكين اشقّه بينهما فقالت الصغرى لا تفعل رحمك الله هو ابنها فقضى بهِ للصغرى. بُنِيَ الاسلامُ على خمس على ان يوحّد الله وإقامِ الصلوةِ وايتاء الزكوةِ وصيامِ شهرِ رمضان والحج. اطّلعتُ في الجنّة فرايتُ اكثرَ اهلها الفقراء واطّلعت في النار فرايتُ اكثر اهلها النساء. اقرءوا القران فانهُ يأتي يومَ القيمة شفيعًا لاصحابهِ. اقرء الزَهْرَاوَيْن البقرةَ وسورة ال عمران فانهما تأتيان يومَ القيمة كانهما غمامتان او كانهما غيايتان او كانهما فرقان من طيرٍ صوافّ. قل اللّهمّ اغفر لي وارحمني وعافني وارزقني فان هؤلاء تجمع لك دنياك واخرتك قالهُ لرجل قال يا رسول الله كيف اقول حين اسأل ربي * ١١٥ قولوا اللّهم صلّ على محمّد عبدك ورسولك كما صلّيت على ابرهيم وبارك على محمّد وال محمّد كما باركت على ابرهيم وعلى ال ابرهيم. كن في الدنيا كانّك غريب وكانك عابر سبيلٍ وعدّ نفسك في اصحاب القبور. سَيْحان وجَيْحان والفرات والنيل كلها من انهار الجنّة. مفاتيح الغيب خمس لا يعلمها الاّ الله لا يعلم احدٌ ما يكون في غدٍ

1) Ὑπομνηματιστής τις προσίθησι καὶ τὰ ἑξῆς : اي بما سبق من حاليها

الا الله ولا يعلم احد ما يكون في الارحام الا الله وما تعلم نفسٌ ماذا تكسب غدا وما تعلم نفس باىّ ارضٍ تموت ولا يدري احد متى يجيء المطر *

III.

MYθOI.

1. ΑΛΕΚΤΩΡ ΚΑΙ ΙΕΡΑΞ.

حُكِيَ أَنَّ دِيكًا وَصَقْرًا اصْطَحَبَا مُدَّةً فَفِي بَعْضِ الْأَيَّامِ قَالَ الصَّقْرُ لِلدِّيكِ إِنِّي مَا رَأَيْتُ أَقَلَّ وَفَاءً وَلَا أَضْيَعَ لِحُقُوقِ الصُّحْبَةِ مِنْكُمْ مَعَاشِرَ الدِّيَكَةِ فَقَالَ الدِّيكُ مَا الَّذِي أَنْكَرْتَهُ مِنَّا قَالَ لِأَنِّي أَرَى النَّاسَ يُكْرِمُونَكُمْ وَيُحْسِنُونَ إِلَيْكُمْ فِي الْمَطْعَمِ وَالْمَشْرَبِ وَأَنْتُمْ تَنْفِرُونَ مِنْهُمْ وَتَنْفِرُونَ مِنْ قُرْبِهِمْ وَنَحْنُ يَأْخُذُونَ الْوَاحِدَ مِنَّا فَيُعَذِّبُونَهُ وَيَخْبِطُونَ عَيْنَيْهِ وَيَمْنَعُونَهُ الطَّعَامَ وَالشَّرَابَ ثُمَّ يُرْسِلُونَهُ فَيَذْهَبُ إِلَى حَيْثُ لَا يَبْقَى لَهُمْ إِلَيْهِ وُصُولٌ وَلَا عَلَيْهِ لَهُمْ قُدْرَةٌ ثُمَّ يَدْعُونَهُ إِلَيْهِمْ فَيَأْتِي مُسْرِعًا وَيَتَنَغَّصُ الصَّيْدَ وَالطَّيْرَ لَهُمْ فَلَمَّا سَمِعَ الدِّيكُ كَلَامَ الصَّقْرِ ضَحِكَ ضَحِكًا عَالِيًا فَقَالَ الصَّقْرُ مَا يُضْحِكُكَ أَيُّهَا الدِّيكُ فَقَالَ عَجِبْتُ مِنْ شِدَّةِ جَهْلِكَ وَغُرُورِكَ أَمَا إِنَّكَ أَيُّهَا الصَّقْرُ لَوْ عَايَنْتَ مِنْ جِنْسِكَ جَمَاعَةً فِي كُلِّ يَوْمٍ تُسْلَخُ جُلُودُهُمْ وَتُقْطَعُ أَعْنَاقُهُمْ وَيُقْلَوْنَ عَلَى النَّارِ وَيُطْبَخُونَ فِي الْقُدُورِ لَفَرَرْتَ مِنْهُمْ أَشَدَّ الْفِرَارِ وَلَمْ

يَسْتَقِرَّ لَكَ بِصُحْبَتِهِمْ قَرَارٌ وَلَوْ قَدَرْتَ لَطِرْتَ إِلَى جَوِّ ٱلسَّمَاءِ وَعَلِمْتَ أَنَّهُ لَا فَائِدَةَ فِي ٱلْقُرْبِ مِنْهُمْ وَأَنَّ ٱلسَّلَامَةَ فِي ٱلْبُعْدِ عَنْهُمْ فَعَرَفَ ٱلصَّقْرُ صِدْقَ كَلَامِهِ وَأَقْلَعَ عَنْ مَلَامِهِ * (Νάρχαι αλ 'Ιεμ. σελ. 504)

2. ΙΠΠΟΣ ΚΑΙ ΥΣ.

حُكِيَ أَنَّ فَرَسًا كَانَ لِرَجُلٍ مِنَ ٱلشُّجْعَانِ وَكَانَ يُكْرِمُهُ وَيُحْسِنُ ٱلْقِيَامَ بِخِدْمَتِهِ وَلَا يَصْبِرُ عَنْهُ سَاعَةً وَيُعِدُّهُ لِمُهِمَّاتِهِ وَكَانَ يَخْرُجُ بِهِ فِي كُلِّ غَدَاةٍ إِلَى مَرْجٍ وَاسِعٍ فَيُنْزِلُ عَنْهُ سَرْجَهُ وَلِجَامَهُ وَيُطِيلُ رَسَنَهُ فَيَتَمَرَّغُ وَيَرْعَى حَتَّى تَرْتَفِعَ ٱلشَّمْسُ فَيَرُدُّهُ إِلَى مَنْزِلِهِ وَإِنَّهُ خَرَجَ يَوْمًا عَلَى عَادَتِهِ إِلَى ٱلْمَرْجِ فَلَمَّا نَزَلَ عَنْهُ وَٱسْتَقَرَّتْ قَدَمَاهُ عَلَى ٱلْأَرْضِ نَفَرَ عَنْهُ ٱلْفَرَسُ وَجَمَحَ وَمَرَّ يَعْدُو بِسَرْجِهِ وَلِجَامِهِ فَطَلَبَهُ ٱلْفَارِسُ يَوْمَهُ كُلَّهُ فَأَعْجَزَهُ وَغَابَ عَنْ عَيْنِهِ عِنْدَ غُرُوبِ ٱلشَّمْسِ فَرَجَعَ ٱلْفَارِسُ إِلَى أَهْلِهِ وَقَدْ يَئِسَ مِنَ ٱلْفَرَسِ وَلَمَّا ٱنْقَطَعَ ٱلطَّلَبُ عَنِ ٱلْفَرَسِ وَأَظْلَمَ عَلَيْهِ ٱللَّيْلُ جَاعَ فَرَامَ أَنْ يَرْعَى فَمَنَعَهُ ٱلْلِّجَامُ وَرَامَ أَنْ يَتَمَرَّغَ فَمَنَعَهُ ٱلسَّرْجُ وَرَامَ أَنْ يَسْتَقِرَّ عَلَى أَحَدِ جَنْبَيْهِ فَمَنَعَهُ ٱلرِّكَابُ فَبَاتَ بِشَرِّ لَيْلَةٍ وَلَمَّا أَصْبَحَ ذَهَبَ يَبْتَغِي فَرَجًا مِمَّا هُوَ فِيهِ فَٱعْتَرَضَهُ نَهْرٌ فَدَخَلَهُ لِيَقْطَعَهُ إِلَى ٱلْجَانِبِ ٱلْآخَرِ فَإِذَا هُوَ بَعِيدُ ٱلْقَعْرِ فَسَبَحَ فِيهِ إِلَى ٱلْجَانِبِ ٱلْآخَرِ وَكَانَ حِزَامُهُ مِنْ جِلْدٍ لَمْ يُبَالِغْ فِي دَبْغِهِ فَلَمَّا خَرَجَ مِنَ ٱلنَّهْرِ أَصَابَتِ ٱلشَّمْسُ ٱلْحِزَامَ فَيَبِسَ وَٱشْتَدَّ عَلَيْهِ فَوَرِمَ عُنُقُهُ وَوَسْطُهُ وَٱشْتَدَّ ٱلضَّرَرُ عَلَيْهِ مَعَ مَا بِهِ مِنَ ٱلْجُوعِ فَلَبِثَ بِذٰلِكَ أَيَّامًا إِلَى أَنْ ضَعُفَ عَنِ ٱلْمَشْيِ فَقَعَدَ فَمَرَّ بِهِ خِنْزِيرٌ وَهُمَّ بِقَتْلِهِ ثُمَّ عَطَفَ عَلَيْهِ لِمَا رَأَى بِهِ مِنَ

ٱلضُّعْفِ فَسَأَلَهُ عَنْ حَالِهِ فَأَخْبَرَهُ بِمَا هُوَ فِيهِ مِنْ إِضْرَارِ ٱللِّجَامِ وَٱلسَّرْجِ وَٱلْحِزَامِ وَسَأَلَهُ أَنْ يَصْطَنِعَ عِنْدَهُ مَعْرُوفًا وَيُخَلِّصَهُ مِمَّا ٱبْتُلِيَ بِهِ فَسَأَلَهُ ٱلْخِنْزِيرُ عَنِ ٱلذَّنْبِ ٱلَّذِي ٱسْتَحَقَّ بِهِ تِلْكَ ٱلْعُقُوبَةَ فَزَعَمَ ٱلْفَرَسُ أَنَّهُ لَا ذَنْبَ لَهُ فَقَالَ لَهُ ٱلْخِنْزِيرُ كَلَّا بَلْ أَنْتَ كَاذِبٌ فِي زَعْمِكَ أَوْ جَاهِلٌ بِجُرْمِكَ فَإِنْ كُنْتَ يَا فَرَسُ كَاذِبًا فَمَا يَنْبَغِي لِي أَنْ أُنَفِّسَ عَنْكَ خِنَاقًا وَلَا أَصْطَنِعَ عِنْدَكَ مَعْرُوفًا وَلَا أَتَّخِذَ لَكَ وَلْيًا وَلَا أَلْتَمِسَ عِنْدَكَ شُكْرًا وَلَا أَطْلُبَ فِيكَ أَجْرًا فَإِنَّهُ كَانَ يُقَالُ ٱحْذَرْ مُقَارَنَةَ ذَوِي ٱلطِّبَاعِ ٱلْمَرْذُولَةِ لِئَلَّا يَسْرِقَ طَبْعُكَ مِنْ طِبَاعِهِمْ وَأَنْتَ لَا تَشْعُرُ وَكَانَ يُقَالُ لَا تَطْمَعْ فِي ٱسْتِصْلَاحِ ٱلرَّذْلِ فَإِنَّهُ لَنْ يَتْرُكَ طِبَاعَهُ مِنْ أَجْلِكَ ثُمَّ قَالَ لَهُ ٱلْخِنْزِيرُ وَإِنْ كُنْتَ أَيُّهَا ٱلْفَرَسُ جَاهِلًا بِجُرْمِكَ ٱلَّذِي ٱسْتَوْجَبْتَ بِهِ هٰذِهِ ٱلْعُقُوبَةَ فَجَهْلُكَ بِذَنْبِكَ أَعْظَمُ مِنْهُ فَإِنَّ مَنْ جَهِلَ ذُنُوبَهُ أَصَرَّ عَلَيْهَا فَلَمْ يُرْجَ فَلَاحُهُ فَقَالَ ٱلْفَرَسُ لِلْخِنْزِيرِ يَنْبَغِي لَكَ أَنْ لَا تَزْهَدَ فِي ٱصْطِنَاعِ ٱلْمَعْرُوفِ فَإِنَّ ٱلدَّهْرَ ذُو صُرُوفٍ فَقَالَ ٱلْخِنْزِيرُ إِنِّي لَسْتُ بِزَاهِدٍ فِي ذٰلِكَ وَلٰكِنَّهُ كَانَ يُقَالُ ٱلْعَاقِلُ تَخَيَّرُ لِمَعْرُوفِهِ كَمَا تَخَيَّرُ ٱلْبَاذِرُ لِبَذْرِهِ مَا زَكَا مِنَ ٱلْأَرْضِ فَحَدِّثْنِي يَا فَرَسُ عَنِ ٱبْتِدَاءِ أَمْرِكَ فِيمَا نَزَلَ بِكَ وَعَنْ حَالِكَ قَبْلَ ذٰلِكَ لِأَعْلَمَ مِنْ أَيْنَ ذَهَبْتَ فَحَدَّثَهُ ٱلْفَرَسُ عَنْ جَمِيعِ أَمْرِهِ وَكَيْفَ كَانَ عِنْدَ فَارِسِهِ وَكَيْفَ فَارَقَهُ وَمَا لَقِيَ فِي طَرِيقِهِ إِلَى حِينِ ٱجْتِمَاعِهِ بِٱلْخِنْزِيرِ فَقَالَ لَهُ ٱلْخِنْزِيرُ قَدْ ظَهَرَ لِي ٱلْآنَ أَنَّكَ جَاهِلٌ بِجُرْمِكَ وَأَنَّ لَكَ ذُنُوبًا سِتَّةً أَحَدُهَا خِذْلَانُكَ فَارِسَكَ ٱلَّذِي أَحْسَنَ إِلَيْكَ وَأَعَدَّكَ لِلْمُهِمَّاتِ وَٱلثَّانِي كُفْرُكَ لِإِحْسَانِهِ وَٱلثَّالِثُ إِضْرَارُكَ بِهِ فِي طَلَبِكَ وَٱلرَّابِعُ

نَعَدِّيكَ عَلَى مَا لَيْسَ لَكَ مِنَ ٱلْعُدَّةِ وَهِيَ ٱلسَّرْجُ وَٱللِّجَامُ وَٱلْخَامِسُ إِسَاءَتُكَ عَلَى نَفْسِكَ بِتَعَاطِيكَ ٱلتَّوَحُّشَ ٱلَّذِي لَسْتَ لَهُ أَهْلًا وَلَا لَكَ عَلَيْهِ مَقْدِرَةٌ وَٱلسَّادِسُ إِصْرَارُكَ عَلَى ذَنْبِكَ وَتَمَادِيكَ فِي غَوَايَتِكَ فَقَدْ كُنْتَ مُتَمَكِّنًا مِنَ ٱلْعَوْدِ إِلَى صَاحِبِكَ وَٱلِٱسْتِقَالَةِ مِنْ فَارِطِ جَهْلِكَ قَبْلَ أَنْ يُوهِنَكَ ٱللِّجَامُ بِٱلْجُوعِ وَٱلْحِزَامُ بِٱلضَّبْطِ فَقَالَ ٱلْفَرَسُ لِلْخِنْزِيرِ أَمَّا إِذْ عَرَّفْتَنِي ذُنُوبِي وَأَيْقَظْتَنِي لِمَا كُنْتُ ذَاهِلًا عَنْهُ مَحْجُوبًا بِحِجَابِ ٱلْجَهْلِ فَٱنْطَلِقِ ٱلْآنَ وَدَعْنِي فَإِنِّي مُسْتَحِقٌّ لِأَضْعَافِ مَا أَنَا فِيهِ فَقَالَ لَهُ ٱلْخِنْزِيرُ أَمَّا إِذِ ٱعْتَرَفْتَ وَفَطِنْتَ لِهٰذَا وَلُمْتَ نَفْسَكَ وَوَبَّخْتَهَا وَٱخْتَرْتَ لِنَفْسِكَ ٱلْعُقُوبَةَ عَلَى جَهْلِهَا فَإِنَّكَ حَقِيقٌ بِأَنْ يُفَرَّجَ عَنْكَ ثُمَّ إِنَّ ٱلْخِنْزِيرَ قَطَعَ عَنْهُ ٱللِّجَامَ وَٱلْحِزَامَ فَسَقَطَ ٱلسَّرْجُ وَفَرَّجَ عَنْهُ وَتَرَكَهُ وَٱنْطَلَقَ *

(Νάχ. αλ Ἰεμ. σελ. 511.)

3. ΑΥΟ ΑΛΩΠΕΚΕΣ.

حُكِيَ أَنَّ ثَعْلَبًا كَانَ يُسَمَّى ظَالِمًا وَكَانَ لَهُ جُحْرٌ يَأْوِي إِلَيْهِ وَكَانَ مَسْرُورًا بِهِ لَا يَبْتَغِي عَنْهُ بَدَلًا فَخَرَجَ مِنْهُ يَوْمًا يَبْتَغِي مَا يَأْكُلُ ثُمَّ رَجَعَ فَوَجَدَ فِيهِ حَيَّةً فَٱنْتَظَرَ خُرُوجَهَا فَلَمْ تَخْرُجْ وَعَلِمَ أَنَّهَا قَدْ تَوَطَّنَتْ فِيهِ وَأَنَّهُ لَا سَبِيلَ إِلَى ٱلسُّكُونِ مَعَهَا فَذَهَبَ يَبْتَغِي لِنَفْسِهِ جُحْرًا غَيْرَهُ فَٱنْتَهَى بِهِ ٱلنَّظَرُ إِلَى جُحْرٍ حَسَنِ ٱلظَّاهِرِ حَصِينِ ٱلْمَوْضِعِ فِي مَكَانٍ خَصِيبٍ ذِي أَشْجَارٍ مُلْتَفَّةٍ وَمَاءٍ مَعِينٍ فَأَعْجَبَهُ وَسَأَلَ عَنْهُ فَأُخْبِرَ أَنَّهُ لِثَعْلَبٍ يُسَمَّى مَعْوَضًا وَأَنَّهُ وَرِثَهُ مِنْ أَبِيهِ فَنَادَاهُ ظَالِمٌ فَخَرَجَ إِلَيْهِ وَرَحَّبَ بِهِ وَأَدْخَلَهُ ٱلْجُحْرَ وَسَأَلَهُ عَمَّا قَصَدَ لَهُ فَقَصَّ عَلَيْهِ خَبَرَهُ وَشَكَى مَا نَالَهُ فَرَقَّ لَهُ مَعْوَضٌ ثُمَّ قَالَ لَهُ إِنَّ

مِنَ ٱلْهِمَّةِ أَنْ لَا تُقَصِّرَ عَنْ مُطَالَبَةِ عَدُوِّكَ وَأَنْ تَسْتَفْرِغَ جَهْدَكَ فِي ٱبْتِغَاءِ
دَفْعِهِ فَرُبَّ حِيلَةٍ أَنْفَعَ مِنْ قَبِيلَةٍ وَٱلرَّأْيُ عِنْدِي أَنْ تَنْطَلِقَ مَعِي إِلَى
مَأْوَاكَ ٱلَّذِي ٱنْتُزِعَ مِنْكَ غَصْبًا حَتَّى أَطَّلِعَ عَلَيْهِ فَلَعَلِّي أَهْتَدِي إِلَى وَجْهِ
ٱلْحِيلَةِ فَيَرْجِعُ إِلَيْكَ مَسْكَنُكَ فَإِنَّ أَصْوَبَ ٱلرَّأْيِ مَا أُسِّسَ عَلَى ٱلرَّوِيَّةِ
فَٱنْطَلَقَا مَعًا إِلَى ذٰلِكَ ٱلْحَجَرِ فَتَأَمَّلَهُ مُعَوِّضٌ وَأَدْرَكَ غَرَضَهُ مِنْهُ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى
ظَالِمٍ فَقَالَ لَهُ قَدْ شَاهَدْتُ مِنْ مَسْكَنِكَ مَا فَتَحَ لِي بَابَ ٱلْحِيلَةِ فِي خَلَاصِهِ
فَقَالَ لَهُ ظَالِمٌ أَطْلِعْنِي عَلَى مَا ظَهَرَ لَكَ فَقَالَ مُعَوِّضٌ إِنَّ أَضْعَفَ ٱلرَّأْيِ مَا
رَسَخَ فِي ٱلْبَدِيهَةِ وَلٰكِنِ ٱنْطَلِقْ مَعِي لِتَبِيتَ عِنْدِي لَيْلَتِي هٰذِهِ لِأَنْظُرَ
رَأْيِي فِيمَا ظَهَرَ لِي فَفَعَلَا وَبَاتَ مُعَوِّضٌ مُفَكِّرًا فِي ذٰلِكَ وَجَعَلَ ظَالِمٌ يَتَأَمَّلُ
مَسْكَنَ مُعَوِّضٍ فَرَأَى مِنْ سَعَتِهِ وَطِيبِ تُرْبَتِهِ وَحَصَانَتِهِ وَكَثْرَةِ مَرَافِقِهِ مَا
ٱشْتَدَّ إِعْجَابُهُ بِهِ وَحِرْصُهُ عَلَيْهِ وَشَرَعَ يُدَبِّرُ ٱلْحِيلَةَ فِي غَصْبِهِ وَطَرْدِ مُعَوِّضٍ
مِنْهُ فَلَمَّا أَصْبَحَا قَالَ مُعَوِّضٌ لِظَالِمٍ إِنِّي رَأَيْتُ ذٰلِكَ ٱلْحَجَرَ بِمَوْضِعٍ بَعِيدٍ مِنَ
ٱلشَّجَرِ وَٱلْمَاءِ فَٱصْرِفْ نَفْسَكَ عَنْهُ وَهَلُمَّ أُعِنْكَ عَلَى حَفْرِ مَسْكَنٍ قَرِيبٍ مِنْ
حُجْرِي هٰذَا فَإِنَّ هٰذِهِ ٱلْأَرْضَ خَصِيبَةٌ مُتَيَسِّرَةُ ٱلْمَرَافِقِ فَقَالَ لَهُ ظَالِمٌ إِنَّ ذٰلِكَ
لَا يُمْكِنُنِي لِأَنَّ نَفْسِي تَهْلِكُ لِبُعْدِ ٱلْوَطَنِ حَنِينًا وَلَا تَمْلِكُ لِفَقْدِ ٱلْمَسْكَنِ
سُكُونًا فَلَمَّا سَمِعَ مُعَوِّضٌ مَقَالَةَ ظَالِمٍ وَمَا تَظَاهَرَ بِهِ مِنَ ٱلرَّغْبَةِ فِي وَطَنِهِ قَالَ
لَهُ إِنِّي أَرَى أَنْ نَذْهَبَ يَوْمَنَا هٰذَا فَنَحْتَطِبَ حَطَبًا وَنَرْبِطَ مِنْهُ حُزْمَتَيْنِ
فَإِذَا أَقْبَلَ ٱللَّيْلُ ٱنْطَلَقْتُ أَنَا إِلَى بَعْضِ هٰذِهِ ٱلْخِيَامِ فَأَتَيْتُ بِقَبَسِ نَارٍ
وَٱحْمِلْنَا ٱلْحَطَبَ وَٱلْقَبَسَ وَقَصَدْنَا مَسْكَنَكَ فَجَعَلْنَا ٱلْحُزْمَتَيْنِ عَلَى بَابِهِ

وَأَضْرَمْنَاهُمَا نَارًا فَإِنْ خَرَجَتِ الْحَيَّةُ احْتَرَقَتْ وَإِنْ لَزِمَتِ الْحُجْرَ أَهْلَكَهَا الدُّخَانُ
فَقَالَ ظَالِمٌ نِعْمَ الرَّأْيُ هٰذَا فَانْطَلَقَا فَاحْتَطَبَا وَرَبَطَا مِنَ الْحَطَبِ حُزْمَتَيْنِ
بِقَدْرِ مَا يُطِيقَانِ حَمْلَهُ وَلَمَّا جَاءَ اللَّيْلُ وَأَقْبَلَ وَأَوْقَدَ أَهْلُ الْخِيَامِ النَّارَ
انْطَلَقَ مُعَوِّضٌ لِيَأْخُذَ قَبَسًا فَعَمَدَ ظَالِمٌ إِلَى إِحْدَى الْحُزْمَتَيْنِ فَأَزَالَهَا إِلَى
مَوْضِعٍ غَيَّبَهَا فِيهِ ثُمَّ جَرَّ الْحُزْمَةَ الْأُخْرَى إِلَى بَابِ مَسْكَنِ مُعَوِّضٍ وَدَخَلَهُ
وَجَذَبَهَا إِلَيْهِ فَأَدْخَلَهَا فِي الْبَابِ فَسَدَّهُ بِهَا وَقَدَّرَ فِي نَفْسِهِ أَنَّ مُعَوِّضًا
إِذَا أَتَى الْحُجْرَ لَمْ يُمْكِنْهُ الدُّخُولُ إِلَيْهِ لِحَصَانَتِهِ وَلِأَنَّ بَابَهُ مَسْدُودٌ بِالْحَطَبِ
سَدًّا مُحْكَمًا وَأَكْثَرُ مَا يَقْدِرُ عَلَيْهِ أَنْ يُحَاصِرَهُ فَإِذَا يَئِسَ مِنْهُ ذَهَبَ فَنَظَرَ
لِنَفْسِهِ مَأْوًى آخَرَ وَقَدْ كَانَ ظَالِمٌ رَأَى فِي مَنْزِلِ مُعَوِّضٍ أَطْعِمَةً كَثِيرَةً
أَدَّخَرَهَا مُعَوِّضٌ لِنَفْسِهِ فَعَوَّلَ ظَالِمٌ عَلَى الِاقْتِيَاتِ مِنْهَا فِي مُدَّةِ الْحِصَارِ
وَأَذْهَلَهُ الشَّرَهُ وَالْحِرْصُ عَلَى الْبَغْيِ عَنْ فَسَادِ هٰذَا الرَّأْيِ وَأَنَّهُ مُتَعَرِّضٌ لِمِثْلِ
مَا عَزَمَا عَلَيْهِ أَنْ يَفْعَلَاهُ بِالْحَيَّةِ ثُمَّ إِنَّ مُعَوِّضًا جَاءَ بِالْقَبَسِ فَلَمْ يَجِدْ
ظَالِمًا وَلَا وَجَدَ الْحَطَبَ فَظَنَّ أَنَّ ظَالِمًا قَدِ احْتَمَلَ الْحُزْمَتَيْنِ مَعًا تَخْفِيفًا
عَنْهُ وَأَنَّهُ ذَهَبَ بِهِمَا إِلَى الْحُجْرِ الَّذِي فِيهِ الْحَيَّةُ فَظَهَرَ لَهُ مِنَ الرَّأْيِ أَنْ
يَتْرُكَ النَّارَ وَيُسْرِعَ فِي الْمَشْيِ لِيُدْرِكَهُ وَيُسَاعِدَهُ فِي حَمْلِ الْحَطَبِ فَأَلْقَى
النَّارَ مِنْ يَدِهِ ثُمَّ خَشِيَ أَنْ يُطْفِئَهُ الرِّيحُ فَيَحْتَاجَ إِلَى نَارٍ أُخْرَى فَأَدْخَلَهَا
فِي بَابِ الْحُجْرِ لِيَسْتُرَهَا مِنَ الرِّيحِ فَأَصَابَتِ الْحَطَبَ فَأَضْرَمَتْهُ نَارًا وَاحْتَرَقَ
ظَالِمٌ فِي الْحُجْرِ وَحَاقَ بِهِ مَكْرُهُ فَلَمَّا اطَّلَعَ مُعَوِّضٌ عَلَى أَمْرِ ظَالِمٍ قَالَ مَا رَأَيْتُ
كَالْبَغْيِ سِلَاحًا أَكْثَرَ عَمَلِهِ فِي مُحْتَمِلِهِ ثُمَّ صَبَرَ حَتَّى طَفِئَتِ النَّارُ وَدَخَلَ

فِي جُحْرِهِ وَٱسْتَخْرَجَ جِيفَةَ ظَالِمٍ فَٱلْتَقَاهَا وَٱسْتَقَرَّ فِي مَأْوَاهُ وَفَوَّضَ أَمْرَهُ إِلَى مَوْلَاهُ *

(Νάφχ. αλ 'Ιεμ. σελ. 517. κ. έ. έ.)

4. ΤΟ ΠΤΗΝΟΝ ΚΑΤΑ.

حُكِيَ أَنَّ قَطَاةً تَنَازَعَتْ مَعَ غُرَابٍ فِي حُفْرَةٍ يَجْتَمِعُ فِيهَا الْمَاءُ وَٱدَّعَى كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا أَنَّهَا مِلْكُهُ فَتَحَاكَمَا إِلَى قَاضِي الطَّيْرِ فَطَلَبَ بَيِّنَةً فَلَمْ يَكُنْ لِأَحَدِهِمَا بَيِّنَةٌ يُقِيمُهَا فَحَكَمَ الْقَاضِي لِلْقَطَاةِ بِالْحُفْرَةِ فَلَمَّا رَأَتْهُ قَضَى لَهَا بِهَا مِنْ غَيْرِ بَيِّنَةٍ وَالْحَالُ أَنَّ الْحُفْرَةَ كَانَتْ لِلْغُرَابِ قَالَتْ لَهُ أَيُّهَا الْقَاضِي مَا ٱلَّذِي دَعَاكَ لِأَنْ حَكَمْتَ لِي وَلَيْسَ لِي بَيِّنَةٌ وَمَا الَّذِي آثَرْتَ بِهِ دَعْوَايَ عَلَى دَعْوَى الْغُرَابِ فَقَالَ لَهَا قَدِ ٱشْتَهَرَ عَنْكِ الصِّدْقُ بَيْنَ النَّاسِ حَتَّى ضَرَبُوا بِصِدْقِكِ الْمَثَلَ فَقَالُوا أَصْدَقُ مِنْ قَطَاةٍ فَقَالَتْ لَهُ إِذَا كَانَ الْأَمْرُ عَلَى مَا ذَكَرْتَ فَوَاللهِ إِنَّ الْحُفْرَةَ لِلْغُرَابِ وَمَا أَنَا مِمَّنْ يَشْتَهِرُ عَنْهُ خَلَّةٌ جَمِيلَةٌ وَيَفْعَلُ خِلَافَهَا فَقَالَ لَهَا وَمَا حَمَلَكِ عَلَى هٰذِهِ الدَّعْوَى الْبَاطِلَةِ فَقَالَتْ سَوْرَةُ الْغَضَبِ لِكَوْنِهِ مَنَعَنِي مِنْ وُرُودِهَا وَلٰكِنَّ الرُّجُوعَ الَى الْحَقِّ أَوْلَى مِنَ التَّمَادِي فِي الْبَاطِلِ وَلَأَنْ تَبْقَى لِي هٰذِهِ الشُّهْرَةُ خَيْرٌ لِي مِنْ أَلْفِ حُفْرَةٍ *

(Νάφχ. αλ 'Ιεμ, σελ. 538.)

5. ΛΕΑΙΝΑ, ΔΟΡΚΑΣ ΚΑΙ ΠΙΘΗΚΟΣ.

حُكِيَ أَنَّ لَبُوَّةً كَانَتْ سَاكِنَةً بِغَابَةٍ وَبِجِوَارِهَا غَزَالٌ وَقِرْدٌ قَدِ ٱلِفَتْ جِوَارَهُمَا وَٱسْتَحْسَنَتْ عِشْرَتَهُمَا وَكَانَ لِتِلْكَ اللَّبُوَةِ شِبْلٌ صَغِيرٌ قَدْ شُغِفَتْ بِهِ حُبًّا وَقَرَّتْ بِهِ عَيْنًا وَطَابَتْ بِهِ قَلْبًا وَكَانَ لِجَارَتِهَا الْغَزَالِ أَوْلَادٌ صِغَارٌ وَكَانَتِ

اللبوةُ تَذْهَبُ كُلَّ يَوْمٍ تَبْتَغِي قُوتًا لِشِبْلِها من النَباتِ وصِغارِ الحَيْوانِ وكانَتْ تَمُرُّ في طَرِيقِها على أَوْلادِ الغزالِ وهُمْ يَلْعَبونَ بابِ مَسْكَنِهم فَحَدَّثَتْ نَفْسَها يوما بِاقْتِناصِ واحِدٍ لِتَجْعَلَهُ قُوتَ ذٰلِكَ اليَوْمِ وَتَسْتَرِيحَ فيهِ مِنَ الذَّهابِ ثُمَّ أَقْلَعَتْ عَنْ هٰذَا العَزْمِ لِحُرْمَةِ الجِوارِ ثُمَّ عاوَدَها الشَّرَهُ ثانِيًا مَعَ ما تَجِدُ من القُوَّةِ والعِظَمِ وأَكَّدَ ذلك ضُعْفُ الغزالِ وَاسْتِسْلامُها لِأَمْرِ اللبوةِ فأَخَذَتْ ظَبْيًا منهم ومضَتْ فَلَمَّا عَلِمَتِ الغزالُ داخِلَها الحُزْنُ والقَلَقُ ولم تَقْدِرْ على إِظْهارِ ذٰلِكَ وَشَكَتْ لِجارِها القِرْدِ فقال لها (1 هَوِّنِي عَلَيْكِ فَلَعَلَّها تُقْلِعُ عن هذا ونَحْنُ لَا نَسْتَطِيعُ مُكافَأَتَها ولَعَلِّي أَنْ أُذَكِّرَها عاقِبَةَ العُدْوانِ وحُرْمَةَ الجِيرانِ فَلَمَّا كان الغَدُ أَخَذَتْ ظَبْيًا ثانِيًا فَلَقِيَها القِردُ في طريقِها فسَلَّمَ عَلَيْها وحَيَّاها وقال لها لا آمَنُ عليك عاقِبَةَ العُدْوانِ والبَغْيِ وإِساءَةِ الجِوارِ فقالَتْ لهُ ما اقْتِناصِي لِأَوْلادِ الغزالِ إِلَّا كَاقْتِناصِي مِنْ أَطْرافِ الجِبالِ وما أَنا تارِكَةَ قُوتِي وقَدْ ساقَهُ القَدَرُ الى بابِ بَيْتِي فقال لها القِرْدُ هٰكَذَا أَغْتَرَّ الفِيلُ بِعِظَمِ جُثَّتِه ووُفُورِ قُوَّتِهِ فَجَحَثَ عن حَتْفِه بِظِلْفِه وَأَوْبَقَهُ البَغْيُ رَغْمَ أَنْفِهِ فقالت اللبوةُ كَيْفَ كانَ ذاكَ قال القِردُ ذَكَرُوا (2 أَنَّ قُنْبُرَةً كان لها عُشٌّ فَباضَتْ وَفَرَّخَتْ فيهِ وكان في نَواحِي تِلْكَ الأَرْضِ فِيلٌ وكان لهُ مَشْرَبٌ يَتَرَدَّدُ اليهِ وكان يَمُرُّ في بَعْضِ الأَيّامِ على عُشِّ القُنبرةِ فَمَرَّ ذاتَ يومٍ يُرِيدُ مَشْرَبَهُ فعَمَدَ الى ذٰلِكَ العُشِّ ووَطِئَهُ وهَشَمَ

1) Προστακτ. τοῦ ῥήμ. هان II.

2) Ὁ μῦθος οὗτος μετά τινων μεταβολῶν ἁπαντᾷ ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ ἐπιγραφομένῳ Καλίλα καὶ Δίμνα, ἔκδ. Δὲ Σασὺ σελ. 10.

رُكْنَهُ وأَتْلَفَ بَيْضَها وأَهْلَكَ فِراخَها فَلَمَّا نَظَرَتِ القنبرةُ الى ما حَلَّ بِعُشِّها ساءَها ذلك وعَلِمَتْ أَنَّهُ مِنَ الفيلِ فطارَتْ حَتَّى وَقَعَتْ عَلَى رَأْسِهِ باكِيَةً وقالَتْ أَيُّهَا المَلِكُ ما الَّذي حَمَلَكَ عَلَى أَنْ وَطِئْتَ عُشِّي وهَشَمْتَ بَيْضِي وقَتَلْتَ أَفْراخِي وَأَنَا في جِوَارِكَ أَفَعَلْتَ ذلك ٱسْتِضْعافًا بِحالِي وقِلَّةَ مُبالاةٍ بِأَمْرِي قال الفيلُ هُوَ ذلك فَانْصَرَفَتِ القنبرةُ الى جَماعَةِ الطُّيُورِ فشَكَتْ إِلَيْهِمْ ما نَالَها مِنَ الفيلِ فقالَتْ لها الطُّيُورُ وما (* عَسَانا أَنْ نَبْلُغَ من الفيلِ ونَحْنُ طُيُورٌ فقالت للعَقاعِقِ والغِرْبَانِ إِنِّي أُرِيدُ مِنْكُمْ أَنْ تَسِيرُوا مَعِي إِلَيْهِ فَتَفْقَؤُا عَيْنَيْهِ وانا بَعْدَ ذلك أَحْتَالُ عَلَيْهِ بِحِيلَةٍ أُخْرَى فأَجَابُوها الى ذلك ومَضَوْا الى الفيلِ فَحَمَلُوا عليه حَمْلَةً وَاحِدَةً ونَقَرُوا عَيْنَيْهِ الى أَنْ فَقَأُوهما وبَقِيَ لا يَهْتَدِي الى طَرِيقِ مَطْعَمِهِ ولا مَشْرَبِهِ (** فلَمَّا عَلِمَتْ ذلك جاءَتْ الى نَهْرٍ فيهِ ضَفادِعُ فشَكَتْ إِلَيْهِنَّ ما نالَها من الفيلِ فقالت الضفادعُ ما حِيلَتُنا مَعَ الفيلِ وَلَسْنا كُفُؤَهُ وَأَيْنَ نَبْلُغُ منهُ قالت القنبرةُ أُحِبُّ مِنْكُنَّ أَنْ تَذْهَبُوا مَعِي الى وَهْدَةٍ بالقُرْبِ منهُ فتَقِفُوا وتَصِيحُوا بها فإذا سَمِعَ أَصْواتَكُنَّ لَمْ يَشُكَّ أَنَّ بها ماءً فيَكُبُّ نَفْسَه فيها فأَجَابَتْها الضفادع الى ذلك فلمَّا سَمِعَ الفيلُ اصواتَهُنَّ في قَعْرِ الحُفْرَةِ تَوَهَّمَ أَنَّ بها ماءً وكان على جَهْدٍ من العَطَشِ فجاءَ مُكِبًّا على طَلَبِ الماءِ فسَقَطَ في الوَهْدَةِ ولَمْ يَجِدْ ما يُخْرِجُهُ منها فجاءَتِ القنبرةُ تُرَفْرِفُ على رأسِهِ وقالَتْ

---

*) عسى Καλίλα.

**) Ἐν Καλίλ. προστίθενται καὶ τὰ ἑξῆς: إِلَّا مَا يُقَمِّمُهُ من مَوْضِعِهِ

لهُ أَيُّها المُغْتَرُّ بقُوَّتِهِ الصَّائِلُ على ضُعْفِي كَيْفَ رَأَيْتَ عَظِيمَ حِيلَتِي مَعَ صِغَرِ جُثَّتِي وبَلَادَةَ فَهْمِكَ مع كِبَرِ جِسْمِكَ وكيف رَأَيْتَ عاقِبَةَ البَغْيِ والعُدْوانِ ومُسَالَمَةَ الزَّمانِ فلَمْ يَجِدِ الفيلُ مَسْلَكًا لجوابِها ولا طَرِيقًا لخِطابِها فلمَّا انْتَهَى القردُ غايَةَ ما ضَرَبَهُ للّبوءةِ من المَثَلِ أَوْسَعَتْهُ انْتِهارًا وأَعْرَضَتْ عنهُ اسْتِكْبارًا ثُمَّ إِنَّ الغزالَ انْطَلَقَتْ بما بَقِيَ من اولادِها تَبْتَغِي لها مَسْكَنًا آخَرَ وإِنَّ اللّبوءةَ خَرَجَتْ ذاتَ يومٍ تَطْلُبُ صيدًا وتَرَكَتْ شِبْلَها فمرَّ بهِ فارسٌ فلمَّا رَآهُ حَمَلَ عليه فقَتَلَه وسَلَخَ جِلْدَه وأَخَذَه وتَرَكَ لَحْمَه وذَهَبَ فلمَّا رجعتِ اللّبوءةُ ورَأَتْ شِبْلَها مَقْتولاً مَسْلوخًا رَأَتْ أَمْرًا فَظِيعًا فَامْتَلَأَتْ غَيْظًا وناحَتْ نَوْحًا عاليًا وداخلَها همٌّ شديدٌ فلمَّا سمِع القردُ صوتَها أَقْبَلَ عليها مُسْرِعًا فقال لها وما دَهاكِ فقالت اللبوءةُ مَرَّ صيَّادٌ بشِبْلِي ففَعَلَ بهِ ما تَرَى فقال لها لا تَجْزَعِي ولا تَحْزَنِي وأَنْصِفِي من نَفْسِكِ وأَصْبِرِي من غَيْرِكِ كما صَبَرَ غيرُكِ منكِ فكما يَدِينُ الفَتَى يُدانُ وجَزاءُ الدَّهْرِ بمِيزانٍ ومَنْ بَذَرَ حَبًّا في ارضٍ فبقَدْرِ بَذْرِهِ يَكونُ الثَّمَرُ والجاهلُ لا يُبْصِرُ من أَيْنَ تَأْتِيهِ سِهامُ القَدَرِ فلا تَجْزَعِي من هذا الأَمْرِ وتَدَرَّعِي لهُ بالرِضَا والصَّبْرِ فقالت اللبوءةُ كَيْفَ لا أَجْزَعُ وهو قُرَّةُ العينِ وواحِدُ القَلْبِ وأَيُّ حَيْوةٍ تَطِيبُ لي بَعْدَهُ فقال لها القرد أَيَّتُها اللّبوءةُ ما الذي كان يُغَدِّيكِ ويُعَشِّيكِ قالت لُحومُ الوُحوشِ قال القرد أَما كان لتِلْكَ الوحوشِ التي كُنْتِ تَأْكُلينَها آباءٌ وأُمَّهاتٌ قالت بَلَى قال القردُ فما لَنَا لا نَسْمَعُ لتِلْكَ الآباءِ والامَّهاتِ صِياحًا وصُراخًا كما سُمِعَ منكِ ولقد أَنْزَلَ

رُكْنَهُ وأَتْلَفَ بَيْضَها وأَهْلَكَ فِراخَها فَلَمَّا نَظَرَتِ القنبرةُ الى ما حلَّ بِعُشِّها ساءها ذلك وعَلِمَتْ أَنَّهُ مِنَ الفيلِ فطارَتْ حتَّى وَقَعَتْ عَلَى رَأْسِهِ باكِيَةً وقالَتْ أَيُّها المَلِكُ ما الَّذي حَمَلَكَ عَلَى أَنْ وَطِئْتَ عُشِّي وهَشَمْتَ بَيْضِي وقَتَلْتَ أَفْراخِي وَأَنَا في جِوارِكَ أَفَعَلْتَ ذلك اسْتِضْعافًا بِحالِي وقِلَّةَ مُبالاةٍ بِأَمْرِي قال الفيلُ هُوَ ذلك فَانْصَرَفَتِ القنبرةُ الى جَماعَةِ الطُّيُورِ فشَكَتْ إِلَيْهِمْ ما نالَها مِنَ الفيلِ فقالَتْ لها الطُّيُورُ وما (* عَسَانا أَنْ نَبْلُغَ من الفيلِ ونَحْنُ طُيورٌ فقالت للعَقاعِقِ والغِرْبانِ إِنِّي أُريدُ مِنْكُمْ أَنْ تَسِيرُوا مَعِي إِلَيْهِ فَتَفْقَؤُا عَيْنَيْهِ وانا بَعْدَ ذلك أَحْتالُ عَلَيْهِ بِحِيلَةٍ أُخْرَى فأَجابُوها الى ذلك ومَضَوْا الى الفيلِ فَحَمَلُوا عليه حَمْلَةً وَاحِدَةً ونَقَرُوا عَيْنَيْهِ الى أَنْ فَقَأُوهما وبَقِيَ لا يَهْتَدِي الى طَرِيقِ مَطْعَمِهِ ولا مَشْرَبِهِ (** فلَمَّا عَلِمَتْ ذلك جاءَتْ الى نَهْرٍ فيهِ ضَفادِعُ فشَكَتْ إِلَيْهِنَّ ما نالَها من الفيلِ فقالت الضفادعُ ما حِيلَتُنا مَعَ الفيلِ وَلَسْنا كُفُوَّهُ وَأَيْنَ نَبْلُغُ منهُ قالت القنبرةُ أُحِبُّ مِنْكُنَّ أَنْ تَذْهَبُوا مَعِي الى وَهْدَةٍ بالقُرْبِ منهُ فتَقِفُوا وتَصِيحُوا بها فإِذا سَمِعَ أَصْواتَكُنَّ لَمْ يَشُكَّ أَنَّ بها ماءً فيَكُبُّ نَفْسَهُ فيها فأَجابَتْها الضفادع الى ذلك فلمَّا سَمِعَ الفيلُ اصواتَهُنَّ في قَعْرِ الحُفْرَةِ تَوَهَّمَ أَنَّ بها ماءً وكان على جَهْدٍ من العَطَشِ فجاءَ مُكِبًّا على طَلَبِ الماءِ فسَقَطَ في الوَهْدَةِ ولَمْ يَجِدْ ما يُخْرِجُهُ منها فجاءَتِ القنبرةُ تُرَفْرِفُ على رأسِهِ وقالَتْ

---

*) عسى Καλλα.

**) Εν Καλιλ. προστίθενται καὶ τὰ ἑξῆς: إِلَّا مَا بُقَيَّةٌ من مَوْضِعِهِ

لهُ أَيُّها المُغْتَرُّ بقُوَّتِهِ الصَّائِلُ على ضُعْفِي كَيْفَ رَأَيْتَ عَظِيمَ حِيلَتِي مَعَ صِغَرِ جُثَّتِي وبَلَادَةَ فَهْمِكَ مع كِبَرِ جِسْمِكَ وكيف رَأَيْتَ عاقِبَةَ البَغْيِ والعُدْوانِ ومُسَالَمَةَ الزَّمانِ فلَمْ يَجِدِ الفيلُ مَسْلَكًا لجوابِها ولا طَرِيقًا لخِطابِها فلمَّا انْتَهَى القردُ غايَةَ ما ضَرَبَهُ للّبُوءةِ من المَثَلِ أَوْسَعَتْهُ انْتِهارًا وأَعْرَضَتْ عنهُ اسْتِكْبارًا ثُمَّ إِنَّ الغزالَ انْطَلَقَتْ بما بَقِيَ من اولادِها تَبْتَغِي لها مَسْكَنًا آخَرَ وإِنَّ اللّبُوءَةَ خَرَجَتْ ذاتَ يومٍ تَطْلُبُ صيدًا وتَرَكَتْ شِبْلَها فمرَّ بِهِ فارسٌ فلمَّا رَآهُ حَمَلَ عليه فقَتَلَه وسَلَخَ جِلْدَه وأَخَذَه وتَرَكَ لَحْمَه وذَهَبَ فلمَّا رجعتِ اللّبُوءُ ورَأَتْ شِبْلَها مَقْتولاً مَسْلوخًا رَأَتْ أَمْرًا فَظِيعًا فَامْتَلَأَتْ غَيْظًا وناحَتْ نَوْحًا عاليًا وداخلَها هَمٌّ شديدٌ فلمَّا سمِع القردُ صوتَها أَقْبَلَ عليها مُسْرِعًا فقال لها وما دَهاكِ فقالت اللبوءُ مَرَّ صيَّادٌ بشِبْلِي ففَعَلَ بِهِ ما تَرَى فقال لها لا تَجْزَعِي ولا تَحْزَنِي وأَنْصِفِي من نَفْسِكِ وأَصْبِرِي من غَيْرِكِ كما صَبَرَ غيرُكِ منكِ فكما يَدِينُ الفَتَى يُدانُ وجَزاءُ الدَّهْرِ بميزانٍ ومَنْ بَذَرَ حَبًّا في ارضٍ فبقَدْرِ بَذْرِهِ يَكونُ الثَّمَرُ والجاهلُ لا يُبْصِرُ من أَيْنَ تَأْتِيهِ سِهامُ القَدَرِ فلا تَجْزَعِي من هذا الأَمْرِ وتَدَرَّعِي لهُ بالرِضَا والصَّبْرِ فقالت اللبوءُ كَيْفَ لا أَجْزَعُ وهو قُرَّةُ العينِ وواحِدُ القَلْبِ وأَيُّ حَيْوةٍ تَطِيبُ لي بَعْدَه فقال لها القرد أَيَّتُها اللّبُوءُ ما الذي كان يُغَدِّيكِ ويُعَشِّيكِ قالت لُحومُ الوُحوشِ قال القرد أَما كان لتِلْكَ الوحوشِ التي كُنْتِ تَأْكُلينَها آباءٌ وأُمَّهاتٌ قالت بَلَى قال القردُ فما لَنَا لا نَسْمَعُ لتِلْكَ الآباءِ والامَّهاتِ صِياحًا وصُراخًا كما سُمِعَ منكِ ولقد أَنْزَلَ

بكِ هذا الامرَ جَهْلُكِ بالعواقِبِ وعدَمُ تَفكُّرِكِ فيها وقَدْ نَصحتُكِ حينَ حتَرْتِ حقَّ الجوارِ وألحقْتِ بنفسِكِ العارَ وجاوَزْتِ بقوَّتِكِ حدَّ الإنْصافِ وسطَوْتِ على الظِّباءِ الضِعافِ فكَيْفَ وَجَدْتِ طَعْمَ مُخالَفَةِ الصَّديقِ الناصحِ قالت اللبوءُ وَجَدْتُه مرَّ المَذاقِ ولمَّا عَلِمَتِ اللبوءُ أنَّ ذلك بما كَسَبَتْ يَداها من ظُلْمِ الوحوشِ رَجَعَتْ عن صَيْدِها ورَمَتْ نفسَها وصارَتْ تَقنَعُ بِأَكْلِ النَباتِ وحَشيشِ الفَلَواتِ *

(Νάφχ. αλ 'Ιεμ, σελ. 529).

6. ΣΤΡΟΥΘΙΟΝ ΚΑΙ ΠΑΓΙΣ.

حُكي أنَّ عُصْفورا مرَّ بفَخٍّ فقال العصفورُ ما لي أَراكَ متباعِدًا عن الطريق فقال الفخُّ اردتُ العُزْلة عن الناس لِآمَنَ منهم ويأمَنوا مِنّي فقال العصفور فما لي اراك مُقيمًا في التراب فقال تواضُعًا فقال العصفور فما لي اراك ناحِلَ الجِسْمِ فقال نهكَتْني العبادةُ فقال العصفورُ فما هذا الحَبْلُ الذي على عاتقك قال هو مَلْبَس النُسّاك فقال العصفور فما هذه العصا قال أتوَكَّأُ عليها فقال العصفور فما هذا القَمْحُ الذي عندك قال هو فَضْلُ قُوتي أَعْدَدْتُه لفقيرٍ جائعٍ او ابن سبيلٍ مُنْقطِع فقال العصفور انّي ابنُ سبيلٍ وجائع فهل لك ان تُطْعِمني قال نعم دُونك فلمّا ألقى مِنْقارَه أَمْسَكَ الفخُّ بعنقِهِ فقال العصفورُ بئسَ ما اخْتَرْتَ لنفسك من الغَدْرِ والخديعة والأَخْلاق الشنيعة ولم يشعر العصفور الاّ وصاحب الفخّ قد قبض عليه فقال العصفور في نفسه بحقٍّ قالت الحُكماءُ مَنْ تهوَّر ندِم ومن حذِر سلم وكيف لي بالخلاص

وَلاتَ حِينَ مَناصٍ ثمّ حدّثته نفسُه بالاحتيال فربما نفع في مضيق الاحوال فالتفتَ الى الصيّاد وقال ايّها الرجلُ اسمعْ مني كلماتٍ ارجو ان ينفعَك اللهُ بها ثم افعل بي ما تشاء فعجِبَ الصيّادُ من كلام العصفور وقال لهُ قُلْ فقال لهُ العصفور لا يشك عاقلٌ أنّي لا أُسْمِنُ ولا أُغْنِي من جُوع فان كنتَ ترغب في الحكمةِ فاسمع منّي ثلاث كلماتٍ من الحِكَم انفع لك منّي وأَطْلِقْني واحدةٌ وانا في يدك والثانيةُ وانا على اصل هذه الشجرة والثالثةُ اذا صرتُ في أَعْلاها فرغبَ الصيّادُ في إطْلاقه وقال لهُ قُلِ الأُولَى فقال لهُ ما حَيِيتَ فلا تندَمْ على فائتٍ فاعجبهُ مقالُهُ واطلقه فلما صار في اسفل الشجرة قال والثانيةُ ما عشتَ فلا تُصدِّقْ بشيءٍ لا يكون أنّه يكون ثم طار الى أَعْلى الشجرة فقال لهُ الصيّادُ هاتِ الثالثةَ فقال العصفور أيّها الرجلُ لم أَرَ أَشْقَى منك ظفِرتَ بِغناك وغِنَى اهلك وولدك وذهب من يدك في ايسر وقتٍ فقال لهُ الصيّاد وما ذاك فقال العصفور لو أنّك ذبحتَني لوجدتَ في حَوْصَلتي جوهرتين من الياقوت زِنَةُ كلّ واحدة منهما خمسون مثقالا فلما سمع الصياد مقالة العصفور اعتراه الأَسَفُ وعضّ اصبعَه وقال خدعتَني ايها العصفور لكن هاتِ الثالثةَ فقال العصفور كيف اقول الثالثة وانتَ قد نسيتَ الاثنتين قبلَها في لَحْظةٍ الم اقل لك لا تندم على ما فات ولا تُصدّق بما لا يكون انّهُ يكون وكيف صدّقتَ انّ في حوصلتي جوهرتين زنة كل واحدة منهما خمسون مثقالا وانت لو وَزَنْتَني بريْشي ولحمي وعظمي وجميع ما فيّ جوفي ما وَفَى ذلك بعشرة مثاقيل وقد ندمتَ على

اطلاق الفائت وتاسفّتَ عليهِ ثم طار وتركهُ وفارَق بجيلتهِ شركَه * (Νάφχατ αλ 'Ιεμ. σελ. 535. κ, έ. έ.).

ΛΕΩΝ, ΛΥΚΟΣ, ΚΑΙ ΑΛΩΠΗΞ.

خرج اسد وذئب وثعلب فاصطادوا حمار وحش وغزالا وارنبا فقال الاسد للذئب اقسم فقال الحمار للملك والغزال لي والارنب للثعلب فضرب رأس الذئب فقطع ثم قال للثعلب اقسم قال الحمار يتغدّى بهِ الملك والغزال يتعشّى بهِ والارنب يأكلهُ بين ذلك قال من علّمك هذا قال رأس الذئب * (Ῥάουτατ αλ-'Αχμάρ).

ΛΕΩΝ, ΛΥΚΟΣ, ΚΑΙ ΑΛΩΠΗΞ.

انّ اسدا كان يلازمه ذئبٌ وثعلب فمرض الاسد وتأخّر الثعلب فسال عنهُ الذئب فقال علم عِلّتك واشتغل بكسبه ولما دخل عليهِ قال ما اخّرك مع علمك بحالي قال جُزْتُ البلاد الى ان ظفرتُ بدوائك قال ما هو قال خصية الذئب فلما دخل الذئب عليهِ وثب عليهِ وقطع خصيته وخرج الذئب والدم يسيل قال الثعلب يا صاحب السراويل الاحمر اذا جالست الملوك فانظر كيف تذكر حاشيتَهم عندهم * (Ῥάουτατ αλ-'Αχμάρ).

IV.

ΑΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΑΙΗΓΗΜΑΤΙΑ.

١ سَأَلَ مُنَجِّمٌ عَنْ رَجُلٍ طَالِعَهُ فَقَالَ تَيْسٌ قَالَ لَيْسَ فِي ٱلسَّمَآءِ تَيْسٌ قَالَ ٱلرَّجُلُ كَانَ يَقُولُ ٱلْمُنَجِّمُونَ ٱلطَّالِعُ فِي وِلَادَتِي جَدْيٌ وَأَنَا صِرْتُ كَهْلًا فَلَا بُدَّ أَنْ يَصِيرَ طَالِعِي تَيْسًا * ٢ دَقَّ رَجُلٌ عَلَى عَمْرِو بْنِ عُبَيْدٍ ٱلْبَابَ فَقَالَ مَنْ هٰذَا قَالَ أَنَا قَالَ لَسْتُ أَعْرِفُ فِي إِخْوَانِنَا أَحَدًا ٱسْمُهُ أَنَا * ٣ قِيلَ لِصَبِيٍّ مِنَ ٱلْعَرَبِ مَنْ أَبُوكَ قَالَ وَوْوَوْ لِأَنَّ ٱسْمَ أَبِيهِ كَانَ كَلْبًا * ٤ قَصَدَ ٱلْإِسْكَنْدَرُ مَوْضِعًا فَحَارَبَتْهُ ٱلنِّسَآءُ فَكَفَّ عَنْهُنَّ فَقَالَ إِنَّ هٰذَا جَيْشٌ إِنْ غَلَبْنَاهُ مَا لَنَا مِنْ فَخْرٍ وَإِنْ كُنَّا مَغْلُوبًا فَذٰلِكَ فَضِيحَةُ ٱلدَّهْرِ * ٥ نَظَرَ فَيْلَسُوفٌ إِلَى رَامٍ سِهَامُهُ تَذْهَبُ يَمِينًا وَشِمَالًا فَقَعَدَ فِي مَوْضِعِ ٱلْهَدَفِ وَقَالَ لَمْ أَرَ مَوْضِعًا أَسْلَمَ مِنْ هٰذَا * ٦ مَرِضَ رَجُلٌ وَعِنْدَهُ ٱمْرَأَةٌ قَدْ مَاتَتْ عَنْهَا خَمْسَةُ أَزْوَاجٍ فَقَعَدَتْ عِنْدَ رَأْسِهِ تَبْكِي وَتَقُولُ عَلَى مَنْ تَتْرُكُنِي فَرَفَعَ رَأْسَهُ وَقَالَ عَلَى ٱلزَّوْجِ ٱلسَّابِعِ ٱلسَّفِيِّ * ٧ أُجِيئَتِ ٱمْرَأَةٌ تَنَبَّأَتْ إِلَى ٱلْوَاثِقِ قَالَ مَا تَقُولِينَ فِي مُحَمَّدٍ قَالَتْ نَبِيٌّ فَقَالَ ٱلْوَاثِقُ وَهُوَ قَالَ لَا نَبِيَّ بَعْدِي قَالَتْ وَلَمْ يَقُلْ لَا نَبِيَّةَ بَعْدِي * ٨ قِيلَ لِأَعْرَابِيٍّ كَيْفَ أَصْبَحْتَ قَالَ لَا كَمَا يَرْضَى ٱللّٰهُ تَعَالَى وَلَا ٱلشَّيْطَانُ وَلَا أَنَا فَإِنَّ ٱللّٰهَ تَعَالَى يَرْضَى أَنْ أَكُونَ عَابِدًا وَٱلشَّيْطَانُ أَنْ أَكُونَ كَافِرًا وَأَنَا أَرْضَى أَنْ أَكُونَ مَرْزُوقًا وَلَسْتُ كَذٰلِكَ * ٩ رَكِبَ نَحْوِيٌّ سَفِينَةً فَقَالَ لِلْمَلَّاحِ أَتَعْرِفُ

اطلاق الفائت وتاسّفتَ عليهِ ثم طار وتركهُ وفارَق بحيلتهِ شرَكَه * (Νάφχατ αλ 'Ιεμ. σελ. 535. ×, έ. έ.).

ΛΕΩΝ, ΛΥΚΟΣ, ΚΑΙ ΑΛΩΠΗΞ.

خرج اسد وذئب وثعلب فاصطادوا حمار وحش وغزالا وارنبا فقال الاسد للذئب اقسم فقال الحمار للملك والغزال لي والارنب للثعلب فضرب رأس الذئب فقطع ثم قال للثعلب اقسم قال الحمار يتغدّى بهِ الملك والغزال يتعشّى بهِ والارنب يأكلهُ بين ذلك قال من علّمك هذا قال رأس الذئب * (Ῥάουτατ αλ-'Αχιάρ).

ΛΕΩΝ, ΛΥΚΟΣ, ΚΑΙ ΑΛΩΠΗΞ.

انّ اسدا كان يلازمه ذئبٌ وثعلب فمرض الاسد وتأخّر الثعلب فسال عنهُ الذئب فقال علم عِلّتك واشتغل بكسبه ولما دخل عليهِ قال ما اخّرك مع علمك بحالي قال جُزْتُ البلاد الى ان ظفرتُ بدوائك قال ما هو قال خصية الذئب فلما دخل الذئب عليهِ وثب عليهِ وقطع خصيته وخرج الذئب والدم يسيل قال الثعلب يا صاحب السراويل الاحمر اذا جالست الملوك فانظر كيف تذكر حاشيتَهم عندهم * (Ῥάουτατ αλ-'Αχιάρ).

IV.

ΑΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΑΙΗΓΗΜΑΤΙΑ.

١ سَأَلَ مُنَجِّمٌ عَنْ رَجُلٍ طَالِعَهُ فَقَالَ تَيْسٌ قَالَ لَيْسَ فِي ٱلسَّمَآءِ تَيْسٌ قَالَ ٱلرَّجُلُ كَانَ يَقُولُ ٱلْمُنَجِّمُونَ ٱلطَّالِعُ فِي وِلَادَتِي جَدْيٌ وَأَنَا صِرْتُ كَهْلًا فَلَا بُدَّ أَنْ يَصِيرَ طَالِعِي تَيْسًا * ٢ دَقَّ رَجُلٌ عَلَى عَمْرِو بْنِ عُبَيْدٍ ٱلْبَابَ فَقَالَ مَنْ هٰذَا قَالَ أَنَا قَالَ لَسْتُ أَعْرِفُ فِي إِخْوَانِنَا أَحَدًا ٱسْمُهُ أَنَا * ٣ قِيلَ لِصَبِيٍّ مِنَ ٱلْعَرَبِ مَنْ أَبُوكَ قَالَ وَوْوَوْ لِأَنَّ ٱسْمَ أَبِيهِ كَانَ كَلْبًا * ٤ قَصَدَ ٱلْإِسْكَنْدَرُ مَوْضِعًا فَحَارَبَتْهُ ٱلنِّسَآءُ فَكَفَّ عَنْهُنَّ فَقَالَ إِنَّ هٰذَا جَيْشٌ إِنْ غَلَبْنَاهُ مَا لَنَا مِنْ فَخْرٍ وَإِنْ كُنَّا مَغْلُوبًا فَذٰلِكَ فَضِيحَةُ ٱلدَّهْرِ * ٥ نَظَرَ فَيْلَسُوفٌ إِلَى رَامٍ سِهَامُهُ تَذْهَبُ يَمِينًا وَشِمَالًا فَقَعَدَ فِي مَوْضِعِ ٱلْهَدَفِ وَقَالَ لَمْ أَرَ مَوْضِعًا أَسْلَمَ مِنْ هٰذَا * ٦ مَرِضَ رَجُلٌ وَعِنْدَهُ ٱمْرَأَةٌ قَدْ مَاتَتْ عَنْهَا خَمْسَةُ أَزْوَاجٍ فَقَعَدَتْ عِنْدَ رَأْسِهِ تَبْكِي وَتَقُولُ عَلَى مَنْ تَتْرُكُنِي فَرَفَعَ رَأْسَهُ وَقَالَ عَلَى ٱلزَّوْجِ ٱلسَّابِعِ ٱلسَّفِيِّ * ٧ أُجِيئَتِ ٱمْرَأَةٌ تَنَبَّأَتْ إِلَى ٱلْوَاثِقِ قَالَ مَا تَقُولِينَ فِي مُحَمَّدٍ قَالَتْ نَبِيٌّ فَقَالَ ٱلْوَاثِقُ وَهُوَ قَالَ لَا نَبِيَّ بَعْدِي قَالَتْ وَلَمْ يَقُلْ لَا نُبُوَّةَ بَعْدِي * ٨ قِيلَ لِأَعْرَابِيٍّ كَيْفَ أَصْبَحْتَ قَالَ لَا كَمَا يَرْضَى ٱللّٰهُ تَعَالَى وَلَا ٱلشَّيْطَانُ وَلَا أَنَا فَإِنَّ ٱللّٰهَ تَعَالَى يَرْضَى أَنْ أَكُونَ عَابِدًا وَٱلشَّيْطَانُ أَنْ أَكُونَ كَافِرًا وَأَنَا أَرْضَى أَنْ أَكُونَ مَرْزُوقًا وَلَسْتُ كَذٰلِكَ * ٩ رَكِبَ نَحْوِيٌّ سَفِينَةً فَقَالَ لِلْمَلَّاحِ أَتَعْرِفُ

ٱلنَّحْوَ قَالَ لاَ قَالَ ذَهَبَ نِصْفُ عُمْرِكَ فَهَاجَتِ ٱلرِّيحُ وَٱضْطَرَبَتِ ٱلسَّفِينَةُ
فَقَالَ ٱلْمَلَّاحُ أَتَعْرِفُ ٱلسِّبَاحَةَ قَالَ لاَ قَالَ ذَهَبَ كُلُّ عُمْرِكَ * ١٠ قَالَ رَجُلٌ
لِإِبْرٰهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ أَقْبَلْ مِنِّي هٰذِهِ ٱلْحَبَّةَ قَالَ إِنْ كُنْتَ غَنِيًّا قَبِلْتُهَا مِنْكَ
فَقَالَ أَنَا غَنِيٌّ قَالَ كَمْ مَالُكَ قَالَ أَلْفَانِ قَالَ أَيَسُرُّكَ أَنْ يَكُونَ أَرْبَعَةَ آلَافٍ
قَالَ نَعَمْ قَالَ أَنْتَ فَقِيرٌ لاَ أَقْبَلُهَا مِنْكَ * ١١ سُئِلَ عِيسَى عم أَيُّ ٱلنَّاسِ
أَشْرَفُ فَقَبَضَ قَبْضَتَيْنِ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ أَيُّ هَاتَيْنِ أَشْرَفُ ثُمَّ جَمَعَهُمَا
وَطَرَحَهُمَا وَقَالَ ٱلنَّاسُ كُلُّهُمْ مِنْ تُرَابٍ وَأَكْرَمُهُمْ عِنْدَ ٱللهِ تَعَالَى أَتْقَاهُمْ *
١٢ شَهِدَ أَعْرَابِيٌّ عِنْدَ حَاكِمٍ فَقَالَ ٱلْمَشْهُودُ عَلَيْهِ أَتَقْبَلُ شَهَادَتَهُ وَلَهُ مِنَ
ٱلْمَالِ كَذَا وَكَذَا وَلَمْ يَحُجَّ قَالَ وَٱللهِ تَعَالَى حَجَجْتُ كَذَا حَجَّةً قَالَ سَلْ
أَصْلَحَكَ ٱللهُ تَعَالَى عَنْ مَكَانِ زَمْزَمَ فَقَالَ إِنِّي حَجَجْتُ قَبْلَ أَنْ يُحْفَرَ زَمْزَمُ *
١٣ شَهِدَ قَوْمٌ عِنْدَ ٱبْنِ شُبْرُمَةَ عَلَى قَرَاحٍ فِيهِ نَخْلٌ فَسَأَلَهُمْ عَنْ عَدَدِ
ٱلنَّخْلِ فَلَمْ يَعْرِفُوا فَرَدَّ شَهَادَتَهُمْ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ أَنْتَ تَقْضِي فِي هٰذَا
ٱلْمَسْجِدِ مُنْذُ ثَلٰثِينَ سَنَةً فَكَمْ فِيهِ أُسْطُوَانَةً فَأَجَازَهُمْ * ١٤ ذَهَبَ جَمَاعَةٌ
مِنَ ٱلْمُتَمَوِّلِينَ إِلَى ٱلْأَعْمَشِ وَهُوَ قَائِمٌ فِي بَابِهِ فَلَمَّا رَآهُمْ دَخَلَ إِلَى بَيْتِهِ
وَخَرَجَ فِي تِلْكَ ٱلسَّاعَةِ فَسُئِلَ عَنْ سَبَبِ ذٰلِكَ قَالَ رَأَيْتُكُمْ فَبِحَةَ ٱلْمَنْظَرِ
ثَقِيلَةَ ٱلصُّحْبَةِ فَدَخَلْتُ إِلَى ٱمْرَأَتِي فَلَمَّا رَأَيْتُهَا رَضِيتُ بِكُمْ فَإِنَّ فَوْقَ
ٱلْمِحْنَةِ مِحْنَةً * ١٥ خَرَجَ يَوْمًا ٱلْأَعْمَشُ لِتَلَامِذَتِهِ ضَاحِكًا فَسُئِلَ عَنْ
سَبَبِ ٱلضَّحِكِ قَالَ لِي بِنْتٌ صَغِيرَةٌ فَأَرَدْتُ أَنْ أُخْرِجَ لَكُمْ فَأَخَذَتْ ذَيْلِي
وَسَأَلَتْ دِرْهَمًا فَقُلْتُ لَيْسَ لِي دِرْهَمٌ فَتَوَجَّهَتْ إِلَى أُمِّهَا وَقَالَتْ أَلَمْ تَجِدِي

أَحَدًا حَتَّى قَبِلْتِ هٰذَا ٱلْقَبِيحَ ٱلْقَبِيرَ * ١٦ دَخَلَ لِصٌّ عَلَى بَعْضِ ٱلْقُرَّاءِ فَفَتَّشَ ٱلْبَيْتَ فَلَمْ يَجِدْ فِيهِ شَيْئًا فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ قَالَ صَاحِبُ ٱلْبَيْتِ إِنَا خَرَجْتَ فَأَغْلِقِ ٱلْبَابَ قَالَ ٱللِّصُّ مِنْ كِثْرَةِ مَا أَخَذْتُ مِنْ بَيْتِكَ تَسْتَخِفُّنِي * ١٧ دَخَلَ ٱللُّصُوصُ عَلَى أَبِي بَكْرٍ ٱلرَّبَّانِيِّ يَطْلُبُونَ شَيْئًا وَرَآهُمْ يَدُورُونَ فِي ٱلْبَيْتِ فَقَالَ يَا فِتْيَانُ هٰذَا ٱلَّذِي تَطْلُبُونَهُ فِي ٱللَّيْلِ قَدْ طَلَبْنَاهُ فِي ٱلنَّهَارِ فَمَا وَجَدْنَاهُ فَضَحِكُوا وَخَرَجُوا * ١٨ ٱلْمَهْدِيُّ كَانَ كَثِيرَ ٱلْعَزْلِ وَٱلْوِلَايَةِ خَشْيَةً مِنِ ٱسْتِيلَاءِ ٱلْوُلَاةِ عَلَى ٱلرَّعِيَّةِ دَخَلَ عَلَيْهِ رَجُلٌ وَمَعَهُ نَعْلٌ فَقَالَ هٰذَا نَعْلُ رَسُولِ ٱللهِ صلعم فَقَبَّلَهَا وَوَضَعَ عَلَى عَيْنَيْهِ وَأَمَرَ لَهُ بِعَشَرَةِ آلَافِ دِرْهَمٍ فَلَمَّا ٱنْصَرَفَ قَالَ وَٱللهِ تَعَالَى لَمْ يَرَ هٰذَا ٱلنَّعْلَ رَسُولَ ٱللهِ صلعم وَلٰكِنْ لَوْ رَدَدْتُهُ يَقُولُ لِلنَّاسِ أَعْطَيْتُهُ نَعْلَ رَسُولِ ٱللهِ صلعم فَرَدَّهَا فَيُصَدِّقُهُ أَكْثَرُ ٱلنَّاسِ لِأَنَّ ٱلْعَامَّةَ شَأْنُهُمْ نَصْرُ ٱلضَّعِيفِ عَلَى ٱلْقَوِيِّ * ١٩ خَرَجَ مَهْدِيٌّ مُتَصَيِّدًا فَغَابَ عَنْ خَيْلِهِ وَوَصَلَ إِلَى دَارِ أَعْرَابِيٍّ فَأَطْعَمَهُ وَسَقَاهُ نَبِيذًا فَلَمَّا شَرِبَ قَالَ أَتَدْرِي مَنْ أَنَا قَالَ لَا وَٱللهِ تَعَالَى قَالَ أَنَا مِنْ خَدَمِ ٱلْخَاصَّةِ قَالَ بَارَكَ ٱللهُ تَعَالَى فِي مَوْضِعِكَ وَسَقَاهُ مَرَّةً أُخْرَى وَقَالَ مَنْ أَنَا قَالَ كَمَا قُلْتَ قَالَ لَا بَلْ مِنْ أُمَرَاءِ ٱلْجَيْشِ قَالَ رَحُبَتْ بِلَادُكَ وَطَابَ مُرَادُكَ ثُمَّ سَقَاهُ قَدَحًا ثَالِثًا فَقَالَ ٱلْمَهْدِيُّ مَنْ أَنَا قَالَ كَمَا قُلْتَ قَالَ لَا وَأَنَا أَمِيرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ فَأَحَدَ ٱلْأَعْرَابِيُّ ٱلرَّكْوَةَ فَأَوْكَاهَا وَقَالَ لَئِنْ شَرِبْتَ رَابِعًا لَتَقُولَنَّ إِنِّي رَسُولُ ٱللهِ فَضَحِكَ ٱلْمَهْدِيُّ فَأَحَاطَتْ بِهِ ٱلْخَيْلُ فَطَارَ قَلْبُ ٱلْأَعْرَابِيِّ خَوْفًا قَالَ لَا بَأْسَ وَأَمَرَ بِصِلَتِهِ فَقَالَ ٱلْأَعْرَابِيُّ أَشْهَدُ إِنَّكَ

لصِدِّيقٌ لَوِ ٱدَّعَيْتَ ٱلرَّابِعَةَ * ٢٠ دَخَلَ عَامِلٌ عَلَى عُمَرَ رضه فَوَجَدَهُ مُسْتَلْقِيًا وَصِبْيَانُهُ يَلْعَبُونَ عَلَى بَطْنِهِ فَأَنْكَرَ ذٰلِكَ فَقَالَ عُمَرُ كَيْفَ أَنْتَ مَعَ أَهْلِكَ قَالَ إِذَا دَخَلْتُ سَكَتَ ٱلنَّاطِقُ فَقَالَ ٱعْتَزِلْ فَإِنَّكَ لَا تَرْفُقُ بِأَهْلِكَ وَوَلَدِكَ فَكَيْفَ تَرْفُقُ بِأُمَّةِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ ٱلسَّلَامُ * ٢١ مَرَّ ٱلْأَصْمَعِيُّ بِجَيٍّ مِنْ أَحْيَاءِ ٱلْعَرَبِ فَوَجَدَ صَبِيًّا يَلْعَبُ مَعَ ٱلصِّبْيَانِ فِي ٱلصَّحْرَاءِ وَيَتَكَلَّمُ بِٱلْفَصَاحَةِ فَقَالَ ٱلْأَصْمَعِيُّ أَيْنَ أَبَاكَ يَا صَبِيُّ فَنَظَرَ إِلَيْهِ ٱلصَّبِيُّ وَلَمْ يُجِبْ ثُمَّ قَالَ أَيْنَ أَبِيكَ فَنَظَرَ إِلَيْهِ وَلَمْ يُجِبْ كَٱلْأَوَّلِ ثُمَّ قَالَ أَيْنَ أَبُوكَ فَقَالَ فَاءٌ إِلَى ٱلْفَيْفَاءِ لِطَلَبِ ٱلْفَيْءِ فَإِذَا فَاءَ ٱلْفَيْءُ فَاءَ *

(Ῥάουτατ αλ-'Αχιάρ).

٢٢ نُقِلَ أَنَّ ٱلرَّشِيدَ كَانَتْ عِنْدَهُ جَارِيَةٌ يُحِبُّهَا مَحَبَّةً شَدِيدَةً وَكَانَتْ سَوْدَاءَ وَٱسْمُهَا خَالِصَةً جَالِسَةً عِنْدَهُ وَعَلَيْهَا مِنَ ٱلْجَوَاهِرِ وَٱلدُّرَرِ مَا شَاءَ ٱللّٰهُ تَعَالَى وَكَانَ لَا يُفَارِقُهَا لَيْلًا وَلَا نَهَارًا فَدَخَلَ عَلَيْهِ أَبُو نُوَاسٍ وَمَدَحَهُ بِأَبْيَاتٍ بَلِيغَةٍ فَلَمْ يَلْتَفِتْ إِلَيْهِ مَشْغُولًا بِٱلْجَارِيَةِ فَحَصَلَ لِأَبِي نُوَاسٍ غَبْنٌ فِي نَفْسِهِ فَخَرَجَ وَكَتَبَ عَلَى بَابِ ٱلرَّشِيدِ. لَقَدْ ضَاعَ شِعْرِي عَلَى بَابِكُمْ. كَمَا ضَاعَ عِقْدٌ عَلَى خَالِصَهْ. فَقَرَأَهُ بَعْضُ حَاشِيَةِ ٱلْمَلِكِ ثُمَّ دَخَلَ وَأَخْبَرَهُ بِذٰلِكَ فَقَالَ عَلَيَّ بِأَبِي نُوَاسٍ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ مِنَ ٱلْبَابِ مَحَا تَجْوِيفَ ٱلْعَيْنِ مِنَ ٱلْمَوْضِعَيْنِ مِنْ لَفْظِ ضَاعَ وَأَبْقَى أَوَّلَهُمَا عَلَى صُورَةِ ٱلْهَمْزَةِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى ٱلْمَلِكِ فَقَالَ لَهُ مَا كَتَبْتَ عَلَى ٱلْبَابِ قَالَ كَتَبْتُ. لَقَدْ ضَاءَ شِعْرِي عَلَى بَابِكُمْ. كَمَا ضَاءَ عِقْدٌ عَلَى خَالِصَهْ. فَأَعْجَبَ

ٱلرَّشِيدَ ذٰلِكَ وَأَجَازَهُ بِأَلْفِ دِرْهَمٍ وَقَالَ بَعْضُ مَنْ حَضَرَ هٰذَا شِعْرٌ قُلِعَتْ عَيْنَاهُ فَأَبْصَرَ * (Νάφχατ ἀλ Ἰεμ. σελ. 17).

٢٣ قِيلَ إِنَّ تِلْمِيذًا كَأَنَّهُ لَمْ يَمَسَّهِ مِنْ فَهْمٍ فَسَأَلَ ذَاتَ يَوْمٍ أُسْتَاذَهُ عَنْ حُرُوفِ ٱلزِّيَادَةِ فَقَالَ سَأَلْتُمُونِيهَا فَظَنَّ ٱلتِّلْمِيذُ أَنَّهُ أَخَابَهُ مَا أَجَابَ بِهِ فَقَالَ أَحْضُرُ عِنْدَكُمْ كُلَّ يَوْمٍ لٰكِنِّي لَمْ أَسْأَلْكُمْ قَطُّ فَقَالَ ٱلشَّيْخُ ٱلْيَوْمَ تَنْسَاهُ فَقَالَ لَا أَنْسَاهُ فَقَالَ ٱلْأُسْتَاذُ أَمَا فَهِمْتَ يَا أَحْمَقُ لَيْتَكَ كُنْتَ حِمَارًا وَقَدْ جِئْتُكَ بِهَا مَرَّتَيْنِ فَنَدِمَ ٱلتِّلْمِيذُ بِغَبَاوَةِ ذِهْنِهِ وَٱنْصَرَفَ وَجَعَلَ يَمْشِي فِي ٱلطَّرِيقِ وَيَقُولُ لَعَلَّ ٱللّٰهَ يُعْطِينِي ذَكَاءً * (Μίατ Ἀαμιλ σελ. 96.)

٢٤ تَوَجَّهَتْ زَوْجَةُ فَقِيهٍ بَخِيلٍ عَلَى ٱلسَّمَكِ وَأَخْبَرَتْ بِذٰلِكَ زَوْجَهَا فَقَالَ لَهَا بِئْسَ ٱلْغِذَاءُ ٱلسَّمَكُ وَسَاءَ ٱلسَّمَكُ مِنْ غِذَاءٍ فَإِنَّ سِينَهُ سَمٌّ وَمِيمَهُ مَرَضٌ وَكَافَهُ كُرْبَةٌ فَرَهَنَتْ شَنَفَهَا وَهُوَ لَا يَشْعُرُ وَٱسْتَدْعَتْ لَهَا بِشَيْءٍ مِنْهُ وَبَيْنَمَا هِيَ جَالِسَةٌ عَلَى ٱلْمَائِدَةِ إِذَا بِهِ قَدْ أَقْبَلَ فَلَمَّا رَآهَا تَأْكُلُ قَالَ لَهَا مَا تَأْكُلِينَ يَا حَبِيبَتِي فَقَالَتْ سَمَكًا أَرْسَلَتْهُ لِي جَارَتِي فُلَانَةُ فَقَالَ لَهَا هَاتِي بِشَيْءٍ مِنْهُ إِلَيَّ فَإِنَّ نِعْمَ ٱلْغِذَاءُ ٱلسَّمَكُ وَحَبَّذَا ٱلسَّمَكُ مِنْ غِذَاءٍ لِأَنَّ سِينَهُ سِمَنٌ وَمِيمَهُ مَيْمَنَةٌ وَكَافَهُ كِفَايَةٌ فَقَالَتْ لَهُ بِئْسَ مُعَرِّفُ ٱلسَّمَكِ أَنْتَ يَا رَجُلُ إِذْ كُنْتَ تَذُمُّهُ أَمْسِ فَكَيْفَ تَمْدَحُهُ ٱلْيَوْمَ فَقَالَ لَهَا نِعْمَ مُحَدِّدُ ٱلسَّمَكِ أَنَا لِأَنِّي صَيَّرْتُهُ نَوْعَيْنِ نَوْعٌ يُقْتَنَى بِٱلدِّينَارِ وَهُوَ ٱلنَّوْعُ ٱلْقَبِيحُ وَنَوْعٌ يُهْدِيهِ إِلَى ٱلْجَارِ ٱلْجَارُ وَهُوَ ٱلنَّوْعُ ٱلْمَلِيحُ فَخَجِلَتْ زَوْجَتُهُ مِنْ خِطَابِهِ وَتَعَجَّبَتْ مِنْ سُرْعَةِ جَوَابِهِ * (Μίατ Ἀαμιλ σελ. 179 κ. ἑ.)

٢٥ خَرَجَ ٱلرَّشِيدُ مِنْ دَارِ حُكُومَتِهِ يَوْمًا مَعَ جَعْفَرٍ ٱلْبَرْمَكِيِّ وَزِيرِهِ مُتَنَكِّرًا لِلتَّسَلِّي عَنْ ضِيقِ ٱعْتَرَاهُ فَبَيْنَمَا هُمَا فِي أَثْنَاءِ ٱلطَّرِيقِ خَارِجَ ٱلْمَدِينَةِ صَادَفَا شَيْخًا رَطْبَ ٱلْعَيْنَيْنِ يَسُوقُ حِمَارًا فَغَمَزَ ٱلرَّشِيدُ عَلَيْهِ جَعْفَرًا فَقَالَ لَهُ جَعْفَرٌ أَيْنَ تُرِيدُ يَا شَيْخُ قَالَ لَا يُهِمُّكَ ذٰلِكَ قَالَ أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى شَيْءٍ تُدَاوِي بِهِ عَيْنَيْكَ قَالَ لَيْسَ لِي فِي ذٰلِكَ مِنْ حَاجَةٍ قَالَ نَعَمْ لَكَ حَاجَةٌ خُذْ مِنْ عِيدَانِ ٱلْهَوَى وَغُبَارِ ٱلْمَاءِ وَشَيْئًا مِنْ وَرَقِ ٱلْكَمْأَةِ وَصَيِّرِ ٱلْجَمِيعَ فِي قِشْرِ جَوْزٍ وَٱكْتَحِلْ بِهِ فَتَذْهَبُ رُطُوبَةُ عَيْنَيْكَ فَٱتَّكَأَ ٱلشَّيْخُ عِنْدَ ذٰلِكَ عَلَى ظَهْرِ حِمَارِهِ وَضَرَطَ ضَرْطَةً طَوِيلَةً وَقَالَ لَهُ هٰذِهِ أُجْرَتُكَ لِوَصْفِكَ فَإِنْ نَفَعَنَا زِدْنَاكَ فَضَحِكَ ٱلرَّشِيدُ حَتَّى كَادَ يَسْقُطُ عَنْ فَرَسِهِ *

(Μίαν Ἀραβικὴ σελ. 31.)

٢٦ قِيلَ أَنَّ ٱلْكِسَائِيَّ رضه كَانَ جَالِسًا ذَاتَ يَوْمٍ عَلَى دَارِهِ إِذْ سَمِعَ قَائِلًا يَقُولُ ٱعْلَمُوا أَيُّهَا ٱلنَّاسُ أَنَّ حِمَارِي هٰذَا ٱلَّذِي أَنَا رَاكِبٌ عَلَيْهِ هُوَ ٱلْكِسَائِيُّ ٱلنَّحْوِيُّ فَلْيُعْلِمِ ٱلْحَاضِرُ ٱلْغَائِبَ فَٱمْتَلَأَ ٱلْكِسَائِيُّ غَيْظًا حِينَ سَمِعَ كَلَامَهُ وَخَرَجَ مِنَ ٱلدَّارِ مُسْرِعًا لِيَنْظُرَ مَنِ ٱلَّذِي جَعَلَهُ حِمَارًا فَإِذَا هُوَ بِرَجُلٍ طَوِيلِ ٱلْقَامَةِ عَظِيمِ ٱلْهَامَةِ فَدَنَا مِنْهُ وَقَالَ لَهُ أَيُّهَا ٱلشَّيْخُ عَلِمْنَا بِٱلْكِسَائِيِّ أَنَّهُ آدَمِيٌّ فَكَيْفَ صَارَ حَيَوَانًا نَاهِقًا قَالَ نَعَمْ إِنِّي دَعَوْتُ رَبِّي ٱلْبَارِحَةَ أَنْ يَمْسَخَهُ حِمَارًا لِيَنْجُوَ عَمْرٌو مِنْ ضَرْبِ زَيْدٍ فَإِنَّهُ ٱلسَّبَبُ فِي ذٰلِكَ وَكُنْتُ مُضْطَجِعًا عَلَى فِرَاشِي ثُمَّ إِنِّي نَزَلْتُ مِنْ عَلَى ٱلسَّرِيرِ لِأُغْلِقَ بَابَ ٱلدَّارِ فَوَجَدْتُ هٰذَا ٱلْحِمَارَ فِي ٱلدِّهْلِيزِ فَعَلِمْتُ أَنَّ ٱللهَ قَدِ ٱسْتَجَابَ

دُعَائِي وَجَعَلَهُ كَمَا تَرَى فَضَحِكَ ٱلْكِسَائِيُّ وَرَجَعَ إِلَى مَنْزِلِهِ وَهُوَ يُحَوْقِلُ مِنْ كَلَامِهِ ٱلدَّالِّ عَلَى غَبَاوَتِهِ وَجَهْلِهِ * (Μίατ ʾΑαμιλ σελ. 59. κ. ε.)

٢٧ قِيلَ أَنَّ مَلِكًا مِنْ مُلُوكِ ٱلْفُرْسِ كَانَ سَمِينًا مُثْقَلًا كَأَنَّهُ ٱلْفِيلُ لٰكِنَّهُ حَسَنُ ٱلْوَجْهِ فَجَمَعَ ٱلْأَطِبَّاءَ عَلَى أَنْ يُعَالِجُوهُ مِنْ ذٰلِكَ فَصَارَ كُلَّمَا عَالَجُوهُ لَا يَزْدَادُ إِلَّا شَحْمًا فَجِيءَ إِلَيْهِ بِبَعْضِ ٱلْحُذَّاقِ مِنَ ٱلْأَطِبَّاءِ فَقَالَ لَهُ أَنَا أُعَالِجُكَ أَيُّهَا ٱلْمَلِكُ وَلٰكِنْ أَمْهِلْنِي ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ حَتَّى أَتَأَمَّلَ وَأَنْظُرَ إِلَى طَالِعِكَ وَمَا يُوَافِقُكَ مِنَ ٱلْأَدْوِيَةِ لَعَلَّ ٱللّٰهَ يَشْفِيكَ عَلَى يَدِي فَلَمَّا مَضَتْ لَهُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ قَالَ أَيُّهَا ٱلْمَلِكُ إِنِّي نَظَرْتُ فِي طَالِعِكَ فَظَهَرَ لِي أَنَّهُ مَا بَقِيَ مِنْ عُمْرِكَ إِلَّا أَرْبَعُونَ يَوْمًا وَقَدِ ٱعْتَرَانِي حُزْنٌ لِمَا رَأَيْتُ فَلَيْتَنِي لَمْ أُطَالِعِ ٱلطَّالِعَ وَإِنْ لَمْ تُصَدِّقْنِي فَٱحْبِسْنِي عِنْدَكَ لِتَقْتَصَّ مِنِّي فَأَمَرَ ٱلْمَلِكُ بِحَبْسِهِ وَأَخَذَ ٱلْمَلِكُ فِي ٱلتَّأَهُّبِ لِلْمَوْتِ وَرَفَعَ جَمِيعَ ٱلْمَلَاهِي وَرَكِبَهُ ٱلْهَمُّ وَٱلْغَمُّ وَٱحْتَجَبَ عَنِ ٱلنَّاسِ وَصَارَ كُلَّمَا مَضَى يَوْمٌ يَزْدَادُ هَمًّا وَيَتَنَاقَصُ حَالُهُ فَلَمَّا مَضَتِ ٱلْأَيَّامُ ٱلْمَذْكُورَةُ طَلَبَ ٱلْحَكِيمَ وَكَلَّمَهُ فِي ذٰلِكَ فَقَالَ لَهُ أَيُّهَا ٱلْمَلِكُ إِنَّمَا فَعَلْتُ ذٰلِكَ حِيلَةً عَلَى ذَهَابِ شَحْمِكَ وَمَا رَأَيْتُ لَكَ دَوَاءً إِلَّا هٰذَا ٱلْآنَ يُفِيدُكَ ٱلدَّوَاءُ فَخَلَعَ عَلَيْهِ ٱلْمَلِكُ خِلْعَةً سَنِيَّةً وَأَمَرَ لَهُ بِمَالٍ جَزِيلٍ *

(Μίατ ʾΑαμιλ σελ. 97).

٢٨ حُكِيَ أَنَّ أَحَدَ ٱلْحُمْقَى أَصْبَحَ وَقَدْ أَلَمَّ بِهِ أَلَمُ ٱلْفِكْرِ بِسَبَبِ مَا شَاهَدَ مِنْ دَارِهِ آثَارَ ٱلْخَرَابِ حِينَ دَارَ بِمَوَاطِنِهَا وَمَرَّ بِأَمَاكِنِهَا وَلَمْ يَجِدْ عِنْدَهُ مِنَ ٱلدَّرَاهِمِ مَا يُعَمِّرُ بِهِ ٱلدَّارَ فَشَكَى ذٰلِكَ إِلَى زَوْجَتِهِ وَكَانَتْ مِنَ ٱلْحُمْقَى

أَيْضًا فَقَالَتْ لَهُ لِمَ تَهْتَمُّ وَعِنْدَكَ بَقَرَةٌ تُسَاوِي قِيمَتُهَا ثَلَاثِينَ دِرْهَمًا فَخُذْهَا
وَاذْهَبْ بِهَا إِلَى ٱلسُّوقِ وَبِعْهَا بِثَلَاثِينَ دِرْهَمًا وَعِنْدِي غَزْلٌ أَبِيعُهُ فِي هٰذَا
ٱلْيَوْمِ وَأَجِيءُ إِلَيْكَ بِقِيمَتِهِ فَقَامَ ٱلرَّجُلُ بِلَا تَوَقُّفٍ وَسَاقَ ٱلْبَقَرَةَ مُتَوَجِّهًا
إِلَى ٱلسُّوقِ فَأَعْطَاهَا ٱلنَّخَّاسَ فَعَرَضَهَا عَلَى ٱلْحَاضِرِينَ وَعَرَّفَهَا وَأَفْرَطَ فِي
تَعْرِيفِهَا وَتَحْسِينِهَا لِتَرْغِيبِ ٱلنَّاسِ فِي شِرَائِهَا فَلَمَّا سَمِعَ مَالِكُهَا مِنَ
ٱلنَّخَّاسِ هٰذِهِ ٱلْأَوْصَافَ ٱلْمَرْغُوبَةَ وَٱلْمَحَاسِنَ ٱلنَّافِعَةَ ٱلْمَحْبُوبَةَ فِي حَقِّ
بَقَرَتِهِ حَلَتْ فِي عَيْنِهِ وَٱشْتَدَّتْ رَغْبَتُهُ فِيهَا وَوَقَعَ فِي قَلْبِهِ إِنِّي أَشْتَرِيهَا قَبْلَ
ٱلنَّاسِ فَنَادَى ٱلنَّخَّاسَ وَقَالَ إِلَى كَمْ تَرْقَى قِيمَتُهَا قَالَ إِلَى خَمْسَةَ عَشَرَ
لٰكِنْ عَلَى ٱلزِّيَادَةِ قَالَ بِٱللهِ لَوْ كُنْتُ عَالِمًا أَنَّ بَقَرَتِي كَمَا وَصَفْتَ لَمَا أَتَيْتُهَا
إِلَى ٱلسُّوقِ فَأَخْرَجَ خَمْسَةَ عَشَرَ دِرْهَمًا كَانَتْ عِنْدَهُ لَا غَيْرُ فَسَلَّمَهَا إِلَى
ٱلنَّخَّاسِ وَقَالَ إِنِّي أَشْتَرِيهَا وَأَنَا أَوْلَى مِنْ غَيْرِي فَأَخَذَهَا وَسَاقَهَا أَمَامَهُ
مُتَوَجِّهًا إِلَى بَيْتِهِ فَرِحًا مَسْرُورًا فَكَأَنَّهُ مُغْتَنِمٌ غَنِيمَةً فَسَأَلَ عَنْ زَوْجَتِهِ فَقِيلَ
لَمْ تَأْتِ بَعْدُ مِنَ ٱلسُّوقِ فَٱنْتَظَرَ إِلَى أَنْ جَاءَتْ فَقَامَ إِلَيْهَا وَقَالَ لَهَا
أُخْبِرُكِ أَنِّي قَدْ فَعَلْتُ فِعْلًا يَعْجِزُ عَنْهُ فُحُولُ ٱلرِّجَالِ قَالَتْ لَهُ ٱصْبِرْ حَتَّى
أُخْبِرَكَ أَنَا عَمَّا فَعَلْتُ وَنَنْظُرَ أَيُّنَا أَفْخَرُ إِنِّي لَمَّا ذَهَبْتُ إِلَى ٱلسُّوقِ رَأَى
ٱلْغَزْلَ عِنْدِي رَجُلٌ وَٱشْتَرَاهُ مِنِّي لٰكِنْ تَوَقَّفَ تَعْيِينُ ٱلْقِيمَةِ عَلَى تَعْيِينِ
ٱلْوَزْنِ وَقُلْتُ لَهُ إِنَّ وَزْنَهُ هٰذَا ٱلْمِقْدَارُ فَلَمْ يَتَيَقَّنْ حَتَّى أَتَى مِيزَانًا
فَوَزَنَهُ فَشَفَّ عَنِ ٱلْوَزْنِ ٱلَّذِي ذَكَرْتُهُ فَخَشِيتُ أَنْ يَنْقُصَنِي مِنَ ٱلْقِيمَةِ
قُلْتُ لَهُ أَعِدِ ٱلْوَزْنَ ثَانِيًا فَعِنْدَ ذٰلِكَ أَخْرَجْتُ سِوَارِي مِنْ يَدِي سِرًّا

وَوَضَعْتُهُ فِي كَفَّةِ ٱلْمِيزَانِ مَعَ ٱلْغَزْلِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَشْعُرَ فَلَمَّا رَفَعَ ٱلْمِيزَانَ رَجَحَ ٱلْغَزْلُ فَفَرِحْتُ وَأَخَذْتُ مِنْهُ ٱلْقِيمَةَ تَمَامًا وَسِوَارُهَا يَزِيدُ عَلَى ٱلْغَزْلِ أَضْعَافًا ثُمَّ قَالَتْ لِلزَّوْجِ كَيْفَ رَأَيْتَ ٱبْنَةَ عَمِّكَ فَقَالَ لَهَا لِلّٰهِ دَرُّكِ عَلَى هٰذِهِ ٱلنَّادِرَةِ لٰكِنِ ٱسْمَعِي شَرْحَ قِصَّتِي فَشَرَحَ لَهَا قَضِيَّةَ ٱلْبَقَرَةِ عَلَى ٱلتَّفْصِيلِ ٱلسَّابِقِ فَقَالَتْ لَهُ يَا رَجُلُ هٰذَا مِنْ لُطْفِ ٱللّٰهِ تَعَالَى عَلَيْنَا حَيْثُ جَعَلَ كُلًّا مِنَّا حَائِزَ ٱلْكَمَالِ وَٱلدَّهَاءِ وَلَوْ لَمْ نَكُنْ كَذٰلِكَ فَكَيْفَ كُنَّا نَقْدِرُ عَلَى تَعْمِيرِ ٱلدَّارِ فَلَا يَنْبَغِي أَنْ تَرْمِيَ بِنَفْسِكَ فِي ٱلْهُمُومِ وَٱلْغُمُومِ فَإِنَّ ٱللّٰهَ كَرِيمٌ فَأَنَا أَسْعَى مِنْ جَانِبٍ وَٱسْعَ أَنْتَ مِنْ جَانِبٍ حَتَّى تَتِمَّ لَنَا ٱلْمَآرِبُ * (Μlατ Ααμιλ σελ. 24 κ. ε. ε.)

٢٩ ذَكَرَ أَهْلُ ٱلتَّأْرِيخِ وَأَصْحَابُ ٱلسِّيَرِ أَنَّ رَجُلًا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ ٱسْمُهُ إِسْحٰقُ فِي زَمَنِ عِيسَى بْنِ مَرْيَمَ عم كَانَ لَهُ ٱبْنَةُ عَمٍّ مِنْ أَجْمَلِ أَهْلِ زَمَانِهَا وَكَانَ مُغْرَمًا بِهَا فَمَاتَتْ فَلَزِمَ قَبْرَهَا يَبْكِي وَمَكَثَ زَمَانًا لَا يَفْتُرُ عَنْ زِيَارَتِهِ فَمَرَّ بِهِ عِيسَى عم يَوْمًا وَهُوَ عَلَى قَبْرِهَا يَبْكِي فَقَالَ لَهُ عِيسَى عم مَا يُبْكِيكَ يَا إِسْحٰقُ فَقَالَ يَا رُوحَ ٱللّٰهِ كَانَتْ لِي بِنْتُ عَمٍّ وَهِيَ زَوْجَتِي وَكُنْتُ أُحِبُّهَا حُبًّا شَدِيدًا وَإِنَّهَا قَدْ تُوُفِّيَتْ وَهٰذَا قَبْرُهَا وَإِنِّي لَا أَسْتَطِيعُ ٱلصَّبْرَ عَنْهَا وَقَدْ قَتَلَنِي فِرَاقُهَا فَقَالَ عِيسَى لَهُ أَتُحِبُّ أَنْ أُحْيِيَهَا لَكَ بِإِذْنِ ٱللّٰهِ تَعَالَى قَالَ نَعَمْ يَا رُوحَ ٱللّٰهِ فَوَقَفَ عِيسَى عم عَلَى ٱلْقَبْرِ وَقَالَ قُمْ يَا صَاحِبَ هٰذَا ٱلْقَبْرِ بِإِذْنِ ٱللّٰهِ تَعَالَى فَٱنْشَقَّ ٱلْقَبْرُ وَخَرَجَ مِنْهُ عَبْدٌ أَسْوَدُ وَٱلنَّارُ خَارِجَةٌ مِنْ مَنَاخِرِهِ وَعَيْنَيْهِ وَمَنَافِذِ وَجْهِهِ وَهُوَ يَقُولُ لَا إِلٰهَ إِلَّا ٱللّٰهُ عِيسَى

رُوحُ اللهِ وَكَلِمَتُه وَعَبْدُه وَرَسُولُه فَقَالَ إِسْحٰقُ يَا رُوحَ اللهِ ما هو هٰذا القَبرُ
الّذي فيهِ زَوْجَتي وَإِنَّمَا هو هذا وَأَشَارَ إِلَى قَبرٍ آخَرَ فقال عيسى عم
لِلأَسْوَدِ عُدْ إِلَى ما كُنْتَ عَلَيْه فَسَقَطَ مَيِّتًا فَوَارَاهُ فِي قَبْرِه ثُمَّ وَقَفَ عَلَى
القَبرِ الآخَرِ وَقَالَ قُمْ يا ساكِنَ هذا القَبرِ بِإِذْنِ اللهِ تعالى فَقَامَتِ المَرْأَةُ
وهي تَنْفُضُ التُّرَابَ عَنْ رَأْسِها فَقَالَ عيسى هذه زَوْجَتُكَ قَالَ نَعَمْ يا رُوحَ
اللهِ فقال خُذْ بيدِها وَٱنْصَرِفْ فَأَخَذَها ومَضَى ثُمَّ أَدْرَكَه النَّوْمُ فقال لَها
قَدْ قتلَني السَّهَرُ عَلَى قَبْرِكِ وَأُرِيدُ أَنْ آخُذَ لي راحَةً قالَتِ ٱفْعَلْ فَوَضَعَ
رَأْسَه عَلَى فَخِذِها ونامَ فَبَيْنَمَا هو نائِمٌ إِذْ مَرَّ عَلَيْها ٱبْنُ المَلِكِ وكانَ ذا
حُسْنٍ وَجَمالٍ وَهَيْئَةٍ عَظيمَةٍ راكِبًا عَلَى جَوادٍ حَسَنٍ فَلَمَّا رَأَتْه هَوِيَتْه
وقامَتْ إِلَيْهِ مُسْرِعَةً فَلَمَّا نَظَرَها وَقَعَتْ في قَلْبِه فأَتَتْ إِلَيْه وَقالَتْ خُذْني
فأَرْدَفَها عَلَى جَوادِه وسارَ فٱسْتَيْقَظَ زَوْجُها فَنَظَرَ فَلَمْ يَرَها فَقامَ في طَلَبِها
وَٱقْتَصَّ أَثَرَ الجَوادِ فأَدْرَكَهُما وقال لِٱبْنِ المَلِكِ أَعْطِني زَوْجَتي فأَنْكَرَتْه
وقالَتْ أَنا جارِيَةُ ٱبْنِ المَلِكِ فَقالَ بَلْ أَنْتِ زَوْجَتي وَٱبْنَةُ عَمِّي قالَتْ
ما أَعْرِفُك وما أَنا إِلَّا جارِيَةُ ابنِ المَلِكِ فقالَ لَهُ ٱبْنُ المَلِكِ أَتُرِيدُ أَنْ
تُفْسِدَ عَلَيَّ جارِيَتي فَقَالَ وَاللهِ إِنَّها لَزَوْجَتي وَإِنَّ عِيسَى بْنَ مَرْيَمَ أَحْيَاها
لي بِإِذْنِ اللهِ تَعَالَى بَعْدَ أَنْ كانَتْ مَيِّتَةً فَبَيْنَما هُمْ في المُنَازَعَةِ مَرَّ عيسى
عم فقالَ إِسْحٰقُ يا رُوحَ اللهِ أَما هذه زَوْجَتي الَّتي أَحْيَيْتَها لي بِإِذْنِ اللهِ
قالَ نَعَمْ فَقالَتْ يا رُوحَ اللهِ إِنَّهُ يَكْذِبُ وَإِنِّي جارِيَةُ ٱبْنِ المَلِكِ وَقالَ ٱبْنُ
المَلِكِ هذه جارِيَتي فقال لها عيسى أَلَسْتِ أَنْتِ الَّتي أَحْيَيْتُكِ بِإِذْنِ

اللهِ تعالى قالَتْ لا وَاللهِ يا رُوحَ اللهِ قالَ فَرُدّي عَلَيْنا ما أَعْطَيْناكِ فَسَقَطَتْ مَيِّتَةً فَقالَ عيسى عم مَنْ أَرادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ أَماتَه اللهُ كافِرًا ثُمَّ أَحْياه وَأَماتَه مُسْلِمًا فَلْيَنْظُرْ إِلَى ذٰلِكَ الأَسْوَدِ وَمَنْ أَرادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى امْرَأَةٍ أَماتَها اللهُ مُؤْمِنَةً ثُمَّ أَحْياها وَأَماتَها كافِرَةً فَلْيَنْظُرْ إِلَى هذه المَرْأَةِ وَإِنَّ إِسْحٰقَ الإِسْرائِيلِيَّ عاهَدَ اللهَ أَنْ لا يَتَزَوَّجَ أَبَدًا وَهامَ عَلَى وَجْهِهِ فِي البَرارِيِّ باكِيًا *

(Δεμίρι. δρ. الجواد)

٣٠ عَنِ الأَصْمَعِيِّ قالَ بَيْنَما أَنا أَطوفُ حَوْلَ الكَعْبَةِ إِذا بِرَجُلٍ عَلَى قَفاه كارَةٌ وهو يَطوفُ فَقُلْتُ لَه أَتَطوفُ وعَلَيْك كارَةٌ فقالَ هذه وَالِدَتي الَّتي حَمَلَتْني في بَطْنِها تِسْعَةَ أَشْهُرٍ أُرِيدُ أَنْ أُؤَدِّيَ حَقَّها فَقُلْتُ لَهُ أَلا أَدُلُّكَ على ما تُؤَدِّي بِهِ حَقَّها قال لي وما هو قلتُ تُزَوِّجُها فقال يا عَدُوَّ اللهِ تَسْتَقْبِلُني في أُمِّي بِمِثْلِ هٰذا قال فَرَفَعَتْ يَدَها فصَفَعَتْ قَفا ابْنِها وقالَتْ لِمَ إِذا قِيلَ لَك الحَقُّ تَغْضَبُ * (Νάφχ. αλ 'Ιεμ. σελ. 31.)

٣١ قيلَ أَنَّ ضَبَّةَ بْنَ أُدٍّ كانَ لَهُ ابْنانِ سَعْدٌ وسَعِيدٌ فَخَرَجا إِلَى سَفَرٍ فَهَلَكَ سَعْدٌ ورَجَعَ سَعِيدٌ ثُمَّ خَرَجَ والِدُهما ضَبَّةُ بَعْدَ ذٰلِكَ فِي الأَشْهُرِ الحُرُمِ يَسِيرُ ويَتَفَحَّصُ عَنِ ابْنِهِ وكانَ مَعَه الحارِثُ بْنُ كَعْبٍ فبَيْنَاهُما ذاتَ يَوْمٍ يَتَحَدَّثانِ سائِرَيْنِ إِذْ مَرَّا بِمَكانٍ فقال الحارِثُ لَقِيتُ بِهذا المَكانِ شابًّا صِفَتُه كذا وكذا فَقَتَلْتُه وهذا سَيْفُه فقال لَه ضَبَّةُ أَرِنِي السَّيْفَ فَأَعْطاه إِيّاه وإِذا هو سَيْفُ ابْنِهِ سَعْدٍ فقال لَهُ ضَبَّةُ الحَدِيثُ ذو شُجُونٍ ثُمَّ إِنَّ

ضَبَّةَ قَتَلَ الحارِثَ فلامَه الناسُ عَلى اسْتِحْلالِ الشَّهْرِ الحَرامِ فقال سَبَقَ السَّيْفُ العَذَلَ فصارَ مَثَلًا * (Νάφχ. αλ 'Ιεμ. σελ. 70).

٢٢ أَتَى مَكْفوفٌ نَخّاسًا فقال لهُ اطْلُبْ لي حِمارًا لَيْسَ بِالصَّغِيرِ المُحْتَقَرِ ولا الكَبِيرِ المُشْتَهَرِ إِنْ خَلا الطَّرِيقُ تَدَفَّقَ وإِنْ كَثُرَ الزِّحامُ تَرَفَّقَ لا يُصادِمُ بي السَّوارِي ولا يُدْخِلُني تَحْتَ البَوارِي إِنْ أَقْلَلْتُ عَلَفَه صَبَرَ وإِنْ كَثَّرْتُه شَكَرَ وإِنْ رَكِبْتُه هَامَ وإن تَرَكْتُه نامَ فقال لَه اصْبِرْ إِنْ مَسَخَ اللهُ القاضِيَ حِمارًا قَضَيْتُ حاجَتَك * (Νάφχ. αλ 'Ιεμ. σελ. 71).

٢٣ قِيلَ أَنَّ رَجُلًا من العَرَبِ دَخَلَ على المُعْتَصِمِ فقَرَّبَه وَأَدْناه وجَعَلَه نَدِيمَه وصارَ يَدْخُلُ على حَرِيمِه من غَيْرِ اسْتِئْذانٍ وكان لهُ وَزِيرٌ كَثِيرُ الحَسَدِ فغارَ من البَدَوِيِّ وحَسَدَهُ وقال في نَفْسِه لا بُدَّ مِن مَكِيدَةٍ على هذا البَدَوِيِّ فإِنَّه قَدْ أَخَذَ بِقَلْبِ أَمِيرِ المُؤْمِنِينَ وأَبْعَدَني منهُ فصارَ يَتَلَطَّفُ بالبَدَوِيِّ حَتَّى أَتَى بِهِ الى مَنْزِلِهِ وصَنَعَ لهُ طَعامًا وأَكْثَرَ فيهِ مِن الثُّومِ فلَمَّا أَكَلَ البَدَوِيُّ قال له احْذَرْ أَنْ تَقْرَبَ الأَمِيرَ فيَشُمَّ منك رائِحَةَ الثومِ فيَتَأَذَّى لذلك فإِنَّه يَكْرَهُ رائِحَتَه ثُمَّ ذَهَبَ الوَزِيرُ الى أَمِيرِ المُؤْمِنِينَ فخَلا بِهِ وقال إِنَّ البَدَوِيَّ يَقُولُ عنك للناسِ إِنَّ أَمِيرَ المؤمنين أَبْخَرُ فلَمَّا أَتَى البَدَوِيُّ طَلَبَه المُعْتَصِمُ فلَمَّا قَرُبَ منهُ جَعَلَ كُمَّه على فَمِهِ مَخافَةَ أَنْ يَشُمَّ الأَمِيرُ منهُ رائِحَةَ الثومِ فلَمَّا رَآه الأَمِيرُ وهو يَسْتُرُ فَمَه بكُمِّه قال إِنَّ الَّذي قالَه الوَزِيرُ عن البَدَوِيِّ صَحِيحٌ فكَتَبَ المُعْتَصِمُ كِتابًا الى بَعْضِ عُمّالِهِ يَقُولُ فيهِ إِذا وَصَلَ اليْكَ كِتابي هذا فاضْرِبْ رَقَبَةَ حامِلِهِ ثُمَّ دَعا البَدَوِيَّ

وَدَفَعَ اليهِ الكِتابَ وقال لهُ أَمْضِ به الى فُلانٍ وجِئْ سَريعًا بالجَوابِ فامْتَثَلَ البدويُّ ما رَسَمَ بهِ المُعْتَصِمُ وأَخَذَ الكتابَ وخَرَجَ به من عِنْدِهِ فبَيْنَما هو بالبابِ إِذْ لَقِيَه الوزيرُ فقال لهُ أَيْنَ تُريدُ قال أَتَوَجَّهُ بكتابِ أميرِ المؤمنين الى عامِلِه فُلانٍ فقال الوزيرُ في نَفْسِهِ إِنَّ هذا البدويَّ يَنالُ من التَقْليدِ مالاً جَزيلًا فقال لهُ ما تَقولُ فيمَنْ يُريحُك مِن هذا التَعَبِ الذي يُلْحِقُكَ في سَفَرِك ويُعْطيك أَلْفَيْ دينارٍ فقال أَنْتَ الكَبيرُ وانت الحاكِمُ ومَهْمَا رَأَيْتَه من الرأْيِ أَفْعَلْ فقال هاتِ الكِتابَ فدَفَعَه اليهِ وأَعْطاه الوزيرُ الفَيْ دينارٍ فرَكِبَ الوزيرُ وسارَ بالكتابِ الى المَكانِ الّذي هو قاصِدُه فلَمَّا قَرَأَ العامِلُ الكتابَ أَمَرَ بضَرْبِ عُنُقِهِ وبَعْدَ أَيّامٍ تَذَكَّرَ الخَليفَةُ لي أَمْرِ البَدَويِّ وسَأَلَ عن الوزيرِ فأُخْبِرَ بأَنَّ لهُ أَيّامًا ما ظَهَرَ وأَنَّ البدويَّ بالمَدينَةِ مُقيمٌ فتَعَجَّبَ المُعْتَصِمُ من ذلك وأَمَرَ بإِحْضارِ البدويِّ وسَأَلَه عن حالِهِ فأَخْبَرَهُ بالقِصَّةِ الّتي اتَّفَقَتْ لهُ مع الوزيرِ من أَوَّلِها الى آخِرِها فقالَ لهُ انت قُلْتَ عَنّي أَنّي أَبْخَرُ فقالَ مَعاذَ اللهِ يا أَميرَ المؤمنين كَيْفَ أَتَحَدَّثُ بما لَيْسَ لي بهِ عِلْمٌ وإِنَّما كانَ ذلك مَكْرًا منهُ وخَديعَةً وأَعْلَمَه كَيْفَ دَخَلَ بهِ الى بَيْتِهِ وأَطْعَمَهُ الثُومَ وما جَرَى لهُ معَهُ فقال المُعْتَصِمُ قاتَلَ اللهُ الحَسَدَ بَدَأَ بصاحِبِهِ فقَتَلَه ثُمَّ خَلَعَ على البدويِّ واتَّخَذَه مَكانَه وزيرًا وراحَ الوزيرُ بحَسَدِه *

(Νάφχ. αλ 'Ιεμ. σελ. 77).

٣٤ قيل انَّ الهُدْهُدَ قال لسُلَيْمانَ عم إِنّي أُريدُ ان تَكونَ في ضِيافَتي فقال لهُ سليمانُ انا وَحْدي فقال لا بَلْ انتَ والعَسْكَرُ في جَزيرَةِ كَذا في

يَوْمٍ كَذَا فمَضَى سليمانُ وجُنودُه الى هُناك وصَعِدَ الهُدْهُدُ الى الجَوِّ وصادَ جَرادَةً وكَسَرَها ورَمَى بها في البَحْرِ وقال يا نبيَّ الله كُلُوا فمَنْ فاتَه اللَّحْمُ لَمْ تَفُتْهُ المرَقَةُ فَضَحِكَ سليمانُ وجنودُه وأَخَذَه بَعْضُ الشُعراء فقال

* وَكُنْ قنُوعًا فَقَدْ جَرَى مَثَلٌ * إِنْ فَاتَكَ ٱللَّحْمُ فَٱشْرَبِ ٱلْمَرَقَهْ *

(Νάφχ. αλ 'Ιεμ. σελ. 84).

٣٥ قيل لَمَّا تَشاغَلَ عَبْدُ المَلِكِ بْنُ مَرْوانَ بِقِتالِ مُصْعَبِ بْنِ الزُّبَيْرِ ٱجْتَمَعَ وُجُوهُ الرُّومِ الى مَلِكِهم وقالوا قد أَمْكَنَتْكَ الفُرْصَةُ من العَرَبِ فقَدْ تشاغل بعضُهم ببعضٍ ووَقَعَ بَأْسُهُمْ بَيْنَهم والرَّأْيُ أَنْ تَغْزُوَهم في بلادِهم فإنَّك تُذِلُّهم وتنالُ حاجَتَك منهم فنَهاهم عن ذلك فأَبَوْا عليه إِلَّا أَنْ يَفْعَلَ فلمَّا رأَى ذلك دَعا بكَلْبَيْن فحَرَّشَ بينهما فٱقْتَتَلا قِتالاً شديدًا ثُمَّ دعا بذِئبٍ فخَلَّاه بينهما فلمَّا رأى الكلبانِ الذئبَ تَرَكا ما كان بينهما وأَقْبَلا على الذئب حتى قتلاه فقال مَلِكُ الرُّومِ هكذا العَرَبُ يقتتِلون بينهم فإذا رأَوْنا وَهُمْ مُجْتَمِعونَ تَرَكوا ذلك وأَقْبَلوا علينا فعرَفُوا صِدْقَ قَوْلِه ورَجَعُوا عَمَّا كانوا عليهِ * (Νάφχ. αλ 'Ιεμ. σελ. 120).

٣٦ قيل انَّ رجلا اتى سليمانَ ع فقال لهُ يا نبيَّ اللهِ عَلِّمْني منْطِقَ الطَّيْرِ فقال أُعَلِّمُك بشَرْطِ أَنْ لا تُخْبِرَ بِهِ أحدًا وإِنْ أَخبرتَ به احدًا مِتَّ فقَبِلَ ذلك فعلّمه فرجع الرجلُ الى دارِه وأَمْسَى وكان لهُ حِمارٌ وثَوْرٌ وديكٌ فكان الحِمارُ يسأَلُ الثورَ كيف كُنْتَ اليومَ قال في عَناءٍ وشِدَّةٍ قال أَتُريدُ أَنْ لا يُحْمَلَ عليك غَدًا فتَسْتَرِيحَ قال نَعَمْ قال لا تَأْكُلِ العَلَفَ اللَّيْلَةَ ففعَل

وكان الرجلُ يسمعُ كلامَهما فلما أَصْبَحَ أَمَرَ أَنْ يُحْمَلَ على الحمارِ بَدَلَ الثورِ فلمّا كان الليلُ أنصرَفَ الحمارُ الى مَعْلَفِه فسأله الثورُ كيف كنتَ اليومَ كأنّك لم تَعْمَلْ قال بَلَى قد عَمِلْتُ وأصابَتْني الشِّدَّةُ كما اصابتك الاّ أني سمِعتُ أنهم يَسْتَعِدُّون لذَبْحِك وقالوا هو عَليلٌ لا يَصْلُحُ الا للذَّبْحِ قبل أن يَموتَ فإن أَرَدْتَ السَلامةَ فكُلِ العلفَ فضحك الرجلُ لِمَا فَهِمَ من كلامِهما فقالت لهُ امرأَتُه مِمَّ تَضْحك قال لا شَيْءَ فأَلَحَّتْ عليه فلم يُخْبِرْها مخافةَ أن يموتَ فقالت إن لم تُخْبِرْني قُلت أَنّك مجنونٌ او أَنّ لك امرأةً غَيْري قال ان أَخْبَرْتُكِ مِتُّ فلم تُطاوِعْه ولم يكن له بُدٌّ منها فقال أَمْهِليني حتّى أُوصيَ ففعلت فلما اصبحَ كان يُوصي فأَمْسَكَ الحمارُ والثورُ عن الاكلِ والشُرْبِ ولَمْ يُمْسِكِ الديكُ عن الصُراخِ والنَشاطِ فقالوا لهُ أَصْحابُه صاحِبُنا يموتُ فما هذا النشاطُ قال المَوْتُ لهذا خَيْرٌ من الحيوةِ قالوا ولِمَ ذلك قال إنّ تحتَ يدي عِشْرين وأَنا أَعُولهنّ وهو لا يقْدِرُ أن يَعُولَ امرأةً واحدةً ولا يقدر أن يَدْفَعَها عن نفسه قالوا فما يَعْمَلُ معها قال يَأْخُذُ السَوْطَ ويَضْرِبُها الى ان تموتَ او تتوبَ فقال الرجلُ صَدَقَ الديكُ وقامَ واخذ السوط وضربها حتى سكَتَتْ ورجعَتْ عن ذلك *

(Νάφχατ αλ Ἰεμ. σελ. 159).

٣٧ ذكر الإمام ابو الفرَج ابن الجوزي في بعضِ مُصَنَّفاته أن رجلا خرج في بعضِ أَسْفارِه فمرَّ على قُبَّة مَبْنِيَّة أَحْسَنَ بِناءٍ بالقرب من ضَيْعَة هناك وعليها مكتوبٌ مَنْ أَحَبَّ أن يعلم سببَ بِنائها فليدخُلِ القريةَ فدخل

القريةَ وسأل اهلها عن سببِ بناءِ القبّة فلم يجد عند أَحَدٍ خَبَرًا من ذلك الى ان دُلَّ على رجل قد بلغ من العُمْر مائتي سنة فسأله فاخبره عن ابيه انه حدّثه أن ملِكًا كان بتلك الارضِ وكان له كلبٌ لا يُفارِقُه في سَفَرٍ ولا حَضَرٍ ولا نَوْمٍ ولا يَقَظَةٍ وكانت له جاريةٌ خَرْسَاءُ مُقْعَدَةٌ فخرج يوما الى بعض مُنْتَزَهاته وامر برَبْط الكلب لئلّا يذهب معه وامر طبّاخَه ان يصنع له طعاما من اللبن كان يهواه. وان الطباخ صنعه وجاء به فوضعه عند الجارية والكلب وتركه مكشوفًا وذهب فاقبلَتْ حيّةٌ عظيمة الى الاناءِ فشربت من ذلك الطعام وردّته وذهبت ثم اقبل الملك من نُزْهته وأمر بالطعام فوُضِعَ بين يديه فجعلَت الجاريةُ تصفِق بيديها وتُشير الى الملك أن لا يأكله فلم يعلم أحدٌ ما تُريد ووضع الملك يده في الصَحْفة وجعلِ الكلب يَعْوِي ويَصيح ويَجْذِب نفسه من السلسلة حتى كاد أن يَقْتُلَ نفسه فعجب الملك من ذلك وامر بإطلاقه فأُطلِق فعدا الى الملك وقد رفع يدَه باللُقْمة الى فيهِ فوَثَبَ الكلب وضربه على يده فأَطار اللقمةَ منها فغضب الملك وأخذ طَبَرًا كان بجَنْبِه وهَمَّ ان يضرب به الكلب فأَدخل الكلب رأسَه في الإناءِ ووَلَغَ من ذلك الطعام وانقلب على وجهه وقد تَنَاثَرَ لحمُه فعجب الملك ثم ٱلْتَفَتَ الى الجارية فاشارت اليه بما كان من أَمْرِ الحيّة ففهم الملك الأَمْرَ وأَمَرَ بإراقة الطعام وتَأْديبِ الطبّاخ كَوْنَه ترك الآنِيَةَ مكشوفةً وأَمَرَ بدفن الكلب وببناءِ القبّة عليه وبتلك الكتابة قال وهي أَغْرَبُ ما يُحْكَى * (Δεμίρι δρ. كلب)

٣٨ كان رجلٌ من بني اسرائيلَ اسمه البسوسُ قد أُعْطِيَ ثلاثَ دَعوات مُسْتَجابات وكانت له امرأةٌ له منها وُلْدٌ فقالت اجعَلْ لي منهـا دعوةً واحدةً قال فما تريدين قالت ادْعُ اللهَ ان يجعلَني اجملَ امرأةٍ في بني اسرائيل فدعا لها فكانت كذلك فلمّا علمت ان ليس فيهم مثلُها رغبت عنه فغضب الزوج ودعا عليها فصارت كلبةً نبّاحةً فذهبت فيها دَعْوَتان فجاء بنوها وقالوا ليس لنا على هذا قرارٌ قد صارت أُمُّنا كلبةً نبّاحةً والناس يُعَيِّرُونَا بها ادْعُ اللهَ أن يردَّها الى الحال التي كانت عليها فدعا الله فعادت كما كانت فذهبت فيها الدعوات كلها * (Δεμίρι αὐτόθ.)

٣٩ حُكي أنّ آدمَ لمّا غرس الكرمةَ جاء ابليسُ فذبح عليها طاؤوسًا فشربَتْ دمَه فلمّا طلعت أَوْراقُها ذبح عليها قِرْدًا فشربت دمه فلمّا طلعت ثَمَرَتُها ذبح عليها أَسَدًا فشربت دمه فلمّا انتهت ثمرتها ذبح عليهـا خِنْزيرًا فشربت دمه فلِهذا شارِبُ الخمر تَعْتَرِيهِ هذه الأَوْصافُ الاربعة فاوّل ما يشربها وتَدِبُّ فِي أَعضائِهِ يَزْهَرُ لونُه ويحسن كما يحسن الطاؤوسُ فاذا جاءَتْ مَبَادِي السُكْر لعِب وصفق ورقص كما يفعل القردُ فاذا قَوِيَ سكرُه جاءَت الصِفة الاسديّة فيعبث وَيُعَرْبِدُ ويَهْذِي بما لا فائدةَ فيـه ثمّ يَتَعَقَّصُ كما يتعقّص الخنزيرُ يطلب النومَ وتَنْحَلُّ عُرَى قُوَّتِهِ *

(Δεμίρι ὅρ. طاووس)

V.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ.

1. ΙΩΝ ΑΪΑΣ.

Α. Οἱ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΚΑΤΑΡΑΚΤΑΙ ΚΑΙ Η ΝΟΥΒΙΑ.

* ذِكْرُ أَخْبَارِ ٱلْجَنَادِلِ وَطَرَفٌ يَسِيرٌ مِنْ أَخْبَارِ ٱلنُّوبَةِ *

قَالَ أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمٍ ٱلْأُسْوَانِيُّ فِي كِتَابِهِ أَخْبَارِ ٱلنُّوبَةِ ٱعْلَمْ أَنَّ أَوَّلَ بَلَدِ ٱلنُّوبَةِ قَرْيَةٌ تُعْرَفُ بِٱلْأَقْصَرِ وَمِنْ مَدِينَةِ أُسْوَانَ إِلَى ٱلنُّوبَةِ خَمْسَةُ أَمْيَالٍ وَآخِرُ حِصْنِ ٱلْمُسْلِمِينَ جَزِيرَةٌ تُعْرَفُ بِبِلَاقَى وَبَيْنَهَا وَبَيْنَ قَرْيَةِ ٱلنُّوبَةِ مِيلٌ وَهُوَ سَاحِلُ بَلَدِ ٱلنُّوبَةِ وَمِنْ أُسْوَانَ إِلَى هٰذَا ٱلْمَوْضِعِ جَنَادِلُ مِنَ ٱلْحِجَارَةِ فِي بَحْرِ ٱلنِّيلِ لَا تَسْلُكُهَا ٱلْمَرَاكِبُ إِلَّا بِٱلْحِيلَةِ لِأَنَّ هُنَاكَ جِبَالًا مُنْقَطِعَةً وَشِعَابًا مُعْتَرِضَةً وَٱلنِّيلُ يَصُبُّ مِنْ بَيْنِهَا فَيُسْمَعُ لَهُ خَرِيرٌ عَظِيمٌ وَدَوِيٌّ شَدِيدٌ يُسْمَعُ مِنْ بُعْدٍ وَمِنَ ٱلْجَنَادِلِ إِلَى بَلَدِ ٱلنُّوبَةِ عَشَرَةُ مَرَاحِلَ وَهِيَ ٱلنَّاحِيَةُ ٱلَّتِي يَنْفَصِلُ مِنْهَا حَدُّ مُعَامَلَةِ أَمْرِ بِلَادِ ٱلْمُسْلِمِينَ وَهٰذِهِ ٱلنَّاحِيَةُ ضَيِّقَةٌ صَعْبَةُ ٱلْمَسْلَكِ كَثِيرَةُ ٱلْجِبَالِ وَشَجَرُهَا أَكْثَرُهُ ٱلنَّخْلُ وَشَجَرُ ٱلْمُقْلِ وَأَعْلَاهَا أَوْسَعُ مِنْ أَدْنَاهَا وَٱلنِّيلُ هُنَاكَ لَا يَعْلُو عَلَى أَرْضِهَا وَإِنَّمَا يَرْوُونَ ٱلْبِلَادَ هُنَاكَ بِٱلدَّوَالِيبِ عَلَى أَعْنَاقِ ٱلْبَقَرِ وَٱلْقَمْحُ عِنْدَهُمْ قَلِيلٌ وَكَذٰلِكَ ٱلشَّعِيرُ وَأَكْثَرُ مَا يَزْرَعُونَ هُنَاكَ ٱلسِّمْسِمَ وَٱلذُّرَةَ وَغَيْرَ ذٰلِكَ مِنَ ٱلزُّرُوعِ (*... وَكَانَتْ بَنْدَرًا لِلتُّجَّارِ

---

*) Τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρωτέα ἐκ τῆς Μεταφράσεως τοῦ Quatremère „C' est dans cette province qu' est située la ville de Bedjrasch, capitale du Maris, la forteresse d' Ibrim, et une autre place nommée Adwa, qui a un port, et qui est, dit-on, la patrie du sage Lokman, et de Dhoul-Noun."

وَيُقَالُ أَنَّ لُقْمَانَ ٱلْحَكِيمَ وُلِدَ هُنَاكَ بِهَا وَكَانَ بِهَا قَلْعَةٌ وَفِيهَا مَلِكٌ يُعْرَفُ بِصَاحِبِ ٱلْجَبَلِ وَكَانَ يُظْهِرُ ٱلْعَدْلَ بَيْنَ ٱلنَّاسِ وَكَانَ هُنَاكَ قَرْيَةٌ تُعْرَفُ بِبَقْوَى وَهِيَ ٱلسَّاحِلُ وَإِلَيْهَا تَنْتَهِي مَرَاكِبُ ٱلنُّوبَةِ ٱلصَّاعِدَةُ مِنَ ٱلْأَقْصَرِ وَهِيَ أَوَّلُ بَلَدِ صَاحِبِ ٱلْجَبَلِ وَمُعَامَلَتُهُ مَعَ ٱلْمُسْلِمِينَ إِلَى دُونِ ٱلْجَنَادِلِ وَلَا يَقْدِرُ أَحَدٌ مِنَ ٱلْمُسَافِرِينَ يَتَجَاوَزُ أَرْضَ صَاحِبِ ٱلْجَبَلِ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَمَنْ يُخَالِفْهُ يَقْتُلْهُ وَمِنْ هٰذِهِ ٱلْقَرْيَةِ قَرْيَةٌ تُعْرَفُ بِسَايِ وَهِيَ مِنْ أَعْمَالِ جَنَادِلِ أَنْصِنَا وَفِيهَا قَلْعَةٌ تُعْرَفُ بِأَصْطَنُونَ وَهِيَ أَوَّلُ ٱلْجَنَادِلِ ٱلثَّالِثَةِ وَهِيَ أَشَدُّ ٱلْجَنَادِلِ صُعُوبَةً لِأَنَّ فِيهَا جَبَلًا قَدِ ٱعْتَرَضَ فِي وَسَطِ ٱلنِّيلِ مِنَ ٱلشَّرْقِ إِلَى ٱلْغَرْبِ وَمَاءُ ٱلنِّيلِ يَنْصَبُّ مِنْهُ مِنْ ثَلَاثَةِ مَنَافِذَ وَرُبَّمَا ٱنْحَسَرَ هُنَاكَ ٱلْمَاءُ فَيُسْمَعُ لَهُ خَرِيرٌ عَظِيمٌ لِتَحَدُّرِ ٱلْمَاءِ مِنْ عُلْوِ ٱلْجَبَلِ وَقُبَالَةَ ذٰلِكَ ٱلْجَبَلِ حِجَارَةٌ مَفْرُوشَةٌ فِي وَسَطِ بَحْرِ ٱلنِّيلِ عَلَى نَحْوِ ثَلَاثَةِ أَمْيَالٍ وَآخِرُ ذٰلِكَ قَرْيَةٌ تُعْرَفُ بِبَسْتَوَى وَهِيَ آخِرُ قُرَى مَرِيسَ وَآخِرُ عَمَلِ مَلِكِ ٱلنُّوبَةِ صَاحِبِ ٱلْجَبَلِ وَيَلِيهَا قَرْيَةٌ تُعْرَفُ بِقُونَ وَمَا يُرَى أَوْسَعُ مِنَ ٱلنِّيلِ هُنَاكَ فَإِنَّهُ مَسِيرَةُ خَمْسِ مَرَاحِلَ وَفِيهِ عِدَّةُ جَزَائِرَ وَفِي تِلْكَ ٱلْجَزَائِرِ دُورٌ وَسُكَّانٌ وَعِنْدَهُمُ ٱلْغَنَمُ وَٱلْبَقَرُ وَٱلْجِمَالُ وَهُنَاكَ ٱلسَّمَكُ وَٱلطَّيْرُ كَثِيرٌ وَهٰذَا ٱلْمَكَانُ مُنْتَزَهٌ لِمَلِكِ ٱلنُّوبَةِ صَاحِبِ ٱلْجَبَلِ وَقَالَ مَنْ رَأَى ذٰلِكَ ٱلْمَكَانَ أَنَّهُ كَثِيرُ ٱلْأَشْجَارِ مِنَ ٱلْجَانِبَيْنِ وَفِيهِ خُلْجَانٌ ضَيِّقَةٌ أَكْثَرُهَا بِخَاضُ وَأَنَّ ٱلتِّمْسَاحَ هُنَاكَ يَحْصُلُ مِنْهُ ٱلضَّرَرُ لِلنَّاسِ وَأَنَّ بُيُوتَهُمْ يُسَقِّفُونَهَا بِخَشَبِ ٱلسَّاجِ ٱلَّذِي يَأْتِي بِهِ ٱلنِّيلُ فِي وَقْتِ ٱلزِّيَادَةِ إِسْقَالَاتٍ وَلَا يُدْرَى مِنْ أَيْنَ يَأْتِي بِهِ

ٱلنِّيلُ وَبَيْنَ دُنْقُلَةَ إِلَى أَوَّلِ بِلَادِ عَلْوَةَ أَكْثَرُ مِمَّا بَيْنَهَا وَبَيْنَ أُسْوَانَ وَفِيهَا (* ٱلْقُرَى ٱلْعَامِرَةُ مِنَ ٱلْجَانِبِ ٱلَّذِي يَلِي أَرْضَ ٱلْإِسْلَامِ وَقَدْ تَوَجَّهَ إِلَى هٰذَا ٱلْمَكَانِ جَمَاعَةٌ مِنْ أَوْلَادِ خُلَفَاءِ بَنِي أُمَيَّةَ عِنْدَ زَوَالِ مُلْكِهِمْ فَرُّوا إِلَى هُنَاكَ خَوْفًا عَلَى أَنْفُسِهِمْ مِنَ ٱلْقَتْلِ وَأَقَامُوا بِهٰذَا ٱلْمَكَانِ وَصَارُوا مِنْ جُمْلَةِ أَهْلِهَا إِلَى ٱلْآنَ وَمِنَ ٱلْعَجَائِبِ مَا حَكَاهُ دَاوُدُ بْنُ رِزْقِ ٱللهِ ٱلْأَسْلَمِيُّ وَكَانَتْ لَهُ سِيَاحَاتٌ كَثِيرَةٌ بِأَرْضِ مِصْرَ قَالَ دَخَلْتُ وَادِيًا بِٱلْقُرْبِ مِنَ ٱلْقَلْمُونِ بِٱلْوَجْهِ ٱلْقِبْلِيِّ فَرَأَيْتُ فِيهِ مَقَاثِيَّ كَثِيرَةً مَا بَيْنَ بِطِّيخٍ عَبْدَلِيٍّ وَقِثَّاءٍ وَخِيَارٍ وَمَا بَيْنَ خَوْخٍ وَتُفَّاحٍ وَكُمَّثْرَى وَكُلُّهَا حِجَارَةٌ وَقَدْ سُخِطَ عَلَيْهَا وَعَلَى أَهْلِهَا فَلَا يَشُكُّ ٱلنَّاظِرُ إِلَيْهَا أَنَّهَا فَاكِهَةٌ كَمَا قُطِعَتْ [قُطِفَتْ .θελτ ή] مِنْ عَلَى شَجَرِهَا بِٱلْيَدِ *

B. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΛΙΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΒΕΛΙΣΚΩΝ.

* ذِكْرُ مَدِينَةِ عَيْنِ شَمْسٍ ٱلَّتِي بِٱلْمَطَرِيَّةِ *

ٱعْلَمْ أَنَّ هٰذِهِ ٱلْمَدِينَةَ بَنَاهَا ٱلْمَلِكُ مَنْقَاوُشُ وَجَعَلَ فِيهَا قُبَّةً وَصَوَّرَ فِيهَا صُورَةَ ٱلشَّمْسِ وَٱلْكَوَاكِبِ وَجَعَلَ فِيهَا ٱلتَّمَاثِيلَ ٱلْعَجِيبَةَ وَجَعَلَ فِي وَسَطِ هٰذِهِ ٱلْمَدِينَةِ عَمُودَيْنِ وَكَتَبَ عَلَيْهِمَا تَأْرِيخَ ٱلْوَقْتِ ٱلَّذِي عُمِلَا فِيهِ وَهُمَا بَاقِيَانِ إِلَى ٱلْآنَ وَنُقِلَ إِلَى هٰذِهِ ٱلْمَدِينَةِ كُنُوزًا كَثِيرَةً وَأَوْدَعَهَا مِنَ ٱلْمَالِ

*) Καὶ ἐνταῦθα φαίνονταί τινα ἐξολισθήσαντα· διότι ἀπὸ τὸ ليها وفيه μέχρι τοῦ ارض الاسلام ὁ Quatremère μεταφράζει „et dans tout cet espace, les bourgs, les villages, les troupeaux, les champs de grains, les vignes, les plants de palmiers, de *Mokl* et autres arbres, sont en nombre infinement plus grand que dans la partie qui avoisine les terres de l'islamisme."

وَٱلْجَوَاهِرِ مَا لَا يُحْصَى وَمِمَّا حُكِيَ عَنْهُ أَنَّهُ صَنَعَ صَنَمًا عَلَى صُورَةِ ٱمْرَأَةٍ
كَانَتْ مِنْ مَحَاظِيهِ وَمَاتَتْ فَعَمِلَ لَهَا تِمْثَالًا عَلَى صُورَتِهَا مِنْ ذَهَبٍ وَجَعَلَ
لَهَا ذَوَائِبَ سُودًا وَنَظَمَ فِيهَا ٱللُّؤْلُؤَ وَٱلْجَوَاهِرَ وَوَضَعَهَا عَلَى كُرْسِيٍّ مِنْ ذَهَبٍ
وَجَعَلَهَا بَيْنَ يَدَيْهِ فَكَانَ كُلَّمَا نَظَرَ إِلَيْهَا يَتَسَلَّى بِهَا عَنْ مَحْظِيَتِهِ حَتَّى
كَأَنَّهَا تُخَاطِبُهُ وَقَالَ شَافِعُ بْنُ عَلِيٍّ فِي كِتَابِ عَجَائِبِ ٱلْبُلْدَانِ إِنَّ مَدِينَةَ
عَيْنِ شَمْسٍ مَدِينَةٌ صَغِيرَةٌ وَيَظْهَرُ مِنْ أَمْرِهَا أَنَّهَا كَانَتْ بَيْتَ عِبَادَةٍ كَمَا
تَقَدَّمَ وَكَانَ بِهَا عَمُودَانِ مُرَبَّعَانِ وَهُمَا ٱللَّذَانِ يُقَالُ لَهُمَا ٱلْمِسَلَّتَانِ ٱلْمَشْهُورَتَانِ
وَهِيَ ٱلْيَوْمَ وَاحِدَةٌ وَيُقَالُ لَهَا مِسَلَّةُ فِرْعَوْنَ وَهِيَ عَلَى قَاعِدَةٍ مُرَبَّعَةٍ طُولُهَا
عَشَرَةُ أَذْرُعٍ فِي مِثْلِهَا وَعَلَيْهَا عَمُودٌ مُرَبَّعٌ طُولُهُ نَحْوُ مِائَةِ ذِرَاعٍ وَعَلَى رَأْسِهِ
كَٱلْقَلَنْسُوَةِ وَقَدْ لُبِّسَتْ بِٱلنُّحَاسِ وَعَلَيْهَا كِتَابَةٌ بِٱلْقَلَمِ ٱلْقَدِيمِ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ
إِبْرَهِيمَ ٱلْجَزَرِيُّ فِي تَارِيخِهِ إِنَّ فِي رَابِعِ شَهْرِ رَمَضَانَ سَنَةَ سِتٍّ وَخَمْسِينَ وَسِتِّمِائَةٍ
وَقَعَتْ إِحْدَى ٱلْمِسَلَّتَيْنِ ٱلَّتِي بِأَرْضِ ٱلْمَطَرِيَّةِ فَلَمَّا وَقَعَتْ وُجِدَ فِي دَاخِلِهَا
عَشَرَةُ آلَافِ دِينَارٍ كُلُّ دِينَارٍ أُوقِيَّةٌ مِنَ ٱلذَّهَبِ ٱلْخَالِصِ ٱلسَّالِمِ مِنَ ٱلْغِشِّ
وَقَالَ ٱلْقُضَاعِيُّ إِنَّ مَدِينَةَ عَيْنِ شَمْسٍ ٱلَّتِي بِٱلْمَطَرِيَّةِ بَنَاهَا ٱلْوَلِيدُ بْنُ
دُومَغَ مِنْ مُلُوكِ ٱلْعَمَالِيقِ وَقِيلَ أَنَّ ٱلَّذِي بَنَاهَا فِرْعَوْنُ مُوسَى صَاحِبُ
وَكَانَتْ عَامِرَةً إِلَى أَنْ أَخْرَبَهَا بُخْتُ نَصَّرَ لَمَّا دَخَلَ إِلَى مِصْرَ وَكَانَتْ مِنْ
جُمْلَةِ عَجَائِبِ مِصْرَ وَكَانَ بِهَا ٱلْعَمُودَانِ ٱللَّذَانِ لَمْ يُرَ أَعْجَبُ مِنْهُمَا
وَطُولُهُمَا نَحْوُ خَمْسِينَ ذِرَاعًا وَهُمَا مَحْمُولَانِ عَلَى قَاعِدَةٍ مُرَبَّعَةٍ وَعَلَى رُؤُسِهِمَا
شِبْهُ ٱلْقَلَنْسُوَتَيْنِ مِنْ نُحَاسٍ فَإِذَا كَانَ أَوَانُ ٱلنِّيلِ يَقْطُرُ مِنْ رُؤُسِهِمَا مَاءٌ

وَيَسْتَبِينُ ذٰلِكَ مِنْهُمَا وَاضِحًا فَيَنْبَعُ حَتَّى يَجْرِيَ مِنْ أَعْلَاهُمَا إِلَى أَسْفَلِهِمَا فَيَنْبُتُ فِي أَصْلِهِمَا ٱلْعَوْسَجُ وَغَيْرُهُ وَإِذَا دَخَلَتِ ٱلشَّمْسُ دَقِيقَةً فِي بُرْجِ ٱلْجَدْيِ وَهُوَ أَقْصَرُ يَوْمٍ فِي ٱلسَّنَةِ ٱنْتَهَتْ إِلَى ٱلْجَنُوبِيِّ مِنْهُمَا فَتَطْلُعُ عَلَى قِمَّةِ (*) رَأْسِهِ وَإِذَا دَخَلَتِ ٱلشَّمْسُ دَقِيقَةً فِي بُرْجِ ٱلسَّرَطَانِ وَهُوَ أَطْوَلُ يَوْمٍ فِي ٱلسَّنَةِ ٱنْتَهَتْ إِلَى ٱلشَّمَالِيِّ مِنْهُمَا فَتَطْلُعُ عَلَى قِمَّةِ رَأْسِهِ وَيُقَالُ أَنَّهُمَا مُنْتَهَى ٱلْمَيْلَيْنِ وَخَطِّ ٱلِٱسْتِوَاءِ وَٱلشَّمْسُ تَخْطُرُ بَيْنَهُمَا ذَاهِبَةً وَآتِيَةً بِطُولِ ٱلسَّنَةِ عَلَى ٱلدَّوَامِ وَقَالَ جَامِعُ ٱلسِّيَرَةِ ٱلطُّولُونِيَّةِ كَانَ بِمَدِينَةِ عَيْنِ شَمْسٍ ٱلَّتِي بِٱلْمَطَرِيَّةِ صَنَمٌ قَدْرُ ٱلرَّجُلِ ٱلْمُعْتَدِلِ ٱلْخِلْقَةِ وَهُوَ مِنَ ٱلْحَجَرِ ٱلْكَدَّانِ ٱلْأَبْيَضِ مُحْكَمُ ٱلصِّنَاعَةِ كَأَنَّهُ يَنْطِقُ فَأَرَادَ ٱلْأَمِيرُ أَحْمَدُ بْنُ طُولُونَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهِ فَنَهَاهُ عَنْ ذٰلِكَ شَخْصٌ يُقَالُ لَهُ نَدُوسَةُ ٱلْقِبْطِيُّ وَقَالَ لَهُ مَا رَأَى هٰذَا ٱلصَّنَمَ قَطُّ صَاحِبُ وَظِيفَةٍ إِلَّا عُزِلَ عَنْ وَظِيفَتِهِ فِي سَنَتِهِ فَلَمْ يَلْتَفِتْ أَحْمَدُ بْنُ طُولُونَ إِلَى كَلَامِهِ وَرَكِبَ مِنْ يَوْمِهِ وَتَوَجَّهَ إِلَى رُؤْيَةِ ذٰلِكَ ٱلصَّنَمِ حَتَّى شَاهَدَهُ ثُمَّ أَمَرَ ٱلْقَطَّاعِينَ بِهَدْمِهِ فَكَسَّرُوهُ وَلَمْ يَبْقَ مِنْهُ شَيْءٌ فَلَمَّا عَادَ ٱلْأَمِيرُ أَحْمَدُ بْنُ طُولُونَ إِلَى دَارِهِ لَمْ يُقِمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ إِلَّا عَشَرَةَ أَشْهُرٍ وَمَاتَ وَقِيلَ إِنَّ ذٰلِكَ ٱلصَّنَمَ هُوَ ٱلْمُسَمَّى بِعَيْنِ شَمْسٍ قَالَ ٱبْنُ عَبْدِ ٱلْحَكَمِ إِنَّ بِنَاحِيَةِ ٱلْمَطَرِيَّةِ مَكَانًا يَنْبُتُ فِيهِ قُضْبَانُ ٱلْبَلَسَانِ وَهُوَ ٱلَّذِي تُسَمِّيهِ ٱلْعَامَّةُ ٱلْبَلْسَمَ وَلَيْسَ يُوجَدُ فِي ٱلدُّنْيَا

---

*) Καζουίνι. II σελ. 149: قبة راسه

بَلَسَانٌ إِلَّا بِهٰذَا ٱلْمَكَانِ وَبِهِ بِئْرٌ تُعَظِّمُهَا ٱلنَّصَارَى وَتَغْتَسِلُ مِنْ مَائِهَا لِلتَّبَرُّكِ وَهٰذَا ٱلْبَلَسَانُ لَا يُنْتَجُ إِلَّا بِمَاءِ هٰذِهِ ٱلْبِئْرِ وَعِنْدَ إِدْرَاكِ هٰذَا ٱلْبَلَسَانِ يَأْتِي شَخْصٌ مِنْ قِبَلِ ٱلسُّلْطَانِ يَتَوَلَّى ٱعْتِصَارَهُ وَحِفْظَهُ وَيُحْمَلُ إِلَى خَزَائِنِ ٱلسُّلْطَانِ وَيُضَافُ مِنْهُ شَيْءٌ إِلَى ٱلْبِيمَارِسْتَانِ لِمُعَالَجَةِ ٱلْأَمْرَاضِ ٱلْبَارِدَةِ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهُ شَيْءٌ إِلَّا بِمَرْسُومِ ٱلسُّلْطَانِ وَلَهُ عِنْدَ مُلُوكِ ٱلْحَبَشَةِ وَٱلْفِرَنْجِ مَقَامٌ عَظِيمٌ وَيَتَغَالَوْنَ فِي ثَمَنِهِ وَيَقُولُونَ أَنَّهُ لَا يَصِحُّ عِنْدَهُمُ ٱلتَّنَصُّرُ إِلَّا إِذَا كَانَ فِي مَاءِ ٱلْمَعْمُودِيَّةِ شَيْءٌ مِنْ دُهْنِ ٱلْبَلَسَانِ وَيَنْغَمِسُونَ فِيهِ وَسَبَبُ ذٰلِكَ أَنَّ ٱلْمَسِيحَ عَلَيْهِ ٱلصَّلَاةُ وَٱلسَّلَامُ لَمَّا أَنْ خَرَجَتْ بِهِ أُمُّهُ مَرْيَمُ عَلَيْهَا ٱلسَّلَامُ مِنْ بَيْتِ ٱلْمُقَدَّسِ فِرَارًا مِنْ هِيرُودُسَ مَلِكِ ٱلْيَهُودِ دَخَلَتْ بِهِ مِصْرَ وَكَانَ صُحْبَتَهَا يُوسُفُ ٱلنَّجَّارُ فَلَمَّا دَخَلَتْ مَرْيَمُ إِلَى مِصْرَ نَزَلَتْ بِٱلْمَطَرِيَّةِ وَجَلَسَتْ عَلَى هٰذِهِ ٱلْبِئْرِ وَكَانَتْ ثِيَابُ ٱلْمَسِيحِ عَلَيْهِ ٱلصَّلَاةُ وَٱلسَّلَامُ قَدِ ٱتَّسَخَتْ فَغَسَلَتْهَا مِنْ مَاءِ تِلْكَ ٱلْبِئْرِ ثُمَّ رَشَّتْ ذٰلِكَ ٱلْمَاءَ ٱلَّذِي غَسَلَتْ بِهِ ثِيَابَ ٱلْمَسِيحِ فِي تِلْكَ ٱلْأَرْضِ حَوْلَ ٱلْبِئْرِ فَأَنْبَتَ ٱللّٰهُ تَعَالَى مِنْ ذٰلِكَ ٱلْمَاءِ هٰذَا ٱلْبَلَسَانَ وَهُوَ لَا يُوجَدُ إِلَّا بِهٰذِهِ ٱلْأَرْضِ فَقَطْ وَقِيلَ أَنَّ ٱلْمَسِيحَ عم ٱغْتَسَلَ مِنْ مَاءِ تِلْكَ ٱلْبِئْرِ وَهِيَ ٱلْمَوْجُودَةُ هُنَاكَ ٱلْآنَ وَقِيلَ إِنَّ فِي ٱلْبِئْرِ عَيْنًا جَارِيَةً مِنْ أَسْفَلِهَا وَهِيَ مِنْ آثَارِ ٱلْعَمَالِقَةِ ٱلْقُدَمَاءِ وَلِلنَّصَارَى بِهَا تَعْظِيمٌ زَائِدٌ إِلَى ٱلْغَايَةِ وَٱلْبَلَسَانُ لَا يُسْقَى إِلَّا مِنْ مَاءِ تِلْكَ ٱلْبِئْرِ *

Γ. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΩΛΕΩΣ ΜΕΜΦΙΔΟΣ.

* ذِكْرُ مَدِينَةِ مَنْفَ *

وَهِيَ مِنَ ٱلْمَدَائِنِ ٱلْقَدِيمَةِ وَكَانَتْ شَرْبِيَّ ٱلنِّيلِ عَلَى مَسَافَةِ ٱثْنَيْ عَشَرَ مِيلًا مِنْ أَرْضِ مِصْرَ وَهِيَ أَوَّلُ مَدِينَةٍ عُمِرَتْ بِأَرْضِ مِصْرَ بَعْدَ ٱلطُّوفَانِ وَصَارَتْ دَارَ ٱلْمَمْلَكَةِ بَعْدَ مَدِينَةِ أَمْسُوسَ قَالَ ٱلْإِمَامُ أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَرِيرٍ ٱلطَّبَرِيُّ فِي كِتَابِ ٱلْبَيَانِ فِي تَفْسِيرِ ٱلْقُرْآنِ عَنِ ٱلسُّدِّيِّ أَنَّهُ قَالَ كَانَ مُوسَى عَلَيْهِ ٱلصَّلَاةُ وَٱلسَّلَامُ حِينَ رَبَّاهُ فِرْعَوْنُ يَرْكَبُ مِنْ مَرَاكِبِ فِرْعَوْنَ وَيَلْبَسُ مِثْلَ مَا يَلْبَسُ فِرْعَوْنُ وَكَانَ يُدْعَى ٱبْنَ فِرْعَوْنَ ثُمَّ إِنَّ فِرْعَوْنَ رَكِبَ يَوْمًا وَلَيْسَ مَعَهُ مُوسَى فَلَمَّا جَاءَ مُوسَى قِيلَ لَهُ إِنَّ فِرْعَوْنَ قَدْ رَكِبَ فَرَكِبَ مُوسَى عَلَى إِثْرِهِ فَأَدْرَكَهُ ٱللَّيْلُ فِي مَنْفَ فَدَخَلَهَا نِصْفَ ٱللَّيْلِ وَقَدْ غُلِقَتْ أَسْوَاقُهَا وَلَيْسَ فِي طُرُقِهَا أَحَدٌ مِنَ ٱلنَّاسِ يَمْشِي قَالَ ٱللَّهُ تَعَالَى (*وَدَخَلَ ٱلْمَدِينَةَ عَلَى حِينِ غَفْلَةٍ مِنْ أَهْلِهَا. قَالَ ٱبْنُ خُرْدَاذْبَهْ كَانَ بِمَنْفَ هَيْكَلٌ مِنَ ٱلصَّوَّانِ ٱلْأَخْضَرِ ٱلْمَانِعِ وَفِيهِ صُوَرٌ مَنْقُوشَةٌ وَعَلَى بَابِهِ صُوَرُ ٱلْحَيَّاتِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ وَقِيلَ أَنَّ هٰذَا ٱلْبَيْتَ كَانَتِ ٱلصَّابِئَةُ تُعَظِّمُهُ وَتَزْعُمُ أَنَّهُ بَيْتُ ٱلْقَمَرِ وَكَانَ هٰذَا ٱلْبَيْتُ مِنْ جُمْلَةِ سَبْعَةِ بُيُوتٍ كَانَتْ بِمَنْفَ عَلَى عَدَدِ ٱلْكَوَاكِبِ ٱلسَّبْعَةِ وَكُلُّ بَيْتٍ مِنْهَا بِٱسْمِ كَوْكَبٍ يُعْبَدُ فِيهِ وَكَانَ هٰذَا ٱلْبَيْتُ بَاقِيًا إِلَى أَنْ هَدَمَهُ ٱلْأَتَابِكِيُّ شَيْخُو ٱلْعُمَرِيُّ أَمِيرٌ كَبِيرٌ وَذٰلِكَ فِي سَنَةِ خَمْسِينَ وَسَبْعِمِائَةٍ وَمِنْهُ ٱلْآنَ شَيْءٌ مِنْ رُخَامِهِ عَلَى

(*) Σούρ. 28, στίχ. 4.

عَتَبَةِ بَابِ ٱلْخَانِقَاةِ ٱلَّتِي تُجَاهَ جَامِعِهِ ٱلَّذِي بِخُطَّةِ ٱلصَّابِئَةِ إِلَى ٱلْآنَ قَالَ
ٱبْنُ خُرْدَاذْبَهْ إِنَّ مَدِينَةَ مَنْفَ هِيَ مَدِينَـــةُ فِرْعَوْنَ ٱلَّتِي كَانَتْ دَارَ
مَمْلَكَتِهِ وَمَحَلَّ وِلَايَتِهِ قَالَ ٱبْنُ وَصِيفْ شَاهْ إِنَّ ٱلْفَرَاعِنَةَ ٱلَّذِينَ مَلَكُوا
مِصْرَ خَمْسَةٌ وَهُمْ فِرْعَوْنُ إِبْرَاهِيمَ ٱلْخَلِيلِ عَلَيْهِ ٱلصَّلَاةُ وَٱلسَّلَامُ وَفِرْعَوْنُ
يُوسُفَ عم وَفِرْعَوْنُ مُوسَى عم وَهُوَ ٱلْوَلِيدُ بْنُ مُصْعَبٍ وَسِنَانُ بْنُ
عَلْوَانَ وَشَخْصٌ آخَرُ مِنَ ٱلْعَمَالِقَةِ فَلَمَّا آلَ ٱلْأَمْرُ إِلَى فِرْعَوْنِ مُوسَى ٱتَّخَذَ
مَدِينَةَ مَنْفَ دَارَ مَمْلَكَتِهِ وَصَنَعَ لَهَا سَبْعِينَ بَابًا مُصَفَّحَةً بِٱلْحَدِيدِ وَكَانَ
بِهَا سَبْعَةُ أَنْهَارٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِ قَصْرِهِ فَبِهٰذَا كَانَ يَقُولُ (* أَلَيْسَ لِي مُلْكُ
مِصْرَ وَهٰذِهِ ٱلْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِي أَفَلَا تُبْصِرُونَ وَكَانَتْ مَدِينَةُ مَنْفَ
طُولُهَا ثَلٰثُونَ مِيلًا وَعَرْضُهَا عِشْرُونَ مِيلًا وَكَانَ ٱلْمَاءُ يَصْعَدُ إِلَى أَعْلَى
سُورِهَا وَقَدْ دَبَّرُوهُ بِٱلْحِكَمِ فَكَانَ ٱلْمَاءُ يَدْخُلُ فِي دَرَجٍ مُجَوَّفَةٍ فَكُلَّمَا
وَصَلَ إِلَى دَرَجَةٍ ٱمْتَلَأَتْ بِٱلْمَاءِ فَيَدْخُلُ إِلَى ٱلْأُخْرَى ثُمَّ يَخُطُّ فَيَدْخُلُ
جَمِيعَ بُيُوتِ ٱلْمَدِينَةِ ثُمَّ يَخْرُجُ مِنْ مَوْضِعِهِ ٱلَّذِي دَخَلَ مِنْهُ وَٱسْتَمَرَّتْ
مَدِينَةُ مَنْفَ عَلَى مَا ذَكَرْنَاهُ حَتَّى أَخْرَبَهَا بُخْتُ نَصَّرَ وَسَبَا أَهْلَهَا وَلَمْ
يَبْقَ بِهَا أَحَدٌ مِنَ ٱلنَّاسِ وَفَعَلَ كَذٰلِكَ بِعِدَّةِ بِلَادٍ مِنْ مِصْرَ وَأَخْرَبَهَا
حَتَّى بَقِيَتْ أَرْضُ مِصْرَ أَرْبَعِينَ سَنَةً خَرَابًا لَيْسَ بِهَا سَاكِنٌ مِنَ ٱلنَّاسِ
وَكَانَ ٱلنِّيلُ يَزِيدُ وَيَنْقُصُ وَلَا يَنْتَفِعُونَ بِهِ لِخَرَابِ بِلَادِ مِصْرَ وَكَانَ بِمَنْفَ
مِقْيَاسُ عَمَرَهُ يُوسُفُ نَبِيُّ ٱللّٰهِ عَلَيْهِ ٱلصَّلَاةُ وَٱلسَّلَامُ قَالَ ٱبْنُ وَصِيفْ شَاهْ

*) Σούρ. 43, στίχ. 50.

كَانَ بَيْنَ خَرَابِ مِصْرَ عَلَى يَدِ بُخْتَ نَصَّرَ وَبَيْنَ ٱلطُّوفَانِ أَلْفَانِ وَثَلٰثُمِائَةٍ وَسِتَّةٌ وَخَمْسُونَ سَنَةً وَمِنْ حِسَابِ مَا وَقَعَ فِي ٱلتَّوْرَاةِ أَنَّ بَيْنَ خَرَابِ بَيْتِ ٱلْمُقَدَّسِ وَمِصْرَ عَلَى يَدِ بُخْتَ نَصَّرَ أَلْفٌ وَسِتُّمِائَةٍ وَأَرْبَعٌ وَثَمَانُونَ سَنَةً *

Δ. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΚΑΙ ΣΥΡΙΑΣ ΟΔΟΥ.

* ذِكْرُ ٱلطَّرِيقِ فِيمَا بَيْنَ مَدِينَةِ مِصْرَ وَدِمَشْقَ *

ٱعْلَمْ أَنَّ هٰذَا ٱلدَّرْبَ ٱلَّذِى تَسْلُكُهُ ٱلْعَسَاكِرُ وَٱلتُّجَّارُ وَغَيْرُهُمْ مِن ٱلْقَاهِرَةِ إِلَى مَدِينَةِ غَزَّةَ لَيْسَ هُوَ ٱلدَّرْبَ ٱلَّذِي يُسْلَكُ فِي قَدِيمِ ٱلزَّمَانَ مِنْ مِصْرَ إِلَى ٱلشَّامِ وَإِنَّمَا ظَهَرَ هٰذَا ٱلدَّرْبُ ٱلْآنَ فِي سَنَةِ خَمْسٍ وَخَمْسِمِائَةٍ مِنَ ٱلْهِجْرَةِ عِنْدَ مَا ٱنْقَرَضَتِ ٱلدَّوْلَةُ ٱلْفَاطِمِيَّةُ وَكَانَ ٱلدَّرْبُ أَوَّلاً قَبْلَ ٱسْتِيلَاءِ ٱلْفِرَنْجِ عَلَى سَوَاحِلِ ٱلْبِلَادِ ٱلشَّامِيَّةِ غَيْرَ هٰذَا ٱلدَّرْبِ قَالَ ٱبْنُ خُرْدَاذْبَهْ فِي كِتَابِ ٱلْمَسَالِكِ وَٱلْمَمَالِكِ إِنَّمَا كَانَ ٱلدَّرْبُ ٱلْمَسْلُوكُ مِنْ مِصْرَ إِلَى دِمَشْقَ عَلَى غَيْرِ مَا هُوَ عَلَيْهِ ٱلْآنَ فَكَانَ ٱلْمُسَافِرُ يَسْلُكُ مِنْ بِلْبِيسَ إِلَى ٱلْفَرَمَا فِي ٱلْبِلَادِ ٱلَّتِي تُعْرَفُ ٱلْآنَ بِبِلَادِ ٱلسِّبَاخِ مِنْ أَرْضِ ٱلْحَوْفِ وَيَسْلُكُ مِنَ ٱلْفَرَمَا وَهِيَ بِٱلْقُرْبِ مِنْ قَطْيَا إِلَى أُمِّ ٱلْعَرَبِ وَهِيَ بَلَدٌ خَرَابٌ عَلَى شَاطِئِ ٱلْبَحْرِ ٱلْمَالِحِ فِيمَا بَيْنَ قَطْيَا وَٱلْوَرَّادَةِ وَيُقَالُ أَنَّ بَعْضَ ٱلنَّاسِ إِلَى يَوْمِنَا هٰذَا يَحْفِرُونَ فِي ٱلْكِيمَانِ ٱلَّتِي هُنَاكَ فَيَجِدُونَ دَرَاهِمَ مِنَ ٱلْفِضَّةِ ٱلْخَالِصَةِ فَلَمَّا خَرَجَ ٱلْفِرَنْجُ مِنْ بَنِي ٱلْأَصْفَرِ وَحَصَلَ بِيَنِهِمُ ٱلضَّرَرُ ٱلشَّامِلُ صَارُوا يَخْطَفُونَ مَنْ يَلُوحُ لَهُمْ فِي ٱلدَّرْبِ مِنَ ٱلْمُسَافِرِينَ

وَٱسْتَوْلَوْا عَلَى بَيْتِ ٱلْمُقَدَّسِ وَأَخَذُوهُ مِنْ أَيْدِي ٱلْمُسْلِمِينَ وَذٰلِكَ فِي ٱلدَّوْلَةِ ٱلْفَاطِمِيَّةِ وَذٰلِكَ فِي سَنَةِ تِسْعِينَ وَأَرْبَعِمِائَةٍ فَلَمَّا كَانَتْ دَوْلَةُ ٱلنَّاصِرِ صَلَاحِ ٱلدِّينِ يُوسُفَ بْنِ أَيُّوبَ جَرَّدَ إِلَى ٱلْفِرَنْجِ وَحَارَبَهُمْ أَشَدَّ ٱلْمُحَارَبَةِ وَٱسْتَخْلَصَ بَيْتَ ٱلْمُقَدَّسِ مِنْ أَيْدِي ٱلْفِرَنْجِ وَذٰلِكَ فِي سَنَةِ ثَلَاثٍ وَثَمَانِينَ وَخَمْسِمِائَةٍ بَعْدَ مَا أَقَامَ بَيْتُ ٱلْمُقَدَّسِ بِيَدِ ٱلْفِرَنْجِ بَعْدَ مَا مَلَكُوهُ مُدَّةً طَوِيلَةً وَٱفْتَتَحَ عِدَّةَ بِلَادٍ مِنَ ٱلسَّوَاحِلِ فَصَارَ يُسْلَكُ هٰذَا ٱلدَّرْبُ ٱلْآنَ مِنْ حِينَئِذٍ إِلَى أَنْ كَانَتْ دَوْلَةُ ٱلْمَلِكِ ٱلصَّالِحِ نَجْمِ ٱلدِّينِ أَبْنِ ٱلْمَلِكِ ٱلْكَامِلِ مُحَمَّدِ بْنِ ٱلْعَادِلِ فَأَنْشَأَ بِأَرْضِ ٱلسِّبَاخِ عَلَى طَرَفِ ٱلرَّمْلِ بُلَيْدَةً وَسَمَّاهَا ٱلصَّالِحِيَّةَ وَذٰلِكَ فِي سَنَةِ أَرْبَعٍ وَأَرْبَعِينَ وَسِتِّمِائَةٍ فَلَمَّا كَانَتْ دَوْلَةُ ٱلْمَلِكِ ٱلظَّاهِرِ بِيبَرْسَ ٱلْبُنْدُقْدَارِيِّ رَتَّبَ خَيْلَ ٱلْبَرِيدِ فِي سَائِرِ ٱلطُّرُقَاتِ حَتَّى كَانَ ٱلْخَبَرُ يَصِلُ مِنْ دِمَشْقَ إِلَى قَلْعَةِ ٱلْجَبَلِ فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ وَيَعُودُ إِلَى دِمَشْقَ فِي مِثْلِهَا فَصَارَتْ أَخْبَارُ بِلَادِ ٱلشَّمَالِ تَرِدُ إِلَيْهِ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ مَرَّتَيْنِ فَأَنْفَقَ عَلَى ذٰلِكَ مَالًا عَظِيمًا حَتَّى تَمَّ لَهُ مَا يُرِيدُ مِنْ تَرْتِيبِ خَيْلِ ٱلْبَرِيدِ وَٱسْتَمَرَّ ذٰلِكَ عَمَّالًا مَا بَيْنَ ٱلْقَاهِرَةِ وَدِمَشْقَ وَكَانَ عِبَارَةً عَنْ مَرَاكِزَ بِطُولِ ٱلطَّرِيقِ وَفِيهَا عِدَّةُ خُيُولٍ تُعْرَفُ بِخَيْلِ ٱلْبَرِيدِ وَعِنْدَهَا رِجَالٌ يُعْرَفُونَ بِٱلسَّوَّاقِينَ وَلَا يَقْدِرُ أَحَدٌ يَرْكَبُ مِنْ خَيْلِ ٱلْبَرِيدِ إِلَّا بِمَرْسُومٍ سُلْطَانِيٍّ وَكَانَ تَرْتِيبُ خَيْلِ ٱلْبَرِيدِ عَلَى مَا ذَكَرْنَاهُ فِي

سَنَةِ تِسْعٍ وَخَمْسِينَ وَسِتِّمِائَةٍ وَكَانَتْ طَرِيقُ الشَّامِ عَامِرَةً يُوجَدُ بِهَا عِنْدَ كُلِّ بَرِيدٍ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ الْمُسَافِرُ مِنْ زَادٍ وَعَلَفٍ وَغَيْرِ ذٰلِكَ وَكَانَتِ الْمَرْأَةُ تُسَافِرُ مِنَ الْقَاهِرَةِ إِلَى دِمَشْقَ بِمُفْرَدِهَا لَا تَحْمِلُ مَعَهَا زَادًا وَلَا مَاءً وَلَمْ يَزَلِ الْأَمْرُ عَلَى ذٰلِكَ إِلَى أَنْ أَخَذَ تِمُرْلَنْكُ دِمَشْقَ وَجَرَى مِنْهُ مَا جَرَى فَخَرِبَتْ مِنْ يَوْمَئِذٍ مَرَاكِزُ خَيْلِ الْبَرِيدِ وَاخْتَلَّ طَرِيقُ الشَّامِ اخْتِلَالًا فَاحِشًا وَذٰلِكَ فِي سَنَةِ ثَلَاثٍ وَثَمَانِمِائَةٍ *

E. ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ ΚΑΙ ΧΕΒΡΩΝ.

* ذِكْرُ بَيْتِ الْمُقَدَّسِ *

اِعْلَمْ أَنَّ مَدِينَةَ بَيْتِ الْمُقَدَّسِ كَانَتْ مَحَلَّ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ فَأَمَّا الْمَسْجِدُ الَّذِي بِهِ فَأَوَّلُ مَنْ أَنْشَأَ هٰذَا الْمَسْجِدَ نَبِيُّ اللّٰهِ دَاوُدُ عم ثُمَّ أَكْمَلَهُ ابْنُهُ سُلَيْمَانُ عم وَكَانَ بِهِ أَشْيَاءُ عَجِيبَةٌ مِنْهَا قُبَّةٌ فِيهَا سِلْسِلَةٌ مُعَلَّقَةٌ يَنَالُهَا الْمُحِقُّ وَلَا يَنَالُهَا الْمُبْطِلُ وَمِنْهَا أَنَّهُ بَنَى فِيهَا بَيْتًا بِالْحِكْمَةِ إِذَا دَخَلَهُ الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ يَظْهَرُ خَيَالُ الْبَرِّ فِي الْحَائِطِ أَبْيَضَ وَخَيَالُ الْفَاجِرِ فِي الْحَائِطِ أَسْوَدَ وَكَانَ بِهِ غَيْرُ ذٰلِكَ أَشْيَاءُ عَجِيبَةٌ وَأَمَّا الْمَسْجِدُ الْأَقْصَى فَطُولُهُ سَبْعُمِائَةٍ وَأَرْبَعَةٌ وَثَمَانُونَ ذِرَاعًا وَعَرْضُهُ أَرْبَعُمِائَةٍ وَخَمْسَةٌ وَخَمْسُونَ ذِرَاعًا وَفِيهِ مِنَ الْعُمُدِ سِتِّمِائَةٍ وَأَرْبَعَةٌ وَثَمَانُونَ عَمُودًا وَأَمَّا قُبَّةُ الصَّخْرَةِ فَفِيهَا ثَلَاثُونَ عَمُودًا وَالْقُبَّةُ مُصَفَّحَةٌ بِصَفَائِحِ النُّحَاسِ الْمُطْلِيِّ بِالذَّهَبِ وَسَقْفُ الْمَسْجِدِ أَرْبَعَةُ آلَافِ خَشَبَةٍ مِنْ خَشَبِ السَّاجِ وَكَانَ يُسْرَجُ بِهٰذَا الْمَسْجِدِ أَلْفٌ وَخَمْسُمِائَةِ قِنْدِيلٍ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ

وَيُسْرَجُ فِي قُبَّةِ ٱلصَّخْرَةِ أَرْبَعُمِائَةٍ وَسِتُّونَ قِنْدِيلًا وَفِيهَا ٱلْقُمَامَةُ وَهِيَ كَنِيسَةٌ تُعَظِّمُهَا ٱلنَّصَارَى غَايَةَ ٱلتَّعْظِيمِ وَلَا سِيَّمَا مُلُوكُ ٱلْفِرَنْجِ فَيَحُجُّونَ إِلَيْهَا وَتَأْتِيهَا ٱلنُّذُورُ مِنْ سَائِرِ ٱلْبِلَادِ وَبِهَا كَنِيسَةٌ بِهَا قَبْرُ مَرْيَمَ أُمِّ ٱلْمَسِيحِ عَلَيْهِمَا ٱلسَّلَامُ وَتُعْرَفُ بِكَنِيسَةِ ٱلْجِسْمَانِيَّةِ وَبِهَا كَنِيسَةُ صِهْيُونَ يُقَالُ أَنَّ ٱلْمَائِدَةَ نَزَلَتْ بِهَا وَعِدَّةُ ٱلْكَنَائِسِ ٱلَّتِي حَوْلَ بَيْتِ ٱلْمُقَدَّسِ يَطُولُ ٱلشَّرْحُ فِي ذِكْرِهَا *

وَأَمَّا بَيْتُ لَحْمٍ فَبِهِ كَنِيسَةٌ حَسَنَةٌ وَيُقَالُ أَنَّ ٱلْمَسِيحَ صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وُلِدَ بِهَا وَبَيْنَهَا وَبَيْنَ بَيْتِ ٱلْمُقَدَّسِ سِتَّةُ أَمْيَالٍ وَفِي وَسَطِ ٱلطَّرِيقِ قَبْرُ رَاحِيلَ أُمِّ يُوسُفَ نَبِيِّ ٱللَّهِ عَلَيْهِ ٱلصَّلَاةُ وَٱلسَّلَامُ *

* ذِكْرُ مَدِينَةِ ٱلْخَلِيلِ عَلَيْهِ ٱلصَّلَاةُ وَٱلسَّلَامُ *

أَعْلَمْ أَنَّ مَدِينَةَ ٱلْخَلِيلِ بِٱلْقُرْبِ مِنْ بَيْتِ ٱلْمُقَدَّسِ وَبِهَا قَبْرُ ٱلْخَلِيلِ إِبْرَٰهِيمَ ع فِي مَغَارَةٍ تَحْتَ ٱلْأَرْضِ تُزَارُ إِلَى ٱلْآنَ وَكَانَ يَنْزِلُ إِلَى هٰذِهِ ٱلْمَغَارَةِ مَنْ يَنْزِلُ مِنَ ٱلنَّاسِ مِنْ سَبْعِينَ دَرَجَةً وَيَزُورُونَ ٱلْخَلِيلَ ع فَيَرَوْنَهُ جَالِسًا وَهُوَ مُسْتَنِدٌ إِلَى حَائِطِ ٱلْمَغَارَةِ عَلَى دَكَّةٍ مِنَ ٱلْخَشَبِ وَقِنْدِيلٌ مِنَ ٱلذَّهَبِ مُعَلَّقٌ عَلَى رَأْسِهِ وَإِلَى جَانِبِهِ وَلَدُهُ إِسْحٰقُ وَيَعْقُوبُ عَلَيْهِمَا ٱلصَّلَاةُ وَٱلسَّلَامُ وَخَلْفَ حَائِطِ ٱلْمَغَارَةِ قَبْرُ سَارَةَ زَوْجَةِ إِبْرَٰهِيمَ ع وَبِهٰذِهِ ٱلْمَدِينَةِ يَنْبُتُ شَجَرُ ٱلْخَرْنُوبِ وَشَجَرُ ٱلزَّيْتُونِ وَغَيْرُ ذٰلِكَ مِنَ ٱلْأَشْجَارِ وَيُنْسَبُ إِلَيْهَا جَمَاعَةٌ كَثِيرَةٌ مِنَ ٱلنَّاسِ وَقَدْ خَرَجَ بَيْتُ ٱلْمَقْدِسِ مِنْ أَيْدِي ٱلْمُسْلِمِينَ وَمَلَكَهُ مَلِكُ ٱلْفِرَنْجِ ٱلْمُسَمَّى بَرْدَوِيلَ ٱبْنَ

ٱلْكُنْدِ وَأَقَامَ بِيَدِهِ مُدَّةً طَوِيلَةً حَتَّى ٱسْتَخْلَصَهُ ٱلْمَلِكُ ٱلنَّاصِرُ صَلَاحُ ٱلدِّينِ يُوسُفُ بْنُ أَيُّوبَ ٱلْكُرْدِيُّ وَذٰلِكَ فِي سَنَةِ إِحْدَى عَشْرَةَ وَخَمْسِمِائَةٍ وَمَدِينَةُ ٱلْخَلِيلِ تُسَمَّى بِأَرْضِ حَبْرُونَ وَبَيْنَهَا وَبَيْنَ بَيْتِ ٱلْمُقَدَّسِ وَادٍ يُسَمَّى بِٱلشَّقِيقِ ٱلْأَحْمَرِ وَبِهِ قَبْرُ نَبِيِّ ٱللهِ يُوسُفَ ع *

ΣΤ. INΔIA.

* ذِكْرُ أَخْبَارِ بِلَادِ ٱلْهِنْدِ *

وَهِيَ مِنْ أَعْمَالِ ٱلْإِقْلِيمِ ٱلثَّالِثِ وَهِيَ بِلَادٌ وَاسِعَةٌ كَثِيرَةُ ٱلْعَجَائِبِ وَمَسَافَتُهَا ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ فِي ٱلطُّولِ وَشَهْرَانِ فِي ٱلْعَرْضِ وَبِهَا عِدَّةُ جِبَالٍ وَأَنْهَارٌ كَثِيرَةٌ وَتُحْمَلُ مِنْهَا ٱلْبَضَائِعُ ٱلْجَلِيلَةُ إِلَى سَائِرِ ٱلْأَقَالِيمِ وَغَالِبُ أَهْلِهَا كُفَّارٌ مُشْرِكُونَ عَلَى مَذْهَبِ ٱلْبَرَاهِمَةِ وَمِنْهُمْ طَائِفَةٌ يَعْبُدُونَ ٱلْأَصْنَامَ وَمِنْهُمْ مَنْ يَعْبُدُ ٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ وَمِنْهُمْ مَنْ يَعْبُدُ ٱلنَّارَ وَمُلْكُهُمْ مُتَّصِلٌ بِمُلْكِ ٱلزَّنْجِ وَهِيَ دَارُ مَمْلَكَةِ ٱلْمَهْرَاجِ بَيْنَ ٱلْهِنْدِ وَٱلصِّينِ وَمِنْ عَادَةِ أَهْلِ ٱلْهِنْدِ أَنَّهُمْ لَا يُمْلِكُونَ مَلِكًا حَتَّى يَبْلُغَ مِنَ ٱلْعُمُرِ أَرْبَعِينَ سَنَةً وَلَا يَكَادُ ٱلْمَلِكُ عِنْدَهُمْ يَظْهَرُ لِلنَّاسِ كُلَّ وَقْتٍ وَٱلْمَمْلَكَةُ مَقْصُورَةٌ عِنْدَهُمْ عَلَى نَسْلِ مُلُوكِهِمْ لَا تَخْرُجُ مِنْهُمْ إِلَى غَيْرِهِمْ وَرُبَّمَا مَلَكَتِ ٱلْمَرْأَةُ وَمِنْ عَجَائِبِ هٰذِهِ ٱلْأَرْضِ أَنَّ بِهَا غَنَمًا أَيْنَعُهَا سِتَّةُ أَذْرُعٍ * وَبِهَا طُيُورٌ إِذَا مَاتَ ٱلطَّيْرُ يُعْمَلُ مِنْ نِصْفِ مِنْقَارِهِ مِرْكَبٌ * وَبِهَا هَيْكَلٌ عَظِيمٌ وَفِيهِ أَلْفُ مَقْصُورَةٍ وَفِي كُلِّ مَقْصُورَةٍ صَنَمٌ وَعَلَى كُلِّ صَنَمٍ جَوْهَرَةٌ نَفِيسَةٌ مُعَلَّقَةٌ عَلَى رَأْسِهِ تُضِيءُ مِنْهَا تِلْكَ ٱلْمَقْصُورَةُ وَذٰلِكَ ٱلصَّنَمُ جَالِسٌ عَلَى

كُرْسِيٍّ مِنَ ٱلذَّهَبِ وَكُلُّ مَنْ دَخَلَ عَلَيْهِ يَسْجُدُ لَهُ * وَبِأَقْصَى بِلَادِ ٱلْهِنْدِ وَادٍ أَرْضُهُ رَمْلٌ وَفِيهِ مَعْدِنُ ٱلذَّهَبِ وَبِهٰذَا ٱلْوَادِي نَمْلٌ كُلُّ وَاحِدَةٍ قَدْرُ ٱلْبُخْتِيِّ ٱلْعَظِيمِ وَإِذَا أَسْرَعَتْ فِي ٱلْمَشْيِ فَلَا تَلْحَقُهَا ٱلْكِلَابُ ٱلسُّعْرُ وَهٰذَا ٱلْوَادِي شَدِيدُ ٱلْحَرِّ فَإِذَا ٱرْتَفَعَتِ ٱلشَّمْسُ يَهْرُبُ ٱلنَّمْلُ إِلَى أَسْرَابٍ تَحْتَ ٱلْأَرْضِ فَيَأْتِي جَمَاعَةٌ مِنْ أَهْلِ ٱلْهِنْدِ عِنْدَ ٱخْتِفَاءِ ٱلنَّمْلِ فَيَحْمِلُونَ مِنْ مَعْدِنِ ٱلذَّهَبِ ٱلَّذِي فِي ذٰلِكَ ٱلْوَادِي بِقَدْرِ مَا يَقْدِرُونَ عَلَيْهِ ثُمَّ يُسْرِعُونَ فِي ٱلْخُرُوجِ مِنْ ذٰلِكَ ٱلْوَادِي مَخَافَةَ أَنْ يَلْحَقَهُمُ ٱلنَّمْلُ فَيَأْكُلَهُمْ عَنْ آخِرِهِمْ * وَمِنْ عَجَائِبِ هٰذِهِ ٱلْأَرْضِ أَنَّ بِهَا أَحْجَارًا تُوجَدُ بِٱللَّيْلِ وَتَخْتَفِي بِٱلنَّهَارِ وَمِنْ شَأْنِ هٰذِهِ ٱلْأَحْجَارِ يَنْكَسِرُ بِهَا جَمِيعُ ٱلْأَحْجَارِ ٱلصُّلْبَةِ مِثْلَ ٱلْمَعَاوِلِ ٱلْحَدِيدِ * وَبِهٰذِهِ ٱلْأَرْضِ ٱلْبِيشُ نَبْتٌ لَا يُوجَدُ إِلَّا بِهَا وَٱلْبِيشُ يُعْمَلُ مِنْهُ ٱلسَّمُّ ٱلْقَاتِلُ * وَيُوجَدُ بِهَا أَشْيَاءُ غَرِيبَةٌ لَا تُوجَدُ إِلَّا بِهَا * وَبِٱلْقُرْبِ مِنْهَا مَدِينَةٌ إِذَا دَخَلَهَا غَرِيبٌ لَمْ يَقْدِرْ أَنْ يُجَامِعَ بِهَا وَلَوْ أَقَامَ مُدَّةً طَوِيلَةً فَإِذَا خَرَجَ مِنْهَا زَالَ عَنْهُ ذٰلِكَ ٱلْعَارِضُ * وَبِهَا بُحَيْرَةٌ مِقْدَارُهَا عَشَرَةُ فَرَاسِخَ فِي مِثْلِهَا وَيَظْهَرُ بِهَا حَيَوَانٌ عَلَى صُورَةِ بَنِي آدَمَ فَإِذَا دَخَلَ ٱللَّيْلُ يَخْرُجُ مِنْ تِلْكَ ٱلْبُحَيْرَةِ مِنْ هٰذِهِ ٱلْأَشْخَاصِ ٱلْحُمْرُ ٱلْغَفِيرُ يَلْعَبُونَ عَلَى شَاطِئِ تِلْكَ ٱلْبُحَيْرَةِ وَيَرْقُصُونَ وَيُصَفِّقُونَ بِٱلْيَدَيْنِ وَفِيهِمْ بَنَاتٌ حِسَانُ ٱلْوُجُوهِ طِوَالُ ٱلشُّعُورِ سُودُ ٱلْعُيُونِ وَلَا يُقِمْنَ فِي ٱلْبَرِّ بِٱلنَّهَارِ قَطُّ * ذِكْرُ ٱلْمَانْكِيرِ وَهِيَ مِنْ أَعْظَمِ مَمَالِكِ ٱلْهِنْدِ وَهِيَ عَلَى بَحْرِ ٱللَّانِ إِلَى بَحْرِ ٱلسِّنْدِ وَهُوَ أَوَّلُ بِحَارِ ٱلْهِنْدِ مِنْ

جِهَةِ ٱلْمَغْرِبِ وَهٰذِهِ ٱلْمَمْلَكَةُ أَقْرَبُ مَمَالِكِ ٱلْهِنْدِ إِلَى بِلَادِ ٱلْإِسْلَامِ وَهِيَ ٱلَّتِي كَانَ ٱلسُّلْطَانُ مَحْمُودُ بْنُ سُبُكْتِكِينَ يَكْثُرُ غَزْوَهَا حَتَّى فَتَحَ مِنْهَا عِدَّةَ بِلَادٍ كَثِيرَةٍ * ذِكْرُ مَدِينَةِ لَهَاوَرَ وَهِيَ مَدِينَةٌ عَظِيمَةٌ بِٱلْهِنْدِ وَأَهْلُهَا ذُو ثَرْوَةٍ وَهِيَ عَلَى جَانِبَيْ نَهْرٍ عَلَى صِفَةِ مَدِينَةِ بَغْدَادَ * ذِكْرُ مَدِينَةِ ٱلْقَنَّوْجِ وَهِيَ مِنْ مَمَالِكِ ٱلْهِنْدِ وَبِهَا جِبَالٌ شَامِخَةٌ وَهِيَ مُنْقَطِعَةٌ عَنِ ٱلْبَحْرِ ٱلْهِنْدِيِّ وَهِيَ مَمْلَكَةٌ عَظِيمَةٌ وَاسِعَةٌ وَكُلُّ مَنْ مَلَكَهَا يُسَمَّى نُودَهْ كَمَا أَنَّ مُلُوكَ ٱلْفُرْسِ يُسَمَّوْنَ كِسْرَى وَمُلُوكَ ٱلرُّومِ يُسَمَّوْنَ قَيْصَرَ وَأَهْلُ هٰذِهِ ٱلْمَدِينَةِ يَعْبُدُونَ ٱلْأَصْنَامَ مِنْ دُونِ ٱللهِ تَعَالَى وَهٰذِهِ ٱلْأَصْنَامُ يَتَوَارَثُونَهَا أُمَمٌ بَعْدَ أُمَمٍ يَزْعَمُونَ أَنَّ لَهَا نَحْوًا مِنْ أَلْفِ سَنَةٍ أَوْ أَكْثَرَ مِنْ ذٰلِكَ * ذِكْرُ مَدِينَةِ هُورَبَدَسَ وَهِيَ مَدِينَةٌ كَبِيرَةٌ مِنْ مَدَائِنِ ٱلْهِنْدِ وَأَهْلُهَا ذُو ثَرْوَةٍ وَيُحِيطُ بِهَا جَبَلٌ عَظِيمٌ صَعْبُ ٱلسُّلُوكِ فِي ٱلِٱرْتِقَاءِ وَيُجْلَبُ مِنْهَا ٱلْقَنَا وَٱلْخَيْزُرَانُ * ذِكْرُ مَدِينَةِ ٱلْقَنْدَهَارِ وَهِيَ مَدِينَةٌ مِنْ مَدَائِنِ ٱلْهِنْدِ فِي ٱلْجَبَلِ ٱلْمُقَدَّمِ ذِكْرُهُ وَأَهْلُ هٰذِهِ ٱلْمَدِينَةِ طِوَالُ ٱللِّحَى بِحَيْثُ أَنَّ لِحَاهُمْ تَبْلُغُ إِلَى رُكَبِهِمْ وَيَأْكُلُونَ ٱلدَّوَابَّ ٱلَّتِي تَمُوتُ فِي ٱلْجِبَالِ مِنَ ٱلْأَفْيَالِ وَٱلْوُحُوشِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ * ذِكْرُ مَدِينَةِ قُمَارَى وَهِيَ مَدِينَةٌ مِنْ مَدَائِنِ ٱلْهِنْدِ وَإِلَيْهَا يُنْسَبُ ٱلْعُودُ ٱلْقُمَارِيُّ وَهِيَ مِنْ أَعْظَمِ مَمَالِكِ ٱلْهِنْدِ وَهِيَ عَلَى ٱلْبَحْرِ ٱلْهِنْدِيِّ وَأَهْلُ هٰذِهِ ٱلْمَدِينَةِ يَرَوْنَ بِتَحْرِيمِ ٱلزِّنَى مِنْ دُونِ سَائِرِ أَهْلِ ٱلْهِنْدِ قَاطِبَةً قَالَ ٱلْمَسْعُودِيُّ أَنَّ مَنْ مَلَكَ هٰذِهِ ٱلْمَدِينَةَ يُسَمَّى زَهْمَ بْنَ مُلُوكِ ٱلْهِنْدِ * ذِكْرُ مَدِينَةِ هَرَاوَهْ وَهِيَ مِنْ أَعْظَمِ مَمَالِكِ ٱلْهِنْدِ وَأَوْسَعِهَا أَرْضًا وَبِهَا تُحُومُ ٱلْوُحُوشِ

وَالطَّيْرِ كَثِيرٌ وَبِهَا أَنْوَاعُ الطِّيبِ وَمِنْ شَأْنِ أَهْلِ هٰذِهِ الْمَدِينَةِ أَنَّهُمْ يُعَظِّمُونَ
الْبَقَرَ وَلَا يَأْكُلُونَ لُحُومَهَا وَيَرَوْنَ بِتَحْرِيمِهَا وَإِذَا ضَعُفَتِ الْبَقَرُ عَنِ الْعَمَلِ
أَفْرَدُوا لَهَا مَكَانًا تُقِيمُ فِيهِ وَيُطْعِمُونَهَا وَيَسْقُونَهَا وَيَعْفُونَهَا مِنَ الْعَمَلِ
إِلَى أَنْ تَمُوتَ فَإِذَا مَاتَتْ يَدْفِنُونَهَا فِي الْأَرْضِ وَمِنْ شَأْنِ أَهْلِ هٰذِهِ
الْمَدِينَةِ إِذَا مَاتَ عِنْدَهُمْ مَيِّتٌ يَعِزُّ عَلَيْهِمْ يُحْرِقُونَهُ بِالنَّارِ وَيَرَوْنَ أَنَّ
ذٰلِكَ قُرْبًا إِلَى اللهِ تَعَالَى وَلَا يَكُونَ عَلَى مَيِّتٍ قَطُّ وَلَا يَحْزَنُونَ عَلَيْهِ
وَالزِّنَى عِنْدَهُمْ مُبَاحٌ وَلِهٰذِهِ الْمَدِينَةِ مَلِكٌ عَظِيمٌ يَلْبَسُ التَّاجَ الذَّهَبَ
وَيَرْكَبُ الْفِيلَ وَلَهُ عَسَاكِرُ عَظِيمَةٌ وَإِذَا رَكِبَ مَشَتْ بَيْنَ يَدَيْهِ مِائَةُ جَارِيَةٍ
وَبِأَيْدِيهِنَّ مَجَامِرُ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ مَطْلُوقَةٌ بِالْبُخُورِ وَعَلَيْهِنَّ أَنْوَاعُ الزِّينَةِ
وَهٰذَا الْمَلِكُ يُحِبُّ الْعَدْلَ فِي الرَّعِيَّةِ وَمِنْ شَأْنِهِ إِذَا حَضَرَ بَيْنَ يَدَيْهِ الظَّالِمُ
وَالْمَظْلُومُ يُمْسِكُ الظَّالِمَ وَيُحَلِّقُ عَلَيْهِ حَلْقَةً بِأُصْبُعِهِ فِي الْأَرْضِ فَلَا يَخْرُجُ
مِنْهَا حَتَّى يُرْضِيَ خَصْمَهُ وَلَوْ أَقَامَ فِي تِلْكَ الْحَلْقَةِ سَنَةً كَامِلَةً وَمِنْ شَأْنِ
أَهْلِ هٰذِهِ الْمَدِينَةِ إِذَا مَاتَ مَلِكُهُمْ أَلْبَسُوهُ أَفْخَرَ أَثْوَابِهِ وَحَلَّوْهُ بِالْجَوَاهِرِ
الْفَاخِرَةِ وَوَضَعُوهُ عَلَى عَجَلَةٍ مِنْ ذَهَبٍ وَيَجُرُّهُ عَبِيدُهُ وَغِلْمَانُهُ
وَيُطَافُ بِهِ فِي الْمَدِينَةِ كُلِّهَا وَيَكْشِفُونَ رَأْسَ الْمَلِكِ لِمَنْ يَرَاهُ وَيُنَادِي
عَلَيْهِ مُنَادٍ بِلِسَانِهِمْ بِمَا مَعْنَاهُ أَيُّهَا النَّاسُ هٰذَا مَلِكُكُمْ فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ
عَاشَ مِنَ الْعُمُرِ فِي الْمُلْكِ مَا هُوَ كَذَا وَكَذَا سَنَةً وَهَا هُوَ قَدْ مَاتَ وَكُشِفَ
رَأْسُهُ وَبَسَطَ يَدَيْهِ أَنْ لَا صِرْتُ أَمْلِكُ مِنَ الدُّنْيَا شَيْئًا وَلَا دَفَعْتُ عَنْ
نَفْسِي شَيْئًا مِنَ الْمَوْتِ فَأَيُّهَا النَّاسُ تَفَكَّرُوا فِيمَا أَنْتُمْ إِلَيْهِ صَائِرُونَ فَإِذَا

فُرِغَ مِنْ طَوَافِهِ بِالْمَدِينَةِ أَخْرَجُوهُ إِلَى ظَاهِرِ الْمَدِينَةِ وَجَمَعُوا لَهُ الْأَحْطَابَ وَأَحْرَقُوهُ وَالنَّاسُ يَنْظُرُونَ إِلَيْهِ وَالنَّارُ تَعْمَلُ فِي جَسَدِهِ * ذِكْرُ مَدِينَةِ يَانَهْ وَهِيَ مَدِينَةٌ كَبِيرَةٌ عَامِرَةٌ وَبِأَرْضِهَا جِبَالٌ يَنْبُتُ فِيهَا الْخَيْزُرَانُ وَالْقَنَا وَبِهَا مَعْدِنُ الطَّبَاشِيرِ يَتَّخِذُونَهُ مِنْ أُصُولِ الْقَنَا وَيَغْشُونَهُ بِعِظَامِ الْفِيلَةِ الْمُحْرَقَةِ * ذِكْرُ مَدِينَةِ قَنْدَرِيَّةَ وَهِيَ مَدِينَةٌ كَبِيرَةٌ عَامِرَةٌ وَبِهَا الْعُودُ الْقَاقُلِيُّ وَأَهْلُهَا ذُو ثَرْوَةٍ عَظِيمَةٍ وَهِيَ عَلَى شَاطِئِ الْبَحْرِ الْهِنْدِيِّ وَيُحِيطُ بِهَا مَرَاكِبُ كِبَارٌ * ذِكْرُ مَدِينَةِ حَرَسَ وَهِيَ مَدِينَةٌ مُتَّسِعَةٌ عَامِرَةٌ وَهِيَ عَلَى شَاطِئِ الْبَحْرِ وَبِهَا شَجَرُ الْفِلْفِلِ وَالْقَرَنْفُلِ وَأَهْلُهَا ذُو ثَرْوَةٍ عَظِيمَةٍ مِنَ الْمَالِ * ذِكْرُ مَدِينَةِ ضَيْمُورَ وَهِيَ مَدِينَةٌ عَظِيمَةٌ فِي فَضَاءٍ مِنَ الْأَرْضِ وَبِهَا يَنْبُتُ أَشْيَاءُ كَثِيرَةٌ مِنَ الْعِطْرِ وَيُجْلَبُ مِنْهَا إِلَى سَائِرِ الْبِلَادِ وَبِهَا مَلِكٌ يُسَمَّى فَلْهَرَا وَلَهُ عَسَاكِرُ كَثِيرَةٌ وَكُرْسِيُّ مَمْلَكَتِهِ مَدِينَةُ بَرُوجَ وَهِيَ مَدِينَةٌ جَلِيلَةٌ حَسَنَةُ الْبِنَاءِ وَأَهْلُهَا ذُو هِمَمٍ عَالِيَةٍ وَأَمْوَالٍ وَاسِعَةٍ بِحَيْثُ أَنَّ أَمْوَالَهُمْ تُحْمَلُ عَلَى عَجَلٍ وَيَجُرُّونَهَا بِالْبَقَرِ وَيَسْمُونَهَا حَصَرَاتٍ * وَمِنْ مُدُنِهَا الْمَشْهُورَةِ الْمُجَاوِرَةِ لَهَا مَدِينَةُ لَطْخَارَسْتَانَ * ذِكْرُ مَدِينَةِ كَابُلَ وَهِيَ مَدِينَةٌ عَظِيمَةٌ حَسَنَةٌ مُعْتَدِلَةُ الْهَوَاءِ وَلَهَا حِصْنٌ مَنِيعٌ وَمِنْهَا يُجْلَبُ الْكَابُلِيُّ وَالنَّارْجِيلُ وَالْعُودُ الذَّكِيُّ الرَّائِحَةِ وَمَعْدِنُ الْحَدِيدِ وَيَقَعُ بِنَوَاحِيهَا الثَّلْجُ دُونَ سَائِرِ بِلَادِ الْهِنْدِ وَغَالِبُ أَهْلِهَا مُسْلِمُونَ وَجَمَاعَةٌ مِنْهُمْ كُفَّارٌ وَيُجْلَبُ مِنْهَا النُّوقُ الْبَخَاتِيُّ وَلَا يَتِمُّ لِمَلِكٍ مِنْ مُلُوكِ الْهِنْدِ عَقْدُ بَيْعَةٍ إِلَّا بِهَا * ذِكْرُ شِيطَةَ وَزَوِيلَةَ وَهُمَا مَدِينَتَانِ عَلَى طَرَفِ الْمَفَازَةِ الَّتِي بَيْنَ الْمُلْتَانِ وَبِلَادِ

سِجِسْتَانَ وَبِهَا أُمَمٌ كَثِيرَةٌ مِنَ ٱلْهِنْدِيَّةِ وَٱلسِّنْدِيَّةِ وَبِهَا أَنْهَارٌ جَارِيَةٌ وَبَسَاتِينُ يَانِعَةٌ وَفَوَاكِهُ مُخْتَلِفَةٌ وَمُنْتَزَهَاتٌ لَطِيفَةٌ وَيُعْمَلُ بِهَا ثِيَابٌ مِنَ ٱلْقُطْنِ وَهِيَ غَايَةٌ فِي جَوْدَةِ ٱلْعَمَلِ فَيُحْمَلُ مِنْهَا إِلَى سَائِرِ بِلَادِ ٱلْهِنْدِ * ذِكْرُ مَدِينَةِ نِيَارَسَ وَهِيَ مَدِينَةٌ تَلِي بِلَادَ جِهَةِ ٱلصِّينِ وَهِيَ مَمْلَكَةٌ طَوِيلَةٌ عَرِيضَةٌ ذَاتُ عُيُونٍ وَبَسَاتِينَ وَفَوَاكِهَ وَثِمَارٍ * ذِكْرُ مَدِينَةِ أُورِشِينَ وَهِيَ مَدِينَةٌ مُتَوَسِّطَةٌ عَلَى سَاحِلِ ٱلْبَحْرِ ٱلْمِلْحِ كَثِيرَةُ ٱلْجِبَالِ وَٱلْأَشْجَارِ وَفِيهَا تَلِدُ ٱلْفِيلَةُ وَتَتَنَاسَلُ نَسْلًا كَثِيرًا وَيُقَالُ أَنَّ ٱلْفِيلَ هُنَاكَ يَبْلُغُ ٱرْتِفَاعُهُ أَحَدَ عَشَرَ ذِرَاعًا وَيَبْلُغُ نَابُهُ عِشْرِينَ قِنْطَارًا وَيُوجَدُ بِجِبَالِهَا ٱلرَّاوَنْدُ وَٱلْحَدِيدُ وَأَهْلُهَا يَقْتُلُونَ بَعْضَهُمْ بِٱلسَّمِّ وَلَهُمْ مَلِكٌ مُهَابٌ مِنَ ٱلْهُنُودِ * ذِكْرُ مَدِينَةِ لُوقِينَ وَهِيَ مَدِينَةٌ حَسَنَةٌ وَهِيَ أَوَّلُ مَرَاقِي بِلَادِ ٱلصِّينِ وَبِهَا يُعْمَلُ ٱلطَّرَزُ ٱلدِّيبَاجُ ٱلْمُلَوَّنُ وَتُعْمَلُ ٱلْأَوَانِي ٱلصِّينِيُّ ٱلْفَاخِرُ بِهَا وَيُحْمَلُ مِنْهَا إِلَى سَائِرِ ٱلْآفَاقِ * ذِكْرُ مَدِينَةِ قَاقِلَا وَهِيَ مَدِينَةٌ عَظِيمَةٌ حَسَنَةٌ عَلَى نَهْرٍ صَغِيرٍ يَصُبُّ فِي نَهْرٍ هُنَاكَ مُتَّسِعٍ وَبِهِ جَزِيرَةٌ كَبِيرَةٌ وَإِلَى هٰذِهِ ٱلْمَدِينَةِ تُنْسَبُ ٱلثِّيَابُ ٱلْقَاقِلِيَّةُ وَٱلْعُودُ ٱلْقَاقِلِيُّ وَغَيْرُ ذٰلِكَ أَشْيَاءُ كَثِيرَةٌ مِنَ ٱلثِّيَابِ وَٱلْمَعَادِنِ * ذِكْرُ مَدِينَةِ أَطْرَاغَا وَهِيَ مَدِينَةٌ كَبِيرَةٌ عَلَى نَهْرٍ وَلَهَا مَلِكٌ لَهُ جُيُوشٌ كَثِيرَةٌ وَأَهْلُهَا يُحَارِبُونَ ٱلتَّتَارَ أَشَدَّ ٱلْمُحَارَبَةِ وَلَهُمْ أَسْلِحَةٌ وَشِدَّةُ بَأْسٍ وَبِهَا نَهْرٌ يَزْعُمُونَ أَنَّ ٱلْمَلِكَ جَلَهْكِينَ غَاصَ بِهِ وَأَنَّهُ يَتَرَاءَى لَهُمْ فِي بَعْضِ ٱلْأَوْقَاتِ أَحْيَانًا * ذِكْرُ مَدِينَةِ زَانِجٍ وَهِيَ مَدِينَةٌ عَظِيمَةٌ فِي جَزِيرَةٍ مِنْ حُدُودِ ٱلصِّينِ مِمَّا يَلِي ٱلْهِنْدَ وَبِهَا أَشْيَاءُ عَجِيبَةٌ يَطَّلِعُ فِيهَا

شَجَرُ ٱلْكَافُورِ وَهٰذَا ٱلشَّجَرُ عَظِيمٌ جِدًّا يَسْتَظِلُّ تَحْتَ ٱلشَّجَرَةِ ٱلْوَاحِدَةِ مِائَةُ إِنْسَانٍ وَإِنَّ ٱلْكَافُورَ يَسِيلُ مِنْ أَعْلَى ٱلشَّجَرِ فَيَضَعُونَهُ فِي جِرَارٍ حَتَّى يَجِفَّ وَيَتَحَجَّرَ وَهُوَ عِبَارَةٌ عَنْ صَمْغِ ذٰلِكَ ٱلشَّجَرِ غَيْرَ أَنَّهُ فِي دَاخِلِهَا وَبِهَا سَنَانِيرُ لَهَا أَخْنَخَةٌ مِثْلُ ٱلْخُفَّاشِ وَبِهَا شَيْءٌ يُسَمَّى ٱلْغُولَ وَهُوَ كَٱلْبَقَرِ ٱلْجَبَلِيَّةِ حُمْرُ ٱلْأَلْوَانِ مُنَقَّطَةٌ بِبَيَاضٍ وَلُحُومُهَا مُرَّةٌ وَبِهَا دَابَّةُ ٱلزَّبَادِ وَهِيَ تُشْبِهُ ٱلْهِرَّةَ وَٱلزَّبَادُ تَحْتَ إِبْطِهَا وَبِهَا جَبَلٌ يُسَمَّى ٱلنَّصْبَانَ فِيهِ حَيَّاتٌ عِظَامٌ تَبْتَلِعُ ٱلْفِيلَ وَٱلْبَقَرَةَ وَٱلْعِجْلَ وَٱلْجَامُوسَ وَبِهَا قُرُودٌ بِيضٌ كَأَمْثَالِ ٱلْحَوَامِيسِ وَٱلْكِبَاشِ ٱلْكِبَارِ وَبِهَا طُيُورٌ بِيضٌ وَحُمْرٌ وَصُفْرٌ تَتَكَلَّمُ بِسَائِرِ ٱللُّغَاتِ يُقَالُ لَهَا ٱلْبَبَغَةُ وَبِهَا طَوَاوِيسُ رُقْطٌ وَخُضْرٌ قَدْرَ ٱلنَّعَامِ ٱلْكِبَارِ * ذِكْرُ كَلَهَ وَهِيَ بُلَيْدَةٌ بِٱلْهِنْدِ بَيْنَ عُمَانَ وَٱلصِّينِ وَسْطَ خَطِّ ٱلِٱسْتِوَاءِ فَإِذَا كَانَ مُنْتَصَفُ ٱلنَّهَارِ لَا يَبْقَى لِشَيْءٍ ظِلٌّ ٱلْبَتَّةَ وَإِلَيْهَا مُنْتَهَى مَسِيرِ مَرَاكِبِ ٱلتِّجَارِ وَبِهَا مَنَابِتُ ٱلْخَيْزُرَانِ وَهِيَ بَلَدٌ مَشْهُورَةٌ * ذِكْرُ مَدِينَةِ إِرَامَ وَهِيَ مَدِينَةٌ مَشْهُورَةٌ بِأَرْضِ ٱلْهِنْدِ بِهَا هَيْكَلٌ فِيهِ صَنَمٌ مُضْطَجِعٌ يُسْمَعُ مِنْهُ أَحْيَانًا صَفِيرٌ فَإِذَا فَعَلَ ذٰلِكَ كَانَ دَلِيلًا عَلَى ٱلْخِصْبِ فِي تِلْكَ ٱلسَّنَةِ وَٱلرَّخَاءِ * ذِكْرُ بَحْرَيْنِ وَهِيَ بُلَيْدَةٌ بَيْنَ عُمَانَ وَٱلْبَصْرَةِ عَلَى سَاحِلِ ٱلْبَحْرِ وَبِهَا مَغَاصُ ٱللُّؤْلُؤِ وَهُوَ أَحْسَنُ ٱلْأَنْوَاعِ مِنَ ٱللُّؤْلُؤِ فَتُحْمَلُ ٱلصَّدَفَةُ مِنْهَا فِي كُلِّ سَنَةٍ إِلَى بِحَارِ ٱلْهِنْدِ فَتُبَاعُ عَلَيْهِمْ وَهُوَ عِبَارَةٌ عَنْ مُغَلِّ هٰذِهِ ٱلْمَدِينَةِ لَيْسَ لِأَهْلِهَا مَا يَقُومُ بِأَوَدِهِمْ غَيْرَ ذٰلِكَ وَغَالِبُ أَكْلِ أَهْلِ هٰذِهِ ٱلْمَدِينَةِ مِمَّا يَصْطَادُونَهُ مِنَ ٱلسَّمَكِ وَٱلطَّيْرِ وَٱلْوُحُوشِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ

وَمَنْ أَقَامَ بِهٰذِهِ ٱلْبَلْدَةِ عَظُمَ مِحَالُهُ وَٱنْتَفَخَتْ بَطْنُهُ جِدًّا. ذِكْرُ مَدِينَةِ جَاجِلِي وَهِيَ مَدِينَةٌ بِأَرْضِ ٱلْهِنْدِ عَلَى رَأْسِ جَبَلٍ نِصْفُهَا عَلَى ٱلْبَحْرِ وَنِصْفُهَا عَلَى ٱلْبَرِّ وَأَهْلُهَا لَهُمْ مَعْرِفَةٌ تَامَّةٌ بِرَصْدِ ٱلنُّجُومِ وَحِسَابِ ٱلْفَلَكِ وَبِهَا يَنْبُتُ شَجَرُ ٱلدَّارِصِينِيِّ وَيُجْلَبُ مِنْهَا إِلَى سَائِرِ ٱلْبِلَادِ *

Z. ΠΕΡΙ ΡΩΣΣΩΝ ΚΑΙ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ.

ذِكْرُ بِلَادِ ٱلرُّوسِ. وَهُمْ أُمَمٌ عَظِيمَةٌ مِنَ ٱلتُّرْكِ وَبِلَادُهُمْ وَخِيمَةٌ بِٱلْقُرْبِ مِنَ ٱلصَّقَالِبَةِ وَهِيَ فِي جَزِيرَةٍ يُحِيطُ بِهَا بُحَيْرَةٌ وَهِيَ حِصْنٌ لَهُمْ تَمْنَعُ عَنْهُمْ عَدُوَّهُمْ وَيُجْلَبُ مِنْ عِنْدِهِمُ ٱلنُّحَاسُ ٱلْأَصْفَرُ إِلَى بِلَادِ ٱلْهِنْدِ وَٱلصِّينِ وَلَهُمْ مَلِكٌ يَجْلِسُ عَلَى سَرِيرٍ مِنَ ٱلذَّهَبِ وَيُحِيطُ بِهِ أَرْبَعُونَ جَارِيَةً بِأَيْدِيهِنَّ مَجَامِرُ مِنْ ذَهَبٍ وَفِضَّةٍ وَهِيَ مُطْلَقَةٌ بِٱلْبُخُورِ ٱلْحِصَالُبَانِ وَأَهْلُ هٰذِهِ ٱلْمَدِينَةِ شُقْرُ ٱلْأَلْوَانِ صُفْرُ ٱلشُّعُورِ طِوَالُ ٱلْقَامَاتِ وَهُمْ أَشَرُّ خَلْقِ ٱللهِ تَعَالَى وَلَهُمْ لُغَةٌ غَرِيبَةٌ *

ذِكْرُ أَرْضِ ٱلرُّوسِ وَهِيَ أَرْضٌ كَبِيرَةٌ وَاسِعَةٌ وَبِهَا بِلَادٌ كَثِيرَةٌ بَيْنَ ٱلْبَلَدِ وَٱلْبَلَدِ مَسَافَةٌ بَعِيدَةٌ وَفِيهَا أُمَمٌ عَظِيمَةٌ جَاهِلَةٌ لَا يَنْقَادُونَ إِلَى ٱلشَّرِيعَةِ وَلَا لَهُمْ مَلِكٌ يَرْجِعُونَ إِلَيْهِ وَبِأَرْضِهِمْ مَعْدِنُ ٱلذَّهَبِ وَلَا يَدْخُلُ بِلَادَهُمْ غَرِيبٌ وَكُلُّ مَنْ دَخَلَ إِلَيْهِمْ مِنَ ٱلْغُرَبَاءِ يَقْتُلُونَهُ وَأَرْضُهُمْ بَيْنَ جِبَالٍ مُحِيطَةٍ بِهَا وَيَخْرُجُ مِنْ هٰذِهِ ٱلْجِبَالِ أَعْيُنُ مَاءٍ جَارِيَةٌ تَصُبُّ فِي بُحَيْرَةٍ كَبِيرَةٍ وَفِي وَسَطِهَا جَبَلٌ عَالٍ وَمِنْ ظَهْرِهِ يَخْرُجُ نَهْرًا

أَبْيَضَ يَشُقُّ فِي مُرُوجٍ إِلَى آخِرِ ٱلْبَحْرِ ٱلْمُظْلِمِ ثُمَّ يَقِفُ مَعَ شَمَالِيِّ ٱلرُّوسِيَّةِ ثُمَّ يَنْعَطِفُ إِلَى جِهَةِ ٱلْمَغْرِبِ وَلَيْسَ بَعْدَ مُنْعَطَفِهِ شَيْءٌ وَلَا مَكَانٌ يُسْلَكُ وَغَرْبِيُّهُمُ ٱلْبَحْرُ ٱلْمُظْلِمُ وَهُنَاكَ جَزِيرَةٌ بِهَا شَجَرٌ عَظِيمٌ غَلِيظُ ٱلْجِرْمِ وَهُنَاكَ ظُلْمَةٌ شَدِيدَةٌ لَا يُرَى بِهَا نُورُ ٱلشَّمْسِ وَأَهْلُ هٰذِهِ ٱلْجِهَةِ يُوقِدُونَ ٱلنَّارَ فِي بُيُوتِهِمْ لَيْلًا وَنَهَارًا لِقِلَّةِ نُورِ ٱلشَّمْسِ عِنْدَهُمْ وَيُقَالُ أَنَّ عِنْدَهُمْ قَوْمٌ مُتَوَحِّشُونَ يَسْكُنُونَ ٱلْبَرَارِيَّ وَٱلْقِفَارَ وَرُؤُسُهُمْ لَاصِقَةٌ بِأَكْتَافِهِمْ لَا أَعْنَاقَ لَهُمْ وَهُمْ يَسْكُنُونَ فِي أَجْوَافِ ٱلشَّجَرِ عِوَضًا عَنِ ٱلْبُيُوتِ وَأُكْلُهُمْ مِنْ شَجَرِ ٱلْبَلُّوطِ وَعِنْدَهُمُ ٱلْحَيَوَانُ ٱلْمُسَمَّى ٱلْبِيرَةَ وَهُنَاكَ جَزَائِرُ كَثِيرَةٌ عَامِرَةٌ وَأَرْضُ ٱلرُّوسِ هٰذِهِ عَلَى ثَلَاثَةِ أَصْنَافٍ صِنْفٌ يُسَمَّى كَرْكَبَانَ وَيَسْكُنُونَ مَدِينَةَ كَرْكَبَانَ وَصِنْفٌ يُسَمَّى ٱلطَّلَاوَةَ وَيَسْكُنُونَ مَدِينَةَ ٱلطَّلَاوَةِ وَصِنْفٌ يُسَمَّى أَرْتَا يَسْكُنُونَ مَدِينَةَ أَرْتَا *

ذِكْرُ أَرْضِ ٱلْبُلْغَارِ وَهِيَ فِي ٱلْإِقْلِيمِ ٱلسَّابِعِ وَلَيْسَ هُنَاكَ عَمَائِرُ كَثِيرَةٌ وَإِنَّمَا هُوَ مِنَ ٱلْمَشْرِقِ جِبَالٌ يَأْوِي إِلَيْهَا جَمَاعَةٌ مِنَ ٱلتُّرْكِ ٱلْمُغُلِ وَهُمْ مِثْلُ ٱلْوُحُوشِ يَنْفِرُونَ مِنَ ٱلنَّاسِ وَلَهُمْ هُنَاكَ مُدُنٌ كَثِيرَةٌ وَمَسَافَةُ هٰذِهِ ٱلْأَرْضِ مِنَ ٱلْمَشْرِقِ إِلَى ٱلْمَغْرِبِ سِتَّةُ آلَافِ مِيلٍ وَسَبْعُمِائَةٍ وَثَمَانُونَ مِيلًا وَعِشْرُونَ دَقِيقَةً وَهٰذَا آخِرُ ٱلْعِمَارَاتِ مِنْ جِهَةِ ٱلْمَشْرِقِ وَلَيْسَ وَرَاءَ ذٰلِكَ إِلَّا جَمَاعَةٌ مِنَ ٱلتُّرْكِ أَشْبَهُ شَيْءٍ بِٱلْوُحُوشِ ٱلْكَاسِرَةِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا وَأَمَّا مَدِينَةُ بُلْغَارَ فَهِيَ عَلَى سَاحِلِ بَحْرِ مَانِطِسَ وَبُيُوتُ هٰذِهِ ٱلْمَدِينَةِ مَبْنِيَّةٌ مِنْ خَشَبِ ٱلصَّنَوْبَرِ وَسُورُهَا أَيْضًا مِنْ خَشَبِ ٱلْبَلُّوطِ وَحَوْلَهُمْ

أُمَمٌ مِنَ ٱلتُّرْكِ لَا يُحْصَى عَدَدُهُمْ وَحَوْلَهُمْ أَعْدَاءٌ كَثِيرَةٌ لَا يَفْتُرُونَ
عَنِ ٱلْقِتَالِ مَعَهُمْ مَدَى ٱلْأَيَّامِ قَالَ ٱلْجَوَالِقِيُّ صَاحِبُ كِتَابِ ٱخْتِرَاقِ
ٱلْآفَاقِ إِنَّ ٱلنَّهَارَ يَنْتَهِي قِصَرُهُ هُنَاكَ فِي أَيَّامِ ٱلشِّتَاءِ إِلَى ثَلَاثِ سَاعَاتٍ
وَنِصْفٍ فَيَكُونُ ٱلنَّهَارُ بِمِقْدَارِ مَا تُصَلَّى أَرْبَعُ صَلَوَاتٍ كُلُّ صَلَاةٍ فِي عَقِبِ
ٱلْأُخْرَى وَإِذَا طَالَ ٱللَّيْلُ فَيَكُونُ بِعَكْسِ ذٰلِكَ هُنَاكَ وَٱلْبَرْدُ عِنْدَهُمْ شَدِيدٌ
جِدًّا لَا يَكَادُ ٱلثَّلْجُ يَنْقَطِعُ عَنْ أَرْضِهِمْ صَيْفًا وَلَا شِتَاءً وَيُقَالُ أَنَّ ٱلْقَوْمَ
ٱلَّذِينَ آمَنُوا بِنَبِيِّ ٱللهِ هُودٍ عَلَيْهِ ٱلصَّلَاةُ وَٱلسَّلَامُ هَرَبُوا إِلَى بِلَادِ ٱلشَّمَالِ
وَنَزَلُوا بِأَرْضِ بُلْغَارَ وَمِصْدَاقُ ذٰلِكَ أَنَّ أَهْلَ بُلْغَارَ إِلَى ٱلْآنِ يَجِدُونَ فِي
ٱلْأَرْضِ ٱلرِّمَمَ ٱلْبَالِيَةَ تَحْتَ ٱلْأَرْضِ وَأَنَّ رَأْسَ ٱلرَّجُلِ مِنْهُمْ قَدْرُ ٱلْقُبَّةِ
ٱلْعَظِيمَةِ وَعَرْضُ أَسْنَانِهِ كُلُّ وَاحِدَةٍ شِبْرَانِ وَطُولُهَا أَرْبَعَةُ أَشْبَارٍ وَهُمْ بِيضٌ
كَٱلْعَاجِ لَمْ يَتَغَيَّرْ مِنْهَا شَيْءٌ وَأَمَّا ٱلضِّرْسُ مِنْ أَضْرَاسِهِ فَلَهُ ثَلَاثُ شُعَبٍ وَهُوَ
قَدْرُ ٱلْبِطِّيخَةِ ٱلْكَبِيرَةِ وَقَدْ وُزِنَ ضِرْسٌ فَكَانَ وَزْنُهُ نَحْوَ ٱثْنَيْ عَشَرَ رَطْلًا
بِٱلْمِصْرِيِّ وَأَمَّا طُولُ كُلِّ جُثَّةٍ مِنْ تِلْكَ ٱلرِّمَمِ فَنَحْوُ ثَمَانِينَ وَعِشْرِينَ ذِرَاعًا
وَعَرْضُ كُلِّ ضِلْعٍ مِنْ أَضْلَاعِهِ ثَلَاثَةُ أَشْبَارٍ مِثْلُ لَوْحِ ٱلرُّخَامِ ٱلْأَبْيَضِ قَالَ
ٱلْأُقْلِيشِيُّ وَلَقَدْ رَأَيْتُ فِي بُلْغَارَ سَنَةَ ثَلَاثِينَ وَخَمْسِمِائَةٍ رَجُلًا حَيًّا مِنْ
نَسْلِ قَوْمِ ٱلْعَادِيَّةِ وَهُوَ مُقِيمٌ بِبُلْغَارَ فَكَانَ طُولُهُ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعَةِ أَذْرُعٍ
وَكَانَ يُسَمَّى دَفْقَى فَكَانَ يَأْخُذُ ٱلْفَرَسَ تَحْتَ إِبْطِهِ كَمَا يَأْخُذُ ٱلْإِنْسَانُ
ٱلطِّفْلَ ٱلصَّغِيرَ وَكَانَ إِذَا وَقَعَ ٱلْقِتَالُ بِتِلْكَ ٱلنَّاحِيَةِ يُقَاتِلُ بِشَجَرَةٍ مِنْ
خَشَبِ ٱلْبَلُّوطِ يُمْسِكُهَا فِي يَدِهِ كَٱلْعَصَا لَوْ ضَرَبَ بِهِ ٱلْفِيلَ لَقَتَلَهُ وَكَانَ

خَيْرًا مُتَوَاضِعًا يَلْقَانِي فَيُسَلِّمُ عَلَيَّ وَيَتَرَحَّبُ بِي وَيُكْرِمُنِي فَكُنْتُ إِذَا سَلَّمْتُ عَلَيْهِ لَا يَصِلُ رَأْسِي إِلَى حَقْوِهِ وَكَانَ لَهُ أُخْتٌ عَلَى طُولِهِ أَيْضًا وَهِيَ مُقِيمَةٌ بِمَدِينَةِ بُلْغَارَ يُقَالُ أَنَّهَا ضَمَّتْ زَوْجَهَا إِلَى صَدْرِهَا فَكَسَّرَتْ أَضْلَاعَهُ فَمَاتَ مِنْ سَاعَتِهِ وَكَانَ اسْمُهُ آدَمَ وَلَمْ يَكُنْ فِي مَدِينَةِ بُلْغَارَ حَمَّامٌ تَسَعُهَا إِلَّا حَمَّامٌ وَاحِدَةٌ عُمِلَتْ بِرَسْمِهَا وَهِيَ وَاسِعَةُ الْأَبْوَابِ وَبِهٰذِهِ الْمَدِينَةِ نَوْعٌ مِنَ الطَّيْرِ مِقْدَارُهُ طَوِيلٌ نَحْوُ سِتَّةِ أَشْبَارٍ وَلَحْمُ هٰذَا الطَّيْرِ نَافِعٌ مِنْ حَصَاةِ الْمَثَانَةِ وَيُجْلَبُ مِنْهَا الْجِلْدُ الْبُلْغَارِيُّ الْأَسْوَدُ وَهُوَ أَجْوَدُ الْجُلُودِ *

2. ΕΛ — ΙΣΤΑΧΡΙ.

Α. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΑΡΑΒΙΑΣ.

* دِيَارُ الْعَرَبِ *

اَبْتَدَى دِيَارُ الْعَرَبِ من بَحْرِ فَارِسَ من عَبَّادَانَ وهو مَصَبُّ ماءِ دِجْلَةَ في البحر فَتَمْتَدُّ علي البَحْرَيْنِ حَتَّى تَنْتَهِيَ الى عُمَانَ ثُمَّ تَعْطِفُ على سَوَاحِلِ مَهْرَةَ وحَضْرَمَوْتَ وعَدَنَ حتّى تَنْتَهِيَ على سواحل اليَمَنِ الى جِدَّةَ ثُمَّ تمتدّ علي الجَارِ (*) واليَمَنِ حتّى تنتهي الى أَيْلَةَ ثمّ هُنَاك اَنْتَهَى ديارُ العرب وهٰذَا المَكَانُ من البَحْرِ لِسَانٌ يُعْرَفُ بِبَحْرِ القُلْزُمِ فتنتهي الى فارانَ

*) Τινὲς γράφουσιν والينبع, ἕτεροι θέλουσιν ومَدْيَنَ.

وجُبَيْلاتٍ *) فتنقطعُ فهذا هو شَرْقِيُّ دِيارِ العربِ وجَنُوبِيُّها وشَيْءٌ من غَرْبِيِّها ثمّ تمتدّ عليها من أَيْلَةَ على مَدِينَةِ قَوْمِ لُوطٍ والبُحَيْرَةِ الّتي تُعْرَفُ بِبُحَيْرَةِ زُغَرَ الى الشَّرَاةِ والبَلْقَاءِ وهي من عَمَلِ فِلَسْطِينَ وأَذْرِعَاتِ والحَوْرَانِ والبَثَنِيَّةِ والغُوطَةِ ونَوَاحِي بَعْلَبَكَّ وذٰلِكَ من عَمَلِ دِمَشْقَ وتَدْمُرَ وسَلَمِيَّةَ وهُمَا من عملِ حِمْصَ ثمّ الخُنَاصِرَةِ وبَالِسَ وهما من عمل قِنَّسْرِينَ * ثمّ يَمْتَدُّ الفُرَاتُ على ديارِ العربِ حتّى يَنْتَهِيَ الى الرَّقَّةِ وقَرْقِيسِيَا والرَّحْبَةِ وعَانَةَ والحَدِيثَةِ وهِيتٍ والأَنْبَارِ والكُوفَةِ ثمّ الى البَطَائِحِ ثمّ يَمْتَدُّ على ديارِ العربِ على نَوَاحِي الكُوفَةِ والحِيرَةِ على الخَوَرْنَقِ وعلى سَوَادِ الكوفةِ والى حَدِّ وَاسِطٍ **) يَسَّاقَطُ ***) ماءُ الفُرات ودِجْلَةَ عِنْدَ وَاسِطٍ مِقْدَارَ مَرْحَلَةٍ ثمّ تَمْتَدُّ على سَوَادِ البَصْرَةِ وبَطَائِحِها حتّى تنتهي الى عَبَّادَانَ فهذا هو الذي يُحِيطُ بديارِ العربِ * فَمَا كَانَ من عَبَّادَانَ الى أَيْلَةَ فإنَّهُ بَحْرُ فارِسَ ويَشْتَمِلُ على ثَلْثَةِ أَرْبَاعِ دِيارِ العربِ وهو الحَدُّ الشَّرْقِيُّ والجَنُوبِيُّ وبَعْضُ الغَرْبِيِّ وما بَقِيَ من حَدِّ الغَرْبِيِّ من أَيْلَةَ الى بالِسَ فمِن الشامِ وما كان من بالِسَ الى عَبَّادَانَ فهو الحَدُّ الشَّمَالِيُّ فمِن بالِسَ الى أَنْ

---

*) Ἑτέρα γραφὴ جبلات καὶ πάλιν ἑτέρα جُيَيْلان.

**) Πόλις κειμένη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπὸ Βασόρης εἰς ἀρχαίαν Κοῦφαν ἐπίσης ἀπέχουσα ἀμφοτέρων.

***) Ἐνεστ. τοῦ يَسَّاقَطَ ἀντὶ تَسَاقَطَ VI τοῦ سَقَطَ.

يُجَاوِرَ الأَنْبَارَ من حَدِّ الجَزِيرَةِ ومن الانبارِ الى عبّادانَ من حَدِّ العِرَاقِ *
وبِأَرْضِ العَرَبِ بناحِيَةِ أَيْلَةَ بَرِّيَّةٌ تُعْرَفُ بِتِيهِ بَنِي إِسْرَائِيلَ وهي بَرِّيَّةٌ وإِنْ
كَانَتْ مُتَّصِلَةً بديارِ العربِ فليْسَتْ من ديارِهِم وإِنَّمَا كَانَتْ بَرِّيَّةً بَيْنَ
أَرْضِ العَمَالِقَةِ وارضِ اليُونانِ وارضِ القِبْطِ وَلَيْسَ لِلْعَرَبِ بها مَاءٌ ولا مَرْعًى
فلِذلك لَمْ تَدْخُلْ في ديارِهِم * وقَدْ سَكَنَ طَوَائِفُ من رَبِيعَةَ ومُضَرَ
الجَزِيرَةَ حتّى صَارَتْ لَهُمْ ديارًا ومَرَاعِيَ ولَمْ نَذْكُرْهَا مع ديارِهِم لِأَنَّهُمْ
نَزَلُوا على خِفَارَةِ فارِسَ والرُّومِ حتّى أَنَّ بَعْضَهُم تَنَصَّرَ مِثْلَ تَغْلِبَ من
رَبِيعَةَ بأَرْضِ الجَزِيرَةِ وغَسَّانَ وَبَهْرَاءَ وتُنُوخَ من اليَمَنِ بأَرْضِ الشامِ * وديارُ
العربِ هي الحِجَازُ الّذي يَشْتَمِلُ على مَكَّةَ والمَدِينَةِ واليَمَامَةِ ومَخَالِيفِهَا
ونَجْدُ الحِجَازِ المُتَّصِلُ بأَرْضِ البَحْرَيْنِ وبَادِيَةُ العِرَاقِ وبادِيَةُ الجَزِيرَةِ وبادِيَةُ
الشامِ واليَمَنُ المُشْتَمِلَةُ على تِهَامَةَ ونَجْدِ اليَمَنِ وعُمَانَ ومَهْرَةَ وحَضْرَمَوْتَ
وبِلادِ صَنْعَاءَ وعَدَنَ وسَائِرِ مَخَالِيفِ اليَمَنِ فَما كان من حَدِّ السِّرَّيْنِ الى
أَنْ يَنْتَهِيَ الى ناحِيَةِ يَلَمْلَمَ ثمّ على ظَهْرِ الطائِفِ مُمْتَدًّا على نَجْدِ
اليمنِ الى بَحْرِ فارِسَ مُشَرِّقًا فمِن اليمنِ ويَكُونُ ذلك نَحْوَ الثُّلُثَيْنِ من ديارِ
العربِ وما كان من حدِّ السرّين على بحر فارس الى قُرْبِ مَدْيَنَ رَاجِعًا
في حدِّ المَشْرِقِ على الحِجْرِ الى جَبَلَيْ طَيِّءٍ مُمْتَدًّا على ظَهْرِ اليَمَامَةِ الى
بحرِ فارس فمِن الحِجَازِ وما كان من حدِّ اليمامةِ الى قُرْبِ المَدِينَةِ رَاجِعًا على
*) بَادِيَةِ البَصْرَةِ حتّى يَمْتَدَّ على البَحْرَيْنِ الى البَحْرِ فمِن نَجْدٍ وما كان

*) Ετέρα γραφή ناحية .

من حدِّ عبّادانَ الى الأَنْبارِ مُواجِهًا لِنَجْدٍ والحِجازِ على أَسَدٍ وطَيِّءٍ وتَمِيمٍ وسائِرِ قَبائِلِ مُضَرَ فمِن باديةِ العراقِ وما كان من حدِّ الانبارِ الى بالس مواجهًا لِباديةِ الشامِ على عَرْضِ تَيْمَاءَ وبَرِّيَّةِ خُسَافٍ الى قُرْبِ وادِي القُرَى والحِجْرِ فمن باديةِ الجزيرةِ * وما كان من بالس الى أَيْلَةَ مواجها لِلحِجازِ على بحرِ فارس الى ناحيةِ مَدْيَنَ مُعارِضًا لِأَرْضِ تَبُوكَ حتّى يَتَّصِلَ بديارِ طَيِّءٍ فمن باديةِ الشامِ ومن العُلَمَاءِ مَنْ ذكرَ أَنَّ المَدِينَةَ من نَجْدٍ لِقُرْبِها منها وأَنَّ مكّةَ من تِهامةِ اليَمَنِ لقربها منها * وَلَا نَعْلَمُ بأَرْضِ العربِ نَهْرًا ولا بَحْرًا يَحْمِلُ سَفِينَةً لِأَنَّ البُحَيْرَةَ المَيِّتَةَ [التي تُعْرَفُ بالزُّغَرِ وإِنْ كانَتْ مُصاقِبَةً لِلْباديةِ فلَيْسَتْ منها ومَجْمَعُ الماءِ الذي بأَرْضِ اليمنِ في ديار سَبَإٍ إِنَّمَا كان مَوْضِعًا لِمَسِيلِ الماءِ بُنِيَ على وَجْهِهِ سَدٌّ فكانَ يَجْتَمِعُ فيهِ مِيَاهٌ كَثِيرَةٌ يَسْتَعْمِلُونَهَا في القُرَى والمَزَارِعِ حتّى كَفَرُوا النِّعْمَةَ بَعْدَ أَنْ كانَ اللهُ تَعَالَى قَدْ جَعَلَ عِمَارَاتِ قُرًى مُتَّصِلَةٍ الى الشامِ فَسَلَّطَ على ذلك المَوْضِعِ آفَةً فصارَ لا يُمْسِكُ الماءَ * فأَمَّا مَكَّةُ فإِنَّهَا فِيمَا بَيْنَ شِعَابِ الجِبَالِ والكَعْبَةُ في وَسَطِ المَسْجِدِ وبابُ الكعبةِ مُرْتَفِعٌ من الأَرْضِ نَحْوَ قامَةٍ وهو مِصْرَاعٌ وَاحِدٌ وأَرْضُ البَيْتِ مُرْتَفِعَةٌ عن الارضِ مع البابِ والبابُ بِحِذَاءِ قُبَّةِ زَمْزَمَ * والمَقَامُ بِقُرْبِ زَمْزَمَ على خُطًى فَيُحَاذِي البابَ أَيْضًا وبَيْنَ يَدَيِ الكعبةِ مِمَّا يَلِي المَغْرِبَ حِظَارٌ مَبْنِيٌّ مُدَوَّرٌ وهو من البَيْتِ إِلَّا أَنَّهُ لَمْ يَدْخُلْ فيه وهو الحِجْرُ والطَّوَافُ يُحِيطُ به وبالبيتِ وينتهي الى هذا الحِجْرِ من البيتِ رُكْنَانِ أَحَدُهما يُعْرَفُ بالرُّكْنِ العِرَاقِيِّ والآخَرُ

بالركنِ الشاميِّ والرُّكنانِ الآخَرانِ احدُهما عند البابِ والحَجَرُ الأَسْوَدُ كان فيهِ على أَقَلَّ من قامةٍ والرُّكْنُ الآخَرُ يُعْرَفُ باليَمانِيِّ وسِقايَةُ الحاجِّ الَّتي تُعْرَفُ بِسِقايَةِ العَبَّاسِ بن المُطَّلِبِ عليهِ السلامُ على ظَهْرِ زَمْزَمَ وزمزمُ فيما بَيْنَها وبين البيتِ * ودارُ النَّدْوَةِ من المَسْجِدِ الحَرامِ في غَرْبِيِّهِ وهي خَلْفَ دارِ الإمارةِ مُشْرَعَةً الى المسجدِ وهي مسجدٌ قد جُمِعَ الى المسجدِ الحرامِ وكان في الجاهِلِيَّةِ مُجْتَمَعًا لِقُرَيْشٍ * والصَّفَا مكانٌ مُرْتَفِعٌ من جَبَلِ أَبِي قُبَيْسٍ وبينه وبين المسجدِ الحرامِ عَرْضُ الوادِي الَّذي هو طَرِيقٌ وسُوقٌ ومَنْ وقَفَ على الصَّفَا كان بِحِذاءِ الحَجَرِ الأَسْوَدِ والمَسْعَا ما بين الصفا والمَرْوَةِ * والمَرْوَةُ حَجَرٌ من قُعَيْقِعَانَ ومَنْ وَقَفَ عليها كان بِحِذاءِ الرُّكْنِ العِراقِيِّ إلَّا أَنَّ الأَبْنِيَةَ قَدْ سَتَرَتْ ذلك الرُّكْنَ عن الرُّؤْيَةِ * وأَبو قُبَيْسٍ هو الجَبَلُ المُشْرِفُ على الكَعْبَةِ من شَرْقِيِّها * وقُعَيْقِعَانُ هو الجبلُ الَّذي عن غَرْبِيِّ الكعبةِ وابو قبيس أَعْلَى وأَكْبَرُ منه ويُقَالُ أَنَّ حِجَارَةَ البَيْتِ من قعيقعان * ومِنَا على طَرِيقِ عَرَفَاتٍ من مَكَّةَ وبينها وبين مكَّةَ ثَلَاثَةُ أَمْيَالٍ ومِنَا شِعْبٌ طُولُه نَحْوُ مِيلَيْنِ وعَرْضُه يَسِيرٌ وبه أَبْنِيَةٌ كَثِيرَةٌ لأَهْلِ كُلِّ بَلَدٍ من بُلْدَانِ الإسْلامِ ومسجدُ الخَيْفِ في أَقَلَّ من الوَسَطِ مِمَّا يَلِي مكَّةَ وجَمْرَةُ العَقَبَةِ في آخِرِ مِنَا مِمَّا يلي مكَّةَ ولَيْسَتِ العَقَبَةُ الَّتي تُنْسَبُ إِلَيْها الجَمْرَةُ من مِنَا والجمرةُ الأُولى والوُسْطَى هُمَا جَمِيعًا فَوْقَ مسجدِ الخَيْفِ الى ما يلي

مكّةَ والمُزْدَلِفَةُ مَبِيتٌ لِلْحاجِّ ومَجْمَعٌ للصلوةِ إذا صَدَرُوا من عَرَفَاتٍ وهو
مَكانٌ بين بَطْنِ مُحَسِّرٍ والمَأْزِمَيْنِ * فأمّا بَطْنُ مُحَسِّرٍ فهو وادٍ
بين مِنَا والمُزْدَلِفَةِ ولَيْسَ من منا ولا من المزدلفةِ * والمَأْزِمَيْنِ فهو شِعْبٌ
بين جَبَلَيْنِ يُفْضِي آخِرُهُ الى بطنِ عُرَنَةَ وهو وادٍ بين
المأزِمَيْنِ وبين عَرَفَةَ ولَيْسَ من عَرَفَةَ * وعَرَفَةُ ما بين وادي عُرَنَةَ الى
حَائِطِ بَنِي عَامِرٍ الى ما أَقْبَلَ على الصخَراتِ الّتي يَكُونُ بها مَوْقِفُ الإمَامِ
والى طَرِيقِ حِصْنٍ * وحَائِطُ بني عامِرٍ عند عَرَفَةَ وبقُرْبِهِ المسجدُ الّذي
يَجْمَعُ فيهِ الإمامُ بين الصلاتَيْنِ الظُهْرِ والعَصْرِ وهو حَائِطُ نَخِيلٍ وبِهِ عَيْنٌ
ويُنسَبُ الى عَبْدِ اللهِ بنِ عامِرِ بنِ كُرَيْزٍ وليس عَرَفَاتٌ من الحَرَمِ وإنّما حدُّ
الحَرَمِ الى المأزِمَيْنِ فاذا جُزْتَهُمَا الى العَلَمَيْنِ المَضْرُوبَيْنِ فَمَا وَرَاءَ العَلَمَيْنِ
من الحِلِّ وكذلك التَنْعِيمُ الّذي يُعْرَفُ بمسجدِ عَائِشَةَ رَحِمَها اللهُ لَيْسَ
من الحَرَمِ والحَرَمُ دُونَهُ * وحدُّ الحرمِ نَحْوُ عَشَرَةِ أَمْيَالٍ في مَسِيرَةِ يَوْمٍ
وعلى الحرمِ كُلِّهِ مَنَارٌ مَضْرُوبٌ يَتَمَيَّزُ بِهِ عن غَيْرِهِ * ولَيْسَ بمكّةَ مَاءٌ جَارٍ
إلّا شَيْءٌ بَلَغَنِي بَعْدَ خُرُوجِي منها أنّهُ أُجْرِيَ اليها من عَيْنٍ كان قَدْ
عَمِلَ فيها بَعْضُ الوُلَاةِ فَاسْتَتَمَّ في أَيّامِ المُقْتَدِرِ ومِيَاهُهُم من السَمَاءِ
ولَيْسَتْ لَهُمْ آبَارٌ (*) تُشْرَبُ وأَطْيَبُهَا بِئْرُ زَمْزَمَ ولا يُمْكِنُ الإنْسَانُ عَلَى
شُرْبِهِ * ولَيْسَ بِجَمِيعِ مكّةَ فيما عَلِمْتُهُ شَجَرٌ إلّا شَجَرُ

---

*) Ἐν τῷ παραλλήλῳ χωρίῳ τοῦ Καζουίνου ἀναγινώσκεται يُشْرَبُ مَاؤُهَا

البادِيةِ فإذا جُزْتَ الحَرَمَ فَهُنَالَكَ عُيُونٌ وآبارٌ وحَوَائِطُ كَثِيرةٌ وأَوْدِيَةٌ ذَاتُ خَضِرٍ ونَخِيلٍ ونَخِيلَاتٌ يَسِيرَةٌ مُتَفَرِّقَةٌ * وأَمَّا الحَرَمُ فَلَمْ أَرَ بها ولم أَسْمَعْ أَنْ بها شَجَرٌ مُثْمِرٌ إِلَّا نَخِيلَاتٍ رَأَيْتُهَا بِفَجٍّ ونَخِيلَاتٍ يَسِيرَةً مُتَفَرِّقَةً * وأَمَّا ثَبِيرٌ فهو جَبَلٌ مُشْرِفٌ يُرَى (*) من مِنَا والمُزْدَلِفَةِ وكانَتِ الجاهِلِيَّةُ لا تَدْفَعُ من المزدلفة حتّى تَطْلُعَ الشمسُ وتُشْرِقَ على ثَبِيرٍ وبالمزدلفةِ المَشْعَرُ الحَرَامُ وهو مُصَلَّى الإمامِ يُصَلِّي فيهِ المَغْرِبَ والعِشاءَ والصُّبْحَ والحُدَيْبِيَةُ بَعْضُها في الحِلِّ وبعضها في الحرمِ وهو مَكَانٌ صَدَّ فيه المُشْرِكُونَ رَسُولَ اللهِ عليهِ السَّلامُ عن المسجدِ الحرامِ وهو أَبْعَدُ الحِلِّ الى البيت ولَيْسَ هو في طُولِ الحَرَمِ ولا في عَرْضِهِ إِلَّا أَنَّه في مِثْلِ زَاوِيَةِ الحرمِ فَلِذٰلِكَ صارَ بَيْنَها وبَيْنَ المسجدِ أَكْثَرُ من يومٍ * وأَمَّا المَدِينَةُ فهي أَقَلُّ من نِصْفِ مكّةَ وهي في حَرَّةٍ سَبْخَةٍ من الأَرْضِ ولها نَخِيلٌ كَثِيرٌ ومِيَاهُ نَخِيلِهِم وزُرُوعِهِم من الآبارِ يَسْتَقُونَ منها العَبِيدُ وعليها سُورٌ والمسجدُ في نَحْوِ وَسْطِها وقَبْرُ النبيِّ عم من المسجدِ في شَرْقِيِّهِ قَرِيبًا من القِبْلَةِ وهو الجِدَارُ الشَّرْقِيُّ من المسجدِ وهو بَيْتٌ مُرْتَفِعٌ لَيْسَ بَيْنَهُ وبين سَقْفِ المسجدِ فُرْجَةٌ وهو مَسْدُودٌ لا بَابَ له والقَبْرُ فيه قَبْرُ رسولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عليه وسَلَّمَ وأَبِي بَكْرٍ وعُمَرَ عليهما السلامُ والمِنْبَرُ الذي كانَ يَخْطُبُ عليه النَبِيُّ قد غُشِّيَ بِمِنْبَرٍ آخَرَ والرَّوْضَةُ أَمامَ المِنْبَرِ

---

*) Ετέρα γραφή بين

بَيْنَه وبين القبرِ ومُصَلَّى النبيِّ عمر الذي كان يُصَلِّي فيه الأَعْيَادَ في غَرْبِيِّ المدينةِ دَاخِلَ البابِ وبَقِيعُ الغَرْقَدِ خَارِجَ بابِ البَقِيعِ في شَرْقِيِّ المدينة * وقُبَاءُ خارِجَ المدينةِ على نَحْوِ مِيلَيْنِ الى ما يَلِي القِبْلَةَ وهو مَجْمَعُ بُيُوتِ الأَنْصَارِ يُشْبِهُ القَرْيَةَ * وأُحُدٌ جَبَلٌ في شَمَالِيِّ المدينةِ وهو أَقْرَبُ الجِبَالِ اليها على مِقْدَارِ فَرْسَخَيْنِ وبقُرْبِهِ مَزَارِعُ فيها ضِيَاعٌ لِأَهْلِ المدينةِ ووادِي العَقِيقِ فيما بينها وبين الغُرْعِ * والغُرْعُ من المدينةِ على أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ في جَنُوبِيِّها وبها مَسْجِدٌ جَامِعٌ غَيْرَ أَنَّ أَكْثَرَ هٰذِهِ الضِياعِ خَرَابٌ وكذلك حَوْلَ المدينةِ ضِياعٌ كَثِيرَةٌ وأَكثرُها خرابٌ والعَقِيقُ وَادٍ من المدينةِ في قِبْلَتِها على أَرْبَعَةِ أَمْيَالٍ في طَرِيقِ مكّةَ وأَعْذَبُ آبارِ تِلْكَ الناحِيَةِ آبارُ العقيقِ * وامّا اليَمامَةُ فإنَّ مَدِينَتَها دُونَ مدينةِ الرَّسولِ عمر وهي أَكْثَرُ نَخِيلًا وتَمْرًا من المدينةِ ومن سَائِرِ الحِجَازِ * وامّا البَحْرَيْنِ فإنَّها في ناحِيَةِ نَجْدٍ ومدينتُهـــا هَجَرٌ وهي أَكْثَرُ يَهُودًا إلّا أنَّها لَيْسَتْ من الحِجَازِ وهي على شَطِّ بَحْرِ فارسَ وهي دِيارُ القَرَامِطَةِ ولها قُرًى كَثِيرَةٌ وقَبَائِلُ من مُضَرَ ذَوُوا عَدَدٍ قَدِ (*) احْتَفَوْها وليْسَ بالحِجَازِ مدينةٌ بَعْدَ مكّةَ والمدينةِ أَكْبَرَ من اليَمامةِ ويَلِيهَا في الكِبَرِ وَادِي القُرَى وهي ذَاتُ النَّخْلِ والعُيُونِ * والحَجَارُ فُرْضَةُ المدينةِ وهي على ثَلٰثَةِ مَرَاحِلَ من المدينةِ وهي على شَطِّ البَحْرِ وهي أَصْغَرُ من جُدَّةَ * وجُدَّةُ فُرْضَةُ أَهْلِ

---

*) Βέλτιον قد اغتصبوها ἐκείνας (τὰς πόλεις) βίᾳ ἁφήρπασαν.

مكّةَ على مَرْحَلَتَيْن منهـا على شَطِّ البحرِ وهي عَامِرَةٌ كَثِيرَةُ التِّجَارَاتِ والأَمْوَالِ لَيْسَ بالحِجَازِ بَعْدَ مكّةَ أَكْثَرَ مالاً وتِجَارَةً منها وقَوَامُ تِجَارَاتِها بالفُرْسِ * والطَّائِفُ مدينةٌ صَغِيرَةٌ نَحْوَ وَادِي القُرَى إِلاَّ أَنَّ أَكْثَرَ ثِمَارِهَا الزَّبِيبُ وهي طَيِّبَةُ الهَوَاءِ وأَكْثَرُ فَوَاكِهِ مكّةَ منها وهي على ظَهْرِ جَبَلِ غَزْوَانَ وبِغَزْوَانَ دِيَارُ بَنِي سَعْدٍ ودِيَارُ قَبَائِلِ هُذَيْلٍ ولَيْسَ بالحِجَازِ فِيمَا عَلِمْتُهُ مَكَانٌ أَبْرَدَ من رَأْسِ هٰذا الجبلِ ولِذلك اعْتَدَلَ هَوَاءُ الطَّائِفِ وبَلَغَنِي أَنَّهُ رُبَّمَا جَمُدَ المَاءُ في ذُرْوَةِ هذا الجبلِ وليس بالحِجَازِ مكانٌ يَجْمُدُ فيه المَاءُ سِوَى هذا المَوْضِعِ * والحِجْرُ قَرْيَةٌ صَغِيرَةٌ قَلِيلَةُ السُّكَّانِ وهو من وادِي القُرَى على يَوْمٍ بين جِبَالٍ وبها كانَتْ دِيَارُ ثَمُودٍ الذي قال الله عزَّ وجلَّ (* وَثَمُودَ ٱلَّذِينَ جَابُوا ٱلصَّخْرَ بِٱلْوَادِي فرأَيْتُ تلك الجِبَالَ ونَحْتَهُمُ الذي قال اللهُ (** وَتَنْحِتُونَ مِنَ ٱلْجِبَالِ بُيُوتًا فَرِهِينَ ورَأَيْتُها بُيُوتًا مِثْلَ بيوتنا في أَضْعَافِ جِبَالٍ وتُسَمَّى تلك الجِبَالُ الأَثَالِثَ وهي جبالٌ في العِيَانِ مُتَّصِلَةٌ حَتَّى إِذَا تَوَسَّطْتَها رَأَيْتَ كُلَّ قِطْعَةٍ منها قَائِمَةً بِنَفْسِها يَطُوفُ بِكُلِّ قِطْعَةٍ منها الطَّائِفُ وحَوْلَها رَمْلٌ لا يَكَادُ يُرْتَقَى الى ذُرْوَةِ كُلِّ قِطْعَةٍ منها قَائِمَةٍ بِنَفْسِها لا يَصْعَدُها أَحَدٌ إِلاَّ بِمَشَقَّةٍ شَدِيدَةٍ وبها بِئْرُ ثمودٍ الّتي قال اللهُ عزَّ اسْمُهُ في الناقَةِ (*** لَهَا شِرْبٌ ولَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَعْلُومٍ * وتَبُوكُ بَيْنَ الحِجْرِ وبين أَوَّلِ الشامِ على أَرْبَعِ مَرَاحِلَ نَحْوَ نِصْفِ طَرِيقِ الشامِ

*) Κοράν. Σούρ. 89. στίχ. 8.
**) Σούρ. 26, στίχ. 149.
***) Ὁ Ἀπουλφέδας. الاثالب
****) Σούρ. 26. στίχ. 155.

وهو حِصْنٌ بها عَيْنٌ وَنَخِيلٌ وحَائِطٌ يُنْسَبُ الى النَّبِيِّ عليه السلامُ ويُقالُ أَنَّ (* أَصْحَابَ الأَيْكَةِ الذين بَعَثَ اللهُ عزّ وجلّ إِلَيْهِم شُعَيْبًا (** ولَمْ يَكُنْ شُعَيْبٌ منهم وإِنَّما كانَ من مَدْيَنَ * ومَدْيَنُ على بَحْرِ القُلْزُمِ مُحَاذِيًا لِتَبُوكَ على نَحْوِ سِتِّ مَرَاحِلَ وهي أَكْبَرُ من تَبُوكَ وبِها البِئْرُ التي استَقَى منها مُوسَى عم لسائمةِ شُعَيْبٍ ورَأَيْتُ هذه البِئْرَ مُغَطَّاةً قَدْ بُنِيَ عليها بَيْتٌ * ومدينُ اسْمُ القَبِيلَةِ التي كان منها شُعَيْبٌ النَّبِيُّ وسُمِّيَتِ القَرْيَةُ بهم قال اللهُ تعالى (*** وَإِلَى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا * وأَمَّا الجُحْفَةُ فهي مَنْزِلٌ كَبِيرٌ عَامِرٌ بينها وبين البَحْرِ مِيلانِ وهي في الكِبَرِ ودَوَامِ العِمَارَةِ نَحْوٌ من فَيْدَ * وفَيْدُ في دِيارِ طَيِّءٍ وجَبَلَا طَيِّءٍ منها مَسِيرَةَ يَوْمَيْنِ وبها نَخِيلٌ وزُرُوعٌ قَلِيلَةٌ لِطَيِّءٍ وبها ماءٌ قَلِيلٌ يَسْكُنُهَا بَادِيَةٌ من طَيِّءٍ يَنْتَقِلُونَ عنها في بَعْضِ السَّنَةِ للمَرَاعِي * وجَبَلَةُ حِصْنٌ في آخِرِ وَادِي سِتَارَةَ ووادِي ستارةَ من بَطْنِ مَرَّ وعُسْفَانَ عن يَسَارِ الذَاهِبِ الى مكّةَ وطُولُ هذا الوادِي نَحْوٌ من يَوْمَيْنِ لا يَكُونُ الإِنْسَانُ في مَكانٍ من بَطْنِ هذا الوادي لا يَرَى فيه نَخْلًا وعلى ظَهْرِ هذا الوادي وَادٍ مِثْلُ هٰذَا يُعْرَفُ بِسَابَةَ وآخَرُ يُعْرَفُ بالسَايِرَةِ * وبجَبَلَةَ كَانَتْ وَقْعَةٌ لِبَنِي تَمِيمٍ في بَكْرِ بْنِ وَائِلٍ وفي جُرْفٍ منها هَلَكَ لَقِيطُ بن زُرَارَةَ أَخُو حاجِبِ بن زُرَارَةَ *

*) Ὅρ. Σούρ. 15. στίχ. 78 καὶ 26, 176. καὶ 38, 12. καὶ 50, 13.

**) Ἐνταῦθα φαίνεται ὅτι ἐλλείπουσί τινα, ὁ Ἰπν Χάοκ προστίθησιν: كانوا بها

***) Σούρ. 7, 83. καὶ 11, 85. καὶ 29, 35.

وخَيْبَرُ حِصْنٌ ذَاتُ نَخِيلٍ كَثِيرَةٍ وزُرُوعٍ * ويَنْبُعُ حِصْنٌ بها نخيلٌ ومآءٌ وزروعٌ وبهـا وَقْفٌ لِأَميرِ المُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عم يَتَوَلَّاهُ أَولَادُهُ يُفَضَّلُ تُمُورُها على سَائِرِ التمورِ * والعِيصُ حِصْنٌ صَغِيرٌ بين يَنْبُعَ والمَرِّ * والعُشَيْرَةُ حِصْنٌ صغيرٌ بين ينبع والمرّ يُفَضَّلُ تمورُه على سائرِ التمورِ تمورِ الحجازِ إلّا الصَّيْحَانِيَّ لخَيْبَرَ والبُرْدِيَّ والعَجْوَةِ بالمدينة * وبقُرْبِ يَنْبُعَ جَبَلُ رَضْوَى وهو جَبَلٌ مُنِيفٌ ذو شِعَابٍ وأَوْدِيَةٍ وَرَأَيْتُهُ من يَنْبُعَ أَخْضَرَ [احضرّ ὁ Ἀπολφέδ.] وأَخْبَرَنِي مَنْ طَافَ في شِعابِهِ أَنْ بِـهِ مِيَاهٌ كَثِيرَةٌ وأَشْجَارٌ وهو الجبلُ الذي زَعَمَتْ طَائِفَةٌ يُعْرَفُونَ بالكَيْسَانِيَّةِ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيِّ بنِ أَبِي طالِبٍ حَيٌّ مُقِيمٌ به * ومن رَضْوَى يُحْمَلُ حَجَرُ المِسَنِّ إلى سائرِ الآفاقِ ويقربه فيما بينه وبين ديارِ جُهَيْنَةَ يَلِي سَاحِلَ البَحْرِ دِيَارٌ لِلْحَسَنِيِّينَ حَزَرْتُ بُيُوتَ الشَّعْرِ الَّتِي يَسْكُنُونَهَا نَحْوَ سَبْعِ مِائَةِ بَيْتٍ وهم بادِيَةٌ مِثْلُ الأَعْرَابِ يَنْتَقِلُونَ في المَرَاعِي والمِيَاهِ انْتِقَالَ الأَعْرَابِ لا مَيْزَ بَيْنَهُمْ في خِلْقٍ ولا خُلُقٍ وتَتَّصِلُ دِيَارُهُمْ فيما يَلِي المَشْرِقَ بِوَدَّانَ * ووَدَّانُ هذه من الجُحْفَةِ على مَرْحَلَةٍ وبينها وبين الأَبْوَاءِ الَّتِي هي على طَرِيقِ الحَاجِّ في غَرْبِيِّهَا سِتَّةُ أَمْيَالٍ وبها كانَ في أَيَّامِ مَقَامِي بها رَئِيسٌ لجَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ولهم بالفَرْعِ [illegible] ضِيَاعٌ كَثِيرَةٌ [illegible] الحَسَنِيِّينَ حُرُوبٌ ودِمَاءٌ حَتَّى [illegible] حَرْبٍ على ضِيَاعِهِمْ [illegible]

من تَبُوكَ وهي في شَمَالِيِّ تبوكَ وبها نخيلٌ وهي مُمْتَارُ البادِيةِ وبينها وبين الشام ثَلٰثَةُ أَيَّامٍ * ولا أَعْلَمُ فيما بين العِراقِ والشامِ واليمنِ مَكانًا إِلَّا وهو في ديارِ طائفةٍ من العَرَبِ يَتَجَعُونَهُ في مَرَاعِيهم ومِياهِهم إِلَّا أَنْ يَكُونَ بين اليَمامَةِ والبَحْرَيْنِ وبين عُمانَ من وَرَاءِ عَبْدِ(*) القَيْسِ بَرِّيَّةٌ خَالِيَةٌ من الآبارِ والسُّكَّانِ والمَرَاعِي قَفْرَةٌ لا تُسْلَكُ ولا تُسْكَنُ * فامَّا ما بين القادِسِيَةِ الى الشُّقُوقِ في الطُّولِ والعَرْضِ من قُرْبِ السَّمَاوَةِ الى حَدِّ بادِيةِ البَصْرَةِ فسُكَّانُها قَبَائِلُ من بَنِي أَسَدٍ فإذا جُزْتَ الشُّقُوقَ فأَنْتَ في ديارِ طَيِّءٍ الى أَنْ تُجَاوِزَ مَعْدِنَ النُّقْرَةِ في الطول وفي العرض [و] من وَرَاءِ جَبَلَيْ طَيِّءٍ مُحَاذِيًا لوادِي القُرَى الى أَنْ تَتَّصِلَ بحُدودِ نَجْدٍ من اليمامةِ والبَحْرَيْنِ * ثم اذا جُزْتَ المَعْدِنَ عن يسارِ المدينة فأَنْتَ في سُلَيْمٍ * وإذا جُزْتَهُ عن يَمِينِ المدينةِ فأَنْتَ في جُهَيْنَةَ وفيما بين المدينةِ ومكَّةَ بَكْرُ بنُ وَائِلٍ في قَبَائِلَ من مُضَرَ من الحَسَنِيِّينَ والجَعْفَرِيِّينَ وقَبَائِلُ من مُضَرَ * وامَّا نَوَاحِي مكَّةَ فإِنَّ الغالِبَ على نَوَاحِيها مِمَّا يَلِي المَشْرِقَ بَنُو هِلَالٍ وبنو سَعْدٍ في قبائِلَ من هُذَيْلٍ ومُضَرَ وفي غَرْبِيِّها مَذْحِجٌ وغَيْرُها من قبائلِ مُضَرَ * وبادِيةُ البَصْرَةِ أَكْثَرُهذه النواحي أَحْيَاءً وقبائلَ وأَكْثَرُها تَمِيمٌ حتى يَتَّصِلُوا بالبحرين واليمامةِ ثُمَّ من وَرَائِهم عَبْدُ القَيْسِ * وامَّا بادِيةُ الجَزِيرَةِ فإِنَّ بها أَحْيَاءً من رَبِيعَةَ واليَمَنِ وأَكْثَرُهم كَلْبُ اليمنِ في

---

*) Γραφ. عبد القَيْسِ ὅρ. κατωτέρω στίχ. προπαρατελ.

وخَيْبَرُ حِصْنٌ ذَاتُ نَخِيلٍ كَثِيرةٍ وزُرُوعٍ * وينبعُ حِصْنٌ بها نخيلٌ وماءٌ وزروعٌ وبهـا وَقْفٌ لِأَمِيرِ المُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عم يَتَوَلَّاهُ أَوْلَادُهُ يُفَضَّلُ تُمُورُها على سَائِرِ التمورِ * والعِيصُ حِصْنٌ صَغِيرٌ بين يَنْبُعَ والمَرِّ * والعُشَيْرَةُ حِصْنٌ صغيرٌ بين ينبع والمرّ يُفَضَّلُ تمورُه على سائرِ التمورِ تمورِ الحجازِ إلّا الصَّيْحَانِيَّ لخَيْبَرَ والبُرْدِيَّ والعَجْوَةِ بالمدينةِ * وبقُرْبِ يَنْبُعَ جَبَلُ رَضْوَى وهو جَبَلٌ مُنِيفٌ ذو شِعَابٍ وأَوْدِيَةٍ ورَأَيْتُهُ من يَنْبُعَ أَخْضَرَ [احضرّ .ὁ Ἀπολφέδ] وأَخْبَرَنِي مَنْ طَافَ فِي شِعَابِهِ أَنْ بِـهِ مِيَاهٌ كَثِيرَةٌ وأَشْجَارٌ وهو الجبلُ الذي زَعَمَتْ طَائِفَةٌ يُعْرَفُونَ بالكَيْسَانِيَّةِ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيِّ بنِ أَبِي طالِبٍ حَيٌّ مُقِيمٌ به * ومن رَضْوَى يُجْمَلُ حَجَرُ المِسَنِّ الى سائرِ الآفاقِ وبقُرْبِهِ فيمـا بينه وبين دِيَارِ جُهَيْنَةَ بَلِي سَاحِلَ البَحْرِ دِيَارٌ للحَسَنِيِّينَ حَزَرْتُ بُيُوتَ الشَّعْرِ الَّتِي يَسْكُنُونَها نَحْوَ سَبْعِ مِائَةِ بَيْتٍ وهم بادِيَةٌ مِثْلُ الأَعْرابِ يَتَقِلُونَ في المَرَاعِي والمِيَاهِ انْتِقَالَ الأعرابِ لَا مَيْزَ بَيْنَهُم في خِلْقٍ ولا خُلُقٍ وتَتَّصِلُ دِيارُهم فيما يَلِي المَشْرِقَ بِوَدَّانَ * ووَدَّانُ هذه من الجُحْفَةِ على مَرْحَلَةٍ وبينها وبين الأَبْوَاءِ الَّتِي هي على طَرِيقِ الحَاجِّ في غَرْبِيِّهَا سِتَّةُ أَمْيَالٍ وبها كَانَ في أَيَّامِ مُقَامِي بها رَئِيسٌ للجَعْفَرِيِّينَ أَعْنِي بَنِي جَعْفَرِ بنِ أَبِي طَالِبٍ ولهم بالفُرْعِ والسَّايِرَةِ ضِيَاعٌ كَثِيرَةٌ وعَشِيرَةٌ وأَتْبَاعٌ وبينهم وبين الحَسَنِيِّينَ حُرُوبٌ ودِمَاءٌ حَتَّى استَوْلَتْ طَائِفَةٌ من اليَمَنِ يُعْرَفُونَ ببَنِي حَرْبٍ على ضِيَاعِهِم فصَارُوا حِزْبًا لهم فضَعُفُوا * وتَيْمَاءُ حِصْنٌ أَعْمَرُ

من تَبُوكَ وهي في شَمَالِيِّ تبوكَ وبها نخيلٌ وهي مُمْتَارُ البادِيةِ وبينها وبين الشام ثَلٰثَةُ أَيَّامٍ * ولا أَعْلَمُ فيما بين العِراقِ والشامِ واليمنِ مَكانًا إِلَّا وهو في ديارِ طائفةٍ من العَرَبِ يَتَجَعُونَهُ في مَراعِيهم ومِياهِهم إِلَّا أَنْ يَكُونَ بين اليَمامَةِ والبَحْرَيْنِ وبين عُمانَ من وَرَاءِ عَبْدِ(*) القَيْسِ بَرِّيَّةٌ خَالِيَةٌ من الآبارِ والسُّكَّانِ والمَرَاعِي قَفْرَةٌ لا تُسْلَكُ ولا تُسْكَنُ * فامّا ما بين القادِسِيَةِ الى الشُّقُوقِ في الطُّولِ والعَرْضِ من قُرْبِ السَّمَاوَةِ الى حَدِّ بادِيةِ البَصْرَةِ فسُكّانُها قَبَائِلُ من بَنِي أَسَدٍ فإذا جُزْتَ الشُّقُوقَ فأَنْتَ في ديارِ طَيِّءٍ الى أَنْ تُجَاوِزَ مَعْدِنَ النُّقْرَةِ في الطول وفي العرض [و] من وَرَاءِ جَبَلَيْ طَيِّءٍ مُحَاذِيًا لوادِي القُرَى الى أَنْ تَتَّصِلَ بحُدودِ نَجْدٍ من اليمامةِ والبَحْرَيْنِ * ثم اذا جُزْتَ المَعْدِنَ عن يسارِ المدينة فأَنْتَ في سُلَيْمٍ * وإذا جُزْتَهُ عن يَمِينِ المدينةِ فأَنْتَ في جُهَيْنَةَ وفيما بين المدينةِ ومكّةَ بَكْرُ بنُ وَائِلٍ في قَبَائِلَ من مُضَرَ من الحَسَنِيِّينَ والجَعْفَرِيِّينَ وقَبَائِلُ من مُضَرَ * وامّا نَوَاحِي مكّةَ فإِنَّ الغالِبَ على نَوَاحِيها مِمَّا يَلِي المَشْرِقَ بَنُو هِلالٍ وبنو سَعْدٍ في قَبَائِلَ من هُذَيْلٍ ومُضَرَ وفي غَرْبِيِّها مَذْحِجٌ وغَيْرُها من قَبَائِلِ مُضَرَ * وبادِيةُ البَصْرَةِ أَكْثَرُ هذه النواحي أَحْيَاءً وقَبَائِلَ وأَكْثَرُها تَمِيمٌ حتى يَتَّصِلُوا بالبحرين واليمامةِ ثُمَّ من وَرَائِهِم عَبْدُ القَيْسِ * وامّا بادِيةُ الجَزِيرَةِ فإِنَّ بها أَحْيَاءً من رَبِيعَةَ واليَمَنِ وأَكْثَرُهم كَلْبُ اليمنِ في

---

*) Γραφ. عبد القَيْسِ ὅρ. κατωτέρω στίχ. προπαρατελ.

قَبِيلَةٍ منهم يُعْرَفُونَ ببَنِي القَلِيصِ خَرَجَ صاحِبُ (*الشامِ الى قِتالِ جُيُوشِ مِصرَ وأَوْقَعَ بأَهْلِ الشامِ حَتَّى قَصَدَهُ المُكْتَفِي الى الرَّقَّةِ بِنَفْسِهِ وأَخَذَه * وبادِيَةُ السَماوَةِ وَدُومَةُ الجَنْدَلِ الى عَيْنِ التَّمْرِ وبَرِّيَّةُ خُسَافٍ من بادِيَةِ الجَزِيرَةِ وبَرِّيَّةُ خُسَافٍ فيما بينَ الرَّقَّةِ وبالِسَ عن يَسارِ الذاهِبِ الى الشامِ * وصِفِّينُ أَرْضٌ من هذه البادِيَةِ بقُرْبِ الفُراتِ ما بين الرَّقَّةِ وبالِسَ * وأَمّا بادِيَةُ الشامِ فإِنَّها دارُ لَفزارَةَ ولَخْمٍ وجُذامٍ وقَبائِلَ مُخْتَلِطَةٍ من اليمنِ وربيعةَ ومُضَرَ وأَكْثَرُها يَمَنٌ * والرَمْلُ المَذْكُورُ (**بالحِجازِ من الرملِ الذي عَرْضُه من الشُقُوقِ الى الأَحْفَرِ وطولُه من وَرَاءِ جَبَلَيْ طَيِّءٍ الى أَنْ يَتَّصِلَ مُشَرِّقًا بالبَحرِ وهو رَمْلٌ أَصْفَرُ لَيِّنُ المَلْمَسِ ويَكادُ بَعْضُه يَحْكِي الغُبارَ * وأَمّا تِهامَةُ فإِنَّها قِطْعَةٌ من اليمنِ وهي جِبالٌ مُشْتَبِكَةٌ أَوَّلُها يُشْرِفُ على بَحرِ القُلْزُمِ مما يَلِي غَرْبِيَّها وشَرْقِيُّها بناحِيَةِ (***سَعْدَةَ وجُرَشَ ونَجْرانَ وشَمالِيُّها حُدُودُ مَكَّةَ وجَنُوبِيُّها من صَنْعاءَ على نَحْوٍ من عَشْرِ مَراحِلَ * وبِلادُ خَوْلانَ تَشْتَمِلُ على قُرًى ومَزارِعَ ومِياهٍ مَعْمُورَةٍ بأَهْلِها وهي مُفْتَرِشَةٌ وبها أَصْنافٌ من قَبائِلِ اليمنِ * ونَجْرانُ وجُرَشُ مُتَقارِبَتانِ في الكِبَرِ بِهِما نَخْلٌ تَشْتَمِلانِ على أَحْياءٍ من اليمنِ كَثِيرَةٍ * وسَعْدَةُ أَكْبَرُ وأَعْمَرُ منهما وبها يُتَّخَذُ ما كان يُتَّخَذُ

---

*) Βέλτιον الشَامَةِ

**) Βέλτιον γράφε المَعْروف

***) Ἐνταῦθα καὶ ἐν τοῖς ἑπομένοις πανταχοῦ γραπτέον صعدة

بصنعاء من الأدم * ويتخذ بنجران والطائف وجرش أدم كثير غير أن أكثر ذلك يرتفع من سعدة وبها مجمع الأموال والتجار والحسبي المعروف بالرسي بها مقيم وليس بجميع اليمن مدينة أكبر ولا أكثر مرافق وأكثر أهلا من صنعاء وبلغني أن بها من اعتدال الهواء بحيث لا يتحول الإنسان عن مكان واحد شتاء وصيفا عمره ويتقارب بها ساعات الشتاء والصيف وبها كانت ملوك اليمن فيما تقدم وبها بناء عظيم قد خرب وهو تل كبير يعرف بغمدان كان قصر ملوك اليمن وليس باليمن بناء أرفع منه * والمدجرة جبل للجعفريين بلغني أن أعلاه نحو من عشرين فرسخا فيه مزارع ومياه ونباتها الورس وهو منيع لا يسلك إلا من طريق واحد حتى تغلب عليه القرمطي الذي كان خرج باليمن يعرف بمحمد بن الفضل * وشبام جبل منيع جدا فيه قرى ومزارع وسكان كثير وهو مشهور من جبال اليمن ويرتفع من اليمن العقيق والجزع وهما حجران إذا حكا خرج منهما الجزع والعقيق لأن وجه الحجر كالغشاء وبلغني أنهما يكونان في صحارى فيها حصى فيلتقط من بين الحجارة * وعدن مدينة صغيرة وإنما شهرتها لأنها فرضة على البحر ينزلها السائرون في البحر وبها معادن اللؤلؤ وباليمن مدن أكبر منها ليست بمشهورة * وبلاد الإباضية بقرب خيوان وهي أعمر بلاد تلك النواحي مخاليف ومزارع وأغزرها مياها * وحضرموت في شرقي عدن بقرب البحر وبها رمال كثيرة تعرف بالأحقاف

وحضرموتُ في نَفْسِها مدينةٌ صغيرةٌ ولها أَعْمَالٌ عَرِيضَةٌ وبها قَبْرُ هُودٍ النَّبِيِّ عم وبقربها بَرَهُوتُ بِئْرٌ عَمِيقَةٌ لا يَكَادُ يَسْتَطِيعُ أَحَدٌ أَنْ يَنْزِلَ الى قَعْرِها * وامّا بِلادُ مَهْرَةَ فإنَّ قَصَبَتَهَا تُسَمَّى الشِّحْرَ وهي بلادٌ قَفْرَةٌ أَلْسِنَتُهم مُسْتَعْجِمَةٌ جِدًّا لا يَكَادُ يُوقَفُ عليها وليْسَ في بِلَادِهِم نَخْلٌ ولا زَرْعٌ وإنَّما أَمْوَالُهم الإِبِلُ وبها نُجُبٌ من الإِبِلِ تُفَضَّلُ في السَّيْرِ على سَائِرِ النُّجُبِ واللُّبَانُ الذي حُمِلَ الى الآفاقِ من هُنَاكَ وديارُهم مُفْتَرِشَةٌ وبِلادُهم بَوَادٍ نَائِيَةٌ * ويُقَالُ إنَّها من عُمَانَ وعمانُ مستقلّة بأَهْلِها وهي كَثِيرَةُ النَّخِيلِ والفَوَاكِهِ الحُرُومِيَّةِ من المَوْزِ والرُّمَّانِ والنَّبِقِ ونَحْوِ ذلك وقَصَبَتُها صُحَارٌ وهي على البحرِ وبها مَتَاجِرُ البحرِ وقَصْدُ المَرَاكِبِ وهي أَعْمَرُ مَدِينَةٍ بعُمانَ وأَكْثَرُها مالاً ولا يَكَادُ يُعْرَفُ على شَطِّ بحرِ فارِسَ بجَمِيعِ بِلادِ الإِسْلامِ أَكْثَرُ عِمَارَةً ومالاً من صُحَارٍ وبها مُدُنٌ كثيرةٌ * وبَلَغَنِي أَنَّ حُدُودَ أَعْمَالِها نَحْوٌ من ثَلْثِمِائَةِ فَرْسَخٍ والغالِبُ عليها الشُّرَاةُ الى ان وَقَعَ بَيْنَهم وبين طائِفَةٍ من بَنِي سامَةَ بنِ لُؤَيٍّ وهم من كُبَرَاءِ تلك النواحي حُرُوبٌ فخَرَجَ منهم رَجُلٌ يُعْرَفُ بمُحَمَّدِ بنِ القاسِمِ السامِيِّ الى المُعْتَضِدِ فاسْتَنْجَدَهُ فَبَعَثَ معه أَبَا ثَوْرٍ ففَتَحَ عُمانَ للمُعْتَضِدِ وأَقَامَ بها الخُطْبَةَ له وانْحَازَ الشُّرَاةُ الى ناحِيَةٍ لهم تُعْرَفُ بنَزْوَى [و]الى يَوْمِنَا هٰذَا بِهَا إِمَامُهم وبَيْتُ مالِهِم وجَمَاعَتُهم * وعُمانُ بِلادٌ حارَّةٌ جِدًّا وبَلَغَنِي أَنْ بمكانٍ منها بَعِيدٍ عن البحرِ رُبَّمَا وَقَعَ ثَلْجٌ رَقِيقٌ ولَمْ أَرَ أَحَدًا شاهَدَ ذلك إِلَّا

بالبَلاغِ وبأَرْضِ صَنْعاءَ من اليمنِ طَوآئِفُ من حِمْيَرَ وكذلك بارضِ حَضْرَمَوْتَ *
ولمّا دِيارُ هَمْدَانَ وأَشْعَرَ وكِنْدَةَ وخَوْلانَ فإنّها مُفْتَرِشَةٌ في أَعْراضِ اليمنِ وفي
أَضْعافِها مَخالِيفُ وزُرُوعٌ وبها بَوادٍ وقُرًى تَشْتَمِلُ على بَعْضِ تِهامَةَ
وبَعْضِ نَجْدِ اليمنِ من شَرْقِيِّ تِهامَةَ وهي قَليلَةُ الجِبالِ مُسْتَوِيَةُ البِقاعِ ونَجْدُ
اليمنِ غَيْرُ نَجْدِ الحِجازِ غَيْرَ أَنَّ جَنُوبِيَّ نَجْدِ الحِجازِ يَتَّصِلُ بِشَمالِيِّ نَجْدِ
اليمنِ وبين النَّجْدَيْنِ وعُمانَ بَرِّيَّةٌ مُمْتَنِعَةٌ وباليمنِ قُرودٌ كَثيرَةٌ جِدًّا
بَلَغَني أَنَّها تَكْثُرُ حَتَّى لا تُطاقُ إِلَّا بِجَمْعٍ عظيمٍ واذا اجْتَمَعُوا كانَ لهم
كَبِيرٌ يَتْبَعُونَهُ مِثْلُ اليَعْسُوبِ للنَّحْلِ وبها دَابَّةٌ تُسَمَّى العُدَارَ بلغني أَنَّها
تَطْلُبُ الانسانَ فَتَقَعُ عليه فان أَصابَ منهـا يَدُودُ وَجْهُ
[جَوْفُ] الانسـانِ فانْشَقَّ وحُكِيَ عَنِ الغِيلانِ بها ما لا أَسْتَجِيزُ
حِكايَتَهُ *

B. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΣΥΡΙΑΣ.

* ذِكْرُ أَرْضِ الشّامِ *

امّا الشامُ فإنَّ غَرْبِيَّها بحرَ الرُّومِ وشَرْقِيُّها بالبادِيَةِ من أَيْلَةَ الى الفُراتِ
الى حَدِّ الرومِ وشَمالِيُّها ببِلادِ الرومِ وجَنُوبِيُّها حَدُّ مِصْرَ وتِيهُ بَنِي
إِسْرآئِيلَ وآخِرُ حُدودِها مِمّا يَلِي مِصْرَ رَفَحٌ ومِمّا يلي الرومَ الثُّغُورُ وهي
مَلَطْيَةُ والحَدَثُ ومَرْعَشُ والهارُونِيَّةُ والكَنِيسَةُ وعَيْنُ زَرْبَةَ والمِصِّيصَةُ
وأَذَنَةُ وطَرَسُوسُ والذي يَلِي المَشْرِقَ والغَرْبِيَّ مُدُنٌ قَدْ ذَكَرْناها في
تَصْوِيرِ الشامِ وقَدْ جَمَعْتُ الى الشامِ الثُّغُورَ وبَعْضُه يُعَرَفُ بثغورِ الشامِ

وبعضه يعرف بثغور الجزيرة وكلاها من الشام وذلك أنّ ما وراء الفرات من الشام وانّما سُمّي من ملطية الى مرعش ثغور الجزيرة لأنّ أهل الجزيرة بها يرابطون وبها يغزون لانّها من الجزيرة وكورة الشام إنّما هي من حدّ فلسطين وحدّ الشام وثغور الجزيرة جبل اللكام وهو الفاصل بين الثغرين * وجبل اللكام داخل في بلد الروم ينتهي الى نحو مائتي فرسخ ويظهر في بلاد الإسلام بين مرعش والهارونية وعين زربة فيسمّى لكاما الى أن يجاوز اللاذقية ثمّ يسمّى جبل بهراء وتنوخ الى حمص ثمّ يسمّى جبل اللبنان ثمّ يمتدّ على الشام حتّى ينتهي الى القلزم واما جند فلسطين وهو اوّل أجناد الشام ممّا يلي المغرب فإنّه يكون مسافة الراكب طول يومين من رفح الى جند اللجون وعرضه من يافا الى أريحا يومين * واما زغر وديار قوم لوط وجبال الشراة فمضمومة اليها وهي في العمل الى أيلة * وديار قوم لوط [1] والبحيرة وزغر الى بيسان والطبرية تسمّى الغور لانه بين جبلين وسائر بلاد الشام يرتفع [2] عليها وبعضها من الأردن وبعضها من فلسطين في العمل واما نفس فلسطين فهو ما ذكرنا وفلسطين [3] أزكى بلدان الشام ومدينتها العظيمة الرملة ويليها في الكبر بيت المقدس * وبيت المقدس مدينة

---

1) والبحيرة المنتنة وزغر Ἰπν Χάοκ.

2) Ἀπούλφ. علية

3) Ἀπούλφ. ارخى. μετάφρ. Περσικ. بهتر

مُرْتَفِعَةٌ على[1] جَبَلٍ يُصْعَدُ اليها من كلِّ مَكانٍ[2] فسط من فلسطينَ وبها مَسْجِدٌ لَيْسَ في الإِسْلامِ مَسْجِدٌ أَكْبَرَ منه والبِنَاءُ منه في زَاوِيَةٍ من غَرْبِيِّ المسجدِ يَمْتَدُّ على نِصْفِ عَرْضِ المسجدِ الى مَوْضِعِ الصَّخْرَةِ فإِنَّ عليه حَجَرًا مُرْتَفِعًا مِثْلَ الدَّكَّةِ وفي وَسَطِ الحَجَرِ على الصخرةِ قُبَّةٌ عَالِيَةٌ جِدًّا وارْتِفاعُ الصخرةِ من الأَرْضِ الى صَدْرِ القائمِ وطولُها وعرضُها مُتَقَارِبٌ يكونُ تِسْعَةَ عَشَرَ ذِراعًا وينْزِلُ الى باطِنِها[3] بِمَرَاقِي شَبِيهٍ بالسَّرَبِ يكون طوله نحوَ[4] باسِطَةٍ في مِثْلِها وليس ببيتِ المقدّسِ ماءٌ جارٍ سِوَى عُيُونٍ لا تَتَّسِعُ للزُّروعِ وهي أَخْصَبُ بُلْدانِ فلسطينَ ومِحْرابُ داوُدَ عم بها بِنْيَةٌ مُرْتَفِعَةٌ ارْتِفاعُها نحوُ خَمْسينَ ذِراعًا من حِجارَةٍ وعَرْضُه نحوُ ثَلْثِينَ ذراعًا بالتَّخْمِينِ من حجارةٍ وأَعْلاهُ بِنَاءٌ مِثْلُ الحُجْرَةِ وهو المحرابُ إذا وَصَلْتَ اليه من الرَّمْلَةِ فهو أَوَّلُ ما يَلْقاكَ من بِنَاءِ بيتِ المقدّسِ * وفي بيتِ المقدّسِ لِعامَّةِ الأَنْبِياءِ المَعْروفينَ لِكلِّ واحِدٍ منهم محرابٌ مَعْروفٌ * ومن بيتِ المقدّسِ بِناحِيَةِ الجَنوبِ منه قَرْيَةٌ تُعْرَفُ ببيتِ لَحْمٍ وهو مَوْلِدُ المَسيحِ عم ويُقالُ أَنَّ في كَنِيسَةٍ منها قِطْعَةً من النَّخْلَةِ التي أَكَلَتْ

---

1) Ἑτέρα γραφή جدار.

2) Ἡ λέξις فسط φαίνεται ὅτι προῆλθεν ἐκ τοῦ وسط في κατὰ δημώδη συναίρεσιν· ὅθεν نلسطين من فسط ἐν μέσῃ τῇ Παλαιστίνῃ.

3) Ὁ Ἰπν Χάοκ. بمراقي من باب شبيه بالسرب الى بيت ὅπερ βέλτιον.

4) Κοινὴ συντομία ἐκ τοῦ قَامَةٍ بَاسِطَةٍ εἴτε قَامَةٍ بَاسِطَةٍ.

منها مَرْيَمُ وهي مَرْفوعَةٌ عِنْدَهم يَصُونونَها * ومن بيتِ لحمٍ(1 الى سَمْتِهِ في الجَنوبِ مدينةٌ صَغيرةٌ شَبيهَةٌ في الكِبَرِ بقَرْيَةٍ تُعْرَفُ بمَسْجِدِ إِبْرٰهيمَ عم (2 وفي الذي يَجْتَمِعُ فيه الجُمْعَةُ قَبْرُ ابرٰهيمَ عم وقَبْرُ إِسْحٰقَ ويَعْقُوبَ صَفًّا وقُبورُ نِسَآئِهِم صَفًّا والمدينةُ في وَهْدَةٍ بَيْنَ الجِبالِ كَثيفَةِ الأَشْجارِ والثِمارِ وهذه الجبالُ وسآئِرُ جبالِ فِلسطينَ وسَهْلِها كلُّها زَيْتُونٌ وجُمَّيْزٌ وسآئِرُ الفَوَاكِهِ أَقَلُّ من ذلك * ونابُلُسُ مدينةُ السامِرَةِ ويَزْعَمون أَنَّ بيتَ المقدّسِ هي نابُلُسُ ولَيْس السامرةُ في مكانٍ من الارضِ إِلَّا بها وآخِرُ مُدُنِ فلسطينَ مِمّا يَلِي جِفارَ مِصْرَ مدينةٌ يُقالُ لها غَزَّةُ بها قَبْرُ هَاشِمِ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ وبها مَوْلِدُ الشافِعِيِّ وفيها (3 أُسِرَ عُمَرُ بْنُ الخَطَّابِ رضه في الجاهِلِيَّةِ لأَنَّها كانَتْ مُسْتَطْرَقًا لأَهْلِ الحِجاز وهي أَعْنِي فلسطينَ من أَخْصَبِ بِلادِ الشامِ * فامّا الجبالُ والشَراةُ (4 فمَدينتُها تُسَمَّى أَذْرُحَ وامّا الجِبالُ فإِنَّ مدينتَها تُسَمَّى رُوَادَ وهُما بَلَدَانِ في غايَةِ الخِصْبِ والسَعَةِ وعامَّةُ سُكّانِها العَرَبُ مُتَغَلِّبُونَ عليها * فامّا الأُرْدُنُّ فإِنّ مدينتَها الكُبْرَى طَبَرِيَّةُ وهي على بُحَيْرَةٍ عَذْبَةِ المآءِ طُولُها اثْنَا عَشَرَ مِيلًا في عَرْضِ فَرْسَخَيْنِ أَوْ

---

1) Γράφ. على

2) Γράφ. وفي المسجد الذي

3) Ἴσως أَيْسَرَ ἐγένετο πλούσιος, διότι ὁ Ἰπν Χάοκ ἔχει استغنى

4) Ἐνταῦθα καταχωριςέα τὰ فناحِيَتانِ مُتَمَيِّزَتانِ أَمّا الشراةُ κατὰ τὴν Περσ. μετάφρ. καὶ τὸν Ἰπν Χάοκ.

ثَلٰثةٍ وبها عُيونٌ جارِيَةٌ مُستنبطُها على نحوِ فرسخَيْن من المدينةِ فإذا
(1 أنتهى الى المدينةِ على ما دَخَلَهُ (2 من العيون بِطُولِ السَيْرِ اذا طُرِحَ
فيه الجُلودُ تَمعَّطَتْ ولا يُمكِنُ استِعمالُه الاّ بالمِزاجِ (3 ويغمر لمآء حمّاماتهم *
والغَوْرُ (4 أوّلُــه [الجنوب مدينــةٌ بقُرْبَةِ مَسجِدِ يُعرَفُ بمَسجِدِ ابْرٰهيمَ عم]
هي البُحَيْرَةُ ثُمَّ يَمتَدُّ على بَيْسانَ حَتّى يَنتَهِيَ الى (5 رَعدَةَ وأَريحا الى
البُحَيْرَةِ المَيِّتَةِ والغَوْرُ ما بينَ جَبَلَيْنِ غائِرٌ في الارضِ جِدًّا (6 وبها نَخيلٌ
وعيونٌ وأَنهارٌ لا يَستَقِرُّ بها الثُلوجُ وبَعضُ الغَوْرِ أوّلُه من حَدِّ الأُرْدُنِّ
الى أَنْ تُجاوِزَ بَيْسانَ فاذا جاوَزَتْهُ كانَ من حَدِّ
فلسطينَ وهذا البَطْنُ اذا امْتَدَّ فيه السآئِرُ ادّاهُ الى أَيْلَــةَ *
وصُورٌ بَلَدٌ من أَحْصَنِ الحُصونِ على شَطِّ البَحْرِ عامِرَةٌ خَصْبَةٌ ويُقالُ أَنَّهُ
أَقْدَمُ بَلَدٍ بالساحِلِ وإِنَّ عامَّةَ حُكَمآءِ اليَونانِ مِنْها * والأُرْدُنُّ كانَ
مَسْكَنَ يَعقُوبَ النَبِيِّ عم وحُبُّ يُوسُفَ على اثْنَيْ عَشَرَ مِيلًا من طَبَرِيَّةَ

---

1) Γραφ. انتهى الماء μετὰ τοῦ Ἰπν Χάοκ.

2) Ὀρθῶς ὁ Ἰπν Χάοκ ἔχει من الغُور.

3) ὁ Ἰπν Χάοκ.: ويَعُمُّ ذلك الماء حمّاماتهم, παρὰ τῷ Ἰσταχ. βεβαίως γραπτέον ويَغمُرُ الماء حمّاماتهم, ἐκτὸς ἐὰν ἀντικαταστήσωμεν τὸ يَعُمُّ ὡς ἀρχικὴν γραφὴν διαφθαρεῖσαν ὑπὸ τῶν ἀντιγραφέων.

4) Τὰ ἑπόμενα φαίνονται διαφθαρμένα, ἴσως γραπτέον والغورُ اوّلُه من البحيرةُ ثم يَمتَدُّ على بيسان.

5) Γράφ. رغز μετὰ τοῦ Ἀπουλφεδ.

6) Ὁ Ἀπουλφεδ. ἔχει بد

على ما يَلِي دِمَشْقَ ومِياهُ الطَّبَرِيَّةِ من البُحَيْرَةِ * فامَّا دِمَشْقُ فهي أَجَلُّ مدينةٍ بالشامِ وهي في أَرْضٍ واسِعَةٍ بين جِبالٍ يَخْتَفُّ بها مِياهٌ كثيرةٌ وأَشْجارٌ وزُروعٌ متَّصِلَةٌ وتُسَمَّى تلك البُقْعَةُ الغُوطَةَ مَرْحَلَةً في مَرْحَلَتَيْن لَيْسَ بالشامِ مَكانٌ مِثْلُهُ ومَخْرَجُ مائِها من تَحْتِ كَنِيسَةٍ يُقالُ لها الفِيجَةُ وهو أَوَّلُ ما يَخْرُجُ يَكُونُ ارْتِفاعُه ذِراعٌ في عَرْضِ باعٍ ثمّ يَجْرِي في شِعْبٍ تَتَفَجَّرُ منها العيونُ فيأْخُذُ منه نَهْرٌ عَظِيمٌ أَجْراه يَزِيدُ بْنُ مُعاوِيَةَ بعَرْضِ الدِجْلَةِ ثمّ يُستَنْبَطُ منه نَهْرُ المِزَّةِ ونَهْرُ القَنَاةِ ويَظْهَرُ عند الخُروجِ من الشِعْبِ بمَوْضِعٍ يُقالُ له النَّيْرَبُ ويُقالُ أَنَّهُ المكانُ الذي قالَ اللهُ عَزَّ وجَلَّ فيه(*) وَآوَيْناهُما إِلَى رَبْوَةٍ ذاتِ قَرارٍ وَمَعِينٍ ثمّ يَبْقَى من هذا الماءِ عَمُودُ النهرِ ويُسَمَّى بَرَدَا وعليه قَنْطَرَةٌ في وَسَطِ مدينةِ دِمَشْقَ فيُفْضِي الى قُرَى الغُوطَةِ ويَجْرِي في سِكَكِهِم وعامَّةِ دُورِهِم وحَمَّاماتِهِم وبها مَسْجِدٌ ليس في الاسْلامِ أَعْمَرَ ولا أَكْبَرَ بُقْعَةً منه * وأَمّا الجِدارُ والقُبَّةُ التي فَوْقَ المِحْرابِ من عِنْدِ المَقْصُورَةِ فمن بِناءِ الصابِئِينَ لصَلَواتِهِم ثمّ صارَ في أَيْدِي(**) اليُونانِيِينَ فكانوا يُعَظِّمُونَ فيه دِينَهُم ثمّ صار الى اليَهُودِ ومُلُوكِ عَبَدَةِ الأَوْثانِ فقُتِلَ في ذلك الزَمانِ يَحْيَى بْنُ زَكَرِيّاءَ عم ونُصِبَ رَأْسُه على بابِ هذا المسجدِ البابِ المَعْرُوفِ بباب جِيرُونَ ثمّ تَغَلَّبَ عليه النَصارَى فصار في أَيْدِيهم كَنِيسَةً حَتَّى جاءَ الاسلامُ فاتَّخَذَهُ المُسْلِمُونَ مسجِدًا وعلى باب هذا المسجدِ

*) Σούρ. 23, στίχ. 52. — **) Η اليونانيين.

بابِ جيرُونَ حَيْثُ نُصِبَ رَأْسُ يَحْيَى بنِ زَكَرِيَّاءَ نُصِبَ رَأْسُ الحُسَيْنِ بنِ عَلِيٍّ عليهما السلامُ فلمّا وَلِيَ الوَلِيدُ بنُ عَبْدِ المَلِكِ عَمَرَه فجَعَلَ أَرْضَه رُخامًا وجَعَلَ وَجْهَ جُدْرانِهِ مُجَزَّعًا وأَساطِينَها رُخامًا مُوَشًّى ورُؤُسَ أَساطِينِهِ ذَهَبًا ومِحْرابَه ذَهَبًا مُرَصَّعًا بالجَوْهَرِ ودَوْرَ السَّقْفِ كُلَّهُ ذَهَبًا مُكَتَّبًا كما يَطُوفُ بِتَرابِيعِ جِدارِ المسجِدِ يُقالُ أَنَّه أَنْفَقَ بسَبَبِه خَرَاجَ الشامِ خَمْسَ سِنِينَ وسَطْحُه رَصاصٌ وسَقْفُه خَشَبٌ مُذَهَّبٌ يَدُورُ الماءُ على رَفْعَةِ المسجِدِ حَتَّى إِذَا فُجِّرَ فيه انْبَسَطَ فيه على جَمِيعِ الأَرْكانِ سَوَآءً ومن جُنْدِ دِمَشْقَ بَعْلَبَكُّ وعامَّةُ أَبْنِيَتِها حِجارَةٌ وبها قُصورٌ من حِجارَةٍ قد بُنِيَتْ على أَساطِينَ شَاهِقَةٍ لَيْسَ بأَرْضِ الشامِ أَبْنِيَةٌ أَعْجَبَ ولا أَكْبَرَ منها * وأَطْرَابُلُسُ مدينةٌ على بحرِ الرُّومِ عامِرَةٌ ذَاتُ نَخْلٍ وقَصَبِ سُكَّرٍ وخِصْبٍ واسِعَةٌ * وإمّا جُنْدُ حِمْصَ فإِنَّ مدينتَها حِمْصُ وهي مدينةٌ في مُسْتَوَاةٍ خَصْبَةٍ جِدًّا أَصَحُّ بُلْدَانِ الشامِ هَوَآءً وتُرْبَةً وفي أَهْلِها جَمَالٌ مُفْرِطٌ وليس بها حَيَّاتٌ ولا عَقارِبُ ولها مياهٌ وأَشْجارٌ وزُروعٌ كثيرَةٌ وأَكْثَرُ زُروعِ رَساتِيقِها أَعْنَابٌ وبها كَنِيسَةٌ بَعْضُها كنيسةٌ وبَعْضُها مَسْجِدُ*) الجامعِ وهي من أَعْظَمِ كَنائِسِ الشامِ وعامَّةُ طُرُقِ حِمْصَ مَفْرُوشَةٌ بالحِجارَةِ * وإمّا أَطَرْطُوسُ فهي حِصْنٌ على بحرِ الرومِ ثَغْرٌ لأَهْلِ حِمْصَ وبها مُصْحَفُ عُثْمانَ بنِ عَفّانَ رضه * وإمّا سَلَمِيَّةُ فإِنّها مدينةٌ الغالِبُ على سُكّانِها

*) Δηλ. مسجِدُ اليَوْمِ الجامعِ.

بَنُو هاشِمٍ على طَرَفِ البَادِيَةِ خَصْبَةٌ جِدًّا * وامّا شَيْزَرُ وحَمَاةُ فانّهما مدينتَانِ خَصْبَتَانِ عامِرَتَانِ صَغيرتان نَزِهَتان (1 كَثِيرَةُ المِياهِ والشَجَرِ والزُروعِ وجُنْدُ قِنَّسْرِينَ مَدِينَتُهُ حَلَبُ وهي عامِرَةٌ بالأَهْلِ جِدًّا على مَدْرَجِ طَرِيقِ العِراقِ والى الثُغُور وسائِرِ الشاماتِ * وقِنَّسْرِينُ مدينة تُنْسَبُ الكُورَةُ اليها وهي من أَصْغَرِ المُدُنِ بها * ومدينةُ مَعَرَّينَ مَدِينَةٌ ما حَوْلَها من القُرَى أَعْذَاءٌ وليس بِجَمِيعِ نَواحِيها ماءٌ جارٍ وكذلك أَكْثَرُ ما يَجْمَعُ جُنْدُ قِنَّسْرِينَ اعذاءٌ ومِياهُم من السماءِ * والخُناصِرَةُ حِصْنٌ على شَفِيرِ البَرِّيَّةِ وكان يَسْكُنُه عُمَرُ بنُ عَبْدِ العَزِيزِ رَحِمَه اللهُ * وامّا العَواصِمُ فَاسْمُ الناحِيَةِ وليس بمَوْضِعٍ بعَيْنِه وقَصَبَتُها أَنْطَاكِيَةُ وأَنْطَاكِيَةُ وهي بَعْدَ دمشقَ أَنْزَهُ بَلَدٍ بالشامِ (2 عليه سُورٌ من صَخْرٍ يُحِيطُ بها وبجَبَلٍ مُشْرِفٍ عليها فيها مَزَارِعُ ومَرَاعٍ وأَشْجَارٌ وأَرْحِيَةٌ وما يَحْتَاجُ اليه أَهْلُها من المَرَافِقِ يُقالُ أَنَّ دَوْرَ السُورِ للراكِبِ يَوْمَانِ ويَجْرِي مياهُم في دُورِهم وسِكَكِهم ومَسْجِدِ جامِعِهم (3 وبها ضِياعٌ وقُرًى خَصْبَةٌ جِدًّا * وامّا الصَخْرَةُ التي تُعْرَفُ بصَخْرَةِ مُوسَى بنِ عِمْرانَ فانّها بهذا المَوْضِعِ * وامّا بَالِسُ فهي مدينةٌ على شَطِّ الفُراتِ صَغيرةٌ وهي أَوَّلُ مُدُنِ الشامِ من العِراقِ (4 اليها

---

1) Ὁ Ἰπν Χάοχ. ὀρθότερον كثيرتا.

2) Ὁ Ἀπουλφ. καὶ ὁ Ἰπν Χάοχ. ἔχουσιν عليها.

3) Ὁ μὲν Ἀπουλφ. ولها Ὁ δὲ Ἰπν Χάοχ. وكان لهم.

4) Ὁ Ἰπν Χάοχ. وكان الطريق اليها عامرًا.

طريقٌ عامِرٌ وهي فُرْضَةُ الفُراتِ لاهلِ الشامِ * واما مَنْبِجُ فهي مدينةٌ في بَرِّيَّةٍ الغالِبُ على مَزارِعِها الاعذاءُ وهي خَصْبَةٌ وبقُرْبِها (1 سَيْخَةُ وهي مدينةٌ صَغيرةٌ بقُرْبِها قَنْطَرَةُ حِجارةٍ تُعْرَفُ بقَنْطَرَةِ سَيْخَةَ ليس في الاسلام قَنْطَرَةٌ أَعْجَبَ منها * واما سُمَيْساطُ فهي على الفُراتِ وكذلك جِسْرُ مَنْبِجَ وهما مدينتان صغيرتان خَصْبتان لهما زُروعُ سِقْيٍ (2 وبَاخِسٍ وماؤُهما من الفُراتِ * وملَطْيَةُ مدينةٌ كَبيرةٌ من أَكْبَرِ الثُغورِ التي دُونَ جبلِ اللُكامِ ويَحْتَفُّ بها جِبالٌ كثيرةُ الجَوْزِ وسائِرِ الثِمارِ مُباحٌ لا مالِكَ لَهُ وهي من قُرَى بَلَدِ الروم على مَرْحَلَةٍ * وحِصْنُ مَنْصورٍ حِصْنٌ صغيرٌ فيه مِنبَرٌ وزُروعُه عَذْيٌ * والحَدَثُ ومَرْعَشُ هما مدينتان عامِرتان فيهما مياهٌ وزروعٌ وأَشْجارٌ كثيرةٌ وهما ثَغْرانِ * واما زَبَطْرَةُ فإنّها حِصْنٌ كان من أَقْرَبِ هذه الثغور الى بَلَدِ الرومِ خَرَبَها الرومُ * والهَارُونِيَّةُ من غَرْبِيِّ جَبَلِ اللُكامِ في بَعْضِ شِعابِها وهي حِصْنٌ صغيرٌ بَناهُ هارُونُ الرَشيدُ والإِسْكَنْدَرِيَّةُ حِصْنٌ على ساحِلِ البَحْرِ للرُّومِ وهي صغيرةٌ بها نَخيلٌ * وبَيَّاسُ مدينةٌ صغيرةٌ على شَطِّ بَحْرِ الرومِ ذاتُ نخيلٍ وزروعٍ خَصْبَةٌ (3 والبَتَنِيَّاتُ حِصْنٌ على شَطِّ بحرِ الرومِ فيه يُجْمَعُ خَشَبُ الصَنَوْبَرِ الذي يُنْقَلُ الى الشاماتِ والى مِصْرَ

---

1) Ὀρθότερον ابخ ἡ Σίγκα τῶν ἀρχαίων.

2) Ὁ Ἰπν Χάοκ. ἔχει مباخس. πρβλ. κατωτέρω σελ. 101, ἔσχ. κατὰ δὲ τὰ λεξικὰ βέλτιον وَبَخْسٍ.

3) Ἑτέρα γραφὴ والتِينَات.

والثغور * والكنيسة حصن فيه منبر وهو ثغر في معزل عن شط البحر *
والمنقب حصن صغير بناه عمر بن عبد العزيز وبها منبر ومصحف له *
وعين زربة بلد فيه الغورية بها نخيل وهي خصبة واسعة الثمار والزروع
والمرعى وهي المدينة التي أراد وصيف الخادم أن يدخل بلد الروم منها
فأدركه المعتضد هناك * والمصيصة مدينتان إحداهما
المصيصة والأخرى تسمى كفرتوثا على جانبي جيحان وبينهما قنطرة
حجارة (1 حصينة جدا (2 على شرف الأرض ينظر منها الجالس في مسجد
الجامع بها (3 الى قرب البحر أربعة فراسخ وجيحان يخرج
من بلد الروم حتى ينتهي الى المصيصة ثم الى رستاق يعرف بالملون حتى
يقع في بحر الروم وأذنة مدينة تكون مثل أحد جانبي المصيصة على
نهر يسمى سيحان وهي مدينة خصبة عامرة وهي منقطعة عن نهر
سيحان في غربي النهر وسيحان هو دون جيحان في الكبر عليه قنطرة
حجارة عجيبة البناء طويلة جدا ويخرج هذا النهر من بلد الروم أيضا *
وطرسوس مدينة كبيرة عليها سوران تشتمل على خيل ورجال عدة وفي
غاية العمارة والخصب وبينها وبين حد الروم جبل (4 وبين الحاجز بين

---

1) Ὁ μὲν Ἀπουλφ. وهي خصبة · ὁ δὲ Ἰπν Χάοχ. وكانتا حصينتين.

2) Ὁ Ἀπουλφ. καὶ ὁ Ἰπν Χάοχ. على شرف من الارض.

3) Ὁ μὲν Ἀπουλφ. الى قرب البحر نحو · ὁ δὲ Ἰπν Χάοχ. نحو البحر.

4) Ἀντὶ بين γραπτέον ἴσως وهو · ὁ Ἀπουλφ. جبال هي الحاجز.

المُسْلِمينَ والروم ويُقالُ أَنْ بها أُلوفٌ من الفُرْسانِ ولَيْسَ من مدينةٍ عَظيمةٍ من حَدِّ سِجِسْتَانَ الى كَرْمانَ وفارِسَ والجِبالِ وخُوزِسْتَانَ وسآئِرِ العِراقِ والحِجازِ واليَمَنِ والشامِ ومِصْرَ إِلاَّ وَبِها لِأَهْلِها دَارٌ وأَكْثَرُ أَهْلِها ينزلوها إِذا وَرَدُوها * وأَوْلَاشُ حِصْنٌ على ساحلِ البحرِ بها قَوْمٌ مُتَعَبِّدُونَ وهي آخِرُ ما على بحرِ الرومِ من العِمارَةِ للمُسْلِمينَ * واما الرَّقِيمُ فإِنّها مدينةٌ بقُرْبِ البَلْقآءِ وهي صَغيرةٌ كُلُّها مَنْحُوتَةٌ من صَخْرٍ كأَنّها صَخْرَةٌ واحِدَةٌ * والبُحَيْرَةُ المَيِّتَةُ هي من الغَوْرِ بقُرْبِ زُغَرَ وإِنّما تُسَمَّى الميتةَ لأَنّها ليس فيها من الحَيَوانِ شَيْءٌ لا سَمَكٌ ولا غَيْرُهُ يَقْذِفُ شَيْئًا يُسَمَّى الحُمَّرَ يَتَقَحَّمُونَ بِهِ كُرومَ فِلَسْطينَ كما يَتَقَحَّمُ النَخْلُ بطَلْعِ ذُكُورِها * وبِزُغَرَ بُسْرٌ يُقالُ له الإِنْقِلاءُ ليس بالعِراقِ أَعْذَبُ ولا أَحْسَنُ منه مَنْظَرًا كَأَنَّ لَوْنَهُ الزَعْفَرانُ ويَكونُ أَرْبَعَةً منه شِبْرًا * ودِيارُ قَوْمِ لُوطٍ هي دِيارٌ تُسَمَّى الأَرْضَ المَقْلُوبَةَ وليس بها زَرْعٌ ولا ضَرْعٌ ولا حَشِيشٌ وهي بُقْعَةٌ سَوْدآءُ قد فُرِشَ بها حِجارَةٌ كُلُّها مُتَقارِبَةٌ في الكِبَرِ يُرْوَى أَنّها الحِجارَةُ المُسَوَّمَةُ الّتي رُمِيَ بها قَوْمُ لوطٍ وعلى عامَّةِ تِلْكَ الحِجارَةُ كالطابَعِ * ومُعانُ مدينةٌ صغيرةٌ سُكّانُها بَنُو أُمَيَّةَ ومَوالِيهم وهي حِصْنٌ من الشَراةِ * وحَوْرانُ وبَثَنِيَّةُ هما رُسْتاقانِ عَظيمانِ من جُنْدِ دِمَشْقَ مَزارِعُها مَباخِسُ وهُناكَ بُصْرَى عِنْدَ البَلْقآءِ وعَمّانُ الّذي جاءَ في الخَبَرِ

عن ذِكْرِ الحَوْضِ أنّه ما بين بُصْرَى وعَمَّانَ * وبَغْراسُ على طَرِيقِ الثُغورِ وبها دارُ ضِيافَةٍ لزُبَيْدَةَ وليس بالشامِ دارُ ضيافةٍ غيرُها * وبَيْرُوتُ مدينةٌ على شَطِّ بَحْرِ الرومِ خَصْبَةٌ من عَمَلِ دِمَشْقَ كان فيها مُقامُ الأَوْزاعِيِّ *

3. ΙΒΝ ΠΑΤΟΥΤΑ.

Α. ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ ΤΗΣ ΚΕΥΛΑΝΗΣ.

فوَصَلْنا الى جزيرةِ سَيْلانَ ورَأَيْنا منها جبَلَ سَرَنْديبَ وسُلطانُ سيلان كافرٌ وهو قويٌّ في البحرِ وبين بلادِه والمَعْبَرِ مسيرةُ يومٍ فوصلتُ لمدينةِ بَطَالَةَ من حُكْمِهِ وهي حَضْرَتُه بفتحِ الباءِ المُوَحَّدَةِ والطاءِ المهملةِ فاجتمعْتُ به وقُلْتُ له انا صديقُ سلطانِ المعبرِ وقَصْدي التَوَجُّهُ اليه ورأيتُ ساحلَ مدينةِ بطالةَ مَمْلُوًّا باعوادِ القِرْفَةِ والبَقَمِ تَأْتي بها السيولُ فتكونُ كالرَوابي بالساحلِ يأخُذُها تُجّارُ بلادِ المعبرِ بِدُونِ ثَمَنٍ وانّما يُهْدُونَ لسلطانِ سيلانَ شَيْئًا قليلا من الثِيابِ ورأيتُ يَوْمًا بحَضْرَةِ سلطانِها جواهرَ كثيرةً يُمَيِّزُ خُدّامُه كبيرَها من صغيرِها فإنّ ببلاد مَغَاسَ الجوهرَ فقال لا تَسْتَحْيِ أَطْلُبْ ما شِئْتَ فقلت له ليس قصدي من المَجِيءِ لهذه البلادِ الاّ زيارةَ قَدَمِ أبينا آدم عليه الصلاة والسلام وهم

يُسَمُّونه بَابَا ويسمّون حَوَّى مَامَا فقال لي هذا هَيْنٌ نَبْعَثُ معك مَنْ يُوصِلُك اليه ووهب لي بَعْضَ جواهرَ واقامَ المركبَ الذي كنت به يَنْتَظِرُني لِأَرْجِعَ من الزيارة فعيَّنَ معي السلطانُ اربعةً من الجَوْكِيَّةِ المُعْتَادِينَ بالسفرِ كُلَّ عامٍ لزيارةِ القدمِ وجماعةً من البراهمةِ وجماعةً من عسكرِهِ وخُدَّامًا يَحْمِلون انا الزادَ وأمّا الماءُ فهو كثيرٌ بذلك الطريق فوصَلْنا الى مَنَارِ مَنْدَلِي بفتحِ الميم والنون وأَلِفٍ وراءٍ وميمٍ مفتوحةٍ ونونٍ مُسَكَّنٍ ودالٍ مهملٍ مفتوحٍ ولامٍ مكسورةٍ وياءٍ آخرِ الحروفِ وهي مدينة حسنة هي آخِرُ عمالة هذا السلطانِ لم أَرَ بها غَيْرَ مُسْلِمٍ انْقَطَعَ بها لمَرَضٍ فسافرَ معنا ورحَلْنا الى بَنْدَرْ سَلَاوَتَ بفتحِ الباءِ الموحدةِ وسكونِ النون وفتحِ الدال وسكونِ الراءِ وفتحِ السين المهمل واللامِ وأَلِفٍ وواوٍ وتاءٍ مُثَنَّاةٍ بَلْدةٍ صغيرةٍ سافرنا منها في أَوْعارٍ كثيرةِ المياه وبها الفِيَلَةُ الكثيرة الّا أنّها لا تُؤْذِي الزُّوَّارَ والغُرَباءَ وذلك ببَرَكةِ الشيخِ ابي عبدِ الله بنِ خفيفٍ وهو أَوَّلُ من فَتَحَ هذا الطريقَ لزيارةِ القدم وكان هؤُلاءِ الكُفَّارُ يَمْنَعون المسلمين من ذلك وَيُؤْذُونهم ولا يُؤَاكِلُونهم ولا يُبَايِعُونهم فلمّا اتّفقَ لابي عبد الله مـا ذكرنا قَبْلُ من قَتْلِ الفِيَلَةِ لأَصْحابِهِ وسَلَامَتِه هو وحَمْلِ الفِيلِ له على ظَهْرِه صار الكُفَّار من ذلك العَهْد يُعَظِّمون المسلمين ويُدْخِلونهم دُورَهم وهم الى الآن يُعَظِّمون الشيخَ المذكورَ ويُسَمُّونه الشيخَ الأَكْبَرَ ثم وصلنا الى مدينة كَنَكَارَ بفتحِ الكاف الاولى وفتحِ النون والكافِ الثانية وآخِرُه

راءٍ وهي مدينةُ السلطان الأكبرِ بتلك البِلاد وبناؤُها في خَنْدَقٍ بين جَبَلين على خَوْرٍ كبير يُسَمَّى خَوْرَ الياقوت لانّ الياقوتَ يُوجَد به وبخارجِ هذه المدينة مسجِدُ الشيخ عُثْمانَ الشيرازيِّ وسلطانُ هـذه المدينة واهلُها يَزورونه ويعظّمونه وهو كان الدليلَ الى القدم فلما قُطِعَتْ يدُه ورجله صار الأَمْرُ لأَوْلادِه وغِلْمانِه وسَبَبُ قَطْعِه أَنه ذَبَحَ بقرةً وحكم كُفّار الهنودِ أَنّه مَنْ ذبح بقرةً ذُبِحَ مِثْلَها او جُعِلَ في جِلْدِها وحُرِقَ وكان الشيخ عثمان مُعَظَّمًا عندهم فقطعوا يدَه ورجله وأَعْطَوْه مَحْبَا بَعْضِ الاسواق وسلطانُها يُعْرَفُ بالكُنَارِ بضمِّ الكاف وفتحِ النون وعِنْدَه الفيلُ الابيض لم أَرَ في الدنيا فيلا ابيضَ سِوَاه يركبه في الأَعْياد ويجعل على جَبْهَتِهِ أَحْجارَ الياقوت العظيمةَ والياقوتُ العظيمُ البَهْرَمانُ انّما يكون بهذه البلدة فمِنْه ما يُخْرَج من الخَوْر وهو عزيزٌ عندهم ومنه ما يُحْفَر عنه وبجزيرة سيلانَ يُوجَد الياقوتُ في جميع مَواضِعِها وهي مُتَمَلَّكَةٌ يَشْتَرِي الانسانُ القطعةَ منها ويَحْفِرُ عن الياقوت فيَجِدُ أَحجارًا بيضًا مُشَعَّبَةً وهي التي يكون في أَجْوافِها الياقوتُ فتُعْطَى للحَكّاكين وتُحَكُّ تَتَفَلَّقُ عن الياقوت فمنه الأَحْمَرُ والاصفر والازرق وعادَتُهم أَنَّ ما بَلَغَ ثَمَنُه من احجار الياقوتِ ستَ دَنانِيرَ من الذهب فهو للسلطان يُعْطِي ثَمَنَه ويَأْخُذُه وما نَقَصَ عن تلك القِيمةِ فهو لاصحابه وجميعُ النِساء بجزيرة سيلان لهنّ القلائِدُ من الياقوت المُلَوَّنِ وينَظِّمْنَه بأَيْدِيهنّ وأَرْجُلِهنّ

عِوَضًا عن الأَسْوِرَةِ والخَلَاخِيلِ ولقد رأيتُ على جهة الفيل الابيض سبعةَ احجارٍ منه كلُّ حَجَرٍ أَعْظَمُ من بَيْضَةِ الدجاجةِ ورأيتُ عند بعضِ السلاطين الكُفَّار سُكُرْجَةً على مقدارِ الكَفِّ من الياقوت فيهـا دُهْنُ العُودِ فجَعَلْتُ أَعْجَبُ منها فقال إنَّ عندنا أَضْخَمَ من ذلك ثم سافرتُ من كَنَكارَ فنزلت بمَغَارَةٍ تُعْرَفُ باسم الأُسْطَا مَحْمُودٍ اللُّودِيِّ وكان من الصالحين وٱحْتَفَرَ تلك المغارةَ بسَفْحِ جَبَلٍ عند خَوْرٍ صغير ثم نزلتُ بالخور المعروف بخَوْرِ بَوْزُونَهْ بفتح الباء الموحدة وواو وزاي وواو ونون وهاء وبَوْزُونَهْ هي القُرودُ وهي بتلك الجبال كثيرةٌ جدًّا سُودُ الألْوان ولها اذْنابٌ طِوالٌ ولذُكورِها لُحًى كالآدَمِيِّين وأَخْبَرَني جماعةٌ من الصالحين الثِّقاتِ أَنَّ هذه القرودَ لها مُقَدَّمٌ تَتْبَعُهُ كأنه السلطانُ يُشَدُّ على رأسِهِ عِصَابَةٌ من أَوْراقِ الاشجار ويَتَوَكَّأُ على عَصًى ويكون عن يمينِهِ ويسارِهِ اربعةٌ من القرود لها عِصِيٌّ بأَيْدِيها اذا جَلَسَ تَقِفُ الاربعةُ على رأسِهِ وَتَأْتِي أُنْثَاه واولادُه تَقْعُدُ بين يَدَيْه كلَّ يوم وتأتي سائرُ القرودِ وتَقْعُدُ على بُعْدٍ منه ثم يُكَلِّمُها احدُ القرودِ الاربعةِ فتَنْصَرِفُ القرودُ ثم يأتي كلُّ قِرْدٍ منها بمَوْزَةٍ او لَيْمونةٍ او شَيْءٍ يُشْبِهُ ذلك فيَأْكُلُ القردُ واثناه واولادُه والقرودُ الاربعةُ ثمَّ تنصرف وأَخْبَرَني بعض الجوكيَّةِ أَنَّه رأى القرودَ الاربعةَ تَضْرِبُ قردًا بين يَدَيْ مقدَّمِها بالعصي ثمَّ تَقِفُ وَبَرَه بعد ضَرْبِهِ وأَخبَرَني

بعض الثقاتِ أنه اذا ظَفِرَ بعضُ هذه القرودِ بامرأةٍ لا تَستَطيعُ دَفْعَه عن نفسها الاّ اذا جامَعَها ثمّ دخلنا الى خورِ الخَيْزُرَانِ ومنه أَخْرَجَ ابو عبدِ الله بنِ خفيفٍ الياقوتَتَيْن اللتين أَعْطاهما لسلطان هذه الجزيرة ثمّ دخلنا لِمَحَلٍّ يُعْرَفُ ببيتِ العَجُوزِ وهو آخِرِ العِمَارة ثمّ الى مغارِ السَّبِيكِ بفتح السين المهمل وكسر الباء الموحدة وكان من سلاطينِ الكُفّارِ وٱنْقَطَعَ للعِبادةِ هناك وبهذا الموضعِ رأَينا العَلَقَ الطَيَّارَ ويُسَمُّونه الزُلُوا بضمِّ الزاي واللام ويكون بالأَشْجار والحشائِش التي تَقْرُبُ من المياهِ فاذا قَرُبَ الانسانُ منه وَقَبَ عليه فحَيْثُ ما وقع من جَسَدِه خَرَجَ منه الدم الكثير والناس يستعِدُّون لذلك ماء الليمونِ يَعْصِرونه عليه فيَسْقُطُ عنهُ ويجرّرون مكانَه بِسِكّينٍ من خَشَبٍ مُعَدَّةٍ لذلك ومَن لم يَفْعَلْ ذلك نُزِفَ دمُه الى ان يَهْلِكَ ثمّ رحلنا الى السَبْعِ مَغَاراتٍ ثمّ الى عَقَبَةِ إِسْكَنْدَرَ ثمّ الى مغارةِ الأَهْبَانِي وهناك عينُ ماءٍ وقَلْعَةٌ غَيْرُ عامرةٍ وعندها دراوزةُ جبلِ سرنديبَ وهو من أَعْلَى جِبالِ الدنيا رأَيناه في البحر من مسيرةِ تسعةِ أَيّامٍ ولمّا صعدناه كُنّا نَرَى السَحَابَ أَسْفَلَ مِنّا قد حال بيننا وبين رُؤْيَةِ اسفلهِ وفيه كثيرٌ من الاشجارِ التي لا يَسْقُطُ لها وَرَقٌ والازاهيرِ المُلَوَّنَةِ ووَرْدٌ أَحْمَرُ على قدر الكَفِّ يزعَمون أنّ في ذلك كتابةً يقرؤنها فيها اسمُ الله واسمُ رسولِهِ صلعم وفي الجبلِ طريقان الى القَدَمِ

أَحَدُهما يُعْرَفُ بطريق بابا والآخَر بطريق ماما فطريق ماما سَهْلٌ عليه يَرْجِعُ الزُّوَّارُ وإمّا مَن مَضَى عليه في التَوَجُّهِ فهو عندهم لم يَدْغَرْ وإمّا طريق بابا فصَعْبٌ وَعْرُ ٱلْمُرْتَقَى وفي اسفلِ الجبل حَيْثُ الدراوزة مغارة تُنْسَبُ للاسكندر أَيْضًا وتَحْتَ الأَوَّلون في الجبل شِبْهَ دَرَجٍ يُصْعَدُ عليه وغَرَزُوا فيها أَوْتادَ الحديدِ وعلَّقوا بها السلاسلَ لِيَتَمَسَّكَ بها الصاعدُ وهي عَشَرَةُ سلاسلَ اثنان في جِهَةِ أَسْفَلِ الجبلِ وسَبْعَةٌ مُتَوالِيَةٌ بَعْدَها والعاشرةُ تُسَمَّى سلسلةَ الشَهادةِ لانّ الانسانَ اذا وصل اليها ونظر الى اسفلِ الجبل فيَتَشَهَّدُ خَوْفَ السقوطِ وعند العاشرةِ مغارةُ الخِضْرِ وعندها موضعٌ فَسِيحٌ وعينُ ماءٍ مَمْلُوَّةٌ بالحُوتِ لا يَصْطادُه أَحَدٌ وهناك حَوْضان مَنْحُوتان عن جَنْبَتَيِ الطريقِ وبمغارة الخِضْرِ يترك الزُوَّارُ أَسْبابَهم ويَصْعَدون مِيلَيْنِ الى اعلى الجبلِ حَيْثُ القَدَمُ الكريمةُ وهي في صَخْرَةٍ سَوْدَاءَ مُرْتَفِعَةٍ بموضعٍ فسيحٍ قد غَاصَتِ القدمُ في الصخرةِ حَتّى عادَ موضِعُها مُنْخَفِضًا وطولُ القدمِ أَحَدَ عَشَرَ شِبْرًا وقد أَتى اليها اهلُ الصينِ قديمًا فقَطَعوا من الصخرة موضعَ الإبْهامِ وما يَلِيه وجَعَلوه بكنيسةٍ لهم بمدينةِ الزَيْتونِ يَقْصِدُها الزُوَّارُ من أَقْصَى بِلادِهم وفي الصخرةِ حيثُ القَدَمُ تِسْعُ حُفَرٍ مَنْحوتةٍ يَجْعَلُ بها الزُوَّارُ من الكُفّارِ الذهبَ واليواقيتَ فالفُقَراءُ اذا وَصَلوا لمغارةِ الخِضْرِ تسابقوا منها لِأَخْذِ ما في الحُفَرِ ولم نَجِدْ نحن بها الاّ يَسيرًا من

اليواقيتِ والذهبِ فأَعْطَيْناها للدليلِ والعادةُ عندهم انْ يُقِيمَ الزُوّارُ بمغارةِ الخضر ثلاثةَ أَيّامٍ يأْتُونَ فيها القدمَ غُدْوَةً وعَشِيًّا وكذلك فَعَلْنا وعُدْنـــا على طريقِ ماما فنَزَلْنا بمغارة الشيثم وهو شَيْثُ بن آدمَ عليهما السلامُ ثمّ الى قَرْيَةِ كُرْكَوَنَ بضمّ الكاف وسكون الراء وفتح الكاف والواو وآخره نون ثمّ الى قرية أَتْ قلَنْجَه بفتح الهمزة وتاء مثناة ساكنة وقاف ولام مفتوحين ونون مسكن وجيم مفتوح وهنالك قَبْرُ الشيخِ ابي عبدِ الله بن خفيفٍ وكلُّ هذه القُرَى والمنازلِ بالجَبَلِ وعند أَصْلِ الجبلِ شَجَرَةٌ يقال لها دَرَخْت رَوَان بفتح الدال المهمل والراء وخاء ساكنة معجمة وتاء مثناة وراء وواو مفتوحين والف ونون وهي شجرةٌ عادِيَّةٌ لا يسقط لها وَرَقٌ ولم أَرَ مَنْ رَأَى ورقَها وتُعْرَفُ ايضا بالمَاشِيَةِ لان الناظِرَ فيها من أَعْلَى الجبلِ يَرَاها بعيدةً منه قريبةً من أَسْفَلِ الجبـــلِ والناظر اليها من اسفل الجبل يراها بعَكْسِ ذلك ورأَيْتُ هناك جماعةً من الجوكِيِّين مُلازِمين اسفلَ الجبل يَنْتَظِرون سقوطَ ورقِها وهي بِحَيْثُ لا يُمْكِن التَواصُلُ اليها البَتَّةَ ولهم أَكاذيبُ في شَأْنِها من جُمْلَتِها أَنَّ من أَكَلَ من أَوْراقِها عاد اليه الشَبابُ إِنْ كان شَيْخا وذلك من أَباطيلِهم وتَحْتَ هذا الجبل الخَوْرُ الذي يُخْرَجُ منه الياقوتُ وماؤُه يَظْهَرُ في رَأْيِ العين شديدَ الزُرْقةِ ودخلنا من هناك الى مدينةِ دِينَوَرَ بكسر الدال المهمل وياء

ونون وواو مفتوحين وراءه مدينةٌ عظيمةٌ يَسْكُنُها التجارُ وبهـا الصَنَمُ المعروفُ بدِينَورَ في كنيسةٍ عظيمةٍ بها نَحْوُ الألْفِ من البَراهِمَةِ والجَوْكِيَّةِ وخَمْسُمِائَةٍ من بناتِ الهُنود يُغَنِّينَ ويَرْقُصْن عند الصنمِ ومَحَبَا المَدِينَةِ وَقْفٌ عليه وهو من الذَهَبِ على القَدْرِ الآدَمِيِّ وفي موضع العينين منه ياقوتتان عظيمتان أُخْبِرْتُ انهما يُضِيئَان بالليل كالقِنْديلَيْن ثمّ دخَلْنا الى مدينة قَالِي بالقاف وكسر اللام ثمّ الى مدينة كَلَنْبُو بفتح الكاف واللام وسكون النون وضمّ الباء الموحدة وواو وهي أَحْسَنُ بِلادِ سرنديبَ وأكبرها ثمّ وصَلْنا الى مدينةِ بَطَّالَةَ وتقدم ذكرها وذكر سلطانِها فوجدت المركبَ الذي جِئْت به في انْتِظاري فسافرت منها الى بِلاد المَعْبَرِ *

B. ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ ΤΗΣ ΣΙΝΙΚΗΣ.

ثمّ سافرنا منها [من بلاد طوالسي] فوصلنا بعد سبعـة عشر يومـا والريح مُساعِدة لنا اتمّ مُساعَدة الى بلاد الصين واقليم الصين متّسعٌ كثير الخَيْرات والفَواكِهِ والزرع والذهب والفضّة لاَ يُضَاهِيهِ اقليمٌ في الدنيا ويخترقه النهر المعروف بآب حياة يعني ماء الحياة ويُسمّى ايضـا نهرَ السَبَر كاسم النهر الذي في الهند ومَنْبَعه من جبال بقرب مدينة خان بالق تُسمّى كوه بوزونه يعني جبل القرود ويَمُرُّ في وسط الصين

مسيرةَ ستةِ اشهر حتّى ينتهى الى صين الصين وتَكْتَنِفُهُ القرَى والمزارع والبساتين والاسواق وعليه النَّواعِيرُ الكَثِيرَةُ وببلاد الصين قصب السكر والاعناب والإجّاص والبِطّيخ العجيبُ كالخوارزمي وكلُّ ما ببلادنا من الفواكه بالصين مثله واحسن منه ولم أَرَ قَمْحًا اطيبَ من قمحهـا وكذلك العدس والحِمّص واما الفخار الصينيّ فلا يُصْنَعُ منه الّا بمدينة الزيتون وصين كيلان وهو من تراب جبال هنالك تَقِدُ فيه النارُ كالفحم ويضيفون اليه حجارا عندهم يُوقِدون النارَ عليها ثلاثةَ ايّام ثمّ يصبّون عليها الماء فيعود الكلُّ ترابا ثم يخْمُرونه فالجَيِّدُ منه ما خُمِرَ شهرا كاملا ولا يزاد على ذلك والدُّون ما خمر عشرةَ ايّام وهو هنالك بقيمة الفخّار في بلادنا وأَرْخَصُ ثمنًا ويُحْمَل الى الهند وسائر الاقاليم وهـو ابدع الفخّار * واما دجاج الصين وديوكها فهي ضَخْمَة جدًّا اضخم من الإوَزّ عندنا واما الاوزّ عندهم فليس بضخْم ولقـد اشترينا دجاجةً أَرَدْنا طَبْخَهـا فما وَسِعَ لحمُها في بُرْمَةٍ فطبخناها في برمتين ويكون الديك بها على قدر النعامة * واهل الصين كُفّار يعبدون الاصنام ويحرقون موتاهم كما تحرق الهنود وملك الصين تَتَرٌ من ذِرِّيّة تنكيزخان وفي كلّ مدينة بالصين مدينة للمسلمين يَنْفَرِدون بسُكْنَاها ولهم فيها المساجد لإقاماتِ الجَماعاتِ وهم معظَّمون مُحْتَرَمون وكُفّار الصين يأكلون الخنازير والكلاب ويبيعونها

باسواقهم وهم اهل رَفَاهَةٍ وسَعَةِ عَيْشٍ الّا انّهم لا يحتفلون في مطعمٍ ولا ملبس وترَى التاجرَ الكبير منهم لا تُحْصَى اموالُه وعليه جُبَّةُ قُطْنٍ خَشِنة وجميع اهل الصين انّما يحتفلون بأوانى الذهب والفضّة ولكلّ واحد منهم عُكّاز يعتمد عليه ويقولون هو الرِجْل الثالثة والحرير عندهم كثير جدًّا لأن الدود يتعلّق بالشمار ويأكل منها فلا يحتاج الى كثير ماونة ولذلك كثر وهو لباس الفقراء والمساكين ولولا التجار لَمَا كانت له قيمةٌ ويُباع الثوبُ الواحد من القطن بالاثواب الكثيرة من الحرير * وعادتهم أنْ يَسْبِك التاجر ما عنده من الذهب والفضّة قِطَعًا تكون القِطْعَةُ منها قنطارًا فما فوقه ويجعل ذلك على باب داره ومَنْ كان له خمس قطع منها جعل في اصبعه خاتما ومَنْ كانت له عشرة جعل *) خاتمان ومن كانت له خمسة عشر قطعةً سمّوه الستَا بفتح السين المهمل وكسر التاء ويسمّون القطعةَ الواحدة بِرَكالة * واهل الصين لا يتبايعون بدينار ولا درهم وجميع ما يَحْصُلُ من ذلك يسبكونه قطعا كما ذكرناه وانما بيعهم وشراؤهم بِقِطَعِ كاغِدٍ منها بقدر الكف مطبوعة بطابع السلطان وتسمّى الخمسة وعشرون قطعةً منها بالِشْت بالباء الموحدة والف ولام مكسور وشين معجم [sic] مسكنة وتا مثناة وهو بمعنى الدينار واذا

*) Γράφ. خاتمين.

تمزّقت تلك الكواغد في يد إنسان حملها الى دار السِكَّة واخذ عِوَضَها جديدًا ودفع تلك ولا يعطي على ذلك أُجْرَة والذين يَتَولّون عَمَلَها أُجْرَتُهم مُعَيَّنة من السلطان واذا مضى احدٌ الى السوق بدينارٍ او درهم لا يُؤْخَذُ منه ولا يلتفت اليه حتى يصرفه بالبالشة * وجميع أهل الصين والخَطَا فَحْمُهم تراب عندهم منعقد كالطفل عندنا ولونه لون الطفل يأتون بالأَحْمال منه على الفيلة فيقطعون منه قِطَعا على قدر الفحم عندنا ويشعلون النارَ فيه فيقدُ كالفحم ونارُه اشدُّ حرارةً من نار الفحم واذا صار رَمادًا عَجَنوه بالماء ويَبَّسوه وطبخوا بـه ثانيةً ولا يزالون يفعلون به ذلك الاّ ان يتلاشى ومن هذا التراب يصنعون أَوَاني الفَخَّار الصينيّ ويضيفون اليه حجارة كما ذكرناه * واهل الصين اعظم الأُمم إِتْقَانًا للصناعات واما التصوير فلا يجادّهم (1 احد في إِتْقانِهِ ومن عجيب ما شاهدتُ لهم في ذلك اني ما دخلت قَطُّ مدينةً من مُدُنهم ثم عُدْت اليها إلاّ ورأيتُ صورتي وصُوَرَ اصحابي في الحِيطان والكواغد منقوشةً عندهم موضوعة في الاسواق ولقد دخلت مدينة السلطان ومررتُ على سوق النقّاشين ووصلت الى قصر السلطان مع اصحابي ونحن على زيِّ العِراقيّين ولمّا عدت من القصر عَشِيًّا مررت بالسوق المذكور فرايت صورتي وصور اصحابي منقوشةً في الكاغد قد أَلْصَقُوهُ في الحائط فجعلتُ أَنْظُرُ فلا أَرَاهم اخطأوا منها شَيْئًا وعادة اهل الصين اذا اراد جُنْكٌ من جنوكهم السفرَ صعد عليه أمير البحر وامر بكتابةِ مَنْ يسافر فيه

1) Ἴσως ὀρθότερον يحاربهم

من الخَدَمَة والحربيّة ثم يُبيحُ لهم السفرَ فاذا عاد الجنك الى الصين صعد اليه ايضًا وقابل ما كتبه اوّلا باشخاص مَنْ فيه فإن فُقِدَ احد من قيّدوه طلبوا صاحبَ الجنك به فاما ان يأتي ببُرْهانٍ على موته او فِرارِه او غير ذلك مما حدث عليه والاّ أُخِذَ فيهِ فاذا فرغوا من ذلك أُمِرَ صاحبُ الجنك ان يَكْتُبَ له جميعَ ما فيهِ من السِلَع جليلها وحقيرها ثم ينزل مَنْ فيهِ ويجلس حُفّاظ الديوان لشهادة ما فيهِ فان عَثَروا على سِلْعَة قد كُتِمَتْ عنهم عاد الجنك بجميعِ ما فيهِ مِلْكًا للسلطان وذلك نوع من الظُلْمِ ما رأيتُه ببلد من بلاد الكفّار ولا المسلمين الا بالصين وقد كانوا بالهند اذا عَثَروا بسِلْعَة غُيِّبَتْ عن مُغْرِمِها أَغْرَموا صاحبَها احد عشر مَغْرَمًا ثم رجع سلطان الهند عن ذلك لمّا رفع المظالم واذا قدم التاجرُ المسلم على بلد من بلاد الصين خيّر النزولَ عند تاجرٍ مسلم من المُسْتَوْطِنين عندهم او في الفندق فان أَحَبَّ النزولَ عند المسلم حفظ مَالَه وضَمَّنَه التاجرَ المُسْتَوْطِن وأَنْفَقَ عليهِ منهُ بالمعروف فاذا اراد السفرَ بَحَثَ عن ماله فان وَجَدَ شيئًا منه قد ضاعَ أَغْرَمُوه التاجرَ المستوطن الذي ضمنه وان اراد النزولَ في الفندق سَلَّمَ مالَه لصاحب الفندق وضمّنه وهو يَشْتَري ما أَحَبَّ ويُحاسِبُه فان اراد التسرّي يشتري له جارية وأَسْكَنَه بدارٍ يكون بابُها في الفندق عليها والجواري رخيصاتُ الاثمان لانّ اهلَ الصين اجمعين يَبيعون أَوْلادَهم وبَناتِهم وليس ذلك عَيْبًا عندهم غير أنّهم لا يُجْبَرون على السفر مع مُشْتَريهم ولا يُمْنَعون ايضًا

منه اذا اختاروه وكذلك إنْ اراد التزوُّجَ تَزَوَّجَ واما إنْفاقُ ماله في الفَسَادِ فشَيْءٌ لا سبيلَ اليه ويقولون لا نُرِيدُ ان يُسْمَعَ ببلاد المسلمين انهم خسروا اموالَهم في بلادنا وانهـا ارض فَسادٍ وخسرانٍ وبلاد الصين آمَنُ البلادِ واحسنُها حالاً للمسافرين فان الانسان يسافر منفردًا مسيرةَ تسعة اشهر ويكون معه الاموال الطائلة فلا يخاف عليها وذلك أنّ لهم في كل منزل من بلادهم فندقًا عليه حاكم يسكن فيه فاذا كان وقت العشاء جاء الحاكم الى الفندق ومعه كاتبه فكتب اسماء جميعِ مَنْ به من المسافرين وختم عليها واغلق باب الفندق عليهم فاذا كان وقت الصبح جاء ومعه كاتبه وقابل ما كتب على مَنْ بالفندق وكتب بذلك كتابًا وبعثه مع مَنْ يَوصِلهم الى المنزل الثاني ويأتيه ببَرَاءةٍ من حاكمه أنّ الجميعَ قد وصلوا اليهِ وان لم يفعل طَلَبَه بهم وهكذا العمل في كلّ منزل ببلادهم من صين الصين الى خَانْ بالِقَ وفي هذه الفنادق جميعُ ما يحتاج من الازواد ولمّا قطعت البحر الى الصين كانت اوّلُ مدينةٍ وصلت اليها مدينةَ الزَّيْتُونِ وهذه المدينة ليس بها زَيْتُونٌ ولا بجميعِ بلاد الصين والهند ولكنه اسم وَضْعيّ عليها وهي مدينة عظيمة تُصنَعُ بها ثياب الكَمْخا والأَطْلَسِ وتَفْضُلُ على سائر ثياب بلاد الصين ومُرْساها من اعظم مراسي الدنيا او اعظمها رأيتُ بهِ نحوَ مائة جنك كبار واما الصغار فلا تُحْصَى كثرةً وهو خور كبير من البحر يدخل في البر حتى يختلطَ بالنهر الاعظم وفي هذه المدينة وجميع بلاد الصين يكون للانسان

البستان والارض وداره في وسطها وبهذا عَظُمَتْ بلادُهم وفي يوم دخولي اليها رأيتُ الامير الذي أتى رسولاً من سلطان الصين لسلطان الهند فعرّف اميرَ المدينة بي فانزلني بمنزل حسن وجاء اليّ قاضي المسلمين وشيخ الاسلام بها وجماعة من كبار التجار ممن رأيته بالهند وغيرهم وهؤلاء التجار لسُكْناهم ببلاد الكُفْر اذا قدم عليهم المسلم فَرِحُوا بـهِ اشدَّ الفَرَح وهم يُعْطون زكواتِ اموالِهم للواردين عليهم فيعود الوارد غنيًّا كواحدٍ منهم ولما عُرِّفَ صاحب الديوان بخبري كتب الى القان وهو مَلِكهم الاعظم يُخْبره بقدومي من جهة ملك الهند فطلبتُ منه ان يبعث معي مَنْ يُوصِلني الى صين كيلان وهي في عمالته الى ان يعودَ جواب القان فأجاب الى ذلك وبعث معي مِن اصحابه مَن يوصلني فركبتُ في النهر في مركب فسافرت فيه سبعة وعشرين يومًا نتغدّى بقرية ونتعشّى بأخرى الى ان وصلت لصين كيلان وهي مدينة صين الصين وبها يُصنَعُ الفخّار الصينيّ وبالزيتون وبها يصبّ نهر آب حياة في البحر ويسمّونـه مجمعَ البحرين وهي من اكبر المدن واحسنها اسواقا وفي داخلها مدينة يسكنها المسلمون وليس وراء هذه المدينة مدينةٌ لا للمسلمين ولا لِلكُفّارِ وبينها وبين سدّ ياجوج وماجوج ستون يومًا فيما ذُكِرَ لي وبتلك الارض كفّار يأكلون بني آدم اذا ظفروا بهم ولذلك لا تُسْلَكُ بلادُهم ولا يُسافر اليها ولم أَرَ بتلك البلاد مَنْ رأى السدّ ولا مَن رأى مَن رآه ولمّا كنتُ بصين كيلان سمعت أنّ بها شيخًا كبيرًا قد أناف على مائتي سنـة

وإنه لا يأكل ولا يشرب ولا يباشر النساء مع قوّته التامّة وإنه ساكنٌ بغار في خارجها بتعبّد فتوجّهتُ الى الغار فرأيته على بابه وهو نحيف شديد الحمرة عليه اثر العبادة ولا لحيةَ له فسلّمت عليه فامسك يدي وشمّها وقال للترجمان هذا من طَرَف الدنيا كما نحن في طرفها الآخر ثم قال لي لقد رأيتَ عجبًا أتذكر قدومَك الجزيرة التي بها الكنيسة والرجلُ الذي كان جالسًا بين الاصنام واعطاك عشرةَ دنانير من الذهب فقلت نعم فقال انا هو فقبّلتُ يدَه وفكّرَ ساعةً ثم دخل الغارَ فلم يخرج الينا فكأنّه ندِم على ما تكلّم فتهجّمتُ ودخلت الغارَ فلم أجِدْه ووجدتُ بعضَ اصحابه ومعه جملةٌ بوالشت من الكاغد وقال هذه ضيافتكم فانصرفوا فقلنا له ننتظر الرجلَ فقال لو أقمتم عشر سنين لم تَرَوْه فإنّ عادته اذا أطّلعَ احدٌ على سرٍّ من اسراره لا يَراه بعده ولا تحسب انه غائب عنك انما هو حاضر معك فعجبت من ذلك وانصرفت فاعلمت القاضيَ وشيخَ الاسلام بذلك فقالوا كذلك عادته مع مَنْ يأتي اليه من الغرباء ولا يعلم احد ما يَتَحَلّه من الاديان والذي ظننتُه احدَ اصحابه هو هو وأُخبِرْنا انه غاب عن هذه البلدة نحو خمسين سنةً ثم قدم عليها منذ سنة وأنّ السلطانَ والامراء والوزراء يأتونه زائرين فيعطيهم التُحَف على اقدارهم ويأتيه الفقراء كلّ يوم فيعطيهم ما تَيَسّرَ وليس بالغار الذي هو به ما يَقَعُ عليه البصر وأنّه يحدّث عن السنين الماضية ويذكر النبيّ صلعم ويقول لو كنتُ معه لنصرته ويذكر عمرَ بن الخطّاب

وعليّ بن ابي طالب باحسن الذكر ويثنّى عليهما ويلعن يزيدَ بن معاوية وحدّثوا عنه بأمور كثيرة وأخبرني بها الشيخ أَوْحَدُ الدين السِنْجاريّ وهو من العُلماء الصالحين وذوي الأموال الطائلة قال دخلتُ عليه في الغار فاخذ بيدي فخُيِّلَ لي اني في قصر عظيم وانه قاعد فيه على سرير وفوق رأسه التاج وحوله الوصائف الحسان والفواكه تتساقط هناك في الأنهار وتَخَيَّلْتُ أني أخذت تفّاحة لِآكُلَها فإذْ أنا بالغار بين يديه وهو يضحك فأصابني مرض شديد لازَمَني شُهورًا فلم أَعُدْ اليه وأهل تلك البلاد يعتقدون أنه مسلم لكن لم يرهُ أحدٌ يصلّي وأما الصيام فهو صائم أبدًا وقال لي القاضي ذكرتُ لهُ الصلاةَ بعض الأيّام فقال أتدري أنتِ ما أَصْنَعُ إنّ صلاتي غيرُ صلاتك وأخبارهُ كلها غريبة وبعد لقائه سافرت راجعًا الى مدينة الزيتون وبعد وصولي اليها بأيّامٍ وَصَلَ رسول القان بالجواب وأمر بحضوري لَدَيْه فسافرتُ عشرة أيّامٍ تتغدّى بقرية وتتعشّى بأخرى فوصلتُ الى مدينـــة قَنْجَنْفُو بفتح القاف وسكون النون وفتح الجيم وسكون النون وضمّ الفاء وواو مدينة كبيرة حسنة في فسيحٍ من الارض والبساتين مُحْدِقة بها فكأنها عَرْصَة دمشق فتلقانا بها المسلمون وقاضيهم وشيخُ الاسلام عندهم وخرج الينا أمير البلد وخُدّامه وضيف السلطان عندهم مُكْرَم فدخلت المدينةَ ولها اربعة اسوار وبلاد الصين على ما فيها من الحسن لم تكن تُعْجِبني بل كان خاطري شديد التغيّر بها

بسبب غلبة الكفر عليها ثم بعد أربعة أيّام وصلت الى مدينة بيرم قُطْلُو بباء موحدة وياء آخر الحروف وراء وميم وقاف مضموم وطاء مهملة مسكنة ولام مضموم وواو مدينة صغيرة يسكنها الصينيون وليس بها من المسلمين الاّ القليل * ثم ركبت النهر على العادة المذكورة فوصلت بعد سبعة عشر يومًا منها الى مدينة الخنسا واسمها على نحو اسم الخنسا الشاعرة ولا ادري أعربيّ هو أمْ وافق العربيّ وهذه المدينة أكبر مدينة رأيتُها على وجه الارض طولها مسيرة ثلاثة أيام يرحَل المسافر فيها وينزل وهي على ما ذكرناه من ترتيب عِمارة الصين كلّ احد له بستان وارض بها داره وهي مُنْقَسِمَة الى ستّ مدن على كل مدينة سُور ويحدِق بالجميع سورٌ واحد فاوّل مدينة منها يسكنها حُرّاس المدينة وأميرُهم حدّثني قاضي المسلمين بها انهم اثنا عشر الفا من عسكر القان وبِتْنا ليلة دخلناها في دار اميرهم والمدينة الثانية يسكنها اليهود والنصارى والترك عَبَدَةُ الشمس وهم كثيرون وأميرها من الصين بتنا عنده الليلة الثانية والمدينة الثالثة يسكنها المسلمون ومديتهم حسنة وأسواقها مُرَتَّبَة ترتيبَ بلاد المسلمين نزلنا بها بدار أولاد عثمان بن عفان المصري وكان احدَ التُجار الكبار اسْتَحْسَنَ هذه المدينةَ فاستَوْطَنَها وعُرِفَتْ بالنِسْبة اليه وأُورِثَ ذُرِّيَّتُه بها الجاه وهم على ما كان عليه ابوهم من الإيثار للفقراء وإعانة المحتاجين ولهم زاوِيَةٌ تعرف بالعثمانية حسنة العمارة لها الاوقاف الكثيرة وبها الصُوفية وبَنَى عثمان المذكور المسجدَ

الجامعَ بهذه المدينة وأَوْقَفَ عليهِ أَوْقافا عظيمة والمسلمون بها كثيرون أَقمتُ عندهم خمسة عشر يومًا فكُنَّا كلَّ يوم في دعوة جديدة ولا يزالون كلَّ يوم يركبون معنا للنُّزْهة والمدينة الرابعة دار الامارة وبها يسكن الامير الكبير قُرْطَيْ وهي احسن المدن الستّ يسكنها عبيد السلطان وخدّامه وعسكره ويشقّها ثلاثة انهار ومَنْ بلغ عُمْره ستين سنةً بالصين عُدَّ كالصبيان فلم تَجْرِ عليه الأَحْكام والشيوخ بالصين يُعَظَّمون تعظيما كثيرا ويقال لهم أَطا يعني الوالد والامير قُرْطَيْ بضم القاف وسكون الراء وفتح الطاء وسكون الياء آخر الحروف امير أُمرآء الصين وهو الذي أَعْجَبَتْه الفَرَجِيَّةُ واخذها منّي كما كان أَخْبَرَني اصحاب الشيخ جلال الدين لمّا أَلْبَسَنيها ووهبها للشيخ برهان الدين كما ذكرناه سابقا أضافني وكساني واحسن واجزل وعيّن لي المُؤْنَةَ وكان وَلَدُه يركب معي للنزهة في النهر والساتين بجَماعته وخوله وحَضَرَ ليلةً بمجلس الامير قرطي جماعة من المُشَعْوِذين وهم عبيد القان فقال الامير لكبيرهم أَرِنا من عجائبك فاخذ كُرَةً من الخشب مثقوبة وبها سُيور طوال فرمى بها في الهوى فارتفعت حتى غابت عن الابصار ونحن في وسط المجلس ولم يبق من السَّيْر المربوط بها الا اليسير فامر متعلّما له فتشبّث في السير وصعد عليه في الهوى الى أن غاب عن ابصارنا فدعا معلّمُه ثلاثا فلم يُجِبْه فاخذ بيده سِكّينا كالمُغْتاظ وتَعَلَّقَ بالسير الى ان غاب عن ابصارنا ثم رمى بيد الصبي

الى الارض ثمّ برجله ثمّ بجسده ثمّ برأسه ثمّ هبط وهو ينفخ وثيابه ملطّخة بالدم ثمّ قبّل الارض بين يدي الامير وكلّمه بالصيني فامره بشيء فاخذ اعضاء الصبي والصق بعضها ببعض ثم رفسه برجله فقام سويًّا فأُعجِبْتُ منه واخذني خفقان القلبِ كمثل ما اصابني بالهند عند رؤية الجوكه المتربّع في الهوى فسقوني دواءً أذهبَ عني ما وجدت وكان القاضي الى جانبي فقال لي والله ما كان من صعود ولا هبوط ولا قطع ولا وصل وانما هي الشعوذة ثمّ دخلنا المدينة الخامسة وهي اكبر المدن يسكنها عامّة الناس من الصينيين وبها الحُذّاق في الصنائع وبها

Τὸ ἐνταῦθα μνημονευόμενον διηγήματιον ἀπαντᾷ ἐν τῇ περιοδείᾳ τῆς Ἰνδίας (Lee σ. 161 κ. ἑ.) ἔχον οὕτως: وقد بعث اليّ السلطان مرّة فحضرت اليه وعنده بعض خواصّه ورجلان من هذه الطائفة الجوكية وهم يلتحفون بالملاحف ويُغطّون رؤسهم لانهم يتقونها بالرماد كما تتقي الناس آباطَهم فامرني السلطان بالجلوس فجلست وقال لها انّ هذا العربيّ من بلاد بعيدة فأَرِيَاه ما لم يَرَ فقالا نعم فتربّع احدها ثمّ ارتفع عن الارض حتّى صار في الهوى فوقنا متربّعا فتعجبت منه وادركني الوهم فسقطت الى الارض فامر السلطان ان اسقى دواء عنده فأَفَقْتُ وقعدت وهو على حاله متربّع فاخذ صاحبه نعلا له وضرب الارض كالمغتاظ فصعدت النعل الى ان صارت فوق عنق المتربع وجعلت تضرب في عنقه وهو ينزل قليلا قليلا حتى صار معنا فقال لي السلطان انّ المتربع هو تلميذ صاحب النعل ثم قال لولا ان أخاف على عقلك لامرتهم ان يأتوا باعظم من ذلك *

تصنع الثياب الخنساوية العجيبة ومن عجيب ما يصنع بها اطباق تصنع من القصب وقد الصقت قِطَعُهُ أَبْدَعَ إِلْصاقٍ وذُهِنَتْ بِصِبْغٍ احمر منقوش مشرَّق يكون العشرة منها واحد في واحد ولها غِطاء كاحدها يجمعها ومن غريب امرها أَنْ تَقَعَ من العلوّ فلا تنكسرَ ويجعل فيها الطعام السخن فلا يتغيّر صبغها وتجلب الى الهند وخراسان وسائر البلاد ولمّا دخلنا هذه المدينةَ بِتْنا ليلةً في ضيافة اميرها ثمّ دخلنا المدينة السادسة ويسكنها البحريّة والصيّادون والنجّارون وكان القان الاعظم جمع الجيوش مائة فَوْجٍ كل فوج عشرة الاف فارس واميرهم يسمّى امير طومان وخواصّ السلطان واهل دَخْلَتِهِ خمسون الفا والرجّالةُ معه خمسمائة الف رجل وتخالفت عليه أُمراؤُه فاتفقوا على خلعه لانه كان غيّر احكام (*) اليساق التي وضعها تنكيزخان جدّهم الذي اخرب بلاد المسلمين فمضوا لابن عمّه القائم عليه وكتبوا للقان ان يخلع نفسَه وتكون مدينة الخنسا إِقْطاعًا لـه فأبى ذلك وقاتلهم فانهزم وقُتِل وبعد أيّام من وصولنا لحضرته ورد الخبر بذلك فضُرِبت الطبول وقام مَوْسِمُ آلِهِ واضطرب مدّةَ شهر ثم جيء بالقان المقتول ونحو المائة من المقتولين من بني عمّه واقاربه وخواصّه فحُفِرَ للقان نَاوُوسٌ عظيم وهو بيت تحت الارض

(*) Ετ. γρ. السياق, αλλ' ὁρ. Lee σ, 91 σημ.

وفُرِشَ باحسن الفرش وجُعل فيه القان بسلاحه وجعل ما كان معه من اواني الذهب والفضّة في داره وجعل معه اربع من الجواري وستة من خواصّ المماليك ومعهم اواني الشراب وبُنِيَ باب البيت عليهم وجعل فوقه التراب حتّى صار كالتلّ العظيم ثمّ جاؤا باربعـــة افراس أجْرَوْها عند قبره حتّى وَقَفَتْ ونصبوا خشبة على القبر وعلّقوها عليها بعد ان ادخلوا في دبر كلّ فرس خشبة حتى خرجت من فمها وجُعل اقارب القان المقتولون في نواويس ومعهم سلاحهم واواني دورهم وصُلبوا على قبور كبارهم وكانوا عشرة ثلاثة من الخيل على كلّ قوب (*) وعلى قبور الباقين فرسًا فرسًا وكان هذا اليوم يومًا مشهودًا لم تتخلّف عنه احد من الرجال والنساء والمسلمين والكفّار وقد لبسوا اجمعون ثياب العزاء وهي الطيالسة البيض للكفار والثياب البيض للمسلمين وقام خواتين القان وجواريه على قبره اربعين يوما وبعضهنّ يزيد الى السنة وهذه الافعال لا أَذْكُرُ ان أمّة تفعلها سواهم فان كفار الهنود يحرقون موتاهم وسواهم يدفنون الميّت ولا يجعلون معه احدًا لكن اخبرني الثقات ان الكفار ببلاد السودان اذا مات ملكهم صنعوا له ناووسًا وادخلوا معه فيه خواصّه وخدّامه وثلاثين من ابنـــاء كبارهم وبناتهم بعد ان يكسّروا ايديهم وارجلهم ويجعلون معهم اواني الشراب ولمّا قُتل القان واستولى على المُلْك ابن عمّه فيروز اختار ان تكون حضرته مدينـــة قَرَاقُرُم بفتح القاف الاوّل والراء وضمّ

(*) Βέλτιον قبر.

الثاني وضمّ الراء الثانية وميم لقربها من بلاد بني عمه ملوك تركستان وما وراء النهر ثمّ تخالفت عليه الامراء ممن لم يحضر قتل القان وقطعوا الطرق وعظمت الفِتَن ولمّا وقع الخلاف وتسعّرت الفِتَن اشار عليّ الشيخ برهان الدين وسواه أن أعود قبل ان تتمكن الفتن ودخلوا معي لنائب السلطان فيروز فبعث معي جماعة من اصحابه وكتب لي بالضيافة فانحدرت راجعًا في النهر الى مدينة الخنسا ثمّ الى مدينة قنجنفو ثمّ الى مدينة الزيتون *

VI.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

1. ΕΛ-ΟΥΣΙΟΥΤΙ.

Α. ΚΑΤΑΚΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΥΠΟ ΤΩΝ ΜΩΑΜΕΘΑΝΩΝ.

(Β. = Κώδ. Βερολ. Γ. = Κώδ. Γοθαν. Χ. = Κώδ. Χαμμερι.)

* ذِكْرُ فَتْحِ مِصْرَ فِي خِلَافَةِ عُمَرَ بْنِ ٱلْخَطَّابِ *

قَالَ ٱبْنُ عَبْدِ ٱلْحَكَمِ رضه حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ٱبْنُ لَهِيعَةَ عَنْ عُبَيْدِ ٱللهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ وَعَيَّاشُ بْنُ عَبَّاسٍ(1 ٱلْقِتْبَانِيُّ وَغَيْرُهُمَا

---

1) Ετ. γρ. القَيْتَانيّ.

يَزِيدُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ قَالُوا لَمَّا كَانَتْ سَنَةُ ثَمَانِ عَشْرَةَ (2 وَقَدِمَ عُمَرُ
ٱبْنُ ٱلْخَطَّابِ ٱلْجَابِيَةَ (3 قَامَ إِلَيْهِ عَمْرُو بْنُ (4 ٱلْعَاصِي فَخَلَا بِهِ فَقَالَ يَا
أَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱئْذَنْ لِي أَنْ أَسِيرَ إِلَى أَرْضِ مِصْرَ وَحَرَّضَهُ عَلَيْهَا وَقَالَ إِنَّكَ
إِنْ فَتَحْتَهَا كَانَتْ قُوَّةً لِلْمُسْلِمِينَ وَعَوْنًا لَهُمْ وَهِيَ أَكْثَرُ ٱلْأَرْضِ أَمْوَالًا وَأَعْجَزُهَا
عَنِ ٱلْقِتَالِ وَٱلْحَرْبِ فَتَخَوَّفَ عُمَرُ بْنُ ٱلْخَطَّابِ رضه (5 عَلَى ٱلْمُسْلِمِينَ وَكَرِهَ
ذٰلِكَ فَلَمْ يَزَلْ عَمْرٌو يُعَظِّمُ أَمْرَهَا عِنْدَ عُمَرَ وَيُخَبِّرُهُ بِحَالِهَا وَيَهُونُ عَلَيْهِ
فَتْحَهَا حَتَّى (6 رَكَنَ لِذٰلِكَ عُمَرُ فَعَقَدَ لَهُ عَلَى أَرْبَعَةِ آلَافِ رَجُلٍ كُلُّهُمْ
مِنْ (7 عَكٍّ وَيُقَالُ عَلَى ثَلَاثَةِ آلَافٍ وَخَمْسِمِائَةٍ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ سِرْ وَأَنَا
مُسْتَخِيرُ ٱللهِ تَعَالَى فِي مَسِيرِكَ وَسَيَأْتِيكَ كِتَابِي سَرِيعًا إِنْ شَاءَ ٱللهُ تَعَالَى فَإِنْ
أَدْرَكَكَ كِتَابِي آمُرُكَ فِيهِ بِٱلِٱنْصِرَافِ عَنْ مِصْرَ قَبْلَ أَنْ تَدْخُلَهَا أَوْ شَيْئًا
مِنْ أَرْضِهَا فَٱنْصَرِفْ وَإِنْ أَنْتَ دَخَلْتَهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكَ كِتَابِي فَٱمْضِ
لِوَجْهِكَ وَٱسْتَعِنْ بِٱللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَٱسْتَنْصِرْهُ فَسَارَ عَمْرُو بْنُ ٱلْعَاصِي مِنْ
جَوْفِ ٱللَّيْلِ وَلَمْ يَشْعُرْ بِهِ أَحَدٌ مِنَ ٱلنَّاسِ وَٱسْتَخَارَ عُمَرُ ٱللهَ فَكَأَنَّهُ
تَخَوَّفَ عَلَى ٱلْمُسْلِمِينَ (8 فِي وُجْهَتِهِمْ تِلْكَ فَكَتَبَ إِلَى عَمْرِو بْنِ ٱلْعَاصِي
أَنْ يَنْصَرِفَ بِمَنْ مَعَهُ مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ فَأَدْرَكَ ٱلْكِتَابُ عَمْرًا وَهُوَ بِرَفَحَ فَتَخَوَّفَ

---

2) وفد Γ. — 3) فقام X. — 4) العاص B. X. — 5) Τὰς λέξεις على عند عمرو . — παραλείπει ὁ B. καὶ ἔπειτα ἔχει عمرو فلم يزل عمرو وكره ذلك
6) زكن لذلك عمرو B. — 7) عد B. — 8) في وجههم ذلك Γ. X.

عَمْرٌو إِنْ هُوَ أَخَذَ ٱلْكِتَابَ وَفَتَحَهُ أَنْ يَجِدَ فِيهِ ٱلِٱنْصِرَافَ كَمَا عَهِدَ إِلَيْهِ
عُمَرُ رضه فَلَمْ يَأْخُذِ ٱلْكِتَابَ مِنَ ٱلرَّسُولِ وَدَافَعَهُ وَسَارَ كَمَا هُوَ حَتَّى نَزَلَ
قَرْيَةً فِيمَا بَيْنَ رَفَحَ وَٱلْعَرِيشِ فَسَأَلَ عَنْهَا فَقِيلَ إِنَّهَا (9 مِنْ مِصْرَ فَدَعَا
بِٱلْكِتَابِ فَقَرَأَهُ عَلَى ٱلْمُسْلِمِينَ فَقَالَ عَمْرٌو لِمَنْ مَعَهُ أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنَّ هٰذِهِ
ٱلْقَرْيَةَ مِنْ مِصْرَ قَالُوا بَلَى قَالَ فَإِنَّ أَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَهِدَ إِلَيَّ وَأَمَرَنِي إِنْ
لَحِقَنِي كِتَابُهُ وَلَمْ أَدْخُلْ أَرْضَ مِصْرَ أَنْ أَرْجِعَ وَإِنْ لَمْ يَلْحَقْنِي كِتَابُهُ حَتَّى
دَخَلْنَا أَرْضَ مِصْرَ (10 فَسِيرُوا وَٱمْضُوا عَلَى بَرَكَةِ ٱللهِ تَعَالَى فَتَقَدَّمَ عَمْرُو
ٱبْنُ ٱلْعَاصِي فَلَمَّا بَلَغَ ٱلْمُقَوْقِسَ قُدُومُ عَمْرٍو تَوَجَّهَ إِلَى ٱلْفُسْطَاطِ فَكَانَ
يُجَهِّزُ (11 عَلَى عَمْرٍو ٱلْجُيُوشَ فَكَانَ أَوَّلُ مَوْضِعٍ قُوتِلَ فِيهِ ٱلْفَرَمَا فَاتَلَتْهُ
ٱلرُّومُ قِتَالاً شَدِيدًا نَحْوًا مِنْ شَهْرٍ ثُمَّ فَتَحَ ٱللهُ عَلَى يَدَيْهِ وَكَانَ
بِٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ أُسْقُفٌ لِلْقِبْطِ يُقَالُ لَهُ أَبُو (12 مِيَامِينَ فَلَمَّا بَلَغَهُ قُدُومُ عَمْرٍو
ٱبْنِ ٱلْعَاصِي كَتَبَ إِلَى ٱلْقِبْطِ يُعْلِمُهُمْ أَنَّهُ لَا (13 يَكُونُ لِلرُّومِ دَوْلَةٌ وَأَنَّ
مُلْكَهُمْ قَدِ ٱنْقَطَعَ وَيَأْمُرُهُمْ بِتَلَقِّي عَمْرٍو فَيُقَالُ أَنَّ ٱلْقِبْطَ ٱلَّذِينَ كَانُوا
بِٱلْفَرَمَا كَانُوا يَوْمَئِذٍ لِعَمْرٍو أَعْوَانًا ثُمَّ تَوَجَّهَ عَمْرٌو لَا يُدَافِعُ إِلَّا بِٱلْأَمْرِ
ٱلْخَفِيفِ حَتَّى نَزَلَ ٱلْقَوَاصِرَ فَنَزَلَ وَمَنْ مَعَهُ فَقَالَ بَعْضُ ٱلْقِبْطِ لِبَعْضٍ أَلَا
تَعْجَبُونَ مِنْ هٰؤُلَاءِ ٱلْقَوْمِ يُقْدِمُونَ عَلَى (14 جُمُوعِ ٱلرُّومِ وَإِنَّمَا هُمْ فِي قِلَّةٍ
مِنَ ٱلنَّاسِ (15 فَأَجَابَهُمْ رَجُلٌ آخَرُ مِنْهُمْ إِنَّ هٰؤُلَاءِ ٱلْقَوْمَ لَا يَتَوَجَّهُونَ إِلَى

9) Ὁ Β. παραλείπει τὸ من. — 10) نسير B. — 11) الى B. — 12) امامين B. — 13) يقوم Γ. — 14) جميع Γ. — 15) فاجابه Γ.

أَحَدٍ إِلَّا ظَهَرُوا عَلَيْهِ حَتَّى يَقْتُلُوا (16 خَيْرَهُمْ فَتَقَدَّمَ عَمْرٌو (17 حَتَّى أَتَى
بِلْبَيْسَ فَقَاتَلُوهُ بِهَا نَحْوًا مِنْ شَهْرٍ حَتَّى فَتَحَ ٱللهُ عَلَيْهِ ثُمَّ مَضَى لَا يُدَافِعُ
إِلَّا بِٱلْأَمْرِ ٱلْخَفِيفِ حَتَّى أَتَى أُمَّ دُنَيْنٍ فَقَاتَلُوهُ بِهَا قِتَالًا شَدِيدًا وَأَبْطَأَ
عَلَيْهِ ٱلْفَتْحُ فَكَتَبَ إِلَى عُمَرَ يَسْتَمِدُّهُ فَأَمَدَّهُ بِأَرْبَعَةِ آلَافٍ [(18 ثم] (19 تَمَامِ
ثَمَانِيَةِ آلَافٍ فَسَارَ عَمْرٌو بِمَنْ مَعَهُ حَتَّى (20 نَزَلَ عَلَى ٱلْحِصْنِ (21 فَحَاصَرَهُمْ
بِٱلْقَصْرِ ٱلَّذِي يُقَالُ لَهُ (22 بَابُ ٱلْيُونِ حِينًا وَقَاتَلَهُمْ قِتَالًا شَدِيدًا
يُصَبِّحُهُمْ وَيُمَسِّيهِمْ فَلَمَّا أَبْطَأَ عَلَيْهِ ٱلْفَتْحُ كَتَبَ إِلَى عُمَرَ يَسْتَمِدُّهُ فَأَمَدَّهُ
عُمَرُ بِأَرْبَعَةِ آلَافِ رَجُلٍ عَلَى كُلِّ أَلْفِ رَجُلٍ مِنْهُمْ رَجُلٌ وَكَتَبَ إِلَيْهِ إِنِّي
قَدْ أَمْدَدْتُكَ بِأَرْبَعَةِ آلَافِ رَجُلٍ مِنْهُمْ (* رَجُلٌ مَقَامَ (23 ٱلْأَلْفِ ٱلزُّبَيْرُ بْنُ
ٱلْعَوَّامِ وَٱلْمِقْدَادُ بْنُ ٱلْأَسْوَدِ وَعُبَادَةُ بْنُ ٱلصَّامِتِ وَمَسْلَمَةُ بْنُ مَخْلَدٍ وَٱعْلَمْ
أَنَّ مَعَكَ (24 ٱثْنَيْ عَشَرَ أَلْفًا وَلَا يُغْلَبُ (25 ٱثْنَا عَشَرَ أَلْفًا مِنْ قِلَّةٍ وَكَانُوا
قَدْ خَنْدَقُوا حَوْلَ حِصْنِهِمْ وَجَعَلُوا لِلْخَنْدَقِ أَبْوَابًا وَجَعَلُوا سِكَكَ
ٱلْحَدِيدِ (26 مُوتَدَةً بِأَفْنِيَةِ ٱلْأَبْوَابِ فَلَمَّا قَدِمَ ٱلْمَدَدُ عَلَى عَمْرِو بْنِ ٱلْعَاصِي
أَلَحَّ عَلَى ٱلْقَصْرِ وَوَضَعَ عَلَيْهِ ٱلْمَنْجَنِيقَ وَكَانَ عَلَى ٱلْقَصْرِ رَجُلٌ مِنَ ٱلرُّومِ

16) خيارهم X. عن اخرهم Γ. — 17) Ἐνταῦθα ὁ Γ. καὶ ὁ X. προστιθεῖσι لا يدافع الا بالامر الخفيف. — 18) Τὸ ثم φαίνεται ὅτι προῆλθεν ἐκ τῶν ἀρχικῶν γραμμάτων τῆς ἑπομένης λέξεως· ἀντ' αὐτοῦ δὲ ὁ B. καὶ Γ. ἔχουσιν الى 19) مصام B. — 20) لوا Γ. — 21) فحاربهم B. — 22) باب ليون X. — *) Ἡ συνέχεια τοῦ λόγου ἀπαιτεῖ τὴν ἐπανάληψιν τῶν λέξεων عَلَى كُلِّ أَلْفِ رَجُلٍ — 23) آلاف B. Γ. — 24) اثنا X. — 25) اثني B. اثنى Γ. — 26) موبده B.

يُقَالُ لَهُ (27 ٱلْأَعْيَرِجُ وَالِيًا عَلَيْهِ وَكَانَ تَحْتَ ٱلْمَقْوَقِسِ وَدَخَلَ عَمْرٌو إِلَى
صَاحِبِ ٱلْحِصْنِ فَتَنَاظَرَا فِي شَيْءٍ مِمَّا هُمْ فِيهِ فَقَالَ أَخْرُجُ وَأَسْتَشِيرُ
(28 أَصْحَابِي وَقَدْ كَانَ صَاحِبُ ٱلْحِصْنِ أَوْصَى ٱلَّذِي عَلَى ٱلْبَابِ إِذَا مَرَّ بِهِ
عَمْرٌو أَنْ يُلْقِيَ عَلَيْهِ صَخْرَةً (29 فَيَقْتُلَهُ فَمَرَّ عَمْرٌو وَهُوَ يُرِيدُ ٱلْخُرُوجَ
بِرَجُلٍ مِنَ ٱلْعَرَبِ فَقَالَ لَهُ قَدْ دَخَلْتَ فَٱنْظُرْ كَيْفَ تَخْرُجُ فَرَجَعَ عَمْرٌو
إِلَى صَاحِبِ ٱلْحِصْنِ فَقَالَ لَهُ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ آتِيَكَ بِنَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِي حَتَّى يَسْمَعُوا
مِنْكَ مِثْلَ ٱلَّذِي سَمِعْتُ فَقَالَ ٱلْعِلْجُ فِي نَفْسِهِ قَتْلُ جَمَاعَةٍ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ
قَتْلِ وَاحِدٍ وَأَرْسَلَ إِلَى ٱلَّذِي كَانَ أَمَرَهُ بِهِ مِنْ قَتْلِ عَمْرٍو أَنْ لَا (30 يَتَعَرَّضَ
لَهُ رَجَاءَ أَنْ يَأْتِيَهُ بِأَصْحَابِهِ فَيَقْتُلَهُمْ وَخَرَجَ عَمْرٌو فَلَمَّا أَبْطَأَ ٱلْفَتْحُ عَلَى
عَمْرٍو قَالَ ٱلزُّبَيْرُ رضه إِنِّي أَهَبُ نَفْسِي لِلّٰهِ تَعَالَى أَرْجُو (31 أَنْ يَفْتَحَ ٱللّٰهُ
بِذٰلِكَ عَلَى ٱلْمُسْلِمِينَ فَوَضَعَ سُلَّمًا إِلَى جَانِبِ ٱلْحِصْنِ مِنْ نَاحِيَةِ سُوقِ
ٱلْحَمَامِ ثُمَّ صَعِدَ وَأَمَرَهُمْ إِذَا سَمِعُوا تَكْبِيرَهُ أَنْ يُجِيبُوهُ جَمِيعًا فَمَا شَعَرُوا
إِلَّا وَٱلزُّبَيْرُ عَلَى رَأْسِ ٱلْحِصْنِ يُكَبِّرُ وَمَعَهُ ٱلسَّيْفُ وَتَحَامَلَ ٱلنَّاسُ عَلَى ٱلسُّلَّمِ
حَتَّى نَهَاهُمْ عَمْرٌو رضه خَوْفًا مِنْ أَنْ يَنْكَسِرَ فَلَمَّا ٱقْتَحَمَ ٱلزُّبَيْرُ وَتَبِعَهُ
مَنْ تَبِعَهُ وَكَبَّرَ وَكَبَّرَ مَنْ مَعَهُ وَأَجَابَهُمُ ٱلْمُسْلِمُونَ مِنْ خَارِجٍ لَمْ يَشُكَّ
أَهْلُ ٱلْحِصْنِ أَنَّ ٱلْعَرَبَ قَدِ ٱقْتَحَمُوا جَمِيعًا فَهَرَبُوا فَعَمَدَ ٱلزُّبَيْرُ وَأَصْحَابُهُ

---

27) Ἐνταῦθα καὶ ἐν τοῖς ἑπομένοις οἱ Γ. Χ. ἔχουσιν الأعرج. — 28) اصحابك B. — 29) فتقتله X. — 30) يَعْرُضَ B. Γ. — 31) ὁ Γ. προσίθησι بذلك.

إِلَى بَابِ ٱلْحِصْنِ فَفَتَحُوهُ وَٱقْتَحَمَ ٱلْمُسْلِمُونَ ٱلْحِصْنَ فَلَمَّا خَافَ ٱلْمُقَوْقِسُ
عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ مَعَهُ فِي حِينَئِذٍ سَأَلَ عَمْرَو بْنَ ٱلْعَاصِي ٱلصُّلْحَ وَدَعَاهُ إِلَيْهِ
عَلَى أَنْ يَفْرِضَ لِلْعَرَبِ عَلَى ٱلْقِبْطِ دِينَارَيْنِ دِينَارَيْنِ عَلَى كُلِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ
فَأَجَابَهُ عَمْرٌو إِلَى ذٰلِكَ. قَالَ ٱللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ رضه وَكَانَ مُكْثُهُمْ عَلَى بَابِ
ٱلْقَصْرِ حَتَّى فَتَحُوهُ سَبْعَةَ أَشْهُرٍ قَالَ ٱبْنُ عَبْدِ ٱلْحَكَمِ رَحِمَهُ ٱللهُ تَعَالَى
وَحَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ نَجِيحٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ
وَخَالِدِ بْنِ (32 حُمَيْدٍ قَالَا حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ جَمَاعَةٍ مِنَ ٱلتَّابِعِينَ
بَعْضُهُمْ يَزِيدُ عَلَى بَعْضٍ أَنَّ ٱلْمُسْلِمِينَ لَمَّا (33 حَاصَرُوا بَابَ ٱلْيُونِ وَكَانَ
بِهِ جَمَاعَةٌ مِنَ ٱلرُّومِ وَأَكَابِرِ ٱلْقِبْطِ وَرُؤَسَائِهِمْ وَعَلَيْهِمِ ٱلْمُقَوْقِسُ فَقَاتَلُوهُمْ
(34 بِهِ شَهْرًا فَلَمَّا رَأَى ٱلْقَوْمُ ٱلْجِدَّ مِنْهُمْ عَلَى فَتْحِهِ وَٱلْحِرْصَ وَرَأَوْا مِنْ
صَبْرِهِمْ عَلَى ٱلْقِتَالِ وَرَغْبَتِهِمْ فِيهِ خَافُوا أَنْ يَظْهَرُوا فَتَنَحَّى ٱلْمُقَوْقِسُ وَجَمَاعَةٌ
مِنْ أَكَابِرِ ٱلْقِبْطِ وَخَرَجُوا مِنْ بَابِ ٱلْقَصْرِ ٱلْقِبْلِيِّ (35 وَدُونَهُمْ جَمَاعَةٌ يُقَاتِلُونَ
ٱلْعَرَبَ فَلَحِقُوا بِٱلْجَزِيرَةِ وَأَمَرُوا بِقَطْعِ ٱلْجِسْرِ وَذٰلِكَ فِي جَرْيِ ٱلنِّيلِ وَتَخَلَّفَ
ٱلْأُعَيْرِجُ فِي ٱلْحِصْنِ بَعْدَ ٱلْمُقَوْقِسِ فَلَمَّا خَافَ فَتْحَ ٱلْحِصْنِ رَكِبَ هُوَ وَأَهْلُ
ٱلْقُوَّةِ وَٱلشَّرَفِ وَكَانَتْ سُفُنُهُمْ مُلْصَقَةً بِٱلْحِصْنِ ثُمَّ لَحِقُوا ٱلْمُقَوْقِسَ بِٱلْجَزِيرَةِ
فَأَرْسَلَ ٱلْمُقَوْقِسُ إِلَى عَمْرِو بْنِ ٱلْعَاصِي إِنَّكُمْ قَوْمٌ قَدْ وَلَجْتُمْ فِي بِلَادِنَا
وَٱجْتَمَعْتُمْ عَلَى قِتَالِنَا وَطَالَ مُقَامُكُمْ فِي أَرْضِنَا وَإِنَّمَا أَنْتُمْ عُصْبَةٌ يَسِيرَةٌ وَقَدْ

---

32) يزيد X. — 33) حضروا X. حصروا Γ. — 34) بها Γ. X. —
35) وورام X.

أَظَلَّتْكُمُ ٱلرُّومُ وَجَهَّزُوا إِلَيْكُمْ بِأَنْفُسِهِمْ وَمَعَهُمْ مِنَ ٱلْعِدَّةِ وَٱلسِّلَاحِ وَقَدْ (36 أَحَاطَكُمْ هٰذَا ٱلنِّيلُ وَإِنَّمَا أَنْتُمْ أُسَارَى فِي أَيْدِينَا فَٱبْعَثُوا إِلَيْنَا رِجَالًا مِنْكُمْ نَسْمَعْ مِنْ كَلَامِهِمْ فَلَعَلَّهُ أَنْ يَأْتِيَ ٱلْأَمْرُ فِيمَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ عَلَى مَا تُحِبُّونَ وَنُحِبُّ وَيَنْقَطِعَ عَنَّا وَعَنْكُمْ هٰذَا ٱلْقِتَالُ قَبْلَ أَنْ (37 يَغْشَاكُمْ جُمُوعُ ٱلرُّومِ فَلَا يَنْفَعَنَا ٱلْكَلَامُ وَلَا تَقْدِرَ عَلَيْهِ وَلَعَلَّكُمْ أَنْ (38 تَنْدَمُوا إِنْ كَانَ ٱلْأَمْرُ مُخَالِفًا لِظَنِّكُمْ وَرَجَائِكُمْ فَٱبْعَثُوا إِلَيْنَا رِجَالًا مِنْ أَصْحَابِكُمْ نُعَامِلُهُمْ عَلَى مَا نَرْضَى نَحْنُ وَهُمْ بِهِ مِنْ (39 شَيْءٍ فَلَمَّا أَتَتْ عَمْرَو بْنَ ٱلْعَاصِي رُسُلُ ٱلْمُقَوْقِسِ حَبَسَهُمْ عِنْدَهُ يَوْمَيْنِ وَلَيْلَتَيْنِ حَتَّى خَافَ عَلَيْهِمِ ٱلْمُقَوْقِسُ فَقَالَ أَتَرَوْنَ أَنَّهُمْ يَقْتُلُونَ ٱلرُّسُلَ وَيَحْبِسُونَهُمْ وَيَسْتَحِلُّونَ ذٰلِكَ فِي دِينِهِمْ وَإِنَّمَا أَرَادَ عَمْرٌو بِذٰلِكَ أَنْ يَرَوْا حَالَ ٱلْمُسْلِمِينَ فَرَدَّ عَلَيْهِمْ عَمْرٌو مَعَ رُسُلِهِ إِنَّهُ لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ إِلَّا إِحْدَى ثَلَاثِ خِصَالٍ أَمَّا إِنْ دَخَلْتُمْ فِي ٱلْإِسْلَامِ فَكُنْتُمْ إِخْوَانَنَا وَكَانَ لَكُمْ مَا لَنَا (40 وَإِنْ أَبَيْتُمْ فَأَعْطَيْتُمُ ٱلْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَأَنْتُمْ صَاغِرُونَ وَأَمَّا إِنْ جَاهَدْنَاكُمْ بِٱلصَّبْرِ وَٱلْقِتَالِ حَتَّى يَحْكُمَ ٱللّٰهُ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ (41 وَهُوَ خَيْرُ ٱلْحَاكِمِينَ فَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُ ٱلْمُقَوْقِسِ

---

36) احاط بكم X. — 37) تغشاكم B. يغشانا و يغشاكم Γ. — 38) تبدوا X. — 39) مشي X. — 40) Ὁ Γ. προστίθ. وعليكم ما علينا. — 41) Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ τῶν μὲν δύο πρώτων ὑποθετικῶν λόγων امّا ان دخلتم κλ. καὶ ان ابيتم κλ. αἱ ἀποδόσεις εἰσάγονται διὰ τοῦ ف, ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ ἐν τῇ προτάσει اما, οὐδαμῶς καταργȣμένης τῆς μελλοντικῆς ἐπιρροῆς τῆς σημασίας τοῦ إِنْ ἐπὶ τοῦ ἀορίςȣ τῆς ἀποδόσεως. Ἡ δὲ τρίτη ὑπόθεσις واما ان جاهدناكم κλ. μένει ἀν-ανταπόδοτος χάριν μείζονος ἐμφάσεως (للتعظيم والتهويل) καὶ κάλλȣς ῥητορικοῦ.

إِلَيْهِ قَالَ كَيْفَ رَأَيْتُمُوهُمْ قَالُوا رَأَيْنَا قَوْمًا ٱلْمَوْتُ أَحَبُّ (42 إِلَى أَحَدِهِمْ
مِنَ ٱلْحَيَاةِ وَٱلتَّوَاضُعُ أَحَبُّ (43 إِلَيْهِ مِنَ ٱلرِّفْعَةِ لَيْسَ لِأَحَدِهِمْ فِي ٱلدُّنْيَا
رَغْبَةٌ وَلَا نَهْمَةٌ وَإِنَّمَا جُلُوسُهُمْ عَلَى ٱلتُّرَابِ وَأَكْلُهُمْ عَلَى رُكَبِهِمْ وَأَمِيرُهُمْ
كَوَاحِدٍ مِنْهُمْ مَا (44 يُعْرَفُ رَفِيعُهُمْ مِنْ وَضِيعِهِمْ وَلَا ٱلسَّيِّدُ فِيهِمْ مِنَ
ٱلْعَبْدِ وَإِذَا حَضَرَتِ ٱلصَّلَاةُ لَمْ تَتَخَلَّفْ عَنْهَا مِنْهُمْ أَحَدٌ يَغْسِلُونَ
أَطْرَافَهُمْ بِٱلْمَاءِ وَيَتَخَشَّعُونَ فِي صَلَاتِهِمْ فَقَالَ عِنْدَ ذٰلِكَ ٱلْمُقَوْقِسُ وَٱلَّذِي
يُحْلَفُ بِهِ لَوْ أَنَّ هٰؤُلَاءِ ٱسْتَقْبَلُوا ٱلْجِبَالَ لَأَزَالُوهَا وَمَا (45 يَقْوَى عَلَى قِتَالِ
هٰؤُلَاءِ أَحَدٌ وَلَئِنْ لَمْ نَغْتَنِمْ صُلْحَهُمُ ٱلْيَوْمَ وَهُمْ مَحْصُورُونَ بِهٰذَا ٱلنِّيلِ لَمْ
يُجِيبُونَا بَعْدَ ٱلْيَوْمِ إِذَا أَمْكَنَتْهُمُ ٱلْأَرْضُ وَقَوُوا عَلَى ٱلْخُرُوجِ مِنْ مَوْضِعِهِمْ
فَرَدَّ إِلَيْهِمِ ٱلْمُقَوْقِسُ رُسُلَهُ (46 ٱبْعَثُوا إِلَيْنَا رُسُلًا مِنْكُمْ نُعَامِلْهُمْ وَنَتَدَاعَ نَحْنُ
وَهُمْ إِلَى مَا عَسَاهُ أَنْ يَكُونَ فِيهِ ٱلصَّلَاحُ لَنَا وَلَكُمْ فَبَعَثَ عَمْرُو بْنُ ٱلْعَاصِي
رضه عَشَرَةَ نَفَرٍ أَحَدُهُمْ عُبَادَةُ بْنُ ٱلصَّامِتِ وَهُوَ أَحَدُ مَنْ أَدْرَكَ ٱلْإِسْلَامَ
مِنَ ٱلْعَرَبِ وَطُولُهُ عَشَرَةُ أَشْبَارٍ وَأَمَرَهُ عَمْرٌو أَنْ (47 يَكُونَ مُتَكَلِّمَ ٱلْقَوْمِ وَأَنْ
لَا يُجِيبَهُمْ إِلَى شَيْءٍ دَعَوْهُ إِلَيْهِ إِلَّا إِلَى إِحْدَى هٰذِهِ ٱلثَّلَاثِ خِصَالٍ فَإِنَّ
أَمِيرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ قَدْ تَقَدَّمَ إِلَيَّ فِي ذٰلِكَ وَأَمَرَنِي أَنْ لَا أَقْبَلَ شَيْئًا سِوَى
خَصْلَةٍ مِنْ هٰذِهِ ٱلثَّلَاثِ خِصَالٍ وَكَانَ عُبَادَةُ بْنُ ٱلصَّامِتِ أَسْوَدَ فَلَمَّا رَكِبُوا

---

42) Ὁ Γ. ἐν μὲν τῷ κειμένῳ ἔχει اليهم , ἐν δὲ τῷ περιθωρίῳ τὴν ἡμετέραν γραφήν. — 43) اليهم Γ. — 44) بغرق X. — 45) Ὁ X. ἔχει نقوى παραλείπων τὸ احد. 46) Ὁ X. προστίθ. ان — 47) يتكلّم مع القوم Γ.

ٱلسُّفُنَ إِلَى ٱلْمُقَوْقِسِ وَدَخَلُوا عَلَيْهِ تَقَدَّمَ عُبَادَةُ بْنُ ٱلصَّامِتِ فَهَابَهُ ٱلْمُقَوْقِسُ لِسَوَادِهِ فَقَالَ نَحُّوا عَنِّي هٰذَا ٱلْأَسْوَدَ وَقَدِّمُوا غَيْرَهُ يُكَلِّمْنِي فَقَالُوا إِنَّ هٰذَا ٱلْأَسْوَدَ أَفْضَلُنَا رَأْيًا وَعِلْمًا وَهُوَ سَيِّدُنَا وَخَيْرُنَا وَٱلْمُقَدَّمُ عَلَيْنَا (48 وَإِنَّمَا نَرْجِعُ جَمِيعًا إِلَى قَوْلِهِ وَرَأْيِهِ وَقَدْ أَمَرَهُ ٱلْأَمِيرُ دُونَنَا بِمَا أَمَرَهُ بِهِ فَقَالَ ٱلْمُقَوْقِسُ لِعُبَادَةَ تَقَدَّمْ يَا أَسْوَدُ وَكَلِّمْنِي بِرِفْقٍ فَإِنِّي (49 أَهَابُ سَوَادَكَ وَإِنِ (50 أَشْتَدَّ كَلَامُكَ عَلَيَّ ٱزْدَدْتُ لِذٰلِكَ (51 هَيْبَةً فَتَقَدَّمَ إِلَيْهِ عُبَادَةُ وَقَالَ قَدْ سَمِعْتُ مَقَالَتَكَ وَإِنَّ فِي مَنْ خَلَّفْتُ مِنْ أَصْحَابِي أَلْفَ رَجُلٍ أَسْوَدَ كُلُّهُمْ أَشَدُّ سَوَادًا مِنِّي وَأَفْظَعُ مَنْظَرًا وَلَوْ رَأَيْتَهُمْ لَكُنْتَ أَهْيَبَ لَهُمْ مِنْكَ لِي وَأَنَا قَدْ وَلَّيْتُ وَأَدْبَرَ شَبَابِي وَإِنِّي مَعَ ذٰلِكَ بِحَمْدِ ٱللهِ تَعَالَى مَا أَهَابُ مِائَةَ رَجُلٍ مِنْ عَدُوِّي لَوِ ٱسْتَقْبَلُونِي جَمِيعًا وَكَذٰلِكَ أَصْحَابِي (52 وَإِنَّا إِنَّمَا رَغْبَتُنَا وَهِمَّتُنَا ٱلْجِهَادُ (53 فِي ٱللهِ وَٱتِّبَاعُ رِضْوَانِهِ وَلَيْسَ غَزْوُنَا عَدُوَّنَا مِمَّنْ حَارَبَ ٱللهَ لِرَغْبَةٍ فِي (54 دُنْيَا وَلَا طَلَبًا لِلِٱسْتِكْثَارِ مِنْهَا إِلَّا أَنَّ ٱللهَ قَدْ أَحَلَّ ذٰلِكَ لَنَا وَجَعَلَ مَا غَنِمْنَا مِنْ ذٰلِكَ حَلَالًا وَمَا يُبَالِي أَحَدُنَا أَكَانَ لَهُ قِنْطَارٌ مِنْ ذَهَبٍ أَمْ كَانَ لَا يَمْلِكُ إِلَّا دِرْهَمًا لِأَنَّ غَايَةَ أَحَدِنَا مِنَ ٱلدُّنْيَا أَكْلَةٌ يَأْكُلُهَا يَسُدُّ بِهَا جَوْعَتَهُ وَشَمْلَةٌ يَلْتَحِفُهَا فَإِنْ كَانَ أَحَدُنَا لَا يَمْلِكُ إِلَّا ذٰلِكَ كَفَاهُ وَإِنْ كَانَ لَهُ (55 قِنْطَارٌ مِنْ ذَهَبٍ أَنْفَقَهُ فِي طَاعَةِ

---

48) وانا X. — 49) اخاف X. — 50) شددت كلامك Γ. — 51) بعينه Γ. — 52) وذلك انما B. — 53) في سبيل الله Γ. — 54) Οὕτω πάντες οἱ Κώδ., ἀλλὰ βέλτιον الدنيا. — 55) قناطر Γ.

ٱللهِ وَٱقْتَصَرَ عَلَى هٰذَا لِأَنَّ نَعِيمَ ٱلدُّنْيَا لَيْسَ بِنَعِيمٍ وَرَخَاءَهَا لَيْسَ بِرَخَاءٍ إِنَّمَا ٱلنَّعِيمُ وَٱلرَّخَاءُ فِي ٱلْآخِرَةِ وَبِذٰلِكَ أَمَرَنَا رَبُّنَا وَأَمَرَنَا بِهِ نَبِيُّنَا وَعَهِدَ إِلَيْنَا أَنْ لَا تَكُونَ هِمَّةُ أَحَدِنَا مِنَ ٱلدُّنْيَا إِلَّا مَا يُمْسِكُ جَوْعَتَهُ وَيَسْتُرُ عَوْرَتَهُ وَتَكُونَ هِمَّتُهُ وَشُغْلُهُ فِي رِضَاءِ رَبِّهِ وَجِهَادِ عَدُوِّهِ فَلَمَّا سَمِعَ ٱلْمُقَوْقِسُ ذٰلِكَ مِنْهُ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ هَلْ سَمِعْتُمْ مِثْلَ كَلَامِ هٰذَا ٱلرَّجُلِ لَقَدْ هِبْتُ مَنْظَرَهُ وَإِنَّ قَوْلَهُ لَأَهْيَبُ عِنْدِي مِنْ مَنْظَرِهِ إِنَّ هٰذَا وَأَصْحَابَهُ أَخْرَجَهُمُ ٱللهُ لِخَرَابِ ٱلْأَرْضِ وَمَا أَظُنُّ مُلْكَكُمْ إِلَّا سَيَغْلِبُ عَلَى ٱلْأَرْضِ كُلِّهَا ثُمَّ أَقْبَلَ ٱلْمُقَوْقِسُ عَلَى عُبَادَةَ فَقَالَ أَيُّهَا ٱلرَّجُلُ ٱلصَّالِحُ قَدْ سَمِعْتُ مَقَالَتَكَ وَمَا ذَكَرْتَ عَنْكَ وَعَنْ أَصْحَابِكَ وَلَعَمْرِي مَا بَلَغَتْكُمْ مَا بَلَغَتْكُمْ (56 إِلَّا بِمَا ذَكَرْتَ (57 وَمَا ظَهَرْتُمْ عَلَى مَنْ ظَهَرْتُمْ عَلَيْهِ إِلَّا (58 لِجُبْنِهِمِ ٱلدُّنْيَا وَرَغْبَتِهِمْ فِيهَا وَقَدْ تَوَجَّهَ إِلَيْنَا لِقِتَالِكُمْ (59 مِنْ جَمْعِ ٱلرُّومِ مَا لَا يُحْصَى (60 عَدَدًا قَوْمٌ مَعْرُوفُونَ بِٱلنَّجْدَةِ وَٱلشِّدَّةِ (61 لَا يُبَالِي أَحَدُكُمْ مَنْ لَقِيَ وَلَا مَنْ قَاتَلَ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّكُمْ لَنْ تَقْوَوْا عَلَيْهِمْ وَلَنْ (62 تُطِيقُوهُمْ لِضُعْفِكُمْ وَقِلَّتِكُمْ وَقَدْ أَقَمْتُمْ بَيْنَ أَظْهُرِنَا (* شَهْرًا وَأَنْتُمْ فِي ضِيقٍ وَشِدَّةٍ مِنْ مَعَاشِكُمْ وَحَالِكُمْ وَنَحْنُ نَرِقُّ عَلَيْكُمْ لِضَعْفِكُمْ وَقِلَّتِكُمْ وَقِلَّةِ مَا بِأَيْدِيكُمْ وَنَحْنُ نُطِيبُ أَنْفُسَنَا أَنْ

---

56) لخبام Γ. — 57) ولا Γ. — 58) الا ما ذكرت عنك وعن اصحابك Γ. — 59) من جموع الروم Γ. جَمْع من الروم X. — 60) عددهم B. — 61) Οἱ Κώδ. παρεντιθεῖσι τὰ πρὸ τοῦ يالي, ὅπερ ὅμως οὐκ ἀνεκτόν. — 62) نطيقوم Γ. X. — *) Πιθανώτερον أَشْهُرًا.

نُصَالِحَكُمْ عَلَى أَنْ (63 نَفْرِضَ لِكُلِّ رَجُلٍ مِنْكُمْ دِينَارَيْنِ دِينَارَيْنِ وَلأَمِيرِكُمْ
مِائَةَ دِينَارٍ وَلِخَلِيفَتِكُمْ أَلْفَ دِينَارٍ فَتَقْبِضُونَهَا وَتَنْصَرِفُونَ إِلَى بِلَادِكُمْ قَبْلَ
أَنْ يَغْشَاكُمْ مَا لاَ قِوَامَ لَكُمْ بِهِ فَقَالَ عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ يَا هٰذَا لاَ
(64 تَغُرَّنَّ نَفْسَكَ وَلاَ أَصْحَابَكَ أَمَّا مَا تَخَوَّفْنَا مِنْ جَمْعِ الرُّومِ وَعَدَدِهِمْ
وَكَثْرَتِهِمْ وَأَنَّا لاَ نَقْوَى عَلَيْهِمْ فَلَعَمْرِي مَا هٰذَا بِالَّذِي تَخَوَّفْنَا بِهِ وَلاَ
بِالَّذِي يَكْسِرُنَا عَنْ مَا نَحْنُ فِيهِ إِنْ كَانَ مَا قُلْتُمْ حَقًّا فَذٰلِكَ وَاللّٰهِ
أَرْغَبُ مَا يَكُونُ فِي قِتَالِهِمْ وَأَشَدُّ لِحِرْصِنَا عَلَيْهِمْ لِأَنَّ ذٰلِكَ (65 أَعْذَرُ لَنَا
عِنْدَ رَبِّنَا إِذَا قَدِمْنَا عَلَيْهِ إِنْ قُتِلْنَا (66 عَنْ آخِرِنَا كَانَ أَمْكَنَ لَنَا فِي
رِضْوَانِهِ وَجَنَّتِهِ وَمَا مِنْ شَيْءٍ أَقَرَّ لِأَعْيُنِنَا وَلاَ أَحَبَّ إِلَيْنَا مِنْ ذٰلِكَ (67 وَإِنَّا
مِنْكُمْ (68 حِينَئِذٍ عَلَى إِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ إِمَّا أَنْ تَعْظُمَ لَنَا بِذٰلِكَ غَنِيمَةُ
الدُّنْيَا إِنْ ظَفِرْنَا بِكُمْ أَوْ غَنِيمَةُ الآخِرَةِ إِنْ ظَفِرْتُمْ بِنَا
وَإِنَّهَا لَأَحَبُّ الْخَصْلَتَيْنِ (69 إِلَيْنَا بَعْدَ الاِجْتِهَادِ مِنَّا وَإِنَّ اللّٰهَ تَعَالَى قَالَ
(70 لَنَا فِي كِتَابِهِ (71 كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللّٰهِ
وَاللّٰهُ مَعَ الصَّابِرِينَ وَمَا مِنَّا رَجُلٌ إِلاَّ وَهُوَ يَدْعُو رَبَّهُ صَبَاحًا وَمَسَاءً أَنْ
يَرْزُقَهُ الشَّهَادَةَ وَأَنْ لاَ يَرُدَّهُ إِلَى بَلَدِهِ وَلاَ (72 أَرْضِهِ وَلاَ إِلَى أَهْلِهِ وَوَلَدِهِ
(73 وَلَيْسَ لِأَحَدٍ مِنَّا هَمٌّ فِيمَا خَلْفَهُ وَقَدِ اسْتَوْدَعَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنَّا رَبَّهُ

63) يفرض B. — 64) تغرر B. تعرف X. — 65) اغزر B. — 66) من B. Γ. — 67) وان منكم B. — 68) Γ. من ذلك — 69) الى الله تعالى Γ. — 70) Ὁ B. παραλείπει τὸ لنا — 71) Σούρ. 2, στίχ. 250. — 72) Γ. الى ارضه — 73) Τὰς λέξεις ἀπὸ τοῦ وليس μέχρι τοῦ وولده παραλείπει ὁ X.

أَهْلَهُ وَوَلَدَهُ وَإِنَّمَا هِمَّتُنَا مَا أَمَامَنَا وَأَمَّا (74 أَنَّا فِي ضِيقٍ وَشِدَّةٍ مِنْ مَعَاشِنَا
وَحَالِنَا فَنَحْنُ فِي أَوْسَعِ ٱلسَّعَةِ لَوْ كَانَتِ ٱلدُّنْيَا كُلُّهَا لَنَا مَا أَرَدْنَا مِنْهَا
لِأَنْفُسِنَا أَكْثَرَ مِمَّا نَحْنُ عَلَيْهِ فَٱنْظُرِ ٱلَّذِي تُرِيدُ فَبَيِّنْهُ لَنَا فَلَيْسَ بَيْنَنَا
وَبَيْنَكُمْ خَصْلَةٌ (75 تَقْبَلُهَا مِنْكُمْ وَلَا 76 نُجِيبُكُمْ إِلَيْهَا إِلَّا خَصْلَةٌ مِنْ
ثَلَاثٍ فَٱخْتَرْ أَيَّهَا شِئْتَ وَلَا تُطْمِعْ نَفْسَكَ فِي ٱلْبَاطِلِ بِذٰلِكَ أَمَرَنِي ٱلْأَمِيرُ
(77 وَبِهَا أَمَرَهُ أَمِيرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَهُوَ عَهْدُ رَسُولِ ٱللهِ صلعم مِنْ قَبْلُ إِلَيْنَا أَمَا
أَجَبْتُمْ إِلَى ٱلْإِسْلَامِ ٱلَّذِي هُوَ ٱلدِّينُ ٱلَّذِي لَا يَقْبَلُ ٱللهُ عَزَّ وَجَلَّ غَيْرَهُ
وَهُوَ دِينُ أَنْبِيَائِهِ وَرُسُلِهِ وَمَلَائِكَتِهِ أَمَرَنَا ٱللهُ أَنْ نُقَاتِلَ مَنْ خَالَفَهُ وَرَغِبَ
عَنْهُ حَتَّى يَدْخُلَ فِيهِ فَإِنْ فَعَلَ كَانَ لَهُ مَا لَنَا وَعَلَيْهِ مَا عَلَيْنَا وَكَانَ
أَخَانَا فِي دِينِ ٱللهِ تَعَالَى فَإِنْ قَبِلْتَ ذٰلِكَ أَنْتَ وَأَصْحَابُكَ فَقَدْ سَعِدْتُمْ فِي
ٱلدُّنْيَا وَٱلْآخِرَةِ وَرَجَعْنَا عَنْ قِتَالِكُمْ (78 وَلَنْ نَسْتَحِلَّ أَذَاكُمْ وَلَا ٱلتَّعَرُّضَ
لَكُمْ وَإِنْ أَبَيْتُمْ إِلَّا ٱلْجِزْيَةَ (79 فَٱدْعُوا إِلَيْنَا ٱلْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَأَنْتُمْ صَاغِرُونَ
نُعَامِلُكُمْ عَلَى شَيْءٍ نَرْضَى بِهِ نَحْنُ وَأَنْتُمْ فِي كُلِّ عَامٍ (80 أَبَدًا مَا بَقِينَا
وَبَقِيتُمْ وَنُقَاتِلُ عَنْكُمْ مَنْ نَاوَاكُمْ وَعَرَضَ لَكُمْ فِي شَيْءٍ مِنْ أَرْضِكُمْ
وَدِمَائِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ (81 وَنَقُومُ بِذٰلِكَ عَنْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ فِي ذِمَّتِنَا وَكَانَ (82 لَكُمْ

---

74) ان B. Γ. — 75) Τὰς λέξεις ἀπὸ τοῦ نقبلها μέχρι τοῦ خصلة παραλείπει ὁ X. — 76) نجيبك Γ. — 77) Γράφ. وبه. — 78) ولم Γ. X. — 79) Γράφ. فَأَدُّوا ἢ فَأَدْفَعُوا 80) ما بقينم B. — 81) Ὀρθότερον وَنَقُمْ — 82) Ὁ Γ. παραλείπει τὸ لكم.

بِهِ عَهْدُ ٱللهِ عَلَيْنَا وَإِنْ أَبَيْتُمْ فَلَيْسَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ إِلَّا ٱلْمُحَاكَمَةُ بِٱلسَّيْفِ
حَتَّى نَمُوتَ عَنْ آخِرِنَا أَوْ نُصِيبَ مَا نُرِيدُ مِنْكُمْ هٰذَا دِينُنَا ٱلَّذِي نَدِينُ
ٱللهَ تَعَالَى بِهِ وَلَا يَجُوزُ لَنَا فِيمَا بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ غَيْرُهُ فَٱنْظُرُوا لِأَنْفُسِكُمْ
فَقَالَ ٱلْمُقَوْقِسُ هٰذَا مَا لَا يَكُونُ أَبَدًا مَا تُرِيدُونَ إِلَّا أَنْ تَتَّخِذُونَا لَكُمْ
عَبِيدًا مَا (83 كَانَتِ ٱلدُّنْيَا فَقَالَ لَهُ عُبَادَةُ هُوَ ذَاكَ فَٱخْتَرْ مَا شِئْتَ فَقَالَ
لَهُ ٱلْمُقَوْقِسُ أَفَلَا (84 تُجِيبُونَا إِلَى خَصْلَةٍ غَيْرِ هٰذِهِ ٱلثَّلَاثِ خِصَالٍ فَرَفَعَ
عُبَادَةُ يَدَيْهِ فَقَالَ لَا وَرَبِّ هٰذِهِ ٱلسَّمَاءِ وَٱلْأَرْضِ وَرَبِّ كُلِّ شَيْءٍ مَا لَكُمْ
عِنْدَنَا خَصْلَةٌ غَيْرُهَا فَٱخْتَارُوا لِأَنْفُسِكُمْ فَٱلْتَفَتَ ٱلْمُقَوْقِسُ عِنْدَ ذٰلِكَ إِلَى
أَصْحَابِهِ فَقَالَ قَدْ فَرَغَ ٱلْقَوْلُ فَمَا تَرَوْنَ فَقَالُوا (85 أَوَ يَرْضَى أَحَدٌ بِهٰذَا ٱلذُّلِّ
أَمَّا مَا أَرَادُوا مِنْ دُخُولِنَا (86 فِي دِينِهِمْ فَهٰذَا مَا لَا يَكُونُ أَبَدًا أَنْ نَتْرُكَ
دِينَ ٱلْمَسِيحِ ٱبْنِ مَرْيَمَ وَنَدْخُلَ فِي دِينٍ لَا نَعْرِفُهُ وَأَمَّا مَا أَرَادُوا مِنْ أَنْ
(87 يَسْبُونَا وَيَجْعَلُونَا عَبِيدًا أَبَدًا فَٱلْمَوْتُ أَيْسَرُ مِنْ ذٰلِكَ لَوْ رَضُوا مِنَّا أَنْ
نُضْعِفَ لَهُمْ مَا أَعْطَيْنَاهُمْ مِرَارًا كَانَ أَهْوَنَ عَلَيْنَا فَقَالَ ٱلْمُقَوْقِسُ لِعُبَادَةَ
رِضْهُ قَدْ أَبَى ٱلْقَوْمُ فَمَا تَرَى فَرَاجِعْ أَصْحَابَكَ عَلَى أَنْ نُعْطِيَكُمْ فِي (* مُدَّتِكُمْ
هٰذِهِ مَا تَمَنَّيْتُمْ (88 وَتَنْصَرِفُوا فَقَامَ عُبَادَةُ وَأَصْحَابُهُ فَقَالَ ٱلْمُقَوْقِسُ عِنْدَ
ذٰلِكَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَطِيعُونِي وَأَجِيبُوا ٱلْقَوْمَ إِلَى خَصْلَةٍ مِنْ هٰذِهِ ٱلثَّلَاثِ
فَوَٱللهِ مَا لَكُمْ بِهِمْ طَاقَةٌ وَإِنْ لَمْ تُجِيبُوا إِلَيْهَا طَائِعِينَ لَتُجِيبُنَّهُمْ

---

83) دامت X. — 84) تجيبنا Γ. — 85) برضى B. X. — 86) الى B. — 87) ينسبونا B. — *) Ἑτ. γρ. مَرَّتِكُمْ — 88) وتنصرفون Γ. X.

إِلَى مَا هُوَ أَعْظَمُ كَارِهِينَ فَقَالُوا وَأَيُّ خَصْلَةٍ نُجِيبُهُمْ إِلَيْهَا قَالَ إِنَّا
(89 أُخْبِرَكُمْ أَمَّا دُخُولُكُمْ فِي غَيْرِ دِينِكُمْ فَلَا آمُرُكُمْ بِهِ وَأَمَّا قِتَالُكُمْ
فَأَنَا أَعْلَمُ أَنَّكُمْ لَنْ تَقْوَوْا عَلَيْهِمْ وَلَنْ تَصْبِرُوا صَبْرَهُمْ (90 وَلَا بُدَّ مِنَ
ٱلثَّالِثَةِ قَالُوا أَفَنَكُونُ لَهُمْ عَبِيدًا أَبَدًا قَالَ نَعَمْ تَكُونُونَ مُسَلَّطِينَ فِي
بِلَادِكُمْ آمِنِينَ عَلَى أَنْفُسِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَذَرَارِيِّكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَمُوتُوا
عَنْ آخِرِكُمْ وَتَكُونُوا عَبِيدًا تُبَاعُوا وَتُمَزَّقُوا فِي ٱلْبِلَادِ مُسْتَعْبَدِينَ أَبَدًا أَنْتُمْ
وَأَهْلُكُمْ وَذَرَارِيِّكُمْ قَالُوا فَٱلْمَوْتُ أَهْوَنُ عَلَيْنَا وَأَمَرُوا بِقَطْعِ ٱلْجِسْرِ مِنْ نَاحِيَةِ
ٱلْفُسْطَاطِ وَٱلْجَزِيرَةِ وَبِٱلْقَصْرِ مِنْ جَمْعِ ٱلْقِبْطِ وَٱلرُّومِ جَمْعٌ كَثِيرٌ فَأَلَحَّ
عَلَيْهِمُ ٱلْمُسْلِمُونَ عِنْدَ ذٰلِكَ بِٱلْقِتَالِ عَلَى مَنْ فِي ٱلْقَصْرِ حَتَّى ظَفِرُوا بِهِمْ
وَأَمْكَنَ ٱللهُ مِنْهُمْ فَقُتِلَ مِنْهُمْ خَلْقٌ كَثِيرٌ وَأُسِرَ مَنْ أُسِرَ وَٱنْحَازَتِ
ٱلسُّفُنُ كُلُّهَا إِلَى ٱلْجَزِيرَةِ وَصَارَ (91 ٱلْمُسْلِمُونَ قَدْ أَحْدَقَ بِهِمُ ٱلْمَاءُ مِنْ كُلِّ
وَجْهٍ لَا يَقْدِرُونَ عَلَى أَنْ يَنْفُذُوا (92 وَيَتَقَدَّمُوا نَحْوَ ٱلصَّعِيدِ وَلَا إِلَى غَيْرِ
ذٰلِكَ مِنَ ٱلْمَدَائِنِ وَٱلْقُرَى وَٱلْمُقَوْقِسُ يَقُولُ لِأَصْحَابِهِ أَلَمْ أُعْلِمْكُمْ هٰذَا
وَأَخَافُ عَلَيْكُمْ (93 مَا (94 تَنْظُرُونَ فَوَٱللهِ (95 لَتُجِيبُنَّهُمْ إِلَى مَا أَرَادُوا
طَوْعًا أَوْ لَتُجِيبُنَّهُمْ إِلَى مَا هُوَ أَعْظَمُ مِنْهُ كَرْهًا فَأَطِيعُونِي قَبْلَ أَنْ تَنْدَمُوا
فَلَمَّا رَأَوْا مِنْهُمْ مَا رَأَوْا وَقَالَ لَهُمُ ٱلْمُقَوْقِسُ مَا قَالَ أَذْعَنُوا بِٱلْجِزْيَةِ وَرَضُوا

---

89) اخبرنكم B. X. — 90) Καταλληλότερον فلا. — 91) Ὁ Γ. ἐν τῷ περιθωρίῳ ἔχει والقبط لعله الروم. — 92) وان يتقدموا B. — 93) اما B. — 94) تنتظرون B. X. — 95) لتجيبنهم Γ. اذ لم تجيبنهم X.

بِذٰلِكَ عَلَى صُلْحٍ يَكُونُ بَيْنَهُمْ يَعْرِفُونَهُ فَأَرْسَلَ ٱلْمُقَوْقِسُ إِلَى عَمْرِو بْنِ
ٱلْعَاصِ إِنِّي لَمْ أَزَلْ حَرِيصًا عَلَى إِجَابَتِكَ إِلَى خَصْلَةٍ مِنْ تِلْكَ ٱلْخِصَالِ ٱلَّتِي
أَرْسَلْتَ إِلَيَّ بِهَا فَأَبَى ذٰلِكَ عَلَيَّ مَنْ حَضَرَنِي مِنَ ٱلرُّومِ وَٱلْقِبْطِ فَلَمْ يَكُنْ لِي
أَنْ أَفْتَاتَ عَلَيْهِمْ وَقَدْ عَرَفُوا نُصْحِي لَهُمْ وَحُبِّي صَلَاحَهُمْ وَرَجَعُوا إِلَى
قَوْلِي فَأَعْطِنِي أَمَانًا أَجْتَمِعْ أَنَا وَأَنْتَ فِي نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِي وَنَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِكَ
فَإِنِ ٱسْتَقَامَ ٱلْأَمْرُ بَيْنَنَا ثَمَّ ذٰلِكَ لَنَا جَمِيعًا وَإِنْ لَمْ يَتِمَّ رَجَعْنَا إِلَى مَا
كُنَّا عَلَيْهِ فَٱسْتَشَارَ عَمْرٌو أَصْحَابَهُ فِي ذٰلِكَ فَقَالُوا لَا نُجِيبُهُمْ إِلَى شَيْءٍ مِنَ
ٱلصُّلْحِ وَلَا ٱلْجِزْيَةِ حَتَّى يَفْتَحَ ٱللّٰهُ عَلَيْنَا وَتَصِيرَ كُلُّهَا لَنَا فَيْئًا وَغَنِيمَةً
كَمَا صَارَ لَنَا ٱلْقَصْرُ وَمَا فِيهِ فَقَالَ عَمْرٌو قَدْ عَلِمْتُمْ مَا عَهِدَ إِلَيَّ أَمِيرُ
ٱلْمُؤْمِنِينَ فِي عَهْدِهِ فَإِنْ أَجَابُوا إِلَى خَصْلَةٍ مِنَ ٱلْخِصَالِ ٱلثَّلَاثِ ٱلَّتِي عَهِدَ
إِلَيَّ فِيهَا أَجَبْتُهُمْ إِلَيْهَا وَقَبِلْتُ مِنْهُمْ مَعَ مَا قَدْ حَالَ هٰذَا ٱلْمَاءُ بَيْنَنَا
وَبَيْنَ مَا نُرِيدُ مِنْ قِتَالِهِمْ فَٱجْتَمَعُوا عَلَى عَهْدٍ بَيْنَهُمْ وَٱصْطَلَحُوا عَلَى
أَنْ يُفْرَضَ عَلَى جَمِيعِ مَنْ بِمِصْرَ (96 أَعْلَاهَا وَأَسْفَلِهَا مِنَ ٱلْقِبْطِ دِينَارَانِ
(97 عَلَى كُلِّ نَفْسٍ شَرِيفِهِمْ (98 وَوَضِيعِهِمْ مَنْ بَلَغَ ٱلْحُلُمَ مِنْهُمْ
وَلَيْسَ عَلَى ٱلشَّيْخِ ٱلْفَانِي وَلَا عَلَى ٱلصَّغِيرِ ٱلَّذِي لَمْ يَبْلُغِ ٱلْحُلُمَ وَلَا
(99 ٱلنِّسَاءِ شَيْءٌ وَعَلَى أَنَّ لِلْمُسْلِمِينَ عَلَيْهِمِ ٱلنُّزُلَ لِجَمَاعَتِهِمْ حَيْثُ
نَزَلُوا وَمَنْ نَزَلَ عَلَيْهِ ضَيْفٌ وَاحِدٌ مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ أَوْ أَكْثَرُ مِنْ ذٰلِكَ كَانَتْ

96) Ὁ Γ. προστίθ. من — 97) عن Γ. — 98) وضعبنهم B. —
99) Ὁ Γ. προστίθ. على.

لَهُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ضِيَافَةٌ وَأَنَّ لَهُمْ أَرْضَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ لَا يُعْرَضُ لَهُمْ فِي شَيْءٍ مِنْهَا فَشُرِطَ هٰذَا عَلَى ٱلْقِبْطِ (100 كُلِّهِ خَاصَّةً (101 وَأَحْصَوْا عَدَدَ ٱلْقِبْطِ يَوْمَئِذٍ خَاصَّةً مَنْ بَلَغَ مِنْهُمُ ٱلْجِزْيَةَ وَفُرِضَ عَلَيْهِ ٱلدِّينَارَانِ رَفَعَ ذٰلِكَ عُرَفَاؤُهُمْ بِٱلْأَيْمَانِ ٱلْمُؤَكَّدَةِ فَكَانَ جَمِيعُ مَنْ أُحْصِيَ يَوْمَئِذٍ بِمِصْرَ فِيمَا أُحْصُوا وَكَتَبُوا أَكْثَرَ مِنْ سِتَّةِ آلَافِ أَلْفِ نَفْسٍ فَكَانَتْ فَرِيضَتُهُمْ يَوْمَئِذٍ ٱثْنَيْ عَشَرَ أَلْفَ أَلْفِ دِينَارٍ فِي كُلِّ سَنَةٍ وَقِيلَ بَلَغَتْ عِدَّتُهُمْ ثَمَانِيَةَ آلَافِ أَلْفٍ وَشَرَطَ ٱلْمُقَوْقِسُ لِلرُّومِ أَنْ يُخَيَّرُوا فَمَنْ أَحَبَّ مِنْهُمْ أَنْ يُقِيمَ عَلَى مِثْلِ هٰذَا أَقَامَ عَلَى هٰذَا (102 لَازِمًا لَهُ مُفْتَرَضًا عَلَيْهِ مِمَّنْ أَقَامَ بِٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ وَمَا حَوْلَهَا مِنْ أَرْضِ مِصْرَ كُلِّهَا وَمَنْ أَرَادَ ٱلْخُرُوجَ مِنْهَا إِلَى أَرْضِ ٱلرُّومِ خَرَجَ عَلَى أَنَّ لِلْمُقَوْقِسِ ٱلْخِيَارَ فِي ٱلرُّومِ خَاصَّةً حَتَّى يَكْتُبَ إِلَى مَلِكِ ٱلرُّومِ يُعْلِمُهُ (103 مَا فَعَلَ فَإِنْ قَبِلَ ذٰلِكَ وَرَضِيَهُ جَازَ عَلَيْهِمْ وَإِنْ لَا كَانُوا جَمِيعًا عَلَى مَا كَانُوا عَلَيْهِ وَكَتَبُوا بِهِ كِتَابًا وَكَتَبَ ٱلْمُقَوْقِسُ كِتَابًا إِلَى مَلِكِ ٱلرُّومِ يُعْلِمُهُ عَلَى وَجْهِ ٱلْأَمْرِ كُلِّهِ فَكَتَبَ إِلَيْهِ مَلِكُ ٱلرُّومِ يُنَجِّزُ رَأْيَهُ وَيُعَجِّزُهُ وَيَرُدُّ عَلَيْهِ مَا فَعَلَ وَيَقُولُ فِي كِتَابِهِ إِنَّمَا أَتَاكَ مِنَ ٱلْعَرَبِ ٱثْنَا عَشَرَ أَلْفًا (104 وَبِمِصْرَ مَنْ

---

100) Γράφ. كُلِّهِمْ. — 101) Τὰς λέξεις واحصوا عدد القبط يومئذ خاصّة παραλείπει ὁ Γ. — 102) لِأَنَّمَا لَهُ X. τὸ له لازمًا καὶ τὸ عليه مفترضًا εἶνε حال ἐξαρτώμενα ἐκ τοῦ هذا. — 103) بها B. — 104) Ἡ φράσις وبمصر من بها συγκεχυμμένη· ὀρθότερον وَبِمِصْرُ بِهَا.

بِهَا مِنْ كَثْرَةِ عَدَدِ ٱلْقِبْطِ مَا لاَ يُحْصَى فَإِنْ كَانَ ٱلْقِبْطُ كَرِهُوا ٱلْقِتَالَ وَأَحَبُّوا (105 أَدَاءَ ٱلْجِزْيَةِ إِلَى ٱلْعَرَبِ وَٱخْتَارُوهُمْ عَلَيْنَا فَإِنَّ عِنْدَكَ بِمِصْرَ مِنَ ٱلرُّومِ وَبِٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ وَمَنْ مَعَكَ أَكْثَرَ مِنْ مِائَةِ أَلْفٍ مَعَهُمُ ٱلْعِدَّةُ وَٱلْقُوَّةُ وَٱلْعَرَبُ وَحَالُهُمْ وَضَعْفُهُمْ عَلَى مَا قَدْ رَأَيْتَ فَعَجَزْتَ عَنْ قِتَالِهِمْ وَرَضِيتَ أَنْ تَكُونَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ مِنَ ٱلرُّومِ فِي حَالِ ٱلْقِبْطِ (106 أَذِلَّاءَ أَلَّا تُقَاتِلُهُمْ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ مِنَ ٱلرُّومِ حَتَّى تَمُوتَ أَوْ تَظْهَرَ عَلَيْهِمْ فَإِنَّهُمْ فِيكُمْ عَلَى قَدْرِ كَثْرَتِكُمْ وَقُوَّتِكُمْ وَعَلَى قَدْرِ قِلَّتِهِمْ وَضَعْفِهِمْ كَأَكْلَةٍ فَنَاهِضُهُمْ لِلْقِتَالِ وَلاَ (107 يَكُونُ لَكَ رَأْيٌ غَيْرُ ذٰلِكَ وَكَتَبَ مَلِكُ ٱلرُّومِ بِمِثْلِ ذٰلِكَ (108 كِتَابًا إِلَى جَمَاعَةِ ٱلرُّومِ فَقَالَ ٱلْمُقَوْقِسُ لَمَّا أَتَاهُ كِتَابُ مَلِكِ ٱلرُّومِ وَٱللّٰهِ إِنَّهُمْ عَلَى قِلَّتِهِمْ وَضَعْفِهِمْ أَقْوَى وَأَشَدُّ مِنَّا عَلَى كَثْرَتِنَا وَقُوَّتِنَا إِنَّ ٱلرَّجُلَ ٱلْوَاحِدَ مِنْهُمْ (109 لَيَعْدِلُ مِائَةَ رَجُلٍ مِنَّا وَذٰلِكَ أَنَّهُمْ قَوْمٌ ٱلْمَوْتُ إِلَيْهِمْ أَحَبُّ مِنَ ٱلْحَيَاةِ يُقَاتِلُ ٱلرَّجُلُ مِنْهُمْ وَهُوَ مُسْتَقْتِلٌ يَتَمَنَّى أَنْ لاَ يَرْجِعَ إِلَى أَهْلِهِ وَلاَ بَلَدِهِ وَلاَ وَلَدِهِ وَيَرَوْنَ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا عَظِيمًا فِيمَنْ قَتَلُوا مِنَّا وَيَقُولُونَ أَنَّهُمْ إِنْ قُتِلُوا دَخَلُوا ٱلْجَنَّةَ وَلَيْسَ لَهُمْ رَغْبَةٌ فِي ٱلدُّنْيَا وَلاَ لَذَّةٌ (110 إِلَّا قَدْرُ بُلْغَةِ ٱلْعَيْشِ مِنَ ٱلطَّعَامِ وَٱللِّبَاسِ وَنَحْنُ

---

105) ان يودوا الجزية Γ. — 106) اذ لا ان تكون انت ومن معك لا تقاتلهم Β. — 107) Γράφ. يَكُنْ εἴτε يَكُونَنَّ. — 108) ὁ Γ. παραλείπει τὸ كتابا Γ. — 109) يعدوا بمائة Γ. — 110) Ἀντὶ الا ὁ Β. ἔχει: لا غير ان.

قَوْمٌ نَكْرَهُ ٱلْمَوْتَ وَنُحِبُّ (111 ٱلْحَيَاةَ وَلَذَّتَهَا فَكَيْفَ نَسْتَقِيمُ نَحْنُ وَهٰؤُلَاءِ وَكَيْفَ صَبْرُنَا مَعَهُمْ وَٱعْلَمُوا مَعْشَرَ ٱلرُّومِ وَٱللهِ إِنِّي لَا أَخْرُجُ مِمَّا دَخَلْتُ فِيهِ وَصَالَحْتُ ٱلْعَرَبَ عَلَيْهِ وَإِنِّي لَأَعْلَمُ أَنَّكُمْ سَتَرْجِعُونَ غَدًا إِلَى قَوْلِي وَرَأْيِي وَتَتَمَنَّوْنَ لَوْ كُنْتُمْ أَطَعْتُمُونِي وَذٰلِكَ أَنِّي قَدْ عَايَنْتُ وَرَأَيْتُ وَعَرَفْتُ مَا لَمْ يُعَايِنِ ٱلْمَلِكُ وَلَمْ يَرَهُ وَلَمْ يَعْرِفْهُ وَيْحَكُمْ أَمَا يَرْضَى أَحَدُكُمْ أَنْ يَكُونَ آمِنًا فِي دَارِهِ عَلَى نَفْسِهِ وَمَالِهِ وَوَلَدِهِ بِدِينَارَيْنِ فِي ٱلسَّنَةِ ثُمَّ أَقْبَلَ ٱلْمُقَوْقِسُ (112 إِلَى عَمْرِو بْنِ ٱلْعَاصِي رضه فَقَالَ لَهُ إِنَّ ٱلْمَلِكَ قَدْ كَرِهَ مَا فَعَلْتُ وَعَجَزَنِي وَكَتَبَ إِلَيَّ وَإِلَى جَمَاعَةِ ٱلرُّومِ أَنْ لَا يَرْضَى بِمُصَالَحَتِكَ وَأَمَرَهُمْ بِقِتَالِكَ حَتَّى يَظْفَرُوا بِكَ أَوْ تَظْفَرَ بِهِمْ وَلَمْ أَكُنْ لِأَخْرُجَ مِمَّا دَخَلْتُ فِيهِ وَعَاقَدْتُكَ عَلَيْهِ وَإِنَّمَا سُلْطَانِي عَلَى نَفْسِي وَمَنْ أَطَاعَنِي وَقَدْ تَمَّ ٱلصُّلْحُ فِيمَا بَيْنَكَ (113 وَبَيْنَهُ وَلَمْ يَأْتِ مِنْ (114 قِبَلِكَ نَقْضٌ وَأَنَا مُتِمٌّ لَكَ عَلَى نَفْسِي وَٱلْقِبْطُ مُتِمُّونَ لَكَ عَلَى ٱلصُّلْحِ ٱلَّذِي صَالَحْتَهُمْ عَلَيْهِ وَعَاهَدْتَهُمْ وَأَمَّا ٱلرُّومُ فَأَنَا مِنْهُمْ بَرِيءٌ وَأَنَا أَطْلُبُ إِلَيْكَ أَنْ تُعْطِيَنِي ثَلَاثَ خِصَالٍ قَالَ لَهُ عَمْرٌو رضه وَمَا هُنَّ قَالَ لَا تَنْقُضْ بِٱلْقِبْطِ وَأَدْخِلْنِي مَعَهُمْ وَأَلْزِمْنِي مَا لَزِمَهُمْ وَقَدِ ٱجْتَمَعَتْ كَلِمَتِي وَكَلِمَتُهُمْ عَلَى مَا عَهِدْتَ فَهُمْ مُتِمُّونَ لَكَ عَلَى مَا تُحِبُّ وَأَمَّا ٱلثَّانِيَةُ فَإِنْ سَأَلَكَ ٱلرُّومُ بَعْدَ ٱلْيَوْمِ أَنْ تُصَالِحَهُمْ فَلَا تُصَالِحْهُمْ حَتَّى تَجْعَلَهُمْ (115 فَيْئًا وَعَبِيدًا فَإِنَّهُمْ أَهْلٌ لِذٰلِكَ فَإِنِّي

111) الحياة الدنيا Γ. — 112) على X. — 113) وبينهم X. ἀλλὰ γράφ. وَبَيْنِي. — 114) قبلهم Γ. — 115) قيادا Γ.

نَصَحْتُهُمْ فَٱسْتَغَشُّونِي وَنَظَرْتُ لَهُمْ فَٱتَّهَمُونِي وَأَمَّا ٱلثَّالِثَةُ أَطْلُبُ إِلَيْكَ إِنْ
أَنَا مِتُّ أَنْ تَأْمُرَ أَنْ يَدْفِنُونِي فِي أَبِي (116 حنس بِٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ فَأَنْعَمَ لَهُ
عَمْرُو بْنُ ٱلْعَاصِي وَأَجَابَهُ إِلَى مَا طَلَبَ عَلَى أَنْ يَضْمَنُوا لَهُ ٱلْجِسْرَيْنِ
جَمِيعًا وَيُقِيمُوا لَهُ ٱلْأَنْزَالَ وَٱلضِّيَافَةَ وَٱلْأَسْوَاقَ وَٱلْجُسُورَ مَا بَيْنَ ٱلْفُسْطَاطِ
إِلَى ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ فَفَعَلُوا وَصَارَتْ لَهُمُ ٱلْقِبْطُ أَعْوَانًا كَمَا جَاءَ فِي ٱلْحَدِيثِ
وَٱسْتَعَدَّتِ (*ٱلرُّومُ وَٱسْتَحَاشَتْ وَقَدِمَ عَلَيْهِمْ مِنَ ٱلرُّومِ جَمْعٌ عَظِيمٌ ثُمَّ
ٱلْتَقَوْا بِسَلْطِيسَ فَٱقْتَتَلُوا بِهَا قِتَالًا شَدِيدًا ثُمَّ هَزَمَهُمُ ٱللّٰهُ ثُمَّ ٱلْتَقَوْا
بِٱلْكَرْيُونِ فَٱقْتَتَلُوا بِهَا بِضْعَةَ عَشَرَ يَوْمًا وَكَانَ عَبْدُ ٱللّٰهِ بْنُ عَمْرٍو عَلَى
ٱلْمُقَدِّمَةِ وَحَامِلُ ٱللِّوَآءِ يَوْمَئِذٍ وَرْدَانُ مَوْلَى عَمْرٍو وَصَلَّى عَمْرٌو يَوْمَئِذٍ صَلَاةَ
ٱلْخَوْفِ ثُمَّ فَتَحَ ٱللّٰهُ عَلَى ٱلْمُسْلِمِينَ وَقَتَلَ مِنْهُمُ ٱلْمُسْلِمُونَ مَقْتَلَةً
عَظِيمَةً وَٱتَّبَعُوهُمْ حَتَّى بَلَغُوا ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةَ فَتَحَصَّنَ بِهَا ٱلرُّومُ وَكَانَتْ
(117 عَلَيْهَا حُصُونٌ (118 مَثْبَتَةٌ لَا تُرَامُ حِصْنٌ دُونَ حِصْنٍ فَنَزَلَ ٱلْمُسْلِمُونَ
مَا بَيْنَ حُلْوَةَ إِلَى قَصْرِ فَارِسَ إِلَى مَا وَرَآءَ ذٰلِكَ وَمَعَهُمْ رُؤَسَآءُ ٱلْقِبْطِ
(119 يُمِدُّونَهُمْ بِمَا ٱحْتَاجُوا إِلَيْهِ مِنَ ٱلْأَطْعِمَةِ وَٱلْعَلُوفَةِ وَرُسُلُ مَلِكِ ٱلرُّومِ
تَخْتَلِفُ إِلَى ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ فِي ٱلْمَرَاكِبِ بِمَادَّةِ ٱلرُّومِ وَكَانَ مَلِكُ ٱلرُّومِ يَقُولُ
لَإِنْ ظَهَرَتِ ٱلْعَرَبُ عَلَى ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ إِنَّ ذٰلِكَ ٱنْقِطَاعُ مُلْكِ ٱلرُّومِ وَهَلَاكُهُمْ

116) Οὕτως ὁ Γ., ἀλλ' ὁ μὲν B. ἔχει ابي حبش. ὁ δὲ X. ابي حيس. ὁ Εὐτύχ. ὅμως II. σελ. 310 στίχ. προπαραλ. ὀρθῶς ابي يوخنس. — *) Ὁ νοῦς ἀπαιτεῖ المُسْلِمُونَ. — 117) عليهم B. Γ. τὸ عليها ἀναφέρεται εἰς τὸ الاسكندرية. — 118) Γράφ. مَنِيعَةٌ. — 119) يميرونهم X.

لِأَنَّهُ لَيْسَ لِلرُّومِ كَنَائِسُ أَعْظَمُ مِنْ كَنَائِسِ ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ وَإِنَّمَا كَانَ عِيدُ ٱلرُّومِ حِينَ غَلَبَتِ ٱلْعَرَبُ عَلَى ٱلشَّامِ بِٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ فَقَالَ ٱلْمَلِكُ لَإِنْ غَلَبُونَا عَلَى ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ لَقَدْ هَلَكَتِ ٱلرُّومُ وَٱنْقَطَعَ مُلْكُهَا فَأَمَرَ (120 بِجِهَازِهِ (121 وَأَسْلِحَتِهِ إِلَى ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ حَتَّى يُبَاشِرَ قِتَالَهَا بِنَفْسِهِ إِعْظَامًا لَهَا وَأَمَرَ أَنْ لَا يَتَخَلَّفَ عَنْهُ أَحَدٌ مِنَ ٱلرُّومِ وَقَالَ مَا (122 بَقَا ٱلرُّومُ بَعْدَ ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ جِهَازِهِ صَرَعَهُ ٱللهُ تَعَالَى فَأَمَاتَهُ (123 وَكَفَى ٱللهُ ٱلْمُسْلِمِينَ مُؤْنَتَهُ وَكَانَ مَوْتُهُ فِي سَنَةِ (124 تِسْعَ عَشْرَةَ وَقَالَ ٱللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ رحه مَاتَ هِرَقْلُ سَنَةَ عِشْرِينَ فَكَسَرَ ٱللهُ تَعَالَى بِمَوْتِهِ شَوْكَةَ ٱلرُّومِ فَرَجَعَ كَثِيرٌ مِمَّنْ كَانَ قَدْ تَوَجَّهَ إِلَى ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ وَٱسْتَأْسَدَتِ ٱلْعَرَبُ عِنْدَ ذٰلِكَ وَأَلَحَّتْ بِٱلْقِتَالِ عَلَى أَهْلِ ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ فَقَاتَلُوهُمْ قِتَالًا شَدِيدًا وَحَاصَرُوا ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةَ تِسْعَةَ أَشْهُرٍ بَعْدَ مَوْتِ هِرَقْلَ وَخَمْسَةَ قَبْلَ ذٰلِكَ وَفُتِحَتْ يَوْمَ ٱلْجُمُعَةِ مُسْتَهَلَّ ٱلْمُحَرَّمِ سَنَةَ عِشْرِينَ وَقَالَ ٱبْنُ عَبْدِ ٱلْحَكَمِ رحه حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ عَنِ ٱبْنِ لَهِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ (125 بْنِ أَبِي حَبِيبٍ قَالَ أَقَامَ عَمْرُو بْنُ ٱلْعَاصِي رضه مُحَاصِرَ ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ تِسْعَةَ أَشْهُرٍ فَلَمَّا بَلَغَ ذٰلِكَ عُمَرَ بْنَ ٱلْخَطَّابِ رضه قَالَ مَا أَبْطَأَ وا بِفَتْحِهَا إِلَّا لِمَا

120) بجهازته B. — 121) ومسلحته X. — 122) بقا Τύπος δημώδης παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις ἀντὶ ἔμεινε. ὁ νοῦς ἐστί: τῆς Ἀλεξανδρείας ἁλωθείσης οὐδεὶς ὑπάρχει Ἕλλην. — 123) وكفى الله B. وكفى الله المومنين القتال وكان موته Γ. — 124) تسعة عشر B. — 125) ابن حبيب B. بن ابي ضهيب X.

أَحْدَثُوا وَأَخْرَجَ ٱبْنُ عَبْدِ ٱلْحَكَمِ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ قَالَ لَمَّا أَبْطَأَ عَلَى عُمَرَ بْنِ ٱلْخَطَّابِ فَتْحُ مِصْرَ كَتَبَ إِلَى عَمْرِو بْنِ ٱلْعَاصِي أَمَّا بَعْدُ فَقَدْ عَجِبْتُ لِإِبْطَائِكُمْ عَنْ فَتْحِ مِصْرَ إِنَّكُمْ (126 تُقَاتِلُونَهُمْ مُنْذُ (127 سَنَتَيْنِ وَمَا ذَاكَ إِلَّا لِمَا أَحْدَثْتُمْ وَأَحْبَبْتُمْ مِنَ ٱلدُّنْيَا مَا أَحَبَّ عَدُوُّكُمْ وَإِنَّ ٱللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَا يَنْصُرُ قَوْمًا إِلَّا بِصِدْقِ نِيَّاتِهِمْ وَقَدْ كُنْتُ وَجَّهْتُ إِلَيْكَ أَرْبَعَةَ نَفَرٍ وَأَعْلَمْتُكَ أَنَّ ٱلرَّجُلَ مِنْهُمْ مَقَامَ أَلْفِ رَجُلٍ عَلَى مَا كُنْتُ أَعْرِفُ إِلَّا أَنْ (128 يَكُونَ غَيَّرَهُمْ مَا غَيَّرَهُمْ فَإِذَا أَتَاكَ كِتَابِي هٰذَا فَٱخْطُبِ ٱلنَّاسَ (129 وَحُضَّهُمْ عَلَى قِتَالِ عَدُوِّهِمْ وَرَغِّبْهُمْ فِي ٱلصَّبْرِ وَٱلنِّيَّةِ وَقَدِّمْ أُولٰئِكَ ٱلْأَرْبَعَةَ فِي صُدُورِ ٱلنَّاسِ وَأُمِرُ ٱلنَّاسَ جَمِيعًا أَنْ تَكُونَ لَهُمْ صَدْمَةٌ كَصَدْمَةِ رَجُلٍ وَاحِدٍ وَلْيَكُنْ ذٰلِكَ عِنْدَ ٱلزَّوَالِ يَوْمَ ٱلْجُمُعَةِ فَإِنَّهَا سَاعَةٌ تَنْزِلُ ٱلرَّحْمَةُ وَوَقْتُ ٱلْإِجَابَةِ (130 وَلْيَعِجَّ ٱلنَّاسُ إِلَى ٱللهِ تَعَالَى (131 وَيَسْأَلُونَهُ ٱلنَّصْرَ عَلَى عَدُوِّهِمْ فَلَمَّا أَتَى عَمْرًا ٱلْكِتَابُ جَمَعَ ٱلنَّاسَ وَقَرَأَ عَلَيْهِمْ كِتَابَ عُمَرَ ثُمَّ دَعَا أُولٰئِكَ ٱلنَّفَرَ فَقَدَّمَهُمْ أَمَامَ ٱلنَّاسِ وَأَمَرَ ٱلنَّاسَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَيُصَلُّوا رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ يَرْغَبُوا إِلَى ٱللهِ تَعَالَى (131 وَيَسْأَلُونَهُ ٱلنَّصْرَ فَفَعَلُوا فَفَتَحَ ٱللهُ تَعَالَى عَلَيْهِمْ. قَالَ ٱبْنُ عَبْدِ ٱلْحَكَمِ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ لَمَّا (132 أَبْطَأَ عَلَى عَمْرِو بْنِ ٱلْعَاصِي فَتْحُ ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ ٱسْتَلْقَى

---

126) تقاتلوهم B. Γ. — 127) سنين B. — 128) يكونوا غيرهم ما غير غيرهم Γ. X. — 129) وحرضهم Γ. — 130) ولضج X. — 131) Γράφ. وَيَسْأَلُوهُ. — 132) أَبْطَى B. Γ.

عَلَى ظَهْرِهِ ثُمَّ جَلَسَ فَقَالَ إِنِّي فَكَرْتُ فِي هٰذَا ٱلْأَمْرِ فَإِذَا هُوَ لَا يُصْلِحُ آخِرَهُ إِلَّا مَنْ أَصْلَحَ أَوَّلَهُ (133 ٱلْأَنْصَارُ فَدَعَا عُبَادَةَ بْنَ ٱلصَّامِتِ فَعَقَدَ لَهُ فَفَتَحَ ٱللّٰهُ تَعَالَى عَلَى يَدَيْهِ ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةَ مِنْ يَوْمِهِمْ ذٰلِكَ. قَالَ ٱبْنُ عَبْدِ ٱلْحَكَمِ وَحَدَّثَنَا عَبْدُ ٱلْمَلِكِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ أَنَّ مِصْرَ فُتِحَتْ سَنَةَ عِشْرِينَ قَالَ وَحَدَّثَنَا عَبْدُ ٱللّٰهِ بْنُ صَالِحٍ عَنِ ٱللَّيْثِ قَالَ لَمَّا هَزَمَ ٱللّٰهُ ٱلرُّومَ وَفَتَحَ ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةَ وَهَرَبَ ٱلرُّومُ فِي ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ خَلَّفَ عَمْرُو بْنُ ٱلْعَاصِي بِٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ أَلْفَ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِهِ وَمَضَى عَمْرٌو وَمَنْ مَعَهُ فِي طَلَبِ مَنْ (134 هَرَبَ مِنَ ٱلرُّومِ فِي ٱلْبَرِّ فَرَجَعَ مَنْ كَانَ هَرَبَ مِنَ ٱلرُّومِ فِي ٱلْبَحْرِ إِلَى ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ فَقَتَلُوا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ إِلَّا مَنْ هَرَبَ مِنْهُمْ وَبَلَغَ ذٰلِكَ عَمْرَو بْنَ ٱلْعَاصِي فَكَرَّ رَاجِعًا فَفَتَحَهَا وَأَقَامَ بِهَا وَكَتَبَ إِلَى عُمَرَ بْنِ ٱلْخَطَّابِ إِنَّ ٱللّٰهَ تَعَالَى قَدْ فَتَحَ عَلَيْنَا ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةَ عَنْوَةً بِغَيْرِ عَقْدٍ وَلَا عَهْدٍ وَكَتَبَ إِلَيْهِ عُمَرُ بْنُ ٱلْخَطَّابِ يُقَبِّحُ رَأْيَهُ (135 وَيَأْمُرُهُ أَنْ لَا يَتَجَاوَزَهَا. قَالَ وَحَدَّثَنَا هَانِئُ بْنُ ٱلْمُتَوَكِّلِ حَدَّثَنَا ضِمَامُ ٱبْنُ إِسْمَاعِيلَ (136 ٱلْمَعَافِرِيُّ قَالَ قُتِلَ مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ مِنْ حِينِ كَانَ مِنْ أَمْرِ ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ مَا كَانَ إِلَى أَنْ فُتِحَتِ ٱثْنَانِ وَعِشْرُونَ رَجُلًا وَحَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ عَنِ ٱبْنِ لَهِيعَةَ قَالَ بَعَثَ عَمْرُو بْنُ ٱلْعَاصِي مُعَاوِيَةَ

---

133) Ὁ X. παραλείπει الانصار, ἐφεξῆς δὲ ἔχει: ثمّ دعا. — 134) هزم B. — 135) ويامرها X. وأمره Γ. ويامن B. — 136) الغافري B.

أَبْنَ حُدَيْجٍ وَافِدًا إِلَى عُمَرَ بْنِ ٱلْخَطَّابِ بَشِيرًا لَهُ بِٱلْفَتْحِ فَقَالَ لَهُ مُعَاوِيَةُ
أَلَا تَكْتُبُ مَعِي قَالَ لَهُ عَمْرٌو وَمَا أَصْنَعُ بِٱلْكِتَابِ أَلَسْتَ رَجُلًا (137 عَرَبِيًّا
تُبْلِغُ ٱلرِّسَالَةَ وَمَا رَأَيْتَ وَحَضَرْتَ فَلَمَّا قَدِمَ عَلَى عُمَرَ رضه أَخْبَرَهُ بِفَتْحِ
ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ فَخَرَّ عُمَرُ سَاجِدًا وَقَالَ ٱلْحَمْدُ لِلّٰهِ. وَحَدَّثَنَا إِبْرٰهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ
ٱلْبَلَوِيُّ قَالَ كَتَبَ عَمْرُو بْنُ ٱلْعَاصِي إِلَى عُمَرَ بْنِ ٱلْخَطَّابِ أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي
فَتَحْتُ مَدِينَةً لَا أَصِفُ مَا فِيهَا غَيْرَ أَنِّي أَصَبْتُ فِيهَا أَرْبَعَةَ آلَافِ
(138 مُشَيَّدٍ بِأَرْبَعَةِ آلَافِ حَمَّامٍ وَأَرْبَعِينَ أَلْفَ يَهُودِيٍّ عَلَيْهِمِ ٱلْجِزْيَةُ
وَأَرْبَعمِائَةِ مَلْهًى لِلْمُلُوكِ. وَأَخْرَجَ ٱبْنُ عَبْدِ ٱلْحَكَمِ عَنْ أَبِي قَبِيلٍ وَحَيْوَةَ
ٱبْنِ شُرَيْحٍ قَالَا لَمَّا فَتَحَ عَمْرُو بْنُ ٱلْعَاصِي ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةَ وَجَدَ فِيهَا ٱثْنَيْ
عَشَرَ أَلْفَ بَقَّالٍ يَبِيعُونَ ٱلْبَقْلَ ٱلْأَخْضَرَ وَأَخْرَجَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ
ٱلْهَاشِمِيِّ قَالَ تَرَحَّلَ مِنَ ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ فِي ٱللَّيْلَةِ ٱلَّتِي دَخَلَهَا عَمْرُو بْنُ
ٱلْعَاصِي أَوْ فِي ٱللَّيْلَةِ ٱلَّتِي خَافُوا فِيهَا دُخُولَ عَمْرٍو سَبْعُونَ أَلْفَ
يَهُودِيٍّ وَأَخْرَجَ عَنْ إِبْرٰهِيمَ بْنِ سَعِيدٍ ٱلْبَلَوِيِّ أَنَّ سَبَبَ فَتْحِ ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ
أَنَّ رَجُلًا يُقَالُ لَهُ ٱبْنُ (139 سَامَةَ كَانَ بَوَّابًا فَسَأَلَ عَمْرَو بْنَ ٱلْعَاصِي أَنْ
يُؤْمِنَهُ عَلَى نَفْسِهِ وَأَرْضِهِ وَأَهْلِ بَيْتِهِ وَيَفْتَحَ لَهُ ٱلْبَابَ فَأَجَابَهُ عَمْرٌو إِلَى ذٰلِكَ
فَفَتَحَ لَهُ ٱلْبَابَ فَدَخَلَ. وَأَخْرَجَ عَنْ (140 حُسَيْنِ بْنِ سعن[?] بْنِ عُبَيْدٍ قَالَ

137) غريبا B. Γ. — 138) Οἱ Κώδ. παρέχονται منية. — 139) بسامة Γ. — 140) حسين بن سبغي Γ. حميد بن سفي X.

كَانَ بِٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ مِمَّا أُحْصِيَ مِنَ ٱلْحَمَّامَاتِ ٱثْنَا عَشَرَ دِيمَاسًا أَصْغَرُ
دِيمَاسٍ مِنْهَا يَسَعُ أَلْفَ مَجْلِسٍ كُلُّ مَجْلِسٍ مِنْهَا (141 يَسَعُ جَمَاعَةَ نَفَرٍ
وَكَانَ عِدَّةُ مَنْ بِٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ مِنَ ٱلرُّومِ مِائَتَيْ أَلْفٍ مِنَ ٱلرِّجَالِ فَلَحِقَ
بِأَرْضِ ٱلرُّومِ أَهْلُ ٱلْقُوَّةِ وَرَكِبُوا ٱلسُّفُنَ وَكَانَ بِهَا مِائَةُ مَرْكَبٍ مِنَ ٱلْمَرَاكِبِ
ٱلْكِبَارِ فَحُمِلَ (142 مِنْهَا ثَلَاثُونَ أَلْفًا مَعَ مَا (143 قُدِرَ مِنَ ٱلْأَمْوَالِ وَٱلْمَتَاعِ
وَٱلْأَهْلِ وَبَقِيَ مَنْ بَقِيَ مِنَ ٱلْأُسَارَى مِمَّنْ بَلَغَ ٱلْخَرَاجَ فَأُحْصِيَ يَوْمَئِذٍ
سِتُّمِائَةِ أَلْفٍ سِوَى ٱلنِّسَاءِ وَٱلصِّبْيَانِ فَٱخْتَلَفَ ٱلنَّاسُ عَلَى عَمْرٍو فِي
(144 قَسْمِهِمْ وَكَانَ أَكْثَرُ ٱلنَّاسِ يُرِيدُونَ قَسْمَهَا فَقَالَ عَمْرٌو لَا أَقْدِرُ أَقْسِمُهَا
حَتَّى أَكْتُبَ (145 إِلَى أَمِيرِ ٱلْمُؤْمِنِينَ فَكَتَبَ إِلَيْهِ يُعْلِمُهُ بِفَتْحِهَا وَشَأْنِهَا وَأَنَّ
ٱلْمُسْلِمِينَ طَلَبُوا قَسْمَهَا فَكَتَبَ إِلَيْهِ عُمَرُ لَا تَقْسِمْهَا وَذَرْهُمْ يَكُونُ خَرَاجُهُمْ
فَيْئًا لِلْمُسْلِمِينَ وَقُوَّةً لَهُمْ عَلَى جِهَادِ عَدُوِّهِمْ فَأَقَرَّهَا عَمْرٌو وَأَحْصَى
أَهْلَهَا وَفَرَضَ عَلَيْهِمِ ٱلْخَرَاجَ فَكَانَتْ مِصْرُ كُلُّهَا صُلْحًا بِفَرِيضَةِ دِينَارَيْنِ
دِينَارَيْنِ عَلَى كُلِّ رَجُلٍ لَا (146 يُزَادُ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ فِي جِزْيَةِ رَأْسِهِ أَكْثَرُ
مِنْ دِينَارَيْنِ (147 عَلَى كُلِّ رَجُلٍ إِلَّا أَنَّهُ (148 يُلْزَمُ بِقَدْرِ مَا يَتَوَسَّعُ فِيهِ مِنَ
ٱلْأَرْضِ وَٱلزَّرْعِ إِلَّا ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةَ فَإِنَّهُمْ كَانُوا يُؤَدُّونَ ٱلْخَرَاجَ وَٱلْجِزْيَةَ عَلَى
قَدْرِ مَا يَرَى مَنْ وَلِيَهُمْ لِأَنَّ ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةَ فُتِحَتْ عَنْوَةً بِغَيْرِ عَهْدٍ وَلَا عَقْدٍ

---

141) نسع B. — 142) Οἱ Γ. X. ὀρθότερον فيها. — 143) قَدَرُوا X. — 144) قِسْمَتِهِم
B. — 145) Ὁ Γ. προστίθ. عمر. — 146) يزداد Γ. X. — 147) Οἱ Γ. X. παραλείπουσι τὸ على كل رجل. — 148) Ὁ Γ. προστίθ. لا.

وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ صُلْحٌ وَلَا ذِمَّةٌ. وَأَخْرَجَ بْنُ عَبْدِ ٱلْحَكَمِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ
(149 أَبِي حَبِيبٍ قَالَ كَانَتْ (150 قَرْيَةٌ مِنْ قُرَى مِصْرَ قَاتَلَتْ وَنَقَضُوا فَسَبُوا
مِنْهَا قَرْيَةٌ يُقَالُ لَهَا (151 بِلْهِيتُ وَقَرْيَةٌ يُقَالُ لَهَا (152 ٱلْخَيْسُ وَقَرْيَةٌ يُقَالُ
لَهَا (153 سَلْطِيسُ (154 وَقَرْطِسَا (155 فَوَقَعَ سَبَايَاهَا بِٱلْمَدِينَةِ وَغَيْرِهَا فَرَدَّهُمْ
عُمَرُ بْنُ ٱلْخَطَّابِ إِلَى قُرَاهُمْ وَصَيَّرَهُمْ كَجَمَاعَةِ ٱلْقِبْطِ أَهْلَ ذِمَّةٍ. وَأَخْرَجَ
عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ أَنَّ أَهْلَ سَلْطِيسَ (156 وَمَصِيلَ وَبِلْهِيتَ ظَاهَرُوا
ٱلرُّومَ عَلَى ٱلْمُسْلِمِينَ فِي جَمْعٍ كَانَ لَهُمْ فَلَمَّا ظَهَرَ عَلَيْهِمِ ٱلْمُسْلِمُونَ
ٱسْتَحْلَوْهُمْ وَقَالُوا هَؤُلَاءِ لَنَا فَيْءٌ مَعَ ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةِ فَكَتَبَ عَمْرُو بْنُ ٱلْعَاصِي
بِذٰلِكَ إِلَى عُمَرَ بْنِ ٱلْخَطَّابِ وَكَتَبَ (157 إِلَيْهِ عُمَرُ أَنْ (158 يَجْعَلَ ٱلْإِسْكَنْدَرِيَّةَ
وَهٰؤُلَاءِ ٱلثَّلَاثَ قَرْيَاتِ ذِمَّةً لِلْمُسْلِمِينَ (159 وَيَضْرِبُونَ عَلَيْهِمُ ٱلْخَرَاجَ
وَيَكُونَ خَرَاجُهُمْ وَمَا صَالَحَ عَلَيْهِ ٱلْقِبْطُ قُوَّةً لِلْمُسْلِمِينَ عَلَى عَدُوِّهِمْ
وَلَا (160 يَجْعَلُوا فَيْئًا وَلَا عَبِيدًا فَفَعَلُوا ذٰلِكَ. وَأَخْرَجَ ٱبْنُ عَبْدِ ٱلْحَكَمِ عَنْ
هِشَامِ بْنِ أَبِي رُقَيَّةَ ٱللَّخْمِيِّ إِنَّ عَمْرَو بْنَ ٱلْعَاصِي لَمَّا فَتَحَ مِصْرَ قَالَ
لِقِبْطِ مِصْرَ مَنْ كَتَمَنِي كَنْزًا عِنْدَهُ (161 فَقَدَرْتُ عَلَيْهِ قَتَلْتُهُ وَإِنَّ نَبَطِيًّا

149) Ὁ B. ابن حبيب πρβλ. σημ. 125. — 150) Γράφ. قَرْيَاتٌ πλθ. μειονότ. δρ. Λεξ. 151) بلهيب B. Γ. — 152) الحليس Γ. — 153) سكطيس X. — 154) وقرطبا X. وقرطيسا B. — 155) وفرق B. وفوقع X. — 156) ومصبل X. ومصين B. — 157) اليهم B. Γ. — 158) Ὁ B. تجعل , οὕτω καὶ ἐφεξῆς ونضربون. — 159) Ὀρθότερον γράφ. وَيَضْرِبُوا. — 160) تجعلوا B. Γ. — 161) فقررت Γ.

مِنْ أَهْلِ ٱلصَّعِيدِ يُقَالُ (162 لَهُ بُطْرُسُ ذُكِرَ لِعَمْرٍو أَنَّ عِنْدَهُ كَنْزًا فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ فَسَأَلَهُ فَأَنْكَرَهُ وَجَحَدَهُ فَحَبَسَهُ فِي ٱلسِّجْنِ وَعَمْرٌو يَسْأَلُ عَنْهُ هَلْ تَسْمَعُونَهُ يَسْأَلُ عَنْ أَحَدٍ فَقَالُوا لَا إِنَّمَا سَمِعْنَاهُ يَسْأَلُ عَنْ رَاهِبٍ فِي ٱلطُّورِ فَأَرْسَلَ عَمْرٌو إِلَى بُطْرُسَ فَنَزَعَ خَاتَمَهُ مِنْ يَدِهِ ثُمَّ كَتَبَ إِلَى ذٰلِكَ ٱلرَّاهِبِ أَنِ ٱبْعَثْ إِلَيَّ بِمَا عِنْدَكَ وَخَتَمَهُ بِخَاتَمِهِ فَجَاءَهُ رَسُولُهُ بِقُلَّةٍ شَأْمِيَّةٍ مَخْتُومَةٍ بِٱلرَّصَاصِ فَفَتَحَهَا عَمْرٌو فَوَجَدَ فِيهَا صَحِيفَةً مَكْتُوبٌ فِيهَا مَالُكُمْ تَحْتَ ٱلْفِسْقِيَّةِ ٱلْكَبِيرَةِ فَأَرْسَلَ عَمْرٌو إِلَى ٱلْفِسْقِيَّةِ فَحَبَسَ عَنْهَا ٱلْمَاءَ ثُمَّ قَلَعَ ٱلْبَلَاطَ ٱلَّذِي تَحْتَهَا فَوَجَدَ فِيهَا ٱثْنَيْنِ وَخَمْسِينَ إِرْدَبًّا ذَهَبًا (163 مَضْرُوبَةً فَضَرَبَ عَمْرٌو رَأْسَهُ عِنْدَ بَابِ ٱلْمَسْجِدِ فَأَخْرَجَ ٱلْقِبْطُ كُنُوزَهُمْ (164 شَفَقَةَ أَنْ يُسْعَى عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ فَيُقْتَلَ كَمَا قُتِلَ بُطْرُسُ وَٱللّٰهُ تَعَالَى أَعْلَمُ *

B. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΤΕΜΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΛΑΤΙΟΥ ΤΟΥ ΑΜΡΙ.

* ذِكْرُ بِنَاءِ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْجَامِعِ *

قَالَ ٱبْنُ عَبْدِ ٱلْحَكَمِ حَدَّثَنَا عَبْدُ ٱلْمَلِكِ بْنُ مَسْلَمَةَ عن ٱللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ قال بَنَى عَمْرُو بْنُ ٱلْعَاصِي ٱلْمَسْجِدَ وَكَانَ ما حَوْلَهُ حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا فَنَصَبُوا (1 ٱلْحِبَالَ حَتَّى ٱسْتَقَامَ لَهُمْ وَوَضَعُوا أَيْدِيَهُمْ فَلَمْ يَزَلْ عَمْرٌو

---

162) Οἱ Κώδ. لها. — 163) Γράφ. مَضْرُوبًا, ἐκτὸς ἂν τὸ γένος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῶν اردبا وخمسين اثنين, πρβλ. Δὲ Σασὺ Γραμμ. 2 ἔκδ. II. §. 544. — 164) خشية X. — 1) Ὁ Γ. الحبال, φαίνεται γραπτέον فنصبوا الحباك

قَائِمًا حَتَّى وَضَعُوا القِبْلَةَ وإِنَّ عَمْرًا وأَصْحابَ رَسولِ اللهِ صلعم وَضَعُوها واتَّخَذُوا (2 فِيهِ مِنبَرًا وحدَّثنا عَبْدُ المَلِكِ عَنِ ٱبْنِ لَهِيعَةَ عن أَبِي تَمِيمٍ الجَيْشانِيِّ قال كَتَبَ إِلَيْهِ عُمَرُ بْنُ الخَطَّابِ أَمَّا بَعْدُ فإِنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّكَ ٱتَّخَذْتَ مِنبَرًا تَرْقَى (3 بِهِ على رِقابِ المُسْلِمِينَ (4 وَمَا أَحْسِبُكَ أَنْ تَقُومَ قائِمًا والمُسْلِمونَ تَحْتَ (5 عَقِبَيْكَ فعَزَمْتُ عَلَيْكَ (6 لَمَّا كَسَرْتَه وحدَّثنا عَبْدُ المَلِكِ حدَّثنا ٱبْنُ لَهِيعَةَ عن يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عن أَبِي الخَيْرِ أَنَّ أَبا مُسْلِمٍ الغَافِقِيَّ صاحِبَ رَسولِ اللهِ صلعم كان يُؤَذِّنُ لِعَمْرِو بْنِ العاصِي فرَأَيْتُه (7 يُبَخِّرُ المَسْجِدَ وقال يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ وَقَفَ على إِقامَةِ قِبْلَةِ الجامِعِ ثَمانونَ مِن أَصْحابِ النَّبِيِّ صلعم قال ٱبْنُ عَبْدِ الحَكَمِ ثُمَّ إِنَّ مَسْلَمَةَ بْنَ مُخَلَّدٍ الأَنْصارِيَّ زَادَ في المَسْجِدِ الجامِعِ بَعْدَ بُنْيانِ عَمْرٍو لَهُ ومَسْلَمَةُ الَّذي كان أَخَذَ أَهْلَ مِصْرَ بِبُنْيانِ (8 المَنائِرِ لِلْمَساجِدِ كان أَخْذُهُ إِيَّاه بذلك في سَنَةِ ثَلاثٍ وخَمْسِينَ فبُنِيَتِ (9 المَنائِرُ وكُتِبَ عَلَيْها ٱسْمُه ثُمَّ هَدَمَ عَبْدُ العَزِيزِ ٱبْنُ مَرْوانَ المَسْجِدَ في سَنَةِ سَبْعٍ وسَبْعِينَ وبَناه ثُمَّ كَتَبَ الوَلِيدُ بْنُ عَبْدِ المَلِكِ في خِلافَتِهِ الى قُرَّةَ بْنِ شَرِيكٍ العَبْسِيِّ وهو يَوْمَئِذٍ والِيهِ على أَهْلِ مِصْرَ فهَدَمَه كُلَّه وبَناه هذا البِناءَ وزَوَّقَه وذَهَّبَ رُؤُسَ العُمُدِ الَّتي في مَجالِسِ قَيْسٍ ولَيْسَ في المَسْجِدِ

2) فيها B. — 3) فيه X. — 4) أَوَمَا يُحْسِبُكَ B. Γ. وما احسنك X. — 5) عقبك B. — 6) إِلَّا ما X. — 7) نحو Γ. — 8) المنابر B. — 9) المنارة X. المنابر B.

عَمُودٌ مُذَهَّبُ الرَّأْسِ إِلَّا فِي مَجَالِسِ قَيْسٍ وحَوَّلَ قُرَّةُ المِنْبَرَ حِينَ هَدَمَ المَسْجِدَ الى قِيسَارِيَّةِ العَسَلِ فكان الناسُ يُصَلُّونَ فيها الصَّلَواتِ ويُجَمِّعُونَ فيها الجُمَعَ حَتَّى فَرَغَ مِن بُنْيانه ثمّ زادَ مُوسَى بْنُ عِيسَى الهاشِمِيُّ بَعْدَ ذٰلِكَ في مُؤَخَّرِهِ سنةَ خَمْسٍ وسَبْعِينَ ومِائَةٍ ثمّ زادَ عَبْدُ اللهِ بْنُ طَاهِرٍ في عَرْضِهِ بِكِتابِ المَأْمُونِ بالإِذْنِ له في ذلك سنةَ ثَلاثَ عَشْرَةَ ومائَتَيْنِ وأَدْخَلَ فيه دارَ الرَّمْلِ كُلَّها ودُورًا أُخْرَى من الخِطَطِ هذا ما ذَكَرَهُ ٱبْنُ عَبْدِ الحَكَمِ وقال ٱبْنُ فَضْلِ اللهِ في المَسالِكِ مَسْجِدُ عَمْرِو ٱبْنِ العَاصِي رضه مَسْجِدٌ عَظِيمٌ بمَدِينَةِ الفُسْطاطِ بَناهُ عَمْرٌو مَوْضِعَ فُسْطاطِهِ وما جاوَرَهُ ومَوْضِعُ فُسْطاطِهِ (10 مِنْهُ حَيْثُ المِحْرابُ والمِنْبَرُ وهو مَسْجِدٌ فَسِيحُ الأَرْجاءِ مَفْرُوشٌ بالرُّخامِ الأَبْيَضِ عُمُدُهُ كُلُّها رُخامٌ ووَقَفَ عليه نَحْوُ ثَمانِينَ من الصَّحابَةِ وصَلَّوْا فيه ولا يَخْلُو مِن سُكَّانِ الصُّلَحاءِ *

* ذِكْرُ الدَّارِ الَّتِي بُنِيَتْ لِعُمَرَ بْنِ ٱلْخَطَّابِ (11 رضه *

أَخْرَجَ ٱبْنُ عَبْدِ الحَكَمِ عن أَبِي صَالِحٍ الغِفارِيِّ قال كَتَبَ عَمْرُو بْنُ العَاصِي الى عُمَرَ بْنِ الخَطَّابِ إِنَّهُ قَدِ ٱخْتَطَطْنا لك دارًا عِنْدَ المَسْجِدِ الجامِعِ فَكَتَبَ اليه عُمَرُ إِنِّي لَرَجُلٌ بالحِجازِ يكون له دارٌ بِمِصْرَ وأَمَرَهُ أَنْ يَجْعَلَها سُوقًا للمُسْلِمِينَ قال ٱبْنُ لَهِيعَةَ رحه هي دارُ البَرَكَةِ فَجُعِلَتْ سُوقًا فكان يُبَاعُ فيها الرَّقِيقُ *

10) من X. — 11) Ὁ Γ. X. μετὰ τὸ ρضه προστιθεῖσι τὰ فامر بجعلها سوقا.

Γ. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΒΑΡΚΑΣ ΚΑΙ ΝΟΥΒΙΑΣ.

* ذِكْرُ فَتْحِ بَرْقَةَ (1 وَنُوبَةَ *

قال ٱبْنُ عَبْدِ الحَكَمِ وَبَعَثَ عَمْرُو بْنُ العاصِي نافِعَ بْنَ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ القَيْسِ الفِهْرِيَّ وكان نافِعٌ أَخَا (2 العَاصي بْنِ وائِلٍ لِأُمِّهِ فدخَلَتْ خَيْلُهم (3 أَرْضَ النُّوبَةِ (4 صَوَائِفَ كصوائِفِ الرومِ فلم يَزَلِ الأَمْرُ على ذلك حَتَّى عُزِلَ عمرُو بْنُ العاصي عن مِصْرَ وَوَلِيَها عَبْدُ اللهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبي (5 سَرْحٍ فصالَحَهم وذلك في سَنَةِ إِحْدَى وثَلاثينَ على أَنْ يُؤَدُّوا كُلَّ سَنَةٍ (6 الى المُسْلِمينَ ثلاثَ مِائَةِ رَأْسٍ وستِّينَ رَأْسًا ولِوَالِي البَلَدِ أَرْبَعينَ رَأْسًا قال وكان البَرْبَرُ بِفلَسْطينَ وكان مَلِكُهم جالُوتَ فلمَّا (7 قَتَلَه داوُدُ ع خَرَجَ البَرْبَرُ (8 متوَجِّهينَ الى المَغْرِبِ حَتَّى انْتَهَوْا الى (9 الرَّبيهِ وَمَرَقِيَّةَ وهما كُورَتان من كُورِ مِصْرَ الغَرْبِيَّةِ مِمَّا يَشْرَبُ من السَّماءِ ولا (10 يَنالُهما ماءُ النيلِ فتَفَرَّقُوا هُنالِكَ فتَقَدَّمَتْ (11 زَنَاتَةُ ومَغِيلَةُ الى الغَرْبِ وسَكَنُوا الجِبالَ وتَقَدَّمَتْ لَوَاتَةُ فسَكَنَتْ أَرْضَ أَنْطابُلُسَ وهي (12 بَرْقَةُ وتَفَرَّقَتْ في هذا المَغْرِبِ وانْتَشَرُوا فيه ونَزَلَتْ هَوَارَةُ مدينَةَ لِبْدَةَ فسارَ عَمْرُو بْنُ العاصي

---

1) Γράφ. والنوبَة. — 2) القاضي B. — 3) في ارض Γ. — 4) طوايف كطوايف X. — 5) سراج B. — 6) Ὁ B. παραλείπει الى المسلمين. — 7) قتلهم B. — 8) متوجهون B. — 9) Ὁ Γ. الرسه ومراقية. Ὁ X. مدينة دمراقرية. Γράφ. لوبية ومراقية. ὅρ. Quatremère Mémoires sur l'Égypte I. σ. 373 καὶ 374. 10) يناله B. — 11) Οἱ Κώδ. زنانة. — 12) برقا B. Γ.

في (13 الخَيْلِ حتَّى قَدِمَ بَرْقَةَ فصالَحَ أَهْلَهَا على ثَلاثَةَ عَشَرَ أَلْفَ دينارٍ يُؤَدُّونَها اليه جِزْيَةً على أَنْ يَبِيعُوا مَنْ أَحَبُّوا مِن أَبْنائِهِم في جِزْيَتِهِم ولم يَكُنْ يَدْخُلُ بَرْقَةَ يَوْمَئِذٍ جابِي خَراجٍ إِنَّما كانوا (14يَعْثُونَ بالجِزْيَةِ إِذا جاءَ وَقْتُها ووَجَّهَ عَمْرُو بنُ العاصي عُقْبَةَ بنَ (15 نافعٍ حتَّى بَلَغَ زَوِيلَةَ وصار ما (16 بين بَرْقَةَ وزَوِيلَةَ للمُسْلِمينَ *

---

2. MAKPIZI.

A. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΧΙΡΙΝΗΣ.

* ذِكْرُ قَلْعَةِ أَلْجَبَلِ *

قال ابنُ سِيدَهَ في كتابِ المُحْكَمِ القَلَعَةُ بتَحْريكِ القافِ واللامِ والعَيْنِ وفتحِها الحِصنُ المُمْتَنِعُ في جبلٍ وجمعُها قِلاعٌ وقِلَعٌ وأَقْلَعُوا بهذه البلادِ بَنَوْها فجعلوها كالقَلَعَةِ وقيل القَلْعَةُ بسكونِ اللامِ حصنٌ مُشْرِفٌ وجمعُه قُلُوعٌ. وهذه القلعةُ على قِطْعَةٍ من الجبلِ وهي تَتَّصِلُ بجبلِ المُقَطَّمِ وتُشْرِفُ على القاهرةِ ومصرَ والنيلِ والقَرافَةِ فتصيرُ القاهرةُ في الجِهَةِ البحريَّةِ منها ومدينة مصرَ والقَرافَةُ الكُبْرَى وبِرْكَةُ الحَبَشِ في الجهة القِبْلِيَّةِ الغربيَّةِ

---

13) الجبل B. — 14) بيعون B. — 15) عامر X. — 16) بين المسلمين B. برقة وزويلة

والنيلُ الأَعْظَمُ في غربيّها وجبلُ المقطّمِ من وراءها في الجهةِ الشرقيّةِ. وكان موضعُها أَوّلاً يُعرَفُ بقُبّةِ الهَوَاءِ ثمّ صار من تحتِه مَيْدانُ أَحْمَدَ بنِ طولونَ ثمّ صار موضعُها مقبرةً فيه عِدّةُ مَساجِدَ الى أَنْ أَنْشَأَها السلطانُ المَلِكُ الناصِرُ صَلاحُ الدينِ يوسفُ بنُ أَيُّوبَ أَوّلُ الملوكِ الإِسْلامِيّةِ بدِيارِ مصرَ على يد الطَواشِيّ بَهاءِ الدّينِ قَراقُوشَ الأَسَدِيّ في سنةِ اثنتين وسبعين وخمسمائةٍ وصارَتْ مِن بَعْدِهِ دارَ المُلْكِ بدِيارِ مصرَ الى يومِنا هذا. وهي ثامِنُ موضعٍ صار دارَ المَمْلَكَةِ بديار مصر وذلك أنّ دارَ المُلْكِ كانت أَوّلاً قبلَ الطوفانِ مدينةَ أُمْسوسَ ثمّ صار تَخْتُ المُلْكِ بعدَ الطوفانِ بمدينةِ مِنْفَ الى أن خَرَّبَها بُخْتَ نَصَّرَ ثمّ لمّا مَلَكَ الاسكندرُ ابن فِيلِبُّسَ صار الى مصر وجدّدَ بِناءَ الاسكندريّةِ فصارت دارُ المملكةِ من حينئذٍ بعد مدينةِ منف الاسكندريةَ الى أَنْ جاءَ الله تعالى بالإِسلامِ وقَدِمَ عَمْرُو بنُ العاصي رضه بجُيوشِ المُسْلِمينَ الى مصر وفَتَحَ الحصنَ واخْتَطَّ مدينةَ فُسْطاطِ مصرَ فصارت دارُ الإِمارة من حينئذ بالفسطاط الى أن زالَتْ دَوْلةُ بني أُمَيّةَ وقدمَتْ عَساكِرُ بني العَبّاسِ الى مصر وبَنَوْا في ظاهرِ الفسطاط العَسْكَرَ صار الأُمَراءُ من حينئذ تارةً ينزلون في العسكر وتارة في الفسطاط الى ان بَنَى أَحْمَدُ بن طولونَ القَصْرَ والمَيْدانَ وأَنْشَأَ القَطائِعَ بجانبِ العسكرِ صارت القطائعُ مَنازِلَ الطولونيّةِ الى ان زالَتْ دَوْلتُهم فسكَنَ الأُمَراءُ بعد زَوالِ دولةِ بَني طولونَ بالعسكرِ الى أن قَدِمَ جَوْهَرُ القائِدِ من بِلادِ المَغْرِبِ بعساكرِ المُعِزِّ لِدينِ اللهِ وبَنَى القاهرةَ المُعِزّيّةَ

فصارت القاهرةُ من حينئذ دارَ الخلافةِ ومقرَّ الإمامةِ ومنزلَ المُلْكِ الى أن انقضت الدولةُ الفاطميّةُ على يدِ السلطان صلاحِ الدينِ يوسُفَ بنِ أيُّوبَ فلمّا استبدَّ بعدهم بأمرِ سلطنةِ مصر بنى قلعةَ الجبل هذه ومات فسكنها بعدَه الملكُ الكاملُ محمّدُ بنُ الملكِ العادلِ أبي بكرِ بنِ أيُّوبَ واقتدى به مَنْ ملكَ مصرَ من بعدِه من أولادِه الى ان انقرضوا على يدِ مماليكِهم البحريّةِ وملكوا مصرَ من بعدِهم فاستقرّوا بقلعةِ الجبل الى وقتِنا هذا *

* ذِكْرُ ما كانَ عليهِ قلعةُ الجبلِ قبلَ بنائِها *

اعلمْ أنّه أوّلُ ما عُرِفَ من خبرِ موضعِ قلعةِ الجبلِ أنّه كان فيه قبّةٌ تُعرَفُ بقبّةِ الهواءِ. قال أبو عُمرَ الكِنْدِيُّ في كتابِ أُمَراءِ مِصرَ وابتنى حاتِمُ بن هَرْثَمةَ القبّةَ التي تُعرَفُ بقبّةِ الهواءِ وهو أوّلُ مَن ابتناها وولِيَ مصر الى أن صُرِفَ عنها في جُمادَى الآخِرةِ سنةَ خمسٍ وتسعين ومائةٍ قال ثمّ مات عيسى بنُ منصورٍ أميرُ مصرَ في قبّةِ الهواءِ بعدَ عزلِه لإحدَى عشرةَ خلَتْ من شهرِ ربيعٍ الآخِرِ سنةَ ثلاثٍ ومائتين ولمّا [صار ٢١٣ قدم] أميرُ المؤمنين المأمونُ الى مصر في سنةِ سبعَ عشرةَ ومائتين جلسَ بقبّةِ الهواءِ هذه وكان بحضرتِه سعيدُ بن كثيرِ بن عُفَيْرٍ فقال المأمونُ لعنَ الله فرعونَ حين يقول (*) أليسَ لي مُلْكُ مِصرَ فلو رأى العراقَ وخِصْبَها فقال سعيدُ بن عفير يا أميرَ المؤمنين لا تقُلْ هذا فإنّ اللهَ عزّ وجلّ

*) Σούρ. 43, 50.

قال (*) وَدَمَّرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ فما ظَنُّك يا أميرَ المؤمنين [بما] دَمَّرَ اللهُ [و]هذا بَقِيَّتُه ثمّ قال سعيدٌ لقد بَلَغَنا أَنَّ أَرْضًا لم تكن أَعْظَمَ من مصر وجميعَ أهلِ الارضِ يَحْتاجون اليها وكانت الأَنْهارُ بقَناطِرَ وجُسورٍ بتَقْديرٍ بحيثُ أَنّ الماءَ يَجْري في منازِلهم وأَفْنِيَتِهم يُرْسِلونَه متَى شاءوا ويَحْبِسونه متى شاءوا وكانت البَساتينُ متّصِلَةً لا تَنْقَطِعُ ولَقَدْ كانت الأَمَةُ تَضَعُ المِكْتَلَ على رأسِها فيَمْتَلِئُ مِمّا يَسْقُطُ مِن الشجرِ وكانت المرأةُ تَخْرُجُ حاسِرَةً لا تَحْتاجُ الى خِمارٍ لكَثْرةِ الشجرِ. وفي قبّةِ الهواءِ حَبَسَ المأمونُ الحارثَ بنَ مِسْكينٍ. قال الكِنْدِيُّ في كتاب المَوالي قدم المأمونُ مصرَ وكان بها رَجُلٌ يقالُ له الحَضْرَمِيُّ يَتَظَلَّمُ من ابنِ أَسْباطٍ وابنِ تَميمٍ فجَلَسَ الفَضْلُ بنُ مَرْوانَ في المسجدِ الجامعِ وحَضَرَ مَجْلِسَه يَحْيَى بنُ أَكْثَمَ وابنُ أبي داوُدَ وحَضَرَ إسحٰقُ بنُ إسمعيلَ بنِ حَمّادِ بنِ زَيْدٍ وكان على مَظالِمِ مصرَ وحضر جَماعَةٌ من فُقَهاءِ مصرَ وأَصْحابِ الحَديثِ وأَحْضَرَ الحارثَ بن مِسْكينٍ لِيُوَلِّيَ قَضاءَ مِصْرَ فدَعاهُ الفَضْلُ بنُ مروانَ فبينَا هو يُكَلِّمُه إذْ قال الحَضْرَمِيُّ للفَضْلِ سَلْ أَصْلَحَك اللهُ الحارثَ عن ابنِ أَسْباطٍ وابنِ تميمٍ قال ليس لهذا أَحْضَرْناه قال أَصْلَحَك اللهُ سَلْه فقال الفضل للحارثِ ما تَقولُ في هذَيْنِ الرجُلَيْنِ فقال ظالِمَانِ غاشِمَانِ قال ليس لهذا احضرناك فاضْطَرَبَ المسجدُ وكان الناس مُتَوافِرِينَ فقام الفضلُ وصارَ الى المأمونِ بالخَبَرِ وقال خِفْت على نَفْسي

*) Σούρ. 7, 133.

من قَوْلِ أنّ الناسَ مع الحارثِ فأَرْسَلَ المأمونُ الى الحارثِ فدعاه فابْتَدَأَه بالمَسْأَلَةِ فقال ما تقول في هذَيْنِ الرجلين فقال ظالمان غاشمان قال هَلْ ظَلَمَاك بشَيْءٍ قال لا قال فعامَلْتَهما قال لا قال فكيف شَهِدْتَ عليهما قال كما شَهِدْتُ أَنَّكَ اميرُ المؤمنين ولم أَرَكَ قَطُّ إِلاّ الساعةَ وكما شهدْتُ أَنَّكَ غَزَوْتَ ولم أَحْضُرْ غَزْوَتَك قال ٱخْرُجْ من هذه البلادِ فلَيْسَتْ لك ببلادٍ وَبِعْ قَليلَك وكَثيرَك فإِنَّك لا تُعَايِنُها أَبَدًا وحَبَسَه في رأْس الجبلِ وفي قبة هَرْثَمَةَ ثُمَّ انْحَدَرَ المأمونُ الى البَشَرُودِ وأَحْضَرَه معه فلمّا فَتَحَ البَشَرُودَ أَحْضَرَ الحارثَ فلمّا دَخَلَ عليه سَأَلَه عن المَسْأَلَة الّتي سَأَلَه عنها بمِصْرَ فرَدَّ عليه الجَوَابَ بعَيْنِه فقال فبِأَيِّ شَيْءٍ تَقولُ في خُروجِنا هذا قال أَخْبَرَني عَبْدُ الرَّحْمٰنِ بنُ القاسِمِ عن مَالِكٍ أَنَّ الرشيدَ كَتَبَ اليه في أَهْلِ دَهْلَكَ يَسْأَلُه عن قِتالِهم فقال إِنْ كانوا(*) عن ظُلْمٍ من السُّلْطانِ فلا يَحِلُّ قِتالُهم وان كانوا إِنّما شَقُّوا العَصَا فقِتالُهم حَلَالٌ فقال المأمونُ انت تَيْسٌ ومالكٌ أَتْيَسُ منك ٱرْحَلْ عن مصرَ قال [الى أَيْنَ] يا اميرَ المؤمنين قال الى الثُّغورِ قال أَلْحَقُ بمدينةِ السلامِ فقال له ابو صالحٍ الحَرّانِيُّ يا أَميرَ المومنين تَغْفِرُ زَلَّتَه قال يا شيخُ شُفِّعْتَ فٱرْتَفَعَ. ولمّا بَنَى أَحْمَدُ بْنُ طولونَ القَصْرَ والمَيْدانَ تَحْتَ قبّة الهواءِ هذه كان كثيرا ما يُقِيمُ فيها فإِنَّها كانت تُشْرِفُ على قَصْرِه واعْتَنَى بها الاميرُ أَبُو الجَيْشِ

*) Ἀντὶ عن γραπτέον على εἴτε في , ἐκτὸς ἂν μεταξὺ τοῦ كانوا καὶ عن ἐξωλίσθησε τὸ ῥῆμα خَرَجوا ἤ τι τοιοῦτον.

خمارَوَيْهِ بنُ أَحْمَدَ بنِ طولونَ وجَعَلَ لها الشُّورَ الجليلةَ والفُرُشَ العظيمةَ في كُلِّ فَصْلٍ ما يُناسِبُه فلمّا زالَتْ دَوْلَةُ بَني طولونَ وخَرِبَ القُصورُ والمَيْدانُ كانَتْ قبّةُ الهواءِ ممّا خَرِبَ كما تَقَدَّمَ ذِكْرُه عندَ ذِكْرِ القطائعِ من هذا الكتاب ثمّ عُمِلَ موضعُ قبّةِ الهواءِ مَقْبَرَةً وبُنِيَ فيها عِدَّةُ مَساجِدَ. قال الشريفُ مُحَمَّدُ بنُ أَسْعَدَ الجَوّانيُّ النَسّابَةُ في كتاب النُقَطِ على الخِطَطِ والمَساجِدُ المَبْنِيَّةُ على الجَبَلِ المُتَّصِلِ بالحَمائمِ المُطِلِّ على القاهِرَةِ المُعِزِّيَّةِ التي فيها المَسْجِدُ المَعْروفُ بمَسْجِدِ [سَعْدِ] الدَوْلَةِ والتُرَبُ الّتي هُناك تَحْتَوي القَلْعَةُ التي بَناها السلطانُ صَلاحُ الدينِ يوسفُ بنُ أَيُّوبَ على الجَميعِ وهي الّتي مَعَها [? خَصَّها] بالقاهِرةِ وبَقِيَتْ هذه القَلْعَةُ في مُدَّةٍ يَسيرَةٍ وهذه المَساجِدُ هي مَسْجِدُ سَعْدِ الدَوْلَةِ ومَسْجِدُ مُعِزِّ الدولةِ والي مصرَ ومسجدُ مُقَدَّمِ بنِ عَلْيانَ من بني بُوَيْه الدَيْلَميّ والتُرْبَةُ ومسجدُ العُدَّةِ بَناه أَحَدُ الأُسْتاذينَ الكِبارِ المُسْتَنْصِريَّةِ وهو عُدَّةُ الدولةِ وكان بَعْدَ مسجدِ مُعِزِّ الدولةِ ومسجدُ عَبْدِ الجَبّارِ بنِ عَبْدِ الرحمنِ بنِ شِبْلِ بنِ عَلِيِّ ابنِ رئيسِ الرُؤَساءِ وكافي الكُفاةِ أَبي يَعْقوبَ بنِ يُوسُفَ الوَزيرِ بهَمَذانَ ابنِ عليٍّ بَناه وانْتَقَلَ بالإِرْثِ الى ابنِ عَمِّه القاضي الفَقيهِ ابي الحَجّاجِ يُوسُفَ بنِ عَبْدِ الجَبّارِ بنِ شِبْلٍ وكان من أَعْيانِ السادَةِ ومَسْجِدُ قُسْطَه وكان غُلامًا أَرْمَنِيًّا من غِلْمانِ المُظَفَّرِ بنِ أَميرِ الجُيوشِ ماتَ مَسْمومًا من أَكْلَةِ هَريسَةٍ. وقال الحافِظُ أَبو (*الظاهِرِ

*) Βέλτιον الطاهر.

السِلَفِيُّ سَمِعْتُ أَبا مَنْصورٍ قُسْطَه الأَرْمَنِيَّ والِيَ الإِسْكَنْدَرِيَّةِ يَقولُ كان ابنُ عَبْدِ الرحمنِ خَطيبُ ثَغْرِ عَسْقَلانَ يَخْطُبُ بظاهِرِ البَلَدِ (*) فقيد من الأَعْيادِ فقِيلَ له قَدْ قَرُبَ مِنَّا العَدُوُّ فنَزَلَ عن المِنْبَرِ وقَطَعَ الخُطْبَةَ فبَلَغَه أَنَّ قومًا من العَسْكَرِيَّةِ عابُوا عليه فِعْلَه فخَطَبَ في الجُمْعَةِ الأُخْرَى داخِلَ البَلَدِ في الجامعِ خُطْبَةً بليغَةً قال فيها قد زُعِمَ أَنَّ الخطيبَ فَزَعَ وعن المِنْبَرِ تَزَعْزَعَ وليس ذلك عارًا على الخطيبِ إِنَّما تُرْسُه الطَيْلَسان. وحُسامُه اللِسان. وفَرَسُه خَشَبٌ لا يَجْرِي مع الفُرْسان. والعارُ على مَنْ تَقَلَّدَ الحُسامَ وسَنَّ السِنان. ورَكِبَ الجِيادَ الحِسان. وعِند اللِقاء يَصِيحُ الى عَسْقَلان. وكان قُسْطَه هذا من عُقَلاء الأُمَراء المائلين الى العَدْلِ المُثابِرينَ على مُطالَعَةِ الكُتُبِ وأَكْثَرُ مَيْله الى التواريخِ وسِيَرِ المُتَقَدِّمين وكان مسجدُ [ه] بعدَ مسجدِ شَقيقِ المُلْكِ ومسجدُ الدَيْلَمِيِّ كان على قُرْنَةِ الجبلِ المقابِلِ للقلعةِ من شرقيِّها والى البَحْرِيِّ وقبرُه قُدَّامَ البابِ. وتُرْبَةُ وَلَخْشى الأَميرِ والدِ السلطانِ رِضوانِ بنِ ولخشى المَنْعوتِ بالأَفْضَلِ كان من أَعْيانِ الفُضَلاء الأُدَباء ضَرَبَ على طريقةِ ابنِ البَوّابِ وابي عليِّ بن مُقْلَةَ وكَتَبَ عِدَّةَ خَتَماتٍ وكان كريمًا شُجاعًا يُلَقَّبُ فَحْلَ الأُمَراء وكانت هذه التربةُ آخِرَ الصَفِّ ومسجدُ شقيقِ الملك الأُسْتاذِ خُسْرَوانَ صاحبِ بيتِ المالِ أُضِيفَ الى سُورِ القلعة البحريِّ الى المغرب قليلًا. ومسجدُ

---

*) Γράφ. في عيد εἴτε بِعِيدٍ من الأَعْياد.

أَمينِ المُلْكِ صارِمِ الدَوْلةِ مُفْلِحٍ صاحبِ المَجْلِسِ الحافِظِيّ كان بعد مسجدِ القاضي أَبي الحَجّاجِ المعروفِ بمسجدِ عبدِ الجبّارِ وهو في وسطِ القلعةِ وبَعْدَه تربةُ لاَوَنَ أَخي يَانَسَ ومسجدُ القاضي النَبيهِ كان لهُمامِ الدولةِ غَنّامٍ ومات رَسولاً ببلاد الشامِ أَنْشَأَه وشَرَاهُ منه القاضي النبيهُ وقبرُه به وكان القاضي من الأَعْيان. وقال ابن عبدِ الظاهر أَخبَرَني والدِي قال كُنّا نَطّلِعُ اليها يَعْنِي الى المساجِدِ الّتي كانت مَوْضِعَ قلعةِ الجبلِ قبلَ أَنْ يُسْكَنَ في لَيالي الجَمْعِ نَبيتُ مُتَفَرّجين كما نَبيتُ في جَوامِعِ الجبلِ والقَرافَةِ. قال مُؤَلِّفُه رَحِمَه الله وبالقلعةِ الآنَ مسجدُ الرُدَيْنِيّ وهو أَبو الحَسَنِ عليُّ بن مَرْزوقِ بن عبدِ الله الرُدَيْنِيُّ الفقيهُ المُحَدِّثُ المُفَسِّرُ كان مُعاصِرًا لأَبي عَمْرٍو عثمانَ بنِ مرزوق الحَوْفِيّ وكان يُنْكِرُ على أَصْحابِه وكانت كَلِمَتُه مَقْبولَةً عند الملوك وكان يَأْوِي بمسجدِ سعد الدولة ثمّ تَحَوّلَ منه الى مسجد عُرِفَ بالرُدَيْنِيّ وهو المَوْجودُ الآنَ بداخلِ قلعة الجبل وعليه وَقْفٌ بالاسكندريّة وفي هذا المسجد قَبْرٌ يزعمون أَنّه قبرُه وفي كُتُبِ المَزاراتِ بالقَرافةِ أَنّه دُفِنَ بها تُوُفّيَ في سنة ٥٤٠ بخطِّ سَارِيَةٍ شَرْقِيَّ تُرْبَةِ الكَيْزَانِيّ واشْتَهَرَ قبرُه بإِجابةِ الدُعاءِ عنده *

* ذِكْرُ بِناءِ قَلْعَةِ الجَبَلِ *

وكان سببُ بنائِها أَنَّ السلطانَ صَلاحَ الدينِ يوسُفَ بنَ أَيّوبَ لمّا أَزالَ الدَوْلَةَ الفاطِمِيّةَ من مِصْرَ واستَبَدَّ بالأَمْرِ لم يَتَحَوَّلْ من دارِ الوِزارةِ بالقاهرة

ولم يَزَلْ يَخَافُ على نَفْسِه من شِيعَةِ الخُلفاءِ الفاطِمِيِّين بمصرَ ومِن المَلِكِ العادِلِ نورِ الدينِ مَحْمُودِ بن زَنْكي سلطانِ الشامِ رحمه الله فامْتَنَعَ أَوَّلاً من نورِ الدينِ بأَنْ سَيَّرَ أَخاه المَلِكَ المُعَظَّمَ شَمْسَ الدولةِ تُوران شاه ابنَ أَيُّوبَ في سنة ٥٦٩ الى بلاد اليمن لتَصيرَ له مَمْلَكَةً تَعْصِمُه من نورِ الدينِ فاستَوْلَى شمسُ الدولةِ على مَمالِكِ اليَمَن وكفى الله تعالى صلاحَ الدين أَمْرَ نورِ الدينِ ومات في تلك السنةِ فخالَفَهُ الخَوْفُ وأَمِنَ من جانِبِهِ وأَحَبَّ أَنْ يجعلَ لنفسه مَعْقِلًا بمصر فإنّه كان قد قَسَمَ القَصْرَيْن بين أُمَرائه وأَنْزَلَهم فيهما فيقال أَنّ السببَ الذي دَعاه الى اختِيارِ مكانِ قلعةِ الجبلِ أَنه عَلَّقَ اللَّحْمَ بالقاهرةِ فتَغَيَّرَ بعد يومٍ وليلةٍ فعلّق لَحْمَ حَيَوانٍ آخَرَ في موضعِ القلعـةِ فلم يَتَغَيَّرْ الاّ بعد يَوْمَيْنِ ولَيْلَتَيْنِ فامر حينئذٍ بإنشاءِ قلعةٍ هناك وأَقام على عِمارتها الأَميرَ بَهاءَ الدينِ قَراقوش الأَسَدِيَّ فشَرَعَ في بِنائِها وبَنَى سُورَ القاهرةِ الّذي زادَه في سنةِ ٥٧٢ وهَدَمَ ما كان هُناك من المساجدِ وأَزالَ القُبورَ وهَدَمَ الأَهْرامات الصغارَ الّتي كانت بالجيزة تُجاهَ مِصْرَ وكانت كثيرةَ العددِ وتَقَلَ ما وُجِدَ بها من الحجارةِ وبَنَى بها السورَ والقلعةَ وقَناطِرَ الجزيرة وقَصَدَ أَنْ يَجْعَلَ السورَ يُحيطُ بالقاهرةِ والقلعةِ ومصرَ فمات السلطانُ قَبْلَ أَنْ يُتِمَّ الغَرَضَ من السورِ والقلعةِ فأُهْمِلَ العَمَلُ الى أَنْ كانت سَلْطنةُ الملكِ الكاملِ محمّدِ بنِ الملكِ العادلِ أَبي بكرِ بن أَيُّوبَ (*..... من قلعة الجبل

*) Ἐνταῦθα ἐλλείπουσί τινα δυνάμενα ἀναπληρωθῆναι ἐκ τῆς ὑπὸ Δὲ Σασὺ μεταφράσεως τούτου τοῦ χωρίου: Ces ouvrages furent négligés

واستنابه في مملكةِ مصرَ وجعَله وَلِيَّ عَهْدِه فأتمَّ بناء القلعةِ وأنشأ بها الآثارَ السلطانيةَ وذلك في سنة ٦٠٤ وما برِحَ يسكنُها حتى ماتَ فاستمرَّتْ مِن بَعْدِه دارَ مملكةِ مصرَ الى يومِنا هذا وقد كان السلطان صلاحُ الدين يوسفُ يُقيمُ بها أيامًا وسكَنَها المَلِكُ العزيزُ عثمانُ بن صلاحِ الدينِ في أيامِ أبيه مدَّةً ثمّ انتقَلَ منها الى دارِ الوزارةِ. قال ابنُ عَبْدِ الظاهرِ وسمِعْتُ حِكايةً تُحْكَى عن صلاحِ الدينِ أنّه طلَعَها ومعَه أخوه الملك العادلُ فلمّا رآها التفَتَ الى أخيه وقال يا سيفَ الدينِ قد بَنَيْتُ هذه القلعةَ لأولادِك فقال يا خَوَنْدُ مَنَّ اللهُ عليك أنتَ وأولادِك وأولادِ أولادِك بالدُّنيا فقال ما فهِمْتَ ما قُلْتُ لك أنا النجيبُ ما يأتي لي أولادٌ نُجَباء وأنتَ غيرُ نجيبٍ فأولادُك يكونون نُجَباء فسكَتَ. قال رَحِمَه اللهُ وهذا الّذي ذكَرَه صلاحُ الدينِ يوسفُ من انتِقالِ المُلْكِ منه الى اخيه واولادِ اخيه ليس هو خاصًّا بدَوْلَتِه بَلِ اعتَبِرْ ذلك في كلّ دولةٍ تجِدِ الأمرَ يَنتقِلُ عن أولادِ القائمِ بالدولة إلى بعض أقاربِه فهذا رسولُ الله صلعم هو القائمُ بالمِلّةِ الإسلاميّةِ ولمّا تُوُفّيَ صلعم انتقَلَ أمرُ القائمِ بالمِلّةِ الاسلاميّةِ بَعْدَه الى أبي بكرٍ الصِدّيقِ رضه واسمُه عَبْدُ الله [بن ابي قُحافَة] بن عثمانَ بن عامر ابن عَمْرِو بن كعب بن سعد بن تَيْمِ بن مُرّةَ بن كعب بن لُؤَيّ فهو رضه يجتمعُ مع النبيِّ صلعم في مُرّةَ بن كعب ثمّ لمّا انتقَلَ الأمرُ بعد

jusqu'au règne de Mélic-aladel Séif-eddin Abubecr ben Ayyoub, qui établit son fils Mélic-alcamel Nasir-eddin Mohammed dans la citadelle de la montagne."

الخُلَفَاء الراشِدين رضهم إلى بَني أُمَيَّةَ كان القائمُ بالدولـــة الأُمَوِيَّةِ مُعَوِيَةَ بن أَبي سُفْيَانَ صَخْرِ بن حَرْبِ بن أُمَيَّةَ فلم تُفْلِحْ أَوْلادُه وصارت الخِلافة الى مَرْوانَ بنِ الحَكَمِ بن ابي العاص بن أُمَيَّةَ فتوارَثَها بَنو مَرْوانَ حتّى انْقَضَتْ دولتُهم بقِيامِ بني العَبّاسِ رضه فكانَ أَوَّلُ من قام من بني العَبّاسِ عَبْدَ الله بنَ محمّد السَفّاحَ ولمّا ماتَ انتقلَتِ الخلافةُ مِنْ بَعْدُ الى أَخيه أَبي جَعْفَرٍ عبدِ اللهِ بنِ محمّدٍ المَنْصُورِ واستقرَّتْ في بَنيه الى أَن انْقَرَضَتِ الدولةُ العَبّاسِيَّةُ من بَغْدادَ وكذا وَقَعَ في دُوَلِ العَجَمِ أَيْضًا فأَوَّلُ مُلوكِ بَني بُوَيْهِ (* عِمادُ الدينِ ابو عَلِيٍّ الحَسَنُ بنُ بُوَيْهِ والقائمُ من بَعْدِهِ في السَلْطَنَة (** ..... وأَوَّلُ مُلوكِ بَني سَلْجُوقَ طُغْرُلْبَك والقائمُ من بَعْدِهِ في السلطنة ابنُ أَخيه أَلْب أَرْسلان بن داوُدَ بنِ ميكالَ بن سلْجوقَ وأَوَّلُ قائمٍ بدَوْلة بني أَيّوبَ السلطانُ صلاحُ الدين يوسفُ بنُ أَيّوبَ ولمّا ماتَ اخْتَلَفَ أَوْلادُه فانتقَلَ مُلْكُ مِصرَ والشامِ وديارِ مِصرَ والحجازِ واليَمَنِ الى أَخيه المَلِكِ العادِلِ أَبي بَكْرِ بنِ أَيّوبَ واستمرَّ فيهم الى أَن انْقَرَضَتِ الدولةُ الأَيُّوبيَّةُ فقامَ بمَمْلَكَةِ مِصرَ المَمالِيكُ الأَتْراكُ وأَوَّلُ مَن قامَ بمصرَ المَلِكُ المُعِزُّ أَيْبَك فلمّا ماتَ لم يُفْلِحِ ابْنُه عليٌّ فصارت

---

*) Βέλτιον عِماد الدولة ابو الحسن عليّ .

**) Ἀναπληρωτέον عضد الدولة فَناخُسْرو أَو رُكْنُ الدولةِ الحَسَنُ بنُ بويه .

المَمْلَكَةُ الى قُطُز وأَوّل مَن قام بالدولة الجَرْكَسيَّةِ المَلِكُ الظاهِرُ بَرْقُوق وانتقلت المملكةُ من بعدِ ابنه المَلِكِ الناصرِ فَرَجٍ الى المَلِكِ المُؤَيَّدِ شيخ المَحْمُودِيِّ الظاهِرِيِّ وقد جَمَعْتُ في هذا فَصْلًا كبيرًا وَقَلَّ ما تَجِدُ الأَمْرَ بخِلافِ ما قُلْتُه لك ولله عاقِبَةُ الأُمورِ. قال ابنُ عبدِ الظاهِرِ والمَلِكُ الكامِلُ هو الّذي اهْتَمَّ بعِمارَتِها وعِمارةِ أَبْراجِها البُرْجِ الأَحْمَرِ وغَيْرِه فَكَمَلَتْ في سَنَةِ ٦٠٤ وتَحَوَّلَ اليها من دارِ الوِزارةِ ونَقَلَ اليها أَوْلادَ العاضِدِ وأَقارِبَه في بَيْتٍ سَجَنَهم فيه فلَمْ يَزالوا بـه الى أَن تَحَوَّلُوا منه في سَنَةِ ٦٧١. قال وفي آخِرِ سنةِ ٦٨٢ شَرَعَ السلطانُ المَلِكُ المَنْصورُ قَلاوونُ في عِمارةِ بُرْجٍ عَظيمٍ على جانِبِ بابِ السِرِّ الكبيرِ وبَنَى عُلْوَه مُسْتَرَقاتٍ وقَاعاتٍ مُرَخَّمَةً لم يُرَ مِثْلُها وسَكَنَها في صَفَرٍ سَنَةَ ٦٨٣ ويُقالُ أَنَّ قراقوشَ كان يَسْتَعْمِلُ في بِناءِ القلعةِ والسورِ خَمْسينَ أَلْفَ أَسيرٍ *

* البِئْرُ التي بالقَلْعَةِ *

هذه البِئْرُ من العَجائِبِ أَنْبَطَها قراقوشُ قال ابنُ عَبْدِ الظاهِرِ وهذه البئر من عجائبِ الأَبْنِيَةِ تَدُورُ البَقَرُ من أَعْلاها تَنْقُلُ الماءَ من (*) نقاله في وَسَطِها وتَدُورُ أَبْقارٌ في وَسَطِها تَنْقُلُ الماءَ من أَسْفَلِها ولها طَريقٌ الى الماءِ يَنْزِلُ البَقَرُ الى مَعينِها في مَجازٍ وجميعُ ذلك من حَجَرٍ مَنْحوتٍ لَيْسَ فيه بِناءٌ وقيل أَنَّ أَرْضَها مُسامِتَةٌ أَرْضَ بِرْكَةِ الفيلِ وماؤُها عَذْبٌ سَمِعْتُ

(*) Ἴσως سِقَايَةِ.

مَنْ يَحْكِي من المشايخ أنها لمّا نُقِرَتْ جاء ماؤها حُلْوًا فأرادَ قراقوش أو نُوَّابُه الزيادةَ في مائِها فوَسَّعَ نَقْرَ الجبلِ فخَرَجَتْ منه عَيْنٌ مالِحَةٌ غَيَّرَتْ حَلاوَتَها وذَكَرَ القاضي ناصِرُ الدينِ شافعٌ في كِتابِ عجائِبِ البُنْيانِ أنّه يُنْزَلُ الى هذه البئرِ بدَرَجٍ على ثلثِمائةِ دَرَجَةٍ *

* ذِكْرُ صِفَةِ القَلْعَةِ *

وصِفَةُ قلعةِ الجبلِ أنّها بناءٌ على نَشْزٍ عالٍ يَدورُ بها سُورٌ من حَجَرٍ بأبراجٍ وبَدَناتٍ حتّى يَنْتَهِي الى القَصْرِ الأَبْلَقِ ثمّ من هناك يَتَّصِلُ بالدُّورِ السُّلْطانِيَّةِ على أَوْضاعِ أَبْراجِ القِلالِ ويُدْخَلُ الى القلعةِ من بابَيْنِ أَحَدُهما بابُها الأَعْظَمُ المُوَاجِهُ للقاهرةِ ويُقالُ له البابُ المُدَرَّجُ وبداخِلِهِ مَجْلِسُ وَالِي القلعة ومِن خارِجِه تُدَقُّ الخَلِيلِيَّةُ قَبْلَ المَغْرِبِ والبابُ الثاني بابُ القَرافَةِ وبين البابَيْنِ ساحَةٌ فَسيحَةٌ من جانِبِها بُيوتٌ وبجانِبِها القِبْلِيِّ سوقٌ للمآكِلِ ويُتَوَصَّلُ من هذه الساحةِ الى دَرْكاهٍ جَليلةٍ كان يَجْلِسُ بها الأُمَراءُ حتّى يُؤْذَنَ لهم بالدُّخولِ وفي وَسَطِ الدركاهِ بابُ القلعةِ ويُدْخَلُ منه في دِهْلِيزٍ فسيحةٍ الى دِيارٍ وبُيوتٍ والى الجامعِ الّذي يُقامُ بـه الجُمُعَةُ ويُمْشَى من دهليزِ بابِ القلعةِ في مَداخِلِ أبوابٍ الى رَحْبَةٍ فسيحةٍ في صَدْرِها الإيوانُ الكبيرُ المُعَدُّ لجُلوسِ السلطانِ في يَوْمِ المَواكِبِ وإقامةِ دارِ العَدْلِ وبجانِبِ هذه الرَّحْبَةِ دِيارٌ جليلةٌ ويُمَرُّ منها الى بابِ القَصْرِ الأَبْلَقِ وبين يَدَيْ بابِ القَصْرِ رَحْبَةٌ دُونَ الأُولَى يَجْلِسُ بها خَواصُّ الأُمَراءِ قَبْلَ دُخولِها الخِدْمَةَ الدائِمةَ بالقصرِ وكان بجانِبِ هذه الرحبة مُحاذِيًا

لبابِ القصرِ خِزانَةُ القصرِ ويُدْخَلُ من باب القصر في دِهْليزٍ حَشَمَةٍ الى قصرٍ عَظيمٍ ويَتَوَصَّلُ منه الى الإيوانِ الكَبيرِ ببابٍ خاصٍّ ويُدْخَلُ منه أَيْضًا الى قُصورٍ ثلاثةٍ ثمّ الى دُورِ الحَرَمِ السلطانيَّةِ والى البُسْتانِ والحَمّامِ والحَوْشِ وباقي بابِ القلعة فيه دُورٌ ومَساكِنُ للمَماليكِ السلطانيَّةِ وخَواصِّ الأُمَراءِ بنسائِهم وأَوْلادِهم ومَماليكِهم في دَواوينِهم وطَشْت خاناتِهم وفَرْش خاناتِهم وشَراب خاناتِهم ومَصالِحِهم وسائرِ وَظائِفِهم وكانت أَكابِرُ أُمَراءِ الأُلُوفِ وأَعْيانُ أُمَراءِ الطَّبْلخاناتِ والعُشَراواتِ تَسْكُنُ بالقلعةِ الى آخِرِ الأَيمَّةِ الناصِريَّةِ مُحَمَّدِ بنِ قلاوونَ وكان بها أَيْضًا طِباقُ المَماليكِ السلطانيَّةِ ودارُ الوِزارَةِ وتُعْرَفُ بقاعةِ الصاحبِ وبها قاعة الإنْشاءِ وديوانُ الجَيْشِ وبيتُ المالِ وخِزانَةُ الخاصِّ وبها الدُّورُ السلطانيَّةُ من الطَّشْخاناه والرِكْب خاناه والحَوائِج خاناه والزَرْد خاناه وكان بها الحُبُّ الشَنيعُ لسَجْنِ الأُمراءِ وبها دارُ النِيابَةِ وبهـا عِدَّةُ أَبْراجٍ يُحْبَسُ بهـا الأُمراءُ والمماليكُ وبها المساجِدُ والحَوانيتُ والأَسْواقُ وبها خَرائِبُ تعرف بخرائبِ التَتَرِ كانت قَدَرَ حارَةٍ خَرَّبَها المَلِكُ الأَشْرَفُ بَرْسَباي في ذي القَعْدَةِ سنةَ ٨٢٨ ومن حُقوقِ القلعةِ الإسْطَبْلُ السلطانيُّ ويَنْزِلُ اليه السلطانُ من جانِبِ إيوانِ القصرِ ومن حُقوقِها أَيْضًا الميْدانُ وهو فاصِلٌ بين الإسْطَبْلاتِ وبين سُوقِ الخَيْلِ في غَرْبِيِّهِ وهو فسيحُ المَدَا وفيه مُصَلَّى السلطانِ صَلاةَ العيدَيْنِ وفيه يَلْعَبُ بالأُكْرَةِ مع خَواصِّهِ وفيه يَعْمَل المَدّات أَوْقاتَ المُهِمّاتِ أَحْيانًا ومَنْ رَأَى القُصورَ والايـوانَ الكبيرَ والميْدانَ

الأَخْضَرَ والجامعَ يُقِرُّ للملوكِ مصر بعُلُوِّ الهِمَمِ وسَعَةِ الإنْفاقِ والكَرَمِ والله أَعْلَمُ *

* بَابُ الدَرْفِيلِ *

هذا البابُ بجانِبِ خَنْدَقِ القلعةِ ويُعْرَفُ أيضًا بابِ المُدَرَّجِ وكان يُعْرَفُ قديمًا بابِ سارِيَةٍ ويَتَوَصَّلُ اليه من تَحْتِ دارِ الضيافَةِ ويَنْتَهِى منه الى القَرافَةِ وهو فيما بين سورِ القلعةِ والجبلِ والدَرْفيلُ هو الأميرُ حُسامُ الدينِ لاجينُ الأَيْدَمُرِيُّ المَعْروفُ بالدَرْفيلِ دَوادارُ الملكِ الظاهِرِ رُكْنِ الدين بَيْبَرْسَ البُنْدُقْدارِيِّ ماتَ في سنةِ اثنتَيْنِ وسبعينَ وستِّمائةٍ *

B. ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΣΕΛΑΧ-ΕΔΔΙΝ.

أَوَّلُ مَنْ مَلَكَ مِصْرَ من الأَكْرادِ السُلْطانُ المَلِكُ الناصِرُ صَلاحُ الدينِ ابو المُظَفَّرِ يُوسُفُ بنُ نَجْمِ الدينِ أَبي الشُكْرِ أَيُّوبَ بنِ شَاذي بن مَرْوانَ الكُرْدِيِّ من قَبيلِ الدَرَاوَرْدِيَّةِ أَحَدِ بُطونِ الهَذْبانِيَّةِ نَشَأَ أَبوه أَيُّوبُ وعَمُّه أَسَدُ الدينِ شِيرْكُوه ببَلَدِ دُوينَ من أَرْضِ أَذَرْبِيجانَ من جِهَةِ أَرّانَ وبِلادِ الكُرْجِ ودَخَلا بَغْدادَ وخَدَما مُجاهِدَ الدينِ بِهْرُوزَ شِحْنَةَ بغدادَ فَبَعَثَ أَيُّوبَ الى قَلْعَةِ تَكْريتَ وأَقامَه بها مُسْتَحْفِظًا لها ومَعَه أَخوه شيركوه وهو أَصْغَرُ منه سِنًّا فخَدَمَ أَيُّوبُ الشَهيدَ زَنْكي لمّا انْهَزَمَ شَكَرَ له خِدْمَتَه واتَّفَقَ بَعْدَ ذلك أَنَّ شيركوه قَتَلَ رَجُلًا بتَكْريتَ فطُرِدَ هو وأَخوه أَيُّوبُ من قَلْعَتِها فَمَضَيا الى زَنْكي بالمَوْصِلِ فآواهما وأَقْطَعَهما إقْطاعًا منه

ثُمَّ رَتَّبَ أَيوبَ بقلعةِ بَعلبَكَّ مُستَحفِظًا ثمَّ أَنعمَ عليه بإمرةٍ واتَّصلَ شيركوه بنورِ الدينِ محمودِ بن زنكي في أيامِ أبيهِ وخدمَه فلمَّا ملكَ حلبَ بعدَ أبيه كانَ لنجمِ الدينِ أيوبَ عملٌ كثيرٌ في أخذِ دمشقَ لنورِ الدينِ فتمكَّنا في دولتِهِ حتَّى بعثَ شيركوه مع الوزيرِ شاورِ بنِ مجيرِ السعديِّ الى مصرَ فصارَ صلاحُ الدينِ في خدمتِهِ من جملةِ أجنادِه وكان مِنْ أمرِ شيركوه ما كان حتَّى ماتَ فأقيمَ بعدَه في وزارةِ العاضدِ ابنُ أخيه صلاحُ الدينِ يوسفُ بنُ أيوبَ في يومِ الثلاثاءِ خامسِ عشرين جمادى الآخرةِ سنةَ ٥٦٤ ولُقِّبَ بالملكِ الناصرِ وأنزلَه بدارِ الوزارةِ من القاهرةِ فاستمالَ قلوبَ الناسِ وأقبلَ على الجدِّ وتركَ اللهوَ وتعاضدَ هو والقاضي الفاضلُ عبدُ الرحيمِ بنُ عليٍّ البيسانيُّ رحمه الله على إزالةِ الدولةِ وولَّى صدرَ الدينِ بنَ درباسَ قضاءَ القضاةِ وعزلَ قضاةَ الشيعةِ وبنى بمدينةِ مصرَ مدرسةً للفقهاءِ المالكيَّةِ ومدرسةً للفقهاءِ الشافعيَّةِ وقبضَ على أمراءِ الدولةِ وأقامَ أصحابَه عِوَضَهم وأبطلَ المكوسَ بأسرِها بأرضِ مصرَ ولم يزلْ يدأبُ في إزالةِ الدولةِ حتَّى تمَّ له ذلك وخطبَ لخليفةِ بغدادَ المستضيءِ بأمرِ اللهِ أبي محمدٍ الحسنِ العباسيِّ وكان العاضدُ مريضًا فتوفِّيَ بعد ذلك بثلاثةِ أيامٍ واستبدَّ صلاحُ الدينِ بالسلطنةِ من أوَّلِ سنةِ ٥٦٧ واستدعى أباه نجمَ الدينِ أيوبَ وإخوتَه من بلادِ الشامِ فقدِمُوا عليه بأهاليهم وتأهَّبَ لغزوِ الفرنجِ وسارَ الى الشوبكِ وهي بيدِ الفرنجِ فواقعَهم وعاد الى أيلةَ فجبى الزكواتِ من أهلِ مصرَ وفرَّقها على

أصنافها ورفع الى بيت الإسلام سهم العاملين وسهم المقاتلة وسهم الكامنين وأنزل الغز بالقصر الغربي وأحاط بأموال القصر وبعث بها الى الخليفة ببغداد والى السلطان الملك العادل نور الدين محمود بن زنكي بالشام فأتته خلع الخليفة فلبسها ورتب نوب الطبلخاناه في كل يوم ثلاث مرات ثم سار الى الإسكندرية وبعث ابن أخيه تقي الدين عمر بن شاهنشاه بن أيوب على عسكر الى برقة وعاد الى القاهرة ثم سار في سنة ثمان وخمسين الى الكرك وهي بيد الفرنج فحصرها وعاد بغير طائل فبعث أخاه الملك المعظم شمس الدولة توران شاه بن أيوب الى بلاد النوبة فأخذ قلعة إبرهيم وعاد بغنائم وسبي كثير ثم سار لأخذ بلاد اليمن فملك زبيد وغيرها فلما مات نور الدين محمود بن زنكي توجه السلطان صلاح الدين في أول صفر سنة سبعين الى الشام وملك دمشق بغير مانع وأبطل ما كان يؤخذ بها من المكوس كما أبطلها من ديار مصر وأخذ حمص وحماة وحاصر حلب وبها الملك الصالح مجير الدين إسماعيل بن العادل نور الدين محمود بن زنكي فقاتله أهلها قتالاً شديدًا فرحل عنها الى حمص وأخذ بعلبك بغير حصار ثم عاد الى حلب فوقع الصلح على أن يكون له ما بيده من بلاد الشام مع المعرة وكفرطاب ولهم ما بأيديهم وعاد فأخذ بغراس بعد حصار وأقام بدمشق وندب قراقوش التقوي لأخذ بلاد المغرب فأخذ أوجلة وعاد الى القاهرة وكانت بين السلطان وبين الحلبيين وقعة هزمهم فيها

وحَصَرَهم بحَلَبَ أَيَّامًا وأَخَذَ بُزَاغا (*) ومَسَحَ وعَزَازَ ثمّ عادَ الى دِمَشْقَ وقَدِمَ الى القاهرةِ في سادسِ عِشْرِي رَبيعِ الأَوَّلِ سَنَةَ ٧٢ بَعْدَ ما كانَتْ لعَساكِرِهِ حُروبٌ كثيرةٌ مع الفِرَنْجِ فأَمَرَ ببناءِ سورٍ مُحيطٍ بالقاهرةِ ومِصْرَ وقَلْعَةِ الجَبَلِ وأَقامَ على بُنْيانِهِ الأَميرَ بهاءَ الدينِ قراقوشَ الأَسَدِيَّ فشَرَعَ في بناءِ قَلْعَةِ الجبلِ وعَمَلِ السورِ وحَفْرِ الخَنْدَقِ حَوْلَه وبَدَأَ السلطانُ يَعْمَلُ مَدْرَسَةً بجَوَارِ قَبْرِ الإمامِ الشافِعِيِّ رضه من القَرَافَةِ وعَمِلَ مارِسْتانًا بالقاهرةِ وتَوَجَّهَ الى الإِسْكَنْدَرِيَّةِ فصَامَ بها شَهْرَ رَمَضانَ وسمعَ الحديثَ على الحافِظِ أَبي طاهِرٍ أَحْمَدَ السِلَفِيِّ وعَمَرَ الأُسْطولَ وعادَ الى القاهرة وأَخْرَجَ قراقوشَ التَقْوِيَّ الى بِلادِ المَغْرِبِ وأَمَرَ بقَطْعِ ما كان يُؤْخَذُ من الحُجّاجِ وعَوَّضَهُ أَميرُ مَكَّةَ عنه في كلِّ سَنَةٍ أَلْفَيْ دينارٍ وأَلْفَ إِرْدَبِّ غَلَّةٍ سِوَى إِقْطاعِه بصَعيدِ مِصْرَ وباليَمَنِ ومَبْلَغُه ثَمانِيَةُ آلافِ إِرْدَبٍّ ثمّ سارَ من القاهرةِ في جُمادَى الأُولَى سَنَةَ ٧٣ الى عَسْقَلانَ وهي بيَدِ الفِرَنْجِ وقَتَلَ وأَسَرَ وسَبَى وغَنِمَ ومَضَى يُرِيدُهم بالرَمْلَةِ فقاتل البِرِنْسَ أَرْناطَ مُتَمَلِّكَ الكَرَكِ قِتالاً شَديدًا وعادَ الى القاهرةِ ثمّ سارَ منها في شَعْبانَ يُريدُ الفرنجَ وقد نَزَلوا على حَماةَ حتى قَدِمَ دِمَشْقَ وقد رَحَلُوا عنها فواصَلَ الغاراتِ على بِلادِ الفرنجِ وعساكِرُه تَغْزُو بلادَ المغربِ ثمّ فَتَحَ بيتَ الأَحْزانِ من عَمَلِ صَفَدَ وأَخَذَه من الفرنجِ وسارَ في سنةِ ٧٢ لحَرْبِ فَتْحِ الدينِ قِلِيجْ أَرْسلانَ صاحبِ قُونِيَةَ من بلاد الرومِ وعادَ ثمّ تَوَجَّهَ الى بلاد الأَرْمَنِ وعادَ فخَرَّبَ حِصْنَ بَهْنَسا.... فقَدِمَها في ثالث عَشَرَ شَعْبانَ ثمّ خَرَجَ الى

*) Ἴσως مَنْبِجَ.

الاسكندريةِ وسَمِعَ بها مُوَطَّأَ الامامِ على الفقيهِ أبي طاهرِ ابْنِ عَوْنٍ وأَنْشَأَ بها مارستانًا ودارًا للمَغارِبَةِ ومدرسةً وجَدَّدَ حَفْرَ الخليجِ ونَقَلَ فُوهَتَهُ ثمّ مَضَى الى دِمْياطَ وعادَ الى القاهرةِ ثمّ سافَرَ في آخِرِ المُحَرَّمِ سنةَ ٧٨ الى أَيْلَةَ فأَغار على بلاد الفرنجِ ومَضَى الى الكَرَكِ فعاثَتْ عساكرُه ببلاد طَبَرِيَّةَ فواقَعَ الفرنجَ وعادَ فتَوَجَّهَ الى حَلَبَ ونازَلَها ثمّ مَضَى الى البِيرَةِ على الفُراتِ وعَدَا الى الرُها فأَخَذَها ومَلَكَ حَرّانَ والرَقَّةَ ونَصيبِينَ وحاصَرَ المَوْصِلَ فلم يَنَلْ منهـا غَرَضًا فنازل سِنْجارَ حتّى أَخَذَهـا ثمّ مضى الى آمِدَ فاخذهـا وسار الى (*عبكربان الى حَلَبَ فمَلَكَهـا في ثامِنِ عَشَرَ صَفَرٍ سنةَ ٧٩ وعاد الى دمشقَ فنازل الكَرَكَ ثمّ رحل عنها الى نابُلُسَ فحَرَقَها وأَكْثَرَ من الغاراتِ حتّى دخل دمشقَ ثمّ سار الى حَماةَ ومَضَى حتّى بَلَغَ حرّانَ ونَزَلَ على الموصلِ وحَصَرَهـا ثمّ سافَرَ عنها الى خَلاطَ فلم يَمْلِكْها فمضى حتّى أَخَذَ مَيّافارِقينَ وعاد الى الموصلِ ثمّ رحل عنها وقد مرِضَ الى حرّانَ فتَقَرَّرَ الصُلْحُ مع المواصِلَةِ على أَنْ خَطَبُوا له بها وديارِ بَكْرٍ وجميعِ البلادِ الأُرْتُقِيَّةِ وضُرِبَ السِكَّةُ بها باسْمِه ثمّ سار الى دمشق فقَدِمَها في ثانِي ربيعِ الأَوّلِ سنةَ ٨٢ وخرج منها سنةَ ٨٣ ونازل الكَرَكَ والشَوْبَكَ وطبريّةَ فمَلَكَ طبريّةَ في ثالث ربيعِ الآخِرِ من الفرنجِ ثمّ واقَعَهم على حِطّينَ وهم في خمسين أَلْفًا فهَزَمَهم بعد وَقائِعَ عديدةٍ وأَسَرَ منهم عِدَّةَ مُلوكٍ ونَزَلَ عَكّا حتّى تَسَلَّمَها في ثاني جُمادَى الأُولَى وأَنْقَذَ منها أَرْبَعَةَ آلافِ أَسيرٍ مُسْلِمٍ من الأُسْرِ وأَخَذَ مَجْدَلَ يافا وعِدَّةَ حُصونٍ منهـا

*) Ἴσως مكرثان εἴτε عكرثان.

الناصرةُ وقَيْسارِيَةُ وحَيْفَا وصَفُّورِيَةُ والشَقيفُ والبرهلة والطُّورُ وسَبْسَطِيَّةُ ونابُلُسُ وتِبْنِينُ وصَرْخَدُ وصَيْدَا وبَيْرُوتُ وجُبَيْلٌ وأَنْقَذَ من هذه البلاد زِيادةً على عِشْرينَ أَلْفِ مُسْلِمٍ كانوا في أَسْرِ الفرنج وأَسَرَ من الفرنج مِائَةَ أَلْفِ إِنْسانٍ ثمّ مَلَكَ منهم الرَمْلَةَ وبَلَدَ الخَليلِ عمر وبَيْتَ لَحْمٍ من القُدْسِ ومدينة عَسْقلانَ ومدينـــةَ غَزَّةَ وبيتَ جِبْرِيلَ ثمّ فَتَحَ بيت المقدّسِ في يومِ الجُمُعَةِ سابع عشري رَجَبٍ وأَخْرَجَ منه سِتّين أَلْفًا من الفرنج بعد ما أَسَرَ سِتَّةَ عَشَرَ أَلْفًا بَيْنَ ذَكَرٍ وأُنْثَى وقَبَضَ من مالِ المُفَادَاةِ ثلثمائةِ الفِ دينارٍ مِصْرِيَّةٍ وأَقامَ الجُمُعَةَ بالأَقْصى وبَنَى بالقُدْسِ مدرسةً للشافعيّةِ وقَرَّرَ على مَنْ يَرِدُ كنيسةَ قُمامةَ من الفرنج قَطيعَةً يُؤَدِيها ثمّ نازَلَ عَكَّا وصُورَ ونَزَلَ في سنةِ ٨٤ حِصْنَ كَوْكَبَ وندَبَ العَساكِرَ الى صَفَدَ والكَرَكِ والشَوْبَكِ وعاد الى دِمشْقَ فدَخَلَها سادسَ ربيعِ الاوّلِ وقد غابَ عنها في هذه الغَزْوةِ أَرْبَعَةَ عَشَرَ شهرًا وخَمْسَةَ أَيّامٍ ثمّ خَرَجَ منها بعد خَمْسَةِ أَيّامٍ فشَنَّ الغاراتِ على الفرنج وأَخَذ منهم أَنْطَرَسوسَ وخَرَّبَ سُورَها وأَخذ جَبَلَةَ واللاذِقِيَّةَ والصَهْيُونَ والشُغْرَ وبَكَاسَ وبَغْراصَ ثمّ عاد الى دمشقَ آخِرَ شَعْبانَ بعد ما دَخَلَ حَلَبَ فملَكَتْ عساكِرُه الكَرَكَ والشَوْبَكَ والسَلْعَ في شَهْرِ رمضانَ فخَرَجَ بنَفْسِه الى صَفَدَ وملكها من الفرنج في رابعِ عَشَرَ شَوّالٍ ومَلَكَ كَوْكَبَ في نِصْفِ ذي القَعْدَةِ وسار الى المُقَدَّسِ ومَضَى بعـــد النَحْرِ الى عَسْقَلانَ ونزل بعَكَّا وعاد الى دمشقَ أَوَّلَ صَفَرٍ سنةَ ٨٥ ثمّ سارَ منها في ثالثِ ربيعِ الاوّلِ ونازل شَقيفَ

أَرْنونَ وحارَبَ الفرنجَ حُروبًا كثيرةً ومضى الى عكّا وقد نزل الفرنجُ عليها وحَصَرُوا مَنْ بها من المُسْلِمين فنزل بمَرْجِ عكّا وقاتَلَ الفرنجَ من أَوَّلِ شَعْبانَ حتّى انْقَضَتِ السنــةُ وقد خَرَجَ الأَلمانُ من القُسْطَنْطِينيَّة في زِيادَةٍ على أَلْفِ أَلْفٍ يُريدُ بلادَ الإسلامِ فاشْتَدَّ الأَمْرُ ودخل سنةُ ٨٦ والسلطانُ بالخَرّوبَةِ على حصارِ الفرنج والأَمْدادُ تَصِلُ اليه وقَدِمَ الأَلمانُ طَرَسوسَ يُريدُ بَيْتَ المُقَدَّسِ فخَرَّبَ السلطانُ سُورَ طَبَرِيَّةَ ويافَا وأُرْسوفَ وقَيْسارِيَةَ وصَيْدَا وجُبَيْلٍ وقَوِيَ الفرنجُ بقُدومِ ابنِ الألمانِ اليهم تَقْوِيَةً لهم وقد مات ابُوه بطَرَسُوسَ وملك بعده فقَدَّرَ اللهُ تعالى مَوْتَه أَيْضًا على عكّا ودَخَلَتْ سنةُ ٨٧ فمَلَكَ الفرنجُ عكّا في سابعِ عَشَرَ جُمادَى الآخِرَةِ وأَسَرُوا مَنْ بها من المُسْلِمين وحارَبوا السلطانَ وقَتَلوا جَميعَ مَنْ أَسَرُوهُ من المسلمين وساروا الى عَسْقَلانَ فرَحَلَ السلطانُ في إِثْرِهم ووافَقَهم بأُرْسوفَ فانْهَزَمَ مَنْ معه وهو ثابِتٌ حتّى عادوا اليه فقاتَلَ الفرنجَ وسَبَقَهم الى عسقلان وخَرَّبَها ثمّ مَضَى الى الرَّمْلَةِ وخرّب حِصْنَها وخرّب كنيسةً لهــا ودخل المُقَدَّسَ فأقام بهــا الى عاشِرِ رَجَبٍ سَنَةَ ٨٨ ثمّ سار الى يافا فأَخَذَها بعد حُروبٍ وعاد الى القُدْسِ وعَقَدَ الهُدْنَةَ بَيْنَه وبين الفرنجَ مُدَّةَ ثلاثِ سنين وثلاثةِ أَشْهُرٍ أَوَّلُها حادِي عَشَرَ شَعْبانَ على أَن الفرنجَ من يافا الى عكّا إِلى صُورَ وطَرابُلُسَ فأَنْطاكِيَّةَ ونُودِيَ بذلك فكان يَوْمًا مَشْهودًا وعاد السلطانُ الى دمشقَ فدخلها خامِسَ عِشْري شَوّالٍ وقد غابَ عنها أَرْبَعَ سنين فماتَ بها في يومِ الأَرْبِعاءِ سابعِ عِشْري

صَفَرٍ سنةَ ٥٨٩ عن سَبْعٍ وخمسين سنةً منها مُدَّةُ مُلْكِهِ بعد مَوْتِ العاضِدِ اثْنَتان وعِشْرون سَنَةً وسِتَّةَ عَشَرَ يومًا *

---

3. ΠΠΝ ΣΑ'Δ.

* مِنْ كِتَابِ ٱلطَّبَقَاتِ لِٱبْنِ سَعْدٍ *

Β. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ ΙΔΙΚΑ ΤΙΝΑ.

* ذِكْرُ مَنْ أَرْضَعَ رَسُولَ ٱللهِ صلعم ونَسْبَةِ إِخْوَتِهِ وَأَخَوَاتِهِ مِنَ ٱلرَّضَاعَةِ *

قال أَخْبَرَنا محمّد بن عُمَرَ بن واقدٍ الأَسْلَمِيُّ قال حدّثنا موسى بن شَيْبَةَ عن عُمَيْرة بنت عُبَيْد الله بن كعب بن مالك عن بَرَّة بنت أبي تَجْراةَ قالت أوّلُ مَن أَرْضَعَ رسولَ الله صلعم ثُوَيْبَةُ بلَبَنِ ابنٍ لها يُقال له مَسْروحٌ أيّامًا قبلَ أن تَقْدَمَ حَلِيمَةُ وكانت قد أرضعَتْ قبله حَمْزَةَ بنَ عبد المُطَّلِبِ وأرضعت بعده أبا سَلِمَةَ بن عبد الاسَد المخزوميَّ. قال وأخبرنا محمّد بن عمر عن مَعْمَر عن الزُّهْرِيّ عن عُبَيْد الله بن عبد الله ابن أبي ثَوْر عن ابن عبّاس قال كانت ثويبةُ مَوْلاةَ أبي لَهَبٍ قد أرضعت رسولَ الله صلعم أيّامًا قبل أن تقدم حَلِيمَةُ وأرضعت أبا سلمة بن عبد الأسد معه فكان أخاه من الرَضاعة. قال وأخبرنا محمّد بن عمر عن غَيْرِ واحدٍ من أَهل العِلْم قالوا كان رسولُ الله صلعم يَصِلُها يَعْنِي ثويبةَ

وهو بمكّة وكانت خديجةُ تُكْرِمُها وهي يَوْمَئِذٍ مملوكةٌ وطلبت الى أبي لهب أن تَبْتَاعَها منه لِتُعْتِقَها فأَبَى أبو لهب فلمّا هاجرَ رسولُ الله صلعم الى المدينة أَعْتَقَها أبو لهب وكان رسولُ الله صلعم يَبْعَثُ اليها بصِلَةٍ وكِسْوَةٍ حتّى جاءه خَبَرُها أنّها قد تُوُفِّيَتْ سَنَةَ سَبْعٍ مَرْجِعَهُ من خَيْبَرَ فقال ما فَعَلَ ابنُهـا مسروح فقيل مات قبلها ولم يَبْقَ من قَرابَتِها أحدٌ. قال أخبرنا إسماعيلُ بن إبرٰهيمَ الأَسَدِيُّ عن عليّ بن زيد بن جُدْعانَ عن سَعيد بن المُسَيَّبِ أنّ عليَّ بن أبي طالب قال قلتُ لرسول الله في ابنة حَمْزَةَ وذكرتُ له من جَمالها فقال رسول الله صلعم إنّها ابنةُ أخي من الرضاعة أَمَا عَلِمْتَ أنّ الله حَرَّمَ من الرضاعة ما حرّم من النَسَب *

قال أخبرنا محمّد بن عمر بن واقد الاسلميّ قال حدّثنا زَكَرِيَّاء بن يحيى بن زيد السُّعْدِيّ عن أبيه قال قَدِمَ مكّةَ عَشْرُ نِسْوَةٍ من بني سَعْدِ بن بكر يَطْلُبْنَ الرَضاعَ فأَصَبْنَ الرضاع كُلُّها إلّا حَلِيمَةُ بنت عبد الله بن الحَرِث بن شِجْنَة بن جابر بن رِزام بن ناصرة بن قُصَيَّة بن سعد بن بكر بن هوازن وكان معها زَوْجُها الحَرِثُ بن عبد العُزّى بن رفاعة بن ملان بن ناصرة بن قصيّة ويُكَنّى أبا ذُؤَيْب وولَدُها منه عبد الله بن الحرث وكانت تُرْضِعُه وأَنيسةَ بنت الحرث وجُذامةَ بنت الحرث وهي الشَيْماء وكانت هي الّتي تَحْضُنُ رسولَ الله صلعم مع أُمّها وتَتَوَرَّكُه فعُرِضَ عليها رسولُ الله صلعم فجَعَلَتْ تقول يَتيمٌ ولا مالَ له وما عَسَتْ أُمُّه أنْ تَفْعَلَ فجَمَعَ النسوةُ وخَلَّفْنَها فقالت حليمةُ لزَوْجها ما تَرَى قد خرج

صواحبي وليس بمكّة غُلامٌ يسترضع الاّ هذا الغلام اليتيم فلَوْ أنّا أخَذْناه فإنّي أكْرَهُ أنْ نَرْجِعَ الى بلادنا ولم نَأْخُذْ شَيْئًا فقال لها زوجها خُذيهِ عَسَى الله أنْ يَجْعَلَ لنا فيه خَيْرًا فجاءت الى أُمّه فأخذته منها فوضعته في حَجْرِها فأقْبَلَ عليه ثَدْيَاها حتى تَقْطُرَا لَبَنًا فشَرِبَ رسولُ الله صلعم حتّى رَوِيَ وشرب أخوه ولقد كان أخوه لا يَنامُ من الغَوْثِ وقالت أُمّه يا ظِئْرُ سَلِي عن ابنكِ فإنّه سيكون له شَأْنٌ وأخبرَتْها بما رَأَتْ وما قيل لها فيه حين ولدَتْه وقالت قيل لي ثلاث ليالٍ استَرْضِعي ابنَكِ في بني سَعْدِ بن بكر ثمّ في آل ذُوَيْب قالت حليمةُ فإنّ أبا هذا الغلام الذي في حَجْري أبو ذويب وهو زَوْجي فطابَتْ نَفْسُ حليمة وسُرّت بكلّ ما سمعَتْ. ثمّ خرجت به الى مَنْزِلها فحَدَجوا أتانَهم فركبتها حليمة وحملت رسولَ الله صلعم بين يدَيْها فركب الحرث شارِفَهم فطَلَعَا على صواحبهما بوادي السِرَر وهُنّ مرتِعات وهما يَتَواهَقَانِ فقُلْنَ يا حليمةُ ما صَنَعْتِ فقالت أخَذْتُ واللهِ خَيْرَ مَوْلودٍ رَأَيْتُه قطّ وأعْظَمَهم بَرَكَةً قال النسوةُ أهو ابن عبد المطّلب قالت نَعَمْ قالت فما رَحَلْنا من منزلنا ذلك حتّى رَأَيْتُ الحَسَدَ من بعض نسائنا. قال أخبرنا محمّد بن عمر عن أصحابه قال فمَكَثَ عندهم سَنَتَيْن حتّى فُطِمَ وكأنّه ابن أربع سنين فقدموا به على أُمّه زائرين لها به وأخبرَتْها حليمة خبرَه وما رَأَوْا من بركته فقالت آمِنَةُ ارجعي بابني فإنّي أخاف عليه وَبَأَ مكّة فواللهِ ليَكونَنّ له شأن فرجعت به ولمّا بلغ أربع سنين كان يغدو مع أخيه وأُخته في

البَهْم قريبًا من الحيّ فأتاه الملَكان هناك فشقّا بَطْنَه واستخرجا عَلَقَةً سَوْداء فطرَحاها وغَسَلا بطنَه بماء الثلج في طَسْتٍ من ذهب ثمّ وُزن بألف من أُمّته فوزنهم فقال أحدها للآخر دَعْه فلَوْ وُزن بأمّته كلّها لوزنهم وجاء أخــوه يصيح بأمّه أدْرِكي أخي القُرَشيَّ فخرجت أمّــه تعدو ومعها أبوه فيجدان رسولَ الله صلعم مُنْتَقِعَ اللَوْنِ فنزلت به الى أُمّه آمنة بنت وَهْبٍ وأخبرَتْها خبره وقالت إنّا لا نَرُدُّه الاّ على جَدْعٍ أَنْفِنا ثمّ رجعت بــه أيضًا فكان عندها سنةً أو نحوَها لا تَدَعُه يذهب مكانًا بعيدًا ثمّ رأَتْ غَمامةً تُظِلُّه إذا وقف وقفت وإذا سار سارت فافزعها ذلك أيضًا من أمره فقدمت به الى أمّه لِتَرُدَّه وهو ابن خمس سنين. قال أخبرنا محمّد بن عمر قال حدّثنا أُسامةُ بن زيد اللَيْثي عن شيخٍ من بني سعد قال قدمَتْ حليمةُ بنت عبد الله على رسول الله صلعم مكّةَ وقد تزوّج خديجةَ فشكَتْ جَدْبَ البلاد وهلاكَ الماشيَة فكلّم رسول الله صلعم خديجةَ فيهــا فأعْطَتْها أربعين شاةً وبعيرًا مُوقِعًا للضغينة وانصرفت الى أهلها *

* ذِكْرُ وَفَاةِ آمِنَةَ أُمِّ رَسُولِ ٱللهِ صَلَّى ٱللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *

قال أخبرنا محمّد بن عمر بن واقد الأسلميّ قال حدّثنا محمّد بن عبد الله عن الزُهْريّ قال وحدّثنا محمّد بن صالح عن عاصم بن عمر بن قَتادةَ قال وحدّثنــا عبد الرحمن بن عبد العزيز عن عبد الله بن أبي بكر [ابن محمّد] بن عمرو بن حَزْم قال وحدّثنا هاشم بن عاصم الأسلميّ

عن أبيه عن ابن عبّاس دخل حديثُ بَعْضِهم في حديث بعض قالوا كان رسول الله صلعم مع أمّه آمنة بنتِ وهبٍ فلما بَلَغَ ستَّ سنين خرجت به الى أَخْواله بني عَدِيّ بن النَجّار بالمدينة تَزُورُهم به ومعه أُمُّ أَيْمَنَ تَحْضُنُه وهم على بَعيرَيْن فنزلت به في دار النابِغة فأقامت به عندهم شَهْرًا فكان رسولُ الله صلعم يذكر أُمورًا كانت في مُقامِه ذلك لمّا نظر الى أُطُمِ بني عديّ بن النجّار عَرَفه وقال كنتُ أُلاعِبُ أنيسةَ جارِيةً من الانصار على هذا الأُطُم وكنت من غِلْمان أخوالي نُطَيِّرُ طائِرًا كان يَقَعُ عليه ونظر الى الدار فقال هٰهنا نزلَتْ بي أُمّي وفي هذه الدار قبرُ أبي عبد الله بن عبد المطّلب وأُحْصِيتُ العُومَ في بئر بني عديّ بن النجار وكان قوم من اليهود يَخْتَلِفون ينظرون اليه فقالت أمّ أيمن فسمعتُ أحدَهم يقول هو نبيُّ هذه الأُمّة وهذه دار هجرته فوعَيْتُ ذلك كلّه من كلامه. ثمّ رجعت به أمّه الى مكّة فلما كانوا بالأَبْواء تُوُفِّيَتْ آمنةُ بنت وهب فقبرُها هناك فرجعت به أمُّ أيمن على البعيرين اللّذين قدموا عليهما الى مكّة وكانت تحضنه مع أُمَةٍ ثمّ بعد ان ماتت. فلما مرّ رسولُ الله صلعم في عمرة الحُدَيْبية بالأَبْواء قال إنّ الله قد أذن لمحمّد في زيارة قبر أمّه فأتاه رسول الله صلعم فاصلحه وبكى عنده وبكى المسلمون لبكاء رسولِ الله صلعم فقيل له فقال أَذْكَرَتْني رحمتها فبكيت *

* ذِكْرُ ضَمِّ عَبْدِ ٱلْمُطَّلِبِ رَسُولَ ٱللهِ صلعم إِلَيْهِ بَعْدَ وَفَاةِ أُمِّهِ
وَذِكْرُ وَفَاةِ عَبْدِ ٱلْمُطَّلِبِ وَوَصِيَّةِ أَبِي طَالِبٍ بِرَسُولِ ٱللهِ صلعم *

قال أخبرنا محمّد بن عمر بن واقد الأسلميّ قال كان رسول الله صلعم يكون مع أمه آمنة بنت وهب فلمّا تُوُفِّيَتْ قَبَضَه اليه جدُّه عبد المطّلب وضَمَّه ورَقَّ عليه رِقَّةً لم يَرِقّها على ولده وكان يقرّبه منه ويدنّيه ويدخُل عليه إذا خلا وإذا نام وكان يجلِس على فراشه فيقول عبد المطّلب إذا رأى ذلك دَعُوا ابني إنّه (*) لَيُوكِّس ملِكًا وقال قومٌ من بني مُدْلِجٍ لعبد المطّلب احتَفِظْ به فإنّا لم نَرَ قَدَمًا أَشْبَهَ بالقَدَمِ التي في المَقامِ منه فقال عبد المطّلب لأبي طالب اسْمَعْ ما يقول هولاء فكان أبو طالب يَحْتَفِظُ به وقال عبد المطّلب لأمّ أيمنَ وكانت تحضن رسول الله صلعم لا تَغفُلي عن ابني فإنّي وجَدْتُه مع غِلْمانٍ قريبًا من السِدْرَة وإنّ أهلَ الكتاب يزعُمون أنّ ابني هذا نبيّ هذه الأمّة وكان عبد المطّلب لا يأكل طعامًا الّا قال عليّ بابني فيُؤتى به اليه فلمّا حَضَرَتْ عبدَ المطّلب الوفاةُ أَوْصَى أبا طالب بحِفْظِ رسول لله صلعم وحِياطَته ولمّا نزل بعبد المطّلب الوفاة قال لبَناته أَبْكِينَني وأَنا أَسْمَعُ فبكته كلّ واحدة منهنّ بشِعْرٍ فلمّا سمع قولَ أُمَيْمَةَ وقد أُمْسِكَ لسانُه جعل يحرّك رأسَه اي قد صدقتِ وقد كنتُ كذلك وهو قولُها

*) Ὀρθότερον لَيُوجسُ.

أَعَيْنَيَّ جُودَا بِدَمْعٍ دِرَرْ * عَلَى طَيِّبِ الخِيمِ وَالمُعْتَصَرْ
عَلَى ماجِدِ الجَدِّ وَارِي الزِنادْ * جَمِيلِ المُحَيَّا عَظِيمِ الخَطَرْ
عَلَى شَيْبِهِ الحَمْدُ ذي المَكْرُماتْ * وَذِي المَجْدِ والعِزِّ وَالمُفْتَخَرْ
وذي الحِلْمِ والفَضْلِ في النَائِبَاتْ * كَثِيرِ المَكارِمِ جَمِّ الفَخَرْ
لَهُ فَضْلُ مَجْدٍ عَلَى قَوْمِهِ * مُبِينٌ يَلُوحُ كَضَوْءِ القَمَرْ
أَتَتْهُ المَنَايَا فَلَمْ تُشْوِهِ * بِصَرْفِ اللَّيَالِي وَرَيْبِ القَدَرْ

قال ولمّا مات عبد المطّلب فدُفِنَ بالحَجُونِ وهو يومئذٍ ابن اثنتين وثمانين سنة ويقال ابن مائة وعشر سنين وسُئِلَ رسولُ الله صلعم أتذكرُ مَوْتَ عبد المطّلب فقال نعم أنا يومئذ ابن ثماني سنين قالت أمّ أيمن رأيتُ رسولَ الله صلعم يومئذ يبكي خَلْفَ سرير عبد المطّلب. قال أخبرنا هشام بن محمّد بن السائب عن أبيه قال مات عبدُ المطّلب بن هشام قبل الفجار وهو ابن عشرين ومائة سنة *

* وَفْدُ ثَقِيفٍ *

قال أخبرنا محمّد بن عمر الأسلميُّ عن عُبد الله بن ابي يحيى الاسلميّ عن مَنْ أخبره قال لم يَحْضُرْ عُرْوَةُ بن مسعود وغَيْلان بن سَلِمَةَ حِصارَ الطائفِ كانا بجُرَشَ يتعلّمان صَنْعَةَ العَرّادات والمَنجنيق والدَبّابات فقدِما

وقد انصرف رسول الله صلعم عن الطائف فنصبا المنجنيق والعرّادات والدبّابات وأعدّا للقتال ثمّ ألقى الله في قلب عروة الإسلام وغيّره عما كان عليه فخرج الى رسول الله صلعم ثمّ استأذن رسول الله صلعم في الخروج الى قومه ليَدْعُوَهم الى الإسلام فقال إنّهم إذًا قاتِلوك قال لأنا أحبُّ اليهم من أبكار أولادهم ثمّ استأذنه الثانيةَ ثمّ الثالثةَ فقال إنْ شئتَ فاخْرُجْ فخرج فسار الي الطائف خَمْسًا فقدِم عشاء فدخل منزلَه فجاء قومه فحيّوه بتحيّة الشِرْك فقال عليكم بتحيّةِ أهـــل الجنّة السلامِ ودعاهم الى الإسلام فخرجوا من عنده يأتمرون به فلما طَلَعَ الفَجْرُ أوْفَى على غُرفة له وأذّنَ بالصلاة فخرجت ثقيفٌ من كلّ ناحية فرماه رجل من بني مالك يقال له أوْس بن عَتْرَبَ فأصاب أكْحَلَه فلم يَرْقَ دَمُه وقام غيلان بن سلمة وكنانة بن عبد يَاليلَ والحَكَم بن عمرو بن وَهْب ووُجوهُ الأحْلاف فلبسوا السلاحَ وحشدوا فلمّا رأى عروة ذلك قال قد تصدّقْتُ بدمي على صاحبه لأُصْلِحَ بذلك بينكم وهي كرامة أكْرَمَني الله بهـــا وشهادة ساقها الله اليّ وقال ادْفِنوني مع الشُهداء الّذين قُتلوا مع رسول الله صلعم ومات فدفنوه معهم وبلغ رسولَ الله صلعم خبرُه فقال مَثَلُه كمَثَل صاحب ياسينَ دعا قومه الى الله فقتلوه. ولحِق أبو المليح بن عروة وقارب بن الأسود بن مسعود بالنبيّ صلعم فأسلما وسأل رسولُ الله صلعم عن مالك ابن عوف فقالوا تركناه بالطائف فقال خبّروه أنّه إن أتاني مسلمًا رددتُ اليه أهلَه ومالَه وأعطيتُه مائةً من الإبل فقدم على رسول الله صلعم فأعطاه

ذلك وقال يا رسولَ الله أنا أكفيك ثقيفًا أُغيرُ على سَرْحِهم حتّى يأتوك مسلمين فاستعمله رسول الله صلعم على مَنْ أسلم مِن قومه والقبائِل فكان يُغير على سرح ثقيف ويقاتلهم فلما رأت ذلك ثقيف مشَوْا الى عبد ياليلَ وائتمروا بينهم أن يبعثوا الى رسول الله صلعم نفرًا منهم وَفْدًا فخرج عبد ياليلَ وأبناه كنانة وربيعة وشرحبيل بن غيلان بن سلمه والحكم بن عمرو ابن وهب بن مُعتِّب وعثمان بن ابي العاص وأوس بن عوف ونمير بن خَرَشَةَ بن ربيعة فساروا في سبعين رجلاً وهؤلاء الستّة رؤساءهم وقال بعضهم كانوا جميعًا بِضْعَةَ عَشَرَ رجلاً وهو أثبت قال المُغيرَة بن شُعْبَةَ إنّي لفي ركاب المسلمين بذي حُرُض فإذا عثمان بن أبي العاص يلقاني يستخبرني فلمّا رأيتهم خرجتُ أشتدُّ أُبشّرُ رسول الله صلعم بقدومهم فألفا أبا بكر الصدّيقَ رضه فأخبرتُه بقدومهم فقال أقسمتُ عليك لا تَسبِقْني الى رسول الله صلعم بخبرهم فدخل فأخبر رسولَ الله فسرَّ بقدومهم ونزل مَنْ كان منهم من الأحْلاف على المغيرة بن شعبة فأكرمهم وضرب النبيّ عم لمن كان فيهم من بني مالك قبّةً في المسجد فكان رسول الله صلعم يأتيهم كلّ ليلــة بعد العشاء فيقــف عليهم ويحدّثهم حتّى يراوحُ بين قدميه ويشكو قريشًا ويذكر الحرب الّتي كانت بينه وبينهم ثمّ قاضا النبيّ عم يعني ثقيفًا على قضيّة وعلّموا القران واستعمل عليهم عثمانَ بن أبي العاص واستعفتْ ثقيف من هَدْم اللات والعزّى فأعفاهم قال المغيرة فكنتُ أنا هدمتُها. قال المغيرة فدخلوا في الإسلام فلا أعلمُ

قومًا مِن العرب بني أَب ولا قبيلةً كانوا أَنصح إِسلامًا ولا أَبعد أَن يوجد فيهم غِشٌّ لله ولكتابه منهم *

B. ΠΕΡΙ ΤΙΝΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ ΜΝΗΜΟΝΕΥΘΕΝΤΩΝ.

عُثْمَانُ بْنُ أَبِي ٱلْعَاصِ بن بشر بن عبد دُهْمان بن عبد الله بن هَمّام ابن إِبان بن يسار بن مالك بن حُطَيْط بن جُشَم بن ثقيف. قدم عثمان بن أَبي العاص على رسول الله صلعم مع وفد ثقيف وكان أَصْغَرَ ٱلوفدِ سِنًّا فكانوا يخلّفونه على رِحالِهم لتعاهدها لهم فإِذا رجعوا من عند رسول الله صلعم وناموا وكانت الهاجرة أَتى عثمان رسول الله صلعم فأَسلم قبلهم سرًّا منهم وكتمهم ذلك وجعل يسئل رسول الله صلعم عن الدين ويستقرئه القران فقرأَ سورًا من فِي رسولِ الله صلعم وكان إِذا وجد رسولَ الله صلعم نائمًا عمد الى أَبي بكر فسأَله واستقرأَه والى أُبَيّ بن كعب فسأَله واستقرأَه فأُعْجِبَ به رسول الله صلعم وأَحبّه فلمّا أَسلم الوفدُ وكتب لهم رسول الله صلعم الكتاب الّذي قاضاهم عليه وأَرادوا الرجوعَ الى بلادهم قالوا يا رسول الله أَمِّرْ علينا رجلًا مِنّا فأَمّر عليهم عثمان بن أَبي العاص وهو أَصغرهم لِمَا رأَى رسول الله من حرصِهِ على الإِسلام. قال محمّد بن عمر فلم يزل عثمان بن أَبي العاص على الطائف حتّى قبض رسول الله صلعم وخلافة أَبي بكر الصدّيق وخلافة عمر بن الخطّاب حتّى إِذا أَراد عمر أَن يستعمل على البحرَيْن فسمّوا له عثمان بن أَبي العاص فقال ذلك أَمير أَمّره رسول الله صلعم على الطائف فلا أَعزله قالوا يا أَمير

المؤمنين تأمره(*) يستخلف على عَمَلِهِ مَنْ أحبّ وتستعين به فكأنّك لم تعزلــه فقال أمّا هذا فنعَمْ فكتب اليــه أنْ خَلِّفْ على عَمَلِك من احببت فأقْدَمْ عليّ فخلّف أخاه الحكم بن أبي العاص على الطائف وقدم على عمر بن الخطّاب فولاّه البحرَيْن فلمّا عُزل عن البحرين نزل البصرة هو وأهلُ بيته وشرفوا بها والموضعُ الّذي بالبصرة يقال له شطّ عثمان اليه ينسب *

أَوْسُ بنُ عوْفٍ الثقفيّ أحد بني مالك وهو الذي رمى عروة بن مسعود الثقفيّ فقتله ثمّ قدِم بعد ذلك في وفدِ ثقيف على رسول الله صلعم فأسلم وقد كان قبل أن يقاضي رسول الله صلعم ثقيفًا خاف من أبي مليح بن عروة ومن قارب بن الأسود بن مسعود فشكا ذلك الى أبي بكر الصدّيق فنَهاهما عنه وقال ألستُما مسلمين قالا بلى قال فتأخذان بدخول الشرك وهذا رجل قد قدم يريد الإسلام وله ذمّة وامان ولو قد أسلم صار دمه عليكم حرامًا ثمّ قارب بينهم حتّى تصافحوا وكفّوا عنه ومات أوس بن عوف سنة تسع وخمسين *

عُرْوَةُ بْنُ مَسْعُودِ بن معتّب بن مالك بن كعب بن عمرو بن سعد بن عوف بن ثقيف ويُكنّى عروةَ أبا يعفور وأُمّه سُبَيْعة بنت عبد شمس بن عبد مناف بن قُصَيّ. أخبرنا محمّد بن عمر قال حدّثني عبد الله بن يحيى عن غير واحد من أهل العلم قالوا كان عروة بن مسعود غائبًا عن الطائف حين حاصرهم النبيّ صلعم كان بجُرش يتعلّم علم الدبّابات

*) Κατὰ τὴν χρῆσιν τοῦ χύδην λόγου παρελείφθη τὸ ἀπὸ τοῦ. يستخلف

والمنجنيق فلما قدِم الطائف بعد انصراف رسول الله صلعم قذف الله في قلبه الإسلام فقدم على رسول الله صلعم المدينةَ في شهر ربيع الأوّل سنة تسع من الهجرة فأسلم فسرّ رسول الله صلعم ونزل على أبي بكر الصدّيق فلم يدعه المغيرة بن شعبة حتّى حوّله اليه ثمّ إنّ عروة استأذن رسول الله صلعم في الخروج الى قومه ليدعوهم الى الإسلام فقال له إنّهم إذًا قاتِلوك فقال لو وجدوني نائمًا ما أيقظوني فخرج عروة فسار خَمْسًا فقدم الطائف عشاء فدخل منزله فأتته ثقيف تُسَلِّم عليه بتحيّة الجاهليّة فأنكرها عليهم وقال عليكم بتحيّةِ أهل الجنّة السلامِ فآذَوْه ونالوا منه فحَلُمَ عنهم وخرجوا من عنده فجعلوا يأتمرون به وطلع الفَجْرُ فأوفَى على غُرْفَةٍ له فأذّن بالصلاة فخرجت اليه ثقيف من كلّ ناحية فرماه رجل من بني مالك يقال له أوس ابن عوف فاصاب أكحله فلم يرق دمه فقام غيلان بن سلمة وكنانة بن عبد ياليل والحكم بن عمرو ووجوه الأحلاف فلبسوا السلاح وحشدوا وقالوا نَموتُ عن آخِرنا او نثأر به عشرة من رؤساء بني مالك فلمّا رأى عروة من مسعود ما يصنعون قال لا تقتتلوا فيّ قد تصدّقتُ بدمي على صاحبه لأُصلح بذلك بينكم فهي كرامة أكرمني الله بها وشهادة ساقها الله اليّ وأشهدُ أنّ محمّدًا رسول الله صلعم لقد أخبرني بهذا أنّكم تقتلوني ثمّ دعا رهطه فقال إذا متُّ فادفنوني مع الشهداء الّذين قُتلوا مع رسول الله صلعم قبل أن يرتحل عنكم فمات فدفنوه معهم وبلغ النبيَّ صلعم مَقْتَلُه فقال مَثَلُ عروة مَثَلُ صاحب ياسين دعا قومَه الى الله فقتلوه *

VII.

ΑΝΑΜΙΚΤΑ.

1. ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΙΝΑ ΤΟΥ ΚΟΡΑΝΙΟΥ ΜΕΘ' ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ.

ΣΟΥΡΑ 71.

* سُورَةُ نُوحٍ *

بِسْمِ ٱللهِ ٱلرَّحْمٰنِ ٱلرَّحِيمِ (١) إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ
أَيْ بِأَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ. ٱلْمَعْنَى إِنَّا
أَرْسَلْنَاهُ لِيُنْذِرَهُمْ بِٱلْعَذَابِ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا (٢) قَالَ (*يَا قَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ
مُبِينٌ. أَنْذِرُكُمْ وَأُبِينُ لَكُمْ (٣) أَنِ ٱعْبُدُوا ٱللهَ وَٱتَّقُوهُ وَأَطِيعُونِي.
(٤) يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ مِنْ صِلَةٌ أَيْ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَقِيلَ يَعْنِي مَا
سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِكُمْ إِلَى وَقْتِ ٱلْإِيمَانِ وَذٰلِكَ بَعْضُ ذُنُوبِهِمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ
إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى أَيْ يُعَافِيكُمْ إِلَى مُنْتَهَى آجَالِكُمْ فَلَا يُعَاقِبُكُمْ إِنَّ اجَلَ ٱللهِ
إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ. يَقُولُ آمِنُوا قَبْلَ ٱلْمَوْتِ تَسْلَمُوا مِنَ
ٱلْعَذَابِ فَإِنَّ أَجَلَ ٱلْمَوْتِ إِذَا جَاءَ لَمْ يُؤَخَّرْ وَلَا يُمْكِنُكُمُ ٱلْإِيمَانُ (٥) قَالَ
رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا. نِفَارًا
وَإِدْبَارًا عَنِ ٱلْإِيمَانِ (٦) وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ إِلَى ٱلْإِيمَانِ بِكَ لِتَغْفِرَ لَهُمْ

*) Αντὶ يا قَوْمِي.

جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ كَيْلَا يَسْمَعُوا دَعْوَتِي وَٱسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ غَطَّوْا بِهَا وُجُوهَهُمْ لِئَلَّا يَرَوْنِي وَأَصَرُّوا عَلَى كُفْرِهِمْ وَٱسْتَكْبَرُوا عَنِ ٱلْإِيمَانِ بِكَ ٱسْتِكْبَارًا. (٧) ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا. مُعْلِنًا بِٱلدُّعَاءِ. قَالَ ٱبْنُ عَبَّاسٍ بِأَعْلَا صَوْتِي (٨) ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ كَرَّرْتُ ٱلدُّعَاءَ مُعْلِنًا [حال] (*وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا. قَالَ ٱبْنُ عَبَّاسٍ يُرِيدُ ٱلرَّجُلَ بَعْدَ ٱلرَّجُلِ أُكَلِّمُهُ سِرًّا بَيْنِي وَبَيْنَهُ أَدْعُوهُ إِلَى عِبَادَتِكَ وَتَوْحِيدِكَ (٩) فَقُلْتُ ٱسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا. (١٠) يُرْسِلِ ٱلسَّمَآءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا [حال] وَذٰلِكَ أَنَّ قَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا زَمَانًا طَوِيلًا حَبَسَ ٱللهُ عَنْهُمُ ٱلْمَطَرَ وَأَعْقَمَ أَرْحَامَ نِسَائِهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً فَهَلَكَتْ أَمْوَالُهُمْ وَمَوَاشِيهِمْ فَقَالَ لَهُمْ نُوحٌ ٱسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ مِنَ ٱلشِّرْكِ أَيِ ٱسْتَدْعُوا ٱلْمَغْفِرَةَ بِٱلتَّوْحِيدِ يُرْسِلِ ٱلسَّمَآءَ [المطر] عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا رَوَى مُطَرِّفٌ عَنِ ٱلشَّعْبِيِّ أَنَّ عُمَرَ خَرَجَ يَسْتَسْقِي بِٱلنَّاسِ فَلَمْ يَزِلْ عَلَى ٱلِٱسْتِغْفَارِ حَتَّى رَجَعَ فَقِيلَ مَا [نفي] سَمِعْنَاكَ ٱسْتَسْقَيْتَ فَقَالَ طَلَبْتُ ٱلْغَيْثَ بِمَجَادِيحِ ٱلسَّمَآءِ ٱلَّتِي بِهَا يُسْتَنْزَلُ ٱلْقَطْرُ ثُمَّ قَرَأَ ٱسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا يُرْسِلِ ٱلسَّمَآءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا (١١) وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ قَالَ عَطَاءٌ يُكْثِرْ أَمْوَالَكُمْ وَأَوْلَادَكُمْ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا. (١٢) مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلّٰهِ وَقَارًا. قَالَ ٱبْنُ عَبَّاسٍ وَمُجَاهِدٌ لَا

---

*) Ἐν τῷ περισελίδῳ προστέθινται τὰ : يعني أكلّم كلّ واحد منهم سرًّا على حدة على حدة رجلاً بعد رجل.

تَرْوْنَ لِلّٰهِ عَظَمَةً قَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ مَا لَكُمْ لَا تُعَظِّمُونَ ٱللّٰهَ حَقَّ عَظَمَتِهِ قَالَ ٱلْكَلْبِيُّ لَا تَخَافُونَ لِلّٰهِ عَظَمَةً فَٱلرَّجَاءُ بِمَعْنَى ٱلْخَوْفِ وَٱلْوَقَارُ ٱلْعَظَمَةُ ٱسْمٌ مِنَ ٱلتَّوْقِيرِ وَهُوَ ٱلتَّعْظِيمُ وَقَالَ ٱلْحَسَنُ لَا تَعْرِفُونَ ٱللّٰهَ حَقًّا وَلَا تَشْكُرُونَ لَهُ نِعْمَةً قَالَ ٱبْنُ كَيْسَانَ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ فِي عِبَادَةِ ٱللّٰهِ أَنْ يُثِيبَكُمْ عَلَى تَوْقِيرِكُمْ إِيَّاهُ خَيْرًا [حال] (١٣) وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا تَارَاتٍ حَالًا بَعْدَ حَالٍ نُطْفَةً ثُمَّ عَلَقَةً ثُمَّ مُضْغَةً إِلَى تَمَامِ ٱلْخَلْقِ (١٤) أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ ٱللّٰهُ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ (** طِبَاقًا [حال] (١٥) وَجَعَلَ ٱلْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا. قَالَ ٱلْحَسَنُ يَعْنِي فِي ٱلسَّمَاءِ ٱلدُّنْيَا كَمَا يُقَالُ أَتَيْتَ بَنِي تَمِيمٍ وَإِنَّمَا أَتَى بَعْضَهُمْ وَفُلَانٌ مَتْوَارٍ [خفيّ ومستور] فِي دُورِ بَنِي فُلَانٍ وَهُوَ فِي دَارٍ وَاحِدَةٍ وَقَالَ عَبْدُ ٱللّٰهِ بْنُ عَمْرٍو إِنَّ ٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ وُجُوهُهُمَا إِلَى ٱلسَّمٰوَاتِ وَضَوْءُ ٱلشَّمْسِ وَنُورُ ٱلْقَمَرِ فِيهِنَّ وَأَقْفِيَتُهُمَا إِلَى ٱلْأَرْضِ وَيُرْوَى هٰذَا عَنِ ٱبْنِ عَبَّاسٍ وَجَعَلَ ٱلشَّمْسَ سِرَاجًا. مِصْبَاحًا مُضِيئًا (١٦) وَٱللّٰهُ (*** أَنْبَتَكُمْ مِنَ ٱلْأَرْضِ نَبَاتًا أَرَادَ مُبْتَدَأَ خَلْقِ آدَمَ خَلْقَهُ

---

*) Ἐν τῷ περισελίδῳ: تقديره لا تشكرون نعمة له

**) Ἐν τῷ περισελίδῳ: قوله طباقًا يقتضي كون بعضها متطبقًا على بعض فلا فرجة فيها فالملائكة كيف يسكنون قلنا الملائكة ارواح وايضًا فلعلّ المراد انّها متوازية لا انها متماسّة كبير

***) Ἐν τῷ περισελίδῳ: اي انبت الكلّ منها لأنّ النطف من الأغذية والأغذية من النبات والنبات من الأرض كبير

مِنَ ٱلْأَرْضِ وَٱلنَّاسُ وَلَدُهُ وَقَوْلُهُ نَبَاتًا ٱسْمٌ جُعِلَ فِي مَوْضِعِ ٱلْمَصْدَرِ أَيْ إِنْبَاتًا قَالَ ٱلْخَلِيلُ مَجَازُهُ فَنَبَتُّمْ نَبَاتًا (١٧) ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا بَعْدَ ٱلْمَوْتِ وَيُخْرِجُكُمْ مِنْهَا يَوْمَ ٱلْبَعْثِ أَحْيَاءً إِخْرَاجًا (١٨) وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ بِسَاطًا. فَرَشَهَا وَبَسَطَهَا لَكُمْ (١٩) لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا طُرُقًا وَاسِعَةً (٢٠) قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي لَمْ يُجِيبُوا دَعْوَتِي وَٱتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوَلَدُهُ إِلَّا خَسَارًا يَعْنِي أَتْبَاعَ ٱلسِّفْلَةِ وَٱلْفُقَرَاءِ ٱلْقَادِرَةَ وَٱلرُّؤَسَاءَ ٱلَّذِينَ لَمْ تَزِدْهُمْ كَثْرَةُ ٱلْمَالِ وَٱلْوَلَدِ إِلَّا ضَلَالًا فِي ٱلدُّنْيَا وَعُقُوبَةً فِي ٱلْآخِرَةِ (٢١) وَمَكَرُوا مَكْرًا كُبَّارًا أَيْ كِبَارًا عِظَامًا يُقَالُ كَبِيرٌ وَكُبَّارٌ بِٱلتَّخْفِيفِ وَكُبَّارٌ بِٱلتَّشْدِيدِ كُلُّهَا بِمَعْنًى وَاحِدٍ كَمَا يُقَالُ أَمْرٌ عَجِيبٌ وَعُجَابٌ وَبِٱلتَّشْدِيدِ أَشَدُّ فِي ٱلْمُبَالَغَةِ وَٱخْتَلَفُوا فِي مَعْنَى مَكْرِهِمْ قَالَ ٱبْنُ عَبَّاسٍ قَالُوا قَوْلًا عَظِيمًا قَالَ ٱلضَّحَّاكُ ٱفْتَرَوْا عَلَى ٱللَّهِ وَكَذَّبُوا رُسُلَهُ وَقِيلَ مَنَعَ ٱلرُّؤَسَاءُ أَتْبَاعَهُمْ عَنِ ٱلْإِيمَانِ بِنُوحٍ وَحَرَّشُوهُمْ [حرّضوهم. ἐν τῷ περισελ.] عَلَى قَتْلِهِ (٢٢) وَقَالُوا (*) لَهُمْ لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَدًّا [اسم صنم] قَرَأَ أَهْلُ ٱلْمَدِينَةِ وُدًّا بِضَمِّ ٱلْوَاوِ وَٱلْبَاقُونَ بِفَتْحِهَا وَلَا سُوَاعًا (٢٣) وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا. هٰذِهِ أَسْمَاءُ آلِهَتِهِمْ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ هٰذِهِ أَسْمَاءُ قَوْمٍ صَالِحِينَ كَانُوا (**) بَنِي آدَمَ وَنُوحٍ فَلَمَّا مَاتُوا كَانَ لَهُمْ تُبَّاعًا يَقْتَدُونَ بِهِمْ

*) Τὸ لَهُمْ ἐλλείπει ἐν ταῖς ἐκδόσ. καὶ τοῖς χώδ. Καὶ ἐν τῷ τέλει τούτων τῶν λέξεων μεταξὺ τοῦ لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ καὶ τοῦ وَدًّا οἱ αὐτοὶ παρεντιθεῖσι τὰ وَلَا تَذَرُنَّ.

**) Οὕτως οἱ χώδ., ἀλλὰ γραπτέον بَنِي, ὅρ. Βειδάουι II. σελ. 390, στίχ. 5,

وَيَأْخُذُونَ بَعْدَهُمْ (* مَآخِذَهُمْ فِي ٱلْعِبَادَةِ فَجَاءَهُمْ إِبْلِيسُ وَقَالَ لَهُمْ لَوْ صَوَّرْتُمْ صُوَرَهُمْ كَانَ أَنْشَطَ لَكُمْ وَأَشْوَقَ إِلَى ٱلْعِبَادَةِ فَفَعَلُوا ثُمَّ نَشَأَ قَوْمٌ بَعْدَهُمْ فَقَالَ إِبْلِيسُ إِنَّ ٱلَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَهُمْ [الصور] فَعَبَدُوهُمْ [الصور] فَٱبْتِدَاءُ عِبَادَةِ ٱلْأَوْثَانِ كَانَ ذٰلِكَ وَسُمِّيَتْ تِلْكَ ٱلصُّوَرُ بِهٰذِهِ ٱلْأَسْمَاءِ لِأَنَّهُمْ صَوَّرُوهَا عَلَى صُوَرِ أُولٰئِكَ ٱلْقَوْمِ مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ وَقَالَ عَطَاءٌ عَنِ ٱبْنِ عَبَّاسٍ صَارَتِ ٱلْأَوْثَانُ ٱلَّتِي كَانَتْ تُعْبَدُ فِي قَوْمِ نُوحٍ فِي ٱلْعَرَبِ بَعْدُ [بعد قوم نوح] أَمَّا وَدٌّ (** فَكَانَتْ لِكَلْبٍ بِدُومَةِ ٱلْجَنْدَلِ [اسم حصن] وَأَمَّا سُوَاعٌ فَكَانَتْ لِهُذَيْلٍ وَأَمَّا يَغُوثُ فَكَانَتْ لِمُرَادٍ لِبَنِي عُطَيْفٍ [عطيف ابو قبيلة من اليمن .ἐν τῷ περισελ] بِٱلْجَوْفِ عِنْدَ سَبَإٍ وَأَمَّا يَعُوقُ فَكَانَ لِهَمْدَانَ وَأَمَّا نَسْرٌ فَكَانَتْ لِحِمْيَرَ لِآلِ ذِي ٱلْكَلَاعِ [بالفتح ملك من ملوك اليمن .ἐν τῷ περισελ] وَكُلُّهُمْ كَانُوا أَسْمَاءَ رِجَالٍ صَالِحِينَ مِنْ قَوْمِ نُوحٍ فَلَمَّا هَلَكُوا أَوْحَى ٱلشَّيْطَانُ إِلَى قَوْمِهِمْ أَنِ ٱنْصِبُوا فِي مَجَالِسِهِمْ ٱلَّتِي كَانُوا يَجْلِسُونَ فِيهَا أَنْصَابًا وَسَمُّوهَا بِأَسْمَائِهِمْ فَفَعَلُوا فَلَمْ تُعْبَدْ حَتَّى إِذَا هَلَكَ أُولٰئِكَ وَنُسِخَ ٱلْعِلْمُ عُبِدَتْ وَرُوِيَ عَنِ ٱبْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ تِلْكَ ٱلْأَوْثَانَ دَفَنَهَا ٱلطُّوفَانُ وَطَمَّهَا ٱلتُّرَابُ فَلَمْ تَزَلْ مَدْفُونَةً حَتَّى أَخْرَجَهَا ٱلشَّيْطَانُ لِمُشْرِكِي ٱلْعَرَبِ وَكَانَتْ لِلْعَرَبِ أَصْنَامٌ أُخَرُ فَٱللَّاتُ كَانَتْ لِثَقِيفٍ وَٱلْعُزَّى لِسُلَيْمٍ وَغَطَفَانَ وَجُشَمَ وَمَنَاةُ لِقُدَيْدٍ وَأَسَافُ

---

*) Ἐν τῷ περισελίδῳ: بطريقهم وخلايقهم جمع الخلق كبير

**) Τὸ ῥῆμα τοῦτο ὡς καὶ τὰ ἑπόμενα ἔπρεπεν ἵνα ὦσι γένους θηλυκοῦ· διότι τὰ ὑποκείμενα αὐτῶν εἰσιν ὀνόματα εἰδώλων.

[اسم صنم] وَنَائِلَةُ [اسم صنم] وَهُبَلٌ لِأَهْلِ مَكَّةَ (* (٢٤) وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا أَيْ ضَلَّ بِسَبَبِ الْأَصْنَامِ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ كَقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ (** رَبِّ [وهو قول ابرهيم ع] إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ وَقَالَ مُقَاتِلٌ أَضَلَّ كُبَرَاؤُهُمْ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا هٰذَا دُعَاءٌ عَلَيْهِمْ بَعْدَ مَا أَعْلَمَ اللهُ نُوحًا أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ وَهُوَ قَوْلُهُ (*** أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ (٢٥) مِمَّا خَطِيئَاتِهِمْ مِنْ خَطِيَّاتِهِمْ وَمَا صِلَةٌ وَقَرَأَ أَبُو عَمْرٍو خَطَايَاهُمْ وَكِلَاهُمَا جَمْعُ خَطِيَّةٍ أُغْرِقُوا بِالطُّوفَانِ فَأُدْخِلُوا نَارًا. قَالَ الضَّحَّاكُ يَعْنِي فِي حَالَةٍ وَاحِدَةٍ فِي الدُّنْيَا يُغْرَقُونَ مِنْ جَانِبٍ وَيُحْرَقُونَ مِنْ جَانِبٍ وَقَالَ مُقَاتِلٌ أُدْخِلُوا النَّارَ فِي الْآخِرَةِ (٢٦) فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللهِ أَنْصَارًا لَمْ يَجِدُوا أَحَدًا يَمْنَعُهُمْ مِنْ عَذَابِ اللهِ (٢٧) وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا. أَحَدًا يَدُورُ فِي الْأَرْضِ فَيَذْهَبُ وَيَجِيءُ فَيْعَالٌ مِنَ الدَّوَرَانِ وَقَالَ الْقُتَبِيُّ أَصْلُهُ مِنَ الدَّارِ أَيْ نَازِلًا لِدَارٍ (٢٨) إِنَّكَ إِنْ تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَالْكَلْبِيُّ وَمُقَاتِلٌ كَانَ الرَّجُلُ يَنْطَلِقُ بِابْنِهِ إِلَى نُوحٍ فَيَقُولُ احْذَرْ هٰذَا فَإِنَّهُ

(* Ἐν τῷ περισελίδῳ: وقيل هذه الاسماء لخمسة من اولاد آدم فلمّا ماتوا قال ابليس لمن بعدهم لو صوّرتم صورهم فكنتم تنظرون اليهم ففعلوا فلمّا ماتوا قال لمن بعدهم انهم كانوا يعبدونهم فعبدوها ولهذا نهى الرسول عن زيارة القبور اوّلا ثمّ اذن فيها وانّما اذن زيارتها تذكرةً كبير

**) Σούρ. 14, 39.

***) Σούρ. 11, 38.

كَذَّابٌ وَإِنَّ أَبِي حَذَّرَنِيهِ فَيَمُوتُ ٱلْكَبِيرُ وَيَنْشَأُ ٱلصَّغِيرُ عَلَيْهِ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا. قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ وَمُقَاتِلٌ وَٱلرَّبِيعُ وَغَيْرُهُمْ إِنَّمَا قَالَ نُوحٌ هٰذَا حِينَ أَخْرَجَ ٱللهُ كُلَّ مُؤْمِنٍ مِنْ أَصْلَابِهِمْ وَأَرْحَامِهِمْ وَأَغْلَقَ أَرْحَامَ نِسَائِهِمْ وَأَيْبَسَ أَصْلَابَ رِجَالِهِمْ قَبْلَ ٱلْعَذَابِ بِأَرْبَعِينَ سَنَةً وَقِيلَ بِسَبْعِينَ سَنَةً وَأَخْبَرَ ٱللهُ نُوحًا أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ وَلَا يَلِدُونَ مُؤْمِنًا (*فح دَعَا عَلَيْهِمْ نُوحٌ فَأَجَابَ ٱللهُ دُعَاءَهُ وَأَهْلَكَهُمْ كُلَّهُمْ وَلَمْ يَكُنْ فِيهِمْ صَبِيٌّ وَقْتَ ٱلْعَذَابِ لِأَنَّ ٱللهَ تَعَالَى قَالَ (** وَقَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا ٱلرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ وَلَمْ يُوجَدِ ٱلتَّكْذِيبُ مِنَ ٱلْأَطْفَالِ (٢٩) رَبِّ ٱغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَٱسْمُ أَبِيهِ لَمَكُ بْنُ مَتُوشَلَخَ وَٱسْمُ أُمِّهِ شَمْخَى بِنْتُ أَنُوشَ وَكَانَا مُؤْمِنَيْنِ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا أَيْ دَارِي وَقَالَ ٱلضَّحَّاكُ وَٱلْكَلْبِيُّ مَسْجِدِي وَقِيلَ سَفِينَتِي وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَاتِ هٰذَا عَامٌّ فِي كُلِّ مَنْ آمَنَ بِٱللهِ وَصَدَّقَ ٱلرُّسُلَ وَلَا تَزِدِ ٱلظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا هَلَاكًا وَدَمَارًا فَٱسْتَجَابَ ٱللهُ دُعَاءَهُ فَأَهْلَكَهُمْ *

ΣΟΥΡΑ 81.

* سُورَةُ ٱلتَّكْوِيرِ *

بِسْمِ ٱللهِ ٱلرَّحْمٰنِ ٱلرَّحِيمِ رُوِيَ عن ابن عَمرٍو يقول قال رسول الله صلّعم مَنْ أَحَبَّ أن يَنظُرَ في يومِ القيٰمةِ فَلْيَقْرَأْ إذا الشمس كوّرت قوله تعالى

*) ٢. ٤. فَحِينَئِذٍ.

**) Σούρ. 25, 39.

(١) إِذَا ٱلشَّمْسُ كُوِّرَتْ قال عَلِيُّ بنُ أبي طلحةَ عن ابن عبّاس أُظْلِمَتْ وقال قَتادةُ ومُقاتِلٌ والكَلْبِيُّ ذهب ضَوْءُها وقال سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ غُوِّرَتْ وقال مجاهد اضْمَحَلَّتْ [ازيلت] وقال الزَّجّاج لُفَّتْ كما تُلَفُّ العمامةُ يقال كُرْتُ العمامةَ على رأسي أُكُورُها كَوْرًا وكَوَّرْتُها تَكْوِيرًا إذا لَفَفْتَها وأصلُ التكوير جَمْعُ بعضِ شيءٍ إلى بعضٍ فمَعْناهُ أنّ الشمسَ يُجْمَعُ بَعْضُها الى بعض ثمّ تُلَفُّ فاذا فُعِلَ بها ذلك ذَهَبَ ضوءُها قال ابن عبّاس يُكَوِّرُ الله الشمسَ والقمرَ والنجومَ يومَ القيمةِ في البحرِ ثمّ يَبْعَثُ عليها ريحًا دَبورًا فتُضْرِمُها [توقدها] فتصير نارًا رُوِيَ عن أبي هُرَيْرَةَ عن النبيِّ عم قال الشمسُ والقمرُ يُكَوَّرانِ يومَ القيمة (٢) وَإِذَا ٱلنُّجُومُ ٱنكَدَرَتْ أي تناثَرَتْ من السماءِ وتَساقَطَتْ [تفسير تناثرت] (* على الارض يُقال انكدر الطائرُ أي سَقَطَ عن عُشِّهِ قال الكلبيّ وعطاء تُمْطِرُ السماء يومئذ نُجومًا فلا يَبْقَى نَجْمٌ إلّا وَقَعَ (٣) وَإِذَا ٱلْجِبَالُ سُيِّرَتْ عن وَجْهِ الأرضِ فصارت هَباءً منبثًّا (٤) وَإِذَا ٱلْعِشَارُ عُطِّلَتْ وهي النُوقُ [دوه] الحواملُ التي أُتى على حَمْلِها عَشَرَةُ أشْهُرٍ واحِدَتُها عُشَرَاءُ ثمّ لا يَزالُ ذلك اسْمَها حتّى تَضَعَ لِتمامِ سنةٍ وهي أنفَسُ مالٍ عند العرب عُطِّلَتْ تُرِكَتْ هَمَلًا بِلا راعٍ أهْمَلَها أهْلُها وكانوا [حال] لازِمين لأذْنابِها ولم يكن لهم مال أعْجَبُ إليهم منها

(* Εν τῷ περισελίδῳ: على الارض وقال عطاء لأنّها في قناديل معلّقة بسلاسل من النور وتلك السلاسل في أيدي الملائكة فاذا مات مَن في السماء والارض تساقطت.

لِمَا جاءهم من أهْوالِ يَوْمِ القيمةِ (٥) وَإِذَا ٱلْوُحُوشُ يعني دوابّ البرّ حُشِرَتْ جُمِعَتْ بعد البَعثِ لِيَقْتَصَّ بَعْضُها من بعضٍ وروَى عِكْرِمَةُ عن ابن عبّاسٍ قال حَشْرُها مَوْتُها وقال حَشْرُ كلِّ شيءٍ الموتُ غير الجنِّ والإنْسِ فإنّهما يُوقَفانِ [للحساب] يومَ القيمةِ وقال أُبَيُّ بن كَعْبٍ اختَلَطَتْ (٦) وَإِذَا ٱلْبِحَارُ سُجِّرَتْ قَرَأَ أَهْلُ مكّةَ والبَصْرَةِ بالتخفيفِ وقرأ الباقون بالتشديدِ قال ابنُ عبّاس أُوقِدَتْ فصارَتْ نارًا تَضْطَرِمُ وقال مجاهد ومقاتل يعني فُجِّرَ بعضُها في بعضٍ العَذْبُ والمِلْحُ فصارت البحورُ كلُّها بَحْرًا واحدًا (*) وقال الكلبي وهذا [قول الكلبي] ايضًا معنــاه والمَسْجور المَمْلُوُّ وقيل صارت مِياهُها بَحْرًا واحِدًا من الحَمِيمِ لأهلِ النارِ وقال الحَسَنُ يُبِسَتْ وهو قولِ قَتادةَ قال ذَهَبَ ماؤها فلم تَبْقَ فيها قَطْرَةٌ رَوى أبو العالية عن أُبي بن كعب قال سِتُّ آياتٍ قَبْلَ يومِ القيمةِ بينما الناسُ في أسْواقِهم إذْ ذَهَبَ ضوءُ الشمسِ فبينما هم كذلك تَناثَرَتِ النجومُ فبينما هم كذلك إذْ وَقَعَتِ الجِبالُ على الارض فتحرَّكَت واضْطَرَبَت وفَزِعَتِ الجِنُّ الى الإنْسِ والإنْسُ الى الجنِّ واخْتَلَطَت الدوابُّ والطَّيْرُ والوحوشُ وماجَ بعضُهم في بعضٍ فذلك قوله وإذا الوحوشُ حُشِرَت اختلطت واذا العِشارُ عُطِّلَت واذا البحار سُجِّرَتْ فاذا هي نار تَتأَجَّجُ قال فبينما هم كذلك إذْ تَصَدَّعَتِ الارضُ صَدْعَةً واحدةً الى الارضِ السّابعةِ السُّفْلَى والسّماءُ الى السماءِ السّابعةِ العُلْيَا فبينما هم كذلك إذْ جاءتْهم الرّيحُ

*) Τὰ ἑπόμενα οὔκ εἰσιν ὑγιῆ, φαίνεται δ' ὅτι παρεξέπεσέ τι.

فأماتهم وعن ابنِ عبّاسٍ ايضا قال هي اثنتا عشرةَ خصلةً [علامات القيمة] ستٌّ في الدنيا وستٌّ في الآخرةِ وهي ما ذُكِرَ من بعدُ (٧) وَإِذَا ٱلنُّفُوسُ زُوِّجَتْ روى النُعمانُ بن بَشيرٍ عن عُمَرَ بن الخطّاب أنّه سُئِلَ عن هذه الآيةِ فقال يُقرَنُ بين الرجلِ الصالح مع الرجلِ الصالحِ في الجنّةِ ويُقرَنُ ما بين الرجلِ السَّوْءِ مع الرجل السَّوْءِ في النّارِ وهذا قول عكرمةَ وقال الحسنُ وقَتادةُ أُلحِقَ كلُّ امرءٍ بشيعتِهِ اليهودُ باليهود والنّصارى بالنصارى قال الرّبيع بنُ خَيْثَمٍ يُحْشَرُ الرّجلُ مع صاحبِ عَمَلِهِ وقيل زُوِّجَت [قرنت] النفوسُ بأعمالها وقال عطاء ومقاتل زُوّجت نفوسُ المؤمنين بالحُورِ العَيْنِ وقُرِنَت نفوسُ الكافرين بالشَياطين ورُوي عن عكرمةَ قال وإذا النفوسُ زُوِّجت رُدَّتِ الأرواحُ في الأجسادِ (٨) وَإِذَا ٱلْمَوْءُودَةُ هي الجاريةُ المَدْفونةُ حيّةً سُمِّيَت بذلك لما يُطرَحُ عليها من التُرابِ فيَؤُدُها اي يُثقِلُها حتّى تَموتَ وكانت العرب تَدْفِنُ البناتِ حيّةً مخافةَ العارِ والحاجةِ يقال وَأَدَ يَئِدُ وَأْدًا فهو وَائِدٌ والمفعول مَوْءُودٌ روى عكرمةُ عن ابن عبّاس كانت المرأةُ في الجاهليّة اذا حَمَلَتْ وكان أوانُ وِلادِها حَفَرَتْ حُفْرَةً فتمخّضَتْ على رأس الحُفرةِ فإنْ وَلَدَت جاريةً رمت بها في وسطِ الحُفْرَةِ وإن ولدت غُلامًا حَبَسَتْه سُئِلَتْ (٩) بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ قرأ العامّةُ على الفعل المجهول فيهما وأبو جعفر يقرأ قُتِّلَتْ بالتشديد ومعناه تُسْئَلُ المؤودةُ فيقال لها بأيّ ذنبٍ قُتِّلتِ ومعنى سؤالِها تَوْبيخُ قاتِلِها لأنّها تقول قُتِلْتُ بغيرِ ذنبٍ ورُوي أنّ جابِرَ بنَ زَيْدٍ كان يَقْرَأُ واذا المؤودة سألَتْ بأيّ ذنب قُتِلْتُ

ومِثْلَه قرأ أبو الضحى (١٠) وَإِذَا ٱلصُّحُفُ [الثالث] نُشِرَتْ قرأ أهل المدينةِ والشامِ وعاصمٌ ويعقوبُ نُشِرَتْ بالتخفيف وقرأ الآخرون بالتشديد لقوله (*) يَتْلُو صُحُفًا مُنَشَّرَةً يعني صحائفَ الأعمالِ تُنْشَرُ للحِسابِ (١١) وَإِذَا ٱلسَّمَآءُ [الرابع] كُشِطَتْ قال الفرّاء نُزِعت فَطُوِيَتْ وقال الزّجّاج قُلِعَتْ كما يُقْلَعُ السَّقْفُ وقال مقاتل تُكْشَفُ عن مَن فيها ومعنى الكَشْطِ رَفْعُكَ شَيْئًا عن شيءٍ قد غَطَّاهُ كما يُكْشَطُ الجِلْدُ عن الشاةِ (١٢) وَإِذَا ٱلْجَحِيمُ [الخامس] سُعِّرَتْ قرأ اهل المدينة والشامِ وحَفْصٌ عن عاصمٍ سُعِّرت بالتشديد وقرأ الباقون بالتخفيف اي أُوقِدَتْ لأعداءِ الله تعالى (١٣) وَإِذَا ٱلْجَنَّةُ [السادس] أُزْلِفَتْ قُرِّبَتْ لأوْلياءِ الله تعالى (١٤) عَلِمَتْ عند ذلك نَفْسٌ كُلُّ نَفْسٍ مَا أَحْضَرَتْ من خَيْرٍ وشَرٍّ هذا جَوابٌ لقوله إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ وما بَعْدَها (١٥) فَلَآ أُقْسِمُ بِٱلْخُنَّسِ لا زائدةٌ معناه أُقْسِمُ بالخُنّس (١٦) ٱلْجَوَارِ ٱلْكُنَّسِ قال قتادة هي النجومُ تَبْدُو [تظهر] باللّيل وتَخْنِسُ [تغيب] بالنّهار فتَخْفَى ولا تُرى وعن عليٍّ أيضا أنّها الكواكبُ تخنس بالنهار ولا ترى وتَكْنِسُ تَأْوي الى مجاريها وقال هي النجوم الخمسة زُحَلُ والمُشْتَري والمِرِّيخُ والزُهَرَةُ وعُطارِدٌ تخنس في مجاريها اي ترجع وَراءها وتكنس تَسْتَتِرُ وَقْتَ اختِفائها وغُروبِها كما تكنس الظِباءُ في مَغارِها وقال ابن زيد معنى الخُنَّسِ أنّها تَخْنِسُ أي تَتَأَخَّرُ عن مطالِعِها ولها في كلِّ

---

*) Πρβλ. Σούρ. 54, 52: بَلْ يُؤْتَى صُحُفًا مُنَشَّرَةً και Σούρ. 98, 2: يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً

عامٍ تأخُّرٌ وتَأَخُّرُ عن تَعْجِيلِ ذلك الطُلوعِ تَخْنِس عنه والكُنَّسُ أي تَكْنِسُ [تستتر] بالنهار فلا تُرَى وروَى الأَعْمَشُ عن إبرٰهيمَ عن عبد الله أنَّها هي الوَحْشُ وقال سعيد بن جبير هي الظِبَاءُ وهي روايةُ العَوفيّ عن ابن عبّاس وأَصْلُ الخنوسِ الرُجوعُ الى وراءٍ والكُنوسُ أَنْ تَأْوِيَ الى مكانسها وهي الموضع التي تَأْوِي اليها الوُحوشُ (١٧) وَٱللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ قال الحسنُ أَقْبَلَ بظَلامِهِ وقال آخرون أَدْبَرَ تقولُ العَرَبُ عَسْعَسَ اللَّيلُ وسَعْسَعَ إذا أدبر ولم يَبْقَ منـــه إلاّ اليَسيرُ (١٨) وَٱلصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ أَقْبَلَ ويُرَى أَوَّلُه وقيل ٱمْتَدَّ وٱرْتَفَعَ (١٩) إِنَّهُ يعني القُرانَ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ يعني جبرائيلَ أي نَزَلَ به جبرائيلُ عن الله عزّ وجلّ (٢٠) ذِي قُوَّةٍ وكان مِن قُوَّتِهِ أنّه اقْتَلَعَ قَرَياتِ قومِ لوطٍ من الماءِ الأَسْوَدِ وحَمَلَها على جَناحِه ورَفَعَها الى السماءِ ثمّ قَلَبَها وأنّه أَبْصَرَ إبليسَ يُكَلِّمُ عيسى على بَعْضِ عِقابِ الأرضِ المُقَدَّسَةِ فنَفَحَه بجَناحه ضَرْبَةً أَلْقاه الى أَقْصَى جبلٍ بالهِنْدِ وأنّه صاح صَيْحَةً بثَمودَ فأَصْبَحُوا جاثِمين وأنّه يَهْبِطُ من السَّماءِ الى الأرضِ ويَصْعَدُ في أَسْرَعَ من الطَرْفةِ عِنْدَ ذِي ٱلْعَرْشِ مَكِينٍ *) في المَنْزِلَةِ (٢١) مُطَاعٍ ثَمَّ اي في السماءِ تُطيعه الملائكةُ من طاعةِ الملائكةِ إيّاهُ أنّهم فَتَحُوا أَبْوابَ السَّمٰواتِ ليلةَ المِعْراجِ بقولِهِ لرسولِ الله صلّعم وفَتَحَ خَزَنَةُ الجَنَّةِ أبوابَها بقوله أَمِينٍ على وَحْيِ اللهِ ورِسالَتِه الى أَنْبِيائِهِ (٢٢) وَمَا

*) Εν τῷ περισελίδῳ: المكين ذو الجاه.

صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ يقول لأَهْلِ مكّةَ وما صاحِبُكم يعني مُحَمَّدًا صلّعم بمجنون وهذا أيضًا من جَوابِ القَسَمِ أُقْسِمُ على أنّ القرآنَ نزل به جبرئيلُ وأنّ محمّدًا ليس كما يقول أَهلُ مكّة وذلك أنّهم قالوا إنّه مجنونٌ وما يقوله من عِنْدِ نَفْسِه (٢٣) وَلَقَدْ رَآهُ يعني رَأى النبيُّ صلّعم جبرائيلَ عم على صُورَتِهِ بِٱلْأُفُقِ ٱلْمُبِينِ وهو الأُفُقُ الأَعْلَى من ناحِيَةِ المَشْرِقِ قال مجاهد وقَتادةُ رُوِيَ عن ابن عبّاس قال قال رسولُ الله صلعم لجبرئيلَ إنّي أُحِبُّ أن أَراك في صورتِك التي تَكونُ فيها في السّماءِ قال لَنْ تَقْوَى على ذلك قال بَلَى قال فأَيْنَ تشاءُ أَنْ أَتَخَيَّلَ لك قال بالأَبْطَحِ قال لا يَسَعُني قال فَبِمِنًى قال لا يَسَعُني قال فبعَرَفاتٍ قال ذلك بالحَرَى أن يَسَعَني فواعَدَهُ فخرج النبيُّ عم للوَقْتِ فإِذَا هو بجبرئيلَ قد أَقْبَلَ من جَبَلِ عرفاتٍ بِخَشْخَشَةٍ [صوت السلاح] وكَلْكَلَةٍ [شدّة] قد مَلأَ ما بين المَشْرِقِ والمَغْرِبِ ورَأْسُه في السّماءِ ورِجْلاه في الأرضِ فلمّا رآه كَبَّرَ النبيُّ صلّعم وخَرَّ مغشيًا عليه قال فتَحَوَّلَ جبرئيل في صورته فضمّه الى صَدْرِه وقال يا محمّدُ لا تَخَفْ فكَيْفَ لَوْ رَأَيْتَ إِسْرافيلَ ورأسُه من تَحْتِ العَرْشِ ورِجلاه في تُخُومِ (*السابعةِ وإنّ العَرْشَ لَعَلَى كاهِلِهِ وإنّه لَيَتَضاءَلُ [لَيَصْغَرُ] أَحْيانًا من مَخافَةِ الله عزّ وجلّ حتّى يَصيرَ مِثْلَ الوَصَعِ يعني العُصْفورَ حتّى ما يَحْمِلُ عرشَ ربِّكَ إلّا عَظَمَتُه (٢٤) وَمَا هُوَ يعني محمّدًا عم عَلَى ٱلْغَيْبِ أي على الوَحْيِ وخَبَرِ السماءِ وما أَطَّلَعَ عليه ممّا كان غائبًا عن عِلْمِهِ من الأَنْباءِ والقِصَصِ بِظَنِينٍ قرأ أهلُ مكّة والبصرة والكسائي بالظاء

*) Κατηγορούμενον τοῦ ὑπονοουμένου ٱلْأَرْضِ.

اي بمتّهم يُقال فلانٌ يُظَنُّ بمال ويُزَنُّ أي يُتَّهَمُ به والظِّنَّةُ التُّهَمَةُ وقرأ الآخَرون بالضاد اي ببَخيلٍ يقول [الله] إنّه يأتيه [النبي عم] علمُ الغَيبِ فلا يَبْخَلُ به عليكم بَلْ يُعلِّمكم ويُخبِرُكم به ولا يكتُمُه كما يكتُمُ الكاهِنُ ما عنده حتّى يأخُذَ عليه حُلْوانًا تقول العربُ ضَنِنْتُ بالشيءِ بكسر النون أَضَنُّ به ضِنانًا وضَنانةً فأنا ضَنينٌ أي بَخيلٌ (٢٥) وَمَا هُوَ يعني القرآنَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ قال الكلبيّ يقول إنّ القرآنَ ليس بشِعْرٍ ولا كِهانَةٍ كما قالت قُرَيْشٌ (٢٦) فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ أي تعولون عن هذا القرآنِ وفيه الشِفاءُ والبَيانُ قال الزّجّاج أيَّ طريقٍ تَسْلُكون [تذهبون] أَبْيَنَ من هذه الطريقةِ التي قد بُيِّنتْ لكم ثمّ قال (٢٧) إِنْ هُوَ أي ما القرآن إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ مَوْعِظَةٌ للخَلْقِ أجمعين (٢٨) لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ أن يتّبعَ الحَقَّ ويُقيمَ عليه (٢٩) وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ أعلَمَهم أنّ المَشيئةَ في التَوْفيقِ اليه وأنّهم لا يَقْدِرُون على ذلك الّا بمشية [توفيق] الله وفيه إعْلامٌ أنّ أحدًا لا يَعْمَلُ خيرًا إلّا بتوفيقِ الله ولا شرًّا الّا بخِذْلانِهِ *

ΣΟΥΡΑ 95.

* سُورَةُ التِينِ *

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ (١) وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ قال ابن عبّاس والحسن

*) Ἐν τῷ περιτελίδῳ: سورة التين مكّيّة وجميعها محكم الّا آية واحدة فانها

ومجاهد وإبرهيم وعطاء بن أبي رَباح ومقاتل والكلبيُّ هو تينكم هذا الّذي تأكلون وزيتونكم هذا الّذي تَعْصِرُون منه الزيتَ قيل خصّ التين بالقَسَمِ لأنّه فاكهة مُخْلَصَة لا عَجَمَ لها تُشْبِهُ فواكهَ الجنّةِ والزيتونُ شجرةٌ مباركة جاء به الحديث وهو ثمرٌ ودُهْنٌ يصلح للاصطباغ والاصطباح (للمصباح) وقال عكرمــة هما جبلان قال قتادة التين الجبل الّذي عليه دِمَشْقُ والزيتون الجبل الّذي عليه بيت المقدّس لأنّهما يُنْبِتان التينَ والزيتونَ وقال الضحّاك هما مسجدان بالشام قال ابن زيد التين مسجد دمشق والزيتون مسجد بيت المقدّس وقــال محمّد بن كعب التين مسجد اصحاب الكهف والزيتون مسجد أَيْلِيَاء (٢) وَطُورِ سِينِينَ يعني الجبل الّذي كلّم الله موسى عم عليه وذكر معناه على قولــه (* وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ (** سَيْنَاءَ (٣) وَهٰذَا ٱلْبَلَدِ ٱلْأَمِينِ أي للأمين يعني مكّةَ يأمَنُ فيهِ الناسُ في الجاهليّة والإسلام هذه أقسام [جمع قسم] والمقسم عليه (٤) لَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ أعدلِ قامةٍ وأحسنِ صورةٍ وذلك أنّه خَلَقَ كلَّ حيوان منكبًّا على وجهه الّا الإنسانَ خلقه مَدِيدَ القامةِ يتناوَل ما كولَه بيده مزيّنًا بالعقل والتمييز (٥) ثُمَّ رَدَدْنَاهُ

نسخت وهي قولــه تعالى اليس الله باحكم الحاكمين ومعناها خلِّ عنهم وَدَعْهم فانّ الله يحكم بينهم فنسخ معناها بآية السّيف تفسير

*) Σούρ. 23, 20.

**) Ἐν τῷ περισελίδῳ: وسنين وسيناء اسمان لمكانه والسينين الحسن بلُغة الحبشة وقيل ذو الشجرة وليس نعتًا للطور لإضافته اليه كثير

[الانسان] أَسْفَلَ سَافِلِينَ يريد الى الهَرَم وأَرْذَلِ العُمُرِ فينقصُ عقلُه [الانسان] ويضعف بدنه [الانسان] والسافلون هم الضّعفاء والزَمْنَى والأَطفال فالشيخ الكبير أَسفلُ من هؤلاءِ جميعًا وَمَنْ قال بالقول الأَوّل قال رددناه [الانسان] أَسفل سافلين فزالت عقولُهم فلا يكتب لهم حسنة لأَنّهم كانوا مؤمنين لكن لم يكن لهم عَمَلٌ صالح في طاعة ولأَجل ذلك لا يكتب لهم حسنة بعد زوال [كناه] عقولهم الاّ الذين آمنوا وعملوا الصالحات فانّه يكتب لهم بعد الهَرَمِ [قوجه] الخَرَفِ مثلُ الّذي كانوا يَعملون في حال الشباب والصحّة قال الحسن ومجاهد وقتادة يعني ثمّ رددناه الى النّار يعني الى اسفل سافلين لأَنّ جهنّم بَعْضُهَا أَسْفَلُ من بعضٍ قال أَبو العالية يعني الى النار في شرّ صورة في صورة خنزير ثمّ استثنى فقال (٦) الاّ الّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصّالِحَاتِ فإنّهم لا يُرَدُّون الى النار وأَسفلُ سافلينَ نَكِرَةٌ تَعُمُّ الجنسَ كما تقول فُلانٌ أَكْرَمُ قائمٍ وفي مصحفِ عبدِ الله أَسفل السافلين وقال ابن عبّاس هم نَفَرٌ رُدُّوا الى أَرذل العُمُرِ على عهدِ رسولِ الله صلّعم فانزل الله عُذْرَهُمْ وأَخبرهم أَنّ لهم أَجْرَ الّذي عملوا قبل ان تذهب عقولهم قال عكرمة لا يضرّ هذا الشيخَ كِبَرُهُ إِنْ خَتَمَ اللهُ له بأَحسنِ ما كان يَعْمَلُ وروى عن عاصم الأَحْوَلِ عن عكرمةَ عن ابن عبّاس فقال الاّ الذين آمنوا وعملوا الصالحات الاّ الذين قرؤوا القرآنَ وقال ومَنْ قرأَ القرآنَ لم يُرَدَّ الى أَرذل العُمُرِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ غَيْرُ مَقْطوعٍ لانّه يكتب له كصالحِ ما كان يعمل قال الضحاك أَجر بغير عمل ثمّ قال إِلزامًا

للحجّة (٧) فَمَا يُكَذِّبُكَ أيّها الانسان بَعْدُ اي بعدَ هذه الحجّة والبرهان بِٱلدِّينِ بالحساب والجزاء المعنى ألَا تتفكّر في صورتكَ وشبابك وهرمك فَتَعْتَبِرَ وتقولَ إنّ الّذي فَعَلَ ذلك قادر على ان يبعثني ويحاسبني فما الّذي يكذّبك بالمجازاة بعد هذه الحجج (٨) أَلَيْسَ ٱللهُ بِأَحْكَمِ ٱلْحَاكِمِينَ بأقضى القاضين قال مقاتل بحكم بينك وبين أهل التكذيب بك يا محمّدُ ورُوِينا أنّ رسول الله صلّعم قال مَنْ قرأ والتين والزيتون فانتهى الى آخرها اليس الله باحكم الحاكمين فَلْيَقُلْ بلى وأنا على ذلك من الشاهدين روي عن عديّ قال سمعتُ البراء يُخْبِرُ أنّ رسول الله صلّعم كان في سفر فقرأ في العشاء في احدى الركعتين بالتين والزيتون *

ΣΟΥΡΑ 101.

* سُورَةُ ٱلْقَارِعَةِ *

بِسْمِ ٱللهِ ٱلرَّحْمٰنِ ٱلرَّحِيمِ (١) ٱلْقَارِعَةُ [مبتدأ] من أسماء القيمة لأنّها تقرع القلوبَ بالفزع مَا ٱلْقَارِعَةُ [خبر] تهويل وتعظيم (٢) وَمَا أَدْرَاكَ مَا ٱلْقَارِعَةُ (٣) يَوْمَ يَكُونُ ٱلنَّاسُ كَٱلْفَرَاشِ ٱلْمَبْثُوثِ الفراش الطير التي تراها تَتَهَافَتُ [تتساقط] في النار والمبثوث المفرّق قال الفرّاء كغوغاء الجراد شبّهَ [الله] الناس عند البعث بها يموج بَعْضُهُمْ في بعضٍ ويركب بعضهم بعضًا من الهول كما قال (* كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ (٤) وَتَكُونُ ٱلْجِبَالُ كَٱلْعِهْنِ ٱلْمَنْفُوشِ كالصوف المندوف (٥) فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ رَجَحَتْ

*) Σούρ. 54, 7.

حسناته فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ مرضيّة في الجنّة قال الزجّاج ذاتُ رِضًى يَرْضَى صاحبُها (٦) وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ رَجَحَتْ سيّاتُه على حسناته فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ مسكنه النّار سُمّي المسكنُ أُمًّا لأن الأصل في السكون الأُمّهات والهاوية اسم من أسماء جهنّم وهي المَهْوَاةُ لا يُدرك قعرُها وقال قتادة هي كلمة عربيّة كان الرجل إذا وقع في أمر شديد يقال هَوَتْ أُمّه وقيل أراد أُمَّ [أنه] رأسِهِ يعني انّهم يَهْوُون في النّار على رؤسهم والى هذا التأويل ذهب قتادة وابو صالح (٧) وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَهْ يعني الهاوية ما هي أدخل الهاء فيها للوقف ثمّ فسّرها فقال (٨) نَارٌ حَامِيَةٌ اي حارّة قد انتهى حرُّها *

2. ΧΑΡΙΡΙ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΙΝΙΚΗ ΚΑΙ ΣΙΝΙΚΗ.

(A = Κώδ. 91. — B = Κώδ. 79. — Γ = Κώδ. Λειψ.)

1) هذه رسالة سينيّة أَنْشَأَهَا الى سَيْفِ السلاطين وهي بِٱسْمِ (2 القُدُّوسِ أَسْتَفْتِحُ. وبِاسْعَادِهِ (3 أَسْتَنْجِحُ. سِيرَةُ سَيِّدِنَا (4 الأَسْفَهْسَلَارِ السيّدِ (5 النَفِيسِ سيّدِ الرُّؤَسَاءِ سَيْفِ السَلاطِينِ. (6 حُرِسَتْ نَفْسُه. واسْتَنارت

1) Ὁ Κώδ. B., ὅστις ἐκτίθησι τὰς ἐπιστολὰς κατ' ἀντίθετον τάξιν, φέρει τὴν ἐπιγραφήν: رسالة تتضمّن السينات غير المعجمة — 2) Ὁ μὲν B. ἔχει: السميع. ὁ δὲ A. ἐν τῷ περισελίδῳ ἔχει: القدوس. — 3) ὁ Κώδ A. μεταξὺ τῶν στίχων ἔχει τὴν γλῶσσαν: أطلب النجاح. — 4) الأصفهسلار Γ. — 5) γλ. A. اسم المرسل اليه — 6) γλ. A.: حفظت.

شَمْسُه. (7 وأَتَّسَقَ أُنْسُه. (8 وبَسَقَ غَرْسُه. (9 أستمالة الجَليسِ. ومُساهَمَةُ الأَنيسِ. ومُساعَدَةُ الكَسيرِ (10 والسليبِ. ومُواساةُ السحيقِ والنَسيبِ. والسِيادَةُ تَسْتَدْعي استِدامَةَ (11 السَنَنِ (12 وحِراسَةَ الرَسْمِ الحَسَنِ. وسَمِعْتُ بالأَمْسِ تَدارُسَ (13 الأَلْسُنِ سَلاسَةَ خَنْدَريسِهِ. (14 وسَلْسالَ كُؤُسِهِ. ومَحاسِنَ مَجْلِسٍ (15 مَسَرَّتِهِ. وإِحْسانَ مُسْمِعَةٍ (16 سِتارَتِهِ. فاستَسْلَفْتُ السَرّاءَ. (17 وتَوَسَّمْتُ الاِسْتِدْعاءَ. (18 وسَوَّفْتُ نَفْسي (19 بالاِحْتِساءِ. (20 ومُؤانَسَةِ الجُلَساءِ. وجَلَسْتُ (21 أَسْتَقْري السُبُلَ وأَسْتَطْلِعُ الرُسُلَ. (22 وأَسْتَطْرِفُ تَناسِيَ أَسْيي. (23 وأُسامِرُ الوَساوِسَ لاِسْتِحالَةِ (24 رَسْمي نظم

---

7) γλ. A.: اجتمع وتكامل. γλ. B.: اي تمّ. Ὁ Γ. κατ' ἀντίθετον τάξιν ἔχει: 8) γλ. A.: طال — وبسق غرسه واتّسق أنسه 9) γλ. A.: امالة — 10) γλ. الأَلْسِنَةِ 13) Γ. — وَاسْتِحْناظَ 12) A. — السُنَنِ 11) A. — المسلوب العريان B. — 14) γλ. A.: الشرب السهل الدخول في الحلق. Γ. وسِلْسَالَ 15) γλ. A. سرور — 16) γλ. B. المغنية — 17) γλ. A. تفرست — 18) γλ. B. عللت — 19) γλ. B. الشرب — 20) Γ. وآنَسْتُها مُوانَسَةَ 21) استطلع الرسل — واستشرف السبل A., ἀλλὰ μεταξὺ τῶν στίχων προστίθησι استقري السبل μετὰ τῆς σημειώσ. ح — 22) Γ. καὶ γλ. A. وَأَسْتَبْعِدُ — 23) وأُساوِدُ A. — 24) γλ. B. اثري

(25 وسَيْفُ السَلاطينِ (26 مُسْتَأْثِرٌ * بأُنْسِ السَماعِ وحَسْوِ الكُؤُوسْ
سَلاني ولَيْسَ لِبـاسُ (* السُلُو * يُناسِبُ حُسْنَ سِمَاتِ النَفيسْ
وسَنَّ تَناسِيَ جُلَّاسِـهِ * (** وأَسْوَا السَجايـا تَناسِي الجَليسْ
وسَرَّ حَسودي بطَمْسِ الرُسومْ * وطَمسُ الرُسومِ (27 كَرَمْسِ النُفوسْ
وساقَى الحُسامَ بكَأْسِ (28 السُلافْ * وأَسْهَمَني بعُبُوسٍ (29 وبُوسْ ***)
وأَسْكَرَني حَسْرَةً (30 وَٱسْتَعاضْ * لِقَسْوَتِهِ سَكْرَةَ (31 الخَنْدَريسْ
سَأَكْسُوهُ لِبْسَـةَ مُسْتَعْتِبٍ * وأَلْبَسُ سِرْبالَ سالٍ (32 يَؤُوسْ
وأَسْطُـرُ سِينَاتِـهِ سِيرَةً * تَسيرُ أَساطيرُها (33 كالبَسُوسْ
وحَسْبُنا السَلامُ. (34 والسَلامُ لرَسولِ الإِسْلامِ 35) *

تمّت الرسالة

(36 وله أَيضًا شِينِيَّةٌ الى شَمْسِ الشُعَرَآءِ أبي محمّد طَلْحَةَ بنِ أحمد النُعمانيّ.

---

25) Τὸ μέτρον Μουτακάρεπ, ὅρ. Δὲ Σασὺ Γραμμ. II. σελ. 645. ἔκδ. 2. — 26) Ὁ A. ἐν τῷ περισελίδῳ ἔχει: مستأنس — *) Ἀντὶ السلوِّ χάριν τοῦ μέτρου — **) Ἀντὶ اسوأ χάριν τοῦ μέτρου. — 27) γλ. A. تراب القبر — 28) γλ. A. خمر — 29) γλ. A. شدة — ***) Ἀντὶ بؤس χάριν τοῦ ῥυθμοῦ. — 30) γλ. A. سال منه العوض — 31) γλ. B. لغة روميّة في الشراب — 32) بؤوس A., ἀλλὰ μετὰ τῆς γλ. قنوط — 33) γλ. B. الحرب γλ. A. الناقة التي هاجت الحرب اربعين سنة — 34) وسَلَامُهُ Γ. — 35) Ὁ B. προστίθησι γλ.: بحقّ محمّدٍ وآله — 36) Ὁ Κώδ. A. ἔχει ἐπιγεγραμμένα τὰ: قال طلحةُ قصدتُه

بِإِرْشَادِ المُنْشِئِ أُنْشِئُ. (37 شَغَفِي بالشَّيْخِ شَمْسِ الشُّعَرَآءِ (38 رِيشَ مَعَاشُهُ. وفَشَا (39 رِيَاشُهُ. وأَشْرَفَ شِهَابُهُ وٱعْشَوْشَبَ شِعَابُهُ. يُشَاكِلُ (40 شَعَفَ (41 المُنْتَشِي (42 بالنَّشْوَةِ. (43 والمُرْتَشِي (44 بالرِّشْوَةِ. والشَّادِنِ بشَرْخِ الشَّبَابِ. والعَطْشَانِ (45 بشَبَمِ الشَّرَابِ. وشُكْرِي (46 لِتَجَشُّمِهِ ومَشَقَّتِهِ. وشَوَاهِدِ شَفَقَتِهِ. (47 يُشَاكِهُ شُكْرَ (48 النَّاشِدِ (49 للمُنْشِدِ. والمُسْتَرْشِدِ للمُرْشِدِ. (50 والمُسْتَبْشِرِ للمُبَشِّرِ. والمُسْتَجِيشِ للجَيْشِ المُشَمِّرِ. وشِعَارِي إِنْشَادُ شِعْرِهِ. وإِشْجَآءُ (51 الكَاشِحِ والمُكَاشِرِ بنَشْرِهِ. وشُغْلِي

رحمه الله في سنة سبع وتسعين واربعمائة زائرًا الى البصرة من بغداذَ فحين أردتُ وَداعَه وكنا في مجلسه بدارة بني حرام كتب اليَّ هذه الرسالةَ وقرأها عليَّ بمشهد من جماعة وسلّمها اليَّ بخطّه ولم يكن فرَغ من المقامات وعُدتُ اليه نَوْبَةً ثانيةً بعد فراغه من المقامات في سنة ثمان وخمس مائة فسألني عن الرسالة فقلتُ قد شذّت عني فأملاها عليّ وقرأتُها عليه وأثبت خَطَّه عليها وعلى الإقْراء نوبةً ثانيةً

رسالة تتضمن: Ὁ Κώδ. Β. φέρει τὴν ἐπιγραφὴν — وهي بارشاد المنشيء صح — الشينات لصاحب المقامات 37) Ὁ Β. ὑπογράφει ع ὑπὸ τὸ ἃ καὶ ἐπιγράφει — معا 38) γλ. Α. دعاء له — 39) γλ. Α. زينته — 40) شغف Γ. — 41) γλ. Α. سكران — 42) γλ. Α. سكر — 43) γλ. Α. من ارتشى اخذ الرشوة — 44) بالرِّشوة μετὰ τῆς σημ. معا Β. καὶ Γ. — 45) Α. بشيم, ἀλλὰ μετὰ τῆς γλ. اي بارد — 46) γλ. Α. تكلفه — 47) γλ. Β. يشاكل. ὁ δὲ Α. ἐν μὲν τῷ κειμένῳ يشاهد, ἐν δὲ τῷ περισελίδῳ يشاكه μετὰ τῆς γλ. اي يشابه ويقارب 48) γλ. Α. καὶ Β. الطالب — 49) γλ. Α. المعرف — 50) والمُسْتَشْعِرِ Β. Γ. — 51) المكاشر والكاشح Γ., εἰς المكاشر γλ. Β. العدو

(52 إشاعَةُ (53 وَشائِعِه. وتَشْيِيدُ (54 شَوافِعِه. والإشادَةُ بشُنُورِهِ وشُنوفِه. والمَشْورَةُ بتَشْفيعِه وتَشْريفِه. وأَشْهَدُ شَهادَةَ (55 المُشَيِّعِ المُكاشِفِ. والمُقْشِرِ الكاشِفِ. لإنْشائِه (56 يُدْهِشُ (57 الشائِبَ (58 والناشِي. (59 ويُلاشِي شِعْرَ (60 الناشِي. (61 ولَمُشافَهَتُهُ تَباشيرُ الرُّشْدِ. واشْتِيارُ الشُّهْدِ. (62 ولمُشاحَتِه تُشْفِي المُشاحِنَ. ولمُشاجَرَتِه تَنْشُرُ المَشايِنَ. ولمُشاغَبَتِه تُشَظِّي الأَشْطانَ. وتُشِيطُ الشَّيْطانَ

شِعْرٌ

(63 فأَشْعارُهُ (64 مَشْعورَةٌ ومَشاعِرُهْ * وعِشْرَتُهُ مَشْكورَةٌ وعَشائِرُهْ

---

52) γλ. B. اظهار — 53) γλ. A. الوشيعة الطريقة في البرد — 54) γλ. A. الشافع المُعين — 55) Οὕτως ὁ B. καὶ ὁ A. ἐν τῷ περισελίδῳ μετὰ τῆς σημ. صح· ἐν τῷ κειμένῳ ὁ A. ἔχει: المشنّع الكاشف والمشرثبّ المكاشف. ΟΓ.: المُشيع. Εἰς المشنع γλ. A. المشمر· εἰς المكاشف γλ. B. المحارب. الكاشف المقشّر المكاشف. εἰς المشرثبّ γλ. A. اشرأبّ اي رفع رأسه — 56) Ὁ B. ἐν τῷ περισελίδῳ يُشْدِهُ μετὰ τῆς σημ. خ (τ. ἔ. ἄλλη γραφή). — 57) γλ. B. الشيخ — 58) γλ. A. من نشأ الغلام — 59) γλ. B. ينوق وينقص — 60) γλ. A. اسم الشاعر المعروف· γλ. B. ابو العباس — 61) Οὕτως ὁ Γ. καὶ ὁ A. ἐν τῷ περισελίδῳ μετὰ τῆς σημ. صح ὁ B. καὶ A. ἐν τῷ κειμένῳ (B. كمشتار) ولَمُشافَهَتُه كاشتيارِ الرُّشْدِ. ولَمُشاهَدَتُه تَباشيرُ الشُّهْدِ — 62) Τὰ ἑπόμενα μέχρι τοῦ الشيطان ὁ A. ἔχει ἐν τῷ περισελίδῳ μετὰ τῆς σημ. صح, ἐν δὲ τῷ κειμένῳ παραλείπει τὰς λέξεις تشفي μέχρι τῆς ولمشاغبته. Ὁ Γ. ولَمُشاحَتُه تَشْفِي المُشاحِنَ وَتَنْشُرُ المَشايِنَ (ἐν τῷ περισελ. تُشْجِي μετὰ τῆς σημ. معا). Εἰς ولمشاحته γλ. B. معاداته — 63) Τὸ μέτρον Ταουίλ, ὅρ. Δὲ Σασὺ Γραμμ. II. σελ. 629. — 64) مَشْهورَةٌ Γ., A. ἐν τῷ κειμένῳ, B. γράφει ἄνωθεν.

(65 شَأَى الشُعَرَاءَ (66 المُشْمَعِلِّينَ شِعْرُهُ * (67 فشانيهِ مَشْجُوُّ الحَشَا (68 ومُشاعِرُهْ
فشَوَّهَ (69 تَرْقِيشَ (70 المُرَقِّشِ رَقْشُهُ * فأَشْياعُهُ يَشْكُونَهُ ومَعاشِرُهْ
وشاقَ الشَبَابَ الشُمَّ (71 والشِيبَ وَشْيُهُ * فمَنْشورُهُ (72 بُشْرُ المَشوقِ وناشِرُهْ
(73 شَمائِلُهُ مَعْشوقَةٌ كَشَمولِهِ * (74 وشِرِّيبُهُ مُسْتَبْشِرٌ ومُعاشِرُهْ
شَكُورٌ ومَشْكُورٌ وحَشْوُ (75 مُشاشِهِ * شَهامَةُ (76 شِمِّيرٍ يَطيشُ (77 مُشاجِرُهْ
شَقاشِقُهُ مَخْشِيَّةٌ (78 وشَباتُهُ * شَبا مَشْرَفِيٍّ جاشَ للشَرِّ (79 شاهِرُهْ
شَفَى بِالأَناشيدِ (80 النَشاوَى وشَفَّهُمْ * فمُشْفِيهِ (81 مُسْتَشْفٍ وشاكِيهِ شاكِرُهْ
ويَشْدُو فيَهْتَشُّ الشَجِيُّ لشَدْوِهِ * (82 ويَشْغَفُهُ إِنشادُهُ (83 فيُشاطِرُهْ
(84 تَجَشَّمَ غِشْياني فشَرَّدَ وَحْشَتي * وبشَّرَ (85 مَغْشاهُ بِبِشْرٍ أُباشِرُهْ
سَأُنْشِدُهُ شِعْرًا تُشَرِّقُ شَمْسُهُ * وَأَشْكُرُهُ شُكْرًا تَشيعُ (86 بَشائِرُهْ

65) γλ. A. سبق — 66) γλ. A. المتبادرين . γλ. B. المسرعين — 67) Οὕτως ἀπαιτοῦντος τοῦ μέτρου ἀντὶ: فشانئهُ — 68) γλ. A. شَاعَرْتُه فشَعَرْتُه . γλ. B. اي غَلَبْتُه — 69) γλ. B. : النميمة — 70) γλ. A. : الذي يجاريه — 71) Τὸ والشيب παραλείπει ὁ B. — لقب شاعر معروف — 72) Γ. καὶ A. ἐν μὲν τῷ κειμένῳ بِشْرُ المشوق, ἐν δὲ τῷ περισελίδῳ بُشْرى المشوق μετὰ τῆς σημ. صح — 73) Πάντα τὰ ἑπόμενα ἐλλείπουσιν ἐκ τοῦ Κώδ. Γ., ἐξαιρουμένων τῶν τελευταίων λέξεων: وَنَشْرِيفِهِ لِبَشِيرِ ٱلْبَشَرِ وَشَفِيعِ ٱلْمَحْشَرِ — 74) γλ. A. شاربه — 75) γλ. A. : عظمه . γλ. B. عظامه — 76) γλ. A. : سريع — 77) γλ. A. : من شهر السيف : — 78) γλ. A. : حدّته — 79) γλ. A. : مخالفه . γλ. B. منازعه — 80) γλ. A. : السكارى : — 81) γλ. B. : طالب الشفا — 82) γλ. B. : اي يناصفه — 83) γλ. B. : يَصِلُ إِنْشادُهُ الى حَبَّةِ قلبه — 84) γλ. A. — جمع بشارة — 85) مَغْشاهُ B. , γλ. A. — إِتيانه — 86) γλ. A. تكلف

وأُشْهِدُ (87 شاهِدَ الأَشْيَاءِ. ومُشْبِعَ الأَحْشَاءِ. لِيُشْعِلَنَّ شُواظَ (88 أَشْواقي
(89 شَحْطُه. ولِيُشَعِّثَنَّ شَمْلَ نَشاطي (90 نَشْطُه. فناشَدْتُ الشَّجَ أَيَشْعُرُ
بِاسْتِجاشي (91 لِشُسُوعِه. (92 وإجهاشي لِتَشْيِيعِه. ووِشَايَتِي بِنَشِيدِهِ
المَوْشِيِّ. وتَشَكِّي شَخْصَهُ بالإِشْراقِ والعَشِيِّ. وحاشَاهُ حاشَاهُ.
(93 تَعْشِيهِ شُبْهَةٌ (94 وتَغْشاه. (95 فَلْيَسْتَشِفَّ شَرْحَ شُجُونِي لِشُطُونِهِ.
(96 وَلْيُرَشِّحْنِي بِمُشَارَكَةِ شُجُونِهِ. (97 وبِتَمْشِيَةِ شُؤُونِهِ. لِيَشْتَدَّ جاشِي.
(98 ويُشارِفَ أَنْكِماشِي. عاشَ (99 مُنْتَعِشَ الحُشاشَةِ (100 مُسْتَشْرِيَ
(101 البَشاشَةِ. مَشْحُوذَ الشِّفارِ. مُنْتَشِرَ الشَّرارِ. (102 شَتَّامًا لِلْأَشْرارِ.
شَحَّاذًا بالأَشْعارِ. (103 يَسْتَرْشِحُ ويَحُوشُ. ويَقْنِفِشُ المنقوشَ. ويُرَشِّحُ

---

87) γλ. A. καὶ B. : الله تعالى — 88) Ὁ A. ἐν τῷ περισελίδῳ اشتياقي μετὰ τῆς σημ. ﺣ — 89) γλ. A. اي بعده — 90) γλ. B. بعده وذهابه· γλ. A. بعده وذهابه من ارض الى ارض: — 91) γλ. A. — 92) γλ. A.: اعشاه الله من العشوة وهي · γλ. B.: بكائي — 93) γλ. A.: اي نهيأً للبكاء — 94) γλ. A.: تأتيه — 95) γλ. A.: فلينظر · γλ. B. يرى — الظلمة 96) γλ. B.: ليُؤهِّلني — 97) Ὁ μὲν A. ἐν τῷ περισελ. μεταξὺ τοῦ و καὶ προστίθησι بتمشية μετὰ τῆς σημ. ﺣ· ὁ δὲ B.: وتمشية — 98) γλ. B.: اي يطّلع — 99) γλ. A.: ثابت — 100) γλ. B.: اي لاجٌّ في السير — 101) Οὕτως ὁ B. καὶ A. ἐν τῷ περισελ. μετὰ τῆς σημ. ﺣ, ἐν δὲ τῷ κειμένῳ: الهشاشة μετὰ τῆς γλ. فرح — 102) Τὰς λέξεις ما شتاما μέχρι τοῦ لاشعار ὁ A. ἔχει ἐν τῷ περισελ. μετὰ τῆς σημ. ﺣ, ἀλλὰ γράφει حاشًا — 103) Τὸ χωρίον τοῦτο μέχρι τοῦ الشديد ἐν τῷ Κώδ. A. πολὺ διαφέρει τοῦ αὐτοῦ χωρίου ἐν τῷ Κώδ. B., ὁ μὲν A. ἐν μὲν τῷ κειμένῳ ἔχει μόνον يسترشح, ἐν δὲ τῷ περισελίδῳ προστίθησι ويحوش μέχρι τοῦ المنقوش μετὰ τῆς σημ. ﺣ, παραλείπων τὸ يرشح. Ὁ δὲ B. τὰς λέξεις εὐθὺς ἀπὸ τῆς بمشية الشديد μέχρι καὶ τῆς المنقوش φέρει ἐν τῷ περισελίδῳ, ἕτερον يسترشح

ويُوَشِّحُ. ويُشَرِّحُ ويُشَدِّخُ. بمَشِيَّةِ الشَديدِ البَطْشِ. الشامخِ العَرْشِ. وتَشْريفِهِ بَشِيرَ البَشَرِ. وشَفِيعَ المَحْشَرِ. والسّلام *

3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΛΙΒΑΝΟΥ.

ينقسم جبل الشُوف الى سبع مقاطعات احداها الشوف وهو قسمان الشوف السُوَيجانيُّ والشوف الحيثيُّ والثانيـــة المَناصف والثالثة الشحّار والرابعة الغرب وهو قسمان اعلى وادنى والخامسة الجُرْد والسادسة العرقوب وهو اعلى وادنى كالغرب والسابعة المتن. وفي هذه المقاطعات من ذوي المناصب بنو جنبلاط في الشوف الحيثيّ وبنو ابي نكد في المناصف وبنو تلحوق في الغرب الاعلى وبنو رسلان في الغرب الادنى وبنو عبد الملك في الجرد وبنو العيد في العرقوب الاعلى وبنو العماد في العرقوب الادنى وبنو ابي اللمع في المتن وكلّ طائفةٍ من هذه الطوائف تتولى امر المقاطعة التي هي فيها غير ان بني ابي نكد يتولون امر الشحّار مع المناصف. ويتولّى امر هذه الطوائف جميعها بنو الشهاب على حسب العادة الجارية منذ مائة وخمسين سنة مبتدية من سنة الف ومائة وتسع للهجرة عند انقراض دولـــة الامرآء بني معن الذين كان اخرهم الامير احمد ولم يكن لهُ ولدٌ الّا ابنـــةً قد تزوّج بها الامير بشير الشهابي من اصحاب وادي التيم

παρενείρων μετὰ τὸ المنقوش. τὰ δὲ ويشرح ويشدّخ ἔχει κατ' ἀντίθετον τάξιν. Εἰς τὸ يحوش ἔχει ταύτην τὴν γλῶσσαν: حُشْتُ الصيد أحُوشُه اذا صرفته الى الحبالة او حُشْتُه فانحاشَتْ جمعته فاجتمعت

المجاورة بلاد الشوف فجعلهُ وليَّ عهدهِ وتولّى الامير بشير مكان الامير احمد تسع سنواتٍ ومات عن غير ولدٍ فتولى مكانهُ الامير حيدر ابن الامير موسى الشهابي من وادي التيم ايضًا ووُلِدَ لهُ تسعة اولادٍ ذكور فاقاموا جميعًا في دير القمر التي هي احدى قرى المناصف وهي دارالولاية في البلاد وكانوا يتولّون امر مدينة بيروت ايضًا فاقام بعضهم بها الى ما شاء الله وضرَب الدهر ضرباتهِ فخرجوا منها وانتشروا في البلاد فاقام بعضهم في الغرب وما يليهِ وبعضهم في الشحّار وبعضهم في الجرد وبعضهم في كسروان ولبث بعضهم في دير القمر. وهذه الطوائف التي ذكرناها مختلفة في المراتب فان منها امراء ومنها مشايخ والامراء اعلى درجةً من المشايخ على الاطلاق ولكل واحدٍ من الفريقين طبقات متفاوتة اما الامراء فهم بنو الشهاب ثمّ بنو ابي اللمع ثمّ بنو رسلان واما المشايخ فهم بنو جنبلاط ثمّ بنو العماد ثمّ بنو ابي نكد ثمّ بنو تلحوق ثمّ بنو عبد الملك ثمّ بنو العيد وترتيبهم في المقام حسب ترتيبهم في الذكر هنا غير انهُ يتوسط بين الامراء والمشايخ طائفة تلقب بالمقدَّمين وهي بنو مُزهِر في المتن وقد بقي منهم رجلٌ واحدٌ يتولّى قريةً واحدة من قرى المتن. وقد جرت عادة هذه الطوائف ان لا يُقتَل احدٌ منهم بامر الحاكم ولا يُحبَس ولا يُضرَب فاذا اذنب احدهم كان قصاصهُ بسلب المال او اتلاف العقار او النفي من البلاد ونحو ذلك الا في النادر عند ضعفهم واستظهار الحاكم عليهم حتى اذا دخل المذنب عليه وهو تحت غضبهِ

يعاملهُ في المقابلة والسلام على عادتهِ المألوفة غير متعرضٍ لاهانتهِ بكلامٍ او غيرهِ واذا كتب اليه كتاب الغضب لم يغيّر فيه شيئا من القابهِ وكراماتهِ الاَّ ما يدلّ على المحبة فلا يذكرهُ ويُثبت ختمهُ في وجه الصحيفة بخلاف كتاب الرض فانهُ يختمهُ من الخارج وهذا الختم عادةٌ لهُ مع جمهور الرعايا ايضًا. واما في سائر الاوقات فاذا دخل عليهِ احد المناصب فان كان من بني الشهاب نهض اليهِ عند دخولهِ ونزل عن بساطه واقفًا حتى يصل اليه فيسلّم عليهِ مقبّلا كتفهُ وان كان من غيرهم لم ينهض حتى يبدأ بالتحيّة فان كان من بني ابي اللمع قبّل عضدهُ وان كان من بني رسلان فزندهُ وان كان مقدَّمًا او شيخًا قبل حرف راحتهِ مما يلي الابهام واما من هو دونهم من الرعايا فمنهم من ينهض لهُ ولكن عند ما يهوي على يدهِ ليُقبّلها فمنهم من يقبّل رُسغها ومنهم من يقبّل الاصابع ومنهم من لا ينهض لهُ ولا يُمكّنهُ من تقبيل يده ومنهم من لا ياذن لهُ بالدخول عليهِ. واذا اقام في دارهِ احد المناصب اياماً فان كان من الامرآء الشهابيين نهض لهُ كلما دخل عليه مطلقًا وان كان من غيرهم فان كان اميرًا نهض لهُ عند دخولهِ في كل يومٍ ابتداءً فان خرج ثم عاد لم ينهض لهُ وان كان مقدَّمًا او شيخًا فلا ينهض لهُ الا عند الوداع ما لم يكن قد تولّى القضاءَ فان القاضي عندهُ في رتبة الامير بخلاف رئيس الشُرَط فانهُ في رتبة العامَّة حتى اذا كان من المشايخ لم يعاملهُ في المقابلة والكتابة على عادتهِ قبل ذلك * وجميع ارباب هذه المقاطعات يتصرفون في مقاطعاتهم

امرًا ونهيًا بين اهلها ويجبون خراجها واموالها السلطانية فيدفعون منها الى الحاكم مقدارًا معلومـًا ويبقى في ايديهم فضلة يعيّنها لهم لاجل نفقاتهم واذا كان لرجلٍ من رعاياهم طلبٌ على آخر شكاهُ اليهم فان انتصفوا لهُ منهُ والاّ شكاه الى الحاكم فيكتب الى صاحب المقاطعة ان ينصفهُ فان لم يفعل عاد الرجل الى الحاكم فارسل معهُ مباشرًا من قِبَلِهِ ينجز امرهُ بنفسهِ مع غريمهِ ولا يكون لصاحب المقاطعة عتبٌ عليهِ فان كان طلب الرجل على وليّ امرهِ من اصحاب المقاطعات كتب الحاكم اليهِ اولاً فان لم يمتثل ارسل اليهِ مباشرًا لا يرحل عنهُ الى انفصال الدعوى وكذا اذا كان الامر بين اهل المقاطعة ومقاطعةٍ اخرى ومباشر الحاكم حيثما كان يقدمون لهُ كل ما يحتاجهُ من طعامٍ وشرابٍ وعلفٍ لفرسه ولا ينصرف الا بامر مولاهُ فاذا ارسل اليهِ الامر بالانصراف فرض لهُ مالاً يقبضهُ من المُدَّعَى عليهِ ما لم تكن الدعوى بدَينٍ فيفرض لهُ على المُدَّعي ايضًا وهذا الفرض في غير الدين استحسانًا واما في الدين فخمسةٌ من المائة المقبوضة ولاصحاب المقاطعات اذنٌ في الحبس والضرب فان كان امر يستحق القتل او قطع اليد ونحو ذلك فللحاكم العام غير ان هذا الاستيلاء انما يكون في كل مقاطعةٍ لواحدٍ من الطائفة وهو الذي يقيمهُ الحاكم عاملاً لهُ ويندر ان يكون لهُ شريك من عشيرتهِ هذا وفي البلاد طبقةٌ اخرى من المشايخ وهم بنو حمدان وبنو شمس وبنو ابي هرموش وبنو ابي حمزة وبنو حصن الدين في الشوف وبنو الشَنيف وبنو عطاء الله وبنو العُقَيليّ وبنو ابي

علوان في العرقوب وبنو القاضي في المناصف وبنو الخوري صالح في الجرد وبنو زينيَّة في المتن وبنو امان الدين في الشحّار وبنو ابي مصلح في الغرب. وقد حدث في سنة الف ومائتين وسبع واربعين للهجرة ان اسعد بن حسين حمادة قُتِل في حصار قلعة سانور قدام الامير بشير الشهابي وكان ابوهُ صاحب شرطة الامير ومعهُ من بني عمهِ حُسَين قُوَيدِر واخوه واكد فاعطاهم الامير لقب المشايخ دون البقية من بني حمادة وجعل لهم يدًا على قريتهم التي هي من مقاطعة الشوف لان المشايخ بني جنبلاط كانوا يومئذٍ نازحين من البلاد وعُهْدة الشوف تحت تصرُّف الامير. ومن جميع هذه الطوائف ثلثٌ نصارى واحدةٌ منها بالاصالة وهي بنو الخوري صالح واثنتان بالانتقال احداها بنو الشهاب انتقلوا من الاسلام والاخرى بنو ابي اللمع انتقلوا من التدرّز وبقية الطوائف دروزٌ بالاجمال * هذه قاعدة البلاد ويَتْبعها من الجهة الغربية اقليم جزّين واقليم التفاح واقليم الخرنوب ومن الجهة القبليـــة جبل الريحان والبقاع ومن الجهة الشرقية كسروان والفتوح وبلاد جبَيل وبلاد البَترون وجبَّة المُنَيطرة وجبَّة بَشَرَّة والكُورة والزاويـــة. وفي هـــذه المقاطعات من المشايخ بنو حيمور في البقاع وبنو الخازن وبنو حُبَيش وبنو الدحداح في كسروان وبنو حمادة في بلاد جبيل وبنو الظاهر في الزاوية واما في الولاية فالاقاليم يتولى امرها المشايخ الجنبلاطية وكسروان لبني الخازن والكورة لبني العازار والزاوية لبني الظاهر والبقية يقيم الحاكم

عليها من يَشاء لخدمتهِ الا البقاع وجبل الريحان فانهُ يتولى امرها بنفسهِ. وكل واحدٍ من هذه الطوائف في ايّ طبقةٍ كانت يُلَقِّبُهُ الحاكم في كِتابتهِ له بالاخ العزيز وعن هذا اللقب تصدر المشيخة في البلاد بخلاف الامارة لان لها وضعًا مخصوصًا غير ان في ملحقات هـذا اللقب اختلافًا بين الامرآء والمشايخ باعتبار تلك الطبقة في نفسها او مع الاخرى فان الامير ان كان من بني الشهاب زاد في كتابتهِ ما يدلُّ على الكرامة فوق بني ابي اللمع وهم فوق بني رسلان وان كان الشيخ من بني حمادة كتب لهُ كما يكتب للامرآء بني ابي اللمع والا فهم على نسقٍ واحدٍ ومن هذه الجملة يكتب لبني الشهاب وبني ابي اللمع وبني حمادة في نصف طبق من الورق والبقية في ربع طبق ومتى اراد ان يكتب اسم نفسه في كتابٍ لغير الشهابيين لا يدعو نفسهُ اخًا لهُ بل محبًّا مخلصًا ولا يكتب لقب نفسه بعد الاسم صريحًا بل يكتب ثلث نقطٍ متصلة تحت اسمهِ وتحتها نقطين متصلتين ايضًا يشير بالاول الى شين شهاب وبالثاني الى بآئهِ ولا فرق في ذلك بين الامرآء والمشايخ ان كانوا رعاةً او رعايا فانهم في رتبةٍ واحدة. واما بقية اهل البلاد فمنهم من يكتب لهُ حضرة عزيزنا وهم من النصارى بنو بُلَيبل في قاطع المتن وبنو العازار مشايخ الكورة وبنو اليازجي في الغرب ومن الدروز بنـو الشيخ عليّ في الشوف ويلقبهم بالمشايخ ويكتب لهم اسم نفسهِ الفقير فلان ولكن الكتّاب يشوّشون رسم الفقير حتى لا يهتدي الى قِرآتهِ من لا يعرف اصلهُ وهو على هذه الحالة يسمّونهُ

بالطُرَّة ومنهم من يكتب لهم عزيزنا فقط وهم اهل دير القمر واهل عين دارة واهل تبلون واهل نيحا واهل عين ماطور بوجه العموم وكانت هذه القرى الخمس قديمًا في يد الحاكم لا يَتولاَّها اميرٌ ولا شيخ ولذلك يقال لها الضياع الخاصَّة وقد يكتب ذلك لافرادٍ من اهل البلاد المشهورين ومنهم من يكتب لهم اعزّ المحبين وهم عامَّة الجمهور غير ان حضرة عزيزنا لا تكون الا في ربع طبقٍ من الورق واعزّ المحبين لا تكون الا في ثمن طبق وعزيزنا تكون فيهما جميعًا بحسب الشخص المكتوب اليهِ. واما غير الحاكم من الامرآء والمشايخ فانهم يدعون بالاخ من يدعوهُ الحاكم مطلقـًا وغيره قد تدعوهُ المشايخ بذلك وهو غير مضبوطٍ لانهُ غير محصورٍ في بيوتٍ معلومـة ولكن بحسب الشهرة ومقتضى الحال. واما الامراء فاما بنو ابي اللمع فلا يدعون احدًا بالاخ الا من دعاه الحاكم بذلك واما بنو رسلان فلا يدعون بالاخ الا بني اليازجي في الغرب والذي لا يُدعَى بالاخ عند غير الحاكم يُكتَب له عزيزنا فقط مع اضافة الحضرة اليها او بدونها ولا يكتب اعز المحبين لاحدٍ لانها من خصائص الحاكم. وفي جبل البترون قومٌ كانوا امرآ ذوي شوكةٍ يدَّعون بنسب الاكراد الايوبيين ثمّ انحطَّ امرهم حتى صاروا من ادنى العامّة يحرثون ويحتطبون وبعضهم يستعطي الناس ايضًا ولكن قـد بقي عندهم اثرٌ من شرف النفس فلا يتزوجون من عامة الناس ولا يزوّجونهم واذا استعطى احدهم صان نفسهُ عن سوال العامَّة فلا يسأل الا الامرآء والمشايخ المعتبرين وهم

يحرصون على حفظ لقب الامارة فاذا سلّم عليهم احدٌ بغير هذا اللقب او ناداهم لم يجيبوهُ وهم الى الان لم يزالوا كذلك في قريةٍ يقال لها راس نحاش وقد تناسى لقبهم القديم لطول مذلّتهم وخمولهم فصاروا يُعرَفون بامرآء راس نحاش. وفي اقليم جزين قومٌ من المقدمين ينتسبون الى بني عليّ الصغير مشايخ بلاد بشارة ولم يزالوا الى الان يتزوجون من اطراف المشايخ المذكورين لكنهم التحقوا بامرآء راس نحاش في الفقر والهوان بعد ان كانوا ذوي صولةٍ في البلاد ولما سقطت منزلتهم صارت القرية التي هم فيها لقبًا لهم فصاروا يُعرَفون بمقدّمي جزّين ومع ذلك لم يزل الحاكم يكتب لاولئك الامرآء كما يكتب للامرآء بني رسلان ويكتب لهولآء المقدمين كما يكتب لسائر مشايخ البلاد. ومن طوائف هذه المقاطعات التوابع امرآء راس نحاش وبنو حيمور في البقاع من المسلمين وبنو حمادة في بلاد جبيل والمقدَّمون في جزين من الشيعية المشهورين بالمناولـــة وبقية المشايخ من النصارى. ويُنظَر ورآء الاعتبارات المذكورة في الكتابة الى اعتبارٍ اخر من حيث هيئة الصحيفة المكتوبة فان منها ما يُطوَى مستطيلًا ويُكتَب الشطر الواحد منهُ ويُترَك الاخر بياضًا لا يكتب فيه الا اذا طال الكلام حتى لا يستغرقهُ الشطر الاول ويقال لهُ قائمة وهذ يُكتَب للمقرّبين الذين يكتب اليهم احيانًا ما لا يريد ان تقف عليهِ الناس ولذلك تُدرَج الصحيفة ملصقةً باللكّ ونحوهِ معنونةً باسم المكتوب اليه وبناءً على ذلك تحتمل من التنازل ما لا يطابق العادة المألوفة بوجهٍ

ما ومنهُ ما يُكتَب مبسوطًا ويقال له المفتوح وهذا يُكتَب للاجانب الذين لا ينتهي اليهم ما يُصان عن الناس ولذلك تُدرَج الصحيفة ادراجًا بسيطًا غير ملصقةٍ ولا معنونةٍ لذكر الاسم في باطنها وبناءً على ذلك لا يرخَّص فيها بشيء من التسامح في العوائد وهي دون الاولى في الكرامة. وبما ان القائمة تحتمل ما لا يحتمله غيرها كان الامير بشير الشهابي يكتب بها نصف طبقٍ للشيخ بشير جنبلاط ويكنيه بابي عليٍّ خلافًا للعادة لان الحاكم لا يكني احدًا في كتابته على الاطلاقِ ولكن لما توفي اخوه الشيخ حسن وارادَ ان يكتب لهُ تعزيةً وهي مما يقتضي الشهرة فلا تناسبها القائمة كتب اليهِ كتابًا مفتوحًا ربع طبق من الورق مقتصرًا على ذكر اسمهِ دون كنيتهِ حسب العادة المفروضة ومثل ذلك ما كتب بهِ للشيخ ناصيف نكد تهنئةً لهُ عند زواجهِ وكان يكتب لهُ ولابن عمهِ الشيخ حمُّود قائمةً من نصف طبقٍ ولكن معرضا عن ذكر الكنية ولم يكتب الحاكم لغير هولاء الثلثة من المشايخ في نصف طبقٍ الا لبني حمادة الجُبَيليين لانهم كانوا قديمًا يتولَّون امر تلك البلاد من يد الوزراء السلطانية ولم يذكر كنيةً الا للشيخ بشير جنبلاط لانهُ كان على جانبٍ عظيم في البلاد. واما الكتابة الى الحاكم فان الجميع يدعونهُ سيدًا لهم غير ان الامير الشهابيَّ منهم يدعو نفسهُ ولدًا لهُ او ابن عمٍّ بحسب سنهِ واللمعيَّ يدعو نفسهُ محبًّا داعيًا والبقية من الامراء والمشايخ يدعون انفسهم عبيدًا كما تكتب اليهِ عامَّة الناس بالاجمال ولا يُذكَر له اسمٌ ولا لقبٌ

ولا كنيةٌ بل يُدعَى بالامير لا غير واذا اردنا ان نستوفي دقائق هذه العوائد في الكتابة وغيرها يطول علينا الكلام في ما نستغني بالبعض منهُ عن الكل. واما جمهور الرعايا فاهل المقاطعات السبع دروز ونصارى حتى لا يوجد قريةٌ اهلها من الفريق الواحد الا نادرًا وبينهم انفارٌ من المسلمين في دير القمر وجماعة من الشيعية في الغرب الاعلى وقليلٌ من اليهود في دير القمر والعرقوب واما بقية المقاطعات فاهل الاقالم اكثرهم نصارى مختلطة بالمسلمين والشيعية كاهل جبل الريحان والبقاع واهل كسروان وما يليها الى الزاوية نصارى بينهم متاولة في بلاد جبيل وقليلٌ من المسلمين ولا يوجد في جميع المقاطعات احد من الدروز الا في مقاطعات الشوف واكابرهم منتشرة فيها مستوليــة عليها ولذلك يقال لها بلادُ الدروز * وفي هذه البلاد حفظٌ شديدٌ لمراتب الناس باعتبار الاصول فلا تزول الكرامة عن اهلها بسبب الفقر ولا تنزل في غير موضعها بسبب الغنى فلا يستعمل الرجل ما لا يليق بمثلهِ من الطرفين واهلها يغلب عليهم كرم النفس والنخوة والحميَّة وصيانة اللسان عن الفحش في حال الرضى والغضب واحتمال الاثقال والمكاره وحفظ المواثيق والمودَّات مع الاصدقاءِ والأَنفة من الغدر بالاعداءِ حتى ان الرجل يعرّض نفسهُ للخطر في مساعدة صديقــهِ ولا يبالي ويظفر بعدوّه غفلةً فلا يتعرَّض لهُ حتى ينتبه لنفسهِ. وكان في البلاد عداواتٌ كثيرة تقع بين الطوائف ويجري بينهم وقائع شتَّى ويُقتَل منهم خلقٌ كثيرٌ فكان يتعصَّب لكل فِئَةٍ جماعة

من اصدقائهم يحضرون القتال معهم ويلقون انفسهم الى المهالك تبرُّعًا من غير سببٍ يتعلق بانفسهم ولا تزال هذه العصبيَّة بينهم يتوارثونها خَلَفًا عن سَلَفٍ الى ما شاء الله من الزمان ولم يكن في ذلك فرقٌ بين النصارى والدروز فكان كل فريقٍ منهم يتعصَّب للاخر كما يتعصَّب لقومهِ ولكنهم في هذه العدوات كانوا يلتزمون المروءة ويتحاشَون الدنايا فلا ياخذ بعضهم بعضًا الا اقتناصًا بالغلبة كما يُحكَى عن بعضهم انهُ مرَّ يومًا ببيت عدوهِ فوجد امراته في عمل لا تقدر عليه فمال الى مساعدتها وبينما هو كذلك اقبل بعلها فسلَّم عليهِ كصديق لهُ ثمَّ احضر اليهِ طعامًا فاكل ثمَّ اراد الانصراف فاستودعهُ وقال نحن على ما كنَّا عليهِ وقيل كانت في العرقوب عداوة بين بني الغضبان والحسنيَّة فاستظهرت الحسنية على بني الغضبان حتى لم يطيقوا الاقامة في اباياتهم فنزحوا واتفق بعد ايامٍ ان رجلاً من الحسنية كان يحرث الارض في جبل بعيدٍ عن القرية واذا برجلين من بني الغضبان قد اقبلا عليهِ تحت السلاح فلما رآهما وثب هاربًا فوقعت رجلهُ على صخرةٍ قد وضعت في اعلى جدارٍ فسقطت عليهِ وامسكتهُ حتى لم يقدر ان يتخلص منها فوثب الرجلان اليه وهو قد ايقن بالهلاك حتى ادركاهُ ورفعا تلك الصخرة عنه وقالا لهُ اما الان فليس لنا فخرٌ في قتلك ولكن احذر لنفسك مرَّةً اخرى. ومن هذا القبيل ما يُحكى عن ابرهيم نَكَدٍ من دروز الشحَّار انهُ كان قد اشتبه بريبة في زوجتهِ فاراد ان يقف على حقيقة الامر فركب فرسهُ يومًا عند

المساء وقال ان لهُ حاجةً في دير القمر يريد ان يذهب اليها تلك الليلة وسار حتى وصل الى منزلٍ في الطريق فنزل ومكث هناك حتى دخل الليل ثمّ عاد راجعًا الى بيته حتى قرب منهُ فترجّل وشدّ عنان فرسهِ في شجرةٍ هناك ومشي حتى وصل الى البيت فوجد الباب موصدًا وسمع حديثًا هناك فنادى امراته فتلجلجت في الجواب ولم تفتح فدفع الباب ودخل واذا برجلٍ عندها وكان ابرهيم شجاعًا مهيبًا فاضطرب الرجل فسكّن ابرهيم روعهُ واخذ بيدهِ وقال اذهب بسلامٍ ولكن احذر ان يعلم احدٌ بذلك فيكون سببًا لقتلك فذهب الرجل وهو لا يصدق بالنجاة وخرج ابرهيم الى فرسهِ فاتى بهِ الى مربضهِ واصلح شانه ثمّ دخل الى البيت وزوجته تتوقع القتل تلك الليلة وتتمنى الفرار فلا تجد اليهِ سبيلًا واما الرجل فعمد الى فراشهِ ونام على عادتهِ ولم يعاتبها بشيءٍ ولا سالها عن شيءٍ حتى كانهُ لم يكن شيءٌ فعجبت المرأة من ذلك ولم تعلم ماذا يكون ثمّ نامت ولما كان الغد مضى ابرهيم لشانهِ ولم يتعرض لها بكلمةٍ وجلست المراة في بيتها حتى عاد في المساء فبات ايضًا كذلك وما زال حتى وقع بعد مدةٍ طويلةٍ سببٌ لا يأنف من المجاهرة بهِ فطلّقها ولم يعلم احدٌ بشيءٍ من ذلك. ويقال ان عبد الله الريشاني من الغرب الادنى دخل يومًا الى بستانٍ لهُ فوجد رجلًا قد جمع منهُ ثمارًا كثيرةً في غرارةٍ واحتزم بها وهو يحاول ان ينهض فلا يستطيع لثقلها فاتى عبد الله من خلفهِ ورفع لهُ اياها فنهض وهو يعجب من ارتفاعها فلما استوى التفت

واذا عبد الله خلفهُ فارتبك فقال لهُ عبد الله اذهب لا بأس عليك ولكنها بئسَ الخصال لا ارضى لك بها وامثال هذه الاحاديث كثيرةٌ لا نطوّل الكلام بذكرهـــا. وكانت اهالي هذه البلاد قديمًا تنقسم الى حزبين قيسيَّة ويَمَنِيَّة وكانت بين الفريقين عداوةٌ شديدة حتى لم تزل الحروب متواترة بينهم وكان يُقتَل من الطرفين خلقٌ كثيرٌ حتى قيل ان موقعةً كانت بينهم في بعض اودية المتن فما زالت الجماجم تتناثر منهم حتى سَدَّت فُرجَة الوادي فقيل له وادي الجماجم الى الان وما زال ذلك دأبهم حتى تولّى الامير حيدر الشهابي وكان من حزب القيسية فجرت بينهم واقعةٌ في عين دارة من اعمال العرقوب وكان الامير حيدر قائد بني قيس فظفروا باليمنيَّة وقتلوا منهم قتلاً ذريعـــًا فباد اكثرهم وكتمر من سلم منهم هوى نفسهِ وكان ذلـــك اخر العهد بهذه العصبيَّة وصَفَتِ البلاد بعد ذلك حزبًا واحدًا الى ان وقعت منازعةٌ بين المشايخ بني جنبلاط وبني العماد فمال بعض اهل البلاد الى هولاء والبعض الى اولئك فانقسمت البلاد ايضًا الى حزبين احدها الجنبلاطية وهم اصحاب بني جنبلاط والاخر اليزبكيَّة وهم اصحـــاب بني العماد نسبةً الى جدهم الاول الذي كان يقال لهُ يزبك واستمرَّ ذلك في البلاد الى الان شائعًا بين الرعاة والرعايا الا بني الشهاب من الامرآء فانهم ممن يُضَاف اليهِ الناس ولا يُضَاف اليهم وبني ابي نكـــد من المشايخ فانهم لم يريدوا ان يضيفوا انفسهم الى احد الحزبين فهم بمعزل حتى تقع

المسآء وقال ان لهُ حاجةً في دير القمر يريد ان يذهب اليها تلك الليلة وسار حتى وصل الى منزلٍ في الطريق فنزل ومكث هناك حتى دخل الليل ثمّ عاد راجعًا الى بيته حتى قرب منهُ فترجّل وشدّ عنان فرسهِ في شجرةٍ هناك ومشي حتى وصل الى البيت فوجد الباب موصدًا وسمع حديثًا هناك فنادى امراته فتلجلجت في الجواب ولم تفتح فدفع الباب ودخل واذا برجلٍ عندها وكان ابرهيم شجاعًا مهيبًا فاضطرب الرجل فسكّن ابرهيم روعهُ واخذ بيدهِ وقال اذهب بسلامٍ ولكن احذر ان يعلم احدٌ بذلك فيكون سببًا لقتلك فذهب الرجل وهو لا يصدق بالنجاة وخرج ابرهيم الى فرسهِ فاتى بهِ الى مربضهِ واصلح شانه ثمّ دخل الى البيت وزوجته تتوقع القتل تلك الليلة وتتمنى الفرار فلا تجد اليهِ سبيلًا واما الرجل فعمد الى فراشهِ ونام على عادتهِ ولم يعاتبها بشيءٍ ولا سالها عن شيءٍ حتى كانهُ لم يكن شيءٌ فعجبت المرأة من ذلك ولم تعلم ماذا يكون ثمّ نامت ولما كان الغد مضى ابرهيم لشانهِ ولم يتعرض لها بكلمةٍ وجلست المراة في بيتها حتى عاد في المسآء فبات ايضًا كذلك وما زال حتى وقع بعد مدةٍ طويلةٍ سببٌ لا يأنف من المجاهرة بهِ فطلّقها ولم يعلم احدٌ بشيءٍ من ذلك. ويقال ان عبد الله الريشاني من الغرب الادنى دخل يومًا الى بستانٍ لهُ فوجد رجلاً قد جمع منهُ ثمارًا كثيرةً في غرارةٍ واحتزم بها وهو يحاول ان ينهض فلا يستطيع لثقلها فاتى عبد الله من خلفهِ ورفع لهُ اياها فنهض وهو يعجب من ارتفاعها فلما استوى التفت

واذا عبد الله خلفهُ فارتبك فقال لهُ عبد الله اذهب لا بأس عليك ولكنها بئسَ الخصال لا ارضى لك بها وامثال هذه الاحاديث كثيرةٌ لا نطوّل الكلام بذكرهـــا. وكانت اهالي هذه البلاد قديمًا تنقسم الى حزبين قيسيَّة ويَمَنِيَّة وكانت بين الفريقين عداوةٌ شديدة حتى لم تزل الحروب متواترة بينهم وكان يُقتَل من الطرفين خلقٌ كثيرٌ حتى قيل ان موقعةً كانت بينهم في بعض اودية المتن فما زالت الجماجم تتناثر منهم حتى سَدَّت فُرجَة الوادي فقيل له وادي الجماجم الى الان وما زال ذلك دأبهم حتى تولّى الامير حيدر الشهابي وكان من حزب القيسية فجرت بينهم واقعةٌ في عين دارة من اعمال العرقوب وكان الامير حيدر قائد بني قيس فظفروا باليمنيَّة وقتلوا منهم قتلاً ذريعـــًا فباد اكثرهم وكتمر من سلم منهم هوى نفسهِ وكان ذلـــك اخر العهد بهذه العصبيَّة وصَفَتِ البلاد بعد ذلك حزبًا واحدًا الى ان وقعت منازعةٌ بين المشايخ بني جنبلاط وبني العماد فمال بعض اهل البلاد الى هولاء والبعض الى اولئك فانقسمت البلاد ايضًا الى حزبين احدهما الجنبلاطية وهم اصحاب بني جنبلاط والاخر اليزبكيَّة وهم اصحـــاب بني العماد نسبةً الى جدهم الاول الذي كان يقال لهُ يزبك واستمرَّ ذلك في البلاد الى الان شائعًا بين الرعاة والرعايا الا بني الشهاب من الامرآء فانهم ممن يُضَاف اليهِ الناس ولا يُضَاف اليهم وبني ابي نكـــد من المشايخ فانهم لم يريدوا ان يضيفوا انفسهم الى احد الحزبين فهم بمعزل حتى تقع

الواقعة فاذا شاءوا مالوا الى احد الجانبين فكانوا كمرجّحين لهُ لا كركن منهُ. وهذه البلاد اعظم بلاد العشائر قدرًا واشدُّها باسًا واكثرها اشرافًا واوسعها بقعةً وحاكمها اكبر حُكّام العشائر وكلهم ينتمون اليهِ ويعظّمونهُ ولا سيما اصحاب جبل عامل ووادي التيم وبعلبك فانهم يعتبرونهُ كحاكم عليهم ولا يصدرون في العظائم الا عن امرهِ وقد جرَت عادة الامرآء الشهابيين في هذه البلاد ان لا يكبر كبيرٌ عن خدمتهم ولا يُردَّ في وجوههم ولا يقاومهم احدٌ فاذا ارادت مناصب البلاد مقاومة احدٍ منهم فلا بُدَّ ان تستصحب احدهم ولو صبيًا لتكون المقاومة باسمهِ وهم الذين اقاموا الامرآء والمشايخ في البلاد على المقاطعات وجعلوا المقدَّمين بني ابي اللمع امرآء وبني ابي نكد وبني تلحوق مشايخ وذلك في ايام جدّهم الامير حيدر ابن الامير موسى بعد انفصال نوبة القيسيَّة واليمنيَّة في عين دارة فانهُ انعم بذلك على المقدَّم محمَّد والمقدَّم مراد اللمعيين ومحمّد تلحوق وعليّ ابي نكد لانهم كانوا قد ابلوا بلآء حسنًا في تلك الموقعة وكانت المتن يومئذ في يد الحاكم فاعطاها عهدةً للامير محمَّد والامير مراد اللمعيَّين المشار اليهما وجعل بينهُ وبينهما صلةً في الزواج لحفظ العصبيَّة بينهم وكان الامير يوسف رسلان صاحب الغرب والشحّار قد مال يومئذٍ الى اليمنيَّة فخلع الشحّار والغرب الاعلى من يدهِ واعطى الشيخ عليّ نكد المناصف وشحّار الغرب والشيخ محمد تلحوق الغرب الأعلى وترك في يد الامير

يوسف رسلان الغرب الادنى فقط. ولهذه الطائفة الشهابية آثارٌ حسنة في البلاد وعندهم بشاشةٌ في اوجه الناس ووداعةٌ معهم ورفقٌ بهم وتواضعٌ لهم وهم الذين مهّدوا البلاد وذلّلوا صعابها وكسروا عادية المَرَدة والعصاة من اهلها وقطعوا العداوات والفتن التي مرّت عليها دُوَلٌ شتّى قبلهم وهي منتشبةٌ بين الناس * هذا من حيث الاصول والعوائد الادبية واما من حيث الاحكام الشرعية فان الجمهور يجري في المعاملات على حسب اصول الشريعة الاسلامية الا في مسائل قليلة كاثبات غلّة الرهن للمسترهن واباحة الربآء من باب العُشر الى الثُمن وهو اصطلاحٌ يختارهُ الحاكم لميسرة البلاد في معاملاتها. وللدروز اصطلاحاتٌ خاصّة في المعاملات والعبادات وما يجري مجراها فان الرجل يوصي بكل مالهِ لاحدِ أولادهِ او غيرهم ويحرم الاخرين بشرط ان يقطع ميراثهم ولو بادنى شيء فتنفذ الوصية جبرًا على الورثة بخلاف الشريعة الاسلامية فانها لا تجيز الوصية الا ان يكون المُوصَى لهُ غير وارثٍ والمُوصَى به ثُلُث التركة فما دون والا لم تنفذ الوصيّة الا باجازة الورثة. ولاولاد الرجل ان يطالبوه بالقسمة ان كان قد ورث ما في يدهِ عن آبآئهِ لان ذلك مال البيت تستوي فيه الاصول والفروع فان كان قد اكتسبهُ بسعيهِ لم يكن لهم ذلك لانهُ مال الشخص ينفرد فيهِ بنفسهِ خلافًا للشريعة الاسلامية فان ذلك لا يسوغ فيها على كل حالٍ لان الارث انما هو لشخص الاب فلا يستحقّهُ الابن الا بعد موت ابيهِ. وللمناصب

منهم عادةٌ ينفردون بها في مواريث النسآء فان المرأة عندهم لا ترث شيئًا من بيت ابيها اذا مات من بيدهِ الميراث أبًا كان لها او اخًا او غيرهما ولا يرثون منها شيئًا اذا ماتت يريدون بذلك قطع التداخل بينهم في الاملاك دفعًا لاسباب النزاع وحرصًا على مال البيت ان يبقى لاهلهِ وقد شاعت هذه العادة حتى جرت عند جميع مناصب البلاد من جميع الطوائف. واما اصطلاحهم في الزواج فاذا اراد الرجل ان يخطب امرأةً ارسل رسولاً الى اهلها في ذلك فاذا اجابوهُ يحضرون شيئًا من الحُلوَى كالزبيب ونحوهِ وهذا يُسمَّى حينئذٍ بالنعمانيَّة فاذا اكلوا هذه النعمانية مع رسولهِ كان ذلك عقدًا للخطبة لا ينفكّ ثمّ يرسل بعد ذلك الى قومها من يكتب الكتاب على مهرٍ معلومٍ وقد صارت زوجةً لهُ يحضرها اليهِ متى شآء فان وافقتهُ والاَّ طلّقها وتزوَّج باخرى وكذلك الى ما ليس لهُ حدٌّ يقف عنده. ولا يجوز الجمع عندهم بين زوجتين الا ان يطلّق الاولى فيتزوج بالثانية. والطلاق عندهم يتمُّ بايسر امرٍ ولو على سبيل الغفلة فانه اذا قال لها اذهبي الى البستان مثلا ولم يردف ذلك بقوله وارجعي فهي طالق. وقد يهجر الرجل المرأة فتلبث غير طالقٍ منهُ ما دام لم يتزوج بغيرهـــا فمتى تزوَّج طَلِقَت بمجرد زواجهِ وجاز ان تتزوج بغيرهِ والمطلَّقة والمخطوبة تستتران من المطلِّق والخاطب اشدَّ من استتارها من الرجل الاجنبيّ الى ما لا يُقدَّر حتى ان احداهما تحرص ان لا ينظر احدها ثوبهـــا وقد حكَى من يُوثَق

به ان صبيةً كانت مخطوبـةً لطفلٍ من بني عمّها على انهُ متى شبَّ زوَّجوهُ بها فكانت تستتر منهُ وهو مشتغلٌ عنها بالرضاع في حجر امّهِ والمطلَّقة عندهم لا تُرَدُّ بوجهٍ من الوجوه ولو تزوَّجت برجلٍ آخرَ ثمّ طلقت منه خلافًا لما عند المسلمين فاذا ندم الرجل على الطلاق لم يكن له حيلةٌ الا الانكار ان صادقتهُ المرأة ما لم يكن عليه شهودٌ لا ينكرون الشهادة فتنقطع الحِيَل. واما اصطلاحهم في الملابس فان الرجال والنساء مطلقًا يلبسون اثوابًا ضيقة الاكمام قصيرتها غير مختلفة الالوان وذلك عامٌّ في العُقَّال من الرجال وجميع النساء وغالبٌ في جُهَّال الرجال والعُقَّال يلتزمون ان تكون ثيابهم قصيرة الاذيال الى مـا يلي الركبتين بيضاء او زرقاء محضًا لا يخالط لونهـا لونٌ اخر ويلبس الرجل منهم فوق تلك الثياب عباءةً فيها خطوطٌ عريضةٌ من البياض والسواد وعلى راسهِ عمامةٌ بيضاء مستديرة ولا بُدَّ من اطلاق لحيتهِ ولو كان في عنفوان صباهُ. واما المرأة فتلبس ثوبًا سابغًا من لون اثواب الرجال وقد يكون احمر او اخضر واذا خرجت من بيتها فلا بد ان ترسل عليها ثوبًا تعلّقهُ في منطقتها فيجري الى قدميها وعلى راسها طرطورٌ تتخذهُ من القرطاس الصفيق ملتصقًا بالجبين وترسل عليهِ ملاءةً تستتر بها كل وقتٍ ممن يراها من الرجال غير انها لا تستر الا احدى عينيهـا وما يليها فقط وتترك العين الاخرى وما حولها غير مستترة ما لم يكن الرجل من المحارم الذين

لا يحلُّ لهم زواجها وهم الاب والابن والاخ والعمُّ والخال فلا تستتر اصلًا ولا تلبس حليًا من الفضة والذهب الا ما ندر من الجاهلات فان لهنَّ سعةً في ذلك. ولا بد لكل عاقلٍ او عاقلةٍ ان يتعهَّد عينهُ كل يومٍ بالكحل وهم يفرضون لكل عينٍ في السنة اوقيةً من الكحل يذخرونها من اول العام. واما اصطلاحهم في الامور الدينية فانهم يدَّعون بالاسلامية ظاهرًا ويذهبون باطنا الى عقائد خفية مكتومة عندهم لا يبيحون بها الا لمن حقَّت الثقة بهِ منهم وبحسب ذلك ينقسمون الى عقَّال وجهَّال وتنقسم العقال الى طبقتين احداها خاصَّة وهي ممَّن وثقوا بهِ حقَّ الثقة فعرف دينهُ حقَّ المعرفة والاخرى عامَّة وهي ممَّن حَسُنَ الظنُّ به فعرف شيئًا من دينهِ. واما الجهال فلا يعرفون شيئًا من ذلك وليس لهم منهُ الا دخولهم تحت اسم الدروز فقط. والاتقياء من العقَّال يتخذون لهم خلواتٍ وهي ابنية منقطعة في اعلى الصوامع ينفردون بها ومجالس في القرى وهي ابياتٌ في داخلها ابياتٌ اخرى يجتمعون اليها ليلة الجمعة من كل طبقةٍ فيجلسون في البيت الظاهر ويقرأون ما تيسَّر من المواعظ ونحوها ثمَّ يحضرون شيئًا من الزبيب ونحوهِ فياكلون وتنصرف الطبقة العامَّة وتدخل الخاصَّة الى البيت الداخل وتغلق الابواب وهناك يبذل الرجل لصاحبهِ ما كان مصونًا عن الاخرين. وللعقَّال شيخ يتولَّى قضاء التحليل والتحريم ونحوها من المسائل الدينية يدعونهُ شيخ

العقل واليه ترجع دعاويهم من هذا القبيل فان كانت من قبيل المعاملات الدنيوية رجعت الى قاضي الجمهور الذي يقيمونهُ في البلاد. ولا بد من زيارة شيخ العقل للعقَّال في كل مدةٍ من الزمان طائفًا على منازل الاكثرين منهم وفي هذه الزيارة يصحبهُ غالبًا انفارٌ من اتقياء العقال يدعونهم بالمحافظين فاذا تعذَّرت زيارتهُ لهم في اوقاتها ارسل المحافظين يفتقدونهم نيابةً عنهُ وكثيرًا ما يزورونهم من قِبَل انفسهم لانهم قد انتصبوا لذلك وهم بمنزلة وزراء لهُ في آرائهِ واعمالهِ. ومن العقَّال طبقةٌ اخرى تُعرَف بالمتنزهين واصحاب هذه الطبقة أشدَّاء العبادة والورع فمنهم من لا يتزوج حتى يموت بتولاً ومنهم من يصوم كل يوم الى المساء ومنهم من لا يأكل اللحم في جميع ايامهِ وكان من هذه الطبقة الشيخ حسين الماضي كان شيخ عقلٍ في جبل الشوف وكان لا يأكل الفواكه ايضًا غير انهُ كان كلما جاءت فاكهةٌ يتناول منها شيئًا يسيرًا ثمَّ يُمسِك عنها فلا يعود اليها ثانيةً الى السنة القابلة قيل ان بعض اصحابهِ ناقشهُ في ذلك فقال اني لو لم أذُق فاكهةً خامرتني الكبرياء ولو بقيت على اكلها ضاع التقشُّف فانا اجمع بين الطرفين. وكل عاقلٍ لا يتناول شيئًا من المسكرات ونحوها على الاطلاق ولو كان مدمنًا عليها في ايام الجهل ولا يفحش في كلامهِ على كل حالٍ ولو كان قبل ذلك من السفهاء ولا يرفع صوتهُ في الكلام ولو كان في حالة الغضب ولا يطوّح نفسه في الحديث الى مـا

يُنتقَد عليهِ ولو كان مهذارًا قبل ذلك ولا يُسرِف في طعامهِ وشرابهِ ولو دَعَت الحاجة وكل ذلك يكون في ابتدآئهِ تكلُّفًا ثمّ يصير عادةً ثمّ يصير طبعًا لا ينفكُّ عن صاحبهِ ولا يتجشَّم لهُ مشقَّة. والعقّال يستحرمون مال اولياءِ الامور من ايّ جهةٍ كان فلا ياكلون ولا يشربون من دار الحاكم ولا من بيت خادمهِ ولا مما يُحمَل على دابَّةٍ شُرِيَت بمالهِ ولا مما يُعمَل في حانوتٍ قد أُقيمَ بنفقتهِ حتى انهم لا يطحنون الحنطة تحت رحاهُ ولا يعصرون الزيتون في معاصرهِ وهلمَّ جرًّا والاتقياءُ منهم يستحرمون اموال غير العقّال مطلقًا فلا ياكلون من بيوت غيرهم حتى ولو كان من جُهّال طائفتهم لعلمهم ان صاحب ذلك البيت لا يتجاشى ما يتحاشونهُ من الاموال المحرَّمة. وجميعهم يستحلُّون اموال التجّار من ايّ جهةٍ كانت فاذا قبضوا دراهم مجرَّمة اتوا بها الى التاجر يبدلونها منهُ ومن التجار من ياخذ الدراهم منهم الى حينٍ ثمّ يردُّها لهم بعينها فيقبلونها حلالاً ولو عرفوها بناءً على حكم الظاهر المُعتبَر عندهم. قيل وكانوا قديمًا يسألون التاجر عن مالهِ من ايّ جهةٍ جاء ليستثبتوا تحليلهُ حتى كان الشيخ يوسف الكفرقوقي في دمشق وسأل ذات يومٍ امراةً تبيع الخبز فاجابتهُ جوابًا فاحشًا وكان امامًا عندهم في الدين فامر برفع هذه العادة ولم تزل مرفوعةً الى الان يشترون ولا يسألون. والعقّال يدعون انفسهم بالموحدين ويدعون الاتقياءَ منهم بالاجاويد ويسمّون جُهّالهم

كفّار الدروز وليس عليهم فرضٌ من التكاليف الدينيّة كالصوم والصلوة والحج وغير ذلك وهم يفرضون على انفسهم صيانة اللسان وكتم الاسرار وحفظ شرف النفس والتزام الادب قولاً وفعلاً وكثيرٌ من الجهّال يتخلقون باخلاقهم حتى يتعدّى ذلك الى من يجاورهم من الطوائف الخارجة عنهم. وليس لهم ولي يُزار الا الامير عبد الله التنوخيّ ويلقبونهُ بالسيّد فان لهُ مقامًا في شحّار الغرب يزورونهُ بالنذور والهدايا. وليس عندهم من العلوم الا علم النجوم والطلاسم ونحو ذلك وربما تعرّض لعلم الفقه من اراد ان يرشّح نفسهُ للقضآء ولا يستعملون من الصنائع الا النجارة قليلًا والحياكة اقلّ منها والصباغة اقلّ منهما. واما عقائدهم الدينية فليس هذا موضع البحث فيها وهم يكتمونها كتمًا شديدًا فلم تزل مصونةً عن الناس من اثنآء سنة اربعمائة للهجرة الى اثنآء سنة الف ومائتين وخمسين حين نكبهم ابرهيم باشا صاحب الدولة المصرية في وادي التيم ونهب عسكرهُ خلوة شبعة وكان فيها كتبٌ كثيرة فتداولتها الناس واشتهرت بعد ان كانت مكتومةً محفوظةً الى ما لا مزيد عليهِ غير ان الناس لم يقفوا منها على معرفةٍ جليّة الا قليلًا لان اكثرها مواعظ ونصائح واخبار وما خرج عن ذلك فهو تحت اللغز والكناية لانهم لا يريدون التصريح بما عندهم حرصًا عليهِ فيطوون ما ارادوهُ على الرموز والاشارات الا في بعض الرسائل نادرًا ممّا وقف عليهِ بعض الناس وشاع ما فيهِ بين

الجمهور بالتواتر. واعلم ان هذه البلاد من المقاطعات الاصيلة والملحقة بها تشتمل على نحو خمسمائة قرية وهذه القرى تشتمل على نحـــو خمسين الف رجل من النصارى ونحو عشرة الاف من الدروز وما حول خمسة آلاف من المسلمين والمتاولة واليهود عدا النسآء والاولاد والله سبحانهُ اعلم انتهى بقلم كاتبهِ الفقير سنـــة الف وثمانماية وثلث وثلثين مسيحية *

*

ΔΙΟΡΘΩΤΕΑ.

Σελ.	Στίχ.	Αντὶ	Γρ.
4	7	فَيْلَسُوفٌ	فَيْلَسُوفٌ
5	13	شَوْكَا	شَوْكَا
6	18	الشفاء	الشِفاء
7	6	الأَنْدَلُسِيُّ	الأَنْدَلُسِيُّ
10	7	عُظَمَاءُ	عُظَمَاءُ
13	6	فيجب	فيجب
14	4	القرب[القبر:]	القبر
»	4 κτθν.	سُوءَ	سُوءَ
15	14	مَن	مَنْ
16	8	يهود	يَهُودُ
17	11	الإِمْرَأَةِ	الإِمْرَأَةِ
«	13	الإِمْرَأَةِ	الإِمْرَأَةِ
19	6	سُوءٌ	سُوءٌ
24	9 κτθν.	لأَنِي	لأَنِّي
29	10	الإِقْتِيَاتِ	الإِقْتِيَاتِ
38	2 κτθν.	الضحك	الضَّحِكِ
41	3	إِنَّ	أَنَّ
46	2	قَبْرِ	قَبْرِ
47	11	تَسْتَقْبِلُنِي	تَسْتَقْبِلُنِي
»	ἔσχ.	الحَدِيثُ	الحَدِيثُ
55	10	الجَبَلِ	الجَبَلِ
»	2 κτθν.	يَحْصُلُ	لَا يَحْصُلُ
56	3	زَوَالِ	زَوَالِ
«	7	عَبْدَلِّي	عَبْدَلِّي
»	8	تُفَّاح	تُفَّاحِ

Σελ.	Στίχ.	Αντὶ	Γρ.
56	ἔσχ.	I' islamisme	l' islamisme
»	5 κτθν.	ἀπὸ τὸ	ἀπὸ τοῦ
57	8	مُرَبَّعَةٍ	مُرَبَّعَةٍ
»	17	اَللَّذَانِ	اَلَّذَانِ
58	15	أَنَّ	إِنَّ
59	15	أَنَّ	إِنَّ
60	1	ΠΩΛΕΩΣ	ΠΟΛΕΩΣ
61	1	أَلْخَانِقَاه	أَلْخَانِقَاهِ
62	8	اَلزَّمَانَ	اَلزَّمَانِ
»	15	بَلَدٌ خَرَابٌ	بَلَدُ خَرَابٍ
63	2 κτθν.	خَيْلِ	خَيْلِ
78	4	العَمَالِقَةِ	العَمَالِقَةِ
79	9	بِأَرْضِ	بِأَرْضِ
82	1	ذَاتُ	ذَاتُ
85	15	يَرَى	يَرَى
86	7	اخضرّ	احضرّ
90	7	أَنَّهَا	إِنَّهَا
99	5	سَفِي	سَفِي
109	10	ΣΗΝΙΚΗΣ	ΣΙΝΙΚΗΣ
126	2 κτθν.	أَلْفِ	أَلْفِ
147	1	أَبْنُ	بْنُ
»	9	إِلَيْهِ	إِلَيْهِ
149	13	بْنُ	أَبْنُ
163	2	ابنو	ابنه
187	4	(* وَلَا	وَلَا
189	7	(**	*)
216	16	وهذا	وهذ

ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ ΑΡΑΒΙΚΗ

ΕΚ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΝ ΣΠΑΝΙΩΝ ΣΥΛΛΕΓΕΙΣΑ

ΥΠΟ

ΦΡ. ΑΥΓ. ΑΡΝΟΛΔΟΥ

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΤΟ ΛΕΞΙΚΟΝ

Μεθερμηνευθὲν ἐκ τῆς Λατινικῆς

ὑπὸ

ΤΟΥ ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΘΡΟΝΟΥ

ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Ἐκδίδοται Κελεύσει

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ Δ'.

ΕΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΟΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ Π. ΤΑΦΟΥ.

1885

ΑΝΑΠΛΗΡΩΣΙΣ ΤΩΝ ΜΗ ΟΛΟΓΡΑΦΩΝ ΛΕΞΕΩΝ.

Οἱ Λατινικοὶ ἀριθμοὶ ὑποσημαίνουσι τοὺς παραγώγους τύπους τοῦ τριγραμμάτου ῥήματος.

Τὰ μετὰ τὰ τριγράμματα ῥήματα ἀπαντῶντα φωνήεντα (α. ι. ου.) ὑποδεικνῦσι διὰ τῶν οἰκείων ἤχων τὰ (χαρακέτια) φωνητικὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα λαμβάνουσιν ἐπὶ τῆς παραληγούσης οἱ ἐνεστῶτες τῶν ῥημάτων ἐκείνων. Καὶ τὸ μὲν α. = ـَـ, τὸ δὲ ι. = ـِـ καὶ τὸ ου. = ـُـ. Οὕτω λ. χ. τὸ نَصَرَ ου. σημαίνει, ὅτι τὸ μέσον γράμμα τοῦ ῥήματος τὸ ص φέρει τὸ φωνητικὸν σημεῖον ـُـ ἐν τῷ ἐνεστῶτι, ὅτις σχηματίζεται يَنْصُرُ. Ὅταν δὲ δύο ἢ καὶ τὰ τρία φωνήεντα ὁμοῦ εὑρηνται μετά τι ῥῆμα, τότε ὁ ἐνεστὼς αὐτοῦ δύναται λαβεῖν ἐπὶ τῆς παραληγούσης οἱονδήποτε τῶν χαρακετίων ἐκείνων κατ' ἀρέσκειαν.

αἰτ.	αἰτιατική.
ἀκ. ἢ ἀκέρ.	ἀκέραιος=ὁμαλός.
ἀμεταβ.	ἀμεταβάτως.
ἀντίθ.	ἀντίθετον.
ἀντιθ.	ἀντιθέσει.
ἀποθ.	ἀποθανών.
ἀνώμ.	ἀνώμαλον.
ἀνωτ.	ἀνωτέρω.
ἀπαρ.	ἀπαρέμφατον.
α. Χρ.	ἀπὸ Χριστοῦ.
ἀπολ.	ἀπολύτως=ἄνευ συντακτικῆς.
ἀπρόσ.	ἀπρόσώπ(ον)ως.
ἀρσ.	ἀρσενικόν.
βασιλ.	βασιλεύσας.
βεβαιωτ.	βεβαιωτικόν.
γραμμ.	γραμματικ(ή)ῶς.
Γραμμ.	Γραμματική (Καισπάρι).
γεν.	γενική.
γέν.	γένους.
γλ.	γλῶσσα=λέξις ἀπηρχαιωμένη.
διορθωτ.	διορθωτέα (Κειμένου).
διπλ.	διπλῆς.
ἐθν.	ἐθνικόν.
ἐνεργ.	ἐνεργητικὸν (ὄνομα), ἤ τοι τὸ ἀφῃρημένον ὄνομα τοῦ ῥήματος, εἴτε τὸ ὀνοματικὸν ἀπαρέμφατον.
ἐνεστ.	ἐνεστώς, —ῶτος.
ἐντθν.	ἐντεῦθεν.
ἐν.	ἐνικός, —οῦ.
ἐπίθ.	ἐπίθετον.
ἐπίρρ.	ἐπίρρημα.
ἐπισημ.	ἐπισημείωσις.
ἐπιτατ.	ἐπιτατικός.
ἐπιφών.	ἐπιφώνημα.
ἑπομ.	ἑπομένως, —ης, ου.
ἐπών.	ἐπώνυμον.
ἐρωτ.	ἐρωτηματικός, ή, όν.
ἔσχ.	ἔσχατος.
ἑτ.	ἑτέρου.
ἑτυμολ.	ἑτυμολογικῶς.
θηλ.	θηλυκόν.
ἰδ.	ἰδίως.
ἰδιωτ.	ἰδιωτικῶς.
ἰταλβρ.	ἰταλοβαρβαριστί.
κ.	καί.
κτθν.	κάτωθεν.
κειμ.	κειμένου.
κοιν.	κοινῶς.
Κορ.	Κοράνιον.
κυριολ.	κυριολεκτικῶς.
κύρ.	κύριον (ὄνομα).
κυρ.	κυρίως.
Λογικ.	Λογικῶς.
μ.	μετά.
μεταφ. / μεταφορ. / μετφ.	μεταφορικῶς.
μετ.	μετοχή.
μόρ.	μόριον.

اخذ

أَجَّ ο. ενεργ. أُجِجَ. ὑπὸ τοῦ πυρὸς κατηναλώθη, παρανάλωμα πυρὸς ἐγένετο. V. τὸ πῦρ ἐκάη.

أَجْرٌ μισθός, ἀμοιβή, ἆθλον, βραβεῖον. — أُجْرَةٌ τὸ αὐτό.

إِجَّاصٌ μαῦρα κοκκύμηλα εἴτε δαμασκηνά. 110, 3. Εἰς τινας τόπους ἡ λέξις σημαίνει καὶ τὰ ἄπια (κοιν. ἀπίδια).

مِنْ أَجْلِ καὶ لِأَجْلِ αἰτία, αἴτιον. إِجْلٌ ἑπομένης γενικῆς ἰσοδυναμεῖ ταῖς προθέσεσιν ἕνεκα, διά, παρά. — أَجَلٌ πληθ. آجَالٌ διάστημα χρόνου, τὸ τέλος τῆς ζωῆς, θάνατος· ὁ τοῦ βίου χρόνος μέχρι θανάτου. 7, 19.

أَحَدٌ θηλ. إِحْدَى εἷς, τίς, μόνος, μοναδικός. — أُحُدٌ ὄρος ἐν Μεδίνῃ. 14, 11. 83, 4.

إِحْنَةٌ ὀργή, μῖσος, μνησικακία.

أَخَذَ ου. ενεργ. أَخْذٌ (Προστακτ. خُذْ) ἔλαβεν, ἐδέξατο, παρέλαβεν, μ. αἰτ. ἢ ب πράγμ. καὶ مِن προσ., κατέλαβεν, κατέσχε (τὸν νοῦν ἢ τὴν καρδίαν τινός), μ. ب 48, 11. συνήρπασεν, συνέλαβεν, αἰχμαλώτων ἀπήγαγεν. Παθητ. μ. فِي. 113, 4. παρέλαβεν, ἤκουσεν, ἔμαθε (παρά τινος), μ. مِن προσ. — 2) ἤρξατο, ἐπεχείρησεν, μ. εἴτε فِي πράγμ. εἴτε μ. ἐνεστῶτ. — 3) ἔσπευσεν, ἀπῆλθεν. VIII. إِتَّخَذَ ἔλαβεν,

اتابكي

أَتَابَكِيٌّ 60, 17. ἀξιωματικὸς τοῦ στρατοῦ. Ἐθνικὸν τῆς Τουρκ. λέξεως أَتَابَكْ, ὄνομα ἀξιώματός τινος ἐν τῇ αὐλῇ τῶν πριγκίπων Σελτζουκιδῶν. Οἱ Ἀταβέκαι οὗτοι ἐπὶ τέλους κατώρθωσαν ἵνα γίνωσι πρίγκιπες αὐτοὶ οἱ ἴδιοι.

أَتْرُجٌّ περιληπτ., τὸ ἑν. ā, μῆλον Μηδικόν, κίτρον. 22, 11. (Ὡς ἐκ τῆς ἐννοίας ὅμως τοῦ ἡμετέρου χωρίου φαίνεται ὅτι ἡ λέξις ἐνταῦθα σημαίνει κιτρόμηλον τὸ Περγαμηνόν, (τὸ κοιν. περγαμότον καλούμενον), ὅπερ ἐστὶν εἶδος λεμονίου μικροῦ μέν, εὐώδους δέ.

إِتَانٌ θηλ. ἡ ὄνος.

أَتَى ι. ενεργ. إِتْيَانٌ ἦλθεν, ἔφθασεν, ἀφίκετο, μ. αἰτ. προσ. ἢ τόπου. — 2) προσήγαγεν, προσήνεγκεν, προσῆλθέ τινι μετά τινος πράγματος, μ. αἰτ. προσ. καὶ ب πράγμ. IV. ενεργ. إِيتَاءٌ. 23, 7. προσήνεγκεν, ἔδωκεν, ἀπέτισεν.

أَثَرَ ι. ου. ενεργ. أَثْرٌ λόγον ἢ μνείαν ἐποιήσατο. IV. προείλετο, προὐτίμησε τοῦτο ἀντ' ἐκείνου, μετὰ αἰτ. καὶ على. 30, 8. ενεργ. إِيثَارٌ ἐκλογή, εὐχέρεια τοῦ δωρεῖσθαι (ἐλευθεριότης). 118, 18. X. μόνος ὑπῆρξεν, ἑαυτῷ μόνῳ ἀντεποιήσατο, ἰδιοποιήσατό τι, μ. ب πράγμ. — أَثَرٌ ἴχνος. — أَثْرٌ πληθ. آثَارٌ σημεῖον, ἴχνος, πληθ. μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος. 59, 16. آثَارٌ حَسَنَةٌ πράξεις περιφανεῖς, μεγάλα κατορθώματα, μεγάλαι εὐεργεσίαι. 223, 1.

آدَابٌ κομψότης ἠθῶν, εὐπαιδευσία, μόρφωσις χρηστή, εὐμουσία. — أَدِيبٌ πλ. أُدَبَاءُ εὔμουσος, εὐπαίδευτος. — أَدَبِيٌّ θηλ. ة ὁ ἀνήκων εἰς ἢ ἀφορῶν τὴν εὐμουσοτέραν καὶ χαριεστέραν φιλολογίαν. 223, 6.

آدَمُ (φαιὸς) ὁ Ἀδάμ, 53, 9. ὄνομα ἀνδρός. 76, 4. ابْنُ آدَمَ ἄνθρωπος· بَنُو آدَمَ εἴτε وَلَدُ آدَمَ 22, 15. οἱ ἄνθρωποι. آدَمِيٌّ ἄνθρωπος. — أَدِيمٌ πληθ. أُدُمٌ δορά, δέρμα, βύρσα, χόριον.

أَدَى ι. ἐνεργ. أَدِيٌّ ἄφθονος ὑπῆρξεν. II. ἐποίησεν ἵνα ἀφίκηται, ἵνα φθάσῃ, μ. αἰτ. πράγμ. κ. ل προσ. ἀπέτισεν, ἀπέδωκεν. — أَدَاءٌ (ἐνεργ. II. ἀνώμ.) ἀπάτισις, ἀπόδοσις. 139, 2.

إِذْ ἰδού, ὅτε, ἐπειδή. — إِذَا (Γραμμ. Δὲ Σασὺ I. σελ. 521, κ. ἑ.) ἰδού, ἠνί, ἠν' ἴδού. إِذَا بِهِ ἰδοὺ αὐτόν. 41, 12. 219, 13. إِذَا هُوَ بِهِ ἐξαίφνης κατεῖδεν αὐτόν. 197, 10. ὁπότε, ὁσάκις. إِذَا مَا εἴποτε, καθ' ὃν χρόνον. — إِذًا καλῶς, εἰ οὕτως ἔχει, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε. ἑπομ. μετοχ. 180, 4. 184, 5. ἑπομ. Ὑποτακτ. 136, 1. κ. ἑ. (ὅρ. Γραμμ. Δὲ Σασὺ II. 29, κ. ἑ.).

أَذَرْبِيجَانُ Ἀδερβιζάν, ἐπαρχία τῆς Περσίας. 166, 14.

ἀνέλαβεν, ἐδέξατο, ἐξελέξατο, προσείλετο, ἐξετέλεσεν, κατειργάσατο. Παθητ. 88, 16. — مَأْخَذٌ πληθ. مَآخِذُ τὸ δι' οὗ τι λαμβάνεται, τὸ ὄργανον, δ' οὗ τι ἐκτελεῖται· ὁ τρόπος τοῦ πράττειν, 189, 1.

أَخَّرَ ἐνεργ. تَأْخِيرٌ ἐβράδυνεν, ἀνέβαλεν, ἀπέστησεν, ἀπεμάκρυνεν, ἐκποδὼν ἐποιήσατό τι· γ. ἐμέλησεν, ὤκνησεν, ἐβράδυνεν, τελευταῖος παρεγένετο. — آخَرُ θηλ. أُخْرَى πληθ. أُخَرُ ἄλλοι, ἕτεροι. — آخِرٌ θηλ. ة, τελευταῖος, ἔσχατος, ὕστατος, τὸ ἔσχατον μέρος, ἡ ἐσχατιά, τὸ τέλος. 170, 3. عَنْ آخِرِهِمْ ἅπαντες μέχρις ἑνός. الآخِرَةُ ὑπονοουμένου τοῦ الحَيَوَةُ ἡ αἰώνιος ζωὴ ἡ μετὰ θάνατον ὑπάρξουσα. — مُؤَخَّرٌ ὁ μετατεθείς, ὁ ὕστερος, 150, 4.

أَخٌ (Γραμμ. §. 331. Ὑποσημ. ά.) ἐνικ. πληθ. أَخَوَانِ أَخَوَانٌ, إِخْوَانٌ, أَخَاةٌ, إِخْوَةٌ ἀδελφός, ἑταῖρος, φίλος. — أُخْتٌ πληθ. أَخَوَاتٌ ἀδελφή, φίλη.

أَخَا ου. ἐνεργ. أُخُوَّةٌ ἀδελφός τινος ὑπῆρξεν. III. ἐνεργ. إِخَاءٌ καὶ مُؤَاخَاةٌ ἀδελφὸς ἐγένετο, φιλίαν συνέδεσιν, συνῆψεν.

أَدَبَ α. ου. ἐνεργ. أَدْبٌ μεμορφωμένος ὑπῆρξε κατά τε τὸν νοῦν καὶ τὰ ἤθη. II. ἐνεργ. تَأْدِيبٌ χρηστοῖς ἤθεσι καὶ γράμμασι κατήρτυσεν, ἐπαίδευσεν. — أَدَبٌ πληθ.

اذرعات

أَذْرِعَاتُ πόλις τῆς Παλαιστίνης πέραν τοῦ Ἰορδάνου κειμένη. 77, 3.

أَذِنَ α. ἐνεργ. إِذْنٌ συνεχώρησεν, ἐν ἀδείᾳ ἐποιήσατο, μ. ل προσ. κ. ب εἴτε في πράγμ. εἴτε ἑπομένου τοῦ أَنْ. II. κραυγάζων ἐκάλεσεν, εἰς δημοσίας δεήσεις καὶ προσευχὰς συνεκάλεσεν, μετὰ ب. X. ἄδειαν ἠτήσατο, μ. αἰτ. κ, في πράγμ., ἐξήτησεν ἄδειαν ἵνα εἰσέλθῃ. 48, 9. — أُذْنٌ πληθ. آذَانٌ τὸ οὖς. — أَذَانٌ ἡ δημοσία πρόσκλησις εἰς προσευχήν, κηρυττομένη ὑπὸ τοῦ Μωεζζὶν ἀπὸ τοῦ Μιναρέ (πύργου τοῦ Τεμένους). — أَذَنَةُ πόλις ἐν Συρίᾳ. 91, 8. 110, 10.

أَذِيَ α. ἐνεργ. أَذًى ἐβλάβη, ἠδικήθη, ὑβρίσθη. 134, 11. IV. ἠνώχλησεν, ἔβλαψεν, μ. αἰτ. προσ. V. ἠνωχλήθη, ἐβλάβη. 48, 14.

مَأْرَبَةٌ πλ. مَآرِبُ τὰ ἐπιτήδεια, τὰ ἀναγκαῖα, τὰ ἀπαιτούμενα πράγματα.

أُرْتُقِيٌّ ὁ ἀνήκων εἰς τὸ κράτος ἢ τὴν ἀρχὴν τῶν Ὀρτοκιδῶν. 170, 14.

إِرْثٌ (ἀντὶ وِرْثٌ) κληρονομία. 157, 15. τὰ ἐκ κληρονομίας προελθόντα, τὰ κατὰ κληρογομίαν εἰλημμένα πράγματα. 223, 18.

أُرْنَا φυλή τις καὶ πόλις τῆς Ῥωσσίας. 74, 11.

تَأْرِيخٌ πλ. تَوَارِيخُ χρονικά, ἱστορία,

اسد

أَهْلُ ٱلتَّارِيخِ οἱ ἱστοριογράφοι. 45, 10.

أَرْدَشِيرُ Ἀρδεσίρ, ὁ πρῶτος τῶν Σασσανιδῶν βασιλέων.

الْأُرْدُنُّ ἡ χώρα τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, 92, 14. 94, 13. 95, 11.

أَرْضٌ γῆ, χώρα, ἔδαφος. 97, 3.

إِرَامُ Ἰράμ, πόλις τῆς Ἰνδίας. 72, 13.

بِلَادُ أَرْمَنَ, أَرْمَنُ ἡ χώρα τῶν Ἀρμενίων, ἤτοι ἡ τῶν ἀρχαίων Κιλικία μετὰ μέρους τῆς Καππαδοκίας. — إِرْمَنِيٌّ Ἀρμένιος, Ἀρμενιακός,

أَرْزَانُ Ἀράν, χώρα τῆς Περσίας. 116, 14.

أَرِيحَا ἡ πόλις Ἱεριχώ. 92, 10.

الْمَأْزِمَيْنِ κοιλὰς παρὰ τὴν Μέκκαν. 81, 3.

أَسَّ ου. ἐνεργ. أَسٌّ ἀπεμάκρυνε τὰ πρόβατα κράζων τό, ἴσ! ἴσ! II. ἐνεργ. تَأْسِيسٌ θεμέλιον ἔθετο, κατέβαλεν· ἐβουλεύθη, διέγνω, προέθετο. 28, 4.

أُسْتَاذٌ περσ. διδάσκαλος, ἐπιστάτης, δεσπότης, κοιν, μάστορης· πληθ. ἀκέρ. 157, 12.

إِسْحَاقُ, إِسْحٰقُ ὁ πατριάρχης Ἰσαάκ. 65, 15. 94, 3. ὄνομα ἀνδρός. 45, 10. — إِسْحٰقُ بْنُ إِسْمٰعِيلَ بْنِ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ νομομαθής τις. 155, 11.

أَسِدَ α. ἐνεργ. أَسَدٌ ταραχὰς διήγειρεν,

اصل

λατρευομένου ἐν Μέκκᾳ. 189, 17.

الإِسْفَهْسَلَارُ περσ. στρατάρχης, ἀρχηγὸς στρατοῦ, στρατηγός. 202, 14.

إِسْقَالَاتٌ 55, ἔσχ. πληθ. τῆς λέξεως

إِسْقَالَةٌ τὸ Λατ. scala (κλίμαξ, ἀναβάθρα), ὅπερ μεταβαλὸν ἐν μέρει σημασίαν εἰσεποιήθη εἰς τὴν Νεοελληνικὴν καὶ Κοπτικήν, καὶ ἐντεῦθεν μετέβη εἰς τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν. Προερχομένη ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς ἀναβάθρας τοῦ πλοίου ἡ λέξις ἐν γένει σημαίνει ἐοκόν.

الإِسْكَنْدَرُ Ἀλέξανδρος ὁ μέγας. 9, 11. 10, 6. 13, 5. κ. ἑ. ἑ. 37, 8. 153, 9. 10. σπήλαιον ἐν τῇ νήσῳ Κεϋλάνῃ μετονομασθὲν ἀπ' αὐτοῦ. 106, 10. 107, 4. —

الإِسْكَنْدَرِيَّةُ 1) Ἀλεξάνδρεια, πόλις τῆς Αἰγύπτου. 125. κ. ἑ. 141, 142. — 2) φρούριον ἐν Συρίᾳ. 99, 12.

إِسْمٌ ὅρ. سما.

أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ اللَّيْثِيُّ 176, 10.

إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْأَسَدِيُّ 174, 6.

أُسْوَانُ εἴτε أَسْوَانُ Συήνη, πόλις τῆς Αἰγύπτου. 54, 7. κ. ἑ. ἑ.

أَصْطَنُونُ φρούριον ἐν Νουβίᾳ. 55, 5.

أَصُلَ ου. ἐνεργ. أَصَالَةً στερεός, ἰσχυρὸς ὑπῆρξεν, ἐξ ἐπιφανοῦς ἀνέθορεν ἢ προῆλθε γένους. بِالْأَصَالَةِ 213, 10. κατὰ τὴν καταγωγήν, ἐκ καταγωγῆς, ἀρχικῶς. — أَصْلٌ πλ. أُصُولٌ τὸ κατώτατον μέρος πράγματός τινος, τὸ θεμέλιον, ἡ ῥίζα, οἱ

اسر

διχονοίας διέσπειρεν. Χ. τολμηρὸς ὡς λέων ἐγένετο, μετὰ σφοδρᾶς ὁρμῆς εἰσέβαλεν, εἰσώρμησεν. — أَسَدٌ πλ. أُسُودٌ λέων· ὄνομα φυλῆς Ἀραβικῆς. 91, 1. καὶ بَنُو أَسَدٍ 87, 1. — أَسَدُ الدِّينِ شِيرْكُوه ὁ μητράδελφος, ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος τοῦ Σαλαχιδίνου. 166, 14. — أَسَدِيٌّ θηλ. ἡ λεόντιος. 53, 15.

أَسَرَ ι. ἐνεργ. أَسْرٌ συνέσφιγξεν, ἔδησεν, ἠχμαλώτευσεν. — أَسْرٌ ἱμάς, λωρίς. بِأَسْرِهَا ἅπαντες, σύμπαντες. 167, 13. — أَسْرٌ αἰχμαλωσία. 170. ἔσχ. 171, 3. أَسِيرٌ πλ. أُسَارَى, أُسَارَى, أُسَرَاءُ δέσμιος, αἰχμάλωτος.

إِسْرَائِيلُ Ἰσραήλ, ὅθεν بَنُو إِسْرَائِيلَ οἱ Ἰσραηλῖται. 45, 10. 53, 1 κ. ἑ. ἑ. καὶ الإِسْرَائِيلِيُّ Ἰσραηλίτης, Ἰσραηλιτικός. 47, 5.

إِسْرَافِيلُ Ἰσραφὲλ (Σεραφίμ), εἷς τῶν Ἀρχαγγέλων. 197, 14.

الإِسْطَبْلُ πλ. الإِسْطَبْلَاتُ σταθμός, ὁ παρ' ἡμῖν σταῦλος. 166, 15. 16.

أُسْطُولٌ στόλος. 169, 8.

أَسِفَ α. V. ἠνιάθη, ἐλυπήθη, μ. على πραγμ. — أَسَفٌ ἀνία, ὀδυρμός, λύπη σφοδροτέρα. — أَسَافٌ ὄν. εἰδώλου τινὸς

πρόποδες (ὄρους. 108, 8.), ἀρχή, καταγωγή γένους. الأُصُولُ وَالفُرُوعُ 223, 16· εἰσὶν οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες συγγενεῖς, δηλ. οἱ πρόγονοι καὶ ἀπόγονοι. أَصْلاً παντελῶς, πάντως, τὸ παράπαν. 226, 2. — أَصِيلٌ θηλ. ة ἀρχικός, πρωτότυπος. 230, 1.

أَطَا ὄνομα Σινικόν, ἀποδιδόμενον τοῖς λαμπρῶς ἤδη προβεβηκόσι τὴν ἡλικίαν. 119, 7.

أَطْرَابُلُسُ Τρίπολις, πόλις τῆς Συρίας. 97, 10.

أَطْرَاغَا πόλις τῆς Ἰνδίας. 71, 15.

أَطَرْطُوسُ (κατὰ συγκοπὴν ἀντὶ] τοῦ أَنْطَرْطُوسُ), φρούριον ἐν Συρίᾳ. 97, 16.

أُطْمٌ ἀκρόπολις, ὀχύρωμα λίθινον. 177, 6.

إِفْلَاطُونُ Πλάτων ὁ φιλόσοφος. 5, 6.

أُفْقٌ καὶ أُفُقٌ πληθ. آفَاقٌ μέρος γῆς, ὁρίζων.

إِقْلِيدَسُ Εὐκλείδης ὁ μαθηματικός. 3, 9.

الأُقْلِيشِيُّ ἱστορικός τις. 75, 15.

إِقْلِيمٌ πληθ. أَقَالِيمُ 66, 9. κλῖμα, μέρος γῆς, τμῆμα, διαμέρισμα ἐπαρχίας. Οὕτω τὰ إِقْلِيمُ جِزِّينَ, التُّفَّاحِ, الخَرْنُوبِ εἰσὶ τμήματα τοῦ ὄρους Λιβάνου. 213. 216. πρβλ. Ῥοβινσ. Παλαιστ. III. σ. 944. κ. ἑ.

أَكَدَ ου. ἐνεργ. أَكْدٌ ἔκοψεν, ἔτριψε σῖτον. II. ἐνεργ. تَأْكِيدٌ συνέσφιγξεν, ἐστερέωσεν, ἐβεβαίωσεν. Παθητ. μετ. 138, 4.

أُكْرَةٌ 165, 18. ὅρ. كُرَةٌ εἰς λεξ. كرا.

أَكَلَ ου. προστακτ. كُلْ (Γραμμ. §. 153) ἔφαγεν, κατέφαγεν, κατηνάλωσεν. Παθ. μετ. مَأْكُولٌ τὸ τρωγόμενον, ἡ τροφή. 6, 15. 199, 15. — أُكْلٌ ὅ, τι δήποτε τρώγεται, εἴ τι ἐδώδιμον, τὰ βρώματα. — أَكْلَةٌ ἐνεργ. ἓν φαγητὸν (οἱονδήποτε), τὸ ἅπαξ ἢ κατά τινα περίστασιν τρωγόμενον. 139, 7. 157, 18. τροφή. 21, 3. 131, 15. — مَأْكَلَةٌ πλ. مَآكِلُ βρῶσις, ἔδεσμα. 164, 12.

اَلْ ἄρθρον προσδιοριστικόν, παντὸς γένους καὶ ἀριθμοῦ. ὁ, ἡ, τό, οἱ, αἱ, τά. Γραμμ. §. 461.

أَلَا οὔ; οὐχί; εἰ οὔ. — أَلَّا ἀντὶ أَنْ لَا ὅπως μή· لِئَلَّا ἵνα μή. — إِلَّا ἀντὶ إِنْ لَا εἰμή, ἐκτὸς ἄν.

أَلْب أَرْسلان Ἄλπ Ἀρσλάν (τουρκ. λέων ἰσχυρός), δεύτερος Σουλτάνος τῆς δυναστείας τῶν Σελτζουκιδῶν, ἀποθ. τὸ 1072 ἀ. Χρ.

اَلَّذِي θηλ. اَلَّتِي 46, 17. 19. πληθ. اَلَّذِينَ, δυϊκ. اَللَّذَانِ ἀντων. ἀναφορ. ὅς, ἥ, ὅ. Γραμμ. §. 363.

أَلِفَ α. προσειθίσθη τῷ πράγματι, συν-

الم

εἰθισεν ἑαυτὸν εἴς τι, μ. αἰτ. Παθητ. μετ. عَادَةٌ مَأْلُوفَةٌ τρόπος συνήθης, ἡ συνήθεια, τὸ ἔθος. 211, 1. 316, ἔσχ. II. συνέγραψε βιβλίον. Μετ. 159, 8. — أَلْفٌ πλ. أُلُوفٌ, آلَافٌ χίλιοι. Γραμμ. §. 491. — أَلُوفٌ λίαν οἰκεῖος, συνήθης, ἐπιτήδειος.

أَلَمْ οὐ; ἢ οὐ; ἆρα οὐ; (κοιν. καὶδέν;) συνθ. ἐκ τοῦ ἐρωτημ. أَ καὶ لَمْ.

أَلَمٌ πλ. آلَامٌ πάθος, ὀδύνη, λύπη. — أَلِيمٌ ὀδυνηρός, λυπηρός, ὁ προξενῶν λύπην καὶ ὁ λύπης πλήρης.

الْأَلْمَانُ 172, 3. 5. Ἀλεμάννος, ἐστὶ δὲ ὁ Φριδερῖκος, ὁ πρῶτος τῶν Γερμανῶν αὐτοκράτωρ. اِبْنُ الْأَلْمَانِ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Φριδερῖκος, ὁ δοὺξ τῆς Σουηβίας.

إِلَهٌ καὶ إِلَاهٌ πλ. آلِهَةٌ τὸ θεῖον, ὁ θεός· πλ. εἴδωλα, θεοὶ ψευδεῖς. اَللّٰهُ ὁ ἀληθὴς θεός, ὁ μόνος. وَاللّٰهِ μὰ τὸν Θεόν! (Γραμμ. §. 450.) اَللّٰهُمَّ ὦ θεέ!

إِلَى πρόθ. εἰς, πρός, παρά, ἐν. Γραμμ. §. 436. أَحَبُّ إِلَيَّ προσφιλέστερος, ἀγαπητότερος, προτιμότερος παρ' ἐμοί. — آلِهَةٌ ἡ παχεῖα οὐρὰ εἴδους τινὸς προβάτων. 66, 16.

أَمْ ἐπίρρ. ἤ; ἆρα μή; Λατ. an? num? أَ ـــ أَمْ πότερον — ἤ;

اما

أُمٌّ πλ. أُمَّهَاتٌ μήτηρ. — أُمُّ دُنَيْنٍ πόλις ἐν Αἰγύπτῳ. 126, 3. — أُمُّ الْعَرَبِ πόλις μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ Συρίας. 62, 15. — أَمِيمَةُ (ὑποκοριστ.) ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀβδελ – Μουτταλιβ. 178, 16. — أُمَّةٌ πλ. أُمَمٌ συνέλευσις, πλῆθος, ἔθνος, γένος, οἰκογένεια ἀνδρός, λαός. — أَمَامَ ἀντικρυς, ἐνώπιον, πρό. — إِمَامٌ πλ. أَئِمَّةٌ πρόεδρος, προϊστάμενος· Ἰμάμης, ὁ τῶν μωαμεθανικῶν ἱερῶν προεξάρχων καὶ καθηγητής, ἱερεύς. — إِمَامَةٌ Ἰμαμεία, τὸ ἔργον, τὸ ὑπούργημα τοῦ Ἰμάμου. 154, 1.

أَمَا ἢ οὔ; (κοιν. καὶ δέν;)· ἀναμφιβόλως, πάντως.

أَمَّا ὅμως, δέ, ὡς πρός, ὅσον ἀφορᾷ. أَمَّا بَعْدُ ὅσον ἀφορᾷ τό. — فَأَمَّا—φράσις ἐλλειπτική. Καὶ κατὰ λέξιν μὲν μεταφραζομένη σημαίνει, ἀλλὰ τὸ μετὰ ταῦτα· ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν ὅμως αὐτῆς ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν Ἑλληνικήν, ἀλλ' (ὅπως ποτ' ἂν ᾖ) ἐπὶ τὸ προκείμενον. Ἀναπληρουμένης τῆς ἐλλείψεως ἡ φράσις σημαίνει: προτάξαντες, ὡς ἐν προοιμίοις, τὰ δέοντα, δηλ. τοὺς ἐπαίνους τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ Μωάμεθ, καὶ τὰς ὑπὲρ ὑμῶν εὐχάς, ἤδη μεταβαίνομεν εἰς τὸ προκείμενον. Ὡς ἐκ τούτου δὲ ἡ φράσις αὕτη καλεῖται فَصْلُ الْخِطَابِ, διότι χωρίζει τὰ προειρημένα ἀπὸ τῶν ἑπομένων, τῶν τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν τοῦ συγγράμματος ἢ τῆς συνομιλίας συγκροτούντων.

امن

214, 3. دَارُ الإِمَارَةِ ὁ οἶκος τῆς ἀρχηγίας· τὸ οἴκημα τῆς κυβερνήσεως ἐν τῷ ναῷ τῆς Μέκκας. 80, 5. ἡ ἕδρα τοῦ ἀρχηγοῦ. 119. 3.

أَمْرُؤُ الْقَيْسِ بْنُ حُجْرٍ ποιητὴς περιφανέστατος τῶν ἀρχαίων Ἀράβων. 13, 14.

أَمْسَ, أَمْسِ, أَمْسُ ἡ χθὲς ἡμέρα, أَمْسُ (41, 16.) καὶ بِالْأَمْسِ (203, 4.) χθές.

أَمْسُوسُ εἴτε أَمَسُوسُ ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου. 60, 5. 153, 8.

أَمَلَ ου. ἐνεργ. أَمْلٌ ἤλπισεν. V. μετὰ προσοχῆς ἢ ἐπὶ πολλὴν ὥραν καὶ συντόνως παρετήρησεν, μ. αἰτ. πράγμ. 28, 5. ἀπολ. ἐσκέψατο, περιεσκεμμένως ἐμελέτησεν. 43, 6. — أَمَلٌ ἐλπίς, προσδοκία.

أَمِنَ α. ἐνέργ. أَمْنٌ βέβαιος, ἀσφαλής, ἄνευ φόβου ὑπῆρξεν (ἀπό τινος πράγματος), μ. αἰτ. من πράγμ. IV. ἐνεργ. إِيمَانٌ (8, 17. 17, 11.) 1) ἐπίστευσεν (εἰς τὸν Θεὸν) μ. ب. Μετ. الْمُؤْمِنُ πλ. ἀκέρ. ὁ πιστεύων, ὁ Μωαμεθανός. 2) ἀσφάλειαν ἐπηγγείλατο, ὑπεσχέθη (τινὶ περί τινος πράγματος) μ. αἰτ. προσ καὶ على πράγμ. 145, 5. — أَمَانٌ ἐνέργ. ἀσφάλεια, πίστις. θηλ. أَمَانَةٌ 3, 17. 16, 15. τὸ αὐτό. — أَمِينٌ στερεός, ἀσφαλής. 199, 11. أَمِينُ الْمُلْكِ (κατὰ λέξιν: ὁ πιστὸς τῆς βασιλείας), ἐπώνυμον ἀνδρός. 159, 1. Συγκρ. أَمَنُ ἀσφαλέστερος, ἀσφαλέστατος. 117, 4. — آمِنَةُ بِنْتُ

امد

آمِدُ πόλις τῆς Μεσοποταμίας. 170, 8.

أَمَرَ ου. (προστ. مُرْ καὶ أَمُرْ) ἐνετείλατο, ἐκέλευσεν, προσέταξεν, μ. αἰτ. πρόσ. καὶ ب πράγμ. ἡ أَنْ ῥήμ. أَمَرَ لَهُ بِشَيْءٍ ἐκέλευσε δοθῆναί τι αὐτῷ. 43, 15. II. ἐπέστησεν (τινὰ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς), ἡγεμόνα καὶ ἔπαρχον ἀνέδειξεν, κατέστησεν, μ. αἰτ. προσ. κ. على πράγμ. 182, 14. VIII. ἐβουλεύσατο, διεσκέψατο (περί τινος πράγματος) μετὰ ب 180, 8. — أَمْرٌ ἐντολή, διάταγμα, παράγγελμα. πλ. أُمُورٌ τὰ πράγματα, ἡ ὑπόθεσις, τὸ ἔργον. — أَمِيرٌ πλ. أُمَرَاءُ στρατηγός, ἡγεμών, ἀρχηγός. أُمَرَاءُ الأُلُوفِ 165, 2. οἱ ἐπὶ χιλίων στρατιωτῶν τεταγμένοι, οἱ χιλίαρχοι. Ὑπῆρχον παρὰ τοῖς Μαμλούκοις δέκα χιλίαρχοι, ἕκαστος ἄρχων 1140 στρατιωτῶν, ὡς διδάσκουσι πολλὰ χωρία τῆς τῶν Μαμλούκων Σουλτάνων ἱστορίας ὑπὸ Κατρεμέρου. أَمِيرُ طومان ἀρχιστράτηγος τῶν στρατιωτῶν τῆς Κίνας. 121, 8. κ. ἑ. الأَمِيرُ قُرْطَيْ ὁ ὕπατος τῶν στρατηγῶν (أَمِيرُ الأُمَرَاءِ) τῆς Κίνας. 119, 4. 7. أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ὁ ἀρχηγός, ὁ πρῶτος τῶν πιστῶν, τίτλος τιμητικὸς τῶν Χαλιφῶν. — أَمَّارٌ θηλ. ὃ ἔχων κλίσιν, ἔκδοτος εἴς τι μετὰ ب — إِمَارَةٌ ἡ ἐπιστασία, ἡ ἀρχηγία, ἡ δύναμις τοῦ ἐντέλεσθαι καὶ ἐπιτάσσειν· τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἐμίρου.

اس

Γραμμ. §. 390. 396. 400, 3.) إِنْ لَمْ εἰ μή, ἐὰν μή· إِنْ لَمْ εἰ δέ, εἴ γε, ἂν βεβαίως. — إِنَّ πρὸ ὀνομάτων κατ' αἰτ. καὶ ἀντωνυμ. ὅήπου, βεβαίως, πάντως. — إِنَّ لَ πάντως - ὅήπου· إِنَّمَا ὅσον μόνον, ἀρκεῖ μόνον, πλὴν εἰ, ἐκτὸς ἂν, οὐδὲν (ἄλλο) — ἤ·

الْأَنْبَارُ πόλις τῆς Ἰράκης· 77 κ. ἑ. ἑ·

أُنْثَى πλ. إِنَاثٌ τὸ θῆλυ (ἐν ἀντιθ. πρὸς τὸ ἄρρεν). 105, 13·

أَنِسَ α. ἐνεργ. أَنَسٌ εἰθίσθη, προσειθίσθη, ἐξωκειώθη· III. ἐνεργ. مُؤَانَسَةٌ εἰς συνήθειαν καὶ οἰκειότητα εἰσῆλθεν, κατέστη, συνήθης καὶ οἰκεῖος ἐγένετο, εὔχαρις καὶ εὐπροσήγορος ὑπῆρξεν· X. οἰκεῖος ὑπῆρξεν, μ. ب προσ. — إِنْسٌ τὸ ἀνθρώπινον γένος. — أُنْسٌ κοινωνία, οἰκειότης, φιλία· — أَنِيسٌ οἰκεῖος, ἑταῖρος, σύντροφος· Συγκρ. آنَسُ 6, 2. — إِنْسَانٌ πλ. أُنَاسٌ, نَاسٌ ἄνθρωπος· — مُؤْنِسٌ μετοχ. IV. οἰκεῖος, φίλος. — أَنَسٌ 13, 10. ὅηλ· أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ ἑταῖρὸς καὶ κοινωνὸς τοῦ Μωάμεθ. — أُنَيْسَةُ بِنْتُ الْحَرِثِ ἀνεψιὰ τοῦ Μωάμεθ. 174, 16. — أُنَيْسَةُ κορίσκη Χριστιανή, μεθ' ἧς συνέπαιξεν ὁ Μωάμεθ παῖς ἔτι ὤν. 177, 7·

أمة

وَهْبٍ ἡ μήτηρ τοῦ Μωάμεθ. 175. κ. ἑ. — الْمَأْمُونُ ὁ χαλίφης Μααμούν, υἱὸς τοῦ Ἀρούν Ἀρρασίδ. 150, 5. 154, 5. 155, 8. أَمَةٌ δούλη, θεραπαινίς, πρβλ. 155, 6. — بَنُو أُمَيَّةَ οἱ χαλῖφαι Ὁμαγιάδαι· 56, 3. 121, 15. 153, 14. 162. 1. Ὅθεν τὸ ἐπίθ. أُمَوِيٌّ θηλ. ة Ὁμαγιάδης, Ὁμαγιαδικός. 162, 1.

أَنْ σύνδ. ἵνα, ὅπως, ὅτι. Περὶ τῆς συντάξεως αὐτοῦ ὅρ. Γραμμ. §. 398. Ἐνίοτε χρησιμεύει ὡς εἰσαγωγικὸν εὐθέος λόγου, ὡς 69, 17. 189, 12. πρβλ. Γραμμ. Δὲ Σασὺ 1. σελ. 568. أَلَّا καὶ أَنْ لَا ἵνα μή, ὅπως μή. إِلَى أَنْ ἕως οὗ, ἕως ὅτε. عَلَى أَنْ (ἐπὶ τούτῳ) ἐφ' ᾧ, ἢ ἐφ' ᾧ τε, (κοιν. μὲ τὴν συμφωνίαν ναί). لِئَلَّا ἵνα μή. — أَنَّ σύνδ. ὅτι, ἵνα, ὅπως, τοῦ ἑπομένου ὀνόμ. τιθεμένου κατ' αἰτ. (Γραμμ. §. 419.) Ὅπου δὲ ὁ λόγος ἐστὶν οὕτω συντεθειμένος, ὥστε νὰ μὴ ἦνε δυνατὸν νὰ ἀκολουθῇ ὄνομα, τότε προστίθεται κατὰ πλεονασμὸν ἡ ἀντωνυμία· Δὲ Σασὺ Γραμμ. 1. σελ. 567. بِأَنَّ μὲ τὴν συνθήκην ἢ συμφωνίαν, ἵνα. وَذٰلِكَ أَنَّهُ τοῦτο ἐγένετο διὰ τοῦτο, ὅτι, διότι. عَلَى أَنَّ καί τοι γε, καὶ ὅμως, καὶ ἐν τοσούτῳ, εἰς τοῦτο ἢ εἰς τοσοῦτον - ὥστε, οὕτως - ὥσπερ, εἰς τοῦτο - ὅτι. كَأَنَّ ὡσανεί, ὡσπερεί. لِأَنَّ διότι, ἐπειδή.

إِنْ σύνδ. εἰ, εἴποτε. (Περὶ συντάξ. ὅρ·

انصنا

أَنْصِنَا 55, 5. πόλις τῆς ἄνω Αἰγύπτου.

أَرْضُ أَنْطَابُلُسَ Πεντάπολις, (Πλίν. Ἱστορ. Φυσ. V. κεφ. 5.) χώρα τῆς Ἀφρικῆς.

أَنْطَاكِيَةُ Ἀντιόχεια, πόλις τῆς Συρίας. 98, 9. 172, 17.

أَنْطَرَسُوسُ 171, 13. Ἀνταράσος, πόλις τῆς Συρίας· γράφεται καὶ أَنْطَرْطُوسُ. Εἶνε δὲ ἡ αὐτὴ τῇ ἐν σελ. 97 στιχ. 16. ἀπαντώσῃ اطرطوس.

أَنِفَ α. ἐνεργ. أَنَفٌ (προ, ὑπ)αχθεὶς ὑπ' αἰδοῦς ἀπηξίωσεν, ἀπέσχετο, ἀπεστράφη ἀπό τινος πράγματος, μ. من πράγμ. — أَنَفٌ βίς.

أَنِيقٌ ὡραῖος, ἐξαίρετος καὶ ἀρεστός, εὐχάριστος. 4, 13.

إِنَّمَا ὅρ. إِنَّ.

أَنَّهُ Τουρκ. μήτηρ. 202, 6.

أَنُوشِرْوَانُ Ἀνουσιρβάν, βασιλεὺς τῶν Περσῶν. 13, 17.

أَنَى ι. ἐνεργ. إِنًى καιρὸς ἦν, ἐπῆλθεν ὁ ἁρμόδιος καιρός, παρέστη ἡ καταλληλος περίστασις. V. μετῆλθεν ἡπιότητα καὶ ὑπομονήν, μετὰ γλυκύτητος προσηνέχθη πρός τινα. 19, 2. — إِنَاءٌ πλ. آنِيَةٌ πλ. πλ. أَوَانٍ ἀγγεῖον, δοχεῖον.

أَهَّبَ κατήρτισεν, συνεκρότησεν, παρεσκεύασεν ἑαυτόν (εἴς τι πρᾶγμα), μ. ل πράγμ. V. ταὐτό. 43, 11. 167, 18.

أَهِلَ α. ἐνεργ. أَهَلٌ εἰθίσθη εἴς τινα

اهل

τόπον. II. ἄξιον, ἐπιτήδειον, ἱκανὸν εἴς τι κατέστησεν, ἐγκρατῆ τινος πράγματος ἐποίησέ τινα. 208, σημ. 90. προσηγόρευσεν, ὑπεδέξατό τινα, προσφωνήσας αὐτῷ τὸ: أَهْلًا وَسَهْلًا ὅπερ ἰσοδυναμεῖ τῷ: ὡς εὖ παρέστης, (κοιν. καλῶς ὡρίσατε). Κατὰ λέξιν δμως ἑρμηνευομένη ἡ προσφώνησις αὕτη σημαίνει: συγγενεῖς καὶ ὁμαλόν (δηλ. ἔδαφος)· ἐξυπονοητέον δὲ εἰς μὲν τὸ ρῆμ. صَادَفْتَ (εὗρες κατὰ τύχην, ἐπέτυχες)· εἰς δὲ τὸ سَهْلًا τὸ وَطِئْتَ (ἔβης ἐπί, ἐπάτησας). — أَهْلٌ πλ. أَهَالٍ οἱ ἀνήκοντες εἴς τινα ἢ ἄνθρωπον ἢ τόπον ἢ σύστημα ἢ καθεστώς· ὅθεν: οἰκογένεια, ὡς أَهْلُ بَيْتِهِ 183, 5. λαός, κάτοικοι· أَهْلُ الْمَدِينَةِ وَالشَّامِ 188, 13. κ. ἑ. 195, 2. 7. καὶ أَهْلُ مَكَّةَ وَالْبَصْرَةِ 192, 5. εἰσὶν ἄνδρες εὐπαίδευτοι, οἵτινες ἐν ἐκείναις ταῖς πόλεσιν ἐπέφερον κρίσεις ἐπὶ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Κορανίου. أَهْلُ النَّارِ 193, 9. οἱ κάτοικοι τῆς Γεέννης, οἱ ἐν τῷ Ἅιδῃ· οἱ ἔκδοτοι, προσανακείμενοι, ἀφωσιωμένοι εἴς τι, ὡς: أَهْلُ الْعِلْمِ οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ ἐλλόγιμοι ἄνδρες, 9, 2. 183, 18. أَهْلُ الْكِتَابِ κατὰ λέξιν, οἱ ἄνθρωποι τῆς βίβλου. Οὕτω δ' ἀποκαλοῦνται ἐν τῷ Κορανίῳ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Χριστιανοί, ὡς παραδεξάμενοι τὸ θεῖον βιβλίον, δηλ. εἴτε τὴν Παλαιὰν ἢ καὶ συναμφοτέρας τὰς Διαθήκας. 178, 11. κ. ἑ. Τέλος τὸ أَهْلٌ ὡς ἐπίθετον σημαίνει: ἄξιος, ἱκανός, ἐπιτήδειος, καταλληλος μ. ل πράγμ. 27, 2.

او

أَوْ ἤ, εἴτε, ἤτοι.

أَوْجَلَةُ Ἀουζάλη, πόλις Μαγρεβινικὴ ὅηλ. τῆς βορείου Ἀφρικῆς. 168, 18.

آدَ (Ἐνεστ. يَؤُدُ ἀντὶ يَـؤُودُ) ἐβάρυνεν, διὰ βαρύτητος ἐπίεσεν. 194, 11. — أَوْدٌ ἔργον ὀχληρόν. 72, 18.

أُورِيشِينُ πόλις τῆς Ἰνδίας. 71, 5.

أَوْزٌ χήν.

أَوْسُ بْنُ عَقْرَبَ 180, 10. ὁ αὐτὸς τῷ أَوْسُ بْنُ عَوْفٍ الثَّقَفِيُّ 181, 6. 183, 7. κ. ἑ. ἑ. 184, 10. — أَوْسُ الطَّرِيُّ 7, 12. ἐστὶν ὁ أَوْسُ بْنُ عَامِرٍ.

آفَةٌ βλάβη, ζημία, ἐλάττωμα. 14, 5. 6 κτθν.

أُوقِيَّةٌ οὐγκία, μέτρον βάρους καὶ χρημάτων. 57, 13. 226, 4.

آلَ ου. ἐνεργ. مَآلٌ ἐπανῆλθεν, ἐπέστρεψεν, ἀφίκετο. II. ἐνεργ. تَأْوِيلٌ ἐξηγήσατο, ἡρμήνευσεν. — آلٌ λαός, ὀπαδοί, ἀκόλουθοι, οἰκογένεια, οἶκος. آلُ عِمْرَانَ ὁ οἶκος, ἢ ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἰμράνου, δι' οὗ ὀνόματος δηλοῦται τὸ III. Κεφάλαιον (Σούρα) τοῦ Κορανίου. 23, 10· — آلَةٌ ὄργανον, ἐργαλεῖον τεχνίτου. — أَوَّلُ (τύπος συγκριτικὸς ἀντὶ أَوْأَلُ) καὶ أَوَّلٌ θηλ. أُولَى πρῶτος· τὸ πρῶτον πρᾶγμα, ἀρχή, πηγή, αἰτία, στοιχεῖον. الأَوَّلُونَ

اية

οἱ ἀρχαῖοι. 107, 4. أَوَّلًا πρῶτον, ἐν πρώτοις.

أَوْلَاشُ φρούριον τῆς Συρίας. 101, 4.

آنٌ χρόνος, στιγμή, ὅρ. أَيْنَ. — أَوَانٌ καιρός, ὁ τοῦ ἔτους καιρός. 57, ἔσχ· — إِيوَانٌ περσ. παλάτιον, τόπος εὐρύχωρος κατηρτισμένος καὶ παρεσκευασμένος εἰς συνεδρίασιν (Αἴθουσα). 165, 16. الإِيوَانُ الكَبِيرُ ἡ μεγάλη Αἴθουσα, τὸ μέγα Ἀκροατήριον. 164, 16.

أَوَى ι. ἐνεργ. إِوَاءٌ ἀπῆλθεν ἵνα διατρίψῃ, διαμείνῃ ἢ ἀναπαυθῇ που, μ. αἰτ. τόπου, εἴτε إلى. 27, 12. εἴτε ب. 159, 11. IV. ὑπεδέξατο, ἐφιλοξένησεν. — مَأْوًى κατοικία, τόπος ἢ ἕδρα διαμονῆς. 15, 1. 2.

أَيْ δηλονότι, τουτέστιν. — أَيٌّ κοιν. καὶ τὸ θηλ. εἰς ō ἀντων. ἐρωτημ. τίς ποτε; τίς οὖν; οἱοσδήποτε. (Περὶ συνταξ. ὅρ. Γραμμ. §. 470.) أَيُّمَا τίς; τί; ποῖος; ποῖον; κατὰ τὸν ἡμέτερον Ἐκδότην ἐστὶ ταὐτὸ τῷ أَيُّهَا θηλ. أَيَّتُهَا καὶ يَا أَيُّهَا ἐπίρρ. ἢ ἐπιφών. κλητικόν: ὦ! إِيَّا μετ' ἀντωνυμίας καταληκτικῆς συνδεόμενον ἐκφράζει τὰ τῆς αἰτιατικῆς τῆς προσωπ. ἀντωνυμίας. Γραμμ. §. 210.

آيَةٌ σημεῖον, θαῦμα, στίχος τοῦ Κορανίου. آيَةُ السَّيْفِ 199, 4 κτθν. ἐστὶν ὁ 91ος στίχος τοῦ IV. Κεφαλ. τοῦ Κορανίου.

ايوب

أَيُّوبُ Ἰώβ, ὁ πατὴρ τοῦ Σαλαχιδίνου. 166, 13. Ἐντεῦθεν بَنُو أَيُّوبَ οἱ Ἰωβῖται, οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ. 162, 11. καὶ ἐπιθετικῶς أَيُّوبِيٌّ θηλ. ة Ἰωβίτης, Ἰωβιτικός. 162, 14.

المُؤَيَّدُ (ἐτυμολ. ὁ ἐνισχύσας). τὸ πλῆρες ὄνομα ἔχει: السُّلْطَانُ المَلِكُ المُؤَيَّدُ أَبُو النَّصْرِ شَيْخُ المَحْمُودِيُّ الظَّاهِرِيُّ 163, 2, εἷς τῶν Κιρκασίων Σουλτάνων τῆς Αἰγύπτου, ἀποθ. τὸ 824 ἔτος τῆς Ἐγείρ. (1421 ἀ. Χρ.).

أَيْضًا πάλιν, αὖθις, ἐκ δευτέρου, ἐπίσης.

أَيْكٌ περιληπτ, ἐν, أَيْكَةٌ δένδρα συμπεριπεπλεγμένα, δάσος πυκνόν. أَصْحَابُ الأَيْكَةِ

بتر

οἱ κάτοικοι δενδρῶνος, οἱ κατοικοῦντες εἰς τὸν δενδρῶνα, εἰσὶ δὲ ὁ λαὸς τοῦ Σόαΐβ. 85, 2.

أَيْلَةُ Αἴλα, πόλις, ἐξ ἧς ἐπωνομάσθη καὶ ὁ Αἰλανιτικὸς κόλπος, τανῦν Ἀκαβα. 76, κ. ἑ. 92, 95. 167. ἔσχ. 170, 4. πρβλ. Ῥοβινσ. Παλ. 1. στλ. 280—283.

أَيْلِيَاءُ Αἰλία, ὄνομα τῆς Ἱερουσαλήμ, (Ῥοβινσ. Παλ. II. σελ. 204 κ. ἑ.). 199, 9.

أَيَّامٌ ὅρ. أَيٌّ. — أَيْمَا ὅρ. يَوْمٌ.

آنَ ὁ παρὼν χρόνος. الآنَ νῦν, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ. إِلَى الآنِ (56, 16. 65, 12. 75. 8.) καὶ إِلَى الآنَ (56, 5. 61, 1.) μέχρι τοῦδε, μέχρι τούτου τοῦ χρόνου. — أَيْنَ ποῦ; مِنْ أَيْنَ πόθεν; إِلَى أَيْنَ ποῖ; εἰς ποῖον μέρος;

ب

ب πρόθ. ἐν, εἰς, διά, σύν, ἀντί. Γραμμ. §. 441.

بَابَا (πατὴρ) ὄνομα τοῦ Ἀδὰμ παρὰ τοῖς κατοίκοις τῆς νήσου Κεϋλάνης. 103, 1. 107, 1.

بِئْرٌ θηλ., ὁ πληθυντ. آبَارٌ φρέαρ, κινστέρνα.

بَأْسٌ ἀρετὴ πολεμική, ἀνδρεία, δραστηριότης. لَا بَأْسَ οὐδὲν κωλύει, οὐδαμῶς βλάπτει, (κοιν. δὲν πειράζει), ἀπολ. 39, ἔσχ. μ. ἐπὶ 221, 1. — بُؤْسٌ κακόν, δυστυχία, συμφορά, ἀθλιότης. 204, 5. — بِئْسَ (βῆμ. ψεκτικόν, Γραμμ. §. 205.) φεῦ! ὡς (πόσον) ἐστὶ κακός! Περὶ συντάξ. ὅρ. Δὲ Σασὺ Γραμμ. II. σ. 221. κ. ἑ. ἑ.

بَبَّغَةٌ ψιττακός. 72, 9.

بَتَرَ ου. ἐνεργ. بَتْرٌ ἀνέταμεν, ἀπέκοψεν, διέκοψεν, ἀπέσπασεν. Μετ. بَاتِرٌ τὸ κό-

بجس

البَحْرُ الهِنْدِيُّ 68, 5. 16. ἡ Ἰνδικὴ θάλασσα. بَحْرَيْنِ Βαχραΐνη, πόλις καὶ χώρα κειμένη ἐπὶ τῶν δυτικῶν παραλίων τοῦ Περσικοῦ κόλπου, μεταξὺ Ὁμάνης καὶ Βασόρας 72, 15. 76, 12. 78, 10. 18. 83, 12. 87, 4. 182, 18. 183, 4. — بُحَيْرَةٌ ὑποκορ. τῆς λέξεως بَحْرٌ σημαίνει λίμνην. البُحَيْرَةُ المَيِّتَةُ (νεκρὰ θάλασσα). 79, 8. 101, 7. καὶ البحيرة المُنْتِنَةُ (δυσώδης θαλασσα). ἡ Ἀσφαλτῖτις λίμνη. — بَحْرِيٌّ θηλ. ة ἐπίθ. θαλάσσιος, ἐπιθαλάσσιος, παράλιος, βόρειος, (καθ' ἣν σημασίαν ἡ λέξις μόνον ἐν Αἰγύπτῳ ἐστὶν ἐν χρήσει· διότι ἡ θάλασσα κεῖται πρὸς βορρᾶν αὐτῆς). 152, 13. البَحْرِيَّةُ 121, 7. ναῦται, ἁλιεῖς المَمَالِيكُ البَحْرِيَّةُ 154, 6. Μαμλοῦκοι Βαχριτικοί, ἡ πρώτη δυναστεία τῶν Μαμλούκων Σουλτάνων.

بُخْتَ نَصَّرَ Ναβουχοδονόσωρ. 57, 16. 61, 14. 153, 9.

بُخْتِيٌّ πλ. بَخَاتِيُّ γένος καμήλων ἴδιον τῆς Χορασάνης. 67, 3. 70, 18.

بَخَرَ α. ἐνεργ. بَخْرٌ εἰς ἀτμὸν διελύθη, ἐξητμίσθη. II, ὑπεκάπνισεν, καπνίσματος ἐπλήρωσεν, ἐθυμίασεν. 149, 8. — بَخُورٌ τὸ ὑποκάπνισμα, τουτέστιν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ᾧ χρῶνται πρὸς ὑποκαπνισμόν, τὸ θυμίαμα. — أَبْخَرُ ὄζων τὸ στόμα. 48, 15.

بَخْسٌ γῆ φέρουσα καρποὺς ἄνευ μηχανι-

البترون

πτον καὶ ὀξὺ ξίφος, ἡ τομὸς μάχαιρα. البَتْرُونُ τὸ Μπατροῦν, τμῆμα τοῦ ὄρους Λιβάνου. 213, 15. 215, 15. Robins. Παλ. III. σ. 952.

بَتُولٌ παρθένος ἁγνή, ἀκήρατος, καθαρά. ἐν σελ. 227, 9. λέγεται περὶ ἀνδρῶν μὴ συνεζευγμένων γάμῳ, ἀνυμφεύτων.

البَتَنِيَّاتُ τὸ Βαταναίατον, φρούριον τῆς Συρίας. 99, 14.

بَثَّ ι. ου. διεσκέδασεν, διέσπειρεν, διεσκόρπισεν. Παθ. μετοχ. 201, 14. VII. διεσκορπίσθη, διεσπάρη. Μετ. 192, 13.

البَثَنِيَّةُ ἡ Βαταναία, τμῆμα τῆς Παλαιστίνης πέραν τοῦ Ἰορδάνου. 77, 4. 101, 16. Ἀρνόλδ. Παλ. σ. 234.

بَحَثَ α. ἐνεργ. بَحْثٌ ἐξήτασεν, ἠρεύνησεν, ἐξεζήτησεν, μ. عن καὶ فِي πράγμ.

بَحْرٌ πλ. بِحَارٌ θάλασσα, ποταμὸς μέγας (54, 10.). بَحْرُ الرُّومِ ἡ Μεσόγειος θάλασσα. 91, 14. 97, 10. بَحْرُ السِّنْدِ καὶ بَحْرُ اللَّارِ μέρος τῆς Ἰνδικῆς θαλάσσης, 67, ἑσχ. بَحْرُ فَارِسَ ὁ Περσικὸς κόλπος, 76, 11. 78, 15. 83, 13. بَحْرُ القُلْزُمِ ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα. 76, 15. 85, 3. 88, 11. البَحْرُ المَالِحُ 62, 16. καὶ البحر المِلْحُ 71, 6. ἡ ἁλμυρὰ θάλασσα ἐν γένει. بَحْرُ مَانِطِسَ ἡ Μαιῶτις λίμνη. 74, 18. البحر المُظْلِمُ ἡ σκοτεινὴ θάλασσα, μέρος τοῦ βορείου Ὠκεανοῦ. 74, 1. بِحَارُ الهِنْدِ 72, 17. καὶ

بدا

πλ. مَبَادِئُ ἡ συνῃρημ. مَبَادِي τὸ ἐπιχειρηθὲν πρᾶγμα, ἐπιχείρημα, ἀρχή, ἔναρξις.

بَدَرَ ου. ἐνεργ. بُدُورٌ ἐξέπληξεν, κατέπληξέ τινα (ἐπὶ συμβαμάτων αἰφνιδίως καὶ ἐξ ἀπροόπτου ἐπερχομένων τινί). VII. ἀμέσως ἔσπευσεν, ἀνεκολπώσατο (κοιν. ἀνεσκουμπώθη), παρεσκευάσθη εἴς τι. Μετ. 207, σημ. 66.

بِدْعٌ νέος, νεωστὶ ἐφευρεθεὶς ἢ ἀνακαλυφθείς, παράδοξος, θαυμαστός. Συγκρ. أَبْدَعُ 110, 10. 121, 2.

بَدَلَ ου. ἐνεργ. بَدْلٌ ἤλλαξεν, μετήλλαξεν, ἀντηλλάξατο. Ἐπὶ νομισμάτων. 228, 12. II. ἤλλαξε θρησκείαν, ἐξώμοσεν. 20, 12. — بَدَلٌ τὸ ἀντ' ἄλλου διδόμενον ἢ λαμβανόμενον. بَدَلَ ἐπομ. Γεν. σημαίνει: ἐν χώρᾳ, ἐν μέρει, ἐν τάξει τινός, ἀντί τινος.

بَدَنٌ πλ. أَبْدَانٌ σῶμα. — بَدَنَةٌ πλ. بَدَنَاتٌ 164, 7. προμαχών, μεταπύργιον, δηλ. ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ χαρακώματος, ὅπερ ἔγκειται μεταξὺ δύο ὀχυρωμάτων (Ἐπάλξεων, Πύργων بُرْجَيْنِ), καὶ ὅπερ διὰ τεχνικοῦ ὅρου καλεῖται Γαλλ. Courtine.

بَدِيهَةٌ τὸ ἐπέρχεσθαί τι εἰς τὸν νοῦν τινος πρὶν ἢ δοθῇ καιρὸς εἰς σκέψιν, ἢ ἐξ ὑπογείου καὶ ἄνευ σκέψεως, ἢ ἀπὸ ταὐτομάτου εἰδομένη γνώμη. 28, 8.

بَدَا ου. ἐνεργ. بَدْوٌ ἐφάνη, ἐπεφάνη. — بَادِيَةٌ πλ. بَوَادٍ 90, 7. 91, 3. ἔρημος, πεδιάς, ἐν ᾗ οὐδένα ὑπάρχουσι στερεὰ οἰκή-

بخل

κῆς ἀρδεύσεως. Οἱ τύποι بَاخِسٌ 99, 5. καὶ مَبَاخِسُ (πλ. τῆς λέξεως مَبْخَسَةٌ). 101, 17. οὐδαμοῦ παρὰ τοῖς Λεξικογράφοις ἀπαντῶσιν.

بَخِلَ α. ἐνεργ. بُخْلٌ φειδωλός, φιλάργυρος ὑπῆρξεν. — بَخَلٌ، بُخْلٌ φιλαργυρία. بَخِيلٌ πλ. بُخَلَاءُ φιλάργυρος. 10, 12.

بَدَّ ου. ἐνεργ. بَدٌّ διεχώρισεν. διέστησε (τοὺς πόδας). X. μόνος εἴς τι ἔργον ἢ πρᾶγμα κατέγινεν, μ. ب πράγμ. 154, 3. 159, 18. 167, 16. — بُدٌّ διάστασις, χωρισμός, ἀποχωρισμός, φυγή. 51, 8. لَا بُدَّ μ. مِن πράγμ. εἴτε أَنْ ῥήμ. τὸ οὗ οὐκ ἄνευ, τὸ ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον καὶ ὅπερ οὐδαμῶς δύναταί τις δια(ἐκ)φυγεῖν. ἀπολ. ἐξ ἅπαντος, οὐκ ἐστιν ἄλλως γενέσθαι.

بَدَأَ α. ἐνεργ بَدْءٌ ἦρξεν, ἤρξατο, ἐνήρξατο, κατήρξατο, μ. ب πράγμ. εἴτε μ. ἐνεστ. ἦρξε τοῦ ποιεῖν (κοιν. ἔκαμε τὴν ἀρχήν), δηλ. πρῶτος αὐτὸς ἐποίησέ τι, μ. αἰτ. بَدَأَهُ بِالسَّلَامِ ἦρξε τοῦ ἀσπάζεσθαι, πρῶτος ἠσπάσατο, προσηγόρευσεν αὐτόν. 12, 1. 21, 5. VIII. ταὐτὸ �َابْتَدَأَهُ بِالْمَسْأَلَةِ ἦρξε τοῦ ἐρωτᾶν, πρῶτος αὐτὸν ἠρώτησεν. 156, 1. — مُبْتَدَأٌ ἀρχή, ἔναρξις. Παρὰ τοῖς Γραμματικοῖς τὸ مُبْتَدَأٌ (201, 12.) σημαίνει τὸ ὑποκείμενον τῆς ὀνοματικῆς προτάσεως (Γραμμ. §. 501.). — مَبْدُوءٌ

ματα· οἱ τῆς ἐρήμου κάτοικοι, οἱ ἐρημῖται. 85, 11. 86, 12. — بَدَوِيٌّ πεδιεύς, πεδιαῖος, ὁ εἰς τὰς πεδιάδας καὶ τὰς ἐρήμους κατοικῶν, (Βεδουῖνος). 48, 10. κ. ἑ. ἑ.

بَدَى ι. ἐνεργ. بَدْيٌ VIII· ἤρξατο. 76, 11. μ. ب.

بَذَرَ ου. ἔσπειρεν, διέσπειρεν· σπέρμα, γόνος, βλαστὸς προῆλθεν. — بَذْرٌ σπέρμα (φυτῶν καὶ ζώων).

بَذَلَ ι. ου. ἐνεργ. بَذْلٌ ἀφθόνως, μεγαλοπρεπῶς ἔδωκεν, μετέδωκεν, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ ل πρ. 13, 18. 229, 17.

بَرَّ α. ι. ἐνεργ. بَرٌّ εὐσεβής, ὅσιος, ἀγαθοεργός, εὐεργετικὸς ὑπῆρξεν. الحَجُّ المَبْرُورُ 9, 1. περιήγησις εὐσεβὴς καὶ τῷ Θεῷ εὐπρόσδεκτος (ἐκ τῆς φράσεως بَرَّ حَجُّهُ νομίμως καὶ εὐσεβῶς ἐξετέλεσε τὴν ἱερὰν περιήγησιν, καὶ بَرَّ اللهُ حَجَّهُ ὁ Θεὸς ἡγήσατο εὐχάριστον καὶ εὐπρόσδεκτον τὴν περιήγησιν αὐτοῦ, ἐδέξατο αὐτήν.). — بَرٌّ πλ. أَبْرَارٌ 1) Ἐπίθ. ὅσιος, ἀγαθοεργός, ἐλευθέριος, ἀληθής, θεραπευτικὸς καὶ εὐσεβὴς πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ τὸν θεόν, μ. ب· Συγκρ. أَبَرُّ 20, 4. 2) Οὐσιαστ. γῆ, ἤπειρος. فِي البَرِّ والبَحْرِ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. 144, 6. — بَرِّيَّةٌ πλ. بَرَارِيُّ ἔρημος. — بَرَّةُ بِنْتُ أَبِي تَجْرَاةَ ὄν. γυναικός. 173, 8.

بَرِئَ α. بَرَاءَةٌ ἐλεύθερος, ἀπηλλαγμένος, ἀθῶος, ἀμέτοχός τινος πράγματος ὑπῆρξεν, μ. من πράγμ. — بَرِيءٌ καὶ بَرِيٌّ πλ. ἀκέρ. بَرِيئُونَ 14, ἔσχ. (Πρὸς τοῦτο τὸ χωρίον πρβλ. Κορ. X, 42.) ἐλεύθερος, ἄμοιρος, ἀμέτοχος. — البَرَآءُ ἑταῖρος, κοινωνὸς τοῦ Μωάμεθ. 201, 8.

البَرْبَرُ οἱ Βέρβεροι, κάτοικοι τῆς βορείου Ἀφρικῆς. 151, 9.

بُرْجٌ πλ. بُرُوجٌ, أَبْرَاجٌ πύργος ἀκροπόλεως κατασκευασθεὶς ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς ὀχύρωμα· σημεῖον τοῦ Ζωδιακοῦ κύκλου π. χ. بُرْجُ الجَدْيِ τὸ ζώδιον, ἢ ὁ Τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω καὶ بُرْجُ السَّرَطَانِ τὸ ζώδιον ἢ ὁ Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου. 56, 2. 4. Ὅθεν ὁ οὐρανὸς λέγεται ذَاتُ أَبْرَاجٍ 8, ἔσχ. — بَرُوجُ πόλις τῆς Ἰνδίας. 70, 11.

بَرِحَ α. ἐνεργ. بُرُوحٌ ὑπεχώρησεν, ὑπεῖξεν, ἀπέστη, μ. ἐνεστ. 161, 2. — بَارِحَةٌ τὸ πλησιαίτατον μέρος τῆς παρελθούσης νυκτὸς ἢ ἡμέρας, ἡ ἄρτι παρελθοῦσα ἡμέρα ἢ νύξ, ἡ χθές. البَارِحَةَ ἡ χθές, χθές.

بَرْدٌ κρύος, ψῦχος. — بَارِدٌ ψυχρός, κρυερός. الأَمْرَاضُ البَارِدَةُ νόσοι ψυχραί, δηλ. προξενοῦσαι ἢ συνοδευόμεναι ὑπὸ ῥίγους, ὡς λ. χ. οἱ ῥιγοπύρετοι. 59, 4. κ. ἑ. Σύγκρ. أَبْرَدُ 84, 6. — بَرِيدٌ γραμματοφόρος, ταχυδρόμος, γραμματοκομιστής.

البرهلة

بَرَكَ ου. ενεργ. بُرُوكٌ έκλινε τὰ γόνατα καὶ ἐκαθέσθη κατὰ γῆς (ἐπὶ καμήλων). (συνών. استناخ). III. ὁ Θεὸς εὐλόγησέ τινα, ἐποίησεν αὐτὸν εὐτυχῆ, μ. αἰτ. προσ: ἢ في ἢ على. V. εὐλογίαν ἐθήρευσεν, ἐζήτησε λαβεῖν, εὐτυχὴς ἐγένετο. ενεργ. تَبَرُّكٌ 59, 2. VI. καθαρὸς καὶ ἅγιος ἀνωμολογήθη καὶ ἀνεκυρήχθη ὁ Θεός· πλειστάκις ὑπὸ τὸν τύπον اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ὁ Θεὸς εὐλογείσθω καὶ ὑπερυψούσθω! — بِرْكَةٌ δεξαμενή, ἢ δοχεῖον ὕδατος ὅμοιον αὐτῇ: بِرْكَةُ الحَبَشِ δεξαμενὴ τῶν Ἀβυσσινῶν. 152, 14. بِرْكَةُ الفِيلِ δεξαμενὴ τοῦ ἐλέφαντος. 163, 17.— بَرَكَةٌ αὔξησις, εὐτυχία, ἀφθονία· εὐλογία, εὐεργεσία. 103, 12. 125, 7. دَارُ البَرَكَةِ ἀγορὰ (سُوقٌ) τῆς Φοστάτης, πόλεως κτισθείσης ἐπὶ τοῦ Χαλίφου Ὁμὰρ ὑπό τινος τῶν ἐπάρχων αὐτοῦ, καὶ ἥτις σφαλερῶς καλεῖται ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων Ἀρχαῖον Κάϊρον. 150, 16.

بَرْكَالَةٌ ὅρ. رَكَالَةٌ.

بُرْمَةٌ χύτρα λιθίνη, λέβης. 110, 13.

البِرِنْسُ أَرْنَاطْ 169, 13. ὁ Πρίγκιψ Ρεϊνάλδος de Chatillon, περὶ οὗ ὅρ. Shultens Βίον Σαλαχ. σ. 17. καὶ Wilken Σταυροφορίας. III. 2.

البرهلة (?) πόλις τῆς Παλαιστίνης. 171, 1. Μή τι ἐστὶν ἡ πόλις, ἡ παρὰ Ροβινσ. Παλ. III. σ. 899 στήλ. 1 ὑπὸ τὸ ὄ-

بردويك

(τουρκβαρ. Ταταρης). خَيْلُ البَرِيدِ ἵπποι κατὰ σταθμοὺς τετάγμένοι, καὶ πρὸς χρῆσιν τῶν γραμματοκομιστῶν διατεθειμένοι, (τουρκβαρ. Γεδέκια): 63, 10. — بُرْدِيٌّ ἐξαιρετώτερόν τι εἶδος φοινικοβαλάνων (χουρμάδων). 86, 5. — بَرَدَى ἢ بَرَدَا ποταμὸς τῆς Δαμασκοῦ. 96, 10.

بردويك 65, ἔσχ. ὅρ. الكُنْدُ

بَرَزَ ου. ενεργ. بُرُوزٌ ἐξῆλθε καὶ ἐφάνη εἰς τὴν πεδιάδα. VI. ἐποίησεν ἵνα προέλθῃ, ἀνατείλῃ, ἐκφανῇ· προῆκεν, προήνεγκεν εἰς φῶς. 5, 4.

بَرْسَبَايْ τὸ πλῆρες ὄνομα ἔχει: المَلِكُ الأَشْرَفُ سَيْفُ الدِينِ أَبُو النَصْرِ بَرْسَبَايْ 165, 14. Ὄγδοος Σουλτάνος τῆς δυναστείας τῶν Κιρκασίων ἐν Αἰγύπτῳ, βασιλεύσας ἀπὸ τοῦ 825—841. Ἐγ. (1422—1437. Χρ.).

بَرَعَ ου. ενεργ. بُرُوعٌ ἀνέβη ἐπὶ τὸ ὄρος· ὑπερέβαλε τοὺς συντρόφους αὐτοῦ εἴς τι. V. ἐδωρήσατο, ἐχαρίσατο, ἔδωκε δωρεάν· αὐθορμήτως καὶ αὐτοθελῶς (αὐτεπάγγελτος ἐθελοντὴς) ἐποίησέ τι. ενεργ. تَبَرُّعٌ 219, 1.

بَرْقَةُ Βάρκα, τμῆμα τῆς βορείου Ἀφρικῆς. 151, 2. 168, 5.

بَرْقُوقُ: τὸ πλῆρες ὄνομα ἔχει: المَلِكُ الظَاهِرُ أَبُو سَعِيدٍ بَرْقُوقُ 163, 1. πρῶτος Σουλτάνος τῆς δυναστείας τῶν Κιρκασίων ἐν Αἰγύπτῳ, βασιλ. 784—801 Ἐγ. (1382—1398 Χρ.).

بشر

δρ. μποστάνι)· Ἡ λέξις κυρίως σημαίνει τόπον εὐωδίας.

بَسْتَوَى 55, 12· πόλις τῆς Νουβίας.

بُسْر φοίνικες ἀρχόμενοι ὡριμάζειν· φοίνικες ἐν γένει. 101, 10.

بَسَطَ ου· ἐνεργ. بَسْطٌ ἐξεπέτασεν, ἐξήπλωσεν, ἐξέτεινεν. Τὸ بَكْتٌ مَبْسُوطًا 217, 1. ἐστὶν εἶδος γραφῆς, ἥτις καλεῖται οὕτως, ὅταν ἑκάστη σειρὰ τῶν γραφομένων ἐκτείνηται ἐφ' ἅπαν τοῦ χαρτίου τὸ φύλλον, μὴ δεδιπλωμένον εἰς τὸ μέσον, κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὸ قَايِمَة, περὶ οὗ ἴδε ἐν ἐκτάσει 216, 13. κ: ἑ. ἑ. VII· ἐξηπλώθη, ἐξετάθη. — بِسَاطٌ στρῶμα, ἐπίστρωμα; πᾶν ὅ τι ἐκτείνεται καὶ ἐφαπλοῦται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἢ ἐφ' οἱουδήποτε ἄλλου τόπου. (οἷον τάπης κτλ.). — بَاسِطَةٌ ἔκτασις, μέτρον μήκους, ὀργυιά. 93, 7. — بَسِيطٌ ἐκτεταμένος, ἀνεπτυγμένος, ἐξηπλωμένος, ἐστρωμένος, ἀναπεπταμένος, ἐπίπεδος, ὁμαλός.

بَسَقَ ου. ἐνεργ. بَسْقٌ ἔπτυσεν. ἐνεργ. بُسُوقٌ εὐμήκης, ὑψηλὸς ὑπῆρξεν (ὁ φοῖνιξ)· ὑπέρτερος ἀνεδείχθη, ὑπερέσχεν, ὑπερέβαλε (τοὺς συντρόφους) κατὰ τὴν ἡλίαν. 203, 1.

بَشَاشَةٌ Ἱλαρότης, φαιδρότης; ὄψις περιχαρής. 208, 8.

بَشَرَ ου. ἐνεργ. بَشْرٌ περιεῖλε τὸν φλοιόν, ἀπεφλοίωσεν (κοιν. ἐξεφλούδισεν). بَشِرَ α: ἠὐφράνθη, ἐχάρη ἐπί τινι πράγματι μετὰ ب πράγμ. II. ἐνεργ. تَبْشِيرٌ δι' εὐφροσύνου ἀγ-

البراهمة

νομα Berheleya برهليا ἀπαντῶσα·

البَرَاهِمَةُ οἱ Βραχμᾶναι τῶν Ἰνδῶν. 66, 10. 103, 4. 109, 2.

بُرْهَانٌ πλ. بَرَاهِينُ ἀπόδειξις προφανής, ἐναργής, ἐπιχείρημα βέβαιον. 113, 3. — الشَّيْخُ بُرْهَانُ الدِّينِ الصَاغَرْجِيُّ φέρων τὸ ἐπώνυμον σοφός τις τῆς Κίνας, ζῶν ἐν τῇ πόλει ἐλ-Χάνδα. 119, 10. 123, 4.

بَرْهُوتُ· εἴτε بُرْهُوتُ φρέαρ ἐν Ἀδραμώτῃ, πόλει ὁμωνύμου ἐπαρχίας τῆς Νοτ. Ἀραβίας. 90, 2.

بَرَاءَةٌ ἐπιστολή. 114, 10. (Τουρκδρ. μπεράτι)· δίπλωμα, δι' οὗ δίδοταί τινι προνόμιον· διαβατήριον· — بوار البواري δρ.

بُزُرْجِمِهْرُ Βεζίρης (Πρωθυπουργός) τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Ἀνουσιρβάν. 7, 15. 9, 13.

بُزَاعَا εἴτε بُزَاعَةُ Βεζάγα, πόλις τῆς Συρίας. 169, 1.

بَزَقَ ου. ἐνεργ. بَزْقٌ ἔπτυσεν (συνών. بَصَقَ καὶ بَسَقَ). — بُزَاقٌ πτύσμα, πτύελον. 22, 8.

البَسُوسُ 204, 8. Βασοῦσα, ὄνομα γυναικός τινος, ἥτις ἐγένετο παραίτιος τοῦ περιφήμου ἐκείνου πολέμου τοῦ ἀπ' αὐτῆς ἐπικληθέντος حَرْبُ البَسُوسِ. — 53, 1. ὄνομα Ἰσραηλίτου τινός.

بُسْتَانُ περσ., πληθ. بَسَاتِينُ κῆπος. (Τουρκ-

بصع

الأمير بَشِير الشِهَابِي 209, 16. 213, 4. 217, 5. καὶ ἀλλαχοῦ. — البَشْرُود πόλις τῆς Αἰγύπτου. 156, 7.

بَصُرَ ου. καὶ بَصِرَ α. κατεῖδεν, ἔγνω, κατενόησέ τι. IV. ἐθεώρησεν, παρετήρησεν, εἶδεν, κατεῖδεν· ἀμεταβ. φανερός, προφανὴς ὑπῆρξεν. — بَصَرٌ πληθ. أَبْصَارٌ ὅρασις, ὀφθαλμός, ὄψις, βλέμμα. 18, 2. 116, 18. 119, 15. — بَصِيرَةٌ πληθ. بَصَائِرُ ἡ θεία τῆς ψυχῆς δύναμις, ἥτις γνωρίζει τὴν ἀληθῆ καὶ ἐσωτερικὴν κατάστασιν πράγματός τινος, ἡ διανοητικότης, τὸ διορατικόν. — البَصْرَة Βασόρα, πόλις ἐπισημοτάτη τῆς Ἰράκης. 72, 15. 183, 14. 205, 8. — بُصْرَى πρωτεύουσα τῆς Χωράν, ἐπαρχίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου κειμένης. 101, 17.

بِضْع καὶ بِضْعَة ἀριθμὸς ἀόριστος, τοὺς ὡρισμένους ἀριθμοὺς ἀπὸ 3—9 περιλαμβάνων. 141, 8. 181, 8. Καὶ μετὰ μὲν ἀρσεν. ὀνομάτων χρῶνται τῷ بِضْعَة, μετὰ θηλυκῶν δὲ τῷ بِضْع. Εἰς τὰς συνθέσεις ἡ λέξις αὕτη λαμβάνει, οἱονεὶ καθ' ὅλας τὰς περιπτώσεις, τὴν γραμματικὴν κατάληξιν καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἀριθμῶν, τοὺς ὁποίους περιλαμβάνει, ὅταν οὗτοι συνδέωνται μετὰ ἀριθμῶν δεκάδων, ὡς π. χ. بِضْعَ عَشْرَةَ, بِضْعَةَ عَشَرَ رَجُلاً καὶ بِضْعَةٌ وَعِشْرُونَ رَجُلاً κτλ. — بِضَاعَة μέρος χρημάτων, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζεται ἢ ἐξοδεύει τις εἰς διεξαγωγὴν ἐμπορίου ἢ εἰς ἀγορὰν ἐμπορευμάτων. πλ. بَضَائِع ἐμπορεύματα. 66, 9.

بشر

γελίας ἀνέρρωσεν, ἀνεζωπύρησέ τινα, μ. αἰτ. προσ. καὶ ب πράγμ. 12, 11. 181, 10. καὶ ἀντιστρόφως μ. αἰτ. πράγμ. καὶ ب προσ. 18, 5. III. δι' ἀγγελίας ἐφαίδρυνέν, ἡδύφρανέ τινα· συνήντησεν, ἐνέτυχε (γυναικί), συνεγένετο (αὐτῇ). 116, 1. διεχείρισεν, διώκησεν, διηύθυνέ τι, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ αὐτοπροσώπως ἐπεχείρησε (τῷ ἔργῳ, τῇ μάχῃ). حَتَّى يُبَاشِرَ قِتَالَهَا بِنَفْسِهِ إِعْظَامًا لَهَا ὅπως αὐτὸς ἀναλάβῃ καὶ αὐτοπροσώπως διεξαγάγῃ τὸν (πρὸς ὑπεράσπισιν) αὐτῆς πόλεμον, διὰ τὴν μεγάλην βαρύτητα καὶ ἐπισημότητα, ἣν αὐτῇ ἀπέδιδεν. 142, 4. Μετ. مُبَاشِرٌ ἀπεσταλμένος, ὅπως διοικήσῃ, πράξῃ ἢ διεξαγάγῃ τὰ πράγματα (Τουρκβρ. Μουμπασίρης). 212, 5. 8. 9. X. ἡδύφρανθη, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ καὶ χαρμοσύνῳ ἀγγελίᾳ. — بِشْر χαρά, εὐφροσύνη, φαιδρότης τοῦ προσώπου. — بِشِير πλ. بُشُر χαροποιοῦ πράγματος ἄγγελος, εὐαγγελίων κομιστής. 207, 3. — بَشَر οἱ ἄνθρωποι, τὸ ἀνθρώπινον γένος. بَشِيرُ البَشَرِ 209, 2. ἐστὶν ὁ Μωάμεθ, ὡς εὐαγγελισάμενος τοῖς ἀνθρώποις. — بِشَارَة πλ. بَشَائِر εὐφρόσυνος ἀγγελία, εὐαγγέλιον. 207, 10. — تَبَاشِير εὐαγγέλια, χαροποιαὶ ἀγγελίαι, τὰ πρῶτα σημεῖα, γνωρίσματα ἢ μηνύματα, αἱ πρῶται ἀρχαὶ πράγματός τινος. — جِبَة بُشَرَة τιμῆμα τοῦ Λιβάνου. 213, 15. Ῥοβινσ. Παλ. III. 954. — بِلَاد بِشَارَة ἡ ἐπαρχία τῆς Παλαιστίνης. 216, 5. Ῥοβινσ. Παλ. III. 654. x. έ. — الشَيْخ بَشِير جَنْبَلَاط 217, 6. —

بطو

بَطُوَ ου. ἐνεργ. بَطَأَ σχολαῖος, βραδὺς ὑπῆρξεν, βραδέως ἐχώρησεν, ἐπορεύθη ἢ ἔπραξέ τι. IV. διατριβὴν ἐποίησεν, ἐβράδυνεν, ἐχρόνισεν. μ. ب πρ. 20, 8. μέλλων καὶ χρονοτριβῶν δυσχερείας ἢ ἄχθους πρόξενος ἐγένετό τινι, μ. على πρ. 126, 3. 7. 143, 1.

أَبْطَحُ κοίλωμα, μεγάλη κοίτη χειμάρρου πλήρης μικρῶν χαλίκων. الأَبْطَحُ ἡ μεταξὺ Μέκκας καὶ τοῦ ὄρους Μίνα χαράδρα. 197, 9. — بَطِيحَةٌ πλ. بَطَائِحُ ταπεινός, χαμηλὸς τόπος πλήρης χαλίκων, δι' οὗ ῥέει ὕδωρ ἐξ ὑψηλοτέρων τόπων προερχόμενον. البَطَائِحُ 77, 7. 10. εἰσὶ λίμναι σχηματιζόμεναι ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Τίγριδος παρὰ τὰς πόλεις Οὐάσιτον καὶ Βασόραν.

بُطَيْخٌ 56, 7. μηλοπέπων (Τουρκβρ. καρπούζι). Διάφορα εἴδη αὐτοῦ εἰσι τὰ عَبْدَلِيٌّ (56, 7.) καὶ خُوَارَزْمِيٌّ (110, 3.) καλούμενα.

بُطْرُسُ Πέτρος, ὀν. ἀνδρός. 148, 1.

بَطَلَ ου. ἐνεργ. بُطْلٌ ματαίως, εἰς μάτην (κοιν. 'ς τὰ χαμένα) ἐγένετο ἢ ἐπράχθη τι. II. ἄκυρον ἐποίησεν, ἠκύρωσεν, κατήργησεν. IV. ἔπαυσεν, κατήργησε (τοὺς φόρους). 167, 13. ψεῦδος, ψευδές τι εἶπεν, ψεύστης ὑπῆρξεν, ψευδῶς κατηγόρησεν, διέβαλεν, ἐσυκοφάντησέ τινα. Μετ. 64, 12. — بَاطِلٌ μάταιος, ἄκυρος, ἀνωφελής· ψεῦδος, ψεῦσμα. — أَبَاطِيلُ πράγματα μάταια καὶ κενά, ψεύδη, ψεύσματα. — بَطَّالَةُ 102, 10. (εἴτε بَطَّالَةُ 109, 8.) πόλις τῆς νήσου Κεϋλάνης.

بعد

بَطْنٌ πλ. بُطُونٌ (ἀντίθ. τῷ ظهر) κοιλία; τὸ ἐνδότατον μέρος πράγματός τινος. بَطْنُ الوَادِي τὸ ἐνδότερον καὶ ταπεινότερον μέρος τῆς κοιλάδος. 85, 14. Πολλὰ ὀνόματα κοιλάδων εὑρίσκονται συντεθειμένα μετὰ τῆς λέξεως بطن· π. χ. αἱ بَطْنُ عُرَنَةَ 81, 4. καὶ بَطْنُ مُحَسِّرٍ 81, 2. καὶ بَطْنُ مَرٍّ 85, 13. εἰσὶ κοιλάδες, κείμεναι παρὰ τὴν Μέκκαν. ΙΙΔ. بُطُونٌ κηδεσταί, προσήκοντες, συγγενεῖς· μικρὰ φιλή. 166, 13. — بَاطِنٌ ἡ ἐνδοτέρα πλευρὰ ἤτοι τὸ ἐσώτερον μέρος πράγματός τινος, ὅ τι εὑρίσκεται εἰς τὸ ἐνδότερον μέρος (ἀντίθ. τῷ ظَاهِرٍ). بَاطِنًا κρύφα, κρυφίως. 226, 6.

بَعَثَ α. ἔπεμψεν· ἀνήγειρεν (ἐκ νεκρῶν), ἀνέστησεν (συνών. نَشَرَ). 201, 3. ἐνεργ. بَعْثٌ ἀνάστασις. 188, 3. 201, 16.

بَعُدَ ου. καὶ بَعِدَ α. ἀπέστη, ἀπεμακρύνθη, μακρὰν ἀπῆν. (ἀντίθ. قَرُبَ). IV. ἀπεμάκρυνεν, ἐκποδὼν ἐποιήσατό τι. VI. ἀπέστησαν, ἀπεχώρησαν ἀμοιβαίως μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων· ἀπεχώρησεν, ἀπεμακρύνθη ἀπό τινος, μ. من εἴτε عن. ἐνεργ. 12, 5. Μετ. 34, 9. X. ἐνόμισεν ὅτι ἦν μακράν, ἠθέλησεν ἵνα ᾖ ἀπὼν μακράν. 203, σημ. 22. — بَعْدُ ἐπίρρ. μετὰ ταῦτα, ἔπειτα, ἔτι, προσέτι, πλέον. — بَعْدَ πρόθ. μ. Γεν. ὕστερον, μετά, (περὶ τῆς χρήσεως τοῦ بَعْدُ κ. بَعْدَ ὅρ. Δὲ Σασὺ Γραμμ. ΙΙ. σ. 152 κ. ἑ. Κα-

بعر

σπάρ. Γραμμ. §. 379), بَعْدَ مَا ὕστερον ἤ, ἐπεί, ὕστερον ἀφ' οὗ. — بَعْدَ أَنَّ ἐπεί, ἀφ' οὗ. — بُعْد μακρὸν διάστημα (τόπου), ἀπόστασις. — بَعِيد ἀπέχων, μακρὰν κείμενος. Συγκρ. أَبْعَد 5, 19. 82, 9.

بَعْر ἐν. بَعْرَة κόπρος (καμήλου ἢ πρβ. τοῦ). — بَعِير κοιν. γεν. κάμηλος.

بَعْض τίς (Γραμμ. §. 466, 3.). بَعْضَ الأَيَّام ἡμέραν τινά. 117, 9.

بَعْل ὁ καὶ ἡ σύζυγος. بَعْلَبَكّ Βααλ-βέκ, Ἡλιούπολις, πόλις ἐπισημοτάτη, ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Συρίας ἐλ-Βεκά' α κειμένη. ὄρ. بَقَاع. 77, 4. 97, 8. 167, 1. 168, 15. 222, 4.

بَغْدَاد (εἴτε بَغْدَاذ) Βαγδάτιον, πόλις περίφημος ἐπὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. 68, 4. 166, 15.

بَغْرَاس Βαγράσα, πόλις καὶ φρούριον ἐπὶ τοῦ ὄρους Λιβάνου. 102, 1. 168, 17. Γράφεται καὶ بغراص 171, 14.

بَغَضَ α. ου. ἐνεργ. بَغَاضَة ἐμισήθη. IV. ἐμίσησεν, διὰ μίσους ἔσχε τινά. — بُغْض μῖσος. — أَبْغَض Συγκρ. ἀπεχθέστερος, μισητότερος. — بِغْضَة μέγα, σφοδρὸν μῖσος. 7, 15.

بَغَى ι. ἐνεργ. بَغْي ὑπερέβη τὰ ὅρια, ἐξῆλθεν ἐκ τῶν συνόρων, ἐξέκλινε τῆς εὐθείας γραμμῆς· ἀπέστη τοῦ δικαίου, τῆς ἀληθείας. VII.

بقي

προσῆκεν, ἔδει, μ. ل προσ. κ. أَن πράγμ. ἐχρῆν, εἰκὸς ἦν, μ. أَن. VIII. ἐζήτησεν, ἐπεθύμησεν. μ. αἰτ. πράγμ. — بَغْي ἰταμότης, ὑπερηφάνεια, ἀλαζονία.

بَقَر περιληπτ. βόες, εἴτε τὸ τῶν βοῶν γένος. πλ. أَبْقَار 163, 15. ἐν. بَقَرَة κοιν. γεν. ὁ, ἡ βοῦς. اَلْبَقَرَة 23, 10. ἐστὶ τὸ II. Κεφάλ. (Σούρα) τοῦ Κορανίου.

بَقْعَة κ. بُقْعَة (εὐχρηστότερον) πλ. بِقَاع μυχὸς γῆς, γῆ κοίλη καὶ βαθεῖα, ἔνθα ἐλλιμνάζουσι τὰ ὕδαται κοιλάς, πεδιάς, γήπεδον. (96,12.) اَلْبِقَاع ὄνομα τῆς γνωστοτάτης κοιλάδος τῆς μεταξὺ Λιβάνου καὶ Ἀντιλιβάνου κειμένης, 213, 14. 16. 214, 1. — بَقِيع τόπος, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι πολλαὶ διαφόρων δένδρων ῥίζαι· ὅθεν بَقِيعُ الغَرْقَد καλεῖται τὸ νεκροταφεῖον τῆς Μεδίνης. 83, 2.

بَقْل περιληπτ. ἓν, ὃ λάχανον ἐν γένει, κοιν. λαχανικά. — بَقَّال λαχάνων πωλητής, λαχανοπώλης. 145, 10. Παρὰ τοῦτο δὲ παράγεται καὶ τὸ Τουρκβρ. μπακάλης, ὅπερ ὅμως σημαίνει οὐχὶ τὸν λαχανοπώλην, ἀλλὰ τὸν κοινῶς παντοπώλην (ἀραβ. بَدَّال) καλούμενον.

بَقْوَى πόλις τῆς Νουβίας. 55, 3.

بَقِيَ α. ἐνεργ. بَقَاء (بَقَا κοινὸς τύπος τῆς Αἰγυπτιακῆς διαλέκτου. 142, 5. σημ. 122.) ὑπελείφθη, περιεγένετο, ἐπέζησεν, ἔμεινεν, διέμεινεν, διετέλεσεν, οὐ διέλιπεν, ἐξηκολούθησεν, μ. على. IV. ἐπιζῶντα κατέλιπεν,

بكر

ἀφῆκεν ἢ ἐπέτρεψε ζῆν. — بَاقٍ θηλ. بَاقِيَةٌ πλ. بَاقُونَ 188, 14. καὶ بَاقِينَ ὑπόλοιπος, κεταλοιπος, μένων, ὑφιστάμενος, ἐπιλειπόμενος. — بَقِيَّةٌ πλ. بَقَايَا ὑπόλοιπον, ἀπόλειμμα, ἡ ὑποσπάθμη· τὰ λείψανα.

بَكْرٌ νέα καὶ μικρὰ κάμηλος ἀπὸ 3-6 ἐτῶν, ὅτε καὶ καλεῖται بَعِيرٌ· ὄνομα ἀνδρός. بَكْرُ بْنُ وَائِلٍ ὄν. φυλῆς Ἀραβικῆς. 85, 16. 87, 12. أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ ὁ τοῦ Μωάμεθ διάδοχος (ὁ Ἀβου-Βέκερ). 82, 16. 161, 15. 181 κ. ἑ. ἑ. — المَلِكُ العَادِلُ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَيُّوبَ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Σαλαχιδίνου. 161, 6. 162, 13. — أَبُو بَكْرٍ الرَّبَّانِيُّ 39, 4. — أَبُو بَكْرٍ القَبَّاطِيُّ 9, 9. — بَكْرٌ πλ. أَبْكَارٌ τὸ πρῶτον παντὸς οἱουδήποτε πράγματος· πρωτότοκον, νήπιον, νεογνόν.

بَكَاسُ 171, 14. Βακάσον, φρούριον τῆς Συρίας, ὄρ. الشُّغْرُ.

بَكَى ι. ἐνεργ. بُكًا (بَكَا 177, 16. κ. ἑ.) ἔκλαυσεν, κατέκλαυσεν, ἐθρήνησεν τὸν θάνατον ἢ τὴν ἀπώλειάν τινος (συνών. ناح). — بُكَاءٌ ἐνεργ. κλαυθμός.

بَلْ μόρ. χρησιμεῦον εἰς τὴν μετὰ μείζονος ἐμφάσεως ἐπιβεβαίωσιν τῶν ἑπομένων· μᾶλλον δέ, μενοῦνγε, καὶ μάλιστα, καὶ δή, βεβαίως· ἀλλ' ὅμως, τοὐναντίον.

بِلْبِيسُ Βιλβεισον. 62, 13. εἴτε بِلْبِيسُ 126, 2. πόλις τῆς κάτω Αἰγύπτου. Ἴσως τὸ Πηλούσιον, ἴσως ἡ Φάρβητος.

بلغ

بَلَدَ α. ἐνεργ. بَلَادَةٌ εὐήθης, ἠλίθιος, ἀβέλτερος ὑπῆρξεν. II. προσέρριψεν ἑαυτὸν κατὰ γῆς, καὶ ἔμεινεν οἱονεὶ προσκεκολλημένος καὶ προσπεπηγὼς ἐκεῖ, ἔνθα ἔπεσεν· οὐκ ἐξετέλεσε τὸν ἑαυτοῦ προορισμὸν· ἐπαύσατο, ἔστη τοῦ πορεύεσθαι, (ἐπὶ ζώων)· οὐκ ἐξεπλήρωσε τὴν εὐχὴν ἢ τὰς προσδοκίας τῶν ἀνθρώπων. 3, 4. — بَلَدٌ πλ. بِلَادٌ καὶ بُلْدَانٌ 72, 12. πόλις, ἄστυ· ἐπαρχία, χώρα. بِلَادُ العَشَائِرِ 222, 2. κατὰ λέξιν χώρα τῶν φυλῶν, μέρος τοῦ Λιβάνου. — بَلْدَةٌ πλ. بُلْدَانٌ ἄστυ, πόλις. 73, 1. — بُلَيْدَةٌ ὑποκοριστ. μικρὰ πόλις, πολίχνιον, κώμη. 63, 9. 72, 10. 15.

بَالِسُ πόλις τῆς Συρίας ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου. 77, 5. 13. 79, 2. 4. 88, 4. 98, 14.

إِبْلِيسُ διάβολος, ὁ πρωτοστάτης καὶ ἄρχων τῶν πονηρῶν ἀγγέλων. 53, 9. 189, 1. 196, 11.

بَلَسَمٌ (κοιν.) καὶ بَلَسَانٌ τὸ βάλσαμον καὶ τὸ δένδρον αὐτοῦ (ἡ βάλσαμος). بلسان σημαίνει καὶ τὸν κοιν. παρ' ἡμῖν καλούμενον ζαμποῦκον, بلسمين δὲ τὸ δένδρον αὐτοῦ.

بَالِشْتُ 111, 15. بَالِشَةٌ 112, 4. πλ. بَوَالِشْتُ 116, 9. χαρτονόμισμα τῆς Κίνας, συναλλαγματική.

بَلَاطٌ ἔδαφος ἐπίκροτον καὶ καθωμαλισμένον, λιθόστρωτον. 148, 8. — بَلُّوطٌ δρῦς.

بَلَغَ ου. ἐνεργ. بُلُوغٌ. ἐγένετο, ἀφίκετο,

بلى

الْقَصْرُ الْأَبْلَقُ μέρος τῆς ἀκροπόλεως Καχιρίνης. 164, 7.

بِلْهِيتُ Βιλχίτ. 147, 3. 6. Ἴσως ἡ παρ' ἄλλοις Πλευίτ.

بَلَا ου. ἐνεργ. بَلْوٌ ἐξήτασεν, ἐδοκίμασεν, ἀπεπειράθη, πεῖραν ἔλαβεν ἢ ἐποιήσατό τινος. III. ἐνεργ. مُبَالَاةٌ ἔστρεψεν, ἐπέστησε τὴν ἑαυτοῦ προσοχήν, ἀπέβλεψεν εἴς τι καὶ μάλιστα μετ' ἀνησυχίας καὶ φόβου· ἐπεμελήθη, ἐφρόντισε πράγματός τινος, μ. αἰτ. εἴτε ب. IV. δείγματα ἀνδρίας παρέσχετο (κατὰ τὴν μέχην), ἠνδραγάθησεν, ἠρίστευσεν. أَبْلَى بَلَاءً حَسَنًا 222, 14. τ. ἑ. γενναῖον καὶ ἀτρόμητον παρέσχεν ἑαυτόν, ἐπαραδειγμάτισε τὴν ἑαυτοῦ ἀνδρείαν. VII. κατώπτευσεν, ἐνεζήτησεν, ἀνηρεύνησεν, ἐδοκίμασεν, ἀπόπειραν ἐποιήσατό τινος. Παθ. 26, 2. — بَالٍ ἀντὶ بَالِيٌ πολύ(περί) τριπτος, τετριμμένος, παλαιός. — بَلَاءٌ ἀπόπειρα, δοκιμή, πείραμα· δοκιμασία, πόνος, θλίψις. (Τουρκβρ. μπελάς). — بَلْوَى πεῖρα, δοκιμασία (ἥν ὑπέστη τις), δυστυχία, συμφορά. 2, 7.

بَلَى 125, 5. μόρ. βεβαιωτ. καὶ ἔτι, καὶ μάλιστα, μᾶλλον δὲ καί, μενοῦνγε, ναὶ μὰ Δία, ἀλλὰ καί, βεβαίως, πάντως. Τὸ μόριον τοῦτο κατόπιν ἐρωτήσεων θετικῶν τιθέμενον σημαίνει μάλιστα· κατόπιν δὲ ἀρνητικῶν σημαίνει ἐπίσης μᾶλιστα, ἀναιροῦν τὴν ἄρνησιν τῆς ἐρωτήσεως· ἐν ᾧ τὸ نَعَمْ κατόπιν θετικῶν μὲν ἐρωτήσεών ἐστι θετικόν, ναί, ἀρνητικῶν δέ, ἀρνητικόν, οὐ, καὶ ὄχι· π. χ. أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى οὐκ εἰμι ὁ Κύ-

بلغار

ἔφθασεν(εἰς τόπον), (συνών. وَصَلَ) μ. αἰτ. εἴτε الى τόπ., πρᾶγμά τι διίκετο, ἔφθασεν εἴς τινα (εἰς τὰς ἀκοὰς αὐτοῦ) δηλ. ἐπληροφορήθη περὶ τούτου, ἀνηγγέλθη αὐτῷ. 125, 8. مَنْ بَلَغَ مِنْهُمُ الْجِزْيَةَ 138, 3. εἴτε الْخَرَاجَ 146, 6. ὅστις ὁπότε αὐτῶν ἔφθασεν εἰς ἡλικίαν, καὶ ἐπομένως ὤφειλεν ἵνα τελῇ τὸν νενομισμένον φόρον· ἐνίκησεν, κατέβαλεν, κατέθλιψέ τινα, μ. من. 32, 6. III. μετὰ σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας ἐπεδόθη, κατέγεινεν (εἴς τι πρᾶγμα), μ. فِي. Παθ. ἀπρόσ. 25, 16. IV. ἤνεγκεν, μετήνεγκεν, διεκόμισεν(ἀγγελίαν), ἀνήγγειλεν. 145, 3. بَلَاغٌ ὅ τι ἀναγγέλλεται εἴς τινα, αὐτὸ τὸ ἀναγγελλόμενον πρᾶγμα. بِالْبَلَاغِ 91, 1. ἐξ ἀκοῆς, (κοιν. ἀκουστά.) — بُلْغَةٌ (ὅσον ἀποζῇν), ὅσον μόλις ἐξαρκεῖ πρὸς διατροφήν, πρὸς συντήρησιν τῆς ζωῆς. — بَلِيغٌ θηλ. ὁ δεινὸς λέγειν, εὔγλωττος, εὐφραδής, στωμύλος, πιθανός. — مَبْلَغٌ ἡ τελειότης, τὸ ἔσχατον ἢ ὕψιστον σημεῖον, ὁ ὕπατος βαθμός· ἀριθμητ. ποσὸν (χρηματικόν, κτλ.), τὸ σύνολον, τὸ σύμπαν, τὸ κεφάλαιον. 169, 11. — مُبَالَغَةٌ ἡ ἐπίτασις τῆς σημασίας, τὸ ἐμφαντικὸν τῆς ἐννοίας, ὑπερβολή. 188, 10.

بُلْغَارُ πόλις καὶ λαὸς τῶν Βουλγάρων. 74. κ. ἑ. — بُلْغَارِيٌّ Βούλγαρος, Βουλγαρικός. 76, 7.

بَلَقُ Φιλαί, νῆσος τοῦ Νείλου, εἰς τὰ μεθόρια τῆς Αἰγύπτου καὶ Νουβίας. 54, 8. — اَلْبَلْقَاءُ Βελκᾶ, χώρα τῆς Συρίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου. 77, 3. 101, 17. —

باح

بَرْمَانٌ τὸ ἀληθὲς καὶ γνήσιον ῥουβίνι, ὁ ἄνθραξ, λίθος πολύτιμος. 104, 10.

بَرْ κοιν. γέν. περιληπτ. ἐρίφια καὶ πρόβατα συνηγελασμένα, εἰς μίαν ἀγέλην συμπεριειλημμένα, ζῶντα ἢ ταξειδεύοντα ἀγεληδόν, (κοιν. κοπάδια). — بَرَّةٌ πλ. بَرَائِرُ τετράπουν, πᾶν ζῶον ἀδιακρίτως. — بُرْمٌ ὁ μέγας δάκτυλος τῆς χειρός, ἀντίχειρ, (211, 9.) ἢ τοῦ ποδός (107, 14.).

حِصْنُ بَرْنَسَا χώρα καὶ πόλις τῆς μέσης Αἰγύπτου. 169, ἔσχ.

بَرَكَاتُ الدِّينِ قَرَاقُوشُ الأَسَدِيُّ εὐνοῦχος τοῦ Σαλαχιδίνου. 153, 5. 160, 11. κ. ἑ. ἑ. 169, 4.

بَابُ السِّرِّ πλ. بَوَّابٌ πύλη, θύρα. بَابُ الكَبِيرِ 163, 9. μία τῶν πυλῶν τῆς ἀκροπόλεως Καχιρίνης. — بَابُ جَيْرُونَ πύλη τοῦ ἐν Δαμασκῷ τεμένους. — بَابُ الدَّرْفِيلِ ὄρ. درفيل — بَابُ اليُون 126, 6. φρούριον ἐν Αἰγύπτῳ. — بَوَّابٌ πυλωρός, θυρωρός. ابن البَوَّابِ 158, 14. τὸ πλῆρες ὄνομα ἔχει أَبُو الحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ هِلَالٍ ἀποθ. 423 Ἑγ. (1032 Χρ.) ἢ 413 Ἑγ.

بَاحَ ου. ἐνεργ. بَوْحٌ ἐφάνη, ἀνεφάνη, ἀνεκαλύφθη, εἰς φῶς προῆλθεν, ἐδημοσιεύθη. IV. ἀπεκάλυψεν, ἐφανέρωσεν, ἀνεκοίνωσε τὸ μυστικόν· ἐπέτρεψέ τινί τι, μ. ἀπ. πράγμ. κ. ل προσ. 113, 1. ἢ ب πράγμ. 226, 7. Μετ. παθ. مُبَاحٌ ἐπιτετραμμένος, συγκεχω-

بم

ριὸς ὑμῶν; ἐκεῖνοι δ' εἶπον· بَلَى μάλιστα, δηλ. σὺ εἶ ὁ Κύριος ἡμῶν· ἐν ᾧ ἅπαντῶντες διὰ τοῦ نَعَمْ ἤθελον βλασφημήσει ἀρνούμενοι αὐτόν.

بِ ἀντὶ بِيَا διὰ τοῦθ' ὅτι, δι' ὅπερ· ἐρωτ. πῶς; τίνι τρόπῳ; διὰ τί; διὰ τίνος; (κοιν. μὲ τί;).

بَنْدَرٌ πέρσ. ὅρμος, λιμήν, ναύσταθμος.— بَنْدَرْ سَلَاوَتَ πολίχνη τῆς νήσου Κεϋλάνης. 103. 9.

بَنَى ι. ἐνεργ. بِنَاءٌ, بُنْيَانٌ ἔδρυσεν, ᾠκοδόμησεν, ἔκτισεν, κατήρτισεν. Παθ. μεταφορ. 23, 7. VIII. κατεσκεύασεν, ᾠκοδόμησεν. 154, 10. — ابْنٌ (μεταξὺ δύο κυρίων ὀνομάτων بْنُ, Γραμμ. §. 21, 2.) πλ. أَبْنَاءٌ ابْنُ خَمْسِ سِنِينَ υἱός. بَنُونَ κ. أَبْنَاءٌ πενταέτης τὴν ἡλικίαν. 176, 9. πρβλ. 179, 7. 9. بَنُو أَبٍ 182, 1. οἰκογένεια. (Τὰ κύρια ὀνόματα τὰ μετὰ τῶν λέξεων ابن κ. بنو συντιθέμενα ζήτει εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον.) — أَبْنِيَةٌ πλ. بِنَاءٌ ابْنَةٌ ἀντὶ بِنْتٌ θυγάτηρ. — بِنَاءٌ οἰκοδόμημα, κτίριον (Τούρκβ. μπινάς). — بُنْيَةٌ ταὐτό. 93, 8. — بُنَيٌّ ὑποκορ. μικρὸς υἱός, υἱίδιον, (κοιν. γόκας). — مَبْنِيٌّ μετ. παθ. ᾠκοδομημένος, κατεσκευασμένος, ἐξηρτυμένος, κατηρτισμένος· Γραμμ. ἐσχηματισμένος.

بَتَرَنْ περσ. ἄριστος. 92, ἔσχ.

بَرَاءٌ ὄν. φυλῆς Ἀραβικῆς. 78, 8. καὶ μέρους τοῦ ὄρους Λιβάνου. 92, 7.

بياس

أَبْيَاتٌ πλ. στίχος ποιήματος. — Κύρια ὀνόματα πόλεων συντιθέμενα μετὰ τοῦ بيت ἀπαντῶσι πλεῖστα ὅσα, π. χ. بَيْتُ الأَحْزَانِ 169, 16. πόλις τῆς Συρίας. بَيْتُ جِبْرِيلَ 171, 5. Βετόγαβρα, Ἐλευθερόπολις, πόλις μεταξὺ Ἱεροσολύμων καὶ Γάζης κειμένη. Robinson. Παλ. II. 613 κ. ἑ. ἑ. 672 κ. ἑ. ἑ. Ἀρνόλδ. Παλ. σ. 173, κ. ἑ. بَيْتُ الحَجُوزِ ναύσταθμος, ὅρμος τῆς νήσου Κεϋλάνης. 106, 4. بَيْتُ لَحْمٍ Βηθλεέμ. 65, 7. 93, 13. 171, 4. بَيْتُ المُقَدَّسِ Ἱεροσόλυμα. 59, 9. 64 κ. ἑ. 92. 171, 5. — مَبِيتٌ οἶκος, οἰκοδόμημα, κτίριον. 81, 1.

بَادَ ι. ἐνεργ. بَوْدٌ ἀπῆλθεν, ἀνεχώρησε καὶ κατέλιπε τοὺς ἑαυτοῦ. ἐνεργ. بُودٌ ἔδυσεν (ἐπὶ τοῦ ἡλίου) (συνών. غرب). ᾤχετο, ἠφανίσθη, ἔρρει, ἀπώλετο.

البِيرَةُ Βίρα, πόλις ὀχυρὰ ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου κειμένη. 170, 5.

البِيرَةُ ζῶόν τι. 74, 9. Τινὲς εἰκάζουσιν ὅτι γραπτέον البَبْرَةُ εἴτε البُبْرَةُ ὁ κάστωρ.

بَيْرَمْ قُطْلُو πόλις Σινική. 118, 1.

بَيْرُوتُ Βηρυτός, πόλις τῆς Συρίας ἐπισημοτάτη. 102, 2. 171, 2. 210, 5. Robinson. Παλ. III. σ. 720 κ. ἑ. ἑ.

بَيَّاسُ Βειάς, πόλις τῆς Συρίας. 99,

بوري

ρημένος, θεμιτός, νόμιμος. 69, 7. 99, 7.

بُورِيٌّ πλ. البَوَارِي 48, 5. σκέπη, ἡ ψίαθος ἐξ ἐσχισμένων καλάμων συνεξυφασμένη· ὁδός.

بَوْزُونَهْ (περσ. أَبُوزِنَه, بُوزِنَه, بُوزِينَه) πίθηκος. 105, 8. 109, 17.

بَاعٌ ὀργυιά, μέτρον μήκους, ἰσοδυναμοῦν πρὸς τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ τῶν δύο χειρῶν διατετραμένων. 96, 5.

بَالٌ καρδία, ψυχή, νοῦς· στάσις, κατάστασις, διάθεσις (καὶ μάλιστα ἡ ἀγαθή). مَا بَالُ النَّاسِ يَرَوْنَ (τί παθόντες ἢ τί μαθόντες ἢ) διὰ τί οἱ ἄνθρωποι βλέπουσιν; 9, 2. بَنُو بُوَيْهِ 162, 8. Οἱ Βουγίδαι, δυναστεία Περσική.

المَلِكُ الظَّاهِرُ البُنْدُقْدَارِيُّ *) بِيبَرْسُ 63, 10. τέταρτος Σουλτάνος τῶν Βαχριτικῶν Μαμλούκων, βασιλ. 658–676 Ἐγ. (1260–1277 Χρ.).

بَاتَ ι. καὶ ἀ. διενυκτέρευσεν, διεπαννύχισεν, τὴν νύκτα ὑπῆρξεν, ἢ εὑρέθη που, ἢ ἔπραξέ τι (ἀντίθ. τῷ ظَلَّ), τὴν νύκτα διέτριψεν ἢ διέμεινέ που. 25, 14. — بَيْتٌ πλ. بُيُوتٌ πλ. πλ. بُيُوتَاتٌ 1) οἶκος (εἴτε ξύλινος εἴτε σκηνή). البَيْتُ κατ' ἐξοχὴν ὁ ναὸς τῆς Μέκκας. 79, 15. 80, 13. بَيْتُ الإِسْلَامِ 168, 1. τὸ δημόσιον θησαυροφυλάκιον. بَيْتُ المَالِ τὸ δημόσιον ταμεῖον. 158, 17. 165, 10. 2) οἰκιακοί, οἱ τοῦ οἴκου, οἰκογένεια. 3) πλ. أَبْيَاتٌ

*) Ἐκ τοῦ τουρκικοῦ βαι=πλούσιος καὶ παρς=λεοπάρδαλις.

بان

ἐθέντο, συνεφώνησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀμοιβαίως ἐπώλησαν καὶ ἠγόρασαν. 111, 12. VIII. ἠγόρασεν, ἐπορίσατό τι, ἐπρομήθευσέ τι ἑαυτῷ, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ مِن προσ. 174, 2. — بِيعَة ἐγκαθίδρυσις, ἀναγνώρισίς τινος ὡς ἡγεμόνος. 70, 18.

بِيمَارِسْتَان περσ. νοσοκομεῖον. 59, 4.

بَانَ ι. ἐνεργ. يَبِنُ ἀπῆλθεν, ἀπεμακρύνθη· σαφὴς, καταφανὴς ὑπῆρξεν. II. ἐναργές, σαφὲς κατέστησεν, πρόδηλον ἐποίησεν, ἐξηγήσατο, ἀνέπτυξέ τι. IV. λαμπρῶς καὶ ἐναργῶς διηρμήνευσε καὶ ἐξέθετό τι. 185, 9. X. σαφὴς, ἐναργὴς κατέστη. 58, 1. — بَيْنَ ἐπίρρ. μεταξύ, ἐν (τῷ) μέσῳ. (Γραμμ. §. 445.) بَيْنَ يَدَيْهِ μεταξὺ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τ. ἔ. ἐνώπιον αὐτοῦ. بَيْنَمَا ἐν τῷ μεταξὺ (χρόνῳ), ἐν ᾧ. — بَيَانٌ ῥητορεία, ἡ δύναμις τοῦ ἑρμηνεύειν καὶ ἐκφράζειν τὰ ἐν τῷ νῷ σαφῶς καὶ εὐκρινῶς, τὸ ἑρμηνευτικόν· τὸ δι' οὗ τι ἑρμηνεύεται καὶ διασαφεῖται, ἀπόδειξις. — عِلْمُ البيانِ ἡ ῥητορική. بَيِّنَة μαρτυρία καὶ ἀπόδειξις προφανής. — أَبْيَنُ Συγκρ. τῆς λέξ. بَيِّن πρόδηλος, προφανής. 198, 9. مُبِين φανερός, σαφής, εὐκρινής, ἀναμφίβολος. 179, 5.

بيس

13. — بَيْسَانُ Βαισὰν (Σκυθόπολις, τὰ νῦν Ἀτζλοὺν عجلون), πόλις τῆς Παλαιστίνης ὑπεριορδάνειος. 92, 13. 95, 5. 8. Ῥοδινσ. Παλ. III. σ. 407—411.

بِيشٌ 67, 10. φυτὸν τῆς Ἰνδίας δηλητηριῶδες, καλούμενον Λατιν. Napellus, thora.

بَاضَ ι. ὠὰ ἔτεκεν, ὠοτόκησε τὸ πτηνόν. — بَيَاضٌ λευκότης, στιλπνότης, λαμπρότης· μεταφορ. εἰλικρίνεια, ἀγαθότης. — أَبْيَضُ περιληπτ., ἐν. بَيْضَة ὠόν. — بَيْضَاءُ θηλ. بَيْضَاوَانِ πλ. بِيضٌ λευκός, στιλπνός, μαρμαίρων, λαμπρός· εἰλικρινής, ἀγαθός.

بَاعَ ι. ἐνεργ. بَيْعٌ συμβόλαιον ἢ συνθήκας ἐποιήσατο, συνέθετό τινί τι, ἤ τι πρός τινα, (κοιν. ἔκαμε συμφωνίαν ἢ συμφωνητικὸν μέ τινα), ἐπώλησέ τινί τι, μετὰ αἰτ. δοτ. καὶ بِ τῆς τιμῆς. III. συνεφώνησε πρός τινα πωλῆσαι αὐτῷ τι, καὶ δεξιὰν ἔλαβε καὶ ἔδωκεν εἰς πίστωσιν καὶ ἐπικύρωσιν τῆς συμβάσεως, ἐμπόριον μετῆλθεν, ἐνεπορεύσατο, ἠγόρασεν καὶ ἐπώλησεν (Τουρκβαρδ. ἔκαμεν ἀλης–βερίσι). 103, 14. ὑπακοὴν καὶ πίστιν ὥρισεν, ἔταξεν, ἢ ἀπῄτησε (κατὰ τὸν νόμον)· ἐντεῦθεν παθητ. بُويِعَ لَهُ بِالْخِلَافَةِ ἐγκαθιδρύθη, ἐγκατέστη εἰς τὴν Χαλιφείαν, προσεφωνήθη, ἀνεγνωρίσθη Χαλίφης. VI. συν-

ت

توام

تَوْأَمٌ δυϊκ. تَوْأَمَانِ 4, 2. πληθ. تُؤَامٌ ὁ μεθ' ἑτέρου γεννηθείς, δίδυμος.

تَبَارٌ ἀπώλεια, ὄλεθρος.

تَبِعَ α. ἐνεργ. تَبَعٌ ἠκολούθησέ τινι (ὡς δοῦλος ἢ καθ' οἱανδήποτε ἄλλην σχέσιν), ὑπήκουσεν. μ. αἰτ. VIII. اِتَّبَعَ ἐπιμόνως καὶ ἀδιακόπως ἐζήτησεν, ἐπεδίωξέ τι. Μετ. 19, 14. — تَبَعٌ πλ. أَتْبَاعٌ ἀκόλουθος, ὑπήκοος (Τρκβρ. ταμπής). — تَابِعٌ πλ. تَوَابِعُ καὶ تُبَّاعٌ ὀπαδός, μαθητής, θιασώτης. πλ. ἀκ. التَّابِعُونَ 128, 7. οἱ περὶ τὸν Μωάμεθ, οἱ τοῦ Μωάμεθ ὀπαδοί. Διαιροῦνται δ' οὗτοι εἰς τρεῖς κατηγορίας: 1) εἰς τοὺς καλουμένους صَحَابَةٌ φίλους καὶ أَنْصَارٌ βοηθοὺς τοῦ Μωάμεθ, τοὺς καὶ συζήσαντας μετ' αὐτοῦ, καὶ οἵτινές εἰσιν οἱ Μωαμεθανοὶ τῆς πρώτης γενεᾶς· 2) εἰς τοὺς συζήσαντας μετὰ τῶν προρρηθέντων καὶ ἀποτελοῦντας τοὺς Μωαμεθανοὺς τῆς δευτέρας γενεᾶς, καὶ 3) εἰς τοὺς συζήσαντας μετὰ τῶν τῆς δευτέρας τάξεως, καὶ καλουμένους Μωαμεθανοὺς τῆς τρίτης γενεᾶς. Οἱ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης γενεᾶς Μωαμεθανοὶ σύναμα, ὀνομάζονται ἰδίως تَابِعُونَ, καὶ αὐτοὺς ἀφορᾷ τὸ ἡμέτερον χωρίον.

تَبُوكُ πόλις τῆς Ἀραβίας πρὸς τὴν Συρίαν, γνωστὴ μόνον διὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μωάμεθ. 79, 5. 84, 16.

تَبْلُونُ 215, 2. τόπος κείμενος ἐπὶ τοῦ Λιβάνου.

تخت

تِبْنِينُ φρούριον καὶ πόλις τῆς Παλαιστίνης μεταξὺ Σαφὰδ καὶ Τύρου· ὅρ. Ῥοβινσ. Παλ. III. σελ. 647–652.

تَتَرٌ καὶ تَتَارٌ ἔθνος ὅμορον τοῖς Τούρκοις, τὸ γένος τῶν Ταταρῶν. 71, 16. Τάταρος, ὁ ἐκ τοῦ γένους τούτου καταγόμενος. 110, 15.

تَجَرَ ου. ἐνεργ. تِجَارَةٌ ἐμπόριον διεξήγαγεν ἢ ἐπετήδευσεν, τὸν ἔμπορον μετῆλθεν. — تِجَارَةٌ πλ. تِجَارٌ κ. تُجَّارٌ ἔμπορος. — تِجَارَةٌ πλ. ἀκ. 84, 1. ἐμπόριον, συναλλαγή (Τουρκβρ. Τιτζαρέτι), ἐμπόρευμα. — تَجْرٌ πλ. مَتَاجِرُ 90, 9! ταὐτό.

تُجَاهَ ἐπομ. γεν. καταντικρύ, ἀπέναντι, ἐνώπιον. 61, 1. 160, 14.

تَحْتٌ τὸ κάτω, τὸ κατώτερον μέρος, (ἀντίθ. فوق). تَحْتَ μ. γεν. ὑπό. مِنْ تَحْتِ μ. γεν. κάτωθεν, ὑποκάτωθέν τινος, κατωτέρω.

تُحْفَةٌ πλ. تُحَفٌ δῶρον λαμπρόν, φιλοδώρημα, πᾶν πρᾶγμα πολύτιμον καὶ καταλληλον ὅπως δοθῇ ὡς δῶρον.

تَخْتٌ περσ. θρόνος· εἴτε κοινὸν καὶ περιπεφραγμένον ἀνακλιντήριον, ὅπερ διὰ στηριγμάτων ὑπὲρ τὴν γῆν ὑψούμενον χρησιμεύει εἰς τοὺς κατακλινομένους, καὶ δύναται μετενεχθῆναι ἀπὸ τόπου εἰς τόπον· εἴτε θρόνος βασιλικός· ἐντεῦθεν تَخْتُ المُلْكِ ἡ ἕδρα

تخمر

τοῦ βασιλείου, ἡ πρωτεύουσα (πόλις). 153, 8. ἐν γένει, μητρόπολις.

تَخْمٌ πλ. تُخُومٌ τὸ ὅριον δήμου ἢ ἐπαρχίας, τὸ σύνορον. 197, 15.

تَدْمُرُ Τάδμορ, Παλμύρα, πόλις τῆς Συρίας. 77, 5.

تُرَابٌ γῆ, χοῦς, κόνις. تُرْبَةٌ πλ. تُرَبٌ γῆ, γήλοφος, χῶμα, τάφος· νεκροταφεῖον.

تُرْجُمَانُ, تَرْجُمَانُ, تَرْجَمَانُ διερμηνεὺς γλώσσης (Δραγομάνος).

تُرْسٌ θυρεός, ἀσπίς.

تَرَكَ ου. ἀφῆκεν, ἐγκατέλειψεν. — تَرِكَةٌ ἡ κληρονομία, τὴν ὁποίαν τις κατέλιπε μετὰ θάνατον. 223, 14. — تَرْكٌ ἐνεργ. ἐγκατάλειψις, ἀποπομπή (Τουρκβρ. Τέρκι). تُرْكٌ πλ. أَتْرَاكٌ τὸ γένος τῶν Τούρκων· Τουρκικός. 73, 6. 74, 13. 162, 14. — تُرْكِسْتَانُ Τουρκεστάν, ἡ χώρα ἐξ ἧς κατάγονται οἱ Τοῦρκοι. 123, 1.

تِسْعٌ θηλ., تِسْعَةٌ ἀρσ. ἐννέα. — تَاسِعٌ ἔννατος. — تِسْعُونَ ἐννενήκοντα.

تَعَبٌ πόνος, κόπος, κάματος.

تَغْلِبُ ὄν. φυλῆς Ἀραβικῆς. 78, 7.

تُفَّاحٌ περιλ., τὸ ἑν. تُفَّاحَةٌ μῆλον, ὁ καρπὸς τῆς μηλέας.

تقن IV. καλῶς καὶ ἀσφαλῶς διεχείρισεν, τεχνηέντως καὶ μετὰ δεξιότητος ἔκτισεν ἢ κατεσκεύασέ τι. Ἀπαρ. 112, 11.

تَقَى ι. (ἀντὶ اِتَّقَى VIII. τόπου τοῦ ῥήμ.

تم

وقى) ἐφοβήθη, εὐλαβήθη· φοβηθεὶς ἀπέσχετο, ἀπέστη τινὸς πράγματος. — تَقِيٌّ πλ. أَتْقِيَاءُ ὁ τὸν Θεὸν σεβόμενος, εὐσεβὴς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, εὐλαβής. Συγκρ. أَتْقَى μᾶλλον φοβούμενος τὸν Θεόν, εὐλαβέστερος. 38, 7. — تَقِيُّ الدِّينِ عُمَرُ بْنُ شَاهِنْشَاهْ 168, 5. υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ (ἀνεψιὸς) τοῦ Σαλαχεδδίν.

تَكْرِيتُ πόλις τῆς Μεσοποταμίας παρὰ τὸν Τίγριν. 166, 16.

تَلٌّ πλ. تِلَالٌ λόφος, ὕψωμα γῆς ἀμμώδες.

تَلِفَ α. ἐνεργ. تَلَفٌ (Τρβ. Τελέφι, ἀπώλεια) ἀπώλετο, διεφθάρη, κατηναλώθη. IV. ἀπώλεσεν, κατέστρεψεν, κατεσπατάλησέ τι. Ἀπαρ. 210, 18.

تِلْكَ ἀντων. δεικτ. γεν. θηλ. ἐκείνη.

تِلْمِيذٌ 41, 3. 4. 7. πλ. تَلَامِيذُ, تَلَامِذَةٌ μαθητής.

تَلَا ου. ἐνεργ. تَلْوٌ ἀνήρτησεν, ἐκρέμασεν· ἀμεταβ. ἠκολούθησέ τινι, μ. αἰτ. ἀνέγνω (βιβλίον), μ. αἰτ. 195, 3.

تَمَّ ι. ἐνεργ. تَمَامٌ ἰσώθη, ἐξισώθη· ἐντεῦθεν πλήρης, ὁλόκληρος, ἀκέραιος ὑπῆρξεν· πλῆρες τέλος ἔλαβεν, ἀπεπερατώθη. 70, 18. Μετ. تَامٌّ ἀκέραιος, τέλειος. IV. ἐξεπλήρωσεν, ἐποίησεν ὅπως τύχῃ τις τῆς ἑαυτοῦ εὐχῆς, ἐπραγματοποίησε τὰς εὐχὰς αὐτοῦ ὑπερεκπερισσοῦ (ἐπὶ Θεοῦ). X. εἰς πλῆρες πέρας ἤγαγεν, ἐξετέλεσέ τι. — تَمَامٌ ἀκέραιος, ὁλόκληρος· συμπλήρωμα, μέρος ὁλοκληρωτικὸν ἢ ἀναγκαῖον πρὸς καταρτισμὸν καὶ συμ-

التيه

(عن) τῶν ἁμαρτημάτων πρὸς (الى) τὸν Θεόν· ἐστράφη ὁ Θεὸς πρὸς (على) αὐτόν. 20, 13. μετάνοιαν ἐπὶ τοῖς πλημμελήμασιν ἔδειξεν, μετενόησεν. ἀπολ. 51, 14.

تَاجٌ στέφανος. التَّاجُ الذَّهَبُ χρυσοῦς στέφανος. 69, 7. (ὅρ. Γραμμ. §. 481.).

تَارَةٌ πλ. تَارَاتٌ 187, 6. χειρός, φορά (ὡς εἰς τὰς φρ. μίαν φοράν, δύο φοράς) (συνών. مَرَّةٌ καὶ حِين). — تَارَةً ποτέ, ἐνίοτε, ἔστιν ὅτε. تَارَةً — تَارَةً ὁτὲ μὲν — ὁτὲ δέ, ἄλλοτε μὲν — ἄλλοτε δέ. 153, 15 κ. ἑ.

تَوْرَاةٌ Θώρα, ὁ Μωσαϊκὸς νόμος.

تَيْسٌ πλ. تُيُوسٌ τράγος, ἔριφος. Συγκρ. أَتْيَسُ μείζων ἔριφος. μεταφ. ἰσοδ. πρὸς τὰ τῆς Ἑλλην. (προβάτου) προβατώτερος· δηλ. ἠλιθιώτερος. 156, 13.

تَيْمَاءُ πόλις τῆς Ἀραβίας πρὸς τὴν Συρίαν κειμένη. 79, 3. 86, ἔσχ.

تِينٌ περιληπτ. σῦκον, ὁ καρπὸς τῆς συκῆς.

التِّيهُ, تِيهُ بَنِي إِسْرَائِيلَ ἔρημος τῆς Ἀραβίας μεταξὺ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, Παλαιστίνης καὶ Αἰγύπτου, ἐν ᾗ οἱ Ἑβραῖοι ἐπλανήθησαν κατὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἔξοδον. 78, 2. 91, 15. Ῥοδινσ. I. σ. 289—299.

ثمر

πλήρωσιν ὅλου τινός, πᾶν ὅ τι συμπληροῖ. 126, 4. Συγκρ. أَتَمُّ 109, 13. — تَمِيمٌ, بَنُو تَمِيمٍ φυλὴ Ἀραβική. 79, 1. 85, 16. 87, 16. ابْنُ تَمِيمٍ ὄν. ἀνδρός. 155, 10. أَبُو تَمِيمٍ الْجَيْشَانِيُّ 149, 2.

تَمْرٌ πλ. تُمُورٌ δάκτυλος, φοῖνιξ.

تِمُرْلَنْك Τιμούρ (Ταμερλάνος), ὁ περίφημος ἐκεῖνος Σουλτάνος τῶν Μογγόλων ἀποθ. 807 Ἐγ., καὶ τοῦ ὁποίου τὸν βίον συνέγραψεν ὁ ἐμβριθὴς ἱστορικὸς Ἀραβσιάχ.

تِمْسَاحٌ πλ. تَمَاسِيحُ κροκόδειλος.

تَنُوخُ φυλὴ Ἀραβική. 78, 8. μέρος τοῦ ἄρους Λιβάνου. 92, 7.

تِنْكِزْخَان εἴτε جِنْكِزْخَان Τσιγκισχάν, ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Μογγόλων, ἀποθ. 624 Ἐγ. 110, 15. 121, 11.

تَمَّ α. ἐνεργ. تَمَّ διεφθάρη καὶ ὤζησεν (ἐπὶ κρέατος). IV. ἐνόμισεν, συνεπέρανεν, ἐμόρφωσε τοιαύτην ἢ τοιαύτην ἰδέαν περί τινος προσώπου ἢ πράγματος, ὑπώπτευσέ τινα καὶ μάλιστα ἀδίκως. — تُهَمَةٌ δοξασία, ὑπόνοια, ὄρ. وهم. — تِهَامَةُ, تِهَامَةُ الْيَمَنِ χώρα τῆς Ἀραβίας κειμένη περὶ τὴν Μέκκαν. 78, 11. 79, 7. 88, 10. 91, 3. 4.

تَابَ ου. ἐνεργ. تَوْبَةٌ (Τρκϐ. Τομπὲς, μετάνοια), ἔρρευσεν ὀπίσω, ἐπαλιρρόησεν· ἐπὶ ἀνθρώπων σημ. ἀνεφρόνησεν, ἐπεστράφη ἀπὸ

ثـ

ثلب

ثَلْبِيٌّ μαστός, θηλή. δυϊκ. 175, 4.

ثَرْوَةٌ πληθύς, πλῆθος (ἀνθρώπων ἢ βοσκημάτων), πλοῦτος.

ثَعْلَبٌ ἀρσ., πλ. ثَعَالِبُ ἀλώπηξ.

ثَغْرٌ κεχωρισμένος, διῃρημένος· πλ. ثُغُورٌ πᾶν διάλειμμα, πᾶν τὸ μεταξὺ δύο πραγμάτων διάστημα, καὶ πᾶς τόπος ἀνοικτὸς καὶ εὐεπίβατος εἰς τὰ μεθόρια τῶν πολεμίων· φρούρια ὠχυρωμένα εἰς τὰ σύνορα τῶν πολεμίων. 91, 1 κ. 4 κτθν. 99, 6 κ. έ. 100. 1. 156, 14.

ثَقَبَ ου. ἐνεργ. ثَقْبٌ εἰσέδυσεν· διέτρησεν, διετρύπησεν (συνών. نَقَبَ). Μετ. παθ. 119, 14.

ثَقِيفٌ φυλὴ Ἀραβική. 179 καὶ έ. έ. 189, 17.

ثَقُلَ ου. ἐνεργ. ثِقَلٌ βαρὺς ὑπῆρξεν (ἀντίθ. خَفَّ)· ἐπαχθής, ὀχληρὸς ὑπῆρξεν. IV. διὰ βάρους ἢ βάρος ἐπιθεὶς ἐπίεσέ τι. Μετ. παθ. 43, 3. — ثِقْلٌ πλ. أَثْقَالٌ βάρος, πρᾶγμα βαρύ. — ثَقِيلٌ πλ. ثِقَالٌ βαρύς, ὀχληρός. Συγκρ. أَثْقَلُ 6, 5. — مِثْقَالٌ πλ. مَثَاقِيلُ μέτρον βάρους, δι' οὗ σταθμίζεταί τι, καὶ ἰδίως βάρος 1 3/7 δραμίων (Τουρκβρ. μισκάλι). 35, 13.

ثَلَبَ ι. ἐνεργ. ثَلْبٌ ἐντομὰς ἐποίησεν εἴς τι, ἔθραυσεν τὸν ἀθέρα ξίφους, ὠδόντωσε τὸ

ثاب

ثَئِبَ α. ἐνεργ. ثَأَبٌ ἔχανεν, ἐχασμήθη· μεταφ. χαῦνος, γωθρός, ἀδρανὴς ὑπῆρξεν. IV. تَثَأَّبَ ταὐτό. 21, 11.

ثَأَرَ α. ἐνεργ. ثَأْرٌ ἠμύνατο, μετῆλθεν, ἐξεδικήθη τινά, (καὶ μάλιστα ὑπερεκπερισσοῦ), μ. ب προσ. καὶ αἰτ. προσ. 184, 13.

ثَبَتَ ου. ἐνεργ. ثَبَاتٌ κατέλαβε τόπον τινὰ καὶ ἔστη ἐν αὐτῷ σταθερὸς καὶ ἀκράδαντος· μετὰ σταθερότητος ἐπέμεινεν, δι(ἐν)εκαρτέρησεν εἴς τι. Μετ. ثَابِتٌ σταθερός, ἀκίνητος, ἀπλανής. θηλ. ثَابِتَةٌ πλ. ثَوَابِتُ ἀστέρες ἀπλανεῖς (ἀντίθ. سَيَّارَةٌ πλανῆται). IV. ἐνεργ. إِثْبَاتٌ (Τρβ. Ἰσπάτι, μαρτυρία) ἐστήριξεν, ἐστερέωσεν, ἠσφάλισεν· ἐπεκύρωσεν, δι' ἐπιδοκιμασίας ἐβεβαίωσεν, ἐπιστοποίησέ τι· ἔγραψεν, κατέγραψεν, (κοιν. πέρασε 'ς τὸ κονδύλι, 'ς τὸ κατάστιχο), أَثْبَتَ خَتَمَهُ τὴν ἑαυτοῦ σφραγῖδα ἐπέθηκεν. 211, 3. X. ἐσφαλῶς καὶ μετὰ θετικότητος ἐπληροφόρησεν ἑαυτὸν (περί τινος πράγματος), μ. αἰτ. 228, 15. — Συγκρ. أَثْبَتُ βεβαιότερος. 181, 8.

ثَبَرَ ου. ἐνεργ. ثَبْرٌ ἔτριψεν, συνέτριψέ τι, καὶ ἐν γένει διέφθειρεν, κατέστρεψεν· ἀπεμάκρυνεν· ἐβλασφήμησεν, κατηράσατο. III. διέτριψε (τὸν χρόνον) εἴς τι, συντόνως διετέλεσεν ἐνασχολούμενος εἴς τι, μ. على πράγμ. Μετ. 158, 10. — ثَبِيرٌ ὄρος παρὰ τὴν Μέκκαν. 82, 4.

ثار

ثَنَى ι. ἐνεργ. ثَنْيٌ ἔκαμψεν, ἐλύγισεν· ἐντεῦθεν, ἐδίπλωσεν. II. ἐδιπλασίασεν, δύο ἢ διπλᾶ ἐποίησεν. X. ἐξαίρετον ἐποίησεν, ἐξεῖλεν, ἀπέκλεισέ τινα ἀπό τινος. 200, 10. — أَثْنَاءٌ πλ. ثِنْيٌ στροφή ἢ περικαμπὴ τῆς ὁδοῦ, μέρος ἔνθα ἡ ὁδὸς σχηματίζει ἀγκῶνα καὶ στρέφει. 42, 2. — اِثْنَانِ اِثْنَتَانِ θηλ. δύο. — ثَانٍ (ἀντὶ ثَانِيٌ), θηλ. ثَانِيَةٌ δεύτερος. — الثَانِيَةَ 180, 5. εἴτε ثَانِيَةً 227, 13. τὸ δεύτερον, δευτέραν φοράν. — الاِثْنَيْنِ ἡ Δευτέρα (ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος). — أَثْنَاءٌ τὸ μέσον. 229, 11. — مُثَنَّاةٌ τὸ διττὰς στιγμὰς φέρων γράμμα, ὡς, φέρ' εἰπεῖν, τὸ ت.

ثَابَ ου. ἐνεργ. ثَوْبٌ ἔρρευσεν· ἐντεῦθεν μεταφ. ἀπὸ τῆς τῶν ὑδάτων παλιρροίας: ἐπέστρεψεν. IV. ἀντεδωρήσατο, ἀντευηργέτησεν, ἀνταπέδωκεν, μ. δοτ. αἰτ. καὶ على 187, 5. — ثَوْبٌ πλ. ثِيَابٌ ἐσθής, ἔνδυμα (πρβλ. لِبَاسٌ). — الثِيَابُ الفَاقِلِيَّةُ 71, 14. εἶδος ἐνδυμάτων κατεσκευασμένων ἐν τῇ πόλει τῶν Ἰνδῶν Κακίλα. — ثَوَابٌ βραβεῖον, ἀνταμοιβή (καὶ μάλιστα ἡν ἀπεκδέχεται κατὰ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν ὁ πιστὸς παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅταν βοηθῇ τοὺς δυστυχεῖς, ἢ ἐν γένει πράτῃ τι ἀγαθὸν διὰ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν), τὸ ψυχικόν. (Τουρκβρ. σεμπάπι). — ثُوَيْبَةُ τὸ ὄνομα τῆς πρώτης τοῦ Μωάμεθ τροφοῦ. 173, 9. 13.

ثَأْرٌ ἀντὶ ثَارٌ ἡ τῶν ἴσων τιμωρία, ἐκδίκησις. ὅρ. ثَأَرَ.

ثلاث

στόμα αὐτοῦ· αὐστηρῶς ἐπέπληξέ τινα. διέφθειρεν, ἔβλαψέ τι. — أَثْلَبُ πλ. أَثَالِبُ γῆ καὶ λίθοι, προσέτι μικρὰ τεμάχια ἐξ ἑκατέρων.

ثَلَاثٌ (ثَلْثٌ) θηλ., ثَلَاثَةٌ (ثَلْثَةٌ) ἀρσ. τρεῖς. 119, 17. — ثُلُثٌ, ثُلْثٌ ἓν τρίτον. — ثَالِثٌ θηλ. ة τρίτος. — الثَالِثَةَ τὸ τρίτον, τρίτην (ἡδὴ) φοράν. 180, 5. — ثَلَاثُونَ τριάκοντα. — ثَلَاثَاءَ (ثُلَاثَاءَ εἴτε ثُلْثَاءَ) ἡ Τρίτη (ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος). 167, 7.

ثَلْجٌ πλ. ثُلُوجٌ χιών.

ثَلْمٌ ἐντομαὶ ἢ ὀδόντες ἐπὶ τοῦ στόματος ξίφους· ὀδόντωσις, ἀμβλυνσις αὐτοῦ. 5, 2.

ثَمَّ αὐτοῦ, ἐνταῦθα, (ἐδὼ κάτω). — ثُمَّ τότε, ἔπειτα, τοῦ λοιποῦ.

ثَمُودُ καὶ ثَمُودُ Θημυδῖται, ἀρχαῖον γένος Ἀραβικόν. 84, 9. 10. 196, 13. بِئْرُ ثَمُودٍ φρέαρ τῶν Θημυδιτῶν. 84, 15.

ثَمَرَ ου. ἐνεργ. ثُمُورٌ ἔδρεψε καρποὺς ἐκ τοῦ δένδρου· ἐκαρποφόρησε τὸ δένδρον. Μετ. 82, 3. — ثَمَرٌ περιλ., τὸ ἑνικ. ة, πλ. ثِمَارٌ καρπός, προϊόν· μεταφ. ὠφέλεια.

ثُمْنٌ τὸ ὄγδοον μέρος. — ثَمَنٌ πλ. أَثْمَانٌ τιμή, ἀξία. — ثَمَانٍ (ἀντὶ ثَمَانِيٌ) θηλ. ثَمَانِيَةٌ ἀρσ. ὀκτώ. — ثَامِنٌ ὄγδοος. — ثَمَانُونَ ὀγδοήκοντα.

ثور

ثَوْر ταῦρος. — أَبُو ثَوْر ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ (ὕπαρχος) τοῦ Χαλίφου Μουταδίδι, ὁ ἀνακτησάμενος τὴν ἐπαρχίαν (τῆς Ἀραβίας) Ὁμάνην παρὰ τῶν Καρματῶν. 99, 15ς. — الثَّوْرِيّ 5, 5.

ثُوم περιλ. σκόροδον.

جبر

ج

جَاجِلَى πόλις τῆς Ἰνδίας. 73, 2.

جَالُوتُ ὁ Γολιάθ. 151, 9.

جَالِينُوسُ ὁ περίφημος ἰατρὸς Γαληνός.

جَامُوسٌ πλ. جَوَامِيسُ (ἐκ τοῦ Περσικ. كاوميش = βοῦς τοῦ ὕδατος) εἶδος βοῶν μεγάλων, οἵτινες χαίρουσιν εἰς τὸ ὕδωρ καὶ τὸν πηλὸν ἐγκατακυλιόμενοι. 72, 7. 8.

جُبّ πλ. جِبَابٌ φρέαρ· μέρος γῆς ἀνεσκαμμένης εἰς εἶδος δεξαμενῆς, ἥτις ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰσδέχεται, ἀφ' ἑτέρου δ' ἐκβάλλει τὸ ἐν αὐτῇ ὕδωρ. جُبُّ يُوسُفَ φρέαρ τοῦ Ἰωσήφ (δηλ. εἰς ὃ ἐνεβλήθη ὁ Ἰωσὴφ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ), τόπος τις ἐν Παλαιστίνῃ, τὰ νῦν Χὰν Τζοὺπ Γιούσουφ καλούμενος. Ῥοβινσ. Παλ. III. σ. 575 κ. ἑ. φυλακή, εἱρκτή. 165, 11. — جُبَّة πλ. جُبَب καὶ جِبَاب ἔνδυμα σχεδὸν ποδῆρες ἐξ ἐριούχου οἱουδήποτε χρώματος κατασκευαζόμενον, καὶ ὑπὲρ τὰ ἄλλα ἐνδύματα φορούμενον (Τουρκβρ. Τζουμπές)· διαφέρει δὲ τούτου τὸ بنيش (Τουρκβρ. μπινίσι), ὅπερ εὐρυχωρότερον καὶ μετὰ εὐρυτέρων καὶ ἀκροσχιδῶν χειρίδων ἐξ ἐριούχου βαρυτίμου δημιουργούμενον, φορεῖται ὑπὸ τῶν πλουσίων, τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν ἐν ἀξιώμασιν εἰς ἐπισκέψεις καὶ ὑποδοχάς, καὶ ἐν γένει εἰς ἐπισήμους περιστάσεις, συνήθως μὲν ἐπὶ τοῦ προρρηθέντος, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀντ' αὐτοῦ. 111, 2. جِبَّةُ الْمُنْطِرَةِ κλίσις, κατωφέρεια ὄρους καὶ جِبَّةُ بَشَرَةَ χῶραι τοῦ ὄρους Λιβάνου. 213. 15. Ῥοβινσ. Παλ. III. σ. 958, 954.

جَبَرَ ι. ἐνεργ. جَبْر πληγὴν ἢ τραῦμα ἐπέδησεν, ὀστοῦν τεθραυσμένον εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ θέσιν ἐπανέθηκε καὶ προσήρμοσεν. IV. ἄκοντα προσήγαγέ τινα εἴς τι, ἐβίασεν ἢ ἠνάγκασέ τινα ὅπως ποιήσῃ τι, μ. αἰτ. προσ. καὶ على πράγμ. Παθ. 113, ἔσχ. — جَبْرًا عَلَى الْوَرَثَةِ ἀκόντων τῶν κληρονόμων, ἐπὶ βλάβῃ καὶ πρὸς ζημίαν τῶν κληρονόμων. 223, 12. — جَبْر συγένωσις πολλῶν μερῶν εἰς σύστασιν ἑνὸς ὅλου, ἐπαναφορὰ τῶν μερῶν εἰς τὸ ὅλον, λ. χ. κλασμάτων εἰς ἀκέραιον· ἐντεῦθεν καὶ τὸ ὄνομα τῆς Ἀλγέβρας الْجَبْرُ وَالْمُقَابَلَةُ. — جَابِرُ بْنُ زَيْدٍ. 194, 19. εἷς τῶν ὀπαδῶν τοῦ Μωάμεθ, ἀποθ. 73 εἴτε 193 Ἑγ. (692 εἴτε 721 Χρ.). — جِبْرِيلُ καὶ (ἀχρηστότερον) جَبْرَائِيلُ ὁ ἄγγελος Γαβριήλ. 196, 9.

جد

جُثَّةٌ πλ. جُثَثٌ τὸ ἀνάστημα ἢ τὸ σχῆμα τοῦ σώματος εἴτε ἐστῶτος εἴτε καὶ κατακεκλιμένου· σῶμα, πτῶμα. 31, 13.

جَثَمَ ι. ου. ἐνεργ. جَثْمٌ ἐπίεσεν, συνεπίεσεν, καὶ ἀμεταβ. πιεσθεὶς ὑπὸ βάρους ἔκλινε πρὸς τὰ κάτω· ἐντεῦθεν, πεσὼν κατέκειτο ἐπὶ τοῦ στήθους (ἐπὶ ἀνθρώπων καὶ ζώων), ἔστη ἔν τινι τόπῳ καὶ οὐδὲ βῆμα ἐκινήθη ἢ προὐχώρησεν ἐκεῖθεν. Μετ. 196, 13.

جَحَدَ α. ἐνεργ. جَحْدٌ (συνών. كفر) ἐνήλειψεν, ἐπέχρισεν, καὶ οὕτω διὰ λέπους ἐπεκάλυψέ τι. ἐντεῦθεν, δισχυρίσατο ὅτι οὐκ ἐγένετό τι, καίτοι εὖ εἰδὼς ὅτι ἐγίνετο, ἀπηρνήσατο τὰ δικαιώματά τινος, εἶπεν ὅτι οὐδὲν ἔχει δικαίωμα· οὐκ ἠθέλησε ποιῆσαι χάριν ἢ εὐεργεσίαν. 148, 2.

جُحْرٌ πλ. أَجْحَارٌ κευθμών, φωλεός (ζώων).

الجُحْفَةُ τόπος τις ἐν Ἀραβίᾳ. 88, 8.

جَحِيمٌ πῦρ μέγα καὶ σφοδρῶς καῖον· τὸ τοῦ Ἅδου, τὸ καταχθόνιον πῦρ. 195, 6.

جَدَّ ι. ἐνεργ. جَدٌّ μέγας καὶ περίβλεπτος ὑπῆρξεν, (ἢ διὰ τὴν θέσιν ἣν κατεῖχεν, ἢ διὰ τὰ πλούτη ἃ ἐκέκτητο). II. ἀνενέωσεν, ἀνεκαίνισεν. III. ἐπολέμησεν, διηγωνίσατο πρός τινα, μ. αἰτ. πρ. καὶ فِي πράγμ. 112, 11. — جَدٌّ πλ. جُدُودٌ, أَجْدَادٌ κάππος, (ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος, ὅπερ χαίρει)· δίσκαππος, πρόγονος. 121, 11. τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀξιώματος καὶ τῆς δόξης. 179, 2. — جِدٌّ (ἀντίθ. هزل καὶ مزاح) σπουδὴ ἢ ἐπιμέλεια περί τι, ἔργον καὶ μάλιστα σπουδαῖον, τὸ σπουδάζειν καὶ μὴ παίζειν. أَقْبَلَ عَلَى

جبل

جَبَلٌ πλ. جِبَالٌ ὄρος. جَبَلُ الرِيحَانِ μέρος τοῦ Λιβάνου. 213, 14. 214, 1. جَبَلُ عَامِلٍ 222, 4. ὄρη παραθαλάσσια μεταξὺ Σιδῶνος καὶ Ἀκρης. الجِبَالُ ἡ Γεβαληνή, χώρα τῆς Παλαιστίνης παρὰ τῷ Κοράκ τῆς Πετραίας Ἀραβίας πρὸς ἀνατ. τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης. 94, 11. Ῥοδινσ. Παλ. III. 103 κ. ἑ. 860. Ἰράκη ἡ πρὸς τὴν Περσίαν (عراق العجم) 101, 2. — جَبَلَةُ ὄρος καὶ φρούριον τῆς Ἀραβίας. 85, 12. φρούριον τῆς Συρίας πλησίον τῆς Λαοδικείας. 171, 14. — جُبَيْلٌ Χοβέϊλα, πόλις τῆς Συρίας μεταξὺ Βηρυτοῦ καὶ Δαμασκοῦ. 171, 2. بِلَادُ جُبَيْلٍ μέρος τοῦ Λιβάνου. 213, 14, 17. Ῥοδινσ. Παλ. III. σ. 951 κ. ἑ. جُبَيْلَاتٌ (ὀρθότ. جُبَيْلَانِ) ὄνομα τόπου τινὸς τῆς Ἀραβίας. 77, 1. ὄρ. σημ.

جَبَنَ ου. ἐνεργ. جُبْنٌ ἐπάγη, συνεπάγη (ἐπάγωσεν) (πρβλ. جَمَدَ) (μεταφ. ἡ καρδία τινὸς ὑπὸ φόβου) δειλὸς ὑπῆρξεν. — جَبَانٌ δειλός, ψοφοδεὴς μικρόψυχος. — جُبْنٌ τυρός (ὅτι συμπεπηγὸς γάλα ἐστίν).

جَبَا εἴτε جَبَى α. ι. ἐνεργ. جِبَايَةٌ ἔταμεν, κόψας ἐκοίλανεν, διώρυγα ἔταμεν, ὅπως διοχετεύσῃ τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς εἰς τὸ φρέαρ· συνέλεξε τὸ ὕδωρ, καὶ συνέλεξε τοὺς φόρους, ἐφορολόγησεν. Μετ. 152, 3. — مَجْبًا 104, 7. 109, 3. φόρος, πρόσοδος, εἰσόδημα. — الجَابِيَةُ κώμη τῆς Δαμασκοῦ. 124, 2.

جرمر

جَذَبَ ι. ἐνεργ. جَذْبٌ εἵλκυσεν, ἐφ(ἑξ, προς) εἵλκυσεν.

جُذَامٌ φυλὴ Ἀραβική. 88, 7.

جَرَّ ου. ἐνεργ. جَرٌّ εἵλξεν, ἕσυρεν, ἑλκύσας ἤγαγεν. II. λίαν καὶ ἐπὶ πολὺ εἵλκυσεν, ἀπέξεσεν, ἐσάρωσεν. 106, 10. IV. διέπαιρεν, διατρύπησε (τῷ δόρατι). — جَرٌّ πλ. جِرَارٌ ὑδρία, ἀγγεῖον κεράμειον ἐπιτήδειον εἰς τὸ φέρειν ὕδωρ.

جَرَدَ ου. ἐνεργ. جَرْدٌ ἀφεῖλεν, διαιώτερον ἀπέψηξεν, ἀπέσπασε (τὰ φύλλα δένδρων), ἀπεφύλλισε τοὺς κλῶνας· (ἢ τὸ ἔρμα κτλ.), ἀπεφλοίωσεν, ἐξέδειρεν· ἀπέδυσεν, ἀπεγύμνωσεν. II. ἐξέπεμψε τὸ πρόχειρον ἢ εὔζωνον στράτευμα ἢ τάγμα (جَرِيدَة) κατά τινος. μ. ل x. ἀλ πρ. 63, 3. — جَرَادٌ περιλ., ἐν. ة ἀκρὶς καὶ μάλιστα μεταναστεύουσα. — جُرَدٌ μόνος, μοναδικός. Γραμμ. ἁπλοῦς (ἀντίθ. مزيد σύνθετος). بِجُرَدِهَا μετὰ τούτου ἢ διὰ τοῦτο μόνον, ὅτι . . . ., ἅμα. 224, 16. — الجُرْدُ μέρος τοῦ Λιβάνου. 209, 6. Ροδινσ. Παλ. III. 948 x. ἑ.

جُرْشُ πόλις καὶ χώρα τῆς Ἀραβίας. 179, 16.

جَرَعَ α. ἐνεργ. جَرْعٌ βοφήσας ἔπεσεν, κατέπιε διὰ μιᾶς, ἀπερρόφησε (τὸ ὕδωρ).

جَرْكَسِيٌّ θηλ. ة Κιρκάσιας. 163, 1.

جَرْمٌ πλ. جُرُومٌ σῶμα. — جَرْمٌ κρῖμα, ἁμάρτημα. — جَرِيمَةٌ ἁμάρτημα, ἔγκλη-

جدب

الجِدُّ ἐπὶ τὰ σπουδαιότερα καὶ ἐπισημότερα ἐτράπη. 167, 9. جِدًّا λίαν, σφόδρα, πολύ. — جَدِيدٌ θηλ. ة νέος, ἄρτι γενόμενος, πρόσφατος. — جُدَّةُ (σήμερον λέγεται جِدَّةُ Τζίδδα. 76, 13.) πόλις τῆς Ἀραβίας καὶ ἐπίνειον τῆς Μέκκας. 83, 17.

جَدْبٌ ἀφορία τοῦ ἔτους, σιτοδεία.

مَجَادِيحُ السَّمَاءِ ἡ τῶν ἀστέρων δύσις (κοιν. أَنْوَاؤُهَا), ἐξ ἧς οἱ Ἄραβες συνήθως προγνωρίζουσι τὴν βροχήν. 186, 13.

جِدَارٌ πλ. جُدُرٌ, جُدُرٌ, جُدُرَانٌ τὸ τεῖχος, ὁ τοῖχος, (ἐκ τοῦ جدر ἔκοψεν, ἀνέκοψεν), ὡς οἱονεὶ ἀνακόπτων καὶ ἀποκλείων τὴν κοινὴν καὶ ἀδιάκριτον εἴσοδον.

جَدَعَ α. ἐνεργ. جَدْعٌ 176, 6. ἠκρωτηρίασέ τινα, ἀπέκοψεν αὐτοῦ (κυρ. μὲν τὴν βῖνα, ἔστι δ' ὅτε καὶ τὰ χείλη ἢ τὰ ὦτα ἢ τὴν χεῖρα).

جِدَالٌ (ἐκ τοῦ جَدَلَ στερρῶς συνέστρεψε καὶ ἔπλεξε τὸ σχοινίον)· ὀξεῖα καὶ σφοδρὰ συζήτησις, ἀντιλογία, φιλονεικία.

مَجْدَلُ يَافَا πύργος τῆς Ἰόπης, φρούριον. 170, 19.

جُدَامَةُ بِنْتُ الحَرِيثِ الشَّيْمَاءُ τοὐπίκλην (ἔχουσα μέλαιναν κηλῖδα ἐπὶ τοῦ σώματος), ἡ θρεπτὰ τοῦ προφήτου, ἡ ἐκ γάλακτος ἀδελφὴ αὐτοῦ. 174, 16.

جَدْيٌ ἔριφος· Λιγόκερως (τὸ ζῴδιον). 37, 4. 58, 3.

جفر

جَزَا ι. ἀντήμειψέ τινα ὡς ἔδει, τὰ ἴσα τοῖς ἴσοις ἀνταπέδωκε (καὶ ἐπὶ καλοῦ καὶ ἐπὶ κακοῦ) (συν. دان καὶ كفأ). III. ἐνεργ. مُجَازَاةٌ ταὐτό. — جَزَاءٌ ἀνταμοιβή, ἀνταπόδοσις· πρόστιμον (Τουρκβρ. Τζεζάς). — جِزْيَةٌ δασμός, φόρος, καὶ ἰδίως ὁ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ Χριστιανῶν κατ' ἔτος καταβαλλόμενος (ὁ κεφαλικὸς).

جَسَدٌ πλ. أَجْسَادٌ τὸ σῶμα (ὡς οὐσία σωματική, πρβλ. جِسْمٌ καὶ بَدَنٌ)· τὸ στέλεχος τοῦ σώματος. 120, 1.

جِسْرٌ πλ. جُسُورٌ γέφυρα. جِسْرُ مَنْبِجَ μικρὰ πόλις παρὰ τὸν Εὐφράτην. 99, 4. — جَاسِرٌ πλ. جَوَاسِرُ δραστήριος, τολμηρός. 6, 1. Ἀλλὰ γραπτέον βέλτιον جَوَاسِيسُ (πλ. τῆς λέξεως جَاسُوسٌ) κατάσκοπος. — جَسَارَةٌ δραστηριότης, τόλμη (Τουρκβρ. Τζεσαρέτι) (συν. جُرْأَةٌ).

جِسْمٌ πλ. جُسُومٌ, أَجْسَامٌ σῶμα. — كَنِيسَةُ الجِسْمَانِيَّةِ ἡ Ἐκκλησία τῆς Γεθσημανῆς, ἐν ᾗ ὁ τάφος τῆς Θεοτόκου. Ροbinz. Παλ. σ. 338. μετὰ σημ. 2.

جَشَرَ α. ἐνεργ. جَشْرٌ μετὰ σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας ἐπεδόθη εἴς τι. V. φιλοτίμως καὶ ἐπιμόνως ἐνησχολήθη εἴς τι ἔργον δυσχερές· تَجَشَّرَ غِشْيَانِي ἀνέλαβε τὸν κόπον ἵνα ἔλθῃ πρός με. (συν. تكلّف). 207, 9. جُشَرٌ φυλὴ Ἀραβική. 189, 17.

جَعْفَرُ البَرْمَكِيُّ Τζάφαρ Βερμεκίτης, ὁ Βε-

جرى

μα· πρόστιμον (Τρβ. Τζερεμές.) الفَوَاكِهُ الجُرُومِيَّةُ ὀπῶραι ξηραί, (οἷον φοίνικες, σῦκα, σταφίδες, δαμάσκηνα, βερύκοκκα κτλ.). 90, 8.

جَرَى ι. ἐνεργ. جَرْيٌ ἔρρευσε (τὸ ὕδωρ)· ἔδρεμεν· συνέβη, ἐγένετο, μ. على κ. ل προσ. جَرَتْ عَادَةٌ ἔθος ἐγένετο. 210, 16. πρβλ. 209, 13. Μετ. جَارٍ ῥέον (ὕδωρ). IV. ἐποίησεν ὅπως ῥεύσῃ ἡ δράμῃ τι. 20, 1. 96, 6. 122, 4. Παθ. 81, 14· جَارِيَةٌ πλ. جَوَارٍ κόρη. πλ. الجَوَارِ τὰ τρέχοντα ὀηλ. τὰ πλοῖα, αἱ λέμβοι· ὁ ἥλιος· οἱ ἀστέρες. — مَجْرًى πλ. مَجَارٍ τόπος ἔνθα τι ῥέει, ἢ τρέχει, ὁδός.

جَزِيرَةٌ πλ. جَزَائِرُ νῆσος الجَزِيرَةُ ἡ Μεσοποταμία, (ὡσεὶ ὑπὸ τῶν ποταμῶν Εὐφράτου καὶ Τίγρητος νενησωμένη).

جَزِعَ α. ἐνεργ. جَزْعٌ ἐξηντλήθη ἡ ὑπομονὴ αὐτοῦ, συνεκινήθη, ἐταράχθη, ἐδυσφόρησεν, κατελυπήθη ἐπί τινι πράγματι. — جَزْعٌ ὁ ὄνυξ (λίθος πολύτιμος). 89, 13. — جُزْعٌ μάρμαρον, οὗ τινος τὸ χρῶμά ἐστιν ὅμοιον τῇ τῆς Ἀφροδίτης κόγχῃ. 97, 3. (Τρκβρ. σομακί, καὶ μάλιστα τὸ διὰ λευκοῦ καὶ μέλανος χρώματος πεποικιλμένον).

جَزَلَ ι. ἐνεργ. جَزْلٌ ἔκοψεν εἰς δύο, ἐδιχοτόμησέ τι, διένειμε τὰ τιμήματα αὐτοῦ εἰς ἕνα ἕκαστον. IV. ἀφθόνως ἔδωκεν, ἢ μετέδωκεν, ἐλευθερίως καὶ μεγαλοπρεπῶς προσηνέχθη. 119, 11. — جَزِيلٌ πολύς, ἄφθονος, μέγας.

جلس

جَلَّ ι. ἐνεργ. جَلَالٌ περιφανής, μέγας, ἔξοχος ὑπῆρξεν· ὑπερέσχε κατὰ τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν μεγαλειότητα, (ἀντίθ. دَقَّ καὶ صَغُرَ) اللهُ عَزَّ وَجَلَّ ὁ Θεὸς ὁ δυνατὸς καὶ μέγας. جَلِيلٌ μέγας, ἰσχυρός· ἐπίσημος, περιφανής. Συγκρ. أَجَلُّ. — اَلْحَجُّ جَلَالُ الدِّينِ τοῦ πίκλην الشِّيرَازِيُّ εἴτε التَّبْرِيزِيُّ 119, 9.

جَلَبَ ου. καὶ ι. ἐνεργ. جَلْبٌ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἐξήγαγεν, ἐφεῖλκυσεν, προσήγαγεν, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ اِلَى τόπ. — جَلَّابٌ ὁ ἄγων, ὁδηγῶν ἢ σύρων κατόπιν ἑαυτοῦ (πρόβατα, καμήλους ἢ δούλους πρὸ πάντων ὅπως πωλήσῃ αὐτά) (Τουρκισ. Τζελέπης).

جِلْدٌ πλ. جُلُودٌ χρώς, δέρμα, δορά. اَلْجِلْدُ الْبُلْغَارِيُّ δέρματα Βουλγαρικά. 76, 7.

جَلَسَ ι. ἐνεργ. جُلُوسٌ. مَجْلَسٌ ἐκάθισεν, (συνών. قَعَدَ), συνεκάθισεν. جَلَسَ لِلنَّاسِ δημοσίαν συνεδρίασιν ἐποίησεν, ὅπως ὑποδέξηταί τινα, ἢ δῷ αὐτῷ ἀκρόασιν. 13, 15. κ. ἐ. III. συνεκάθισε μετά τινος καὶ παρεκάθισεν αὐτῷ (χάριν συντροφίας), μ. αἰτ. — جَلِيسٌ πλ. جُلَّاسٌ (συνών. نَدِيمٌ καὶ أَنِيسٌ). 204, 3. جُلَسَاء 13, 16. 203, 7. σύντροφος, οἰκεῖος. — مَجْلِسٌ πλ. مَجَالِسُ τόπος τοῦ καθέζεσθαι, συνέδριον· ἰδίως, ἔνθα οἱ ἄνθρωποι συγκαθήμενοι συνδιαλέγονται, ἢ πραγματεύονται περί τινος ὑποθέσεως (Τουρκισ. Μετζλίσι·) مَجَالِسُ συνέδρια, τόποι συνεδριάσεως. 226, 13. مَجَالِسُ قَيْسٍ ἐν τῷ τομῷ

جعل

أَبُو جَعْفَرٍ ζήρης τοῦ Ἀροῦν. 42. 1. — عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ اَلْمَنْصُورُ 162, 6. ὁ δεύτερος τῶν Ἀββασιτικῶν Χαλιφῶν, βασιλ. 137 — 158 Ἐγ. (754 — 775 Χρ.). — أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَرِيرٍ الطَّبَرِيُّ 60, 5. περίφημος τῶν Ἀράβων ἱστοριογράφος, ἀποθ. 310 Ἐγ. (927 Χρ.). Ὁ ἐν σελ. 194, 17. μνημονευόμενος ὑπομνηματιστὴς τοῦ Κορανίου أَبُو جَعْفَرٍ φαίνεται ὢν ὁ ἐλ-Βαιχάκι. — بَنُو جَعْفَرٍ اَلْجَعْفَرِيُّونَ Τζαφαρῖται τ. ἑ. بَنُو جَعْفَرٍ اِبْنِ أَبِي طَالِبٍ 86, 16. 87, 12. Οἱ ἐν σελ. 89, 9. ἀναφερόμενοι Τζαφαρῖται εἰσὶ παντάπασι διάφοροι.

جَعَلَ α. ἐνεργ. جَعْلٌ ἐκύλισεν, προσεκύλισεν· ἐντεῦθεν, ἔθηκεν, ἐτοποθέτησεν· ἐποίησεν ἐξ ἑνὸς πράγματος ἕτερόν τι, κατέστησέ τινα τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον· ἔδωκεν, παρέσχεν, ἐπεχείρησεν, ἤρξατο ποιεῖν τι, ἐπομ. ἐνεστ.

جَفَّ ι. καὶ α. ἐνεργ. جُفُوفٌ ἐξηράνθη, ἐστέγνωσεν, διεψύγη (ἐπὶ ἐνδυμάτων πλυνθέντων, καὶ παντὸς πράγματος διαβρόχου). 72, 3.

جَفْرٌ πλ. جِفَارٌ φρέαρ τοῦ ὁποίου τὰ κάτωθέν εἰσιν εὐρύτερα, (ἐκ τοῦ جَفَرَ ἐξετάθη καὶ εὐρύνθη). جِفَارُ مِصْرَ 94, 8. τόπος ἀμμώδης μεταξὺ Παλαιστίνης καὶ Αἰγύπτου. — اَلْأَجْفَرُ 88, 8. τόπος τῆς Ἀραβίας μεταξὺ Φαΐδας καὶ Χοζαιμίγιας.

جَفَا ου. ἐνεργ. جَفَاءٌ ἔξεσεν, ἔξυσεν, μεταφ. ἠδίκησεν (ἀντίθ. بَرَّ), σκληρῶς καὶ ἀδίκως προσηνέχθη, μ. αἰτ.

νει Ἀμρί. 149, 16. 150, 1. المَجْلِسُ ٱلْحَافِظِيُّ 159, 1.

جَلَهْكِينُ ὄν. βασιλέως τῶν Ἰνδῶν. 71, 17.

جَلِيٌّ θηλ. ἡ, φανερός, προφανής.

جَمَّ ι. ου. ἐνεργ. جُمُومٌ ἔρρευσεν, κατέρρευσε τὸ ὕδωρ, καὶ μάλιστα μετὰ προηγηθεῖσαν τελείαν ἐξάντλησιν αὐτοῦ· ἐντεῦθεν, πολὺς ὑπῆρξεν, ἄφθονος, πλουσιοπάροχος ἐγένετο. IV. ἡσυχίαν ἢ ἄνεσιν συνεχώρησεν, ἐπέτρεψεν, ἀφῆκέ τι ὅπως ἀναλάβῃ τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις, ἢ ἀναψύξῃ. 3, 11. — جَمٌّ πολὺς الجَمُّ الغَفِيرُ 67, 16. πάντες μέχρι ἑνός.

جُمْجُمَةٌ πλ. جَمَاجِمُ κρανίον. 221, 6.

جَمَحَ α. ἐνεργ. جُمُوحٌ κατέβαλεν, ἐξετραχήλισεν (ὁ ἵππος) τὸν ἀναβάτην, ἀφηνίασεν, δακὼν τὰ ἡνία ἔδραμεν ὡς εἶχε τάχους· σπευστικὸς καὶ ταχὺς ὑπῆρξεν, ταχέως ἀπῆλθεν. 25, 9.

جَمَدَ ου. ἐνεργ. جُمُودٌ συνέστηκεν, συνεπάγη (ἐπάγωσε) τὸ ὕδωρ (ἀντίθ. ذَابَ) 84, 7. — جُمَادَى τὸ ὄνομα δύο Ἀραβικῶν μηνῶν, ὧν ὁ μὲν πρότερος جُمَادَى الأُولَى ἐστὶ πέμπτος τὴν τάξιν, ὁ δ' ἕτερος جُمَادَى الآخِرَةُ ἕκτος τῶν μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ.

جَمْرَةٌ πλ. جَمْرٌ ἄνθραξ καιόμενος· χάλιξ, πλ. جِمَارٌ χάλικες, τοὺς ὁποίους κατὰ τὰς ἐν Μέκκᾳ τελετὰς ῥίπτουσιν εἰς τὴν κοιλάδα Μίνα, ὅπως λιθοβολήσωσι τὸν Σατανᾶν. 89, 16. κ. ἑ. ἑ. — مِجْمَرٌ πλ. مَجَامِرُ λιβανωτρίς, θυμιατήριον.

جُمَّيْزٌ συκομορέα, εἶδος συκῆς ἐν Αἰγύπτῳ εὐδοκιμούσης.

جَمَعَ α. ἐνεργ. جَمْعٌ συνέλεξεν, συνήθροισεν· συνεκράτησεν, συνέσχεν ὁμοῦ καὶ ἐν τάξει· συνήνωσεν, συνεβίβασεν, συνεφιλίωσεν, μ. بين. جَمَعَ بَيْنَ زَوْجَتَيْنِ δύο ἢ διττὰς γυναῖκας ἠγάγετο, ἢ ἐνυμφεύθη. 81, 8. 224, 12. II. συνῆλθε μετ' ἄλλων καὶ παρευρέθη εἰς τὰς τελετὰς ἢ τὴν προσευχὴν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Παρασκευῆς. 150, 3. III. συγκατεκλίθη, συνεγένετο, μ. αἰτ. VIII. συνήχθη, συνηθροίσθη, συνῆλθε, εὑρέθη μετά τινος εἴς τινα τόπον, μ. مع προσ. καὶ في τόπ., εἰς τὴν ἐν σ. 161, 17. γενεαλογίαν τὴν εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν προπάτορα ἀνάγουσαν συντάσσεται μ. ب προσ. — جَمْعٌ πλ. جُمُوعٌ 91, 7. ὄχλος, πλῆθος.. لَيَالِي الجَمْعِ 159, 7. εἰσὶν αἱ νύκτες αἱ διαδεχόμεναι τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν ἐν Ἀράφᾳ καὶ Μίνᾳ. Γραμμ. ὁ πληθυντικὸς ἀριθμός. — جَامِعٌ ὁ συνδέων, συλλέγων. جَامِعُ السِّيرَةِ الطُّولُونِيَّةِ «συλλογεὺς ἢ συμπιλητὴς τῆς Τουλουνιδικῆς βιογραφίας.» 58, 7. φαίνεται δ' ὢν ὁ أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ ἀποθ. τὸ 334 Ἐγ. (945 – 946 Χρ.) καὶ συγγράψας τὰ سيرة ابن طولون. — مَسْجِدٌ، المَسْجِدُ الجَامِعُ، الجَامِعُ, καὶ الجَامِعُ πλ. الجَوَامِعُ ναὸς Μωαμεθανικὸς μείζων (Τουρκβρ. Τζαμί). — الجُمُعَةُ συνένωσις, συνάθροισις, συναγωγή·

جندل

Τζενιέτι). — مَجْنُونٌ ὁ ὑπὸ δαίμονος κατεχόμενος, ὁ ἐνεργούμενος ἢ ὀχλούμενος, παράφρων, ἄνους. 51, 7. 197, 1.

جَنْبٌ πλ. جُنُوبٌ, أَجْنَابٌ ἡ πλευρὰ ἀνθρώπου ἢ πράγματος. — جَانِبٌ πλευρά· ἐπιφάνεια, πλάτος, ἔκτασις· χώρα. كَانَ عَلَى جَانِبٍ عَظِيمٍ فِي ٱلْبِلَادِ μεγίστης τιμῆς καὶ ἀξιώματος ἐπήλαυεν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ, (ἦν αὐτῶν τὰ πρῶτα). 217, 15. مِنْ جَانِبِهِ ἀπὸ μέρους ἐκείνου. — جَنْبَةٌ πλευρά, ἔκτασις. 107, 9. — جَنُوبٌ Νότος, χώρα νοτία. — جَنُوبِيٌّ νότιος. — أَجْنَبُ πλ. أَجَانِبُ ξένος (μακρὰν ἀποδημῶν, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ζῶν). 217, 1. — أَجْنَبِيٌّ ξένος, ἀλλοδαπός, ἐξωτερικός. 224, 18. — جَنَابَةٌ ἀπείθεια· ἀκαθαρσία ἐξ ἀνόμ. συνουσ. (ἐντεῦθεν τὸ Τρκβρ. Τζεναμπέτης.)

جَنَاحٌ πλ. أَجْنِحَةٌ ἡ τοῦ ἀνθρώπου χεὶρ, βραχίων· τὸ πτερὸν τοῦ πτηνοῦ.

جُنْدٌ πλ. جُنُودٌ, أَجْنَادٌ ὑπερασπισταί, προμαχόμενοι, στρατιῶται· πόλις ἔμφρουρος τῆς Συρίας καὶ ἡ χώρα αὐτῆς· πέντε χῶραι ἡ τῆς Δαμασκοῦ, τῆς Ἐμέσσης, τῆς Κιννεσρινῆς, τοῦ Ἰορδάνου καὶ τῆς Παλαιστίνης καλοῦνται اجناد. Οὕτως جُنْدُ دِمَشْقَ 97, 8. 101, 16. — حِمْصَ 97, 11. — فِلَسْطِينَ 92, 9. — قِنَّسْرِينَ 98, 3. — اللَّجُّونِ 92, 10.

جَنْدَلٌ πλ. جَنَادِلُ οἱ καταρράκται τοῦ Νείλου.

جمل

(يَوْمُ ٱلْجُمُعَةِ πλ. ٱلْجُمَعُ 150, 3. ἡ Παρασκευὴ ἡμέρα)· ἡ ἑβδομάς. — جَمِيعٌ συνάθροισις, σύνοδος, πλῆθος ἀνθρώπων· ἅπαντες, σύμπαντες (Γραμμ. §. 466, 2.) جَمِيعًا ὁμοῦ πάντες, ταυτοχρόνως. — جَمَاعَةٌ ὄχλος, ὁμάς (Τουρκβρ. Τζεμαάτι), στρατός, συνέδριον, βουλή, συναγωγή, σύνοδος. 16, 9. 90, 18. — أَجْمَعُ πλ. أَجْمَعُونَ πᾶς, ἅπας, ὁλόκληρος. — مَجْمَعٌ τόπος ἢ σημεῖον, ἔνθα συνέρχονται, συρρέουσιν, ἢ συναντῶσι δύο ἢ καὶ περισσότεροι ἄνθρωποι ἢ πράγματα. — مُجْتَمَعٌ ταὐτό. 80, 6.

جَمُلَ ου. ἐνεργ. جَمَالٌ παχὺς ὑπῆρξεν· ὡραῖος καὶ κομψός, κόσμιος καὶ εὐσχήμων ἐγένετο· IV. καλήν, τιμίαν, κοσμίαν διαγωγὴν ἔδειξεν, λαμπρῶς προσηνέχθη· συνήγαγε τὰ ποσὰ εἰς ἕν, προσθεὶς εὗρε τὸ ἄθροισμα αὐτῶν, ἀνεκεφαλαίωσεν αὐτά, μετὰ αἰτ. (ὅρ. جُمْلَةٌ) ἐνεργ. بِٱلْإِجْمَالِ ἐν γένει, πάντως. 213, 12. 217. ἔσχ. — جَمَلٌ, جَمْلٌ πλ. جِمَالٌ κάμηλος. — جَمَالٌ ὡραιότης, κομψότης. — جُمْلَةٌ πλ. جُمَلٌ κεφάλαιον, ἄθροισμα, σύνολον. — جَمِيلٌ θηλ. ة, ὡραῖος, κομψός, εὐπρεπής. Συγκρ. أَجْمَلُ 45, 11. 53, 3.

جُمْهُورٌ πλ. جَمَاهِيرُ ἡ μείζων μερὶς τῶν ἀνθρώπων, οἱ πολλοί, ὁ ὄχλος.

جِنٌّ περιλ. δαίμονες, πνεύματα. — جِنِّيٌّ πλ. جِنِّيَّاتٌ πᾶπος· ὁ Παράδεισος (Τρβρ.

جاب

ἐξέπεμψεν, ἀπέστειλε στρατὸν κατά τινος μ. على προσ. 125, 9. 129, 1. جَهَازٌ τὰ ὄργανα, τὰ ἐργαλεῖα, τὰ σκεύη, τὰ ἀπάρτια. 142, 3. προλ.

جَهَشَ α. ι. ἐνεργ. جَهْشٌ κατέφυγε πρός τινα κλαίων, (ὡς π. χ. τὸ πεφοβισμένον παιδίον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα). IV. ἡτοίμασεν, παρεσκεύασεν ἑαυτὸν (εἰς κλαυθμόν, εἰς δάκρυα), μ. ب πράγμ. ἐνεργ. إِجْهَاشٌ 208, 3.

جَهِلَ α. ἠγνόησεν, ἄπειρος ὑπῆρξέ τινος πράγματος. — جَهْلٌ ἄγνοια, ἀμαθία, ἀπειρία. — جَاهِلٌ θηλ. ة, πλ. جُهَّالٌ καὶ جُهَلَاءُ ὁ μὴ εἰδὼς ἢ μεμαθηκώς, ἀνεπιστήμων, ἀπειροπράγμων, ἄφρων, μωρός (Τουρκβρ. Τζαχ(λης). الجُهَّالُ παρὰ τοῖς Δρούσοις καλοῦνται οἱ μὴ μεμυημένοι εἰς τὰ μυστήρια αὐτῶν, οἱ ἀτέλεστοι. 225, κ. ἑ. — جَاهِلِيَّةٌ ἡ τῆς ἀμαθίας καὶ ἀγνοίας κατάστασις τ. ἑ. ὁ πρὸ τοῦ Μωάμεθ τῶν Ἀράβων ἐθνισμὸς (εἰδωλολατρεία). — النِّعْلُ المَجْهُولُ γραμμ. τὸ παθητικὸν τοῦ ῥήματος. 194, 16.

جُهَيْنَةُ φυλὴ Ἀραβική. 86, 11. 87, 11.

جَهَنَّمُ Γέεννα, ᾅδης (Τουρκ. Τζεντέμι).

جَوٌّ ἀήρ, ἀτμοσφαῖρα.

الجَوَالِيقِيُّ ὄν. τοῦ συγγραφέως τῆς βίβλου اِخْتِرَاقُ الآفَاقِ. 75, 2.

جَابَ ου. ἐνεργ. جَوْبٌ ἔσχισεν, διέσχισεν. IV. ἐνεργ. إِجَابَةٌ ἀπήντησεν, ἀπάντησιν ἔδωκέ τινι περί τινος πράγματος, μ. ακτ.

جنازة

جِنَازَةٌ νεκρός· φέρετρον ἐν ᾧ τίθεται ὁ νεκρός.

جِنْسٌ πλ. أَجْنَاسٌ Ἕλλην. γένος.

جُنْكٌ πλ. جُنُوكٌ 112, 18. εἶδος πλοίων ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Σίναις.

جَنَى ι. ἐνεργ. جَنْيٌ ἔδρεψεν, συνέλεξε (καρπούς, ὀπώρας). VIII. ταὐτό.

جَهَدَ α. ἐνεργ. جَهْدٌ ἐπιμελῶς καὶ φιλοπόνως εἰργάσθη, ἀτρύτους πόνους κατέβαλεν εἴς τι. III. ἐνεργ. جِهَادٌ, مُجَاهَدَةٌ ἠγωνίσατο, ἐπολέμησεν. μ. αἰτ. πρ. VIII. ἠγωνίσατο, ἐμόχθησεν, ἐπεμελήθη τινός, μ. على πράγμ. εἴτε أَنْ. — جَهْدٌ σπουδή, ἐπιμέλεια (Τουρκβρ. Τζάχτι)· πόνος, κόπος, μόχθος. كَانَ عَلَى جَهْدٍ مِنَ ٱلْعَطَشِ ἐδίψη συνεσχέθη, ἐδίψησεν. 32, 16. — جِهَادٌ (ἐνεργ. III.) πρόσκλησις εἰς τὴν ἀληθῆ θρησκείαν· πόλεμος, καὶ ἰδίως ὁ ἱερός. 13, 18. — مُجَاهِدٌ ὄν. κύρ. ὑπομνηματιστοῦ τινος τοῦ Κορανίου. 186, 16. 192, 3. 193, 6. 197, 6. — مُجَاهِدُ الدِّينِ بَهْرُوزُ διοικητὴς τοῦ Βαγδατίου. 166, 15.

جَهَرَ α· ἐνεργ. جَهْرٌ ἐκοινοποιήθη, ἐδημοσιεύθη, διεκωδωνίσθη, ἐγνώσθη. III. λαμπρᾷ καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἀνέγνω, ὡμίλησεν· φανερῶς, ἀναφανδὸν ἔπραξέ τι· ἐνεργ. مُجَاهَرَةٌ 220, 15. μ. ب πράγμ. κοινοποίησις, διαδήλωσις, φανέρωσις. — جِهَارًا δημοσίᾳ, οὐχὶ λάθρα, ἀναφανδόν. 186, 3.

جَهَزَ α. ἐνεργ. جَهْزٌ ὥρμησε κατά τινος (καὶ μάλιστα τετραυματισμένου ἤδη, ὅπως φονεύσῃ αὐτὸν ἐντελῶς), μ. الى προσ. II.

جاز

μ. αἰτ. πρ. καὶ من πράγμ. 21, 9. — جَارٌ θηλ. ة, πλ. جِيرَانٌ γείτων, πρόσοικος. — جَوْرٌ ἀδικία, καταπίεσις, κατάθλιψις. — الجَوَارِ 195, 12. ὅρ. جرى. — الجَارُ πόλις τῆς Ἀραβίας καὶ ἐπίνειον τῆς Μεδίνης. 76, 14. 83, 16. — المَلِكُ الصَّالِحُ مُجِيرُ الدِّينِ إِسْمَاعِيلُ 168, 13. υἱὸς τοῦ Νουρεδδίν.

جَازَ ου. ἐνεργ. جَوَازٌ ἐπορεύθη, διεπέρασεν, διῆλθε τόπον τινά, μ. αἰτ., θεμιτὸν καὶ ἐπιτετραμμένον, ἀδιάφορον (δηλ. ἠδύνατο γενέσθαι καὶ μή), πρόσφορον ἢ ἁρμόδιον ὑπῆρξεν, μ. ل εἴτε أَنْ. ἐπετράπη, συνεχωρήθη, παρεχωρήθη τινί τι μ. على πρ. 138, 11. δυνατόν ἐστιν, οἷόν τέ ἐστιν μ. أَنْ. III. παρῆλθέ τι ὅπως φθάσῃ εἴς τι ἕτερον, διέβη καταλείπων τοῦτο καὶ σπεύδων πρὸς ἐκεῖνο, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ إلى. IV. νόμιμον, θεμιτὸν ἔκρινεν, ἢ ἐνόμισέ τι, ἐπεδοκίμασεν, ἐπέτρεψεν, μ. αἰτ. προσ. 38, 13. εὖ ἐποίησεν, εὐηργέτησέ τινα· ἐχορήγησεν, ἔδωκεν αὐτῷ τὸ δεοποδρίον, τὰ ἐφόδια, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. 41, 1. VI. μετέβη, διέβη, 55, 5. 144, 13. X. νόμιμον ἢ θεμιτὸν ἐνόμισεν ἢ ἔκρινέ τι· ἐνέκρινεν, ἐπῄνεσεν, ἀπεδέξατο αὐτό. 91, 10. — جَوْزٌ περιλ. κάρυον. — مَجَازٌ ὁδός, διάβασις, διέξοδος· πρᾶγμα θεμιτόν, ἐπιτετραμμένον καὶ πρέπον. فِي مَجَازٍ εὐκόλως, συμφώνως, προσηκόντως. 163, 16. φράσεις μὴ κυρίᾳ, ἀκυρολεξίᾳ, μεταφορᾷ.

جاد

προσ. καὶ عن εἴτε الى πράγμ., (συν)κατένευσεν, παρεχώρησέ τινί τι, μ. αἰτ. προσ. καὶ الى εἴτε ب πράγμ. X. اِسْتَجَابَ καὶ اِسْتَجْوَبَ ἀπάντησιν ἔδωκεν, εἰσήκουσεν, ἐπήκουσεν. — جَوَابٌ ἀπάντησις (Τζεβάπι). Γραμμ. ἀπόδοσις. 195, 10. جَوَابُ القَسَمِ πρότασις ἐπικυρωθεῖσα δι' ὅρκου. 197, 2. إِجَابَةٌ ἐνεργ. IV. τὸ εἰσακούειν. 159, 15.

جَادَ ου. πολὺς καὶ ἄφθονος κατερρύη ὁ ὑετός· ἐντεῦθεν μεταφορ. ἐνεργ. جُودٌ ἐλευθέριος, πολὺς ὑπῆρξεν εἰς εὐποιΐας· ἐνεργ. جَوْدَةٌ (ὑπεροχή, ἀρετὴ ἐν γένει. 71, 3.) διαφέρων, ἐξαίρετος, ἀγαθὸς ὑπῆρξεν. جَادَ بِدَمْعٍ 179, 1. ἐλευθέριος ὑπῆρξεν εἰς δάκρυα, τ. ἔ. ἄφθονα ἐξέχεε δάκρυα. — جَيِّدٌ θηλ. ة, πλ. جِيَادٌ ἔξοχος, ἀγαθός. — جَوَادٌ κοιν. γέν., πλ. جُودٌ, أَجْوَادٌ ἐλευθέριος, εὐεργετικός· πλ. جِيَادٌ καλῶς καὶ ταχέως τρέχων ἵππος. 46, 9. 158, 8. πλ. الأَجَاوِيدُ τίτλος τιμητικός: αἱ αὐτῶν ἐξοχότητες, οἱ ἐξοχώτατοι. 228, ἔσχ.

جَارَ ου. ἐνεργ. جَوْرٌ ἔκλινεν, ἐξέκλινεν, παρεξετράπη τῆς ὁδοῦ, τοῦ σκοποῦ· καὶ ἰδ. ἄδικος ὑπῆρξε πρός τινα (ὡς δικαστής), καὶ τύραννος (ὡς ἄρχων), μ. على πρ. (συνών. بَغَى). Μετ. جَائِرٌ 1, 5. κτθν. III. ἐνεργ. جِوَارٌ γείτων ὑπῆρξεν, ἐγειτνίασέ τινι. IV. ἀνέλαβέ τινα ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ προστασίαν, ὑπερήσπισεν, ἀπηλλαξεν αὐτὸν ἀπό τινος πράγμ.,

جيفة

'Ινδῶν μάγων (τερατουργῶν?). — جَوْكِيٌّ θηλ. ĕ ἐπίθετ. τοῦ προηγουμένου. 120, 11. κτθν.

جَاهٌ (περσ. كاه) θέσις ἢ τόπος ἀξιώματος, ἀξίωμα, βαθμός. 118, 17. 196, ἔσχ.

جَوْهَرٌ περιλ. ἐν. ă, πλ. جَوَاهِرُ λίθοι πολύτιμοι, οἱ μέγιστοι μαργαρῖται (ἐντεῦθεν τὸ Τουρκθρ. Τζεβαερτζής, ἀδαμαντοπώλης ἢ ἀδαμαντουργός). δυϊκ. 35, 13. جَوْهَرُ الْقَائِدِ 153, ἔσχ. στρατηγὸς τοῦ Χαλίφου Μουΐζζ.

جَاءَ ι. ἐνεργ. يَجِيءُ, مَجِيءٌ ἦλθεν, προσῆλθεν, παρεγένετο, μ. αἰτ. κ. إِلَى προσ. ἦλθε μετά τινος, τ. ἔ. ἤγαγεν, προσήγαγεν αὐτόν, μ. ب. جَاءَتِ الْفَاكِهَةُ ὁ καρπὸς ἐφθασεν εἰς ὡριμότητα, ἐπεπάνθη. 227, 12. IV. προσήγαγεν. Παθ. 37, 13.

جَيْحَانُ 23, 17. 100, 6. 12. ὁ ποταμὸς Ἀράξης.

جَاشَ ι. ἐνεργ. جَيَشَانٌ συνεκινήθη, συνεταράχθη· σφοδρότερον συγκινηθεῖσα ἀνεσείρτησεν (ἡ καρδία). X. στρατὸν ἐξεζήτησεν, ἐστρατολόγησεν. Μετ. 205, 6. — جَاشٌ καρδία, ψυχή. — جَيْشٌ πλ. جُيُوشٌ στρατός, καὶ μάλιστα μέγας καὶ πλήρης, συγκείμενος ἐκ πέντε μερῶν (كَايِب), ἅπερ εἰσίν: القلب τὸ κέντρον, الجناحان αἱ δύο πτέρυγες, مقدّمة ἡ ἐμπροσθοφυλακή, καὶ ساقة ἡ ὀπισθοφυλακή, ἡ οὐραγία. — أَبُو الْجَيْشِ خُمَارَوَيْهِ 157, 1. ὁ υἱὸς τοῦ Ἀχμὲτ Βὲν Τουλοῦν, ἀποθ. 282. Ἐγ. (895 Χρ.).

جِيفَةٌ πλ. جِيَفٌ, أَجْيَافٌ πτῶμα (ἤδη ἐν ἀποσυνθέσει). 39, 1.

جوسق

— جُوَازٌ τὸ τοῦ λόγου ἢ τῆς ἐκφράσεως συμπλήρωμα. 188, 2.

جَوْسَقٌ πλ. جَوَاسِقُ 159, 8. (περσ. كوشك) ἀκρόπολις, παλάτιον.

جَاعَ ου. ἐνεργ. جَوْعٌ, (ὄν. σημαῖνον τὸ ἅπαξ γιγνόμενον جَوْعَةٌ), ἐφαγητίασεν, φαγεῖν ἐπεθύμησεν, ὑπὸ πείνης καὶ ἀσιτίας ἐταλαιπωρήθη ἢ κακῶς ἔσχεν, ἐλίμωξεν (ἀντίθ. شَبِعَ). — جُوعٌ πεῖνα, ἀσιτία. — جَائِعٌ θηλ. ă, πεινηλέος, λιμώττων, φαγητιῶν.

جَافَ ου. ἐνεργ. جَوْفٌ ἐγγεγλυμμένος, ἀνεσκαμμένος ἦν ἔσωθεν, κοῖλος, ἔγκοιλος ὑπῆρξεν (ἀντίθ. حَدِبَ καμπύλος ἢ κυρτὸς ὑπῆρξεν). II. κοῖλον ἐποίησεν, (ἐν) ἐκοίλανέ τι. تَجْوِيفُ الْعَيْنِ τὸ κοῖλον τοῦ γράμματος Ἀΐν, τ. ἔ. ἡ ἡμιστρογγύλη ὑπογραφὴ τοῦ (ع) ἢ τὸ κατώτερον αὐτοῦ μέρος ἀποτελοῦσα. 40, 17. Μετ. παθ. ἐγκεκοιλωμένος, ἀνεσκαμμένος. 61, 11. — جَوْفٌ κοιλία, γαστήρ, ἡ ἐσωτερικὴ κοιλότης πράγματός τινος· πλ. أَجْوَافٌ τὰ ἐντόσθια, τὰ ἔντερα, τὰ ἐσωτερικὰ μέρη. 104, 14. جَوْفُ اللَّيْلِ τὸ ἔσχατον ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς νυκτός. 124, 13. أَجْوَافُ الشَّجَرِ τὰ κοιλώματα τῶν δένδρων (= τὰ κοῖλα δένδρα). 74, 7. — الْجَوْفُ τόπος τῆς Ἀραβίας παρὰ τὴν Σαβάν, ἀνήκων εἰς τὴν φυλὴν Μουράδ. 189, 9.

الجوكه 120, 5. πλ. الْجَوْكِيَّةُ 103, 3. 105, 16. 108, 13. 109, 2. τὸ γένος τῶν

ح

حبك

لημένου καταστρέφοντος ἔρωτος, παρίστανται παρὰ τοῖς Ἄραψι διὰ τῆς ἑξῆς συνεχοῦς σειρᾶς: الهوى, المودة, المؤانسة, الميل, الموافقة, العشق, الوَلَه, التيم, الشغف, المحبّة, الخلة. Τινὲς ὅμως προτιμῶσιν, ὡς ἀκριβεστέραν, τὴν ἑξῆς κλίμακα: الكَلَف, العلاقة, الهوى, التيم, اللاعج, اللوعة καὶ الشغف, العشق, الوَلَه, الهيام, النبل. — حَبَذَا (σύνθ. ἐκ τοῦ حَبَّ προσφιλὴς ὑπῆρξεν, καὶ ذا) ἐπίρρ. Εὖγε! πόσον ὡραῖός ἐστιν!

مَحْبَرَة πλ. مَحَابِرُ μελανοδοχεῖον. 18, 6.

حَبْرُونُ Χεβρών, ἄλλως مَدِينَةُ الخَلِيلِ 66, 3.

حَبَسَ ι. κυρ. ἔδησεν, συνέσφιγξε διὰ ταινιῶν· ὅθεν κατέσχεν, ἐκράτησεν, συνέλαβεν (ἀντίθ. خَلَّى), μ. αἰτ. πρ. καὶ عن πράγμ. حَبَسَ المَاءَ عن الفِسْقِيَّة παρωχέτευσεν, ἢ παρέτρεψε τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς δεξαμενῆς. 148, 7. συν (κατ) ἔκλεισεν, εἰς εἱρκτὴν ἐνέβαλεν, καθεῖρξέ τινα, μ. αἰτ. πρ. — حَبْسٌ ἐνεργ. φυλακή, δεσμωτήριον (Τρκβρ. χάπσι).

حَبَشَةٌ Αἰθίοπες. 59, 5. 199, ἔσχ. — حَبَشِيٌّ Αἰθίοψ, αἰθιοπικός. 18, 14.

حَبَكَ ι. ἐνεργ. حَبْكٌ καλῶς καὶ μετ' ἐπιμελείας ἐξύφανε τὸν χιτῶνα· ἰσχυρῶς ἔ-

حبب

حَبَّ ι. ἐνεργ· حُبٌّ ἔθαλψεν, ἐθέρμανεν· μεταφ. ἠγάπησεν, ἐφίλησεν, ἠράσθη, μ. αἰτ. προσ. ἢ πράγμ., ἐπεθύμησεν, ἠθέλησεν, μ. من προσ. καὶ أَنْ (συν. أَرَادَ). Παθ. μετ. 44, 6. II. ἀρεστὸν καὶ ἐραστόν, εὐάρεστον καὶ ἀξιέραστον ἐποίησέ τινί τι. (ἀντίθ. كَرَّه). IV. ἠγάπησεν, ὑπερηγάπησεν· ἠθέλησεν, ἐπεθύμησεν. 32, 13. ἐξελέξατο, προὐτίμησεν, μ. αἰτ. 113, 12. — حَبٌّ περιλ· 1) μικρὸς σφαιροειδὴς εἴτε μαργαροειδὴς καρπός, κόκκος, πυρήν, ῥάξ (σταφυλῆς)· οἷον, حبّ الرمان κόκκος ῥοδίου ἢ ῥόδιον, حبّ الملوك κέρασος. حبّ هندي ἢ حبّ سندي κόκκος ὀρυζίου. 2) καταπότιον (Τρβρ. χάπι). — حُبٌّ ἐνεργ. ἀγάπη, φιλία, ἀφοσίωσις. — حُبَّة ἔρως, ἐπιθυμία. 38, 3. الحُبَّة δύναται σημαίνειν: δῶρον τῆς ἀγάπης, φιλοδώρημα· ἀλλὰ βέλτιον γράφεται الحَبَّة τ. ἔ. κόκκος. (περσ. دَانَكْ ὑποκορ. τῆς λέξεως دَانَه κόκκος) νόμισμα μικρόν. — حَبِيبٌ θηλ. ة, ἠγαπημένος, ἑταῖρος, φίλος, πλ. أَحْبَابٌ προσφιλής, ὁ ἐρῶν καὶ ὁ ἐρώμενος, (Τρκβρ. Ἐχπάπης). Συγκρ. أَحَبُّ. — مُحِبٌّ ἐρῶν, ἀγαπῶν. 13, 6. φίλος. 214, 11. — مَحَبَّة ἀγάπη, φιλία (Τουρκβρ. μουχαμπέτι). Οἱ διάφοροι βαθμοὶ τῆς ἀγάπης, ἀπὸ τῶν πρώτων συμπτωμάτων τῆς ἁπλουστάτης συμπαθείας καὶ συμφωνίας μέχρι τοῦ μαινομένου, καταφλέγοντος καὶ τὰ πάντα ἐκτὸς τοῦ περι-

حجر

أَبُو ٱلْحَجَّاجِ يُوسُفُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ بْنِ — شِبْلٍ νομομαθής τις. 157, 16. 159, 2.

حَجَبَ ι. ἐνεργ. حَجَابٌ ἐκάλυψεν, ἐπεκάλυψεν (συνών. سَتَرَ). Μετ. παθ. 27, 6. VIII. ἐκαλύφθη καὶ ἀπεκλείσθη ἀπὸ τῆς τῶν ἀνθρώπων ὄψεως, μ. عن. 18, 2. 43, 11. — حِجَابٌ καλύπτρα, κάλυμμα, παραπέτασμα. — حَاجِبُ بْنُ زُرَارَةَ 85, 17.

حَجَرَ ου. ἐνεργ. حَجْرٌ ἔσφιγξεν, σφίγγων ἔζωσεν· ἐπίεσεν, συνέστειλεν· ἐκώλυσέ τινα τοῦ προσελθεῖν, ἀπηγόρευσέ τινι διαθέσθαι τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ κατὰ τὸ δοκοῦν. μ. على. V. μετωνυμ. ἐπετρώθη, ἀπελιθώθη. 72, 3. — حَجَرٌ, حُجْرٌ τὸ ἀπὸ τῆς ζώνης μέχρι τῶν ἄκρων γονάτων κοίλωμα τὸ σχηματιζόμενον ὅταν κάθηταί τις, κόλπος (τῶν γονάτων), ἀγκάλη. 175, 4. 225, 2. — حِجْرٌ δ,τι ἀθέμιτον καὶ ἀπηγορευμένον· ὁ φραγμὸς ἢ ὁ στρογγύλος τοῖχος κατὰ τὴν βορείαν πλευρὰν τοῦ ἐν Μέκκᾳ ναοῦ. 79, 18. κ. ἑ. — حَجَرٌ πλ. أَحْجَارٌ, حِجَارَةٌ λίθος. اَلْحَجَرُ الْأَسْوَدُ μέλας λίθος ἐντετειχισμένος εἴς τινα γωνίαν τοῦ ἐν Μέκκᾳ ναοῦ, καὶ τὸν ὁποῖον σέβονται οἱ Μωαμεθανοί. 80, 1. Herb II. σ. 621. κ. ἑ. — حُجْرَةٌ δωμάτιον, κοιτών, ἐστιατόριον (ἐντεῦθεν καὶ τὸ Τρκβρ. Χοτζερές). 93, 10. — اَلْحِجْرُ πόλις τῶν Θεμουδιτῶν ἐν Ἀραβίᾳ. 78, 16. 79, 4. 84, 8. اَلْحِجْرُ πόλις τῆς Ἰεμάμης καλουμένης καὶ Ἀρούδ, καὶ κειμέ-

حبل

δησεν (συν. شَدَّ), ἐστερέωσεν. — حِبَاكٌ 148, σημ. 1. ἰκριώματα εἰς κατασκευὴν οἰκιῶν ἐγειρόμενα, (κοιν. σκαλωσιαί.)

حَبْلٌ πλ. أَحْبَالٌ σχοινίον, χορδή, δεσμός. — حِبَالَةٌ πλ. حَبَائِلُ παγίς, βρόχος.

حَتَّى πρόθ. εἰς, ἕως εἰς, μέχρι καί· ἐπίρρ. πρὸς τούτοις, προσέτι· σύνδ. οὕτως ὥστε, ἐπομ. ἐνεστ. ἵνα, ἐπομ. ὑποτακτ. ἕως, ἕως ἄν, ἐφ' ὅσον (11, 18). Περὶ συντάξ. ὅρ. Γραμμ. §. 398, 3.

حَتْفٌ θάνατος καὶ ἰδ. ὁ ἀπαισιώτερος καὶ στυγερώτερος.

حَتَمَ ι. ἐνεργ. حَتْمٌ ἐμπνευσθεὶς ὑπηνίξατο, ἢ ἐδήλωσέ τινί τι, προεφήτευσεν, προώρισεν, ἔκρινεν, ἀπεφήνατο. Μετ. ἐνεργ. حَاتِمٌ κριτής· حَاتِمُ بْنُ هَرْثَمَةَ ἔπαρχός τις τῆς Αἰγύπτου. 154, 11.

حَجَّ ου. ἐπορεύθη, ἢ ἀπῆλθέ (που), περιώδευσεν, μ. αἰτ. κ. إِلَى τόπ. 65, 2. ἰδίως τὴν εἰς Μέκκαν ἱερὰν ἐπορεύθη πορείαν. حَجٌّ ἡ εἰς Μέκκαν ἀποδημία. 9, 1. 23, 8. μετ. حَاجٌّ πλ. حُجَّاجٌ περιηγητής, προσκυνητής (Τρκβρ. Χατζής). 80, 2. — حَجَّةٌ μία ἀποδημία εἰς Μέκκαν. ذُو ٱلْحِجَّةِ ὁ ἔσχατος δηλ. ὁ δωδέκατος μὴν τοῦ Ἀραβικοῦ ἔτους, καθ' ὃν τὴν εἰς Μέκκαν ἱερὰν ποιοῦνται πορείαν. — حُجَّةٌ πλ. حُجَجٌ ἐπιχείρημα, μαρτυρία, ἀπόδειξις· ἔγγραφον (ἰδιοκτησίας, Τρβ. Χοτζέτι).

حجز

νης μεταξὺ τῆς Νετζὶδ πρὸς Βρ., Βαχραίνης πρὸς Ἀν., Ὑεμένης πρὸς Μσ. καὶ Χιτζάζ πρὸς Δ. — حَجْرُ بْنُ عَمْرٍو الكِنْدِيُّ 13, 14. ὁ πρῶτος τῶν Κενδιτῶν βασιλέων.

حَجَزَ ου. ἐνεργ. حَجْزٌ ἔδησε τὴν κάμηλον ἀπὸ τοῦ κατωτέρου μέρους τοῦ ποδός, ἢ ἐποίησεν ἵνα γονυπετήσῃ ἡ κάμηλος· ἀπέκρυψεν· ἐκώλυσεν· ἐμεσίτευσεν, παρενέβη μεταξὺ δύο τινων καὶ διεχώρισεν αὐτούς (συνών. فَصَلَ), μ. بين· Μετ. 100, 15. — الحِجَازُ Χιτζάζ, ἡ Πετραία Ἀραβία, κειμένη ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης πρὸς Βρ. τῆς Τουχάμας καὶ Ὑεμένης, καὶ τῆς ὁποίας ἐπισημότεραι πόλεις εἰσὶν ἡ Μέκκα, ἡ Μεδίνα καὶ τὸ Ταΐφ. 78, 9. 17. 83, 11.

الحَجُونُ τόπος πλησίον τῆς Μέκκας, ἔνθα ὁ τάφος τοῦ Ἀβδελμουτταλιβ. 179, 7.

حَدَّ ι. ἐνεργ. حِدَّ 13, 8. ἠκονημένος καὶ ὀξὺς ὑπῆρξεν· μεταφ. ἐξεμάνη καὶ ἀνέβρασεν (ὑπ' ὀργῆς), παραφόρως ὠργίσθη κατά τινος· μ. على πρ. II. ὀξὺν ἐποίησεν· μετὰ πολλῆς τῆς ὀξυνοίας διέκρινεν, ἀκριβῶς ὥρισεν, περιώρισέ τι. Μετ. 41, 16. — حَدٌّ πλ. حُدُودٌ τέρμα, ὅριον, τέλος, τὸ ἄκρον (ἐπὶ τόπου καὶ χρόνου). — حَدِيدٌ θηλ. ة, ὀξύς· Οὐσιαστ. σίδηρος· δεσμά.

الحُدَيْبِيَةُ 82, 7. 177, 15. πολίχνη παρὰ τὴν Μέκκαν.

حَدَثَ ου. ἐνεργ. حُدُوثٌ ἔξεσεν, στιλπνόν, νέον ἐποίησεν· καὶ ἀμεταβ. νεωστί, τὸ πρῶτον ἤδη ὑπῆρξέ τι (ἀντίθ. قَدُمَ), καὶ ἐν γένει, ἐγένετο, συνέβη τινί τι, καὶ ἰδ. ἀπαίσιον, μ. على προσ. 113, 4. II. διηγήσατο, μ.

حدر

αἰτ. πρ. καὶ ب εἴτε αἰτ. πράγμ., ὡμίλησεν, ἀπέτεινε τὸν λόγον πρός τινα, συνδιελέχθη, μ. αἰτ. πρ. 181, 15. حَدَّثَ نَفْسَهُ 31, 2. εἴτε حَدَّثَتْهُ نَفْسُهُ 35, 1. ἑαυτὸν κατέπεισεν, διέγνω, ἔδοξεν αὐτῷ τι, ἐπομ. ب καὶ ἀπαρεμφ. τοῦ ποιητέου πράγμ. IV. ἐποίησεν, ἐδημιούργησεν, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγέ τι (πρβλ. بَدَأَ). 143, 1. ἐπόρνευσεν, νόθον ἐγέννησεν. V. διηγήσατο, ὡμίλησε (περί τινος πράγματος)· συνδιελέχθησαν. 47, 16. — حَدِيثٌ νέος, νεωστὶ γενόμενος, ἀρτιφανής. Οὐσιαστ. λόγος ἢ ἔργον, ἀγγελία, ἱστορία· καὶ ἰδ. λόγοι ἢ ἔργα τοῦ Μωάμεθ μεταδοθέντα διὰ ζώσης φωνῆς ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, παράδοσις (εἴτε صَحِيحٌ αὐθεντική, εἴτε سَقِيمٌ ἀπόκρυφος)· συνδιάλεξις, συνομιλία. 220, 4. 227, ἔσχ. — أَحَادِيثُ ἀγγελίαι, διηγήσεις. 221, 2. مُحَدِّثٌ ὁ ἔμπειρος καὶ κάτοχος τῶν περὶ Μωάμεθ παραδόσεων, (παραδοσίδοξος). 159, 10. — الحَدَثُ πόλις τῆς Συρίας 91, 17. 99, 9. — الحَدِيثَةُ πόλις τῆς Μεσοποταμίας παρὰ τὸν Εὐφράτην. 77, 7.

حَدَجَ ι. ἐνεργ. حَدْجٌ ἔνυξεν, σχίσας εἰσέδυσεν· ὀξέως καὶ ἀσκαρδαμυκτὶ προσέβλεψεν· βάρος ἢ τὸ γυναικεῖον φορεῖον (حِدْجٌ) ἐπιθεὶς ἐπέσαξε τὴν κάμηλον. 175, 10.

حَدَرَ ου. ἐνεργ. حَدْرٌ χαλαρός, ἀνειμένος ὑπῆρξεν· κατωφερὴς ὑπῆρξεν· κατῆλθεν, ἢ κατέρρευσεν ἐξ ὑψηλοτέρου τόπου. V. κατέβη βραδέως τῆς κλιτύος ἐχόμενος, κατῆλθεν, κατέπεσεν. Ἀπαρέμφ. 55, 10.

حدق

VII· κατῆλθεν, κατέβη. 123, 5. 156, 7. الأمير حيدر ابن الأمير موسى الشهابي — 210, 2. 221, 8. 222, 11.

حَدَقَ ι. ἐνεργ. حُدُوق περιεστοίχησεν, περιεκύκλωσέ τινα, μ. ب πρ. IV· εἰδέ τινα ἢ τι ἀσκαρδαμυκτὶ εἴτε κύκλω· περιέβαλεν, περιεστοίχησέ τινα, μ. ب πρ. Μετ. 117, 15. حَدِيقَة πλ. حَدَائِق κῆπος πλήρης δένδρων περιτετειχισμένος, ἢ ὑπὸ οἰκιῶν περιεστοιχισμένος.

حِدَّة δρ. ῥίζ. وحد.

حَذِرَ α. ἐφοβήθη, προὐφυλάξατο, διέφυγέ τι, μ. αἰτ. καὶ من πράγμ. εἴτε μ. أن. II. ἐκέλευσε προσέχειν καὶ φυλάττεσθαι· μ. διπλῆς αἰτ. 191, 1. — حَذَر ἐνεργ. προφύλαξις, πρόνοια, προσοχή. 1, 7 κτθν. — حِذْر ταὐτό. 10, 10.

حَذَا ου. ἐνεργ. حَذْو ἔκοψέ τι κατὰ τὸν κανόνα, ἔθηκέ τι πρᾶγμα ἐπί τινος ἑτέρου, ὅπως ἐκμετρήσῃ καὶ κατασκευάσῃ αὐτὸ ὅμοιον τῷ ὑποδείγματι, ἐποίησέ τι κατά τι πρότυπον ἢ σχέδιον, ὅπερ εἶχεν ὑπ' ὄψιν· ἐμιμήσατο, ἐποίησεν ὁ εἷς ὅ,τι καὶ ὁ ἕτερος. III. ἀπέναντι ἢ πλησίον τινὸς ὑπῆρξεν, ἢ εὑρέθη τι, καὶ ἀκριβῶς ἀνταπεκρίθη εἰς αὐτό, τ. ἔ. ἦν κατὰ πάντα καὶ ἄντικρυς ἀνάλογον αὐτῷ, 79, 16. Μετ. 85, 4. 164, ἔσχ. Ἀπαρέμφ. حَذَاء ἐπομ. γεν. ἀπέναντι, ἀντικρύ, بِحَذَاء ταὐτό. 79, 16.

حَرّ ι. ου. (حَرِرْتُ, بَحَرّ, حَرَرْتُ, بَحِرّ καὶ بَحُرّ) λευκοφαής, λευκαυγὴς ὑπῆρξεν, ἰδ. ἐπὶ τοῦ χρώματος τῆς καθαρᾶς φλογός·

حرث

ἐντεῦθεν, ἐφλέγμηνεν, ἔζεσεν, θερμὸς ἢ διάπυρος ἐγένετο· ἐνεργ. حَرّ θερμότης· μετ. حَارّ θηλ. ة, θερμός. — حُرّ πλ. حِرَار ἐλεύθερος, οὐχὶ δοῦλος, ἐξ ἐλευθέρων καὶ εὐγενῶν γεγονώς, γνήσιος, εὐγενής (ἀντίθ. عَبْد). — حَرّة γῆ ἢ χώρα πετρώδης. 82, 11. — حَرِير μέταξα. — حَرَارَة θερμότης (ἐντεῦθεν τὸ Τουρκβρ. Χαραρέτι, δίψα ἰσχυρὰ ἐξ ὑπερμέτρου καύσωνος προκαλουμένη).

حَرَبَ α. ἐνεργ. حَرْب ἀπεγύμνωσεν, ἐσύλησεν, ἐλήστευσεν. III. ἐνεργ. حِرَاب, مُحَارَبَة ἐπολέμησεν, ἢ ἠναντιώσατό τινι, ἀντεστρατεύσατο κατά τινος, μ. αἰτ. προσ. — بَنُو حَرْب πλ. حُرُوب πόλεμος. حَرْب φυλὴ Ὑεμενική. 86, 18 κ. ἑ. — مِحْرَاب πλ. مَحَارِيب ὑπερῷον, θάλαμος τοῦ βασιλέως, τὸ ἐπισημότερον μέρος τῆς αἰθούσης τὸ τῷ βασιλεῖ τιμῆς χάριν προσδιοριζόμενον. (مِحْرَاب دَاوُد ὑπερῷον τοῦ Δαβὶδ ἐπὶ τοῦ ὄρους Σιών. Ῥοβινσ. Παλ. σ. 400 κ. ἑ. ἑ.)· μέρος ἐν τῷ ναῷ τῶν Μωαμεθανῶν δεικνύον τὴν Κίβλαν (τὴν πρὸς τὴν Μέκκαν διεύθυνσιν). 96, 13. 150, 9. Ῥοβινσ. Ηαλ. 1. σελ. 401. σημ. 1.

حَرَثَ ι. ου. ἐνεργ. حَرْث ἤροσεν, ἐκαλλιέργησε τὴν γῆν, ἐφύτευσεν, ἔσπειρεν αὐτήν. — الحَارِث ὄν. ἰατροῦ τινος. 12, 13. — الحَارِث 47, 15 κ. ἑ. ἑ. الحَارِث بْن كَعْب الحَارِث بْن أَسَد الخَاسِبِي 3, 16. ἐστὶν ὁ

حرس

ἀποθ. τὸ 243 Ἐγ. (857 Χρ.) — الحَارِثُ أَبْنُ مِسْكِينٍ 155, 8. 13 κ. ἑ. ἑ. ἀποθ. 250 Ἐγ. (864 Χρ.). — الحَرِثُ بْنُ عَبْدِ العُزَّى ὁ σύζυγος τῆς Χαλιμᾶς τῆς τροφοῦ τοῦ Μωάμεθ. 174, 14. κ. ἑ. ἑ. (Περὶ τοῦ ἐπωνύμου أَبُو ذُؤَيْبٍ ὅρ. ذأب).

حَرَسَ ι. ἐνεργ. حِرَاسَةٌ ἔθηκέ τι ἐντὸς κιβωτίου φατνωτοῦ πρὸς διατήρησιν· ἐφύλαξεν, ἐπετήρησεν, ἐπηγρύπνησέ τινι πράγμ., ἐφρούρησεν αὐτό (συνών. حفظ). Παθ. 202, 15. — حَارِسٌ πλ. حُرَّاسٌ 118, 10. φύλαξ, φρουρός. — حَرَسُ πόλις τῆς Ἰνδίας. 70, 7.

حَرَشَ ι. ἐνεργ. حَرْشٌ ἔκνησεν, ἔξυσεν. II. ἐξετρέχυνεν, ἐσκλήρυνεν, ἐξηγρίωσεν· διήγειρεν, παρώξυνε κατ' ἀλλήλων (ἀνθρώπους ἢ κύνας), μ. بين 50, 10. παρώρμησεν, προέτρεψέ τινα εἴς τι, μ. αἰτ. προσ. καὶ على πράγμ. 188, 12.

حَرَصَ ι. ἐνεργ. حَرْصٌ ἔσχισε (τὸ δέρμα), συνέτριψε (τὴν κεφαλήν)· δριμύς, ὀξὺς ὑπῆρξεν· ἀπλήστως ἐπεθύμησεν, ὑπ' ἐπιθυμίας καὶ ἀπληστίας προήχθη, ἢ παρωρμήθη (εἴς τι), μ. على πράγμ. εἴτε أن. — حِرْصٌ ἀπληστία, ἐπιθυμία, μ. على πράγμ. — حَرِيصٌ ἄπληστος, ἀκόρεστος.

حَرَضَ ι. ου. ἐνεργ. حُرُوضٌ κατέσκληκεν, ἰσχνὸς ὡς σκελετὸς ἐγένετο (ὑπ' ἀσθενείας). II. παρώξυνεν, παρώρμησεν, (συνών. حَثَّ), μ. αἰτ. πρ. κ. على πράγμ.

حرم

حَرْفٌ τὸ ἄκρον παντὸς πράγματος, ἐσχατιά, κράσπεδον. 211, 9. πλ. حُرُوفٌ τὰ γράμματα τοῦ Ἀλφαβήτου. آخِرُ الحُرُوفِ τὸ ἔσχατον γράμμα τοῦ Ἀλφαβήτου, τ. ἑ. τὸ ي. 103, 7. حُرُوفُ الزِّيَادَةِ 41, 4. τὰ πρόσθετα καὶ ἐπείσακτα γράμματα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ῥιζικὰ καὶ ἀρχικά· πρβλ. Δὲ Σασὺ Γραμμ. I. σ. 30. §. 60.

حَرَقَ ι. ἐνεργ. حَرْقٌ ἐρρίνισεν· συντρίψας (τὰ πυρεῖα) πρὸς ἄλληλα ἀνέκαυσε πῦρ, ἐξέτριψε πῦρ· κατέκαυσεν, διὰ πυρὸς ἔκαυσεν, ὡλοκαύτωσέ (τινα), μ. αἰτ. πρ. Παθ. 104, 6. IV. ἐνέπρησεν, ἐπυρπόλησεν. Παθ. 190, 9. VIII. κατεκάη, κατεφλέγη, πυρὸς ἔργον ἐγένετο. 29, 1. — حَرِيقٌ πυρκαϊά, πῦρ, φλόξ. 5, 4.

حَرَكَ ου. ἐνεργ. حَرْكٌ ἠρνήσατο, οὐκ ἠθέλησεν ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλάμενα. II. ἐκίνησεν (ἀντίθ. سكّن), ψαύσας ἔθηκέ τι εἰς κίνησιν, μετετόπισεν· συνεκίνησεν, μ. αἰτ., ἔγραψεν, ἢ ἐσημείωσε τὸ φωνητικὸν σημεῖον (حَرَكَةٌ) ἐπὶ τοῦ συμφώνου· ἐνεργ. تَحْرِيكٌ 152, 9. V. ἐκινήθη, συνεκινήθη. 193, 13.

حَرَمَ ι. ἐνεργ. حَرْمٌ ἀπέταμέ τι εἰς τιμήν καὶ ἀπηγόρευσε τὴν κοινὴν χρῆσιν αὐτοῦ ὡς ἱεροῦ (ἀντίθ. أحلّ)· εἶρξεν, ἐκώλυσέ (τινα ἀπό τινος), μ. δοτ. αἰτ. حَرَمٌ ου. ἀπηγορευμένον, ἀθέμιτον ὑπῆρξέ (τινι) μ. αἰτ. πρ. εἴτε على. II. ἀπηγόρευσεν, οὐκ εἴασεν, ἐκώλυσεν, διεκήρυξέ τι ὡς ἀθέμιτον ἢ ὡς ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον, μ. αἰτ. Παθ. حُرِّمَ عَلَيْهِ النَّارُ τὸ πῦρ (τῆς Γεέννης) ἐκω-

حزم

τος, ἀθέμιτος, ἄνομος. πλ. مَحَارِمُ τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπηγορευμένα· ἐκεῖνοι, οἷς οὐκ ἐπιτρέπεται ὁ γάμος (διὰ συγγένειαν). 225, ἔσχ. (ἐντεῦθεν καὶ τὰ Τρβ. μεχρέμι καὶ μεχρεμές). — مُحَرَّمٌ κεκωλυμένος, μὴ ἐπιτετραμμένος. اَلْمُحَرَّمُ ὁ πρῶτος μὴν τοῦ Ἀραβικοῦ ἔτους (Μουχαρρέμ) — بَنُو حَرَامٍ 205, 9. φυλὴ Ἀράβων κατοικούντων ἐν Βασόρᾳ.

حَرَّانُ Χαρράν, πόλις τῆς Μεσοποταμίας. 170, 6. 11. — حَرُونٌ ὁ αἴφνης καὶ ἀμέσως ἀνακόπτων καὶ ἐπέχων τὸν δρόμον αὐτοῦ ἵππος, ὁ διὰ μιᾶς ἱστάμενος. 3, 4.

حَرِيٌّ πρόσφορος, ἁρμόδιος, καταλληλος, προσήκων. بِأَحْرَى أَنْ ἐπομ. ὑποτακτ. ὀρθόν, δίκαιον, προσῆκον ἦν· δυνατόν ἐστιν. 197, 10.

حِزْبٌ (παρὰ τὸ حَزَبَ συνέσφιγξεν, συνέδησεν), ὄχλος, ὁμὰς ἀνθρώπων· οἱ σύντροφοι καὶ ὁπαδοί τινος ὁμοφρονοῦντες καὶ ὁμογνωμονοῦντες αὐτῷ, τὸ Κόμμα. 221, 4. 12. 86, ἔσχ. صَارُوا حِزْبًا لَهُمْ ἐγένοντο κόμμα ἐκείνων, τ.ἔ. συνηνώθησαν μετ' ἐκείνων.

حَزَرَ ι. ου. ἐνεργ. حَزْرٌ κατεμέτρησεν, εἴκασε τὸ ποσὸν ἢ τὸ μέτρον πράγματός τινος. 86, 11.

حَزَمَ ι. ἐνεργ. حَزْمٌ ἔδησε διὰ σχοινίων δέματα ἐμπορευμάτων καὶ συνέσφιγξεν αὐτά. VII· ἔζωσεν ἑαυτόν (διά τινος πράγματος), μ. ب πράγμ. 220, 18. — حِزَامٌ ὁ ζωστὴρ τοῦ ὑποζυγίου. 25, 16. حُزْمَةٌ δέμα, δεσμίς (ξύλων). 28, 17.

حرم

λύθη τοῦ βλάψαι αὐτόν. 20, 17. Σεβαστὸν καὶ οἱονεὶ ἱερὸν ἀπέδειξεν, ἢ ἐποίησέ τι. VIII· διὰ τοῦ ἀξιώματος καὶ τῆς προστασίας (ἧς ἀπῆλαυεν), σεβαστὸς ἢ ἀξιοσέβαστος ἐγένετο· καὶ σέβας ἔσχε πρός τινα (ἀπολαύοντα προστασίας). Μετ. παθ. 110, ἔσχ. X. ἐνόμισέ τι ἀπηγορευμένον ἑαυτῷ, ὡς ἀθέμιτον ἀπεῖρξέ τι ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀπέσχετο αὐτοῦ. 228, 4. — حَرَمٌ πλ. أَحْرَامٌ ἀπηγορευμένον ἀθέμιτον, ἱερόν. اَلْحَرَمُ ὁ ἱερὸς φραγμὸς τῆς Μέκκας εἴτε ὁ περίβολος τοῦ ἐν Μέκκᾳ ναοῦ, ἡ ἐπικράτεια, δικαιοδοσία ἢ ἐξουσία αὐτοῦ. τὸ ἄδυτον, τὸ μέσον τῆς οἰκίας, ὁ γυναικών, ἡ γυναικωνῖτις (Τρβ. Χαρεμλίκι). 165, 3. — حَرَامٌ τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπηγορευμένον, τὸ ἀθέμιτον καὶ ἄρρητον (Τρβ. Χαράμι) (ἀντίθ. حلال)· πλ. حُرُمٌ σεβαστός, ἱερὸς καὶ προστατευτικός, πᾶν τὸ φυλάττον καὶ φυλακτέον, προστατεῦον καὶ προστατευτέον. اَلْأَشْهُرُ الْحُرُمُ 47, 14. (ἐν. اَلشَّهْرُ الْحَرَامُ 48, 1.) οἱ ἱεροὶ μῆνες, καθ' οὓς ἀπηγορεύετο ὁ πόλεμος, δηλ. ὁ Μουχαρρέμ, ὁ Ῥετζέπ, ὁ Ζουλκάδε καὶ ὁ Ζουλχιτζέ. — حُرْمَةٌ πᾶν ὅ,τι κωλύεται καὶ ἀπαγορεύεται, πᾶν ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον. 17, 12. πελατεία, προστασία· σέβας, εὐλάβεια. — حَرِمٌ κεκωλυμένος, ἀπηγορευμένος· πᾶν ὅ,τι ἱερὸν καὶ ὅπερ οὐ θέμις ψαῦσαι· ἐντεῦθεν αἱ γυναῖκες (αἱ εἴς τινα ἀνήκουσαι), αἱ σύζυγοι, (Τρβ. Χαρέμι)· ἡ γυναικωνῖτις. 48, 9. مَحْرُومٌ ὁ κωλυθεὶς εἰσελθεῖν που, ἢ ἀποτυχὼν τῶν ἐλπίδων, ὁ ἄπρακτος καὶ κεναῖς χεραὶν ἐπανελθών· δυστυχής, δεινοπαθῶν, (Τρβ. μαγρούμης). — مَحْرَمٌ θηλ. ὁ, ἄρρη-

حزن

حَزِنَ α. ἐθλίβη, ἔλυπήθη, δύσθυμος ὑπῆρξεν, μ. على εἴτε ل πράγμ. — حُزْن πλ. أَحْزَان λύπη, δυσθυμία, θλῖψις.

حَسَبَ ου. ἐνεργ. حِسَاب (Τρβ. χεσάπι) ἐξηκρίβωσε τὸ ποσόν, ἠρίθμησεν, ἐμέτρησεν, ὑπελογίσατο. حَسِبَ α. ι. ἐνόμισεν ἢ ἡγήσατό (τι τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον, εἴτε μετ' ἀμφιβολίας εἴτε καὶ μετὰ βεβαιότητος), μ. αἰτ. πράγμ. καὶ أَنْ ῥήμ. وَمَا أَحْسِبُكَ أَنْ تَقُومَ قَائِمًا οὐδὲ πιστεύω ὅτι σταθήσῃ ὀρθιος. 149, 4. III. ἀπήτησε τὸν ἀπολογισμὸν τῶν ἐξόδων, ἐπεθεώρησεν ἢ ἐτακτοποίησε τοὺς ἑαυτοῦ λογαριασμοὺς μετά τινος· μ. αἰτ. πρ. 113, 16. — حُسْبَان λογισμός, λογαριασμός· (على حَسْب ἐπομ. γεν. κατὰ λόγον, على حسب ظني κατ' ἐμὴν γνώμην)· τὸ ἀποχρῶν, τὸ ἀρκοῦν πρᾶγμα· προστάτης ἐπαρχῶν, ἐγγυητὴς ἀξιόχρεως· Οὐσ. ἐγγύησις, προστασία.

حَسَدَ ι. ου. ἐφθόνησέ (τινί τινος), μ. αἰτ. προσ. καὶ على πράγμ. εἴτε μ· δοτ. αἰτ. — حَسَد φθόνος. — حَسُود κοιν. γέν. (Γραμμ. §. 308, 1.). 7, 13. πλ. حُسُد φθονερός.

حَسَرَ ου. ἐνεργ. حُسُور ἀφεῖλε τὸν φλοιόν, ἀπεφλοίωσεν· ἀμετ. ἀφῃρέθη τὸ καλυμμα, ἀπεκαλύφθη, ἀπεγυμνώθη τι. VII. γεγυμνωμένος καὶ ἀποκεκαλυμμένος ἦν, انْحَسَرَ المَاء 55, 9. καταδύεται τὸ ὕδωρ. — حَاسِرَة 155, 7. ἡ μὴ φέρουσα καλύπτραν ἐπὶ τοῦ προσώπου, ἡ διὰ πέπλου μὴ κεκαλυμμένη (γυνή). — حَسِرَة στεναγμός (καὶ μάλιστα ὁ ἐκπίπτων ἐκ τῶν χειλέων τοῦ σφόδρα μὲν ἐπιθυμοῦντος πράγματός τινος, μίαν ὅμως οὐδεμίαν ἐλπίδα ἐπιτυχίας ἔχοντος)· 204, 6.

حُسَام ξίφος ὀξύ, ἡ τοῦ ξίφους ἀκμὴ ἢ ὁ ἀθήρ. — حُسَامُ الدِّينِ لَاحِقُ الْأَيْدَمِرِيُّ 166, 7. ἀποθ. 672 Ἑγ. (1273 Χρ.).

حَسَن ου. πυκνός, συμπαγής, καὶ ἐντεῦθεν καλός, ὡραῖος, κομψὸς ὑπῆρξεν. (συνών. جَمُلَ) II. ὡραῖον ἐποίησεν, ἢ ἐδημιούργησεν, ὡραῖον ἢ ἀγαθὸν ἀπεκάλεσεν, ἢ ἀνεκήρυξέ τι (κυρ. ἐπὶ Θεοῦ)· ἐνεργ. 44, 5. IV. οὕτω καλῶς ἔπραξέ τι, ὥστε προὐκάλεσεν, ἢ ἐπεσπάσατο τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἀγαθὸν ἐποίησεν, εὐηργέτησεν, (ἀντίθ. أَسَاءَ), μ. ب εἴτε الى πρ. εἰδήμων, ἔμπειρος, ἐντριβής (τινος), συγκεκροτημένος ἦν εἴς τι, μ. αἰτ. πράγμ. 5, 7. X. καλόν, ὡραῖον καὶ θαυμάσιον ἔκρινεν, ἢ ἡγήσατό τι, καὶ ἐπομ. ἐνέκρινεν, ἐπεδοκίμασεν αὐτό· 30, 18. 118, 16. Ἀπαρέμφ. ἐπίρρ. اسْتِحْسَانًا 212, 13. ὅπως φαίνεται καλόν, κατὰ τὸ δοκοῦν, κατ' ἀρέσκειαν. — مَحَاسِن πλ. حُسْن ὡραιότης, κάλλος. (συνών. جمال) — حَسَن θηλ. ة, ὡραῖος, κομψός, εὐπρεπής. Συγκρ. أَحْسَن. — حَسَنَة πλ. ἀκέρ. ἀγαθὸν ἔργον, εὐποιία, εὐεργεσία. — حَسِين πλ. حِسَان ὡραῖος. — حَسْنَاء (θηλ. ἄνευ ἀρσ.), ὡραία, καλή. 5, 15. — حُسْنَى

حسا

πᾶν τὸ ἠθικῶς καλόν, ἡ ἀγαθὴ πρᾶξις, ἡ εὐποιία, αἱ ἀρεταί. Δυϊκ. الحُسْنَيَانِ 133, 10. ἡ νίκη καὶ τὸ μαρτύριον (ὡς τὰ δύο λαμπρότατα πράγματα). — مَحَاسِنُ αἱ καλαὶ πράξεις ἢ ἰδιότητες, θέλγητρα, χάριτες, καλλοναί. — الحَسَنُ ὄν. ἀνδρός. 6, 19. 9, 1. 18. 12, 18. Κατά τινας ὁ Ἀβου Σαϊδ ελ-Βάσρι, ἀποθ. 110, Ἑγ. (728 Χρ.) Ἑρμηνευτής τις τοῦ Κορανίου. 187, 3. 8. 193, 10. 194, 5. 196, 6. 198, παραλ. أَبُو الحَسَنِ δρ. عليّ — الحَسَنِيُّونَ οἱ Χασανῖται, γένος τῶν πεδινῶν Ἀράβων. 86, 11. 18. 87, 12. — الحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ 97, 1. ἀποθ. 61 Ἑγ. (680 Χρ.). — حُسَيْنٌ بْنُ عُبَيْدٍ [?] أَبْنُ سَعن. 145, 16. — الحُسَيْنِيُّ الرَّسِّيُّ τοὐπίκλην Ἀβου-λ-Κάσιμ Ἀχμαδ, ἀποθ. 345 Ἑγ. (955 Χρ.).

حَسَا ου. ἐνεργ. حَسْوٌ ἠρέμα καὶ κατ' ὀλίγον ἢ ῥοφῶν ἔπιεν (ἐπὶ πτηνῶν). IV. ἔδωκε ῥοφῆσαι, (ὡς λ. χ. ζωμόν, ὃν οὔτε τρώγει τις οὔτε πίνει, ἀλλ' ἀπορροφᾷ). V. κατέπιεν, ἐρρόφησεν. 20, 14. VIII. ἐνεργ. اِحْتَسَا 203, 7. ταὐτό.

حَشِيشٌ πλ. حَشَائِشُ 106, 7. χόρτος καὶ ἰδ. ξηρός, χρησιμεῦον εἰς τροφὴν τῶν κτηνῶν (ἀντίθ. رُطْبٌ). — حُشَاشَةٌ ἡ τελευταία ἀναπνοή, αἱ τελευταῖαι στιγμαὶ τῆς ζωῆς (τοῦ ἀποθνήσκοντος ἀσθενοῦς ἢ τραυματίου). 205, 7.

حَشَدَ ι. ου. ἐνεργ. حَشْدٌ συνῆλθον, συνήχθησαν. 180, 12. 184, 12.

حصر

حَشَرَ ι. ου. συνήγαγεν, συνήθροισεν, (ἰδ. τὸ ἀνθρώπινον γένος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐσχάτης κρίσεως). Παθ. 193, 2. ὅθεν ἀνήγειρεν, ἀνέστησεν (ἐκ νεκρῶν). Παθ. 194, 7. — حَشْرٌ ἐνεργ. σύναξις, συνάθροισις· θάνατος. 193, 3. — مَحْشَرٌ ὁ τόπος (καὶ ὁ χρόνος) τοῦ συναθροισμοῦ καὶ τῆς συνελεύσεως μεγάλης ὁμάδος ἀνθρώπων. 209, 2.

حَشَمَةٌ οἱ περί τινα, ἰδ. ἀκολουθία, θεραπεία, οἱ ὑπηρέται τινός. 165, 1.

حَشًا πλ. أَحْشَاءٌ σπλάγχνα, περικάρδια, (πᾶν ἐσωτερικὸν μέρος τοῦ σώματος). — حَشْوٌ ὀνθύλευμα, γέμισμα, πᾶν ὅι' οὗ γεμίζεται στρῶμα ἢ προσκεφάλαιον, (οἷον ἄχυρα, τρίχες ἵππων, πτερά, βάμβαξ κτλ.), προσκεφάλαιον, ὑπαυχένιον. 207, 5.

حَشِيَ α. ἐνεργ. حَشًى ἐστοίβασεν, ἔσαξεν· ἀμετ. ἐπυκνώθη· ἐπνευστίασεν, δυσκόλως ἀνέπνευσεν, ἠσθμηνεν· ἀσθματικὸς ὑπῆρξεν. IV. προϋφυλάξατο, ἀπέφυγέ τι. ὠπισθοδρόμησεν, ἀπεμακρύνθη, ἀπέσχετό (τινος πράγματος), μ. αἰτ. πράγμ. ἢ من 219, 5. — حَاشِيَةٌ πλ. حَوَاشٍ οἰκιακοί, θεράποντες, ὑπηρέται, ὀπαδοί. 36, 15. 40, 15. — حَاشَاهُ ἀπέστω ἀπ' αὐτοῦ! μὴ γένοιτο! 208, 4.

حَصَرَ ου. ἐνεργ. حَصْرٌ στοιβάσας ἔκλεισεν, ἐπίεσεν, ἐστενοχώρησεν· περιεκύκλωσε καὶ ἐπολιόρκησε τὴν πόλιν, μ. αἰτ. 170, 11. ἔλαβεν, κατέλαβε τὸ πᾶν· κατέσχεν. Μετ. παθ. 130, 8. غَيْرُ مَحْصُورٍ μὴ περιωρισμένος, μ. فِي. 215, 10. III. ἐνεργ. حِصَارٌ πανταχόθεν ἀπέκλεισεν, ἐπολιόρκησεν. Μετ.

حضر

ἠρίθμησέ τι. مَا لَا يُحْصَى ἀναρίθμητος. 57, 1. 132, 11. πρβλ. 111, 2. — حُصَّى περιλ. 89, 15. χάλιξ, κόκκος. حَصَالْبَان 73, 11. θυμίαμα (Τρβ. ἀσιλμπέντι). حَصَاةُ الْمَثَانَةِ λίθος ἐν τῇ οὐροδόχῳ κύστει, λιθίασις. 76, 6.

حَضَّ ου. ἐνεργ. حَضٌّ παρώξυνεν, διήγειρέ τινα κατά τινος ἑτέρου, ἢ προέτρεψεν εἴς τι, μ. αἰτ. προσ. καὶ على πράγμ. (συνών. حثّ).

حَضَرَ ου. ἐνεργ. حُضُورٌ καὶ حَضِرَ α. ἐνεργ. حَضَارَةٌ παρὼν ὑπῆρξεν (ἀντίθ. غاب)· παρέστη, παρεγένετό τινι, μ. αἰτ. εἴτε ل πρ. حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ ὁ θάνατος ἔστη πλησίον αὐτοῦ, ἐπῆλθεν αὐτῷ. 178, 13. ἀφίκετο, προσῆλθε πρός τινα, μ. إلى πρ. IV. προσήγαγεν, παρόντα παρέστησέ τινα, αὐτὸν ἐλθεῖν, ἢ παρεῖναι παρήγγειλεν. أَحْضَرَ إِلَيْهِ طَعَامًا παρέθετο αὐτῷ τροφήν. 219, 8. 224, 7. — حَضَرٌ παρουσία. لَا فِي سَفَرٍ وَلَا فِي حَضَرٍ οὔτε ἐν στρατείᾳ οὔτε οἴκοι. 52, 4. — حَاضِرٌ παρών, ἕτοιμος, (ὁ ὑπὸ τὰς ὄψεις ἢ πρὸ τῶν χειρῶν κείμενος, καὶ οὗ ἡ ἀπόλαυσις ἄμεσος, ταχεῖα καὶ εὐχερής), πρόχειρος (Τρβ. χαζίρι). — حَضْرَةٌ παρουσία. بِحَضْرَتِهِ παρόντος ἢ ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτοῦ. 102, 13. 154, 16. ἡ βασιλικὴ μεγαλειότης, ὁ βασιλεύς· ἡ πόλις, ἐν ᾗ ἑδρεύει ὁ βασιλεύς, ἡ πρωτεύουσα. 102, 9. 121, 14. 122, 18. Ὡς ὅρος διαφόρων βαθμῶν ἢ χρειῶν τιμῆς ἐκφραστικός, ἡ λέξις ποικίλλει μὲν κατὰ

حصل

142, 14. — حِصَارٌ ὀχύρωμα, φρούριον (Τρβ. Ἰσάρι) (Συνών. قلعة). — حَصِيرٌ ψίαθος, κοιν. ψάθα (ἐκ καλάμων ἢ ἐκ σχοίνου) (Τρβ. χασίρι). — حَصَرَاتٌ τοῦτο τὸ ὄνομα καλοῦσιν οἱ Ἰνδοὶ τὰ ἑαυτῶν πράγματα τὰ ἐφ' ἁμάξης τιθέμενα. 70, 13. — مُحَاصَرَةٌ (ἐνεργ. III.) πολιορκία (Τρβ. μαχσερές).

حَصَلَ ου. ἐνεργ. حُصُولٌ προῆλθεν, ἐγένετο, ὑπῆρξεν, συνέβη. 40, 13. 55, 18. 111, 13. II. παρ(προ)ήγαγεν· ἐπέτυχεν (σκοποῦ ἢ ἐπιθυμίας)· ἐκτήσατο, ἐπορίσατο (φίλους ἢ ἀγαθά). — حَاصِلٌ συμβάν· ἀποτέλεσμα. الحاصِلَ (φρ. ἐπιρρ.) ὡς ἐν τύπῳ ἢ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἐν ἑνὶ λόγῳ. — مَحْصُولٌ προϊόν, (Τρβ. μαχσοῦλι). — حَوْصَلَةٌ ὁ στόμαχος τῶν πτηνῶν. 35, 13.

حَصُنَ ου. ἐνεργ. حَصَانَةٌ πανταχόθεν συνεσφιγμένος καὶ πυκνὸς τ. ἴ. ἰσχυρός, στερεὸς καὶ ὠχυρωμένος (ὑπὸ τῆς φύσεως ἢ τῆς τέχνης) ὑπῆρξεν (συνών. مَنُعَ) V. ὠχύρωσεν, περιεχαράκωσεν ἑαυτὸν ὀχυρώματι, συνέκλεισε καὶ συνεκράτησεν ἑαυτὸν ἐντὸς ὀχυρώματος. 141, 11. — حِصْنٌ πλ. حُصُونٌ τόπος ὀχυρός, ἀκρόπολις. حِصْنُ مَنْصُورٍ πόλις τῆς Συρίας. 99, 8. — حَصِينٌ θηλ. ـة, ὠχυρωμένος, στερεός· ἀσφαλής. Συγκρ. أَحْصَنُ 95, 10.

حَصِيَ α. ἐνεργ. حُصًا ἐνετύπωσεν, ἢ ἀφῆκεν ἴχνη ἢ σημεῖα ἐπί τινος πράγματος. IV.

حفظ

حِطِّينُ Χιττίν, πόλις τῆς Παλαιστίνης διάσημος διὰ τὴν πανωλεθρίαν ἣν ὑπέστησαν παρ' αὐτῇ οἱ σταυροφόροι, ἡττηθέντες κατὰ κράτος ὑπὸ τοῦ Σαλαχ-εδδίν. 170, 17. Wilken Σταυροφ. III. 2. σελ. 283 κ. ἑ. ἑ.

حِظَارٌ (ῥ. حظر ἀπέκλεισεν, ἀπροσπέλαστον, δυσεπίβατον ἐποίησεν), τοῖχος. φραγμός, περίβολος. 79, 17. — حَظِيرَةٌ τοῖχος περικλείων τόπον τινά. 19, 13. τόπος περίφραχτος, ἐν ᾧ μανδρεύονται πρόβατα (μάνδρα), ἢ κάμηλοι.

مَحْظِيَّةٌ πλ. مَحَاظِيُّ 57, 2. γυνὴ λίαν ἀγαπητή, εὐνοουμένη.

حَفَّ ι. ου. ἐνεργ. حُفُوفٌ συγκεχυμένος καὶ περιπεπλεγμένος ἦν (ἐπὶ ἀτημελήτου καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀκτενίστου κόμης). VIII. περι (συν) εκάλυψεν, περιέβαλεν, περιέζωσεν, μ. ب πράγμ. 96, 2. 99, 6.

حَفَرَ ι. ἐνεργ. حَفْرٌ ἔνυξεν, ἐκέντησεν· σκάπτων τὴν γῆν ἀνεζήτησέ τι· ὤρυξε φρέαρ ἢ τάφρον. 62, 17. Παθ. 121, 16. VIII. ταὐτό. 105, 6. حُفْرَةٌ πλ. حُفَرٌ 107, 15. ὤρυγμα, τάφρος μεγάλη· τάφος.

حَفْصٌ 195, 7. ὄν. ἀναγνώστου τινὸς τοῦ Κορανίου. Τὰ ἐν τῷ ἡμετέρῳ κειμένῳ ἀποσπάσματα τοῦ Κορανίου ἐλήφθησαν ἐκ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ.

حَفِظَ α. ἐνεργ. حِفْظٌ ἐφύλαξεν, διεφύλαξεν, προεφύλαξέ τινα ἢ τι ἀπό τινος κακοῦ ἢ κινδύνου, μ. αἰτ. πράγμ. Μετ. Παθ. 229, 15. ἐφυλάξατό τι, ἀπέσχετό τινος, μ. عن πράγμ. 8, 4. ἐξέμαθεν, ἀπεστήθισεν, τῇ μνήμῃ ἐφύλαξεν, ἢ διετήρησε (τὸ Κοράνιον). III. γενναίως ὑπερασπίζων (τινὰ) ἀπέκρουσε

حضن

τὴν σημασίαν, ἐμφαίνει ὅμως ἀείποτέ τι μεῖζον καὶ ὑψηλότερον τῆς (جناب)· οἷον: حضرة الملك ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ βασιλεύς. ــ الباشا ἡ Αὐτοῦ Ὑψηλότης ὁ ἡγεμών. ــ الوزير ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης ὁ πρωθυπουργός· ἐξοχότης, εὐγένεια· حَضْرَةٌ عَزِيزَنَا τίτλος τιμητικὸς ἢ φιλοφρονητικός: προσφιλέστατε, εὐγενέστατε. 214, 15. — حُضُورٌ παρουσία· εὐτυχία, εὐμάρεια, ἡσυχία, ἥτις καθίστησι τὸν βίον ἄφροντιν καὶ ἡδύν (Τρδ. χουζοῦρι). حَضْرَمَوْتُ Ἀδραμύττη, πόλις καὶ ἐπαρχία τῆς Νοτ. Ἀραβίας. 76, 13. 78, 11. 89, 19. — الحَضْرَمِيُّ (ἐθνικ.) ὄν. ἀνδρός. 155, 9.

حَضَنَ ου. ἐνεργ. حَضْنٌ ὑπέθαλψε (τὰ ὠά), ἐπώασεν (ἡ ὄρνις)· εἰς τὰς ἀγκάλας ἔλαβε καὶ περιεπτύξατο, ἐνηγκαλίσατο. 174, 17. 177, 4.

حَطَّ ου. ἐνεργ. حَطٌّ ἐξ ὑψηλοτέρου εἰς χαμηλότερον τόπον κατεβίβασε καὶ κατέθηκέ τι. 9, 12. ἀμετ. κατέβη, κατέπτη (τὸ πτηνόν)· ἔπεσον (αἱ τιμαὶ τῶν ἐμπορευμάτων). VII. κατηνέχθη, κατέπεσεν, κατέβη, κατῆλθεν. 61, 12. انحطّ أمرهم ἠλαττώθησαν, ἐφθάρησαν τὰ πράγματα αὐτῶν, τ. ἑ. παρήκμασαν, ἐξέπεσον (αὐτοί). 215, 16.

حَطَبَ ι. ἐνεργ. حَطْبٌ ἔκοψεν, περιέταμεν· ξύλα συνέλεξεν, ἐξυλεύσατο. VIII. ταὐτό. — حَطَبٌ πλ. أَحْطَابٌ ξύλα καύσιμα, ἢ δι' ὧν ἀνάπτεται πῦρ. — حَطَّابٌ ὁ ξυλοκόπος καὶ ὁ καυσίμων ξύλων πωλητής.

حَطَرَ ι. ἐνεργ. حَطْرٌ ἔθραυσεν, συνέτριψεν, μ. αἰτ. πράγμ.

حفل

(τὸν κατ' αὐτοῦ ἐπιτιθέμενον), ἔσωσεν, ἐφύλαξέ (τινα) μ. على πρ. ἐπιμελῶς καὶ μετὰ προσοχῆς παρετήρησεν, ἐξετέλεσεν, μ. على πράγμ. VIII· ἐτήρησεν, ἐφύλαξεν, μ. ب πράγμ. 178, 8. X. ἐφύλαξεν, ἐφρούρησε (τὴν πόλιν). Μετ. 166, 16. 167, 1. — ἐνεργ. حِفْظٌ φυλακή, διατήρησις, προφύλαξις (Τρβ. χῆφζι). — حَافِظٌ πλ. حُفَّاظٌ ὁ ἐπιτετραμμένος τι εἰς φύλαξιν, ἐπιτηρητής, φύλαξ. حُفَّاظُ الدِّيوَانِ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν, οἱ ἐν ἀξιώμασι πολιτικοῖς, οἱ ὑπάλληλοι τῆς κυβερνήσεως, οἱ ἡγεμόνες. 113, 6. ὁ διὰ μνήμης ἔχων, ὁ ἀπὸ στόματος δυνάμενος εἰπεῖν τὸ Κοράνιον, τίτλος τιμητικός. 157, 18. 169, 8.

حَفَلَ ι. ἐνεργ. حَفْلٌ ἥστραψεν, ἔλαμψεν· ἐντεῦθεν ἠχτινοβόλησεν (ὁ οὐρανὸς) καὶ ἀφθόνως ἔβρεξεν· συνελέγη, εἰσέρρευσεν, ἐπλημμύρησεν, ἄφθονον ὑπῆρξε (τὸ γάλα, τὸ ὕδωρ, οἱ ἄνθρωποι κτλ.). VIII· μεγάλην ἐπιμέλειαν κατέβαλεν εἴς τι, πᾶσαν συνεισήνεγκε σπουδὴν εἰς τὸ διαπράξασθαί τι, μ. في πράγμ., 111, 1.

حَفَا ου. ἐνεργ. حَفْوٌ ἐποίησέ τινα σεβαστόν, ἀξιοσέβαστον· ἔδωκέ τινι δῶρα, καὶ τοὐναντ. ἀπέπεμψέ τινα ἄνευ δώρων. VIII· μετὰ μεγάλης τιμῆς ὑπεδέξατο, ἐφιλοξένησεν. 83, 14.

حَقَّ ι. ου. ἦλθε πρός τινα· ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον ἦ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ ὑπῆρξεν, πάντως, ὄντως συνέβη τι· ἄξιον καὶ καταλλήλον ὑπῆρξέ τινί τι, δίκαιον ὑπῆρξεν, μ. ل πρ. 226, 7. IV· τὸ ὀρθόν, τὸ δίκαιον ἐποίησεν. Μετ. 64, 12, X. ἠξιώθη τινὸς πράγματος διά τι ἢ ἕνεκά τινος ἑτέρου, μ. αἰτ. καὶ ب. 26, 3. Μετ. μ. ل. 27, 6. ἀναγκαῖον, ἄξιον ἔκρινεν, μ. αἰτ. πράγμ. —

حك

حَقٌّ πλ. حُقُوقٌ Οὐσιαστ. δίκαιον, προνόμιον, δικαίωμα (Τρβ. χάκι· καθῆκον, πρᾶγμα δόκιμον, καλὸν καὶ ἔχον ὡς δεῖ. δικαιοσύνη· ἀλήθεια (ἀντίθ. باطل)· ἡ Ἰσλαμικὴ θρησκεία· τὸ Κοράνιον· الحقّ ἡ (ἀπόλυτος) ἀλήθεια, δηλ. ὁ Θεός· حقّ تعالى ὁ Θεὸς ὁ ὕψιστος· حُقُوقُ ٱلْقَلْعَةِ κτήματα τῆς ἀκροπόλεως Καχιρίνης προνομιοῦχα. 165, 15. 16. Ἐπίθ. δίκαιος, ἀγαθός, ἀληθής, ἄξιος. — حَقِيقٌ ἄξιος, ἁρμόδιος, ἐπιτήδειος, κατάλληλος, μ. ب πράγμ. εἴτε بِأَنْ ῥήμ. 27, 8. — حَقِيقَةٌ πλ. حَقَائِقُ ἀλήθεια.

حِقْبَةٌ ἔτος, ἐνιαυτός· διάστημα χρόνου μακρόν, ἄπειρον. πρβλ. 17, 2 κ. ἑ.

حَفَرَ ι. ἐνεργ. حَفَارَةٌ ἔξεσεν, ξέων ἐλέπτυνέ τι εἰς τὸ μὴ περαιτέρω· καὶ μεταφ. κατεφρόνησεν. VIII· ἐνόμισέ τι καταφρονητέον, μ. αἰτ. πράγμ. Μετ. Παθ. مُحْتَقَرٌ 48, 3. — حَقِيرٌ εὐτελής, ἀγενής.

حِقْفٌ πλ. أَحْقَافٌ ἄμμος, μεγάλη ἄμμου ἀφθονία. ٱلْأَحْقَافُ μέρος τῆς ἀμμώδους χώρας Ἀσσίχρ. 89, ἔσχ.

حَقْوٌ τὸ μέρος τοῦ σώματος τὸ κάτωθεν τῆς πλευρᾶς, ἡ ὀσφύς (συν. كتف)· ζώνη (συν. ازار), δι' ἧς περιζωννύουσι τὴν ὀσφύν. 76, 2.

حَكَّ ου. ἐνεργ. حَكٌّ ἔψηξεν, ἔτριψεν, ἔξεσεν. Παθ. 89, 13. 104, 15. — حَكَّاكٌ ὁ πολυτίμων λίθων λεαντὴρ ἢ στιλβωτής. 104, 14.

حكم

حَكَمَ ου. ἐνεργ. حُكْمٌ δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἔσχεν καὶ ἤσκησεν ἐπὶ ἄλλων (ὡς ἄρχων), ἦρξεν, ἐδέσποσεν αὐτῶν· κρίσιν ἢ ἀπόφασιν ἐξήνεγκε κατά τινος, μ. على προσ. καὶ ب πράγμ., ὑπέρ τινος, μ. ل προσ., ἐκρινεν, ἐδίκασε τὰς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων διαφοράς, μ. بين. Μετ. 129, 14. 201, 4. Συγκρ. أَحْكَمَ III. ἐκλήτευσεν, ἐκάλεσέ τινα ἐνώπιον δικαστοῦ ἢ ἄρχοντος, ἐνεργ. الْمُحَاكَمَةُ بِالسَّيْفِ ἡ διὰ τοῦ ξίφους κρίσις (δηλ. διὰ μονομαχίας ἢ πολέμου). 135, 1. VI. ἦλθον δμοῦ ἐπὶ τὸν δικαστήν, ἀντενεκάλεσαν ἀλλήλους. 23, 4. 30, 5. — حُكْمٌ πλ. أَحْكَامٌ κρίσις, ἀπόφασις, γνώμη· ἐξουσία· σοφία, ἐπιστήμη· λόγος, αἰτία· فِي حَاكِمٌ, بِحُكْمِ, لِحُكْمِ διά, ἕνεκα. — πλ. حُكَّامٌ δικαστής, ἡγεμών, ἀρχηγός, δεσπότης, (διοικητὴς 210 κ. ἑ. ἑ.). الْحَاكِمُ الْعَامُّ γενικὸς ἢ ἀνώτερος διοικητής, κριτής. 212, 15. — حِكْمَةٌ πλ. حِكَمٌ σοφία (εἴτε ἄπειρος, ἡ τοῦ Θεοῦ, εἴτε πεπερασμένη ἡ τοῦ ἀνθρώπου)· γνῶσις, ἐπιστήμη. 9, 15. καὶ ἰδίως μεταγεν. ἡ ἰατρική· τέχνη ἄκρα, τεχνιτεία. 61, 11. 64, 13. (Τρδ. χικμέτι, θαῦμα). — حَكِيمٌ πλ. حُكَمَاءُ εὐπαίδευτος, σοφός καὶ μάλιστα τὰς φυσικὰς καὶ ἀκριβεῖς ἐπιστήμας· ἰατρός (Τρβρ. χεκίμης). — حُكُومَةٌ κρίσις, ἀπόφασις· δύναμις, ἀξίωμα ἐξουσία, ἀρχή (Τρδ. χακιουμέτι). دَارُ الْحُكُومَةِ τὸ βασιλικὸν παλάτιον. 42, 1. — مُحْكَمٌ στερεός, ἔμπεδος· σαφὴς καὶ εὐσύνοπτος ἢ θετικός. مُحْكَمُ الصِّنَاعَةِ τεχνηέντως ἐξειργασμένος, ἐπιτετηδευμένος, λεπτουργής. 58, 9. — مَحْكَمَةٌ δικαστήριον (Τρβρ. μεχκεμέ). سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ Κεφάλαιον κύριον, ἀσφαλές. *)

*) Οὕτω καλεῖται τὸ κεφάλαιον τοῦ Κορανίου τὸ περιέχον ῥητὰ آيَاتٌ κύρια مُحْكَمَاتٌ τ. ἑ. μὴ ἀκυρωθέντα ὑπ' ἄλλων ῥητῶν κατόπιν ἀποκαλυφθέντων, καὶ ἀντιδιαστελλόμενα, ἔνθεν μὲν πρὸς τὰ مَنْسُوخَةٌ δηλ. τὰ ἀνακληθέντα καὶ ἀκυρωθέντα, (καὶ τὰ ὁποῖα ὑποδιαιροῦνται: 1) εἰς τὰ μόνον κατὰ τὸ γράμμα, 2) εἰς τὰ μόνον κατὰ τὸ πνεῦμα, καὶ 3) εἰς τὰ κατ' ἀμφότερα ἀκυρωθέντα καὶ τελείως καταργηθέντα)· ἔνθεν δὲ πρὸς τὰ نَاسِخَةٌ τ. ἑ. τὰ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἀποκαλυφθέντα, ὅπως καταργήσωσι τὸ ἀμέσως προειρημένα, καὶ ἀντικατασταθῶσιν ἀντ' αὐτῶν. (Ὅρ. Κορ. Σουρ. II. στίχ. 100, 101. καὶ ἑρμηνείαν εἰς τὴν αὐτὴν περικοπὴν ὑπὸ Ἐλ-Βεδάουι). Καὶ πάλιν. Οἱ χαριέστεροι τῶν Μωαμεθανῶν ὑπομνηματιστῶν, ὧν πρωτοστατεῖ ὁ πολὺς Ζαμάχσαρι, ἐπόμενοι τῇ ῥητῇ ἐν Κεφ. III. στίχ. 5 ὁδηγίᾳ τοῦ Κορανίου, διαιροῦσιν ὡς πρὸς τὴν ἑρμηνείαν τὰ περιεχόμενα αὐτοῦ: εἰς χωρία κατὰ γράμμα, καὶ εἰς χωρία μετκφορικῶς ἐκληπτέα. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα, θετικὰς ἢ ἀντιθετικὰς ἐντολάς, Προφητῶν διηγήσεις καὶ εἴτι τοιοῦτον περιλαμβάνοντα, καὶ τὸ οὐσιῶδες μέρος ἢ (κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ πρωτοτύπου) τὴν μητέρα τοῦ Κορανίου ἀποτελοῦντα, ἅτε δὴ ἁπλούστατα καὶ οὐδὲν πέραν τῶν λεγομένων σημαίνοντα, καὶ ἑπομένως αὐθερμήνευτα, σαφῆ καὶ εὐκατάληπτα.

حل

κατῆλθεν, ἔστη, κατέλυσεν, ἢ κατήχθη παρά τινι, ἀνεπαύσατο ἔν τινι τόπῳ ἢ σταθμῷ, μ. ب εἴτε فِي εἴτε αἰτ. τόπ. ἀπροσδοκήτως, συνέπεσεν, ἐπῆλθεν, ἢ συνέβη τινί τι, 32 1. 2) ι. ἐξῆν, νόμιμον, θεμιτὸν ὑπῆρξεν, ἐπετράπη. II. ἐνεργ. تَحْلِيلٌ ἔλυσεν, ἀνέλυσεν· κατέλυσεν, κατήργησεν· νόμιμον ἐποίησεν, ἀπεφήνατο καὶ ἀνεκήρυξέ τι, ἐπέτρεψεν. 226, ἔσχ. IV· νόμιμον ἐποίησεν, συνεχώρησεν, ἢ ἐπέτρεψέ τινί τι, μ. αἰτ. καὶ ل πρ. 131, 13. VII· ἐλύθη (ὁ δεσμός, ὁ κόμβος κτλ.). 53, 16. X. θεμιτὸν ἢ ἐπιτετραμμένον ἐνόμισέ τι. θεμιτὸν ἐποίησέ τινί τι, θεμιτὸν εἶναι ἠξίωσεν· ᾔτησέ τινα θεμιτὸν ἀνακηρύξαι τι· ἐβεβήλωσεν, παρεβίασε, παρέβη τι ἱερόν. 48, 1. — حِلٌّ πρᾶγμα θεμιτὸν καὶ ἐπιτετραμμένον, πρᾶγμα μὴ ἱερὸν καὶ τοῦ ὁποίου ἡ χρῆσίς ἐστι κοινὴ καὶ τοῖς πᾶσιν ἐπιτετραμμένη (ἀντίθ. حَرَمٌ). 81, 11. ---- حَلَالٌ πρᾶγμα θεμιτόν, τοῦ ὁποίου ἡ χρῆσίς

حكى

πρβλ. 198, ἔσχ. كِتَابُ الْحِكَمِ 152, 9. βιβλίον τοῦ ὁποίου ἡ πλήρης ἐπιγραφὴ ἔχει: الْحِكَمُ وَالْخَيْطُ الْأَعْظَمُ فِي اللُّغَةِ «βιβλίον ἀσφαλὲς καὶ ὠκεανὸς μέγιστος περὶ λεξικολογίας» ὑπὸ Ἀβου-'λ-χάσαν 'Αλι δεν 'Ισμαὶλ τὸ ἐπών. الْحَكَمُ بْنُ — . سود ὄρ. ابن سِيدَهْ عَمْرِو بْنِ وَهْبٍ 180, 11. 181, 5. 184, 12.— الْحَكَمُ بْنُ أَبِي عَاصٍ 183, 3.

حَكَى ι. ἐνεργ. حِكَايَةٌ 1) εἶπεν, διηγήσατο (συμβὰν ἢ παράδοσιν), μ. αἰτ. πράγμ. εἴτε أَنْ. Παθ. حُكِيَ ᾄδεται, λέγεται, λόγος ἔχει. 2) ἐζήλωσεν, ἐμιμήσατό τινος (τοὺς λόγους ἢ τὰς πράξεις), ὅμοιος ὑπῆρξέ τινι, μ. αἰτ. προσ. 88, 10.

حَلَّ ου. ἐνεργ. ἔλυσε (δεσμόν, πρόβλημα, αἴνιγμα κτλ.)· ι. ου. ἐνεργ. حَلَّ 1)

καὶ μὴ ὑποκείμενα εἰς τὰς μεταβολὰς τὰς ἐκ διαφόρων ἑρμηνειῶν ἀναγκαίως προκαλουμένας, ὀνομάζονται آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ σαφῆ, ἀσφαλῆ, βάσιμα. Τὰ δ' ἕτερα, περὶ θεωρητικῶν ἀληθειῶν, ἢ τῶν διαφόρων ἰδιοτήτων τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν τοιούτων πραγματευόμενα, καὶ οὐ μόνον ὡς ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ, παραβολικοῦ καὶ αἰνιγματώδους ὕφους, καὶ τῆς κατὰ συνέπειαν φυσικῆς αὐτῶν ἐλαστικότητος, πλείονας τῆς μιᾶς καὶ ταύτας ἀντιφωνούσας πρὸς ἀλλήλας ἑρμηνείας ἐπιδεχόμενα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκ τοῦ παρίσου, ἰσοκώλου καὶ ὁμοιοτελεύτου τῶν προτάσεων, καὶ ἰδίᾳ τοῦ παρήχου τῶν λέξεων τῶν ταὐτὰ μὲν ὑπηχουσῶν, ἄλλα δὲ σημαινουσῶν, πολλὰς καὶ διαφόρους ἐναλλαγὰς καὶ μεταβολὰς ὑπερχόμενα, καὶ εἰς πολυμερῆ σχίσματα τὸ ἐνδόσιμον παρεχόμενα, καλοῦνται آيَاتٌ مُتَشَابِهَاتٌ ἀσαφῆ, ἀνταλλασόμενα, ἀβέβαια. Ἐπίσης δὲ مُتَشَابِهَاتٌ καλοῦνται καὶ αἱ ἐξ ἑνὸς ἢ καὶ πλειόνων γραμμάτων συγκείμεναι ἐκεῖναι λέξεις, αἱ τῶν εἴκοσι καὶ ἐννέα κεφαλαίων τοῦ Κορανίου εἰσαγωγικαί, τῶν ὁποίων καὶ ἡ ἑρμηνεία δυσερμήνευτος καὶ ἡ σημασία ἀκατάληπτος· οἷα λ. χ. ἡ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ II. καὶ τεσσάρων ἄλλων κεφαλαίων ἀπαντῶσα λέξις الٓمٓ, ἡ συνισταμένη ἐκ τῶν γραμμάτων ا ل م καὶ ἀναγινωσκομένη Ἀ λ ἐ φ Λ ὰ μ Μ ί μ. Σ. Μ.

حمد

حَلَا ου. ἐνεργ. حُلْوَانٌ καὶ حَلِيَ α. ἐνεργ. حَلَاوَةٌ γλυκύς, νόστιμος, εὐάρεστος (τὴν γεῦσιν) ὑπῆρξεν. — حُلْوٌ θηλ. ة, ἡδύς, γλυκύς. 164, 1. — حَلْوَى πρᾶγμα γλυκύ, ἔδεσμα κατασκευαζόμενον ἐκ βουτύρου, σεμιδάλεως ἢ ἀλεύρου καὶ μέλιτος ἢ ζακχάρεως, γλύκασμα (Τρϐ. χαλϐάς). — حُلْوَةُ πόλις τῆς Αἰγύπτου. 141, 13.

حَلِيَ α. ἐκαλλωπίσθη, ἐστολίσθη διὰ κοσμημάτων (ἡ γυνή). II. διὰ περιδεραίων ἢ κοσμημάτων ἐκαλλώπισεν, ἐκάλλυνεν. μ. αἰτ. προσ. 69, 13. — حُلِيٌّ πλ. حُلِيٌّ 226, 2. κόσμος, κάλλυντρον (στολίδι), περιδέραιον.

حَمَامٌ περιστερά. سُوقُ الحَمَامِ 127, 12. ἡ ἀγορὰ τῶν περιστερῶν. — حَمِيرٌ ὕδωρ θερμὸν καὶ ζέον. 193, 9. — حَمَّامٌ ἀρσ., πλ. حَمَّامَاتٌ λουτρόν, βαλανεῖον (Τρϐ. χαμάμι). — حَمَّامِيٌّ βαλανεύς. حَمِيمَةٌ πλ. حَمَائِمُ ὕδωρ θερμόν· θέρμαι, θερμὰ λουτρά (κυρ. τὰ αὐτοφυῆ). 157, 6.

حَمِدَ α. ἐπῄνεσεν, ἐδόξασεν, ἐξύμνησεν· χάριτας ὡμολόγησεν ἢ ἀπέδωκεν, εὐχαρίστησεν. IV. ἄξιον ἐπαίνου ἐνέκρινέ τινα, ἐπεδοκίμασεν αὐτοῦ τὸν τρόπον τοῦ πράττειν καὶ συλλογίζεσθαι, μ. αἰτ. προσ. 11, 5. — حَمْدٌ ἔπαινος, ἐγκώμιον. اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ αἶνος εἴη τῷ Θεῷ, δόξα σοι ὁ Θεός. 21, 17. 145, 4. بِحَمْدِ اللّٰهِ σὺν τῷ ἐπαίνῳ τοῦ Θεοῦ, αἰνετὸς ὁ Θεός, χάριτι θείᾳ. 22, 17. 131, 9. — أَحْمَدُ ὄν. κύρ. ἀνδρῶν. 19,

حلب

ἐστι νόμιμος καὶ ἐλευθέρα, πᾶσα πρᾶξις οὐδεμίαν συνεπαγομένη ἐνοχὴν ἢ τιμωρίαν (Τρϐ. χελάλι) 131, 13. 156, 12. — مَحَلٌّ τόπος ἔνθα τις διατρίϐει· σταθμός, κατάλυμα· συνοικία (Τρϐ. μαχαλάς). مَحَلُّ الوِلَايَةِ ἕδρα τῆς κυϐερνήσεως. 61, 3. — مَحْلُولٌ λελυμένος· παρημελημένος (Τρϐ. μαχλούλης).

حَلَبُ Χαλέπιον, Χαλυϐών, Βέρροια, πόλις ἐπισημοτάτη τῆς Συρίας. 98, 3. 167, 3. 168, 13. 170, 5. 8. — حَلَبِيٌّ ὁ εἰς ταύτην ἀνήκων τὴν πόλιν, ὁ κάτοικος αὐτῆς· πληθ. 168, ἔσχ.

حَلَفَ ι. ὤμοσεν, ἐπεμαρτύρατο, ἐπεκαλέσατο τὸν Θεόν (μάρτυρα)· وَالَّذِي يُحْلَفُ بِهِ 130, 7. «πρὸς τοῦ καθ' οὗ ὁ ὅρκος» τ. ἔ. πρὸς Θεοῦ! — حِلْفٌ συνθήκη ἔνορκος, συμμαχία. πλ. أَحْلَافٌ ἔνσπονδοι, ὁμόσπονδοι. 180, 11. 181, 13. 184, 12.

حَلَقَ ι. ἐνεργ. حَلْقٌ ἐξύρησε (τὴν κεφαλήν)· ἔκειρεν, ἀπέκειρε (τὰς αἶγας· ἐπὶ προϐάτων جَزَّ). II. κύκλον ἔγραψε κατὰ γῆς καὶ ἐνέθηκέ τινα εἰς αὐτόν, κύκλον περιέγραψε περί τινα, μ. على πρ. 69, 11. — حَلْقٌ λάρυγξ, φάρυγξ. — حَلْقَةٌ δακτύλιος, κρίκος, ἐπίσπαστρον (κρικέλλα) (Τρϐ. χαλκάς).

حَلُمَ ου. ἐνεργ. حِلْمٌ ἤπιος, μακρόθυμος, ὑπομονητικὸς ὑπῆρξεν. 184, 8. — حِلْمٌ ἠπιότης μακροθυμία, χειροήθεια. — حُلُمٌ ἥϐη, ἡ ἡϐικὴ ἡλικία. 137, 15. ἐνύπνιον, ὄνειρον. — حَلِيمَةُ Χαλιμά, ἡ τοῦ Μωάμεθ τροφός. 173, 10. 14. 174, 12. 176, 11.

حمد

9. — أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمٍ الْأُسْوَانِيُّ 54, 6. Ἀβδάλλαχ ben Ἀχμεδ ben Σολαΐμ, συγγραφεὺς τῆς βίβλου: أَخْبَارُ النُّوبَةِ «Ἱστορία τῆς Νουβίας». — أَحْمَدُ بْنُ طُولُونَ ὁ πρῶτος θεμελιωτὴς τῆς δυναστείας τῶν Τουλουνιδῶν ἐν Αἰγύπτῳ, ἀποθ. 270 Ἑγ. (884 Χρ.). 58, 9. 153, 2. 16. 156, 16. Herbelot. IV. σ. 247–268. — مُحَمَّدٌ ὄν. κύρ. ἀνδρῶν. 19, 8. — Μωάμεθ, ὁ κατὰ Μουσουλμάνους προφήτης καὶ ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ. — مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْجَزَرِيُّ 57, 10. — مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الْأَنْدَلُسِيُّ 7, 5. ἀποθ. 634 Ἑγ. (1236–7 Χρ.). — مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا 157, 5. — مُحَمَّدُ بْنُ سَعْدَ الْجَوَانِيُّ 12, 11. ὁ περίφημος ἰατρὸς Ἀρ. Ῥάζι, ἀποθ. 311 Ἑγ. (923 Χρ.). Herbelot III. σ. 765 κ. ἑ. — مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الْهَاشِمِيُّ 145, 10. — مُحَمَّدُ بْنُ سُوقَةَ 5, 11. — مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ 4, 14. ἀποθ. 110 Ἑγ. (728 Χρ.). — مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحٍ 176, 17. — مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللهِ 176, 16. — مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبِي طَالِبٍ 86, 9. — وَاقِدُ الْأَسْلَمِيُّ ἱστορικὸς ἐμβριθέστατος, ἀποθ. 207 ἢ 209 Ἑγ. (822–24 Χρ.). 173, 7. καὶ πλέον ἢ ἅπαξ ἐφεξῆς· ἴσως καὶ ἐν σελ. 182, 16. 183, 16. — مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ الْقَرْمَطِيُّ 89, 11. — مُحَمَّدُ بْنُ قَلَاوُونَ 165, 8. الصَّالِحِيُّ 90, 14.

حمق

Σουλτάνος τις τῆς δυναστείας τῶν Μαμλούκων. — مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ 188, 15. 191, 2. 199, 8. — مُحَمَّدُ بْنُ الْمَلِكِ الْعَادِلِ τοὐπίκλην الْمَلِكُ الْكَامِلُ υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Σαλάχ-εδδίν, ἀποθ. 635 Ἑγ. (947 Χρ.). 160, 18. — مَحْمُودُ بْنُ سُبُكْتِكِينَ πρῶτος Σουλτάνος τῆς δυναστείας τῶν Γαζναβιδῶν, ἀποθ. 421 Ἑγ. (1030 Χρ.). Herbelot. III. σ. 241 κ. ἑ. ἑ. — اَلْأُسْطَا مَحْمُودُ الْوَدِيُّ 105, 5.

حِمَارٌ πλ. حَمِيرٌ ὄνος. حِمَارُ وَحْشٍ 36, 4. 6. ὄναγρος. — حُمْرٌ καὶ حُمُرٌ πίσσα Ἰουδαϊκή, ἄσφαλτος. 101, 8. — حُمْرَةٌ ἐρυθρότης. — أَحْمَرُ θηλ. حَمْرَاءُ πλ. حُمْرٌ ἐρυθροῦς, κόκκινος, ὑπέρυθρος. — حِمْيَرُ Χιμιαρῖται, ἀρχαῖον Ἀραβικὸν γένος. 91, 1. 189, 10.

حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ 173, 10. 174, 8.

حِمْصُ (τὰ νῦν حُمْصُ) Ἔμεσσα, πόλις γνωστὴ τῆς Συρίας μεταξὺ τῶν πόλεων Χαμᾶς καὶ Δαμασκοῦ. 77, 5. 92, 7. 97, 11. 168, 13. — حِمَّصُ περιληπτ. ἐρέβινθος.

حَمِقَ α. μωρός, ἠλίθιος, ἀναίσθητος, στέλεχος ὑπῆρξεν. — حُمْقٌ ἐνεργ. εὐήθεια, ἄνοια, παραφροσύνη. — أَحْمَقُ πλ. حَمْقَاءُ θηλ. حُمَاقَى, حَمْقَى, حِمَاقٌ φρενοβλαβής, μωρός, εὐήθης (Τρδ. ἀχμάκης).

حاز

حِنْطَة σῖτος.

حَنْظَل περιλ., ἐν. ة, κολοκυνθὶς ἡ ἀγρία (πικροκολοκυθιά)-

أَحْنَى συγκριτ. προθυμότερος καὶ εὐνούστερος. 7, 3·

حُوت περιλ. κῆτος, ἰχθύς. 107, 9.

حَاجَ ου. ἐνεργ. حَوْج χρείαν ἢ ἔνδειαν ἔσχεν, ἐδεήθη τινὸς πράγμ. ἢ προσ., μ. إلى πράγμ. ἢ προσ., ἀνάγκη (ἀναγκαῖον) ἦν ποιῆσαί τι, μ. أن ῥήμ. VIII· ἀναγκαῖον ἦν τινί τι, ἠπόρησεν ἢ ἐνδεῶς ἔσχε τινός, ἔλιπέ τινά τι, μ. إلى πράγμ. Μετ. 9, 16. 118, 18. — حَاجَة ἀνάγκη, ἔνδεια, ἀπορία. 13, 14. 194, 12. ἀνάγκη φυσική. 228, 2. ἐν γέν. πρᾶγμα, ἔργον, ὑπόθεσις, ἐργολαβία, 13, 16. 17, 18. 50, 9. 220, 1. πλ. حَوَائِج τὰ χρειώδη, τὰ ἀναγκαῖα, (οἷον ἔπιπλα, ἐνδύματα, καὶ ἐν γένει τὰ πρὸς ὁδοιπορίαν ἀναγκαῖα σκεύη, ἡ ἀποσκευή (ἰδιωτικῶς συνών. عفش)· حَوَائِج خَانَاه 165, 11. «ὁ τόπος ἔνθα παρασκευάζονται τὰ πρὸς ἡμερησίαν χρῆσιν τοῦ ἡγεμόνος ἀναγκαῖα πράγματα».

أَحْوَر θηλ. حَوْرَاء πλ. حُوْر ὁ μέλανας ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς, μελανόφθαλμος· الحُوْرُ العِيْن 194, 8. ἐπίθετον ἢ προσωνυμία τῶν παρθένων τοῦ Παραδείσου, πρβλ. Κορ. Σουρ. 44, 54. 52, 20. 56, 22. — حَوْرَان Χωράν, χώρα τῆς Παλαιστίνης ὑπεριορδάνειος. 77, 4. 101, 16. Arnold Pal. σ. 25. 228κ. ἐ. ἐ.

حَازَ ου. ἐνεργ. حِيَازَة πανταχόθεν συν-

حمل

حَمَلَ ι. ἐνεργ. حَمْل ἀναλαβὼν (ἐπὶ τῶν νώτων ἢ τῆς κεφαλῆς) ἐκόμισε τὸ βάρος. Μετ. παθ. 57, 18. ἤνεγκεν ἢ ἔσχεν ἐν γαστρί, συνέλαβεν, 192, 14. προέτρεψεν, παρώρμησέ (τινα εἰς τὸ ἐκτελέσαι τι) μ. αἰτ. προσ. καὶ على πράγμ. 30, 12. ἐφώρμησε κατά τινος. 32, 9. IV· βάρος ἢ φορτίον ἐπέθηκεν, ἐφόρτωσεν VI· ἅπαντες, ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου, ὥρμησαν ἐπί τι, μ. على πράγμ. 127, 13 VIII· ἐβάστασεν, ἐκόμισεν· ὑπέμεινεν, ἠνέσχετο· παρεδέξατο, συνήνεσεν, συγκατετέθη, μ. αἰτ., οἷον τ' ἐστίν, δυνατόν ἐστιν, μ. أن — حِمْل πλ. أَحْمَال φορτίον, βάρος· حَمْلَة ἐφοδος, ἐφόρμησις (μία). 10, 9. 32, 9. — حَامِل βαστάζων, φέρων, 141, 9. ἔγκυος, ἐγκυμονοῦσα γυνή· πλ. حَوَامِل 192, 13. — حَمَّال βαστακτής, ἀχθοφόρος (Τρβ. χαμάλης). — حِمَالَة πλ. حَمَائِل ζωστήρ (ξίφους)· (Ἐντεῦθεν καὶ τὸ Τρβ. χαμαΐλί, περίαπτον, φυλακτήριον, κοιν. φυλακτό).

حَمِيَ α. حَمْي ἐθερμάνθη καὶ ἵδρωσεν (ὁ ἵππος τρέχων)· Μετ. θηλ. 202, 8. — حَمِيَّة αἰδώς· βαρύτης, ἀξιοπρέπεια· γενναιοφροσύνη, φιλοτιμία· 218, 14.

حَمَاة Χαμά, πόλις τῆς Συρίας ἐπίσημος. 98, 1. 168, 13. 170, 10.

حَنِين συμπάθεια ζωηρὰ καὶ τρυφερά, μεγάλη στοργὴ πρός τινα. 28, 15.

حَانُوت πλ. حَوَانِيت 165, 13. καπηλεῖον ἔνθα πωλεῖται οἶνος, οἰνοπώλιον· ἐργαστήριον, δημιουργεῖον. 228, 6.

حال

أَرْضُ ٱلْخَوْفِ χώρα τῆς Αἰγύπτου πρὸς τὴν Συρίαν. 62, 14.

حَوْقَلَ ἐνεργ. حَوْقَلَةٌ εἶπεν, ἢ ἐξεφώνησε τὸ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِٱللهِ «οὐκ ἔστιν ἰσχὺς οὐδὲ δύναμις εἰμὴ ἐν τῷ Θεῷ.» 43, 1.

حَاكَ ου. καὶ ι. ἐνεργ. حِيَاكَةٌ 229, 9. ἱστούργησεν, ἔπλεξεν, ἐξύφανεν, ἰδ. ἐσθῆτα ἢ δόλους (συνών. نَسَجَ). — حَائِكٌ ὑφάντης. حِيَاكَةٌ ἡ ὑφαντικὴ (τέχνη). — مَحَاكَةٌ ἱστουργεῖον.

حَالَ ου. ἐνεργ. حَوْلٌ ἔστρεψεν, ἀνέστρεψεν· ἀμεταβ. ἐστράφη, ἄλλην ἔλαβε διεύθυνσιν, ἀπό τινος καταστάσεως εἰς ἄλλην (καὶ συνήθως χείρονα) μετέβη· μετεβλήθη, ἠλλοιώθη· παρῆλθεν, διῆλθεν (ὁ χρόνος)· ἐν τῷ μέσῳ ἐγένετο, ἢ ὑπῆρξέ τι, ἔστη (τι μεταξὺ δύο πραγμ.), μ. بَيْنَ πραγμ. 106, 14. II. ἀπό τινος τόπου εἰς ἕτερον μετήνεγκεν, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ إِلَى τόπ. 150, 1. μετεποίησεν (συνών. قَلَبَ). III. προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ ἢ ἐπωφθαλμίασέ τι, ἠθέλησεν, ἐπεθύμησεν, ἐξεζήτησέ τι (δολίως). V. ἐπεστράφη, ἔστρεψεν ἑαυτὸν πρὸς τὸ ἕτερον μέρος ἢ πρὸς τὰ ὀπίσω ἢ πρός τι· μετεβλήθη, μετεποιήθη. 197, 13. καταλιπὼν τοῦτον τὸν τόπον μετέβη εἰς ἐκεῖνον, μ. عَنْ. 89, 5. VIII. διορατικός, ὀξὺς καὶ πανοῦργος ὑπῆρξεν· τέχνασμα ἐμηχανήσατο, ἢ ἐπενόησεν, δολιότητα ἢ στρατήγημα μετῆλθεν, πανούργως προσηνέχθη, μ. عَلَى προσ. X. ἐνεργ. اِسْتَحَالَةٌ 203, 9. μετεβλήθη, μετουσιώθη· χεῖρον ἑαυτοῦ ἐγένετο, ἐνοθεύθη τι. —

حاش

ἔλεξεν καὶ περὶ ἑαυτὸν συνεκέντρωσέ τι, ὅπως μή τις ἕτερος μέρους τινὸς αὐτοῦ κύριος γένηται· συνεσώρευσεν. Μετ. 45, 6. ἐκτήσατό τι ἀποκλειστικῶς, κάτοχος ἐγένετό τινος, ὡς κύριος ἢ ἀπόλυτος ἰδιοκτήτης ἔσχέ τι. VII. ὑπεχώρησεν, ἐτράπη, ἢ ἀπῆλθεν εἴς τινα τόπον, μ. إِلَى τόπ. 90, 16. 136, 10.

حَاشَ ου. ἀνεσόβησεν, ἀνεπτόησεν, περιερχόμενος καὶ τρέχων κύκλῳ ἐξήγειρε τὴν λείαν, ὅπως ἐλάσῃ καὶ συνωθήσῃ αὐτὴν εἰς τὰ δίκτυα· συνήγαγεν, συνέλεξεν. 208, 9. 209, 18. 19. VII. ἀναπτοηθὲν καὶ περικυκλωθὲν πανταχόθεν εἰς τὸ δίκτυον ἐνέπεσεν, ἢ πτοηθὲν καὶ ἔμφοβον γενόμενον ἔφυγε (τὸ θηρίον). X. λείαν πανταχόθεν περικυκλωθεῖσαν εἰς τὸν δίκτυον συνελάσαι προσεπάθησεν. 141, 6. — حَوْشٌ εἴτε حُوشٌ αὐλὴ τοίχοις περικειμένη, τόπος περίφρακτος, περίβολος. 165, 4.

حَوْضٌ κιστέρνα, δεξαμενὴ ὕδατος μείζων τῆς συνήθους. 102, 1. δυϊκ. 107, 9.

حَاطَ ου. ἐνεργ. حِيَاطَةٌ ἔζωσεν, περιέβαλεν· ἐντεῦθεν ἐφύλαξεν, ἐπετήρησεν, ἐπηγρύπνησέ τινι πράγματι· προσέσχε (τὸν νοῦν), ἐφυλάξατό τι κακόν· δι(συν)ετήρησεν. IV. περιέζωσεν, περιέβαλεν, περιεκύκλωσέ τινα (συνών. أَحْدَقَ), μ. بِ προσ. 39, 18. 68, 10. 70, 6. 168, 2. μ. αἰτ. 129, 2. — حَائِطٌ πλ. حِيَاطٌ, حِيطَانٌ 112, 13. τοῖχος, περίφραγμα. الحيطان لها آذان Παροιμ. οἱ τοῖχοι ἔχουσιν ὦτα. حَائِطُ بَنِي عَامِرٍ τὸ περίφραγμα τῶν Ἀμεριτῶν. 81, 7. πλ. حَوَائِطُ δένδρα περιστοιχίζοντα οἶκον, δενδρών. 82, 1.

حيث

έθανεν). II. ἐνεργ. حَيَّاهُ ζῶντα διετήρησεν, ζῆν ἐπέτρεψεν· ἠσπάσατό τινα (συν. سَلَّمَ) προσφωνήσας αὐτῷ τὸ أَحْيَاكَ اللهُ ζώῃς ἐπὶ μήκιστον! IV. ἐζωοποίησεν, ζωὴν ἔδωκέ τινι, ἀνέστησεν (ἐκ νεκρῶν), μ. αἰτ. πρ. X. ἠσχύνθη, ἐνετράπη, μ. من εἴτε عن εἴτε αἰτ. πράγμ. 102, 15. — حَيٌّ πλ. أَحْيَاءٌ ζῶν, ἔμπνους· ἰδ. الحَيُّ (κατ' ἐξοχήν) ὁ Θεός. Οὐσιαστ. μέρος μεγάλης φυλῆς μικρότερον τοῦ شَعْبٌ. — حَيَاءٌ αἰδώς, ἐρυθρίασις, ἐντροπή. — حَيَّةٌ πλ. حَيَّاتٌ ὄφις. — حَيَاةٌ ζωή. — حَيْوَةٌ ζωή· αἰδώς. — حَيَوَانٌ (ἀντίθ. مَوَتَانٌ) 67, 15. κυρ. ὄν. ἐνεργ. τοῦ ῥήμ. حَيِيَ, ἐντεῦθεν περιληπτ. ζῶντα, ζῶα. ὅθεν ἐν. ζῶν, ζῶον. — حَيْوَانٌ (κατὰ χυδαίαν χρῆσιν ἀντὶ τοῦ حَيَوَانٌ σημαίνοντος τὸ ἄτομον) ζῶν, ζῶον. — حُيًّا ὄψις, πρόσωπον. 179, 2. — يَحْيَى بْنُ حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ 145, 8. — يَحْيَى بْنُ أَكْثَمَ أَيُّوبَ 128, 6. 147, 6. κριτής τις, ἀποθ. 242 Ἑγ. (857 Χρ.) 155, 11. Herbelot II. σ. 794. — يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا 'Ιωάννης ὁ Βαπτιστής. 96, 16.

حَيْثُ ἔνθα, ὅπου. حَيْثُ مَا 106, 8· καὶ حَيْثُمَا 212, 9. ἐν παντὶ τόπῳ ἐν ᾧ, πανταχοῦ ὅπου, ὁπουδήποτε· مِنْ حَيْثُ ὅθεν, ὁπόθεν· ἐξ οὗ χρόνου, ἐξ ὅτου إِلَى حَيْثُ ποῖ;

حوى

حَالٌ θηλ., πλ. أَحْوَالٌ στάσις, κατάστασις· (Τρδ. χάλι)· περίστασις· كَيْفَ حَالُكَ πῶς ἔχετε; أَحْوَالاً أَحْوَالاً κατὰ καιρούς (ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν). فِي الْحَالِ ἀμέσως, παραχρῆμα, μετὰ σπουδῆς. عَلَى كُلِّ حَالٍ κατὰ πάντα ἢ καθ' οἱονδήποτε τρόπον, μετ' ἀρνήσ. οὐδὲ καθ' ἕνα τρόπον, οὐδαμῶς. 227, 17. γραμμ. αἰτ. ἐπιρρ. δηλοῦσα κατάστασιν ἢ τρόπον. 186, 4. ὅρ. Γραμμ. §. 427, 3. Δὲ Σασὺ Γραμμ. 11. σελ. 72 κ. ἑ. ἑ. — حَوْلَ περί, ἀμφί. — مَا حَوْلَ κύκλῳ, τριγύρω, πέριξ. 230, 3. — حَالَةٌ θέσις, κατάστασις. 190, 8. 214, ἔσχ. 227, ἔσχ. — حِيلَةٌ πλ. حِيَلٌ ἀγχίνουν ἐπινόημα, ἐπιτέχνασμα· θεράπευμα, ἀντιφάρμακον. — مُحَالٌ λόγος ἔξω καὶ πόρρω τῆς ἀληθείας, ἀπίθανος· ἀδύνατον, παράλογον. 17, 6.

حَوَى ι. ἐνεργ. حَوَايَةٌ συνεῖλιξεν, συνέπτρεψεν, εἰς μίαν μάζαν συνέπηξεν, συνεσφαίρωσεν· ἐντεῦθεν, συνήθροισεν, περιέλαβεν (συνών. أَحْرَزَ)· διετήρησεν, συλλογὴν ποιήσας ἐφύλαξεν· περιέσχε τι. VIII. ταὐτό. 157, 8. ἐκράτησεν, ἐκυρίευσεν, μετ. على πράγμ. — حَوًى Εὔα (ἡ Προμήτωρ). 103, 1.

حَيِيَ καὶ حَيَّ α. συνέστρεψεν, συνέπηξεν· ἀμετ. ἐνετράπη τ. ἑ. ἠδέσθη, ἠσχύνθη, ἠρυθρίασεν· ἔζησεν, ὑγιὴς καὶ ζωηρὸς ὑπῆρξεν (ἀπὸ τῆς ζωτικῆς συμπήξεως καὶ συναυξήσεως τῆς πᾶσαν κωλυούσης διάλυσιν) (ἀντίθ. مات κυρ. διελύθη, καὶ ἐντεῦθεν ἀπ-

حارة

(ἕως ποῦ;) ἐκεῖ ὅπου. — بَحَيْثُ οὕτως ὥστε, μετὰ (68, 13. 155, 4.) καὶ ἄνευ (89, 5. 108, 13.) τοῦ أَنْ. ἐπειδή.

حَارَةٌ τόπος· συνοικία· λεωφόρος· πλατεῖα πόλεως· κώμη. 165, 14. Δὲ Σασὺ Χρηστομ. II. σ. 148. — الْحِيرَةُ πόλις τῆς Μεσοποταμίας. 77, 8.

حَيْفَا Καῖφα, πόλις τῆς Παλαιστ. παράλιος. 171, 1. Ῥοβινσ. Παλ. III. σ. 431.

حَاقَ ι. ἐνεργ. حَيْقٌ περιέζωσέ τινα πανταχόθεν, περιεκύκλωσεν, ἐκράτησεν, μ. ب πρ. 29, 18.

خبر

حِينٌ (παρὰ τὸ حَانَ ἐπῆλθεν, παρέστη ὁ καταλληλος καιρός.) πλ. أَحْيَانٌ χρόνος. — حِينَ أَسْأَلُ ὁ χρόνος καθ' ὃν εἴτε ὁπόταν δέωμαι, παρακαλῶ, ἢ ἐρωτῶ. 23, 13. حِينًا χρόνον τινά, ἐπί τινα χρόνον. 126, 6. أَحْيَانًا ποτέ, ἐνίοτε. حِينَئِذٍ (ἐκ τῶν حِينَ καὶ إِذْ) κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, τότε· مِنْ حِينَئِذٍ εὐθὺς ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἔκτοτε. 153, 11.

خ

خَاتُونٌ πλ. خَوَاتِينُ λέξις Ταταρικὴ χρησιμεύουσα ὡς τίτλος ἐπισήμων γυναικῶν· ἐκαλοῦντο δ' οὕτως αἱ σύζυγοι τοῦ Σουλτάνου παρὰ τοῖς Ἄραψι τῶν μεταγενεστέρων χρόνων. 122, 11.

خَانْقَاهْ θηλ. 61, 1. περσ. κοινόβιον.

خَانْ بَالِقْ Πεκῖνον, ἡ πρωτεύουσα τῆς Σινικῆς Αὐτοκρατορίας. 109, ἔσχ. 114, 12.

خَبَأَ α. ἐνεργ. خَبْءٌ ἔτριψεν, τρίβων περιέπεσε περί τι· ἐντεῦθεν ἔκρυψεν, ἀπέκρυψέ τι, μ. αἰτ.

خَبَرَ ου. ἐδοκίμασεν, πεῖραν ἔλαβέ τινος πράγμ., ἔγνω, κατέμαθεν, ἀκριβῶς ἐπληροφορήθη. II. ἔδειξεν, ἐδήλωσεν· ἐπληροφόρησέ τινα περί τινος πράγματος μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. 124, 6. IV. ταὐτό. μ. αἰτ. πρ. 23, 5. καὶ ب εἴτε عن πράγμ. 9, 6. Παθ. ἑπομ. أَنْ. 109, 5. X. ἠρώτησέ (τινα ἀγγελιοφόρον), ἐξήτασεν, διηρεύνησεν (εἴ τι νεώτερον ἀγγέλλεται), μ. αἰτ. πρ. 11, 7. 181, 10. — خَبَرٌ πλ. أَخْبَارٌ (συν. نَبَأٌ) νέον, καινόν τι, εἴδησις (Τρκβρ. χαμπάρι)· λόγος, φήμη, θρύλλημα· ἱστορία· πρᾶγμα, τί· ἡ ἐσωτερικὴ ἢ ἀληθὴς κατάστασις (πράγματός τινος), ἡ διάθεσις (τοῦ ἀνθρώπου)· γραμμ. τὸ κατηγόρημα ἢ κατηγορούμενον. 201, 13. (Γραμμ. §. 501.) — خَبِيرٌ ὁ γνωρίζων τὰ νέα, ὁ καλῶς πεπληροφορημένος, εἰδήμων, ἔμπειρος. الْخَبِيرُ ἐπίθετον τοῦ Θεοῦ, παντογνώστης, πάνσοφος. 8. ἔσχ. — خَيْبَرُ πόλις καὶ ἀκρόπολις τῆς Ἀραβίας. 86, 1. 5. 174, 4.

خرب

της, θεράπων μέλας, ἀργυρώνητος (παρὰ το ῖς μετκγεν. εὐνοῦχος, Τρβ. χαντούμης). — خِدْمَةٌ πλ. خِدَمٌ ὑπηρεσία, διακονία (Τρβ. χουζμέτι). — خَدَمَةٌ σύστασις ἢ σύλλογος ἀνθρώπων σχηματιζόντων κύκλον περί τινα ἤ τι ἀξιοπερίεργον ἢ σπουδαῖον. 113, 1. — خَدَمَةُ ٱلدِّينِ οἱ κληρικοί.

خَذَلَ ου. ἐνεργ. خِذْلَانٌ ἐποίησέ τινα ψευσθῆναι τῆς προσδοκίας, ἠπάτησεν· ἐδεπέτευσεν, ἐγκατέλιπέ τινα ἔρημον, ἢ ἐστέρησεν αὐτὸν τῆς ὀφειλομένης καὶ προσδοκωμένης προστασίας καὶ βοηθείας, μ. αἰτ. προσ. 26, 18.

خَرَّ ι. κρότον τοῖς πτέρυξιν ἐποίησεν ἱπτάμενος (ὁ ἀετός)· ἐμορμύρησεν, φλοῖσβον ἐποίησε ῥέον (τὸ ὕδωρ)· ἐδαφιαίως προσεκύνησε (τὸν ἄρχοντα), μετὰ ζέσεως προσέπεσεν (ἔκαμε στρωτὴν μετάνοιαν) προσκυνῶν τὸν Θεὸν ἐν τῇ προσευχῇ· μ. ل πρ. 145, 4. 197, 13. — ἐνεργ. خَرِيرٌ μορμύρισμα, κρότος ῥέοντος ὕδατος ἢ ποταμοῦ. 54, 11. 55, 10.

خَرَبَ ι. ἐνεργ. خَرْبٌ διήρπασεν, ἐλαφυραγώγησεν (οἰκίαν), ἠρήμωσεν. 99, 11. (Ἀλλ' εὐχρηστότερος ὁ II. τύπος). خَرِبَ α. ἐγκαταλελειμμένος, χέρσος καὶ κατηρημωμένος ὑπῆρξεν (ἐπὶ χώρας κατοικουμένης καὶ ἀκμαζούσης πρότερον) (ἀντίθ. عَمِرَ). 89, 7. II. καὶ IV. κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις εἴτε ὁλοτελῶς ἠρήμωσεν, ἔρημον κατέστησε τὸν τόπον. — خَرَابٌ κυρ. ἀφηρ. ἐρημία (ὡς κατάστασις)· καταστροφὴ καὶ ἐρήμωσις τόπου τινός. 43, 18. 132, 6. Ἐντεῦθεν συγκεκρ. ἐπέχει τόπον

خبز

خُبْزٌ ἄρτος. خَبَّازٌ ἀρτοποιός. خِبَازَةٌ ἡ, ἀρτοποιικὴ (τέχνη). مَخْبَزَةٌ ἀρτοποιεῖον.

خَتَمَ ι. ἐνεργ. خَتْمٌ τὴν σφραγῖδα ἐπέθηκεν, ἢ ἐνετύπωσεν, ἐπεσφράγισεν. Μετ. Παθ. 148, 5. خُتِمَ لَهُ ٱللهُ بِٱلْخَيْرِ καλὸν τέλος τοῦ βίου παρεχώρησεν αὐτῷ ὁ Θεός. 200, 15. — خَتَمٌ ὁ σφραγιστικὸς δακτύλιος· ἡ σφραγίς. — خَاتَمٌ δακτύλιος σφραγιστικός. — خَتْمَةٌ πλ. خَتَمَاتٌ ὁλόκληρον τὸ κείμενον τοῦ Κορανίου, ἡ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἀνάγνωσις αὐτοῦ (εἴτε χάριν ἀφοσιώσεως εἴτε ὑπέρ τινος θανόντος). 158, 15. — خَاتِمَةٌ ἐπίλογος (βιβλίου), κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὸ فَاتِحَةٌ πρόλογος.

خَجِلَ α. ἐνεργ. خَجَلٌ ἠρυθρίασεν, ἠσχύνθη· ὑπ' αἰδοῦς θορυβηθεὶς καὶ ἐκπλαγεὶς ἐσίγησεν καὶ οὐκ ἐκινήθη. 41, 18. — خَجِلٌ αἰσχυντηλός, αἰδήμων, τεταραγμένος. 6, 7.

خَدِيجَةٌ σύζυγος τοῦ Μωάμεθ. 174, 1. 176, 12.

خَدَعَ α. ἐνεργ. خِدْعٌ ἔκοψεν, ἀπέταμεν· περιέταμεν· ἐντεῦθεν ἔψευσεν, ἠπάτησεν, παρεκρούσατό τινα. — خَدِيعَةٌ ψεῦδος, ἀπάτη.

خَدَمَ ι. ου. ἐνεργ. خِدْمَةٌ ἐνέκοψεν, ἐνέταμεν (ἰδ. ἀρότρῳ τὴν γῆν), ἐκαλλιέργησε τὴν γῆν· καὶ ἐν γένει ἐδούλευσεν, ὑπηρέτησεν. X. ἐζήτησεν, ἢ ἐκέλευσέ τινα γενέσθαι ὑπηρέτην, ἢ ὑπηρετῆσαι, καθυπέβαλέ τινα εἰς καταναγκαστικὴν ὑπηρεσίαν, ἠγγάρευσεν. 39, 4. — خَادِمٌ πλ. خَدَمٌ καὶ خُدَّامٌ ὑπηρέ-

خازن

أَخْرَسُ θηλ. خَرْسَاءُ ἄλαλος, κωφός. — خُرَاسَانُ Χωρασάν, ἐπαρχία τῆς Ἀνατολ. Περσίας. 121, 5.

خَرِفٌ παράφρων, ἐξεστηκὼς τοῦ φρονεῖν, παλίμπαις. — خَرِيفٌ φθινόπωρον.

خَرَقَ ι. ου. Ὀνοματοπ. ἔσχισε μετὰ τρισμοῦ, δι(κατ)έσχισεν (ἐσθῆτα). VIII. διῆλθεν, διεξῆλθεν. 109, 14. διέπνευσεν, βιαίως ἔπνευσεν ὁ ἄνεμος. Ἀπερέμφ. 75, 2. — خُرْقٌ σκαιότης, ἀγροικία, ἀδεξιότης, ἔλλειψις πολιτικῆς συνισταμένη εἰς τὸ μετέρχεσθαι σκληρότητα ἔνθα ἀπαιτεῖται ἠπιότης (ἀντίθ. رِفْقٌ) καὶ τἀνάπαλιν, καὶ ἐπομ. δεινοῦν καὶ διαφθείρειν ἀντὶ τοῦ βελτιῶσαι τὰ πράγματα. خَارِقُ الْعَادَةِ ἔκτακτος, ἀσυνήθης, τερατώδης.

خَرْنُوب (κοιν. χαρούμπα καὶ ξυλοκέρατον) κεράτιον.

خَيْزُرَان εἶδος δένδρου Ἰνδικοῦ, συνισταμένου ἐκ ῥιζῶν κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις ἐρπουσῶν· δόναξ, κάλαμος (Ἐντεῦθεν καὶ τὸ Τρβρ. χαζράνι, σκῆπτρον διδόμενον ὑπὸ τῶν Σουλτάνων εἰς τοὺς κατὰ καιροὺς Πατριάρχας τῶν ἀνεξαρτήτων Ἐκκλησιαστικῶν θρόνων ὡς σύμβολον δυνάμεως καὶ αὐθεντίας). 68, 11. 70, 3. 72, 12.

خَازِنٌ πλ. خَزَنَةٌ (μετοχ. τοῦ خَزَنَ, ἐφύλαξεν, διετήρησεν) φύλαξ, φρουρός. — خِزَانَةٌ πλ. خَزَائِنُ ταμεῖον, θησαυροφυλάκιον, γαζοφυλάκιον (Τρβ. χαζνές). خِزَانَةُ الْخَاصِّ ταμεῖον ἰδιαίτερον τοῦ ἡγεμόνος

خرج

ἐπιθέτου. 61, 16. 62, 15. 83, 8. — خَرِبَةٌ πλ. خَرَائِبُ τόπος ἐρημώσεως· ἠρημωμένος, κατεστραμμένος, ἐρείπιον (Τρβ. χαραμπάτι). 165, 13. الْخَرُوبَةُ ἀκρόπολις πλησίον τῆς Πτολεμαΐδος. 172, 5.

خَرَجَ ου. ἐνεργ. خَرَّجَ συνέσφιγξεν, ἐντεῦθεν ἐξῆλθεν ἐκ χώρου στενοῦ, καὶ ἐν γένει ἐξῆλθεν, προῆλθεν (ἀντίθ. دَخَلَ). خَرَّجَ بِهِ ἐξήγαγεν αὐτόν. 25, 6. IV. ἐνεργ. مُخْرَجٌ ἐξελθεῖν ἐποίησεν, ἐξήγαγεν, ἐξεκόμισεν, ἐξεφόρησεν (συνών. أَبْرَزَ). Παθ. 22, 7. أَخْرَجَ عَنْهُ ἐκόμισεν, ἀπήγγειλε τοὺς λόγους αὐτοῦ. 143, 1. 145, 8. 10. 13. 16. 147, 1. — X. παρ(προ, ἐξ)ήγαγεν. 30, 1. 176, 1. — خَرْجٌ δαπάνη, ἀνάλωμα, ἔξοδα (Τρβ. χάρτζι) (ἀντίθ. دَخْلٌ εἰσόδημα)· خُرْجٌ ἱπποσῆραι, δισσάκιον ἤτοι διπλοῦν σακκίον ἐξαρτώμενον ἐξ ἑκατέρας πλευρᾶς τοῦ φορτηγοῦ ζώου (Τρβ. χοῦρτζι). خَارِجٌ ἐξωτερικός. خَارِجَ αἰτ. ἐπιρρ. ἐπομ. γεν. πλήν, ἐκτός, χωρίς. 42, 2. 83, 2. 3. بِخَارِجٍ ἐπομ. γεν. ἐκτός, ἔξω. 104, 3. — خَرَاجٌ φόρος ἔγγειος, δασμός (Τρκβρ. χαράτσι) (συνών. جِزْيَةٌ) 97, 5. 146, 6. 212, 1. مَخْرَجٌ ἔξοδος, τόπος ὅθεν ἐξέρχεταί τι. 96, 4. ἐκβολαὶ ποταμοῦ.

ابْنُ خُرْدَاذْبَهْ Γεωγράφος τις, ἀποθ. 300 Ἑγ. (912 Χρ.) 60, 12. 61, 2. 62, 11 κ. ἑ.

κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὸ δημόσιον. 165, 10.

خَسَرَ α. ἐνεργ. خَسَارٌ 188, 6. καὶ خُسْرَانٌ 114, 3. ἔτριψεν, καὶ ἰδ. ἠλάττωσι τὸ βάρος ἢ τὸ μέτρον τινὸς πράγματος· ἀμετ. ἐξέκλινε τῆς ὁδοῦ καὶ ἀπεπλανήθη (συνών. ضَلَّ)· ἐκβολὴν ἐποιήσατο, ἔρριψεν ἐμπορεύματα εἰς τὴν θάλασσαν· παρεκρούσθη, ἢ ἠπατήθη ἐν τῷ ἀγοράζειν καὶ πωλεῖν, ἐζημιώθη (ἀντίθ. رَبِحَ).

خُسَافٌ ἔρημος τῆς Ἀραβίας. 79, 3. 88, 3. 4.

خَشَبٌ περιλ. ἐν. ـَـ, ξύλον, σανίς.

خَشْخَشَةٌ δοῦπος, κλαγγὴ ὅπλων. 197, 11.

خَشَعَ α. ἐνεργ. خُشُوعٌ ὑπετάγη, ἐταπεινώθη, ἐμετριοφρόνησεν (συνών. خَضَعَ). V. ἐταπείνωσεν ἑαυτόν. 130, 6. — خَاشِعٌ ταπεινός, ἥσυχος, μετριόφρων.

خَشِنٌ θηλ. ـَـ, τραχύς, σκληρός (ἀντίθ. لَيِّنٌ καὶ نَاعِمٌ).

خَشِيَ α. ἐνεργ. خَشْيَةٌ ἔσαξεν, ἐστοίβασεν, ἐπλήρωσεν, καὶ ἀμεταβ. σεσαγμένος, ἀνάπλεως, μεστὸς ὑπῆρξεν ἰδ. φόβου, εὐλαβήθη (τὸν Θεόν, τὸν βασιλέα, τὸν πατέρα καὶ ἐν γένει πάντα ἀνώτερον). μ. αἰτ. ἐφοβήθη τινά (ἀπό τινος), μ. مِن πρ. Μετ. Παθ. 207, 6.

خَصَّ ου. ἐνεργ. خُصُوصٌ κατέταμεν, διέσχισεν, διεμέλισέ τι ἰδ. εἰς ἴσας μερίδας· ἐντεῦθεν διένειμεν, καὶ ἐν γένει ἴδιον καὶ οἰκεῖον ἐποίησέ τι τινι, ἀπέδωκεν ἀποκλειστι-

κῶς εἴς τινα ἢ τι τοιαύτην ἢ τοιαύτην ἰδιότητα ἢ ποιότητα, προσδιώρισε καὶ ἀπέταξέ τι ἀποκλειστικῶς εἴς τινα ἄνθρωπον ἢ σκοπόν, μ. αἰτ. προσ. καὶ بِ πράγμ. Μετ. ἐνεργ. خَاصَّ θηλ. ـَـ, ἴδιος, ἰδιάζων, ἰδιαίτερος, προσδιωρισμένος ἀποκλειστικῶς εἰς χρῆσίν τινος καὶ μάλιστα τοῦ βασιλέως· παθ. خُصُوصٌ ταὐτό. 214, 4. ὡς ἐπίρρ. ἐκ προνοίας, ἐκ προμελέτης, ἐπίτηδες (Τρβ. μάκσους). — خَاصَّةٌ πλ. خَوَاصُّ οἱ τὸν βασιλέα περιστοιχίζοντες καὶ εἰς αὐτὸν ἀφωσιωμένοι, (ὡς οἱ σωματοφύλακες ἢ οἱ ἰδιαίτεροι αὐτοῦ ὑπηρέται)· οἱ ἐν τῇ πολιτείᾳ πρωτεύοντες, οἱ τὰ πρῶτα ὄντες, οἱ μεγιστᾶνες (ἀντίθ. عَامَّةٌ). — خَاصِّيَّةٌ πλ. خَصَائِصُ ἰδιότης (πράγματός τινος, ἢ σώματος ἢ ποτοῦ ἢ φαρμάκου) (ἐντθν. Τρβ. χασιέτι)· πρωνόμοια, ἀποκλειστικὰ δικαιώματα. 215, 14.

خِصْبٌ χόρτων ἀφθονία, γεννημάτων ἢ προϊόντων τῆς γῆς δαψίλεια, πλοῦτος, εὐφορία, γονιμότης. 72, 14. 94, 12. 154, 17. — خَصْبٌ 27, 16. θηλ. خَصِبَةٌ 28, 14. καὶ خَصْبَةٌ 98, 1. 2. 13. ἄφθονος, εὔπορος εἰς χόρτα, πλούσιος εἰς βοσκήν. Συγκρ. أَخْصَبُ 93, 8.

خَصْلَةٌ πλ. خِصَالٌ φύσις, φυσικὴ ἰδιότης ἢ ποιότης· κατάστασις· προτέρημα, ἀξία, ἀρετή (ἐν γέν.). 129, 11. 130, 14. καὶ πλεονάκις ἐν τοῖς ἑφεξ.

خَصْمٌ ὁ δικαζόμενος, ἀντίδικος (ὁ διώκων ἢ ὁ φεύγων), ἐναντίος.

خصية

خُصْيَة δυϊκ. خُصْيَتَانِ πλ. خُصًى ὄρχις.

خَضِرَ α. ἐνεργ. خَضِرٌ πλῆρες χυλοῦ, καὶ ἰσχύος ὑπῆρξε τὸ φυτόν, ἐπρασίνισεν, ἀνέθηλεν, προσμειδιῶσαν καὶ φαιδρὰν ἔσχε τὴν ὄψιν (ἡ ἄρουρα). IX. اِخْضَرَّ ταὐτό. 86, 7. — خَضِرٌ θηλ. ـِـ, πράσινος, χλοάζων, ἀνθηρός. — أَخْضَرُ πλ. خُضْرٌ ἀκμάζων, θαλερός. — الْخَضِرُ ὁ προφήτης Χιδρ εἴτε Χάδρ. 107, 8. Πρόσωπόν τι μυθικὸν καὶ ἀθάνατον καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ψυχὴ κατὰ τοὺς Μουσουλμάνους μετέβαινεν ἀπὸ τοῦ σώματος ἑνὸς προφήτου εἰς τὸ τοῦ ἑτέρου. Καὶ οἱ μὲν ταὐτίζουσιν αὐτὸ φίλῳ τινὶ τοῦ Μωϋσέως Ἀβουλ-αββὰς καλουμένῳ, ἄλλοι δὲ πάλιν τῷ προφήτῃ Ἠλίᾳ καὶ ἄλλοι τέλος τῷ Ἁγίῳ Γεωργίῳ. Ἐν Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ ἰδίως ὁ ἅγιος Γεώργιος παρά τε Μωαμεθανοῖς καὶ Χριστιανοῖς φέρει κατ' ἐξοχὴν τὸ ἐπώνυμον Ἐλ-Χάδερ·

خَطَّ ου. ἐνέταμεν· ἐντεῦθεν γραμμὰς ἤγαγεν (τῷ δακτύλῳ ἢ τῷ καλάμῳ)· διέγραψεν, ἐσκιαγράφησεν, ἰχνογράφησε (τόπον)· ἔγραψεν, ἐζωγράφησεν, μ. αἰτ. VIII· διὰ γραμμῶν ἐσημείωσεν, διέγραψε τὸ σχέδιον τῆς βάσεως ἢ τῶν θεμελίων οἰκίας ἢ πόλεως. 150, 14. ἔκτισεν, ἐθεμελίωσε πόλιν. 153, 13. خَطٌّ πλ. خُطُوطٌ γραμμή, στρὶξ ἢ ῥάβδωσις (κιόνων)· γραφὴ ἡ διὰ καλάμου· χειρόγραφον. 205, 10. πλ. أَخْطَاطٌ ὁδός, πλατεῖα μείζων, λεωφόρος. خَطُّ الْاِسْتِوَاءِ ὁ Ἰσημερινός. 58, 6. 72, 10. — خُطَّةٌ τόπος ἔνθα διατρίβει φυλή τις· ὁδὸς εὐθεῖα,

خطب

λεωφόρος. 61, 1. خِطَّةٌ πλ. خِطَطٌ 150, 6. 157, 6. οἰκόπεδον, τόπος εὔθετος εἰς οἰκοδομὴν οἰκίας, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ περιφέρειά ἐστιν ὡρισμένη διὰ σημάτων. ὁδός, λεωφόρος, ταὐτὸ τῷ خَطٌّ.

خَطِئَ α. ἐνεργ. خَطْأٌ ἐξολισθήσας ἔπεσεν, ἰδ. τὸ βέλος ἀφήμαρτε τοῦ σκοποῦ· ἀπέτυχεν (ἀντίθ. أَصَابَ)· ἐξέκλινε τῆς εὐθείας, ἐπλημμέλησεν, ἥμαρτεν· IV. أَخْطَأَ ταὐτό. — خَطِيئَةٌ, خَطِيَّةٌ, πλ. خَطَايَا, خَطِيئَاتٌ, خَطِيَّاتٌ 190, 6. κ. ἑ. ἁμάρτημα, κρῖμα.

خَطَبَ ου. ἔκοψεν, μεταφ. λόγους· τὸν λόγον τὸν καλούμενον خُطْبَةٌ ἀπήγγειλεν ἀπὸ τοῦ βήματος (منبر) ὁ ῥήτωρ (خَاطِب)· لَهُ خَطَبَ δημοσίας προσευχὰς ὑπὲρ αὐτοῦ (ἢ τοῦ ἤδη βασιλεύοντος ἢ τοῦ προχειρισθησμένου εἰς βασιλέα) ἐποιήσατο, καὶ οὕτως ἀνεγνώρισε καὶ ἀπεδέξατο αὐτὸν ὡς ἡγεμόνα. 167, 14. 170, 13. ἐν γέν. ὡμίλησεν, ἀπέτεινε τὸν λόγον πρός τινα. 143, 8. ἐνεργ. خِطْبَةٌ γυναῖκα ἐζήτησεν εἰς σύζυγον. 224, 7. Μετ. παθ. 224, 17. — III. προσεφώνησεν, προσεφθέγξατο, ἀπέτεινε τὸν λόγον πρός τινα. — ἐνεργ. خِطَابٌ ἡ πρᾶξις τοῦ ἀποτείνειν πρός τινα τὸν λόγον (ἀντίθ. جَوَابٌ ἀπάντησις). — خَطِيبٌ τουτέστ. خَاطِبٌ ὁμιλῶν, ῥήτωρ. — خُطْبَةٌ εὐχή, δι' ἧς παρὰ τοῖς Μωαμεθανοῖς ὑμνεῖται μὲν ὁ Θεός, εὐλογεῖται δ' ὁ Μωάμεθ καὶ

خطر

ὁ βασιλεὺς καθ' ἑκάστην Παρασκευήν· ἐν γένει, λόγος, ὁμιλία.

خَطَرَ ι. καὶ ου. ἐνεργ. خَطْرٌ ἐκράδανεν, ἐτίναξεν, ἐκίνησέ τι ἄνω καὶ κάτω, ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω, ἐπὶ δεξιὰ καὶ ἐπ' ἀριστερά, (ἐπὶ ἀνθρώπου πάλλοντος μάχαιραν ἢ ἀκόντιον, ὅπως κατενέγκῃ πληγήν, ἢ τὰς χεῖρας παρασείοντος ὅταν περιπατῇ· καὶ ἐπὶ καμήλου διακινούσης τὴν οὐρὰν καὶ πληττούσης τοὺς μηρούς)· περιηνέχθη, ἐπορεύθη τῇ δὲ κἀκεῖσε. 58, 6. — خَطَرٌ κίνδυνος, καθ' ὃν ἐπίκειταί τις καταστροφή. 218, 16. εὐγένεια, δόξα, βαθμός, ἀξίωμα. 179, 2. — خَاطِرٌ διαλογισμὸς ἐπερχόμενος εἰς τὸν νοῦν, ἔννοια, ἐνθύμημα· διάθεσις· χάρις (Τρβ. χατῆρι).

خَطَفَ α. ἐνεργ. خَطْفٌ ταχέως ἐβάδισεν (ἢ κάμηλος)· δολίως καὶ αἰφνιδίως ὑφεῖλέ τι· βιαίως καὶ ταχέως ἥρπασεν, ἀφήρπασεν. 62, ἔσχ.

الخَطَا λαὸς τῆς Ἀσίας ὅμορος τοῖς Σίναις. 112, 5.

خُطْوَةٌ πλ. خُطًى βῆμα, τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ τῶν δύο ποδῶν τοῦ περιπατοῦντος. 79, 16.

خَفَّ ι. ἐνεργ. خَفَّةٌ ἀπεξεσμένος, ἀποκεκαρμένος, τετριμμένος καὶ ἐντεῦθεν ἀβαρής, ὀλιγοβαρής, ἐλαφρὸς ὑπῆρξεν (ἀντίθ. ثَقُلَ)· μετκφ. ὀλίγος, μικρός, ἀσήμαντος ὑπῆρξεν. — II. ἐνεργ. تَخْفِيفٌ ἐλαφρὸν ἐποίησεν, ἠλάφρυνεν, ὑφελῶν ἐκούφισέ τινι τὸ φορτίον, μ. عن προσ. 29, 13. Παθ. 5, 12. ἢ τὴν θλῖψιν, τὴν ποινήν, κτλ. — خَفِيفٌ ἐλαφρός, κοῦφος (Τρβ. χαφίφης). — تَخْفِيفٌ

خفي

γραμμ. (ἀντίθ. تَشْدِيدٌ) ἡ παράλειψις τοῦ διπλασιασμοῦ γράμματός τινος, ὁ μὴ διπλασιασμὸς αὐτοῦ. 188, 8. 193, 5. Δὲ Σασὺ Γραμμ. I. σ. 53.

خَفِيرٌ προστάτης, ὑπερασπιστής, πάτρων (παρὰ τὸ خَفَرَ τάφρον ὀρύξας περί τι ὠχύρωσεν, καὶ ἑπομ. ὑπερήσπισεν, προεστάτευσεν). — خَفَارَةٌ ὑπεράσπισις, προστασία, πελατεία. 78, 7.

خُفَّاشٌ νυκτερὶς (παρὰ τὸ خَفَشَ ἀσθενὴς ὑπῆρξεν τὰς ὄψεις, εἶδε κάλλιον τὴν νύκτα ἢ τὴν ἡμέραν.)

خَفَضَ ι. ἐνεργ. خَفْضٌ ἐκαμψεν, ἐντεῦθεν συνέστειλέ τινι τὰ πτερά· ἐταπείνωσεν· καταβιβάσας ἐποίησεν ὅπως ἐξισωθῇ καὶ ἰσοσταθμήσῃ τι πρός τι ἕτερον (ἀντίθ. رَفَعَ)· ἐχάλασέ τι τοῦ τόνου, ἐταπείνωσε τὴν φωνὴν ὁμιλῶν (ἀντίθ. جهر μ. ب). خُفِضَتِ الْجَارِيَةُ περιετμήθη ἡ κόρη. Ἐπὶ δὲ τῆς τῶν παίδων περιτομῆς λέγουσι خُتِنَ الْغُلَامُ — VII· κατερρίφη, ἐταπεινώθη. Μετ. ταπεινός, χθαμαλός. 107, 12.

خَفَقَ ι. ου. ἐνεργ. خَفَقَانٌ παλμοὺς ἢ σφυγμοὺς ἔσχεν, ἔσφυξεν (ἡ καρδία)· ἠρέμα ἐκυμάνθη, κυματοειδῶς ἐκινήθη (ἡ σημαία). خَافِقٌ τρέμων, πάλλων, σειόμενος. δυϊκ. الخَافِقَانِ ἡ ἀνατολὴ καὶ ἡ δύσις. 12, 8. — الخَوَافِقُ τὰ τέσσαρα ἀρχικὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος, ὅθεν πνέουσιν οἱ τέσσαρες πρώτιστοι ἄνεμοι.

خَفِيَ α. ἐνεργ. خَفَاءٌ ἐκρύβη, ἀόρατον,

خاص

σας ἀπό τινος ἑτέρου εἵλκυσέ τινα ἤ τι πρὸς ἑαυτόν), διῶρυξ (ἀπεσκαμμένη, ὅπως μετοχετεύσῃ τὸ ὕδωρ ποταμοῦ τινος). الخَلِيجُ 170, 2. ἐστὶν ἡ μεγάλη τῆς Αἰγύπτου διῶρυξ, ἡ ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ Καΐρου καὶ τελευτῶσα παρὰ τὸν λιμένα τῆς Ἀλεξανδρείας.

خُلْخَالٌ πλ. خَلَاخِيلُ 105, 1. μικρὰ ἅλυσις ἢ μᾶλλον κρίκος, εἶδος κοσμήματος συνήθως ἀργυροῦ ἢ χρυσοῦ, δι' οὗ αἱ τῶν Ἀράβων γυναῖκες κοσμοῦσι τὸ παρὰ τὸν ἀστράγαλον μέρος τῆς κνήμης.

خَالِدٌ (παρὰ τὸ خَلَدَ οὐδέ ποτε ἐπαύσατο ὤν), αἰώνιος, ἄϊδιος, ἀνδελεχής. — مُخَلَّدٌ αἰωνιότητι τιμηθείς, τὴν αἰωνιότητα δῶρον λαβών (παρὰ Θεοῦ ἐν τῷ Παραδείσῳ). 20, 14. 15. οὐδέποτε γηράσκων, ἀγήρως. — خَالِدُ بْنُ 128, 7. — خَالِدُ بْنُ حَمِيدٍ 128, 6. — خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ 128, 7. ἀποθ. 85 Ἐγ. (704 Χρ.).

خَلَصَ ου. ἐνεργ. خُلُوصٌ διυλίσθη, λευκόν, καθαρόν, ἀμιγές, ἁγνόν, ἀκέραιον ὑπῆρξέ τι. II. καθαρὸν ἐποίησεν, ἐξεκάθηρεν, διύλισεν· ἀπήλλαξέ τινα ἀπό τινος κακοῦ, μ. αἰτ. πρ. καὶ مِنْ πράγμ. 26, 2. IV. ἐκαθάρισεν, ἥγνισεν, ἐκλεκτὸν ἢ ἐξαίρετον ἐποίησέ τι. Μετ. παθ. مُخْلَصٌ καθαρός, ἀκήρατος, ἄμικτος. 199, 3. V. ἀπηλλάγη, ἐλυτρώθη, ἀπήλλαξεν, ἢ διέσωσεν ἑαυτὸν ἀπό τινος πράγμ., διέφυγεν αὐτό. X. ἀπήλλαξεν, ἐξήρπασεν, ἐρρύσατο, διέσωσεν. 63, 4. ἀντεποιήσατο· παντάπασι κύριος ἐγένετό τινος, κατέσχεν, ἢ κατέλαβέ τι ἐξ ὁλοκλήρου. 66, 1. — خَالِصٌ θηλ. ة, καθαρός, ἄδολος. —

خل

κρυπτόν, οὐ φανερὸν ὑπῆρξέ τινί τι, ἔλαθεν, μ. على προσ. IV. (ἀπ) ἔκρυψέ τι· ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον, ἐφανέρωσεν, εἰς φῶς ἤγαγεν. VIII. ἐνεργ. اِخْتَفَا ἀπέκρυψεν ἑαυτόν, κατέδυ, ἀπεκρύβη (ἀπό τινος), μ. مِنْ πρ., 67, 5. 195, 16. — خَفِيٌّ κατακεκρυμμένος, κρυπτός, ἀφανής· κρύφιος, μυστικός.

خَلَّ ι. α. ἐνεργ. خُلُولَةٌ διαλελυμένος, ἔκλυτος, πλαδαρὸς ὑπῆρξεν, (ἰδ. ἐπὶ πράγματος πρότερον συμπαγοῦς καὶ στιφροῦ), καὶ ἐντεῦθεν διεφθαρμένον καὶ διεστραμμένον κακίᾳ τινί, ἐλαττώματι ἢ ἀμελείᾳ ὑπῆρξέ τι· κατισχνώθη (ἡ σὰρξ τοῦ ζώου). VIII. ἐνδεὴς ὑπῆρξε καὶ χρείαν ἔσχε τινὸς πράγματος· κενὴ καὶ ἔρημος ἐγένετο ἡ ὁδός. 64, 5. — خَلٌّ ὄξος. — خَلَّةٌ πλ. خِلَالٌ φύσις· τὸ φυσικόν, ἡ ἰδιότης, ὁ χαρακτήρ, ἡ ἀρετὴ πράγματός τινος. — خَلِيلٌ πλ. أَخِلَّاءُ φίλος εἰλικρινής. — خَلِيلُ اللهِ τῷ Θεῷ φίλος, θεόφιλος, καὶ ἐντεῦθεν κατ' ἐξοχὴν ὁ Πατριάρχης Ἀβραάμ. مَدِينَةُ بَلَدُ الْخَلِيلِ εἴτε الْخَلِيلِ 171, 4. ἡ πόλις Χεβρών. الْخَلِيلُ 3, 5. 188, 2. ἐστὶν ὁ الْخَلِيلُ بْنُ أَحْمَدَ الْفَرَاهِيدِيُّ, ὁ πρῶτος ὑπαγαγὼν εἰς σύστημα τὰ μέτρα καὶ φιλοτεχνήσας Μετρικὴν (عروض) τῆς Ἀραβικῆς ποιήσεως, ἀποθ. 170, Ἐγ. (78 6/7 Χρ.). — الْخَلِيلِيَّةُ 164, 10. εἶδος μουσικοῦ ὀργάνου, (περὶ οὗ οὐδὲν ὑγιὲς ἔχει τις εἰπεῖν).

خَلِيجٌ πλ. خُلْجَانٌ (παρὰ τὸ خلج ἀποσπά-

خلف

21, 14. ἐποίησεν ἢ ἀπέδειξέ τινα διάδοχον ἑαυτοῦ.. 183, 2. III. οὐ τὴν αὐτὴν ἀλλὰ διάφορον ἔσχε γνώμην, ἀντεῖπεν, ἀντέκοψεν, ἀντέτεινεν, ἠναντιώσατό τινι εἴς τι, μ. αἰτ. εἴτε على πρ. καὶ في πράγμ. Μετ. μ. ل 129, 6. κατέλιπεν, ἀπῆλθεν, ἀπεχώρησεν ἀπό τινος, μ. αἰτ. πρ. 160, 6. V. ἔμεινεν ὀπίσω ἢ κατόπιν τινός, ὑστέρησεν, ἀπελείφθη, μ. عن. 122, 9. ἐγκατελείφθη, ἠφείθη ὀπίσω. 128, 13. VI. διαφωνίσαντες διηνέχθησαν πρὸς ἀλλήλους, μ. على. 121, 10. 123, 2. VIII. διάφορος, ποικίλος ὑπῆρξεν. Μετ. 71, 2. διεφώνησεν, ἐδιχονόησεν, ἀντεδόξησεν, (ἀντίθ. تَنَقَ | συνεφώνησεν, ὡμογνωμόνησεν). 177, 10. τῇδε κἀκεῖσε ἢ πολλάκις ἐπορεύθη, ἢ ἐφοίτησέ που, μ. الى τόπ. 141, 15. X. ἀντικαταστάτην, τοποτηρητὴν εἴτε διάδοχον ἀντὶ ἑαυτοῦ ἢ εἰς τὸν ἑαυτοῦ τόπον ἀπέδειξεν, ἢ ἐποίησέ τινά (τινος ὑπουργήματος, ἀξιώματος κτλ.) 183, 1. — خَلْفُ ἐπίρρ., خَلْفَ πρόθ. μ. γεν. ἐγγύς, παρά, μετά, ἐπί, ὀπίσω, κατόπιν. مِنْ خَلْفُ ἐπομ. γεν. ἐξ ὄπισθεν, κατὰ νώτου. — خَلَفٌ ὁ κατόπιν ἐρχόμενος, ἐπιγινόμενος, διάδοχος. 219, 2. — خِلَافٌ ἐναντίωσις, ἀντίστασις, ἀντίρρησις, من غير خلاف ἄνευ ἀντιλογίας, ἀναντιρρήτως. بِخِلَافِ ἐπομ. γεν. 163, 4. καὶ خِلَافًا 217, 6. τοὐναντίον, ἐξ ἐναντίας, ἀντιθέτως ἢ κατ' ἀντίθεσιν πρός . . . ., κατά. — خِلَافَةٌ ἐπιτροπεία, ἀντικατάστασις, διαδοχή· καὶ ἴδ. ἡ χαλιφεία, τὸ ἀξίωμα τοῦ Χαλίφου, διαδόχου τοῦ Μωάμεθ. — خَلِيفَةٌ πλ. خُلَفَاءُ

خلط

خَلَاصٌ λύτρωσις, σωτηρία, ἀπαλλαγή. 28, 6. 34, ἔσχ. — خُلْصٌ ὁ προσφέρων τι καθαρόν, ἀμιγὲς καὶ ἄδολον, (οἷον αἰσθήματα, φιλίαν, λατρείαν κτλ.), ἐντεῦθεν, εἰλικρινής, ἀληθής (φίλος). 5, ἔσχ. 214, 11. — خَالِصَةٌ ὄν. τῆς ἐρωμένης τοῦ Ἀροῦνι. 40, 11.

خَلَطَ ι. ἐνεργ. خَلْطٌ συνέμιξεν, συνεκέρασέ τι ἑτέρῳ τινί, μ. αἰτ. τοῦ ἑνὸς καὶ ب τοῦ ἑτ. πράγμ. III. ἐγκατέμιξεν, παρήνειρεν ἑαυτόν, ἢ ἐνεπλάκη (εἰς τὰ πράγματα, μ. αἰτ. πράγμ. 225, 10. IV. ἐμίγη τινὶ πράγμ. μ. ب πράγμ. Μετ. 88, 7. 218, 7. — خِلَاطٌ πόλις τῆς Ἀρμενίας. 170, 11.

خَلَعَ α. ἐνεργ. خَلْعٌ ἀνέσυρεν, ἀφεῖλέ τι ἠρέμα καὶ ἡσύχως ἄνωθέν τινος. (Ὅταν δὲ ἡ πρᾶξις ᾖ ταχυτέρα καὶ βιαιοτέρα, χρῶνται τῷ نَزَعَ)· ἔπαυσεν, ἀπέπεμψέ τινα τοῦ ὑπουργήματος, μ. αἰτ. προσ. 121, 10. τὴν ἐσθῆτα τὴν خلعة καλουμένην τιμῆς χάριν ἐδωρήσατό τινι, μ. على πρ. 43, 15 κτθν. 49, 4 κτθ., خَلْعٌ ἀναιδής, κακοῦργος, φαῦλος ὑπῆρξεν. Μετ. 18, 4 κτθν., خَلْعَةٌ πλ. خِلَعٌ 168, 4. ἐσθὴς τιμητικὴ προσφερομένη τινὶ δῶρον παρὰ τοῦ ἄρχοντος.

خَلَفَ α. ι. ἐνεργ. خِلَافَةٌ ἐκυλίνδησεν, συνέστρεψεν, ὄθεν μεταφ. καὶ ἀμεταβ. ἦλθε κατόπιν ἢ πλησίον τινος, ἠκολούθησέ τινι, ἢ ὑπῆρξε μετά τινα. διεδέξατό τινα, ἀντικατεστάθη ἀντί τινος. II. κατέλιπε μεθ' ἑαυτόν, (εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν συνών. τῷ ولد).

خلق

Χαλίφης, αὐτοκράτωρ (κυρ. τοποτηρητής, διάδοχος τ. ἔ. τοῦ Μωάμεθ). الخُلَفَاءُ الرَّاشِدُونَ 162, 1. εἰσὶν οἱ μετὰ τὸν Μωάμεθ τέσσαρες πρῶτοι Χαλίφαι. — خَالِفٌ (πλ. τῆς λέξ. خِلَافٌ) ὄῆμοι ἢ κῶμαι τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας. 78, 9. 12. 89, 18. 91, 3.

خَلَقَ ου. ἐνεργ. خَلْقٌ ἐμέτρησεν, ἐποίησέ τι κατά τι μέτρον ἢ ποσόν, μ. αἰτ. πράγμ., καὶ ἐντεῦθεν διεμόρφωσεν, ἐκαλλιτέχνησεν· ἐδημιούργησεν, ἔπλασεν (ἐπὶ Θεοῦ) (συν. بَرَأَ). V. ἀνέλαβε τὴν φύσιν, τὸν χαρακτῆρα, τὰ ἤθη ἢ τοὺς τρόπους ἑτέρου, μ. ب. 229, 4. — خَلْقٌ περιληπτ. δημιουργήματα ἢ πλάσματα, ἄνθρωποι, λαός. — خُلُقٌ πλ. أَخْلَاقٌ (خَلَائِقُ 189, σημ.*) τὸ ὑπὸ τῆς φύσεως ἐμβληθέν, τὸ ἔμφυτον, ἰδιότης, διάθεσις, χαρακτήρ, ἦθη, (ἀνθρώπων ἢ ζώων)· θρησκεία. — خُلُقٌ τὸ ἐξωτερικὸν φαινόμενον, ἡ φυσικὴ μορφή, τὸ σχῆμα τὸ ὑπὸ τῆς φύσεως δεδομένον. 86, 13. (Κατὰ τὴν κοινὴν ὅμως χρῆσιν τοῦ λόγου τὸ خَلْقٌ (μορφὴ ἐξωτερική) ἀντιδιαστέλλεται τοῦ خُلُقٌ ἐσωτερικὴν ἢ ἔμφυτον διάθεσιν σημαίνοντος). — خَلِيقَةٌ πλ. خَلَائِقُ μορφὴ ἐξωτερικὴ ὑπὸ τῆς φύσεως δεδομένη. 58, 8. — خَلِيقَةٌ πλ. خَلَائِقُ δημιουργήματα, ἄνθρωποι. 14, 7. κτλ.

خَلَا ου. ἐνεργ. خَلَا οὕτως ἐξέμαξε καὶ ἀπεσπόγγισε τὸ ἀγγεῖον, ὥστε οὐδὲν ἔμεινεν ἐν αὐτῷ· ἐντεῦθεν ἀμεταβ. κενὸς

خمر

(συνών. فَرَغَ) καὶ ἔρημος ὑπῆρξεν (ὁ τόπος)· ἐλεύθερος, ἀπηλλαγμένος ὑπῆρξέ τινος ἢ ἀπό τινος πράγμ., μ. من ἢ عن πράγμ. παρῆλθεν, ἀπέρρευσεν (ὁ χρόνος), (συνών. مَضَى). 154, 14. πρβ. Δὲ Σασὺ Γραμμ. II. σ. 336 κ. ἑ. ἐν ἀπομεμονωμένῳ καὶ ἀποκέντρῳ τόπῳ (خلوة) εὑρέθη συνδιαλεγόμενος μετά τινος, ἢ οὐδενὸς ἄλλου παρόντος εἰσ(προσ)εδέξατό τινα (εἰς ἀκρόασιν ἢ συνδιάλεξιν ἰδίαν καὶ μυστικήν), μ. ب εἴτε مع εἴτε إلى πρ. 48, 15. 124, 2. 178, 6. II. κατέλιπέ τι (συνών. تَرَكَ), ἀφῆκεν, ἀπεπέμψατό τινα, μ. αἰτ. πρ. — خَالٍ μετ., θηλ. خَالِيَةٌ κενός, ἐλεύθερος, ἀθῶος, ἀπηλλαγμένος ἀπό τινος πράγμ., μ. من πράγμ. — خَلْوَةٌ πλ. خَلَوَاتٌ 226, 12. ἐρημία, τόπος ἀπόκεντρος ἢ ἀνακεχωρηκός, ἔνθα τίς ἐστι μόνος. 12, 10. 14, 2. خلوة على χωρίς, ἰδίᾳ, καθ' ἑαυτόν. خَلْوَةُ شَبْعَةَ μικρὸν τέμενος τῶν Δρούσων ἐπὶ τοῦ Λιβάνου. 229, 14.

خَمَرَ ι. ου. ἐνεργ. خَمْرٌ ὦδησε καὶ ἐξωγκώθη τι ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ ὑπολανθανούσης θερμότητος· καὶ μεταβ. ζύμην ἐνθεὶς ἐζύμωσε τὸ φύραμα, μετ. αἰτ. 110, 8. III. ἀπεκρύβη, λαθὼν διέφυγεν (ἐπὶ ὑαίνης), μ. ب πρ., πλησίον τινὸς πράγματος ὑπῆρξεν, μ. αἰτ. πράγμ., θερμανθῆναι ἐποίησέ τινα, ἀντὶ τοῦ κατέλαβεν καὶ συνέχεεν αὐτοῦ τὸν νοῦν (ἡ νόσος, ἡ ὀργή, ὁ οἶνος), μ. αἰτ. πρ. 227, 15. — خَمْرٌ οἶνος, πᾶν μεθυστικὸν ποτόν. — خِمَارٌ καλυμμα τῆς κεφαλῆς εἴτε τοῦ προσώπου τῶν γυναικῶν. 155, 7.

خور

ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς ὀχύρωμα τόπου τινός, περιτάφρευμα (Τρβ. χαντάκι)· ἐν γέν. τάφρος· κοιλὰς στενή, νάπη. 104, 1.

خَنَازِيرُ πλ. خِنْزِيرٌ χοῖρος, κάπρος.

خَنَسَ ι. ου. ἐνεργ. خَنْسٌ ἔκαμψεν, ἀπέστρεψεν, ἀπέκλινεν· ἐντεῦθεν ὑπεξεχώρησεν, ἐξέκλινεν, ὑπεξέστη, μ. عن. ἔμεινεν ὀπίσω τῶν ἄλλων, ἀπελείφθη. 195, 12 κ. ἑ. — الْخُنَّسُ 195, 11. οἱ ἀστέρες πάντες, ἢ οἱ πλανῆται, καὶ ἰδ. οἱ ἑξῆς πέντε: زحل ὁ Κρόνος, المشتري ὁ Ζεύς, المريخ ὁ Ἄρης, الزهرة ἡ Ἀφροδίτη, καὶ عطارد ὁ Ἑρμῆς. — الْخَنْسَاءُ Χανσά, πόλις τῆς Σινικῆς. 118, 5. περίφημος ποιήτρια τῶν Ἀράβων. 118, 6. πρβ. Δὲ Σασὺ Χρηστομ. II. σ. 413. — خَنْسَاوِيٌّ θηλ. ة ὁ κατοικῶν ἢ ἀνήκων εἰς τὴν πόλιν Χανσά, Χανσαῖος. 121, 1.

الْخُنَاصِرَةُ πόλις καὶ φρούριον τῆς Συρίας. 77, 5. 98, 7.

خُنَاقٌ ἀσθένεια, ἰδ. ἡ κυνάγχη, (κοιν. λαιμά), φλόγωσις τοῦ λάρυγγος διακόπτουσα τὴν ἀναπνοήν, καὶ πολλάκις ἐπιφέρουσα θάνατον. 26, 5. — خانقاه ὄρ. ἀνωτέρω σ. 59, α.

خَوَبَ ου. ἐνεργ. خَوْبٌ εἰς πενίαν καὶ ἀθλιότητα περιέστη εἴτε κατήντησεν, ἐδυστύχησεν. Μετ. πένης. 2, 5.

خَوْخٌ πέριλ. θηλ. ة, μῆλον Περσικόν (βοδάκινον). 56, 8.

خَوْرٌ γῆ ταπεινὴ μεταξὺ δύο βουνῶν,

خمس

(πρβ. برقع, نقاب, قناع, κτλ.). — خَمَّارٌ οἰνοπώλης. — خَمَّارَةٌ οἰνοπωλεῖον. — خَمِيرٌ ζύμη, φύραμα, ἔνζυμον, (Τρβ. χαμοῦρι)· (ἀντίθ. فطير).

خَمْسٌ θηλ. خَمْسَةٌ ἀρσ. πέντε. خَمْسًا 180, 6. 184, 6. τ. ἑ. خَمْسَ لَيَالٍ πέντε νύκτες· πρβ. Σούρ. 20, 103. خَمْسَةٌ مِنَ الْمِائَةِ πέντε τοῖς ἑκατόν (5 0/0). 212, 13. — خَامِسٌ θηλ. ة, πέμπτος. — خَمْسُونَ πεντήκοντα. — عيد الخمسين ἡ Πεντηκοστή, ἑορτὴ τῶν Χριστιανῶν (συνών. العنصرة). — خُمْسٌ τὸ πέμπτον, τὸ πεμτημόριον. — الخميس (يوم) ἡ Πέμπτη (ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος).

خَمَلَ (χαμα(η)λὸς) ου. ἐνεργ. خُمُولٌ μαλακόν, ἁπαλὸν ὑπῆρξέ τι· ἐντεῦθεν, ὑπόκωφος καὶ ἀσαφὴς ὑπῆρξεν ἡ φήμη, ὁ ἦχος· ἀφανής, ἀγενής, ἄδοξος ὑπῆρξεν. 216, 3.

خَمَنَ ου. ἐνεργ. خَمْنٌ προσδιώρισέ τι κατ' εἰκασίαν, κατὰ προσέγγισεν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον, μ. αἰτ. πράγμ. II. ταὐτό· κατ' εἰκασίαν καὶ δοξασίαν εἶπεν. — تَخْمِينٌ εἰκασία, στοχασμός (Τρβ. ταχμίνι). — بِالتَّخْمِينِ εἰκαστικῶς, κατ' εἰκασίαν· σχεδόν. 93, 10.

خَنْدَرِيسٌ οἶνος παλαιός. 203, 4. 204, 6. (ὄρ. σημ. 31).

خَنْدَقٌ πλ. خَنَادِقُ τάφρος ἀνασκαφεῖσα,

πράγμ. — خَائِنٌ θηλ. ة, προδότης, ἄπιστος, ἀπιστεών (Τρϐ. χαΐνης, χιγιανέτης). — خَانٌ πλ. خَانَاتٌ πωλητήριον, ἐργαστήριον, ξενοδοχεῖον, (ἐντεῦθεν Τρϐ. χάνι) · τίτλος βασιλικὸς παρὰ τοῖς Τατάροις (Τρϐ. χάνης).

خَوَنْد (περσ. خُدَاوَنْد) κύριος, δεσπότης, καὶ μάλιστα ἐν τῇ προσφωνήσει: يَا خَوَنْدُ ὦ δέσποτα! 161, 8.

خَابَ ι. ἐνεργ. خَيْبَةٌ ἔδησεν, συνέσφιγξεν· ἐντεῦθεν ἀμετ. ἐκωλύθη, ἀπεκλείσθη, ἰδ. τῆς ἐλπίδος καὶ τῶν εὐχῶν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπέτυχεν οὗ ἐφίετο · ἀπέτυχεν, ἐψεύσθη τῶν ἐλπίδων ἢ εὐχῶν αὐτοῦ. IV. οὐδὲν ἔδωκεν, ἐκώλυσεν, ἐκπεσεῖν, ἢ ἀποτυχεῖν τῆς ἐλπίδος ἐποίησέ τινα, ὑπέταμε τὰς ἐλπίδας τινός. 41, 4.

خَارَ ι. ἐλευκάνθισεν, ἔλαμψεν. ἐντεῦθεν, εὖ ἔσχεν, ἐν καλῇ καταστάσει ὑπῆρξεν· χρήμασιν ἢ ἀγαθοῖς ἴσχυσεν, ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἠὐπόρησεν, ὑπερέβαλεν τοὺς ἄλλους κατὰ τὰ ἀγαθά. II. ὑπέρτερον ἢ βελτίονα ἔκρινεν, ἢ ἠγήσατό τινα, περὶ πλείονος ἐποιήσατο, προὐτίμησεν, μ. αἰτ. πρ. ἢ πράγμ. καὶ على· ἐπέτρεψεν ἵνα ἐκλέξηται, αἵρεσίν τινι ἔδωκεν, ἢ προὔθηκεν, μ. αἰτ. προσ. καὶ بِ εἴτε فِي πράγμ. II αθ. 138, 7. ἐξελέξατο, ἐξελετό τι, μ. αἰτ. πράγμ. 113, 11. V. ἐξέλεξεν, μ. αἰτ. πράγμ. VIII. ἐξέλεξεν, ἀπελέξατο, προείλετο, μ. αἰτ. πρ. καὶ مِن τοῦ πράγμ. ἐξ οὗ, καὶ على τοῦ πράγμ. ἢ τοῦ πρσ. παρ' ἢ ὑπὲρ ὅ, ἢ πρὸ τοῦ ὁποίου τιμᾷ τίς τι, εἴτε μ. διπλῆς αἰτ. 114, 1. 223, 9. ἠθέλησεν, ἐπεθύμησεν, μ. أَنْ ῥήμ. 122, 18. X. ἠτη-

φάραγξ. خَوْرُ بَوْزُونَه 104, 2. خَوْرُ الْيَاقُوتِ 105, 7. خَوْرُ الْخَيْزُرَانِ 106, 2. κόλπος τῆς θαλάσσης. 114, 18.

الْخَوَرْنَق πόλις τῆς Μεσοποταμίας. 77, 8.

خُوزِسْتَانُ Χουζιστάν, χώρα ὅμορος τῇ Περσίᾳ. 101, 2.

خَاضَ ου. ἐνεργ. خَوْضٌ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὕδωρ. Παθ. 55, 17. «διώρυγες, εἰς ὧν τὰς πλείστας εἰσέρχονται πλοῖα.»

خَافَ α. ἀόρ. خِفْتُ ἐνεργ. خَوْفٌ, مَخَافَةٌ ἐφοβήθη τινά, μ. αἰτ. προσ., ἐφοβήθη ὑπό τινος, μ. مِن καὶ مِن, ὑπὲρ ἢ περί τινος, μ. على εἴτε ل. 187, 2. II. ἐνέβαλέ τινι τρόμον, ἐφόβησεν, ἠπείλησεν. V. ἔμφοβος ἐγένετο, ἐπτοήθη, ἐφοβήθη ὑπέρ τινος, δηλ. μὴ συμβῇ τινί τι. μ. على πρ. 124, 5. — خَوْفٌ φόβος. خَوْفًا 56, 4. καὶ خَوْفَ μ. γεν. 107, 8. διὰ φόβον, φόβῳ ὑπαχθείς, ὑπὸ φόβου παρακινηθείς. — خَائِفٌ μετ. φοβούμενος, δειλός, δειμαλέος. — مَخَافَةٌ φόβος. مَخَافَةَ أَنْ φοβούμενος μή .... 48, 16. 51, 7. 67, 7.

خَالٌ πλ. أَخْوَالٌ ὁ τῆς μητρὸς ἀδελφός, ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος. — خَوْلَانُ χώρα τῆς Ἀραβίας. 88, 13.

خَانَ ου. ἐνεργ. خِيَانَةٌ ἔκοψεν, ἔσχισεν· ἐντεῦθεν ἠπάτησεν, οὐκ ἐνέμεινε τῇ πίστει ἢ τοῖς ὡμολογημένοις, ἠθέτησε τὴν συνθήκην, κατεχρήσατο ἢ προὔδωκε τὴν πίστιν (σφετερισάμενος, ἢ ἀρνησάμενος μὴ λαβεῖν τὴν παρακαταθήκην), μ. αἰτ. εἴτε ب πρ. καὶ فِي

σεν, ἐζήτησέ τινα ἀγαθὸν ἢ καλόν τι, μ. αἰτ. πρ. 124, 13. — خَيْرٌ πλ. خِيَارٌ, أَخْيَرُ ἀγαθός· πλειστάκις ἀντὶ τοῦ συγκρ. أَخْيَرُ κοιν. γέν. καὶ παντὸς ἀριθ., ἀμείνων, ἄριστος. Οὐσ. πᾶν εἶδος ἀγαθῶν, ἀγαθά, εὐτυχία (Τρβ. χαίρι). — خِيَارٌ ἐκλογή, ἐξουσία, ἄδεια εἴτε δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν. 8, 10. 138, 10. (περσ.) εἶδος σικύου, ἀγγούριον. 56, 8. — خَيْرَةٌ πλ. خَيْرَاتٌ καλόν, πρᾶγμα ἄριστον καὶ ἐξαίρετον οἱουδήποτε εἴδους. 109, 13. — مُخْتَارٌ Παθ. μετ. τοῦ VIII· ἐκλελεγμένος (Τρβ. μουχτάρης). — أَبُو الْخَيْرِ 149, 6. φαίνεται εἶναι ὁ مَرْثَدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ (ἀποθ. 90 Ἐγ. 708—9 Χρ.).

الْخَيْسُ πόλις τῆς Αἰγύπτου. 147, 3.

خَاطَ ι. ἔρραψεν, συνέρραψεν (τὴν ἐσθῆτα) μ. αἰτ. 24, 7 κτθν. — خَيْطٌ ἐνεργ. ῥάμμα, μίτος, (κλωστή). — خَيَّاطٌ ῥάπτης. — خِيَاطٌ βελόνη, ῥαφίς (συνών. ابرة). — خِيَاطَةٌ ἡ ραπτική (τέχνη)· τὸ ῥάπτειν, ἡ ῥαφή.

خَالَ α. ἐνεργ. خَيْلٌ ἔστρεψεν, συνέστρεψεν· ἰδ. ἔστρεψέ τι ἐν ἑαυτῷ, ἐπενόησεν, ἀνέπλασε καθ' ἑαυτόν, ἐφαντάσθη, ἐδόξασεν, ἐνόμισεν, μ. αἰτ. εἴτε أَنْ. II. ταὐτό. IIαθ. خُيِّلَ لِي ἐφάνη, ἔδοξεν αὐτῷ. 117, 4. V. ἐφαντάσθη, ἐπῆλθεν αὐτῷ τι, μετ. αἰτ. πράγμ. 117, 6. παρέσχεν ἑαυτόν τινι ἰδεῖν, ἐπεφάνη αὐτῷ, μ. ل. 197, 8. — خَيْلٌ πλ. خُيُولٌ ἵπποι καὶ ἱππεῖς. 39, 12. 100, 14. πρβλ. بَرِيدٌ — خَيَالٌ φάντασμα, φάσμα φαινόμενον εἴς τινα εἴτε ὀνειροπολοῦντα εἴτε ἐγρηγορότα. 64, 13. خُيَلَاءُ κενὴ καὶ ματαία ἀλαζονεία, ὑπερηφανία.

خِيمٌ λέξις περσ. μὴ ἔχουσα ἐν. ἀριθ., τὸ ἔμφυτον, αἱ φυσικαὶ ἰδιότητες. 179, 1. — خَيْمَةٌ πλ. خِيَامٌ πᾶν οἴκημα κυκλικόν, σκηνή, καλύβη ἐκ κλάδων δένδρων συνηρμοσμένη. 28, 18.

خَيْوَانُ πόλις καὶ χώρα τῆς Ἀραβίας. 89, 18.

د

دَأَبَ α. ἐτάκη, τηκόμενον ἀνελύθη· τροπ. ἐνετάκη τίς τινι πράγματι, τ. ἔ. ἐπιμελείᾳ καὶ σπουδῇ ἐχρήσατο περί τι, μετὰ ζήλου καὶ ἐπιμονῆς ἐνησχολήσατο εἴς τι, μ. فِي πράγμ. 167, 14. — دَأْبٌ ἔθος, ἕξις· τρόπος· κατάστασις· ὅ,τι ἀφορᾷ τινα, τὸ ἔργον τινός.

دارصيني ὅρ. دار σελ. 64. α.

دَبَّ ι. ἐνεργ. دَبِيبٌ πρόσω εἵρπυσεν, ἐχώρησεν, ἐβάδισεν, ἰδ. ἕρπων (ὁ ὄφις), βρα-

دخل

βυρσο(ἐσκυτο)δέψησεν. — دَبَّاغٌ βυρσοδέψης, δερματουργός (Τρϐ. Ταμπάκης). — دِبَاغَةٌ ἡ βυρσοδεψική (τέχνη). — مَدْبَغَةٌ ἐργαστάσιον βυρσοδέψου, βυρσοδεψεῖον.

دَجَاجٌ περιλ. τὸ γένος τῶν ὀρνίθων· ἀλέκτορες καὶ ὄρνιθες. — دَجَاجَةٌ ὄρνις (παρὰ τὸ دَجَّ βραδέως ἐϐάδισεν).

الْمُدَيْجِرَةُ ὄρος πλησίον τῆς Σαν'ᾶ. 89, 8. Γράφεται καὶ: الْمُذَيْخِرَةُ.

دِجْلَةُ ὁ (ποταμὸς) Τίγρης. 76, 11. 77, 9. 96, 7.

دَخَلَ ου. ἐνεργ. دُخُولٌ, مَدْخَلٌ εἰσέδυσεν, ἐνδοτέρω εἰσῆλθεν, εἰσῆλθεν (εἰς τὸν οἶκον), μ. αἰτ. εἴτε إِلَى· συνεισῆλθεν εἴτε προσλαϐών τινα εἰσῆλθεν, δηλ. ὅπως συστήσῃ αὐτόν, μ. ب (πρϐ. أَتَى καὶ جَاءَ μ. ب)· εἰσέπεσεν, ἡ αἴφνης καὶ ἀπροσδοκήτως εἰσῆλθεν εἴς τινα εἴτε εἰς τὸν οἶκόν τινος καὶ παρέστη ἐνώπιον αὐτοῦ, μ. على πρ. دَخَلَ السَّنَةُ ἢ دَخَلَتِ السَّنَةُ 172, 4, 9. ἤρξατο τὸ ἔτος· περιλαμϐάνεται ὑπό τινος πράγματος, ἐμπεριέχεται ἐν αὐτῷ, μ. في πράγμ. دَخَلَ حَدِيثُ بَعْضِهِمْ فِي حَدِيثِ بَعْضٍ «αἱ παραδόσεις τῶν ἀνδρῶν τούτων ἀμοιϐαίως διαδέχονται ἀλλήλας» ἤγουν προϐαίνουσιν ἐν συνεχεῖ σειρᾷ καὶ συνέχονται πρὸς ἀλλήλας. 177, 1. III. προσῆλθεν, ὑπῆλθέ τίς τι, ἐνησχολήσατο ἢ διέτριψεν εἴς τι· οἰκεῖος καὶ στενὸς φίλος τινὸς ἐγένετο. IV. εἰσελθεῖν ἐποίησεν, εἰσήγαγεν, ἐνέϐαλεν. VI. εἰσῆλθεν ὁ εἷς (ἀριθμὸς) εἰς τὸν ἕτερον, (λ. χ. ὁ 3 εἰς τὸν 9). εἰσ-

ديباج

δέως, ῥῆμα καὶ ἐπιτηδείως ἐϐάδισεν (τὸ βραδυϐηματοῦν ζῶον, τὸ ἑρπετόν (συνών. دَجٌّ), ἢ ὁ ἐπὶ ϐακτηρίας στηριζόμενος γέρων). — دَابَّةٌ πλ. دَوَابُّ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ϐαδίζοντα, ἐν γένει θηρία, κτήνη, φορτηγὰ ἢ ὑποζύγια. — دَبَّابَةٌ μηχανὴ πολεμική, ἥτις πλήρης στρατιωτῶν προσάγεται πρὸς τὰ τείχη ἀκροπόλεως πολιορκουμένης. 179, ἔσχ. 183, ἔσχ.

دِيبَاجٌ (περσ. دیباه) ἐσθὴς μεταξωτὴ διάχρυσος ἢ διάργυρος περιέργως κεκαλλιτεχνημένη, καὶ ποικίλαις γραφαῖς κλάδων, φύλλων κτλ. ἐνησκημένη καὶ ὑφηνθισμένη. 71, 11.

دَبَرَ ου. ἐνεργ. دُبُورٌ συνέπλεξεν, συνῆψεν, ἐντεῦθεν ἐπὶ πράγματος ἑτέρῳ τινὶ πράγμ. ἐπισυναπτομένου καὶ ὄπισθεν ἢ κατόπιν αὐτοῦ ὄντος· ὅθεν πλησίον ὑπῆρξεν, κατόπιν τινὸς εὑρέθη, ἠκολούθησεν, διεδέξατο, μ. αἰτ. πρ., παρῆλθεν ἡ νὺξ ἢ ἡμέρα· ὑπερέϐαλεν, ὑπερηκόντισε τὸν σκοπὸν (τὸ ϐέλος) καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς ὄπισθεν αὐτοῦ. II. ἐνεργ. تَدْبِيرٌ διῴκησεν, διερρύθμισεν, διηύθυνέ (τι) μετὰ πολλῆς ἐπιστασίας καὶ κρίσεως καὶ ἔχων ὑπ' ὄψει τὰς συνεπείας, μ. αἰτ. ἢ في πράγμ. IV. ἔστρεψε τὰ νῶτα (ἀντίθ. أَقْبَلَ), ἐχώρησεν ὀπίσω, ἐπανέστρεψεν· ἔκλινεν εἰς δύσιν, ἔδυσεν (ὁ ἀστήρ). — دُبُرٌ τὸ ὀπίσθιον μέρος, πρωκτός. 122, 6. — دَبُورٌ ἄνεμος δυτικός, ὁ Ζέφυρος. 192, 8.

دَبَغَ α. ι. ου. ἐνεργ. دَبْغٌ, دِبَاغٌ ἐκάλυψεν, ἐπεκάλυψεν· κόπρον κύνειον, ἄϐεστον κτλ. ἐπιϑείς, καὶ οἱονεὶ καλύψας δι' αὐτῶν καὶ μαλάξας τὸ δέρμα, ϐύρσαν ἐποίησεν, ἐ-

درس

دَرَجَ ου. ἐνεργ. دُرُوجٌ προέτρεψε τὸν πόδα, τὸ βάδισμα, προέβη, προεχώρησεν ῥήρεμα καὶ βαθμηδόν, (ὡς ὁ ἀναβαίνων κλίμακα)· ἀπῆλθεν, ᾠχετο· ἀπέθανεν καὶ μάλιστα ἄτεκνος, ἄπαις παίδων ἐτελεύτησεν· ἐντεῦθεν, ἐσβέσθη, ἠφανίσθη, ἐξέλιπεν (ὁ οἶκος, ἡ φυλή)· IV. ἔπτυξεν, ἐδίπλωσεν, ἐνείλιξεν (βίβλον, ὀθόνην, ἐσθῆτα). 216, 18. 217, 2. — دَرْجٌ ὁδός, ἣν βαδίζει εἴτε ἐν ᾗ προχωρεῖ τις· κλίμαξ. 107, 4. 164, 4. πτυχίον, κύλινδρος χάρτου, ἐφ' οὗ γράφει τις· (συνών. طِيٌّ). — دَرَجَةٌ πλ. دَرَجٌ καὶ دَرَجَاتٌ βαθμίς, κλίμαξ, δι' ἧς ἀνέρχεταί τις· βαθμός. Γεωμετ. καὶ Ἀστρονομ. μοῖρα· بِالتَّدْرِيجِ βαθμηδόν. 61, 11. βαθμίς, (κλίμακος), κλιμακτήρ. 164, 4. βαθμὸς ἀξιώματος. 210, 9. اِسْتِدْرَاجٌ βαθμολογία. — مَدْرَجٌ ὁδός, ἣν τις βαδίζει, τρίβος. 98, 3. — مُدَرَّجٌ ἔχων βαθμίδας. اَلْبَابُ الْمُدَرَّجُ 164, 9. εἴτε بَابُ الْمُدَرَّجِ 166, 4. بَابُ الدَّرَجِ ἡ τῶν βαθμίδων θύρα, ἡ μετὰ βαθμίδων ἢ εἰς τὰς βαθμίδας φέρουσα θύρα,.

دَرَخْتِ رَوَان κυπάρισσος. 108, 8.

دُرُوزٌ Δροῦσοι, φυλή τις ἔχουσα ἰδιαιτέραν τινὰ θρησκείαν καὶ ἀποτελοῦσα μέρος τῶν κατοίκων τοῦ Λιβάνου. 213 καὶ πλεονάκις ἐφεξῆς. — اَلتَّدَرُّزُ ἡ τῶν Δρούσων θρησκεία, ὁ Δρουσισμός. 213, 11.

دَرَسَ ι. ου. ἐνεργ. دَرْسٌ ἔτριψεν ἰδ.

دخان

ἦλθον ἀμοιβαίως εἰς ἀλλήλους τ. ἑ. εἰσέδυσαν ἐν τῷ μέρει εἰς τὸ πνεῦμα ἀλλήλων. Ἀπαρ. 224, 3. — دَاخِلٌ τὸ ἐσωτερικόν, τὸ ἐνδότερον μέρος πράγματός τινος. دَاخِلَ μ. γεν. ἔνδον, ἐντός, ἐν. 83, 2. 158, 4. (Κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ καθαροῦ Ἀραβισμοῦ λεκτέον فِي دَاخِلِ ὅρ. Δὲ Σασὺ Γραμμ. II. σ. 70. Σημ. 4°.). — دُخْلَةٌ καὶ دَخْلَةٌ τὸ ἐνδότερον καὶ ἀπόκρυφον μέρος πράγματός τινος, καὶ ἰδ. τοῦ νοός. أَهْلُ الدَّخْلَةِ 121, 9. εἰσὶν οἱ ἄνθρωποι, οἷς ἐπιτρέπεται στενοτέρα μετὰ τοῦ ἡγεμόνος σχέσις καὶ ὁμιλία, οἱ πιστοί, οἱ μυστικοσύμβουλοι, οἱ ἐξ ἀπορρήτων. — مَدْخَلٌ πλ. مَدَاخِلُ τόπος ἢ καιρὸς εἰσόδου, εἴσοδος, εἰσαγωγή, θύρα. 164, 15.

دُخَانٌ καπνός· νικοτιανόν, καπνόχορτον.

دُرٌّ ψυχή, φύσις. Ἐπαίνου τύπος ἐστὶν ὁ: لِلّٰهِ دَرُّهُ εἴθε ὁ Θεὸς ἀνταμείψειεν αὐτὸν ἐπὶ τῇ λαμπρότητι τῶν ἔργων αὐτοῦ! 45, 3. Κατάρας δὲ ὁ: لَا دَرَّ دَرُّهُ μὴ πληθυνθεῖεν αὐτῷ τὰ ἀγαθά, (=χαίρι καὶ προκοπὴ νὰ μὴ ἴδῃ! — دِرٌّ πλ. دُرُرٌ (δακρύων) ἄφθονος ἔκχυσις. 179, 1. — دُرَّةٌ πλ. دُرَرٌ μαργαρίτης μέγας. — مِدْرَارٌ βροχὴ ἄφθονος. 186, 7.

اَلدَّرَاوِرْدِيَّةُ φυλὴ Κούρδων εἴτε Καρδούχων. 166, 13.

دَرْبٌ ὁδός, τρίβος. 62, 7.

دعا

دِرْهَمٌ πλ. دَرَاهِمُ δραχμή, νόμισμα ἀργυροῦν· μέτρον βάρους 12 καρατίων.

دَرْوَازَه περσ. πλ. دَرَاوِزَه 106, 13. εἴσοδος, πρόσοδος, ἄνοδος.

دَرَى ι. ἐνεργ. دِرَايَةٌ ἔσχισεν· ἰδ. διέκρινεν, ἐκτένισεν, ἀνέλυσε τὰς συγκεχυμένας τρίχας (τῆς κεφαλῆς), μ. αἰτ. καὶ ἐν γένει περίπλοκά, καὶ συγκεχυμένα πράγματα· καὶ μεταφ. διεῖδεν, κατενόησεν, ἔγνω. Μετ. ἀπρόσ. 55, ἴσχ. III. ἐνεργ. مُدَارَاةٌ εἴτε مُدَارَاتٌ ἐξηπάτησεν, ἐφενάκισέ τινα 12, 10. IV. ἐδίδαξεν, ἐδηλοποίησεν, ἀνήγγειλεν, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ.

دَعَا ου. (Ὀνοματοπ.) ἐφώνησεν, ἐκραύγασεν· ἀνεκάλεσέ τινα ὀνομαστί, ὠνόμασεν, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. 12, 2. προσεκάλεσεν, ἐκέλευσε προσενεχθῆναί τι· μ. ب πράγμ. 125, 3. προὐκάλεσεν, παρώρμησεν, ἐπῆρεν, ἢ ἀνέπεισέ τινα ποιῆσαί τι, (ἐπὶ αἰτίας ἐπηρεαστικῆς)· μ. لِـ (εἴτε ب εἴτε ل) πράγμ. 7, 4. 13, 4. 160, 8. ἐπεκαλέσατο, ἐδεήθη (τοῦ Θεοῦ). Μετ. 217, 18. ἐντεῦθεν αἴσια ἐπηύξατό τινι, μ. ل πρ. καὶ ἐπ(κατ)ηράσατό τινι, μ. على πρ. 53, 4. 5. VI. ἀντιποιούμενοι πράγματός τινος ἦρισαν, διηνέχθησαν πρὸς ἀλλήλους, ἢ διεδικάσαντο· ἐβουλεύσαντο, συνεσκέψαντο περί τινος πράγματος, μ. لِـ πράγμ. 130, 10. VIII. اِدَّعَى ἑαυτὸν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ὄνομα ἐκάλεσεν, ἐκαυχήσατο λέγων, ὅτι ὑπῆρξεν ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος ἢ μέγας τις· σαφῶς ἐδήλωσεν· ἀντεποιήσατο· προσεποιήσατο, μ. أَنْ 30, 4. 40, 1. παρήγγειλε προσενεχθῆναι, ἢ μετεπέμψατο (ἰατρὸν ἢ

ذرع

ἰδ. δέον, δηλ. συχνὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐπορεύθη, μ. αἰτ. καὶ ἀμετ. λίαν τετριμμένος, τ. ἔ. ἐξηλειμμένος καὶ ἄφαντος ὑπῆρξεν (ὁ τόπος, τὸ ἴχνος)· ἔτριψεν (βιβλίον), τ. ἔ. ἐπιμελῶς ἀνέγνω αὐτήν, ἐνέκυψεν εἰς τὴν σπουδὴν (βιβλίου, διατριβῆς), ἠκροάσατο σειρᾶς τίνος μαθημάτων· ἤσκησας καὶ προμελετήσας ἐδίδαξέ τι. — دَرْسٌ μάθημα. — دُرْسَةٌ ἄσκησις, γύμνασμα. — مَدْرَسَةٌ πλ. مَدَارِسُ γυμνάσιον, ἀκαδημία (Τρκϐ. Medresè) (πρϐ. مَكْتَبٌ). 167, 12. 169, 6. دِرْسٌ βιβλίον, ἐγχειρίδιον. — إِدْرِيسُ Ἑδρίς· οὕτω καλεῖται ὁ προφήτης Ἐνὼχ κατὰ τοὺς Μωαμεθανούς. 4, 10.

دَرَعَ α. ἐνεργ. دَرْعٌ ἐξέδειρε τὸ πρόβατον ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ τραχήλου. V. ἐνεδύσατο τὸν θώρακα· μεταφ. ὠχύρωσεν ἑαυτὸν κατά τινος πράγμ. 33, 15.

الدَّرْفِيلُ 166, 3. 6. 7. ὄνομα τοῦ Ἐμίρου Χουσὰμ ἐδ-δὶν Λαζίν, παρ' οὗ ἔλαβε τὸ ὄνομα بَابُ الدَّرْفِيلِ ἡ θύρα τῆς Ἀκροπόλεως Καχιρίνης, ἀποθ. 672 Ἐγ. (1273 Χρ.).

دَرَكَ ι. ἐνεργ. دَرْكٌ παρὰ πόδας ἠκολούθησεν, μετεδίωξέ τινα, ὁραμῶν κατόπιν τινὸς κατέλαβεν αὐτόν. Ἐντεῦθεν τροπ. κατέλαβεν, κατέμαθεν, κατενόησεν. IV. ταὐτό. 29, 15. εἰς τὸ τέλος τοῦ πράγματος ἦλθεν, ἤδη ἐξετέλεσεν, μ. αἰτ. πράγμ. 20, 9. ἠδρύνθη, ὥριμος ἐγένετο (ὁ καιρός). 59, 2. ἐνῆλιξ ἐγένετο (ὁ παῖς)· καὶ ἔξοπτον (τὸ ἔδεσμα).

دَرْكَاهٌ περσ. ἡ αὐλὴ ἢ αἴθουσα τοῦ Αὐτοκράτορος. 164, 12.

دفق

دَفَقَ α. ἐνεργ. دَفْقٌ ἐκρότησε ταῖς χερσίν, ἐπάταξεν· ὤθησεν, ὠθήσας διέστησεν, ἤνοιξεν. دَفَقَ البَابَ 220, 5. βίᾳ ἤνοιξεν, παρεβιάσατο τὴν θύραν (ἐκκόψας ἢ διαρρήξας αὐτήν)· ἀπέωσεν, ἐκώλυσεν, ἀπεμάκρυνέ τι ἀπό τινος, μ. αἰτ· πρ. καὶ على. 21, 12. 28, 2. لَا دَفَعْتُ عَنْ نَفْسِي شَيْئًا مِنَ ٱلْمَوْتِ οὐδὲ καθ' ἕνα τρόπον ἠδυνήθην ἀπομακρύναι ἀπ' ἐμαυτοῦ τὸν θάνατον. 69, 18. 19. ἔδωκεν, παρέδωκεν, ἐνεχείρισέ τινί τι, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ إلى προσ. 49, 1. 112, 2. Ἀμετ. ἐπανῆλθεν, ἐπανέκαμψεν. 82, 5. III. ὤθησέ τι ἐπὶ τὰ πρόσω, προὐκίνησεν· ἐκώλυσεν, ἀπὸ προφάσεις τινὰς ποιούμενος, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας παρήγαγέ τινα, ἀναβολὴν ἐποιήσατο ἐπιφυλαττόμενος πράξαι τι, ὅτε συνέφερεν ἑαυτῷ· ἀπεμάκρυνεν, (συνών. مَاطَلَ). 125, 2. ὑπερήσπισεν ἑαυτόν (τρεψάμενος τοὺς ἐπιθεμένους)· لَا يُدَافِعُ إِلَّا بِالْأَمْرِ الْخَفِيفِ 125, 14. 126, 2· (ἐκ τοῦ حال εἰς τὸ فاعل τοῦ προηγουμένου تَوَجَّهَ, καὶ مَضَى, προέβη, προῦχώρησεν), «ὑπερασπίζων ἑαυτὸν μόνον δ' ἐλαχίστου μέρους τῶν ἑαυτοῦ δυνάμεων, δηλ. οὐδόλως συντείνων ἑαυτόν.»

دَفَقَ ου. τ. ἐνεργ. دَفْقٌ ('Ονοματοπ.) ἐκρότησεν, σὺν κρότῳ ἔσεισέ τι· ἐντεῦθεν ἰδ. ἐγχέας ὕδωρ πλεῖον τοῦ δέοντος, ὑπερεχειλίσαι ἐποίησε τὸ σκεῦος, ἐξέχει τὸ ὕδωρ, μ. αἰτ. καὶ ἀμετ. ἐξεχύθη, ἐξερρύη τὸ ὕδωρ. V· ἐξεχύθη (τὸ ὕδωρ), ἐξέβαλεν (ὁ ποταμὸς εἰς τὴν θάλασσαν)· ταχέως ἐβάδισεν, ἐλευθέρως ἔδραμεν. 48, 4. — دَفَقٌ ὄνομα γίγαντός τινος Βουλγάρου. 75, 17.

دغر

μαῖαν)· εἰς δίκην ἐκάλεσέ τινα, δίκην ἐπήγαγέ τινι. Μετ. 212, 12. Μετ. παθ. المدَّعَى عَلَيْهِ φεύγων, ἐναγόμενος, κατηγορούμενος, (ἀντίθ. المدَّعِي διώκων, ἐνάγων). 212, 11. X. προσενεχθῆναί τι ἐκέλευσεν, μ. ب πράγμ. 41, 11. προσεκάλεσεν, μετεπέμψατο, ἀπήτησεν, μ. αἰτ. πρ. ἢ πράγμ. 167, 17. 203, 3. — دُعَاءٌ ἐπίκλησις, εὐχή (Τρβ. ντοβάς)· δέησις· προσευχὴ πρὸς τὸν Θεόν, (συνών. صَلْوَةٌ). دُعَاءٌ عَلَيْهِ ἀρά, κατάρα. 190, 4. — دَعْوَةٌ κλῆσις, δέησις, εὐχὴ δηλ. τὸ πρᾶγμα, οὗ τις εὔχεται τυχεῖν παρὰ Θεοῦ. 53, 1. πρόσκλησις ἐπὶ γεῦμα, ἢ δεῖπνον, συμπόσιον (συνών. ضِيَافَةٌ). — دَعْوَى τὸ προσάπτειν ἑαυτῷ τινά τι (ἀνύπαρκτον), ἢ ἰσχυρίζεσθαι εἶναι τοιοῦτόν τινα (μὴ ὄντα), ἢ ἐπαγγέλλεσθαι καὶ ἐπιδείκνυσθαι αἰσθήματα ἢ εὐσέβειαν (μὴ ἀνταποκρινομένων τῶν ἔργων)· διαβεβαίωσις, ἰσχυρισμός, (εἴτε βάσιμος εἴτε προβληματώδης καὶ ὅλως ἀνυπόστατος)· δίκη, διαδικασία, ἀγὼν (ἐν δικαστηρίῳ) (Τρβ. νταβάς). 212, 8. 12. — دَاعِيَةٌ (κυρ. θηλ. μετ. τοῦ دَاعٍ) πλ. دَوَاعٍ τὸ αἴτιον τὸ κινητικὸν ἢ προτρεπτικὸν εἴς τι, τὸ ἐλατήριον, μ. إلى 227, 1.

دَغَرَ α. ἐνεργ. دَغْرٌ ἐπίεσεν, τ. ἔ. ἐντρίψας τινὶ κόνδυλον κατὰ νώτων ὤθησεν, ἢ ἤλασεν αὐτόν· καὶ ἀμετ. εἰσέβαλεν, εἰσῆλθεν ἐνδοτέρω, μ. في· ἐφώρμησεν, ἐπέθετό τινι, μ. على. لَمْ يَدْغَرْ 107, 2. (θεωρεῖται) ὡς ἂν εἰ μὴ εἰσῆλθεν, ὡς ἂν εἰ μὴ ἐποιήσατο τὴν εἰς Μέκκαν ὁδοιπορείαν παντελῶς.

دنا

بَنُو مُدْلِجٍ φυλὴ Ἀραβική, ἀνήκουσα εἰς τὸ Κινάναχ. 178, 8.

الدَّيْلَمِيُّ τὸ τέμενος αὐτῆς δηλ. τῆς πόλεως Δειλέμ, παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν κειμένης. 158, 11.

دَمَرَ ου. دِمَارٌ ἐπ(κατ)έτριψεν· ἐντεῦθεν ἀπώλεσεν, ἐξώντωσεν. II. ταὐτό, μ. αἰτ. εἴτε على πρ.

دَيْمَاسٌ πλ. دَيَامِيسُ λουτρόν, βαλανεῖον μέγα (συνών. حَمَّامٌ) 146, 1.

دِمَشْقُ Δαμασκός, πρωτεύουσα τῆς Συρίας. 62, 6. 77, 4. 96, 1. 168, 11.

دَمْعٌ περιλ. πλ. دُمُوعٌ δάκρυα.

دَمَنَ ου. ἐνεργ. دَمْنٌ ἐμβαλὼν κόπρον παρεσκεύασεν, ἐκόπρισεν, ἐγονιμοποίησε τὴν γῆν (συνών. دَمَلَ). IV. ἐνεργ. إِدْمَانٌ διετέλεσεν ἢ διεγένετο ποιῶν τι, ἀνενδότως διέτριψε περί τι, ἢ ἐμελέτησέ τι, ἐπέμεινεν (ἐπί) τινι πράγματι, μ. αἰτ. εἴτε على πράγμ. 81, 16. Μετ. 227, 17.

دَمٌ πλ. دِمَاءٌ ἰχώρ, αἷμα· πλ. φόνος, σφαγή. 86, 18.

دِمْيَاطُ Δαμιάτη, πόλις Αἰγυπτιακή. 170, 3.

دِينَارٌ δηνάριον, νόμισμα χρυσοῦν ἔλκον ἐγγὺς 72 κόκκους Ἀγγλικούς, ἤτοι ἓν مثقال ἢ 1 1/2 δράμιον.

دُنْقُلَةُ Δόγγολα, πόλις τῆς Νουβίας.

دَنَا ου. ἐνεργ. دُنُوٌّ ἐπιέσθη, ἐτεπεινώθη· κατεκλίθη, ἐκάθισεν, καὶ ἐντεῦθεν ἐν

دفن

دَفَنَ ι. ἐνεργ. دَفْنٌ 6, 8. 52, 18. ἐκάλυψεν· ἔκρυψεν, κατέθηκεν 18. ὑπὸ γῆν, ἔθαψεν, ἐνεταφίασεν, μ. αἰτ.

دَقَّ ι. ἐνεργ. دَقٌّ ἔτριψεν, κατέθλασεν, συντρίψας κατεκερμάτισεν, ἐμείωσεν, ἠλάττωσέ τι· ἐντεῦθεν συντετριμμένος ἢ κεκομμένος, τ. ἔ. λεπτός, λεῖος ὑπῆρξεν· ἔθραυσεν· ἔκοψεν, ἔκρουσε θύραν. 37, 5. ἢ μουσικὸν ὄργανον. Παθ. 164, 10. — دَقِيقٌ θηλ. ـَّة, λεπτός, λεῖος, Οὐσ. ἄλευρον (κοιν. طحين). — دَقِيقَةٌ λεπτόν, τὸ ἑξηκοστὸν τῆς ὥρας ἢ τῆς μοίρας. 58, 2. 4. 74, 16. πλ. دَقَائِقُ 218, 1. λεπτομέρειαι, λεπτότητες, λεπτοφυΐαι· κεφάλαιον, ζήτημα (διδασκαλίας) λεπτὸν καὶ δύσληπτον· ῥητορ. ἡ ἰσχνότης (τοῦ λόγου).

دَكَّةٌ τόπος ἔξέχων τοῦ ἐδάφους, ἐξωμαλισμένος ἄνωθεν καὶ ἐπιτήδειος εἰς τὸ καθέζεσθαι, ἕδρα, κάθισμα. 65, 14. 93, 4.

دَلَّ (δηλῶ) ι. ου. ἐνεργ. دَلَالَةٌ ἐτεινεν, ἐξέτεινεν· ἔδειξεν, ἐσήμηνεν, ἐδήλωσέ (τινι τὴν εὐθείαν ὁδὸν εἴς τι), ὡδήγησέ τινά που, ὅπως δείξῃ αὐτῷ τι, μ. αἰτ. προσ. καὶ على πράγμ., εἴτε ل πρ. καὶ على πράγμ. εἴτε ب πράγμ., εἴτε أَنْ ἑπομ. ῥήμ. — دَلَّالٌ μεσίτης· κῆρυξ τῶν δημοσίως κατὰ πλειστηριασμὸν πωλουμένων ἢ ἀποκηρυττομένων πραγμάτων (Τρϐ. Τελλάλης). دَلِيلٌ τεκμήριον, σημεῖον, (δι' οὗ ἀποδείκνυταί τι)· ἀπόδειξις, ἐπιχείρημα· ὁδοῦ ἡγεμών, ὁδηγός· ἐπὶ βιβλίων, πίναξ (τῶν ἐμπεριεχομένων), ἔλεγχος.

دوادار

τοῦ πνεύματος. IV. ἔκθαμβον, κατάπληκτον ἐποίησεν, κατεθορύβησεν, μ. αἰτ. 206, 3.

دِهْلِيزٌ (περσ.) πλ. دَهَالِيزُ τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ τῆς πύλης (بَابٌ) καὶ τῆς οἰκίας (دَارٌ) ἢ τῶν δωματίων, κλίσιον, αὐλή, πρόδομος. 42, ἔσχ. 164, 14. 165, 1.

دَهْلَكُ γῆσός τις. 156, 11.

دَهَنَ ου. ἐνεργ. دَهْنٌ ἐνήλειψεν, ἐπέχρισεν (ἀλοιφῇ, μύρῳ) τὴν κεφαλήν. Παθ. 121, 2. — دُهْنٌ ἔλαιον. دُهْنُ العُودِ ἔλαιον τοῦ Ἀγαλλόχου (Τρβ. Ὀδαγατζί), ὅπερ ἐστὶ πολυτιμότατον. 105, 3.

دَهَا α. ἐνεργ. دَهْيٌ κατέβαλεν, ἐπίεσέ τινα δυστύχημά τι, καὶ οὕτω κατέβαλέ τινα, ἢ ἐπῆλθεν, συνέβη τινὶ τι κακὸν κακῶς καὶ χαλεπῶς αὐτὸν διαθέν. — دَهِيَ πανοῦργος ὑπῆρξεν. — دَهَاءٌ πανουργία, δολιότης, τέχνη. 45, 6.

دَاءٌ πλ. أَدْوَاءٌ νόσος, ἀσθένεια.

دَادَ ου. ἐνεργ. دَوْدٌ σκώληξιν ἔβρυσεν, ἐσκωλήκιασεν (ἡ τροφή, ὁ ἄρτος κτλ.). 91, 9. II. ταὐτό. — دُودٌ περιλ. σκώληξ. — دَاوُدُ εἴτε دَاوُدُ Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. 3, 18. 23, 4. 64, 11. 151, 9. دَاوُدُ بْنُ رِزْقِ اللهِ الأَسْلَمِيُّ 56, 5. ابْنُ أَبِي دَاوُدَ νομομαθὴς ἢ νομικός τις. 155, 11.

دَوَادَارُ περσ. ὑπούργημα αὐλικὸν παρὰ τοῖς Μαμλούκοις Σουλτάνοις: ὁ Γραμματεὺς

دهر

γέν. προσῆλθεν, προσήγγισεν· πλησίος, παρακείμενος, γειτονικὸς ὑπῆρξεν, μ. إِلَى, εἴτε مِنْ εἴτε لِ πρ. ἢ πράγμ. (συνών. قَرُبَ, ἀντίθ. بَعُدَ). II. κατέπραξεν, ὥστε πλησιάσαι, ἐγγὺς ἐλθεῖν ἐποίησεν, προσεκίνησεν, προσεπέλασεν, προσήγαγέ τινά τινι, μ. αἰτ. τοῦ ἑνὸς καὶ مِنْ τοῦ ἑτέρου προσ. 178, 5. IV. ἐγγὺς ἢ πλησίον εἶναι ἐποίησεν, προσελθεῖν ἐκέλευσεν, μ. εἰς. 48, 8. — دُنْيَا (κυρ. θηλ. τοῦ Συγκρ. أَدْنَى) κόσμος (Τρβ. Δουνιάς), καὶ مَدَائِنُ الدُّنْيَا οὗτος ὁ κόσμος (ἀντίθ. الآخِرَةُ 188, 7.)· τὰ τοῦ κόσμου ἀγαθά, χρήματα, πλοῦτος. — دَنِيٌّ εὐτελής, οὐτιδανός. 13, 4. Συγκρ. أَدْنَى εὐτελέστερος, 215, 16. πλησιαίτερος· κατώτερος. 54, 15. θηλ. دُنْيَا 187, 8. — دَنِيَّةٌ πλ. دَنَايَا κακία· πράγματα εὐτελῆ, πράξεις χαμερπεῖς. 219, 5. — دُنْيَوِيٌّ θηλ. ـِيَّةٌ, κοσμικός, τοῦ κόσμου. 227, 2.

دَهْرٌ καὶ دَهَرٌ πλ. أَدْهُرٌ καὶ دُهُورٌ χρόνος καὶ ἰδ. μακρός, αἰών, διάρκεια· τέλος, τέρμα· μοῖρα, τύχη (κακή), الدَّهْرَ διηνεκῶς, εἰσαεί. — دَهْرَ الدَّاهِرِينَ ἀείποτε, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀρνητ. لا الدَّهْرَ οὐδέποτε. — فِي أَوَّلِ الدَّهْرِ προηγουμένως, πρότερον.

دَهَشَ α. ἐνεργ. دَهْشٌ ἐτύπη, ἐκρούσθη· ἐντεῦθεν ἔκπληκτος, ἐμβρόντητος ἢ ἐνεὸς ἐγένετο, ἐξεθαμβήθη, ἀπώλεσε τὴν ἑτοιμότητα

دار

دار المَمْلَكَة καὶ دار المُلْك ἡ ἕδρα τῆς βασιλείας, ἡ πρωτεύουσα. 60, 5. 153, 6. 7, دار الإمَارَة ἡ ἕδρα τῆς κυβερνήσεως. 153, 13. دار الخِلَافَة ἡ ἕδρα τῆς χαλιφείας. 154, 1. دار الوِلَايَة ἡ ἕδρα τῆς ἡγεμονίας ἢ ἐπαρχίας. 210, 4. دار الرَّمْل 150, 6. الدَّارَان αἱ δύο κατοικίαι, τ. ἔ. ἡ παροῦσα καὶ ἡ μέλλουσα ζωή. فِي الدَّارَيْن ἔντε τῷ παρόντι βίῳ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. دارْصِيني περσ. κυνναμωμον, (Τρβ. ταρτσίνι). 73, 4. — دَائِرَة περιφέρεια· οἱ περὶ τὸν ἡγεμόνα (συνών. حَاشِيَة). κροτιλοτύμπανον, γνωστότατον ἐν τῇ Ἀνατολῇ μουσικὸν ὄργανον, (Τρβ. νταΐρές, συνών. دف). دَوْر κύκλος, γύρος, περίοδος, (ἐντεῦθεν Τρβ. ντουβάρι, τοῖχος). دَوْرُ السَّقْف ἀρχιτεκτ. ἡ κορωνίς. 97, 4. عِلْمُ الأَدْوَار ἡ Μουσική (τέχνη). — دور αἰτ. ἐπιρρ. πέριξ, κύκλω (συνών. حَوْلَ). دَوْرَتِي ἐν τῷ ἐμῷ μέρει, ὅταν εἰς ἐμὲ καθήκῃ, ἢ περιέλθῃ (τὸ πρᾶγμα ἢ ἡ ἐκτέλεσις αὐτοῦ)· ἰδιωτ. εἰς τὴν ἀράδα μου. — دَيَّار (κατὰ τὸν τύπον فَيْعَال) τίς, εἴς τις. 190, 11. — مُدَوَّر περιφερής, στρογγύλος, κυκλικός. — دَيْر μονή, μοναστήριον (τῶν Χριστιανῶν). — دَيْرُ القَمَر πόλις τοῦ Λιβάνου. 210, 4. 8,

دار

φοῦ ἡγεμόνος· κυρ. ὁ τὸ μελανοδοχεῖον φέρων. 166, 7.

دَارَ ου. ἐνεργ. دَوْرٌ κύκλω ἐπορεύθη, περιῆλθέ τι, μ. على εἴτε ب πράγμ., περιεδινήθη, περιεστράφη. III. ἐνεργ. مُدَاوَرَة περιῆλθεν, περιώδευσε (μεθ' ἑτέρου), μ. αἰτ. πρ., ἐπεμελήσατο, διώκησεν, διεχείρισεν, ἐχρήσατο, μ. αἰτ. πράγμ., ἔλαθεν ἰδών, κρύφα εἶδεν, ὑπεῖδεν (συνών. لاوص). X. κύκλω περιῆλθεν, ἔδραμε περί τι, μ. ب πράγμ. Μετ. κυκλοτερής, στρογγύλος. 225, 12. — دَارٌ θηλ. καὶ ἀρσ., πληθ. τῆς ὀλιγότητος (جمع قلة τ. ἔ. περιλαμβάνων ἀπὸ τῶν δέκα καὶ κάτω) آدُرٌ πληθ. τῆς πληθύος (جمع كثرة σημαίνων ὑπὲρ τὰ δέκα ἐπ' ἄπειρον) دُورٌ، دِيَارٌ εἴτε دُوُرٌ 103, 16. τόπος κατῳκημένος, ἔνθα εἰσὶ πολλαὶ οἰκίαι ἢ σκηναί· ἕδρα ἢ τόπος εἰς κατοικίαν, διαμονή, 88, 6. οἶκος, οἴκημα (τ. ἔ. δωμάτια ἢ οἰκήματα καὶ αὐλὴ عرصة). دِيَارٌ وَبُيُوتٌ παλάτια καὶ οἰκίαι. 164, 14. — دَارُ السلام ὁ τόπος ἢ ἡ ἕδρα τῆς ἀσφαλείας δηλ. ὁ Παράδεισος, ἐπίθετον τοῦ Βαγδατίου. دارُ البوار ὁ τόπος τῆς ἀπωλείας δηλ. ὁ Ἅδης. دارِ البقاء ἡ κατοικία τῆς ἐνδελεχείας καὶ διαρκείας, τ. ἔ. ὁ αἰώνιος, ὁ μέλλων κόσμος. دار الفناء ἡ κατοικία τῆς φθορᾶς, τ. ἔ. ὁ πρόσκαιρος, ὁ παρὼν κόσμος. دارِ الضرب νομισματοκοπεῖον. —

دال

215, 1. 218, 5. 6. — دِيَارُ بَكْرٍ Διαρβεκίρη, πόλις καὶ χώρα τῆς Βορ. Μεσοποταμίας. 170, 13.

دَالَ ου, ἐνεργ. دَوْلٌ περιεστράφη, αἰωνίως ἐκυκλοφόρησεν (ὁ χρόνος, συνεπαγόμενος ἐναλλὰξ καὶ κατὰ περιόδους τὰς ὥρας καὶ τὰς ἐποχάς) (συνών. دَارَ)· περιβόητος, γνωστὸς τοῖς πᾶσιν ἐγένετο. IV· ἐκ περιτροπῆς ἢ ἐκ διαλειμμάτων ἐποίησέ τι, πλειστάκις ἐχρήσατο, ἔνθεν καὶ ἔνθεν συνεχῶς περιέστρεψέ τι, μ. αἰτ. 229, 14. ἐθάμισέ που· ἐποίησάν τι ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ μέρει, ἐπέκαμψαν ὡς εἰς κύκλωσιν (οἱ μὲν τῶν δέ), κυκλώσασθαι καὶ λαβεῖν ἐκ πλαγίου ἀλλήλους ἐπεχείρησαν. — دَوْلَةٌ πλ. دُوَلٌ εὐτυχία. 17, 15. ἡ ὑπὲρ ἢ κατά, ἡ εὐνοϊκὴ ἢ ἐναντία τύχη ἐν πολέμῳ ἢ ἐν τῷ βίῳ, μεταβολή, περιπέτεια (τῆς τύχης)· ἐντεῦθεν ἀρχή, βασιλεία, δύναμις, (ὡς τι μεταβαῖνον ἀπὸ τῶν μὲν εἰς τοὺς δέ)· ὅθεν δυναστεία, ὁ βασιλεύων οἶκος, οἱ πρίγγιπες τῆς βασιλευούσης οἰκογενείας, καὶ κατ' ἐξοχὴν ἡ Χαλιφεία· μεταγεν. κράτος, βασιλεία, Αὐτοκρατορία (Τρβ. ντοβλέτι). — دَوَالَيْكَ (σύνθ. ἐκ τοῦ دَوَالَى καὶ لَكَ) ἐπιρρ. ἐκ περιτροπῆς, ἐναλλάξ, ὁ μὲν μετὰ τὸν δέ, συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως.

دُولَابٌ καὶ دَوْلَابٌ πλ. دَوَالِيبُ 54, 16. περσ. (Τρβ. ντολάπι)· 1) τροχὸς ἀντλητήριος, γνωστότατος ἐν τῇ Ἀνατολῇ, δι' οὗ, ἐπὶ δεξαμενῆς πηγαῖον ὕδωρ περιεχούσης ἑδραζομένου καὶ περιστρεφομένου, ἀντλεῖται ὕδωρ καὶ ποτίζονται ἀγροὶ καὶ κῆποι μεγάλοι. 2) ἀποθήκη πρόχειρος καὶ μικρὰ μικρῶν πραγμάτων παντὸς εἴδους δεκτικὴ εἴτε ἐκ σανίδων συμπεπηγμένη, εἴτε ἐν τῷ τοίχῳ δωματίου ἐγκεκοιλωμένη καὶ κατὰ τὸ διάφορον εἶδος τῶν ἐν αὐτῇ ἀποτιθεμένων πραγμάτων ἀποκαλουμένη: σκευοθήκη, ἱματιοθήκη, βιβλιοθήκη, ποτηριοθήκη κτλ. ἰδίως δὲ 3) ἐν ταῖς γυναικωνίτισι τῶν πλουσίων ἢ τῶν ἐν τέλει Μωαμεθανῶν, εἶδος ξυλίνης μηχανῆς κυλινδρικῆς καὶ σχεδὸν κατὰ πάντα τοῖς ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τῶν Χριστιανῶν ἀναλογείοις παρεμφεροῦς, πλὴν ἀλλὰ περιάκτου, καὶ ἐντὸς τοῦ τοίχου τοῦ διαχωρίζοντος τὴν γυναικωνίτιδα ἀπὸ τοῦ μαγειρείου ἢ τινος δωματίου ἐνιδρυμένης. Τίθενται δ' ἐν αὐτῇ τὰ εἰς τὰς γυναῖκας περιστεμπόμενα φαγητὰ ἢ ἄλλα πράγματα, τὰ ὁποῖα ἐκεῖναι, οὐδόλως βλεπόμεναι, (ὅπερ καὶ ὁ πρώτιστος καὶ ὕστατος σκοπὸς τοῦ μηχανήματος), λαμβάνουσιν, στρέφουσαι τὴν μηχανήν, ἕως οὗ τὸ στόμιον αὐτῆς περιέλθῃ κατὰ τὸ ἑαυτῶν μέρας, (στροφεῖον? εἰσκύκλημα?).

دَامَ α. ου. ἐνεργ. دَوَامٌ ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει ἔμεινεν, διέμεινεν, διήρκεσεν, διετέλεσεν ὑπάρχων ἢ γινόμενος. دَامَ إِقْبَالُهُ εἶθε ἡ εὐτυχία αὐτοῦ παραμένοι ἐπὶ μήκιστον. مَا دَامَ ذٰلِكَ السِّرَاجُ مَوْقُودًا ἐφ' ὅσον ὁ λύχνος ἐκεῖνος οὐ παύεται καιόμενος. 16, 10. مَا دَامَ لَمْ يَتَزَوَّجْ بِغَيْرِهَا ἐφ' ὅσον οὐδεμίαν ἄλλην ἐνυμφεύετο. 224, 16. X. ἐνεργ. اِسْتِدَامَةٌ παρέτεινεν, διατριβὴν χρόνου ἐποίησεν· ἠθέλησεν ἢ ἠξίωσέ τι εἶναι ἢ διαμεῖναι αἰώνιον, κατέπραξεν ἢ ἐπέτυχεν αἰώνιος γενέσθαι ἢ διατελέσαι. 203, 3. — دَائِمٌ διαμένων, οὐ διαλείπων, ἐνδελεχής, αἰώνιος. دَائِمًا διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, εἰς αἰῶνα τὴν ἅπαντα, πάντοτε. Τὸ ἐπίρρημα

دون

τοῦτο ὡς εὐχὴ ἀποτεινομένη τῷ οἰκοδεσπότῃ ὑπὸ τοῦ φιλοξενουμένου ἅμα πιόντος τὸν καφφὲ καὶ ἐπιστρέφοντος τὸ κενὸν κύπελλον τῷ ὑπηρέτῃ, σημαίνει - πάντοτε, τ. ἴ. εἴθε οὕτω πάντοτε πίνοιμεν τὸν σὸν καφφέ, δηλ. ζῴης ἐπὶ μήκιστον. — دَوَام διάρκεια, παράτασις, ἐνδελέχεια· ἐπιμονή. عَلَى الدَوَام συνεχῶς, ἀεὶ καὶ ἀδιαλείπτως. 58, 7. — دَوْمَةُ الجَنْدَل πόλις τῆς Ἀραβίας. 88, 3. 189, 7.

دُون ἐπίρρ. κάτω, πλησίον, ἐκτός, ἐνώπιον. دُون πρόθ. μ. γεν. κατά, παρά, ἐξ, ἀντί. Γραμμ. §. 446. دُونَك λάβε, δέξαι τοῦτο· παραχωρεῖταί σοι. 34, 16. مِن دُون μ. γεν. παρά, ἄνευ, ἐκτός. 68, 8. 190, 10. بِدُونِ ثَمَن 102, 12. ἄνευ ἀξίας ἢ τιμῆς, δωρεάν. — دُون κατώτερος, εὐτελής, οὐτιδανός. (ἐπὶ πραγμάτων). 110, 9. دِيوَان (περσ.) πλ. دَوَاوِين βιβλίον, κώδηξ· βουλή, γερουσία, τὸ συμβούλιον τοῦ κράτους (Τρβ. ντιβάνι). 113, 6. 165, 5. دِيوَانُ الجَيْش τὸ στρατιωτικὸν ἢ πολεμικὸν συμβούλιον. 165, 9. — دُوِين Δαουΐνον, πόλις τῆς Ἀζερβιγανῆς, ἐπαρχίας τῆς Περσίας πρὸς τὰ ΝΔ. τῆς Κασπίας θαλάσσης. 166, 14.

دَوه τουρκ. κάμηλος. 192, 13.

دَوِيَ α. ἐνεργ. دَوًى Ὀνοματοπ. ἐβόμβησεν (ἡ μέλισσα)· ἐβρόντησεν (ἡ νεφέλη)· ἠρρώστησεν, ἠσθένησέ τις· καὶ ἐνγέν. κακῶς καὶ πονήρως ἔσχεν. III. ἐζήτησεν ἰάσασθαι ἢ θεραπεῦσαί τινα ἢ τὴν ἀσθένειάν τινος χρώμενος τούτοις ἢ ἐκείνοις τοῖς φαρμάκοις, ἴαμα προσῆψέ τινι, ἐθεράπευσέ τινα (συνών. عَالَجَ، عَانَى), μ. αἰτ. πρ. بِ τοῦ φαρμ. καὶ مِن τῆς ἀσθενείας. — دَوَاء πλ. أَدْوِيَة ἰατρικόν, φάρμακον, θεράπευμα. — دَوِيّ βόμβος, ψόφος, κρότος. 54, 11.

دَيَّار ὅρ. دور.

دِيك πλ. دُيُوك، دِيَكَة، أَدْيَاك ἀλέκτωρ.

دَان ι. ἐπίεσεν, πιέζων ὑπέταξεν, καὶ ἀμεταβ. ὑπετάγη, ὑπήκουσεν, ἢ καὶ παρήκουσεν, εὐπειθὴς ἢ ἀπειθὴς ἐγένετο· εὐλαβῶς ἐλάτρευσε τὸν Θεόν, μ. αἰτ. 135, 2. ἐδανείσατο, ὤφελεν ἢ ἐδάνεισεν· ἀνταποέδωκέ τινι τὰ ἴσα· ἔκρινεν, ἐξήνεγκεν ἀπόφασιν (δικαστικὴν) κατά τινος, κατεψηφίσατο, κατεδίκασεν. 33, 12. 13. دَيْن ὄφλημα, χρέος· δάνειον. — دِين πλ. أَدْيَان ἔθιμον, τὸ νενομισμένον, ἔθος, τρόπος τοῦ πράττειν· λατρεία τοῦ Θεοῦ, θρησκεία· κρίσις, ἀνταπόδοσις· λογαριασμός. — دِينِيّ θηλ. ّة, ἀνήκων εἰς τὴν θρησκείαν, θρησκευτικός. 226, 5. — مَدِينَة πλ. مُدُن، مَدَائِن πόλις. المَدِينَة ἡ Μεδίνα πόλις τοῦ Προφήτου. 78, 9. 17. 79, 6. 82, 11. κ. ἑ. ἀ.

دِينَوَر εἴδωλον καὶ πόλις τῶν Κεϋλαναίων. 108, ἔσχ. 109, 2.

ذ

ذا οὗτος, ὅδε (ἐπὶ τῶν πλησίον), ذَاكَ (ἐπὶ τῶν ὀλίγον ἀπομεμακρυσμένων), ذٰلِكَ (ἐπὶ τῶν μακρὰν κειμένων). — لِمَاذَا διὰ τί;

ذِئْبٌ καὶ ذِيبٌ πλ. ذِئَابٌ, ذِيَابٌ, ذُؤْبَانٌ 14, 2κτθν. λύκος· θώς. أَبُو ذُؤَيْبٍ 174, 15. 175, 9. ἐπονομάζεται ὁ ἐλ-Χαρὶθ βὲν Ἀβδ ἐλ-Οὔζζα, ὁ σύζυγος τῆς Χαλιμᾶς τῆς τροφοῦ τοῦ Μωάμεθ. Ὑπ' ἄλλων τὸ ἐπώνυμον τοῦτο προσάπτεται τῷ πατρὶ τῆς Χαλιμᾶς.

ذَبَحَ α. ἐνεργ. ذَبْحٌ ἔσχισεν, διέκοψεν, διέρρηξεν· ἔπνιξεν· ἰδ. ἔσφαξεν (ἀμνόν), ἔθυσεν (ἱερεῖον τῷ Θεῷ), μ. αἰτ. πράγμ. καὶ ل πρ.

مَذْحِجٌ φυλὴ Ἀράβων. 87, 14.

ذَخَرَ α. ἐνεργ. ذُخْرٌ ἔχανε πρός τι, περιμανῶς ἐπόθησεν, ὠρέξατο, ἐπεθύμησεν· παρεσκευάσεν, κατ(ἀπ)έκρυψεν, ἀπεθησαύρισεν, ἀπεταμιεύσατο (καρπούς, σῖτον, οἶνον) εἰς μέλλουσαν χρῆσιν, μ. αἰτ. 226, 5. VIII. اِذَّخَرَ καὶ اِدَّخَرَ ταὐτό. — ذَخِيرَةٌ πλ. ذَخَائِرُ θησαυρός· πᾶν τὸ ἀποτεταμιευμένον, ὅπως χρησιμεύσῃ εἰς τὸ μέλλον ἢ ἐν καιρῷ ἀνάγκης, καὶ ἰδ. τὰ εἰς μέλλουσαν κατανάλωσιν ἀποτεθειμένα ἀναγκαῖα τοῦ βίου, ὁ ἀπόθετος καρπός (Τρβρ. ζαχρέε). — مَذْخَرٌ ταμεῖον, ἀποθήκη.

ذَرٌّ περιληπτ., ἑν. ذَرَّةٌ μυρμήκιον λίαν σμικρόν. 5, 17. ἡ ἄτομος· λεπτότατα μόρια κονιορτοῦ ἐν τῷ ἀέρι περιπετόμενα καὶ ἐν τῷ ἡλιακῷ φωτὶ τῷ διὰ θυρίδος εἰς κεκλεισμένον θάλαμον εἰσδύοντι καταφαινόμενα. أَبُو ذَرٍّ 5, 8. ἀποθ. 32 Ἑγ. (652 Χρ.). — ذُرِّيَّةٌ πλ. ذَرَارِيُّ, ἔκγονος ἀπόγονος, τέκνα. 110, 15. 118, 17. 136, 5. — مِذَرَّةٌ σπορεύς, μηχανὴ δι' ἧς σπείρουσιν.

أَذْرُحُ 94, 11. πρωτεύουσα τῆς ὑπεριορδανείου ἐπαρχείας Ἐσ-σάχρας.

ذِرَاعٌ πλ. أَذْرُعٌ τὸ κατώτερον ἥμισυ μέρος τῆς χειρὸς τὸ ἀπὸ τοῦ ὀστοῦ τοῦ ἀγκῶνος μέχρι καὶ τοῦ ἄκρου τοῦ μέσου δακτύλου, βραχίων, πῆχυς, ὠλένη. 57, 9. 66, 16. — ذَرِيعٌ ταχύς· ἄφθονος, πολύς. قَتْلٌ σφαγὴ μεγάλη, φόνος φρικώδης. 221, 10. — أَذْرِعَاتٌ ὅρ. I. σελ. 4, α.

ذُرَةٌ εἶδος κέχρου ἰδιωτ. Δόρα ἢ Δούρα καλουμένου· ἀραβόσιτος. 54, 17. ذُرْوَةٌ τὸ ἄκρον, τὸ ὕψιστον ἢ ἀνώτατον μέρος, ἡ κορυφή. 84, 7. κολοφών, κορωνίς.

ذَعِنَ α. ἐνεργ. ذَعَنٌ ἐπικλινής, ἐπιρρεπὴς ὑπῆρξεν· ἐντεῦθεν εὐάγωγος, εὐπειθής, πρόθυμος ὑπῆρξεν, ὑπήκουσεν. IV. ἐταπείνωσεν ἑαυτόν, μετεπείσθη καὶ ὑπέκυψεν ἀμέσως· συγκατένευσεν ἢ ἐνέδωκεν ἀποτίσαι τὸν φόρον καὶ γενέσθαι ὑπήκοος· ἐβεβαίωσεν, ἀνεγνώρισεν, ὡμολόγησεν, μ. ب πράγμ. ἢ ل προσ. 136, 16.

ذَكَرَ ου. ἐνεργ. تَذْكَارٌ ἐμνημόνευσέ τι, ἀνεμνήσθη τινὸς ἤ τι, διὰ μνήμης ἔσχεν ἢ ἤνεγκέ τι, μ. αἰτ. 18, 11. διεξῆλθεν, διηγήσατό τι· (ἐπ)ἐμνήσθη, μνείαν ἐποιήσατό

ذكا

(περί) τινός, μ. αἰτ. 11, 3. Μέτ. ἐνεργ. 15, 7. Μετ. παθ. 43, 13. II. ὑπ(άν)-ἐμνησέ τινά τινος ἢ τι εἶτε τινί τι, ὑπέβαλέ τινί (ἐπιλαθομένῳ) τι, μ. δοτ. αἰτ. 18, 11. 31, 8. III. ἐνεργ. مُذَاكَرَة 13, 18. ἐμνήσθη, ἐνεθυμήθη, μ. αἰτ. V. ἀνεμνήσθη, ἐμνημόνευσέ τι, μ. αἰτ. εἴτε فِي πράγμ. 49, 9. εἴτε أَن. — ذِكْر ἀνάμνησις, μνημόνευσις· μνεία, ἐνθύμησις· διήγησις, ἱστορία· ἔπαινος, ἐγκώμιον (Θεοῦ), εὔφημος μνήμη. 15, 5. 16, 2. — ذَكَر πλ. ذُكُور ἄρρην (ἐπὶ ἀνθρώπων καὶ ζώων). — تِذْكَار μνῆμα, μνημεῖον, μνημόσυνον, τὸ δι' οὗ ἀναμιμνησκόμεθά τι· δῶρον (εἰς ἐνθύμησιν). — تَذْكِرَة γραμμάτιον, σημειωματάριον, ἐν ᾧ καταγράφει τις ὅ,τι θέλει ἐνθυμηθῆναι εἰς τὸ μέλλον· ἐξωφλητικὸν ἐπ' ἐγγυήσει, πιστοποιητικόν· διαβατήριον (Τρβ. τεσκερές). — مُذَكَّر ἀρσενικόν (ὄνομα, λέξις)· (ἀντίθ. مُؤَنَّث θηλυκόν).

ذَكَاء ὀξύνοια, τὸ διορατικὸν καὶ ἐμβατευτικὸν τοῦ νοός, ἀντιληψις ζωηρὰ καὶ ταχεῖα. — ذَكِيّ μνήμων, μνημονικός, ὁ ταχέως ἀναμιμνησκόμενος· ὀξύνους, εὐφυής· ὀξὺς τὴν ὀσμήν, ὀσμήρης, εὐώδης. 70, 16.

ذَلَّ ι. ἐνεργ. ذِلّ ἐτανύσθη, ἐξετάθη, τυνυσθεὶς ἐλεπτύνθη, ἠλαττώθη· ἐντεῦθεν ταπεινός, εὐτελὴς ὑπῆρξε (τὴν καταγωγήν, τὴν κατάστασιν) (συνών. هَانَ)· κατωτέρας ποιότητος, ἀξίας ἢ τιμῆς ὑπῆρξεν· ὑπεβιβάσθη, ἐξητελίσθη (ἀντίθ. جَلَّ)· ἀπόβλητος, εὐτελὴς (ἀντίθ. عَزَّ)· καὶ ἰδ. ταπεινός, εὐπειθὴς ὑπῆρξεν, μ. ل πρ. II. ὑπεβίβασεν, ἐξητελισεν,

ذنب

εὐτελῆ καὶ ἀξιοκαταφρόνητον ἠγήσατο, ἢ ἐποίησεν, ἐταπείνωσεν. ذَلَّلُوا صِعَابَهَا τὰς ἀνόδους ἢ τραχείας ὁδοὺς ἐποίησαν (εἰς ὁδοὺς) λείας εἴτε πορευσίμους, καθωμάλισαν. 223, 3. IV. εὐτελῆ, φαῦλον κατέστησεν, ταπεινὸν ἐποίησεν· ὑφ' ἑαυτὸν ἐποιήσατο, ὑπέταξεν, ἢ ὑποκύψαι ἐποίησέ τινα (τῇ ἑαυτοῦ ἐξουσίᾳ). 50, 9. — ذُلّ εὐτέλεια γένους ἢ καταστάσεως, χαμέρπεια χαρακτῆρος· ἀθυμία. — ذَلِيل πλ. أَذِلَّاء ἀπόβλητος, εὐτελής, φαῦλος, εὐκαταφρόνητος (ἀντίθ. جَلِيل)· — مَذَلَّة εὐτέλεια.

ذٰلِكَ ἀντων. πρ. 6'. ἐκεῖνος (ὁ ὅς, ὁ περὶ οὗ λέγεις, ἢ εἰς ὃν αἰνίττῃ, iste. Γραμμ. §. 359). ὅρ. ذا. — كَذٰلِكَ οὕτως, ὧδε, ὡς. لِذٰلِكَ διὰ τοῦτο, ἐκ τούτου.

ذَمَّ ου. ἐνεργ. مَذَمَّة ἐπέσφιγξεν, ἐκέντησεν, ἠνίασεν· ἐντεῦθεν ἔψεξεν, ἤλεγξεν (ὑπερηφάνως καὶ ὑπεροπτικῶς) (ἀντίθ. مَدَحَ). — ذِمَّة προστασία, πίστις, ἀσφάλεια ζωῆς καὶ περιουσίας. 134, 15. 183, 12. أَهْلُ الذِّمَّة οἱ τὸν τεταγμένον φόρον (ὑποτελοῦντες, καὶ οὕτω προστασίας ἀπολαύοντες (Χριστιανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι, ὑπήκοοι Ὀθωμανικοῦ τινος κράτους)· λόγος, εὐθύνη.

ذَنَبَ ι. ου. προσεκολλήθη, προσεπάγη τινί· ἐντεῦθεν κατόπιν ἢ παρὰ πόδας ἠκολούθησε διώκων τὰ ἴχνη τινός, μετεδίωξέ τινα. IV. ἁμάρτημα ἔπραξεν, ἐπλημμέλησεν. 210, 17. — ذَنْب πλ. ذُنُوب πταῖσμα, πλημμέ-

ذأق

νοῦν τούτῳ τῷ πράγματι οὐκ ἐφρόντισεν ἐκείνου, ἀλιγώρησεν. IV. ἐποίησέ τινα ἐπιλαθέσθαι τι, λήθην ἐνεποίησέ τινος, ἡ φροντὶς τούτου διασπῶσα ἀπέτρεψεν αὐτὸν ἐπιμεληθῆναι ἐκείνου, μ. αἰτ. πρ. καὶ عن πράγμ. 29, 11. τῇ λήθῃ παρέδωκέ τι. VII. ἐξεπλάγη.

ذِهْن τὸ διανοητικόν, εὐφυΐα, δεξιότης· μνήμη· εὐχέρεια καὶ ὀξύτης εἰς τὸ μανθάνειν, εὐμάθεια· δύναμις, δραστηριότης. — ذَهَن ταὐτόν

ذو (γεν. ذي, αἰτ. ذا Γραμμ. §. 465.) κύριος, κτήτωρ, κάτοχός (τινος πράγματος)· ὁ εἰληχώς, ἡ ἐκ φύσεως ἀξιωθείς (προτερήματός τινος), ὁ ἔχων ἢ λαβών τι. 11, 4. ذُو حُرُضٍ (συνών. رب καὶ صاحب). 181, 9. ὄν. τόπου τινος εἴτε κοιλάδος ἐν Ἀραβίᾳ παρὰ τὴν Ἐν-Νάκρα. ذُو ٱلْكَلَاعِ βασιλεὺς τῆς Ὑεμένης ἢ Ὑεμενικός. 189, 10. κ. ἑ.

ذَاتُ (θηλ. τοῦ προηγουμένου) κυρία, δεσποίνη, πεπροικισμένη τινὶ πράγματι, ἢ ἔχουσά τι. 96, 9. ذَاتَ ٱلْيَمِينِ εἰς τὰ δεξιά. ذَاتَ ٱلشِّمَالِ εἰς τὰ ἀριστερά. ذَاتَ يَوْمٍ ἡμέραν τινά. ذَاتَ لَيْلَةٍ νύκτα τινά. ذَاتَ مَرَّةٍ ποτέ. ذَاتَ ٱلْعَوْمِ ἔν τινι ἔτει. بِذَاتِهِ αὐτός, αὐτοπροσώπως (συνών. بِنَفْسِهِ). مِنْ نَفْسِ ذَاتِهِ αὐθορμήτως, αὐτομάτως, αὐτοθελῶς. ٱلذَّاتُ ἡ (ἀπόλυτος) οὐσία, ὁ Θεός.

ذَاقَ ου. ἐνεργ. ذَوْقٌ (Τρβ. ζέφκι), مَذَاقٌ

ذهب

ληρα, κρῖμα, αἰτία. — أَذْنَابٌ πλ. ذَنَبٌ οὐρά. أَبُو ذَنَبٍ κομήτης (ἀστήρ). ذَانِبٌ ὀπαδός, ἀκόλουθος (ἀρχηγοῦ τινος, κόμματος ἢ συστήματος).

ذَهَبَ α. ἐνεργ. ذَهَابٌ ἔστιλψεν, ἔλαμψεν· μεταφ. (ἐπὶ κινήσεως) ἔδραμεν· ἐντεῦθεν ἰδ. παρῆλθεν, ἀπῆλθεν, ᾤχετο ἀπιών, μ. من τόπ. ἐνόμισεν, ἐπίστευσεν, ἀν'μετ)επείσθη, μετετάξατο, ἢ μετέστη πρός τινα, προσεχώρησεν, προσετέθη τινὶ εἴτε τῇ γνώμῃ τινός, μ. إلى πράγμ. 202, 7. ᾤχετο ἄγων τι, ἀπήνεγκεν, ἀπεκόμισεν, μ. ب πράγμ. II. (ἐπ)ἐχρύσωσεν (μετων. ἐκ τοῦ ذَهَبٌ). Μετ. παθ. ἐπίχρυσος. 97, 6. IV. ἀφεῖλεν, ἀπήγαγεν, ἀπήνεγκεν, μ. αἰτ. — ذَهَبٌ χρυσός (ἀπὸ τῆς ξανθιζούσης αὐτοῦ λάμψεως ὀνομασθείς)· τὸ χρυσοῦν ἢ ὁ κρόκος τοῦ ὠοῦ. — ذَهَبِيٌّ χρυσοῦς· χρυσορρήμων, ἐπών. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. مَجْرَى الذَّهَبِ ἐπών. Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. لسان الذهب ἐπών. Σωφρονίου τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων. — مَذْهَبٌ ὁδός, δίοδος· μέθοδος, τρόπος τοῦ πράττειν, διαγωγή· αἵρεσις θρησκευτική, δόγματα θρησκευτικά (συνών. مَرْأًى), σύστημα, διδασκαλία. 66, 10.

ذَهَلَ α. ἐνεργ. ذَهْلٌ λεῖος, λεπτὸς ὑπῆρξεν, διὰ λειότητα ἐξωλίσθησεν, ἐξέπεσεν, καὶ ἰδ. μεταφ. τὶ τῆς μνήμης, διέφυγε τὴν μνήμην· μεταβ. ἐπελάθετο, ἠμνημόνησέ τινος ἢ τι, λήθη τινὸς πράγματος ἔσχε τινά, μ. عن πράγμ. Μετ. 27, 6. προσέχων τὸν

رأى

ذَيْلٌ πλ. أَذْيَالٌ λῶμα, κράσπεδον, παρυφή, σύρμα ἐσθῆτος· ذَيْلُ الْجَبَلِ πρόποδες ὄρους.

ذال

συνέτριψεν, λεαίνων λεπτὸν καὶ μικρὸν ἐποίησεν· ὅθεν μεταφορ. ἐδοκίμασεν, ἀπεπειράσατο· ἐπύθετο, ἐζήτησε τι ὑπῆρχε πλησίον ἢ ἐν τῇ οἰκίᾳ τινος· καὶ ἰδ. ἐγεύσατο.

ذَاكَ ὅρ. ذا.

ر

رَأْسٌ πλ. رُؤُسٌ κεφαλή, κορυφή, τὸ ὕψιστον ἄκρον οἱουδήποτε πράγματος. رَأْسُ الْجَبَلِ ἡ κορυφὴ τοῦ ὄρους. 73, 2. رَأْسُ الْحُفْرَةِ τὸ ἄκρον ἢ τὸ χεῖλος τῆς τάφρου. 194, 14. رُؤُسُ الْعُبْدِ τὰ κιονόκρανα. 149, 16. رأس البرّ ἀκρωτήριον. رأس المال κεφάλαιον χρηματικὸν εἴτε ἐμπορικὸν εἴτε ἐπὶ τόκῳ δανειζόμενον. رأس السنة ἀρχὴ τοῦ ἔτους. — رأس نَحَاش τόπος ἐπὶ τοῦ Λιβάνου. 216, 2. 4. — على الرأس والعين ἐπί τε τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ ὀφθαλμῷ τ. ἔ. προθυμότατα, ἀσμενέστατα, ἐξ ὅλης καρδίας. بِرَأْسِي κατὰ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς (ὀμνύω περὶ τούτου) (πρβλ. بحياتي). رَأْساً κατ' εὐθεῖαν· ὁλοτελῶς, παντελῶς. — رُؤَسَاء πλ. رَئِيسٌ (Τρβ. ῥεΐζης) κεφαλή, πρῶτος, πρόεδρος, ὁ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεταγμένος, διευθυντής, πλοίαρχος. الاعضاء الرئيسة τὰ κυριώτερα μέρη (τοῦ σώματος), οἷα القلب ἡ καρδία, الدماغ ὁ ἐγκέφαλος, الكبد τὸ ἧπαρ καὶ الانثيان οἱ ὄρχεις. رَئِيسُ الرُّؤَسَاء ὁ ἄρχων τῶν ἀρχόντων, τίτλος τιμητικός. 157, 14. — رِئَاسَةٌ ἀρχή, ἐξουσία, ἡγεμονία. — أَرْأَسُ κεφαλέων.

رَاوَنْد εἴτε رَوَنْد περσ. ῥίζα δένδρου τινὸς τῆς Σινικῆς ἰαματικὰς ἔχουσα ἰδιότητας, ῥαβέντι. 71, 8.

رَأَى α. (يَرَى Γραμμ. §. 198.) ἐνεργ. رَأْيٌ, رُؤْيَةٌ ἀκτῖσιν ἔλαμπρυνεν· ἰδ. ἔστρεψε τὰ φῶτα πρός τι, ἐφώτισεν αὐτό· ἐντεῦθεν εἶδεν, παρετήρησεν, ἠσθάνθη· ἔγνω, ἠξίωσεν· ἐνόμισεν, ἔκρινεν, ἔδοξεν αὐτῷ (μ. أَن). يَرَوْنَ بِتَحْرِيمِ الزِّنَى τὴν ἄνομον συνουσίαν ἀθέμιτον ἡγοῦνται. 68, 17. πρβλ. 69, 2. فَمَا تَرَوْنَ τί σοι δοκεῖ; 135, 14. فَمَا تَرَى τί ὑμῖν δοκεῖ; 135, 9. كَيْفَ رَأَيْتَ أَبْنَةَ عَمِّكَ πῶς σοι ἀρέσκει ἡ θυγάτηρ τοῦ σοῦ πρὸς πατρὸς θείου; τ. ἔ. πῶς σοι φαίνομαι (κατὰ τὰς φρένας) ἐγὼ ἡ ἐξαδέλφη καὶ σύζυγός σου; IV. ἔδειξέ τινί τι, μ. δατ. αἰτ. — VI. παρέσχεν ἑαυτὸν ἰδεῖν, εἰς ὄψιν κατέστη, ἐπεφάνη, ἢ ἐνεφανίσθη τινί. 71, 17. ἐσ(κατ)

ربع

τάτη, ἐπιδεσποτεία. علم الربوبية εἴτε اللاهوت ἡ Θεολογία. — مَرْبُوبٌ δοῦλος (ἀντίθ. مخدوم)· ὑποταγείς, ὑπήκοος. 1, 6 κτθν.

مَرْبَضٌ ἱπποστάθμιον, σταῦλος. 220, 9.

رَبَطَ ι. ου. ἐνεργ. رَبْطٌ ἔδησεν, προσέδησεν, συνέσφιγξε τὸν δεσμόν (συν. أَوْثَقَ) (ἀντίθ. حَلَّ). Μετ. παθ. προσδεδεμένος τινὶ πράγματι, μ. ب πράγμ. 5, 16. 119, 15. συνῆψεν, συνέδησεν· ἐστήριξεν, ἐπέρρωσεν, μεταφ. τὸν νοῦν ἢ τὴν καρδίαν τινός. III. προσεχαρτέρησεν, ἐπέμεινέ τινι πράγματι, διετέλεσε ποιῶν τι (συν. وَاظَبَ)· ἐστρατεύσατο, ἐστρατοπέδευσεν ἐν τοῖς μεθορίοις ἐνοχλῶν καὶ ἀπειλῶν τὴν τῶν πολεμίων χώραν· φυλακὰς ἐφύλαξεν, μ. ب τόπ. 92, 3. VIII. προσέδησεν, προσήρτησεν ἑαυτῷ, συνῆψεν ἑαυτόν τινι ἢ πρός τινα, μ. αἰτ. πρ. 12, 7.

رَبَعَ α. ι. ου. τέταρτος αὐτὸς ὑπῆρξεν, τ. ἔ. προστεθεὶς καὶ αὐτός, ἐποίησε τοὺς τρεῖς τέσσαρας γενέσθαι, μ. αἰτ. II. ἐτετραγώνισεν· ἐτετραπλασίασέ τι, μ. αἰτ. Μετ. παθ. τετράγωνος. 57, 7. V. ἐνώκλασεν, ἐκάθισε συγκάμψας ἢ διασταυρώσας τὰ σκέλη, (σταυροπόδι)· (πρβλ. جثى καὶ قعى). 120, 5. 14. 15. 18. — رَبْعٌ οἶκος, κατάλυμα οἱονδήποτε, ὅπου καταλίνεταί τις· ἐντεῦθεν ἡ φρ. خلا منه الربع ἐκενώθη ὁ τόπος ὑπ' αὐτοῦ, τ. ἔ. ἀπέθανεν. — رِبْعٌ τεταρταῖος (πυρετός). — رُبْعٌ τὸ τεταρτημόριον ἢ τέταρτον (οἱουδήποτε πράγματος)

رب

ἀπορίσατο· εἶδον ἀλλήλους. — رَأْيٌ πλ. آرَاءٌ τρόπος τοῦ βλέπειν, δόξα, γνώμη, ψῆφος· συμβουλή. — رَايَةٌ πλ. رَايَاتٌ σημαία (ἐθνική εἴτε στρατιωτική). رايةٌ بيضاء σημεῖον λευκόν, τ. ἔ. οἰωνὸς ἀγαθὸς ἢ αἴσιος. — رُؤْيَةٌ ὄψις, θεωρία, παρατήρησις. — رِيَاءٌ πρόσοψις, τὸ φαινόμενον, ἡ ἐπιφάνεια· ὑποκρισία· اهل رياء ὑποκριταί, φαρισαϊκοί (συνών. نفاق). — مِرْآةٌ κάτοπτρον.

رَبٌّ πλ. أَرْبَابٌ κτήτωρ, κεκτημένος τι, κύριος, ἄρχων. الرَّبُّ ὁ Κύριος, ὁ Θεός. رَبَّ ταὐτὸ καὶ τὸ رَبِّي Κύριέ μου ἢ Θεέ μου! 185, 16, 190, 11. Γραμμ. §. 333, Ἐπισημ. 6. رَبُّ البيت οἰκοδεσπότης. ارباب الهدى οἱ τὴν ὀρθὴν ὁδὸν κατέχοντες καὶ βαδίζοντες, τ. ἔ. οἱ Μωαμεθανοί. ارباب الدولة οἱ μεγιστᾶνες, οἱ ἐν δυνάμει. — رُبَّ ἐπίρρ. ἐπομ. γεν. ἀπροσδιορίστου ἤτοι ἀνάρθρου (Γραμμ. §. 467.) ἐνίοτε, συχνάκις, πολλάκις συμβαίνει . . . . . — رُبَّمَا πολλάκις, ἔστιν ὅτε, ἴσως. — رَبَّانِيٌّ ῥαββῖνος, διδάσκαλος τοῦ νόμου καὶ τῆς θρησκείας. — رَابٌّ πενθερὸς ἢ (ἐπιπάτωρ-) μητρυιός. رَابَّةٌ πενθερὰ ἢ μητρυιά. رَبِيبٌ τὸ ἐξ ἄλλου ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς γεννηθὲν ἄρρεν τέκνον. — رُبُوبِيَّةٌ κυριότης, δύναμις ὑπερ-

(Τρβ. ῥοῦπι), 77, 12, 217, 9. — رَابِعٌ θηλ. ة, τέταρτος. — رُبَاعٌ ἐκ τεσσάρων συγκείμενος μερῶν. — رُبَاعَ αἰτ. ἐπὶ τεσσάρων· ἀνὰ τέσσαρας, — رَبِيعٌ ἔαρ. — شَهْرُ رَبِيعٍ الأَوَّلُ εἴτε رَبِيعُ الأَوَّلِ 169, 2. Ῥαμπί' οὐλ-Ἄουαλ, ὁ τρίτος μήν, καὶ شَهْرُ رَبِيعٍ الآخِرِ 154, 14, εἴτε رَبِيعُ الآخِرِ 170, 16. Ῥαμπί' οὐλ-Ἄχηρ, ὁ τέταρτος μὴν τοῦ Ἀραβικοῦ ἔτους, — أَرْبَعٌ θηλ. أَرْبَعَةٌ ἀρσ. τέσσαρα, — الأَرْبَعَاءُ ἡ Τετάρτη (ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος). 172, ἔσχ. — أَرْبَعُونَ τεσσαράκοντα, — مُرَبَّعٌ τετράγωνος. — تَرْبِيعٌ πλ. تَرَابِيعُ ἄθροισμα ἐργαστηρίων ἢ πωλητηρίων περικλειόντων τὸν ἐν μέσῳ χῶρον κυκλικῶς ἢ τετραγωνικῶς. 97, 5. الرَّبِيعُ بْنُ خَيْثَمٍ 191, 2. 194, 7. — رَبِيعَةٌ φυλὴ Ἀράβων. 78, 5. 8. 87, 17. 88, 7. رَبِيعَةُ υἱὸς τοῦ Ἀβδ Τζαλίλ. 181, 5.

رَبَكَ ου. ἐνεργ. رَبْكٌ ἀνέμιξεν, συνανέφυρεν· καλῶς καὶ ἐπιτηδείως παρεσκεύασε τὸν ζωμὸν ثريد, ἢ τὸ ἔδεσμα ربيكة. VIII. οὕτως ἐν(περι)επλάκη τινὶ πράγμ., ὥστε οὐκ ἠδυνήθη λύσαι ἑαυτὸν ἢ ἀπαλλαγῆναι ἀπ' αὐτοῦ μ. في πράγμ, ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ ἀμηχανίᾳ ὑπῆρξεν, 221, 1. εἰς τὸν πηλὸν ἢ τὸν βόρβορον ἐνέπεσεν, μ, في.

رَبَا ι. ἐνεργ. رَبَاءٌ (τόκος. 223, 8.) ἐπυκνώθη· ηὐξήθη, μέγεθος ἢ ἐπίδοσιν ἔλαβεν ἐκ προσθήκης ἢ προσόδου, ἐπολλαπλασιάσθη (συνών. نما καὶ زاد)· τόκον ἔλαβεν, ἐπὶ τόκῳ ἐδάνεισεν· τὸν τοκογλύφον μετῆλθεν. II. (ἀν)ἔθρεψεν, ἐπαίδευσεν. 60, 7. — رَبْوَةٌ μέρος γῆς ὑψηλότερον τῶν πέριξ, λόφος. 96, 9. — رَابِيَةٌ πλ. رَوَابِي 102, 5 κτθν, ταὐτό. — رَبِيَّةٌ, رَبِيئَةٌ Στρατιωτ. σκοπός, προφύλαξ· κατάσκοπος. — تَرْبِيَةٌ ἐνεργ. II. ἀνατροφή, παιδεία (Τρβ. τερμπιές). — مُرَابٍ τοκιστής, τοκογλύφος.

رَتَبَ ου. ἐνεργ. رُتُوبٌ στερεός, σταθερός, ἀσάλευτος ὑπῆρξεν, (συνών. ثَبَتَ). ὀρθὸς ἢ ἐπὶ ποδὸς ἔστη, ἀνωρθώθη. II. ἐστήριξεν, ἐστερέωσέ τι (ὥστε μὴ σαλεύεσθαι)· τὴν ἀταξίαν ἀνελὼν εἰς τάξιν ἤγαγεν, ἢ κατέστησέ τι, κατὰ χώραν ἔταξεν, ἐν τάξει διέθηκεν, προσηκόντως κατέταξεν, διευθέτησεν, συνήρμωσεν. 63, 10. 14. 118, 8. 167, 1. 168, 4. 210, 13. Παθ. μετ. 118, 15. — تَرْتِيبٌ ἐνεργ. II, διάθεσις, διάταξις πολλῶν πραγμάτων ἢ τῶν μερῶν ἑνός τινος πράγματος λογική, καθ' ἣν τὰ μέρη συνέχονται καὶ πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς τὸ ὅλον, οἰκονομία· μέθοδος (Τρβ. τερτίπι). — رُتْبَةٌ, βαθμὶς κλίμακος· τάξις καὶ βαθμὸς ἀξιώματος, ἀξίωμα ὑπουργήματος (Τρκβρ. ῥουτπές)· πληρεξουσιότης, δύναμις. — مَرْتَبَةٌ βαθμίς, ἀναβαθμός, ἑδώλια ἢ καθίσματα ἀλλεπάλληλα, ὁ ἐν θεάτρῳ τῶν βάθρων στοῖχος· ἡ ἐν πόλει τῶν πολιτῶν τάξις. على مراتبهم κατὰ τὴν ἑκάστου τάξιν, ἕκαστος κατὰ τὴν ἑαυτοῦ τάξιν· κλάσις, κατηγορία, τάξις πραγμάτων ὁμογενῶν ἢ ὁμοειδῶν.

مرتع

مُرْتَعٌ θηλ. ĕ, ὁ πολλὴν μὲν καὶ καλὴν ἔχων χώραν, ἄφθονα δὲ τὰ ἐπιτήδεια, πολλοὺς δὲ θεράποντας, πολλὰ δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ, ἐν γέν. ὁ πλουτῶν πλοῦτον μέγιστον, ὁ ᾧ περιερρύη ὁ βίος. 175, 12.

رَجَبٌ Ῥετζέπ, ὁ ἕβδομος μὴν τοῦ Ἀραβικοῦ ἔτους.

رَجَّ α. ι. ου. ἐνεργ. رُجُوجٌ ἔρρεψεν ἐπὶ θάτερα (ἡ πλάστιγξ), ἐβάρυνεν, ἢ ὑπερταλάντησεν (ὁ ἕτερος δίσκος τοῦ ζυγοῦ). II. ζυγοστατῶν ἐποίησέ τι πρᾶγμα βαρύτερον ἑτέρου τινός, ἢ τὸ πωλούμενον πρᾶγμα βαρύτερον τῶν σταθμῶν, καὶ ἐπομ. ἔδωκε τῷ ἀγοραστῇ πλεῖον τῆς δικαίας, συμφωνηθείσης καὶ ὀφειλομένης δλκῆς, μ. ل πρ. Μετ. 23, 4. — أُرْجُوحَةٌ 1) αἰώρα (κούνια), ἡ ἐκ σχοινίων ἀπὸ τῶν κλάδων δένδρου ἐξαρτωμένων παρασκευαζομένη, καὶ ἐφ' ἧς καθήμενοι κινοῦνται πρὸς διαπόνησιν τοῦ σώματος ἢ διασκέδασιν τοῦ πνεύματος· 2) λίκνον, κοιτὶς ἐπίσης ἐκκρεμής, διὰ σχοινίων εἰς τοὺς δύο ἀντιθέτους τοίχους δωματίου προσηλωμένη, καὶ ἐν ᾗ ἐναποτιθεῖσαι καὶ κινοῦσαι κοιμίζουσι τὰ βρέφη αἱ μητέρες· ἡ δὲ σκάφη ἡ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κινουμένη, εἴτε σιδηρᾶ εἴτε ξυλίνη, καλεῖται ἰδιωτικῶς سرير.

رَجَعَ ι. ἐνεργ. رُجُوعٌ δονηθεὶς ἐκινήθη τῇδε κἀκεῖσε· ἐντεῦθεν ἰδ. ἐπανῆλθεν, ἐπέστρεψεν, ὑπενόστησεν. 103, 3. 107, 2. يَرْجِعُونَ إِلَيْهِ 73, 4 κτθν. «ᾧ ὑπακούουσι καὶ ἀκολουθοῦσιν, ἢ ὃν θεραπεύουσι πάσῃ θεραπείᾳ». III. ἐνεργ. مُرَاجَعَةٌ 8, 13. ἐδευτέρωσεν, ἢ ἐκ δευτέρου ἐποίησεν, πάλιν καὶ πάλιν ἢ ἐπανειλημμένως ἔπραξέ τι· ἐπανῆλθεν, πάλιν διῆλθεν. Προσταχτ. 135, 14.

رجل

Μετ. ἀπήγγειλε τὴν τυπικὴν ἔκφρασιν τῆς πρὸς Θεὸν ἐπιστροφῆς· انّا لله وانّا اليه راجعون ἀπὸ τοῦ Θεοῦ προερχόμεθα καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἄπιμεν. — تَرْجِيعٌ ἀντανάκλασις ἤχου, ἠχώ. Καὶ ἐν μὲν τῷ ἐμμέτρῳ παιζῷ λόγῳ ἡ λέξις σημαίνει τὴν χρῆσιν παρίσων καὶ ὁμοιοτελεύτων λέξεων, ἀκριβῶς ἀνταποκρινομένων τῶν ἐν τῷ ἑνὶ κώλῳ πρὸς τὰς ἐν τῷ ἑτέρῳ· ἐν δὲ τῇ ποιήσει τὴν ἐπανάληψιν τῶν αὐτῶν λέξεων κατὰ τὸ τέλος ἑκάστης στροφῆς. — مَرْجِعٌ ἐπάνοδος, ἐπιστροφή. 174, 4.

رَجَلَ ου. ἐνεργ. رَجْلٌ ἔθιξεν, ἔπληξεν, ἐτραυμάτισέ τινος τὸν πόδα, μ. αἰτ. τ. ποδ., ἔδησε τοὺς πόδας τοῦ προβάτου καὶ ἐκρέμασεν αὐτό, μ. αἰτ. τ. προβ., ἔτεκε (τὸ βρέφος ἡ γυνή), προηγουμένων τῶν ποδῶν αὐτοῦ, μ. αἰτ. πρ., πεζὸς ὑπῆρξεν, ἢ ἐπορεύθη. V. τοῖς ποσὶν ἐβάδισεν, πεζῶς ἐπορεύθη. — رِجْلٌ πλ. أَرْجُلٌ πούς, καὶ ἰδ. κνήμη· οἱ ὀπίσθιοι πόδες (ζώων· τοὺς δ' ἐμπροσθίους οἱ Ἄραβες καλοῦσιν يَدٌ χεῖρας). — رِجْلٌ πλ. رِجَالٌ πεζός. 100, 14. — رَجُلٌ πλ. رِجَالٌ ἄνθρωπος· ἰδ. ἀνήρ (ἀντίθ. امرأة γυνή)· πλ. رِجَالٌ οἱ ἔντιμοι, οἱ ὑπουργοὶ κράτους τινός, αἱ μεγισταῖνες (Τρδ. ριτζάλια). — رَاجِلٌ πλ. رَجَّالَةٌ 121, 9. πεζός. — مِرْجَلٌ κτεὶς, δι' οὗ κτενίζοντες διακρίνουσιν, ἢ διαλύσει τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς (συνών. مشط). — مَرْجُولِيَّةٌ ἡ ἀνδρικὴ ἡλικία.

رجم

رَجَمَ ου. ἐνεργ. رَجْمٌ λίθους ἐξεσφενδόνισε κατά τινος, ἐλιθοβόλησεν, μετὰ αἰτ. — رَجِيمٌ λιθόβλητος· 198, 6. καὶ λιθοβολήσιμος· κατάρατος καὶ καταράσιμος.

رَجَا ου. ἐνεργ. رَجَاءٌ τῇδε κακεῖσε ἐκινήθη· ἐντεῦθεν, ἐμερίμνησεν, ἠγωνίασεν, ἐμμερίμνως καὶ περιφόβως ἤλπισεν, ὑπώπτευσεν, ἐφοβήθη, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ ل προσ· 186, 16. παριέμεινεν, προσεδόκησεν, μ. αἰτ. (συνών. أَمَلَ)· ἤλπισεν ἐπί τινα, ἢ ἀγαθόν τι παρά τινος, μ. αἰτ. πρ. — رَجَا πλ. أَرْجَاءٌ ἡ πλευρὰ πράγματός τινος. 150, 10. — رَجَاءٌ ἐλπίς· φόβος, ὑποψία. رَجَاءَ أَنْ 127, 9. ἐλπίζων εἰ ἢ ὅτι . . .

رَحُبَ ου. ἐνεργ. رُحْبٌ καὶ رَحِبَ α. ἐνεργ. رَحَبٌ ἐξεπέτασεν, ἀνέπτυξεν, ἐντεῦθεν ἀμετ. μέγας, ἐκτενής, εὐρύχωρος ὑπῆρξεν. II. συνήσθη, συνεχάρη τινὶ ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἐλεύσει (ἢ ἐπανόδῳ) αὐτοῦ εἰπὼν τὸ مَرْحَبًا بِكَ κυρ. εὐρὺς εἴη σοι ὁ τύπος οὗτος, τ. ἑ. εἴθε πάσης ἀπολαύοις ἀνέσεως· ὅθεν, εὐτυχὴς εἴη σοι ἡ ἔλευσις! ὡς εὖ παρέστης! μ. ب πρ. 27, 18. Τῇ αὐτῇ φράσει χρῆται καὶ ὁ ὑπισχνούμενος καὶ ἀναλαμβάνων εἰπεῖν ἢ πρᾶξαί τι ὑπέρ τινος ὅπου καὶ ὅτε δεῖ, καθ' ἣν χρῆσιν σημαίνει: προθύμως, μηδέν σοι μελέτω, μένε ἥσυχος, πολὺ καλὰ κτλ. V. ταὐτό. 76, 1. — رَحْبَةٌ ἐμβαδόν, χῶρος εὐρύτατος, ἐπιφάνεια ἐκτενής. 164, 15. — الرَحْبَةُ 77, 7. πόλις τῆς Μεσοποταμίας ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου. — رَحِيبٌ ἀδηφάγος, γαστρίμαργος.

رحم

رَحَلَ α. ἐνεργ. رَحِيلٌ ἐπέσαξε τὴν κάμηλον, πορείαν συνεσκευάσατο, ἀπῆλθεν, μετῴκησεν ἀπό (من) τινος τόπου εἰς (الى) ὅτερον. 103, 8. 156, 13. ἐπορεύθη (εἴς τινα χώραν), μ. في. 118, 7. V. μετηνάστευσεν ἐκ τινος τόπ., μ. من (συνών. انتقل). 145, 11. VII. ἀπῆλθεν ἀπό τινος. 184, 18. τὴν εἰμαρμένην πορείαν ἐπορεύθη, ἐτελεύτησεν. — رَحْلٌ πλ. رِحَالٌ σκεύη ὁδοιπορικά (οἷον χύτραι, ψίαθοι κτλ.). 182, 7. — رَحُولٌ ἐπιτήδειον εἰς ὁδοιπορίαν (ζῶον, φορτηγὸν ἢ ὑποζύγιον)· ἀπέλεσις. — رَحَالَةٌ πλ. رَحَائِلُ ἐφίππιον, ἤ δ. ἐκ δέρματος ἄνευ ξύλων κατεσκευασμένον. — مَرْحَلَةٌ πλ. مَرَاحِلُ δημόσιον οἴκημα, ἔνθα καταγόμενος ἀναπαύεται ὁ ὁδοιπόρος, σταθμός· ἡμερησία ἢ μιᾶς ἡμέρας ὁδός, καὶ τὸ κατ' αὐτὴν διανυθὲν τοπικὸν διάστημα. — رَاحِيلُ Ῥαχήλ, ἡ μήτηρ τοῦ Ἰωσήφ· ὁ τάφος αὐτῆς. 65, 9. Ῥοβινσ. Παλ. I. σελ. 363 κ. ἑ.

رَحِمَ α. συνεκινήθη τὴν καρδίαν, ἐσπλαγχνίσθη, ὠκτειρεν, μ. αἰτ. πρ. رَحِمَهُ ٱللهُ ὁ Θεὸς ἐλεήσαι, (ἢ συγγνώμων εἴη) αὐτῷ! γαῖαν ἔχοι ἐλαφράν! (ὁ Θεὸς συγχωρήσαι τον) (ἐπὶ τεθνεώτων· συγχωνώσκοντες δὲ τῷ ἀδίκων χειρῶν ἀρξαμένῳ λέγουσι سَامَحَهُ ٱللهُ). Παθ. 20, 17. — رَحِمٌ πλ. أَرْحَامٌ γαστήρ, μήτρα· ἐντεῦθεν συγγένεια ἐξ αἵματος. — ذو الرحم ὁμομήτριος ἢ ὁμογάστριος (ἀδελφός). — رَحِيمٌ εὔσπλαγχνος, συμπαθής, ὁ ἐλεῶν καὶ ὁ ἐλεούμενος. — رَحْمَةٌ ἔλεος, συμπάθεια, ἁμαρτημάτων ἄφεσις ἢ συγγνώμη (Τρδ. ραχμέτι). — رَحْمَانُ ἐλεήμων, πρᾷός τε καὶ συγγνώμων.

مَرْحَمَةٌ συμπάθεια, ἔλεος; οἶκτος; χάρις (Τρβ. μερχαμέτι). — مَرْحُومٌ ὁ ὃν ἐλεοῦσι μὲν οἱ ἄνθρωποι, ἐλεεῖ δ' ὁ Θεός, ὁ μακαρίας λήξεως, ὁ ἀποθανών, ὁ μακαρίτης.

رحه κατὰ κρᾶσιν ἀντὶ τοῦ رحمة الله ὅρ. رحم σ. 87. στ. β'.

رَحًا πλ. أَرْحَاءٌ, أَرْحِيَةٌ 98, 11. τὸ χειρόμυλον. — مُرَحٍّ ὁ χειρόμυλλα κατασκευάζων.

رَخُصَ ου. ἐνεργ. رَخَاصَةٌ κατέθλασεν, κατεπάτησεν· ἐντεῦθεν ἀμετ. κατεπατήθη, καὶ μεταφ. κατεφρονήθη· ἰδίως δὲ εὔωνος ὑπῆρξεν (ὁ σῖτος), εὐτελῶς ἐπωλήθη (ἀντίθ. غَلَا)· ἁβρὸν καὶ τρυφερὸν ἔσχε τὸ σῶμα (συνών. لان καὶ نعم). II. συναλγῶν (ἀν) ἐκούφησέ τινι τὴν ὄχλησιν, παρεμυθήσατο τὴν δυσχέρειαν ἢ τὰ δεινά τινος, ἐμετρίασεν, ἢ ἀνεκτότερα ἐποίησεν αὐτά· παρεχώρησεν, ἐπέτρεψέ τινί τι· εὐσμυβίβαστος, εὐδιάλακτος ἀπεδείχθη, μ. ل πρ. καὶ في πράγμ. — τρυφερός, μαλακός· ἤπιος, ἐνδοτικός· ἐλαστικός· εὐτελὴς τὴν τιμήν, εὔωνος. 113, 17. Συγκρ. أَرْخَصُ 110, 10. — مُسْتَرْخِصٌ ὁ νομίζων τι εὔωνον καὶ θέλων ἀγοράσαι αὐτό, ὁ ἐπὶ μετρίᾳ τιμῇ ἀγοράζων τι. يامسترخص اللحم عند المرقة تندم Φράσ. ἰδιωτ. ὦ σὺ ὁ νομίζων ὅτι ἠγόρασας εὔωνον τὸ κρέας, γευσάμενος τοῦ ζωμοῦ αὐτοῦ μετανοήσεις.

رُخَامٌ λίθος λευκός, ὁμαλὸς καὶ λεῖος, μάρμαρον. — مُرَخَّمٌ θηλ. ة, μαρμάρῳ ἐπικεκαλυμμένος ἢ ἐστρωμένος, μεμαρμαρωμένος. 163, 10.

رَخَاءٌ περιουσία ἀγαθῶν, εὐπορία χρημάτων, πλοῦτος. 72, 15. 132, 1. — رَخِيٌّ ὁ πλεῖστα χρήματα ἢ πλείω τῶν ἱκανῶν κεκτημένος, ὁ περὶ τὴν τροφὴν τὴν καθ' ἡμέραν ἐν ὑπερβολαῖς ὤν. رخي البال ἄφροντις, μεριμνῶν ἀπηλλαγμένος (ὡς κατὰ πάντα εὐπορῶν). Συγκρ. أَرْخَى 92, ἔσχ. εὐπορώτερος, πλουσιώτερος· ἀνετώτερος.

رَدَّ ου. ἐνεργ. رَدٌّ (κατ)ἐπάτησεν· ἐντεῦθεν ἀπεώσατο, ἀπεμάκρυνεν, ἀπέκρουσεν, μ. αἰτ. πρ. καὶ عن πρ. μεταφ. ἀνεσκεύασεν· ἀπέρριψεν, ἀπέβαλεν, ἀπεποιήσατο, οὐκ ἐδέξατο τὸ προσφερόμενον, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ ل εἴτε الى προσ. ἔψεξεν, ἤλεγξέ τινα λέγων ὅτι κακῶς ἔπραξεν, καὶ οὕτως οὐ παρεδέξατο (τὴν γνώμην, ἀπόφασιν ἢ πρᾶξιν αὐτοῦ), μ. على πρ. καὶ αἰτ. πράγμ. 138, 13. لَا يُرَدُّ فِي وُجُوهِهِمْ 222, 7. «οὐκ ἀντιλέγουσιν αὐτοῖς κατὰ πρόσωπον» ἀπέδωκεν, ἐπανήνεγκέ τι (εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ θέσιν ἢ κατάστασιν), ἀποκατέστησεν· ἐξήμεσέ τι (συνών. تَقَيَّأَ), μ. αἰτ. 52, 8. ἀπήντησεν, ὑπολαβὼν εἶπεν, ἀπεκρίνατό τινι, μ. على πρ. 129, 10. V. ἦλθε καὶ ἀπῆλθεν, ὧδε κἀκεῖσε ἐπορεύθη, ἐφοίτησεν, μ. الى 31, 16. — رِدَّةٌ ἀποστασία. اهل الردة ἀποστάται.

رَدَأَ α. ἐνεργ. رَدْءٌ ἐπάτησεν· ἐντεῦθεν πατῶν ἐστερέωσεν, καὶ οὕτως ἐνίσχυσεν· ἐστύλωσεν, ὑπεστήριξε (τοῖχον ἑτοιμορρεπῆ) ἀνεγείρας ἀντιστηρίγματα (ποδαρικά)· ἐβοήθησέ τινι, μ. αἰτ.

اردب

إِرْدَبٌّ μέτρου μέγα παρ' Αἰγυπτίοις, 36 ἑκτεῖς ἤτοι ἀγγὺς ἓξ περιέχον κοιλά (وِيبة). 148, 8. 169, 10. 11.

رَدَفَ ου. ἀ. ἐνεργ. رَدْفٌ κατόπιν ἦλθεν, παρ(ἐπ)ηκολούθησεν, μ. αἰτ. IV. κατέπραξε κατόπιν ἑτέρου (τ. ἴ. ἐπὶ τῶν ὀπισθίων τοῦ ζώου) ἱππεῦσαι. 46, 11. مترادف συνώνυμος (λέξις) (ἀντίθ. مشترك ὁμώνυμος). — رَدِيفٌ ὁ ὄπισθεν ἑτέρου ἤτοι ἐπὶ τῶν ὀπισθίων τοῦ ζώου ἱππεύων· στρατιωτ. ἔφεδρος (Τρβ. ῥεντίφης).

رَدِيَ α. ἐνεργ. رَدًى ἀπώλετο, ἠφανίσθη· V. ἐνέπεσεν (εἰς φρέαρ ἢ ἄβυσσον) μ. في, κατέπεσεν (ἀπὸ ὕψους), κατεκυλίσθη, μ. من. 20, 13.

رَذْلٌ ἄγευστος, εὐτελής, ἀπόβλητος. — رَذِيلٌ φαῦλος, περίτριμμα, ὁ τὸ πρόσωπον παρατετριμμένος, ὁ ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς ἐρυθριᾶν μὴ ἐπιστάμενος, (Τρβ. ῥεζίλης). Συγκρ. أَرْذَلُ φαυλότερος· Οὐσ. τὸ χεῖρον (μέρος τοῦ βίου), τ. ἴ. τὸ βαθὺ γῆρας, ἡ ὑπέργηρως ἡλικία. 200, 1. — مَرْذُول θηλ. ة, ταὐτό. 26, 7.

رَزَقَ ου. ἐνεργ. رَزْقٌ ἔβρεξεν, διάβροχον ἐποίησεν, ἤρδευσεν· ἐντεῦθεν τροπ. ἐδωρήσατο, ἐπεδαψιλεύσατο, ἀφθόνως παρέσχέ τινί τι, ἢ ἐχορήγησέ τινά τινι πράγμ. (κυρ. ὁ Θεός), μ. δοτ. αἰτ. 133, 15. Παθ. رُزِقَ شَيْئًا ἔλαβέ τι, ἔτυχέ τινος πράγμ. (παρὰ τοῦ Θεοῦ), 13, 12. Μετ. Παθ. مَرْزُوق ὁ τὰ πρὸς τὸν βίον ἀναγκαῖα ἔχων· εὐτυχής· — رِزْق τὰ καθ' ἡμέραν ἐπιτήδεια, τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου, ὁ ἄρτος ὁ ἐπιούσιος· πρόμηθειαι στρατιωτικαί, ὀψώνιον, μισθὸς στρατιώτου.

رُسْتَاق δυϊκ. 101, 16. ἅλ. رُسَاتِيق περσ. χώμη· χώρα πολλὰς ἔχουσα κώμας. 97, 14. 100, 9.

رَسَخَ ου. ἐνεργ. رُسُوخ ἐκάθισε (κατὰ γῆς)· ἐντεῦθεν μόνιμος, ἔμπεδος ἔστη· βέβαιος, εὐσταθής, σταθερὸς ὑπῆρξεν. 28, 8.

رِسْطَالِيس Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος. 1, 9. 6, 9. 11, 4.

رُسْغ ὁ ἀστράγαλος ἢ ὁ ταρσὸς τοῦ ποδός· καρπός, τὸ μέρος καθ' ὃ συνενοῦνται ἡ χεὶρ καὶ ὁ βραχίων. 211, 11.

أُرْسُوف πόλις τῆς Παλαιστίνης. Ῥοδινσ. Παλ. III. ε. 258. καὶ σημ. 5. Ἀρνόλδ. Παλ. σ. 193.

رَسَلَ ου. ἐνεργ. رَسْلٌ ἐχαλάσθη, ἀνῆκε (χορδήν, ἡνίαν κτλ.)· ἐντεῦθεν ἔπεμψεν· καὶ ἰδ. ἀγγελιαφόρον ἢ ἐπιστολήν. IV. ἔπεμψε πρός τινά τι, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ ل. 41, 13. εἴτε إلى πρ. Μετ. 12, 17. κήρυκα ἢ πρεσβείαν (ὑπέρ τινος) ἀπέστειλε πρός τινα, ἤτις ἐρεῖ, ἢ διαλέξεται αὐτῷ, εἴτε διδάξουσαν αὐτόν τι, μ. إلى πρ. καὶ ب πράγμ., πρέσβεις αὐτοκράτορας ἔπεμψέ τινι περί τινος πράγμ., μ. αἰτ. πρ. καὶ على πράγμ. — عَلَى رِسْلِكَ εἴτε عَلَى رِسْلِكَ ὅπως θέλεις· ἠρέμα, ἡσύχως, μὴ σπεῦδε. ارسالاً ἀγεληδόν, στιφηδόν. — رَسَائِلِيّ καλεῖται παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς ὁ ἀναγνώστης ὁ ἀναγινώσκων ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῶν Ἀποστόλων τὴν περι-

رشم

κοπὴν τῆς ἡμέρας (κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν. رَاسِلَانِ αἱ δύο ὠμοπλάται. — رَسُولٌ πλ. رُسُلٌ ἀπεσταλμένος, ἀπόστολος, πρεσβευτής, κῆρυξ, ἄγγελος· الرسول ὁ ἄγγελος, τ. ἐ. ὁ Γαβριήλ, καὶ κατ' ἐξοχὴν ὁ Μωάμεθ, ὅς τις καὶ رَسُولُ ٱللّٰهِ λέγεται. — رِسَالَةٌ πρεσβεία, ἀποστολή. 196, 17. πλ. ἀκέρ. καὶ رَسَائِلُ τὸ πεμπόμενον πρᾶγμα, οἷον ἀγγελία, ἐπιστολή, ἐντολή· δοκίμιον, διατριβή, πραγματεία μικρά. — مُرَاسَلَةٌ ἡ διὰ γραμμάτων κοινωνία καὶ ἀνταπόκρισις, ἀλληλογραφία.

رَسَرَ ου (ἐν, ἐπ) ἐσήμηνεν, γραμμὰς ἤγαγεν, ἢ ἔγραψεν, ἐπεσημείωσεν, ἐπεσημήνατο. رسم اشارة الصليب τῷ τοῦ σταυροῦ σημείῳ κατεσημήνατο, (ἔπαμε τὸν σταυρόν του ἢ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ)· ἐσκια(ἰχνο)γράφησεν, ἐσχεδίασεν· ὑπατύπωσεν, ἐξεικόνισεν, περὶ δὲ ἔγραψέ τι (τῷ χρωστῆρι ἢ τῇ γραφίδι, καὶ μ ε τ α φ ο ρ. τῷ λόγῳ). ἔγραψεν· καὶ ἐντεῦθεν ὥρισε τὸν μισθὸν δημοσίων ὑπαλλήλων, μ. على πράγμ., προέγραψεν, ἐπέταξεν, παρήγγειλέ τι, μ. ب πράγμ. 49, 2. — رَسْمٌ πλ. رُسُومٌ σημεῖον, στίγμα, χαρακτήρ, τύπος, τὸ ἴχνος πράγματός τινος, γραμμή, κεραία· ἡ τῶν στοιχείων ἢ γραμμάτων (τοῦ ἀλφαβήτου) (ὑπο)γραφή. 214, 18. διάγραμμα, ἰχνογράφημα, σχέδιον, [Γρ. ῥέσμι). بِرَسْمِ ذٰلِكَ διὰ τοῦτο, κατὰ (ἢ συμφώνως πρὸς) τοῦτο. 76, 5. — مَرْسُومٌ πρόγραμμα, δόγμα, θέσπισμα· ἐντολή, ἐπίταγμα, παράγγελμα. 59, 5. πλ.

رشح

مَرْسُومَاتٌ μισθὸς δημοσίων ὑπαλλήλων· σύνταξις.

رَسَنٌ σχοινίον· τὸ ἄνωθεν τῆς ῥινὸς ζώου τιθέμενον μέρος τοῦ χαλινοῦ, πνιγεύς, φιμός. 25, 7.

مَرْسًى πλ. مَرَاسٍ λιμήν, ὅρμος, ἀγκυροβόλιον, σέλος. 114, 16. — مِرْسَاةٌ ἄγκυρα, ἐφ' ἧς σαλεύει τὸ πλοῖον.

رَشَّ ου. ἐνεργ. رَشٌّ περιῤῥάνας (ὕδατι, δακρύοις, αἵματι) ἐνότισεν, ἢ ὑγρανε τόπον τινά, ἐῤῥάντισεν ὕδατι τόπον, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ في τόπ. 59, 12. εἴτε μ. αἰτ. τόπ. καὶ ب πράγμ. — مِرَشَّةٌ 1) λήκυθος, ἐλάβαστρον (καννί), σκεῦος μακροτράχηλον, εἰς σχῆμα κάλυκος ῥόδου, ἄνευ λαβῆς, ἐκ διαφόρων μετάλλων κατασκευαζόμενον, φέρον ὀπὴν ἐπὶ τοῦ πώματος, περιέχον μύρον στακτὸν ἢ ῥοδόσταγμα, καὶ δι' οὗ, ἐν μὲν τοῖς ναοῖς τῆς Ἀνατ. Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας ἀείποτε, ἐν δὲ τοῖς οἴκοις πάσης τάξεως εἰς ἐπισήμους ὑποδοχὰς καὶ ἰδ. εἰς γάμους καὶ ἐκφοράς, ῥαντίζουσι τοὺς προσερχομένους, καπνιζομένους συγχρόνως διὰ τοῦ مِبْخَرَةٌ θυμιατηρίου (καπνιστεροῦ), 2) ῥάντιστρον ἢ περιῤῥαντήριον (τοῦ ἁγιασμοῦ, ἴδιωτ. βρεχτοῦρα) ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ἱερεῦσι τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

رَشَحَ α. ἐνεργ. رَشْحٌ ἵδρωσεν, ἱδρῶτι περιέῤῥυη, ἀφίδρωσεν, ἀπέσταξεν (συνών. عرق). II. μεταφ. σὺν ἱδρῶτι εἰργάσατό τι, ἐμόχθησέ τι, ἢ ἐσπούδασε περί τι· ἀνέῤῥαψεν, ἐμόρφωσεν, ἐπαίδευσέ τινά τι εἴτε εἴς τι. 208, 5. 9. 229, 8. μ. αἰτ. πρ. καὶ ل πράγμ., καλῶς διώκησεν, ἢ ὠφελιμώτερόν τι,

رشد

μ. αἰτ. X. προσεδέξατο, ἀν'περ)ἐμεινεν, μ. αἰτ. 208, 9. — تَرْشِيحٌ ἐνεργ. III. Ῥητορ. μεταφορὰ (استعارة) διατηρηθεῖσα αὐστηρῶς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους καὶ καθ' ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ λόγου ἢ τῆς περιόδου (ἀντίθ. تجريد).

رَشَدَ ου. ἐνεργ. رُشْدٌ, رَشَادٌ τὴν εὐθεῖαν ἐβάδισεν ὁδὸν (συνών. اهتدى)· καλῆς ὁδηγίας τυχὼν οὐκ ἐπλανήθη, καλῶς ἔπραξεν. Μετ. رَاشِدٌ ὁ τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν πορευόμενος, ἐντεῦθεν τροπ. Ὀρθόδοξος. 162, 1. ὀρ. خَلِيفَة σ. 66. β.. IV. ῥῦθμ καλῶς καὶ αἰσίως ὡδήγησεν, ἢ ἐχειραγώγησέ τινα (ὁ Θεός, ἡ θεία πρόνοια), ὥστε καλῶς ἔπραξε καὶ οὐκ ἐπλανήθη. Ἀπαρ. 205, 1. Μετ. 205, 6. X. καλῶς ὡδηγήθη· ᾐτήσατο, ἠβούλησεν καλῶς προδηγοσεηθῆναι. 205, 6. — رَشْدَةٌ γάμος νόμιμος. ليس لرشدة νόθος, σκότιός ἐστιν (ἀντίθ. عرضة). — رُشْدٌ εὐθυπορία, εὐθυδρομία· ὀρθὴ διαγωγή, δικαία πολιτεία, εὐθύτης εἰς πᾶσαν ἐπιχείρησιν, — رَشِيدٌ ὁδηγὸς καὶ ἐπιστάτης τῆς εὐθείας ὁδοῦ· καλῶς πεποδηγετημένος, χρηστός, δόκιμος· ἐντεῦθεν الرَّشِيدُ ὁ (κατ' ἐξοχήν) εὐθὺς καὶ δίκαιος, ὁ Θεός. Ἐν δὲ σελ. 40, 10. 42, 1. 156, 10. ἐπώνυμον τοῦ Χαλίφου Ἀροῦν. — مَرْشَدٌ ὁδὸς εὐθεῖα καὶ ἀσφαλῶς εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον φέρουσα.

رَشَا ου. ἐνεργ. رَشْوٌ ἔπλεξεν· ἐντεῦθεν συνῆψε πρὸς ἑαυτὸν καὶ ἰδ. ἀνηρτήσατο τὸν δικαστὴν καὶ ἄρχοντα, ἢ ἀνεκτήσατο τὴν

رصع

εὔνοιαν αὐτῶν διαφθείρας αὐτοὺς δώροις, ἐδίκασεν αὐτούς, μ. αἰτ. VIII· ἐδέξατο τὸ πρᾶγμα τὸ رِشْوَة καλούμενον, ἐδωροδοκήθη, ἐδεκάσθη. Μετ. 205, 3. — رِشْوَةٌ ἡ τακτὴ καὶ ὡρισμένη ἀμοιβὴ ἡ διδομένη πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργου τινός· τὸ χάριν τοῦ διαφθεῖραι καὶ δεκάσαι τινὰ προσφερόμενον δῶρον, δωροδόκημα (Τρϐ. ρουσφέτι). 12, 18, 205, 3.

رَصَاصٌ μόλυϐδος. 148, 6. (συνών. اسرب καὶ اسرب)· κασσίτερος (συνών. قصدير).

رَصَدَ ου. ἐνεργ. رَصْدٌ ἐκάθισεν ἕτοιμος εἰς τὸ ἐπιπηδῆσαι, καὶ ἐπομ. παρεμόνευσε (τὴν λείαν) ἐνεδρεύσας (ὁ λέων), μ. αἰτ. (συνών. رقب)· ἐν γένει παρετήρησεν. 73, 3. (τὴν ὁδόν, ἢ τὰ ἄστρα). — رُصَّادٌ οἱ παρατηρηταί, οἱ παραφυλάσσοντες· σκοποί, προφύλακες· οἱ ἐνεδρεύοντες καὶ ἐλλοχῶντες. — الرَّاصِدُ ὁ λέων. — رَصَّادٌ τελώνης. — إِرْصَادٌ ἐνεργ. IV. παρατήρησις· σχῆμα ῥητορικόν, καθ' ὃ ἡ λέξις ἡ εἰσάγουσα πρότασίν τινα ἐπαναλαμϐάνεται ἐν τῷ τέλει αὐτῆς ὑπ' ἄλλον τύπον. Ὁ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τεχνογράφων κύκλος καλούμενος διαφέρει μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ λέξις ἐπαναλαμϐάνεται ὑπὸ τὸν αὐτὸν τύπον. — الات الارصاد ἐργαλεῖα ἀστρονομικά, τηλεσκόπια. — مرصد ἀστεροσκοπεῖον.

رَصَعَ φ. ἐνεργ. رَصْعٌ στερρῶς ἐνεπάγη, ἐνισχύθη τινὶ πράγμ., μ. ب· ἔπληξε τῇ παλάμῃ· ἀκοντίσας διέπειρέ τινα, μ. αἰτ. II. συνέγραψεν (ἐπιστολήν)· κατεμέτρησε

رعى

τῇ γνώμῃ, συγκαταθέσει καὶ ἐπιδοκιμασίᾳ αὐτοῦ. كِتَابُ الرِّضَى ἐπιστολὴ τὴν εὐμένειαν τοῦ ἄρχοντος καταδεικνύουσα, εὐνοϊκὴ ἐπιστολή. 211, 4. — رِضَا εὐαρέστησις, συναίνεσις· ἡ εἰρήνη, γαλήνη καὶ ἡσυχία τῆς ἀρκεσθείσης καὶ ἐπαναπαυθείσης ψυχῆς. 13, 12, 19, 16. 132, 4. رِضْوَانُ بْنُ وَلْخَشِي ὄν. Σουλτάνου τινός. 158, 13. — رَضْوَى ὄρος τῆς Ἀραβίας. 86, 6.

رَطْبٌ χλοάζων, θαλερός, πολύχυμος· νεαρός, πρόσφατος, νεόδρεπτος, ἀρτιδεπής (ἐπὶ φυτῶν, χόρτου κτλ.). رَطْبُ الْعَيْنَيْنِ λημῶν τοὺς ὀφθαλμούς, ὀφθαλμιῶν. 42, 3. رُطُوبَةٌ ὑγρότης, ὑγαρία· ἁπαλότης, μαλακότης (σωμάτων ἢ ὕλης ἐπιτηδείας ἀναπλασθῆναι κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ λαβεῖν οἱονδήποτε σχῆμα, εἶδος ἢ μορφήν), εὐκαμψία, εὐπλαστία· λήμη τῶν ὀφθαλμῶν, ὀφθαλμίασις. 42, 7.

رَطْلٌ λίτρα, μέτρον βάρους ποικίλον κατὰ τόπους καὶ εἴδη. 75, 12. Ἐν Ἱερουσαλὴμ ἰσοδ. πρὸς 900 δράμια ἤτοι 2 1/4 ὀκάδας· ἐν δὲ Συρίᾳ πρὸς δύο ὀκάδας.

رَعْدٌ πλ. رُعُودٌ βροντή. — رَعْدَةٌ ὄνομα πόλεως. 95, 5.

مَرْعَشُ πόλις τῆς Συρίας. 91, 17. 92, 2. 6. 99, 9.

رَعَى α. ἐνεργ. رَعْيٌ ἔρεισεν, καὶ ἀμετ. ἐξεσείσθη, ἐξεκρούσθη, ἐξήχθη· ἐντεῦθεν ἐσκεδάσθη, ἐπλανήθη, καὶ ἰδ. διεσπάρη (ἡ ἀγέλη τῶν βοῶν κατὰ τὴν χώραν), ἐπὶ νομὴν ἦλθεν, ἐβοσκήσατο, ἐνείματο τόπον τινά,

رضع

καὶ ἐπομ. κανονικῶς κατεσκεύασέ τι· χρυσὸν καὶ λίθους πολυτίμους ἐγκολλῶν καὶ διείρων, ἐκόσμησεν, ἐκαλλώπισεν, καθωράϊσε (τὴν ἐσθῆτα, τὸ ὕφασμα). Μετ. παθ. 97, 4.

رَضَعَ ι, α, ἐνεργ. رَضَاعٌ, رِضَاعَةٌ (θηλασμός, γαλούχησις), τὸ βρέφος ἐμύζησεν, ἢ ἐθήλασε τὸν μαστόν· ἡ μήτηρ ἐθήλασε τὸ βρέφος, μ. αἰτ. Χ, ἐζήτησεν (εὑρεῖν) θηλάστριαν, ἵνα θηλάσῃ τὸ βρέφος, ἢ εὑρὼν θηλάστριαν ἤτησε παρ' αὐτῆς θηλάσαι τὸ βρέφος, μ. αἰτ. πρ. أَخٍ من الرضاعة ὁμογάλαξ ἀδελφός. — مُرْضِعٌ μαστός.

رض τύπος εὐχετικὸς συντετμημένος (ἀντὶ τοῦ πλήρους عَنْهُ رَضِيَ اللهُ εἴθε εὐαρεστήσειε τῷ Θεῷ), ἐπισυναπτόμενος τοῖς ὀνόμασι τῶν πρώτων χαλιφῶν ἢ τῶν συντρόφων τοῦ Μωάμεθ, καὶ σημαῖνων τι ἐντονώτερον τοῦ رحمه الله. ὅρ. رحم σελ. 87. στ. β'.

رَضِيَ α. ἐνεργ. رِضًى, رِضْوَانٌ προσεπάγη, στερρότερον προσεκολλήθη τινί πράγμ., τ. ἔ. ἀρεστόν, εὐάρεστον ἐνόμισεν, ἢ ἐκρινέ τι· εὐηρεστήθη, ἠγάπησεν, ἐστερξεν, ἐπανεπαύσατό τινι πρ. ἢ πράγμ., μ. على εἴτε أن πρ. ἢ πράγμ. ἀρεστὸν τ. ἔ. ἱκανὸν ἑαυτῷ ἐνόμισέ τι, ἠρκέσατό τινι· ἐξελέξατο, μ. αἰτ. εἴτε ب. 38, 16. 129, 7. 134, 13. IV. ἐδωκέ τινι ὅ,τι ἤθελεν, ἐχαρίσατό τινι, τὸ ἱκανὸν ἐποίησέ τινι, ἀρκέσασθαι καὶ ἐπομ. ἠσθῆναι ἢ εὐαρεστηθῆναι τινά τινι πράγμ. ἐποίησεν, (τὸν εὐχαρίστησεν). — رِضًا ἡ κατάστασις τοῦ στέργοντος καὶ εὐαρεστουμένου, εὐαρέστησις (ἀντίθ. سخط). 33, 15. على الرضا κατ' ἀρίσκειαν. على رضاه σὺν

رفع

عَلَى رَغْمِهِ εἴτε رَغْمَهُ ἄκοντος ἢ βίᾳ τινός, παρὰ τὸ μῖσος, τὴν ἀπέχθειαν ἢ τὴν ἀποδοκιμασίαν τινός (’ς τὸ πεῖσμά του). 31, 14.

رَفَحُ (οὐχὶ رَفَحٌ) πόλις τῆς Συρίας πρὸς τὴν Αἴγυπτον, ὑπό τινων προσκαταλεγομένη τῇ Αἰγύπτῳ. 91, 16. 92, 10. 124, 15.

رَفْرَفَ ἐξεπέτασε καὶ συχνὰ ἐκίνησε τὰς πτέρυγας περί τι πρᾶγμα τὸ πτηνὸν μέλλων καταπτῆναι ἐπ’ αὐτό. 32, 17.

رَفَسَ ι. ἐνεργ. رَفْسٌ λὰξ ἐνέτεινέ τινι, ἐλάκτισέ τινα ἢ πρός τι, μ. αἰτ. 120, 3.

رَفَعَ α. ἐνεργ. رَفْعٌ ἤρέ τινα εἰς ὕψος, ἀνύψωσεν, καὶ μεταφ. ἐτίμησεν (ἀντίθ. خفض ἢ وضع). 1, 8. Μετ. παθ. 94, 1. ἀφεῖλεν, ἀπεμάκρυνεν· ἠφάνισεν, κατέλυσεν, κατήργησεν. 43, 11. Μετ. παθ. 228, 18. ἐγγὺς ἤγαγεν, προσήγαγέ τινα, παρέστησεν αὐτὸν τῷ Σουλτάνῳ ἢ τῇ κυβερνήσει ἢ τῷ δικαστῇ, ὅπως κατηγορήσῃ καὶ ἐλέγξῃ αὐτόν· ἐκκλησιν ἢ ἔφεσιν τῆς δίκης ἐποιήσατο. رَفَعَ ذٰلِكَ عُرَفَاؤُهُمْ بِٱلْأَيْمَانِ ٱلْمُؤَكَّدَةِ ἀνήγγειλαν περὶ τούτου (τῆς γενομένης ἐπιγραφῆς) οἱ προϊστάμενοι αὐτῶν, ἐπισήμοις ὅρκοις (τὴν ἀλήθειαν) βεβαιοῦντες καὶ πιστούμενοι. 138, 3. VIII. ὕψωσεν. Παθ. 89, 2. 13. κατ’ ἔννοιαν ἐμπορικὴν ἢ συναλλαγματικήν: ἐξάγεσθαι, ἐξαγωγὴν τινος πράγμ. γίγνεσθαι· (ἀν)ὑψώθη· ἀνέβη, ἀνήρθη (ὁ ἥλιος). 25, 8. 67, 4. Μετ. ὑψωμένος, ἐπηρμένος, ἐπὶ ὑψηλοτέρου τόπου κείμενος. 79, 14. 15. 107, 11. ἐξήχθη, ἀπηλλάγη, εἰς ἄδειαν κατέστη, ἀπηλευθερώθη. 156, 15. — رَفْعٌ ὕψωσις. رفع الصليب ἡ ὕψωσις τοῦ Σταυροῦ (ἑορτή). Γραμμ. τὸ φωνῆεν

زغب

μ. αἰτ. τόπ., ἐλευθέρως ἐξῆλθεν ἐπὶ βοσκήν· ἐπὶ νομὴν ἤγαγεν, ἢ ἐβόσκησε τὴν ἀγέλην· κατενείματο, κατέφαγεν. — رُعَّاءٌ πλ. رَاعٍ νομεύς, ποιμήν, φύλαξ· ποιμὴν (λαοῦ), ἀρχηγός, διοικητής. 4, 3. 214, 14. — رَعِيَّةٌ πλ. رَعَايَا ἀγέλη βοσκομένη· ὁ ἀρχόμενος, ὑπήκοος (Τρβ. ραγιάς)· λαός. 211, 4. 214, 14. — رِعَايَةٌ φυλακή, ἐπιτήρησις. برعاية الله وحفظه τῇ προστασίᾳ καὶ σκέπῃ τοῦ Θεοῦ (συνίστημί σε), προσφώνησις νυκτερινὴ ἀντιστοιχοῦσα τῇ ἡμερήσιᾳ — καλὴν νύκτα (εὔχομαί σοι). — مَرْعًى πλ. مَرَاعٍ βοσκή, χωρία νομῆς ἢ ἐπιτήδεια εἰς νομήν (συνών. مَرْتَعٌ). 78, 4. 85, 12. 98, 11.

رَغِبَ α. ἐνεργ. رَغْبَةٌ ἐπτοήθη, ἐφοβήθη, καὶ ἐντεῦθεν μετων. σφοδρῶς, ἁπλήστως ἐζήτησέ τι· ἠθέλησεν, ἐζήτησεν, ἐθήρευσεν· ἐπεθύμησεν· ἐπιρρεπής, εὐκατάφορος ὑπῆρξεν εἴς τι, ὥρμησε πρός τι, μ. αἰτ. εἴτε الى εἴτε فِي πράγμ. Μετ. παθ. 44, 6. οὐκ ἠθέλησεν, οὐκ ἐπεθύμησεν, μ. عن εἴτε من πράγμ. 17, 10. 53, 4. τὸν Θεὸν ἐπεκαλέσατο, ἢ ταπεινῶς καὶ θερμῶς ἱκέτευσεν, μ. الى. 143, 14. II. ἐνεργ. تَرْغِيبٌ ἐπιθυμῆσαι ἢ ἐπιθυμητικόν τινος πράγμ. ἐποίησέ τινα, ἐνέβαλεν, ἢ ἐνεποίησέ τινι ἐπιθυμίαν τινὸς πράγμ., ἢ εἰς ἐπιθυμίαν τινὸς πράγματος κατέστησέ τινα. — رَاغِبٌ (μετ.) ἁπλήστως ἐπιθυμῶν ἢ ὀρεγόμενος, μ. فِي πράγμ. أَرْغَبُ συγκρ. 133, 7.

رَغْمٌ ἀποστροφή, ἀπέχθεια, μῖσος πρός τινα ἢ τι, ἀντιπάθεια, δυσαρέσκεια (συν. كره).

رقش

σκληρὸν κατέστησεν. — رَقِيقٌ θηλ. ـَّة, λεπτός. Οὐσιαστ. καὶ ἐν. καὶ πληθ. δοῦλος καὶ μάλιστα ὁ ἀργυρώνητος, ἀνδράποδον· 150, 17. ἀφῃρημ. λεπτότης, λεπτοφυΐα (συνών. دقيق). رقيق اللفظ ὁ ἀπὸ τῆς γλώσσης τοῦ ὁποίου μέλιτος γλυκίων ῥέει λόγος, μελίγλωσσος. — رِقَّةٌ ἠπιότης τρόπου, γλυκύτης ἤθους· εὐμένεια, ἀγάπη. — الرَّقَّةُ Ῥακκά, πόλις τῆς Μεσοποταμίας. 77, 6. 88, 2. 170, 6.

رَقَأَ α. ἐνεργ. رُقُوٌّ (ἐν στλ. 180, 10. 184, 11. κατ' ἐποχοπὴν يَرْقَ) ἡ φλὲψ ἐπαύσατο αἱμάσσουσα (συνών. انقطع καὶ سكن ἡ دمه ἐξυπακουομένου τοῦ), ἐπεσχέθη, ἔστη, ἐπαύσατο ῥέον (τὸ αἷμα).

رَقَبَةٌ πλ. رِقَابٌ τράχηλος, λαιμός, καὶ ἰδ. ψυχήν, ἰνίον (σβέρκος). في رقبتي πρὸς τοῦ ἐμοῦ τραχήλου, τύπος ὅρκου. الخطية في رقبتك (ἡ ἁμαρτία 'ς τὸ λαιμό σου). — رَقِيبٌ πλ. رُقَبَاءُ ὁ μετὰ προσοχῆς παρατηρῶν, ὁ φιλόσοφος παρατηρητής. الرقيب ὁ (κατ' ἐξοχὴν) παρατηρητής, ὁ Θεός.

رَقَشَ ου. ἐνεργ. رَقْشٌ ἐκέντησε (τῇ βελόνῃ)· δυσὶν ἢ καὶ πλείοσι χρώμασιν ἔβαψέ τι, ὅπως γένηται ποικιλόχρουν, ἐποίκιλλεν, ἐκαλλώπισεν (συνών. نَقَشَ καὶ زَبَنَ). II. ταὐτό. ἐνεργ. تَرْقِيشٌ 207, 2. ἐκόμμωσεν, ἐκόσμησε τὸν λόγον σχήμασι καὶ μεταφοραῖς εἴτε ὑπερβολαῖς καὶ ἀπιθάνοις διαβεβαιώσεσιν,

رفق

ου τὸ ἀπαγγελτέον ἐν τῷ τέλει τῆς λέξεως· ἐντεῦθεν ἡ ὀνομαστικὴ (τοῦ ὀνόματος) καὶ ἡ ὁριστικὴ τοῦ ἐνεστῶτος (τοῦ ῥήματος) (πρβλ. نصب). — رَفِيعٌ ὑψηλός, ὑψωμένος. Συγκρ. أَرْفَعُ 89, 8. — رَفْعَةٌ ὄν. σημαῖνον τὸ ἅπαξ γινόμενον, ὕψωσις, ἡ ἄρσις (μία)· ὕψος· ἔφεσις (δίκης εἰς ἀνώτερον δικαστήριον). — رِفْعَةٌ ὄν. ποιότ. ῥηματ. παράγ. τοῦ رَفُعَ ἡ ὕψωσις τοῦ ἀξιώματος, τὸ ἔξοχον τῆς τιμῆς. 97, 7. — ارْتِفَاعٌ (ἐνεργ. VIII.) ὕψωσις, ὕψος. 71, 7.

رَفَقَ ου. ἐνεργ. رِفْقٌ (ὑπ) ἐστήριξεν· ἐντεῦθεν μεταφ. ἐπεκούρησεν, ἐβοήθησέ τινι· καὶ ἐν γένει ἤμπος, ἀστικός, δεξιωτικός, εὐμενὴς ὑπῆρξεν, ἢ ἐγένετο πρός τινα, μ. αἰτ. πρ. 40, 3. γ. ταὐτό· ἠρέμα καὶ ἡσύχως ἐβάδισεν. 48, 4. — رَفِيقٌ σύντροφος καὶ μάλιστα ὁδοιπορίας, συνοδοιπόρος· φίλος (Τρβ. ῥεφίκης). — مَرْفَقٌ πλ. مَرَافِقُ εὐχρηστία, συμφέρον, κέρδος, ὠφέλεια, χρηματισμός. 28, 10. 89, 4. 98, 11.

رَفَاهَةٌ εἴτε رَفَاهِيَةٌ ἀφθονία προϊόντων, εὐετηρία· εὐπορία, εὐμάρεια ἢ εὐχέρεια βίου, τὸ ζῆν ἀνέτως καὶ ἡσύχως. 111, 1.

رَقَّ ι. λεπτὸς τὸ πάχος (ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος), ἀπαχής, ἰσχνὸς ὑπῆρξεν· λεπτοφυής, λεπτόνητος, λεπτοϋφὴς ὑπῆρξεν (ἐπὶ ἐνδυμάτων καὶ τῶν ὁμοίων) (ἀντίθ. غلظ καὶ ثخن)· ᾠκτειρέ τινα, συνεπάθησεν, συνέκλαυσεν, συνελυπήθη τινί, μ. ل πρ. 27, ἔσχ. καὶ μ. على πρ. 132, 15. 178, 5. II. λεπτὸν ἀπειργάσατο, ἢ ἐποίησεν· ἠπιώτερον, εὐκολώτερον, ἧττον

ركن

ήδη, ἐφήβαιον. — رَاكِبٌ πλ. رُكَّابٌ ἱππεύων, ἱππεύς. — رِكَابٌ πλ. رُكُبٌ ἀναβολεὺς ἐφιππίου. Περιλ. κάμηλοι ἀχθοφορικαὶ ἤτοι ἐπιτήδειαι εἰς τὸ μετακομίζειν βάρη. — ركب خاناه, رِكَابْ خاناه, رِكَبْ خاناه ἀποθήκη, (μέρος τοῦ βασιλικοῦ σταύλου, ἐν ᾧ κατατιθέμενα διατηροῦνται τὰ πρὸς ἱππασίαν ἀναγκαῖα σκεύη. 165, 11. — رُكْبَةٌ πλ. رُكَبٌ γόνυ. Δυϊκ. 68, 13. 225, 10. — مَرْكَبٌ πλ. مَرَاكِبُ, مَرَاكِبُ 60, 7.) ὄχημα οἱονδήποτε, ἅμαξα, πλοῖον, ἱπποζύγιον εἴτε ἀχθοφόρον εἴτε ὀχηματικόν· — مُرَكَّبٌ σύνθετος (ἀντίθ. بَسِيطٌ ἁπλοῦς).

مَرْكَزٌ πλ. مَرَاكِزُ τόπος ἔνθα τις κατάγεται καὶ καταλύει, κατάλυμα, σταθμός. 63, 15. 64, 5. στρατόπεδον.

رَكْعَةٌ πλ. رَكَعَاتٌ κλίσις τῆς κεφαλῆς εἴτε τοῦ ἀνωτέρου ἡμίσεως τοῦ σώματος, καὶ ἰδ. ἱερά, τ. ἔ. γιγνομένη κατὰ τακτὰ μέρη τῆς προσευχῆς, καὶ ἀποτελοῦσα μίαν τῶν διαφόρων στάσεων τοῦ προσευχομένου Μωαμεθανοῦ· ἐντεῦθεν ὡρισμένον τι μέρος τῆς προσευχῆς. 20, 9. 143, 14. 201, 9. — راكعًا αἰτ. ἐπιρρ. γονυπετῶς.

رَكَالَةٌ 111, 12. (بِرْكَالَةٌ λαμβάνοντες τὸ ب οὐχὶ ὡς πρόθεσιν, ἀλλ' ὡς ῥιζικὸν γράμμα, πρβλ. بالشت), ὄνομα δι' οὗ παρὰ τοῖς Σίναις σημαίνεται ὡρισμένον τι βάρος χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.

رَكَنَ α. ου. ἐνεργ. رُكُونٌ (ἐν)έκλινέ τι· ἀμεταβ. ἔκλινε πρός τι, προσέκλινέ τινι

رقص

(συνών. حسّ καὶ زوّق καὶ زوّر). Μετ. المُرَقِّشُ ἐπώνυμον ποιητοῦ τινος. αὐτόθι σημ. 70. Herbel. III. σ. 518.

رَقَصَ ου. ἐνεργ. رَقْصٌ ἐχόρευσεν, ὠρχήσατο. 53, 14. 67, 16. 109, 3. — رَقَّاصٌ θηλ. ة, χορευτής· ταχυδρόμος.

أَرْقَطُ πλ. رُقْطٌ 72, 9. μέλας λευκοῖς εἴτε λευκὸς μέλασι στίγμασι κατάστικτος. — ارقط πάνθηρ.

رَقَعَ α. ἐνεργ. رَقْعٌ ἐπεσκεύασεν, ἐπέρραψεν, ἠκέσατο (ἐμπάλωσεν) ἐσθῆτα. — رُقْعَةٌ πλ. رِقَاعٌ ῥάκος, τεμάχιον ὑφάσματος, δι' οὗ ἐπισκευάζεται ἐσθής, ἐπίβλημα.

رَقَمٌ Ἐρράκιμον, πόλις τῆς Παλαιστίνης. 101, 5.

رَقِيَ α. ἐνεργ. رَقْيٌ ἀνέβη (κατὰ τὴν κλίμακα), ἀνῆλθεν. 149, 4. γ. ταὐτό. 44, 8. VIII. ἐνεργ. يَرْتَقِيُ 68, 11. ἀνέβη. Παθ. ἀπρόσ. 84, 14. — مَرْقَاةٌ πλ. مَرَاقٍ βαθμίς, κλίμαξ. 71, 10. 93, 6. — مُرْتَقًى ἀνάβασις, ἄνοδος. 107, 3. ὅρ. وعر.

رَكِبَ α. ἐνεργ. رُكُوبٌ ᾠχήσατο ἐφ' ἵππου, ἱππευσεν. ركب سَفِينَةً ᾠχήσατο (ἐν) πλοίῳ, ἔπλευσεν. 37, ἔσχ. 128, 14. 146, 4. رَكِبَ النَّهْرَ ἔπλευσεν (ἀνὰ) τὸν ποταμόν. 118, 4. VIII. ᾠχήσατο, ἀκομίσθη ἐπὶ (ἵππου, πλοίου κτλ.)· ἁμάρτημα ἔπραξεν, (συνών. اقترن). — رَكَبٌ πλ. أَرْكَابٌ

رهن

رَهْنٌ περιλ. ἐν. ὅ, πλ. رِهَانٌ ἀμμός. — الرَّمْلَةُ Ῥάμλη, πόλις τῆς Παλαιστίνης. 92, 16. 169, 13. 171, 4. 172, 13. Ῥαδίνη. Παλ. III. σ. 225, κ. ἑ. ἑ.

رُمَّانَةٌ ῥοΐδιον, ὁ καρπὸς τοῖς ῥοιᾶς. 90, 8. — مَرْمَنَةٌ περιεκτ. τόπος περιέχων πολλὰς ῥοιάς.

رَمَى ii ἐνεργ. رَمَّى ἔρριψεν, ἔβαλεν, ἠκόντισεν, ἐσφενδόνισεν, ἐξετόξευσε βέλη, μ. αἰτ. εἴτε ب πράγμ., εἴτε ὕβρεις κατά τινος μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. رَمَتْ نَفْسَهَا κατέρριψεν, ἢ ἐταπείνωσεν ἑαυτήν (ἢ λέαινα), ἤ. ἑ. ἤλλαξε τὴν ἑαυτῆς φύσιν. 34, 5. رَمَى نَفْسَهُ فِي ٱلْهُمُومِ ὅλον ἑαυτὸν τῇ λύπῃ ἢ θλίψει παρέδωκεν. 45, 7. — رَامٍ πλ. رُمَاةٌ τοξότης.

أَرْنَبٌ πλ. أَرَانِبُ λαγώς.

رَاهِبٌ πλ. رُهْبَانٌ μοναχὸς (Χριστιανός· κυρ. ὁ τὸν κόσμον φοβούμενος, παρὰ τὸ رهب ἐφοβήθη).

رَهْطٌ οἰκογένεια ἢ φυλὴ ἀνδρὸς μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν γυναικῶν. 184, 17.

رَهَنَ ἀ. σταθερόν, μόνιμον, στερεὸν ὑπῆρξέ τι· ἐντεῦθεν μεταβ. ἐδημάτισεν, ὑπέθηκεν, ἢ ἐνέχυράσέ τι (ὡς ἀσφαλὲς καὶ ἀσφάλειαν παρεχόμενον), μ. αἰτ. πράγμ. 41, 11. τινί τι, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ لِ πρ. εἴτε μ. διπλῆς αἰτ. VIII. ὑπέθετο, ἐνέχυρον ἔλαβεν, μ. مِنْ προσ. X. ἐνέχυρον ᾔτησεν. Μετ. 223, 8. — رَهْنٌ ἐνέχυρον.

ركوة

Πράγμ., μ. ل πράγμ. 124, 7. εἴτε ὅπως ἔπαρείσθῃ καὶ στηριχθῇ ἐπ' αὐτοῦ καὶ οὕτω λάβῃ ἀνάπαυσιν. — رُكْنٌ πλ. أَرْكَانٌ ἡ στερεωτέρα πλευρὰ εἴτε ἔπιφάνεια πράγματός τινος· γωνία. 79, ἔσχ. 97, 7. καὶ ἰδ. ἡ τοῦ ἐν Μέκκα ναοῦ, ἔνθα ἐστὶν ὁ μέγας λίθος ركن اليمنى καλούμενος· λίθος ἀκρογωνιαῖος· ἐντεῦθεν τρόπ: (ὑπό, ἀντὶ) στήριγμα, ἔρεισμα, στερέωμα· βοήθημα, ἐπικούρημα. 32, 1. πᾶν τὸ δυνάμεώς πλῆρες καὶ δύναμιν παρεχόμενον, (οἷον λαός, στράτευμα κτλ.). — رُكْنُ الدِّينِ بَيْبَرْسُ ٱلْبُنْدُقْدَارِيُّ 166, 8. πρδ. ἀνωτ. بَيْبَرْسُ (σ. 24. α). — رُكْنُ الدَّوْلَةِ الْحَسَنُ بْنُ بُوَيْهِ ὁ δεύτερος τῶν Βουγιδῶν Σουλτάνων, βασιλ. 338–366 Ἐγ. (949–976 Χρ.). Herbel. III. σ. 779, κ. ἑ.

رَكْوَةٌ δοχεῖον ὕδατος μικρὸν ἐκ δέρματος κατεσκευασμένον, ἀσκίδιον. 39, 17.

رِمَّةٌ πλ. رِمَمٌ ὀστοῦν σεσηπός. 75, 8.

رَمَادٌ στάκτη, τέφρα· κονία στακτή (θολόστακτη), χρησιμεύουσα εἰς πλύσιν καὶ κάθαρσιν ἐρρυπωμένων ἐνδυμάτων.

رَمْزٌ νεῦμα, τὸ διὰ νεύσεως (κυρ. τῆς κεφαλῆς εἴτε τοῦ ὀφθαλμοῦ, καὶ ἐν γέν. οἱουδήποτε μέλους τοῦ σώματός) σημεῖον, δι' οὗ τις συνεννοεῖται μεθ' ἑτέρου λαθεῖν ζητῶν ἄλλους παρόντας· αἴνιγμα, ὑπαινιγμός, ἐκ πλαγίου ῥῆσις. 229, 18.

رَمْسٌ γῆ, χῶμα τάφου. 204, 4. μ. γλ. 27.

رَمَضَانُ Ῥαμαδάν, ὁ ἔνατος μὴν τοῦ Ἀραβικοῦ ἔτους.

راد

τοῖς Χριστιανοῖς). — رِيحٌ ἄνεμος. رِيحٌ شَامِيَّةٌ ὁ Βορρέας. رِيحٌ يَمَانِيَّةٌ ὁ νότος· ὀσμὴ ἣν ἀναδίδωσί τι, ἡ ἀποπνέουσα ὀσμὴ πράγματός τινος. — رَائِحٌ θηλ. ة, ὀσμήεις, εὐωδιάζων. 70, 16. رَائِحَةٌ ὀσμὴ εὐάρεστος ἢ δυσάρεστος, εὐωδία ἢ δυσωδία (48, 13.). — رِيحَانِيٌّ πᾶν φυτὸν εὐωδιάζον καὶ ἰδ. ὁ βασιλικός. سبحان الله وريحانه δόξα τῷ Θεῷ! — رُوحَانِيٌّ ὁ ἔχων πνεῦμα ἢ ψυχήν· ὁ κατὰ πνεῦμα ἢ πνευματικός, ἀσώματος, ἄϋλος, ἀθάνατος (ἀντίθ. جسماني ὁ κατὰ σάρκα ἢ ὑλικός).

رَادَ συν. ἐνεργ. رِيَادٌ τῇδε κἀκεῖσε ἐπορεύθη, νῦν μὲν προὐχώρησεν, νῦν δὲ ἐπανεχώρησεν (ἐπὶ ζώων ἐλευθέρως πλανωμένων κατὰ τὴν χώραν)· ἐντεῦθεν, ἤτησεν, ἐζήτησε (τροφήν, ὕδωρ, σταθμόν, ἔπαυλιν). IV. ἠθέλησεν. ما تريد τί θέλεις; ἐζήτησε χρηματίσαι τινί, ἢ πραγματεύσασθαι πρός τινα (περί τινος πράγματος), μ. ب πρ. καὶ αὐτ. πράγμ. 18, 10. — رُوَيْدَ ὑποκοριστ. τοῦ رُوَيْدٌ βραδύτης, ἔλλειψις σπουδῆς καὶ ἐπείξεως· Ἐπίθ. βραδύς. ὁ μὴ σπεύδων ἢ ἐπειγόμενος. رُوَيْدًا κατ' ὀλίγον, σχολαίως, βραδέως (ἀγάλι' ἀγάλια). — مُرَادٌ τὸ ζητούμενον, τὸ ἐπιδιωκόμενον· ὅ,τι τις θέλει καὶ ἐπιθυμεῖ, τὸ καταθύμιον· ἡ δύναμις ἢ σημασία λέξεως, ὁ νοῦς λόγου, ὁ σκοπὸς πράξεως. — رَوَّادٌ πόλις πρωτεύουσα τῆς ἐν Παλαιστίνῃ ἐπαρχίας Τζεμπάλ. 94, 12.

الرها

الرُّهَا εἴτε الرُّهَاءُ πόλις τῆς Μεσοποταμίας. 170, 6.

رَاحَ συν. ἐνεργ. رَوَاحٌ μαλακῶς ἢ πρόσω προσέπνευσεν (ἡ ἑσπερινὴ αὔρα, ἀποψύχουσα τὸν θερμὸν ἀέρα)· ἐντεῦθεν ἑσπέρας ἢ ἅμα ἡλίῳ δύοντι ἐποίησέ τι· ἑσπέρας ἐπορεύθη (ἀντίθ. غَدَا), καὶ ἁπλῶς ἐπορεύθη που· رَاحَ α. περὶ ἀβεβαίου καὶ ἀμφιβαλλομένου πρότερον πράγματος λαβὼν ἤδη βεβαίαν ἀγγελίαν ἥσθη καὶ ἐχάρη, μ. ب πράγμ. رُحْ προστ. ἀρσ. روحي προστ. θηλ. ἄπιθι, ἄπελθε· ἐπὶ δὲ ἐντονωτέρας καὶ ὀργιλώδους ἀποπομπῆς ἀντιστ. τῷ ἡμετέρῳ: οὐκ εἰς κόρακας; (γκρεμίσου). III. رَاوَحَ بَيْنَ قَدَمَيْهِ νῦν μὲν ἐπὶ τούτου, νῦν δὲ πάλιν ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ποδὸς ἱστάμενος, οὕτως ἀνεπαύσατο. 181, 16. 17. IV. ἀναπνεῦσαι ἐποίησέ τινα, ἰδ. πεπιεσμένον ὑπὸ οἱουσδήποτε καταπνιγούσης δυστυχίας, ἐντεῦθεν ἡσυχίαν ἔδωκέ τινι, ἀνέπαυσέ τινά τινος πράγμ., μ. αὐτ. πρ. καὶ من πράγμ. ارَاحَ الدنيا من شرّه ἀναπνεῦσαι ἢ ἀπαλλαγῆναι τὸν κόσμον ἀπὸ τῆς ἀδικίας αὐτοῦ ἐποίησεν. X. ἡσυχίαν εὗρεν, ἀνέπνευσεν, ἀνεπαύσατο. 31, 3. — رَاحَةٌ ἡσυχία, ἀνάπαυσις (Τρβ. βαχάτι)· κατάστασις εὐζωΐας καὶ ἀσφαλείας, εὐπάθεια, εὐφροσύνη. πλ. رَاحٌ καὶ رَاحَاتٌ τὸ κοῖλον τῆς χειρός, παλέμη. — رُوحٌ πλ. أَرْوَاحٌ πνεῦμα ζωτικόν, πνοή, ψυχή· πνεῦμα προφητικόν, θεία ἔμπνευσις. رُوحُ اللهِ καλεῖται παρὰ τοῖς Μωαμεθάνοις ὁ Ἰησοῦς Χριστός. 11, 12. 45, 14. κ. ἑ. ἑ. τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, (τρίτον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος παρὰ

مُرَادٌ بَنُو عُطَيْفٍ φυλὴ Ἰαμανική. 189, 8.

الرُّوسُ τὸ γένος τῶν Ῥώσσων, οἱ Ῥῶσσοι. 73. الرُّوسِ (أَرْضُ) ἡ γῆ ἢ χώρα τῶν Ῥώσσων. — الرُّوسِيَّةُ ἡ Ῥωσσία. 74, 2.

رَوْضَةٌ κῆπος μᾶλλον τελματώδης καὶ φορὸς ἀνθέων καὶ λαχάνων· καὶ μάλιστα ὁ ἀπεριτείχιστος· λειμὼν καὶ ἰδ. τερπνὸς καὶ χαρίεις, κῆπος· ἐντεῦθεν ἀπολ. ὁ Παράδεισος.

رَوْغٌ τρόμος, φόβος.

رَاغَ ου. ἐνεργ. رَوَغَانٌ ἐξέκλινε καὶ ἀπεστράφη ἀπό τινος, ἐπορεύθη τῇδε κἀκεῖσε ἢ ἐπὶ δεξιὰ καὶ ἐπ' ἀριστερὰ ταχέως καὶ δολίως, ὅπως ἐξαπατήσῃ τὸν ὄπισθεν διώκοντα εἴτε τὸν ἔμπροσθεν φεύγοντα, ὑπεξέφυγεν· προσεποιήσατο ὑποχωρεῖν, ὅπως ἐπέλθῃ καὶ ἐπιθῆταί τινι κρυφίως καὶ ἀπροσδοκήτως· δολίως ἢ συνετῶς ἔπραξεν, ἢ προσηνέχθη (ἐπὶ ληστοῦ ἢ ἀλώπεκος). 10, 9. — رَوَّاغٌ ἀλώπηξ. — رِيَاغَةٌ στάδιον, ἔνθα οἱ ἀγωνισταὶ ἢ παλαισταὶ μάχονται συμπλεκόμενοι σῶμα πρὸς σῶμα, πεδίον μάχης, — رُوَيْغَةٌ στρατήγημα, καταστρατήγησις, δόλος. أَرْوَغُ مِنَ الثَّعْلَبِ πανουργότερος ἀλώπεκος.

رَامَ ου. ἐνεργ. رَوْمٌ προέτεινεν, ἢ ὤρεξε τὰς χεῖρας ἐπὶ εἴτε εἴς τι· ἐντεῦθεν δεινὸς πόθος εἰσῆλθέ τινα ἰδεῖν ἢ λαβεῖν τι, περιμανῶς ἐπόθησεν, ἢ ἐπεθύμησέ τινος πράγμ., ἐλιχνεύσατό τι· ὅθεν ἐθήρευσεν, ἐζήτησεν, ἠθέλησεν, μ. أَنْ. 25, 12. حُصُونٌ لَا تُرَامُ 141, 12. φρούρια ἅπερ οὐ δύναταί τις λαβεῖν, ἀπόρθητα. — الرُّومُ οἱ Ῥωμαῖοι, τ. ἔ. οἱ Ἕλληνες τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. — بِلَادُ الرُّومِ ἡ χώρα τῶν Ῥωμαίων, ἡ Ἑλλάς, καὶ ἰδ. ἡ μικρὰ Ἀσία. 91, 15. — مَرَامٌ ἐπιθυμία· ὅ,τι τις ζητεῖ, ἢ οὗ τινος ἐπιθυμεῖ (συνών. مُرَادٌ), σκοπός, ὃν ἐπιδιώκει τις (Τρβ. μεράμι).

رَوَى ι. ἐκόρεσε τὴν δίψαν τινὸς ἀντλήσας αὐτῷ ὕδωρ καὶ δοὺς πιεῖν· ἤρδευσεν, ἐπότισε τὴν γῆν. 54, 15. ἐνεργ. رِوَايَةٌ 196, 3. δι(ἀπ)εμνημόνευσεν, μνείαν ἐποιήσατο τῶν λόγων τινὸς συγγραφέως, ἀπήγγειλεν, ἢ ἀνέγνω τι ἔκ τινος συγγράμματος, μ. عن πράγμ. 186, 11. رَوِيَ α. ἐπλήσθη, ἐκορέσθη, ἔσβεσε τὴν δίψαν. 175, 5. — رَوِيَّةٌ ἐξέτασις αὐστηρὰ καὶ ἀκριβὴς ἀπαιτοῦσα προσοχὴν καὶ παρακολουθουμένη ὑπὸ ἀποφάσεως (عزيمة) (ἀντίθ. بديهة). — رِيَةٌ πνεύμων. — مِرْوَى πλ. مَرَاوِي σχοινίον, δι' οὗ ἐπιδέουσι τὸν φόρτον ἐπὶ τῶν νώτων φορτηγοῦ ζώου.

رَيْبٌ ἀμφιβολία, ὑποψία, ἀβεβαιότης (ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν ἢ τὴν ἀλήθειαν πράγματός τινος) (συνών. شك)· περιπέτειαι τοῦ χρόνου, τύχη ἐναντία, δυστυχία, συμφορά. 179, 6. — بلا ريب ἀναμφιβόλως. — رِيبَةٌ πλ. رِيَبٌ κακὴ ὑπόληψις ἢ δόξα, ὑποψία.

رَاشَ ι. ἐνεργ. رِيشٌ ἔπλεξεν, συνῆψεν·

πτερὰ καὶ πτίλα προσκολλήσας ἥρμοσεν, ἢ παρεσκεύασε τὸν τόξον, μ. αἰτ. τοῦ τόξου· συνετέλεσεν, ἢ συνήργησεν εἰς τὸ βελτιῶσαι τὰ πράγματα ἢ τὴν κατάστασίν τινος, ἐποίησε τοῦθ' ὅπερ ἐγένετο αὐτῷ, (ἢ ἐχρησίμευσεν ὡς) μέσον ὠφελείας· ἐκ πένητος πλούσιον ἐποίησεν, μ. αἰτ. πρ., βρῶσιν, πόσιν καὶ ἐσθῆτα ἔδωκεν. Παθ. 205, 1. — رِيشٌ πτίλον, πτερὸν καὶ ἰδ. τῆς στρουθοκαμήλου. — رِيَاشٌ χρήματα, περιουσία, ἀφθονία τῶν τοῦ βίου ἀναγκαίων.

رَاقَ ι. ἐνεργ. رَيْقٌ ἐκινήθη, ἐσείσθη· καὶ ἰδ. ἔλαμψεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ ὤφθη ῥέων ὁ μακρόθεν φαινόμενος (ἀντικατοπτρισμὸς τοῦ ὕδατος سراب). IV. ἐνερ. 52, 17. ἐξ(προ)έχεεν, ἔρριψεν (ὕδωρ). — رَيْقٌ ψευδής, ἀναλήθης, μάταιος (λόγος ἢ τρόπος)· ἀνύπαρκτος· κενός. خبز ريق ἄρτος ξηρός, τ. ἔ. ἄνευ προσφαγίου ἢ ἐδέσματος. — رِيقٌ σίελος, ἐφ' ὅσον διαμένει ἐν τῷ στόματι (συνών. رضاب). ἐξελθὼν δὲ καλεῖται بُصَاقٌ καὶ بُزَاقٌ καὶ بُسَاقٌ πτύελος· φλέγμα. — على الريق καὶ على ريق ἀσίτως, νῆστις (νηστηκάτα, μὲ ἄδειο ἢ εὔκαιρο στομάχι). — رَائِقٌ καθαρός, διαυγής. — مُرَيَّقٌ ὁ πάντα θαυμάζων καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐξιστάμενος.

ز

زَبِيبٌ περιληπτ. σταφίδες. ἑν. ة.

زَبَادٌ παχεῖά τις καὶ εὐώδης ὕλη ἐξιδρουμένη ἐντὸς κύστεως εὑρισκομένης ὑπὸ τῇ οὐρᾷ, ἢ (κατὰ τὸ κείμενον ὑμῶν) ὑπὸ τῇ μασχάλῃ τῆς μοσχογαλῆς. دَابَّةُ الزَّبَادِ μοσχογαλῆ. 72, 5. 6. — زَبِيدٌ πόλις τῆς Ἰαμάνης. 168, 10. — زُبَيْدَةُ ἡ σύζυγος τοῦ Χαλίφου Ἀροῦν ἐρ-Ῥασχίδ. 102, 2.

الزُّبَيْرُ بْنُ العَوَّامِ ἡγεμών τις. 126, 9. κ. ἑ. ἑ. ἀποθ. 36 Ἑγ. (656 Χρ.).

زَبَطْرَةُ πόλις καὶ φρούριον τῆς Συρίας παρὰ τὸν Λίβανον. 99, 10.

الزَّجَّاجُ γραμματικός τις. 192, 3. 195, 4. 198, 8. ἀποθ. 310 Ἑγ. (922 Χρ.).

زَحَمَ α. ἐνεργ. زِحَامٌ 48, 4. συνέστειλεν, συνέσφιγξεν, συνεπίεσε διὰ τὴν τοῦ τόπου στενότητα, (ὡς συμβαίνει πυκνῷ πλήθει ἀνθρώπων). — زَحْمَةٌ ὄχλος, ἀθρόον ἢ πυκνὸν πλῆθος ἀνθρώπων συνθλιβομένων ἐν στενοχωρίᾳ· στεναγμὸς βαθύς, (οἷος λ. χ. ὁ τῆς τικτούσης γυναικός)· κόπος, κάματος (Τρβ. ζαχμέτι).

زَرْدخَانَاه ὁπλοθήκη. 165, 11.

زَرَعَ α. διέσπειρεν, διεσπέρπισεν καὶ ἰδ. κατέσπειρεν, κατεφύτευσεν, ἔσπειρε σπέρμα

زرقة

— زَرْعٌ πλ. زُرُوعٌ σπέρμα, σπόρος· σπαρτόν, καρπὸς ὁ ἐν τοῖς ἀγροῖς. — مَزْرَعَةٌ πλ. مَزَارِعُ ἀγρὸς ἐσπαρμένος ἢ πεφυτευμένος, ἄρουρα.

زُرْقَةٌ κυανοῦν, πελιδνὸν χρῶμα. 108, ἔσχ. — أَزْرَقُ θηλ. زَرْقَاءُ πλ. زُرْقٌ κυανοῦς.

زَعْزَعَ κατέσεισεν, διέσεισε (τὸ δένδρον ὁ ἄνεμος). II. φροδρῶς συνεκινήθη, ἐταράχθη. 158, 6.

زَعْفَرَانٌ π ε ρ σ. κρόκος.

زَعَمَ α. ου. ἤφρισεν, ἐξήφρισεν. Καὶ ἐντεῦθεν εἶκῇ, κατὰ τύχην ἢ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἔβλήκησεν· ἀπεφήνατο, ἢ ἐξέφρασε γνώμην ἀληθῆ ἢ ψευδῆ, εἴπέ τι (βέβαιον ἢ ἀμφίβολον), διεσχυρίσατο, μ. αἰτ. πράγμ. εἴτε أَنْ. 60, 15. 68, 9. 71, 17. 94, 6. 106, 16. — زَعْمٌ λόγος, ἀποφάνσις, διαβεβαίωσις· γνώμη, δόξα, περί τινος πράγματος.

زُغَرُ 77, 3. 79, 8. 92, 11. 12. 101, 7. 9. Ζωάρ, πόλις παρὰ τὴν Νεκρὰν θάλασσαν· ὅθεν ἐν σελ. 77, 3. 79, 8. καλεῖται جَزِيرَةُ زُغَرَ Ῥοβινσ. Παλ. III. σελ. 21. 755 κ. ἑ. ἑ.

زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى بْنِ زَيْدٍ παραδοσίδοξός τις. Οὕτω δὲ καλοῦνται οἱ πιστεύοντες, τηροῦντες καὶ διαδιδόντες τὰς θρησκευτικὰς παραδόσεις ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. 174, 10.

زَكَنَ φ. ἐνεργ. زَكَنٌ κατενόησεν, κατέλαβεν, ἔμαθέ τι, καὶ μάλιστα ἐκ σημείων

زن

καὶ γνωρισμάτων ἐξωτερικῶν· ἠγήσατο, ἐνόμισεν· ἔγνω τι.

زَكَا ου. ἐνεργ. زَكَا ἐστιλψεν, ἔλαμψεν· καθαρὸν ὑπῆρξεν (ἐπὶ χρώματος)· καθαρός, ἄσπιλος ὑπῆρξεν (ἐπὶ ψυχῆς)· χρηστός, εἰλικρινὴς ὑπῆρξεν (ἐπὶ ἀνθρώπου· καὶ ἐν γένει ἔλαμψέ τι κάλλει, λεπαρότητι, εὐπρέπεια, εὐδαιμονίᾳ κτλ. προσῆκον, ἁρμόζειν, πρέπου ὑπῆρξέ τι. 26, 14. — زَكَوَاتٌ πλ. τὸ κατὰ τὸν νόμον ἐκ τῆς περιουσίας ἑκάστου διδόμενον καὶ ἀφιερούμενον τῷ Θεῷ, ὃς εἰσιν αἱ δεκάται· ἐντεῦθεν ἰδ. ἐλεημοσύνη. 115, 6. φόρος. 167, ἔσχ. — زَكِيٌّ θηλ. ـِيَّةٌ, ἀγαθός, δόκιμος, χρηστός, εὐσεβής. Συγκρ. أَزْكَى ἀμείνων, ἄριστος. 92, 15.

زَلَّةٌ πλάνη, σφάλμα, ἁμάρτημα.

الْمُزْدَلِفَةُ ὄνομα οἰκοδομήματος παρὰ τὴν Μέκκαν, καθιερωμένου τῇ προσευχῇ. 81, 1.

زُلُوا ὄνομα βδέλλας παρὰ τοῖς Κεϋλανεσίοις. 106, 6.

زِمَامٌ χαλινός, ἡνία. 19, 5.

زَمْزَمُ ὄνομα φρέατος ἐντὸς τοῦ ἐν Μέκκᾳ ναοῦ. 38, 10. 79, 16. 80, 3. 4.

زَمَنٌ πλ. أَزْمَانٌ καιρός, χρόνος. — زَمَانٌ ταὐτό (Τρβ. ζαμάνι). — زَمِنٌ πλ. زَمْنَى ὁ χρονίᾳ νόσῳ ἢ παραλύσει κατειλημμένος, παραλυτικός. 200, 2.

زَنَّ α. ἐνεργ. زَنٌّ (πρβλ. ظَنَّ), οὕτως ἢ ἄλλως ἐφρόνησεν, ἐδόξασεν, ἔκρινεν, ὑπέλαβεν, ἐνόμισεν, ἢ ἔγνω περί τινος προσ. ἢ πράγμ., ἀγαθὴν ἢ κακὴν γνώμην ἢ ὑπόλη-

ψιν συνέλαβεν, ἢ ἔσχε περὶ αὐτοῦ, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. IV. ὑπώπτευσέ τι περί τινος, ἤ τινα ὡς ποιήσαντά τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. (συνών. أَتَّهَمَ) Παθ. 198, 1.

زَنَاتَةُ φυλὴ Βερβέρων. 151, 12. ὅρ. σημ. 11.

زَنْجٌ (ὀρθότερον زَنْجٌ) 66, 12. καὶ زَانِجٌ 71, 18. χώρα καὶ πόλις ὅμορος τῇ Σινικῇ. Κατ' ἄλλους ἡ ὀρθοτέρα γραφὴ ἐστιν زَانِجٌ καὶ σημαίνει τὴν πρὸς Ν. τῆς Σουμάτρας κειμένην νήσου Ἰάβαν.

زَنْدٌ πλ. زِنَادٌ πυρεῖον, δι' οὗ ἐκτρίβεται πῦρ· καὶ ἰδ. παρὰ τοῖς Ἄραψι δύο ξύλα μικρά, ἅπερ προστριβόμενα πρὸς ἄλληλα ἀναδιδόασι πῦρ. (Τὸ ἕτερον τῶν ξύλων τὸ μικρότερον, ὅπερ ἔχει ὀπὴν ἡ κοίλωμα, καλεῖται زند)· τὸ ὀστοῦν, καθ' ὃ ὁ βραχίων συνδέεται μετὰ τῆς χειρός· ὁ καρπὸς τῆς χειρός. 211, 9.

زَنْدَقَةٌ ἡ αἵρεσις τῶν διθεϊστῶν, παραδεχομένων δύο ἀρχὰς τὴν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τὴν τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ σκότους, ἢ ἐν γένει μὴ πιστευόντων μήτε εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν, μήτε εἰς τὴν ἀπόλυτον δύναμιν τοῦ τοῦ Θεοῦ. 2, 15.

زَنْكِي Ἀμὰδ οὐδ-δὶν, βασιλεὺς τῆς πόλεως Μοσούλης, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Τίγρητος κειμένης. 166, 17. 19. ἀποθ. 541 Ἐγ. (1146 Χρ.).

زَنَّى ι. ἐνεργ. زِنًا, زِنَاءً συνεῖλεν, συνελῶν ἔσφιγξεν, ἐστένωσεν· ἐπόργευσεν, ἐμοίχευσεν.

زَهَدَ α. συνέστειλεν, ἀνέστειλεν, κατέσχεν ἑαυτόν, ἢ ἐκράτησεν ἑαυτοῦ, ἐντεῦθεν οὐδόλως ἐπεθύμησεν, ἀπέσχετο τῆς χρήσεως ἢ ἀπολαύσεως (ἐπιγείων πραγμάτων), καὶ οἱονεὶ ἀπετρίψατο, ἀπεδοκίμασεν αὐτά, κατεφρόνησεν· ἀπέσχετο, ἐνεκρατεύσατο αὐτῶν, μ. αἰτ. εἴτε ب πράγμ. Μετ. 9, 1. 26, 13. — زُهْدٌ (ἐνεργ.) ἐγκράτεια, ἀποχή.

زَهَرَ α. ἐνεργ. زُهُورٌ ἔλαμψεν, ἐφεγγοβόλησε (τὸ πῦρ, τὸ φῶς, ὁ λύχνος, ὁ ὀφθαλμός). — زَهْرَةٌ πλ. أَزْهَارٌ πλ. πλ. أَزَاهِيرُ 106, 16. (πᾶν) φυτὸν καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ. — زُهَرَةُ Ἀφροδίτη (ὁ πλανήτης). 195, 15. — أَزْهَرُ θηλ. زَهْرَاءُ πλ. زُهْرٌ λευκός, λευκαυγής, μαρμαίρων. الجامع الازهر τὸ τέμενος Ἀλ-Ἀζχαρ, τὸ στιλπνίζον ἢ φωτοβόλον τέμενος (καὶ οὐχὶ τέμενος τῶν ἀνθέων), ὄνομα περιφήμου ἐν Καΐρῳ τεμένους, ᾧ προσήρτηται ἀκαδημία. الزَّهْرَاءُ βοῦς ἡ ὑλονόμος ἢ ἀγρία. الزَّهْرَوَانِ ἡ II. καὶ III. Σούρα τοῦ Κορανίου. 23, 10. Διὰ τί δὲ καλοῦνται οὕτω, ἐξηγεῖται ὁ σχολιαστὴς τοῦ χωρίου τούτου ὡς ἑξῆς: الزهراء تانيث الازهر وهو الابيض المستنير سمّيتا بالزهراوين لما يترتب على قراءتهما من النور التام. — الزَّهْرِيُّ ἐξ-Ζόχρι, ἀποθ. 124 Ἐγ. (742 Χρ.). 2, 18. 173, 5 κτθν. 176, 17.

زَهْرٌ ὄνομα τῶν Ἰνδῶν βασιλέων. 68, 18.

زَاجَ ου. συνῆψεν, συνήνωσεν· ἐντεῦθεν διήγειρε τοὺς ἀνθρώπους κατ' ἀλλήλων (συνών. حَرَّشَ), συνέκρουσεν, συνέβαλέ τι-

ἐν τινι τόπῳ, ἔξέλιπεν, οὐκέτι εὑρέθη ἐκεῖ· ἀνεχώρησεν, ἀπῆλθεν ἀπό τινος, μ. عن. 67, 13. κατέλειπε τόπον τινά, μ. على. 182, 16. IV. ἐνεργ. أَزَالَهُ 167, 16. κατέπραξεν, ἢ ἐποίησεν ἵνα παύσηταί τι, ἐπέθηκεν αὐτῷ τέλος· μετέβησεν, μετετόπισεν, ἀπεμάκρυνεν, μ. عن τοῦ τόπου. Παθ. 192, 3. μετήγαγεν, μετεκόμισεν (ἀπὸ τόπου) εἰς τόπον, μ. الى. 29, 4. — زَوَالٌ πορεία κατωφερής, κλίσις, καταφορά (τοῦ ἡλίου μετὰ μεσημβρίαν)· μεταφ. μείωσις ἢ παρακμὴ δυνάμεως, εὐτυχίας, μεταβολὴ ἐπὶ τὸ χεῖρον· τέλος, ἀφάνισις, ἔκλειψις, καταστροφὴ προσ. ἢ πράγμ. (Τρβ. ζαβάλ). — زَوِيلَةُ 1) χώρα καὶ πόλις τῆς Ἀφρικῆς. 152, 4. 5. 2) πόλις τῆς Ἰνδίας. 70, ἔσχ.

زَاوِيَةٌ γωνία (οἰκίας θαλάμου). 82, 10. 93, 2. ἕδρα, κατοικία ἀπομεμονωμένη. 118, 18. κελλίον μοναχοῦ· μοναστήριον. γεωμ. γωνία (σχήματος). الزَاوِيَةُ μέρας τοῦ Λιβάνου. 213, 15. 18. 19. Ῥοθινσ. Παλ. III. σελ. 953.

زَكٌّ σχῆμα, μορφὴ ἐξωτερική.

زَيْتٌ ἔλαιον ἐξ ἐλαιῶν ἐκπιεσθέν, (ἔλαιόλαδον). — زَيْتُونٌ περιλ. ἑν. ة, ἐλαία (ὁ καρπός, ἢ τὸ δένδρον). يوم احد الزيتون Κυριακὴ τῶν Βαΐων. — زَيَّاتٌ ἐλαιοπώλης. — الزَيْتُونُ πόλις τῆς Συρικῆς. 107, 14. 110, 5. 114, 14.

زَادَ ι. ἐνεργ. ηὐξήθη μέγα, ἐπέδοσιν ἔλαβέ τι· μεταβ. ἐπηύξησεν, προσέθη-

νας εἰς ἔριν ἢ μάχην. II. ἐνεργ. تَزْوِيجٌ (σύζευξις, γάμος. 3, ἔσχ. 9, ἔσχ.) συνώχισεν, συνέζευξεν, ἐξέδωκεν (ἀνδρὶ τὴν θυγατέρα), μ. δοτ. κ. αἰτ. εἴτε μ. αἰτ. τῆς γυναικὸς καὶ من τοῦ ἀνδρός. Παθ. 194, 3. V. ἔλαβέ τινα (εἰς) γυναῖκα, ἐνομφεύθη τινά· (ἐπὶ ἀνδρός)· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ γυναικός, συνῴκησεν ἀνδρί. Ἀπαρέμφ. 114, 1. — زَوْجٌ πλ. أَزْوَاجٌ ὁ μεθ' ἑτέρου τινὸς ἀποτελῶν ζεῦγος· τῶν δύο τὸ ἕτερον, ἰδ. σύζυγος, εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνή. — زَوْجَةٌ σύζυγος, γυνή.

زَادٌ πλ. أَزْوَادٌ ἐφόδιον, ὁδοιπόριον· τὰ ἀναγκαῖα, ἤτοι προμήθειαι εἰς ὁδοιπορίαν.

زَارَ ου. ἐνεργ. زِيَارَةٌ ἐκαμψεν, ἐξέκλινεν· ἐπωκοδόμησε τῆς ὁδοῦ, ἣν ἐβάδιζεν, ἐτράπη πρὸς ἑτέραν ἄγουσάν που· ἐντεῦθεν ἰδ. ἐπεσκέψατο, προσῆλθε χάριν τιμῆς ἢ εὐσεβείας (ἀνθρώπῳ καὶ ἰδ. νεκρῷ, εἴτε τόπῳ καὶ μάλιστα τάφῳ), μ. αἰτ. Μετ. 116, 16. μ. ل 175, 17. — زَائِرٌ πλ. زُوَّارٌ ὁ ἐπισκεπτόμενος τόπον τινὰ ἱερόν, ἔνθα ἐστὶ προσκύνημα (πλὴν τῆς Μέκκας), προσκυνητής· 103, 11. 107, 2. καλοῦνται δὲ οὕτω ὑπὸ τῶν Ἀράβων καὶ οἱ Χριστιανοὶ οἱ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐπισκεπτόμενοι. — زِيَارَةٌ ἐπίσκεψις προσκονητοῦ εἰς ἄνθρωπον ἅγιον ἢ τόπον ἱερόν (Τρβ. ζιαρέτι). — مَزَارٌ Τρβ. μεζάρι) πλ. مَزَارَاتٌ τόποι ἱεροί, οὓς ἐπισκέπτονται οἱ εὐσεβεῖς, (καὶ ἰδ. τάφος ἀνθρώπου ἁγίου, ἢ οὗ τινος ἡ μνήμη ἐστὶ σεβαστή], τὰ προσκυνήματα. 159, 14.

زَالَ ου. (σπανιώτερον α.) ἐνεργ. زَوَالٌ χαλαρός, ἐκκρεμὴς ὑπῆρξεν· ἐπαύσατο ὢν

سال

τερος τῶν Ὀμμιαδῶν Χαλιφῶν, βασιλεύσας ἀπὸ 60–64 Ἐγ. (680–683 Χρ.).

زَالَ ι. καὶ α. ἐνεργ. زَلْ διέλιπεν, ἐπαύσατο ὧν ἢ ποιῶν τι. لَمْ يَزَلْ عَلَى الْاِسْتِغْفَارِ οὐκ ἐπαύσατο ἐξαιτούμενος τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν. 186, 11 κ. ἑ. IV. μετεκίνησέ τι ἐκ τινος τόπου, μετετόπισεν, μ. αἰτ. πράγμ.

زَانَ ι. ἔστιλψεν, ἔλαμψεν· μεταφ. λάμψαι ἐποίησεν, ἐκόσμησεν, ἐκαλλώπισεν, καθωραΐσεν, (ἀντίθ. شَانَ). II. ταὐτό. Μετ. παθ. 199, 15. — زَيْنٌ κόσμημα, κυρ. καὶ μεταφορ. ἐγκαλλώπισμα, εὐπρέπεια. — زِينَةٌ κόσμημα, τὸ δι' οὗ τις κοσμεῖται καὶ καλλωπίζεται, (καὶ ἰδ. ἐσθής, περιδέραιον κτλ.). — مُزَيِّنٌ ὁ κοσμῶν, ὁ καλλωπίζων· ἐντεῦθεν κομμωτής, κουρεύς, ὁ περικόπτων καὶ διευθετῶν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ περιχείρων τὸν πώγωνα.

زاد

κεν. Παθ. 146, 13. يَزِيدُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ προσέθηκέ τι, ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου ἀφθονώτερος (εἰς τὸ λέγειν περί τινος πράγματος) ἐστιν. 124, 1. 128, 8. VIII. اِزْدَادَ ηὐξήθη, ἐπίδοσιν ἔλαβεν εἴς τι, (συνήθως ἐπὶ κακοῦ)· μ. αἰτ. πράγμ. 43, 5. 131, 6. زَائِدٌ θηλ. δ. 195, 11. πλεονάζων, περιττός. — زِيَادَةٌ αὔξησις, περίσσευμα· προσθήκη. حروف الزيادة Γραμμ. τὰ πρόσθετα γράμματα· ὡς αἰτ. ἐπιρρ. μᾶλλον, πλέον. زِيَادَةً عن ἀνεξαρτήτως, ἀσχέτως πρός. . . اِبْنُ زَيْدٍ ἑρμηνευτής τις τοῦ Κορανίου. 195, 17. 199, 7. — زِيَادٌ 10, 10. φαίνεται εἶναι ὁ زِيَادُ بْنُ سُمَيَّةَ, ἀποθ. 56 Ἐγ. (675–6 Χρ.). — يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ 142, 13. 147, 1. 149, 6. 8. ἀποθ. 128 Ἐγ. (745–6 Χρ.). — يَزِيدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ 96, 6. 117, 1. ὁ δεύ-

س

سَ μόριον ὅπερ προστιθέμενον ὡς πρώτη συλλαβὴ τῷ ἀορίστῳ, δείκνυσιν ὅτι τὸ νόημα τοῦ ῥήματος ἀναφέρεται εἰς τὸ (ὅσον οὔπω ἢ μετ' ὀλίγον) μέλλον. Γραμμ. S. 377, 392. 3. ἀρ. سَوْفَ.

سَئِرَ α. ἐνεργ. سَأْرٌ ὑπελείφθη, περιελείφθη, ἐπερίσσευσεν (συνών. بَقِيَ). سَائِرٌ μετ. τὸ ὑπολειφθέν μεῖζον μέρος πράγματός τινος, καὶ καθ' ἑαυτὸ ὡς ὅλον θεωρούμενον, τὸ ὑπόλοιπον. من سائر الالوان παντὸς εἴδους.

سَأَلَ α. ἐνεργ. سُؤَالٌ, مَسْأَلَةٌ. Προστακτ. سَلْ καὶ اِسْئَلْ ἐπύθετο, ἤρετό τινά τι ἢ περί τινος, μ. αἰτ. πρ. καὶ πράγμ. εἴτε πράγμ. 175, 6. سَأَلَ عَنْهُ ἐζήτησέ

سبع

ἰδιοτήτων)· εὕρηται δὲ πάντοτε τιθέμενον κατ' αἰτιατικὴν καὶ μάλιστα ἐν τῇ φράσει سُبْحَانَ ٱللهِ ἢ μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τιθεμένου τοῦ سُبْحَانَهُ ὡς سُبْحَانَهُ ٱللهُ ἢ καὶ سُبْحَانَ ٱللهِ وتعالى καὶ ἰσοδυναμεῖ τῷ: ὁ Θεὸς ἐστιν ὑψηλότερος καὶ ἐνδοξότερος, ἢ ὥστε ἔχειν εἴτε συμβασιλεῖς, εἴτε τέκνα κτλ., ὅθεν = αἶνος εἴη τῷ Θεῷ. Γραμμ. §. 418, 1. — سَبُّوحٌ κολυμβητής. — مَسْبَحَةٌ κομβολόγιον, κομβοσχοίνιον. — مُسَبِّحَةٌ λιχανὸς ἢ δείκτης (δάκτυλος).

سَبْخَةٌ γῆ ἁλατοῦχος ἢ ἁλατώδης. 82, 11. — بِلَادُ السِّبَاخِ χώρα τῆς Αἰγύπτου μεταξὺ Βιλβαίσου καὶ Φαράμας. 62, 14. 63, 8. πρβλ. الحَوْف σ. 57 β'.

نَهْرُ السِّبْرِ ποταμὸς τῆς Σινικῆς καὶ Ἰνδικῆς. 109, 15.

اِبْنُ أَسْبَاطٍ ὄνομα ἀνδρός. 155, 10.

سَبَسْطِيَةُ Σεβαστὴ ἢ Σεβάστεια, πόλις τῆς Παλαιστίνης, ἡ ἀρχαία Σαμάρεια. 171, 1. Ῥοβινσ. Παλ. III. σ. 374.

سَبْعٌ θηλ. سَبْعَةٌ ἀρσ. ἑπτά. سَبْعُونَ ἑβδομήκοντα. سَبْعُمِائَةٍ ἑπτακόσιοι. سَابِعٌ ἕβδομος. أُسْبُوعٌ ἑβδομάς. — سَبُعٌ πλ. سِبَاعٌ θηρίον ἄγριον καὶ ἁρπακτικόν, καὶ ἰδ. λέων. — سُبَيْعَةُ بِنْتُ عَبْدِ شَمْسٍ ἡ μήτηρ τοῦ Ὀρβαὶ δὲν Μασούδ. 183, 16.

سأى

τινα, ἠρώτησε περὶ αὐτοῦ. 148, 3. ἤτησέ τινά τι ἀξιῶν (ἢ δεόμενος) δοθῆναι αὐτῷ τὸ αἰτούμενον, μ. δοτ. αἰτ. 13, 16. εἴτε μ. αἰτ. προσ. καὶ مِن πράγμ. 21, 14. 16. εἴτε μ. أَنْ ῥήματος. — سَائِلٌ ἐπαίτης. — ζήτημα, ἐρώτησις, αἴτησις (ἀντίθ. جواب). — مَسْأَلَةٌ πλ. مَسَائِلُ ἐρώτημα, ζήτημα· τὸ περὶ οὗ συζητοῦσιν ἐν δίκῃ, ἢ ἐν δικαστηρίῳ ὑπόθεσις. 156, 8. 223, 7. مَسَائِلُ دِينِيَّةٌ ζητήματα θρησκευτικά. 226, ἔσχ.

سَايٌ πόλις τῆς Νουβίας. 55, 6.

سَبَّ ου. ἐνεργ. سَبٌّ 10, 3. τῇ γλώσσῃ διέπειρεν, ἢ διεκέντησέ τινα, αἰσχροῖς καὶ πονειδίστοις λόγοις ἐπέθετό τινι, ἐκερτόμησεν, ἤλεγξεν, ὠνείδισεν, ὕβρισεν αὐτόν (συν. شَتَمَ), μ. αἰτ. προσ. — سَبَبٌ πλ. أَسْبَابٌ σχοινίον· δεσμός, αἰτία, ἐλατήριον, τὸ κινητικὸν ἢ ὀργανικὸν αἴτιον, λόγος (Τρβ. σεμπέπι)· πλ. τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. 107, 10. — سبب ذلك διὰ τοῦτο.

سَبَا καὶ سَبَأُ Σαβά, ἀρχαία πόλις τῆς Ἀραβίας. 79, 10. 189, 9.

سَبَحَ α. ἐνεργ. سِبَاحَةً ἐκρότησεν· ἐντεῦθεν ἐνήξατο, ἐκολύμβησεν (ἐν τῷ ὕδατι), μ. فِي τοῦ ὕδατος· μεταφ. ἔδραμε κινῶν τὰς κνήμας τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ νηχόμενοι. II. ἐνεργ. تَسْبِيحٌ ὕμνησεν, ἐπῄνεσεν, ἐμεγάλυνε τὸν Θεόν, καὶ ἰδ. εἰπὼν τὸ سُبْحَانَ ٱللهِ. — سُبْحَانٌ αἶνος (τοῦ Θεοῦ ἐκφωνούμενος ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ θεωρῶν ἰδίᾳ τὸν Θεὸν ὡς ἀνώτερον πασῶν τῶν ἀνθρωπίνων

سابغ

سَابِغٌ εὐρύς, πλατύς, μακρός, ἄφθονος, πλήρης. 225, 14.

سَبَقَ ι. καὶ ου. ἐνεργ. سَبْقٌ ἔρρυη· ἐντεῦθεν μεταφορ. ἔδραμε προτροπάδην, προηγήθη, προέδραμε τάχιον ἄλλου καὶ ἀφίκετό που πρὸ αὐτοῦ ἢ πρῶτος· προέλαβεν, προέφθασεν, μ. αἰτ. προσ· καὶ إلى τόπ. ὑπερέσχεν, ὑπερέβαλεν μετ. αἰτ. III. ἠγωνίσατο πρός τινα, ἰδ. ἀγῶνα δρόμου, πότερος αὐτῶν ἔσοιτο νικητής. 107, ἔσχ. VI. ἠγωνίσαντο πρὸς ἀλλήλους ἀγῶνα δρόμου, τίς παραδραμὼν πόρρω τοὺς ἄλλους ἀπολείψοι. — سَابِقٌ (μετ.) ὁ προτρέχων τῶν ἄλλων καὶ ἀφικνούμενός που πρῶτος· ἐντεῦθεν, νικητὴς δρόμῳ ἢ ποδίν· προηγούμενος, πρόδρομος. — سَابِقًا ἐν τοῖς προηγουμένοις, τοῖς ἀνωτέρω, προηγουμένως· ἄλλοτε, τὸ πάλαι. 119, 10.

سَبَكَ ι. ἐνεργ. سَبْكٌ ἀναλελυμένον (χρυσὸν ἢ ἄργυρον) ἐνέχεεν εἰς τύπον κοῖλον ἢ λίγδον, (εἰς ὃν ἐγχεόμενα τὰ μέταλλα λαμβάνουσιν ὡρισμένον τι σχῆμα). μ. αἰτ. 111, 8. — السَّبِيكُ ὄνομα βασιλέως Ἰνδικοῦ. 106, 4.

سَبِيلٌ ὁδός, πρόσοδος· τρόπος, μέσον (εἴτε ἀποφυγῆς καὶ ἀπαλλαγῆς ἀπό τινος κακοῦ ἢ κινδύνου, εἴτε κατορθώσεως καὶ ἐπιτυχίας τινὸς ἐφετοῦ)· κρήνη δημοσία, (καὶ συνήθως ἱδρυομένη ὑπό τινος πλουσίου, ὅπως οἱ πίνοντες ἐξ αὐτῆς καὶ ἀναψυχόμενοι διαβάται μνημονεύωσι τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς, εὐχόμενοι ὑπὲρ τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας, (Τρβ. σεμπίλι). ابْنُ سَبِيلٍ ὁδοιπόρος, περιοδευτής, (ταξειδιώτης). 34, 15. شَيْءٌ لَا سَبِيلَ إِلَيْهِ πρᾶγμα ἀδύνατον γενέσθαι. 114, 2.

الستا

على سَبِيلِ ἑπομ. γεν. κατὰ τρόπον ἢ λόγον, διά. 224, 14.

سَبَى ι. ἔξεσεν, ἀπέξεσεν· ἐντεῦθεν ἁλιεύσας καὶ ἁλιεύσαντος συνέλαβε καὶ ἀπήγαγε (τὸν πολέμιον), ἡχμαλώτευσεν, (συνών. أَسَرَ). — سَبْيٌ περιλ. τὸ ἁλισκόμενον καὶ ἀπαγόμενον πρᾶγμα, τὰ λάφυρα ἢ σκύλα. 168, 9. — سَبِيٌّ κοιν. πλ. سَبَايَا αἰχμαλώτου (συνών. أَسِيرٌ = Τρβ. γεσίρι). 147, 4.

سِتٌّ θηλ. سِتَّةٌ ἀρσ. ἕξ. سِتُّونَ ἑξήκοντα. سُدْسٌ τὸ ἕκτον (μέρος). سِتُّمِائَةٍ ἑξακόσιοι. — سَادِسٌ ἕκτος.

سَتَرَ ου. ἐνεργ. سَتْرٌ ἐκάλυψεν, ἐπεκάλυψε (καλύπτρᾳ ἢ πέπλῳ), (συνών. غَطَّى), ἔκρυψεν. Μετ. παθ. 187, 9. ἐσκέπασεν, ὑπερήσπισεν, ἐφύλαξέ τι ἀπό (من) τινος ἑτέρου πράγματος, μ. αἰτ. 29, 17. VIII. ἐσκέπασεν, ἐπεκάλυψέν ἑαυτόν· ἐκρύβη سَتَارٌ, سُتُورٌ πλ. سُتُرٌ, تَوَارَى. — ἐν γένει, κάλυμμα, σκέπασμα, πᾶν πρᾶγμα δι' οὗ καλύπτεταί τι, καὶ ἰδ. ὀθόνη, πέπλος, παραπέτασμα. = سَتْرٌ ἀσπίς. — سَتَارَةٌ ὀθόνη, παραπέτασμα, αὐλαία. Ἐπειδὴ δὲ συνήθως αἱ ἀοιδοὶ ᾖδον κρυπτόμεναι ὄπισθεν αὐλαίας, δι' αὐτὸ ἔπειτα καὶ πᾶσαι αἱ ἀοιδοὶ εὐγενοῦς τινος καὶ πλουσίου ἀνδρὸς ἐκαλοῦντο سَتَارَهُ αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν κατανοεῖται καὶ ἡ σημασία τῆς γλώσσης المغنية τῆς ἐν σελ. 203, 5. μετὰ τὴν λέξιν ستارته ὡς κατ' ἐπεξήγησιν προστεθειμένης.

السَّتَا 111, 11. λέξις Σινική, ση-

μαίνουσα τὸν ἔχοντά ὡρισμένον τι ποσὸν πλούτου, δηλ. 15 رِكَالٌ (ὅρ. λέξ.) χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. (Γράφεται δ' οὕτω κατὰ τὸ ἔθος τῶν Μαγρεβινεκῶν συγγραφέων ἀντὶ السَّنِّي, ὡς ἔδει γραφῆναι κατὰ τὴν ἑπομένην περιγραφὴν τῆς προφορᾶς αὐτῆς).

سَجَدَ ου. ἐνεργ. سُجُودٌ ἔκλινεν, ἐταπείνωσεν· ἀπολ. ἔκλινε γόνυ ἐνώπιόν τινος, ἰδ. χάριν εὐσεβείας ἢ λατρείας, ἱκέτης προσέπεσέ τινι, προσεκύνησεν αὐτόν· μ. ل προσ. 67, 1. Μετ. سَاجِدٌ ὁ ταπεινῶν ἑαυτόν, ὁ τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνων. 145, 4. — سَجَّادَةٌ τάπης ἐξ ἐρίου ἢ σχοίνου, ἐφ' οὗ προσεύχεται ὁ Μωαμεθανός, (Τρβ. σετζαδές). — مَسْجِدٌ πλ. مَسَاجِدُ τόπος λατρείας, ναὸς Μωαμεθανικός, Τέμενος. مَسْجِدٌ جَامِعٌ 83, 7. εἴτε مَسْجِدُ الْجَامِعِ 97, 14. 100, 7. ναὸς μείζων, ἐν ᾧ συνέρχονται καθ' ἑκάστην Παρασκευὴν εἰς προσευχήν. الْمَسْجِدُ الْحَرَامُ ὁ ναὸς τῆς Μέκκας. 80, 4. مَسْجِدُ إِبْرَهِيمَ πόλις τῆς Παλαιστίνης, Χεβρών. 94, 2. مَسْجِدُ الْخَيْفِ ἐν τῇ κοιλάδι Μίνᾳ. 80, 16. 18. مَسْجِدُ عَائِشَةَ παρὰ τῇ Μέκκᾳ. 81, 11.

سَجَرَ ου. ἐνεργ. سَجْرٌ, سُجُورٌ ἀφῆκε φωνὴν ὀξυτέραν καὶ μᾶλλον παρατεταμένην τῆς συνήθους (ἡ κάμηλος, ἐκφαίνουσα οὕτω τὴν πρὸς τὸ νεογνὸν αὐτῆς στοργήν)· ὅθεν (ἀπὸ τοῦ ἤχου τῆς φλογός), ἀνάψας πῦρ ἐθέρμανε (τὴν κάμινον)· πῦρ ἀνῆψεν· ἐπλήρωσε (τὴν κοίτην ποταμοῦ) ὕδατος. Μετ. παθ. مَسْجُورٌ ἀνημμένος, καίων· πλήρης, ἐμπεπλησμένος, ἀνάμεστος. II. ταὐτό. Παθ. 193, 5.

سِجِسْتَانُ ἐπαρχία Περσική. 71, 1. 101, 2.

سَجَنَ ου. ἐνεργ. سَجْنٌ ἐν(περι)έπλεξεν, ἢ περιέβαλέ τινα, ἰδ. δεσμοῖς· ὅθεν ἐνέβαλεν εἰς δεσμωτήριον, καθεῖρξεν. سِجْنٌ πλ. سُجُونٌ εἱρκτή, δεσμωτήριον. (συνών. حَبْسٌ).

سَجِيَّةٌ πλ. سَجَايَا τὸ ἔμφυτον, ἡ φύσις, τὸ ἔθος τοῦ ἀνθρώπου (συνών. طَبِيعَةٌ).

سَحَابَةٌ πλ. سَحَابٌ νεφέλη. 106, 14.

سَحِيقٌ λίαν ἀποτομαχρυσμένος, πόρρω ὢν ἢ κείμενος, μακρὰν ἀπών. 203, 2.

سَاحِلٌ πλ. سَوَاحِلُ 62, 11. 63, 6. αἰγιαλός, παράλιον· λιμήν. 54, 9. 55, 3.

سُبْحَانَ ὅρ. سبح.

سَخَطَ α. ἐνεργ. سَخَطٌ ἔσχισεν, διέσχισεν· ἀμεταβ. ἐσχίσθη, ἐπατάγησεν ὑπ' ὀργῆς· ἐντεῦθεν ὠργίσθη καὶ οὐκ ἐνέδωκεν, ἠγανάκτησέ τινι, (ἀντίθ. رَضِيَ) μ. على πρ. Μετ. 19, 18. Παθ. ἀπροσ. 56, 8.

سُخْنٌ εἴτε سَخْنٌ θηλ. ـَّ, θερμός, ζεστός (συνών. حَارٌّ ἀντίθ. بَارِدٌ).

سَخَا α. ου. ἐνεργ. سَخَاءٌ ἐρρύη, κατερρύη (τὸ ὕδωρ διὰ ραγδαίαν βροχήν)· ἐντεῦθεν μεταφ. ἐλευθέριος, μεγαλόδωρος ὑπῆρξεν, (συνών. جَادَ). II. ἐλευθέριον, μεγαλόδωρον ἀπέδειξεν, ἢ ἐποίησέ τινα. 13, 3. — سَخِيٌّ

سد

γενναῖος, ἐλευθέριος. — سَخَاوَة ἐλευθεριότης, μεγαλοδωρία.

سَدّ ου. ἐνεργ. سُدّ ἀπέφραξεν (ὁδόν), κατέκλεισε (θύραν), κατέχωσε (χάσμα), ἐπεπωμάτισε (φιάλην), ἐκόρεσε (πεῖναν). 131, 15. ἐπηνώρθωσεν, ἀποκατέστησεν. Μετ. παθ. κεκλεισμένος, ἀπόκλειστος. 29, 7. 82, 15. — سَدّ καὶ سُدّ πᾶν ὅ,τι κεῖται ἐν μέσῳ ἢ μεταξὺ δύο πραγμάτων καὶ κωλύει τὴν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἕτερον διάβασιν, πρόχωμα, κώλυμα· ὄρος. سَدّ يَاجُوجَ وَمَاجُوجَ 115, 16. πρόχωμα, ὅπερ ἀνέχωσεν ὁ Ζοὺ'λ-Καρναίν. Κοράν. Σούρ. 18. στίχ. 91—98. Ἐν τῷ ἡμετέρῳ χωρίῳ σημαίνεται τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος.

سِدْر περιληπτ., ἑν. ة, εἶδος λωτοῦ (δένδρου), οὗ τινος ὁ καρπὸς καλεῖται نَبِق 178, 11.

سَرّ ου. ἐνεργ. سُرُور ἔσχισε καὶ μάλιστα μετὰ σιγμοῦ καὶ τρισμοῦ· καὶ ἰδ. σχίζων ἐποίησε ῥαβδώσεις, οἷαι καταφαίνονται ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ γελῶντος· ἐντεῦθεν μετων. ἱλαρόν, φαιδρόν, περιχαρῆ κατέστησέ τινα, μ. αἰτ. πρ. Παθ. 175, 9. 184, 3. Μετ. Παθ. μ. ب πράγμ. 27, 12. 44, 12. IV. ἐνεργ. إِسْرَار ἐκρυψεν, ἐφύλαξε (τὸ μυστικὸν ἢ ἀπόρρητον)· ἢ καὶ κρύφα ἐξήνεγκεν, διέδωκεν, ἐδημοσίευσεν (αὐτό)· μ. ل πρ. 186, 5. ἀπεκάλυψεν, διεκοινώσατό τινί τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ إِلَى προσ. — سِرّ πλ. أَسْرَار μυστικόν, ἀπόρρητον. سِرًّا ἐπίρρ. κρυφίως. كَاتِب السِّرّ καὶ كَاتِب

سرح

الأسرار ὁ τῶν ἀπορρήτων γραμματεύς, ὁ ἐξ ἀπορρήτων. — سَرِير θρόνος, κατ' ἐξοχὴν δὲ ὁ βασιλικός· τόπος ἔνθα ἀνακλίνεταί τις, κλίνη (ἀναπαύσεως). 42, 18. φέρετρον (νεκροκράββατον) 179, 10. κυρ. πρὶν ἢ ἐμβληθῇ εἰς αὐτὸ ὁ νεκρός (πρβλ. جِنَازَة)· ἐνταῦθα ὅμως ἰσοδυναμεῖ τῷ نَعْش ὅπερ ὄρ. — سَرَّاء χαρά, κατάστασις ἢ διάθεσις εὐφροσύνος. (ἀντίθ. ضَرَّاء)· 14, 2. 203, 6. — مَسَرَّة χαρά, ἀγαλλίασις, εὐδοκία. 203, 5. — السَّرِيّ ἱστορικός τις. 60, 6. — السِّرِّين πόλις τῆς Ἀραβίας. 78, 12. 15.

سَرَب πλ. أَسْرَاب κευθμών, φωλεὸς θηρίου ἐν τῇ γῇ· τάφρος ὑπόγειος. 67, 4. 93, 6.

سِرْبَال χιτών· ἐν γένει, ἔνδυμα. 204, 7.

سَرَج ου. ὕφανεν, ἐνέπλεξεν· ἔστρωσεν, ἐπέσαξεν (ἵππον). IV. ταὐτό· λύχνον ἀνῆψεν. 16, 9. Παθ. 64, ἔσχ. — سَرْج ἐφίππιον, σάγμα. — سَرَّاج λύχνος. — سَرَّاج ἐφιππιοποιός, σαγματοποιὸς ἢ σαγματοπώλης. (ἐντεῦθεν Τρβ. σαράτσης = σκυτορράφος). — سِرَاجَة ἐφιππιοποιία.

سَرْح κτῆνος ἀφεθὲν ἐπὶ νομήν· ἐλευθέρως νεμόμενα κάμηλοι. 181, 1. 3. — مَسْرُوح 173, 7 κτθν. 174, 5. δμῳγάλα τοῦ Μωάμεθ.

سَرَطَانٌ καρκῖνος· οὐράνιον σημεῖον τοῦ ζωδιακοῦ. 58, 4.

سَرُعَ ου. ἐνεργ. سُرْعَةٌ ἔτεινεν, προέτεινεν· ἐντεῦθεν ἐνέτεινεν, συνέτεινεν ἑαυτόν. τ. ἔ. ταχὺς ὑπῆρξεν, ἐτάχυνεν, ἔσπευσεν. IV. ταχὺν ἐποίησεν, ἐπετάχυνεν, ἐπέσπευσεν, μ. αἰτ., ταχέως ἐξετέλεσεν, ἢ ἐξειργάσατό τι, μ. αἰτ., ἠπείχθη, ἔσπευσεν ὡς πρός τι, ἐπετάχυνεν αὐτό, ἀμέσως ἐνήργησεν, ἄνευ βραδύτητος ἔπραξέ τι, μ. في πράγμ. 67, 3. ταχέως ὡδήγησεν, ἤγαγεν, ἢ προήγαγέ τινα, μ. ب πρ. 20, 8. Μετ. ἐπιρρ. مُسْرِعًا κατεπειγόντως, κατεσπευσμένως, ταχέως. 24, 5κτθν. 33, 10. — سَرِيعٌ ταχύς, εὐκίνητος. سَرِيعًا ἀμέσως, εὐθύς, παραχρῆμα. 49, 1. 124, 9. Συγκρ. أَسْرَعُ 196, 14. πληθ. سُرْعٌ ὅρ. سُعْرٌ.

سَرَفَ ου. ἐνεργ. سَرْفٌ ἤστραψεν, λαμπρὸς ὑπῆρξεν. سَرِفَ α. ὑπερέβαλε τὸ μέτρον, ἰδ. καταναλίσκων. IV. ἄσωτος, σπάταλος ὑπῆρξεν, ὑπὲρ τὸ μέτρον καὶ τὴν ἀνάγκην κατηνάλωσε τὰ ἑαυτοῦ, ἢ ἐσπατάλησεν εἴς τι, μ. في πράγμ. 228, 1.

سَرَقَ ι. ἐνεργ. سَرِقَةٌ εὐκίνητος, εὔστροφος ὑπῆρξεν· ὅθεν (ἀπὸ τῆς εὐκινησίας καὶ ταχύτητος) ἔκλεψεν, κλέψας ἀφεῖλέ τινά τι. 26, 7. Μετ. 16, 15. — مُسْتَرَقٌ ὄνομα τοπικὸν τοῦ VIII. τύπου اِسْتَرَقَ κυρ. τόπος, εἰς ὃν εἰσέρχεταί τις κρυφίως, ἐντεῦθεν δωμάτιον ἰδιαίτερον, κοιτών, πλ. مُسْتَرَقَاتٌ (ἀντίθ. قَاعَاتٌ αἴθουσαι). 163, 9.

سَرَاوِيلُ περσ. ἀναξυρίδες (Τρβ. σαλβάρι). 36, 14.

سَرَنْدِيبُ ὄρος τῆς νήσου Κεϋλάνης. 102, 7. 106, 13. ἐντεῦθεν αὐτὴ ἡ νῆσος. 109, 7.

سَارِيَةٌ πλ. سَوَارِي στήλη, κίων· 48, 5. ἱστὸς πλοίου.

سَطَحَ α. ἐξεπέτασεν, ἐξέτεινε (τὴν γῆν ὁ Θεός)· ἐπλάτυνεν, ἐπεπέδωσεν, μ. αἰτ. Μετ. 17, 14. — سَطْحٌ πεδιάς· ὀροφή, στέχη, δῶμα οἴκου. 97, 6. Γεωμετ., ἐπιφάνεια.

سَطَرَ ου. ἔκοψεν, ἐνέταμεν, καὶ οὕτω γραμμὰς ἢ χαρακτῆρας ἐχάραξεν· ὅθεν ἔγραψεν. — سَطْرٌ πλ. سُطُورٌ, أَسْطُرٌ, أَسْطَارٌ πλ. πλ. أَسَاطِيرُ στίχος, γραμμή, γραφή. — أَسَاطِيرُ πλ. (ἱστορία) μῦθοι, διηγήματα πλαστὰ καὶ ψευδῆ. — سَاطِرٌ σφαγεύς, κρεοπώλης. — سَاطُورٌ πλ. سَوَاطِيرُ μεγάλη μάχαιρα κρεοπώλου· (Τρβ. σατίρι), πέλεκυς, δι' οὗ κόπτοντες κρέας εἰς λεπτότατα τεμάχια, ποιοῦσι τὸ λεγόμενον περίκομμα (κιμά).

أُسْطُولٌ ἑλλην. στολή, στόλος· νῆες, πλοῖα, στόλος.

أُسْطُوَانَةٌ πλ. أَسَاطِينُ στήλη, κίων.

سَطَا ου. ἐνεργ. سَطْوَةٌ ἀφηνίασεν, ἀποσεισάμενος τὰς ἡνίας ὥρμησεν, σφοδρῶς ἀνεσκίρτησεν (ὁ ἵππος)· ἐφώρμησεν, ἐπέθετο, βιαίως ἀνήρπασεν, μ. على πρ. 34, 3.

سعد

سَعَدَ αμ. ἐνεργ, سَعَادَةٌ ἤρεισεν, ἐστήριξεν· ἐβοήθησεν· ἐντεῦθεν αἰσία ὑπῆρξεν (ἡ ἡμέρα ἢ ὥρα), καὶ ἀγαθὸς ἢ εὐμενὴς (ὁ ἀστήρ) (ἀντίθ. نحس). سَعِدَ α. εὐτυχὴς ὑπῆρξεν (ὁ ἀνὴρ) τ. ἔ. ὑπεστηρίχθη καὶ ἐπέτυχεν, ἢ κατώρθωσέ τι. III. ἐβοήθησεν, ἐπεκούρησέ τινι, μ. αἰτ. εἴτε ل ἢ ρ. καὶ على εἴτε في πράγμ. 29, 15. ἐνεργ. مُسَاعَدَةٌ (Τρβ. μουσαιδές). 109, 12. 203, 2. 218, 17. Μετ. 109, 12. IV. ἐνεργ. إِسْعَادٌ 202, 14. εὐτυχῆ κατέστησεν, εὐδαιμονίας ἐνέπλησέ τινα (ὁ Θεός), μ. αἰτ. — سَعَادَةٌ εὐτυχία, εὐδαιμονία· μακαριότης· ἡ φράσις سعادتك ἀποτεινομένη πρὸς ἡγεμόνα χάριν φιλοφρονήσεως ἢ εὐχῆς σημαίνει: ἡ Σὴ Ἐξοχότης (πρβλ. خدمة, حضرة). — سَعْدٌ καὶ سُعُودٌ οἱ υἱοὶ Τάββαι ἐν Ὀδδ. 47, 13. — اِبْنُ سَعْدٍ γραμματεὺς τοῦ Βακιδαίου, ἀποθ. 230 Ἐγ. (844–5 Χρ.) 173. — بَنُو سَعْدٍ 84, 5. 87, 14. καὶ بَنُو سَعْدِ بْنِ بَكْرٍ 174, 12. 175, 8. 176, 10. φυλαὶ Ἀραβικαί. — سَعْدُ الدَّوْلَةِ υἱὸς τοῦ Σεΐφ ἐδ-ουλαι [?]· τὸ τέμενος αὐτοῦ. 157, 7. 159, 11. 12. — سَعْدَةُ 88, 12 κ. ἑ. ἱ. ὄρ. صَعْدَةُ. — سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ παραδοσίδοξός τις, ἀποθ. 94 εἴτε 95 Ἐγ. (713 εἴτε 714 Χρ.). 187, 1. 192, 2. 196, 3. — سَعِيدُ اِبْنُ كَثِيرِ بْنِ عُفَيْرٍ 154, 16. ἀποθ. 226 Ἐγ. (845 Χρ.). — سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ ἀποθ. 94 Ἐγ. (713 Χρ.). — اِبْنُ مَسْعُودٍ 2, 3, ἀποθ. 32 Ἐγ. (652–3 Χρ.). — الْمَسْعُودِيُّ 68, 17. Μασ-ούδι, εὐδόκιμος ἱστοριογράφος, ἀποθ. 346 Ἐγ. (957–8 Χρ.).

سَعَرَ α. ἐνεργ. سَعْرٌ ἔσχισεν· ἐντεῦθεν ἔκαυσε (τὴν ὕλην τὸ πῦρ, τῇ κεντρώδει αὐτοῦ γλώσσῃ εἰσδύσαν καὶ οἱονεὶ ταμὸν καὶ διασχίσαν αὐτήν)· ἀνῆψε πῦρ. II. ταὐτό. Παθ. 195, 7. V. ἀνήφθη, ἀνεκφη (τὸ πῦρ). 123, 3. — أَسْعَرُ πλ. سُعْرٌ ὀλίγον κρέας ἔχων, ἰσχνός, λεπτός. Ἀλλ' ἐν σελ. 67, 3. τῆς γραφῆς الْكِلَابُ السُّعْرُ προτιμητέα ἡ الْكِلَابُ السُّرْعُ «κύνες ὠκύτατοι».

سَعْسَعَ 196, 7. ταὐτὸ τῷ: عَسْعَسَ.

سَعَى α. σφοδρότερον ἐκινήθη· ὅθεν προέθετο, διενοήσατο, μ. αἰτ. ἐσπούδασεν, διέτριψε περί τι, ἐνησχολήσατο εἴς τι, μ. في εἴτε ل πράγμ., ἐπορεύθη, περιεπάτησεν· δεῦρο κἀκεῖσε ἔδραμεν· συνεκδοχ. εἰργάσατο, ἐποίησεν, ἐπόνησεν· διέβαλέ τινά τινι (καταγγείλας τοὺς λόγους ἢ τὰς πράξεις αὐτοῦ), ἐρραδιούργησεν (συνών. وشى), ἐσυκοφάντησεν, κατηγόρησεν, μ. الى εἴτε عند τοῦ ἑνὸς καὶ ب τοῦ ἑτ. προσ. Παθ. μ. على. 148, 10. — سَعْيٌ ἐνεργ. ἔργον, σπουδή, μέλημα· κόπος. 10, ἔσχ. 223, 17. — الْمَسْعَى τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ Σάφας καὶ Μέρβας. 80, 9. Κοινῶς γράφεται الْمَسْعَى ἀπὸ τοῦ سَعَى δρόμου μεταξὺ Σάφας καὶ Μέρβας.

سَعْفٌ πρόποδες ὄρρυς, 105, 6. κλιτὺς ὄρους.

سفر

سَفَرَ ι. ἐνεργ. سَفْرٌ ἔξεσεν· ἰδ. ἐξεκόρησεν, ἔξεσάρωσεν (οἶκον, κόνιν), (συνών. كَنَسَ). μ. αἰτ., ἐξειργάσατο ἢ ἐξεπόνησεν ἐν κόνει, καὶ ἐν γένει ἔγραψεν, εἶτε συνέλεξε καὶ συνηρμολόγησε (βίβλον), μ. αἰτ., καὶ ἀμεταβ. ἀπεξέσθη, ἔστιλψέ τι, ἰδ. ἔλαμψεν· ἐξέλαμψεν (ἡ ἠὼς)· ἀποκαλυψαμένη ἔδειξε τὸ πρόσωπον (ἡ γυνή). ι. ου. συνεβίβασε (τοὺς διαφερομένους καὶ διαδικαζομένους)· ἐντεῦθεν καὶ ὁ πρέσβυς καλεῖται سَفِيرٌ, ὡς συμβιβάζων τὰς εἴτε πρὸς ἀλλήλους εἴτε πρὸς τοὺς ξένους διαφορὰς τῶν ἑαυτοῦ ὑπηκόων. III. ἔξεσε κόνιν, τ. ἔ. ἐπορεύθη, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετ' ἄλλων (μ. إلى τόπ.). 103, 8. — سَفْرٌ πλ. أَسْفَارٌ ὁδός, πορεία. — سِفْرٌ πλ. أَسْفَارٌ βίβλος. — مُسَافِرٌ Μετ. ὁδοιπόρος, περιοδευτής, (Τρδ. μουσαφίρης, φιλοξενούμενος).

سَفَلَ α. καὶ سَفُلَ ου. ἐνεργ. سُفُولٌ ἐκάθισεν, ἐταπεινώθη (τὸ ὕδωρ, τῆς θαλάσσης, τῶν κυμάτων ὑφιζησάντων)· κάτω ὑπῆρξεν, εἰς χαμηλότερον καὶ ταπεινότερον τόπον ὑπῆρξεν, Μετ. سَافِلٌ πλ. ἀκέρ. 200, 1. ταπεινωμένος, ταπεινός. Συγκρ. أَسْفَلُ θηλ. سُفْلَى 193, 18. — سِفْلَةٌ ταπεινότης· ὁ τῆς κατωτάτης τάξεως, ὁ ἀγενέστατος λαός. 188, 6.

سَفِينَةٌ πλ. سُفُنٌ πλοῖον, λέμβος, ἀκάτιον.

سَفَهَ α. سَفَهٌ ἐκινήθη, ἐδονήθη, ἐσαλεύθη· ὅθεν ἐλαφρός, εὐκίνητος, ἀσταθὴς ὑπῆρξεν· καὶ τροπ. ἀβέλτερος, ἄνους, ἀμαθής, ἠλίθιος

سقر

ὑπῆρξεν. — سَفِيهٌ πλ. سُفَهَاءُ ἄφρων, μωρός.

سَفٌّ ἄσοφος, ἀνόητος, μωρός. 37, 13.

سُقْرَاطُ Σωκράτης (ὁ φιλόσοφος). 5, ἔσχ.

سَقَطَ ου. ἐνεργ. سُقُوطٌ ἐκάθισεν· ἐντεῦθεν ἔπεσεν, ἐξέπεσέ (τι τῆς χειρός, ἢ λόγος τῶν χειλέων τινός)· ἐν γέν. κατέπεσεν. سَقَطَتْ مَنْزِلَتُهُمْ ἔπεσεν, ἀπώλετο τὸ ἀξίωμα αὐτῶν. 216, 7. VI. تَسَاقَطَ καὶ اِسَّاقَطَ 77, 9. συνέπεσεν, κατέπεσεν, κατερράχθη· πάλιν καὶ πολλάκις, ἐπανειλημμένως ἢ τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο ἔπεσεν. μ. على καὶ فِي πράγμ. 117, 5. 192, 10. 201, 15. — سَقَطٌ πλ. أَسْقَاطٌ τὸ ἀπορριπτόμενον μέρος πράγματός τινος· σκύβαλα, καθάρματα (ἐπὶ ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων)· (ἐντεῦθεν Τρδ. σακάτης).

سَقَفَ ου. ἐκύρτωσεν, ἔκαμψεν· ὅθεν στέγη (κυρτὴ, θολωτὴ ἢ λοξὴ καὶ πλαγίως ἀποκεκλιμένη (سقف) καὶ οὐχὶ ἐπιπέδῳ (سطح) κατήρτισεν, ἢ ἐκάλυψεν (οἶκον), μ. αἰτ. τοῦ οἴκου. — سَقْفٌ πλ. سُقُوفٌ, سُقُفٌ στέγη. — أَسْقُفٌ Ἐπίσκοπος. 125, 11. — أُسْقُفِيَّةٌ τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἐπισκόπου.

سَقِرَ α. ἐνύγη, κατενύγη. ἐντεῦθεν ἤλγησεν· ὅθεν κακῶς ἔσχεν, ἐνόσησεν (ἐπὶ τῶν ἀσθενειῶν τοῦ σώματος· τὸ δὲ مرض λαμβάνεται καὶ κυριολ. καὶ τροπ.). — سَقَمٌ νόσος, ἀσθένεια.

سقى

سَقَى ι. ἐνεργ. سَقْيٌ ἐπότισε (ζῶα), ἤρδευσεν (ἀγρόν,· ἔδωκέ τινι (ποτὸν οἱονδήποτε) πιεῖν. Παθ. 59, ἔσχ. III. συνέπιέ τινι, προέπιεν, συγκρούσας τὴν ἑαυτοῦ κύλικα τῇ κύλικι· ἑτέρου τινός· ὁ εἷς τῷ ἑτέρῳ πιεῖν ἔδωκεν. 204, 5. VIII· ᾔτησεν ὕδωρ, ἤντλησεν ὕδωρ, μ. مِن. 82, 12. 85, 5. X. ᾔτησεν ὕδωρ ὑπέρ τινος, μ. بِ προσ. 186, 11. 12. — سَقْيٌ ἀγρὸς μηχανικῶς ἀρδευόμενος. 99, 5. — سِقَاءٌ πλ. أَسْقِيَةٌ ἀσκός (ὕδατος ἢ γάλακτος) (συνών. قِرْبَة, نَحْي, وَطْب) — سَقَّاءٌ θηλ. ة, ὑδροφόρος (Τρβ. σακκάς). — سِقَايَةٌ τόπος περιέχων ὕδωρ εἰς πόσιν ἢ ἄρδευσιν, δεξαμενή, κιστέρνα, πηγή. 80, 2. 3.

سِكَّةٌ πλ. سِكَكٌ 126, 12. (πολιορκητικὴ μηχανή)· ὄγκις ἀρότρου· τύπος νομισματικός (εἰς ἐπισήμανσιν καὶ χαρακτήρισιν νομισμάτων)· νόμισμα. 170, 14. دَارُ السِّكَّةِ νομισματοκοπεῖον. 112, 1. ὁδὸς ὁμαλή, λειωφόρος. 96, 11.

سَكَتَ ου. ἐνεργ. سُكُوتٌ ἐκάθισεν, καὶ ἰδ. ἡ ἰλὺς τῶν ὑγρῶν ἐν τῷ πυθμένι τῶν ἀγγείων· ὅθεν, ὑφίζησεν, καὶ μεταφ. ἡσύχασεν, ἠρέμησεν, κατεστάλη, ἐπραΰνθη (ἡ ὀργὴ ἢ κραυγή)· καὶ ἐντεῦθεν, ἐσίγησεν, ἐσιώπησεν, ἐπαύσατο λαλῶν, μ. عَنِ τοῦ λόγου. Μετ. 1, 6. — سَكْتَةٌ ἀποπληξία.

سَكَرَ ι. ἐνεργ. سَكْرٌ σφοδρότερον καὶ ἰσχυρότερον ἐπίεσέ τι, καὶ ἰδ. οὕτως, ὥστε ἀποπνιγῆναι· ἐντεῦθεν, ἔκλεισε (θύρην, ὀφθαλμούς), μ. αἰτ. سَكَرَ α. ἐνεργ. سُكْرٌ πλήρωσιν ὑπῆρξεν (ἡ δεξαμενὴ ἢ τὸ ἀγγεῖον)· ἐμεθύσθη τις (ποτῷ, ἡδονῇ, ἔρωτι κτλ.). IV. ἐμέθυσέ (τινα τὸ ποτόν). Μετ. المُسْكِرَاتُ μεθυστικὰ ποτά. 227, 16. — سُكَّرٌ ζάκχαρις. قَصَبُ السُّكَّرِ ζακχαροκάλαμος. 97, 10. 110, 2. — سَكْرَةٌ μέθη. 204, 6. — سَكْرَانُ θηλ. سَكْرَى πλ. سُكَارَى μεθύων.

سُكُرْجَةٌ (περσ.) παροψίς, λοπάδιον (γαβάθα). 105, 3.

سَكَنَ ου. ἐνεργ. سُكُونٌ ἐκάθισεν, ὑφίζησεν· ἐντεῦθεν ἡσύχασεν, ἠρέμησεν, γαληναῖος ὑπῆρξεν· στερρὰ καὶ εὐσταθὴς ὑπῆρξεν (ἡ ψυχή)· ἀνεχώρησέ που χάριν ἀνακπαύσεως καὶ ἡσυχίας· ἡσύχασεν, ἀνεπαύσατο (ἰδ. ἐπὶ ἡσυχίας νυκτερινῆς δι' ὕπνου)· κατῴκησεν, μ. αἰτ. τοῦ τόπου. II. ἡσυχον, ἠρεμον κατέστησεν· ἀφελὼν τὸ φωνῆεν ἢ φωνητικὸν γράμμα ἀπήγγειλε τὸ σύμφωνον. Μετ. παθ. 103, 6. καὶ πλεονάκις: ἐστερημένος ἢ ἄνευ φωνήεντος. IV. ἔδωκέ τινι οἶκον εἰς κατοικίαν, μ. δ. αἰτ. — سَكَنٌ οἴκημα. لَا يَخْلُو مِنْ سَكَنِ الصُّلَحَاءِ (τὸ τέμενος) οὐκ ἔστιν ἔρημον εὐσεβῶν κατοικούντων ἐν αὐτῷ. — سَاكِنٌ (μετοχ.) πλ. سُكَّانٌ ἡσυχος, ἤρεμος· κατοικῶν, κάτοικος· σύμφωνον ἄνευ φωνήεντος. — سُكْنَى (ἐνεργ.) κατοίκησις. 110, 16. 115, 5. — سِكِّينٌ πλ. سَكَاكِينُ μαχαίριον. — مَسْكَنٌ πλ. مَسَاكِنُ οἴκημα, κατοικία, οἶκος. — مِسْكِينٌ πλ. مَسَاكِينُ

سلف

σις (σιδηρᾶ). — سَلْسَالٌ γλυκὺ καὶ πρᾶον (ὕδωρ, ποτόν)· οἶνος πρᾶος καὶ εὐάρεστος. 203, 4.

سَلِطَ α. ἐσχίσθη· ὀθεν λεπτὸς καὶ ὀξύς, καὶ ἐντεῦθεν μεταφορ. ὀξύς (σφοδρός), μακρός (εὔρους), καὶ δριμύς (πικρός, δηκτικὸς) τὴν γλῶσσαν, ἢ εὐγλωττος καὶ διαλεκτικὸς ὑπῆρξεν· ἀπόλυτος καὶ σκληρὸς ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρξεν. II. κύριον ἀπόλυτον ἐπέστησεν (ὁ Θεὸς τινά τιθτν, μ. αἰτ. τοῦ ἑνὸς καὶ على τῶν ἄλλων πρόσ. Παθ. 10, 17. 79, 12. — سُلْطَانٌ δύναμις, ἐξουσία. 140, 10. πλ. سَلَاطِينُ ἀρχῶν, βασιλεύς (Τρβ. σουλτάνος). — سُلْطَانِيٌّ θηλ. ـِيَّةٌ, βασιλικός. — سَلْطَنَةٌ δύναμις, βασιλεία, ἀξίωμα βασιλικόν, (ἐντεῦθεν Τρβ. σαλτανάτι, βασιλικὴ μεγαλοπρέπεια). — مُسَلْطَنٌ (πλ. مُسَلْطَنُونَ 136, 4.) τύπος μεταγενέστερος ἀντὶ τῆς παθ. μετοχ. مُسَلَّطٌ τῇ κυριότητί τινός ὑποκείμενος, ὑπήκοος.

سَلْطِيسُ πόλις τῆς Αἰγύπτου. 141, 7. 147, 4. 6.

سِلْعَةٌ πλ. سِلَعٌ ἐπιπλα, σκεύη οἰκίας, (οἷον τάπητες, ψιάθοι κτλ.). — السَّلْعُ (?) τόπος τῆς Παλαιστίνης. 171, 16.

سَلَفَ ου. ἐνεργ. سُلُوفٌ βωλόκοπήσας ἐξωμάλισε γῆν, ὅπως σπείρῃ αὐτήν, μ. αἰτ., καὶ ἐντεῦθεν παρῆλθεν, προηγήθη, προέβη, προεπορεύθη, (συνών. سَبَقَ). X. ἠτησέ τινα προεκτῖσαι ἢ προκαταβαλεῖν τὰ χρήματα, πρὶν ἢ παραδῷ αὐτῷ τὰ ἐμπορεύ-

سل

πένης, ἐνδεὴς καὶ ἠναγκασμένος ἐπαιτεῖν, (συνών. فَقِير)· ταπεινός, οὐτιδανός, κατάπεφρονημένος (συνών. حَقِير) (Τρβ. μισκίνης).

سَلْ (προστακτ. τοῦ ῥήματος سَأَلَ) ἐρώτησον.

سَلَّ ου. ἐνεργ. سَلٌّ εἵλκυσεν· ἐξεῖλκυσεν, ἐξήγαγέ τι ἔσωθεν ἑτέρου πράγματος· καὶ ἰδ. ἐγύμνωσεν, ἐσπάσατο (τὴν μάχαιραν), μ. αἰτ. καὶ من. — سَلٌّ πλ. سِلَالٌ κάνιστρον. — سَلَّالٌ κανίστρων κατασκευαστής. — سَلَّةٌ βελόνη μείζων (σακκοράφα), ᾗ χρῆται συνήθως ὁ φόρτου ἢ δεμάτων συσκευαστής· ὄνομα ὀβελίσκου. 57, 7. 8.

سَلَبَ ου. ἐνεργ. سَلْبٌ εἵλκυσεν· ἐντεῦθεν ἥρπασεν, βίᾳ ἀφήρπασεν, μ. αἰτ. πρ. Μετ. παθ. 203, 2. سَلْبُ ٱلْمَالِ ἐήμευσις ὑπαρχόντων ἢ περιουσίας. 210, 17. — سَلِيبٌ ἠγεγυμνωμένος, ἐσκυλευμένος, ἐστερημένος. 203, 2.

بَنُو سَلْجُوقَ οἱ Σελτζουκίδαι. 162, 9. Herbelot IV. σ. 224.

سِلَاحٌ περιληπτ. πλ. أَسْلِحَةٌ ὅπλα ἐπιθετικά (Τρβ. σιλάχι).

سَلَخَ α. ου. ἐνεργ. سَلْخٌ ἀνῆκεν, ἐχάλασε (τὸ δέρμα)· ἐντεῦθεν ἐξέδειρεν, ἀπέσπασε (τὸ δέρμα προβάτου).

سَلَاسَةٌ. ἡπιότης, εὐκολία, εὐπείθεια, τὸ εὐάγωγον. 203, 4.

سِلْسِلَةٌ πλ. سَلَاسِلُ δεσμός, κάλως, ἅλυ-

سلم

πράγμ. 44, 10. 205, 10. καὶ ἰδ. ἀπέδωκέ τινι ἀκέραιον καὶ ἀνελλιπὲς τὸ ὀφειλόμενον· ὅθεν, μεταφ. ἡσπάσατο, προσεφώνησέ τινα (λέγων السَّلَامُ عَلَيْكَ εἰρήνη σοί.), μ. على πρ. 15, 8. III. ἐνεργ. مُسَالَمَةٌ 33, 3. εἰρήνην ἐποιήσατο (πρός τινα). IV. Μωαμεθανὸς ἐγένετο. V. παρέλαβε τὸ παραδοθὲν πρᾶγμα. 170, 18. X. ὑπετάγη, ὑπεῖξε τῇ ἐξουσίᾳ ἑτέρου. 31, 5. — سَالِمٌ (μετοχ.) ἀκέραιος, σῶος, ἀσφαλής, ἄμοιρος ἐλαττωμάτων, μ. من πράγμ. 57, 13. Συγκρ. أَسْلَمُ ἀσφαλέστερος. 37, 11. — سَلَامٌ ἀκεραιότης· εἰρήνη, ἀσπασμός. 12, 1. 21, 5. تَحِيَّةُ السَّلَامِ 180, 7. ἀσπασμὸς εἰρήνης, τ. ἐ. ἀσπασμὸς διὰ τῶν λέξεων السَّلَامُ عَلَيْكَ εἰρήνη (εἴη) σοι! προσφωνούμενος. — سُلَّمٌ κλίμαξ, δι' ἧς ἀναβαίνουσιν. 127, 11. 13. — سَلَامَةٌ ἀκεραιότης, ἀσφάλεια (Τρδ. σελαμέτι), μ. من πράγμ. 12, 11. — الْإِسْلَامُ (ἐνεργ. IV.) ἡ Μωαμεθανικὴ θρησκεία. بَيْتُ الْإِسْلَامِ τὸ δημόσιον ταμεῖον, τὸ θησαυροφυλάκιον. 168, 1. إِسْلَامِيٌّ θηλ. ـِيَّةٌ, Ἰσλαμιτικός, Μωαμεθανικός. 153, 4. 226, 6. — مُسْلِمٌ θηλ. ـَةٌ, πλ. ἀκέρ., τῆς Μωαμεθανικῆς θρησκείας ὀπαδός, Μωαμεθανός. — أَبُو سَلَمَةَ ὁμογάλαξ τις τοῦ Μωάμεθ. 173, 11, 14. — سُلَيْمٌ φυλὴ Ἀραβική. 87, 10. 189, 17. — سُلَيْمَانُ Σολομὼν ὁ υἱὸς Δαβίδ. 23, 5. أَبْنُ دَاوُدَ

سلك

ματα. μεταφορ. 203, 6. «ἐνόμισα, ἤ ἐπίστευσα, ὅτι ἐγενόμην εὐτυχής». — سَلَفٌ πλ. أَسْلَافٌ προγεγονότες, πρόγονοι (εἴτε κατ' εὐθεῖαν εἴτε κατὰ πλαγίαν γραμμήν) (ἀντίθ. خَلَفٌ)· ἀρχαῖοι, προκάτοχοι. — سُلَافٌ ὁ πρῶτος χυμὸς ὁ πρὸ τῆς ἐκπιέσεως ἀπορρέων ἐκ τῶν σταφυλῶν· ὅθεν οἶνος ἄριστος. 204, 5.

سَلَكَ ου. ἐνεργ. سُلُوكٌ ἔπλεξεν, ἐνέπλεξεν· ἐνέβαλεν, παρενεῖρέ τι εἴς τι ἕτερον, μ. αἰτ. καὶ فِي· ἀφῆκεν, ἢ ἀπέλυσέ τινα ἀνὰ τὴν ὁδόν, ἐποίησέ τινα βαδίσαι, καὶ ἀμετ. ἐπορεύθη, ἐβάδισεν (ὁδόν)· μ. αἰτ. τόπου. Παθ. 115, 17. μετ. παθ. الدَّرْبُ الْمَسْلُوكُ ὁδὸς (ἣν συνήθως βαδίζουσιν) τετριμμένη, τρίβος. 62, 12. — مَسْلَكٌ πλ. مَسَالِكُ ὁδός· μεταφ. τρόπος, μέθοδος. 33, 3. كِتَابُ الْمَسَالِكِ συγγραφὴν ὑπὸ Ἰβν Φάδι-ιλλάχ. 150, 7. كِتَابُ الْمَسَالِكِ وَالْمَمَالِكِ «βιβλίον ὁδῶν καὶ βασιλείων»· 62, 12. ὑπὸ Ἰβν Χορδάδβεχ. ὅρ. ابن خرداذبه ἀνωτέρω ἐν σελ. 61. α., ἀγωγός, ὀχετὸς ὕδατος (Τρδ. μασλάκι)· κρουνός, ὀρσύδρα, στρόφιγξ (Τρδ. μουσλοῦκι).

سَلَرَ ι. ἐνεργ. سَلْرٌ ἔξεσεν, ἔτριψεν· ἐντεῦθεν, λεῖον ποιήσας ἐκάλυνεν, ἐλάμπρυνεν· ὅθεν سَلِرَ α. ἐνεργ. سَلَامٌ, سَلَامَةٌ ἄμοιρος ἐλαττωμάτων ἢ βλάβης, ἀκέραιος, ἀβλαβής, σῶος ὑπῆρξεν, μ. من. II. ἐτήρησεν, ἢ παρέσχε τινὰ ἀκέραιον, ἀβλαβῆ καὶ σῶον, ἐφύλαξέ τινα ἀπὸ δεινῶν καὶ κινδύνων (ὁ Θεός), μ. αἰτ. πρ. καὶ من πράγμ. παρέδωκέ τινί τι, μ. ل. 113, 15. εἴτε إِلَى πρ. καὶ αἰτ.

سمن

ἐπέτρεψέ τινί τι, μ. ل πρ. κ. ب πράττε. 13, 12. IV. ἐνεργ. نَسَاغَ 217, 4. ἡπίως καὶ εὐμενῶς προσηνέχθη, ἐνέδωκεν, συγκατα βατικὸς ἐδείχθη, ἐλευθερίως μετεχειρίσατό τινα.

سَمَرَ ου. ἐνεργ. سَمَرٌ συνέπηξεν, ἐστερέωσεν· καὶ ἰδ. συνήλωσέ τι, μ. αἰτ., ὅθεν ἀμετ. συμπαγὴς καὶ πυκνὸν ὑπῆρξε τὸ σκότος τῆς νυκτός· καὶ ἐντεῦθεν, ἐν γένει, νυκτὸς ἡ ἐσπέρας, καὶ ἰδ. λαμπούσης τῆς σελήνης ὡμίλησεν, συνδιελέξατο, (ὡς εἰώθασι ποιεῖν οἱ σκηνῖται Ἄραβες περὶ τὰς σκηνὰς συγκαθήμενοι). III. συνωμίλησεν, συνελάλησέ τινι, μ. αἰτ. πρ. — السَّامِرَةُ πλ. οἱ Σαμαρεῖται. 94, 6.

سُمَيْسَاطُ Σαμόσατα, πόλις τῆς Συρίας. 99, 4.

سِمْسِمٌ σήσαμον. 54, 17.

سَمَعَ α. ἐνεργ. سَمْعٌ, سَمَاعٌ ἠκούσθησεν· ἐντεῦθεν, ὀρθός, μακρὸς ὑπῆρξεν· καὶ ἰδ. ὤρθωσεν, ἡ ὀρθὰ ἔστησε τὰ ὦτα· ὅθεν, ἤκουσεν. VIII. προσέσχε τὸ οὖς, ἠκροάσατο, μ. αἰτ. 16, 8. — سَمَاعٌ μουσικὴ καὶ ἡ χρῆσις αὐτῆς ἐν τῇ θρησκείᾳ. 7, 11. — سَمِيعٌ ἀκούων, ἀκροώμενος. — السَّمِيعُ ἐπώνυμον τοῦ Θεοῦ. 202, σημ. 2. — سَمِيعَةٌ (ἡ) ἀοιδός, ᾠδοῦσα. 203, 5.

السَّمَكَةُ πλ. سَمَاكٌ ἰχθύς. — οἱ Ἰχθῦς (σημεῖον τοῦ Ζωδιακοῦ). — سَمَّاكٌ ἰχθυοπώλης.

سَمَنٌ ου. (ἐνεργ. سَمْنٌ λίπος, πάχος,

سلا

49, 18. 50, 15. 64, 11. — سَلَمِيَةُ εἴτε سَلَمِيَّةُ πόλις τῆς Συρίας. 77, 5. 97, 17. — أَبُو مُسْلِمٍ الغَافِقِيُّ ἑταῖρός τις ἢ κοινωνὸς τοῦ Μωάμεθ. 149, 7. — مَسْلَمَةُ بْنُ مُخَلَّدٍ الأَنْصَارِيُّ ἔπαρχος τῆς Αἰγύπτου. 126, 10. 149, 10.

سَلَا ου. ἐνεργ. سُلُوٌّ καθαρός, ἀποκεκαθαρμένος ὑπῆρξεν· καὶ μεταφ. ἥσυχον καὶ εὐηρεστημένον ἔσχε τὸν νοῦν, κουφισθεὶς ἐναγωνίου ἔρωτος ἢ θλίψεως· ἐλεύθερον ἔσχε τὸν νοῦν τῆς φροντίδος πράγματός τινος, οὐκέτι ἐφρόντισεν, ἢ ἐνεθυμήθη, ἐπελάθετο αὐτοῦ, μ. αἰτ. εἴτε عن πράγμ. V. ἀπελύθη, ἢ ἀπηλλάγη τῆς φροντίδος πράγματός τινος, μ. عن πράγμ. 42, 2. 57, 4.

سَرٌّ πλ. سُرُوٌّ φάρμακον, δηλητήριον. — مَسْرُورٌ πεφαρμακωμένος (ἄνθρωπος, ἔδεσμα, ἕλκος), φαρμάκῳ ἀποθανών. 157, 18.

سَمَتَ ι. ου. ἐνεργ. سَمْتٌ (ἐν)ἔτεινεν· ἐντεῦθεν, μεταφ. ἔτεινεν, συνέτεινεν, ἔσπευσεν εἰς ἢ ἐπί τι. III. ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς, ἐν τῷ αὐτῷ ὕψει ἢ βάθει σύν τινι ἑτέρῳ πράγματι ἔκειτο, ἢ ὑπῆρξέ τι, μ. αἰτ. πράγμ. Met. 163, 17. — سَمْتٌ ὁδός, ἣν πορεύεταί τις. 94, 1. διεύθυνσις· ἐντεῦθεν, τρόπος τοῦ προσφέρεσθαι, διαγωγή. — سَمْتُ الرَّأْسِ τὸ (κατακόρυφον σημεῖον τοῦ οὐρανοῦ) Ζενίθ.

سَحَ ου. ἐνεργ. سَحٌّ ἐλείωσεν, ἐλέανεν· ἐντεῦθεν ἁμετ. ψιλός, ἄνευ γόγγρων, λεῖος ὑπῆρξεν· ὅθεν εὔκολος, ῥᾴδιος, εὐχερὴς ὑπῆρξεν· καὶ μεταφ. εὐεργετικός. ἐλευθέριος ὑπῆρξεν, ἀσμένως ἔδωκεν, παρεχώρησεν, ἢ

سما

καὶ ἰδ. βούτυρον ἀναλελυμένον καὶ ἡλισμένον,) ἔστιλψεν, λαμπρὸς ὑπῆρξεν· ἐντεῦθεν λιπαρός, παχὺς ὑπῆρξεν· καὶ μεταφ. ἐπάχυνεν, ἢ ἐλίπανε τὸ ἐνδεσμά τινος, ἐγχέας βούτυρον ἀναλελυμένον, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ لَ πρ. سَمِنَ α. ἐνεργ. سَمُنَ 41, 15. παχὺς καὶ εὔσαρκος ὑπῆρξεν (ἀντίθ. هزل). IV. φύσει παχὺς ὑπῆρξεν· παχὺν ἐποίησεν· αὐτὸς ἔσχεν, ἢ ἑτέρῳ ἔδωκέ τι παχὺ καὶ εὐτραφές. — سَمَّانٌ βουτυροπώλης· παντοπώλης. — سَمِينٌ παχύς.

سَمَا ου. ἐνεργ. سُمُوٌّ ἀνέσχεν, ὕψωσεν ἑαυτόν· καὶ ἐπομ. ἀνῆλθεν (εἰς ὑψηλότερον τόπον), μ. إلى ἐντεῦθεν ὑψηλὸς ὑπῆρξεν, προέσχεν, μέγας κατέστη (συνών. عَلَا). II. ἐνεργ. تَسْمِيَةٌ 173, 6. ὠνόμασεν, ἐκάλεσεν, ὄνομα ἐπέθηκέ τινι, μ. αἰτ. δοτ. Μετ. παθ. مُسَمًّى ὡρισμένος, προσδιωρισμένος, τακτός. 185, 13. — سَمَاءٌ πλ. سَمَوَاتٌ οὐρανός. — اِسْمٌ πλ. أَسْمَاءٌ ὄνομα. Γραμματικῶς 188, 1. (Γραμμ. §. 212.) بِسْمِ اللّٰهِ ἐν ὀνόματι ἢ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ (Γραμμ. §. 21, 1.). — السَّمَاوَةُ τόπος τῆς Ἀραβίας. 87, 6. 88, 3.

سَنَّ ου. ἐνεργ. سَنٌّ ὤξυνε καὶ ἠκόνησε (μάχαιραν), μ. αἰτ., ἔπλασεν, ἐμόρφωσεν (εἰς εἶδος), μορφὴν ἔδωκέ τινι πράγμ., διεχώρισεν, διέστειλεν, διέκρινεν, διακεκριμένον κατέστησεν. — سِنٌّ θηλ., πλ. أَسْنَانٌ ὀδοὺς (στόματος, κτενός, πρίονος, δρεπάνου, κτλ.)·

سني

τὸ διάστημα τοῦ βίου, ἡλικία. 166, 17. 217, 17. — سَنَنٌ, سُنَنٌ κανών, τρόπος (ὀρθός). 203, 3. — سِنَانٌ πλ. أَسِنَّةٌ αἰχμὴ δόρατος. — سُنَّةٌ συνήθεια, παράδοσις ἢ νόμος κατὰ παράδοσιν, περιέχων ἀποφθέγματα καὶ πράξεις τοῦ Μωάμεθ μὴ ἀναφερομένας ῥητῶς ἐν τῷ Κορανίῳ, καὶ τιμώμενος ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν ὡς δεύτερος κατὰ τὴν ἐπισημότητα μετὰ τὸ Κοράνιον. 17, 10. — مَسَنٌّ πλ. مَسَانٌّ πέτρα, ἀκόνη. 86, 10. — سِنَانُ بْنُ عَلْوَانَ ὁ Φαραὼ τῆς Αἰγύπτου. 61, 5.

سِنْجَارُ πόλις τῆς Μεσοποταμίας. 170, 7.

سَنَدَ ου. ἐνεργ. سُنُودٌ ἐπηρείσθη, ἐπεστηρίχθη τινὶ προσ. ἢ πράγμ. μ. إلى πρ. εἴτε πράγμ. VIII. ταὐτό. Μετ. 65, 14. سَنَدٌ στήριγμα· καταφύγιον· ἔγγραφον πιστοποιητικόν, ὁμόλογον (Τρβ. σενέτι). — السِّنْدُ μέρος τῆς Ἰνδίας παρὰ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν. — سِنْدِيٌّ θηλ. ـِّيَّةٌ, ἐπίθ. τοῦ προηγουμένου. 71, 1.

سَنَانِيرُ πλ. سِنَّوْرٌ γαλῆ. 72, 4.

سَنَا ου. ἐνεργ. سَنْوٌ κάμψας πως ἔσπευσέ τι· ἐντεῦθεν, ἐκτῖνας ἐπέσπευσεν, ἀντενδυλασε (τὸ φῶς)· ὅθεν, ἔφηνεν, ἔλαμψεν (τὸ πῦρ, ἡ ἀστραπή, κτλ.). سَنِيٌّ α. ὑψηλός, μέγας, καὶ μεταφ. μέγας, ἔξοχος, ἔνδοξος, περιφανὴς ὑπῆρξεν. V. ὑπερύψωσεν, τοῖς ἐπαίνοις ἐξῆρέ τινα, (συνών. تَرَضَّى), μ. على. 117, 1. — سِنُونَ πλ. سُنُونَ (καὶ سُنُونَ τύποι

سـاد

τινα, κακῶς προσηνέχθη πρός τινα, μ. αἰτ. 31, 11. μ. الى. 18, 15. μ. على. 27, 1. (ἀντίθ. احسن). — سُوء καὶ سُوء κακόν. Ἡ διαφορὰ αὐτῶν συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι τῷ μὲν سُوء χρῶνται, ὅπου ὑπάρχει ὄνομα προσδιορίζον (مُضَافٌ), τῷ δὲ سَوْء, ὅπου ὑπάρχει ὄν. προσδιοριζόμενον (مُضَافٌ إِلَيْهِ). Οὕτω λέγεται ظَنُّ السَّوْء Σούρ. 48, 6. 12. ἀλλὰ سُوء أَعْمَالِهِمْ Σούρ. 9, 37. ὅθεν, ἐν στελ. 10, 16. 14, 4 κτθν. 19, 6. ὀρ. Διορθ. — سَيِّئ θηλ. ة, κακὸς πλ. سَيِّئَاتٌ κακὰ ἔργα, αἰσχραὶ πράξεις. 202, 2. — أَسْوَأ 204, 3. συγκριτ. τοῦ προηγουμένου.

سَاجٌ ὄν. δένδρου, πλάτανος.

سَاحَةٌ αὐλή, ὁ ἐν μέσῳ τῆς οἰκίας χῶρος· 164, 11. τὸ μέσον ὕπαιθρον οἰκόπεδον τὸ μεταξὺ οἰκιῶν ἢ σκηνῶν.

سَادَ ου. ἐνεργ. سِيَادَة ἐστοίβασεν, ἤθροισεν· ὅθεν ὑπήρεισεν, ἐστήριξεν· καὶ ἐντεῦθεν, κύριος, κεφαλή, ἡγεμών (τῆς ἑαυτοῦ φυλῆς) ὑπῆρξεν, (καὶ ταύτης) προέστη, μ. αἰτ. III. ἤρισεν, ἠγωνίσατο πρός τινα περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας, τ. ἔ. ὅπως γένηται αὐτὸς ἡγεμὼν ἀντ' ἐκείνου, μ. αἰτ. 203, 2 κτθν. سَوِدَ α. ἐστοιβασμένος, καὶ ἐπομ. πεπυκνωμένος· ὅθεν μέλας, μελάγχρους ὑπῆρξεν, ἐμελάνισεν. — سَوَاد μελανία, τὸ μέλαν χρῶμα. — سَيِّد πλ. سَادَة κύριος, ἀρχηγός. السيد ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής (παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς). —

سـهر

ἧττον εὔχρηστοι) سَنَوَات ἔτος. فِي سَنَةٍ τῷ αὐτῷ ἔτει. 58, 11. — سَنِيّ θηλ. ة, ὑψηλός, μεγαλοπρεπής· πολύτιμος, ὡραῖος.

سَهِرَ α. ἐνεργ. سَهَر περιώδευσεν, περιῆλθεν, περιεσκόπησέ τι, (ὡς νυκτοφύλαξ· ἐγρηγόρησεν, ἠγρύπνησεν (ἀντίθ. نَامَ).

سَهْل ου. ἐνεργ. سُهُولَة ὁμαλὴ καὶ ἐπίπεδος ὑπῆρξεν (ἡ γῆ, ἡ ἐπιφάνεια)· καὶ μεταφ. εὐχερές, ῥάδιον ὑπῆρξέ τι. — سَهْل πεδιάς, γῆ ὁμαλή, ἰσόπεδος καὶ ἀπερίκλαστος. 107, 1. — سَهِل θηλ. ة, εὔκολος, ῥάδιος, ἥπιος.

سَهَرَ α. ἐνεργ. سُهُوم ἐκάη, ἐφλέγμηνεν· ἐντεῦθεν, (ἀπὸ τῆς ἐσωτερικῆς φλεγμονῆς) ἰσχνός, μεταβεβλημένος ὑπῆρξεν, ὠχρίασεν, ἐσκυθρώπασεν (συνών. عَبَسَ). III. ἐνεργ. مُسَاهَمَة 203, 1. ἠγωνίσατο, καὶ ἰδ. κλήρῳ ἠμιλλήσατο πρός τινα, κλῆρον ἔβαλεν, διεκληρώσατο. IV. κλῆρον ἔβαλεν, κλήρῳ ἔδωκεν, ἢ ἀπένειμεν, κατεκλήρωσέ τινί τι μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. 204, 5. — سَهْم πλ. سِهَام βέλος (ἐκ καλάμου, ἔχον πτερὰ καὶ σίδηρον· πρβλ. نشاب)· ἡ τῆς μεταξὺ στρατιωτῶν διανεμομένης λείας μερίς, ἡ ἑκάστῳ αὐτῶν ἐπικληρουμένη. 168, 1.

سَاءَ ου. καθωμάλισεν, καὶ οὕτως ἀπεκάλυψεν· ἐντεῦθεν, μεταφ. κακῶς ἐποίησέ τινα, μ. ل πρ. καὶ ἰδ. κατέθλιψεν, ἐλύπησέ τινα, μ. αἰτ. 32, 2. καὶ ἀμεταβ. κακός, πονηρός, διεσραμμένος, διεφθαρμένος ὑπῆρξεν. 41, 10. IV. ἐνεργ. أَسَاءَ κακῶς διέθετο, ἢ ἐποίησέ

سور

سُودٌ θηλ. سَوْدَاءُ 101, 12. πλ. أَسْوَدُ μέλας. المَاءُ الأَسْوَدُ 196, 10. φαίνεται εἶναι ἡ νεκρὰ θάλασσα. — سَوَادُ الكُوفَةِ 77, 9. καὶ سَوَادُ البَصْرَةِ 77, 10. Ἡ περὶ τὴν Κοῦφαν καὶ Βασόραν χώρα, καλουμένην καὶ بِلَادُ السُّودَانِ — . سَوَادُ العِرَاقِ Σουδάν, Νιγριτία, κατοικουμένη ὑπὸ τῶν Νέγρων, πρὸς Ν. τῆς Σαχάρας. 122, 14. — ابْنُ سِيدَةَ 152, 9. ἀποθ. 458 Ἐγ. (1066 Χρ.).

سُورٌ πλ. أَسْوَارٌ, سِيرَانٌ τεῖχος πόλεως. — سِوَارٌ πλ. سُورٌ, أَسْوِرَةٌ ψέλλιον, περιβραχιόνιον, τὸ περὶ τὸν βραχίονα τῆς χειρὸς κόσμημα. — سُورَةٌ πλ. سُوَرٌ 182, 10. σειρά, Σούρα, κεφάλαιον τοῦ Κουρανίου. — سَوْرَةٌ δύναμις, σφοδρότης (ὀργῆς). 30, 12.

سَاسَ ου. καθωμάλισεν, ἐντεῦθεν, ὑπήγαγεν, συνῆψεν· ὅθεν, ἤῦθυνε κατὰ γνώμην τὴν ἀγέλην, ἐκυβέρνησε τοὺς ὑπηκόους, μ. αἰτ. πρ. 4, 10. — سَائِسٌ (μετχ.) κυβερνῶν, κυβερνήτης· ἱπποκόμος (Τρβ. σείσης). — سِيَاسَةٌ τὸ πολιτεύεσθαι, πράττειν τὰ τῆς πόλεως.

سَوْطٌ ἱμάς, μάστιξ.

سَاعَةٌ πλ. سَاعٌ, سَاعَاتٌ χρόνου στιγμή, ὥρα. السَّاعَةُ ἡ τῆς ἀναστάσεως ὥρα. 22, 7. السَّاعَةَ ταύτην τὴν στιγμήν, νῦν. 156, 4. — فِي تِلْكَ السَّاعَةِ ἀμέσως, πάραυτα. 38, 15. — سُوَاعٌ ὄνομα εἰδώλου τῶν ἀρχαίων Ἀράβων. 188, 14. 189, 8.

ساق

سَاغَ ου. ἐνεργ. سَوْغٌ ἐχάλασεν, ἐξέλυσεν, χάλασιν προὐξένησεν· καὶ ἐντεῦθεν ἀμεταβ. εὐκόλως καὶ ἡπίως κατῆλθε τὸν φάρυγγα, ἢ κατεπόθη (ὁ οἶνος, ἡ τροφή)· θεμιτόν, ἐπιτετραμμένον ὑπῆρξέ τινί τι. 223, 18. (συνών. جَازَ).

سَافَ ου. ἐνεργ. سَوْفٌ ἔξεσεν, ἔτριψεν· ὅθεν μεταφ. ἀνίχνευσεν, ἀνηρεύνησεν· καὶ ἐντεῦθεν ἰδ. ὡσφράνθη καὶ ἀνεγνώρισε τὴν παρουσίαν πράγματός τινος, μ. αἰτ. II. εἶπεν καὶ ἐπανέλαβε τὸ سَوْفَ (δηλ. τοῦτο γενήσεται)· παρέπεμψέ τι ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἀνέβαλεν αὐτὸ ἐπ' ἄπειρον, μ. αἰτ. 203, 6. — مَسَافَةٌ ἀπόστασις, τὸ μεταξὺ δύο τινῶν πραγμ. διάστημα. — سَوْفَ μόριον προτιθέμενον τοῦ ἐνεστῶτος, ὅπως καταστήσῃ ἀκριβεστέραν καὶ λίαν ἢ ἐπ' ἀόριστον ἀπομεμακρυσμένην τὴν μελλοντικὴν αὐτοῦ δύναμιν. Ἐνίοτε δὲ καὶ μόνον τὸ ἀρχικὸν γράμμα τῆς λέξεως ταύτης, τ. ἔ. τὸ س, προσκολλώμενον τοῖς ἐνεστῶσι τῶν ῥημάτων, ἐκπληρεῖ τὸν αὐτὸν σκοπόν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον σημαίνει τὸ ἀμέσως ἢ μετ' ὀλίγον μέλλον.

سَاقَ ου. ἐνεργ. سَوْقٌ ἔωσεν, ἤλασε (κτῆνος, ἢ ἀγέλην), ἀπήλασεν, ἀπήγαγεν, ἀπέπεμψεν. Μετ. 3, 4. ἔπεμψεν, παρέσχεν, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ لِـ — πρ. 180, 14. 184, 15. — سُوقٌ πλ. أَسْوَاقٌ ἀγορά, ἐμπόριον· πλατεῖα, μέρος δημόσιον ἢ ὁδὸς

سيف

سَاحَ ι. ἐνεργ. سَيْحٌ, سَيَحَانٌ δεῦρο κἀκεῖσε ἐκινήθη, ἀπεδήμησεν, περιῴδευσεν, μακρὰν περιοδείαν ἀνέλαβε καὶ πολλὰ μέρη τῆς γῆς ἄνω καὶ κάτω περιῆλθεν, ἰδ. χάριν εὐσεβείας· ἐνεργ. سِيَاحَةٌ πλ. ἀκέρ. 56, 6. περιοδεία, περιήγησις. — سَيْحَانُ Σάρος, ποταμὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. 23, 17.

سَيْحَةُ πόλις τῆς Συρίας. 99, 2. ἡ Σίγκα τῶν ἀρχαίων.

سَارَ ι. ἐνεργ. سَيْرٌ, مَسِيرٌ 8, 18. 72, 12. 124, 9. ἔσφιγξεν, ἔπλεξεν, ἰδ. ὁδούς· ὅθεν ἐβάδισεν, ἀπῆλθεν, ἐπορεύθη. II. ἔστειλεν, ἔπεμψεν, ἀπελθεῖν ἢ πορευθῆναι ἐποίησεν. 160, 3. Παθ. 192, 12. — سَيْرٌ (ἐνεργ.) ὁδός, πορεία. πλ. سُيُورٌ ἱμάς. 119, 14. — سَائِرٌ (μετ.) πορευόμενος, ὁρμώμενος, ἀπερχόμενος. 89, 16. λοιποί, πάντες οἱ ἄλλοι ἢ λοιποί· ὅρ. سَائِرَ σελ. 103. α. سِيَرٌ ὁδευσις, πορεία, περιπάτησις· τρόπος· λόγος. 204, 8. πλ. سِيَرٌ ὁ τοῦ βίου τρόπος, διαγωγή· ἐντεῦθεν, βίος, βιογραφία. السِّيَرَةُ الطُّولُونِيَّةُ βιογραφία Τουλουνιδική. 58, 7. ὅρ. ἀνωτ. جَامِعُ σελ. 36. 6. أَصْحَابُ السِّيَرِ βιογράφοι, οἱ βιογραφίας συντάττοντες. 45, 10. — مَسِيرَةٌ ὁδός, πορεία· ἀπόστασις, διάστημα. — سَارَةُ Σάρα, ἡ σύζυγος τοῦ Ἀβραάμ. 65, 16. — السَّائِرَةُ ὄνομα κοιλάδος (Οὐάδι) ἐν Ἀραβίᾳ. 85, 16. 86, 17.

سَيْفٌ πλ. سُيُوفٌ ξίφος. سَيْفُ الدِّينِ

سائم

ἀγοράς, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁποίας ὑπάρχουσιν ἐργαστήρια ἢ ἐμποριακὰ καταστήματα. سُوقُ الحَمَامِ ἀγορὰ τῶν περιστερῶν. 127, 11. — سَوَّاقٌ ὁ μετὰ ῥώμης καὶ σθένους προικθῶν· τίτλος τῶν γραμματοκομιστῶν. 63, 16.

سَائِمٌ θηλ. ε, βόσκων. — مُسَوَّمٌ θηλ. ε, σεσημασμένος. 101, 13.

سَوَى α. ἐνεργ. سِوًى καθωμάλισεν· ἐντεῦθεν, διενοήσατο, προέθετό τι. II. ἐξίσωσε δύο τινὰ πράγμ. πρὸς ἄλληλα, ἐν τῇ αὐτῇ τάξει ἔθηκεν αὐτά, μ. αἰτ. καὶ ب· συνεβίβασε δύο τινὰς πρὸς ἀλλήλους, διακόψας τὴν φιλονεικίαν ἢ διαλύσας τὴν διαφορὰν αὐτῶν, μ. بَيْنَ τῶν προσ. III. ἴσος, ἰσοδάθμιος, ἰσάξιος, ἰσότιμος ὑπῆρξέ τις ἑτέρῳ τινί, μ. αἰτ. VIII. ἴσος, ἰσοστάσιος ὑπῆρξεν. Μετ. ἴσος, ὁμαλός, ἐπίπεδος. 91, 4. Μετ. παθ. θηλ. مُسْتَوَاةٌ πεδιάς. 97, 12. ἀνέβη, ἀνῆλθεν· ἔστησεν ἑαυτὸν ὀρθόν. 220, ἔσχ. — سِوًى ἰσότης· ἴσος, ὀρθός, εὐθύς. سِوَى (ἐπομ. γεν. ἢ ἀντων. καταληκτικῆς), ἄλλος ἢ· πρόθ. παρά, ἐκτός. — سَوَاءٌ ἴσος, ὅμοιος. 97, 7. — سِيٌّ ἴσος, ὅμοιος. لَا سِيَّمَا ἐν τοῖς πρώτοις, τὰ μάλιστα, πρὸ πάντων (κατὰ λέξιν, οὐδέν ἐστιν ἴσον τούτῳ)· ἐπομ. γεν. ἢ ὀνομαστ. ὀνόματος. 65, 2. 222, 4. (Γραμμ. §. 380.). — سَوِيٌّ ἴσος, εὐθύς, ὁμαλός· ὄρθιος, ὀρθός. 120, 4.

سَائِيَةُ ὄνομα κοιλάδος (Οὐάδι) τῆς Ἀραβίας. 85, 16.

شبر

παρ' ἄλλοις ابن بسامة 145, 14. καὶ σημ. 139. — بَنُو سَامَةَ بْنِ لُؤَيٍّ 90, 13.

سِينٌ πλ. سِينَاتٌ τὸ γράμμα Σίν. — سِينِيٌّ θηλ. ـِيَّةٌ, ἐπίθετον τοῦ προηγουμένου, Σινικός, ἀνήκων εἰς (ἢ περιέχων) τὸ γράμμα Σίν. 202, 13. — سِينِينُ καὶ سِينَاءُ τὸ ὄρος Σινᾶ. 199, 9. 11. ὄρ. σημ. **) καὶ κατωτ. طور.

سال

ἐπώνυμον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Σαλάχ-εδ-δίν, 161, 7. سَيْفُ السَّلَاطِينِ ὁ πρὸς ὃν ὁ Χαρίρι ἔγραψε τὴν Σινικὴν ἐπιστολήν. 202, 13. 15. 204, 1.

سَالَ ι. χαλαρός, ἐκκρεμὴς καὶ ἄστατος ὑπῆρξεν· ὅθεν, ἔρρευσε τὸ ὕδωρ. — سَيْلٌ πλ. سُيُولٌ ῥεῦμα, χείμαρρος. — مَسِيلٌ τόπος ἔνθα ῥέει ὕδωρ, κοίτη ῥεύματος. — سَيْلَانُ ἡ νῆσος Κεϋλάνη. 102.

اِبْنُ سَامَةَ πυλωρὸς τῆς Ἀλεξανδρείας· μάχῃ ἔκοψεν, ῥαβδώσεις ἐποίησεν· ἐντεῦθεν, ἀμετ. ἤστραψεν, ἔλαμψεν τὸ πῦρ, ἐξεκάη, ἀναφλέγη, καὶ μεταφ. ἠδρύνθη, ηὐξήθη, ἤκμασεν, νεανίας ἐγένετο. 225, 1. νέος διετηρήθη, διέμεινεν, ἢ διετέλεσεν. 23, 1. — شَابٌّ (μεταφ.) πλ. شَبَابٌ 207, 3. νέος, νεανίσκος. — شَبٌّ νεότης, νεανικὴ ἡλικία.

مِنْ شَبٍّ ἢ مِنْ شَبِّ ἐκ νεότητος.

شَبَّ α. ἐνεργ. شَبُّ ἔπηξέ τι. ἐντεῦθεν V. προσεκολλήθη καὶ προσεπάγη τινὶ πράγματι, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀποσπασθῆναι· μ. فِي πράγμ. 119, 16.

شَبَحٌ πλ. أَشْبَاحٌ σῶμα (ἀντίθ. روح). 13, 1.

شِبْرٌ πλ. أَشْبَارٌ σπιθαμή.

شَامٌ καὶ الشَّامُ 91. Συρία· Δαμασκός, πρωτεύουσα τῆς Συρίας. الشَّامَاتُ ἐπαρχία τῆς Συρίας. 98, 4. 99, 15. — شَامِيٌّ θηλ. ـِيَّةٌ, Σύρος, Συριακός, Δαμασκηνός. 80, 1. 148, 5. — شُؤْمٌ ἀτυχία, ἀπαίσιος οἰωνός.

شَأْنٌ πλ. شُؤُونٌ πρᾶγμα, ἔργον· ἐργασία, ἀνασχόλησις· ἐπιτήδευμα· τάξις, κατάστασις· τρόπος τοῦ πράττειν, φύσις. — مِنْ شَأْنِهِ κατὰ φύσιν ἢ καθ' ἕξιν αὐτοῦ· ἴδιον αὐτῷ. 69, 1. 4. 10. κ. ἑ.

شَأَى ου. ἐνεργ. شَأْوٌ προηγήσατο, προέδραμεν, μ. αἰτ. 207, 1.

شَبَّ ι. ἐνεργ. εἰς μακρὰς μερίδας ἢ τε-

ابْنُ شَبْرُمَةَ 38, 11.

شَبِعَ α. ἐνεργ. شَبِعَ συμπιέσας πυκνὸν ἐποίησέ τι· ἐντεῦθεν, ἐχορτάσθη, ἐκορέσθη (ἄρτου, κρέατος κτλ.), μ. αἰτ. εἴτε من. IV. ἐνέπλησεν, ἐχόρτασέ τινα τινός, μ. αἰτ. καὶ من. — شَبْعَةُ ὄνομα ἀναχωρητηρίου τῶν Δρούσων. 229, 14.

شَبَكَ ι. ἐνεργ. شَبَكٌ ἔπλεξεν· ἀνέμιξε (ἄνθη πρὸς ἄλληλα) καὶ ἐνεῖρεν, ἢ ἐνέβαλέ τι εἴς τι ἕτερον οὕτως, ὥστε συμμιγῆναι καὶ περιπλακῆναι. VIII· περιπεπλεγμένος καὶ πολύπλοκος ὑπῆρξεν· Μετ. 88, 11. — الشَّوْبَكُ πόλις καὶ φρούριον τῆς Ἰδουμαίας. 167, 18. 170, 16. 171, 11. 16. Ῥοδινσ. Παλ. III. σ. 120 κ. ἑ.

شِبْلٌ σκύμνος λέοντος, λεοντιδεύς.

شَبِمَ ψυχρός. 205, 4. — شِبَامٌ χώρα ὀρεινὴ τῆς Ἰαμάνης. 89, 11.

شَبَهَ ἐξέτεινεν· καθωμάλισεν· ἐντεῦθεν II. παρέβαλεν, παρείκασέ τι τινί· μ. διπλῆς αἰτ. εἴτε μ. αἰτ. καὶ ب ἢ ل. IV. ὅμοιος ὑπῆρξέ τινι, μ. αἰτ. πρ. VIII· σκοτεινόν, ἀμφίβολον ὑπῆρξέ τι. اشْتَبَهَ بِرِيبَةٍ ἀμφεταλαντεύσατο, ἀμφέβαλεν· ὑπώπτευσέ τινα, μ. في πρ. 219, 18. — آيَاتٌ مُتَشَابِهَاتٌ ὅρα حكم 52, σημ. — شُبْهَةٌ ὁμοιότης· ὅθεν ἀμφιβολία, ἀβεβαιότης. — شَبِيهٌ ὅμοιος. Συγκρ. أَشْبَهُ. — شِبْهٌ 107, 4. ὁμοιότης, τὸ ὅμοιον.

شَبَاةٌ πλ. شَبًا ἠκονημένον καὶ ὀξὺ ἄκρον, αἰχμή (δόρατος, ξίφους).

شَتَى ἐν. καὶ πληθ. κεχωρισμένος, εἰς πολλὰς ἀγέλας, τάγματα ἢ σώματα διηρημένος.

شَتَرَ ι. (εὐχρηστότερον) καὶ ου. ἐνεργ. شُتُرٌ συνέσφιγξεν, ἐπέφραξεν, ἰδ. τὸ στόμα τινὸς ὑβριστικοῖς λόγοις· ὅθεν ὕβρισέ τινα ἢ εἴς τινα, προεπηλάκισεν, ἐλοιδορήσατο, μ. αἰτ. πρ. — شَتَّامٌ ἄνθρωπος ὑβριστικός, προπηλακιστικός. 208, 8.

شِتَاءٌ χειμών.

الشَّيْشَمُ εἴτε الشَّيْشَمُ ὄνομα τοῦ Πατριάρχου Σήθ. 108, 3.

شَجَرَ ου. ἐνεργ. شَجُرَ ἔπτυξεν, περιέπλεξεν· ἀμεταβ. διάφορον καὶ ἀμφισβητήσιμον τ. ἔ. περιπεπλεγμένον ἐνομίσθη τι, καὶ διεφιλονεικήθη, ἢ ἠμφισβητήθη παρ' αὐτοῖς, μ. بين πρ. III. ἀντέστη, διηνέχθη, διεφιλονείκησεν. Μετ. 207, 5. — شَجَرٌ περιλ., πλ. أَشْجَارٌ, ἑν. ة, δένδρον.

شَجَعَ ου. ἐνεργ. شَجُعَ ταχύτερον καὶ προπετέστερον ἐκινήθη, ἢ ὥρμησεν· ἐντεῦθεν, δραστήριος, θαρραλέος ὑπῆρξεν. II. θαρραλέον, ἀνδρεῖον ἐποίησεν, πολεμικὸν κατέστησεν, μ. αἰτ. πρ. καὶ على πράγμ. — شُجَاعٌ, شَجِيعٌ πλ. شُجْعَانٌ ἀνδρεῖος, θαρραλέος (ἐν πολέμῳ). — شَجَاعَةٌ ἀνδρεία, δραστηριότης, θάρρος (πολεμικόν).

شَجَنَ ου. ἐνεργ. شَجُنَ λυπηρός, κατηφής, ἄθυμος ὑπῆρξεν.

شَجَا ου. ἐνεργ. شَجْوٌ ἐστέγασεν, ἐκάλυψεν·

شـــذ

(τὸ βασίλειον). II. ἐνεργ. شَذِيدٌ ἐνίσχυσεν, ἐπέτεινεν, ἐμφαντικὸν ἐποίησεν. شَدَّ عَلَيْهِ σκληρῶς ἔσχε πρὸς αὐτόν, σκληρὸς ἐγένετο πρὸς αὐτόν. Παθ. 8, 14. ἐδιπλασίασε τὸ γράμμα, διὰ Τεζδὶδ (Γραμμ. §. 11.) ἐσημείωσεν. VIII. ἔδραμεν. 181, 10. στερεός, σφοδρός, ἰσχυρὸς ὑπῆρξεν. 28, 11. μέγας, δεινὸς κατέστη, ἡ ἐγένετο (ὁ καύσων, ἡ λύπη κτλ.)· ὀχληρὸν ὑπῆρξέ τινί τι, μ. على πρ. 25, 17. اشتدّ الأمر τὰ πράγματα ἐγένοντο δυσχερῆ καὶ στενόχωρα. 172, 4. — شِدَّةٌ σφοδρότης, σκληρότης· στενοχωρία, δυσχέρεια. — شَدِيدٌ θηλ. ة, πληθ. أَشِدَّآءُ, شِدَادٌ σφοδρός· ἰσχυρός, ῥωμαλέος· Συγκρ. أَشَدُّ.

شَدَخَ α. ἐνεργ. شَدْخٌ ἔστρωσεν, ἐξεπέτασεν· ἐντεῦθεν ἰδ. ἔθραυσεν, διέρρηξέ τι κοῖλον. II. κατέαξεν, συνέτριψεν, κατεκερμάτισεν (ἐπιτατ.). 209, 1.

شَدَنَ ου. ἐνεργ. شُدُونٌ ἐστοιβάσθη, ἐπυκνώθη· ὅθεν, ηὐξήθη, ἤκμασεν, ἰσχυρότερος, ῥωμαλεώτερος ἐγένετο. Μετ. 205, 3.

شَدَا ου. ἐνεργ. شَدْوٌ ἔχεεν· ἐντεῦθεν, γεγωνοτέρᾳ καὶ ἐμμελεῖ τῇ φωνῇ ἀνέγνω ᾆσμα, ᾄσιν, ἔψηλεν. 207, 8.

شَذَّ ου. ι. ἐνεργ. شَذٌّ ἀπεχωρίσθη, ἀπεμονώθη, ἀπέστη ἀπό τινος (συνών. انفرد). μ. عن πρ. 205, 12. — (μετ.) شَاذٌّ πλ. شُوَاذٌّ μόνος, μεμονωμένος· Γραμμ. ἐξηρημένος.

شـــح

ἐντεῦθεν μεταφορ. ἔθλιψεν, ἐλύπησέ τινα (συνών. أَحْزَنَ ἀντίθ. أَطْرَبَ), μ. αἰτ. Μετ. παθ. مَشْجُوٌّ 207, 1. IV. ἐνεργ. إِشْجَاءٌ ταὐτό. 205, 7.

شُحٌّ πλεονεξία, ἀπληστία. (συν. حرص, بخل). — شَحِيحٌ πλεονέκτης, φιλάργυρος, ἄπληστος, γλίσχρος, φειδωλός.

شَحَذَ α. ἐνεργ. شَحْذٌ ἠκόνησεν, ὤξυνε (μάχαιραν). Μετ. παθ. 208, 8. — شَحَّاذٌ ὀχληρός, φορτικὸς εἰς τὸ αἰτεῖν· ἐπαίτης. 208, 9.

الشِّحْرُ πόλις καὶ χώρα τῆς Ἀραβίας. 90, 3. — شَحَّارُ الغَرْبِ 209, 5. الشَّحَّارُ 222, ἔσχ. 229, 6. μέρος τοῦ Λιβάνου. Ὁ Ῥοβινσ. Παλ. III. 947. ἔχει السحّار.

شَحَطَ α. ἐνεργ. شَحْطٌ 208, 2. ἔταμεν, ἔσχισεν· ἀμετ. ἀποχεκομμένος, ἀποχεχωρισμένος, λίαν ἀπομεμακρυσμένος ὑπῆρξεν.

شَحْمٌ πιμελή, πάχος.

شَحَنَ α. ἐνεργ. شَحْنٌ ἐπλήρωσε πλοῖον, ἀγγεῖον· τὴν πόλιν στρατιωτῶν, μ. αἰτ. καὶ ب πράγμ. III. ἐνεργ. مُشَاحَنَةٌ ἐμίσησεν, διὰ μίσους ἔσχε τινά. — شَحْنَةٌ διοικητὴς πόλεως. 166. 15.

شَخْصٌ πλ. أَشْخَاصٌ σχῆμα ἢ μορφὴ ἀνθρώπου· ἄνθρωπός τις, τίς· Γραμμ. πρόσωπον.

شَدَّ ου. ι. συνέσφιγξεν, συνέδησεν, μ. αἰτ. Παθ. 105, 10. ἐστερέωσεν, ἠσφάλισε

شذر

شَذَرٌ πλ. شُذُورٌ τμήματα ἢ ψήγματα χρυσοῦ ἐκ χρυσωρυχείου συνειλεγμένα· σφαιρίδια ὑέλινα, ἅτινα συνήθως συνείρονται ἐν μίτῳ μεταξὺ μαργαριτῶν καὶ φοροῦνται περὶ τὸν τράχηλον χάριν στολισμοῦ· μεταφ. 206, 1. ἠθικὸς στολισμός, ἀρεταί.

شَرٌّ πλ. شُرُورٌ κακόν, πονηρία, φαυλότης· πλ. أَشْرَارٌ, شِرَارٌ κακός, φαῦλος. Χρῶνται δ' αὐτῷ καὶ ὡς συγκριτικῷ, (ὡς καὶ τῷ ἀντιθ. خَيْرٌ). 2, 12. — شَرَرٌ περιλ. σπινθῆρες πυρὸς πετόμενοι. 5, 4. — شَرَارٌ περιλ. ταὐτό. — شَرِيرٌ πλ. أَشْرَارٌ κακός, φαῦλος. — شِرِّيرٌ πλ. أَشْرَارٌ λίαν φαῦλος, ἐπιρρεπέστατος εἰς τὸ βλάπτειν, κακεντρεχής.

شَرِبَ α. ἐνεργ. شُرْبٌ 7, 10. 84, 16. مَشْرَبٌ Ὀνοματοπ. ἔπιεν (ὕδωρ), μ. فِي τοῦ ἀγγείου ἢ κυπέλλου, ἐν ᾧ πίνει τις. 16, 18. Μετ. παθ. مَشْرُوبٌ πινόμενον, ποτόν, πόμα. 6, 16. XI. اشْرَأَبَّ προέτεινεν, ἐξέτεινεν, ἢ ὕψωσε τὸν τράχηλον, ὅπως ἴδῃ καλλιον, ἢ φθάσῃ που· ἐξήρθη, ὑψώθη. Μετ. 206, 10. 12. — شَرَابٌ πόσις, ποτόν, καὶ ἰδ. οἶνος. شَرَابُ خَانَاتٍ πλ. شَرَابٌ خَانَاتٌ 165, 6. τόπος, ἔνθα τηροῦνται τὰ ποτὰ ἡγεμόνος (Ἰταλδρ. κελλάρι). — شِرْبَةٌ μερὶς πόσεως, δι' ἧς κορέννυται ἡ δίψα. 21, 3. (ἔνθα χάριν εὐφωνίας ἢ γραπτέον الشَّرْبَة ὄν. σημ. τὸ ἅπαξ γιγνόμενον ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου, ὅσον ἅπαξ πίνει τις, ἢ καταχωριστέον πρὸ αὐτοῦ τὸ الْأَكْلَة). — شَرِيبٌ ἐκδοτος εἰς τὸ πίνειν, φιλοπότης, πολυπότης. 207, 4. — مَشْرَبٌ τόπος τοῦ πίνειν, ἔνθα ποτίζονται τὰ ζῶα, δεξαμενὴ μικρά. 31, 16. πλ. مَشَارِبُ πόσις. 2, 17. مَشْرَبَةٌ πλ. مَشَارِبُ ἀγγεῖον (ὕδατος ἢ οἴνου) πήλινον (Τρβ. μασραπᾶς = δοχεῖον ὕδατος χαλκοῦν, ἢ ἐκ ψευδαργύρου).

شَرَحَ α. ἐνεργ. شَرْحٌ ἐχάλασεν, ἀνῆκεν· ἐντεῦθεν, ἔχεεν, διέχεεν· ῥεῦσαι ἐποίησεν, καὶ μεταφ. ἡρμήνευσεν, ἐξωνύχισεν, ἐσχολίασεν, ἐξηγήσατό τι ἀσαφῶς καὶ σκοτεινῶς εἰρημένον· ἐξέθηκέ τι, μ. αἰτ. II. καλῶς καὶ ἐπιμελῶς ἔταμεν, ἀνέταμε (πτῶμα). 209, 1. — شَرْحٌ ἐξήγησις, ἀνάπτυξις, ἑρμηνεία, ὑπόμνημα· ἔκθεσις. — عِلْمُ التَّشْرِيحِ Ἀνατομία (ἐπιστήμη).

شُرَحْبِيلُ بْنُ غَيْلَانَ بْنِ سَلَمَةَ 181, 5.

شَرْخٌ ἡ ἀρχὴ τινος πράγματος καὶ ἰδ. τῆς νεότητος. 205, 4.

شَرَدَ ου. ἐνεργ. شَرَادٌ (κατ) ἔθραυσεν· καὶ οὕτω, διεσκόρπισεν· ἀμεταβ. διεσκορπίσθη· καὶ ἰδ. ἔφυγεν, φυγὰς καὶ ἀλήτης ἐγένετο (ἐπὶ κατοικιδίων ζώων), (συνών. نفر). II. φυγεῖν, ἢ δραπετεῦσαι ἐποίησεν, ἐφυγάδευσεν. 207, 9. ἐξηγρίωσεν (ἀντίθ. أنس).

شَرَطَ ου. ι. ἔταμεν, ἐνεχάραξεν, καὶ ἑπομ. (ἀπὸ τοῦ ἐγκεχαραγμένου σημείου) συνέθετο, συνεφώνησεν, ᾔτησέ τινα τοῦτο ἢ

شرط

شرغ

ἐκεῖνο, ὡς ὅρον συνθήκης, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ على προσ. Παθ. 138, 2. شَرْطٌ πλ. شُرُوطٌ συνθήκη, συμφωνία, ὅρος. بِشَرْطِ أَنْ ἐπὶ ταύταις ταῖς ὁμολογίαις, ἢ ἐπὶ τούτῳ, ἐφ' ᾧ (τε). 50, 16. 223, 11. — شُرْطَةٌ πλ. شُرَطٌ σωματοφύλακες, τὸ περὶ τὸν στρατηγὸν τάγμα, ἡ φρουρὰ αὐτοῦ. رَئِيسُ الشُّرَطِ 211, 17. καὶ صَاحِبُ الشُّرْطَةِ 213, 5. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς φρουρᾶς ἢ τῆς σωματοφυλακῆς.

شَرَعَ α. ἐνεργ. شَرْعٌ ἔτεινεν, προέτεινε, (τὸν τράχηλον, τὸ δόρυ) · (προτεταμένῳ τῷ τραχήλῳ) εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὕδωρ (τὸ ζῶον) · ἐπεχείρησεν ἔργῳ τινί, ἤρξατο ποιεῖν τι· μ. فِي πράγμ. 160, 12. 169, 4. εἴτε μ. ἐνες. ῥήμ. 28, 11. IV. ἤνοιξεν · διηύθυνεν. أَشْرَعَ الدَّارَ إِلَى غَيْرِهَا κ.τ. λξ. ἤνοιξε τὴν οἰκίαν πρὸς ἄλλην (οἰκίαν), τ. ἔ. μετέβαλε τὴν πρόσοψιν τῆς οἰκίας, ποιήσας θύραν αὐτῇ πρὸς τὸ μέρος ἄλλης οἰκίας· ὅθεν, Παθ. μετ. مُشْرَعَةٌ إِلَى الْمَسْجِدِ 80, 5. οἰκία, ἧς ἡ πρόσοψις βλέπει πρὸς τὸ Τέμενος, ἀπέναντι αὐτοῦ κειμένη. — شَرِيعَةٌ καθεστώς, νόμος· θρησκεία. — شَرْعِيٌّ θρησκευτικός, νόμιμος, σύμφωνος τῷ θείῳ νόμῳ ἤτοι τῷ Κορανίῳ (ἀντίθ. عُرْفِيٌّ). 223, 6.

شَرَفَ ου. ἐνεργ. شَرُفٌ ἔστιλψεν· καὶ ἰδ. شَرُفَ ου. ἐνεργ. شُرْفٌ ἔξοχος, εὐγενής, περιφανὴς ὑπῆρξεν· ἐξέσχεν, διέπρεψεν. II. ἐπιφανῆ ἀνέδειξέ τινα, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐκόσμησέ τινα. IV. ἀνέβη· ὑψηλὸς ὑπῆρξεν,

شرك

προέσχεν· ἐπεχρεμάσθη, ἐπικείμενος ἦν τινι πράγματι, μ. على πράγμ. 88, 11. 152, 13. Μετ. 82, 4. 98, 10. 152, 11. X. ἐπιμελῶς καὶ συντόνως παρετήρησέ τι. — شَرَفٌ τόπος ὑψηλός, ἐξέχων. 100, 7. εὐγένεια, δόξα. أَهْلُ الشَّرَفِ οἱ εὐγενεῖς. 128, 15. شَارِفٌ κάμηλος γεγηρακυῖα. 175, 11. — شَرِيفٌ πλ. أَشْرَافٌ εὐγενής. Συγκρ. أَشْرَفُ 38, 6. الشَّرِيفُ 157, 5. τίτλος τιμητικὸς ἀπονεμόμενος τοῖς ἐκ τοῦ Ἀλῆ καταγομένοις. — مَشَارِفُ الشَّامِ χώρα τῆς Ἀραβίας, ὅθεν τὸ ἐπίθετον مَشْرَفِيٌّ 207, 6. ἀποδίδοται τοῖς αὐτόθι κατασκευαζομένοις ἀγαθοῖς ξίφεσιν.

شَرَقَ ου. ἤστραψεν· ἐντεῦθεν ἰδ. ἀνέτειλεν (ὁ ἥλιος)· ἔσχισε (τὸ οὖς προβάτου). II. ἐξέθηκέ τι ὑπὸ τῷ ἡλίῳ, ἵνα ξηρανθῇ (λ. χ. μακρὰ τεμάχη κρέατος). Μετ. παθ. ὁ ὑπὸ τῷ ἡλίῳ ἐξηραμμένος. 121, 3. ἔτεινεν, διηυθύνθη πρὸς ἀνατολάς. Μετ. 78, 14. 88, 9. IV. ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος· ἔφηνεν, ἔλαμψεν. 82, 5. ἐνεργ. 208, 4. — شَرْقٌ ἡ τοῦ ἡλίου ἀνατολή· τὸ πρὸς ἀνατολὰς κλίμα, αἱ πρὸς ἀνατολὰς χῶραι. مَشْرِقٌ ἀνατολή· τὸ σημεῖον, ἐξ οὗ ἀνατέλλει ὁ ἥλιος (ἀντίθ. مَغْرِبٌ). — شَرْقِيٌّ ἀνατολικός, πρὸς ἀνατολὰς κείμενος.

شَرَكَ α. ἐνεργ. شَرْكٌ ὕφανεν, ἐνέπλεξεν· ἐντεῦθεν ἀμεταβ. συνδεδεμένος καὶ ἐπομ. κοινωνός, σύντροφος, συνέταιρος ὑπῆρξεν (εἰς πράγματα ἀγορασθέντα ἢ κληρονομηθέντα) ·

[illegible] 62,

[illegible] ἐνεργ-

[illegible] ὡς

[illegible] 206,

[illegible] διά-

[illegible] ἐθραύσθη

[illegible] ἔβλαψεν

[illegible] γόνατι

[illegible] ἐθραυ-

[illegible] τμῆμα

[illegible] ἐπιδοσιρέσεις

[illegible] عمارة، فصية، قبية

[illegible] شِعْبٌ

[illegible] ὀρέων, κοι-

[illegible] شُعَبٌ κλάδος

[illegible] 11 — شَعْبَانُ

شعث

ὄνομα τοῦ ὀγδόου Ἀραβικοῦ μηνός. — شُعَيْبٌ προφήτης τῶν Μαδιανιτῶν, ὁ Ἰεθρὼ τῶν Ἑβραίων. Κορ. Σούρ. 8. στίχ. 83 κ. ἑ. ἑ. 9. στίχ. 85 κ. ἑ. ἑ. 26. στίχ. 176 κ. ἑ. ἑ. — الشُّعَيْبِيُّ παραδοσίδοξός τις. 186, 11. ἀποθ. 104 Ἑγ. (722 Χρ.).

شَعَثَ α. ἐνεργ. شَعَثٌ διεσπάρη, διεσκορπίσθη. II. διεῖλεν, διεχώρισεν, διεσκορπισεν. 208, 2.

شَعْوَذَةٌ ἡ τοῦ γόητος καὶ θαυματοποιοῦ τέχνη. 120, 7. — مُشَعْوِذٌ τερατουργός, θαυματοποιός. 119, 13.

شَعَرَ ου. ἔσχισεν· ἐντεῦθεν ἰδ. διέκρινεν, διέστειλεν· καὶ μεταφ. ἔγνω, οἶδεν, ἠσθάνθη, κατενόησεν, κατέμαθεν· παρετήρησεν. مَا شَعَرُوا إِلَّا وَالزُّبَيْرُ . . يُكَبِّرُ 127, 12. λαθὼν αὐτούς, τ. ἑ. αἴφνης καὶ ἀπροσδοκήτως ὁ Ζουβαίρ . . . «Ἀλλὰχ Ἄκβαρ» (= ὁ Θεὸς μέγας) ἐφώνησεν, Μετ. παθ. γνωστός, ἐγνωσμένος. 206,7. περίφημος, περιλάλητος. III. ποιήσει ἡμιλλήσατο, ἢ διηγωνίσατο πρός τινα· ἐνίκησεν, ἐκράτησεν, περιεγένετό τινος ἐν ἀγῶνι ποιήσεως, μ. αἰτ. πρ. Μετ. 207, 1. — شَعْرٌ περιλ., πλ. شِعَارٌ, شُعُورٌ, أَشْعَارٌ τρίχες ἐν γένει καὶ ἰδ. τοῦ ἀνθρώπου, (صوف τοῦ προβάτου, مرعزا τῆς αἰγός, وبر τῆς καμήλου, عفا τοῦ ὄνου, هلب τοῦ χοίρου, زغب τῶν νεοσσῶν, ريش τῶν πτηνῶν, زق τῆς στρουθοκαμήλου). — بُيُوتُ الشَّعْرِ 86, 11. κ. ἑ. σκηναὶ (τῶν Βεδουίνων, ἅτε δὴ ἐκ τριχῶν κατασκευαζόμεναι).

شغب

أَشْعَارٌ πλ. شِعْرٌ — ἐπιστήμη· ἰδ. ποίησις· ᾠδή, ποίημα. — شَاعِرٌ (μετ.) πλ. شُعَرَاءُ ποιητής· θηλ. ἔ. 118, 6. — شِعَارٌ ἱμάτιον τὸ ἐσώτατον καὶ ἀμέσως ἐπὶ τῆς σαρκὸς φορούμενον, χιτών (ὑποκάμισον)· σημεῖον· σύνθημα στρατιωτικόν· σημεῖον, δι' οὗ διακρίνουσιν ἀλλήλους ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις. 205, 7. — مَشْعَرٌ κριθή. — مَشْعَرٌ πλ. مَشَاعِرُ τόπος ἀφιερωμένος εἰς ἱεροτελεστίας· τελετή, ἱεροπραξία. الْمَشْعَرُ الْحَرَامُ οἰκοδόμημα ἐν Μουζδαλίφᾳ, ἔνθα συνήθως προσεύχεται ὁ Ἰμάμης. 82, 6. — دِيَارُ أَشْعَرَ χώρα τῆς Ἀραβίας. 91, 2.

شَعَفَ α. ὅλον κατέσχε καὶ περιέλαβέ τινα (τὸ πάθος τοῦ ἔρωτος καταλαβὸν καὶ ὑποδουλῶσαν αὐτοῦ τὴν καρδίαν). شَعِفَ α. ἐνεργ. شَعَفٌ σφόδρα ἠγάπησέ τινα, ἐάλω τῷ ἔρωτί τινος, μ. ب πρ. 205, 3. καὶ σημ. 37.

شَعَلَ α. ἐνεργ. شَعْلٌ ἥστραψε (τὸ πῦρ)· ἐντεῦθεν μεταδ. ἥναψεν, ἔκαυσε (πῦρ), μ. αἰτ., μεταφ. πόλεμον ἀνερρίπισεν, ἀνέφλεξεν (συνών. شَبَّ). IV. ταὐτό. — مِشْعَلٌ δᾷς, πυρσός (Τρδ. μασαλάς).

شَغَبَ α. ἐνεργ. شَغْبٌ διήγειρεν, ἠρέθισε τοὺς μὲν κατὰ τῶν δέ, μ. αἰτ. καὶ على εἴτε ب τῶν προσ. III. ἐνεργ. مُشَاغَبَةٌ 206, 5. ἐζήτησεν, ἢ ἐπεμελήσατο βλάψαι, ἢ κακῶς ποιῆσαί τινα.

الشغر

الشُّغْرُ φρούριον τῆς Συρίας, συνημμένον τῷ بكاس, ὅπερ ὅρα ἐν σελ. 171, 14.

شَغَفَ α. ἔπληξέ τινα κατὰ τὸ شغاف (περικάρδιον)· ἐρωτικώτατον αὐτὸν ἐποίησεν. شَغِفَ α. ἐνεργ. شَغَفٌ ἐρωτικώτατος ἐγένετο, σφόδρα ἢ διαπύρως ἠγάπησεν (πρβλ. شعف)· μ. ب πρ. 30, 18. 205, 1.

شَغَلَ α. ἐνεργ. شَغْلٌ, شُغْلٌ διεφλέγη, μετὰ ζέσεως καὶ ζήλου ἐπεχείρησεν· ἐνησχόλησέ τινα περί τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. Μετ. παθ. ἐνησχολημένος. 40, 13. ἠσχόλησέ τινα περί τι, ὅπως ποιήσῃ αὐτὸν ἀμελῆσαι ἑτέρου πράγματος, ἀπησχόλησέ τινα ἀπό τινος πράγμ. μ. αἰτ. πρ. καὶ عن πράγ. 11, 14. IV. ἐνησχόλησέ τινα, ἔδωκέ τινι ἐργασίαν, ἄσχολον κατέστησέ τινα. 10, 3. VI. ἐνησχολήσατο περί τι, μ. ب πράγμ. 50, 6. ἀνεπόλησεν, ἀνεκύκλησέ τι ἐν νῷ. VIII. ἐνησχολήσατο περί τι (μ. ب πράγμ.) οὕτως, ὥσθ' ἑτέρου (عن) ἐπιλαθέσθαι. Μετ. 225, 2. — شُغْلٌ ἀσχολία, ἔργον.

شَفَّ ι. ἐνεργ. شَفٌّ ἔτριψεν· ὅθεν, ἠλάττωσεν, ἐσμίκρυνεν, μ. عن. 44, 18. καὶ τοὐναντίον, ηὔξησέ τι. X. παρετήρησεν, εἶδεν. 208, 5.

شَفْرَةٌ πλ. شِفَارٌ μάχαιρα μεγάλη. 208, 8. — شَفِيرٌ τὸ ἔσχατον ἄκρον, ἰσχατιά, πλευρά, τὸ περισέλιδον. 98, 7.

شَفَعَ α. ἐνεργ. شَفَاعَةٌ ἐμεσίτευσεν ὑπέρ (في εἴτε ب) τινος παρά (الى εἴτε ل) τινι. Μετ. 22, 16. II. ἐνεργ. تَشْفِيعٌ ἀπεδέξατο, ἢ παρεδέξατο τὴν μεσιτείαν τινὸς ὑπὲρ ἑτέρου, μ. αἰτ. τοῦ ἑνὸς καὶ في τοῦ ἑτέρου πρ. Παθ. 156, 15. Παθ. μετ. 22, 16. — شَفِيعٌ πλ. شُفَعَاءُ ἐξαιτούμενος, πρεσβεύων (ὑπὲρ ψυχῶν), μεσιτεύων, μεσίτης. — شَوَافِعُ μεσιτεῖαι· βοηθήματα. 206, 1. — شَافِعُ بْنُ عَلِيٍّ ὁ συγγραφεὺς τῆς βίβλου عَجَائِبُ ٱلْبُلْدَانِ 57, 5. --- الإِمَامُ الشَّافِعِيُّ εἴτε الشَّافِعِيُّ Μουχάμεδ ὁ ἐν Ἰδρίς, περίφημος νομομαθής· ἀποθ. 204 Ἑγ. (820 Χρ.). 11, 7. 94, 9. 169, 6. Herbelot IV. σελ. 122 κ. ἑ. Ἐντεῦθεν τὸ ἐπίθ. شَافِعِيٌّ θηλ. ة, Σιαφιιτικός. الشَّافِعِيَّةُ Σιαφιῖται, ὀπαδοὶ τοῦ Σιάφιι. 171, 9.

شَفَقَةٌ συμπάθεια, οἶκτος· εὐμένεια, ἀγάπη (πατρική, μητρική, υἱική)· μέριμνα, φροντὶς συνισταμένη εἰς τὸ ἀπελαύνειν καὶ ἀπομακρύνειν ἀπό τινος πᾶν αἴτιον λύπης. 205, 5. ἐπίρρ. شَفَقَةً أَنْ ἐκ φόβου, φοβούμενος, ἢ φυλαττόμενος μή . . . 148, 9.

شَفَهَ α. ἐνεργ. شَفْهٌ ἔστιλψεν, ἔλαμψεν· ἐντεῦθεν, κενός, σχολαῖος ὑπῆρξεν, ἐσχόλασεν· μεταθ. ἐκώλυσέ τινα τοῦ ἐπιμελεῖσθαί τινος πράγμ., ἐπασχολῶν αὐτὸν ἑτέρῳ πράγμ. μ. αἰτ. πρ. καὶ عن πράγμ. III. ἐνεργ. مُشَافَهَةٌ 206, 4. προσήγγισε τὰ ἑαυτοῦ χείλη τοῖς χείλεσιν ἑτέρου, μ. αἰτ., ἐντεῦθεν συνδιελέξατό τινι, εἶπέ τινί τι διὰ ζώσης φωνῆς, μ. αἰτ. πρ. κ. ب πράγμ.

شَفَى ι. ἐνεργ. شَفًى ἔξεσεν, ἔτριψεν· ἐντεῦθεν, ἐλέανεν, στιλπνὸν κατέστησεν· ἰδ. τὸ τραῦμα· καὶ ἐν γέν. ἐθεράπευσεν, ἢ ἀπήλλαξέ τινα ἀπό τινος ἀσθενείας, μ. αἰτ. πρ.

شفى

شكه

شَقِيَ α. ἐνεργ. شَقَاءٌ ἄθλιος, δυστυχὴς ὑπῆρξεν. — شَقِيٌّ πλ. أَشْقِيَاءُ ἄθλιος, ταλαίπωρος, δυστυχής. Συγκρ. أَشْقَى 18, 17. 35, 11.

شَكَّ ου. ἐνεργ. شَكٌّ ἔνυξεν, ἐκέντησεν· ὄθεν, διέπειρέ τινα δόρατι, ἢ ἄλλῳ τινὶ πράγμ., ἐντεῦθεν ἀμεταβ. ἀμφέβαλε περί τινος πράγμ., μ. فِي πράγμ. (συνών. اِرْتَابَ) εἴτε أَنْ ῥήμ. 127, 15.

شَكَرَ ου. ἐνεργ. شُكْرٌ ἐπίεσεν, συνεπίεσεν· ἀμετ. συμπεπιεσμένος, πλήρης ἀνάμεστος ὑπῆρξεν, ᾠδησεν· καὶ μεταβ. ἀνεπλήρωσεν· ἀπέτισεν· καὶ ἰδ. χάριτας ἔσχεν, ἢ ὡμολόγησέ τινι, μ. لِ πρ. εἴτε αἰτ. πρ. Μετ. ἐνεργ. 207, 7. Μετ. παθ. εὐχάριστος, εὐπρόσδεκτος. 206, 7. 207, 5. — شَكُورٌ πολλὰς χάριτας ὁμολογῶν. 207, 5.

شَكَلَ ου. ἐνεργ. شَكْلٌ ἐνέπλεξεν· ἀμεταβ. περιπεπλεγμένος τ. ἔ. σκοτεινός, ἀσαφὴς ὑπῆρξεν· ἔδησε (τετράπουν ἢ πτηνὸν) τῷ شِكَالٌ = σχοινίῳ, μ. αἰτ. εἴτε عَنْ. III. ἥρμοσεν, συνεφώνησεν, προσηρμώσθη· ὡμοίασεν, ὅμοιος ὑπῆρξέ τινι τὴν μορφήν, τὰ ἤθη, τὰς ἰδιότητας κτλ. μ. αἰτ. πρ. ἢ πράγμ. V. ἐνεργ. تَشَكَّلَ 208, 4. ἐμορφώθη, τοιοῦτος ἢ τοιοῦτος ὑπῆρξε τὴν μορφήν· ὅμοιος ὑπῆρξεν. VIII. Σκοτεινός, δυσδιάκριτος, ἀσαφὴς ὑπῆρξεν (συνών. الْتَبَسَ)· ἀμφίβολος ὑπῆρξεν (συνών. اِشْتَبَهَ).

شكه III. ἐνεργ. شِكَاءٌ ὅμοιος ὑπῆρξεν

شق

καὶ مِنْ εἴτε عَنْ πράγμ. IV. ἔδωκέ τινι φάρμακον, μ. διπλῆς αἰτ., ἐθεράπευσεν, ὑγιᾶ κατέστησεν. X. ἤτησεν, ἐζήτησε φάρμακον, ἢ περιῆλθεν εἰς εὕρεσιν αὐτοῦ, μ. بِ εἴτε لِ πράγμ. — شِفَاءٌ θεραπεία· φάρμακον. ἀνάρρωσις (Τρβ. σιφάς). دار الشفاء εἴτε مستشفى Νοσοκομεῖον.

شَقَّ ου. ἐνεργ. شَقٌّ 1) ἔσχισεν, διέσχισέ τι· διῆλθεν, διέδραμε τόπον. μ. فِي. 74, 1. شَقَّ العَصَا ἔσχισε τὴν ῥάβδον, τ. ἔ. ἀπέστη, ἀπεχωρίσθη τῶν συνεταίρων αὐτοῦ· ἔριν, στάσιν ἐκίνησεν. 156, 12. 2) ἐνεργ. مَشَقَّةٌ δυσχερές, πρόσαντες, ὀχληρὸν ὑπῆρξέ τινί τι, μ. عَلَى πρ., θλῖψιν ἢ κακόν τι ὑπήνεγκεν, ὑπέστη. VII. ἐσχίσθη. — شَقِيقٌ δεδιχασμένος, δεδιχοτομημένος· ἀδελφός· ἀνεμώνη (ἄνθος). الشَّقِيقُ الأَحْمَرُ ὄνομα κοιλάδος μεταξὺ Ἱερουσαλὴμ καὶ Χεβρῶνος. 66, 4. شَقِيقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ — 12, 9. الْمَلِكُ الأُسْتَاذُ خُسْرَوَانُ τὸ τέμενος αὐτοῦ. 158, 11. 16. — الشُّقُوقُ τόπος ἐν Ἀραβίᾳ. 87, 6. 88, 8.

أَشْقَرُ πλ. شُقْرٌ 73, 11. πυρρός, λίαν ἐρυθρός (ξανθοκόκκινος).

شَقْشَقَةٌ πλ. شَقَاشِقُ κραυγαί, φωναί. 207, 6.

الشَّقِيفُ φρούριον ἐν Παλαιστίνῃ. 171, 1. καὶ شَقِيفُ أَرْنُونَ 171, ἔσχ. κ. ἑ. Ροβινσ. Παλ. III. σ. 652 κ. ἑ. ἑ.

شنع

شَمْسُ الدَّوْلَة نُورَان شَاه ἀδελφὸς τοῦ Σαλάχ -ed-dín. 160, 3. 168, 8.

مُشْمَعِلٌ γοργός, ταχύς, εὐκίνητος· ἐπιδέξιος, ἔμπειρος. 207, 1.

شَمَلَ ου. ἐνεργ. شَمْلٌ καὶ شَمِلَ α. εἵλιξεν, ἐνείλιξεν· ἐντεῦθεν, πανταχόθεν περιέλαβεν, περιέσχεν, ἔζωσε καὶ περιεκύκλωσέ τινά τι, μ. αἰτ., καὶ οὕτω περιέλαβεν, ὥστε εἰς πάντας διήκειν καὶ ἐξικνεῖσθαι, κοινός, γενικὸς ὑπῆρξεν. Μετ. شَامِلٌ εἰς πάντας ἀνήκων, καθολικός. 62, ἔσχ. VIII· περιέβαλεν, πανταχόθεν περιεκύκλωσεν, μ. على πράγμ. 77, 12. — شَمَالٌ βορέας (ἄνεμος)· ἡ ἄρκτος (ἀντίθ. جنوب)· شِمَالٌ ἀριστερός, εὐώνυμος (συνών. يسار, ἀντίθ. يمين)· شِمَالاً πρὸς τὰ ἢ ἐπ' ἀριστερά. 3, 5. 37, 10. — شَمُولٌ οἶνος καὶ ἰδ. ψυχρός. 207, 4. — شَمْلَةٌ ἔνδυμα, καὶ ἰδ. ποδῆρες. 131, 15. — شَمِيلَةٌ πλ. شَمَائِلُ 207, 4· χαρακτήρ, ἰδιότης ἔμφυτος, καὶ μάλιστα ἀγαθή. — شَمَالِيٌّ βόρειος, ἀρκτικός.

شَنَّ ου. ἐνεργ. شَنٌّ ἔρρανεν οἶνον ὕδατι, ἐπέχεε σποράδην ὕδωρ οἴνῳ· ἐντεῦθεν μεταφ. شَنَّ الغَارَاتِ 171, 13. εἰς διάφορα μέρη ἐξέπεμψε στρατιώτας καὶ ἰδ. ἱππεῖς (الغارة) χάριν λεηλασίας καὶ ἁρπαγῆς.

شَنَأَ α. ἐνεργ. شَنْءٌ ἔκαμψεν, ἔκλινεν· ἀμετ. ἀπεστράφη· ὅθεν, ἐμίσησεν. Μετ. شَانِئٌ μισῶν, ἀποστρεφόμενος.

شَنَعَ α. ἐνεργ. شَنْعٌ ἀνέπτυξε καὶ ἐξέτεινε

شكا

(συνών. شَابَهَ)· ἐγγὺς ἢ πλησίον τινος ὑπῆρξεν, (συνών. قَارَبَ), μ. αἰτ. πρ.

شَكَا ου. ἐνεργ. شَكْوَى ἔνυξεν, ὤξυνεν· μεταφ. καὶ ἀμετ. πόνους ὑπέστη, ἢ ὑπήνεγκεν· ἤλγησε καὶ ἐξέθηκεν, ἢ ἐδήλωσε (τὴν νόσον)· ἐν γέν. ἐδεινολογήσατο, προσανεκλαύσατο περί τινος πράγμ. (μ. αἰτ. 27, ἔσχ. 176, 12.) πρός τινα (μ. إلى. 183, 10. 212, 3.)· ἀσθένεια κατέβαλέ τινα.

شَمَّ, ου. α شَمِمْتُ, أَشَمُّ καὶ شَمَمْتُ, أَشُمُّ ἔνυξεν (ἡ ὀσμὴ τὴν ῥῖνα)· ὅθεν, ὠσφράνθη τινὸς πράγμ., μ. αἰτ. — شَمٌّ (ἐνεργ.) ὄσφρανσις, ὄσφρησις. — أَشَمُّ πλ. شُمٌّ 207, 3. ὁ ἔχων ῥῖνα εὔπλαστον, λεπτήν, εὐθεῖαν, καὶ ἐξέχουσάν τι πρὸς τὸ ἄκρον· ὅθεν, ἀγέρωχος, ὑπερήφανος καὶ ἀείποτε ἕτοιμος ἰσχυρίσασθαι καὶ ὑπερασπίσαι τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον.

شَامِخٌ θηλ. ة, ὑψηλός, ἐξέχων, ὑπερανεστηκώς. 68, 5. — شَمْخَى بِنْتُ أَنُوشَ ἡ μήτηρ τοῦ Νῶε. 191, 9.

شَمَرَ ι. ἐνεργ. شَمْرٌ ἀνεκολπώσατο, ἀνεσύρατο καὶ συνέστειλε τὰ κράσπεδα τοῦ χιτῶνος. II. ταὐτό, ὅπως ἐλευθέρας καταστήσῃ τὰς κνήμας καὶ βαδίσῃ ταχύτερον, μ. αἰτ. τοῦ ἐνδύματος· διῆλθε, συντείνων τὰ νεῦρα τ. ἔ. ταχέως, ἢ κατ' ἄλλους, ἁβρῶς καὶ εὐπρεπῶς βαδίζων· πρόθυμος, ταχὺς ὑπῆρξεν, μ. في πράγμ. Μετ. 205, 6. 206, 11. — شَمِرٌ πρόθυμος, εὔζωνος, εὐκίνητος, ταχύς, εὐσταλής. 207, 5.

شَمْسٌ θηλ. ἥλιος. — المَلِكُ المُعَظَّمُ

شهـــر

(συνών. أَحْضَرَ). V. εἶπε προσευχόμενος أَشْهَدُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَمُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ «μαρτυρῶ, (ἢ ὁμολογῶ), ὅτι οὐδεὶς Θεὸς εἰμὴ ὁ Θεὸς καὶ Μωάμεθ (ἐστὶν) ὁ Ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ». 107, 7. — شُهْدٌ μελίκηρον, κηρήθρα. — شَاهِدٌ πλ. شُهُودٌ παρών, μάρτυς (αὐτόπτης ἢ αὐτήκοος). شَاهِدُ الْأَشْيَاءِ ἐστὶν ὁ Θεός, (ὡς πανταχοῦ παρὼν καὶ παντεπόπτης). 208, 1. الشاهد ὁ (κατ' ἐξοχὴν) μάρτυς, τ. ἔ. ὁ Μωάμεθ. — شَهِيدٌ πλ. شُهَدَاءُ μάρτυς, ὁ μαρτύριον ὑπομένων καὶ ἀποθνήσκων χάριν τοῦ Θεοῦ. — شَاهِدَةٌ πλ. شَوَاهِدُ μαρτυρία, ἀπόδειξις, παράδειγμα, χωρίον (συγγραφέως, ἀναφερόμενον πρὸς ὑποστήριξιν κανόνος γραμματικοῦ ἢ σημασίας λέξεως). 205, 5. مَشْهَدٌ شَهَادَةٌ μαρτυρία· μαρτύριον. — مَشْهَدٌ πλ. مَشَاهِدُ τόπος, ἔνθα συνέρχονται ἄνθρωποι, τόπος συναντήσεως· σύλλογος. 205, 10.

شَهَرَ α. ἐγυρώθη, περιεστράφη· καὶ μεταβ. διέδωκεν, διεσάλπισεν, διεκωδώνισεν, ἐδημοσίευσέ τι καὶ ἰδ. κακήν τινα πρᾶξιν· ἐξεῖλκυσεν, ἐσπάσατο τὴν μάχαιραν καὶ ἔσεισεν αὐτὴν ὑπὲρ τὴν κεφαλήν τινος. Μετ. 207, 6. VIII. ἐδημοσιεύσε τι καὶ ἐδημοσιεύθη τι. 30, 9. 11. 159, 15. 229. 14. Μετ. ἐνεργ. 48, 4. (ἀλλὰ διὰ τὸ ὁμοιοτέλευτον πρὸς τὸ الْحَشَرِ γράφεται βέλτιον παθητικῶς الْمُشْتَهَرِ). — شَهْرٌ πλ. أَشْهُرٌ, شُهُورٌ νέα σελήνη· μήν. — شُهْرَةٌ δημοσίευσις·

شنف

τὰς πτυχὰς ἐνδύματος, ὅπως καθαρίσῃ αὐτό· καὶ μεταφ. δυσειδές, εἰδεχθές, φρικῶδες ἐνόμισέ τι. II. ἔσπευσεν, ἐτάχυνε τὸ βῆμα· πρόθυμος καὶ ταχὺς ὑπῆρξεν. Μετ. 206, 2. — شَنِيعٌ θηλ. ة, αἰσχρός, βδελυρός, ἀποτρόπαιος (φυσ. καὶ ἠθ.). 34, 17. 165, 11. δυσάρεστος τὴν γεῦσιν.

شَنْفٌ πλ. شُنُوفٌ ἐνώτιον τὸ ἄνω, τ. ἔ. τὸ ἐκ τοῦ ἀνωτέρου μέρους τοῦ ὠτὸς ἐξαρτώμενον. 41, 11. Τὸ δ' ἐκ τοῦ κατωτέρου μέρους τοῦ ὠτὸς ἐξαρτώμενον ἐνώτιον τ. ἔ. τὸ ἑλλόβιον, καλεῖται قُرْطٌ, μεταφορ. 206, 1. ἠθικὸς στολισμός.

شِهَابٌ φλὸξ πυρός, ἀκτῖνας καὶ λάμψιν διαχέουσα μακράν. μεταφ. 205, 2. μεγαλοπρέπεια, λαμπρότης, περιφάνεια. — بَنُو الشِّهَابِ Σιχαβῖται, οἰκογένεια ἡγεμόνων ἐν Λιβάνῳ. 209, 13.

شَهِدَ α. ἐστοίβασεν, ἔσαξεν, ἐπλήρωσε (τόπον)· παρὼν ὑπῆρξεν, αὐτὸς παρέστη τινὶ πράγμ. μ. αἰτ., ἐμαρτύρησεν ἐπισήμως καὶ μεθ' ὅρκου περὶ τῆς ἀληθείας τινὸς πράγμ., μ. ب εἴτε على πράγμ. εἴτε μ. أَنْ. Μετ. παθ. الْمَشْهُودُ عَلَيْهِ ὁ καθ' οὗ ἐπήχθη, ἢ προηνέχθη μαρτυρία· καταμεμαρτυρημένος. 38, 8. يَوْمٌ مَشْهُودٌ 122, 9. 172, 18. ἡμέρα, καθ' ἣν πολλοὶ ἄνθρωποι συνέρχονται, ὅπως πανηγυρίσωσιν ἑορτήν, ἢ ἴδωσι θεάματα καὶ ἀγῶνας. — شَهِدَ ου. ἐνεργ. شَهَادَةٌ μαρτυρίαν ἐμαρτύρησεν, ἐπεμαρτύρησεν. III. ἐνεργ. مُشَاهَدَةٌ 8, 17. ἀντέβλεψεν εἰς ἢ πρός τι, ἠτένισεν, ἔβλεψεν εἰς τὸ πρόσωπόν τινος. IV. μάρτυρα ἐκάλεσεν, παρέσχετο, παρεστήσατο

شـــاه

شَاوَرُ بْنُ مُجِيرٍ السَّعْدِيّ 167, 4. ἀποθ. 564 Ἑγ. (1169 Χρ.).

شاش — Π. شَوْشَ ἐνεργ. نَشْوِيشٌ· συνεπάρξεν, συνέχειν, ἄνω καὶ κάτω ἐποίησέ τι. 214, 2 κτνθ. «αἱ γραμματεῖς συγχέουσι τὴν γραφὴν τῆς λέξεως الشَّيْر» τ. ἔ. ἀνευκρινῶς γράφουσι τὰ στοιχεῖα αὐτῆς.

شُوَاظٌ φλόξ. 208, 1.

جَبَلُ الشُّوفِ τὸ ὄρος Ἀβάνος. 209, 4.

شَاقَ ου. ἔδησεν, ἔφριξεν· μετων. τινά τι, τ. ἔ. ἐπιθυμητικόν τινος πράγμ. ἐποίησέ τινα, ἢ πάθος ἐνεποίησέ τινι (ὁ ἔρως), μ. αἰτ. Μετ. παθ. شُوقٌ ἐπιθυμία συνεχόμενος, δεσπύρῳ πόθῳ ἀναφλεγόμενος. VIII. ἐπεθύμησεν, ἐπόθησεν, ὠρέξατό τινος πράγμ. μ. إلى πράγμ. Μετ. παθ. 16, 16. — شَوْقٌ πλ. أَشْوَاقٌ ἐπιθυμία, ἔρως, πόθος. — أَشْوَقُ Συγκρ. ἐπιθυμητικώτερος, ἐρωτικώτερος. 189, 2.

شَوْكَةٌ περιλ. ἐν. ὃ, ἄκανθα. — شَوْكَةٌ ἰσχύς, δύναμις· σφοδρότης, δεινότης μάχης· ὅπλα καὶ ἡ αὐτῶν ὀξύτης. 142, 8. ذَوُو الشَّوْكَةِ ἰσχυροί, δυνατοί. 215, 15.

شَوَّالٌ ὁ δέκατος μὴν τῶν Ἀράβων. 172, ἔσχ.

شَاءَ ου. ἐνεργ. شَوْءٌ εἴτε شَوَءَ α. ἐνεργ. شَوْءٌ ὀξὺ ὑπῆρξεν ἰδ. τὸ πρόσωπον· ἐντεῦθεν, αἰσχρόν, δυσειδὲς ὑπῆρξε τὸ πρόσωπον (συνών. قَبُحَ)· βάσκανος ὑπῆρξεν ὁ ὀφθαλ-

شاهق

φήμη, κλέος, ἄξίωμα (προσωπικόν). 215, 10. 217, 8. — مَشْهُورٌ πλ. مَشَاهِيرُ περίφημος, δεδημοσιευμένος, γνωστός.

شَاهِقٌ θηλ. ὃ, ὑψηλός. 97, 9.

شَمَّ ου. ἐνεργ. شَهَامَةٌ 207, 5. ἱκάνη, διεφλέγη· ἐντεῦθεν ἰδ. ἔσχε νοῦν ἐμβριθέστερον καὶ διορατικόν, εὐφυής, ὀξύνους ὑπῆρξεν.

شَيَ α. ἐνεργ. شَهْوَةٌ ὤξυνεν· καὶ ἀμετ. ὀξύς, ὁρμὴν ὑπῆρξεν· ὅθεν, δικαίως ἡ σφοδρὰ ὁρμὴν ἔσχεν· ἠγάπησεν, ἠράξατο, ἐπεθύμησέ τινος πράγμ. VIII. ταὐτό, μ. αἰτ. πράγμ. εἴτε أَنْ ἔπαρμ. ῥῆμ. Μετ. παθ. 9, 16.

شَارَّ ου. ἐνεργ. شَوَرٌ ἔτεινεν, τεῖνον ἔσφιγξεν, καὶ οὕτως ἔπλεξεν. IV. ἐσήμηνεν ἐν γέν. (παρβλ. عَمَزَ, وَمَزَ) καὶ ἰδ. ἔνευσε τῇ χειρί, ἔδειξεν, ἐδήλωσέ τι, (μ. إلى). 46, 2. ἑτέρῳ τινὶ πράγμ. (μ. بِ). 214, 13. الْمُشَارُ إِلَيْهِمَا ἀμφότεροι οἱ ἀνωτέρω εἰρημένοι. 222, 15. συμβουλὴν ἔδωκέ τινι εἴτε συνεβούλευσέ τινι, μ. على πρ. καὶ أَنْ. 123, 3. VIII. ἐνεργ. اِسْتِشَارٌ 206, 4. ἐξήνεγκεν ἐκ τῆς κυψέλης καὶ συνέλεξε τὸ μέλι. X. συνεβουλεύσατό τινι ὑπέρ τινος πράγμ., ᾔτησέ τινα συμβουλήν, μ. αἰτ. πρ. 127, 2. καὶ في πράγμ. 137, 7. — شِوَارٌ πλ. شُوُرٌ, شُورٌ οἰκιακὰ ἔπιπλα ἢ σκεύη. 157, 1. — إِشَارَةٌ πλ. ἀκέρ. ἔνδειξις, ὑπόμνησις, ὑπαινιγμός. 229, 18. — مَشُورَةٌ βουλή, συμβουλή. 206, 2. —

شـــاد

ما فيو شي ما فيش ἀντὶ οὐδέν, οὐδόλως, οὐδαμῶς. — أَيْش أَيْش εἴτε ἀντὶ أَيّ شَيْء τί; — موش ما هُوَ شَيْء ἀντὶ οὐδέν, οὐδόλως. — ايش حالك أَيّ شي ἀντὶ حالك πῶς (τί) πράττεις; (πῶς εἶσαι 'ς τὴν ὑγείαν σου;) — بلاش ἀνὰ بلا شي ἄνευ, χωρίς. — قدّاش ἀντὶ قدر شي πόσον; πόσου;

شَابَ ι. ἐμίγη, συνεκεράσθη· ἐντεῦθεν ἰδ. ἤρξατο πολιοῦσθαι, ἐπολιώθη, λευκόθριξ ἐγένετο (ἡ κεφαλή). Μετ. 206, 3. — شَيْب πολιότης, λευκότης (τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς). — أَشْيَب θηλ. شَيْبَاء πλ. شِيب 207, 3. πολιὰν ἔχων τὴν κεφαλήν, πολιόθριξ, γέρων.

شَيَّاح πᾶσαν σπουδὴν καὶ προθυμίαν ποιούμενος περὶ τὴν ἐκτέλεστιν πράγματός τινος, ὑπερφυῶς προσκείμενος τῇ ἐκτελέσει αὐτοῦ. 208, 4 κτθν.

شَيْخ πλ. شُيُوخ, مَشْيَخَة, مَشَايِخ, γέρων, γηραλέος, πολυετής· τίτλος τιμητικός: κύριος, διδάσκαλος, καθηγητής. شَيْخ الإِسْلَام 115, 3. 116, 13. 117, 16. «διδάσκαλος τοῦ Ἰσλαμισμοῦ», τὸ ὕψιστον ἀξίωμα τῶν διδασκάλων τῆς θρησκείας (Σὴχ-οὐλ-ἰσλάμ).

شَادَ ι. ἐνεργ. شِيد ἐστολίβασεν· ἐντεῦθεν, ἀσβέστῳ καὶ πηλῷ ἐπεκάλυψεν, ἀνεκονίασεν, πάλιν ἢ ἐκ νέου ἔχρισεν, ἢ ἐτιτάνωσεν (τοῖ-

شـوى

μός τινος, βασκαίνῳ ὀφθαλμῷ ὑπέβλεψέ τινα, μ. αἰτ. πρ. II. δύσμορφον ἐποίησεν, ἢ ἔπλασέ τινα (ὁ Θεός). 207, 2. — شَاهٌ πρόβατον.

شَوَى ι. ἐνεργ. شَيّ ἴσασεν, ἰδ. τοὺς λίθους ἑστίας, ὅπως ὀπτήσῃ τι· ὤπτησε κρέας. IV. ἔδωκε κρέας, ὅπως ὀπτηθῇ, παρεσκεύασε τὸ κρέας ὀπτόν· μεταφ. 179, 6.

شَاء ἀντὶ شَيْء (ἀόρ. شِئْتُ, ἐνεστ. يَشَاء) ἐρρύη· ὅθεν, αὐτόματος, αὐτοκέλευστος, ἑκὼν ἐποίησέ τι· ἠθέλησεν, μ. αἰτ. πράγμ. εἴτε أَنْ ἐπομ. ῥήμ. Εὐχρηστότατα παρὰ τοῖς Ἀραψὶν εἰσιν αἱ τυπικαὶ φράσεις: إِنْ شَاء اللهُ ἐν Θεὸς θέλῃ, ἢ Θεοῦ θέλοντος. 124, 9. (ὅταν ἀναλαμβάνωσεν, ὑπόσχωνται, ἢ διανοῶνται πρᾶξαί τι ὑπὲρ ἑαυτῶν ἢ ἄλλων)· καὶ مَا شَاءَ اللهُ (Τρδ. μάσαλλαχ) πόσον ὁ Θεὸς ἠνόησεν αὐτῷ! ἐπιφώνησις θαυμαστικὴ σημαίνουσα: πόσον μέγας, θαυμαστὸς ἢ ὡραῖός ἐστιν! 40, 11. πρβλ. 210, 5. 219, 3. — شَيْء πλ. أَشْيَاء πρᾶγμα, τί. (Περὶ τῆς αἰτιατ. شَيْء 113, 14. ἀντὶ τῆς εὐχρηστοτέρας شَيْئًا ὅρ. Γραμμ. §. 8. Ἐπισημ.) لَا شَيْء οὐδέν, οὐδέν ἐστιν! 51, 6. — عن لا شي εἰς μάτην, τηναλλως· εἰς ἢ παρ' οὐδενί, ἐν οὐδενὶ (λόγῳ), (διὰ τίποτε). Ἡ λέξις شي, προστιθεμένη ὑπὸ τὸν συντετμημένον τύπον ش εἰς τὸ τέλος ὀνομάτων, ἀντωνυμιῶν καὶ προθέσεων, ἀπαντᾷ εἰς πλείστας ὅσας συνηθεστάτας φράσεις τῆς καθομιλουμένης διαλέκτου· π. χ.:

شَاطَ

χαν). II. εἰς ὕψος μέγα ἀνήγειρεν, ὕψωσε (τὴν οἰκοδομήν). 206, 1. IV. ἐνεργ. إِشَادَةٌ 206, 1. ἀνύψωσε (τὸ οἰκοδόμημα)· γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ ἀπήγγειλεν, μεγαλοφώνως ἐκήρυξέ τι, μ. αἰτ. εἴτε ب πράγμ. Μετ. παθ. مُشَيَّدٌ οἰκοδόμημα εἰς ὕψος ἐξηρμένον, ὑψηλόν. 145, 7.

شَاطَ ι. ἐνεργ. شِيطَةٌ πυρὸς ἔργον ἐγένετο, κατηναλώθη ὑπὸ τοῦ πυρός, ἐκάη· IV. ἔκαυσεν, κατέκαυσεν· ἀπώλεσεν, ἐξηφάνισεν. 206, 6. — شِيطَةٌ πόλις τῆς Ἰνδίας. 70, ἔσχ.

شَاعَ ι. ἐνεργ. شَيْعٌ χαλαρὸς καὶ ῥευστὸς ὑπῆρξεν· ἐντεῦθεν, διεχύθη, διεσκεδάσθη· καὶ ἰδ. ἐδημοσιεύθη, γνωστὸν καὶ φανερὸν ἐγένετο (τὸ μυστικόν, τὸ καινόν) (συνών. فَشَا). 224, 5. II. ἐνεργ. تَشْيِيعٌ 208, 3. προσαγορεύων τινὰ ἀπιόντα, εἶπεν شاعكم السلام εἴθε ἡ εἰρήνη (ἡ ἀσφάλεια) εἴη μετὰ σοῦ! IV. إِشَاعَةٌ 206, 1. φανερὸν ἐποίησεν, ἐδη-

صِيحٌ

μοσίευσεν. — شِيعَةٌ πλ. أَشْيَاعٌ ὄχλος πολὺς πορευόμενος, σύναξις, ἰδ. σύλλογος ἢ συναθροισμὸς ἀνθρώπων, τῷ αὐτῷ ἀρχηγῷ ἢ τῇ αὐτῇ διδασκαλίᾳ ἀφωσιωμένων· αἵρεσις· ὀπαδοί, θιασῶται. 160, 1. 194, 6. 207, 2. الشِّيعَةُ Συῖται, αἵρεσις τῶν τὰ τοῦ Ἀλῆ, γαμβροῦ τοῦ Μωάμεθ, φρονούντων, (συνών. العدلية, ἀντίθ. السُّنِّية). — شِيعِيَّةٌ ὁ εἰς ταύτην ἀνήκων τὴν αἵρεσιν. — الشِّيعِيَّةُ Συῖται. 216, 12. 218, 5.

شَامَةٌ πλ. شَامٌ μέλαινα κηλίς, φακὸς ἐν τῷ σώματι. 88, σημ. *). — أَشْيَمُ θηλ. الشَّيْمَاءُ شَيْمَاءُ μέλαιναν κηλῖδα ἔχων. — الشَّيْمَاءُ 174, 17. ἐπώνυμον τῆς Χαυδάμης, θυγατρὸς τοῦ Ἀρέθου.

شِينٌ τὸ γράμμα Σίν. شِينِيٌّ θηλ. ī, σινικός, ἀνήκων εἰς, ἢ περιέχων τοῦτο τὸ γράμμα. 204, 11. — مَشَانِنُ πλ. αἴσχρόν, ἄτιμον, βδελυρόν. 206, 5.

ص

صَبَّ ου. ἐνεργ. صَبٌّ ἔχεεν, ἐξέχεεν (ὕδωρ). 110, 7. ἐξεχύθη. 54, 11. 73, ἔσχ. 115, 13. VII. ἐχύθη, ἐξεχύθη, ἐξέβαλε τὰ ὕδατα (ὁ ποταμός). — مَصَبٌّ στόμιον, ἐκβολαὶ ποταμοῦ. 76, 11.

الصَّابِئَةُ 60, 14. 61, 1. καὶ الصَّابِئُونَ 96, 14. Σαβαῖοι, εἰδωλολάτραι, λατρεύοντες τοὺς ἀστέρας.

صَبَحَ α. ἐνεργ. صَبْحٌ ἐλευκάνθη· ὅθεν, ἤρξατο διαφαίνειν τὸ λευκανθίζον φῶς, διέφαυσεν ἡ ἡμέρα· ἕωθεν ἢ τὴν πρωΐαν προέπιέ τινι, II. πρωῒ ἦλθεν, ἢ παρεγένετο πρός τινα, μ. αἰτ. 126, 7. ἠσπάσατό τινα

τὴν πρωΐαν, εἰπὼν عِرْ صَبَاحًا καλῶς πράττοις τὴν πρωΐαν, τ. ἔ. καλὴν ἡμέραν (εὔχομαί σοι). IV. πρωΐα ἐγένετο, ἢ ὑπῆρξεν· πρωΐ ἐποίησέ τι, εἰς τὴν ἑωθινὴν ὥραν ἢ εἰς τὴν πρωΐαν ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἡμέρας εἰσῆλθεν, τ. ἔ. ἐπῆλθεν ἡ πρωΐα τῆς δεῖνος ἡμέρας. VIII. ἐνεργ. اِصْطَبَاحٌ ἀνῆψε λύχνον. 199, 4. — صُبْحٌ ἀρχὴ τῆς ἡμέρας, ἠώς, αὐγή. — صَبَاحٌ ἑωθινὴ ὥρα, πρωΐα. — مِصْبَاحٌ λύχνος, λαμπάς.

صَبَرَ ι. συνέπηξεν, συνεστοίβασεν· ἐντεῦθεν, συμπαγής, σκληρὸς ὑπῆρξεν, ἐσκληρύνθη· ὑπομονητικὸς ὑπῆρξεν (ἐν ταῖς δυστυχίαις), καρτερικῶς ὑπέμεινεν, μ. على εἴτε من. 33, 12. صَبَرَ عَنْهُ ὑπομονητικῶς ἤνεγκε τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ. 45, 15. πρβλ. 25, 6. ἀπολ. περιέμεινεν, ἀνέμεινεν. 44, 14. II. ὑπομονητικὸν κατέστησεν. — صَبْرٌ (ἐνεργ.) ὑπομονή, καρτερία (Τρβ. σαμπίρι). — صَابِرٌ (μετ.) ὑπομένων, καρτερικός, πλ. ἀκέρ. 17, 9. 133, 14. Συγκρ. أَصْبَرُ 20, 5.

أُصْبُعٌ, إِصْبَعٌ κοιν. γέν., πλ. أَصَابِعُ δάκτυλος.

صَبَغَ α. ι. ου. ἔβαψεν (ὕφασμα). VIII. ἐνεργ. اِصْطِبَاغٌ ὀψώνιον, ἄρτυμα παρεσκεύασεν. 199, 4. — صِبْغٌ βάμμα, χρῶμα· βάπτισμα τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες χρῶνται μᾶλλον τῇ λέξει نعمید. — صِبَاغَةٌ ἡ βαφικὴ τέχνη. 229, 9.

صَبَا ου. ἐνεργ. صَبَّى 225, 13. ἐπῆλεν, ἐσείσθη· ἐντεῦθεν, ταχύς, εὐκίνητος ὑπῆρξεν· καὶ ἐπομ. παιδίον, νήπιος, ἀνόητος ὑπῆρξεν, εἰς παιδαριώδη πράγματα καὶ παίγνια ἔκδοτος ὑπῆρξεν· νέος ὑπῆρξεν. — صَبِيٌّ πλ. صِبْيَانٌ παῖς, νέος. — صَبِيَّةٌ πλ. صَبَايَا κόρη, νεᾶνις.

صَحَّ ι. ἔλαμψεν, ἔστιλψεν· καὶ ἰδ. ὑγιής, ἀκέραιος, ἄμοιρος ἐλαττώματος ὑπῆρξεν. — صِحَّةٌ (ἐνεργ.) ὑγιεία, εὐεξία· ἀκεραιότης, ὀρθότης. — صَحِيحٌ θηλ. ة, πλ. صِحَاحٌ ὑγιής, σῶος, ἀκέραιος, ἐλαττωμάτων ἀμέτοχος. Συγκρ. أَصَحُّ 97, 12.

صَحِبَ α. ἐνεργ. صُحْبَةٌ διεφλέγη ἰδ. ἔρωτι· σύντροφος ὑπῆρξέ τινος (συνών. رافق), συνώδευσέ τινα που (συνών. عَاشَرَ), μ. αἰτ. VIII. σύντροφος, ἑταῖρος ἐγένετο, συνέζησεν. 24, 11 κτθν. X. εἰς συντροφίαν ἐκάλεσέ τινα, σύντροφον προσ(παρ)έλαβέ τινα ἑαυτῷ· μ. αἰτ. 222, 8. — صَاحِبٌ πλ. أَصْحَابٌ, صَحَابَةٌ σύντροφος, κοινωνός, ἑταῖρος. الصَّحَابَةُ οἱ σύντροφοι, ἢ ἑταῖροι τοῦ Προφήτου· κύριος, δεσπότης· κατέχων, ἢ κεκτημένος τι. أَصْحَابُ الأَمْوَالِ οἱ πλούσιοι. 9, 3. πρβλ. 11, 13. صَاحِبُ الكِتَابِ συγγραφεὺς βιβλίου. 75, 2. ἔπαρχος. صَاحِبُ الدِّيوَانِ αὐλάρχης, ὑπέρτατος τοῦ βασιλέως σύμβουλος. 115, 7.

صحار

صُحَارُ (οὐχὶ صُحَارٌ) πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Ὀμάν. — صَحْرَاءُ πλ. صَحَارَى πεδιὰς ἀχανὴς καὶ ἐστερημένη φυτείας, ἔρημος. 40, 5. 89, 14. ὅθεν κατ' ἐξοχήν, ἡ Σαχάρα.

صَحْفَةٌ πλ. صِحَافٌ λοπάς, παροψὶς μείζων (πινάκιον). — صُحُفٌ πλ. صَحِيفَةٌ, صَحَائِفُ σελίς, φύλλον βιβλίου· βιβλίαν. — مَصْحَفٌ καὶ مُصْحَفٌ βιβλίον, κώδηξ· τὸ Κοράνιον. 20, 1. 97, 16. 200, 12.

صَحَا ου. ἐνεργ. صَحْوٌ ἔστιλψεν· ἐντεῦθεν, ἀνέρρωσεν, καὶ ἰδ. ἀνέλαβεν ἑαυτὸν (ἐκ κραιπάλης), ἀπεμέθυσεν, ἀνένηψεν. 19, παρατελ.

صَخْرَةٌ περιλ. ἐν. ὃ, βράχος μέγας, σκληρός. الصَّخْرَةُ τὸ μέγα ἐν Ἱεροσολύμοις τέμενος, (τὸ Χαρὲμ Σερίφ, ἤτοι ὁ ναὸς τοῦ Ὀμάρ). 64, 17. 93, 3. Ῥοβινσ. Παλ. II. σελ. 82 κ. ἑ. Ἀρνόλ. Παλ. σ. 91. — صَخْرَةُ مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ (πέτρα Μωσέως) παρὰ τῇ Ἀντιοχείᾳ. 98, 14.

صَدَّ α. ἐνεργ. صُدُودٌ ἔκαμψεν, ἀπέκλινεν· ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον ἢ τὴν κεφαλήν· ἀπέστρεψεν, ἀπέτρεψεν, ἐκώλυσέ τινα τοῦ προσεγγίσαι που, μ. αἰτ. πρ. καὶ عن πράγμ. 82, 8.

صَدَرَ ι. ου. ἐξ(άν, προ)έσχεν, ἀπὸ ταπεινοτέρου τόπου ἀνέβη (κλιτὺν ὄρους), καὶ ἰδ. ἐπανῆλθεν ἀπὸ τοῦ ποτιστηρίου ἢ ὑδρείου (ἀντίθ. وَرَدَ). 6, 7. καὶ ἐν γένει, ἐπέστρεψεν, ἐπανέκαμψεν. 81, 1. προέβη, προύχώρησεν, προῆλθεν, μ. عن. 8, 3. 214, 3. — صَدْرٌ πλ. صُدُورٌ τὸ ἔμπροσθεν μέρος πράγματος οἱουδήποτε (ἀντίθ. عَجُزٌ)· στῆθος, στέρνον, καὶ κατ' ἔκτασιν, καρδία. فِي صَدْرِهَا ἐν τῷ ἐμπροσθίῳ αὐτοῦ (τοῦ χώρου) μέρει. 164, 16. فِي صُدُورِ النَّاسِ ἐν τῇ ἰσχάτῃ πρὸς τὰ ἐμπρὸς τάξει τῶν ἀνθρώπων. 143, 9. — مَصْدَرٌ Γραμμ. ἡ Ἀπαρέμφατος, εἴτε τὸ ὄνομα τῆς ἐνεργείας. Γραμμ. §. 217. Ἐπισημ. — صَدْرُ الدِّينِ بْنُ تَرْبَاسَ Καδής, τ. ἑ. κριτής τις. 167, 11

صَدَعَ α. ἐνεργ. صَدْعٌ (ὄν. σημ. τὸ ἄπαξ γιγνόμενον صَدْعَةٌ 193, 17.) ἔσχισεν, διέσχισεν. V. ἐσχίσθη.

صَدَفَ ι. ἐνεργ. صَدْفٌ ἔκλινεν, ἀπέκλινεν· ἐντεῦθεν, ἀμετ. ἐξέκλινεν, ἀπέφυγέ τι, ἀπέστρεψεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπό τινος, ἢ ἔστρεψε τὰ νῶτα πρός τι. (συνών. أَعْرَضَ), μ. عن πράγμ. συνέτυχεν, ἐνέτυχέ τινι, εὗρέ τινα (κατὰ τύχην), μ. αἰτ. 42, 2. — صَدَفٌ περιλ. ἐν. ὃ, κόχλος μαργαριτοφόρος, (ἐντεῦθεν, Τρ. σεδέφι). 72, 17.

صَدَقَ ου. ἐνεργ. صَدْقٌ σκληρόν, ἄκαμπτον ὑπῆρξε (τὸ δόρυ)· καὶ μεταφ. ἀληθινός, ἀψευδής, εἰλικρινὴς εἰς τοὺς λόγους ὑπῆρξεν· τἀληθὲς εἶπεν, (ἀντίθ. كَذَبَ) 178, 16. II. ὑπέλαβεν, ἢ ἐνόμισέ τινα ἀψευδῆ, εἰλικρινῆ, φιλαλήθη, μ. αἰτ. 191, 11. ἀληθὲς ἡγήσατο, ἢ ἐνόμισέ τι, μ. ب 35, 9. 220, 8. φίλος ὑπῆρξεν, ἢ ἐγένετό τινι, ἐπεμελήσατο τῆς φιλίας τινός, μ. αἰτ., ἐμαρτύρησε

صدم

περὶ τῆς ἀληθείας τινὸς πράγμ., ἢ ἀληθὲς εἶναί τι, ἐπεκύρωσέ τι. 225, 5. ٧. ἐλεημοσύνην ἔδωκέ τινι, μ. ب πράγμ. καὶ على πρ. 16, 1. 2. 180, 12. 184, 14. — صِدْقٌ ἀλήθεια, εἰλικρίνεια. — صَادِقٌ (μετ.) ἀληθεύων, φιλαλήθης, ἀψευδής. Συγκρ. 30, 10. — صَدَقَةٌ ὅ,τι δήποτε δίδοται ὡς ἀφιέρωμα τῷ Θεῷ· τὰ δέκατα· ἐλεημοσύνη νόμιμος (Τρδ. σαδακᾶς). — صَدِيقٌ πλ. أَصْدِقَاءُ φίλος καὶ ἰδ. ἀληθὴς καὶ εἰλικρινὴς καὶ ἐν ταῖς περὶ τὸν βίον ἀτυχίαις δεδοκιμασμένος καὶ διαγνωσμένος. — صَدِيقٌ λίαν φιλαλήθης καὶ ἀψευδής, ἀείποτε τὰ ἀληθῆ λέγων. 40, 1. — مِصْدَاقٌ τὸ δι' οὗ ἐξετάζεται καὶ ἐξακριβοῦταί τι, (ἂν ὑπάρχῃ ἀληθὲς ἢ γνήσιον, ἢ τοιοῦτον, οἷον ἔδει, ἢ ἐλέχθη), δοκίμιον, λυδία λίθος, κριτήριον· τεκμήριον, ἀπόδειξις. 75, 8.

صَدَمَ ι. ἐνεργ. صَدْمٌ συνέκρουσε σκληρὰ πράγματα πρὸς ἄλληλα, προσήραξεν· ἀπέωσεν, ἀπεδίωξεν, ἀπεμάκρυνέ τινα, μ. αἰτ. III. συνεκρούσθη, συνεπλάκη τινί, μ. αἰτ. πρ. 48, 4. — صَدْمَةٌ (ὄν. σημ. τὸ ἄπαξ γιγνόμενον) ἀπόκρουσις μία. 143, 10.

صَرَّ ου. ἐνεργ. صَرٌّ ἔσφιγξεν· συνέσφιγξε καὶ ἔδησε βαλάντιον ἢ δέμα (صُرَّةٌ). IV. ἐνεργ. أَصْرَارٌ 27, 3. ἐν(ἐπ')έμεινέ τινι πράγμ., διεκαρτέρησεν, ἢ διετέλεσε ποιῶν τι, μ. على 26, 11. 186, 2.

صَرِحَ α. ἐνεργ. صَرَحٌ ἀκήρατον, ἀμιγὲς ὑπῆρξε (τὸ ὑγρόν, τὸ νᾶμα)· ἐντεῦθεν, μτφ. καθαρόν, ἀμιγές, γνήσιον ὑπῆρξε (τὸ γένος, ἡ καταγωγή τινος. II. ἐνεργ. تَصْرِيحٌ διαυγές, καθαρὸν ἐποίησεν, ἐκαθάρισεν, (ἀντίθ. تَعْرِيضٌ)· φανερῶς ἐξέθηκεν, ἢ σαφῶς εἶπεν, ἡλίου φαεινότερον κατέστησέ τι· ἐδήλωσεν, ἐφανέρωσέ τι, μ. ب πράγμ. 229, 17. — صَرِيحٌ καθαρός, ἄκρατος, ἀκήρατος. صَرِيحًا εἰλικρινῶς, φανερῶς, (παστρικά, ὀρθὰ κοφτά). 214, 12.

صُرَاخٌ 33, ἰσχ. 51, 18. κραυγὴ σφοδρά. — صَرْخَةٌ πόλις τῆς Παλαιστίνης. 171, 2. Robins. Παλ. III. σ. 913, σημ. 6.

صَرَعَ α. ἐνεργ. صَرْعٌ ἐπάταξεν, κατέβαλεν, ἀνέτρεψεν, κατέςρωσέ τινα, μ. αἰτ. — مِصْرَاعٌ φύλλον θύρας, τὸ ἕτερον μέρος ἢ τὸ ἥμισυ διθύρου πύλης. 79, 15.

صَرَفَ ι. ἐνεργ. صَرْفٌ ἔστρεψέ τι (ἀπὸ τούτου τοῦ μέρους εἰς τὸ ἀντίθετον), συν(ἀντ', μετ', περι)έστρεψεν· ἀπέστρεψεν, ἀπέωσεν, ἀπεμάκρυνεν, μ. αἰτ. καὶ عن Παθ. 154, 12. διηύθυνεν, ἔπεμψέ τι πρός τινα, μ. δοτ. αἰτ. II. ἀνέστρεψεν· παρήλλαξεν· ἐντεῦθεν, νῦν μὲν οὕτως, νῦν δὲ πάλιν ἄλλως ἐξέθηκέ τι, καὶ ἰδ. Γραμμ. ἐποίησεν, ὅπως λέξις τις λάβῃ γραμματικὰς καταλήξεις, τ. ἐ. ἔκλινεν (ὄνομα, ἢ ῥῆμα)· ἤλλαξεν, ἢ ἠλλάξατο (εἶδος νομίσματος ἀντ' ἄλλου), ἐκερμάτισεν, ἐκολλύβισεν, μ. αἰτ. καὶ ب. 112, 4. ٧. ἐνεργ. تَصَرُّفٌ 213, 9. κατὰ θέλησιν ἢ κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν ἔπραξεν, ἀπόλυτον δύναμιν ἔσχεν, ἢ ἤσκησεν. 211, ἰσχ. Μετ. ἐνεργ. مُتَصَرِّفٌ ἔπαρχος, ἡγεμών (Τρδ.

صارم

Μουτασαρρίφης). VII. ἐστράφη, διηυθύνθη πρός τινα τόπον, μ. إلى τόπ. 32, 5. ἔστρεψε τὰ νῶτα καὶ ἀπῆλθεν, ἀνεχώρησεν· ἀπεμακρύνθη, ἀπεσύρθη, ἀπεχώρησεν, ἀπέσχεν ἑαυτὸν ἀπό τινος πράγμ. μ. من εἴτε عن πράγμ. — صَرْفٌ πλ. صُرُوفٌ ἀλλαγή, μεταβολή· ἡ Γραμματική. — صَرَّافٌ, κολλυβιστής, κερματιστής, ἀργυραμοιβός (Τρθ. σαρράφης).

صَارِمٌ πλ. صَوَارِمُ ὀξύ, τομὸν ξίφος.

صَعُبَ ου. ἐνεργ. صُعُوبَةٌ σκληρὸν ὑπῆρξεν, ἀπεσκληρύνθη (τὸ ξύλον) (ἀντίθ. لان). ἐντεῦθεν, σκληρόν, χαλεπόν, δεινόν, δυσφόρητον ὑπῆρξέ τι (ἀντίθ. سهل). 107, 3. ἀπειθής, ἀνάγωγος ὑπῆρξεν (ἀντίθ. ذَلَّ). — صَعْبٌ πλ. صِعَابٌ δύσκολος, δύσβατος, ἄπορος (συνών. عَسِرٌ). — مَصْعَبُ بْنُ الزُّبَيْرِ 50, 6.

صَعِدَ α. ἐπιχειρείσθη, ἐπερειδόμενος εἴς τι ἔτεινέ που, ἔβη· ἐντεῦθεν, ἀνέβη κλίμακα, ἀνῆλθε διὰ τῶν βαθμίδων κλίμακος, μ. في (συνών. رقي)· ἀνέβη που, μ. على. 50, 1. 112, ἔσχ. Παθ. ἀπρόσ. 93, 1. 107, 4. Μετ. 55, 3. 107, 5. ἐνεργ. صُعُودٌ ἀνάβασις. 120, 6. (ἀντίθ. هُبُوطٌ)· ἀνάληψις. خَمِيسُ الصُّعُودِ Πέμπτη τῆς Ἀναλήψεως (ἑορτὴ παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς). — صَعْدَةُ πόλις τῆς Ἀραβίας. 88, 12 ὅρ. σημ. ***).

صفح

صَعِيدُ الصَّعِيدُ 136, 12. 148, 1. εἴτε مِصْرُ 169, 11. χώρα τῆς Αἰγύπτου, ἡ ἄνω Αἴγυπτος.

صَغُرَ ου. ἔξεσεν, ἀπέξεσεν· ἐντεῦθεν, ἀμεταβ. ἀπεξεσμένος, ὄθεν, μικρός (τὴν ἡλικίαν, τὴν ποσότητα) ὑπῆρξεν. صَغِيرٌ α. μικρός, εὐτελής (τὴν ποιότητα, τὴν τιμήν, τὴν ἀξίαν), εὐκαταφρόνητος ὑπῆρξεν (ἀντίθ. عَظُمَ). Μετ. 129, 13. 134, 12. IV. μικρόν, λεπτόν, βραχὺν κατέστησεν. مَا أَصْغَرَ قَامَتَكَ πόσον μικρόν ἐστι τὸ σὸν ἀνάστημα! 11, 10. Περὶ τῆς συντάξεως ὅρ. Δὲ Σασὺ Γραμμ. II. σ. 217, καὶ ἐ. §. 366. — صَغِيرٌ μικρότης, βραχύτης. — صَغِيرٌ μικρός. Συγκρ. أَصْغَرُ θηλ. صُغْرَى ἐλάσσων· νεώτερος (τὴν ἡλικίαν). 23, 6. καὶ μετὰ προσθήκης τοῦ سِنًّا 182, 6.

صَفَّ ου. ἐνεργ. صَفٌّ (ἐξ)ίσωσεν· ἐντεῦθεν, κατὰ τάξιν καὶ σειρὰν διέθηκέ τι, κατέταξεν, καὶ ἰδ. στρατιώτας· τὰς πτέρυγας ἐξέτεινε τὸ πτηνὸν ἐν τῇ πτήσει. Μετ. صَافٌّ πλ. صَوَافُّ ἐκτείνων, διατείνων, ἀναπεταννύων τὰς πτέρυγας. 23, 12. — صَفٌّ σειρά, εἱρμός, τάξις, στοῖχος. صَفًّا κατὰ τάξιν, στοιχηδόν, ἐν μιᾷ σειρᾷ. 94, 4.

صَفَخَ α. ἐνεργ. صَفْخٌ ὠμάλισεν· ἐντεῦθεν, μεταφ. (ἀπὸ τῆς ἀναπεπταμένης ὄψεως τοῦ συγγνωμονικοῦ καὶ χαρίζεσθαι ἑτοίμου), ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον ἀπό τινος καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐκεῖ, (ὅπου ἦν), μ. عن πρ., ὄθεν,

صفد

συνεχώρησέ τινι, συνέγνω τινὶ ἁμάρτημα (κυρ. ὑπολαβὼν αὐτὸ ὡς μὴ γενόμενον) (συνών. ليس συνεχώρησέ τινι ἁμάρτημα, ὡς γενόμενον καὶ ὁμολογηθὲν ὑπὸ τοῦ πταίσαντος)· μ. عن. II. ἐλάσμασιν ἢ πλαξὶν ἀργύρου, χαλκοῦ ἢ ἄλλου μετάλλου ἐπικαλύψέ τι. Μετ. παθ. 61, 7. 64, 17. VI. ἀμοιβαίως τὰς δεξιὰς πρὸς ἀλλήλους ἐξέτειναν, (ὡς πράττουσιν οἱ δεξιούμενοι ἀλλήλους κατὰ τὰς ἐντεύξεις). 183, 13. — صَفِيحَةٌ πλ. صَفَائِحُ ἐλάσματα, πλάκες.

صَفَدُ πόλις τῆς Παλαιστίνης. 169, 17. Ῥοδινσ. Παλ. III. σελ. 577, κ. ἑ.

صَفَرٌ ὁ δεύτερος μὴν τοῦ Ἀραβικοῦ ἔτους. 163, 10. 173, 1. — صُفْرٌ συριγμός, συρισμός. — أَصْفَرُ θηλ. صَفْرَاءُ πλ. صُفْرٌ κίτρινος. بَنُو الأَصْفَرِ οἱ Ἕλληνες, οἱ Εὐρωπαῖοι. — صَفُورِيَّةُ πόλις τῆς Παλαιστίνης. Ῥοδινσ. Παλ. III. σ. 440 κ. ἑ. ἑ.

صَفَحَ α. ἐνεργ. صَفْحٌ ὀνοματοπ. συρίττοντι ἢ σίζοντι ἤχῳ ἔπληξέ τινα· ὄθεν, ἐλαφρᾷ τῇ χειρὶ ἢ ἐλαφρῶς ἔπληξε τὸ ὀπισθόκρανον, ἢ τὸ ὄπισθεν μέρος τῆς κεφαλῆς τινος, μ. αἰτ. 47, 11.

صَفَقَ ι. ἐνεργ. صَفْقٌ σφοδρότερον ἐτίναξε (τὸ πτηνὸν τὰ πτερά), ἢ ἐπτερύξατό, ὥστε ἀκουσθῆναι ἦχον, ἢ κρότον, μ. ب τῶν πτερῶν· συνεκρότησε τὰς χεῖρας. 53, 14. (μ. ب. 52, 9. 67, 17.). — صَفِيقٌ πυκνὴν καὶ ἀδρὰν ἔχον τὴν ὑφὴν (ὕφασμα) (ἀντίθ.

صلح

رَقِيقٌ). قِرْطَاسٌ صَفِيقٌ χάρτης παχύτερος καὶ ἀδρότερος. 225, 16.

صِفِّينُ πόλις καὶ χώρα τῆς Μεσοποταμίας ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου. 88, 5.

صَفَا ου. ἐνεργ. صَفْوٌ ἐστιλβώθη, ἐλαμψεν· καὶ ἰδ. διαυγής, διυλισμένος, καθαρὸς ὑπῆρξεν (ὁ οἶνος) (ἀντίθ. كَدِرَ). II. ἐκαθάρισεν, διήθησεν, καθαρὸν ἐποίησέ τι. 13, 2. الصَّفَا ὄρος ἐγγὺς τῆς Μέκκας. 80, 6.

صَفَبَ ου. ἐνεργ. صَفْبٌ ἔψαυσεν, ἔτυψέ τινα τῇ παλάμῃ τῆς χειρός, μ. αἰτ. πρ. III. ἐνεργ. صِقَابٌ ἐγγὺς προσέχώρησεν, προσῆλθεν, προσήγγισεν, ἢ πλησίον ὑπῆρξεν. Μετ. 79, 9.

صَفْرٌ ἱεραξ.

صَقَلَ ου. ἐνεργ. صَقْلٌ ἐσμηξεν, λεῖον ἐποίησεν, ἐξῖλδωσεν, ἐλάμπρυνεν (συν. جَلَا) Μετ. παθ. 4, 4.

الصَّقَالِبَةُ ἔθνος Σκυθικόν, Σλάβοι. 73, 7.

صَلَبَ ι. ἐσταύρωσέ τινα. — صُلْبٌ θηλ. ة, σκληρός· πλ. أَصْلَابٌ ἄκανθα τῶν νώτων, (ραχοκόκαλον). 191, 3.

صَلَحَ α. καὶ صَلُحَ ου. ἐν καλῇ καταστάσει, καλῶς διατετηρημένον, ἄνευ ἐλαττώματος ὑπῆρξέ τι, καλῶς ἔσχε τι· ἀγαθός, χρηστός, ἀκεραίου χαρακτῆρος, εὐδόκιμος ὑπῆρξεν (ὁ ἀνήρ), (ἀντίθ. فَسَدَ)· ἤρμοσεν, καταλλήλον ὑπῆρξεν εἴς τινα ἢ τι, μ. ل. III. ἐνεργ. مُصَالَحَةٌ 140, 8. διαλλαγὰς εἴτε εἰ-

ρήνην ἐποιήσατο πρός τινα, μ. αἰτ. (συνών. وَافَقَ, ἀντίθ. خَاصَمَ). IV. ἐνεργ. إِصْلَاحٌ 11, 14. ἥρμοσεν, συνήρμοσεν, καλῶς συνέθηκεν, παρεσκεύασεν· καὶ ἰδ. γόνιμον κατέστησεν (ὁ Θεὸς τὴν γυναῖκα)· τέλειον ἢ ἀκέραιον κατέστησεν, ἐπηνώρθωσεν, διώρθωσεν· ἔπραξεν, ἢ προσηνέχθη ὡς ἐνάρετος. أَصْلَحَ بَيْنَهُمْ τὴν εἰρήνην αὐτοῖς ἀποκατέστησεν, ἢ ἐπανήγαγεν. 180, 13. 184, 15. أَصْلَحَكَ ٱللّٰهُ ὁ Θεὸς ἀγαθόν (δικαστήν) σε ἀναδείξειεν! 38, 10. 155, 14. 16. VIII. اِصْطَلَحَ εἰρήνην συνέθεντο, ἢ ἐποιήσαντο πρὸς ἀλλήλους· συνέθετο πρός τινα ἢ τινί τι, συνεφώνησε πρός τινα ὑπέρ τινος, μ. على. 137, 12. ἐνεργ. اِصْطِلَاحٌ χρῆσις, ἔθος, συνήθεια ἀνεγνωρισμένη καὶ παραδεδεγμένη. 223, 9. 224, 6. X. ἐνόμισεν, ὅτι τὸ πρᾶγμα ὑπῆρξε καλὸν καὶ ὀρθόν. 26, 8. — صُلْحٌ εἰρήνη. كَانَتْ مِصْرُ كُلُّهَا صُلْحًا ἡ Αἴγυπτος ἅπασα (παραδοθεῖσα καὶ συνθηκολογήσασα) εἰρήνευσεν. 146, 12. — صَالِحٌ θηλ. ة, δόκιμος, ἀγαθός, χρηστός, ὁ τὰ πρός τε τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον καθήκοντα ἐκπληρῶν. صَالِحَاتٌ τὰ καλὰ ἔργα, αἱ ἀγαθαὶ πράξεις. 200, 11. — صَلَاحٌ ἡ ἀκεραία καὶ ἀγαθὴ κατάστασις. — صَلِيحٌ πλ. صُلَحَاءُ ἀκέραιος, χρηστός, εὐσεβής. — اِصْطِلَاحَةٌ ὁ οἱῳδήποτε ἀνθρώπῳ κατάλληλος καὶ προσήκων τρόπος τοῦ πράττειν. اِصْطِلَاحَاتٌ خَاصَّةٌ τρόποι ἰδιαίτεροι, ἰδιοτροπίαι. 223, 9. — مَصْلَحَةٌ πλ. مَصَالِحُ τὸ ἀγαθοῦ καὶ βελτιώσεως πρόξενον, τὸ λυσιτελοῦν καὶ συντεῖνον εἰς τὴν ἐπαναγωγὴν ἀγαθῆς τάξεως. 10, 18. 165, 6. ἔργον, πρᾶξις ἐνεργουμένη ἢ ἐνεργητέα (Τρβ. μασλαάτι). — صَلَاحُ الدِّينِ يُوسُفُ بْنُ أَيُّوبَ ὁ Σαλαχ-εδ-δίν. 63, 3. 66, 1. 2. 153, 4. 166 κ. ἑ. ἑ. — الصَّالِحِيَّةُ πόλις τῆς Αἰγύπτου. 63, 9. — أَبُو صَالِحٍ الغِفَارِيُّ 150, 13. — أَبُو صَالِحٍ الحَرَّانِيُّ 156, 14.

صلعم κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τῆς τυπικῆς φράσεως صَلَّى ٱللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (Ἵλεως εἴη αὐτῷ ὁ Θεὸς καὶ εὔνους. Προστίθεται δ' ὁ σύντομος οὗτος τύπος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῷ ὀνόματι τοῦ Μωάμεθ καὶ σημαίνει κατὰ λέξιν: ὁ Θεὸς εὐλογοίη καὶ σώζοι αὐτόν.

صَلَا ου. ὤπτησεν, ἔφρυξε (κρέας), (συνών. شوى) μ. αἰτ. II. صَلَّى (κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῆς θερμότητος τοῦ πυρὸς εἰς τὴν ζέσιν τῆς ἀφωσιωμένης τῷ Θεῷ ψυχῆς), εὐχάς, δεήσεις ἐποιήσατο, προσηύξατο τῷ Θεῷ, μ. الى. Ἵλεως ὑπῆρξέ τινι ὁ Θεός, ηὐλόγησεν αὐτόν, μ. على. (ὅρ. τὸ ἀμέσως προηγούμενον ἄρθρον). — صَلٰوةٌ καὶ صَلَاةٌ πλ. صَلَوَاتٌ ἡ τοῦ Θεοῦ ἐπίκλησις, (προσ) εὐχαί, δεήσεις ποιούμεναι τῷ Θεῷ, (συνών. دُعَاءٌ). الصَّلَوَاتُ الخَمْسُ αἱ πέντε ἡμερήσιαι προσευχαί. 15, 5. πρβλ. 75, 4. صَلٰوةُ الخَوْفِ 141, 9. κ. ἑ. صَلٰوةُ العِيدَيْنِ εὐχαὶ ἀπαγγελλόμεναι κατ' ἀμφοτέρας τὰς

صاب

εἰργάσατό τινα, μ. عِنْدَ 26, 2. — صَانِعٌ (μετ.) τεχνίτης, χειροτέχνης, δημιουργός. الصَّانِعُ ὁ (κατ' ἐξοχήν) δημιουργός, τ. ἔ. ὁ Θεός. 8, 18. — صَنَائِعُ πλ. 120, 8. 229, 9. ἀκέρ. 112, 11. τέχνη, ἐπάγγελμα (Τρβ. ζεναάτι)· τὸ ἐργόχειρον τοῦ χειρώνακτος. — صَنْعَاءُ πόλις τῆς Ἰαμάνης. 78, 12. 88, 13. 89, 4.

صَنَفَ ἀκυλίνδησεν, ἐκύλισεν, ἐτροχάλισεν, κατεσκεύασέ τι, ἢ ἐποίησεν αὐτὸ στρογγύλον· ὅθεν II. εἰς διαφόρους κατηγορίας, κεφάλαια, εἶδη κτλ., διεῖλεν, διέκρινε καὶ κατέταξέ τι· συνέθηκέ τι, οἱονεὶ συλλογὴν ποιησάμενος· ἰδ. (συνέγραψε βίβλον). Μετ. ἐνεργ. συγγραφεὺς βιβλίου· παθ. σύγγραμμα· βιβλίον. — صِنْفٌ πλ. أَصْنَافٌ εἶδος, γένος. (Ἐντεῦθεν Τρβ. ἐσνάφι = συντεχνία).

صَنَمٌ πλ. أَصْنَامٌ εἴδωλον, καὶ μάλιστα πεποιημένον ἐκ μετάλλου (συνών. وَثَنٌ).

صَهْيُونُ (τὸ ὄρος) Σιών. 65, 4. — الصَّهْيُونُ πόλις τῆς Συρίας. 171, 14.

صَابَ ου. ἐνεργ. صَوْبٌ ἐπιτηδείως καὶ εὐστόχως διευθυνθὲν ἔβαλε (τὸν σκοπὸν τὸ βέλος)· (καὶ τροπ. ἐπέτυχέ τις τοῦ σκοποῦ)· ἐντεῦθεν, οὐρανόθεν κατῆλθε (βαγδαία, σφοδρὰ καὶ οἱονεὶ ἐξακοντιζομένη βροχή)· IV· εὗρέ τινά που, συνήντησεν, ἀπήντησεν, μ. αἰτ., ἐπέτυχεν, κατώρθωσεν, διεπράξατό τι μ. αἰτ., (ἀντίθ. أَخْطَأَ)· συνέλαβεν ἐξ αὐτῆς, (τῆς βασιλίσσης τῶν μελισσῶν).

صمر

ἑορτὰς τοῦ Βαϊραμίου. 165, 17. κ. ἀ. — مُصَلًّى τόπος, ἔνθα προσεύχονται δημοσίως, εὐκτήριον. 82, 6. 165, 17.

صَرَّ α. ἐνεργ. صَرٌّ ἔπλεξεν· ἐντεῦθεν, σερρότερον συνέσφιγξεν, καὶ ἰδ. ἐπίφραξεν, ἐπεπωμάτισε (λήκυθον, λάγηνον)· (συνών. سَدَّ) καὶ ἀμετ. κωφὸς ὑπῆρξεν, ἀπ(ἐξ)εκωφώθη. 18, 16. IV. κωφὸν κατέστησεν, ἐξεκώφωσεν.

صَمَتَ ου. ἐνεργ. صَمْتٌ ἐστοίβασεν, ἐπεσώρευσεν, ἀπέφραξεν· ἐντεῦθεν, ἀμετ. καὶ ἰδ. ἐσίγησεν, ἐσιώπησεν (συνών. سَكَتَ). Μετ. صَامِتٌ ὁ σιωπῶν, ἄφωνος, ἄλογος. 1, 5. καὶ ἰδ. (ἐπὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου) ὁ οὐδένα ἦχον παράγων, (ἀντίθ. ناطق).

صَوْمَعَةٌ πλ. صَوَامِعُ 226, 13. αἱ κορυφαὶ τῶν ὀρέων. — الأَصْمَعِيُّ ἑλ-'Ασμαΐ. 40, 4. 47, 7. ἀποθ. 216 Ἑγ. (831 Χρ.).

صَمْغٌ τὸ κόμμι, ἡ κόμμις.

صَنَوْبَرٌ ἡ πίτυς (δένδρον). 74, ἴσχ. 99, 15.

صَنَعَ α. ἐνεργ. صَنْعٌ, صَنْعَةٌ 179, ἴσχ. ἐκονίασε (τοῖχον), κονιῶν παρεσκεύασεν· ἐποίησεν, κατεσκεύασεν, κατειργάσατό (τι ταῖς χερσίν, ἀπαιτοῦν γνώσεις ἐπιστημονικὰς ἢ τεχνικάς) (πρβλ. فعل καὶ عمل), μ. αἰτ., ἐδημιούργησεν, ἐποίησεν (ὁ Θεὸς) (πρβλ. برأ, πρβλ. خلق). VIII. ἀγαθόν τι ἐποίησεν, ἢ

صـــان

σοφὸς καὶ θρησκευτικός, Μυστικός, τ. ἔ. ἄνθρωπος τῷ θεωρητικῷ βίῳ προσανακείμενος, ἀδιάφορος πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν λατρείαν καὶ ἀξιῶν, ὅτι ἡ τελειότης συνίσταται εἰς τὸν πρὸς τὴν θείαν οὐσίαν ἔρωτα καὶ τὴν ἐν τῷ Θεῷ ἐκμηδένισιν τοῦ ἀνθρώπου.

صَالَ ου. (α.) ἐνεργ. صَالٌ ἐκύμανεν, ἐφλέγμηνεν, ἀνέβρασε (ἰδ. τὸ ὕδωρ)· καὶ μεταφ. θρασύς· ἰσχυρογνώμων καὶ ἀνεπιεικὴς ὑπῆρξεν. καὶ μεταβ. ἐφώρμησε μανιώδης, ἐξεμάνη κατά τινος, ἀγρίως, ὠμῶς, ἀπηνῶς ἐχρήσατο, ἢ προσηνέχθη τινί, μ. على πρ. Μετ. 33, 1. — صَوْلَةٌ βία, ὁρμή· μανιώδης καὶ αἰφνιδία ἐπίθεσις· ἀπήνεια· ἰσχύς. — ذُو صَوْلَةٍ οἱ ἰσχυροί. 216, 7.

صَامَ ου. ἐνεργ. صَوْمٌ, صِيَامٌ συνέσφιγξεν, κατέσχεν, ἐκράτησεν (ἰδ. ἑαυτοῦ), τ. ἔ. ἐνεκρατεύσατο, ἐνήστευσεν, ὅπως οἱ Μωαμεθανοί, δηλονότι, ἀπέσχετο βρώσεως, πόσεως, ὀφρόνσεως εὐωδιῶν καὶ σαρκικῆς ἐπιθυμίας ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. صَوْمٌ ἀποχή, ἐγκράτεια, νηστεία.

شهر الصيام μὴν τῆς νηστείας, τ. ἔ. ὁ Ῥαμαδάν.

صَانَ ου. συνέσφιγξεν, συνέστειλεν εἰς τόπον μικρόν· ἐφύλαξεν, ἐπετήρησεν, διεφύλαξεν. 94, 1. Μετ. παθ. مَصُونٌ πεφυλαγμένος, ἀποκεκρυμμένος, διατετηρημένος. 226, 18. — صِيَانَةٌ φύλαξις, ἐπιτήρησις· αἰδώς, ἁγνεία, ἀρετή, ἰδ. γυναικός. 3, 17. — صَوَّانٌ εἶδος σκληροῦ λίθου, ὁ πυρίτης. 60, 13.

صـــوت

91, 9. — صَوَابٌ ὀρθόν, ἀληθές. — أَصْوَبُ Συγκρ. ὀρθότερος, ἀμείνων. 28, 4. — مُصِيبَةٌ πλ. مَصَائِبُ συμβάν, συμβεβηκός· τύχης περιπέτεια, ἰδ. ἐναντία, δυσχία, συμφορά· (ἐντεῦθεν Τρβ. μουσουμπέτης).

صَوْتٌ πλ. أَصْوَاتٌ ἦχος, φωνή, κραυγή.

صَارَ ου. ἐνεργ. صَوْرٌ ἔσφιγξεν, συνέσφιγξεν, ἰδ. κάμπτων καὶ λυγίζων τι· καὶ ἐντεῦθεν, ἔκλινεν, ῥέψαι, ἢ κλῖναί τι ἐποίησεν. ΙΙ. ἐνεργ. تَصْوِيرٌ μετων. ἐμόρφωσεν, ἐσχημάτισεν· διέπλασεν, (ἰδ. ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον)· ἐζωγράφησεν. Μετ. 20, 19. — صُورَةٌ πλ. صُوَرٌ, صُوْرٌ μορφή, εἶδος (συνών. شكل), σχῆμα, εἰκών (Τρβ. σουράτι). عَلَى (فِي) صُورَتِهِ κατὰ τὸ σχῆμα ἢ κατ' εἰκόνα αὐτοῦ, 197, 5. 7. صُورَةً κατ' ἐπιφάνειαν, κατὰ τύπον, ἐξωτερικῶς (ἀντίθ. معنًى). — صُورُ (οὐχὶ صُوْرٌ) Τύρος (πόλις). 95, 10. 171, 10. 172, 17. Ῥοδιωσ. Παλ. ΙΙΙ. σ. 671 κ. ἑ. ἑ.

صَافَ ου, ἐνεργ. صَوْفٌ ἔκαμψεν, κατέκαμψεν, κεκαμμένη χειρὶ ἐδρέψατο ἔριον· ἔβαν ἀμετ. ἐριοφόρος ἢ ἐριώδης ὑπῆρξεν. V. ἐγένετο Σουφὶ τ. ἑ. μυστικός· ἐζήλωσε καὶ ἐμιμήσατο τὰ ἤθη, τοὺς τρόπους, καὶ ἐν γένει τὸν βίον τῶν Σουφί, Μετ. 17, 9. — صُوفٌ ἔριον, μᾶλλον (Τρβ. πόφι). — صُوفِيٌّ πλ. صُوفِيَّةٌ 118, ἔσχ. Σουφί,

صاح

صَاحَ ι. ἐνεργ. صَيْحَةٌ, صِيَاحٌ ἔσχισεν, σχίζων διέρρηξέ τι καὶ μάλιστα μετὰ πατάγου καὶ κρότου, (οἷος ὁ τῆς βροντῆς)· ὅθεν, ἐκραύγασεν, ἀνεβόησεν, (ἄδων ὁ ἀλέκτωρ. 21, 16. κωάζων ὁ βάτραχος, 32, 13. ὑλακτῶν ὁ κύων. 52, 11.)· προσεφώνησεν, ἐπεφώνησέ τινι, ἐκάλεσέ τινα ἐλθεῖν ταχέως παρ' ἑαυτῷ, μ. ب πρ. 176, 4, 196, 13. — صَيْحَانِيٌّ εἶδος φοινίκων. 86, 5.

صَادَ ι. καὶ α. ἐνεργ. صَيْدٌ 3, 9. ἐκαμψεν, ἔκλινεν, ἔστρεψε (ἰδ. τὸ ἄγκιστρον, τὸ δίκτυον κτλ.)· καὶ ἐντεῦθεν, ἐθήρευσεν, ἐκυνήγησεν· θηρεύσας εἶλεν, ἢ ἤγρευσεν (συνών. قنص)· περὶ τὴν θήραν ἐγένετο, διήγαγεν ἢ διετέλεσε κυνηγῶν. 39, 12. VIII. اِصْطَادَ ἐθήρασέ τι, εἶλέ τι κυνηγῶν ἢ ἁλιεύων, ἤγρευσεν. — صَيْدٌ τὰ διὰ τῆς θήρας ἁλισκόμενα ζῶα, λεία θηρευτοῦ. — صَيَّادٌ πλ. ἀκέρ. θηρευτής. — صَيْدَا Σιδών (πόλις). 171, 2. Ῥοβινσ. Παλ. III. σ. 696 κ. ἑ. ἑ.

صَارَ ι. ἐνεργ. صَيْرٌ συνέσφιγξε μετὰ τρισμοῦ· ἐντεῦθεν, σφίγγων (ταῖς χερσὶν ὁ κεραμεὺς τὸν πηλὸν) διέπλασε καὶ ἐμόρφωσεν (αὐτὸν εἰς εἶδος σκεύους)· ὅθεν ἁμετ. καὶ τροπ. ἐποιήθη, ἐγένετο, ἀπέβη (πεπαιδευμένος, μεμορφωμένος, καὶ ἐν γένει τοιοῦτος ἢ τοιοῦτος)· ἤρξατο ποιῶν τι, μ. ἐνεστ. ῥήμ., ἐπορεύθη, ἀφίκετο παρά τινα μ. إِلَى. Μετ. 69, ἔσχ. صَارَ إِلَيْهِ بِالْخَبَرِ ἤνεγκέ τινι ἀγγελίαν. 155, 18. II. ἐποίησεν ἵνα γένηται, ἢ ᾖ, κατέστησέ τινα τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον, μ. διπλῆς αἰτ.

صَيْفٌ θέρος, καὶ μάλιστα ἡ ἀρχὴ τοῦ θέρους· (τὸ δὲ ἀκμάζον καὶ θερμότερον μέρος αὐτοῦ καλεῖται قَيْظ)· شِتَاءٌ χειμών, خَرِيفٌ φθινόπωρον, رَبِيعٌ ἄνοιξις. — صَائِفَةٌ πλ. صَوَائِفُ ἐκστρατεῖαι θερειναί, καὶ κυρ. οἷας κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ἐποιοῦντο οἱ Ἄραβες κατὰ τῶν Ἑλλήνων· 151, 5.

الصين

الصِّينُ ἡ Κίνα, ἡ Σινική. 66, 12. 71, 4. 10. 109 κ. ἑ. ἑ. أَهْلُ الصِّينِ οἱ Σίναι. 107, 13. — صِينِيٌّ ἐπίθ. Σινικός, 71, 11. (πλ. 120, 8. الصِّينِيَّ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους συγγραφεῖς ἀντὶ الصِّينِيِّينَ). — صِينُ الصِّينِ 110, 1. 114, 12. χώρα ἡ ἐμπίμα τῆς Σινικῆς, οὗ τινος πρωτεύουσά ἐστιν ἡ صِين كِيلان 110, 6. 115, 9. 12.

ض

ضرب

11.), μέγας, σωματώδης. Συγκρ. أَضْخَمُ 105, 4. 110, 11.

ضَرَّ ου. ἐνεργ. ضُرٌّ ἔσφιγξεν· ὄθεν, βλάβην εἰργάσατο, ἔβλαψεν, ἐλυμήνατό τινα, (ἀντίθ. نفع)· μ. αἰτ. εἴτε ب πρ. IV. ἐνεργ. إِضْرَارٌ ταὐτό. 26, 1. προήγαγεν, παρώρμησεν, ἐβιάσατο, ἠνάγκασέ τινα ἄκοντα εἴς τι ἢ ποιῆσαί τι, μ. ب πρ. καὶ في πράγμ. 26, ἔσχ. ἢ αἰτ. πρ. καὶ على εἴτε إلى πράγμ. VIII· ἠνάγκασεν, ἀνάγκῃ προήγαγέ τινα εἴς τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ إلى πράγμ. — ضَرَرٌ βλάβη, κακὴ κατάστασις πράγμ. τινος. 25, 18. ζημία (Τρβ. ζαράρι). — ضَرَاءُ θηλ. βλάβη, δυστυχία, συμφορά (ἀντίθ. سَرَّاء). 14, 2.

ضَرَبَ ι. ἐνεργ. ضَرْبٌ, ὄν. σημ. τὸ ἅπαξ γινόμενον ضَرْبَةٌ πληγή, τύφος μία. 196, 12. ἔνυξεν, ἔστιξεν· ἐντεῦθεν, ἔτυψεν, ἔπληξεν, ἐμαστίγωσεν, ἐπάταξεν. ضَرَبَ الدَّهْرُ ضَرَبَاتِهِ, ἡ τύχη τὰς ἑαυτῆς πληγὰς ἐπέβαλεν, ἢ ἐπήνεγκεν. 210, 6. ضَرَبَ السِّكَّةَ νόμισμα ἔκοψεν, ἐχάραξεν. Παθ. 170, 14. Μετ. παθ. 148, 8. ضُرِبَ عُنُقُهُ 49, 9. εἴτε رَأْسُهُ 36, 5. 148, 9. ἔτυψεν αὐτοῦ τὸν αὐχένα, τ. ἑ. (διὰ πληγῆς ξίφους) ἀπέταμεν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. ضَرَبَ عَلَى طَرِيقَتِهِ τῷ ἔθει καὶ τῷ τρόπῳ ἐκείνου ἠκολούθησεν,

ضال

ضَأَلَ α. συνεσπειράθη, συνέστειλεν ἑαυτὸν, (ὅπως κατέχῃ ὅτι ἐλάχιστον χῶρον). VI. μικρὸς ὑπῆρξεν· καθίσας συνέζειλεν ἑαυτὸν καὶ κατέστησε μικρόν. 197, 15.

ضَبَّةُ بْنُ أُدٍّ 47, 13.

ضَبَطَ ι. ἐνεργ. ضَبْطٌ λαβὼν τῇ χειρὶ ἐκράτησέ τι στερρῶς καὶ ἰσχυρῶς (συν. مسك). στερεόν, ἔμπεδον, πάγιον κατέστησεν, διετήρησεν. غَيْرُ مَضْبُوطٍ ὑπ' οὐδενὸς κανόνος περιωρισμένος. 215, 9. — ضَابِطٌ ὁ ἰσχυρῶς κατέχων καὶ διατηρῶν· ὑπάλληλος πολιτικὸς ἢ στρατιωτικός, ἀξιωματικός (Τρβ. ζεμπίτης). — مَضْبَطَةٌ τὸ δι' οὗ καθίσταταί τι στερεὸν καὶ ἀσφαλές· ἔγγραφος ἔκθεσις ἢ γνωμοδότησις (Τρβ. μαζπατάς).

ضَجَعَ α. ἐνεργ. ضَجْعٌ ἀνέπεσεν. VIII. ἀνεκλίθη κατὰ γῆς ἢ ἐν κλίνῃ καὶ ἰδ. ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν πλευρῶν. Μετ. 42, 18. 72, 14.

ضَحِكَ α. ἐνεργ. ضَحِكٌ ἐμειδίασεν, ὄθεν, χαρίεις, εὔθυμος, φαιδρὸς τὴν ὄψιν ὑπῆρξεν· ἐγέλασεν. IV. γέλωτα ἐκίνησεν, ἢ ἐνεποίησέ τινι, γελάσαι ἐποίησέ τινα, μ. αἰτ. — الضَّحَّاكُ ἑρμηνευτὴς τοῦ Κορανίου ἢ παραδοσίδοξος. 188, 11. 190, 8. 191, 10. Ἴσως ὁ Ἀβοὺ-Ἀσίμ.

أَبُو الضُّحَى 195, 1.

ضَخْمٌ θηλ. ة, (ἀχρηστότερον ضَخِمَةٌ 110,

ضمر

πράγμ. 25, 18. IV. ἀσθενῆ, ἀδύνατον ἡγήσατο, ἢ ἐνόμισέ τινα, μ. ب πράγμ. 32, 4. — ضِعْفٌ πλ. أَضْعَافٌ διπλοῦς. 27, 7. 45, 3. πλ. τὰ μεταξὺ διαλείμματα ἢ διαστήματα. 84, 12. 91, 3. — ضَعِيفٌ πλ. ضُعَفَاءُ, ضِعَافٌ 34, 3. ἀσθενής, ἀδύνατος. (Τρδ. ζαίφης) Συγκρ. أَضْعَفُ 28, 7. مُضَاعَفٌ διπλοῦς, δεδιπλωμένος. Γραμμ. τὸ ῥῆμα τὸ ἔχον τὲ αὐτὸ δεύτερον καὶ τρίτον ῥιζικὸν γράμμα (συνών. صر).

ضَفِينَةٌ μῖσος, ἀπέχθεια.

ضَفْدَعٌ πλ. ضَفَادِعُ βάτραχος.

ضَلَّ ι. ἐν σκότει ἐποίησέ τι, καὶ ἰδ. ἐξετράπη, ἐξέκλινεν, (συνών. حَادَ)· ἀπεπλανήθη τῆς εὐθείας ὁδοῦ, παρεξετράπη, κυριολ. καὶ τροπ. (ἀντίθ. اهتدى). IV. ἀποπλανηθῆναι ἐποίησεν, ὑπ(εἰς)ήγαγέ τινα εἰς πλάνην. 190, 1. — ضَلَالٌ πλάνη.

ضِلْعٌ καὶ πλεονάκις ضِلَعٌ, πλ. أَضْلَاعٌ πλευρά, ὀστοῦν τῆς πλευρᾶς κυρτόν, σπάθη.

ضَمَّ ου. ἐνεργ. ضُمُّ ἔπλεξεν, πλέκων συνέστρεψεν· ἐντεῦθεν, συνήγαγεν, συνέστειλεν, συνεῖλεν εἰς ἑαυτήν (τὴν χεῖρα)· συνήγαγεν, συνέλεξε (τὰ ἄκρα τινὸς πράγμ.)· ἐφείλκυσέ τι πρὸς ἑαυτὸν οὕτως, ὥςε συγκρατῆσαι αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ· ἐνηγκαλίσατο, ἐνεστερνίσατο, περιεπτύξατο· μ. αἰτ. καὶ ال___. 76, 3. 197, 13. ἑλκύσας συνῆψεν, ἢ συνήνωσεν, προσέθηκέ τι ἑτέρῳ πράγμ., μ. αἰτ. τοῦ ἑνὸς καὶ ال___ τοῦ ἑτ. πράγμ. 178, 1. 5.

ضرس

ἐζήλωσεν, ἢ ἐμιμήσατο αὐτόν. 158, 14. ضَرَبَ مَثَلًا ἐφήρμοσε παροιμίαν τινὶ (ب) πράγμ. 33, 4. VIII. ἐταράχθη, ἐσείσθη. اضْطَرَبَتِ السَّفِينَةُ ἐσαλεύθη, (ἢ διερράγη) ἡ ναῦς 38, 1. الْجِبَالُ ___ τὰ ὄρη συσσείονται. 193, 13. اضْطَرَبَ الْمَجْدُ τὸ τέμενος κατεσείσθη, (δηλονότι τῷ βιαίῳ καὶ σφοδρῷ θορύβῳ). 155, 17. ___ مَضْرُوبٌ (μετ. παθ.) κεκομμένος, ἐγκεχαραγμένος, ἐντετυπωμένος. 81, 10. 13.

ضِرْسٌ πλ. أَضْرَاسٌ ὀδοὺς ἰδ. ὁ μυλίτης, μυλόδους.

ضَرَطَ ου. ἐνεργ. ضَرْطٌ (ὄν. σημ. τὸ ἅπαξ γιγνόμενον ὕ, 42, 8.) ἀπέπαρδεν.

ضَرْعٌ μαστός, τιτθός. لَيْسَ بِهَا زَرْعٌ وَلَا ضَرْعٌ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ λῆϊον οὔτε μαστός. 101, 12. φράσις παροιμιακή, τὴν ἀγονίαν χώρας τινὸς δηλοῦσα.

ضَرَمَ α. ἐνεργ. ضَرْمٌ ἔταμεν, ἔσχισεν, διέρρηξεν, (ἰδ. ἡ εἰσδύουσα γλῶσσα πυρός)· ἐντεῦθεν, ἐκάη (τὸ πῦρ)· IV. μεταδ. ἀνῆψε πῦρ. VIII. ἐκάη τὸ πῦρ, φλόγα ἀνέδωκεν. 193, 6.

ضَعَفَ α. καὶ ضَعُفَ ου. ἐνεργ. ضُعْفٌ ἔπτυξεν, συνέπτυξεν, ἐδίπλωσεν, καὶ ἀμετ. οὕτως ἐκυρτώθη καὶ ἐπεκάμφθη τι, ὥστε δεδιπλωμένον καὶ συνεπτυγμένον φαίνεσθαι· ἐντεῦθεν, ἀσθενής, ἀδύνατος ὑπῆρξεν, ἢ ἐγένετο (ἀντίθ. قوي)· ἀνισός τινι ἢ ἥττων τινὸς πράγμ. ὑπῆρξεν, ἀσθενέστερος ὑπῆρξεν, ἢ ὥστε πρᾶξαι ἢ ἐκτελέσαι τι, μ. عن

ضاف

καὶ μή. III. ὅμοιος ὑπῆρξέ τινι (συνών. شَابَهَ), μ. αἰτ. 109, 13.

ضَاءَ ου. ἐνεργ. يَضِيءُ ἔλαμψεν, ἐφώτισεν (τὸ πῦρ). IV. ἀνῆψεν, ἐποίησεν, ἵνα λάμψῃ· ἐφώτισεν, κατέλαμψεν, κατηύγασεν. (συνών. أَنَارَ, ἀντίθ. أَظْلَمَ) Μετ. 187, 12. Ἀμετ. φῶς ἐποίησεν, ἐφώτισεν, ἔλαμψεν. 66, ἔσχ. 109. 5. X. φῶς ἤτησέ τινα (συνών. استنار). — ضَوْءٌ φῶς. — الْمُسْتَضِيءُ بِأَمْرِ اللهِ أَبُو مُحَمَّدٍ الْحَسَنُ الْعَبَّاسِيُّ Χαλίφης. 167, 15. ἀποθ. 575 Ἑγ. (1180 Χρ.).

ضَاعَ ι. ἐνεργ. يَضِيعُ ἐτινάχθη, κατεσείσθη· ὄθεν, ἀπώλετο, ἠφανίσθη. II. ἀπώλεσεν, ἀπέβαλεν, παρημέλησεν, ἐγκατέλιπεν. (συνών. أَهْمَلَ) — ضَيْعَةٌ πλ. ضِيَاعٌ ἀγρός, ἀγροκήπιον, ἔπαυλις. الضِّيَاعُ الْخَاصَّةُ χωρία ἢ κτήματα ἡγεμονικά. 215, 4. — أَضْيَعُ (Συγκρ. τῆς μετοχῆς), μᾶλλον ἀπολωλώς. 24, 10 κτθν.

ضَافَ ι. ἐνεργ. يَضِيفُ ἔκαμψεν· ἐντεῦθεν, ἔκαμψεν, ἢ ἔκλινε τὴν ὁδόν, ἀπέστρεψε τὴν πορείαν, καὶ ἐπομ. κατέλυσεν, ἐξενοδοχήθη, ἢ ἐφιλοξενήθη παρά τινι. IV. κατέπραξεν, ἢ ἐποίησεν ὅπως τις προσέλθῃ ἑτέρῳ ὡς ξένος καὶ ζητήσῃ φιλοξενίαν. 119, 10. ἐποίησεν, ὅπως κλίνῃ τι πρὸς ἕτερον πρᾶγμα καὶ συνενωθῇ αὐτῷ· συνῆψεν, προσέθηκεν, προσήρτησέ τι ἑτέρῳ πράγμ., μ. αἰτ. τοῦ ἑνὸς καὶ ل τ. ἑτ. πράγμ. 110, 7. 112, 10. مَنْ يُضَافُ إِلَيْهِ النَّاسُ ᾧ ὑποτάσσονται οἱ ἄνθρωποι.

ضحل

ἀπήγγειλεν, ἢ ἐσημείωσε (σύμφωνον) τῷ φωνήεντι Δάμμα. Μετ. παθ. 118, 2. 3. — ضُمَّةٌ τὸ σημεῖον τοῦ φωνήεντος Δάμμα ـُ = o, ou. — ضِمَامُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْمَعَافِرِيُّ 144, 13.

ضَحْلٌ. اِضْمَحَلَّ IV. ἀφανὴς ἢ ἄφαντος ἐγένετο, ἠφανίσθη, ἀπῆλθεν, ἀνεχώρησεν. 192, 3.

ضَيْسُورُ πόλις τῆς Ἰνδίας. 70, 9.

ضَمِنَ α. ἐνεργ. ضَمَانٌ ἐν(περι)εἵλιξεν· ἐντεῦθεν, περιεπλάκη τινὶ πράγμ., περιέσχεν, περιέλαβεν, ἀνεδέξατο· ὄθεν, ἠσφάλισεν, ἔδωκεν ἀσφάλειαν, ἢ ἐγγύην ἠγγυήσατο. أَنْ يَضْمَنُوا لَهُ الْجِسْرَيْنِ جَمِيعًا 141, 3. «ἐπὶ τούτῳ (τῷ ὅρῳ), ἐφ' ᾧ τε (τοὺς Κόπτας) δοῦναι ἀσφάλειαν ὑπὲρ τῆς ἐπισκευῆς ἀμφοτέρων τῶν γεφυρῶν». II. ἐνεπίστευσέ τινί τι, ὑπεύθυνον ἐποίησεν, ἐγγυητὴν κατέστησέ τινα. V. περιέλαβεν, περιέσχεν ἐν ἑαυτῷ. 202, 4 κτθν. 205, 9 κτθν.

ضَنَّ (ἀντὶ ضَنِنَ) α. ἐνεργ. ضِنَانٌ, ضَنَانَةٌ ἔσφιγξεν, προσέσφιγξεν· μεταφορ. καὶ ἀμεταβ. ἀπριξ ἔσχετό τινος πράγμ., προσεκολλήθη τινὶ πράγμ. (ὁ φιλάργυρος), φειδωλότατός τινος πράγμ. ὑπῆρξεν, μ. ب. 198, 4. — ضِنٌّ φιλάργυρος, φειδωλός.

ضَرِيَ α. ἐνεργ. ضَرًى ἔλαμψεν, ἔστιλψεν (ἡ γῆ, παντάπασιν ἄγονος, καὶ χλόης καὶ ὕδατος ἄμοιρος οὖσα)· ἐντεῦθεν, μεταφ. ἄγονος καὶ ἀγάλακτος ὑπῆρξεν ἡ γυνή, τ. ἔ. οὐ συνέλαβεν, εἴτε διατελοῦσα ἔμμηνος εἴτε

طبق

ضَاقَ ι. ἐνεργ. ضَيِّقٌ συνεσφιγμένος· ἐντεῦθεν, στενός, στενόχωρος ὑπῆρξεν· (ἀντίθ. وسع). II. ἐστένωσεν, συνέστειλεν, στενὸν κατέστησεν. — ضِيقٌ (ἐνεργ.) στενοχωρία, ἀμηχανία· θλῖψις. — ضَيِّقٌ θηλ. ῐ, στενόχωρος, θλιβερός, ὀχληρός. Συγκρ. أَضْيَقُ 21, 6. — مَضِيقٌ τόπος στενός· θέσις ἢ περίστασις δυσχερὴς καὶ ἀμήχανος. 35, 1.

ضاق

221, 18. ἐνεργ. إِضَافَةٌ 199, ἔσχ. Γραμμ. συνῆψεν ὄνομα ὀνόματι, γενικὴν ὀνόματος προσήρτησεν ἑτέρῳ ὀνόματι· (Γραμμ. §. 459.). — ضَيْفٌ ξένος, τ. ἔ. ὁ φιλοξενούμενος. — ضِيَافَةٌ φιλοξενία· δῶρον τῷ ξενοδοχουμένῳ διδόμενον ἢ δῶρον ἀντὶ φιλοξενίας διδόμενον. 116, 9. συμπόσιον (Τρβ. ζιαφέτι). 49, 18. — دَارُ ضِيَافَةٍ ξενοδοχεῖον. 102, 2. 166, 5.

ط

طِبٌّ ἡ ἰατρικὴ (τέχνη). 1, 8. — طَبِيبٌ πλ. أَطِبَّاءُ 43, 4. ἰατρός.

طَبَجَ ου. καὶ α. ἐνεργ. طَبْجٌ εἵλιξεν, περιέστρεψεν, ἐλίσσων περιήλειψεν· ὅθεν ἰδ. ὤπτησεν, ἐμαγείρευσεν. — طَبَّاخٌ μάγειρος, ὀψοποιός. — مَطْبَخٌ μαγειρεῖον.

طَبَرٌ πέλεκυς, ἀξίνη. 52, 14. — طَبَرِيَّةُ Τιβεριάς (πόλις). 92, 13. 94, 13. 170, 5. 16. Ῥοβινσ. Παλ. III. σ. 500 κ. ἑ. ἑ.

طَبَاشِيرٌ ζάκχαρι τοῦ Ἰνδικοῦ καλάμου· φάρμακον εὑρισκόμενον ἐντὸς αὐτοῦ. 70, 4. Κρητικὴ γῆ, κιμωλία (Τρβ. τεμπεσίρι).

طَبَعَ α. ἐνεργ. طَبْعٌ (ἐν)ἐτύπωσεν ἰδ. οὕτως, ὥστε διαμεῖναι σημεῖά τινα· ὅθεν, ἐπεσήμηνεν, ἐχαρακτήρισε (νόμισμα)· ἐντυπώσας ἐσήμηνεν, σφραγῖδα ἐνετύπωσεν. Μετ. παθ. 111, 14. — طَبْعٌ φύσις, χαρακτήρ, ἰδιότης ἔμφυτος. — طَابِعٌ ὁ σφραγιστικὸς δακτύλιος. — طِبَاعٌ φύσις, τὸ ἔμφυτον. — طَبِيعَةٌ ταὐτό. (Τρβ. ταμπιέτι). — مَطْبَعَةٌ τυπογραφεῖον.

طَبَقَ ι. ἐνεργ. طَبْقٌ ἔπηξεν, συνέπηξεν· ἐντεῦθεν, ἀμεταβ. κεκλεισμένη, συνεσταλμένη ὑπῆρξεν (ἡ χείρ), ἢ ἐστηριγμένη ἐπὶ τῆς πλευρᾶς. III. ἥρμοσεν, συνεφώνησεν. V. ἐσκεπασμένος, κεκαλυμμένος. Μετ. 187, 5 κτθν. — طَبَقٌ πλ. أَطْبَاقٌ σκέπη, κάλυμμα· δίσκος ἐδεσμάτων. 121, 1. (ἐντεῦθεν Τρβ. ταμπάκι). — طَبَقٌ مِنَ الوَرَقِ ἓν φύλλον χάρτου. 214, 9. 10. 215, 6. 7.

طرطور

طُرَّة τρίχες ἐκκεκεράμεναι ἐπὶ τοῦ μετώπου, κόμη συνεστραμμένη περὶ τὸ μέτωπον, πλόκαμος· οὕτω καλεῖται καὶ ἡ ἰδιάζουσα γραφὴ τοῦ ὀνόματος. النقير 215, 1. ἐντεῦθεν Τρβ. τουρρᾶς ἢ ὀρθότερον τογρᾶς τ. ἔ. τὸ γνωστὸν μονογραφικὸν σῆμα, τὸ ἐπί τε τῆς προμετωπίδος τῶν ἐγγράφων καὶ τῶν δημοσίων οἰκοδομῶν ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς τῶν νομισμάτων τοῦ Σουλτάνου ἁπάντων καὶ περιέχον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τὸ τοῦ πατρὸς καὶ τὸ ἐπίθετον دائما ناصر).

طَرَابُلُس Τρίπολις, πόλις τῆς Συρέας. 172, 17. ἐν δὲ σελ. 97, 10. γράφεται أَطْرَابُلُس.

طَرَحَ α. ἐνεργ. طَرْحٌ ἔτεινεν, προέτεινεν ἐσθεν ἰδ. ἔρριψεν, ἔβαλεν· κατέρριψεν· ἐπέρριψεν· Παθ. 95, 2. 194, 11. ἀπήλασεν, ἀπέωσεν, ἀπέκρουσέ τινα ἀπό τινος πράγμ. μ. αἰτ. πρ. καὶ عن πράγμ.

طَرَدَ α. ἐνεργ. طَرْدٌ πρ. (ἀπ', ἐξ) έωσεν, ἀπήλασεν, ἐδίωξέ τινα. μ. αἰτ. πρ. Παθ. 166, παρατελ.

طِرَازٌ καὶ طَرْزٌ κόσμημα ἐνδύματος βελόνῃ ἐκπεπονημένον· ποίκιλμα κοσμοῦν τὰ ἄκρα ἐνδύματος (συνών. عَلَم). 71, 10.

طَرَسُوس 91, 2 κτθν. 100, 14. 172, 6. Ταρσός. πόλις τῆς Συρίας.

طُرْطُور εἶδος πίλου ἢ κεκρυφάλου ἐν χρήσει παρὰ ταῖς τῶν Δρούσων γυναιξίν. 225, 16.

طبل

طَبَقَة πλ. ἀκέρ. σειρά, κατηγορία, τάξις ἢ κλάσις ἀνθρώπων. 210, 10. 212, 17. 226, 8. Περὶ τοῦ كِتَابُ الطَّبَقَات ὑπὸ Ἰπν Σα'δ. 173, 4. ὅρ. ἀνωτ. ابن سعد σελ. 109, α. πλ. طِبَاق ὀρόφωμα καὶ τάξις ἢ στρώματα τῶν οὐρανῶν ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ ἑβδόμου, ἐπικειμένων ἐπ' ἀλλήλων, ὡς τὰ φύλλα κρομμύου. 187, 7. πρβλ. Κορ. Σούρ. 67, 3. κοιτῶν, θάλαμος· οἰκοδόμημα προωρισμένον εἰς κατοικίαν στρατιωτῶν, στρατών. 165, 8.

طَبْل πλ. طُبُول τύμπανον. — طَبْلخانا εἴτε طَبْلخانات τύμπανα καὶ ἄλλα τοιαῦτα μουσικὰ ὄργανα, δι' ὧν κατὰ τακτὰς τῆς ἡμέρας ὥρας ἐπαιάνιζον πρὸ τῶν πυλῶν τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἐν μεγάλοις ἀξιώμασιν. Ὅθεν أُمَرَاء الطَّبْلخانات 165, 7. εἰσίν: ἐμῖραι ἢ ἡγεμόνες, οἷς ἀπενεμήθη τοῦτο τὸ δεῖγμα τῆς τιμῆς.

طِحَال σπλήν. 73, 1.

طَحَنَ α. ἐνεργ. طَحْنٌ καθωμάλισεν· ἐλέανεν, κατὰ μικρὰ ἐποίησεν, συνέτριψεν, καὶ οὕτως ἐξέπεινεν, ἐξεπέτασέ τι· ὅθεν, ἤλυλεν, ἤλησεν. — طَاحُونَة θηλ. μυλόδους. — طَاحُونَة πλ. طَوَاحِين μύλος, μυλών. — طَحَّان μυλωθρός (μυλωνᾶς). — طَحِينَة σήσαμος, ἐξ ἧς ἐξήχθη ἤδη τὸ ἔλαιον, χρησιμεύουσα εἰς κατασκευὴν ἐδεσμάτων (Τρβ. ταχίνι). — مَطْحَنَة ἡ ἄνω καὶ στρεφομένη πέτρα τοῦ μύλου.

طرف

طَرَفَ ι. ἔδρεψεν, ἐπέδρεψεν· ἐντεῦθεν, ἐπέτρεψεν, ἐπίστρεψεν, ἐπέκρουσεν· ἐρράπισεν· συνέζειλε τὸν ὀφθαλμὸν κλίνας καὶ συνάψας τὰ βλέφαρα· διένευσε τῷ ὀφθαλμῷ (ἡμικλείσῳ). لَمْ يَطْرِفْ οὐ σκαρδαμύττει, τ. ἔ. σκαρδαμυγμοῦ, ἢ βιπῆς ὀφθαλμοῦ ταχύτερον. 19, 1. X. νέον ἠγήσατο, ἢ ἐνόμισέ τι. 203, 8. — طَرْفٌ 70, ἴσχ. πλ. أَطْرَافٌ πλευρά, ἄριον, ἰσχατιά· τέρμα, στιγμή· ἄκρα (σώματος. 130, 6. τ. ἔ. τὰ ἐξέχοντα τοῦ κορμοῦ μέλη τοῦ σώματος, οἷα, αἱ χεῖρες, οἱ πόδες καὶ ἡ κεφαλή,)· μέρος, μερίς (Τρβ. ταράφι). طَرْفٌ يَسِيرٌ μέρος ἐλάχιστον. 54, 5. أَطْرَافُ الْمَنَايِخِ κλάδος τοῦ οἴκου τῶν Σεχῶν. 216, 5. الطَّرَفَانِ ἡ γενεὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός. — طَرْفَةٌ (ὄν. σημ. τὸ ἅπαξ γινόμ.) εἷς σκαρδαμυγμός, μία βοπὴ ὀφθαλμοῦ, ἓν νεῦμα. — مُطَرَّفٌ παραδοσίδοξος. 186, 11. Φαίνεται εἶναι ὁ Ἀδοὺ Ἀγιοὺπ βὲν Μάζιν.

طَرَقَ ου. ἐνεργ. طَرَقَ ἐπάτησεν· κατέσεισε ῥάβδῳ ἔριον ἢ βάμβακα, ὅπως διαλυθῇ καὶ ἀραιωθῇ, ἢ ἐκκονισθῇ καὶ καθαρισθῇ, μ. αἰτ. ἔστιβεν, ἐπάτησεν ὁδόν, καὶ ἰδ. νυκτὸς ἦλθέ που ἢ παρά τινα, μ. αἰτ. πρ. ἢ τόπου. X. ὁδὸν ἐποίησέ τι (τὸ ἔκαμε δρόμο) τ. ἔ. συχνὰ ἐπορεύθη, ἢ ἰσύχνασε πορευόμενος ὁδὸν τινά. Ὅθεν τὸ τοπικὸν ὄν. مُسْتَطْرَقٌ ὁδὸς συνήθης καὶ τετριμμένη, τρίβος. — طَرِيقٌ πλ. طُرُقٌ, πλ. πλ. طُرُقَاتٌ ὁδός. — طَرِيقَةٌ ἁτραπός, ὁδὸς στενή· αὐλαξ

طل

τεμνομένη ἀρότρῳ· γραμμή· τρόπος τοῦ πράττειν. 158, 14.

طَسْتٌ καὶ طَشْتٌ (Περσ.) ἀγγεῖον χαλκοῦν. 11, 5. — طَشْتَخَانَاتٌ πλ. τόπος ἔνθα τηροῦνται τὰ ἐνδύματα τοῦ Σουλτάνου, ἱματιοφυλάκιον. 165, 5. 10.

طَعِمَ α. ἐνεργ. طَعَمٌ 19, 3. ἔψηξεν, κατέψηξέ τι· ἐντεῦθεν, μετων. ἐγεύσατό τινος πράγμ., μ. αἰτ., ἔφαγεν, τροφὴν ἔλαβεν. IV. ἐσίτισεν, ἔδωκε φαγεῖν τινί τι, ἔθρεψέ τινά τινα πράγμ. μ. διπλ. αἰτ. — طَعْمٌ χυμός, γεῦσις ἢ γευστικὴ ποιότης, τύχυμία, ἡδύτης (νοστιμάδα)· — طُعْمٌ τροφή. — طَعَامٌ πλ. أَطْعِمَةٌ τροφή, μαγείρευμα, (φαγητόν). — مَطْعَمٌ πλ. مَطَاعِمُ τροφή, τὸ τρέφον καὶ συντηροῦν τὴν ζωήν· τόπος ἔνθα τις τρώγει, ἢ τρέφεται συνήθως. 32, 10.

طُغْرُلْبَكُ ὁ πρῶτος Σουλτάνος τῶν Σελτζουκιδῶν. 162, 9. ἀποθ. 455 Ἐγ. (1063 Χρ.).

طَفِئَ α. ἐνεργ. طَفْءٌ ἔκλεισεν, ἐπέφραξεν· ἐντεῦθεν, παθητ. ἐσβέσθη (τὸ πῦρ, ἡ φλόξ). IV. ἔσβεσε (φλόγα). 29, 16.

طِفْلٌ πλ. أَطْفَالٌ βρέφος. — طفل 112, 5. 6. εἶδος ἀνθράκων.

طَلَّ ου. ἐνεργ. طَلٌّ ὕφυγρον ἐποίησεν, ἐλαφρῶς ἔβρεξεν, ἢ ὑπέβρεξε τὸ ἔδαφος (ἡ δρόσος). IV. ἐφάνη ἐπί τινος ὑψώματος, ἐπεκρεμάσθη, ἐπηρτημένος ἦν καὶ ἐπικαίμενός τινι πράγμ., (συνών. أَشْرَفَ) μ. على. Μετ. 157, 6.

طلب

طَلَبٌ ου. ἐνεργ. طَلَبٌ 3, 7. ἔτεινεν· ἐντεῦθεν, ἤτησεν, ἐζήτησιν, ἀνεζήτησέ τι, μ. αἰτ. طَلَبُوا صَاحِبَ الجُنْكِ يِدِ ζητοῦσι παρὰ τοῦ ναυκλήρου λόγον περὶ αὐτοῦ (τοῦ ἀνθρώπου). 113, 3. πρβλ. 114, 11. ἐζήτησε παρά (الى) τινος, ἢ ἠξίωσεν, ἵνα (أن). 140, 13. 174, 1. III. ἐνεργ. مُطَالَبَةٌ 28, 1. ἐζήτησεν, ἤτησε λόγον· ἀπήτησε παρά τινός τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. 223, 15. — طَلَبٌ τὸ ζητούμενον παρά τινος πράγμα, μ. على· 212, 3. — مَطْلَبٌ (ἐνεργ.) ζήτησις πράγματος, 3, 8. ζήτημα γραμικόν, θεολογικόν, φιλοσοφικόν (συνών. مقصد). — أَبُو طَالِبٍ ὁ (πρὸς μητρὸς) θεῖος τοῦ Μωάμεθ. 178, x. ἑ.

طَلْحَةُ بْنُ أَحْمَدَ النُّعْمَانِيُّ ποιητής, φίλος τοῦ Χαρίρι. 204, 11.

طَيْلَسَانٌ πλ. طَيَالِسَةٌ (Περσ.) ἐπωμίς, περιβόλαιον ἐξ αἰγείων ἢ καμηλείων τριχῶν συνυφασμένων, ὅπερ οἱ φιλόσοφοι καὶ οἱ κληρικοί, ἰδίως παρὰ τοῖς Πέρσαις, χρῆσθαι ὥσπερ σημείῳ ἐπισημότητος εἰώθασιν. 122, 10, 158, 6. — أَطْلَسُ ὕφασμα λεῖον μεταξωτόν (Τρβ. 'Ατλάζι). 114, 16. — طَوَالِسِي (بِلَادُ) χώρα ὅμορος τῇ Σινικῇ. 109, 11.

طِلْسِمٌ πλ. طَلَاسِمُ τέλεσμα εἴτε στοιχείωμα· ἔστι δὲ εἰκὼν μαγική, οἷαι συνήθως ἐνεχαράττοντο ὑπό τινος ὡροσκόπου ἐπὶ μετάλλων λίθων ἢ ἄλλων ὑλῶν καὶ καθιεροῦντο εἰς ἰδίαν τινὰ καὶ ἐξαίρετον ἐνέργειαν, καὶ

طلع

μάλιστα τὴν ἀπὸ ἐξωτερικῆς ὑπηρεσίας προφύλαξιν. عِلْمُ الطَّلَاسِمِ ἡ ἀποτελεσματικὴ (ἐπιστήμη). 229, 7. — صاحب طلسمات ἀποτελεσματικός, ἀστρολόγος, ὡροσκόπος, μάγος.

طَلَعَ α. καὶ ου. ἐνεργ. طُلُوعٌ ἀνῆλθεν ἐπὶ ὑψώματος, ὑψώθη· ἀνέβη, ἀνέσχεν, ἀνέτειλεν (ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη), ἐπέτειλεν (ὁ ἀστήρ)· προέβη, ἐπεφάνη, προῆλθεν. 53, 10. 71, ἔσχ. 180, 8. ἐπῆλθεν, ἐπεγένετο, περιέτυχέ τινι. παρέστη, εἰς ὄψιν κατέστη, προσῆλθέ τινι, μ. على πρ. 175, 11. ἐγένετο, ἀφίκετο εἰς τόπον, μ. الى αἰτ. τόπ. 161, 6. μ. الى 159, 6. III. ἐνεργ. مُطَالَعَةٌ ἐθεώρησεν, ἐπεσκόπησεν, προσεκτικῶς καὶ ἐπιμελῶς παρετήρησεν, ἐξήτασέ τι· εἶδεν, ἐθεάσατο. 43, 9. ἀνέγνω βιβλίον. 158, 10. IV. ἰδεῖν ἐποίησεν, ἔδειξέ τινί τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ على πράγμ. 28, 7. VIII. اِطَّلَعَ προέβη, προὐχώρησεν, εἰσέδυ (εἰς) τόπον, μ. فِي 23, 8. διεῖδεν, κατενόησεν, κατέμαθεν, μ. على 28, 3. 29, παρατελ. 116, 11. 197, 18. X. ἐφιλοτιμήσατο, ἐζήτησε ἐξετάσαι, ἐρευνῆσαι καταμαθεῖν, καὶ γνῶναι (τὸ ἐνδόμυχον αἴσθημα ἢ τὴν γνώμην τινός), μ. αἰτ. 203, 8. — طَلْعٌ σπάθη φοίνικος. 101, 9. — طَالِعٌ πλ. طَوَالِعُ ὁ ὑψούμενος (ἀντίθ. نازل)· ἄστρα ἐπιτέλλοντα, καὶ ἐπιδρῶντα ἐπὶ τῆς μοίρας τῶν ἀνθρώπων, ἀναφαινόμενα δὲ καθ' ἣν ὥραν ἐξετάζει τις αὐτά, ὅπως ἐξαγάγῃ οἰωνοὺς ἢ μαντεύματα ('Αστερισμός). 37, 3. 43, 9. — مَطْلَعٌ πλ. مَطَالِعُ 195, 17, τόπος τῆς τῶν ἀστέρων ἐπιτολῆς.

طلق

طَلَقَ cv. καὶ طَلِقَ α. ἐχάλασεν, ἀνῆκεν, ἔλυσεν· ἐντεῦθεν, ἀμετ. καὶ μεταφ. διαζευχθεῖσα, ἀπελύθη, ἀπεπέμφθη ἡ γυνή. Μετ. طَالَقٌ ἡ διαζυγίῳ ἀπόπεμπτος γυνή. 224, 15. 16. II. ἀπέλυσεν, ἀπέπεμψεν τὴν σύζυγον (διαλύσας τὸν γάμον). Μετ. παθ. 16, 13. IV. λύσας τὰ δεσμά, ἐλεύθερον ἀφῆκεν, ἢ ἀπέπεμψεν, ἀπέλυσέ τινα. μ. αἰτ. 35, 6. 52, 12. أَطْلَقَ لِحْيَتَهُ ἀφῆκε τὰ γένεια, πώγωνα ἔθρεψεν. 225, 13. أَطْلَقَ النَّارَ ἰδιωτ. ἀντὶ أَوْقَدَ النَّارَ (κυρ. τὸ πῦρ ἀφῆκεν) πῦρ ἔκαυσεν, ἢ ἀνῆψεν· (Ὅθεν Μετ. παθ. مُطْلَقٌ θηλ. ة, 73, 11. ἀνημμένος, ἐνησμένος)· γενικὸν καὶ ἀναφερόμενον ἀνεξαιρέτως εἰς πάντας ἢ ἐφαρμοζόμενον τοῖς πᾶσι κατέστησέ τι, ἐγενίκευσεν, ἀπόλυτον κατέστησεν. عَلَى الإِطْلَاقِ ἐν γένει, ἁπλῶς, ἀπολύτως. 210, 10. 217, 7. — طَلَاقٌ (ἐνεργ.) νόμιμος ἢ διὰ διαζυγίου ἀποπομπὴ γυναικὸς ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς. — مُطْلُوقٌ θηλ. ة, 69, 9. ἀντὶ مُطْلَقٌ ἀνημμένος, κεκαυμένος.

الطَّلَاوَةُ πόλις καὶ ἔθνος τῆς Ῥωσσίας. 74, 10 κ. ἑ.

مَطْلِيٌّ ἐπιχεχρισμένος, ἐναληλιμμένος, ἐπικεκαλυμμένος. 64, παρατελ.

طَمَّ ι. ου. ἐνεργ. طَمٌّ, طُمُومٌ στερρότερον συνέσφιγξεν· ἐντεῦθεν, ἰδ. ἔπλεξεν, ἐδοστρύχισε (κόμην)· ἀνέπλησεν, ἐγέμισε (τὴν κοιλάδα λίθων)· κατέχωσεν, κατεκάλυψεν, μ. αἰτ. 189, 15. ἐντεῦθεν, ἀμετ. τῇ ἀφθονίᾳ ὑπερέσχεν, ὑπερέβαλεν, οὕτω πολὺ ὑπῆρξέ

طهر

τι, ὥστε ὑπερέσχεν· ὑπερίσχυσεν, κρείττων ὑπῆρξεν.

طَمَسَ ι. ου. ἐνεργ. طَمْسٌ ἠφάνισεν (ἴχνη), ἐξήλειψε (ῥυτίδας προσώπου)· 204, 4.

طَمَعَ α. ἐνεργ. طَمَعٌ ἐπίεσεν, τ. ἔ. ἐβύθισεν, ἐβάπτισεν, κατέδυσεν· ἐντεῦθεν, ἀμετ. οἱονεὶ δι' ἀκράτητον ἐπιθυμίαν φέρων ἐνέβαλεν ἑαυτόν, ἢ κατέδυ εἰς αὐτὸ τὸ μέσον πράγματός τινος, καθάπερ εἰς θάλασσαν· ἰσχυρῶς ἐπεθύμησεν, διαπύρως ἠύξατο, ἢ ἁπλήστως ἠβουλήθη τυχεῖν τινος. 14, 6 κτθν. IV. ἐπιθυμητικὸν κατέστησεν, ἐνέβαλεν, ἢ ἐνεποίησέ τινι σφοδρὰν ἐπιθυμίαν τινὸς πράγμ., μ. αἰτ. πρ. καὶ فِي πράγμ. 134, 5.

طُنْبُورٌ εἶδος κιθάρας μακρόχειρος, στρογγύλον ἐχούσης σῶμα, καὶ ἣν οἱ κιθαρίζοντες πλήκτρῳ ἐλαύνουσιν. 16, παρατελ. (Τρδ. ταμπουρᾶς).

طَهَرَ α. ἐνεργ. طَهْرٌ διυλίσθη, διυλισθεὶς ἐξεκαθάρθη, καὶ ἐπομ. καθάριος, καθαρὸς οὐχὶ ῥυπῶν ὑπῆρξεν (ἀντίθ. نَجِسَ) καὶ ἰδ. ἡ γυνὴ μετὰ τὰ ἐμμηνα (ἀντίθ. حَاضَ), καὶ κατ' ἐπέκτασιν, ἅγιος ὑπῆρξεν. II. μεταβ. ἐκαθάρισεν· καθαρὸν κατέζησεν. Ὅθεν ἐνεργ. تَطْهِيرٌ κατ' εὐφημ. περιτομή. Μετ. παθ. 195, ἔσχ. — V. ἐκαθάρισεν ἑαυτόν, ἐκαθαρίσθη (ὕδατι), ἢ ἐτήρησεν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ ῥύπου τῆς ἁμαρτίας. 143, 14. — طَهَارَةٌ καθαριότης· καὶ ἰδ. παρὰ τοῖς Μωαμεθανοῖς, ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου τεταγμένη λοῦσις τῶν μελῶν τοῦ σώματος. 17, 10. —

طـــاق

αὐτοθελήτως πραττων τι. 135, 3 κτθν. 19, 6 κτθν. — إِطَاعَةٌ (ἐνεργ. IV.) ὑπακοή, (Τρδ. ἰταάτι).

طَافَ ου. ἐνεργ. طَوْفٌ περιπορεύθη, περιῆλθέ τι, μ. حَوْلَ ἐπομ. γεν. 47, 7. μ. في 11, 8. καὶ ἰδ. τὸν Κααβᾶ, ἢ ἕτερόν τινα τόπον ἱερὸν περὶ τὴν Μέκκαν. Παθ. 69, 15. Μετ. 84, 14. μ. على 227, 3. περιήγαγέ τινα, ὅπως δείξῃ αὐτῷ τὰ περιεργείας ἄξια. μ. ب πρ. IV. προσῆλθεν, ἐπλησίασεν, ζητῶν λαβεῖν τι. 132, σημ. 62. — طَوَافٌ (ἐνεργ.) περιέλευσις ἱερὰ περὶ τὸν Κααβέ. 79, 18. — طُوفَانٌ κατακλυσμός (Τρδ. τουφάνι). 153, 9. — طَائِفَةٌ πλ. طَوَائِفُ μέρος πράγματος· συνέλευσις, σωματεῖον, ὁμάς, στῖφος ἀνθρώπων (Τρδ. ταῖφᾶς)· αἵρεσις. 86, 8. λαός, ἔθνος (συν. أُمَّةٌ, مِلَّةٌ)· τινὲς ἄνθρωποι (συνών. قوم). — الطَّائِفُ πόλις τῆς Ἀραβίας ἐν Χιτζάζ. 78, 13. 84, 3. 179, ἔσχ. 182, 16. 183, 3.

طَاقَ ου. ἐνεργ. طَوْقٌ (ἰσχύϊ παλλῇ περιέλαβέ τις βάρος τι καὶ τοῖς ὤμοις οἱονεὶ) ἔστρεψεν, συνέστρεψεν· ἐντεῦθεν, συναπδοχ. ἴσος ὑπῆρξέ τινι πράγμ., ἤρκεσεν εἴς τι, δυνατός, ἰσχυρὸς ὑπῆρξεν, ἠδυνήθη, ἴσχυσε ποιῆσαί τι. IV. δυνατὸς ὑπῆρξεν, δυνάμει καὶ ἐξουσίᾳ ἴσχυσεν, μέγα ἠδυνήθη, μ. αἰτ. 29, 3. 132, 13. 219, 11. — طَاقَةٌ δύναμις, κατά τινος, τ. ἔ. εἰς τὸ διατεθέναι τινὰ κατὰ βούλησιν· μ. ب προσ. 135, ἔσχ. κείμ. δύναμις ἐν τῷ ὑποφέρειν τι (Τρδ. ταικάτι).

طـــور

اَلْحَافِظُ أَبُو طَاهِرٍ (الطاهر) أَحْمَدُ السِّلَفِيُّ 157, 18. (ὄρ. σημ.). 169, 8. ἀποθ. 576, Ἐγ. (1180 Χρ.). — أَبُو طَاهِرٍ ٱبْنُ عَوْنٍ νομομαθής τις. 170, 1.

طَوْرٌ πλ. أَطْوَارٌ 187, 6. τὸ ἅπαξ, μία φορά· διάφοροι τρόποι ἢ βαθμοὶ ὑπάρξεως, καταστάσεως ἢ τελειοποιήσεώς τινος πράγμ. — طُورٌ ὄρος. طُورُ سِينَا ٱ طُورُ سِينِينَ εἴτε 199, 9. 11. εἴτε الطُّورُ 171, 1. τὸ (ὄρος) Σινᾶ. Ἡ πόλις الطُّورُ, ἥτις ἐν σελ. 171, 1. καταλογίζεται ἐν ταῖς πόλεσι τῆς Παλαιστίνης, φαίνεται οὖσα σφαλερῶς γεγραμμένη· διότι οὐ μόνον οὕτω καλουμένη πόλις οὐδαμῶς ἁρμόζει τῷ ἡμετέρῳ χωρίῳ, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλοις συγγραφεῦσι τὴν αὐτὴν πραγματευομένοις ὑπόθεσιν, οὐδεμία ταύτης γίνεται μνεία.

طَاوُسٌ καὶ طَاوُس Ἑλλην. ταώς.

طَوَاشِيٌّ εὐνοῦχος, ἐκτομίας. 153, 5.

طَاعَ ου. καὶ α. ἐνεργ. طَوْعٌ 136, 15. μαλακός, ἁπαλὸς ὑπῆρξεν· ἐντεῦθεν, εὐπειθὴς ὑπῆρξεν, ἐπειθάρχησεν, ὑπήκουσεν, μ. ل πρ. IV. ἐπείσθη, ὑπήκουσεν, ἐνέδωκεν, ἐπέτρεψεν καὶ ἐπεδοκίμασεν, μ. αἰτ. πρ. 185, 8 κτθν. Μετ. παθ. مُطَاعٌ ὁ ᾧ πείθονται καὶ ὑπακούουσιν, ὁ ὑπακουόμενος. 19, 14. 196, 15. VI. ταὐτό. 51, 8. X. ἠδυνήθη ἐκτελέσαι, ἴσχυσε διεπράξαί τι, αἰτ. πρ. 31, 8. 45, 15. — طَاعَةٌ εὐπείθεια, ὑπακοή· ἴσχυσις (συνών. ٱنْقِيَادٌ)· συγκατάθεσις, χάρις. — طَائِعٌ Μετ. ἐνεργ. ἀσμένως, ἑκουσίως,

طَالَ ου. ἐχάλασεν, ἀνῆκεν, χαλάσας ἐξέτεινεν· ἐντεῦθεν, ἀμετ. μακρός, εὐμήκης, επὶ μακρὸν ἐκτεταμένος ὑπῆρξεν (ἀντίθ. قصر)· καὶ ἰδ. ηὔξησεν εἰς δύναμιν, καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνου διήρκεσεν, διετέλεσεν, ἢ διέμεινέ τι. II. μακρὸν ἐποίησεν, ἐμήκυνεν, παρέτεινεν. 221, 3. X. μακρὸς ὑπῆρξεν. مُسْتَطِيلًا Μετ. ἐπιρρ. κατὰ μῆκος. 216, 15. — طُولٌ (ἐνεργ.) μῆκος. — طَائِلٌ πλοῦτος, ἀφθονία ἀγαθῶν· ἀξία, προτέρημα, ὑπεροχή· ἰσχύς, δύναμις· ὠφέλεια, κέρδος, πλεονέκτημα. — عَادَ بِغَيْرِ طَائِلٍ οὐ διαπεράνας τὸ ἔργον ἢ ἄπρακτος ἐπανῆλθεν. — طَوِيلٌ θηλ. ة, πλ. طِوَالٌ μακρός, εὐμήκης. طَوِيلًا πολὺν χρόνον. — الأَمْوَالُ الطَّائِلَةُ ἀφθονία ἀγαθῶν. الطَّائِلَةُ μέγας ἢ ὑπερμεγέθης πλοῦτος. 114, 5. 117, 3. — بَنُو طُولُونَ 153, 18. καὶ الطُّولُونِيَّةُ 153, 17. οἱ Τουλουνῖδαι, ἀπόγονοι τοῦ Ἄχμεδ ἴπν Τουλοῦν, ὅρ. ἀνωτ. σελ. 55 α.

طَوَى ι. ἐνεργ. طَيٌّ ἔστρεψεν, στρέψας ἔκαμψεν· ὅθεν, εἰς ἑαυτὸ συνείλιξεν, περιείλησεν, ἐδίπλωσεν, (ἀντίθ. نَشَرَ). Παθ. 195, 4. 216, 14.

طَيِّئٌ φυλὴ Ἀράβων. 79, 1. دِيَارُ طَيِّئٍ ἀρχή, ἐξουσία, ἐπικράτεια τῶν Ταγιτῶν. 79, 6. 85, 9. 10. 87, 8. جَبَلَيْ طَيِّئٍ δύο ὄρη τῶν Ταγιτῶν, Ἄτζα καὶ Σάλμα καλούμενα.

طَابَ ι. ἐνεργ. طَابٌ πολύχυλος, ἢ πλήρης χυμοῦ ὑπῆρξεν· ἐντεῦθεν, ἡδὺς τὴν ὀσμὴν ἢ γεῦσιν, τρυφερός, χαρίεις· ὅθεν, ἀγαθός, καθαρός, νόμιμος ὑπῆρξεν. طَابَ قَلْبًا ηὐθήμησεν, ἐφήσθη, ἐχάρη ἐπί (ب) τινι πράγμ. 30, ἔσχ. IV. ἀγαθόν, ἡδύν, εὐάρεστον ἐποίησεν, ἢ κατέςησεν. نُطِيبُ أَنْفُسَنَا أَنْ 132, 15. συγκατατιθέμεθα, ἢ εὐαρεςούμεθα, ὅπως. — طِيبٌ ἀγαθόν, ἡδύ, εὐάρεστον πρᾶγμα· ἄρωμα, εὐωδία. — طَيِّبٌ ἀγαθός (ἀντίθ. خبيث)· ἡδύς, εὐάρεστος. Συγκρ. أَطْيَبَ 11, 17.

طَارَ ι. ἐνεργ. طَيْرٌ ἐγύρωσεν, ἐκύκλωσεν· ἐντεῦθεν, ἔπτη, ἀπέπτη (τὸ πτηνόν· τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ὠθούμενα καὶ ἐν τῷ ἀέρι περιιπτάμενα· ἡ ἰσχυρῶς ὑπὸ χαρᾶς συγκινηθεῖσα καρδία, κτλ.). طَارَ القَلْبُ خَوْفًا 39, ἔσχ. παλμοὺς ἔσχεν ἡ καρδία διὰ φόβον. II. ἐποίησεν, ὅπως ἀποπτῇ τι. 177, 7. IV. ταὐτό. — طَيْرٌ (πλ. τοῦ طَائِرٌ) ὄν. γέν., πλ. طُيُورٌ· ἱπτάμενον πτηνόν. — طَائِرٌ ἱπτάμενον, πετόμενον (πτηνόν, ἔντομον κτλ.). — طَيَّارٌ (ὁ ἀεὶ ἢ πολὺ) πετόμενος. 106, 6.

طَاشَ ι. ἐνεργ. طَيْشٌ ἤλειψεν, ἔχρισεν· χρίσας καθωμάλισεν· ἐντεῦθεν, μεταφ. ἐλαφρὸς καὶ ἰδ. τὸν νοῦν, ἄστατος, εὐμετάβολος ὑπῆρξεν· φρενοβλαβής, φρενόληπτος (διὰ τρόμον) ὑπῆρξεν· τοῦ σκοποῦ ἀφήμαρτε τὸ βέλος· μεταφ. 207, 5.

ظ

ظئر

ظِئْرٌ τροφὸς (ἐκ συμπαθείας θηλάζουσα ἢ τρέφουσα καὶ ἀγαπῶσα ξένον βρέφος). 175, 6.

ظَبْيٌ πλ. ظِبَآءٌ δορκάς.

ظَفَرَ ι. ἔστρεψεν, συνέστρεψεν· ὅθεν, ἰδ. ἐπέκαμψεν, μετέστρεψε τοὺς ὄνυχας· ἐντεῦθεν, ἤμυξεν, τοῖς ὄνυξιν ἔπληξεν, τοὺς ὄνυχας ἐπαφῆκε τῷ προσώπῳ τινός. ظَفِرَ α. ἐνεργ. ظَفَرٌ 8, 9. ἔλαβεν, ἐκράτησεν, ἐκυρίευσεν, κατέσχεν, μ. αἰτ. εἴτε ب εἴτε على πράγμ., περιεγένετο, ἐνίκησεν, νίκην ἤρατο, ἢ ἔλαβε παρά τινος, μ. ب πρ. 133, 11. 140, 9. — الْمُظَفَّرُ ὄν. κύρ. ἀνδρός. 157, 17.

ظَلَّ α. ἐνεργ. ظَلٌّ, ظُلُولٌ ὑπὸ σκιὰν ἐποίησέ τι· ὅθεν, ἀμετ. σκιώδης, κατάσκιος ὑπῆρξεν (ὁ τόπος). IV. ἐπεσκίασεν, ἐπεκάλυψεν, κατέκλυσεν, κατέβαλεν, μ. αἰτ. πράγμ. 129, 1. — X. σκιὰν δένδρου ὑπῆλθεν, σκιὰν ὑπὸ (تحت) δένδρῳ ἐζήτησεν. 72, 1. — ظِلٌّ σκιά (δένδρου ἢ ἄλλου πράγματος ἐν πλήρει ἡμέρᾳ).

ظِلْفٌ ὄνυξ ποδὸς δίχηλος, ἢ διχότομος, (οἷος ὁ τῶν βοῶν, προβάτων, κτλ.). (πρβλ. حافر ὁπλὴ ἵππου, ظُفْرٌ ὄνυξ ἀνθρώπου καὶ خُفٌّ ὁ τῆς καμήλου).

ظَلَمَ ι. ἐνεργ. ظَلْمٌ σκοτεινὸς καὶ σκιώδης ὑπῆρξεν· ὅθεν, ἰδ. ἐν σκότει ἐβάδισεν· καὶ ἐντεῦθεν, μεταφ. ἄδικος ὑπῆρξεν, καὶ μεταβ.

ظن

ἠδίκησέ τινα, ἄδικα ἐποίησέ τινι, παρηνόμησεν εἴς τινα, μ. αἰτ. πρ. Μετ. ἐνεργ. ἀδικῶν, ἄδικος. (ἐν σελ. 27, 12. κ. ξ. ἐ. ἐστὶν ἀντὶ κυρίου ὀνόματος). δυϊκ. ظَالِمَيْنِ κατὰ τὴν ἰδιωτικὴν προφορὰν ἀντὶ ظَالِمَانِ 155, 17. 156, 2. πλ. ἀκέρ. 190, 4. Μετ. παθ. ἠδικημένος, ἄδικα παθών. 69, 11. IV. ἠδίκησεν, κακῶς ἐποίησεν, κατεπίεσέ τινα· σκοτεινὴ καὶ ἀμαυρὰ ὑπῆρξεν ἡ νύξ. 25, 12. Μετ. 16; 6. V. ἠμεψιμοίρησεν, ἐσχετλίασεν ἐπὶ ταῖς ἀδικίαις, καταπιέσει ἢ τυραννίᾳ τινός, μ. من πρ. 155, 10. — ظُلْمٌ ἀδικία, ἀνομία· καταπίεσις, κατάθλιψις· — ظُلْمٌ σκότος, σκοτία. 9, 15. ظَلَامٌ σκότος. 196, 6. — ظُلْمَةٌ ταὐτό. — مَظْلِمَةٌ πλ. مَظَالِمُ 113, 10. ἀδικία, ἄδικος κατάθλιψις· ἄνομος ἀργυρολογία, χρημάτων ἐκβιασμός, κάκωσις (ἐπαρχίας).

ظَنَّ ου. ἐνεργ. ظُنُونٌ ἐκροτάλισεν, ψόφον ἐποίησεν, ἢ προὐξένησεν· ὅθεν μεταφ. (ἀπὸ τοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς ἐμπίπτοντος ἐλαφροῦ ἤχου), ἐνόμισεν, ἡγήσατο, ὑπέλαβεν, ᾠήθη, ἐφαντάσθη τι περί τινος, μ. ب πρ. IV. ὑπόπτως ἔσχε πρός τινα, ὑποψίαν ἔλαβε κατά τινος, ὑπώπτευσέ τινα. Παθ. 198, 1. — ظَنٌّ γνώμη, δόξα, ὑπόθεσις, (παρβλ. علم ἢ يقين γνῶσις τελεία καὶ πλήρης). — ظِنَّةٌ ὑπόνοια, ὑποψία. — ظَنِينٌ ὁ εἰς ὑποψίαν ἐρχόμενος, ὑποπτευόμενος, ὕποπτός (τινι). 197, ἔσχ.

عبث

γεν. τόπου, ὄπισθεν αὐτοῦ (τοῦ τόπου). 78, 13, 16. 80, 3. 85, 15. بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ ἐν μέσοις τοῖς ἀνθρώποις, ἐν τῷ μέσῳ ἢ μεταξὺ αὐτῶν. 132, 14. — ظُهْرٌ ἡ ἀμέσως μετὰ μεσημβρίαν ὥρα τῆς ἡμέρας. صَلَاةُ الظُّهْرِ 81, 8. ἡ κατὰ τὴν μεσημβρίαν γινομένη ἢ μεσημερινὴ προσευχή. — ظَاهِرٌ θηλ. ة, φαινόμενος, προφανής, ὀφθαλμοφανής· ὁ ἔξωθεν, ὁ κατ' ἐπιφάνειαν, (ἀντίθ. باطن κύριος, οὐσιώδης, κεκρυμμένος)· ἐξωτερικός, ὁ ἔξω (συνών. خارج; ἀντίθ. داخل). الظَاهِرُ ἡ ἐξωτερικὴ ὄψις, τὸ εἶδος. 27, 16. 228, 14. ظَاهِرًا προδήλως, φανερῶς, δημοσίως, (ἀντίθ. بَاطِنًا ἐν ἀποκρύφῳ, μυστικῶς). فِي ظَاهِرِ 153, 15. καὶ بِظَاهِرِ 158, 2. ἐπομ. γεν., ἐκτός, ἔξω τινος, παρά τι. فِي الظاهر κατ' ἐπιφάνειαν, τῷ δοκεῖν, λόγῳ, (ἀντίθ. فِي الحقيقة ἢ بالاكيد πραγματικῶς, ὄντως, ἔργῳ). — ظَهِيرٌ κοιν. γέν. βοηθός, ἐπίκουρος, 14, 3.

ظهر

ظَهَرَ ου. ι. ἐνεργ. ظُهُورٌ ἔστιλψεν, ἔλαμψεν· ἐντεῦθεν, προ(ἀν)εφάνη· δῆλον, προφανές, ἐναργὲς ὑπῆρξέ τι. 26, 17. 108, πάρατελ. α. ἐνίκησεν, περιεγένετο (συνών. ظفر), μ. على πρ. III. ἐβοήθησεν, ἐπεκούρησεν, συνέπραξέ τινι, μ. αἰτ. πρ. 147, 6. IV. κατέδειξεν, ἐδήλωσεν, ἐφανέρωσέ τινί τι, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ ل πρ. 31, 7. ὑπέρτερον ἀνέδειξεν, συνηγωνίσατό τινι κατὰ πολεμίου, μ. على, ὄπισθεν ῥίψας τι, οὐκ ἐφρόντισεν, ἠμέλησεν αὐτοῦ, ἐγκατέλιπεν αὐτό. VI. κατεφάνη, κατεδείχθη, φανερὸν ἐγένετο. تَظَاهَرَ بِهِ ἔδειξεν αὐτό. 28, 16. X. βοηθὸν ἐπεκαλέσατο, ἢ ἐξῃτήσατο, (κυρ. ἐξήτησεν, ὅπως τις, στρέψας τὰ νῶτα, καλύψῃ τινὰ τῷ ἑαυτοῦ σώματι), μ. ب πρ. καὶ ب πράγμ., ἐνίκησεν, μ. على πρ., τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει ἐχρήσατο κατά τινος, ἔδειξέ τινι τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, μ. على. 210, ἔσχ. 219, 10. — ظَهْرٌ πλ. ظُهُورٌ, أَظْهُرٌ ῥάχις, νῶτα, (μέρος τοῦ σώματος ἀντικείμενον τῷ بَطْنٌ ἢ صَدْرٌ)· καὶ μεταφ. ظَهْرُ الْجَبَلِ ῥάχις ἢ κλιτὺς ὄρους. 73, ἔσχ. 84, 4. عَلَى ظَهْرِ μ.

ع

عَبَثَ ι. ἐνεργ. عَبْثٌ συνανέμιξε καὶ συνανέφυρε πολλὰ πράγματα εἰς ἓν οὕτως, ὥστε ἀδύνατον καταστῆσαι τὴν τῶν πρώτων συστατικῶν στοιχείων τοῦ μίγματος διάκρισιν, καὶ ἰδ. τὰ ἄνω τοῖς κάτω συνέμιξεν· ἠρήμωσεν, ἐπενείματο. عَبِثَ α. ἔπαιξεν, ἐνηδολέσχησεν, διεσκέδασεν· ἔβλαψεν, διέφθειρέ τι. 53, 15.

عَبَدَ ου. ἐπίεσεν, διεπόνησεν, κατειργάσατο (ἀγρόν, γῆν)· ἐντεῦθεν, ἀμετ. ὑπετάγη, ὑποχείριος, δοῦλος ἐγένετο· ὅθεν, ἐθεράπευσεν, ἐλάτρευσε (Θεὸν ἢ θεῖόν τι). V. ὅλος ἀφιερωμένος ἢ προσανακείμενος τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ ὑπῆρξεν. 116, 2. Μετ. 101, 4. X. εἰς δουλείαν κατέστησεν, ὑπεδούλωσεν. Μετ. παθ. 136, 6. — عَبْدٌ πλ. عِبَادٌ, عَبِيدٌ δοῦλος, ἀνδράποδον (συνών. مملوك, خادم ἀντίθ. ربّ, مالك, مخدوم). Θεοῦ λάτρης, θρῆσκος, θεοσεβὴς ἢ εὐσεβῶν τὰ πρὸς τὸν Θεόν. 18, 9. — عَابِدٌ πλ. عَبَدَةٌ 96, 15. 118, 13. σεβόμενος, λατρεύων (τὸν Θεόν). — عِبَادَةٌ δουλεία· ὑπακοή, (συνών. طاعة)· ἀφοσίωσις, προσκύνησις, λατρεία Θεοῦ, ἐκπλήρωσις θρησκευτικῶν καθηκόντων (Τρβ. ἰμπαδέτι = προσευχή)· πλ. ἀκέρ. ἱεροτελεστίαι πρὸς λατρείαν τοῦ Θεοῦ, θρησκευτικὰ ἔθιμα. 223, 10. بَيْتُ عِبَادَةٍ τόπος προσκυνήσεως ἢ προσευχῆς. 57, 6. عُبُودِيَّةٌ ἡ τοῦ δούλου κατάστασις, δουλοσύνη, (ἀντίθ. رُبُوبِيَّةٌ)· ἀγαθότης, τιμιότης· ἄμετρος καὶ ὑπερβάλλουσα ἀφοσίωσις, θρησκεία. 2, 2. — عَبْدُ الجَبَّارِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ 157, 13. 16. — اِبْنُ عَبْدِ الحَكَمِ 58, 16. 123, 3 κτθν. 128, 5. 142, 12. 143, 15. 144, 3. 151, 3. ἀποθ. 257 Ἐγ. (870—1 Χρ.). — عَبْدُ الرَّحْمٰنِ بْنُ عَبْدِ العَزِيزِ 176, 18. — عَبْدُ الرحمٰنِ اِبْنُ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ — 156, 10. اَبْنُ القاسم 158, 1. 2. — عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ عَلِيٍّ البَيْسَانِيُّ 167, 10. ἀποθ. 596 Ἐγ. (1200 Χρ.). — ابن عَبْد الظاهر 159, 5. 161, 5. 163, 4. 13. — عَبْدُ العَزِيزِ بْنُ مَرْوَانَ 149, 13. ἔπαρχος τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τῷ χαλίφῃ Ἀβδαλ-μάλικου, ἀποθ. 84 Ἐγ. (703 Χρ.). — عَبْدُ القَيْسِ 87, 4. 16. ὅρ. σημ. *) φυλὴ Ἀράβων. — عبدُ اللهِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ 176, 18. ἀποθ. 130 εἴτε 135 Ἐγ. (747 ἢ 752 Χρ.). — عبدُ اللهِ بْنُ أَبِي يَحْيَى الأَسْلَمِيُّ 179, 14. φαίνεται εἶναι ὁ αὐτὸς τῷ ἐν σελ. 183, 17. 18. κατὰ παράλειψιν τοῦ ابي ἀναφερομένῳ. — عبدُ اللهِ بْنُ جَعْفَرٍ 11, 6. φαίνεται ὢν ὁ عَبْدُ اللهِ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ἀποθ. 90 Ἐγ. (70 8/9 Χρ.). — عَبْد اللهِ بْنُ الحَرَثِ υἱὸς τῆς Χαλιμᾶς, τῆς τροφοῦ τοῦ Μωάμεθ. 174, 15. — عبد اللهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ 151, 6. ἀποθ. 36 Ἐγ. (656, Χρ.). — عبد اللهِ اَبْنُ صَالِحٍ 144, 5. ἀποθ. 222 Ἐγ. (837 Χρ.). — عَبْدُ اللهِ بْنُ طَاهِرٍ 150, 4. 5. ἀποθ, 228 Ἐγ. (843 Χρ.). — عبد اللهِ اَبْنُ عَامِرِ بْنِ كُرَيْنٍ 81, 9. ἀποθ. 59 Ἐγ. (678—9 Χρ.). — عبد اللهِ بْنُ عَمْرٍو 187, 10. φαίνεται ὢν ὁ αὐτὸς καὶ ὁ ἐν σελ.

ἐνεργ. عِبَارَةٌ ἐπείησέ τι πρᾶγμα μεταβῆναι εἴς τι ἕτερον τ. ἔ. ἡρμήνευσέ τινι (ἐνύπνιον), ἐξηγήσατό τι μεταφορικῶς· ἐσήμηνεν, ἐδήλωσεν, τοῦτο ἢ ἐκεῖνο ἠβουλήθη εἰπεῖν, τοιαύτην ἢ τοιαύτην σημασίαν ἔσχεν· μ. عن πράγμ. 63, 15. 72, 3. 17. VIII. παράδειγμα ἔλαβεν, κατέστησέ τι ἑαυτῷ παράδειγμα, ὅπως ἀρύσηται, ἢ λάβῃ ἐξ αὐτοῦ μάθημα ἢ παραίνεσιν, συμβουλὴν παρεδέξατο· παραλληλίσας συνελογίσατο, καλῶς ὑπελογίσατο καὶ ἐσταθμήσατό τι. 161, 12. 201, 2. ἐνεργ. اِعْتِبَارٌ (πλ. اِعْتِبَارَاتٌ 216, 13.) λόγος, σχέσις, ἀναφορά. 214, 5. 216, 14. 218, 11. τιμή, ὑπόληψις (Τρβ. ἰχτιμπάρι). Μετ. παθ. περίβλεπτος, εὐυπόληπτος, δόκιμος (Τρβ. μουτεμπέρης). 215, ἔσγ. 228, 14. — عَابِرُ السَّبِيلِ ὁδοιπόρος, διαβάτης. 23, 16. — اَلْمَعْبَرُ (εἴτε اَلْمَعْبَرُ) χώρα τῆς Ἰνδίας. 102, 10. 12. 109, 9.

عَبَسَ ι. ἐνεργ. عُبُوسٌ ῥύποι ἐπέφυσαν καὶ ξηρανθέντες προσεπάγησάν τινι πράγμ., καὶ μεταφ. σκυθρωπός, αὐστηρός, βλοσυρός, ὑπῆρξέ τις τὸ πρόσωπον. اَلْعَبَّاسُ بْنُ اَلْمُطَّلِبِ (κατὰ συντομίαν ἀντὶ عَبْدِ اَلْعَبَّاسُ بْنُ اَلْمُطَّلِبِ). 80, 3. θεῖος τοῦ Μωάμεθ. — اِبْنُ عَبَّاسٍ υἱὸς τοῦ προηγηθέντος, τοὔνομα عَبْدُ اللهِ 1, ἔσχ. 7, 8. 10, 10. 173, 13. 177, 1. 186, 3. 5. 16. 187 καὶ πλεονάκις ἐν τοῖς ἑφεξῆς. — بَنُو اَلْعَبَّاسِ Ἀββασῖδαι. 153, 14. 162, 4. — أَبُو اَلْعَبَّاسِ 196, 2. 200, 12. ἁπλῶς عَبْدُ اللهِ λεγόμενος. — عبد اللهِ بْنُ عَمْرٍو 141, 8. ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Ἀμρ βεν ἐλ-ἀσι, ἀποθ. 65 Ἐγ. (684, Χρ.). — عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ اَلسَّفَّاحُ 162, 5. ὁ πρῶτος τῶν Ἀββασιδῶν, ἀποθ. 136 Ἐγ. (754 Χρ.). — عبدُ اللهِ أَبْنُ عَبْدِ اَلْمُطَّلِبِ 177, 9. ὁ πατὴρ τοῦ Μωάμεθ. — اَلشَّيْخُ أَبُو عَبْدِ اللهِ بْنُ خَفِيفٍ 103, 12. 106, 2. 108, 7. κ. ἑ. — عبدُ اَلْمُطَّلِبِ ὁ πάππος τοῦ Μωάμεθ. 175, 14. 178, κ. ἑ. ἑ. — عبدُ اَلْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ ὁ πέμπτος τῶν Ὀμμαγιδικῶν Χαλιφῶν. 12, 16. 50, 6. βασιλεύσας ἐν ἔτει Ἐγ. 65–86 (685–705 Χρ.). — عبدُ اَلْمَلِكِ بْنُ مَسْلَمَةَ παραδοσίδοξος. 144, 4. 148, 13. 149, 2. — عَبْدُ يَالِيلَ εἷς τῶν Τσακαφιδῶν. 181, 3. 5. — عُبَيْدُ اللهِ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ παραδοσίδοξος. 123, 2 κτθν. ἀποθ. 132 Ἐγ. (749–50 Χρ.). — عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي عُبَادَةَ بْنُ ثَوْرٍ παραδοσίδοξος. 173, 5 κτθν. — اَلصَّامِتِ 126, 10. καὶ πλεονάκις. 130, 12. 16. 144, 2. ἀποθ. 34 Ἐγ. (654–5 Χρ.). — عَبَّادَانُ πόλις τῆς Ἰράκης. 76, 11. 77, 11. 79, 1.

عَبَرَ ου. ἐνεργ. عُبُورٌ, عَبْرٌ διέβη, καὶ ἰδ. ὑπερέβη (ὁ ποταμὸς τὸ πρόχωμα ἢ τὴν ὄχθην καὶ μακρὰν ἢ ἐπὶ πολὺ ἀνέβρασεν)· καὶ μεταβ. διέβη, ἐπέρασε (ποταμόν)· ἐντεῦθεν,

عجب

προσέρρηξεν· προσέπταισεν, προσέκοψε (πρὸς λίθον τὸν πόδα κτλ.), μ. في εἴτε على πράγμ. παρέστη, ἐνέτυχέ τινι πράγματι, εὗρεν, παρετήρησεν, ἔγνω τι, μ. على πράγμ. 113, 6.

عُثْمَانُ 104, 3. — عُثْمَانُ الشِّيرَازِيُّ Τσακιφίτης. 181, 6. 9. 18. 182, 4 κ. ἑ. ἑ. — عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ παραδοσίδοξος. 123, 3 κτθν. 128, 6. 144, 16. — المَلِكُ العَزِيزُ عُثْمَانُ بْنُ صَلَاحِ الدِّينِ ὁ υἱὸς τοῦ Σαλλὰχ-εδ-δίν, ἀποθ. 595 Ἐγ. (1198, Χρ.). — عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ ὁ τρίτος μετὰ τὸν Μωάμεθ Χαλίφης, βασιλ. 24—35 Ἐγ. (644—656 Χρ.). 97, 17. ἀπόγονοι αὐτοῦ ἐν Σινικῇ διατρίβοντες. 118, 15. — أَبُو الحَسَنِ عُثْمَانُ بْنُ مَرْزُوقٍ الحَوْفِيُّ 159, 10. Περὶ τῆς χώρας الحَوْف ὅθεν παρήχθη τὸ ἐπώνυμον الحَوْفِيُّ δρ. ἀνωτ. σελ. 57, 6. — عُثْمَانِيٌّ θηλ. ة, ἐπίθετον, Ὀσμανικός. العُثْمَانِيَّةُ ἡ ἕδρα τοῦ φύλου τῶν Ὀσμανιδῶν ἐν Σινικῇ. 118, 18.

عَجَّ ι. α. ἐνεργ. عَجَّ ἔστρεψεν· ἰδ. συνέστρεψε (τὴν φωνήν)· ἐκραύγασεν, ἀνεβόησε τὸ: الى الله 143, 11.

عَجِبَ α. ἐθαύμασεν, ἐξεπλάγη, ἐξέστη ἐπί τινι ἢ ἰδών τι, μ. من πράγμ. IV. ἐνεργ. إِعْجَابٌ 19, 6 κτθν., ἐνέβαλέ τινα εἰς θαυμασμόν, ἐποίησέ τινα θαυμάσαι τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ من εἴτε ب πράγμ. Παθ.

عباءة

أَبُو العَبَّاسِ ابْنُ المَرْوِيِّ 5, 3. — ποιητὴς περίβλεπτος ἐπονομαζόμενος النَّاشِي 206, 4. σημ. 60. — عَبَّاسِيٌّ θηλ. ة, Ἀββασιδικός. 162, 7.

عَبَاءَةٌ ἀμπᾶς, χλαῖνα, ἔνδυμα γνωστότατον ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐξ ἐρίου ἢ τριχῶν καμήλου δημιουργούμενον, εὐρείας συνήθως ἔχον βαβδώσεις, λευκὰς καὶ μελαίνας ἢ φαιάς, ἀνοικτὸν ἔμπροσθεν, ἄνευ τραχήλου, καὶ συντομωτάτας φέρον χειρίδας. 225, 11.

عَتَبَ ου. καὶ ι. ἐνεργ. عَتْبٌ ἐπάτησεν, ἔπληξε τὴν γῆν τῷ ποδί, ἰδ. ἀγανακτήσας ἢ ὀργισθείς· ὅθεν, ἐπελάβετό τινος λόγοις, ἐπετίμησεν, ἐπέπληξέ τινί τι ἢ ἐπί τινι ἔργῳ, μ. على πρ. καὶ ب πράγμ., ἐμεμψιμοίρησεν, ἐμέμψατό τινι ἢ τινα, μ. على. 212, 6. III. ἐνεκάλεσεν, ἐμέμψατό τινί τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. 220, 11. X. ἐποίησέ τινα ἀνασκιρτῆσαι καὶ ὑπὸ χαρᾶς τὴν γῆν τῷ ποδὶ πλῆξαι· ὅθεν, πάλιν εἰς τὴν προτέραν εὐγρίαν ἀνέλαβέ τινα, ἢ εὐγοϊκῶς ἔσχε πρὸς αὐτόν (μετὰ δυσμένειαν)· ἀρκεῖσθαι, εὐαρεστεῖσθαι, αὐτάρκως ἔχειν πρός τι ἐποίησέ τινα, ἤτησεν, ἵνα ᾖ ἠρκεσμένος καὶ εὐηρεσημένος. Μετ. 204, 7. — عَتَبَةٌ φλιά, ὑπόθυρον (κατώφλιον).

عَتَقَ ου. ἐνεργ. عَتَاقَةٌ ἀνέσπασεν, ἀπέσπασεν· διασπάσας διεσκόρπισε καὶ διέλυσεν· ὅθεν, ἀμετ. ἀπηλευθερώθη, ἀπελεύθερος ἀφείθη (ὁ δοῦλος). IV. ἀφειλετό τινα εἰς ἐλευθερίαν, ἠλευθέρωσεν, ἀπελεύθερον ἀφῆκε τὸν δοῦλον. 174, 2. — عَاتِقٌ αὐχήν, ὦμος. 34, 12.

عَثَرَ ι. καὶ ου. ἐνεργ. عِثَارٌ προσέκρουσεν,

120, 4. 182, 12. أَعْجَبَ بِنَفْسِهِ ἑαυτὸν ἐθαύμασεν, μέγα ἐφρόνησεν, ὑπερηφανεύσατο. V. πλήρης θαυμασμοῦ καὶ ἐκπλήξεως ὑπῆρξεν, μ. من πράγμ. — عَجَبٌ (ἐνεργ.) θαυμασμός· θαυμάσιον πρᾶγμα, θαῦμα. 116, 5. — عُجَابٌ καὶ ἐπιτατ. عُجَّابٌ θαυμαστός. 188, 9 κ. ἑ. — عَجِيبٌ θηλ. ة, ταὐτό. Συγκρ. أَعْجَبُ 192, 16. — عَجِيبَةٌ πλ. عَجَائِبُ θαυμαστόν τι χρῆμα, θαυμάσιον πρᾶγμα, (ἐντεῦθεν Τρβ. ἀτζαΐπης, παράδοξος, παράξενος).

عَجَزَ ι. ἐνεργ. عَجْزٌ ἔζησεν, ὑφίζησεν, καὶ ἐν γένει, ἀσθενής, ἀδύνατος ποιῆσαί τι ὑπῆρξεν, μ. ل ἢ عن πράγμ. عَجَزَ عَنْ شَيْءٍ ἀνίκανος ἢ ἥττων τινὸς πράγμ. ὑπῆρξεν, οὐκ ἤρκεσε πρός τι, οὐκ ἠδυνήθη, ἢ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι τι· II. ἠλεγξέ τινα, ὅτι ἀδύνατός ἐςιν καὶ ἄμοιρος φυσικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεων, ἠτιάσατό τινα ἀδυναμίας, μ. αἰτ. 138, 13. IV. ἀνίκανόν τινος πράγμ. ἐποίησεν, ἀσθενῆ καὶ ἀδύνατον εἴς τι κατέστησέ τινα. 25, 10. — عَاجِزٌ (μετ.) ἀσθενής, ἀδύνατος, ἀνίκανος ἢ ἥττων τινὸς πράγμ., μ. عن. Συγκριτ. أَعْجَزُ 124, 4.

عَجَلَ α. εἵλιξεν, συνελίξας στρογγύλον ἐποίησεν· καὶ ἑπομ. (ἀπὸ τῆς εὐστροφίας καὶ τοῦ εὐκυλίστου) ἔσπευσεν, ἠπείχθη, κατετάχησεν, II. ἐνεργ. تَعْجِيلٌ ἔσπευσεν, ἐτάχυνεν. — عِجْلٌ μόσχος, μοσχάριον. — عَجِلٌ σπεύδων, ἐπειγόμενος, ἐπισπερχής. — عَجَلَةٌ μεγάλη ταχύτης, κατάσπευσις (Τρβ. ἀτζελές), πλ. عَجَلٌ ὄχημα, ἅμαξα (ὑπὸ βοῶν ἑλκομένη). 69, 14. 70, 13.

عَجَمَ ου. ἐνεργ. عَجْمٌ συμπῆξας συνεπίεσε καὶ συνέθλιψέ τι· ἐντεῦθεν, ἰδ. τοῖς ὀδοῦσιν ἔλαβε καὶ ἔδακέ τι, ἰδ. ὅπως ἐξετάσῃ καὶ μάθῃ, εἴ ἐστιν ἁπαλὸν ἢ σκληρόν. X. ξένος, ἄγνωστος καὶ ἀκατανόητος ὑπῆρξεν αὐτῷ ὁ λόγος ἢ ἡ λαλιά. Μετ. 90, 4. — عَجَمٌ ὀστοῦν ἢ πυρὴν ὀπώρας. 199, 3. περιλ. οἱ βαρβάρως λαλοῦντες, οἱ ξένοι, οἱ μὴ Ἄραβες, καὶ ἰδ. οἱ Πέρσαι. 162, 7. أَعْجَمِيٌّ ξένος, μὴ λαλῶν τὴν ἀραβικήν (ἐντεῦθεν Τρβ. ἀτζαμής, ἄπειρος). Πέρσης (Τρβ. ἀτζέμης). — مُعْجَمٌ θηλ. ة, διακριτικαῖς στιγμαῖς σεσημασμένον (γράμμα τοῦ Ἀλφαβήτου, οἷα λ. χ. τὸ ج καὶ ز κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ح καὶ ر λεγόμενα مُهْمَلَةٌ).

عَجَنَ ι. καὶ ου. ἐνεργ. عَجْنٌ ὀγκώδης καὶ οἰδαλέος ὑπῆρξεν καὶ ἰδ. ὠγκώθη τὸ φύραμα ζυμωθὲν καὶ ἀραιωθέν· ἐντεῦθεν, μεταβ. ἔπτιξεν, ἐκοπάνισεν, κατειργάσατο τῇ χειρί τι, μ. αἰτ., ἰδ. μεμιγμένα ὕδατι ἄλευρα ἐφόρασεν, φύραμα εἰργάσατο, (ἐζύμωσεν) (ἡ γυνή), 112, 8. — عَجِينٌ ἄλευρα ὕδατι μεμιγμένα, φύραμα. 225, 3 κτθν.

عَجْوَةٌ εἶδος ἀρίστων φοινίκων τῆς Μεδινᾶς. 86, 5.

عَدَّ ου. ἡτοίμασεν, παρεσκεύασεν· ἐντεῦθεν, ἠρίθμησεν· λογισμὸν ἐποιήσατο, ἐλογίσατο (ἀργύρια)· προσηρίθμησεν, συγ-

εικῶς διώκησε καὶ διεχείρησε τὰ τῆς δικαιοσύνης (μεταξὺ αὐτῶν), μ. في καὶ بين· καὶ ἀμετ. δίκαιος, ἐπιεικὴς ὑπῆρξεν· ὅμοιος καὶ ἰσοδύναμος ἑτέρῳ ὑπῆρξεν, μ. αἰτ. 139, 11. ἀπέκλινεν, ἐξετράπη τῆς ὁδοῦ, μ. عن εἴτε ἀπολ. 3, 5. VIII. ἐνεργ. اِعْتَدَالٌ ὀρθὸν καὶ καλὸν ἀπέβη, ἢ ἐγένετό τι, ὥστε τὸ μέσον μεταξὺ τῶν δύο ἄκρων κατέχειν· ἀνάλογος ὑπῆρξεν, ἀνελόγησε πρός τι ἢ τινι πράγμ. 84, 6. 89, 4. Μετ. 58, 8. 70, 15. — عَدْلٌ (ἐνεργ.) δικαιοσύνη. — عَادِلٌ πλ. عُدُولٌ δίκαιος, ἀνάλογος. Συγκρ. أَعْدَلُ 199, 13.

عَدَمٌ ἀπορία, ἔνδεια, ἔλλειψις παντελής. 34, 1.

عَدَنُ Ἄδενον, πόλις παράλιος τῆς Ἀραβίας ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, κατεχομένη ὑπὸ τῶν Ἄγγλων. 76, 13. 78, 12. 89, 15. ἔσχ. — مَعْدِنٌ πλ. مَعَادِنُ μεταλλεῖον· περιλ. μέταλλα (Τρδ. μαδέντ)· ἐργοστάσιον, βιομηχανικὸν κατάστημα. 70, 4. اَلْمَعْدِنُ 87, 10. εἴτε مَعْدِنُ النُّقْرَةِ 87, 8. τόπος ἐν Ἀραβίᾳ· σταθμὸς τῶν ἐκ Βασόρας περιηγητῶν.

عَدَا ου. ἐκυλίνδησεν, καὶ ἰδ. προεκυλίνδησεν ἑαυτό (τὸ κῦμα)· καὶ μεταφ. παρῆλθεν, διέβη· ἔδραμεν· προσῆλθε ταχέως, προσέδραμεν, μ. إلى 52, 12. ἄδικος ὑπῆρξεν, ἀδίκως προσηνέχθη, ἢ ἐπολιτεύσατο πρός τινα, μ. على. III. ἐνεργ. مُعَادَاةٌ 206, 3 κτθν. δυσμενής, ἐναντίος, ἐχθρὸς ὑπῆρξέ τινι, μ. αἰτ. πρ. (ἀντίθ. ولا III.).

κατέλεξεν, μ. αἰτ. πρ. καὶ في εἴτε من πράγμ, Ἰκαθ. عُدَّ كَالصِّبْيَانِ νεανίας λογίζεται, εἰς νεανιῶν ἀριθμὸν τελεῖ, ἐν τοῖς νεανίαις προσκαταλέγεται. 119, 5. IV· ἡτοίμασεν, προπαρεσκεύασεν, διέθηκε πρός τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ ل πράγμ. 180, 2. Μετ. παθ. 106, 10. 164, 4 κτθν. προσηρίθμησεν, συγκατέλεξεν, μ. αἰτ. καὶ ل. 25, 6. X. ἕτοιμος, παρεσκευασμένος ὑπῆρξε πρός τι, μ. ل. 51, 4. ἡτοίμασεν, προπαρεσκεύασέ τι πρός τι εἴτε κατά τινος, μ. αἰτ. εἴτε ل. 106, 9. — عَدَدٌ πλ. أَعْدَادٌ ἀριθμός. — عِدَّةٌ ἀριθμός, πλῆθος. Μετὰ πραγμάτων ἠριθμημένων συνδεόμενον, τίθεται ἢ πρὸ αὐτῶν κατὰ συνάφειαν εἴτε μ. من (عِدَّةٌ مِنْ رِجَالٍ εἴτε عِدَّةُ رِجَالٍ), ἢ μετ' αὐτὰ κατ' ἐπεξήγησιν (رِجَالٌ عِدَّةٌ), ἀπαραλλάκτως ὅπως καὶ οἱ ἀπόλυτοι ἀριθμοὶ 3 – 10. (Γραμμ. §. 307. 486.). — عَدِيدٌ ἀριθμός· ὡς ἐπίθ. πολυάριθμος, πολυπληθής· θηλ. ة, 170, 17. — عُدَّةٌ الدَّوْلَةِ οὐδατο ἰδ-δάουλατι καὶ τὸ τέμενος αὐτοῦ ἀπαντῶσιν ἐν σελ. 157, 12. 13.

عُدَارٌ ζῶον βλαβερὸν τῷ ἀνθρώπῳ ἐν Ἰαμάνῃ διαιτώμενον. 91, 8.

عَدَسٌ ὄν. γένους, φακός, φακῆ (ὄσπριον).

عَدَلَ ι. ἐνεργ. عَدْلٌ κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἐπορεύθη· ὅθεν, μεταφ. ὅ,τι δίκαιον καὶ ἐπιεικὲς ὑπῆρξεν, τοῦτο ὡρίσατο, ἢ ἔταξεν ὡς πρός τινα, ἢ ἐπετέλεσεν ἔν τινι πράγμ., μ. على πρ. καὶ في πράγμ., ὀρθῶς καὶ ἐπι-

عذب

V. μετέβη, μετηνέχθη ἀπὸ ἑνὸς τόπου εἰς ἕτερον, ἢ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνθρώπου εἰς ἐκεῖνον, μετεδόθη, μ. إلى. 229, 4. μεταβατικὸν ὑπῆρξε (τὸ ῥῆμα)· ἄδικος, ἀνεπιεικὴς ὑπῆρξεν, μ. على. 27, 1. — عَدَا (μόριον συντασσόμενον μ. γεν. καὶ αἰτ. Γραμμ. Δὲ Σασὺ II. σ. 54. §. 111.) πλήν, χωρίς, ἐκτός, παρά. 230, 4. — عَدُوٌّ πλ. أَعْدَاءٌ, عِدًى 7, 3. ἐχθρός, ἐναντίος. — عَدَاوَةٌ ἔχθρα, δυσμένεια, ἀντιπάθεια. — عَادِيَةٌ πλ. عَوَادٍ ἀδικία. 223, 3. — عَادِيَةٌ ἀδικος, ἀνήκων τῇ ἀρχαίᾳ Ἀραβικῇ φυλῇ τῇ καλουμένῃ Ἀδ. 75, 16. شَجَرَةٌ عَادِيَةٌ δένδρον ἀδικον, δένδρον ἀρχαιότατον. 168, 10. — عُدْوَانٌ (ἐνεργ.) ἀδικία, ἀνεπιείκεια, χαλεπότης. — عَدِيٌّ παραδοσίδοξος. 201, 8. — بَنُو عَدِيِّ بْنِ النَّجَّارِ 177, 3. 6. 10.

عَذَبَ ι. ἐνεργ. عَذْبٌ ἔσφιγξεν, ἔψαυσεν ἐλαφρῶς τ. ἔ. ἐγαργάλισεν. II. ἔσφιγξεν στερρῶς, συνέστρεψεν· ἠχίσατο, ἐβασάνισεν· καὶ ἐν γένει ἐτιμωρήσατο, ἐκόλασεν, ἐσωφρόνισεν, (ἀντίθ. غفر). 24, 7 κτθν. — عَذْبٌ θηλ. ō, ἡδύς, γλυκύς, εὐάρεστος. Συγκρ. أَعْذَبُ 83, 9. 101, 10. — عَذَابٌ ποινή, τιμωρία.

عَذَرَ ι. ἔσφιγξεν, συνέσφιγξεν· ἐντεῦθεν, συναπελογήσατό τινι, τ. ἔ. ἀπεδέξατο τὴν ἀπολογίαν αὐτοῦ, καὶ ἑπομ. παρήτησεν, ἀπ-

عرج

ἔλυσεν, ἀφῆκέ τινα ὑποχρεώσεως ἢ καθήκοντός τινος, ἔσχεν αὐτὸν παρητημένον, μ. αἰτ. πρ. καὶ في εἴτε على πράγμ. V. δύσκολον, δυσχερὲς ὑπῆρξέ τινί τι. 227, 5. VIII. ἀπελογίσατο περί τινος πράγματος (ὑπὲρ αὐτοῦ). — عُذْرٌ ἀπολογία· παραίτησις. — أَعْذَرُ Συγκρ. ἀπολογικώτερος, τὴν ἀπολογίαν προάγων, παραιτητικώτερος. 133, 7.

عَذَلَ ου. ἐνεργ. عَذْلٌ ἔστρεψεν· ὄθεν, μεταφ. ἠτιάσατο, ἔψεξέ τινα, καθήψατό τινος, ἐμέμψατο, ἐπετίμησέ τινι, μ. αἰτ. (συνών. ذمّ, لام). — عَذْلٌ μέμψις, ψόγος, ἐπιτίμησις. 48, 2.

عَذْيٌ 99, 8. πλ. أَعْذَاءٌ 97, 14. 98, 6. 7. ἀγρὸς μόνῳ ὑετίῳ ὕδατι ἀρδευόμενος.

المَعَرَّةُ Μααρά, πόλις τῆς Συρίας. 168, 16.

عَرَبٌ περιλ. Ἄραβες. — عَرَبِيٌّ θηλ. ī, Ἀράβιος, Ἀραβικός. — أَعْرَابٌ περιλ. Ἄραβες πεδιεῖς ἢ ἐν πεδιάδι οἰκοῦντες, σκηνῖται. 86, 12. أَعْرَابِيٌّ ἐν. Ἄραψ πεδιεύς, σκηνίτης. 9, 15. 11, 10.

عَرِبَ φαῦλος, πονηρὸς καὶ ταραχοποιὸς ἐδείχθη, μεθύων ἔβλαψε τὸν συμπότην. 53, 15.

عَرَجَ ου. ἐνεργ. عُرُوجٌ ἔστρεψεν, στρέψας ἔκαμψεν· ἐντεῦθεν, ἐπέκαμψεν ἑαυτόν, καὶ ἰδ. ἀνέβη, ἀνῆλθεν ἐπὶ κλίμακα ἢ διὰ κλίμακος, μ. في, ἐχώλανεν. — مِعْرَاجٌ τόπος ἀναβάσεως· κλίμαξ. — لَيْلَةُ المِعْرَاجِ

ηναντιώσατο, ἀντέπραξεν, ἢ ἀντεῖπέ τινι; μ. ل πράγμ. 127, 8. 134, 11. VIII. ὑπήντησεν, περέστη, ἐνέτυχέ τινι, μ. αἰτ. 25, 6 κτθν., ἐν τῷ μέσῳ ἐπικαρσίως ἔκειτο. 55, 8. Μετ. 54, 7 κτθν. κ. — عَرْضٌ εὖρος (ἀντίθ. طول, μῆκος)· πλάτος (γεωγραφικόν)· εὐρύτης, ἀμφιλάφεια. — عِرْضٌ πλ. أَعْرَاضٌ πνοή· φύσις ἢ χαρακτὴρ τῆς ψυχῆς. 12, 12. χώρα, μέρος χώρας. πλ. أَعْرَاضٌ κοιλάς, ἐν ᾗ ὑπάρχουσι κῶμαι, ὕδωρ καὶ δένδρα. 91, 2. — عَارِضٌ συμβάν, συμβεβηκός, τὸ ἀντιπίπτον ἢ ἀντίζουνα 67, 14. — عَرِيضٌ εὐρύς, πλατύς.

عَرَفَ ι. ἐξέσχεν· καὶ μεταθ. ἄνωθεν ἔβλεψεν εἴς τι, ἐπεσκόπησεν· ὄθεν, ἔγνω, κατέμαθεν, ἐπύθετό τι, μ. αἰτ. εἴτε ب πράγμ. Παθ. 118, 3 κτθν. 154, 9. (ἀντίθ. أَنْكَرَ συνών. وقف μ. على. πρβλ. علِمَ)· πάλιν ἔγνω, ἐπέγνω, ἀνεγνώρισεν. ἠδυνήθη διακρῖναι καὶ διαστεῖλαί τι ἀπό τινος ἑτέρου πράγματος, μ. αἰτ. καὶ من. Παθ. 130, 4. γνωστὸν κατέστησέ τι (ἐπαινῶν αὐτό), συνέστησέ τι. 44, 4. Παθ. 41, 15. ἔδειξεν, ἐγνώρισέ τινί τι, μ. δοτ. αἰτ. εἴτε μ. αἰτ. πρ. κ. ب πράγμ. 115, 3. Παθ. 115, 7. VIII. ἔγνω, ἔμαθεν, ἐπύθετο, μ. αἰτ. — عَارِفٌ (μετ.) γινώσκων. — عَرِيفٌ πλ. عُرَفَاءُ ἡγέτης ἔθνους, ἐθνάρχης, προϊστάμενος. 138, 3. παιδονόμος, πρωτόσχολος. — مَعْرِفَةٌ γνῶσις, ἐπιστήμη, (Τρβ. μαραφέτι, ἡ ἐκ μεγάλης μαθήσεως προσγινο-

νὺξ ἀναλήψεως ἢ ἀναβάσεως, καθ' ἣν ὁ Μωάμεθ διὰ τῶν ἑπτὰ οὐρανῶν προσεκομίσθη πρὸς τὸν Θεόν. 196, 16. — الْأَعْيَرُجُ Ἕλλην φρούραρχος τοῦ φρουρίου τῆς Ἀλεξανδρείας. 127, 1.

عَرَّادَةٌ πλ. ἀκέρ. 179, ἔσχ. καταπέλτης, μηχανὴ λιθοβόλος μικροτέρα τῆς منجنيق, δι' ἧς ἐκσφενδονίζουσι λίθους εἰς μακρὰν ἀπόστασιν.

عِرْسٌ γυνὴ ὕπανδρος, σύζυγος. 10, 12.

عَرَشَ ι. καὶ ου. ἐνεργ. عُرُوشٌ ἔδησεν, εἴτε συνέσφιγξεν· ἐντεῦθεν, κατεσκεύασεν (οἶκον ἢ σκηνήν)· ἀνήγειρεν, ᾠκοδόμησεν. 155, 1. — عَرْشٌ θρόνος (Θεοῦ). 196, 14. — الْعَرِيشُ πόλις μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ Παλαιστίνης, τὰ τῶν ἀρχαίων Ῥινοκόλουρα. 125, 3.

عَرَضَ ι. ἐνεργ. عَرْضٌ ἐτινάχθη, ἰσχυρῶς συνεσείσθη· ἐντεῦθεν, συνέβη, συνέπεσέ τινί τι, μ. ل π,. ἀντίος ὑπήντησεν, συνήντησέ τινι, μ. ل. ἀντέστη, ἀντετάξατο, ἠναντιώσατο τοῖς ἀνθρώποις, μ. ل (ταὐτὸ τῷ V.) 134, 14. 138, 1. ἔδειξέ τινί τι, ἐξέθηκεν, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ على πρ. 44, 4. II. ἀντέταξεν· ἐξέθηκεν, πρόετο, ἐνέβαλέ τινα εἴς τι, μ. αἰτ. καὶ ل. 218, 16. III. ἠναντιώσατο, ἀντέστη. Μετ. 79, 5. ἀπέναντι κείμενος. IV. ἀπετράπετό τινος, ἀπεστράφη ἀπό τινος, ἔστρεψε τὰ νῶτα πρός τι καὶ ἀπεμακρύνθη ἀπ' αὐτοῦ, μ. عن πράγμ. 33, 5. ἀπέσχεν, ἀπέσχετό τινος πράγμ. μ. عن. Μετ. 217, 12. V. ἔσχε τι ἀπέναντι· ἐπεχείρησέ τινι πράγμ., μ. ل πράγμ. ἀντέταξεν ἢ προεβάλετο ἑαυτόν,

عرف

μένη ἐπιδεξιότης καὶ ἱκανότης). — مَعْرُوفٌ πλ. ἀκ., (μετ. παθ.). 132, 11. γνωστός· εὐεργεσία, χάρις· δῶρον· بِالْمَعْرُوفِ διὰ φιλοφρονήσεων καὶ χάριτος, (μὲ τὸ καλό). 113, 13. — عَرَفَاتٌ 80, 14. 81, 1. 197, 9. 11. καὶ عَرَفَةُ 81, 5. ὄρος παρὰ τῇ Μέκκᾳ.

عِرْقٌ πλ. عُرُوقٌ φλέψ, ἀρτηρία. عِرَاقٌ ὄχθη· παραλία, ἀκτή. العِرَاقُ 78, 1. χώρα τῆς Μεσοποταμίας, Ἰράκη, Βαβυλωνία. — عِرَاقِيٌّ Βαβυλώνιος. 79, ἔσχ. عَلَى زَيِّ العِرَاقِيِّينَ 112, 16. τῇ στολῇ τῶν Βαβυλωνίων, τ. ἔ. κατὰ τὰ ἐνδύματα, ἃ περιβάλλονται οἱ Βαβυλώνιοι.

العَرْقُوبُ μέρος τοῦ Λιβάνου. 209, 6. Ροβινσ. Παλ. III. σ. 946.

عَرِيكَةٌ φύσις, τὸ ἔμφυτον, χαρακτήρ. 13, 2.

عُرْنَةُ ὄρ. بطن عرنة σ. 19. 6.

عَرَا ου. ἐνεργ. عَرْوٌ γυμνὸς ὑπῆρξεν, μ. عن πράγμ., ἐπῆλθεν, ἐπεγένετό τινι· προσῆλθέ τινι, ζητῶν χάριν τινά, μ. αἰτ. πρ. VIII. ἐπῆλθέ τινί τι, κατέλαβεν, κατέσχε τινά τι· μ. αἰτ. πρ. 35, 14. 43, 9. — عُرْوَةٌ πλ. عُرًى λαβίς (ὑδρίας, κάδου, κανίστρου, κτλ.)· πορποδέχη (θηλυκωτῆρι). Μεταφ. تَنْحَلُّ عُرَى قُوَّتِهِ λύονται αἱ λαβίδες (τ. ἔ. τὰ νεῦρα) τῆς ἰσχύος αὐτοῦ = ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ λύεται, θραύεται, ἐξασθενεῖ. 53, 16.

عز

عُرْوَةُ بْنُ مَسْعُودٍ 179, 15. 183, 7. 15. κ. ἑ. ἑ.

عَرِيَ ἀ. ἐνεργ. عُرْيَةٌ ἀποδεδυμένος τὰ ἱμάτια, ὑπέρου γυμνότερος ὑπῆρξεν. — عُرْيَانٌ θηλ. ō, γυμνός.

عَزَّ ι. ἐνεργ. عِزٌّ, عِزَّةٌ ἔσφιγξεν, ἰσχυρότερον συνέσφιγξε καὶ ἔστυψεν· ἐντεῦθεν ἀμετ., δυνατὸς καὶ μέγας ὑπῆρξεν· ἔπαινος καὶ τιμὴ ἐγένετο αὐτῷ παρὰ τῶν ἀνθρώπων, δόξαν μεγίστην ἔλαβεν, τετιμημένος καὶ δεδοξασμένος ὑπῆρξεν· ἔξοχος, ἀπαράμιλλος, ἀσύγκριτος ὑπῆρξεν. اللهُ عَزَّ وَجَلَّ ὁ Θεός ἐστι μέγας καὶ ἰσχυρός, ἢ ὁ Θεὸς ὁ τιμῇ καὶ αἴνῳ δοξαζόμενος. 84, 9. εἴτε عَزَّ اسْمُهُ εὐλογημένον εἴη τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 84, 16. ἐν τιμῇ ὑπῆρξε παρά τινι, προσφιλής, ἀγαπητὸς ὑπῆρξεν αὐτῷ, μ. على πρ. 69, 5. — عَزِيزٌ δυνατός, ἰσχυρός (ἀντίθ. ذليل)· σπάνιος, πολύτιμος, ὑπερτίμιος. 104, 11. 214, 3. 15. 215, 1. καὶ πλεονάκις ἐν τοῖς ἑφεξῆς. Συγκρ. أَعَزُّ θηλ. عُزًّى πολυτιμότερος. أَعَزُّ الحَبِيبَيْنِ ἐντιμότατε φίλε, φίλτατε! 215, 5.. العُزَّى ὄνομα εἰδώλου τινὸς τῶν ἀρχαίων Ἀράβων· 181, παρατελ. 189, ἔσχ. κείμ. — عَزَازُ πόλις τῆς Συρίας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Χαλεπίου. 169, 1. المَلِكُ المُعِزُّ أَيْبَكُ 162, 15. ὁ πρῶτος τῶν Μαμλούκων Σουλτάνων, βασιλ. 648–55 Ἑγ. (1250–57 Χρ.). — مُعِزُّ الدَّوْلَةِ ἔπαρχος τῆς Αἰγύπτου (وَالِي مِصْرَ). 157, 11.

عزل

— المُعِزُّ لِدِينِ اللهِ 153, ἔσχ. ὁ τέταρτος τῶν Φατιμιδῶν Χαλιφῶν ἐν Αἰγύπτῳ, ἀποθ. 365 Ἐγ. (975 Χρ.). — ابْنُ المُعْتَزِّ 4, 6.

عَزَلَ ι. ἐνεργ. عَزْلٌ 39, 7. 154, 13. ἔστρεψεν, μετέστρεψεν, ἀπέστρεψεν· ἀπεχώρισεν, ἀπέσπασεν· παρέωσέ τινα ἐκ, ἢ ἔπαυσέ τινα τῆς λειτουργίας, τοῦ ἔργου, τῆς ἀρχῆς, μ. αἰτ. προσ. 167, 11. Παθ., μ. مِنْ πράγμ. 58, 11. 151, 6. IV. ταὐτό. 182, ἔσχ. 183, 2. VIII· ἀποκεχωρισμένος, ἀπομεμακρυσμένος ὑπῆρξεν. 40, 3. عُزْلَةٌ ἀνα-(ἀπο)χώρησις, ἀπομάκρυνσις. 34, 10. (ἐντεῦθεν Τρβ. ἀζίλι, κατάστασις τοῦ πεπαυμένου ὑπαλλήλου). — مَعْزِلٌ τόπος κεχωρισμένος ἢ ἀνακεχωρηκός, ἀναχωρητήριον. 100, 1.

عَزَمَ ι. ἐπέσφιγξεν, ἐστερέωσεν· ἐντεῦθεν, μεταφ. ἐπιμελῶς προσέσχε τὸν νοῦν τινι πράγματι, καὶ ἐπομ. στερρὰν καὶ ἀμετάθετον γνώμην ἔλαβεν, ἢ ἔσχεν· ὅθεν, ἐπεχείρησέ τινι πράγμ. μετὰ προηγηθεῖσαν σύντονον σκέψιν καὶ βραδεῖαν ἀπόφασιν· προέθετο, διενοήσατό τι, μ. على πράγμ. 29, 12. ἐνέδησέ τινα, ἰδ. ὅρκῳ, ἐποίησέ τινα ὀμόσαι ὅρκον, ἢ ἐξώρκισέ τινα, μ. على προσ. 149, 5. — عَزْمٌ (ἐνεργ.) στερρά, ἀκλόνητος, ἀμετάκλητος πρόθεσις, ἀπόφασις, σκοπός.

عَزَا ου. ἐνεργ. عَزْوٌ καὶ عَزِيَ α. ἐκαρτέρησε πρός τι, λίαν καρτερικὸς καὶ ὑπομενετικὸς ὑπῆρξεν. عِزْوَةٌ ὄν. εἴδους (Γραμμ. §. 241.). عَزْوَةٌ ὄν. σημ. τὸ ἅπαξ γενόμενον (Γραμμ. §. 240.) 18, 4. II. ἐνεργ.

عسى

تَعْزِيَةٌ (παραμυθητικὴ ἐπιστολή. 217, 8. παρεμυθήσατο (δυσχέρειάν τινος ἢ τινα πενθοῦντα), παραμυθίαν ἤνεγκέ (τινι τῶν δεινῶν), λόγῳ ἐκούφισε (τὰς συμφορὰς τινος). — عَزَاءٌ ὑπομονή, καρτερία· παραμυθία· ἐν γένει πένθος· καιρὸς πένθους ἢ τοῦ πενθεῖν· ἐντεῦθεν ثِيَابُ العَزَاءِ ἐνδύματα πένθιμα, ἐσθῆτες πενθικαί.

عَسُوبٌ βασίλισσα τῶν μελισσῶν.

عَوْسَجٌ εἶδος ῥάμνου, λύκιον εὐρωπαϊκόν, πυξάκανθα.

عُسْرٌ δυσκολία, δυσχέρεια ἢ ἀπορία, (ἢ συνέχεταί τις, μέλλων ποιῆσαί τι). — عَسِيرٌ δυσχερής, προσάντης, ἐπίμοχθος, κοπώδης, ὀχληρός.

عَسْعَسَ συσκοτάζειν ἤρξατο ἡ νύξ, ἢ κατ' ἄλλους ἠφανίσθη ἡ νύξ, φυγαδευθέντος τοῦ σκότους. 196, 5. κ. ἑ. ἐ.

عُسْفَانُ τόπος ἐν Ἀραβίᾳ. 85, 13.

عَسْقَلَانُ Ἀσκάλων, πόλις τῆς Παλαιστίνης ἐπίσημος. 158, 2. 169, 12. 171, 5. 18.

عَسْكَرٌ πλ. عَسَاكِرُ πλῆθος, ὄχλος· στρατός (Τρβ. ἀσκέρι). — العَسْكَرُ τόπος παρὰ τῇ Φοστάτῃ, (τῷ ἀρχαίῳ Καίρῳ). 153, 15.

عَسَلٌ κοιν. γέν.. μέλι.

عَسَى (ἄνευ ἐνεστῶτος) ἐκάλυψεν, ἐπεκάλυψεν· ἐντεῦθεν, ἐπεκοίτησεν ἐπί τινος πράγματος, ἢ περιέπεσέ τινι πράγμ., ὅθεν, συν-

τασσόμενον μ. أَنْ ἑπομ. ὑποταχτικῆς, ἔζιν, ἐνναtόν ἐστιν, ἐνδέχεταί (τινα ποιῆσαί τι). 174, 2 κτθν. Ἐν σελ. 32, 6. 130, 11. εὕρηται τὸ عَسَى μετὰ προσωπ. καταληκτ. ἀντων.

عُشٌّ καλιά, νεοσσιά (πτηνοῦ,· 31, 15.

عَشِبَ α. ἐνεργ. عَشَبٌ ξηρόν, ἄνκμον ὑπῆρξε (τὸ φυτόν). XII. ὑλομάνησεν (ἡ γῆ), ἡ πλήρης βοτάνης χλωρᾶς καὶ πρασίνης ὑπ-ῆρ-εν· μεταφορ. ἐν ἀκμαίᾳ καὶ ἀνθηρᾷ καταστάσει ὑπῆρξεν, ἄφθονα ἔσχε τις τὰ ἀγαθά. 205, 2. — عُشْبٌ βοσκὴ χλωρίζουσα, βοτάνη (ἀντίθ. حشيش).

عَشَرَ ου. ἐνεργ. عَشْرٌ συνέσφιγξεν, συνέπηξεν· ἐντεῦθεν, ἐδεκάτισεν, ἔλαβε τὸ δέκατον μέρος τῆς ἐσοδείας καὶ τῶν κτηνῶν (τοῦ λαοῦ). III. οἰκείως προσωμίλησεν, ἢ ἐνέτυχέ τινι· οἰκειότητα συνῆψε πρός τινα, οἰκεῖον ἐποιήσατό τινα, μ. αἰτ. πρ. Μετ. 207, 4· — عُشْرٌ τὸ δέκατον μέρος πράγματός τινος. — عَشْرٌ θηλ., عَشَرَةٌ ἄρσεν. δέκα. عِشْرُونَ εἴκοσιν. — عِشْرَةٌ ὁμιλία, συναναστροφή, ἔντευξις οἰκεία, συγκοινωνία. 30, 18, 206, 7. — عُشَارٌ δεκάς. عُشَارَ عُشَارَ κατὰ δέκα, κατὰ δεκάδας. — عَشِيرَةٌ πλ. عَشَائِرُ φυλή, γένος ἀνδρός· σύντροφοι, ἑταῖροι, ὀπαδοί. 86, 17. 206, 7. 212, 17. — أُمَرَاءُ العُشَرَاوَاتِ δεκαδάρχαι, ἡγεμόνες μιᾶς δεκάδος ἀνδρῶν ἕκαστος. 165, 7. — مَعْشَرٌ σύναξις, συνέλευσις (ἀνθρώπων)·

οἰκογένεια, (γυνὴ καὶ τέκνα)· — العُشَيْرَةُ φρούριον ἐν Ἀραβίᾳ. 86, 4.

عَشِقَ α. ἔπλεξεν· στενότερον ἢ σφιγκτότερον περιέπλεξεν καὶ συνῆψεν· ἐντεῦθεν ἀμετ. περιεπλάκη καὶ ἰδ. ἐνεσχέθη, ἐάλω τῷ ἐρωτί τινος, λίαν ἠράσθη τινός, ἢ ἠγαπησέ τινα, μ. αἰτ. πρ. Μετ. παθ. 207, 4. — عِشْقٌ (ἐνεργ.) ἔρως θερμός, διάπυρος.

عَشَا ι. ἐνεργ. عَشْوٌ ἐκαλύφθη, ἐπεκαλύφθη· ἠμαυρώθη, ἐπεσκοτίσθη· ἐντεῦθεν ἰδ. νυκτάλωψ ὑπῆρξεν, νυκτὸς οὐκ ἠδυνήθη ἰδεῖν (ὁ ὀφθαλμός)· τὴν ἑσπερινὴν τροφὴν ἔλαβεν. II. ἑσπέρας ἔδωκέ τινι φαγεῖν τι, δεῖπνον παρέθετό τινι, ἐδείπνισέ τινα. 33, 17. IV. ἀμβλυωπὸν ἢ σκνιφὸν κατέστησέ τινα (ὁ Θεός), μ. αἰτ. πρ. 208, 5. V. ἐδείπνησεν, ἔλαβε τὴν ἑσπερινὴν τροφήν. — عَشًا, عَشِيٌّ καὶ عَشِيَّةٌ τὸ τελευταῖον μέρος τῆς ἡμέρας, ἡ ἀρχὴ τῆς νυκτός, ἑσπέρα. — عَشْوَةٌ καὶ عُشْوَةٌ σκότος ἢ σκοτία τῆς νυκτός· ἔλλειψις συνέσεως ἐν τῇ διεξαγωγῇ ἢ ἐκτελέσει πράγματός τινος. 208, 12 κτθν.

عَصَبَ ι. ἐνεργ. عَصْبٌ στενότερον συνέσφιγξέ τι· ἐντεῦθεν, περιέζωσεν, περιέβαλε κύκλῳ, περιεκύκλωσε τόπον τινά, μ. αἰτ. καὶ ب. V. ταινίᾳ ἑαυτὸν στερρῶς κατέδησεν. تَعَصَّبَ لَهُ προϋστάτευσε τῶν συμφερόντων τινός, ἐνθουσιωδῶς ὑπερήσπισέ τινα, ὀπαδός, ἀκόλουθος, θιασώτης τινὸς ὑπῆρξεν. 218, ἔσχ. — عُصْبَةٌ ὅμιλος ἀνθρώπων, ἀγέλη ἵππων, ὕλη πτηνῶν, (ἀπὸ 10—40.). — عَصَبٌ νεῦρον, τένων. — عَصَبَةٌ

عضد

λίφης. 48, 8. βασιλ. 218–227 Ἐγ. (833–842 Χρ.).

عَصًا (عَصَى 105, 11.) πλ. عُصِيٌّ βακτηρία, ῥάβδος, 105, 12. κλάδος δένδρου τὰ φύλλα περιηρημένος.

عَصَى ι, ἐνεργ. عَصْيٌ, مَعْصِيَةٌ συμπεπυκνωμένος, σκληρὸς ὑπῆρξεν· καὶ μεταφ. ἀπειθής, ἀνυπήκοος, ἀποστατικὸς καὶ ἀφηνιάζων ὑπῆρξεν, μ. αἰτ. πρ. — عَاصٍ (μετ.) θηλ. عَاصِيَةٌ πλ. عُصَاةٌ ἀπειθής, ἀποστατικός, ἀντάρτης. — العَاصِي بْنُ وَائِلٍ 151, 4.

عَضَّ α. ἐνεργ. عَضٌّ ἐστοίβασεν, ἔσαξεν, ἐπλήρωσεν· ἐντεῦθεν, τοῖς ὀδοῦσιν ἔλαβε (ψωμίον), ἔδακεν. عَضَّ إِصْبَعَهُ ἔβαλε τὸν ἑαυτοῦ δάκτυλον, (ὡς σημεῖον βαρείας λύπης). 35, 14.

عَضَدَ ου. ἐνεργ. عَضْدٌ ὑπήρεισεν, ἐστήριξεν, ἀνέσχεν, ἐβάσταξεν· ὅθεν, ἐβοήθησεν, συνέπραξεν, συνήργησέ τινι εἴς τι (συνών. نَصَرَ, أَعَانَ), μ. αἰτ. πρ. καὶ على πράγμ. VI. συνεβοήθησαν ἀλλήλοις, συναντελάβοντο ἀλλήλων· ἔτυχε βοηθείας, ἔλαβεν, ἢ εὕρατο ἀντιλήψιν. VIII. σύμπραξιν, βοήθειαν, ἀντίληψιν ἐζητήσατο, μ. ب πρ. — عَضُدٌ, عَضُدٌ τὸ ἀπὸ τῶν ὤμων μέχρι τοῦ ἀγκῶνος μέρος τῆς χειρός, βραχίων ὁ ἀνώτερος. — عَضُدُ الدَّوْلَةِ فَنَاخُسْرَوْ Bουγίδης. 162 σημ. **), ἀποθ. 372 Ἐγ. (983 Χρ.). — العَاضِدُ ὁ ἕσχατος Φατιμιτικὸς Χαλίφης τῆς Αἰγύπτου. 163, 6. 167, 6. 15. ἀποθ. 567 Ἐγ. (1171 Χρ.). —

عصر

πλ. عَصَبٌ ταὐτό. — عِصَابَةٌ ταινία, ἐπίδεσμος, σπάργανον· στέμμα, κίδαρις, τιαρόδεσμον, στρόφιον (Τρβ. σαρίκι). 105, 11. — عَصَبِيَّةٌ ἔριδες, ἔχθραι μεταξὺ μελῶν τῆς αὐτῆς φρατρίας, κομματισμός, πνεῦμα φρατριαστικόν. 219, 2. μεροληψία.

عَصَرَ ι. ἔσφιγξεν, συσφίγγων ἐπίεσε (σταφυλάς), ἐξεπίεσε χυμόν. 106, 9. 199, 2. 228, 7. III. σύγχρονος ἢ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὑπῆρξεν. Μετ. 159, 10. VIII. ἐνεργ. اِعْتَصَرَ 59, 3. ἐπίεσεν, ἐξεπίεσεν. — عَصْرٌ χρόνος· ἑσπέρα. صَلَاةُ العَصْرِ αἱ μετὰ μεσημβρίαν προσευχαί. 81, 8. — مِعْصَرٌ πλ. مَعَاصِرُ πιεστήριον, ἐν ᾧ ἐκπιέζονται σταφυλαί (ληνός), ἢ ἐλαῖαι (ἐλαιοτριβεῖον). 228, 7.

عُصْفُورٌ πλ. عَصَافِيرُ στρουθίον (σπωργίτης)· καὶ ἐν γένει, πᾶν μικρὸν πτηνόν.

عَصَرَ ι. ἐνεργ. عَصْرٌ ἔσφιγξεν, συνέσφιγξεν· ἐντεῦθεν, δεσμῷ εἴτε ἱμάντι συνέσφιγξεν, ἢ συνέδησεν (ἀσκόν)· συνεσφιγμένον ἔσχεν· ἀκέραιον, σῶον καὶ ἀβλαβῆ ἐτήρησεν, ἀλειτούργητον, ἐλεύθερον, ἀμέτοχόν τινος πράγμ. ἐτήρησέ τινα, ὑπερήσπισεν, μ. αἰτ. πρ. καὶ من πράγμ. 160, 4. — عَاصِرٌ 195, 2. 7. καὶ عَاصِرُ الأَحْوَلُ 200, 16. ἐστὶν ὁ عاصم ابن سليمان ἀποθ. 141 εἴτε 142 Ἐγ. (758–9 Χρ.). — عَاصِرُ بْنُ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ παραδοσίδοξος. 176, 3 κτθν. — العَوَاصِرُ χώρα τῆς Συρίας. 98, 8. — المُعْتَصِمُ Χα-

عضـــو

(بِاللهِ) المُعْتَضِدُ Χαλίφης. 90, 14. 100, 5. ἀποθ. 289 Ἑγ. (902 Χρ.).

عُضْوٌ πλ. أَعْضَاءٌ μέλος (σώματος, οἰκογενείας, συνόδου).

عِطْرٌ πλ. عُطُورٌ ἄρωμα· εὐωδία.

عُطَارِدٌ καὶ عُطَارِدُ ὁ (πλανήτης) Ἑρμῆς, 195, 15.

عَطَسَ ι. καὶ ου. ἐνεργ. عَطْسٌ, عُطَاسٌ ἔπταρεν.

عَطِشَ α. ἐνεργ. عَطَشٌ ἐδίψησεν. — عَطْشَانُ θηλ. ة, εἴτε عَطْشَانَ θηλ. عَطْشَى διψῶν, διψαλέος.

عَطَفَ ι. ἐνεργ. عَطْفٌ ἔκαμψεν, ἐπέκαμψεν· ἐντεῦθεν, ἔστρεψεν, μετέστρεψεν ἰδ. τὴν πορείαν, ἔκαμψεν, ἢ ἔκλινε τὴν ὁδόν, ἑτέραν ἐτράπετο· καὶ ἀμετ. ἔκλινεν, ἔρρεψεν, ἐστράφη πρός τινα (συνών. مَالَ), μ. على 76, 12. εὔνοιαν, ἢ εὐνοϊκῶς, φιλικῶς, οἰκείως ἔσχε πρός (ἢ εἰς) τινα, εὐμενῶς διετέθη πρὸς αὐτόν, μ. على εἴτε إلى πρ. II. πρόθυμον κατέστησέ τινά τινι, μ. αἰτ. καὶ على. 10, 4. VII. ἐκάμφθη, ἐφράφη, ἔκλινεν εἴς τι, μ. إلى. 74, 2. — عِطْفٌ πλ. أَعْطَافٌ πλευρὰ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ οἱουδήποτε πράγματος· μασχάλη (συνών. ابِط). Ἐν σελ. 13, 2. τὴν φράσιν ثَنَى عِطْفَهُ عَنْهُ ἀπέκλινεν ἀπ' αὐτοῦ πρβλ. πρὸς τὴν ثَنَى إِلَيْهِ عِطْفَهُ ἔκλινεν πρὸς αὐτόν. — عَطَفَةٌ φυτὸν ἄνευ κλάδων καὶ φύλλων περὶ τὰ δένδρα περιελισσόμενον, καὶ ᾧ

عظـــم

χρῶνται εἰς μαγγανείας, (λ. χ. εἰς πρόκλησιν ἔρωτος ἢ μεταβολὴν ἀπεχθείας εἰς ἔρωτα). 1, 7. — مُنْعَطَفٌ καμπή, στροφὴ κοιλάδος. 74, 2. — عُطَيْفٌ ἀρχηγέτης τῆς Ἰαμανικῆς φυλῆς. 189, 9.

عَطِلَ α. ἐνεργ. عَطَلٌ οὔτε περιδέραιον, οὔτε ἄλλο κόσμημα ἔσχεν (ἰδ. ἡ γυνή)· ἐξερημένος, ἄμοιρος (ἀγαθῶν, γνώσεως κτλ.) ὑπῆρξέ τις, μ. عن πράγμ. II. κενὸν ἐποίησεν, ἐξεκένωσεν. Παθ. 192, 13. 15.

عَطَا ου. ἐνεργ. عَطْوٌ ἔπτυξεν, ἐδίπλωσεν· ἐντεῦθεν, ἐνέπλεξεν, περιέπλεξεν, συνέπτυξεν, συνέπλεξέ τι, τ. ἔ. ἔλαβε καὶ συνεκράτησεν αὐτό· καὶ ἰδ. τὴν κεφαλὴν ἢ τὰς χεῖρας ὕψωσεν, ὅπως λαβῃ τι (ἐφ' ὑψηλοῦ κείμενον). IV. λαβεῖν ἢ κρατῆσαί τι ἐτοίμησέ τινα, τ. ἔ. ἔδωκεν, ἐδωρήσατο (συνών. وهب)· παρέδωκεν, ἀπέδωκεν, ἐπεδεψιλεύσατο. 44, 4. 46, 12. Παθ. 104, 14. VI. ὠρθώθη ἐπὶ τῶν δακτύλων (τοῦ ποδὸς) καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα, ὅπως λάβῃ τι, ἔλαβέ τι τῇ χειρὶ μεγάλῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ ἐπεδίωξέ τι, πολλὰ ἔκαμεν ἢ κατετείνατο, ὥστε τυχεῖν τινος πράγμ., μ. αἰτ. 27, 2. X. δῶρον ἐζήτησεν. 215, 2 κτθν. — عَطِيَّةٌ πλ. عَطَايَا δῶρον. — عَطَاءٌ 186, 15. 189, 6. 194, 8. τ. ἔ. عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ 199, 1. ἀποθ. 114, εἴτε 115 Ἑγ. (732–33 Χρ.). — عَطَاءُ الخُرَاسَانِيُّ 2, 4. ἀποθ. 135 Ἑγ. (752–53 Χρ.).

عَظُمَ ου. συνηθροίσθη, ἐπυκνώθη τι εἰς παχύτατον ὄγκον· ὄθεν, μέγας ὑπῆρξεν, κυ-

ξέ τινα (ὑποχρεώσεως, φροντίδος κτλ.), ἀφῆκέ τινά (τινος καθήκοντος), ἐξεῖλέ τινα (τοῦ νόμου), μ. αἰτ, πρ. καὶ من πράγμ. 181, 2 κτθν. X. ἠτήσατο, ἵνα ᾖ ἐξηρημένος, ἀπηλλαγμένος καὶ ἐλεύθερος ἀπό τινος πράγμ., μ. αἰτ. πρ. καὶ من πράγμ. 181, 18. — عَفْوٌ (ἐνεργ.) συγχώρησις, συγγνώμη, ἀμνηστεία· ἄδεια, χάρις.

عَقَّ ου. ἐνεργ. عَقٌّ ἔσχισεν, διέσπασεν, διέρρηξέ τι· καὶ μεταφ. δυσπειθὴς καὶ ἀνυπήκοος ὑπῆρξεν καὶ ἀντέστη, ἢ ἀντέλεξεν οἷς ὤφειλεν ὑπακοήν, (οἷον γονεῦσιν, ἢ βασιλεῖ) (ἀντίθ. بَرَّ), μ. αἰτ. πρ. — عَقِيقٌ χαράδρα, ἣν διέρρηξε χειμάρρου ὁρμή· κοιλάς, φάραγξ. العَقِيقُ ὄνομα κοιλάδος παρὰ τῇ Μεδίνᾳ. 83, 3. πλ. عَقَائِقُ εἶδος πολυτίμου λίθου, ὅς τις κοινῶς λίθος Σάρδιος ἢ Σάρδιον καλεῖται (Τρβ. (χ)ακίκι). 89, 13.

عَقَبَ ου. ἐνεργ. عَقْبٌ ἐκάθισεν, ὑφίζησεν· ἐντεῦθεν, ἐνεργ. عَقْبٌ ἐπληξέ τινα κατὰ τὴν πτέρναν, μ. αἰτ. πρ., ὄθεν, ἠκολούθησέ τινι, μετεδίωξέ τινα, κατόπιν τινὸς ἦλθεν (συνών. خلف), μ. αἰτ. πρ., διεδέξατο, ὡς διάδοχος κατέλαβε (τὴν τοῦ πατρὸς θέσιν), μ. αἰτ. III. ἐνεργ. عَقَّبَ ἐκόλασεν, ἐτιμωρήσατό τινα, τιμωρίαν ἐπέθηκεν, ἢ ἐπήγαγέ τινι, μ. αἰτ. 10, 5. 185, 5 κτθν. κείμ. — عَقِبٌ θηλ. πτέρνα. Δυΐκ. 149, 5. كُلُّ صَلَاةٍ فِي عَقِبِ الْأُخْرَى προσευχαὶ ἀπαγγελλόμεναι ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἀλλεπάλληλοι. 75, 4. — عَقَبَةٌ πλ. عِقَابٌ

ριολ. καὶ τροπ., μέγα, ἐμβριθὲς καὶ σπουδαῖον ὑπῆρξεν, μεγάλην ροπὴν ἢ βαρύτητα ἔσχε (τὸ ἔργον), δεινόν, τρομερὸν ὑπῆρξε (τὸ δυστύχημα, κτλ.) καὶ μεῖζον ἢ κατ' ἀνθρωπίνην καρτερίαν, μ. على πρ. (ἀντίθ. هان). II. ἐνεργ. عَظَّمَ μέγαν ἐποίησεν, ἐμεγάλυνεν, ἐτίμησέ τινα (συνών. فَخَّمَ). Μετ. παθ. 110, ἔσχ. IV. περὶ πολλοῦ ἐποιήσατο, τιμῇ καὶ δόξῃ ἐτίμησεν, διὰ τιμῆς ἢ ἐν τιμῇ ἔσχεν, ἢ ἡγαγέ τινα. 124, 6. — عَظْمٌ πλ. عِظَامٌ ὀστοῦν. — عُظْمٌ, عِظَمٌ μέγεθος. — عَظِيمٌ πλ. عِظَامٌ, عُظَمَاءُ μέγας. Συγκρ. أَعْظَمُ. — عَظَمَةٌ μέγεθος, μεγαλεῖον, μεγαλειότης Θεοῦ. 187, 1. 2. 197, 17. — عَظِيمَةٌ πλ. عَظَائِمُ πρᾶγμα σπουδαῖον, σοβαρὸν καὶ μεγάλην ροπὴν ἔχον εἰς ἢ πρός τι, ἢ φέρον τινὶ πράγμ. 222, 5. — عَظَائِمُ 10, 7. παρὰ τὴν χρῆσιν τοῦ καθαροῦ Ἀραβισμοῦ ἀντὶ عِظَامٌ εἴτε عُظَمَاءُ οἱ ἐν τιμαῖς καὶ ἀξιώμασιν, μεγιστᾶνες (ὅρ. Διορ.).

عَفَا ου. ἐκάλυψεν, ἐπεκάλυψεν· καὶ ἰδ. ἐξήλειψεν (ὁ ἄνεμος τὸν τόπον τῆς οἰκίας, δηλαδὴ ἀφανίσας τὰ ἴχνη (αὐτῆς), μ. αἰτ., ἐξήλειψεν, διέγραψε (λέξιν, γραφήν)· μεταφ. ἐπεκάλυψεν, τ. ἔ. συνεχώρησέ τινι ἁμάρτημα, ἔδωκέ τινι ἄφεσιν παραπτώματος, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ عن πρ., εἴτε μ. αἰτ. πράγμ. κ. ل πρ. εἴτε μ. عن πράγμ. III. ἀνέρρωσεν, ἀναλαβεῖν ἐποίησέ τινα, σῶον καὶ ὑγιᾶ ἀπέδειξεν, ἢ κατέστησέ τινα, μ. αἰτ. πρ. 185, 13. IV. ἀπέλυσεν, ἀπήλλα-

κείμενον, συνθήκη, συμφωνία καὶ ἰδ. προικὸς συγγραφή (προικοσύμφωνον), γάμου συμβόλαιον. — عِقْد πλ. عُقُود περιδέραιον καὶ ἰδ. ἐκ μαργαριτῶν, δρμος. — عَقِيدَة πλ. عَقَائِد τὸ σὺν ἀπολύτῳ καὶ ἀκραδάντῳ πεποιθήσει πιστευόμενον, ἄρθρον ἢ δόγμα πίστεως. 226, 6.

عَقَار ἀγροκήπιον, ἔπαυλις· πλ. عَقَارَات κτήματα ἀκίνητα καὶ προσοδοφόρα (Τρβ. ἀκαρέτια).

عَقْرَب πλ. عَقَارِب σκορπίος· σημεῖον τοῦ Ζωδιακοῦ.

عَقَصَ ι. ἐνεργ. عَقْص συνέστρεψεν, ἔπλεξεν, ἐβοσρύχισε (κόμην). V. ἐκυλινδήθη, ἐκυλίσθη (ὡς χοῖρος ἐν βορβόρῳ). 53, 2 κτθν.

عَقَعَق πλ. عَقَاعِق πίσσα ἢ πίττα (πτηνὸν ὅμοιον τῷ κόρακι). 32, 7.

عَقْل πλ. عُقُول σύνεσις, ἀγχίνοια, πνεῦμα, διάνοια, νοῦς· (συνών. فهم, ذهن). شَيْخُ العَقْلِ μέγας ἀρχιερεὺς παρὰ τοῖς Δρούσοις. 226, ἔσχ. — عَاقِل πλ. عُقَّال, عُقَلَاء πνευματώδης, νοήμων, συνετός, φρόνιμος (Τρβ. ἀκηλλής). العُقَّال παρὰ τοῖς Δρούσοις εἰσὶν οἱ τὰ αὐτῶν μεμυημένοι μυστήρια. 226 κ. ἑ. ἑ. πρβλ. جَاهِل. — مَعْقِل ἀκρόπολις, φρούριον· ἄσυλον, καταφύγιον. 160, 7. — مَعْقُول τὸ ὑπὸ τοῦ νοὸς καταλαμβανόμενον καὶ καταμανθανόμενον· λογικός, τῷ ὀρθῷ λόγῳ σύμφωνος· εὐφυὲς ἐπινόημα. 4, 4.

196, 12. τόπος ὄρους προσάντης καὶ δυσανάβατος. عَقَبَة إِسْكَنْدَر τόπος ἐν τῇ νήσῳ Κεϋλάνῃ. 106, 11. جَمْرَةُ العَقَبَةِ τόπος ἐν τῇ κοιλάδι Μίνᾳ, εἰς ὃν οἱ προσκυνηταὶ ῥίπτουσι λίθους. 80, 16. πρβλ. ἀνωτ. جمرة σελ. 36, α. — عَاقِبَة πλ. عَوَاقِب τέλος, ἔκβασις πράγματος· (ἐντεῦθεν, Τρβ. ἀκημπετ = τέλος πάντων). — عُقُوبَة ποινή, τιμωρία. — عُقْبَة بْن نَافِع 152, 4. — يَعْقُوب ὁ πατριάρχης Ἰακώβ. 65, 15. 94, 3. 95, 12. — يَعْقُوبِيّ ἀναγνώστης τοῦ Κορανίου. 195, 2. — أَبُو يَعْقُوب بْن يُوسُف βεζίρης ἐν Ἀμαδάν, πόλει τῆς Περσικῆς Ἰράκης, τὸ πάλαι Ἐκβάτανα καλουμένῃ. 157, 15.

عَقَدَ ι. ἐνεργ. عَقْد ἔδησε ποιήσας κόμβον, ἐνεκόμβωσεν· ἔπλεξεν, συνῆψε (σχοινίον)· ὅθεν μεταφ. ἐσφιγξεν ἑαυτόν (πρός τι), τ. ἔ. στερρῶς καὶ εὐσταθῶς προέθετό (τι)· ἐντεῦθεν ἰδ., συμβόλαιον ἐγένετό τινι πρός τινα, συμφωνίαν ἐποιήσατο, συνέθετο καὶ ἐπεκύρωσεν, μ. αἰτ. عَقَدَ لَهُ 124, 7. 144, 2. προέστησεν, ἐπέστησεν αὐτόν, μ. على πράγμ. (ἡ φράσις ἔλλειπτικὴ κατὰ παράλειψιν τοῦ لِوَاء εἰς ἐπαρχίαν. III. συμβόλαιον ἢ συμφωνίαν ἐποιήσατο, ἢ συνέθετο πρός τινα, μ. αἰτ. 140, 10. VII. συνδεδεμένος, συνημμένος· συντεθειμένος, συνωμολογημένος, τετελεσμένος ὑπῆρξεν. Μετ. 112, 5. VIII. διισχυρίσθη· ἐπείσθη, ἰσχυρῶς ἐπίστευσεν, μ. ب. 117, 8. — عَقْد (ἐνεργ.) τὸ συγ-

عسر

عَجَّ ι. συνέπηξέ τι οὕτως, ὥστε ἐρριμένον καὶ ἰσχυρὸν ἐποίησεν· ἐντεῦθεν, ἀμετ. ἐστερέωσεν ἑαυτόν· ὅθεν, ἐνίκησεν, ὑπερέσχεν, κρείττων ἐγένετο, μ. αἰτ. III. ἐνεργ. مُعَالَجَة 59, 4. ἰάτρευσεν, ἐθεράπευσεν, μ. αἰτ. — عَجٌ βάρβαρος, μὴ Ἀραψ, τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν μὴ παραδεχόμενος καὶ τὰ δόγματα αὐτῆς μὴ ὁμολογῶν. 127, 7.

عَلَفٌ τροφὴ ζώων, (ἄχυρα, χόρτος κτλ.). — عُلُوفَةٌ τὸ ἀντὶ τροφῆς παραβαλλόμενον τοῖς ὑποζυγίοις καὶ εἰς τροφὴν αὐτῶν ἐπιτήδειον. 141, 14. — عُلَّيْقٌ σταῦλος, φάτνη. 51, 2.

عَلَقَ ου. ἐνεργ. عَلِقَ προσκρεμάμενον καὶ προσκεκολλημένον ὑπῆρξε (τὸ ἐκκρεμές)· ἐντεῦθεν, عَلَقَ α. ἐξηρτήθη ἀπό τινος πράγμ., μ. من πράγμ., προσεκάγη, προσεκολλήθη τινὶ πράγμ., μ. ب πράγμ. II. ἀνάδ. ἐξήρτησέ τι ἀπὸ ἢ ἐκ τινος πράγμ., μ. αἰτ. τοῦ ἑνὸς καὶ ب εἴτε على τοῦ ἑτ. πράγμ. Μετ. κεφ. 64, 12. 192, 3 κτλ. V. προσήρθη, προσελώθη, προσεκολλήθη, προσήρτησεν ἑαυτόν, μ. ب 111, 3. — عَلَّقَ κάμε, ἐν. عَلَّقَهُ στιγμὴν κάματος μόν. 176, 1. 187, 6. عَلَّقَ πεινᾷ, ἐν. ἅ, βλέπε عَلَّقَ! عَلَّقَ βλέπε ἄγχει ἢ θερμαίνει. 106, 6.

عَمَرَ ου. ἐνεργ. عَمِرَ ἐπλήσθη, ἐπιμόνως, ἐγκαταστάσεως τινος (ἐκ τινος πράγμ.), μ. αἰτ., ἐνεστῶτος· عَمِرَ α. ἐνεργ. عَمَّرَ κάμ.

عقسم

عَفَرَ ου. ἐνεργ. عَفَرَ καὶ عَفِرَ α. ἐνεργ. عَفَّرَ συνέστρεψεν, διέστρεψεν· ὅθεν ἀμεταβ. ἐξηράνθη, καὶ ἐντεῦθεν, στεῖρος, ἄγονος ὑπῆρξεν. IV. στεῖρον, ἄγονον ἐποίησεν, μ. αἰτ.

عَكٌّ ἰσχυρός, σκληρός, καρτερικὸς ἀνήρ. 124, 8. — عَكَّا εἴτε عَكَّةُ Ἄκκα, Ἄκρη (Πτολεμαΐς) πόλις τῆς Παλαιστίνης παράλιος καὶ ἐπισημοτάτη. 170, παρατελ. καίμ. 171, 10.

عِكْرِمَةٌ παραδοσίδοξος. 193, 2. 194, 5. 9. 199, 5. ἀποθ. 105, Ἐγ. (723 Χρ.).

عُكَّازٌ ῥάβδος ὀδελῷ σιδηρῷ κάτωθεν ὠχυρωμένη. 111, 4. Οὕτω καλεῖται παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς καὶ ἡ ποιμαντικὴ ῥάβδος, ἣν φέρει ὁ Ἀρχιερεὺς κατὰ τὰς ἱερουργίας.

عَكْسٌ ἀναστροφή, ἀναστροπὴ τάξεως, μεταφορὰ τοῦ ἄνω ὄντος εἰς τὰ κάτω καὶ τοῦ κάτω κειμένου εἰς τὰ ἄνω. بِعَكْسِ ذٰلِكَ ἀναστρόφως, τἀνάπαλιν. 75, 5. 108, 12. مِنْ غَيْرِ عَكْسٍ οὐχὶ τἀνάπαλιν. 9, 3.

عَكَفَ ου. ἐνεργ. عَكُفَ ἐκκρεμὲς ὅθεν, ἐκκρεμὲς ἑαυτόν, ἐκάθισεν, ἔμεινεν, διέτριψεν, ἐχρονοτρίβησεν· ἐπεδόθη ἑαυτὸν τινι πράγμ., ἐπεκάλεσεν ἐπί τι, ἐσχολάσατο περὶ ἢ περί τι, ἐπεκάλεσεν ἢ στενῶν ἐπεμελήσατο περί τι. μ. على πράγμ. VIII. συνεχῶς διέμενεν, ἢ διέτριβεν ἐν τῷ νεῷ· καὶ διετέλεσε προσευχόμενος.

عِلْ ἀτέλεια, νίκη (Τρ. ج ἀλλαχ.) — عَيْلٌ ἀτελὴς, ἀμαυρὸς

علا

II.) παιδεία, διδασκαλία. (Τρβ. تعليم γύμνασις περὶ τὰ πολεμικά). πλ. تعليمات διδηγίαι ἀνώτεραι, καθ' ἃς οἱ διοικηταὶ ὀφείλουσι διοικῆσαι τὰ τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν πράγματα (Τρβ. تعليمات). — مَعْلُوم ἐγνωσμένος, γνωστός· ὡρισμένος, τεταγμένος· Γραμμ. ἐνεργητικὸν (ῥῆμα) (ἀντίθ. مجهول παθητικόν). يَوْم مَعْلُوم ἐν τῷ Κορ. λέγεται ἡ ἐσχάτη ἡμέρα.

عَلَن ι. ου. ἐνεργ. عَلَنٌ φανερός, κοινός, δημόσιος, πασίγνωστος ἐγένετο. IV. ἐδήλωσεν, ἐδημοσίευσεν, ἐξέδωκέ τι εἰς τὸ δημόσιον, μ. ب πράγμ. 186, 3. 4. — عَلَانِيَة τὸ κεκοινοποιημένον, δεδημοσιευμένον. فِي العَلَانِيَة φανερῶς, προφανῶς, ἐν τῷ φανερῷ, δημοσίᾳ. 19, 15.

عَلَا ου· καὶ عَلِيَ α. ἐξέσχεν· ἐντεῦθεν, ὑψηλός, μετέωρος, μετάρσιος ὑπῆρξεν (ὁ ἥλιος, τὸ ὄρος, τὸ δένδρον, τὸ οἰκοδόμημα, κτλ.) καὶ τρόπ. εἰς ἀξίωμα προήχθη, μέγας ἤρθη, ἐπίσημος, περιφανής, ἔνδοξος ἐγένετο (συνών. شَرُفَ). Μετ. عَالٍ ὑψηλός, ἐξέχων. 24, 4 κτθν. 33, 9. θηλ. ة, 70, 12. عَلَا ου. καὶ عَلِيَ α. ἀνέβη, ἀνῆλθεν ἐπὶ τόπον ὑψηλόν, μ. αἰτ. VI. ὑψηλὸς ὑπῆρξεν. عَالَى اللهُ تَعَالَى ὁ Θεός, ὃς ὑψωθήτω! — عُلُوّ τὸ ἀνώτερον ἢ ἄνω μέρος πράγματός τινος. 55, 10. 163, 9. — عُلُوّ (ἐνεργ.) ὕψος. 121, 4. 166, 1. — عَلَى πρόθ. ἐπί, ὑπέρ, μετά, εἰς, παρά, κατά, διά· σύνδ. ἀλλά, εἰ καί, ὅμως δέ, ἀλλ' ὅμως οὐδέν ἧττον,

علم

ἔγνω τι, μ. αἰτ. εἴτε ب πράγμ. (συν. شعر, وَقَفَ μ. على, καὶ طلع VIII. μ. على, πρβλ. عرف). II. ἐνεργ. عَلَّمَ ἐποίησέ τινα μαθεῖν ἢ γνῶναί τι, ἐδίδαξεν, ἐπαίδευσεν, ἐπιστήμονα ἀνέδειξεν, κατήρτισεν, μ. δοτ. αἰτ., εἴτε μ. αἰτ. πρ. κ. ب πράγμ. Παθ. 181, 3 κτθν. Μετ. ἐνεργ. διδάσκαλος, παιδευτής, μαγίζωρ, παιδαγωγός. 9, 13, 119, 17. IV. ἐνεργ أَعْلَمَ (Τρβ. Ἱλάμι, ἔγγραφος δικαστικὴ ἀπόφασις). 198, 13. ἐδήλωσέ τι πρός τινα, δῆλον ἐποίησεν, ἠγγειλέ τινί τι, ἐξεδίδαξέ τινά τι, ἔδειξεν, μ. αἰτ. πρ. κ. ب πράγμ. εἴτε أَن ῥήμ. V. ἐμαθέν, ἐδιδάχθη τι παρά τινος, μ. αἰτ. πράγμ. κ. من πρ. Μετ. μαθητής (τέχνης), μαθητεύων· οἰκέτης. 119, 16. — عِلْم πλ. عُلُوم παίδευσις, διδασκαλία· γνῶσις, ἐπιστήμη, μάθησις. — عَلَم πᾶν σημεῖον, (οἷον λίθος, ἢ σωρὸς λίθων κτλ.) ἀνεγειρόμενον ἐν ταῖς ἐρήμοις πρὸς ὁδηγίαν τῶν ὁδοιπόρων. Διῒξ. 81, 10. اسم علم Γραμμ. τὸ κύριον ὄνομα. — عَالَم πλ. ἀκέρ. ὁ κόσμος, τὸ σύμπαν, τὸ σύνολον τῶν κτισμάτων. — عَالِم ἐπιστήμων, σοφός, ἀνὴρ ἐν παντὶ λόγων εἴδει διατρίψας. — عَلِيم πλ. عُلَمَاء σοφός, ἔμπειρός τινος ἢ περί τι, πεπαιδευμένος πρός ἢ εἴς τι, διδάσκαλος τοῦ νόμου (Τρβ. οὐλεμάς). العَلِيم ὁ (κατ' ἐξοχὴν) σοφός, τ. ἐ. ὁ Θεός. 8, ἐσχ. — عَلَامَة πλ. ἀκέρ. σημεῖον, ἔμβλημα, σύμβολον, γνώρισμα. — تَعْلِيم (ἐνεργ.

عمـــد

(ἀντίθ. خَاصٌّ), μ. فِي, 191, 11. 225, 8. بِوَجْهِ العُمُومِ ἐν γένει, γενικῶς, ἄνευ διακρίσεως προσώπων. 215, 2. — عَمٌّ πλ. أَعْمَامٌ, عُمُومَةٌ, أَعِمَّةٌ πατράδελφος, ὁ πρὸς πατρὸς θεῖος (πρβλ. خَال), ὅθεν ابْنُ عَمِّي 121, 12. 217, 17. ὁ ἐμός πρὸς πατρὸς ἐξάδελφος καὶ ابْنَةُ عَمِّي 45, 3. 11. ἡ ἐμὴ πρὸς πατρὸς ἐξαδέλφη.

عَامَّةٌ ὄχλος ἀνθρώπων, οἱ πολλοί, ὁ δημώδης ὄχλος· πλ. عَوَامٌّ (ἀντίθ. خَوَاصٌّ)· τὸ πλεῖστον ἢ μέγιστον μέρος πράγματός τινος. 93, 12. 96, 11. 97, 8. 194, 16. — عِمَامَةٌ κίδαρις, ἀνάδεσμος, δι' οὗ περιελισσομένη καλύπτεται ἡ κεφαλή (σαρίκι).

عَمِدَ ι. ἐνεργ. عَمْدٌ ἐπίεσεν, πιέζων ἐπηρείσθη, ἐπεστηρίχθη, καὶ μεταφ. ἐβάστασεν, ὑπήρεισεν, ὑπεστήριξεν, ἐστερέωσέ τι (στήλη, σκάλοπι κτλ.), μ. αἰτ., ἐπορεύθη, ἦλθέ που· παρεγένετο, κατέφυγε πρός τινα· ἠθέλησεν, διενοήσατο, προέθετό τι, μ. إِلَى· VIII· ἐπηρείσθη, ἐπεστηρίχθη τινὶ πράγμ. ἢ ἐπί τι, μ. عَلَى. — عِمَادٌ στήριγμα· στήλη. — عُمُدٌ πλ. عَمُودٌ στήλη, κίων. عَمُودُ النَّهْرِ ὁ κύριος βραχίων τοῦ ποταμοῦ. 96, 10. — مَعْمُودِيَّةٌ βάπτισμα. مَاءُ المَعْمُودِيَّةِ ὕδωρ, ἐν ᾧ τελεῖται τὸ βάπτισμα. 59, 7. — عِمَادُ الدِّينِ أَبُو عَلِيٍّ الحَسَنُ ὁ πρῶτος τῶν Βουγιδῶν.

عمر

ἀλλὰ καὶ τούτου οὕτως ἔχοντος. Γραμμ. §. 466. عَلَى أَنْ ἐπὶ τούτῳ —, ἐφ' ᾧ (τε), ἐπὶ ταύταις ταῖς ὁμολογίαις —, ὡς. عَلَى أَنَّهُ διὰ τοῦτο - ὅτι, διότι. عَلَيَّ بِهِ φέρετε αὐτὸν πρός με. 40, 4 κτθν. — أَعْلَى θηλ. عُلْيَا, πλ. عُلًى (Συγκρ.) ἀνώτερος, ἀνώτατος. — عَلْوَةُ χύρα ὄμορος τῇ Νουβίᾳ. 56, 1. — عَلِيٌّ υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Σουλτάνου ἐλ-Μάλικ ἐλ-Μουίζζ Αἴβακ. 162, 5. βασιλ. 655-57 Ἐγ. (1257–59 Χρ.). — عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ 1, 13. 15. 2, 2. καὶ πλεοναχῶς ἐν τῇ Συλλογῇ Γνωμῶν. 86, 2. 174, 7. ὁ τέταρτος Χαλίφης, ἀποθ. 40 Ἐγ. (664 Χρ.). — عَلِيُّ بْنُ 192, 1. — عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَلْحَةَ زَيْدِ بْنُ جُدْعَانَ παραδοσίδοξος. 174, 6. ἀπόθ. 129 Ἐγ. (746–7 Χρ.). — أَبُو الحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ مَرْزُوقٍ الرُّدَيْنِيُّ 159, 9. — أَبُو العَالِيَةِ عَلِيُّ بْنُ مُقْلَةَ 158, 14. — παραδοσίδοξος. 193, 11. 200, 9. ἀποθ. 90 Ἐγ. (708 Χρ.).

عم φράσις ἐστενογραφημένη ἀντὶ τῆς πλήρους عَلَيْهِ السَّلَامُ ἐπ' αὐτῷ εἴη εἰρήνη (ἢ σωτηρία).

عَمَّ ου. ἐνεργ. عُمُومٌ περικαλύπτει τι, περιέβαλε καὶ περιεκάλυψεν αὐτὸ ὅλον καὶ πανταχόθεν· ἐντεῦθεν, ἐξετάθη ἐπὶ πάντας, γενικόν, καθολικόν, κοινὸν ὑπῆρξέ τι, μ. αἰτ. πρ. 95, σημ. 3. 200, 11. Μετ. κοινός

Χρ.). — عُمَرُ بْنُ عَبْدِ العَزِيز ὄγδοος χαλίφης Ὀμαγιαδικός. 10, 4. 98, 8. 100, 2. ἀποθ. 101 Ἐγ. (720 Χρ.). — أَبُو كِتَابُ عُمَرَ الكِنْدِيّ ὁ συγγραφεὺς τῆς βίβλου أُمَرَاءِ مِصْرَ 154, 10. — عَمْرُو ὄνομα ἀνδρός. 42, 17. عَمْرُو بْنُ العَاصِي (καὶ العَاصِ) στρατηγὸς περιφανέστατος τοῦ χαλίφου Ὀμάρ. 123, κ. ἑ. ἑ. ἀποθ. 43 Ἐγ. (664 Χρ.). — عَمْرُو بْنُ عُبَيْدٍ 37, 5. عَبْدُ اللهِ بْنُ عَمْرٍو — ابْنُ عَمْرٍو 191, 16. καὶ 187, 10. — أَبُو عَمْرٍو 190, 7. ἀποθ. 154 Ἐγ. (771 Χρ.). — بَنُو عَامِرٍ ὄρ. حائط σελ. 57, α. καὶ عَبْدُ اللهِ بْنُ عَامِرٍ σελ. 154, 6. — عُمَيْرَةُ بِنْتُ عُبَيْدِ اللهِ 173, 9 κτθν. — مَعْمَرٌ παραδοσίδαξος· ἐστὶ δὲ ὁ مَعْمَرُ بْنُ رَاشِدٍ ἀποθ. 153 Ἐγ. (770 Χρ.).

أَعْمَشُ λημῶν (τοὺς ὀφθαλμούς), ὀφθαλμιῶν. — الأَعْمَشُ παραδοσίδαξος. 38, 14. 17. 196, 2. ἀποθ. 148 Ἐγ. (765 Χρ.).

عَمِيقٌ θηλ. ō, μέγα βάθος ἔχων, βαθύς.

عَمَلَ α. καὶ عَمِلَ α. ἐάφυςηλάτησε (σίδηρον κτλ.)· ἐντεῦθεν (εἰς πόνους σπουδαιοτέρους καὶ ἐργωδεστέρους μεταφερόμενον), εἰργάσατο, ἐφιλοπόνησεν, ἐποίησεν, μ. αἰτ. πράγμ. (συνών. صنع), ἐπιμέλειαν ἢ σπουδὴν ἐποιήσατο περί τι, κατειργάσατό τι, μ.

162, 8. ἀλλ' ὅρ. σημ. *), ἀποθ. 338 Ἐγ. (949 Χρ.).

عَمَرَ ου. ἔστρεψεν, συνέστρεψεν· ἐντεῦθεν, ἐθάμισεν, ἐσύχνασέ που· καὶ ἰδ. ἐκαλλιέργησεν· ᾠκοδόμησεν· ὅθεν, κατῴκησεν, διέμεινέ που· παθ. 60, 4. ἐνεργ. عِمَارَةٌ 163, 5. οἰκοδομική (τέχνη). 118, 8. ἐπέρανεν, ἐξειργάσατο τὴν οἰκοδομήν, ἐπεσκευασμένην, ηὐτρεπισμένην καὶ κατῳκημένην ἀπέδειξεν, ἢ ἀπειργάσατο τὴν οἰκίαν. 97, 2. 169, 8. Η. ἐνεργ. تَعْمِيرٌ (Τρδ. ταμίρι) 45, 7. ἐπεσκεύασεν, ἐν καλῇ καταστάσει ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐτήρησεν. 43, ἔσχ. — عَمْرٌ πλ. أَعْمَارٌ βίος, ὁ τοῦ βίου χρόνος. لَعَمْرِي πρὸς τοῦ ἐμοῦ βίου! (᾽ς τὴ ζωή μου) ὅρκος. 132, 9. — عُمُرٌ βίος, μακρὸν διάστημα χρόνου. — عَامِرٌ θηλ. ō, κεκαλλιεργημένος καὶ κατῳκημένος· ἀκμάζων καὶ ἐν ἀγαθῇ καταστάσει. Συγκρ. أَعْمَرُ 88, 16. 96, 12. — عُمْرَةٌ ἐπίσκεψις συχνή, φοίτησις. 177, 15. — عِمَارَةٌ τὸ δι' οὗ τόπος τις καθίσταται κεκαλλιεργημένος καὶ κατῳκημένος· καὶ ἰδ. γεωργία. 4, 9. πλ. ἀκέρ. 74, 4 κτθν. 79, 12. (ἐντεῦθεν Τρδ. ἱμαρέτι κατάστημα φιλανθρωπικόν, ἐν ᾧ δίδοται τοῖς πτωχοῖς τροφὴ δωρεάν). عَمَائِرُ 74, 12. τόπος κατῳκημένος, χώρα κατῳκημένη. 101, 5. — مَعْمُورٌ θηλ. ō (μετ. παθ.) κεκαλλιεργημένος, κατῳκημένος. 88, 14. — عُمَرُ بْنُ الخَطَّاب χαλίφης. 4, 3. 12, 1. 82, 16. 94, 9. 123 κ. ἑ. ἑ. 182, 17. 186, 11. ἀποθ. 23 Ἐγ. (644

عنفوان

عَفَى ου. ἐνεργ. عَفْيٌ ἐνείλιξεν, περιείλιξεν· ἐντεῦθεν, ἐπεκάλυψεν, καὶ μεταφ. τυφλὸν ἐποίησεν, ἐτύφλωσεν· ὅθεν عَفِيَ α. ἐνεργ. عَفًى τυφλὸς ὑπῆρξεν, οὐκ εἶδέ τι· μ. عن πράγμ. IV. τυφλὸν κατέστησεν, ἐτύφλωσεν, κυρ. καὶ τροπ. μ. αἰτ. 18, 4 κτθν.

عَنْ πρόθ. σημαίνουσα κίνησιν καὶ ἀποχώρησιν ἐκ τινος τόπου· ἀπό, ἐκ, ἄνευ, χωρίς· ἀντί, ἕνεκα. Γραμμ. § 434. قُتِلُوا عَنْ آخِرِهِمْ ἐφονεύθησαν ἅπαντες μέχρις ἑνός. 133, 8. مَاتَ عَنْ غَيْرِ وَلَدٍ ἄπαις ἀρρένων παίδων ἐτελεύτησεν, ἀπέθανεν οὐδένα καταλιπὼν υἱόν. 210, 2.

عَنٌّ ι. καὶ ου. ἐνεργ. عَنٌّ، عُنُونٌ· ἐπλατύνθη, ἐξεπετάσθη, ἐξετάθη· ἐντεῦθεν, ἐν τῷ αὐτῷ γεωγραφικῷ πλάτει εὑρέθη, ἐμφανὲς ἐγένετο, ἐφάνη, τ. ἑ. συνέβη, ἐγένετο, συνέπεσεν· παρίστη. ἐφάνη τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τινος, μ. ل πρ., ἐπιγραφὴν ἔγραψεν ἐπὶ βίβλου ἢ ἐπιστολῆς. Μετ. παθ. 216, 2 κτθν.

— عَنَانٌ ἡνία (πρβλ. زمام).

عِنَبٌ ὄγ. γέν., πλ. أَعْنَابٌ σταφυλή· οἶνος· πλ. أَعْنَابٌ ἀμπελών. 148, 2 κτθν. κείμ.

عِنْدَ πρόθ. παρά, πλησίον, ἐγγύς· مِنْ عِنْدِكَ παρὰ σοῦ, ἀπὸ σοῦ (ἐκ ἢ ἀπὸ μέρους σου). Γραμμ. § 443. 451, 5.

عُنْفُوَانٌ ἀρχὴ καὶ ἰδ. τῆς νεανικῆς ἰσχύος, ἀκμή, ἄνθος ἡλικίας. 225, 13.

العماليق

النَّارُ تَعْمَلُ فِي جَسَدِهِ 81, 15. τὸ πῦρ κατεργάζεται εἴτε καταναλίσκει τὸ σῶμα αὐτοῦ. III. εἰργάσατο, ἐμπορίαν ἐποιήσατο εἴτε ἐνεπορεύσατο πρός τινα, μ. αἰτ. πρ. 156, 3. ἐπραγματεύσατο πρός τινα περί τινος πράγμ., συνέθετο, συνεφώνησέ τινι περί τινος πράγμ., μ. αἰτ. πρ. καὶ على πράγμ. 129, 7. 130, 10. 134, 13. IV. ἐποίησέ τινα ἐργάζεσθαι, μ. αἰτ. πρ. X. ἐχρήσατο, χρῆσιν ἐποιήσατό τινος πρ. ἢ πράγμ. ἐν τῷ ἔργῳ, μ. αἰτ. καὶ في. 79, 11. 163, 10. ἔπαρχον εἴτε ἡγεμόνα κατέστησέ τινα, μ. αἰτ. καὶ على. 181, 2. 17. 182, 2 κτθν. — عَمَلٌ πλ. أَعْمَالٌ (ἐνεργ.) ἔργον, πρᾶξις. 17, 7. 21, 2. ἐπικράτεια, ἐπαρχία. 55, 12. 66, 7. 77, 3. 90, 1. 169, 3 κτθν. κείμ.

— عَامِلٌ μετ. ἐργαζόμενος, ἐργάτης· πρακτικός (ἀντίθ. عالم θεωρητικός)· πλ. ἀκέρ. 168, 1. οἱ ἐν ὑπηρεσίᾳ ὑπάλληλοι, πλ. عُمَّالٌ διοικητὴς ἐπαρχίας. — عَمَّالٌ ὁ διηνεκῶς ποιῶν τι, ὁ συνεχῶς ἐργαζόμενος, φιλόπονος ἐργάτης. 63, 14. — عِمَالَةٌ ἐπικράτεια, ἐπαρχία. 103, 7. — مُعَامَلَةٌ (ἐνεργ. III.) ἐργασία, πρᾶξις, χρηματισμός, διαπραγμάτευσις. 55, 4. πλ. ἀκέρ. 223, 7. διαμέρισμα ἐπαρχίας, διοικητικὴ περιοχή, τοπαρχία. 54, 13.

العَمَالِيقُ 57, 15, العَمَالِقَةُ 59, 2 κτθν. 61, 6. 78, 4. Ἀμαληκῖται.

عُمَانُ Ὁμάνη, χώρα τῆς Ἀραβίας. 72, 10. 15. 76, 12. 78, 11. 87, 4. 90, 7. — عَمَّانُ Ἀμὰν πόλις τῆς Παλαιστίνης ὑπεριορδάνειος. 101, ἔσχ.

عنق

عُنُقٌ τράχηλος (ἀνθρώπου καὶ ζώων) (συνών. رَقَبَة).

عَنَا ου. ἐρρύη, κατερρύη· ἐντεῦθεν, μεταφ. ταπεινός, εὐτελὴς ὑπῆρξεν· συνέπεσε τὸ πρόσωπον εἴτε ἡ ὄψις τινός, ἠθύμησεν· μεταδ. μερίμνης καὶ φροντίδων ἐνέπλησεν, ἔμφροντίν τινος πράγμ. ἐποίησέ τινά τι, συνεκίνησεν· δυσχερές, χαλεπὸν καὶ ὀχληρὸν ὑπῆρξέ τινί τι, μ. على πρ. ἐνεργ. عَنَّاهُ ταλαιπωρία, μόχθος. 50, 2 κτθ. — عَنْوَةٌ βία, δύναμις. عَنْوَةً βίᾳ, δυνάμει. 144, 12. 146, 16.

عُنْوَانٌ ἐπιγραφὴ βιβλίου· πρόγραμμα, τὸ δεικνύον εἴτε δηλοῦν τι.

عَنَى ι. ἐνεργ. عَنَايَةٌ ἐρρύη· ἐντεῦθεν ἰδ. καὶ μεταφ. λόγος ἐκ τοῦ στόματός τινος· ὅθεν, συνεκδ. τοῦτο ἢ ἐκεῖνο ἠβουλήθη εἰπεῖν ἢ δηλῶσαι, τοῦτο λέγων εἰς ἐκεῖνο ἠνίξατο, ὑπηνίξατο, παρεδήλωσεν, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ ب. يَعْنِي σημαίνει, δηλοῖ, τουτέστιν. VIII. πλείστῃ προθυμίᾳ εἴτε φιλοτιμότατα ἐπεμελήσατό τινος, πλείστην φροντίδα περί τι ἐποιήσατο, πόνον ἀνήλωσεν εἴς τι, μ. ب πράγμ. 156, 17. — مَعْنًى σημασία, νοῦς (λόγου ἢ λέξεως), ἔννοια· ἔννοια μυστικὴ καὶ ὑποκεκρυμμένη, πνεῦμα (συνών. باطن, ἀντίθ. صورة). علم المعاني ἡ Ῥητορική (τέχνη), ἐκ τριῶν ἀπαρτιζομένη μερῶν: معاني εὑρέσεως, بَيَان ἐκθέσεως, καὶ بَدِيع καλλιεπείας.

عهد

عَهِدَ α. ἐκυλίνδησέ τι· ἐντεῦθεν, συχνὰ εἶδεν εἴτε ἐπεσκέψατό τινα ἢ τι, μ. αἰτ., συνεχῶς ἐπανῆλθεν εἴτε ἐπέστρεψεν εἴς τι· ὅθεν, πολλάκις διεκελεύσατό τινι περὶ τῶν αὐτῶν, παρήγγειλεν, ὥρισεν, συνέστησεν, ἐνετείλατο, ἐπέταξεν, μ. الى πρ. 125, 1., συνέθετο, σύμβασιν εἴτε συνθήκην ἐποιήσατο πρός τινα περί τινος, ὁμολογίαν εἴτε ὑπόσχεσιν ἔδωκεν, πίστιν εἴτε ἐγγύησιν ἔδωκεν, ἠγγύησέ τινί τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ على πράγμ. 140, 15. III. συμβόλαιον περί τινος ἐποιήσατο πρός τινα, συνέθετό τι πρός τινα (συνών. حالف, عاقد), μ. αἰτ. πρ. καὶ على πράγμ. 140, 12., ὑπόσχεσιν ἔδωκε τῷ Θεῷ, μ. αἰτ. ἐπομ. أن 47, 5. — V. ἀείποτε ἐφρόντισέ τινος πράγμ., διὰ φροντίδος ἔσχε τι, (συνεχῶς πυνθανόμενος περὶ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ, ἢ ἐπισκεπτόμενος αὐτό), μ. αἰτ. 226, 3. VI. ἐνεργ. تَعَاهُدٌ ταὐτὸ τῷ V. 182, 7. ἐθάμισε παρά τινα, συνεχῶς ἐπεσκέψατό τινα. 6, 4. — عَهْدٌ πλ. عُهُودٌ γνῶσις, μνήμη τινος πράγμ., μ. ب. 221, 11., συνθήκη, συμφωνία, σύμβασις· ἔγγραφον συνθήκης· ἰδ. ἔγγραφον Σουλτανικὸν ἐξασφαλίζον δικαιώματα ἢ προνόμια ὑπηκόου Κοινότητος, Τρβ. ἀκτι-(νομὲς)· παρὰ δὲ τοῖς Χριστιανοῖς, συνθήκη μετὰ τοῦ Θεοῦ, Διαθήκη. العَهْدُ العَتِيقُ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη. العَهْدُ الجَدِيدُ ἡ Νέα Διαθήκη· ἐντολή, παραγγελία. وَلِيُّ عَهْدِهِ διάδοχος ὑπ' αὐτοῦ ἀναρρηθεὶς ἢ καταστάς. 161, 1. 210, 1. χρόνος· ἐποχή, αἰών (συνών. دهر, عصر). مِنْ ذَلِكَ العَهْدِ

εὐθὺς ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου. 103, 16. — عُهْدَةٌ πίστις, ἀξιοπιστία, ἐγγύησις, εὐθύνη· συμβόλαιον, συμφωνία συναπτομένη κατὰ τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγάς. عُهْدَةُ الشُّوفِ τὰ πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ (τμήματος) ἐσ-Σιούφ. 213, 8. أَعْطَاهَا عُهْدَةً لِلْأَمِيرِ ἔθετο αὐτὸ ὑπὸ τὴν προστασίαν ἢ κυβέρνησιν τοῦ ἡγεμόνος. 222, 15.

عِهْنٌ ἔριον, μαλλίον. 201, 2 κτθν.

عَاجٌ ἐλεφαντόδους. 75, 11.

عَادَ ου. ἐνεργ. عَوْدٌ περιεστράφη· ἐντεῦθεν, κυκλικῶς καὶ κατὰ περιόδους ἐπανῆλθεν (ἡ σελήνη)· ὅθεν ἐν γένει ἐπανῆκεν, ἐπανῆλθεν, ἐπέστρεψεν εἰς ἢ ἐπί τι, μ. الى πράγμ. (συνών. رجع)· ἐγένετο, ἀπέβη (τοιοῦτος ἢ τοιοῦτος), (συνών. صار) μ. αἰτ. 107, 12. III. ἐπανῆλθεν ἐπί τινα, πάλιν προσέβαλέ τινα, μ. αἰτ. πρ. 31, 4. IV. ἐδευτέρωσεν, ἐπανέλαβεν, πάλιν ἢ ἐκ δευτέρου ἐποίησέ τι, 44, ἔσχ. ἐπανήγαγέ τινα εἰς τόπον, μ. αἰτ. πρ. καὶ في τοῦ τόπου. 188, 2. VIII. συνεχῶς μελετῶν συνειθίσθη ποιεῖν τι, διὰ διηνεκοῦς ἐπαναλήψεως προσειθίσθη τινὶ πράγματι, ἕξιν ἔλαβέ τινος πράγμ. Μετ. مُعْتَادٌ μ. ب πράγμ. 103, 3. — عُودٌ πλ. عِيدَانٌ, أَعْوَادٌ ξύλον· ξύλον ἀλόης, ὅπερ καίουσιν ἀντὶ θυμιάματος. 4, 5. 105, 4. — العُودُ الذَّكِيُّ الرَّائِحَةِ ξύλον εὐῶδες. 70, 16. العُودُ القَاقُلِيُّ 70, 5. 71, 14. καὶ العُودُ القُمَارِيُّ 68, 15. δος ξύλου ἀλόης εἴτε ἀγαλλόχου (Τρ. ὄδ(ἀγατζί). — عَادَةٌ συνήθεια, ἔθος παραδεδεγμένον καὶ ἀνεγνωρισμένον (Τρβ. ἀδέτι). — عَائِدَةٌ πλ. عَوَائِدُ ἔθος, συνήθεια.

عَاذَ ου. ἐνεργ. عِيَاذٌ στερεός, ἰσχυρός, ὠχυρωμένος ὑπῆρξεν (ὁ τόπος)· ἐντεῦθεν, κατέφυγεν, ἰδ. ἀπὸ (من) δυστυχίας εἴτε κακοῦ εἰς (ب) τὸν ἀλεξίκακον Θεόν (συνών. لاذ). V. ταὐτό. 21, 15. — مَعَاذٌ καταφύγιον. مَعَاذَ اللهِ كَيْفَ أَتَحَدَّثُ καταφεύγω πρὸς τὸν Θεὸν! πῶς διηγήσωμαι . . .; τ. ἔ. μὴ γένοιτο, ἵνα διηγήσωμαι. 49, 13.

عَوْرَةٌ τὸ μέρος τοῦ σώματος ὅπερ οὐκ ἐπιτρέπεταί τινι ἰδεῖν ἢ ἐμφανὲς ποιῆσαι· καὶ ἰδ. τὸ μεταξὺ τοῦ ὀμφαλοῦ καὶ τῶν γονάτων μέρος· αἰδοῖον (ἐν γένει). 132, 3.

عَاضَ ου. ἔδωκέ τινί (τι) ἀντ' ἄλλου πράγμ., μ. αἰτ. πρ. καὶ عن πράγμ. II. ἀνεπλήρωσέ τι δι' ἄλλου πράγμ., (ἀπ)ἔδωκέ τινί τι ἀντ' ἄλλου πράγμ., μ. δοτ. πρ. αἰτ. τοῦ ἑνὸς καὶ عن τοῦ ἑτ. πράγμ. 169, 10. Μετ. κυρίου ὀνόματος τόπον ἐπέχουσα. 27, 3 κτθν. X. ᾔτησέ (τι) ἀντ' ἄλλου πράγμ., μ. αἰτ. 204, 6. — عِوَضٌ ὁ εἰς τάξιν, ἢ τόπον ἄλλου, εἴτε ἀντ' ἄλλου ὤν, ὁ ἄλλου θέσιν ἐπέχων. 167, 13. عِوَضًا عَنْهُ ἀντ' ἐκείνου. 74, 8. 105, 1.

العَوْفِيُّ παραδοσίδοξος. 196, 3.

يَعُوقُ ὄνομα εἰδώλου τῶν ἀρχαίων Ἀράβων. 188, 14. 189, 10.

عَالَ ου. ἐνεργ. عَوْلٌ ἀπέκλινεν, καὶ ἰδ.

νὴν ἀφῆκεν, ἐκραύγασεν· ὄθεν, ὑλάκτησεν· (ὁ κύων) . 52, 11. ὠρύσατο (ὁ λύκος, ἡ ἀλώπηξ). — مُعَوِيَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ ὁ πρῶτος τῶν Ὁμαγιαδῶν Χαλιφῶν. 162, 2. ἀποθ. 60 Ἐγ. (680 Χρ.). — مُعَاوِيَةُ بْنُ حُدَيْجٍ 144, 16.

عَابَ ι. συμπεπυκνωμένος καὶ συμπεπηγμένος ὑπῆρξεν· ἐντεῦθεν, διεφθάρη, ἐλυμάνθη, ἐβλάβη (τὸ ἐμπόρευμα)· μετβ. προήνεγκεν, ὠνείδισεν, ἢ ἐπετίμησέ τινί τι, διεμέμψατό τινά τινος πράγμ., μ. αἰτ. πράγμ. καὶ على πρ. 158, 4. — عَيْبٌ πλ. عُيُوبٌ ἐλάττωμα, πλημμέλεια, κηλίς.

عَاثَ ι. ἐνεργ. عَيْثٌ ἐπεστράφη, περιεστράφη· ἐντεῦθεν, περιῆλθε (διῶκον λείαν τὸ θηρίον)· βλάβην ἐπήνεγκε καὶ ζημίαν, περιεπλανήθη, ὅπως λήσηται καὶ ἁρπάσῃ. 170, 4.

عِيدٌ πλ. أَعْيَادٌ ἑορτή. Δυϊκ. العِيدَانِ 165, 8. σημαίνει ἑκατέραν ἑορτὴν τοῦ Βαϊραμίου, τ. ἐ. τό τε Κουρμπὰν Βαϊράμιον (عيد الكبير εἴτε عيد القربان τὴν ἑορτὴν τῶν θυσιῶν εἴτε τὴν μεγάλην ἑορτὴν) καὶ τὸ Ῥαμαζὰν Βαϊράμιον· ὅρ. ἀνωτ. σελ. 138 6. صلاة.

عَارَ ι. ἐνεργ. عَيْرٌ ἔζεσεν, ἐφλέγμηνεν, ἐκύμανεν, καὶ ἰδ. ἐπορεύθη καὶ ἀπῆλθε (διὰ ξηρᾶς), μ. في. II. ἔψεξεν, ὠνείδισεν, ἐπετίμησέ τινί τι, μ. δοτ. αἰτ. εἴτε μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. 53, 7. — عَارٌ ὄνειδος, ψόγος, αἶσχος, ἀτιμία μεγάλη. —

ἐπὶ τάδε ἢ ἐπὶ τάδε ἔρρεψεν (ἡ πλάστιγξ)· ἐντεῦθεν, μεταφ. ἐξέκλινεν, ἐξετράπη ἰδ. ἀπὸ τοῦ ὀρθοῦ ἢ δικαίου, ἐσκολιοδρόμησεν, ἐσοφίσατο, ἐδολιεύσατο. 198, 8. (συνών. جار ,مال ,عدل καὶ). ἐνεργ. عُوُولٌ, عِيَالَةٌ (ἐξ, δι') ἔθρεψεν, μ. αἰτ. 51, 12. 13. II. ἐπεστηρίχθη, ἐπηρείσθη τινί· ἐπίστευσεν, ἐπεποίθει τινὶ εἴτε ἐπί τι, μ. على. 29, 10. — مِعْوَلٌ πλ. مَعَاوِلُ ἐργαλεῖον σιδηροῦν, εἰς ὃ ξύλον ἀπολῆγον, δι' οὗ διαρρήγνυνται λίθοι, λοστός. 67, 10.

عُومَةٌ πλ. أَعْوَامٌ ἔτος, ἐνιαυτός. — عَامٌ πλ. عَوِمٌ ζῶον μικρόν, μέλαν τὸ χρῶμα, ὁλοστρόγγυλον τὸ σχῆμα καὶ νηχόμενον ἐν τῷ ὕδατι.

عَانَ ου. ἐνεργ. عَوْنٌ (ἐπ', προσ) ἐρρύη· ἐντεῦθεν, ἐβοήθησεν, συνήρατο, συνέπραξεν, συνεργός, ἐπίκουρος ὑπῆρξέ τινι, μ. αἰτ. IV. ἐνεργ. إِعَانَةٌ 118, 2 κτθν. συνέπραξέ τινί τι, συνήργησέ τινι εἴς τι, ὠφέλησέ τινα πρός τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ على πράγμ. 28, 13. ἐπεκούρησεν, ἐβοήθησέ τινι κατά τινος πράγμ. Μετ. 14, 2. X. ἠτήσατο, ἐξητήσατο βοήθειαν παρά τινος, ἱκέτευσέ τινα βοηθῆσαι αὐτῷ, μ. αἰτ. ἢ ب πρ. 124, 12. — عَوْنٌ πλ. أَعْوَانٌ βοηθός, ἐπίκουρος, ὑπερασπιστής. 125, 14., βοήθεια, ὑπεράσπισις. 124, 4. — عَوْنٌ 11, 15. ὄν. ἀνδρός. — عَانَةٌ Ἄνα, πόλις τῆς Μεσοποταμίας ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου. 77, 7.

عَوَى ι. ἐνεργ. عَيٌّ, عَوَةٌ, عَوِيَةٌ (συν)- ἔστρεψεν, ἐβοστρύχισε (κόμην κτλ.), μ. αἰτ., ἐντεῦθεν, συνεστραμμένην καὶ ἄναρθρον φω-

عان

عَيَانٌ 84, 12. αὐτὸς παρὼν εἶδεν, αὐτόπτης ἐγένετο· προσέβλεψεν, ἀπέβλεψεν εἰς τινα, ἔβλεψεν εἰς τὸ πρόσωπόν τινος. 24, 2 κτθν. V. ἐνεργ. تَعَيَّنَ 44, 16. καλῶς εὐκρινῶς εἶδεν· καταφανής, πρόδηλος, φανερὸς ἐγένετο. — أَعْيَانٌ, أَعْيُنٌ, عُيُونٌ πλ. عَيْنٌ ὀφθαλμός· τὸ κράτιστον πράγματός τινος· ὅθεν, الأَعْيَانُ οἱ ἐν πολιτείᾳ πρωτεύοντες, μαγιστᾶνες, προὔχοντες· ἡ οὐσία, τὸ οὐσιῶδες μέρος πράγμ. τινος. هُوَ بِعَيْنِهِ αὐτός ἐστι (καὶ οὐχὶ ἕτερος). 98, 9. 156, 9. 228, 13. πηγή, (ἐξ ἧς ἀναβρύει ὕδωρ). Τὸ γράμμα ع 'αΐν, καὶ ἐντεῦθεν, τὸ δεύτερον ῥιζικὸν (τῶν τριγραμμάτων ῥημάτων κατὰ τὸ ἐκ συνθήκης παράδειγμα فعل). Πολλὰ ἐστι τὰ τοπικὰ ὀνόματα τὰ ἐκ τοῦ عين παρασύνθετα· π. χ. عَيْنُ التَّمْرِ τόπος κείμενος παρὰ τὴν Κοῦφαν, πόλιν τῆς Ἀραβικῆς Ἰράκης. 88, 3. عَيْنُ دَارَةَ τόπος ἐπὶ τοῦ Λιβάνου. 215, 1. 222, 12. Robinson. Pal. III. σ. 949, 1. 2. καὶ σημ. 1. عَيْنُ زَرْبَةَ τόπος ἐν Συρίᾳ. 91, 17. 92, 6. 100, 3. عَيْنُ شَمْسٍ Ἡλιούπολις, πόλις τῆς Αἰγύπτου. 56, κ. ἑ. ἑ. عَيْنُ مَاطُورَ τόπος ἐπὶ τοῦ Λιβάνου. 215, 2. Robinson. Pal. III. σ. 946, 1. 3. καὶ σημ. 1. — أَعْيُنُ θηλ. عَيْنَاءُ, πλ. عِينٌ ὁ μεγάλων εὐμορφήσας ὀφθαλμῶν, ὀφθαλμίας· πρβλ. حور

عيسى

عِيَارٌ (ἐνεργ. III.) ἴσασις, ἰσοστάτησις, ὀρθωσις, ῥύθμισις στάθμοῦ ἢ μέτρου πρός τινα κανόνα ἢ ὑπογραμμόν, δεδοκιμασμένον καὶ ἀνεγνωρισμένον· (ἐντεῦθεν, Τρβ. ἀγιάρι διακανόνισις ὡρολογίου).

عِيسَى 11, 12. 13, 3. 38, 5. 196, 11. εἴτε عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ 45, 11. Ἰησοῦς ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας, ὁ Ἰησοῦς Χριστός. — عِيسَى بْنُ مَنْصُورٍ Ἴσα ἴδν Μανσούρ, ὃς λέγεται أَمِيرُ مِصْرَ ἔπαρχος Αἰγύπτου, ἀποθ. 203 Ἑγ. (818 Χρ.). 154, 13.

عَاشَ ι. περιῆλθεν, περιεπορεύσατο, περιεστράφη· ἐντεῦθεν, ἔζησεν, τὸν βίον διήγαγεν, ἢ διετέλεσεν (οὕτως ἢ ἄλλως). (συνών. حَيِيَ). — عَيْشٌ βίος, ζωή. — عِيشَةٌ βίος, τρόπος τοῦ ζῆν. — مَعَاشٌ τροφή, τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. — عَيَّاشٌ أَبْنُ عَيَّاشٍ التِّنِّيسِيُّ παραδοσίδοξος. 123, ἔσχ. κείμ. — عَائِشَةُ ἡ σύζυγος τοῦ Μωάμεθ. 1, 11 κτθν. 81, 11.

العِوصُ μικρὸν φρούριον ἐν Ἀραβίᾳ. 86, 3.

عَانَ ι. ἐρρύη, κατέσταξε (τὸ ὕδωρ, τὰ δάκρυα). II. ἐνεργ. تَعْيِينٌ (Τρβ. ταΐνι) 44, 16. ἴδιόν τι ἐποίησεν, προσδιώρισεν ἰδίως καὶ διαφερόντως, μ. αἰτ. πράγμ. κ. ل πρ. 119, 11. μ. مع πρ. (τηρουμένης τῆς σημασίας τῆς προθ. مع) 103, 3. (διέ)ωρισεν. 44, 16. Μετ. παθ. 112, 3. III. ἐνεργ.

غبار

τελ. 56, 6. — مَعِينٌ τόπος πηγῆς, πηγὴ ἀνακαλυφθεῖσα δι' ἀνασκαφῆς. 163, 16. — مَعَانٌ τόπος τῆς Παλαιστίνης ὑπεριορδάνειος.

غرب

101, 14. — ابْنُ عُيَيْنَةَ 7, 4. ἐστὶν ὁ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ἀποθ. 198 Ἑγ. (817 Χρ.).

غ

غُبَارٌ κόνις, κόνιορτός.

غَبَنَ ι. ἐνεργ. غَبْنٌ ἔκαμψεν, ἔπτυξεν, ἐδίπλωσε (τὴν ἐσθῆτα)· ἐντεῦθεν, δόλῳ ἔλαβέ τινα, ἐξηπάτησεν, παρεκρούσατό τινα, (πωλῶν ἢ συμβουλεύων αὐτῷ τι)· μ. αἰτ. πρ. καὶ فِي πράγμ.

غَبِيَ α. καὶ غَبَى ι. ἐνεργ. غَبَاوَةٌ συμπεπυκνωμένος, παχὺς ὑπῆρξεν· ἐντεῦθεν μεταφ. νωθρός, ἀμβλὺς τὸν νοῦν ὑπῆρξεν, καὶ ἐπομ. οὐ συνῆκεν, οὐ κατενόησεν, οὐ κατέμαθέ τι.

غَدَرَ ι. καὶ ου. ἐνεργ. غَدْرٌ καὶ غَدِيرٌ α. μέγας ἐρρύη (ὁ ποταμός)· ἐντεῦθεν, ἐλίμνασεν, ἢ τελματώδες ἐγένετο (τὸ ὕδωρ)· καὶ ἐπομ. ἠλαττώθη, ἐμειώθη (ἐξατμισθέν)· ὄθεν μεταφ. ἄπιστος, δόλιος ἐγένετο, ἢ ἀπίστως, ἐπιβούλως προσηνέχθη πρός τινα, ἐξηπάτησεν, προὔδωκεν, μ. αἰτ. εἴτε ب πρ. (συνών. خان, ἀντίθ. وفى).

غَدَا ου. ἐνεργ. غَدْوٌ ἀνεκύλισεν, ἀνεκυλίνδησεν· καὶ ἀμετ. ἀνεκυκλήθη, περιεστράφη (ἡ ἡμέρα) καὶ ἐγένετο πρωΐα· ὄθεν, ἦλθεν, συνεχῶς ἢ σὺν σπουδῇ παρεγένετο πρός τινα λίαν πρωΐ κατὰ τὸ λυκαυγές, μ. على πρ. (ἀντίθ. راح). غَدِيَ α. τροφὴν ἔλαβε καὶ ἰδ. ἠριζοποιήσατο, (προ)ἐγευμάτισεν. II. τροφὴν ἢ πρόγευμα ἔδωκέ τινι, μ. αἰτ. πρ. 33, 17. V. ἠρίστησεν, ἐγευμάτισεν. — غَدٌ ἡ πρωΐα τῆς προσεχοῦς ἡμέρας, ἡ αὔριον (ἡμέρα). من الغد αὔριον. بعد غَدٍ μεθαύριον. — غَدًا αὔριον. — غَدَاةٌ ἡ πρωϊνὴ ὥρα, ἡ πρωΐα, τὸ λυκαυγές. — غُدْوَةٌ ταὐτό. 108, 2.

أَغْذِيَةٌ πλ. غِذَاءٌ τροφή.

غَرَّ ου. ἐνεργ. غَرٌّ καὶ غُرُورٌ ἔρρηξεν, διέρρηξεν, ἐξέρρηξέ τι, καὶ ἰδ. διπλώσας ἔσχισε (τὴν ἐσθῆτα)· ἐντεῦθεν, μεταφ. ἐπηγάγετο, ἐφειλκύσατο, ἐθώπευσεν, ἐφενάκισεν, ἐξηπάτησέ τινα (κούφαις ἐλπίσι καὶ ματαίοις πράγμασι), μ. αἰτ. πρ. (καὶ ب πράγμ.) (συνών. خَدَعَ). 133, 4. غَرٌّ ἀντὶ غَرِرَ ι. ἐνεργ. غَرَارَةٌ ἀσύνετος, μωρός, ἀβέλτερος, ἄπειρος ὑπῆρξεν. 24, 3 κτθν. VIII. ἀπεπλανήθη, ἠπατήθη ὑπό τινος πράγμ., μ. ب πράγμ. 31, 13. Μετ. 33, 1. — غِرَارٌ σάκκος, θύλακος (μέγας).

غَرَبَ ου. ἐνεργ. غُرُوبٌ εἰσέδυσεν· ἐντεῦθεν, ἀπῆλθεν, ἀνεχώρησεν, ἀπεμακρύνθη ἀπό τινος, μ. عن πράγμ. (συνών. غَابَ،

الغـز

μεταφ. κατέβαλε τὰ σπέρματα (διχονοίας, ἐπαναςάσεως, κτλ.). 2, 8. — غَرْسٌ ὁ φυτευόμενος κλαδίσκος, φυτάς, μόσχευμα· μεταφ. 203, 1.

غَرَضٌ σκοπὸς τοξευτῶν (συν. هَدَفٌ)· ὅθεν μετφ. σκοπός, βουλή, πρόθεσις (συνών. قصد). 160, 16. 170, 7.

غُرْفَةٌ ὑπερῷων, ἀνώγεων. 180, 8. 184, 9.

غَرِقَ α. ἐνεργ. غَرَقٌ κατέδυ, κατεβυθίσθη (εἰς τὸ ὕδωρ). IV. κατέδυσεν, κατεβύθισεν, κατεπόντισέ τινα. Παθ. 190, 7. X. κατεβαπτίσθη, κατεβυθίσθη· ἔλαβεν, κατέλαβέ τι ὁλόκληρον καὶ ὁλομελές, μ. αἰτ. 216, 16.

غَرِمَ α. ἔνεργ. غَرَامَةٌ συνέπηξεν, συνεστοίβασεν, συνεπύκνωσεν· ὅθεν, ἀμετ. ἐνεπάγη, προσπαγεὶς ἐνεσχέθη καὶ συνεκρατήθη· καὶ ἰδ. ἠναγκάσθη, ἢ ὤφελεν ὑποστῆναί ποινὴν εἴτε πρόστιμον, φόρον ἢ εἰσφοράν, ἐπράξατο, ἐξεβιάσατο, ἀπῄτησε παρά τινος ἀργύριον οἱονεὶ ὀφειλόμενον. 113, 9. Μετ. αὐτόθι. Παθ. ἐπιθυμητικός τινος πράγμ., ἔκδοτός τινι πράγμ. ὑπῆρξεν· ἁλῶ, ἐνεσχέθη ἔρωτι γυναικός, μ. ب (συνών. أُولِعَ). Μετ. 45, 12. — غَرِيمٌ ὀφειλέτης, χρεώστης, 212, 6. — مَغْرَمٌ τὸ κατ' ἀνάγκην ἀποδοτέον χρέος, πρόστιμον. 113, 10.

الغُز τὸ τῶν Κούρδων γένος. 168, 2. — غَزَّةُ Γάζα, πόλις τῆς Παλαιστίνης. 62, 8. 94, 8. 171, 5.

غـرز

μ. عن)· καὶ ἰδ. ἔδυσεν (ὁ ἥλιος 25, 11., ὁ ἀστήρ. 195, 16.). — غَرْبٌ δύσις (ἀντίθ. شَرْقٌ). الغَرْبُ χώρα τοῦ Λιβάνου, διαιρουμένη εἰς الأَعْلَى ἄνω καὶ الأَدْنَى κάτω. 209, 6. 214, 17. Ῥοβινσ. Παλ. III. σ. 948. — غُرَابٌ πλ. غِرْبَانٌ 32, 7. κόραξ. — غُرْبَةٌ περιοδεία, ἀποδημία, τὸ μὴ τὴν πατρίδα οἰκεῖν, ἀλλ' ἀποδημεῖν καὶ ξενιτεύειν (Τρβ. κουρμπέτι). — غَرِيبٌ θηλ. ة، πλ. غُرَبَاءُ ξένος, ἀλλοδαπός· θαυμαστός, ἀνήκουστος, ἔκτακτος, παράδοξος. 67, 11. 117, 10. 121, 4. Συγκρ. أَغْرَبُ 52, ἔσχ. — غَرْبِيٌّ δυτικός. 74, 3. — مَغْرِبٌ δύσις. 82, 6. المَغْرِبِ (τ. ἔ. صَلٰوةُ المغرب) ἡ ἑσπερινὴ προσευχή. 164, 10. المَغْرِبُ εἴτε بِلَادُ المَغْرِبِ 168, 2 κτθν. Μαυριτανία, χώρα τῆς Ἀφρικῆς. — مَغْرِبِيٌّ θηλ. ة، δυτικός, πλ. المَغَارِبَةُ οἱ Μαυριτανοὶ ἢ Βέρβεροι. 170, 2.

غَرَزَ ι. ἐνεργ. غَرْزٌ ἔπηξεν, ἐνέπηξέ τι καὶ ἰδ. οὕτως ὥστε στῆναι ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ στερεῶς καὶ μονίμως· ἐντεῦθεν, ἐκέντησέ τι (βελόνη), μ. αἰτ. καὶ ب τοῦ ὀργάνου· ἐνέπηξε (ξίφος, κέντρον), ἐνέκρουσεν, κατέπηξεν, (ἧλον, πάσσαλον κτλ.). 107, 4.

غَرَسَ ι. συνέσφιγξεν, συνέπηξεν, καὶ ἐντεῦθεν, κατὰ τάξιν διέθηκεν, κατέταξεν, καὶ ἰδ. δένδρα, ὅθεν, ἐφύτευσε (δένδρον)·

غَزِير

غَزِيرٌ πολύς, ἄφθονος. Συγκρ. أَغْزَرُ 89, 2 κτθν. 133, σημ. 65.

غَزْلٌ νῆμα, μίτος πεκλωσμένος. 44, 2. — غَزَالٌ νεβρός· δορκάς (ἡ ἄρρην). — مِغْزَلٌ ἄτρακτος, κλωστήρ.

غَزَا ου. ἐνεργ. غَزْوٌ, ὄν. σημ. τὸ ἅπαξ γινόμενον غزوة 18, 5. 156, 5. συνέσφιγξεν· ἐντεῦθεν, κρατερός, ἀνδρεῖος ὑπῆρξεν· ὅθεν, τὴν ἑαυτοῦ ἀνδρεῖαν ἔδειξεν, κατέδειξεν· καὶ ἰδ. στρατευσάμενος ὥρμησεν ἐπὶ τὸν πολέμιον, εἴτε ἦλθε πολεμήσων πρὸς αὐτόν· ἐλεηλάτησε (χώραν). — غَزْوَانُ ὄρος ἐν Ἀραβίᾳ. 84, 4.

غَسَلَ ι. ἐνεργ. غَسْلٌ ἔλουσεν, ἀπέπλυνέ τινα, μ. αἰτ. VIII. ἐλούσατο, ἀπενίψατο (ὕδατι), μ. ب. — غُسُولٌ σάπων, σαπώνιον, (συνών. صابون).

غَسَّانُ γένος Ἀράβων. 78, 8.

غَشَّ ου. ἐξηπάτησεν, ἐφενάκισέ τινα (ἰδ. ὑποκρινόμενος καὶ τὰ ψευδῆ πείθων, μ. αἰτ. πρ.) (ἀντίθ. نصح πρβλ. غدر)· παρέφθειρεν, παρεποίησεν, ἐνόθευσέ τι, (λ. χ. γάλα μίξας ὕδατι, ἢ ἐμπορεύματα καπηλεύσας). 70, 4. X. ψευδῆ, ἀπατηλὸν καὶ ἥκιστα εἰλικρινῆ ἡγήσατό τινα, μ. αἰτ. 141, 1. — غِشٌّ (ἐνεργ.) ἀπάτη, φενάκισις. 182, 2. νοθεία, ἐλλάττωμα (ἐμπορεύματος καπηλευθέντος καὶ παραφθαρέντος). 57, 13.

غَشَمَ ι. ἐνεργ. غَشْمٌ βαθὺ καὶ πυκνὸν

غَضَب

ὑπῆρξε (τὸ σκότος)· ἐντεῦθεν, μεταβατ. καὶ μεταφ. ἀπεστέρησεν, ἠδίκησεν, ἐξηπάτησεν· δυσμενῶς, ἀδίκως καὶ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φρενοτροπίαν προσηνέχθη πρός τινα. Μετ. Δυϊκ. 155, 3 κτθν.

غَشِيَ α. ἐνεργ. غِشْيَانٌ καὶ مَغْشًى 207, 9. ἐκάλυψε (τὸν ἥλιον ἡ νύξ)· ἐκάλυψέ τι, τ. ἔ. ἔρρεψεν εἴς τι, ἐσπούδασε περί τι, προσέσχε τὸν νοῦν τινι πράγμ. ὅθεν, ἦλθε πρός τινα, (ὡς ξένος καὶ φίλος), μ. αἰτ. 129, 4. συνέβη, ἐπῆλθέ τινί τι, (καὶ ἰδ. ἀπροσδοκήτως), μ. αἰτ. πρ. 133, 3. II. ἐκάλυψεν, ἐσκέπασεν. Ηαθ. 82, 17. X. ἐκάλυψεν ἑαυτόν, περιειλίξατο, ἐνεκορδυλήσατο ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἐσθῆτι (οὕτως, ὥστε μήτε ὁρᾶν μήτε ἀκούειν τι), μ. αἰτ. εἴτε ب πράγμ. 186, 1. — غِشَاءٌ κάλυμμα, σκέπη. — مَغْشِيٌّ عَلَيْهِ ὁ συγκοπὴν εἴτε λειποθυμίαν παθών. 197, 13.

غَصَبَ ι. ἐνεργ. غَصْبٌ 28, 3. στενότερον ἔσφιγξέ τι· ἐντεῦθεν, βίᾳ καὶ παρὰ τὸ δίκαιον ἀφήρπασέ τι, μ. αἰτ. πράγμ. (καὶ من εἴτε على πρ.).

غُصْنٌ πλ. غُصُونٌ, أَغْصَانٌ κλάδος, κλών (δένδρου, φυτοῦ).

غَضَّ ου. ἐνεργ. غَضٌّ ἐστοίβασεν, συνεπύκνωσεν· ἐντεῦθεν, κάτω ἔβαλεν εἴτε εἰς γῆν ἔνευσε (τὰ ὄμματα). اَلَّذِينَ يَغُضُّونَ مِنْ أَبْصَارِهِمْ إِلَى اَلْإِمْرَأَةِ οἱ ἰδιαίτερα βλέμματα ἐπὶ τὰς γυναῖκας ῥίπτοντες, οἱ ἀπὸ νευμάτων πρὸς τὰς γυναῖκας διαπληκτιζόμενοι. 17, 12 κ. ἑ. ἑ.

غَضِبَ α. ἔθησεν, νεύροις καὶ τένουσιν

غطفان

ἰσχυρότερον συνέσφιγξεν· ὅθεν μετφ.κ.ἀμετβ. ἐλυπήθη, ἠνιάθη, καὶ ἰδ. ὠργίσθη, ἐθυμώθη τινί, ἐχαλέπηνεν, ἠγανάκτησέ τινι ἢ πρός τινα, μ. على πρ. — غَضَبٌ (ἐνεργ.) ὀργή, χόλος, θυμός. هُوَ تَحْتَ غَضَبِهِ περιέπεσε τῇ ὀργῇ αὐτοῦ, ἐπεσπάσατο εἴτε προὐκαλέσατο τὴν ὀυσμένειαν αὐτοῦ. 210, ἔσχ. كِتَابُ الغَضَبِ ἐπιστολὴ τῆς ὀργῆς, τ. ἔ. ὀυσμενῶς γεγραμμένη. 211, 2. — غَضْبَانُ τεθυμωμένος, ὠργισμένος.

غَطَفَانُ φυλὴ Ἀράβων. 189, 17.

غَطَا ου. ι. ἐνεργ. غَطْوٌ ἔπτυξεν, συνέπτυξεν, ἐδίπλωσεν· ἐντεῦθεν, ἐκάλυψεν (ἡ χιὼν τὴν γῆν), μ. αἰτ. εἴτε على, ἐσκέπασέ τι, μ. αἰτ. II. ἐκάλυψεν, ἐπεκάλυψέ τι ἑτέρῳ πράγμ., μ. αἰτ. τοῦ ἑνὸς καὶ ب τοῦ ἑτέρου πράγμ. 120, 9 κτθν. 186, 1. 195, 6. Μετ. παθ, 85, 6. — غِطَاءٌ καλυμμα, ἐπίβλημα, σκέπασμα.

غَفَرَ ι. ἤλειψεν, ἐνήλειψεν, ἐπέχρισεν· ἐντεῦθεν, ἐκάλυψεν, ἐπεκάλυψεν, μ. αἰτ. καὶ ἰδ. ἐκάλυψεν, ἔδαψε (πολιὰν ἢ κόμην βάμματι), μ. αἰτ. καὶ ب καὶ μεταφ. ἐπεκάλυψεν, φ. ἔ. ἀφῆκεν, συνεχώρησέ (τινὶ ἁμάρτημα), μ. ل πρ. καὶ αἰτ. εἴτε من πργμ. 2, 5. 185, 7 κτθν. κείμ. (πρβλ. عفا). X. ἄφεσιν παραπτώματος ᾐτήσατό τινα, μ. αἰτ. πρ. καὶ ل πράγμ. — غَفَّارٌ ὁ πολὺ πολὺ συγχωρῶν, λίαν ἐπιεικής, πολυέλεος. 186, 7. — غَفِيرٌ καλύπτων, περιβάλλων, περιλαμβάνων, πολύς. πρβλ. جَمٌّ σελ. 36,

غلط

α. — مَغْفِرَةٌ (ἐνεργ.) ἄφεσις, συγχώρησις. 186, 10.

غَفَلَ ου. ὀγκώδης, οἰδαλέος ὑπῆρξεν· ἐντεῦθεν, μεταφ. ὠγκώθη, ἀνεφυσήθη ὑπό τινος πράγμ., ὕθεν, μεταβ. ἀπερισκέπτως, ἀλογίστως ἔπραξέ τι· διὰ ῥαθυμίαν ἠμέλησεν, οὐκ ἐφρόντισέ τινος πράγμ., μ. عن πράγμ. — غَافِلٌ (μετ.) ἀμελής, ῥάθυμος, ἄφροντις, ἀπερίσκεπτος. — غَفْلَةٌ ῥαθυμία, ἀμέλεια.

غَلَّةٌ προϊόντα (τοῦ ἀγροῦ, οἷον δημητριακοὶ καρποί, λάχανα παντοῖα κτλ.). 169, 10. — مُغَلٌّ ταὐτό. 72, 2 κτθν.

غَلَبَ ι. ἐνεργ. غَلَبَةٌ πυκνὸς ὑπῆρξεν, ἐντεῦθεν ἰδ. παχυτράχηλος ὑπῆρξεν· ὑπερίσχυσεν, ἐνίκησεν, μ. αἰτ. εἴτε على. Παθ. 12, 14. II. ἀνώτερον, ἰσχυρότερον, ὑπέρτερον, νικητὴν τινὸς ἀνέδειξεν, ἢ κατέστησέ τινα, μ. αἰτ. πρ. καὶ على πράγμ. V. ἐνίκησεν, κατίσχυσεν, βίᾳ εἴτε κατὰ κράτος ἐκυρίευσεν, ἀπόλυτος κύριός τινος πράγμ. κατέστη, μ. على· (συνών. اسْتَوْلَى) 89, 10. Μετ. 94, 13. — غَالِبٌ (μετ.) ὑπερέχων, νικητής· τὸ πλεῖστον, μεῖζον ἢ κρεῖττον μέρος οἱουδήποτε πράγμ. غَالِبًا καὶ فِي الغَالِبِ τὰ πολλά, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, μάλιστα.

غَلَطَ α. ἐνεργ. غَلَطٌ παχὺ (καὶ ἰδ.) καὶ σκληρὸν ὑπῆρξέ τι· ἐντεῦθεν, ἐπλανήθη (τῇ διανοίᾳ), ἐξήμαρτε περί τινα πρᾶξεν καὶ οὐ κατώρθωσεν, διήμαρτε (τῆς ἀληθείας, τοῦ δέοντος ἐν τινι πράγμ.), ἐσφάλη, ἐπλημμέ-

λησεν, παρελογίσατο (γράφων, λέγων, ἀριθμῶν ἢ λογιζόμενος) (πρβλ. غَلِطَ), μ. فِي.

غَلِيظٌ παχύς, πυκνός.

غَلَقَ ι. ἐνεργ. غَلْقٌ προσέπηξεν, προσεκόλλησεν· ἐντεῦθεν, ἰδ. ἔκλεισε (θύραν), προσέθηκε τὰς θύρας (ἀντίθ. فَتَحَ). IV. ταὐτό, μ. αἰτ. καὶ على πράγμ.

غُلَامٌ πλ. غِلْمَانٌ νέος, (ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τῆς νεανικῆς ἡλικίας), νεανίας, παῖς, νήπιον ἄρσεν. 175, 1. ὑπηρέτης.

غَمَرَ ου. ἐσκέπασεν, ἐκάλυψεν, καὶ ἰδ. μεταφορ. (λύπη συνέσχε τὰς φρένας τινός), ἐλύπησεν, ἔθλιψέ τινα· μ. αἰτ. Μετ. παθ. 7, 12. — غَمٌّ πλ. غُمُومٌ λύπη πνίγουσα, ἀνία, ἀγωνία, (συνών. غُصَّةٌ). — غَمَامَةٌ νεφέλη καλύπτουσα τοὺς οὐρανούς. Δευτ. 23, 11.

غُمْدَانُ ὄνομα λόφου πλησίον τῆς Σαναά. 89, 8.

غَمَرَ ου. ἐνεργ. غَمْرٌ εἵλιξεν, περιελιξεν· ὑπερανέστη τινὸς πράγμ. τὸ ὕδωρ καὶ κατεκάλυψεν αὐτό, μ. αἰτ. 95, 3. καὶ σημ. 3.

غَمَزَ ι. ἐνεργ. غَمْزٌ ἔτεινε τὴν χεῖρα ἢ τὸν δάκτυλον πρός τινα καὶ τούτοις ἐπ(προσ)ένευσεν αὐτῷ, μ. αἰτ. πρ. καὶ بِ τοῦ ὀργ., διένευσέ τινι τῷ ὀφθαλμῷ, ταῖς βλεφάροις, ταῖς ὀφρύσιν, ἐσήμηνεν, ἐπεσήμηνέ τινι, μ. αἰτ. 42, 3.

غَمَسَ ι. ἐνεργ. غَمْسٌ ἐβάπτισεν, ἐβύθισεν· ἐντεῦθεν, κατέδυσεν, κατεπόντισεν· VII. κατεβυθίσθη, κατεβαπτίσθη. 59, 7.

غَنِمَ α. ἀφειλέ τι ὡς λείαν ἄνευ πόνου καὶ καμάτου, κατ' ἀγαθὴν τύχην ἐκτήσατό τι· ἐλαφίσατο, ἥρπασεν, κύριος εἴτε ἐγκρατής τινος πράγμ. ἐγένετο, ἐκράτησεν, ἐκυρίευσεν αὐτοῦ. VIII. ταὐτό. Μετ. 44, 12. — غَنَمٌ περιλ. θηλ. (ἄνευ ἑνικοῦ, ὃν ἀναπληροῦσι διὰ τοῦ شَاةٌ, ἓν πρόβατον· τὸν δὲ κριὸν ἀκριβολογούμενοι καλοῦσι كَبْشٌ) πλ. أَغْنَامٌ πρόβατα, ἀγέλη προβάτων. — غَنِيمَةٌ πλ. غَنَائِمُ λεία καὶ ἰδ. ἡ ἀπὸ τῶν πολεμίων ἢ τῶν ἀπίστων ληφθεῖσα.

غَنِيَ α. ἐνεργ. غِنًى ἐρρύη, ἐπ(προσ)ερρύη, ὅθεν, μεταφ. ἐπερρύη τινὶ τὰ ἀγαθά, ηὐπόρησεν, ἀφθονίαν ἔσχε τινὸς πράγμ., πλούσιος ὑπῆρξεν. II. ἐνεργ. تَغْنِيَةٌ πλούσιον κατέστησέ τινα, μ. αἰτ., ἦσε ποίημα, ἔψηλεν ᾠδήν, ᾆσμα. 109, 3. IV. ἀρκεῖσθαι, στέργειν, ἀρέσκεσθαι τοῖς ὑπάρχουσιν ἐποίησέ τινα, ἐνέπλησεν, ἐπλούτισέ τινα (ὁ Θεός). أَغْنَى مِنْ جُوعٍ ἐκόρεσεν, ἐχόρτασέ (τινά τινος), 35, 4. X. πλούσιος ἐγένετο. 94, σημ. 3. — غِنًى (ἐνεργ.) τὸ ἀρκοῦν, τὸ ἱκανόν· δαψιλεια, πλοῦτος, εὐπορία. 17, 16. — غِنَاءٌ ᾠδή, ᾆσμα. — غَنِيٌّ θηλ. ة, πλ. أَغْنِيَاءُ πλούσιος, εὔπορος, πολυκτήμων.

غَوْثٌ κραυγή (πάσχοντος καὶ βοήθειαν ἐπικαλουμένου). 175, 5. — يَغُوثُ ὄνομα εἰδώλου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἄραψιν. 188, 14. 189, 8.

غَارَ ου. ἐνεργ. غَوْرٌ ἔζεσε τῷ καύματι (ἡ ἡμέρα, τὸ αἷμα, ἡ ὀργή, ἡ μέριμνα καὶ ἀγωνία)· ἐκ δὲ τῆς θερμότητος τῶν βαθέων ὑδάτων ἀνέδυ ἡ ἔννοια τοῦ βάθους· ὅθεν, κατῆλθεν εἰς ταπεινοτέραν καὶ κοίλην γῆν, κατέπεσε βαθύτερον, κατέδυ, κατεβυθίσθη. Μετ. 95, 6. II. ἔδυ ὁ ἥλιος. Παθ. ταὐτό. 192, 2. IV. ἐνεργ. إِغَارَةٌ κατέδραμε καὶ διήρπασε χώραν, ἐπαφῆκεν, ἢ ἐξέχεε τὰ ἑαυτοῦ στίφη κατὰ τὴν χώραν (ἁρπαγῆς χάριν καὶ λεηλασίας), μ. على τόπ. 170, 4. 181, 1. — غَوْرٌ γῆ ταπεινή, χαμηλή. الغَوْرُ ἐλ-Γόρ, ἡ κοιλὰς τοῦ Ἰορδάνου. 92, 13. 95, 4. κ. ἑ. ἑ. — غَوْرِيٌّ θηλ. ة, ἐπίθ. ἐθνικόν, ἀνήκων εἰς τὸ ἐλ-Γόρ. الغَوْرِيَّةُ 100, 3. ὅ,τι ποτὲ βούλεται τὸ ὄνομα τοῦτο λανθάνει ἡμᾶς· ἴσως ἐστὶν ὄνομα πόλεως. — غَارَةٌ πλ. ἀκέρ. 169, 15. εἰσβολὴ ἱππέων εἰς γῆν πολεμίαν πρὸς διαρπαγὴν καὶ λεηλασίαν. — مَغَارٌ καὶ مَغَارَةٌ πλ. ἀκέρ. 106, 11. σπήλαιον. مَغَارَةُ الأَهْبَانِي σπήλαιον ἐν τῇ νήσῳ Κεϋλάνῃ. 106, 12.

غَاصَ ου. ἐνεργ. غَوْصٌ ἐκάθισεν· ἐντεῦθεν ἰδ. καθῆκεν ἑαυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν εἰς τὸ βαθὺ τῆς θαλάσσης, ὅπως ἀναγάγῃ τι ἐκ τοῦ πυθμένος, (ὡς ποιοῦσιν οἱ μαργαριτῶν, κοραλλίων κτλ. ἀγρευταί), κατεκολύμβησεν, (ὡς οἱ σπογγεῖς), κατέδυ κατὰ τοῦ ὕδατος. 107, 12. — مَغَاصٌ τόπος ἔνθα συνήθως καταδύονται εἰς τὴν θάλλασαν καὶ κατακολυμβῶσιν. 72, 4 κτθν.

الغُوطَةُ ἡ κοιλὰς ἢ περίχωρος τῆς Δαμασκοῦ. 77, 4. 96, 3.

غَوْغَآءُ τὸ τῶν ἀκρίδων γένος. 201, 15. θόρυβος, ὀχλαγωγία, πόλεμος (Τρβ. καυγᾶς).

غُولٌ πλ. غِيلَانٌ εἶδος δαιμόνων κακούργων καὶ ἑαυτοὺς εἰς πολλὰς μορφὰς ἀλλαττόντων. 72, 4. 91, 10.

غَوَى ι. ἐνεργ. غِوَايَةٌ καὶ غَوِيَ α. ἐνεργ. غَوًى ἔστρεψεν, διέστρεψεν· ἐντεῦθεν μεταφ. διέστρεψεν, διέφθειρεν· καὶ ἀμεταβ. διεφθάρη· παρήχθη, ἀπεπλανήθη, ἠπατήθη (συν. ضَلَّ, ἀντίθ. رَشَدَ).

غَايَةٌ τὸ ἔσχατον ἄκρον πράγματός τινος, τέλος. — غَيَايَةٌ πᾶν τὸ ἐπισκιάζον ἄνωθεν τὸν ἄνθρωπον, (ὡς νέφος, ὁμίχλη). 23, 11.

غَابَ ι. πυκνὸς καὶ συνεστοιβασμένος ὑπῆρξεν· ὅθεν ἀμαυρός, σκοτεινὸς ὑπῆρξεν· καὶ ἐντεῦθεν, 1) ἔλαθεν, ἀπεκρύβη τι ἔν τινι πράγμ., μ. في· ἀόρατον ὑπῆρξεν· καὶ μεταφ. ἀμφίβολον καὶ ὑπολανθάνον ὑπῆρξέ τι. 2) ἀπών, μακρὰν ὑπῆρξεν, ἐκρύβη ἀπό τινος, μ. عن πρ. 25, 10. Μετ. غَائِبٌ λανθάνων, ἀπών. 197, 2 κτθν. κείμ. II. ἐκποδὼν ἐποιήσατο, ἀόρατον, ἄφαντον ἐποίησεν, ἀπέκρυψεν, κατέκρυψεν. Παθ. 113, 9. — غَيْبٌ ἀπόκρυφον, ἀπόρρητον· μυστήριον· τὸ μέλλον. — غَابَةٌ καλαμών, δρυμών, δάσος. 30, 3 κτθν. — الغَائِبُ Γραμμ. τὸ τρίτον πρόσωπον (πρβλ. المخاطَب καὶ المتكلِّم).

— غَيْبَةٌ ἀπουσία. — غِيبَةٌ καταλαλιὰ κατὰ ἀπόντος, τὸ διασύρειν τινὰ ἀπόντα, ἢ λέγειν τι κρύφα περὶ αὐτοῦ. 11, ἔσχ.

غَيْثٌ βροχή, καὶ ἰδ. ἄφθονος.

غَارَ ι. ἐνεργ. غِيرَةٌ ἔζεσεν, φλόγας ἀνέχεεν· ἐντεῦθεν ἰδ. α. καχύποπτος ὑπῆρξεν, ἐζηλοτύπησέ τινα, ζηλοτύπως ἔσχεν (ὁ ἀνὴρ πρὸς τὴν σύζυγον ἢ τἀνάπαλιν), μ. على πρ. εἴτε من. 48, 10. II. ἠλλοίωσέ τι, διάφορον ἢ ὅ,τι ἦν πρότερον ἐποίησέ τι, μετέβαλεν, μετεποίησέ τι, μ. αἰτ. إِلَّا أَنْ يَكُونَ غَيَّرَهُمْ مَا غَيَّرَهُمْ εἰ μὴ τυχὸν μεταβαλεῖ αὐτοὺς ὅ,τι αὐτοὺς μετέβαλεν, τ. ἔ. εἰ μὴ τυχὸν οὐκ οἶδ' ὅ,τι αὐτοὺς μεταβαλεῖ. 143, 7. V. ἐνεργ. تَغَيُّرٌ μετεβλήθη, ἠλλοιώθη. كَانَ خَاطِرِي شَدِيدَ التَغَيُّرِ بِهَا ὁ νοῦς μου ἦν λίαν ἠλλοιωμένος (τ. ἔ. συγκεκινημένος, τεταραγμένος ἐπ' αὐτῇ τ. ἔ. τῇ γῇ τῶν Σινῶν. 117, ἔσχ. — غَيْرٌ μεταβολή, διαφορά· πλ. أَغْيَارٌ ἄλλος, διάφορος. Γενικῇ δὲ συντασσόμενον σημαίνει: ἄλλος ἤ, εἴτε ἔχει δύναμιν ἀρνητικήν· οὔ, μή· π. χ. غَيْرُ مَخْلُوقٍ ἄλλος ἢ ὁ δεδημιουργημένος, τ. ἔ. ὁ μὴ δεδημιουργημένος. غَيْرُ خَالِصٍ ὁ μὴ καθαρός. غير شيء τοῦθ' ὅπερ οὐκ ἔστι τι, τ. ἔ. οὐδέν· ὅθεν, وغير ذلك καὶ τὰ λοιπά (κυρ. καὶ ἄλλα ἢ τοιαῦτα). Γραμμ. §. 466, 4. لَا غَيْرُ οὐδεὶς ἄλλος, οὐδὲν ἄλλο. 44, 10. غَيْرُ وَاحِدٍ (οὐχὶ εἷς) πλείονες τοῦ ἑνός, πολλοί. 173, ἔσχ. 183, 2 κτθν. κείμ. غَيْرَ ἐκτός, χωρίς, πλήν, παρά, εἰμή. غَيْرَ أَنْ πλὴν ὅτι, πλὴν ὅσον, πλὴν ἐάν, ἀλλά, ἀλλ' ὅμως. 210, 14. بِغَيْرِ καὶ مِنْ غَيْرِ ἄνευ, χωρίς. Γραμμ. §. 441. Ἐπισημ. α. مِنْ غَيْرِ أَنْ οὕτως ὥστε μή, οὔτε ὅμως, ἀλλ' οὔτε. 45, 1. — غَيُورٌ ζηλότυπος. --- المُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ 181, 8. κ. ἑ. 184, 4. ἀποθ. 50 Ἑγ. (670 Χρ.).

غَاظَ ι. ἔζεσεν· ἐντεῦθεν μεταφ. ἐξεκαύθη, ἀνεφλέγη (ὑπ' ὀργῆς), ὠργίσθη, ἐθυμώθη, μ. αἰτ. VIII. ταὐτό. Μετ. مُغْتَاظٌ 119, ἔσχ. — غَيْظٌ ὀργή, θυμός (συνών. غَضَبَ).

غَيْلَانُ بْنُ سَلِمَةَ 179, 15. 180, 10. 184, 11. — مَغِيلَةٌ ὅρ. مغل.

ف

ف

ف μόριον ἀχώριστον: καί, τέ, τότε, εἶτα, ἔπειτα, ἐφεξῆς, ὅθεν, ἄλλως, γάρ, οὖν, Γραμμ. §. 382. καὶ σημαίνει ἄμεσον συνέχειαν· οὕτω شيء فشيء τοῦτο (ἀμέσως) μετ' ἐκεῖνο. Χρῶνται δὲ αὐτῷ, ὅταν ἡ συνάγηταί τι ὡς συμπέρασμα ἐκ τῶν προηγουμένων, ἢ τὸ ἡγούμενον περιέχῃ τὸν λόγον τοῦ ἑπομένου, ἐν τῇ ἀποδόσει τῶν ὑποθετικῶν λόγων. Γραμμ. §. 570. Καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει τοῦ و, ὅπερ ἁπλῶς συνδέει δύο λέξεις ἢ φράσεις.

فُؤَاد καρδία (ὡς ἕδρα τοῦ θάρρους, τῶν παθῶν, κτλ.).

فَارَانُ ὄρ. فرن.

فِئَة ὁμάς, πλῆθος ἀνθρώπων.

فَتَحَ α. ἔσχισεν, διέστησεν· ὅθεν, ἠνέῳξεν, ἰδ. πύλην· καὶ μεταφορ. ἠνέῳξέ (τινι τὴν πύλην τῆς εὐτυχίας)· ἐξεπολιόρκησε πόλιν, μ. αἰτ., فَتَحَ الطَرِيقَ ἠνέῳξε τὴν ὁδόν, τ. ἔ. ἐποίησεν, ἵνα δύνωνται βαδίζειν αὐτὴν οἱ ἄνθρωποι, μ. ل πρ. 103, 12· فَتَحَ اللهُ عَلَيْهِ βοήθειαν ἐχορήγησεν αὐτῷ ὁ Θεός. 137, 8. 141, 10. VIII. κατεστρέψατο, ἐξεπολιόρκησε πόλιν. 63, 6. X. (ἐνεργ. اِسْتِفْتَاحٌ εὐαρχία, ἡ πρώτη τῆς ἡμέρας πώλησις, δι' ἧς ὁ ἔμπορος ποιεῖται ἀγαθὴν καὶ εὐτυχῆ ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, Τρβ. σιφτάχι), ἤρξατο λαλεῖν. 202, 14. — فَتْحٌ (ἐνεργ.) πλ. فُتُوحٌ ἅλωσις, ἐκπολιόρκησις πόλεως

فتنة

ὀχυρᾶς· κατάκτησις χώρας· ἐν γέν. νίκη (συνών. ظفر καὶ نصر). Γραμμ. τὸ φωνῆεν φάτχα (ـَـ) A. — مِفْتَاحٌ πλ. مَفَاتِيحُ κλείς. — مَفْتُوحٌ θηλ. ة, ἀνοικτός, ἠνεῳγμένος· ἔχων τὸ φωνῆεν A. الْمَفْتُوحُ γράμμα ἀνοικτόν, βασιλικὸν ἐνσφράγιστον δίπλωμα ἐπὶ περγαμηνῆς. 217, 1. — فَتْحُ الدِّينِ الْفُتُوحُ ὄρ. قلج ارسلان ἐν λέξ. قلج. — (κοιν. الْفُتُوح) μέρος τοῦ Αἰδάνου. 213, 14. Ῥοβινσ. Παλ. III. σ. 951,

فَتَرَ ου. καὶ ι. ἐνεργ. فُتُورٌ λελυμένος, διαλελυμένος, λυτὸς ὑπῆρξεν· ἐντεῦθεν, ἀνειμένος, χαλαρός, ἀσθενής, χαῦνος ὑπῆρξεν (ὁ ἀνήρ)· χλιαρὸν ὑπῆρξε (τὸ ὕδωρ). 95, σημ. 2. ἐψυχράνθη καὶ ἀπέστη τῆς ἐκτελέσεως πράγματός τινος, μ. عن πράγμ. 45, 12. 75, 1.

فَتَشَ ι. ἐνεργ. فَتْشٌ ἐπιμελῶς ἐνταῦθα καὶ ἐκεῖ ἀνεζήτησέ τι, ἐξήτασεν ἀκριβῶς, διηρεύνησεν, ἀνεδίφησεν, ἐπαλυπραγμόνησέ τι, μ. αἰτ. εἴτε عن εἴτε على πρ. ἢ πράγμ. II. ταὐτὸ μ. αἰτ. 39, 2. — تَفْتِيشٌ (ἐνεργ. II.) ἀναζήτησις, ἐξέτασις ἐπιμελής, ἔρευνα (Τρβ. τεφτίσι). — مُفَتِّشٌ (Μετ. ἐνεργ. II.) ἐξεταστής (Τρβ. μουφετίσης).

فِتْنَة πλ. فِتَنٌ ἀπόπειρα· πειρασμός, σκάνδαλον (Τρβ. φιτνές)· στάσις, ταραχή·

فَتًى πλ. فِتْيَانٌ νεανίας· ἀνήρ· ἐλευθέριος, γενναῖος.

فَجٌّ πλ. فِجَاجٌ 188, 4. فُجُوجٌ 8, ἔσχ. ὁδὸς εὐρύχωρος (ἰδ. μεταξὺ δύο ὀρέων)· κλεισώρια, αὐλών (συνών. خَنْق, ثنية). — فَجٌّ καρπὸς ἄωρος.

فَجَرَ ου. ὀρύξας βράχον ἐποίησεν ἀναπηδῆσαι τὸ ὕδωρ, ἢ διωχέτευσε καὶ ἀφῆκε ῥέειν τὸ ὕδωρ, μ. αἰτ., ἀπέκλινεν, ἐξετράπη, ἰδ. τοῦ δικαίου, τοῦ ἀληθοῦς, τῆς ὀφειλομένης εὐπειθείας· ἐψεύσατο· φαύλως προσηνέχθη. Μετ. φαῦλος, ἀσεβής. 64, 13. II. ῥέειν εἴασε τὸ ὕδωρ. Παθ. 97, 7. 193, 7. V. ἐρρύη τὸ ὕδωρ. 96, 6. — فَجْرٌ λυκαυγές, τὸ πρῶτον φῶς τῆς αὐγῆς, αἱ πρῶται τῆς ἡμέρας αὐγαί. — فِجَارٌ πλ. ὁδοί· φαῦλοι, μοχθηροί. الفِجَارُ 179, 12. εἰσὶν αἱ أَيَّامُ الفِجَارِ ἡμέραι ἀσεβείας τ. ἔ. αἱ τέσσαρες ἡμέραι, καθ' ἅς, εἰς διαφόρους ἐποχάς, αἱ φυλαὶ τῶν Κορεϊσιτῶν καὶ τῶν Χαβαζινιτῶν ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλας, παρανομοῦσαι οὕτω εἰς ἕνα τῶν ἱερῶν μηνῶν, καθ' ὃν ἔδει εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν πολλὴν ἄγειν. Ἔν τινι τῶν ἀγώνων τούτων παρῆν καὶ ὁ Μωάμεθ, εἰκοσαέτης που τότε τὴν ἡλικίαν ὤν.

فَحُشَ ου. ἐνεργ. فَحْشٌ αἰσχρὸς ὑπῆρξε καὶ ἄτιμος ὡς οὐδεὶς ἀνθρώπων· αἰσχροῖς καὶ βδελυροῖς λόγοις ἐχρήσατο· στυγεροῖς καὶ βδελυροῖς ῥήμασιν ἐπέθετό τινι, 227, 17. IV. αἰσχρὰ ἐλάλησεν, ᾐσχρολόγησεν. — فَاحِشٌ (μετ.) ἀποτρόπαιος, ἀναίσχυντος. 15, 9. αἰσχρός, βδελυρὸς μιαρός. 64, 6.

فَحَصَ α. ἐνεργ. فَحْصٌ ἔσχισεν, διεχώρισε τὰ μέρη ἀπ' ἀλλήλων, ὥστε γενέσθαι καταφανῆ· εἴτε ηὐλάκισεν, αὐλακίσας ἀνέσκαψεν, ἀνώρυξεν, καὶ ἐντεῦθεν, ἀνίχνευσεν, διηρεύνησεν, ἐξήτασεν· ἐπιμελῶς ἀνεζήτησεν, ἠκρίβωσέ τινα ἤ τι, μ. عن πράγμ. ἢ προσ. V. ταὐτό, μ. عن πράγμ. 47, 4 κτθν.

فَحْلٌ πλ. فُحُولٌ τὸ ἄρρεν οἱουδήποτε ζώου, ἰδ. ὁ ἀναβάτης (ἵππος), ὁ ὀχευτής· πρωτεύων, ἔξοχος, ἄριστος εἰς τὸ εἶδος ἢ γένος αὐτοῦ. فُحُولُ الرِّجَالِ ἄνδρες ἄριστοι, οἱ τὰ πρῶτα φέροντες εἴτε ὄντες. 44, 14. فَحْلُ الأُمَرَآءِ ὁ ἄριστος τῶν Ἐμιρῶν, ἐπώνυμον τοῦ Ἐμίρου Οὐαλάχσι. 158, 15.

فَحْمٌ καὶ فَحَمٌ περιλ. ἄνθραξ.

فَخٌّ βρόχος, παγίς. 34, 9. κ. ἑ. ἑ. — فَخٌّ ὄν. κοιλάδος παρὰ τῇ Μέκκᾳ. 82, 3.

فَخِذٌ θηλ. μηρός· κόλπος (τῶν γονάτων). 46, 8.

فَخَرَ α. ἐξῴδησεν, ἐξωγκώθη· καὶ μεταφ. τῇ δόξῃ ὑπερέσχεν, μείζονα δόξαν ἔλαβεν, ἐνδοξότερος, περιφανέστερος ὑπῆρξεν, μ. αἰτ. εἴτε على πρ. VIII. ἐσεμνύνατο, μέγα ἐφρόνησεν, ἐμεγαλαυχήσατο, ἐκόμπασεν, ἐκαυχήσατο. Μετ. παθ. 179, 3. δεδοξασμένος, δόξῃ κεκοσμημένος. — فَخْرٌ καὶ فَخَرٌ δόξα. — فَاخِرٌ θηλ. ة, πολύτιμος, λαμπρός, ἔξοχος. Συγκρ. 44, 5 κτθν. 69, 13. —

فدى

فَخَّارٌ ἄργιλλος (ἀσπρόχωμα), ἐξ ἧς κατασκευάζονται ἀγγεῖα πήλινα· αὐτὰ τὰ πήλινα ἀγγεῖα. الفَخَّارُ الصِّينِيُّ 110, 5. 115, 13. ἀγγεῖα σινικά (φαρφουριά).

فَدَى ι. ἐνεργ. فِدَاءٌ ἔρρηξεν, διέρρηξεν, ἔτιλεν· τίλας ἢ ἀνασπάσας ἐξεῖλκυσεν· ἐντεῦθεν ἰδ. ἐλυτρώσατο τὸν αἰχμάλωτον. III. ἐνεργ. مُفَادَاةٌ δοὺς λύτρα ἠλευθέρωσεν, ἐξηγόρασε τὸν αἰχμάλωτον. 171, 8.

فَرَّ ι. ἐνεργ. فَرَارٌ ἔσχισεν, εἶτε διέρρηξεν· ὅθεν, ἠνέῳξεν, ἰδ. στόμα ἵππου, καὶ οὕτως, εἰσέβλεψεν εἰς τὸ στόμα ἵππου, ὅπως ἀπὸ τῶν ὀδόντων μάθῃ τὴν ἡλικίαν· ἐντεῦθεν, ἀμεταβ. ἐξερράγη τ. ἔ. ἔφυγεν (συν. هَرَبَ). — الفَرَّاءُ ὑπομνηματιστὴς τοῦ Κορανίου. 195, 4. 201, 5 κτθν.

الفُرَاتُ Εὐφράτης (ποταμός). 23, 3 κτθν. 77, 6. 88, 5.

فَرَجَ α. ἐνεργ. فَرْجٌ 25, 6 κτθν. ἔσχισεν, διέσχισεν· ἐντεῦθεν, διεσκέδασεν, διέλυσεν, ἀπήλασε (τὴν λύπην τινὸς ὁ Θεός)· ὅθεν, ἀπήλλαξέ τινα τῆς λύπης, παρεμυθήσατο, παρηγόρησέ τινα ἐπί τινι, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ عن πρ. — فُرْجَةٌ 82, 15. ῥῆγμα, σχίσμα, τὸ μεταξὺ διάστημα, χάσμα. — فَرْجِيَّةٌ ἐσθὴς ὑπὲρ τὰ ἄλλα ἐνδύματα φορουμένη καὶ μέχρι τῶν σφυρῶν καταχεομένη (Τρβ. φερετζές, ὃς ἐστιν ἔνδυμα γυναικεῖον· ἐν τῷ ἡμετέρῳ ὅμως χωρίῳ σημαίνει ταὐτὸ καὶ ὁ τζουμπές). 119, 9. — المَلِكُ النَّاصِرُ فَرَجٌ 163, 2. δεύτερος Σουλτάνος τῶν Κιρ-

فرس

κασίων Μαμλούκων, βασιλ. 802—815 Ἐγ. (1399-1412 Χρ.). — أَبُو الفَرَجِ ابْنُ الجَوْزِيِّ 51, 3 κτθν. ἀποθ. 597 Ἐγ. (1201 Χρ.).

فَرِحَ α. ἐνεργ. فَرَحٌ ἔσχισεν, ἀνέσχισεν· ἐντεῦθεν ἀμεταβ. ἔσχασεν, ἐβλάστησεν, ἤνθησεν· ὅθεν μεταφ. φαιδρός, περιχαρής, ἱλαρὸς ὑπῆρξεν· ἥσθη, ἐχάρη. II. ηὔφρανεν, ἐφαίδρυνεν, ἐχαροποίησέ τινα. — فَرِحٌ εὔθυμος, περιχαρής.

فَرِخَ α. οὐδένα φόβον οὔτε μέγαν οὔτε μικρὸν ἐφοβήθη, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἀνέσει πολλῇ ζῶν διετέλεσεν. II. νεοσσοὺς ἐξεκόλαψε (τὸ πτηνόν). 31, 15. — فَرْخٌ πλ. τῆς ὀλιγότητος أَفْرَاخٌ 32, 4. τῆς πληθύος فِرَاخٌ 32, 1. νεοσσὸς πτηνοῦ.

فَرَدَ α. ον. διέρρηξέ τι οὕτως, ὥστε διάστημα γενέσθαι μεταξύ· ἐντεῦθεν, ἀμεταβ. ἀπέσπασεν ἑαυτόν, ἀπεχωρίσθη, τ. ἔ. ἁπλοῦς, χωριστός, μόνος, ὁ μόνος ὑπῆρξεν· καὶ μεταφ. ἀσύγκριτος ὡς πρός τι ὑπῆρξεν, μ. ب πράγμ. IV. ἀπεχώρισεν, ἀπεμόνωσέ τινα, μ. αἰτ. πρ. VII. μόνος, χωριστὸς ὑπῆρξεν. Μετ. 114, 4. — فَرْدٌ μόνος, μονώτατος, ὁ ᾧ οὐχ ὑπάρχει ὅμοιος, ὡς λ. χ. ὁ Θεός· εἷς, πλ. أَفْرَادٌ εἷς ἕκαστος, ἕκαστος χωρίς, ἀνὰ ἕνα, ἀνὰ μίαν, ἀνὰ ἕν. 215, 4. — مُفْرَدٌ μόνος. نُسَافِرُ .... بِمُفْرَدِهَا μόνη ὁδοιπορεῖ (ἡ γυνή). 64, 3. Γραμμ. ἐνικός (ἀριθμός).

فِرْدَوْسٌ Παράδεισος. 19, 7 κτθν.

فَرَسَ ι. ἐνεργ. فَرْسٌ καὶ فَرِيسَةٌ ἔσχι-

فرط

εὐκαιρία, μεταγεν. αἱ περιοδικαὶ διακοπαὶ ἢ παύσεις τῶν ἐν τοῖς Σχολείοις μαθημάτων.

فَرَضَ ι. ἐνεργ. فَرْضٌ ἔταμεν, ἐνέκοψεν, ἰδ. γλυφίδα ἢ ὀπήν, μ. αἰτ., καὶ μεταφ. ὥρισεν, περιέγραψεν· ἐντεῦθεν, διέγνω, (ἔδοξεν αὐτῷ) ποιῆσαί τι, προέθετό τι ποιητέον· ὅθεν, ἔταξεν, ὥρισεν, ἔθηκεν, ἐκύρωσε (νόμον, ἐντολὴν κτλ.). Μετ. παθ. 217, 10. βέβαιόν τι καὶ ὡρισμένον ἔδειξεν, καὶ ἐσήμηνέ τινι, μ. ل πρ. καὶ αἰτ. πράγμ. 133, 1. προσέταξεν, ἐπέθηκέ τινί τι, μ. على πρ. καὶ αἰτ. πράγμ. 128, 3. 146, 12. Παθ. 137, 13. 138, 3. IV· ὡρισμένον τι καὶ βέβαιον προσδιώρισε καὶ ἐκλήρωσέ τινι, μ. ل πρ. — VIII· ἀναγκαίως τηρητέον ἢ ἐπιτελεστέον τι προσέταξεν (ὁ Θεός), μ. αἰτ. πράγμ. κ. ل πρ. Μετ. παθ. 138, 8. — فَرْضٌ νόμος, ἐντολή, ὅρος νόμου· πλ. فُرُوضٌ τὸ κατὰ νόμον ἢ κατ' ὀφειλὴν διδόμενόν τινι ὡρισμένον τι, τὸ ἑκάστῳ τῶν κληρονόμων ἐπιβάλλον μέρος (τῆς πατρικῆς οὐσίας). — فُرْضَةٌ ναύσταθμος, λιμήν (συνών. مَرْسًى). — فَرِيضَةٌ μερὶς τεταγμένη καὶ ὡρισμένη, φόρος ὡρισμένος καὶ τακτός, τὸ τεταγμένον. 138, 5. 146, 12.

فَرَطَ ου. ἐνεργ. فَرْطٌ καὶ فُرُوطٌ ἔλυσεν, διέλυσεν· ἐντεῦθεν, ἐτάραξε καὶ συνέχεεν ὅρμον συνημμένον, ἤ τι συνεχὲς καὶ συνδεδεμένον· ὅθεν μεταφ. καὶ ἀμεταβ. ἔξω τῆς σειρᾶς, τῆς γραμμῆς, τοῦ μέτρου, ἢ τῶν προσδιωρισμένων ὁρίων ἐξῆλθεν· καὶ ἰδ. προέδραμεν, παρέδραμε πάντας τοὺς ἄλλους· καὶ ἀφίκετό που ἢ εἴς τι πρῶτος,

فرسخ

σεν· ἐντεῦθεν, διέσπασεν, ἐσπάραξε (τὴν λείαν ὁ λέων)· καὶ ἰδ. συνέκοψε τὸν τράχηλον (ζώου), συντρίψας τὰ ὀστᾶ. V. ἐκ σημείων καὶ ἰδ. φυσιογνωμονικῶν εἴκασεν, ἢ ἐτεκμήρατό τι (ἀγαθὸν περί τινος, μ. في πρ. καὶ) μ. αἰτ. πράγμ. 203, σημ. 17. — فَرَسٌ ὀν. γένους, πλ. أَفْرَاسٌ ἵππος, (ἰδ. δὲ حِصَانٌ ὁ ἵππος), حِجْرٌ ἡ ἵππος. — فَارِسٌ πλ. فُرْسَانٌ ἱππεύς, ἀναβάτης (ἵππου), ἔφιππος. — فَارِسٌ Περσία. 78, 7. 101, 2. — الفُرْسُ οἱ Πέρσαι. 43, 3. 68, 6. 84, 3.

فَرْسَخٌ πλ. فَرَاسِخُ (περσ. فرسنك) Παρασάγγης, ὁδοῦ μέτρον, 24 σταδίων εἴτε 12 χιλιάδων πήχεων.

فَرَشَ ου. ἐνεργ. فَرْشٌ ἀνέπτυξεν, ἐξέτεινεν, ἔστρωσέ τι, μ. αἰτ. πράγμ. Παθ. 101, 13. 122, 1. Μετ. παθ. 55, 11. ἐπέζρωσε τὸ ἔδαφός τινι πράγμ., μ. αἰτ. κ. ب. Μετ. παθ. ἐστρωμένος, λιθόστρωτος. 97, 15. 150, 10. VIII· ἐκτεταμένον, ἀναπεπταμένον ὑπῆρξέ τι. Μετ. 88, 14. 90, 6. — فَرْشَخَانَا πλ. فَرْشَ خَانَاتٌ 165, 6. τόπος, ἔνθα φυλάττονται στρώματα καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐπιπλα, ἐπιπλοθήκη. — فَرَاشٌ ὀν. γένους, πυραλίς, φάλαινα, ἔντομον πρὸς τὸν ἀνημμένον λύχνον προσιπτάμενον, (κανθηλοσβύστρα). 201, 6 κτθν. — فِرَاشٌ πλ. فُرُشٌ 122, 1. τάπης, στρῶμα, στρωμνή.

فُرْصَةٌ καιρὸς ἐπιτήδειος καὶ παραπίπτων, καὶ οὗ ἐπιλαμβανόμενος πράττει τίς τι,

فـــزع

Μετ. 82, 3. — فِزْقٌ ἀγέλη (πτηνῶν). 23, 11. — فَرِيقٌ ὁμὰς ἢ μερὶς ἀνθρώπων· κλάσις, τάξις. 210, 10. 218, 4.

الفَرَمَا πολις τῆς Αἰγύπτου. 62, 14. 125, 9.

فِرْمَانٌ λέξ. περσ. πλ. فَرَامِنَةٌ διαταγὴ Σουλτανική, δίπλωμα· (Τρβ. φερμάνι).

فَارَانُ τόπος ἐν τῇ Πετραίᾳ Ἀραβίᾳ. 76, ἔσχ. κείμ.

الفِرَنْجُ Φράγκοι, Εὐρωπαῖοι. 59, 6. 167 κ. ἑ. ἑ.

فَرَهَ α. ἐνεργ. فَرِهَ ζωηρὸς μέχρι προπετείας ὑπῆρξεν, (συνών. أَشِرَ καὶ بَطِرَ).

فَرُهَ ου. ἐνεργ. فَرَاهَةٌ ἀγχίνους, ἐπιτήδειος, ἐπινοητικὸς ὑπῆρξεν, (συν. حذق καὶ نشط). Μετ. فَارِهٌ ἀγχίνους, εὐφυής. 84, 11.

فَرْوَةٌ πλ. فِرَاءٌ ἔνδυμα ἐκ τριχῶν καμήλου ἐξυφασμένον· παρὰ δὲ τοῖς μεταγεν. μηλωτή (γοῦνα).

فَرَى ι. ἐνεργ. فَرْيٌ ἔκοψεν, ἔταμεν, ἔσχισεν ἰδ. ὅπως διευθετήσῃ καὶ καλῶς προσαρμόσῃ, ἢ ὅπως ἀπολεπτύνῃ τι. VIII. ἐπενόησεν, ἐφεῦρεν, ἐχάλκευσε ψεῦδος κατά τινος, ἐσυκοφάντησέ τινα, μ. على. 188, 11. — اِفْتِرَاءٌ (ἐνεργ. VIII.) συκοφαντία, διαβολή (Τρβ. ἰφτιρᾶς).

فَزَارَةُ φυλὴ Ἀράβων. 88, 6.

فَزِعَ α. ἐνεργ. فَزَعٌ ἐξεπλάγη, κατεφο-

فـــرع

(ϑυνών. سَبَقَ), μ. αἰτ. εἴτε من πρ. καὶ الى πράγμ., πρῶτος, ἀνώτερος πάντων ὑπῆρξεν. IV. ἐπλεόνασεν, ὑπερέβαλε τὸ μέτρον εἴς τι (τὸ παρέκαμεν), μ. في πράγμ. 44, 4. Μετ. 97, 13. — فَارِطٌ ὑπερβολή. 27, 4.

فَرْعٌ πλ. فُرُوعٌ κλάδος δένδρου. Ἐν ταῖς γενεαλογίαις الفُرُوعُ καλοῦνται οἱ ἀπόγονοι. 223, 4 ἔσχ. —· الفُرْعُ τόπος παρὰ τῇ Μεδίνῃ. 83, 6. 86, 3 κτϑν.

فِرْعَوْنُ πλ. فَرَاعِنَةٌ Φαραώ, ὄνομα τῶν βασιλέων τῆς Αἰγύπτου· καὶ ἰδ. ὁ Φαραὼ ὁ ἐπὶ Μωϋσέως. 10, 15, 14, ἔσχ. 57, 15. 60, 7. πρβλ. 61, 3. κ. ἑ. ἑ. 154, 3 κτϑν.

فَرَغَ α. καὶ ου. ἐνεργ. فَرَاغٌ κενὸς ὑπῆρξεν (ὁ τόπος, ἡ οἰκία, τὸ ἀγγεῖον κτλ.)· ἐντεῦϑεν μεταφ. ἐλεύθερος, ἀπηλλαγμένος φροντίδων καὶ πόνου ὑπῆρξεν· ὅϑεν, ἐσχόλασέ τινι πράγμ., σπουδὴν ἐποιήσατο, ἢ διέτριψε περί τι, καὶ ἐπρμ. εἰς τέλος ἤγαγεν, ἐτελεσιούργησεν, ἐξετέλεσέ τι, τέλος ἐπέθηκέ τινι πράγμ., μ. من πράγμ. Παθ. ἀπροσ. 70, 1. Χ. πλείστην σπουδὴν ἐποιήσατο περί τι, πᾶσαν σπουδὴν καὶ προθυμίαν κατέβαλεν εἴς τι, μ. αἰτ. καὶ في. 28, 1.

فَرَقَ ου. ἐνεργ. فَرْقٌ ἔϑραυσεν, ἔρρηξεν· ἐντεῦϑεν, ἔσχισεν, διέσχισεν, εἰς δύο διεχώρισεν· ὅϑεν διέκρινεν, διέστειλέ τι ἀπὸ ἄλλου πράγμ., μ. بين. II. διεχώρισεν, διεσκόρπισεν, (ἀντίϑ. جَمَعَ). Μετ. παϑ. 201, 5 κτϑν., διένειμεν, μ. αἰτ. πράγμ. 167, ἔσχ. V. διεσπαρμένος, κεχωρισμένος ὑπῆρξεν.

فسج

βήθη· φοβηθεὶς προσέφυγε πρός τινα, μ. إلى. 193, 14. IV. ἐφόβησεν, ἐπτόησέ τινα, μ. αἰτ. πρ.

فَسِيجٌ θηλ. ō, εὐρύχωρος, μέγας καὶ ὁμαλὸς τόπος.

فَسَدَ ι. ου. καὶ فَسُدَ διεφθάρη, ἐλυμάνθη, (ἀντίθ. صَلُحَ). IV. διέφθειρεν, ἐλυμήνατο. — فَاسِدٌ (μετ.) διεφθαρμένος, λελυμασμένος. — فَسَادٌ (ἐνεργ.) διαφθορὰ ἠθῶν· ῥᾳδιουργία, (Ἐντεῦθεν Τρβ. φεσάτι).

فَسَرَ ι. ου. ἐνεργ. فَسْرٌ ἔλυσεν, ἀνέλυσεν· ἐντεῦθεν, ἀνεκάλυψέ τι κεκρυμμένον (συνών. كشف)· ὅθεν, ἡρμήνευσεν, ἐξηγήσατό τι σαφῶς καὶ εὐκρινῶς, μ. αἰτ. II. ταὐτό· ἐνεργ. تَفْسِيرٌ ἑρμηνεία, (Τρβ. τεφσίρι)· Μετ. ἑρμηνευτής, ἐξηγητής (καὶ ἰδ. τοῦ Κορκυίου). 159, 10.

فُسْطَاطٌ σκηνή. 150, 9, الفُسْطَاطُ, فُسْطَاطُ مِصْرَ 153, 13. Φοστάτη, πόλις τῆς Αἰγύπτου, (ἀρχαῖον Κάϊρον). 125, κ. ἑ. ἑ. 136, 8. 150, 8. 153, 15. κ. ἑ. ἑ.

فَاسِقٌ φαῦλος, οὐτιδανός. — فُسَيْقِيَّةٌ Λατιν. piscina ἰχθυοτροφεῖον. 148, 7.

فَشَا ου. ἐνεργ. فَشْوٌ ἠνεῴχθη, ἐξεπετάσθη, ἀνεπτύχθη· ἐντεῦθεν, διεδόθη, ἐδημοσιεύθη, διεκωδωνίσθη (συνών. ذَاعَ). 205, 2. IV. διέδωκεν, ἐδημοσίευσεν (συνών. نَشَرَ). εἶπεν, ἢ ἐποίησέ τινί τι δημοσίᾳ καὶ ἀναφανδόν.

فضل

فَصَاحَةٌ λόγος σαφὴς καὶ ἐναργής· εὐγλωττία. 11, 11.

فَصَلَ ι. ἐνεργ. فَصْلٌ ἀνέταμεν, διέζευξεν, διεχώρισεν, μ. αἰτ. πράγμ., διέκρινεν, διέστειλεν ἀπ' ἀλλήλων δύο τινὰ πράγμ., μ. بين, ἢ διεχώρισεν αὐτὰ παρεμβαλὼν τρίτον τι ἐν τῷ μέσῳ. Μετ. 92, 4. 165, 4 κτθν. II. ἐνεργ. تَفْصِيلٌ εὐκρινὲς κατέστησέ τι· σαφῶς ἐξέθετο, ἢ ἡρμήνευσέ τι (ἀντίθ. أَجْمَلَ). VII. διακεκριμμένος, κεχωρισμένος ὑπῆρξεν, μ. عن, ἰδιωτ. μ. من. 54, 13. — فَصْلٌ διαφορά, διάκρισις, διαστολή· τὸ διακεκριμμένον μέρος, κεφάλαιον βιβλίου, ἄρθρον, παράγραφος, τμῆμα. 163, 3. καιρὸς ἢ ὥρα ἔτους. 157, 2. فَصْلُ الخطاب ὅρ. أَمَّا σελ. 7, 6.

فِضَّةٌ ἄργυρος (μέταλλον) πλ. فِضَضٌ. 73, 10.

فَضَحَ α. ἔρρηξε μετὰ πατάγου· ἐντεῦθεν, τὰ κακουργήματα ἢ ἐλαττώματά τινος εἰς ὄνειδος καὶ ἀτιμίαν αὐτοῦ ἐξέθηκεν, ἠτίμασεν, κατήσχυνέ τινα δημοσίᾳ, μ. αἰτ. — فَضِيحَةٌ ὄνειδος, ἀτιμία.

فَضَلَ ου. ἔταμεν, στιγμῇς ἐνεσήμηνεν· γνωστὸν ἢ γνώριμον ἐποίησέ τι· καὶ ἐντεῦθεν ἀμεταβ. διήνεγκεν, ἀνώτερος, κρείττων ὑπῆρξεν, μ. على. 114, 4 κτθν. II. ὑπερεπῄνεσεν, κρεῖττον ἡγήσατο, προὐτίμησέ τι ἑτέρου πράγμ., μ. αἰτ. καὶ على. Παθ. 22, 1. 86, 3. 90, 5. — فَضْلٌ ὑπεροχή· πνεῦμα ἔξοχον καὶ ἐξαίρετον· δῶρον, χάρισμα Θεοῦ· τὸ ὑπολειφθὲν μέρος πράγματος

τινος, τὸ περιττεῦον. 34, 6 κτθν. — فَضْلَةٌ ἀπόλειμμα, περιλείμματα, (ἀπομεινάρια). 212, 2. — فَضِيلٌ πλ. فُضَلَآءُ ἔξοχος, ὑπέροχος· ἐνάρετος. Συγκρ.. أَفْضَلُ 11, ἔσχ. 158, 13. — فَضْلٌ (κάλλιον النَّضْلُ) ٱبْنُ سَهْلٍ 5, 2. Βεζίρης τοῦ Χαλίφου ἐλ-Μαμοῦνι, ἀποθ. 202 Ἐγ. (864 Χρ.). — النَّضْلُ بْنُ مَرْوَانَ 155, 10. Βεζίρης τοῦ Χαλίφου ἐλ-Μουατάσιμι, ἀποθ. 250 Ἐγ. (864 Χρ.). — اِبْنُ فَضْلِ ٱللّٰهِ 150, 7. συγγραφεὺς τῆς βίβλου المَسَالِكُ. — فُضَيْلٌ 3, 6. 5, 9, 7, 3 κτθν. ἴσως ἐστὶν ὁ أَبُو عَلِيٍّ فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضِ بْنِ مَسْعُودٍ ἀποθ. 185 Ἐγ. (801 Χρ.).

فَضَا ου. διερράγη· ἐντεῦθεν, μέγας, εὐρύχωρος ὑπῆρξεν ὁ τόπος, (συνών. اِتَّسَعَ). IV. ἐξῆλθεν εἰς πεδιάδα, ἀφίκετο εἰς τόπον, μ. الى. 96, 11. — فَضَآءٌ τόπος εἰς μῆκος καὶ εὖρος ἀναπεπταμένος, πεδιάς. 70, 9.

فَطَمَ ι. ἐνεργ. فَطْمٌ εἵλκυσεν· ἐντεῦθεν, ἀπέστησέ τινα ἔθους ἢ ἕξεώς τινος· καὶ ἰδ. ἀπεγαλάκτισε βρέφος, μ. αἰτ. πρ. Παθ. 175, 16. — فَاطِمِيٌّ θηλ. ة. 62, 10. 154, 2. 159, ἔσχ. πλ. ἀκέρ. 160, 1. Φατιμιδικός, εἰς τοὺς Φατιμίδας (ἀπὸ τῆς Φατιμᾶς, θυγατρὸς τοῦ Μωάμεθ καὶ συζύγου τοῦ Ἀλῆ καταγομένους) ἀνήκων.

فَطَنَ α. ι. ου. ἐνεργ. فَطْنٌ ταχὺς ὑπῆρξεν, καὶ ἰδ. τὸν νοῦν· ὅθεν, παρετήρησεν, κατενόησεν, κατεῖδεν, μ. ل πράγμ. ἐνεθυμήθη, μ. αἰτ.

فَظِيعٌ λίαν αἰσχρὸς καὶ φρικώδης. Συγκρ. أَفْظَعُ 131, 8.

فَعَلَ α. ἐνεργ. فَعْلٌ ἐκινήθη· ἐντεῦθεν ἰδ. ἔπραξεν, ἐποίησεν. — فِعْلٌ πλ. أَفْعَالٌ πρᾶξις, ἔργον. — مَفْعُولٌ Γραμματικῶς, ὄνομα σημαῖνον τὸν πάσχοντα τὸ ὑπὸ τῆς ῥίζης δηλούμενον, παθητικὴ μετοχή. 194, 13. Γραμμ. §. 250 κ. ἑ. — فَيْعَالٌ τύπος σημαίνων τὸν σχηματισμὸν ὀνόματος λαμβάνοντος μεταξὺ μὲν τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου ῥιζικοῦ γράμματος τὸ ـَيْـ, μεταξὺ δὲ τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου τὸ ـَا. 190, 12.

فَقَأَ α. ἐνεργ. فَقْأٌ ἔσχισεν, διέρρηξεν· ἐντεῦθεν, ἐξώρυξεν· ἀπέσπασεν, ἐξέβαλεν. 32, 8. 10.

فَقَدَ ι. ἐνεργ. فَقْدٌ ἐπιμελέστερον παρετήρησεν· μάτην ἐζήτησεν, οὐχ εὗρε τὸ ζητούμενον· ἐζήτησέ τι ἀπολωλός· ἐπεθύμησέ τι, μ. αἰτ. Παθ. 113, 2. VIII. ἐξήτασεν, ἐπεσκόπησεν, παρετήρησεν· ἐζήτησεν, ἐπεσκέψατό τινα. 227, 6.

فَقُرَ ου. πτωχὸς ὑπῆρξεν. IV. πτωχὸν ἐποίησεν, εἰς πενίαν κατέστησέ τινα. — فَقْرٌ πτωχία, πενία. 8, 9. — فَقِيرٌ πλ. فُقَرَآءُ 107, 2 κτθν. πτωχός· ὅρος ταπεινώσεως καὶ ἐλεεινολογίας: ἐνδεής, ταπεινός, ἄθλιος (Τρβ. φακίρης). 214, 2 κτθν. 230, 5.

فقـه

فَقِهَ α. ἔσχισε μετὰ κρότου· ἐντεῦθεν μεταφ. καὶ ἀμετ. ὀξὺς καὶ διορατικὸς ὑπῆρξεν (ὁ νοῦς)· ὅθεν, σοφὸς καὶ νοήμων ὑπῆρξεν, μ. فِي πράγμ. 9, 5. κατενόησέ τι, μ. αἰτ. — فِقْه (ἐνεργ.) γνῶσις, ἐπιστήμη καὶ ἰδ. τοῦ δικαίου καὶ τῶν θείων πραγμάτων. عِلْمُ ٱلْفِقْه νομικὴ (ἐπιστήμη). 229, 8. — فَقِيه πλ. فُقَهَاء νομοδίστωρ, νομικός.

فَكَّ ου. ἐνεργ. فَكٌّ ἔλυσεν, διέλυσεν (ἁρμόν, κόμβον, σφραγῖδα, δεσμὰ κτλ.)· ἐντεῦθεν, ἀπήλλαξεν, ἐλεύθερον ἐποίησεν, ἀπέλυσέ τινα. VII. διαλελυμένος, ἀποκεχωρισμένος ὑπῆρξεν.

فَكَرَ ι. ἔστρεψεν· ἐντεῦθεν μεταφ. καὶ ἰδ. περιέστρεψε καὶ ἀνεκύκλησέ τι ὁ νοῦς ἐν ἑαυτῷ οὕτως, ὥστε κατεῖδεν αὐτὸ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν· ὅθεν, συνελογίσατο, ἐσκέψατο περί τινος, μ. فِي. II. καὶ V. ταὐτό. — فِكْر (ἐνεργ.) καὶ فِكْرَة λογισμός, ἡ μετὰ προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας σκέψις περί τινος πράγματος.

فَاكِهَة πλ. فَوَاكِه καρπός, ὀπῶραι.

فَلَحَ α. ἐνεργ. فَلْح ἔκοψεν, ἠλάκισεν, καὶ ἰδ. γῆν, ἠροτρίασεν, μ. αἰτ. IV. κατ' ἐλπίδα ἀπέβη τινί τι, εὐτυχὴς ὑπῆρξε (κατὰ τὴν ἔκβασιν ἐπιχειρήσεώς τινος), ἔτυχε τοῦ ποθουμένου, κατώρθωσεν, ἐπέτυχεν. — فَلَاح εὐτυχία, ἐπιτυχία· ἐλευθερία, σωτηρία. — فَلَّاح γεωργός (Τρβ. φελλάχος) (συνών. اَكَّار).

فمـا

فَلَسَ ι. ἐνεργ. فَلْس ἰσορρόπους ἐποίησε τὰς πλάστιγγας· ἐντεῦθεν, ἐνδεής, ἄπορος ὑπῆρξεν. IV. εἰς ἔνδειαν περιῆλθεν, εἰς ἀπορίαν περιέστη, εἰς πτωχίαν κατήντησεν, πᾶσαν αὐτοῦ τὴν οὐσίαν ἀπώλεσεν, ἐχρεωκόπησεν. — مُفْلِس πτωχός, χρεωκόπος (Τρβ. μουφλούζης).

فَيْلَسُوف φιλόσοφος. 4, 7. 37, 10.

فِلَسْطِين Παλαιστίνη. 77, 3. 92, 4. 15. 151, 9.

فُلْفُل πέπερι. 70, 8.

فَلَقَ ι. ἐνεργ. فَلْق ἔσχισεν, διέσχισεν. V. ἐσχίσθη.

فَلَك πλ. فُلْك, أَفْلَاك σφαῖρα· σφαῖρα οὐράνιος. 73, 3.

فُلَان θηλ. ة, τίς, εἴς τις, ὁ δεῖνα. 41, 13. 49, 1. 69, 4 κτθν.

فَلَهْرَا ὄνομα τῶν βασιλέων τῆς Ἰνδίας. 70, 11.

فَلَاة πλ. فَلَوَات ἔρημος. 34, 6.

فَمّ στόμα, μ. γεν. εἴτε καταληκτικῆς ἀντωνυμίας συνδεόμενον λέγεται καὶ فو, γεν. في, αἰτ. فا. Γραμμ. §. 331, 1. Ἐπισημ. α. قَرَأَ سُورًا مِنْ فِي رَسُولِ ٱللهِ ἀναγινώσκει τὰ Κεφάλαια τοῦ Κορανίου (ὡς) ἀπὸ στόματος τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Θεοῦ τ. ἔ. ἀναγινώσκει αὐτὰ οὕτως, ὅπως ὑπηγόρευσεν αὐτὰ αὐτῷ ὁ Προφήτης.

فَمَا σύνδ. σύνθ. ἐκ τοῦ فَ καὶ مَا, καὶ

فاد

فندق

οὔ, οὔτε γάρ· ἐρώτημ. καὶ τί; τὶ λοιπόν; τὶ δ' ἄρα;

فُنْدُقٌ πλ. فَنَادِقُ (Ἑλλην. πανδοχεῖον) κατάλυμα δημόσιον πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ὁδοιπόρων, ξενοδοχεῖον. 113, 12. 114, 12.

فَنَى ι. καὶ فَنِيَ α. ἐνεργ. فَنِيَ καὶ يَفْنَى ἐστράφη, στραφὲν ἐκάμφθη τι· ὄθεν, ἠφανίσθη, ἀπωλέσθη· ὑπέργηρως τὴν ἡλικίαν, τυμβογέρων, ἑτοιμόρροπος ὑπῆρξεν. Μετ. فَانٍ τῇ ἡλικίᾳ καταβεβλημένος, γήρᾳ κατα-πεπονημένος. 137, 15. — يَفْنَاةٌ πλ. أَفْنِيَةٌ τόπος ἀνοικτὸς περί τινα οἰκίαν· τόπος πρὸ τῆς θύρας οἰκίας.

فَهِرَ α. ἐνεργ. فَهَرٌ καὶ فَهِرٌ κατέλαβεν, κατενόησεν, κατέμαθέ τι.

فَاتَ ου. ἐνεργ. فَوْتٌ παρῆλθεν, διέφυγέ τινά τι, μ. αἰτ. πρ. 50, 2. 3. Μετ. فَائِتٌ παρελθὼν καιρός, διαφυγοῦσα εὐκαιρία. 35, 8. VI. διάφορα ὑπῆρξαν, ἢ διήνεγκον ἀλλήλων τὰ πράγματα. Μετ. 210, 10. VIII. προέλαβεν, οὐ συνεβουλεύσατο ἕτερον ἐν τῇ ἐκτελέσει ἔργου ἢ διεξαγωγῇ ἐπιχειρήσεώς τινος. 137, 4.

فَوْجٌ πλῆθος ἀνθρώπων· τάγμα στρατιωτῶν. 121, 8.

مَفَازَةٌ πλ. مَفَاوِزُ ἔρημος. 70, ἔσχ.

فَاضَ — II. فَوَّضَ ἐνεπίστευσέ τινί τι καὶ ἀνέθηκεν αὐτῷ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ, ἐπέτρεψέ τι τῇ γνώμῃ τινός, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ إِلَى — πρ.

فَاقَ ου. ἐνεργ. فَوْقٌ ἔθραυσεν· ἐδάμασεν, ἐνίκησέ τινά· ἐντεῦθεν, ἀνώτερος ὑπῆρξεν, ὑπερέβαλε (τοὺς συντρόφους αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρετήν, τὸ ἀξίωμα, τὴν ἀνδρείαν, τὰ πλούτη, τὴν εὐγλωττίαν κτλ.), μ. αἰτ. IV. ἀνερρώσθη, ἀνέλαβεν ἐκ τῆς νόσου, συνῆλθεν ἐκ τῆς λειποθυμίας. 120, 5 κτθν. — فَوْقٌ τὸ ἄνω ἢ ἀνώτερον μέρος. فَوْقَ πρόθ. ὑπέρ, ἐπί, ἐπάνω. مِنْ فَوْقِ ἄνωθεν, ὕπερθεν. Γραμμ. §. 451, 2.

فُوهَةٌ στόμα, στόμιον. 170, 2.

فِي πρόθ. (τόπου καὶ χρόνου) ἐν, εἰς. Γραμμ. §. 440. فِيمَا عَلِمْتُهُ εἴ τις ἔστι μοι γνῶσις τούτου, καθ' ὅσον καὶ ἐγὼ γνωρίζω τοῦτο. 81, ἔσχ. κείμ. 84, 5. فَبِمَ ἀντὶ فِيمَا σύνθ. ἐκ τοῦ ف, ب καὶ ما διὰ τίνος (μέσου) λοιπόν; — فِي γεν. τῆς λέξ. فُو ὅρ. فَمٌ.

فَاءَ ι. ἐνεργ. فَيْءٌ ἐπεστράφη, ἐπανῆλθεν. — فَيْءٌ σκιά· λεία· φόρος. 40, 8. κατὰ λογοπαίγνιον ἡ λέξις ἐκλαμβάνεται εἰς τὴν σημασίαν τῆς τε σκιᾶς καὶ τῆς λείας. — فِئَةٌ ὄχλος, πλῆθος, γένος.

النِّيحَةُ ἐκκλησία ἐν Δαμασκῷ. 96, 5.

فَادَ ι. ἐνεργ. فَيْدٌ διεβράχη, κάθυγρον ἐγένετο· ἐντεῦθεν μεταφ. δόλιος θέν, ἀγαθόν, πρόσφορον, ὠφέλιμον ἐγένετο τι. IV. χρήσιμον ἐγένετο, ὠφέλησέ τινι, μ. αἰτ. πρ. 43, 5 κτθν. — فَائِدَةٌ ὠφέλεια, χρησιμό-

قبـــل

فَيْفَاءُ ἔρημος. 40, 8.

فِيَالٌ πλ. فِيَلَةٌ, فِيلٌ ἐλέφας.

فِيمَا σύνθ. ἐκ τοῦ فِي καὶ ما ἐν ᾧ, εἰς ὅ.

فيروز

فَيْدٌ τῆς, τόκος (Τρβ. φαϊντάς). — فَيْدٌ πόλις τῆς Ἀραβίας. 85, 9.

فَيْرُوزُ ὄνομα αὐτοκράτορός τινος τῶν Σινῶν. 122, 3 κτθν. 123, 5.

ق

قَافِلَا ὀρθότερον قَاقُلَا πόλις τῆς Ἰνδίας (ἢ μᾶλλον τῆς νήσου Ἰάβας). 71, 12. — قَافِلِيٌّ ἐπίθ. ἐθν. ὁ εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἀνήκων, ὁ ἐξ αὐτῆς ὁρμώμενος ἢ προερχόμενος· ὅρ. عود σελ. 174, α.

قَالِي πόλις ἐν τῇ νήσῳ Κεϋλάνῃ. 109, 6.

الْقَانُ ὄνομα βασιλικὸν παρὰ τοῖς Κίναις. 115, 7. 117, 11. 121, 7.

قُبَّةٌ πλ. قُبَبٌ, قِبَابٌ ἀψίς, καμάρα, (Τρβ. κουππές), θόλος πύργου· μικρὸν τέμενος θολωτόν· σκηνή. 51, 2 κτθν. قُبَّةُ الْهَوَاءِ ἀρχαιότερον ὄνομα τῆς ἀκροπόλεως Καχιρίνης. 153, 2. κ. ἑ. ἑ. 154, 10. قُبَّةُ هَرْثَمَةَ 156, 7.

قَبَجَ ου. ἐνεργ. قَبْجٌ δυσειδὴς καὶ αἰσχρὸς ὑπῆρξεν. II. κατήσχυνεν, αἰσχρὸν ἐκήρυξεν, ἐξηυτέλισε καὶ κατέκρινέ τινα ἤ τι, μ. αἰτ. 138, 13. — قَبِيحٌ αἰσχρός, βδελυρός, μιαρός. Συγκρ. أَقْبَحُ 13, 7. — قَبِيحَةٌ πλ. قَبَائِحُ πρᾶγμα αἰσχρόν. — قَبَاحَةٌ αἰσχρότης· αἰτία (κακοῦ τινος) (Τρβ. καμπαάτι).

قَبْرٌ πλ. قُبُورٌ τάφος, μνῆμα. — مَقْبَرٌ 14, 7 κτθν. καὶ مَقْبَرَةٌ 153, 3. πλ. مَقَابِرُ νεκροταφεῖον.

قَبَسٌ μέρος πυρὸς λαμβανόμενον ἢ ἐναπομένον ἀπὸ μείζονος πυρός.

قَبَضَ ι. ἐνεργ. قَبْضٌ συνεῖλεν· ἐντεῦθεν, ἔλαβέ τι τῇ χειρί, ἐδράξατο, ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα συνέλαβέ τι, μ. على. 34, 18. 167, 12. Παθ. قُبِضَ ἀνελήφθη ἐκ τοῦ κόσμου, ἀπέθανεν. 182, 3 κτθν. — قَبْضَةٌ ὅσον ἡ δρὰξ δύναται περιλαβεῖν, δράγμα (μιὰ φουχτιά).

قِبْطٌ Κόπται, οἱ γνήσιοι Χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου. 78, 4. 125, κ. ἑ. ἑ. πλεονάκις. — قِبْطِيٌّ Κόπτης, Κοπτικός.

قَبِلَ α. ἐνεργ. قَبُولٌ ἔστρεψεν, ἐπέστρεψεν· ἐντεῦθεν, προσῆλθεν· ὅθεν, παρεδέξατο, παρέλαβέ τι ὡς εὐχάριστον καὶ ἁρμόδιον,

μ. αἰτ., Μετ. Παθ. 159, 11. II. φίλημα ἔδωκέ τινι, κατεφίλησέ τινα, μ. αἰτ. III. ἀκριβῶς ἀπέναντι ὑπῆρξεν, ἡ ἔκειτο. Μετ. μ. ل πράγμ. 158, 12. ἀντέστη τινὶ ἢ τῷ προστάγματί τινος· ἀντίθετος, ἐναντίος ἢ ἀντικείμενος ὑπῆρξέ τινι· προσῆλθεν, ὑπήντησέ τινι καὶ καλῶς αὐτὸν ὑπεδέξατο· ἐνεργ. مُقَابَلَة τρόπος τοῦ ὑποδέχεσθαί τινα· ἀντιπαρέβαλε πρὸς ἄλληλα, παρ' ἄλληλα ἐξήτασε δύο χειρόγραφα, ἢ τὰ γραφόμενα πρὸς τὸ περιγραφόμενον πρᾶγμα. 113, 2. 114, 9. IV. ἐνεργ. إِقْبَال ἐπλησίασεν, προσήγγισεν, προσῆλθε πρός τινα, μ. على πρ. 12, 4. Μετ. αὐτόθ., ἐπεχείρησέ τινι πράγμ., μ. على 167, 9. ὀρ. ἀνωτ. جِدّ σ. 32, 6. ἔθηκέ τι ἀπέναντί τινος, ἐποίησεν, ὅπως τις ὑπαντήσῃ τινὶ πράγμ., ἤγαγεν, ἢ διηύθυνέ τινα ἀπ' εὐθείας εἴς τι πρᾶγμα· παρέσχετο, ἔδωκέ τινί τι, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ على πρ. 175, 4. X. ὑπήντησέ τινι. 130, 7. ὑπεδέξατό τινα, προσῆλθέ τινι (διαλεξόμενος) περί τινος πράγμ., μ. αἰτ. πρ. καὶ ب. 47, 11. — قَبْلُ ἐπίρρ. πρότερον. 103, 15. مِنْ قَبْلُ ταὐτό. 134, 6. قَبْلَ πρόθ. πρό. قَبْلَ مِنْ قَبْلِ أَنْ ἢ أَنْ πρότερον ἤ, πρὶν ἤ. — قِبَل δύναμις· ἀφθονία. إِلَى قِبَلِهِ παρ' αὐτῷ, ἐνώπιον αὐτοῦ. مِنْ قِبَلِهِ ἀπὸ μέρους αὐτοῦ. 59, 3. 140, 11. — قَابِل θηλ. ة, λαμβάνων, δεχόμενος. السَّنَةُ القَابِلَةُ 227, 6 κτθν. τὸ ἀμέσως ἑπόμενον ἔτος. — قِبْلَة Κίβλα, τόπος ἀπέναντι ἡμῶν κείμενος καὶ ἰδ. πρὸς ὃν

τις στρέφεται μεταξὺ προσευχόμενος· μέρος τοῦ ναοῦ τῆς Μέκκας, πρὸς ὃ στρέφονται οἱ προσευχόμενοι Μωαμεθανοί. 82, 14. 149, 1. — قَبِيل γένος, εἶδος. 219, 18. 227, 1. φυλή, γένος, πατριά. 166, 7 κτθν. — قُبَالَة (αἰτ. ἐπιρρ.) ἀπέναντι, καταντικρύ. 55, 10. — قَبِيلَة πλ. قَبَائِل φυλὴ Ἀραβική· οἶκος εἴτε οἰκογένεια μεγάλη. 28, 2. — قِبْلِيّ μεσημβρινός, ὁ πρὸς μεσημβρίαν κείμενος. الجِهَةُ القِبْلِيَّةُ الغَرْبِيَّةُ τὸ μεσημβρινοδυτικὸν μέρος. 152, ἔσχ. κειμ. — أَبُو قُبَيْل χρονογράφος τις. 145, 8. — قَبُول παραδοχή· (Τρβ. καμποῦλι). — إِقْبَال εὐτυχία, τύχη ἀγαθή (Τρβ. ἰκμπάλι) (ἀντίθ. إِدْبَار).

قُبَاء τόπος παρὰ τὴν Μεδίναν. 83, 3.

القُتَيْبِيّ (ἐθν. τῆς λέξ. قُتَيْبَة) 190, 12. ὁ αὐτὸς ἀλλαχοῦ καλεῖται Ἰὲν Κοτάϊβα, ἀποθ. 270 εἴτε 276 Ἐγ. (884 εἴτε 889 Χρ.).

قَتَادَة 192, 2. καὶ πλεονάκις ἐν τοῖς ἑφεξῆς, παραδοσίδοξός τις. ἀποθ. 117 εἴτε 118 Ἐγ. (735–6 Χρ.).

قَتَلَ ου. ἐνεργ. قَتْل ἀπέταμεν· καὶ ἰδ. ἐξερρίζωσεν· ὅθεν, ἀπέκτεινεν, ἐφόνευσέ τινα, μ. αἰτ. III. ἐνεργ. قِتَال ἐπολέμησε πρός τινα, μ. αἰτ. εἴτε فى. 10, 11. Μετ. θηλ. μαχόμενοι, ἐν μάχῃ διάγοντες, πολεμισταί. 168, 1. κατηράσατό τινι ὁ Θεός, μ. αἰτ. πρ. 49, 5 κτθν. VIII. ٱقْتَتَلُوا πολλῶν:

ώρισεν, ἐπέταξεν, ἐνετείλατό τινί τι, μ. على πρ. καὶ αἰτ. πράγμ. II. κατ' ἰδίαν βουλὴν καὶ ἀπόφασιν ἐπέβαλέ τι, προώρισέ τι ὁ Θεός, μ. αἰτ. πράγμ. 172, 8. ἐσκέψατο περὶ τῆς καλῆς διαχειρίσεως καὶ αἰσίας ἐκβάσεως πράγμ. τινος. 29, 6., ἐνεργ. تَقْدِيرٌ τὸ δυνάμει νόημα, τὸ ἰσοδύναμον, 187, σημ. *). — قَدْرٌ (ἐνεργ.) δύναμις. 7, 16. ποσότης, μέτρον· οἱ τῆς ποσότητος ὅροι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἄραψι τίθενται κατ' ἐπεξήγησιν (π. χ. رَجُلٌ قَدْرُ رَجُلَيْنِ ἀνὴρ κατὰ τὸν ὄγκον ἰσοδυναμῶν πρὸς δύο ἄνδρας), ὡς ἐν σελ. 58, 8. 67, 2. 72, 9. 75, 9. παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις τίθενται πλειστάκις κατ' αἰτ. ἐπιρρ. بِقَدْرِ ἐπομ. γεν. 5, 11. 9, 10. 29, 3. κατὰ τὸ ποσόν· κατ' ἀναλογίαν, κατὰ τὸ μέτρον· ἡ τιμὴ πράγμ. τινος. 6, 10. ἀπόφασις θεία, μοῖρα, πεπρωμένον. 1, 9. — ἀπόφασις Θεοῦ, μοῖρα. — قَادِرٌ ἰσχυρός, θηλ. ة εἰς σημασίαν πληθυντ. ἰσχυροί, δυνατοί. 188, 6. — قُدْرَةٌ ἰσχύς, δύναμις (συνών. قُوَّةٌ). 24, 5. κτθν. (Τρβ. κουδρέτ). — مِقْدَارٌ ποσότης πράγμ. ὡρισμένη. — مَقْدِرَةٌ δύναμις, ἐξουσία, κράτος μ. على. 27, 2. — الْمُقْتَدِرُ συγχεχομένον ἀντὶ τοῦ الْمُقْتَدِرُ بِاللهِ (ὁ ἐν τῷ Θεῷ ἰσχύων). 81, 15. ἐπώνυμον τοῦ δεκάτου ὀγδόου Ἀββασιδικοῦ Χαλίφου, βασιλ. 295—320 Ἐγ. (908—932 Χρ.).

قَدَسَ ου. ἐνεργ. قُدْسٌ ἔτριψεν, ἔστιλψεν· ἐντεῦθεν, II. ἐκαθάρισεν· ἡγίασεν, καθ-

ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους. X. ἐζήτησε τὸν θάνατον, ἀντεμετώπισεν αὐτόν. 139, 12. — مَقْتَلٌ φόνος. 184, 2 κτθν. — مَقْتَلَةٌ φόνος, σφαγή. 141, 10. — مُقَاتِلٌ 190, 3. 9. 14. καὶ πλέον ἡ ἅπαξ ἐν τοῖς ἐφεξῆς, παραδοσαίδαξος· ἔστι δὲ ἡ ὁ مُقَاتِلُ بْنُ سُلَيْمَانَ ἢ ὁ مُقَاتِلُ بْنُ حَيَّانَ.

قَنَّاءٌ ἄγγουρον. 56, 8. — مَقْنَأَةٌ πλ. مَقَانِئُ 56, 7. τόπος, ἔνθα φύονται ἄγγουρα.

قَحَمَ ου. ἐνεργ. قُحُومٌ ἐξιτίναξεν· ἐντεῦθεν ἰδ. ἐξετραχήλισέ τινα (ὁ ἵππος)· ὅθεν, παραβόλως καὶ προπετῶς ἐπεδόθη εἴς τι, ἢ ἐπεχείρησέ τινι πράγμ., μ. في. 127, 14.

قَدْ μόριον ἤδη, μέν, γέ· βεβαίως, πάντως· ἔστιν ὅτε, ἐνίοτε. Μετὰ ἀορίστου συνδεόμενον σημαίνει τὸ βεβαίως καὶ ἀληθῶς γενόμενον (Γραμμ. §. 386, 387, 2. 4.), μετὰ δὲ ἐνεστῶτος σημαίνει τὸ ἀπροσδιόριστον. (§. 378.).

قُدَيْدٌ ὄνομα φυλῆς Ἀραβικῆς. 189, ἔσχ. κειμ. — الْمِقْدَادُ بْنُ الْأَسْوَدِ 126, 10. ἀποθ. 33 Ἐγ. (653—4 Χρ.).

قَدَحَ α. ἐνεργ. قَدْحٌ ἐτρύπησεν· ἐντεῦθεν ἰδ. (διὰ τῶν ξύλων ἢ τοῦ χάλυβος) πῦρ ἐκτρίψαι ἐπεχείρησεν· ὅθεν, κακῶς εἶπεν, ὠνείδισεν, ἔψεξέ τινα, μ. في. 4, 6. — قَدَحٌ 39, 4 κτθν. κύπελλον, ποτήριον.

قَدَرَ ι. καὶ ου. ἔταμεν, ἔσχισεν· ἐντεῦθεν, ἴσχυσεν ὑπέρ τινα, ὑποχείριον ἔλαβεν, μ. على πρ. 147. 14. δυνατὸς ἐγένετο, ἴσχυσέ τινι πράγμ., μ. على πράγμ., ὥρισεν, δι-

قَدَمٌ

ιέρωσεν, μ. αἰτ. — قُدُّوسٌ λίαν καθαρὸς καὶ ἅγιος. القُدُّوسُ ἐπίθετον τοῦ Θεοῦ. 202, 3 κτθν. κείμ. — القُدْسُ τὰ Ἱεροσόλυμα. 171, 5. — المُقَدَّسُ 171, 2 κτθν. συντομώτερον ἀντὶ τοῦ بَيْتُ المُقَدَّسِ ὅρ. بيت σελ. 24, β. — القَادِسِيَّةُ πόλις ἐν Ἰράκῃ. 87, β.

قَدَمَ ου. ἐνεργ. قَدْمٌ προέβη, προὐχώρησεν, προηγήσατο, ἐπαρεύθη πρὸ τῶν ἄλλων, (ὡς ἡγεμών, προστάτης κτλ.), μ. αἰτ., καὶ ἀμεταβ. πρότερος εἴτε πρὸ ἄλλου ὑπῆρξεν. قَدِمَ α. ἐνεργ. قُدُومٌ προσῆλθέ τινι, παρεγένετο πρός τινα, μ. على εἴτε αἰτ., ἦλθεν, ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς πορείας, τοῦ ταξειδίου, μ. αἰτ. τοῦ τόπου, ἐξ οὗ ὡρμήθη, ἢ προῆλθεν. قَدُمَ ου. προηγήθη κατὰ τὸν χρόνον, προγενέστερος, ἀρχαῖος ὑπῆρξεν (συνών. سبق, ἀντίθ. حَدُثَ). 6, 3 κτθν. II. προπορεύεσθαι καὶ προηγεῖσθαι ἐκέλευσεν· προέπεμψεν, προσήνεγκεν, παρέσχετό τινί τι, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ لِ πρ. IV. θαρραλέως προὐχώρησεν, εἴτε ἐπορεύθη (κατὰ τοῦ ἐχθροῦ), μ. على. 125, 2 κτθν. κειμ. V. προαπεστάλη, προεπέμφθη· προηγήσατο, προεπορεύθη· προσῆλθεν, παρεγένετο πρός τινα, μ. إلى πρ. Μετ. πληθ. πρεσβύτεροι, πρόγονοι, προπάτορες. 158, 10. — قَدَمٌ πλ. أَقْدَامٌ ποῦς· ἴχνος ποδός. قَدَمُ آدَمَ ἴχνος τοῦ ποδὸς τοῦ Ἀδὰμ ἐπί τινος ὄρους τῆς νήσου Κεϋλάνης. 102, ἔσχ. κειμ. — قَدِيمٌ πλ. قُدَمَاءُ

قر

ἀρχαῖος, παλαιός. قَدِيمًا καὶ مِنْ قَدِيمٍ ἤδη πάλαι, ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων, παλὺν ἤδη χρόνων. Συγκρ. أَقْدَمُ 95, 11. — قُدَّامَ τὸ ἔμπροσθεν εἴτε τὸ ἐμπρόσθιον μέρος. قُدَّامَ ἐπομ. γεν. πρό, ἔμπροσθεν. 158, 12. ἐνώπιον, ἀπέναντι. 213, 4. — مُقَدَّمٌ (μετοχ. παθ. II.) πρότερος, προηγούμενος. المُقَدَّمُ ذِكْرُهُ ὁ προμνημονευθεὶς εἴτε προρρηθείς. 68, 12). προϊστάμενος, ἀρχηγός, ἡγεμών, ἐπὶ ἄλλων ταταγμένος. 105, 10. τίτλος τιμητικὸς παρὰ τοῖς Δρούσοις. 210, 14. — مُقَدِّمَةٌ τὸ ἔμπροσθεν καὶ ἰσχυρότερον μέρος πράγματός τινος· πρόλογος βιβλίου· τὸ ἔμπροσθεν καὶ προπορευόμενον μέρος στρατεύματος, ἡ προφυλακή. 141, 9. — مُقَدَّمُ بْنُ عَلْيَانَ Βουγίδης, τὸ τέμενος αὐτοῦ. 157, 11.

قَدَا ου. ἐνεργ. قَدْوٌ ἔταμεν ἰδ. ὁδόν· ἐντεῦθεν, ταχέως ἐβάδισεν (ὁ ἵππος). VII. ἔπραξε κατὰ τὸν κανόνα εἴτε τὸ παράδειγμα ἄλλου τινος· ὅθεν, ἐμιμήσατό τινα, μ. ب πρ. 154, 5. 188, 16.

قَذَفَ ι. ἐνεργ. قَذْفٌ ἔβαλεν, ἔρριψε (λίθους ἢ ἄλλο τι εἴς τινα). قَذَفَ اللهُ فِي قَلْبِهِ الإِسْلَامَ ὁ Θεὸς ἐνέβαλεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τοῦ Ἰσλάμ. 184, 1. ἐξέβαλεν, ἐξέρριψεν· ἐξήμεσεν (συνών. قَاءَ). 101, 8.

قَرَّ ι. καὶ α. καθησύχασεν, ἀνεπαύσατο· ἐντεῦθεν, στερεῶς ἔμεινεν ἔν τινι τόπῳ, διέτριψέ που, μ. ب εἴτε في τόπ., δροσερός,

قرب

βλον, μ. αἰτ. εἴτε ب. قَرَأَ مِنْ فِيهِ ὄρ. ἀνωτ. فُمٌ σελ. 191, 6. ἀνέγνω τινί τι, μ. على πρ. καὶ αἰτ. πράγμ. 125, 4. 205, 1. 6. σημ., قَرَأَ عَلَيْهِ ἀνέγνω ἐνώπιον αὐτοῦ, τ. ἔ. ἠκροάσατο αὐτοῦ, ἐμαθήτευσε παρ' αὐτῷ. IV. ἐνεργ. أَقْرَأَ 205, 3. 7. σημ. ἀναγινώσκειν ἐκέλευσεν, ἔδωκέ τινί τι εἰς ἀνάγνωσιν. X. ἐζήτησεν, ἢ διέταξέ τινα ἵνα ἀναγνῶ, ἢ ἐπαναγνῶ τι, μ. δοτ. αἰτ. 182, 10 κ. ἑ. ἐ. — اَلْقُرْآنُ τὸ (κατ' ἐξοχήν) ἀνάγνωσμα, τ. ἔ. τὸ Κοράνιον, τὸ ἱερὸν τῶν Μωαμεθανῶν βιβλίον.

قَرَاقُوشُ 163, 10. 13 κ. ἑ. ἐ. 169, 9. ὄρ. ἀνωτ. بَهَاءُ الدِّينِ σελ. 23, 6.

قَرَاقُرُم πόλις Σινική. 122, ἔσχ. κειμ

قَرُبَ α. προσήγγισεν, ἐγγὺς ἢ πλησίον τινὸς ὑπῆρξέ τι, μ. αἰτ. قَرُبَ ου. πλησίον ὑπῆρξεν, μ. من εἴτε الى —. 106, 7. ἐγγὺς ἢ προσδόκιμον ὑπῆρξέ τι γενέσθαι ἢ συμβῆναι. II. πλησίον ἤγαγέ τινα, προσήγαγέ τινα, μ. αἰτ. Μετ. παθ. اَلْمُقَرَّبُونَ 216, 3 κτθν. εἰσὶν ἄνθρωποι, οὓς οἱ ἡγεμόνες προσαρτῶσιν ἑαυτοῖς, οἱ περὶ τὸν ἡγεμόνα, οἱ πιστοί. III. ἐγγὺς ὑπῆρξεν, προσεπέλασεν, ἐπλησίασε τινί, μ. αἰτ. قَارَبَ يَنْهُمْ ἐμεσίτευσε μεταξὺ αὐτῶν, συνεβίβασε καὶ συνεφιλίωσεν αὐτούς. 183, 13. VI. ἐγγὺς ἢ πλησίον ἀλλήλων ὑπῆρξαν. 89, 6. Μετ. 88, 15. 93, 5. VIII. ἐγγύτερον προσῆλθεν. — قُرْبٌ ἐγγύτης, προσέγγισις. 69, 6.

فر

ψυχρὸς ὑπῆρξεν. قَرَّتْ عَيْنُهُ 3, ἔσχ. καὶ قُرَّ بِهِ عَيْنًا 30, ἔσχ. ηὐφράνθη, ἐχάρη ἐπί τινι πράγμ. II. ἐποίησεν, ὅπως στῇ τι ἔν τινι τόπῳ, συνέστησεν, καθίδρυσέ τι. قَرَّرَ عَلَيْهِ قَطِيعَةً φόρον αὐτῷ ἐπέβαλεν. 171, 9. IV. ἐποίησεν, ὅπως στῇ τις καὶ μείνῃ ἔν τινι τόπῳ, μ. αἰτ. πρ. καὶ في εἴτε على τόπ., ἐπὶ ἀκραδάντων βάσεων ἔθηκέ τι, ἐστερέωσεν (ἔργον τι ἢ ὑπόθεσίν τινα)· καθησύχασεν, ἀρκεσθῆναι καὶ εὐαρεστηθῆναί τινα ἐποίησεν, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ., ἀπέδωκεν, ἀπένειμέ τινί τι, ὡμολόγησεν, ἀνεγνώρισεν, ἐδήλωσέ τινι, ὅτι κτλ., μ. ل πρ. καὶ ب πράγμ. 166, 1. V. ἐστερεωμένος, μόνιμος καὶ ἀκλόνητος ὑπῆρξεν. X. στερεῶς ἔμεινεν, διέτριψεν, ἡσύχασεν, εἴτε ἀνεπαύσατο ἔν τινι τόπῳ, μ. ب εἴτε في εἴτε على τόπ. 25, 1. 9. 13. — قَرَارٌ σταθερὰ κατοικία, μόνιμος τόπος. (Ἐντεῦθεν Τρδ. καράρι, ἀρκετόν, μὴ ὑπερβάλλον τὸ ἀπαιτούμενον μέτρον). — قُرَّةُ العَيْنِ τὸ δι' οὗ ἀναψύχεται ὁ ὀφθαλμός, ψυχαγώγημα. 33, 15. — أَقَرُّ لِأَعْيُنِنَا μᾶλλον τέρπων καὶ καθηδύνων ἡμᾶς. 133, 9. — تَقْرِيرٌ (ἐνεργ. II.) ἔγγραφος ἔκθεσις εἴτε προφορικὴ ὁμολογία περὶ τῆς ἀληθείας πράγμ. εἴτε ταὐτότητος προσώπου τινός. (Τρδ. τακρίρι). — مَقَرٌّ τόπος, ἐν ᾧ ὑπάρχει, ἢ διαμένει τις, 154, 1. — قُرَّةُ بْنُ شَرِيكٍ العَبَّاسِيُّ 149, 14. ἔπαρχος τῆς Αἰγύπτου.

قَرَأَ α. καὶ ου. ἐνεργ. قَرَا ἀνέγνω βί-

(ἄλλως قرطِسا) πόλις τῆς Αἰγύπτου. 147, 4.

قُرْطَيْ ὄνομα τοῦ πρώτου Ἐμίρου τῶν Σινῶν. 119, 4, 7.

قَرَعَ α. ου. ἐνεργ. قَرْعٌ ἔσεισεν· ἐντεῦθεν, ἔκρουσε θύραν (συνών. طَرَقَ, دَقَّ)· ἔπληξεν, ἐπάταξεν, ἔτυψέ τινα. Μετ. القَارِعَةُ 201, 11. κ. ἐ. ἑ. ἡ κρούουσα, τ. ἔ. ἡ ἡμέρα τῆς ἐσχάτης κρίσεως, ὄν. τοῦ 101ου Κεφ. τοῦ Κορανίου.

قِرْفَةٌ φλοιός· εἶδος κινναμώμου, (κανέλλα). 102, 11. — القَرَافَةُ 152, ἔσχ. κείμ. καὶ πλεονάκις ἐν τοῖς ἑφεξῆς: νεκροταφεῖον ἐν Καχιρίνῃ.

القَرَامِطَةُ Καρματῖται αἵρεσις Μωαμεθανική. 83, 13.

قَرَنَ ι. ἐνεργ. قَرْنٌ συνέζευξεν, συνῆψέ τι ἑτέρῳ τινὶ πράγμ., μ. αἰτ. καὶ ب. Μετ. παθ. مَقْرُونٌ συνημμένος, συνεζευγμένος. 13, 13. συνῆψεν, συνέζευξεν, συνήνωσε δύο πράγματα, μ. بين (συνών. جمع μ. بين). Παθ. 194, 4. — قُرْنَةٌ τὸ ἄκρον, ἡ ἐξέχουσα γωνία (ὄρους). 158, 12. — قَرِينٌ συνηνωμένος, συνεζευγμένος· συγκοινωνός, σύντροφος, καὶ μάλιστα ἀχώριστος καὶ ἀδιάσπαστος. 14, 4. σύζυγος.

قَرْنَفُلٌ καρυόφυλλον, (γαρόφαλλον, μοσχοκάρφι). شَجَرُ القَرَنْفُلِ δένδρον καρυο-

قـــراح

قُرْبَةٌ ἐγγύτης, προσέγγισις κατὰ τὸν βαθμὸν ἢ τὸ ἀξίωμα· ὅθεν, οἰκειότης. — قَرِيبٌ θηλ. ة، ὁ πλησίον εἴτε ἐγγὺς ὤν· ὅμορος, πρόσορος. — قَرِيباً مِنْ ἐπομ. γεν. ἐγγύς, πλησίον, παρά. 176, 1. — قُرْبَى (ἰδιωτ. ἀντὶ قُرْبَةٌ) ἐγγύτης, γειτνίασις· συγγένεια. — قَرَابَةٌ τὸ αὐτό· συγγενεῖς. 20, 4. 174, 5. — أَقْرَبُ (συγκρ.) ἐγγύτερος· πλ. الأَقَارِبُ ἐγγύτατοι κατὰ τὴν συγγένειαν, στενότατοι συγγενεῖς. 121, ἔσχ. κειμ. 161, 13. — قَارِبُ بْنُ الأَسْوَدِ بْنِ مَسْعُودٍ 180, 16. κ. 183, 10.

قَرَاحٌ γῆ καθαρισθεῖσα καὶ παρασκευασθεῖσα εἰς φυτείαν· ἐν γένει, ἀγρός, πεδίον. 38, 11.

قِرْدٌ πλ. قُرُودٌ πίθηκος, μιμώ.

قُرَيْشٌ Κορεῖς, γένος Ἀράβων ἐπισημότατον, ἐξ οὗ κατάγεται ὁ Μωάμεθ. 80, 6. 181, 4 κτθν. 198, 7. — قُرَيْشِيٌّ καὶ قُرَشِيٌّ ἐπίθ. ἐθγ. Κορεϊσίτης, Κορεϊσιτικός.

قَرَضَ ι. ἐνεργ. قَرْضٌ ἔκοψεν (ὁ μῦς τὸ σχοινίον ἢ τὸ ἱμάτιον δυκανίσας αὐτὸ τοῖς ὀδοῦσιν). VII. ἐνεργ. إِنْقِرَاضٌ 209, 14. κατηναλώθη, ἠφανίσθη, πρόρριζος ἐξωντρώθη. 62, 10. 154, 5. 162, 7.

قِرْطَاسٌ Ἑλλην. χάρτης, πάπυρος. πρβλ. صفيق σελ. 137, 6. — قَرْطِسَا

قَصَ

قِسْمَةٌ μερισμός, διαμελισμός, διανομή (ἐντεῦθεν Τρδ. κισμέτι, μερίδιον τῆς τύχης). Ἀριθμητ. διαίρεσις (مع πρόσθεσις, طرح ἀφαίρεσις, ضرب πολυπλασιασμός). — أَبُو القَاسِمِ الحَكِيمُ 3, 12. (6, 15 ?). — تَقْسِيمٌ ἐνεργ. II. διανομή, ταξινομία (Τρδ. τακσίμι).

قَسْوَةٌ σκληρακαρδία. 204, 6.

قَشَرَ ι. ου. ἐνεργ. قَشْرٌ ἀπεφλοίωσεν, ἀφεῖλε τὸν φλοιόν, τὸ κέλυφος (καρποῦ, ὁπώρας κτλ.). II. ταὐτό. Μετ. (μεταφ. τ. ἔ. δηλῶν, φανερῶν). 206, 2. — قِشْرٌ φλοιός, κέλυφος.

قَشُفَ α. ἐνεργ. قَشَفٌ ῥυπαρὸς ὑπῆρξε τὴν ὄψιν. V. ἠρκέσθη ὀλίγῃ τροφῇ καὶ ἐνεδύθη ἔνδυμα σκληρόν, ἔζησεν ἀθλίως τ. ἔ. ἐν πάσῃ στερήσει καὶ ἀκαθαρσίᾳ. ἐνεργ. تَقَشُّفٌ σκληρότης βίου. 227, 15.

قَصَّ ου. ἐνεργ. قَصٌّ ἔσχισεν· ἐντεῦθεν, ἔκοψεν, ἀπέκοψε ψαλίδι (τὰς τρίχας, τοὺς ὄνυχας)· παρὰ πόδας ἠκολούθησεν, παρηκολούθησε (τοῖς ἴχνεσιν)· ἐξέθηκεν, διεξῆλθεν, διηγήσατό τινί τι, μ. على πρ. καὶ αἰτ. πράγμ. 27, ἔσχ. · VIII. ἠκολούθησε τοῖς ἴχνεσιν. 46, 12. μετῆλθέ τινα, τιμωρίαν εἴτε ἐκδίκησιν ἔλαβε παρά τινος, μ. من πρ. 43, 10. 193, 2. — قِصَاصٌ ἡ διὰ τῶν ἴσων τιμωρία, ἐκδίκησις, ποινή. 210, 3 κτθν. — قِصَّةٌ πλ. قِصَصٌ διήγησις, ἱστορία· πράξεις πολεμικαί, τὰ ἐν πολέμῳ κατορθώματα.

قَرَى

φύλλου, ἀρωματικὸν δένδρον τῶν Ἰνδιῶν. 70, 8.

قَرَى ι. ἐνεργ. قِرًى, قِرَآءٌ ὑπεδέξατο, ἐξένισεν, ἐφιλοξένησέ τινα, μ. αἰτ. X. περιώδευσεν, περιηγήσατο χώρας. 203, 7. — قَرْيَةٌ πλ. قُرًى, πλ. ὀλιγότ. قَرْيَاتٌ ἢ μᾶλλον قَرَيَاتٌ 147, 10. καὶ σημ. 150. χωρίον· πόλις, κώμη.

قَيْسَارِيَّةٌ στοὰ ἐμπορική, ἀγορά. Ἐντεῦθεν, قَيْسَارِيَّةُ العَسَلِ 150, 2. ἀγορὰ τοῦ μέλιτος. — قَيْسَارِيَةُ Καισάρεια ἡ ἐν Παλαιστίνῃ. 171, 1. Ἀρνόλ. Παλ. σ. 199.

قُسْطَلَه 157, 17. τὸ πλῆρες ὄνομα αὐτοῦ ἐστιν: أَبُو مَنْصُورٍ قُسْطَلَه Ἀρμένος, ἔπαρχος τῆς Ἀλεξανδρείας. 158, 1.

القُسْطَنْطِينِيَّةُ Κωνσταντινούπολις. 172, 3.

قَسَمَ ι. ἔταμεν, ταμὼν διεῖλέ τι εἰς μέρη· (διε)μέρισεν, διένειμέ τι ἄλλοις, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ على εἴτε بين πρ. IV. ὤμοσε τὸν Θεόν, μ. ب· ἐξώρκισέ τινα, ἐξελιπάρησέ τινα (πρὸς Θεοῦ, μὴ ποιῆσαί τι), μ. على πρ. (καὶ ان ἑπομ. ῥήμ.). 181, 11. Μετ. παθ. المُقْسَمُ عَلَيْهِ τὸ ὅρκῳ βεβαιούμενον καὶ πιστούμενον. 199, 12. VII. διηρέθη εἰς (الى) πολλὰ μέρη. Μετ. 118, 9. — قَسْمٌ (ἐνεργ.) διαίρεσις. — قِسْمٌ πλ. أَقْسَامٌ μερίς, μέρος τοῦ διαιρεθέντος πράγματος. — قَسَمٌ πλ. أَقْسَامٌ ὅρκος. —

قصب

قَصَبٌ ὄν. γέν., ἑν. ة, καλαμος· πρβλ. سُكَّرٌ σ. 111, 6. — قَصَبَةٌ πόλις, καὶ ἰδ. ἡ πρωτεύουσα (Τρβ. κασαμπᾶς).

قَصَدَ ι. ἔτεινεν, ἔσπευσεν εἰς τόπον, μ. αἰτ. 28, ἔσχ. 37, 8. 107, 14. Μετ. الْمَكَانُ الَّذِي هُوَ قَاصِدُهُ 49, 8. ὁ τόπος, εἰς ὃν ἔτεινεν (ἡ ἐπιστολή), τ. ἔ. πρὸς ὃν διηυθύνετο ἡ ἐπιστολή· προσῆλθέ τινι, παρεγένετο πρός τινα, μ. αἰτ. 88, 2. 204, ἔσχ. ἐπέθετό τινι, ἀπροσδοκήτως ἐπῆλθεν, εἴτε συνέβη τινί. 27, ἔσχ., διενοήσατο, προέθετό τι, μ. αἰτ. εἴτε أَنْ. 160, 15. μέτριος ὑπῆρξεν, τὸ μέτρον εἴτε τὸν μέσον ὅρον ἐτήρησεν εἴς τι, μ. فِي. (ἐνεργ. قَصْدٌ 19, 5 κτθν.) — قَصْدٌ (ἐνεργ.) πρόθεσις, σκοπός.

قَصَرَ ·ου. ἐνεργ. قِصَرٌ 75, 3. βραχύς, σύντομος, ὀλίγος ὑπῆρξεν· ἐκράτησεν, ἐκώλυσεν, ἀνέστειλέ τινα. Μετ. παθ. περιωρισμένος εἴς τι, μ. على. 66, 6 κτθν. II. συνέταμεν· ἀπέστη τινὸς πράγμ., οὐκ ἠδυνήθη, εἴτε ἀδύνατος ὑπῆρξε ποιῆσαί τι, μ. عن πράγμ. 28, 1. VIII· περιωρίσθη, ἠρκέσθη τούτῳ μόνῳ τῷ πράγματι, μ. على πράγμ. 12, 13. 132, 1. Μετ. 217, 9. — قَصْرٌ πλ. قُصُورٌ οἴκημα, παλάτιον· ἀκρόπολις. — قَصِيرٌ θηλ. ة, πλ. قِصَارٌ ὀλίγος, βραχύς (χοντός). Συγκρ. أَقْصَرُ — قُصُورٌ ἀμέλεια· ἐν γέν. ἔλλειμμα, ἐλάττωμα (Τρβ. κουσοῦρ). — قَيْصَرُ Καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τῶν Ἑλλήνων. 68, 7. — مَقْصُورَةٌ

قضى

τὸ ἄδυτον ναοῦ, τὸ ἱερόν· δωμάτιον ἰδιαίτερον. 66, 3 κτθν. 96, 13. — قَصْرُ فَارِسَ τόπος ἐν Αἰγύπτῳ. 141, 13. — الْقَوَاصِرُ πόλις τῆς Αἰγύπτου. 125, 15. — الْأَقْصَرُ πόλις καὶ φρούριον τῆς Νουβίας. 54, 7. 55, 3.

أَقْصَى (συγκρ.) πολλῷ τῷ μέσῳ διεστηκώς, λίαν ἀπομεμακρυσμένος, ἔσχατος. 67, 1. 107, 15. الْمَسْجِدُ الْأَقْصَى 64, 15. καὶ الْأَقْصَى 171, 8. τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις τέμενος. Ῥοβινσ. Παλ. II. σ. 80–83. 87, 89 κ. ἑ. ἑ.

قَضِيبٌ πλ. قُضْبَانٌ ῥάβδος, κλάδος λεπτότερος καὶ μακρότερος.

الْقُضَاعِيُّ 57, 14. ἀποθ. 454 Ἑγ. (1062 Χρ.).

قَضَى ι. ἔκοψεν, ἀπέταμεν· ὅθεν, διέγνω, ὥρισεν· ἐδίκασεν, ἔκρινεν· δικαστοῦ ἔργον ἐξετέλεσεν. 38, 12. ὥρισεν, εἴτε ἀπεφήνατο, ὅτι τοῦτο ἀνήκει εἰς ἐκεῖνον, ἐπεδίκασέ τινί τι, μ. ل πρ. καὶ ب πράγμ. 23, 4. 30, 6. εἰς τέλος ἤγαγεν, ἐξετέλεσεν. قَضَى حَاجَتَهُ ἐξετέλεσε τὸ ἑαυτοῦ ἔργον, διεπράξατο τὸ σκοπούμενον ἢ τὸ προταθέν. 48, 7. Παθ. 17, 18. III. συμβόλαιον ἐποιήσατο, συνεφώνησε πρός τινα, μ. αἰτ. πρ. 181, 3 κτθν. 182, 13. 183, 9. VII. ἔληξεν, ἐπαυσέ τι. VIII. ἐζήτησεν, ἀπῄτησέ τι, ἀνάγκη τινὸς πράγμ. ἐγένετο. 217, 8. Μετ. παθ. بِمُقْتَضَى ἑπομ. γεν. κατά, συμφώνως τινὶ πράγμ.

215, 10. — قَضَآءٌ (ἐνεργ.) κρίσις· ἀπόφασις θεία καὶ ἑπομένως ἀμετάκλητος, τὸ πεπρωμένον (Τρ. καζᾶς) (συνών. قدر)· τὸ ἔργον τοῦ δικαστοῦ. 155, 13. 167, 11. 211, 3 κτθν. — قَاضٍ (μετ.) πλ. قُضَاةٌ δικαστής (Τρβ. καδής). قَاضِي الجُمْهُورِ δικαστὴς κοινός. 227, 2. — قَضِيَّةٌ κρίσις, ἀπόφασις· συμφωνία. عَلَى قَضِيَّةٍ 181, 3 κτθν. ἐπὶ τῇ βάσει συμφωνίας τινός· ὑπόθεσις, πρᾶξις, τὰ περί τινος πράγματος. 45, 4.

قَطْ ἀρκεῖ. فَقَطْ τοῦτό ἀληθῶς ἀρκεῖ, τ. ἔ. ἀρκεῖ μόνον, ἂν μόνον, μόνον. 59, 15.

قَطُّ ποτέ, οὐδέποτε (ἐπὶ παρελθόντος χρόνου). مَا — قَطُّ οὐδεπώποτε, παντάπασιν, καθόλου, οὐδαμῶς.

قَطَرَ ου. ἔσταξεν, ἀπέσταξεν, στάγδην ἐρρύη· στάγδην ῥυῆναι ἀφῆκεν. 175, 4. — قَطْرٌ ἐν. ة, σταγών· βροχή. 186, 13.

قُطُزُ 163, 1. τρίτος Σουλτάνος τῶν Μαμλούκων, βασιλ. 657–658 Ἐγ. (1259–60 Χρ.).

قَطَعَ α. ἐνεργ. قَطْعٌ ἔταμεν· ἐκολόβωσεν, ἠκρωτηρίασεν· ἀπέταμεν· διέρρηξεν· ἐξέταμεν, μ. αἰτ. 104, 7. Παθ. 104, 4. τεμάχη ἀπέκοψεν ἔκ τινος πράγμ., μ. αἰτ. καὶ من. 112, 6. (ἀπ)ἐχώρισεν, διέλεξεν, διέκρινεν. 223, 11. ἐπέταμεν, συνέταμεν, ἔπαυσεν, τέλος ἐπέθηκεν. 224, 3. ἐπέταμεν, διέκοψεν. 158, 3. قَطَعَ الطُّرُقَ ληστείαν ἔπραξεν. 123, 2. 3. قَطَعَ المَسَافَةَ συνέταμε τ. ἔ. διήνυσε τὴν ἀπόστασιν. 2, 4 κτθν. قَطَعَ النَّهْرَ τὸν ποταμὸν διεπέρασεν. 25, 5 κτθν. IV. ἐνεργ. إِقْطَاعٌ ἐνέγραψέ τινα εἰς τὸ φέουδον, τ. ἔ. ἔδωκεν αὐτῷ ἐμφύτευσιν, ἤτοι μέρος τῆς ἑαυτοῦ γῆς ὑπὸ τὸν τίτλον τιμαρίου (قَطِيعَةٌ), μ. δοτ. αἰτ. 166, ἔσχ. VII. ἐρράγη· ἀπεσπάσθη ἀπὸ τοῦ ὅλου, ἀπεχωρίσθη. 155, 6. Μετ. 68, 5. 100, 11. جِبَالٌ مُنْقَطِعَةٌ 54, 10. ὄρη ἀπόκρημνα καὶ κεχωρισμένα, ὄρθια· ἀπερράγη· ἔπαυσεν, ἔληξεν. 25, 9 κτθν. 75, 6. 77, 1. 125, 13. Ἀπαρέμφ. 141, 16. اِنْقَطَعَ 106, 5. καὶ اِنْقَطَعَ بِهَا (δι)έμεινεν, ἠναγκάσθη μεῖναι ἐν αὐτῇ τ. ἔ. τῇ πόλει. 103, 8. Μετ. κωλυθεὶς τοῦ περαιτέρω πορεύεσθαι. 34, 5 κτθν. — قَطَّاعٌ πλ. ἀκέρ. 58, 13. λίαν τέμνων, ὀξύς, ἰσχυρῶς ῥηγνύων ἢ διακόπτων· μεταφ. ἀποφαντικόν, ἀναντίρρητον, κρίσιμον, ἀποφασιστικόν (ἐπιχείρημα). — قِطْعَةٌ πλ. قِطَعٌ τμῆμα, τεμάχιον, μόριον. — قَطِيعَةٌ πλ. قَطَائِعُ φόρος, δασμός. 171, 9. μέρος ἀγροῦ, κτῆσις ἔγγειος. — القَطَائِعُ πόλις τῆς Αἰγύπτου κειμένη ὅπου ἦν ἡ μεταγενεστέρα Φοστάτη. 153, 3 κτθν. 157, 3. — إِقْطَاعٌ ἀγρὸς καὶ λοιπὰ διδόμενα τοῖς στρατιώταις ὡς τιμάριον. 121, 13. 166, ἔσχ. 169, 11. — مُقَاطَعَةٌ πλ. ἀκέρ. 209, 4. καὶ πλεονάκις ἐν τοῖς ἐφεξ. τμῆ-

ρος τῆς κεφαλῆς, ὀπισθόκρανον (ἀντίθ. غُرّ). 47, 7. 187, 11.

قَلَّ ι. ἐνεργ. قُلَّ, قُلَالٌ ἐλαφρός, καὶ ἐντεῦθεν, ὀλίγος τὴν ποσότητα, τὸν ἀριθμόν, σπάνιος ὑπῆρξεν (ἀντίθ. كَثُرَ). قَلَّمَا σπάνιόν ἐστιν, ὅτι —, εἴτε σπανίως συμβαίνει, ἵνα —. 163, 3. — IV. ἐμείωσεν, ἠλάττωσεν, ἐσμίκρυνέ τι. X. ἀνέλαβεν ἐπὶ τῶν ὤμων ἢ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ μετεκόμισέ τι, (οἷον ὑδρίαν), μ. ب πράγμ. Μετ. مُسْتَقِلٌ λέγεται 1) περὶ ὄρους: مُسْتَقِلٌ بِرَأْيِهِ ἂν μὴ συνέχηται μετ' ἄλλου, ἀλλ' ἔχει κορυφὴν ὀρθίαν καὶ ἀμέσως ἀνυψουμένην. 2) περὶ βασιλέως: مُسْتَقِلٌ بِمُلْكِهِ ὅς τις ἀνεξάρτητος ἀπὸ ἄλλου καὶ αὐτοκράτωρ τυγχάνει. 3) περὶ χώρας εἴτε ἐπαρχίας: مُسْتَقِلَّةٌ بِأَهْلِهَا ἧς οἱ κάτοικοι οὐχ ὑπόκεινται τοῖς κατοίκοις ἄλλων ἐπαρχιῶν, ἀλλ' αὐτονομοῦνται. 90, 7. — قِلَّةٌ ὀλιγότης, σπάνις. — قُلَّةٌ πλ. قِلَالٌ κορυφὴ ἢ κεφαλὴ πράγματός τινος, ἄκρα· τὸ ἔσχατον ἄκρον πύργου. أَبْرَاجُ الْقِلَالِ 164, 8. πύργοι ἔχοντες κορυφὰς εἴτε λόφους. — قَلِيلٌ ὀλίγος. — قَلِيلًا قَلِيلًا κατὰ μικρόν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον. 120, 3 κτθν. Συγκρ. أَقَلُّ 24, 10 κτθν. 80, 2.

قَلَّبَ ι. ἔστρεψεν, μετέτρεψεν, μετέστρεψέ τι (οὕτως ἢ ἄλλως ἢ πολλαχῶς), μ. αἰτ., περιέστρεψεν, ἀνέτρεψεν· ὑπεσκέλισέ τινα (ἡ τύχη), μ. αἰτ., Μετ. παθ. 101, 12. ἐστράφη, μετεστράφη· παντάπασι μετεβλήθη· ἐπεστράφη πρὸς τινα. — قَلْبٌ

μα, διαμέρισμα, ἐπαρχία (φόρου ὑποτελής). — قَاطِعُ الْمَتْنِ τόπος ἐπὶ τοῦ Λιβάνου κείμενος. 214, 16.

قَطَفَ ι. ἐνεργ. قَطْفٌ ἐτρύγησεν, ἐδρέψατο, συνέλεξε σταφυλάς. Παθ. 56, 9.

جَبَلُ الْمُقَطَّمِ ἑλ-Μουκάτταμ, ὄρος ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ Νείλου. 152, 3 κτθν. κειμ.

قُطُنٌ βάμβαξ.

قَطَا ἐν. قَطَاةٌ Κατᾶ, πτηνὸν ὅμοιον τῇ περιστερᾷ, καὶ καλούμενον οὕτω ἀπὸ τῆς φωνῆς, ἣν ἀφίησιν. 30, 4 κ. ἑ. ἑ. — قَطَيَا πόλις τῆς Αἰγύπτου, κειμένη παρὰ τὴν Φάραμαν. 62, 15.

قَعَدَ ου. ἐνεργ. قُعُودٌ ἐκάθισεν, ἐκαθέσθη, (συνών. جلس ἀντίθ. قام). — ذُو الْقَعْدَةِ ὄνομα τοῦ ἑνδεκάτου μηνὸς τοῦ Ἀραβικοῦ ἔτους. — قَاعِدَةٌ βάσις, θεμέλιον, κρηπίς. — قَاعِدَةُ الْبِلَادِ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας. 213, 12. — مُقْعَدٌ θηλ. ة, τὸ νόσημα قُعَادٌ (ὅπερ ἀναγκάζει τὸν πάσχοντα, ὅπως διατελῇ ἀείποτε καθήμενος) νοσῶν· χωλός. 52, 5.

قَعْرٌ τὸ κατώτατον μέρος, πυθμήν (φρέατος, ποταμοῦ).

قُعَيْقِعَانُ ὄν. ὄρους παρὰ τὴν Μέκκαν. 80, 9. 12.

قَفْرٌ πλ. قِفَارٌ ἔρημος ὕδατος καὶ χλόης ἄμοιρος. 74, 7. — قَفْرَةٌ ταὐτό. 90, 3.

قَفَا πληθ. τῆς ὀλιγότ. أَقْفِيَةٌ τὸ ὄπισθεν μέ-

قلج

πλ. قُلُوبٌ καρδία· νοῦς, διάνοια, ψυχή.

قَلِيجُ أَرْسلَان τοὐπίκλην فَخْرُ الدِّين, ἡγεμὼν τοῦ Ἰκονίου. 169, 17. ἐπιθ. 588 Ἐγ. (1192 Χρ.).

قَلَدَ ι. ἐνεργ. قَلْدٌ ἔστρεψεν, συνέστρεψε (σχοινίον), μ. αἰτ., ἐντεῦθεν, περιελιξεν, περιέστρεψέ τι περί τι ἕτερον πρόσ. ἢ πρᾶγμα, μ. αἰτ. πρ. ἢ πράγμ. καὶ على πράγμ., ὅθεν. II. στρεπτὸν (ἤτοι τὸ παράσημον τοῦ ἀξιώματος τῆς ἡγεμονίας) περιβαλὼν περὶ τὸν τράχηλόν τινος, ἐπέσημον αὐτὸν ἀνέδειξεν, ἐπέστησέ τινα ἀξιώματι, ἐχαρίσατο εἴτε ἐνέδωκε τῇ ἐκλογῇ ἢ προκηγωγῇ τινος, ἐκδοὺς τὸ πρὸς τοῦτο διάταγμα. Ἐντεῦθεν ἐνεργ. قَلِيدٌ γράμματα βασιλικά, δι' ὧν παραδίδονται τινι ἡ διοίκησις ἐπαρχίας ἢ βασιλείου, δίπλωμα περιβολῆς ἀξιώματος εἴτε ἐξουσίας. 49, 5. V. τὴν μάχαιραν περιεζώσατο· μ. αἰτ. 158, 7. — قَلَائِدُ πλ. περιαυχένιον, περιδέραιον, στρεπτός, ὅρμος.

القُلْزُمُ Κλύσμα τὸ ἀρχαῖον, πόλις Αἰγυπτιακὴ ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης (παρὰ τὸ σημερινὸν Σουέζ) κειμένη, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα بَحْرُ القُلْزُمِ (ὅρ. ἀνωτ. σελ. 13 α.) παρέλαβεν. 92, 8. Ῥοβινσ. Παλ. I. σ. 76.

بَنُو القَلِيصِ γένος Ἀράβων, ἀνῆκον εἰς τοὺς Καλβίτας. 88, 1.

قَلَعَ α. ἐνεργ. قَلْعٌ ἐξεῖλκυσεν, ἐξεῖλεν, πρόρριζον ἀνέσπασεν, ἐξερρίζωσεν· μ. αἰτ. Παθ. 195, 4. ἀπέστη, ἀπεμακρύνθη, ἐχωρίσθη ἀπό τινος ἔργου, ἐκωλύθη μετασχεῖν αὐτοῦ, μ. عن πράγμ. 25, 3. 31, 4. ἀκρόπολιν (قلعة) ἔκτισεν εἴτε ἀνήγειρεν.

قمر

152, 5 κτθν. κειμ. VIII· μετέστησεν, μετετόπισεν, ἐξεῖλεν, ἐξέσπασέ τι, μ. αἰτ. 196, 10. — قَلْعَةٌ πλ. قِلَاعٌ, قِلَعٌ καὶ قَلْعَةٌ πλ. قُلُوعٌ ἀκρόπολις ὠχυρωμένη ἐπὶ ὄρους, φρούριον (Τρβ. καλές). 152, 6 κτθν. κειμ. قَلْعَةُ إِبْرَاهِيمَ (φαίνεται εἶναι τόπος ἐν Νουβίᾳ), 168, 9. قَلْعَةُ الجَبَلِ ὄνομα τῆς ἀκροπόλεως Καχιρίνης. 152. قَلْعَةُ سَانُورَ φρούριον ἐπὶ τοῦ Λιβάνου. 213, 4.

قَلِقَ α. ἐνεργ. قَلَقٌ ἀντήχησε καὶ ἐταράχθη τι· ἐντεῦθεν μεταφ. καὶ ἀμεταβ. τεταραγμένος ὑπῆρξεν.

قَلَمٌ πλ. أَقْلَامٌ καλαμος γραφικός, γραφίς (Τρβ. καλέμι)· χαρακτὴρ τῆς γραφῆς. 57, 10. القَلَمُونُ μοναστήριον ἐν Αἰγύπτῳ. 56, 7.

قَلَنْسُوَةٌ πῖλος εἰς ὀξὺ ἀπολήγων· εἶδος καλύμματος χαλκοῦ, δι' οὗ ἐκαλύπτοντο αἱ κορυφαὶ τῶν ὀβελίσκων, λόφος. 57, 10. 19.

قَلَا ου. ἐνεργ. قَلْوٌ ἔφρυξεν, ἕψησεν ἐν τηγάνῳ (κρέας). Παθ. 24, ἔσχ. — المَلِكُ المَنْصُورُ قَلَاوُونُ ἕκτος Σουλτάνος τῶν Μαμλούκων ἐν Αἰγύπτῳ, βασιλ. 678–689 Ἐγ. (1279—1290 Χρ.).

قَمَرَ ου. ἐνεργ. قَمْرٌ ἐπεσώρευσεν· ἐντεῦθεν ἐσάρωσεν· ὅθεν ἐξεκόρησεν, ἐκαθάρισεν (οἰκίαν, δωμάτιον)· κατέφαγεν, κατεβρόχθισεν. II. κατεβρόχθισεν. 32 σημ· **). — قِمَّةٌ, ἄκρον, κορυφὴ οἱουδήποτε πράγμ. καὶ

قمح

βδ. τῆς κεφαλῆς. 58, 4. — القُمَامَةُ 65, 1. εἴτε كَنِيسَةُ قُمَامَةَ 171, 9. ἐκκλησία εἴτε ναὸς τῆς ἀναστάσεως τ. ἔ. τοῦ Ἁγίου Τάφου ἐν Ἱεροσολύμοις. Τὸ قُمَامَةُ παρὰ τοῖς Ἄραψιν ἐκλαμβάνεται ὡς ὄνομα κύριον τῆς γυναικὸς τῆς ἀνοικοδομησάσης τὸν προμνησθέντα ναόν (τ. ἔ. τῆς Ἁγ. Ἑλένης).

قَمْحٌ σῖτος.

قَمَرٌ σελήνη. — قُمَارَى πόλις τῆς Ἰνδίας. 68, 15. عُودُ القُمَارِيِّ εἶδος ἐλόης. (ὅρ. ἀνωτ. εἰς عود σελ. 174, ά.).

قَمِيصٌ κοιν. γέν., πλ. قُمُصٌ ὑποχίτων (ὑποκάμισον), τὸ ἐσώτατον ἱμάτιον.

قُنْبُرَةٌ κορυδαλός. 31, 15.

القَنُّوجُ πόλις τῆς Ἰνδίας. 68, 4.

قَنْجَنُوا πόλις τῆς Σινικῆς. 117, 13.

قَنْدَرِيَّةُ πόλις τῆς Ἰνδίας. 70, 5.

القَنْدَهَارُ πόλις τῆς Ἰνδίας. 68, 12.

قِنْدِيلٌ πλ. قَنَادِيلُ λύχνος (καντήλα). Δυΐκ. 109, 5.

قِنَّسْرِينُ πόλις τῆς Συρίας. 77, 6. 98, 4.

قَنَصَ ι. ἐνεργ. قَنْصٌ ἐθήρευσεν, θηρεύσας εἷλεν, εἴτε συνέλαβεν. VIII. ταὐτό. 24, 5 κτθν.

قُنُوطٌ ἡ τῶν ἐλπίδων ἀπόγνωσις, ἀπελπισία.

قِنْطَارٌ βάρος ὡρισμένον χρυσοῦ εἴτε ἀργύρου. 71, 8. 111, 9. πλ. قَنَاطِيرُ βάρος 100 μπατμανίων (رطل), ἤτοι 225 ὀκάδων (Τρβ. καντάρι). — قَنْطَرَةٌ πλ. قَنَاطِرُ γέφυρα μεγάλη.

قنع

قَنَعَ α. ἔκλινεν, προσέκλινεν· ἐντεῦθεν, (κλίνας πως τὴν κεφαλὴν) ταπεινῶς παρεκάλεσε καὶ ἐζήτησέ τι· ὅθεν, ἠρκέσθη, εὐηρεστήθη ἐπὶ τῷ ληφθέντι οἱῳδήποτε πράγμ., μ. ب πράγμ. — قَنَاعَةٌ αὐτάρκεια, ὀλιγάρκεια, ἡσυχία καὶ ἐπανάπαυσις πνευματικὴ τοῦ ἀρχομένου, οἷς ἔχει, ἢ λαμβάνει, καὶ μὴ ζητοῦντος πλείονα (Τρβ. καναάτι). — قَنُوعٌ λίαν ἀρχόμενος καὶ εὐαρεστούμενος. 50, 4.

قَنَفَشَ συνέλεξεν, συνεῖλεν, συνέστειλέ τι ταχέως. 208, 9.

قَنَا ου. καὶ قَنِيَ α. ἐνεργ. قَنًى ἀνεφλέγη, ἐξήφθη· ἐντεῦθεν μεταφ. διαπύρως ἐπόθησε καὶ ἐσπούδασε περί τι, ὅθεν ἐκτήσατο, ἐπρομηθεύσατό τι εἰς ἰδίαν χρῆσιν (οἷον πρόβατα, βόας, ζῶα κτλ.). VIII. ταὐτό. — قَنَا καλαμος. 68, 11. 70, 3. — نَهْرُ القَنَاةِ ὄν. ποταμοῦ παρὰ τὴν Δαμασκόν. 96, 7.

قَهَرَ α. ἐνεργ. قَهْرٌ ἐνίκησεν· ἐδάμασεν, ὑπέταξεν, μ. αἰτ. Μετ. 4, 11. Μετ. παθ. 10, 2 κτθν. — القَاهِرَةُ 62, 8. 152, 2 κτθν. κειμ. πλεονάκις, καὶ القَاهِرَةُ المُعِزِّيَّةُ (ἅτε ὑπὸ τοῦ Χαλίφου Μοΐζζ λιδίν-ιλλάχ, πρβλ. ἀνωτ. σελ. 162, ά., κτισθέν.) 153, ἔσχ. Κάϊρον, πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου.

قهر

قـــوة

— قَهْرٌ καταδυνάστευσις· (ἐντεῦθεν Τρδ. κάχρι λύπη σφοδρά).

قُوَّةٌ ὅρ. قوى.

قَابَ ου. ἐνεργ. قَوْبٌ ἔσκαψεν, ἀνέσκαψεν, ἀνώρυξε (γῆν), μ. αἰτ.

قُوتٌ πλ. أَقْوَاتٌ τροφή.

قُوجَ Τουρκ. παλαιός, ἀρχαῖος. 200, 7.

قَادَ ου. ἐνεργ. قَوْدٌ ἔσφιγξεν, εἶρξεν (ἡνία, δεσμοῖς κτλ.)· ἐντεῦθεν, ὡδήγησεν (ἵππον ἢ ἄνθρωπον) βαδίζων πρὸ αὐτοῦ, μ. αἰτ. (ἀντίθ. ساق). ὅθεν μεταφ. διηύθυνεν, διώκησεν, ἐκυβέρνησεν (ὁ ἀρχηγός), μ. αἰτ. πρ. VII· ὑπήκουσεν, ὑπετάγη τινί, μ. لِـ. 73, 5 κτθν. — قَائِدٌ (μετοχ. 14, 4.) ἄρχων, ἀρχηγός, ἡγεμών. 10, 8. 153, ἔσχ. دَارٌ قَوْرَاءُ (θηλ, τοῦ τύπου أَقْوَرُ) εὐρύχωρος, μεγάλη οἰκία. 5, 5 κτθν.

قَوْسٌ τόξον.

قَاعَةٌ πλ. ἀχέρ. θάλαμος εὐρυχωρότερος, αἴθουσα μείζων. 163, 9. 165, 9.

اَلْقُوْقِسُ ἔπαρχος τῆς Αἰγύπτου. 125 κ. ἑ. ἐ.

قَالَ ου. ἔκοψεν, ἔσχισεν, ἔρρηξεν· ἐντεῦθεν, μεταφ. εἶπέ (τινί τι, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ ل εἴτε الى πρ.). Παθ. يُقَالُ لَهُ زَيْدٌ λέγεται, εἴτε καλεῖται Ζαΐδ. — قَوْلٌ (ἐνεργ.) λόγος, λέξις, ὁμιλία. قَوْلاً وَفِعْلاً λόγῳ καὶ ἔργῳ. 229, 3. — مَقَالَةٌ ῥῆσις, ῥητόν.

قـــام

قَامَ ου. ἐνεργ. قِيَامٌ ἀνέστη, ἠγέρθη (καθήμενος πρότερον ἢ κατακλιθείς). قَامَ إِلَيْهِ ἠγέρθη πρὸς αὐτὸν τ. ἑ. ἐγερθεὶς ἦλθε πρὸς αὐτόν, ἤτοι προσῆλθεν αὐτῷ. 44, 13. 124, 2. قَامَ عَلَيْهِ ἠγέρθη ἐπ' αὐτόν, τ. ἑ. ἐπανέστη κατ' αὐτοῦ (συνών. خرج μ. على). Μετ. 121, 12. ἀνηγέρθη, ἔστη· ὑπῆρξεν. 22, 7. قَامَ بِشَيْءٍ ἐξετέλεσεν, ἐφρόντισεν, ἐπεμελήσατο, διηύθηνεν εἴτε διώκησέ τι. 25, 5. 134, 15. Μετ. اَلْقَائِمُ بِالدَّوْلَةِ 161, 13. ὁ θεμελιωτὴς τῆς βασιλείας εἴτε τῆς δυναστείας. اَلْقَائِمُ بِالْمِلَّةِ الإِسْلاَمِيَّةِ ὁ ἀρχηγὸς καὶ καθηγητὴς τῆς Μωαμεθανικῆς θρησκείας. 161, 13. 14. قَامَ السُّوقُ πληθουσα (εἴτε πλήρης ἀγοραστῶν) ὑπῆρξεν ἡ ἀγορά, τ. ἑ. μεγάλη κίνησις ἐγένετο ἐν αὐτῇ. Μετ. 4, 11. — II. ἐνεργ. تَقْوِيمٌ 199, 13. ἔστησεν, ἢ ἔθηκέ τι ὀρθόν, διέθηκεν, διευθέτησεν. III. ἤρισεν, ἠμιλλήσατο, ἠγωνίσατο πρός τινα περί τινος πράγμ., μ. αἰτ. πρ. καὶ فِي πράγμ., ἀντέστη, ἀντετάξατο, ἠναντιώσατό τινι, μ. αἰτ. πρ. 222, 7. IV. ἐνεργ. إِقَامٌ, إِقَامَةٌ πλ. ἀχέρ. 110, 16. στῆναι ἐκέλευσεν. 103, 2. ἔστη, ἔμεινεν, διετέλεσεν (ἔν τινι τόπῳ, μ. ب τόπ.), διέμεινεν, διήρκεσεν, διετέλεσεν. 58, 14. ἐνέμεινεν, ἐπέμεινέ τινι πράγμ., μ. على πράγμ. 198, 11. ὀρθὸν ἔστησεν, ἀνώρθωσεν, κατέστησεν, καθίδρυσεν, καλῶς διηυθέτησε καὶ διέθηκεν, διέταξε καὶ διεκόσμησεν. 2,

قيد

210, 13. مَقَام ἐπομ. γεν. ἀντί. 126, 9. 143, 6. — المَقَامُ 79, 4 κτθν. 178, 8. ἔστιν τὸ مَقَامُ إِبْرٰهِيمَ τόπος ἱερὸς ἐν τῷ ἐν Μέκκᾳ ναῷ, ἔνθα ἔστη ὁ Πατριάρχης Ἀβραάμ, καταγινόμενος περὶ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ. — مُقَامٌ διαμονή, τόπος κατοικίας. 86, 4 κτθν. 102, 3. 128, ἰσχ. κειμ. 177, 5. — مَقَامَةٌ πλ. ἀκέρ. συνεδρίασις. المَقَامَاتُ 205, 4 σημείωσ. εἰσὶν αἱ συνεδριάσεις τοῦ Χαρίρι, (εἶδος συγγράμματος γεγραμμένου εἰς χαρίεντα πεζὸν ἢ ποιητικὸν λόγον)· μέλος μουσικόν (ἐντεῦθεν Τρβ. μακάμι). — مَقَامٍ قَائِمُ τοποτηρητής (Τρβ. καϊμακάμι).

قُونُ πόλις τῆς Νουβίας. 55, 13. — قُونِيَةُ Ἰκόνιον, πόλις τῆς μικρᾶς Ἀσίας. 169, 2 κτθν.

قَوِيَ α. ἔπλεξε τὰ μέρη σχοινίου· ὅθεν μεταφ. ῥωμαλέος ὑπῆρξεν· ἐπίδοσιν ἔλαβεν. 53, 14. ἰσχυρός, δυνατὸς ὑπῆρξεν εἴς τι (συνών. قدر), μ. على πράγμ. II. ἐνεργ. قَوَّى ἐνίσχυσεν, ἐπέρρωσεν, δυνάμεις προσέθηκεν. — قُوَّةٌ ῥώμη, δύναμις (Τρβ. κουβέτι)· συγκεκριμ. δυνάμεις στρατιωτικαὶ εἴτε πολεμικαί. 139, 3. أَهْلُ القُوَّةِ οἱ ἰσχυροί, οἱ δυνάμενοι. 128, 14. — قَوِيٌّ θηλ. ـِيَّة, ῥωμαλέος, ἰσχυρός, δυνατός. Συγκρ. أَقْوَى 139, 10.

قِيدَ (Παθ. τοῦ قَادَ ου. ὅπερ ὅρα), πεπε-

قام

2. أَقَامَ الخُطْبَةَ لَهُ ἐκέλευσεν, εἴτε παρήγγειλεν ἐπίσημον δέησιν (ὅρ. خطبة σελ. 63, 6.) ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ δηλ. ὑπὲρ αὐτοῦ γενέσθαι. 90, 15. أَقَامَ الصَّلٰوةَ προσηύξατο, εὐχὰς εἴτε δεήσεις ἐποιήσατο. 23, 7. Χ. ὀρθὸς ἢ εὐθὺς ὑπῆρξεν, ὀρθῶς διατεθειμένος ἢ ἐν ἀγαθῇ καταστάσει ὑπῆρξεν, διωρθώθη. 137, 6. 140, 1. 198, 11. — قَوْمٌ πλ. أَقْوَامٌ λαός, γένος· τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. 16, 4 κτθν., ἄνθρωποί τινες, ἔνιοι. 38, 11. — قَامَةٌ πλ. ἀκέρ. ἀνάστημα ἀνθρώπου· σχῆμα εἴτε μορφὴ πράγματος. 11, 10. — قِوَامٌ τὸ ἐφ' οὗ τι στηρίζεται καὶ δι' οὗ συντηρεῖται. قِوَامُ تِجَارَاتِهِمْ بِالفُرْسِ τὸ κυριώτερον ἐμπόριον τοῦ τόπου τούτου διεξάγεται πρὸς τοὺς Πέρσας. 84, 2. — قِوَامٌ ταὐτό, ἰδ. τὰ πρὸς συντήρησιν τοῦ βίου ἀπαιτούμενα, διατροφή. مَا لَا قِوَامَ لَكُمْ بِهِ (τι), ᾧ ὑμεῖς οὐ δυνήσεσθε ἀντισχεῖν, εἴτε ὃ οὐ δυνήσεσθε ὑπομεῖναι. 133, 3. — قِيمَةٌ πλ. قِيَمٌ ἀξία, τιμή (Τρβ. κηϊμέτι). — قِيَامَةٌ (قِيَامَةٌ) ἀνάστασις, ἡμέρα κρίσεως· ταραχή, ἀνατροπή, θύελλα (Τρβ. κηγιαμέτι). — إِقَامَةٌ ἡ δευτέρα καὶ τελευταία τοῦ δημοσίου κήρυκος πρόσκλησις ἐπὶ τὴν προσευχήν, τ. ἔ. ἡ προσθήκη εἰς τὴν πρόσκλησιν ἐπὶ τὴν προσευχὴν (اذان) τῶν λέξεων «ὁ καιρὸς τῆς προσευχῆς ἐπέστη», μετὰ τὰς λέξεις «ἔλθετε εἰς τὴν προσευχήν». 16, 8. — مَقَامٌ τόπος τοῦ ἵστασθαι, τόπος διαμονῆς, κατοικία· κατάστασις, ἀξίωμα, βαθμός. 59, 6.

قَاس

δημένος, δεδεμένος, σιδηροδέσμιος ὑπῆρξεν. II. πέδαις ἢ ἁλύσεσιν ἔδησεν, ἐπέδησεν, ἐδέσμευσέ τινα· μεταφ. ἀνέγραψεν, ἐσημείωσεν, κατεχώρισέ τινα (εἰς κώδηκα, βιβλίον ἢ κατάλογον). 113, 2. — قَيْدٌ πέδη, δεσμὰ ποδός· καταγραφή (Τρϐ. κάϊδι).

قَاسَ ι. ἐνεργ. قِيَاسٌ ἐμέτρησέ τι· παρέβαλέ τι πρός τι ἕτερον, παραλληλίσας εἴτε παρ' ἄλληλα ἐξετάσας δύω τινὰ πράγμ. συνεπέρανε καὶ συνελογίσατο ἐκ τοῦ ἑνὸς περὶ τοῦ ἑτέρου κατ' ἀναλογίαν, μ. αἰτ. καὶ ب εἴτε على. — مِقْيَاسٌ πᾶν ὄργανον, δι' οὗ καταμετρᾷ τίς τι· ἐντεῦθεν ἐν Αἰγύπτῳ: τὸ

كب

Νειλόμετρον, τ. ἐ. οἰκοδόμημα, ἐν ᾧ ὑπάρχει τὸ μέτρον τὸ δεικνύον τὸ ὕψος τῶν ὑδάτων κατὰ τὴν πλημμύραν τοῦ Νείλου. 61, ἔσχ. κειμ.

قَيْسَارِيَّةٌ ὅρ. قسر σελ. 199, 6.

قَالَ ι. ἐνεργ. قَيْلٌ ἔκοψεν, ἔσχισεν· ἐντεῦθεν, ἀμετ. μεσημβρία ἐγένετο· ὅθεν, ἐκοιμήθη, ἢ ἐν γέν. ἐποίησέ τι κατὰ τὴν μεσημβρίαν. X. ἐνεργ. اِسْتِقَالَةٌ 27, 4. ἐζήτησεν ἀπαλλαγῆναι ἢ παραιτηθῆναι ἀπό τινος πράγμ., συγγνώμην, ἄφεσιν τῶν ἑαυτοῦ ἁμαρτιῶν ἐζήτησεν, μ. من πράγμ.

ك

كَ θηλ. كِ ἀντων. καταληκτική, προσδευτέρου. — كَ πρόθ. ὡς, ὥςπερ, καθώς, καθ' ἅπερ. كَأَنَّ (σύνθ. ἐκ τοῦ كَ καὶ أَنَّ) σύνδ. ὡς εἰ, ὥςπερ εἰ, (ὡσὰν νά).

كَأْسٌ θηλ., πλ. كُؤُسٌ ἔκπωμα, ποτήριον καὶ μάλιστα πλῆρες οἴνου· οἶνος.

كَبَّ ου. ἐνεργ. كَبٌّ συνείλησεν, συνεσφαίρωσεν, (ἐκουβάριασεν)· ἐντεῦθεν, ἀνέτρεψέ τινα οὕτως, ὥστε καταπεσεῖν ἐπὶ πρόσωπον εἴτε ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ, κατέβαλεν, κατέστρωσέ τινα, μ. αἰτ. πρ. 32, 14. IV. ἀνέτρεψεν, κατέστρωσέ τινα πρηνῆ κατὰ γῆς· παθ. ἀνετράπη, κατεστρώθη, ἔκειτο ἐκτάδην ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ. VII. πρηνὴς κατέπεσεν, ἐπὶ κεφαλὴν κατηνέχθη εἰς τὴν γῆν, (ὡς ὁ ἐντριβεὶς κόνδυλον ὄπισθεν). Μετ. مُنْكَبٌّ عَلَى وَجْهِهِ κεκλιμένη εἴτε προσκεκυφυίᾳ τῇ κεφαλῇ βαδίζων. — كَبَابٌ ὀπτὸν κρέας, ψητόν (σύνηθες ἐν τῇ ἀνατολῇ), ὅπερ κατασκευάζουσι κόπτοντες τὸ κρέας εἰς μικρὰ τεμάχια, καὶ διαπείροντες αὐτὰ εἰς ὀβελούς, τοὺς ὁποίους τιθέντες ἐπὶ οὐχὶ λίαν ἰσχυροῦ πυρός, περιστρέφουσιν ἐκ διαλειμμάτων μέχρι τελείας τῶν κρεάτων ὀπτήσεως. Ἡ δὲ παρομοία δι' ἑνὸς μεγάλου ξυλίνου ὀβελοῦ, ἐπὶ ἰσχυροτέρου πυρός, ὄπτησις ὁλοκλήρου προβάτου καλεῖται بريان.

كبر

كَبِرَ α. πρεσβύτης, προβεβηκώς τῇ ἡλικίᾳ, παρῆλιξ ὑπῆρξεν, (εἶχε τὰ χρονάκια του). II. ἐνεργ. كَبَّرَ μέγαν ἐποίησεν, ἐμεγάλυνεν· εἶπεν, εἴτε ἐκραύγασε τὸ اَللّٰهُ أَكْبَرُ μείζων (ἢ μέγας ἐστὶν) ὁ Θεός! 127, 12 κ. ἑ. ἑ., ἀπήγγειλε τὰς λέξεις اَللّٰهُ أَكْبَر (ὅπως ἐκφράσῃ τὴν ἑαυτοῦ ἔκπληξιν ἐπί τινι γενομένῳ θαύματι, ἢ τὴν ὑποταγὴν εἰς τὰς ἀνυποστάτους βουλὰς τοῦ Θεοῦ, ἢ καὶ ὡς ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τῆς προσευχῆς'. IV. μέγα ἢ σοβαρὸν ἡγήσατο, πολλοῦ ἐτίμησέ τι. مَا أَكْبَرَ ἑπομ. αἰτ. ὡς (πόσον) μέγας ἐστίν. . . . 11, 10. ὁρ. صغر σελ. 136, 6. V. ἐπήρθη, μέγα ἐφρόνησεν, ὑπερηφανεύσατο. Μετ. 19, 7 κτθν. X. ὑπερήφανος ὑπῆρξεν, ἐτυφώθη· ἡγήσατο, εἴτε ἔκρινε μέγα, σοβαρόν, σπουδαῖον εἶναι (τὸ πρᾶγμα ἢ τὸ συμβάν), μ. αἰτ. — كِبْرٌ μεγαλεῖον· ὑπερηφανία. — كِبَرٌ (ἐνεργ.) μέγεθος· προβεβηκυῖα ἡλικία, γῆρας. — كَبِيرٌ θηλ. ة, πλ. كِبَارٌ καὶ كُبَرَاءُ μέγας (ἀντίθ. صغير)· πρόσω τῆς ἡλικίας προβεβηκώς, παρῆλιξ. Συγκρ. أَكْبَرُ (πλ. أَكَابِرُ μεγιστᾶνες, πρόκριτοι, οἱ ἐν τιμαῖς καὶ ἀξιώμασιν) θηλ. كُبْرَى μείζων, πρεσβύτερος τὴν ἡλικίαν. كِبَارٌ καὶ كِبَّارٌ μέγας, ὑπέρμετρος, ἔξοχος (ἐντεῦθεν, Τρβ. κιμπάρης). 188, 8 κ. ἑ. — كِبْرِيَاءُ ὑπεροχή, ἐξοχότης· ὑπερηφανία.

كبش

كَبْشٌ πλ. كِبَاشٌ κριός· πρῶτος καὶ ἀρχηγὸς γένους.

كَابُلُ Καβόλ, πόλις τῶν Ἰνδιῶν, 70, 14.

كَتَبَ ου. ἐνεργ. كِتَابَةٌ 112, ἔσχ. κειμ. ἐπύκνωσεν, συνήθροισεν, συναθροίσας συνήρμοσε καὶ συνέπηξεν· ὅθεν, συνῆψεν, συνέλεξέ (στρατόν), καὶ ἰδ. ἔγραψεν, συνέγραψεν, ἀνέγραψεν, περιέγραψεν· ὥρισεν, ἔταξεν, ἐπέθηκεν εἴτε ἐπέβαλεν, κατέγραψεν, προσελογίσατό τινί τι, μ. ل πρ. καὶ αἰτ. πράγμ. 14, 7 κτθν. كَتَبَ إِلَيْهِ ἔγραψεν εἴτε ἀπέστειλέ τινι. II. ἔγραψεν, Μετ. παθ. مُكَتَّبٌ ᾧ ἐπιγέγραπταί τι, ἐπιγεγραμμένος εἴτε ἐπιγραφὴν ἔχων. 97, 4. — كَاتِبٌ πλ. كُتَّابٌ γραφεύς, γραμματεύς (Τρβ. κιατίπης). — كِتَابٌ πλ. كُتُبٌ βιβλίον, (κιτάπι), τεῦχος, τόμος (συνών. سِفْرٌ), κώδηξ, ἐπιστολή, σύγγραμμα, γραφή· σχολεῖον προκαταρκτικόν, εἴτε γραμματοδιδασκαλεῖον. اَلْكِتَابُ 224, 10. προικὸς συγγραφή, (προικοσύμφωνον)· πᾶσα βίβλος ἱερὰ καὶ κατ' ἐξοχὴν τὸ Κοράνιον πρβλ. أهل σελ. 10. 6. — كِتَابَةٌ γραφή, ἐπιγραφή. 106, 16. ἀλληλογραφία, ἐπιστολή. 214, 6.

كَتِفٌ, كِتْفٌ πλ. أَكْتَافٌ ὠμοπλάτη, ὦμος.

مِكْتَلٌ κόφινος, κάλαθος, σπυρίς. 155, 6.

كَتَمَ ου. ἐνεργ. كَتْمٌ ἔκρυψεν, ἀπέκρυψέ

كثم

الكرج

كَذَا (ἐκ τοῦ كَ καὶ ذَا) οὕτως· τόσος· οὕτως· τόσος καὶ τόσος. Ὅταν δὲ κῆται ἀντὶ ὀνόματος, τότε τὸ μετ' αὐτοῦ συνδεόμενον οὐσιαστικὸν ἀποβάλλει τὸ τενουΐν. 49, ἔσχ. 50, 1. Δὲ Σασὺ Γραμμ. I. σελ. 473, §. 1046. II. σ. 574. σημ. 1. كَذَا وَكَذَا سَنَةً τόσα καὶ τόσα ἔτη. 69, 3 κτθν. — هٰكَذَا οὕτως, τοῦτον τὸν τρόπον.

كَذَبَ ι. ἐνεργ. كَذِبٌ, كِذْبٌ τὰ ψευδῆ εἶπεν, ἐψευδολόγησεν, ἐψεύσατο. II. ἐνεργ. تَكْذِيبٌ 191, 8. ψεύδους κατηγόρησέ τινος, ἤλεγξέ τινα ὡς ψευδόμενον, εἶπεν, ὅτι ψεύστης ἐστίν, διέψευσεν αὐτὸν εἴτε τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα, μ. αἰτ. πρ. — كَاذِبٌ (μετοχ.) πλ. كُذَّبٌ ψευδόμενος, ψεύστης· ψευδής (ἀντίθ. صادق). Συγκρ. أَكْذَبُ 13, 15. — أُكْذُوبَةٌ πλ. أَكَاذِيبُ ψεῦδος, ψευδολογία.

كَرَّ α. ἐνεργ. كَرُورٌ ἦλατο, ἐπήδησεν· ὄπισθεν, ἀνεπήδησεν, εἰς τὰ ὀπίσω ἐπήδησεν, ἢ ἐχώρησεν, ἐπανῆλθεν, ἐπανέκαμψεν, ἐπέστρεψεν. كَرَّ رَاجِعًا ἐπεστράφη ἐπανερχόμενος τ. ἑ. ταχέως ἐπανῆλθεν. 144, 10. II. πλεονάκις ἐπανέλαβεν, ἐπανειλημμένως ἐποίησέ τι, μ. αἰτ. πράγμ. V. ἐδευτερώθη, ἐπανελήφθη. ἐνεργ. تَكَرُّرٌ ἐπανάληψις. 9, 5.

كُرْبَةٌ λύπη, θλῖψις, ἄλγος· φροντίς, μέριμνα.

الكُرْجُ Γεώργιοι, Γεωργιανοί, οἱ ἐκ τῆς Γεωργίας ἤτοι τῆς Ἰβηρίας κατα-

كثر

τινά τι, μ. δοτ. αἰτ. παθ. μ. عن πρ. 113, 7. μετοχ. παθ. 226, 6. κατέσχεν, συνεκράτησε τὴν ὀργήν.

كَثُرَ ου. ἔπλεξέ τι κύκλῳ· ἐντεῦθεν μεταφ. καὶ ἀμετ. πλῆθος μέγα ἠθροίσθη· ὅθεν, πολυάριθμος, πολὺς ὑπῆρξεν. II. ἐπολυπλασίασέ τι, μ. αἰτ. πράγμ. IV. ταὐτό. X. ἐνεργ. اِسْتِكْثَارٌ 131, 12. πολὺ ἐζήτησέ τι, περιεπόθησέ τι, μ. من πράγμ. — كَثْرَةٌ πλῆθος, πληθύς. — كَثِيرٌ θηλ. ة, πολύς, ἄφθονος, πολυάριθμος. كَثِيرًا مَا πλεονάκις, πλέον ἢ ἅπαξ. 156, 16. 227, 6. Συγκρ. أَكْثَرُ, πλ. الأَكْثَرُونَ οἱ πλεῖστοι, οἱ πολλοί. 227, 4.

كَثِيفٌ θηλ. ة, παχύς, πυκνός. 94, 4.

كَحَلَ α. ου. ἐνεργ. كَحْلٌ κολλυρίῳ ἤλειψεν, στίμμει ἐπέχρισεν, ἢ ἔβαψε (τοὺς ὀφθαλμούς, τὰ ἄκρα τῶν βλεφάρων, τὰς ὀφρῦς), μ. αἰτ. VIII. ταὐτό. — كُحْلٌ κολλύριον, ἰδ. στίμμι, μέλαινά τις βαφὴ εὔχρηστος παρὰ ταῖς γυναιξὶ πρὸς καλλωπισμὸν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. 226, 4. — أَكْحَلُ φλὲψ ἐκ τῆς κεφαλῆς εἰς τὸν βραχίονα κατερχομένη, ἥτις ἄλλως μέση καλεῖται. 180, 10. 184, 11.

كَدَّانٌ καὶ كَدَّانٌ εἴδος λίθου ἁπαλοῦ καὶ μαλακοῦ. 58, 9. (ὁ Ἀλάβαστρος?).

كَدَرَ ου. ἐνεργ. كُدُورٌ ἀκάθαρτον, ἀμαυρόν, τεταραγμένον, θολερὸν ὑπῆρξε (τὸ ὑγρόν) (ἀντίθ. صَفَا). VII. δάγδην κατηνέχθη, δρομαίως καὶ μετὰ σπουδῆς πολλῆς κατῆλθεν, κατέπεσεν. 192, 9.

كـسر

كَرَامَةٌ 20, 5. — كَرْمَةٌ ἄμπελος. — كَرَامَةٌ σεβαστέον ἀξίωμα, τιμή (ἐντεῦθεν Τρβ. κερεμέτι)· πλ. ἀκέρ. τιμαί, (ὧν τις ἀπολαύει), σέβας, (ὅτις ἐμπνέει καὶ ἐπιβάλλει). 211, 2. — مَكْرُمٌ πλ. مَكَارِمُ 179, 4. πρᾶξις γενναία, ἐλευθερία, εὐγενής. — مَكْرَمَةٌ πλ. ἀκέρ. 179, 3. ταὐτό. — كِرْمَانُ χώρα ἐν Περσίᾳ. 101, 2.

كَرِهَ α. ἐνεργ. كَرْهٌ, كَرَاهَةٌ ἀπεστράφη, ἐμυσάχθη, ἀπέπτυσεν, ἀπεώσατο, οὐκ ἐδέξατό τι. μ. αἰτ., εἴτε ἐπομ. أَنْ. 175, 2. Μετ. 136, 1. — مَكْرَهَةٌ πλ. مَكَارِهُ τύχη ἐναντία, ἀτυχία, δυστυχία. 218, 15.

كُرَةٌ 119, 13. καὶ أُكْرَةٌ 165, 2 κτθν. σῶμα σφαιροειδές, σφαῖρα. — الكَرْيُونُ κώμη ἐν Αἰγύπτῳ. 141, 8.

الكَيْزَانِيُّ ὁ Καϊζάνης καὶ ὁ τάφος αὐτοῦ. 159, 15.

الكِسَائِيُّ γραμματικὸς ἐπίσημος. 42, 11. 197, ἔσχ. ἀποθ. 189 Ἑγ. (805 Χρ.).

كَسَبَ ι. χρήματα εἰργάσατο, εἴτε ἐκέρδανέ τις ἀπὸ τέχνης ἢ κατ' ἐμπορίαν· ζήτησεν, εἴτε ἐφιλοτιμήσατο πορίσασθαι τὰ πρὸς τὸ ζῆν, μ. αἰτ. VIII· περιεγένετό τινί τι (ἐκ τέχνης ἢ δυνάμεως), ἐχρηματίσατο, ἐκέρδανέ τι, μ. αἰτ. — كَسْبٌ (ἐνεργ.) χρηματισμός, κέρδος, ὄφελος.

كَسَرَ ι. ἔθραυσεν, διέρρηξεν, συνέτριψεν, μ. αἰτ., ἔτρεψέ τινα εἰς φυγήν· ἀπέτρεψέ

كـرد

γόμενοι. بِلَادُ الكُرْجِ 166, 5 κτθν. ταὐτὸ καὶ τὸ كُرْجِسْتَانُ Γεωργία.

كُرْدٌ πλ. أَكْرَادٌ Κοῦρδοι, ἔθνος Χαλδαϊκόν. 166, 9 κτθν. 215, 15 κ. ἑ. — كُرْدِيٌّ ἐθνικ. τοῦ προηγηθέντος, Καρδοῦχος. 66, 2.

كُرْسِيٌّ πλ. كَرَاسِيُّ κάθισμα, θρόνος. كُرْسِيُّ المَلْكَةِ 70, 11. ταὐτὸ καὶ τὸ دَارُ المَلْكَةِ ἕδρα τοῦ βασιλείου.

الكَرَكُ Κοράκι, πόλις ὀχυρὰ τῆς πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἐπαρχίας Ἀλ-Βάλκα. 168, 7. 170, 4. 9. 15. 171, 11. 16. Ἀρνολδ. Παλ. σ. 239 κ. ἑ.

كَرْكَبَانُ ἔθνος καὶ πόλις ἐν Ῥωσσίᾳ. 74, 10.

كُرْكُونُ πόλις τῆς νήσου Κεϋλάνης. 108, 4.

كُرْكِيٌّ γέρανος.

كَرُمَ ου. πολύχυλος εἴτε πολύχυμος ὑπῆρξεν (ἡ σταφυλή)· ἐντεῦθεν μεταφ. γενναῖος, ἐλευθέριος, εὐεργετικός, μεγαλόψυχος ὑπῆρξεν (ὁ ἀνήρ). IV. ἐγέραρεν, ἐτίμησέ τινά τινι πράγμ. μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. 180, 13. — كَرْمٌ πλ. كُرُومٌ ἀμπελών· σταφυλή. — كَرَمٌ (ἐνεργ.) εὐγένεια, ἐλευθεριότης (Τρβ. κερέμι). — كَرِيمٌ πλ. كِرَامٌ γενναῖος, εὐγενής, ἐλευθέριος, φιλόδωρος, μεγαλόδωρος. Συγκρ. أَكْرَمُ

كَسَا

τινά τινος πράγμ. μ. αἰτ. πρ. καὶ عن πράγμ. 133, 6. ἀπέωσεν, ἀπεδίωξέ τι ἀπό τινος, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ عن πρ. 223, 3 κ. ἑ. II. ἐνεργ. تَكْسِيرٌ καλῶς καὶ εἰς πολλὰ τεμάχια ἔθραυσεν, εἴτε συνέτριψέ τι, κατεκερμάτισεν. VII. ἐθραύσθη, συνετρίβη τι. — كَسْرٌ (ἐνεργ.) διαῤῥηξις, θραῦσις· τὸ φωνῆεν ι. Ἀριθμητ. κλάσμα. — كَاسِرٌ θηλ. ة (μετ.) θραύων, συντρίβων, κατάκτης. الوُحُوشُ الكَاسِرَةُ θηρία ἁρπακτικά. 74, 3 κτθν. — كَسِيرٌ τεθραυσμένος. — كِسْرَى Χοσρόης (ἐν γέν.), ὄνομα εἴτε τίτλος ἰδιαίτερος τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Περσίας. 68, 7. καὶ ἰδ. Χοσρόης, υἱὸς τοῦ Περβίζου καὶ βασιλεὺς τῶν Περσῶν. — مَكْسُورٌ τῷ φωνήεντι ι ὑπογεγραμμένον σύμνν — كَسْرَوَانُ μέρος τοῦ Λιβάνου. 210, 8. 213, 14. 17. 18. Ῥοδινσ. Παλ. III. σ. 951, XII.

كَسَا ου. ἐνεργ. كَسْوٌ ἐνέδυσέ τινα χιτῶνα, περιέβαλέ τινα ἐσθῆτα, μ. δοτ. αἰτ. — كِسْوَةٌ ἱμάτιον, ἔνδυμα.

كَاشِحٌ (μετοχ.) κρύφιον μῖσος ἐν τῇ στήθει τρέφων καὶ ὑποθάλπων, ἐναντίος, ἐχθρός. 205, 7.

كَشَرَ ι. ἐνεργ. كَشْرٌ ἀπεκάλυψεν, ἔδειξέ τινι τοὺς ὀδόντας (διαστείλας τὰ χείλη), μ. عن τῶν ὀδόντων. III. ταὐτό· πολεμίως εἴτε δυσμενῶς προσηνέχθη πρός τινα· Μετ. 205, 7. μ. σημ. 51.

كَشَطَ ι. ἐνεργ. كَشْطٌ ἀφεῖλεν, ἦρε τὸ

كَفَ

κάλυμμα ἀπό τινος πράγμ., ἀφεῖλε τὸ δέρμα ζώου, ἐξέδειρεν. Παθ. 195, 4.

كَشَفَ ι. ἔσχισεν· ἐντεῦθεν, σχίσας ἤνοιξεν, ἀπεκίνησεν εἴτε ἀφεῖλε τὴν ὀθόνην. ὄθεν, ἀπεκάλυψεν, ἀπεγύμνωσε (τὰς κνήμας), μ. عن. καὶ ἐν γέν. ἀνεκάλυψεν, ἐφανέρωσεν, μ. αἰτ. καὶ عن πράγμ. Μετ. 206, 3. Μετ. παθ. ἀσκεπής. 52, 7. 18. III. ἀνυποστόλως καὶ μετὰ παῤῥησίας προσηνέχθη εἴτε ἐπολιτεύσατο πρός τινα, ἀναφανδὸν ἔδειξεν αὐτῷ τὴν ἑαυτοῦ ἔχθραν. Μετ. 206, 2. — كَشْفٌ (ἐνεργ.) ἐξέτασις ἐπιτόπιος οἱουδήποτε πράγμ. ἢ συμβάντος. (Τρβ. κέσφι).

كَظِيمٌ συνέχων καὶ συγκρατῶν τὴν ὀργήν. Συγκρ. أَكْظَرُ 20, 5.

كَعْبَةٌ οἰκία τετράγωνος. Ἐντεῦθεν, الكَعْبَةُ ὁ ἐν Μέκκᾳ ναός, ὁ Κααβάς (Τρβ. Κιαμπές), ναὸς ἀρχαιότατος, ἄλλως καὶ بَيْتُ اللهِ οἶκος Θεοῦ ὀνομαζόμενος, καὶ ὃν ἐπισκέπτονται οἱ Μωαμεθανοὶ προσκυνηταί. 47, 7. 79, 14.

كَاغِدٌ (περσ.) πλ. كَوَاغِدُ 112, 1. χάρτης. 111, 14.

كَفَّ ου. ἐνεργ. كَفٌّ διπλώσας ἐκύρτωσεν· ἐντεῦθεν, ἔκλεισε (τὴν πήραν, συστείλας τοὺς δεσμούς)· ὄθεν, ἀπέτρεψεν, ἐκώλυσεν. καὶ ἀμετ. ἀπέστη, ἀπέσχετο, ἐνεκρατεύσατό τινος πράγμ., μ. عن πράγμ. 37, 8. 183, 13. — كَفٌّ χεῖρ, καὶ ἰδ. θέναρ, τὸ κοίλωμα τῆς χειρός, παλάμη (πρβλ. رَاحَةٌ).

كَلَف

كَفَى ι. ἐνεργ. كِفَايَةٌ ἔπτυξεν, ἀνεδίπλωσεν· ἐντεῦθεν, ἐξέπλησεν, ἐπλήρωσεν· ὅθεν, ἱκανὸν ὑπῆρξεν, ἤρκεσέ τινι, μ. αἰτ. πρ. ἀρκούντως εἴτε ἱκανὴν ποσότητα τινὸς πράγμ. ἔδωκέ τινι· ἤρκεσεν, ἐπήρκεσέ τινι εἴς τι, μ. δοτ. αἰτ. 142, 6. 160, 5. 181, 1. Μετ. كَافٍ πλ. كُفَاةٌ ἀρκιῶν, ἀποχρῶν, ἱκανός. كَافِي الكُفَاةِ ἐπαρκέστατος, τὰ μάλιστα ἀρκῶν, πάντας δυνάμενος εὐχαριστῆσαι τίτλος τιμητικός. 157, 14. — المُكْتَفِي 88, 2. πληρέστερον المُكْتَفِي بِاللهِ (τ. ἔ. ἀρκούμενος τῷ Θεῷ) ἐπώνυμον τοῦ δεκάτου ἐβδόμου Χαλίφου τῶν Ἀββασιδῶν, βασιλ. 280–285 Ἑγ. (902–908 Χρ.).

كُلٌّ τὸ σύνολον, τὸ σύμπαν· ἐπομ. γεν. πᾶς, ἅπας, ὅλος. Γραμμ. 466, 1. كُلَّمَا ὁσάκις, εἴτε ὁποσάκις ἄν. — كُلًّا οὐδαμῶς, ἥκιστα. — الكُلُّ τὸ σύνολον, τὸ ὅλον (ἀντίθ. الجُزء).

كَلْبٌ πλ. كِلَابٌ ὁ κύων. — كَلْبَةٌ ἡ κύων. — كَلْبُ 189, 7, καὶ كَلْبُ اليَمَنِ 87, ἔσχ. κειμ. ὄν. φυλῆς Ἀραβικῆς. — الكَلْبِيُّ 187, 2. 190, 13. 191, 10. 192, 2. 198, 6. ὁ Μουχάμεδ ὁ ἐκ Σάζιδ, ἀποθ. 146 Ἑγ. (763 Χρ.).

كَلَفَ α. ἐνεργ. كَلَفٌ ὠχρίασεν, πελιδνὸς ὑπῆρξεν· ἐντεῦθεν, πρὸς τὸ μέλαν ἐκλινεν ἡ θολερὰ ἐρυθρότης· ὅθεν μεταφ. μετὰ σπουδῆς καὶ πόνου ἐσπούδασε περί τι, εἴτε ἐπεδόθη εἴς τι, πᾶσαν συνεισήνεγκε σπουδὴν εἰς τὸ διαπράξασθαί τι· μ. ب πράγμ. V.

كَفَأَ

— كَفَأٌ τροφὴ ἀρκοῦσα. — كَفَّةٌ καὶ βέλτιον كِفَّةٌ πλάστιγξ τοῦ ζυγοστάθμου. — مَكْفُوفٌ τυφλός. 48, 3.

كَفَأَ α. ἐνεργ. كَفْءٌ ἔπτυξεν· ἐντεῦθεν, εἰς τοὐπίσω ἔστρεψέ τι, ἀπέστρεψεν, ἀπέρρεψέ τινα ἀπό τινος πράγμ., ὅπως διευθύνῃ αὐτὸν εἰς ἕτερον πρᾶγμα, μ. αἰτ. πρ. III. ἐνεργ. كُفَاءٌ ἴσος καὶ ὅμοιος ὑπῆρξεν· ἐνταμοιβὴν εἴτε ἀντιμισθίαν ἔδωκέ τινι, μ. αἰτ. — كُفُوٌّ ἴσος, ὅμοιος. 32, 12. δυνατός, ἐπιτήδειος (πρβλ. أَهل).

كَفَرَ ι. ἤλειψεν, ἐπέχρισεν ἀλείμματι· ἐντεῦθεν, ἐσκέπασεν, ἐκάλυψεν· ὅθεν μεταφ. ου. ἐνεργ. كَفْرٌ, كُفْرٌ ἀπέφη, ἠρνήσατό τι, 26, ἔσχ. ἔξαρνος ἐγένετο, ἠρνήσατο τὴν δωρεὰν εἴτε τὴν εὐεργεσίαν τοῦ Θεοῦ (πρβλ. شكر), μ. αἰτ. 79, 11. ἐξηρνήσατο τὸν Θεὸν καὶ τὸν θεῖον νόμον, ἀσεβής, ἄπιστος ὑπῆρξεν (ἀντίθ. آمَنَ). — كُفْرٌ (ἐνεργ.) ἀπιστία. بِلَادُ الكُفْرِ χώρα τῶν ἀπίστων. 115, 5. — كَافِرٌ πλ. ἀκέρ. καὶ كُفَّارٌ ἄπιστος, ὁ ἀρνούμενος καὶ μὴ παραδεχόμενος τὰ δόγματα τῆς Μωαμεθανικῆς θρησκείας (Τρβ. κισφίρης). — كَافُورٌ καφουρά, κάμφορα. 72, 1.

كَفَرْتُوثَا 100, 6. πόλις τῆς Μεσοποταμίας πέραν τοῦ Εὐφράτου κειμένη.

كَفَرْطَابُ εἴτε كَفَرْطَابٌ πόλις τῆς Συρίας. 168, 3 κτθν.

كلكلة

ἐνεργ. تَكَلُّفٌ 228, 2. καματηρὰν καὶ δυσχερὲς πρᾶγμα ἀνεδέξατο, πόνον εἴτε κάματον ἀνέλαβεν, ἢ ἐπέβαλεν ἑαυτῷ, (μ. αἰτ. πράγμ. εἴτε أَنْ ἑπομ. ῥήμ.). — تَكْلِيفٌ (ἐνεργ. II.) πλ. تَكَالِيفُ ἔργον ὑποχρεωτικόν, καθῆκον ἐκτελεστέον. 229, 1. (Τρδ. τεκλίφι συνερισιά).

كَلْكَلَةٌ 197, 11. ἑρμηνεύεται σφοδρότης, ὀξύτης (شِدَّةٌ). Ὡς ἐγγιστα τῇ σημασίᾳ ταύτῃ, ἥτις οὐχ εὕρηται ἐν τοῖς λεξικοῖς, πλησιάζει ἡ σημασία τῆς λέξεως كَلْكَلٌ ἐμφύσησις, ἐμπνευμάτωσις, οἴδημα, ὄγκωμα (φούσκωμα).

كَلَمَ ι. ου. ἐνεργ. كَلْمٌ ἔσχισεν, ἔταμεν· ἐντεῦθεν, ἔτρωσεν, ἐτραυμάτισέ τινα, μ. αἰτ. II. προήνεγκεν, ἀπεφθέγξατο, ἀπήγγειλε λέξιν, λόγους· ἐλάλησεν, ἀπέτεινε τὸν λόγον εἴτε ἐποιήσατο τοὺς λόγους πρός τινα, προσεφώνησέ τινα, μ. αἰτ. πρ. 176, 12. V. ἐφθέγξατο, εἶπέ τι, μ. (αἰτ. εἴτε فِي εἴτε) بِ πράγμ. 16, 10. Μετ. ὁ λέγων, ὁ λαλῶν. 130, 13. — كَلَامٌ ὁμιλία, λόγος· γλῶσσα. كَلَامُ اللهِ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. عِلْمُ الكَلَامِ ἡ Δογματικὴ Θεολογία. — كَلِمَةٌ πλ. كَلِمٌ λέξις, φωνή, ῥῆμα. عَشْرُ كَلِمَاتٍ Δεκάλογος, αἱ δέκα ἐντολαί. — مُتَكَلِّمٌ ὁ λέγων. Γραμματ. τὸ πρῶτον πρόσωπον, τὸ λαλοῦν (πρβλ. مخاطب καὶ غائب).

كمش

كَلَنْبُو πόλις τῆς νήσου Κεϋλάνης. 109, 6.

كَلَهْ πόλις τῆς Ἰνδίας. 72, 10.

كِلَا, θηλ. كِلْتَا, (τύποι κεκολοβωμένοι كِلَا, كِلْتَا) ἄμφω, ἀμφότεροι. Γραμμ. §. 466. Ἐπισημ. γ.

كَمْ ἐπιρρ. πόσου; πόσον; πόσος; Ὡς ἁπλῶς ἐρωτηματικὸν συντάσσεται ἐν. αἰτ., συνδεόμενον ὅμως μετὰ προθέσεως ἢ ἐπὶ πλαγίας ἐρωτήσεως τιθέμενον λαμβάνει γεν. ἐν. ἢ πληθυντ. πρβλ. Δὲ Σασὺ Γραμμ. II. σ. 574.

كُمٌّ πλ. أَكْمَامٌ χειρίς (ἐνδύματος, χιτῶνος).

كَمَا (σύνθ. ἐκ τοῦ كَ καὶ مَا) ὡς, ὥσπερ, ὅπως.

كَمَاةٌ βωλίτης, ἀμανίτης, (μανιτάρι). 42, 6.

كُمَّثْرَى ἄπιον (ἀπίδι). 56, 8.

كَمِدَ α. ἐνεργ. كَمَدٌ ἐλυπήθη, ἐθλίβη, ἠνιάθη.

كَمِيٌّ (περσ.) ἐσθὴς ἐκ μεταξης, ἄνθεσιν ἐνυφασμένη. 114, 4 κτθν.

كَمَشَ ου. ἐνεργ. كَمْشٌ ἐνέβαλε τοὺς μαζοὺς τῆς θηλείας εἰς σακκίον (συνών. صَرَّ), ὅπως κωλύσῃ αὐτὴν τοῦ θηλάζειν τὸ νεογνόν. كَمُشَ ου. ἐνεργ. كَمَاشَةٌ ἐλαφρός, εὔστροφος, εὐκίνητος ὑπῆρξεν (ὁ ἀνήρ). VII. ἐνεργ. اِنْكِمَاشٌ 208, 7. ἐσπευσεν, ἠπείχθη, ἐτάχυνεν.

كمل

كَمَلَ ου. ἐνεργ. كَمَالٌ ὁλόκληρος καὶ ὁλοσχερής, τέλειος, πλήρης, κατ' οὐδὲν ἐλλιπὴς ὑπῆρξεν κυριολ. καὶ τροπ. 163, 6. II. τέλειον κατέστησεν, ἐτελείωσεν, ἀπεπεράτωσεν, ἀπετέλεσεν (συν. تَمَّ). IV. πλήρη καὶ τέλειον κατέστησεν· ἤνυσεν, ἐπὶ τέλος ἤγαγεν, ἐπέρανεν, ἀπετέλεσέ τι, μ. αἰτ. VI. ἀπηρτισμένος, ἐντελής, τέλειος, ὁλόκληρος ὑπῆρξεν. 203, σημ. 7. — كَامِلٌ (μετ.) θηλ. ة, ὁλόκληρος, τέλειος, ἐντελής. المَلِكُ الكَامِلُ 163, 4 κ. ἑ. ἐ. ἐστὶν ὁ Ἀβοὺ 'λ Μαᾶλι Μουχάμμαδ, υἱὸς τοῦ (ἀδελφοῦ τοῦ Σαλαχ-εδδῖν) ἐλ Μάλικ ἐλ-'Ἀδιλ, ἀποθ. 635 Ἑγ. (1238 Χρ.).

كَمَنَ ου. ἐνεργ. كُمُونٌ ἐκρύβη, ἀπεκρύβη ἀπὸ τῆς τῶν ἀνθρώπων ὄψεως· ἐντεῦθεν, ἐνήδρευσεν, ἐλόχησεν, ἐνέδρας ἐκάθισέ τινι· μ. لِ. Μετ. 168, 1.

كِنَانَةُ بْنُ عَبْدِ يَالِيلَ εἷς τῶν Ταακιφιτῶν. 180, 11. 181, 5. 184, 11.

الكُنْدُ 66, 1. κόμης. بَرْدَوِيلُ بْنُ الكُنْدِ 65, ἔσχ. ἐστὶ Βαλδουῖνος ὁ πρῶτος, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅστις ἦν κόμης τοῦ Χεμάϋ. — كِنْدَةُ φυλὴ Ἀραβική. — دِيَارُ كِنْدَةَ χώρα τῶν Κενδιτῶν. 91, 2. — الكِنْدِيُّ συγγραφεὺς τῆς βίβλου الموالي 155, 8. φαίνεται εἶναι ὁ ابو يوسف يعقوب φιλόσοφος ζήσας κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μαμοῦνι.

الكُنَارُ ὄνομα βασιλέως τῆς Κεϋλάνης. 104, 8.

كنا

كَنَزَ ι. ὑπὸ γῆν ἔκρυψεν, εἴτε ἐγκατώρυξε τὸν θησαυρόν. — كَنْزٌ πλ. كُنُوزٌ θησαυρός.

كَنَسَ ι. ἐνεργ. كُنُوسٌ συνεῖλεν, συνέλεξεν· ἐντεῦθεν ἀμεταβ. εἰς ἑαυτὸν συνεστάλη· ὅθεν, ὑπεχώρησεν, ἀπῆλθεν (ἡ δορκάς, ἡ ἔλαφος εἰς τὸν κευθμῶνα ἢ εἰς τὸ δάσος). 195, 14 κ. ἑ. ἐ. Μετ. كَانِسٌ πλ. كُنَّسٌ 195, 12. ὅρ. τὴν αὐτόθι ἑρμηνείαν. — كَنِيسَةٌ πλ. كَنَائِسُ ἐκκλησία, ναὸς τῶν Χριστιανῶν. — مَكْنَسٌ πλ. مَكَانِسُ κευθμών, φωλεός. 196, 5. — الكَنِيسَةُ φρούριον ἐν Συρίᾳ. 91, 3 κτθν. 100, 1.

كَنَفَ ου. ἐνεργ. كَنْفٌ ἔζωσεν· ἐντεῦθεν, ἐτήρησεν, ἐφύλαξεν. VIII. περιέβαλεν, περιέζωσε πανταχόθεν, μ. αἰτ. 110, 1.

كَنْكَارُ πόλις τῆς Κεϋλάνης. 103, ἔσχ.

كَنَا ου. ι. ἐνεργ. كِنَايَةٌ ἐσκέπασεν, ἐκάλυψεν· ἐντεῦθεν, περιφράσει ἐχρήσατο· ὅθεν, μετωνυμίᾳ ἐχρήσατο, ἐκάλεσέ τι δι' ὀνόματος ἄλλο τι σημαίνοντος, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. II. ἐπωνόμασεν, ἐπώνυμον ἔθηκέ τινι, ὠνόμασέ τινα δι' ἐπωνύμου, μ. δοτ. αἰτ. Παθ. 183, 4κτθν.κειμ. — كُنْيَةٌ ἐπώνυμον, (ὅπερ σχηματίζεται ἐκ τῆς λέξεως أَبٌ καί τινος ὀνόματος ἑπομένου αὐτῇ). — كِنَايَةٌ μετωνυμία, ὅταν μὴ τῷ ἰδίῳ καὶ κυρίῳ, ἀλλ' ἄλλῳ ὀνόματι σημαίνηταί τι. 229, 3 κτθν.

كُنَا (περσ.–τουρκ.) ἐλάττωμα, ἁμάρτημα. 200, 6.

كهف

كَهْفٌ ἄντρον, σπήλαιον (συνών. مغارة).

أَصْحَابُ الكَهْفِ οἱ ἄνθρωποι τοῦ σπηλαίου. 199, 9. εἰσὶ δὲ οἱ ἑπτὰ κοιμώμενοι, περὶ ὧν ὁμιλεῖ τὸ Κοράνιον ἐν Κεφ. XVIII. 8 κ. ἑ. ἑ.

كَهْلٌ ὁ οὗ ἄρχονται λευκαινόμεναι αἱ τρίχες· ἀνὴρ ὡρίμου ἡλικίας (ἤτοι ἀπὸ τοῦ 30 μέχρι τοῦ 50 ἔτους). 37, 4. — كاهِلٌ τὸ μετάφρενον, τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς ῥάχεως, ὅπερ ἐφάπτεται τοῦ τραχήλου. 197, 5 κτθν. κειμ.

كَاهِنٌ μάντης, χρησμολόγος, ἱερεύς. — كِهَانَةٌ ἡ τέχνη τοῦ μαντεύειν, ἡ μαντική.

كُوَّةٌ φεγγίτης, θυρίς, ὀπὴ ἐν τοίχῳ εἰσδεχομένη τὸ φῶς.

كَادَ α. ἐνεργ. كَوْدٌ ἐγγὺς ὑπῆρξεν· ἐπομ. ἐνεστ. σχεδὸν ἐποίησέ τι· ἠθέλησε ποιῆσαι. لَا يَكَادُ يَفْعَلُ παρ' ὀλίγον ἦλθε ποιῆσαί τι, (ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὸ κάμῃ). 66, 13. 84, 14. πρβλ. Δὲ Σασὺ Γραμμ. II. σ. 214 §. 360.

كَارَ ου. ἐνεργ. كَوْرٌ περιετύλιξε κυλενδρικῶς τὴν κίδαριν περὶ τὴν ἑαυτοῦ κεφαλήν. II. ἐνεργ. تَكْوِيرٌ ταὐτό· περιελιξεν, συνείλιξεν, εἰς ἓν συνεφόρησεν, συνεσώρευσεν, συνέδησεν. 192, 1 κ. ἑ. ἑ. — كَارَةٌ δεσμὶς ἢ ἀγκαλὶς ξύλων ἐπὶ τῶν νώτων μετακομιστέα. 47, 8. — كُورَةٌ πλ. كُوَرٌ χώρα, μέρος γῆς· πολιτεία, πόλις. —

كبس

الكُورَةُ μέρος τοῦ Λιβάνου. 213, 15. 19. 214, 16. Ῥοβινσ. Παλ. III. σ. 953.

كَافٌ τὸ γράμμα Κ ξάφ. — الكُوفَةُ Κοῦφα, πόλις τῆς Ἰράκης. 77, 7 κ. ἑ. ἑ.

كَوْكَبٌ πλ. كَوَاكِبُ ἀστήρ, ἄστρον. — كَوْكَبُ حِصْنُ كَوْكَبَ εἴτε φρούριον ἐν Παλαιστίνῃ. 171, 10. 17. Ῥοβινσ. Παλ. III. σ. 469 κ. ἑ.

كَانَ ου. ἐνεργ. كَوْنٌ συνέβη τι· ὑπῆρξεν, μ. αἰτ. τοῦ κατηγορουμένου. Γραμμ. §. 424. Περὶ τῆς συνθέσεως τοῦ ῥήματος τούτου μετὰ Ἀορίστου εἴτε Ἐνεστῶτος ἄλλου ῥήματος, ὅρ. Γραμμ. §. 387, 3. 4. 393. مَا كَانَ عَلَيْهِ ἐν ᾗ κατεστάσει ὑπῆρξεν, εἴτε ὅπως εἶχεν. 46, 3. 154, 8. 180, 3. لَمْ أَكُنْ لِأَخْرُجَ οὐ τοιοῦτός εἰμι, ὥστε ἐξελθεῖν, τ. ἑ. οὐκ ἐξελεύσομαι. 140, 9. — مَكَانٌ πλ. أَمَاكِنُ, أَمْكِنَةٌ τόπος (Τρβ. μεκὰν).

كُوزُونَه ὄρος πιθήκων, ὄρη ἐν Σινικῇ. 109, ἔσχ.

كَيْخُسْرُو (ὀρθότερον ἢ τὸ كَيْخُسْرُو) τρίτος βασιλεὺς τοῦ Κεζανικοῦ οἴκου ἐν Περσίᾳ. 4, 3 κτθν.

كَيْدٌ δόλος, στρατήγημα, τέχνασμα.

كَيِّسٌ πνευματώδης, εὐφυής (ἔξυπνος)· πανοῦργος. Συγκρ. أَكْيَسُ 5, 3 κτθν. — ابْنُ كَيْسَانَ 187, 4. πλήρει ὀνόματι καλούμενος عَبْدُ الرَّحْمٰنِ الأَصَمُّ. — الكَيْسَانِيَّةُ αἵρεσις Μωαμεθανική. 86, 9.

كَيْف

كَيْفَ ἐπίρρ. πῶς; τίνι τρόπῳ;

كَيْلَا (σύνθ. ἐκ τοῦ لَا καὶ كَيْ), μή, ἵνα εἴτε ὅπως μή, ἐπομ. Ὑποτακτικῆς.

لَبِس

كِيمِيَا Χημεία, Ἀλχυμία. 2, 6 κτθν. ἡ ἐπιστήμη ἡ ἐνασχολουμένη εἰς μεταποίησιν τῶν μετάλλων ἀπὸ εὐτελεστέρων εἰς ἐπισημότερα καὶ ἰδ. εἰς χρυσόν.

ل

لْ ἐπίρρ. βεβαιώσεως βεβαίως, ὄντως. لَعَمْرُكَ πρὸς τοῦ σοῦ βίου (’ς τὴ ζωή σου). Τίθεται ἐπίσης ἐν τῇ ἀποδόσει τῶν ὑποθετικῶν λόγων. Γραμμ. §. 288. — Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ لَ ἀντὶ τῆς προθέσεως لِ μετὰ καταληκτικῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ β′. καὶ γ′. προσώπου, ὡς καὶ τῆς χρήσεως αὐτοῦ ἐπὶ θαυμασμοῦ μετὰ τὸ μόριον يَا ὅρ. Γραμμ. §. 438. Ἐπισημ. — لِ πρόθεσις εἰς, πρός, διά· ἐπίσης ἐκφράζει καὶ τὰ τῆς δοτικῆς πτώσεως. Γραμμ. §. 438.

لَا οὐ πάνυ, οὔ. Ὅταν δὲ ἀρνῆται τὴν ὕπαρξιν προσώπου ἢ πράγματος, συντάσσεται μετὰ αἰτιατ. (ἐνίοτε δὲ καὶ μετ’ ὀνομαστ.). Γραμμ. §. 422.

مَلَاك πλ. مَلَائِكَة πρεσβευτής· ἄγγελος.

لُؤْلُؤ μαργαρίτης.

لِئَلَّا μή, ἵνα μή, (σύνθ. ἐκ τῶν لِ, أَنْ καὶ لَا).

لَئِيم πλ. لِئَام ἀγενής, εὐτελής· φυλάργυρος καὶ μάλιστα τῆς ἐσχάτης ἀποχρώσεως, κυμινοπρίστης.

لَأْنَ بَحْرُ اللَّانِ ὅρ. بحر σελ. 13 ά. — καὶ لَئِنْ ὅρ. أَنْ καὶ إِنْ σελ. 9. ά. καὶ β′.

لُبّ ἡ καρδία, τὸ κέντρον, ὁ πυρὴν οἱουδήποτε πράγμ., καρδία, πνεῦμα, νοῦς, διάνοια. ذُو لُبٍّ ἄνθρωπος ἔχων καρδίαν. 8, 11.

لَبِيب — νουνεχής, φρόνιμος· εὔψυχος.

لَبُؤَة λέαινα· ἀρσεν. أَسَد λέων.

لَبِثَ α. ἐνεργ. لُبْث διέτριψέ που ἐπί τινα χρόνον, παρέτεινε τὴν ἑαυτοῦ διαμονήν, διέμεινεν, ἔμεινεν, (συνών. اقام, مكث).

لِبْدَة πόλις ἐν Ἀφρικῇ. 151, 14.

لَبِسَ α. ἐνεργ. لُبْس περιέβαλεν ἑαυτῷ εἴτε ἐνεδύσατο ἐσθῆτα· περιεβλήθη ἐσθῆτι. لَبِسَ السِلَاحَ ἐδράξατο εἴτε μετὰ σπουδῆς ἔ-

λαβε τὰ ὅπλα. 180, 12. II. ἐκάλυψεν, ἐσκέπασεν, περιέβαλέ τινά τινι πράγμ., μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. Παθ. 57, 10. IV. ἐνέδυσέ τινα χιτῶνα, μ. δοτ. αἰτ. 69, 13. — لِبَاسٌ ἔνδυμα, ἐσθής. — لِبْسَةٌ τρόπος τοῦ ἐνδύεσθαι· εἶδος ἐνδύματος. 204, 7. — مَلْبَسٌ πλ. مَلَابِسُ ἔνδυμα, ἐσθής.

لَبَنٌ γάλα. — لُبَانٌ λίβανος σταγονίας, θυμίαμα κοκκωτόν. 73, 11. 90, 6. — جَبَلُ اللُّبْنَانِ τὸ ὄρος τοῦ Λιβάνου, τὸ Λιβάνιον ὄρος. 92, 8.

اَلَّتِي θηλ. ἀντων. τοῦ اَلَّذِي, ὅπερ ὅρα.

لَجَّ ι. καὶ α. ἐνεργ. لَجَاجٌ ἐψόφησεν, κρότον μέγαν ἐποίησεν (ἡ θάλασσα εἴτε τὰ κύματα μετὰ μεγάλου πατάγου ἐκραγέντα· ἐντεῦθεν, κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τοῦ πατάγου τῶν λέξεων), ἐριστικός, φιλόνεικος ὑπῆρξεν, καὶ ἰδ. πεισματωδῶς ἐπέμεινεν, εἴτε ἐνέμεινε τινὶ πράγμ., εἴτε διεκαρτέρησε ποιῶν τι, μ. في. Μετ. 208, σημ. 100.

لَجْلَجَ μετέστρεψεν, μετεκίνησε ἐν τῷ ἑαυτοῦ στόματι τὴν τροφήν, ἣν ἔλαβεν, (ὡς λίαν θερμήν). II. ἐψέλλισεν, ἐτραύλισέ τι, (ὡς ὁ ἐπ' αὐτοφώρῳ συλληφθεὶς ἐγκληματίας καὶ μηδὲν ἔχων ὑπεραπολογήσασθαι), μ. في 220, 5.

لِجَامٌ χαλινὸς μετὰ τοῦ κημοῦ (ἐντεῦθεν Τρβ. γκέμι).

لَحَّ α. ἐνεργ. لَحٌّ ἐγγὺς εἴτε πλησίον ὑπῆρξεν, (ἐπὶ συγγενείας). IV. πολὺς εἴτε βαρὺς ἐνέκειτο, ἢ φορτικῶς ἐπέμεινε ζητῶν τινά τι, (τὸν φορτώθηκε), μ. على πρ. καὶ ب πράγμ. 51, 6. 126, 14. 128, 17. 136, 8.

لَحْظَةٌ ῥιπὴ εἴτε σκαρδαμυγμὸς ὀφθαλμοῦ· ῥοπὴ εἴτε στιγμὴ καιροῦ. 35, 4 κτθν.

لَحَفَ α. ἐνεργ. لَحْفٌ ἐκάλυψέ τινα (περιβολαίῳ, σινδόνι, κτλ.). VIII. ἐκαλύφθη, ἐκάλυψεν ἑαυτὸν ἐσθῆτι (لحاف), μετ. αἰτ. 131, 15., μ. ب 120, 9 κτθν. — لِحْفٌ πλ. مَلَاحِفُ 120, 9 κτθν. τὸ ἐξώτατον ἔνδυμα τοῦ σώματος, (ἐπανωφόρεμα).

لَحِقَ α. ἐνεργ. لَحْقٌ προσεπάγη, προσεκολλήθη, μ. αἰτ. εἴτε ب· ἐντεῦθεν, μεταδιώξας κατέλαβέ τι, ἀφίκετο εἴς τι, μ. αἰτ. εἴτε ب. IV. ταὐτό· μ. αἰτ. 34, 2. προσήρτησεν, προσέθηκέ τινί τινα, μετ. αἰτ. τοῦ ἑνὸς καὶ ب τοῦ ἑτέρου πρ. Παθ. 194, 6. Μετ. παθ. τὸ προστιθέμενον, προσθήκη, παράρτημα· θηλ. 214, 4. 230, 1. VIII. ἦλθε πρός τινα, συνηνώθη καὶ προσεκολλήθη τινί, μ. ب πρ.

لَحْمٌ πλ. لُحُومٌ κρέας.

لِحْيَةٌ πλ. لِحًى (لِحًا 105, 9.) πώγων, γένειον.

لَخْمٌ ὄν. φυλῆς Ἀραβικῆς. 88, 7.

لَدَا, لَدَي πρόθ. συντασσ. μ. γεν. παρά, πλησίον· ἅμα. — لَدَيْكَ παρὰ σοί. Γραμμ. §. 444.

لَذَّةٌ πλ. ἀκέρ. τέρψις, εὐφροσύνη, ἡδονή.

اللَّاذِقِيَّةُ Λαοδίκεια, πόλις τῆς Συρίας. 92, 7. 171, 14.

اَلَّذِي θηλ. اَلَّتِي ἀντων. ἀναφορ.,

لعل

لُصٌّ, لِصٌّ πλ. لُصُوصٌ κλέπτης, ληστής.

لَصِقَ α. ἐνεργ. لُصُوقٌ προσεκολλήθη, συνεζεύχθη. συνηνώθη τινὶ πράγμ., μ. ب πράγμ. Μετ. 74, 7. IV. ἐνεργ. إِلْصَاقٌ συνέζευξεν, προσέπηξεν, συνεκόλλησέ τινί τι, μ. αἰτ. καὶ ب. Παθ. 121, 2. μετ. παθ. 216, 2 κτθν.

لَطَخَ α. ἐνεργ. لَطْخٌ ἐρύπανεν, δαέρρανέ τινά τινι πράγμ., μ. αἰτ. καὶ ب. II. ταὐτό. Μετ. παθ. 120, 2. — لَطَخَاوَرِسْتَانُ πόλις ἐν Ἰνδίᾳ. 70, 14.

لَطَفَ ου. ἐνεργ. لُطْفٌ προσήγγισεν, ἐγγύτερον προσῆλθέ τινι· ἐντεῦθεν, εὐμενής, ἵλεως ὑπῆρξεν (συνών. رفق). V. ἡδυλόγησεν, ἐχαριτογλώσσησεν, ὑπεκορίσατο, εὐμενῶς ἐπεδείξατο, εἴτε παρέσχεν ἑαυτόν, εὐμενῶς προσηνέχθη τινί, ἐκολάκευσέ τινα, μ. ب πρ. 48, 12. — لُطْفٌ εὐμένεια, εὔνοια, χάρις (Θεοῦ). — لَطِيفَةٌ δῶρον. 1, 7. — لَطِيفٌ θηλ. ة, εὐμενής· λεπτός, λεπτοφυής, κομψός. لَطِيفَةٌ κομψὸν καὶ εὐπρεπὲς πρᾶγμα· (ἐντεῦθεν Τρβ. λατιφές, ἀζεῖον).

لَعِبَ α. ἐνεργ. لَعْبٌ ἐσιάλισεν, σίελον ἐκ τοῦ στόματος ἐκρεῦσαι ἀφῆκε (τὸ νήπιον)· ἔπαιξεν. III. συνέπαιξεν, μ. αἰτ. πρ. 177, 6.

لَعَلَّ τάχα, τυχόν, ἴσως· συντάσσεται μ. αἰτ. εἴτε καταληκτ. ἀντων. Γραμμ. §. 380. Ἐπισημ. β'. §. 419. Ἐπισημ. β'. لَعَلَّهُ أَنْ 129, 3.

لزم

ός, ή, ό, ὅστις, ἥτις, ὅ,τι. Γραμμ. §. 363.

لَزِمَ α. ἐνεργ. لُزُومٌ προσπεφυκώς, προσπεπηγὼς καὶ ἀδιαχώριστος ὑπῆρξεν, προσεκολλήθη τινὶ προσώπῳ εἴτε πράγματι, μ. αἰτ. εἴτε ب· ἐνέμεινέ τινι πράγμ., καθῆκον, ἀναγκαῖον ὑπῆρξέ τι τινί, μ. αἰτ. πρ. 10, 12. 140, 15. Μετ. μ. ل. 138, 8. 192, ἔσχ. κειμ. III. ἐπίμονος ὑπῆρξεν, ἰσχυρῶς ἀντέσχετό τινος, εἴτε προσεκολλήθη τινί, μ. αἰτ. Μετ. 108, 13. συνεχεῖς τὰς διατριβὰς ἐποιήσατο μετά τινος, ἀδιαλείπτως ὑπῆρξε μετά τινος, εἴτε συνανεστράφη αὐτῷ, μ. αἰτ. πρ. 36, 10. IV. (ἐνεργ. إِلْزَامٌ 200, ἔσχ.) κατώρθωσεν, ἵνα ᾖ ἐπίμονος· ἠνάγκασεν, ἢ ἐκέλευσέ τινα ἐκτελέσαι τι· καθῆκον ἐπέβαλεν, ἔδωκέ τινί τι ἐκτελεστέον, μ. αἰτ. πρ. 140, 14. Παθ. 146, 14. VIII. ἐνεδέθη τινὶ πράγμ., ἐπέβαλεν ἑαυτῷ τι ἐκτελεστέον, ἀνεδέξατο, μ. αἰτ. 219, 5. — مُلَازِمٌ (Μετ. ἐνεργ. IV.) ἀκόλουθος, βοηθός· ὑπασπιστής· (Τρβ. μουλαζίμης).

لِسَانٌ πλ. أَلْسِنَةٌ, أَلْسُنٌ γλῶσσα· δμιλία, λόγος. لِسَانُ الْبَحْرِ πορθμός. 76, ἔσχ. κειμ.

لَشَى ου. ἐνεργ. لَشْوٌ (σύνθετον ἐκ τοῦ لا καὶ شَيْءٌ = οὐδέν), εἰς ἐξευτελισμὸν καὶ περιφρόνησιν περιέπεσεν, μεγάλης ὑπολήψεως καὶ τιμῆς ἀπολαύσας πρότερον. III. ἐξουθένησεν, ἐξηυτέλισεν, κατήργησεν (συνών. ضحل). 206, 3. VI. ἠφανίσθη, ἐξηλείφθη, εἰς τὸ μηδὲν κατήντησεν. 112, 9.

لعن

لَعَنَ α. ἐνεργ. لَعْنٌ ἀπεδίωξε καὶ ἀπεμάκρυνέ τινα, ἰδ. ἀπὸ παντὸς ἀγαθοῦ· ὅθεν, κακῶς εἶπεν, κατηράσατό τινα, μ. αἰτ. πρ.

لُغْزٌ λέξις ὑποκεκρυμμένον καὶ ὑπολανθάνον ἔχουσα νόημα, αἴνιγμα. 229, 3 κτθν.

لُغَةٌ πλ. لُغَاتٌ λόγος· διάλεκτος, γλῶσσα. 73, 12. λέξις, φράσις.

لَفَّ ου. ἐνεργ. لَفٌّ συνέλιξε, περιετύλιξέ τι τινὶ πράγμ., (οἷον βρέφος σπαργάνοις), μ. αἰτ. καὶ ب εἴτε μ. على καὶ في· (συνών. ضَمَّ) (ἀντίθ. نشر). Παθ. 192, 3. VIII. ἐσφρίγησεν, ὑλομάνησε καὶ ἐπληθύνθη (τὸ φυτόν). Μετ. مُلْتَفٌّ θηλ. ة, 27, 3 κτθν.

لَفَتَ ι. ἐνεργ. لَفْتٌ ἐκίνησε καὶ ἔστρεψέ τι (ἐν τῷ στόματι διὰ τῆς γλώσσης)· VIII. ἔστρεψε τὸ βλέμμα, ἐστράφη πρός τινα, μ. (الى πρ., ἐφρόντισεν, ἐπεμελήσατό τινος, εἶχε τὴν ἔννοιά του), μ. الى πρ.

لَفْظٌ φωνή· λέξις· λόγος. Ἐντεῦθεν, Τρβ. λαφαζ(άνης).

لَقَبَ ὁ πρῶτος τύπος ἀπώλετο. II. ἔδηκέ τινι τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἐπώνυμον, ἐπωνόμασέ τινα οὕτως ἢ ἄλλως, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب τοῦ ἐπων. — لَقَبٌ πλ. أَلْقَابٌ ἐπώνυμον καὶ μάλιστα τιμητικόν, τίτλος.

لَقَحَ α. ἐνεργ. لَقْحٌ ἐμβαλὼν κόνιν σπερματικὴν τοῦ ἄρρενος φοίνικος εἰς τὸν θῆλυν ἐγονιμοποίησεν αὐτόν· καιροφόρον ἐποίησε τὸ δένδρον (ὁ κηπουρὸς ἢ ὁ ἄνεμος κτλ.), μ. αἰτ. II. ταὐτό. 101, 9.

لَقَطَ α. ἐνεργ. لَقْطٌ ἀνεῖλεν, ἀνέλαβεν

لكن

(ὅ,τι ἦν ἐρριμμένον, ἢ ἔκειτο κατὰ γῆς), συνέλεξεν, μ. αἰτ. τοῦ πράγμ. καὶ عن τοῦ ἐδάφους. VIII. ταὐτό. Παθ. 89, 15. — لَقِيطُ بْنُ زُرَارَةَ 85, ἔσχ. κειμ.

لُقْمَةٌ πλ. لُقَمٌ ἔνθεσις, ὅσον ἐμβάλλει τις εἰς τὸ στόμα, ὅταν τρώγῃ, (μιὰ βουκα).

لَقِيَ α. ἐνεργ. لِقَاءٌ ἀντώπιος συνήντησεν, ἀντιμέτωπος ἀπ(ὑπ)ήντησέ τινι· μ. αἰτ. πρ. IV. (κατ)ἔρριψεν, ἐξηκοντισέ τι, μ. αἰτ., προέθηκεν, προέτεινεν τ. ἔ. ἀπῄτησέ τι παρά τινος, μ. αἰτ· πράγμ. καὶ على πρ. أَلْقَى اللهُ فِي قَلْبِهِ الإِسْلَامَ ὁ Θεὸς ἐνέβαλεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τὸν Ἰσλαμισμόν. 180, 2. يُلْقُونَ أَنْفُسَهُمْ إِلَى الْمَهَالِكِ ἐμβάλλουσιν ἑαυτοὺς εἰς κινδύνους (εἰς ἐπικινδύνους τόπους), ἐκτιθεῖσιν ἑαυτοὺς εἰς κινδύνους, ῥιψοκινδυνεύουσιν. 219, 1. V. ἐνεργ. تَلَقَّى 125, 13. ἀπ'(ὑπ)ήντησέ τινι· ἐδέξατο, ὑπεδέξατό τινα· μ. ب πρ. VIII. ὑπήντησέ τινι, ἀντιμέτωπος ἀπήντησέ τινι. X. ὕπτιος ἀνέπεσεν, εἴτε ἐξετάθη, ὕπτιος κατεκλίθη. 40, 2. 143, ἔσχ. κειμ.

لَكٌّ (ξενικὸν) κηρὸς τῆς Ἱσπανίας, κηρὸς σημαντήριος εἴτε σφραγιστικός (βουλοκέρι). 216, 2 κτθν.

لُكَامٌ, جَبَلُ اللُّكَامِ ὄνομα μέρους τοῦ Λιβάνου. 92, 5 κ. ἑ. ἑ. 99, 6. 11.

لَكِنْ πρὸ ῥημάτων καὶ لٰكِنَّ πρὸ ὀνομάτων ἢ καταληκτικῶν ἀντωνυμιῶν ἀλλά, ἀλλ' ὅμως. Γραμμ. §. 383. §. 419.

لم

لَمْ ἐπίρρ. ἀρνήσεως, ἀπαιτοῦν τὸ ῥῆμ. ῥῆμα κατ' ἐνεστῶτα ἀποκεκομμένον, οὔ, Γραμμ. §. 395, 401. لَمَّا (σύνθ. ἐκ τοῦ لَمْ καὶ مَا) οὔ, οὔπω. Κατόπιν τῶν εὐχῆς σημαντικῶν ῥημάτων τιθέμενον, λαμβάνει τὴν σημασίαν τοῦ μορίου إِلَّا εἴτε إِلَّا εἴτε مَّا καὶ ἔχει δύναμιν βεβαιωτικήν. 149, 5. καὶ σημ. 6. — أَلَمْ ἄρα οὔ; (ἄραγε δέν;) ὅρ. σελ. 7 ά. — لِمَ ἀντὶ لِمَا διὰ τί; τίνος χάριν; τίνος ἕνεκα;

لَمَّ ου. ἐνεργ. لَمَّ συνείλιξεν· ἐντεῦθεν, συνήθροισεν, συλλέξας πανταχόθεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνήγαγεν, εἴτε συνήγωσε τὰ πρότερον ξιεσπαρμένα, μ. αἰτ. IV. ἀποστρέψας τὴν πορείαν ἀπὸ τῆς προκειμένης κατῆλθε καὶ ἔμεινέ που· κατέλαβέ τινά τι. 43, 3 κτθν. — لَمَّا σύνδ. ὅτε, ἐπεί, ἀφ' οὗ, ἐξ ὅτου.

لِمَا (σύνθ. ἐκ τοῦ لِ καὶ مَا) διὰ τοῦτο· ὅτι, διότι· διὰ τί; τίνος ἕνεκα;

لَمَسَ ου. καὶ ι. ἐνεργ. لَمْسٌ, لَمْسٌ. 88, 10, ἔθιξεν, ἔψαυσεν, ἥψατό τινος πράγμ. τῇ χειρί, ἐψηλάφησέ τι. VIII· ἤτησεν, ἐξητήσατό τινά τι, ἀπέτεινε πρός τινα αἴτησιν, μ. αἰτ. πρ. καὶ αἰτ. πράγμ. εἴτε أَنْ ῥήμ. — لَمْسٌ ἡ τοῦ ἅπτεσθαι αἴσθησις, ἡ ἁφή. 16, 1. (نَظَرٌ ὅρασις, ذَوْقٌ γεῦσις, شَمٌّ ὄσφρησις, سَمْعٌ ἀκοή).

لَمَكَ بْنُ مُتَوَشْلَخَ Λάμεχ ὁ υἱὸς τοῦ Μαθουσάλα καὶ πατὴρ τοῦ Νῶε. 191, 9. πρβλ. Γένεσ. V. 25. 28 κ. ἑ. ἑ.

لات

لَيْمُونٌ ἐν. ε. 105, 15. λεμόνιον, ὁ καρπὸς τῆς λεμονέας.

لَنْ οὔ, (δέν), οὐδέποτε, οὐδαμῶς, φερόμενον πρὸς ὑποταχτ. Γραμμ. §. 394. 398, 1.

أَبُو لَهَبٍ ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος τοῦ Μωάμεθ. 173, 4 κτθν. 174, 1.

عَبْدُ اللهِ بْنُ لَهِيعَةَ πληρεῖ ὀνόματι παραδοσίδοξος. 123, 3 κτθν. 142, 13. 144, ἔσχ. κειμ. 149, 2. 6. 150, 16.

لَهَا ου. ἐνεργ. لَهْوٌ ἐπαιξέ τινι πράγμ., ἠῦφρανεν ἑαυτόν, εἴτε ἐψυχαγωγήθη τινὶ πράγμ., (διεσκέδασεν), μ. ب πράγμ. (πρβλ. لعب). — مَلْهًى τόπος διαχύσεως, εὐθυμίας καὶ ψυχαγωγίας (συνών. ملعب). 145, 8. — مِلْهًى πλ. مَلَاهٍ μετ' ἄρθρου الْمَلَاهِي 43, 11. ἄθυρμα, παίγνιον, πᾶν ὅ,τι συντελεῖ εἰς φαίδρυνσιν καὶ ψυχαγωγίαν· ὄργανον μουσικόν.

لَهَاوَرُ Λαχόρη, πόλις τῆς Ἰνδίας. 68, 3.

لَوْ σύνδ. εἰ, εἰ δέ· Γραμμ. §. 388. لَوْلَا καὶ لَوْلَمْ εἰ μή. وَلَوْ καὶ εἰ, εἰ καί, καὶ ἂν μάλιστα.

لُوبِيَةُ πόλις τῆς Αἰγύπτου. 151, σημ. 9.

لَاتَ οὐχ ἐστιν. 35, 1. Γραμμ. §.

لاح

204. Ἐπισημ. β'. — اللَّاتُ ὄνομα θεᾶς τινος τῶν ἀρχαίων Ἀράβων. 181, 2 κτθν. 189, 16 κ. ἑ. — لَوَاتَةُ φυλὴ Βερβέρων. 151, 13.

لَاحَ ου. ἐνεργ. لَوْحٌ, لُووحٌ ἔλαμψεν· ὄθεν, ἐπέτειλεν, ἐφάνη (ὁ ἀστήρ, ἢ τι ἕτερον). 62, ἔσχ. (συνών. لَمَعَ). — لَوْحٌ πλ. أَلْوَاحٌ πλάξ, ἄβαξ πλατεῖα καὶ ἐπιμήκης (ἐκ ξύλου, ἢ λίθου, ἐφ' ἧς ἐγχαράττουσι γράμματα ἢ ἐπιγραφάς). 75, 14.

لُوطٌ Λώτ, υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ εἴτε ἀνεψιὸς τοῦ Ἀβραάμ. قَوْمُ لُوطٍ οἱ Σοδομῖται, καὶ κάτοικοι τῆς Πενταπόλεως, ὅθεν, دِيَارُ قَوْمِ لُوطٍ ἡ χώρα ἡ τῇ νεκρᾷ θαλάσσῃ παρακειμένη. 92, 11. 12. 101, 11. مَدِينَةُ قَوْمِ لُوطٍ 77, 2. Ἴσως ἡ Οὐᾶδι Μούσα, ἡ Πέτρα τῶν ἀρχαίων.

لُوقِينُ πόλις τῆς Ἰνδίας. 71, 10.

لَامَ ου. ἐνεργ. مَلَامٌ προσέπηξεν, προσέτριψεν, προσῆψέ τινι, ἰδ. ἔγκλημα, τ. ἑ. κατηγόρησεν, ἤλεγξεν, ἐμέμψατο, ἔψεξέ τινα, μ. αἰτ. πρ. καὶ عَلَى εἴτε فِي πράγμ.

لَوْنٌ χρῶμα. — مُلَوَّنٌ κεχρωματισμένος, πεποικιλμένος. 71, 11. المُلَوَّنُ κώμη τῆς Συρίας. 100, 9. Ἴσως ὁ Μαλλός, πόλις τῆς Κιλικίας πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ταρσοῦ ἐπὶ

لان

τοῦ ποταμοῦ Πυράμου. — لَاوَنُ أَخُو يَانَسَ καὶ ὁ τάφος αὐτοῦ. 159, 3.

لِوَاءٌ πλ. أَلْوِيَةٌ πλ. πλ. أَلْوِيَاتٌ σημεῖον· σημαῖα, (συνών. عَلَمٌ).

لَيْتَ εἴθε· συνδέεται μετὰ ὀνομάτων κατ' αἰτ. ἢ μετὰ καταληκτ. ἀντωνυμ. Γραμμ. §. 419. Ἐπισημ. δ'.

اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ παραδοσίδοξος. 128, 4. 142, 7. 144, 5. 148, 13. ἀποθ. 175 Ἐγ. (791 Χρ.).

لَيْسَ (σύνθ. ἐκ τοῦ لَا وُيْ καὶ أَيْسَ ὑπῆρξεν) οὐχ ὑπῆρξεν, οὐκ ἐστιν. Τὸ κατηγορούμενον τίθεται κατ' αἰτ. (Γραμμ. §. 425, β'.), ἢ συνδέεται μετὰ τοῦ بِ. — أَلَيْسَ ἢ οὐ; ἆρα οὐ;

لَاقَ ι. ἐνεργ. لَيْقٌ μαλακὸς καὶ εὐάρμοστος ὑπῆρξεν· ἐντεῦθεν, ἔπρεψεν, ἥρμοσέ τινι, μ. بِ πρ. 218, 13.

لَيْلٌ ἐν. لَيْلَةٌ, πλ. لَيَالٍ νύξ.

لَانَ ي ἐνεργ. لَيْنٌ ἐθέρμανεν, ὑπέθαλψε (τὸ νεογνὸν εἴτε τὸν νεοσσόν)· ἐντεῦθεν ἀμεταβ. μαλακός, ἁπαλός, τρυφερὸς ὑπῆρξεν. II. μαλακόν, ἁπαλὸν κατέστησέ τι, μ. αἰτ. 13, 2. — لَيِّنٌ ἁπαλός, μαλακός, τρυφερός.

م

ما

مَا ἀντων. ἐρωτηματ. τί; مَالِي τὶ πρὸς ἐμέ; τ. ἔ. διὰ τί; مَا لَكَ (τὶ ἔχεις;) τί σοι συνέβη; مَا لَنَا لَا نَسْمَعُ τίνος ἕνεκα οὐκ ἀκούομεν; 33, 2 κτθν. καὶ ἔσχ., ὡς συνδετικὸν τοῦθ' ὅπερ· ὡς ἀριθμητικόν, ὅσον χρόνον, ἐφ' ὅσον, ἄχρις οὗ, ἕως· ὡς ἀόριστον ὅ,τι. مَهْمَا καὶ كُلَّمَا ὅ,τιδήποτε, ὅ,τι καὶ ἄν, ὁσάκις ἄν, ὅσον καὶ ἄν, ὁσονδήποτε. أَيْنَمَا ὁπουδήποτε. مَا أَصْغَرَ قَامَتَكَ وَمَا أَكْبَرَ فِيمَتَكَ πόσον μικρὸν τὸ ἀνάστημά σου καὶ πόσον μεγάλη ἡ ἰσχύς σου! 11, 10. ὅρ. ἀνωτ. εἰς صغر σ. 136, β'. ὡς παραπληρωματικὸν προστίθεται εἰς προθέσεις, συνδέσμους καὶ ἐπιρρήματα. — مَا ἐπίρρ. ἀρνήσ. οὔ. Περὶ συντάξεως αὐτοῦ ὅρ. Γραμμ. §. 425 Ἐπισημ. β'. مَا ἑπομ. إِلَّا οὐκ--εἰμή. — مَآ ὕδωρ, ὅρ. مَاء.

مَاجُوجُ ὅρ. سدّ σ. 107, ά.

مَارِسْتَانٌ (ἀντὶ بيمارستان περσ. ξενών, ξενοδοχεῖον) νοσοκομεῖον. 169, 6.

مَامَا ὄνομα τῆς Εὔας παρὰ τοῖς κατοίκοις τῆς νήσου Κεϋλάνης· 103, 1. 107, 1.

مَاوُنَةٌ 111, 6. εἴτε مَؤُونَةٌ προμήθειαι, τροφή· χόρτος. — مُونَةٌ ζωοτροφίαι, προμήθειαι. 119, 11. 142, 7.

مَانِطِسُ ὅρ. بحر σ. 13, ά.

المَانْكِيرُ βασίλειον ἐν Ἰνδίᾳ. 67, 2 κτθν.

مَا وَرَآءَ النَّهْرِ Ὑπερωξανία, χώρα τῆς Ἀσίας πέραν τοῦ ποταμοῦ Ὠξάνου.

مِائَةٌ ἑκατόν. Γραμμ. §. 341. Ἐπισημ. ά. β'.

مَتَاعٌ πλ. أَمْتِعَةٌ ἐμπόρευμα, εἶδος ἐμπορεύματος· πρᾶγμα ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον, (οὐχὶ καλλωπιστικὸν حلية), ἔπιπλον, σκεῦος, ἐργαλεῖον (χειροτέχνου).

المَتْنُ τμῆμα τοῦ Λιβάνου. 209, 7. 214, 4 κτθν. Ῥοβινσ. Παλ. III. στλ. 949 κ. ἑ.

مَتَى ἐπίρρ. ἐρωτήσ. πότε; κατὰ τίνα χρόνον; مَتَى مَتَى ἕως πότε; ὡς ὑποθετικὸν ὅταν, ὁπόταν, εἴ ποτε, συνδέεται μετὰ ὑποταχτικῆς.

مثل

مَثَلَ ου. ἐπίεσεν, ἐξεπίεσεν· ἐντεῦθεν, ἐσχημάτισεν, διέπλασεν· ὅθεν ἀμετ. παρεμφερής, ὅμοιος ὑπῆρξέ τινι, μετ. αἰτ. VIII. ὑπήκουσεν, ἐπείσθη, ὑπεῖξεν, ἐχαρίσατο. 49, 1. 212, 7. — مِثْلٌ πλ. أَمْثَالٌ ὅμοιος, παρεμφερής, ὁμότιμος. عَلَى مِثْلِهِ ὁ ὅμοιος αὐτῷ. فِي مِثْلِهِ εἰς τὰς καταμετρήσεις τόπων προστιθέμενον σημαίνει τοῦθ' ὅπερ ἡμεῖς

κουρίαν ἐπεμψέ τινι, ἐβοήθησέ τινι (πέμψᾳ στρατιώτας, ζωοτροφίας ἤ τι ἕτερον), μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. 126, 4. ἐδωρήσατο, ἔδωκέ τινί τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. 141, 14. 186, 14. VIII. ἐξετάθη, ἐτανύσθη, ἐμηκύνθη. X. ἐπικουρίαν εἴτε βοήθειαν ἐζήτησέ τινα, μ. αἰτ. πρ. 126, 4. — مَدَدٌ πλ. أَمْدَادٌ 172, 5. βοήθεια, ἐπικουρία. — مِدَادٌ τὸ μέλαν, ἡ (πρὸς γραφὴν) μελάνη. — مُدَّةٌ πλ. ἀκέρ. 165, 2 κτθν. ἡ δημοσία πολλῶν ἀνθρώπων σίτησις, συσσίτιον, συμπόσιον δημόσιον, οἷον παρασκευάζεται καὶ παρατίθεται κατὰ τὰς ἐπισήμους ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις. — مُدَّةٌ διάστημα χρονικόν. مُدَّةً ἐπίρρ. ἐπί τινα χρόνον. — مَدِيدٌ ἐκτεταμένος, μακρός, ἐπιμήκης. — مَادَّةٌ αὔξησις συνεχής· ὕλη· ὑλικὴ βοήθεια, ἐπικουρία. 141, 15.

مَدَحَ α. ἐνεργ. مَدْحٌ 13, 9. ἐπῄνεσεν, ἐνεκωμίασέ τινα, μ. αἰτ.

مَدِينَةٌ ὅρ. دَانَ σελ. 79, β'. — مَدْيَنُ πόλις τῆς Πετραίας Ἀραβίας. 76, *) 78, 15. 85, 3. γένος Ἀράβων, οἱ Μαδιανῖται. 85, 6.

مَدَى εἰς μῆκος ἐξέτεινεν (πρβλ. مدّ). III. ἐπέτρεψέ τινι διατριβὴν εἴτε ἀναβολήν, μ. αἰτ. πρ. VI. ἐνεργ. تَمَادَ 8, 13. 30, 13. ἐνέμεινεν, ἐνεκαρτέρησέ τινι πράγμ., μ. فِي πράγμ. — مَدًى νύσσα, τέρμα, ὅριον, τέλος· ἔκτασις· καὶ المَدَا 165, 3 κτθν. ἀντὶ المَدَى.

λέγομεν: εἰς τετράγωνον. 57, 9. 67, 14. (περὶ τοῦ مِثْلٌ ἐπομ. γεν. ἰσχύει τὸ αὐτό, ὅπερ ἀνωτ. ἐν σελ. 195, β'. ἐλέχθη περὶ τοῦ قَدْرٌ 72, 4. 91, 8.). — كَمِثْلِ καὶ كَأَمْثَالِ 72, 8. ἐπομ. γεν. ὥςπερ, καθάπερ, ὡςπερεί. — مَثَلٌ πλ. أَمْثَالٌ ὁμοιότης· παραβολή, παροιμία. — تِمْثَالٌ πλ. تَمَاثِيلُ εἰκών, ἀπεικόνισμα, εἴδωλον. — مِثَالٌ περιγραφή, ἱστορία· μῦθος (Τρβ. μασάλι)· Γραμματ. καλεῖται τὸ τριγράμματον ῥῆμα, τοῦ ὁποίου τὸ πρῶτον γράμμα ἐστὶν و ἢ ي.

مَتَانَةٌ οὐροδόχος κύστις. 76, 7.

مَجْدٌ δόξα. — مَاجِدٌ δόξῃ καὶ τιμῇ περίβλεπτος. 179, 2.

مَحْضٌ καθαρός, ἀμιγής. 225, 10. — مَمْحُوضٌ ταὐτό. 3, ἔσχ.

مِحَنَةٌ τὸ δι' οὗ δοκιμάζεται καὶ βασανίζεται ὁ ἄνθρωπος, δοκιμασία, θλῖψις, δυστυχία.

مَحَا α. ι. ου. ἐνεργ. مَحْوٌ ἐξήλειψεν, ἐξηφάνισέ τι οὕτως, ὥστε οὐδὲ ἴχνος αὐτοῦ ἔμεινεν.

مَحَضَ α. ι. ου. ἐνεργ. مَحْضٌ ἐτάραξεν, συνέσεισέ τι βιαίως, μ. αἰτ. V. ὤδινεν, ὑπέστη τὰς ὀδύνας τοῦ τοκετοῦ ἡ γυνή. 194, 14.

مَدَّ ου. ἐνεργ. مَدٌّ ἑλκύσας ἐξέτεινεν, ἐτάνυσεν. IV. ἐνεργ. إِمْدَادٌ (Τρβ. ἰμδάτι), ἐπι-

مر

مَرَّ αφ. ἐνεργ. مَرَّ καὶ مُرُورٌ διέσφιγξεν, εἰσέδυσεν· ἐντεῦθεν, παρημείψατο, παρῆλασεν, παρῆλθέ τινα, μ. ب εἴτε على πρ. Μετ. 22, 3. ἐμπῆλθεν, ἐγένετος συνέβη τινί (τι)· ἔθιξεν, ἥψατό τινος, μ. ب πρ., ἐμπῆλθεν. X. στερεὸς καὶ σταθερὸς ὑπῆρξεν· ἐνέμεινεν, ἐπέρεινέ τινι ἡ ἐπί τινι πράγμ. 61, 13. — مُرٌّ θηλ. ة, πικρός. — مَرَّةٌ πλ. مَرَّاتٌ, مِرَارٌ τὸ ἅπαξ, (μία φορά). مَرَّةً ἅπαξ, ποτέ. مَرَّتَيْنِ δίς. مِرَارًا πλεονάκις, πολλάκις.

مَرْءٌ ἀνδρικός, ἰσχυρός, γενναῖος ὑπῆρξεν. — مَرْءٌ ἀνήρ, ἄνθρωπος. θηλ. مَرْأَةٌ γυνή. — مَرُؤَةٌ εἴτε مُرُوءَةٌ (ἐνεργ.) ἀνδρία, ἰσχύς, γενναιότης. — اِمْرِءٌ ἀνήρ, θηλ. اِمْرَأَةٌ γυνή. (Γραμμ. §. 18, 4.).

مَرْجٌ πλ. مُرُوجٌ λειμών, λιβάδιον. مَرْجُ عَكَّا λειμὼν Πτολεμαΐδος, πεδιάς, ἐν ᾗ κεῖται ἡ Πτολεμαΐς. 172, 2.

مِرِّيخٌ ὁ πλανήτης Ἄρης. 195, 15.

مَارِدٌ πλ. مَرَدَةٌ 223, 4. θρασύς, προπέτης, ἀντάρτης.

مَرِيسُ 55, 12. χώρα τῆς Νουβίας, συνορεύουσα τῇ ἄνω Αἰγύπτῳ.

مَرِضَ α. ἀπετρίβη, ἀπεφλοιώθη· ἐντεῦθεν μεταφ. ἄρρωστος, ἀσθενὴς ὑπῆρξεν, ἐνόσησεν. — مَرَضٌ (ἐνεργ.) πλ. أَمْرَاضٌ νόσος, ἀρρώστημα. — مَرِيضٌ ἄρρωστος, νοσῶν.

مس

مَرَغَ α. ἐνεργ. مَرْغٌ ἔψηξεν, ἔτριψεν· ἐντεῦθεν, ἔχρισέ τι ἀφθόνως ἐλαίῳ. V. (ἐν)ἐκυλίσθη ὁ ἵππος. 25, 7.

مَرَقَةٌ ζωμός· μερὶς ζωμοῦ κρέατος. — مَرَاقِيَةُ πόλις καὶ ἐπαρχία τῆς Αἰγύπτου. 151, 10.

اَلْمَرْوَةُ ὄρος παρὰ τὴν Μέκκαν. 80, 9. — مَرْوَانُ بْنُ الْحَكَمِ 162, 3. ὁ τέταρτος τῶν Ὀμμαγιαδῶν Χαλιφῶν, ἀπόθ. 65 Ἐγ. (685 Χρ.).

مَرْيَمُ Μαρία ἡ παρθένος, ἡ μήτηρ τοῦ Χριστοῦ. 59, 9. 94, 1. ὁ τάφος αὐτῆς. 65, 3.

اَلْمِزَّةُ πόλις πλησίον τῆς Δαμασκοῦ. 96, 7.

مِزَاجٌ μῖξις, μίγμα. 95, 3. ἡ μῖξις τῶν ὑγρῶν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι· ἐντεῦθεν, κρᾶσις, ἰδιοσυγκρασία. 12, 12.

مُزَاحٌ παιδιά, παίγνιον· ἀστεϊσμός, χαριεντισμός.

مَزَقَ ι. ἐνεργ. مَزْقٌ ἔσχισεν (ἔνδυμα, ὕφασμα, χάρτην), μ. αἰτ. II. διέσχισεν, κατετεμάχισεν. Παθ. 112, 1. ἐπὶ ἀνθρώπων διεσκορπίσθη. 136, 6.

مَسَّ, مَسِسْتُ, يَمَسُّ χαριέστερον ἡ مَسَسْتُ, يَمَسُّ ἥψατο, ἔθιξέ τινος. 41, 3. VI. ἐπὶ πλειόνων ἔθιξαν, ἀμοιβαίως (ἐφ)ἥψαντο ἀλλήλων (οἱῳδήποτε μέλει τοῦ σώματος· (πρβλ. لمس ἥψατο, ἢ ἐψηλάφησε τῇ χειρί). Μετ. 187, 3 κτθν.

مسيح

مَسِيحٌ κεχρισμένος, χριστός· اَلْمَسِيحُ ὁ Μεσσίας, ὁ Χριστός. 59, 8. 65, 7. 93, ἔσχ. κειμ. 135, 11. — مَسِيحِيٌّ θηλ. ة, Χριστιανός. 230, ἔσχ. — مَسِيحٌ τόπος ἐν Συρίᾳ. 169, 1.

مَسَحَ α. ἐνεργ. مَسْحٌ ἠλλοίωσεν, μετέβαλεν, μετεμόρφωσεν ἐπὶ τὸ χεῖρον, καὶ ἰδ. ἐξ ἀνθρωπίνης μορφῆς εἰς ἄλλην μέτεσχημάτισεν. 42, 17.

مَسَكَ ου. ἐνεργ. مَسْكٌ συλλαβὼν κατέσχεν, συνέλαβεν, ἐκράτησεν, διακατέσχε τί, μ. αἰτ. εἴτε ب πράγμ. مَسَكَ بِيَدِهِ عَلَى فَمِهِ ἐπέθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στόματὸς. 21, 11. IV. ἐπέβαλεν ἐπί τι τὴν χεῖρα ἐπελάβετο, ἐδράξατό τινος πράγμ., μ. αἰτ. εἴτε ب πράγμ. συνέσχεν, κατέσχεν, μ. αἰτ. 132, 3. Παθ. أُمْسِكَ لِسَانُهُ ἐπεσχέθη ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, (ὥστε μὴ δύνασθαι λαλῆσαι). 178, 2 κτθν. κειμ. συνεκράτησεν ἑαυτόν, ἐνεκρατεύσατο, ἀπέσχετό τινος πράγμ., μ. عن πράγμ. 51, 9. 227, 13. V. ἐδράξατό τινος πράγματος καὶ ἐβαστάχθη, εἴτε ἐκρατήθη ἀπ' αὐτοῦ, κρατερῶς ἐπελάβετο, εἴτε ἀντέσχετό τινος πράγμ. (ἐπιάσθη ἀπ' αὐτό), μ. ب πρᾶγμ. 107, 5.

مَسَا ου. ἐνεργ. مَسْوٌ ἐξείλκυσεν, παρέτεινεν· ἐντεῦθεν, ἔληξεν ἡ ἡμέρα, ἑσπέρα ἐγένετο· ὅθεν II. ἑσπέρα κατέλαβέ τινα (πράττοντά τι), μ. αἰτ. πρ. 126, 7. ἐχαιρέτισέ τινα κατὰ τὴν ἑσπερινὴν ὥραν, προσφωνήσας αὐτῷ τό: مَسَّاكَ اللهُ بِالْخَيْرِ τὴν σὴν ἑσπέραν ὁ Θεὸς κατασταθείσειε σὺν ἀγαθῷ ἤτοι ἀγαθήν (= καλὴ ἑσπέρα). IV. ὑπῆρξεν, ἐγένετό

مضى

τι τὸ ἑσπέρας (ἀντίθ. اصبح). — مَسَاءٌ ἑσπέρα, ὁ ἑσπερινὸς καιρός. صَبَاحًا وَمَسَاءً πρωὶ καὶ ἑσπέρας. 133, 14.

مُشَاشَةٌ πλ. مُشَاشٌ χόνδρος, ἡ μυελώδης κεφαλὴ ὀστοῦ· ὀστοῦν. 207, 5.

مَشَى ι. ἐνεργ. مَشْيٌ, مَمْشًى 207, σημ. 85. ἐξείλκυσεν, ἐξέτεινεν· ἐντεῦθεν, κατέτεινε (τὸν δρόμον), ἔσπευσεν· ὅθεν, ἐπορεύθη, ἐβάδισεν, περιεπάτησεν. Μετ. 108, 10. II. ἐνεργ. تَمْشِيَةٌ 208, 6. ἐποίησέ τινα βαδίσαι· ἐβάδισεν· ἐσυκοφάντησεν, ἐκακολόγησεν. — مَاشِيَةٌ πλ. مَوَاشٍ τετράπουν καὶ ἰδ. πρόβατα καὶ κάμηλοι. — مَشِيَّةٌ ἀντὶ مَشِيئَةٌ θέλησις, βούλησις.

المَصِّيصَةُ Μόπσουεστία πόλις. 91, 3 κτθν. 100, 5.

مِصْرٌ πλ. أَمْصَارٌ πόλις μεγάλη. مِصْرُ Μισίρ: ἡ πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου, τὸ Κάϊρον. 152, 2 κτθν. κειμ. 167, 12. ἡ χώρα τῆς Αἰγύπτου, ἡ Αἴγυπτος. 56, 6. 123 κ. ἑ. ἑ. 137, 13. — مِصْرِيٌّ θηλ. ة, Αἰγύπτιος, Αἰγυπτιακός.

مَصِيلٌ πόλις τῆς Αἰγύπτου. 147, 6. πρβλ. σημ. 156.

مُضَرُ γένος Ἀράβων. 78, 5. 79, 2. 83, 14. 87, 12. 88, 7.

مُضْغَةٌ τεμάχιον κρέατος. 187, 6.

مَضَى ι. ἐνεργ. مُضُوٌّ ἐταμιεύ, ἔσχισεν· ἐντεῦθεν ταμιῶν εἰσέδυσεν· ὅθεν, ἐπορεύθη, ἐχώρησεν· ἀπῆλθεν, παρῆλθεν, παρώχετο,

مكن

بِلَادُ مَغَاسَ χώρα τῆς νήσου Κεϋλάντης. 102, 3 κτθν.

المُغُلُ οἱ Μογγόλοι. 74, 13. — مَغِيلَةُ ὄνομα φυλῆς Βερβερικῆς. 151, 12.

مِغْنَاطِيسٌ μαγνήτης. 1, 8 κτθν.

مَقَتَ ου. ἐνεργ. مَقْتٌ ἔθραυσεν· ἐντεῦθεν μεταφ. ἐμίσησεν, διὰ μίσους ἔσχε τινά, μ. αἰτ. πρ.

مُقْلٌ καρπὸς τοῦ φοίνικος τοῦ دوم καλουμένου. 54, 4 κτθν.

مَكَّةُ Μέκκα, πόλις ἱερὰ τῶν Μωαμεθανῶν. 78, 9. 79, 7. 13 κ. ἑ. ἑ.

مَكَثَ ου. ἐνεργ. مَكْثٌ ἀναβολήν, διατριβὴν ἐποιήσατο, ἐβράδυνεν, ἐχρόνισεν (συνών. لبث)· πλείω χρόνον διέτριψε παρά τινι, μ. عند πρ. 175, 16.

مَكَرَ ου. ἐνεργ. مَكْرٌ ἐστοίβασεν, ἐπύκνωσεν· ἐντεῦθεν μεταφ. δόλον παρεσκεύασεν, ἐξηπάτησεν, ἐφενάκισέ τινα (συνών. خدع), μ. αἰτ. εἴτε ب πρ. 188, 8.

مَكْسٌ πλ. مُكُوسٌ φόρος, δασμός, τελώνιον. 167, 13. 168, 12.

مَكَنَ ου. ἐνεργ. مَكَانَةٌ ἐκλεισεν, συνέκλεισεν· ἐντεῦθεν, στερεὸν ἐποίησεν· ὅθεν, ἀμετ. καὶ μεταφ. δυνάμει καὶ ἀξιώματι ἴσχυσεν, τιμῆς καὶ ἠθικῆς ἰσχύος ἀπέλαυσεν. IV. ἐξουσίαν τινὸς πράγμ. ἔδωκέ τινι, ἰσχυρὸν καὶ κύριόν τινος πράγμ. κατέστησέ τινα, μ. αἰτ. πρ. καὶ من πράγμ., δυνατὸν ὑπῆρξέ τινί τι· ἐπετράπη τινί τι, μ. αἰτ. πρ. 28,

مطر

ἀνεχώρησεν. Μετ. παρελθών, παρωχημένος. 116, 2 κτθν. ἀπήγαγεν, ἀπήνεγκέ τι, μ. ب πράγμ. (συνών. ذهب μ. ب).

اِمْضِ لِوَجْهِكَ βάδιζε, ἢ πορεύου τὴν σὴν ὁδόν. 124, 11. — أَمْضَى συγκρ. ὀξύτερος, διαδυτικώτερος, (διαπεραστικώτερος).

مَطَرَ ου. ἐνεργ. مَطْرٌ ἔβρεξεν (ὁ οὐρανός). IV. βρέξαι ἐποίησεν (ὁ Θεὸς τὸν οὐρανόν). — مَطَرٌ πλ. أَمْطَارٌ ὑετός, βροχή.

المَطَرِيَّةُ πόλις καὶ χώρα τῆς Αἰγύπτου παρὰ τὴν Ἡλιούπολιν. 56, 12. 57, κ. ἑ. ἑ.

مَطِيَّةٌ κοιν. γέν., πλ. مَطَايَا ὑποζύγιον, ζῶον φορτηγὸν ἢ ἱλικυστήριον.

مَعَ πρόθ. μ. γεν. σύν, ἅμα· παρά. مَعَ ذٰلِكَ σὺν τούτῳ τ. ἑ. τούτου μὴ κωλύοντος, ἀλλὰ καὶ οὕτως, καὶ παρὰ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τούτου οὕτως ἔχοντος. مَعَ أَنَّ καίτοι, καίπερ, καὶ εἰ, καὶ ἄν. Γραμμ. §. 442. معًا ἅμα, ὁμοῦ.

مَعَرَّةُ πόλις τῆς Συρίας. 98, 5.

مَعَطَ α. ἐνεργ. مَعْطٌ ἐξέτεινεν, ἐμήκυνέ τι, μ. αἰτ., ἐντεῦθεν, ἐπέτρεψεν ἀναβολὴν (ἀποτίσεως χρημάτων, κτλ.) (συνών. مطل). V. ἀλωπεκίασιν, ἀπορροὴν τῆς κόμης ἔπαθεν, κατέπεσόν τινος αἱ τρίχες. 95, 3.

مَعِينٌ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ῥέον ὕδωρ. 27, 3 κτθν. 96, 10. — بَنُو مَعِينٍ οἶκος (οἰκογένεια) ἡγεμόνων ἐν Λιβάνῳ. 209, 2 κτθν. κειμ.

ملك

مَلَطْيَةُ πόλις τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἡ Μελιτηνὴ τῶν ἀρχαίων. 91, 3 κτθν. 92, 2. 99, 6.

مَلَكَ ι. ἐνεργ. مِلْكٌ καλῶς καὶ ἰσχυρῶς ἐφύρασεν, ἢ κατειργάσατο τὴν ζύμην· ἐντεῦθεν μεταφ. ἐκτήσατο, κυριαρχικῶς ἔσχεν, αὐθεντικῶς εἴτε δεσποτικῶς κατέσχε τι, μ. αἰτ. πράγμ., ἐβασίλευσεν. 21, 10. II. βασιλέα ἀπέδειξεν, εἴτε ἐποίησέ τινα, μ. αἰτ. πρ. IV. ταὐτό. 66, 7 κτθν. (ὁ δεύτερος τύπος ἐστὶ νῦν εὐχρηστότερος). V. ὑπέταξέ τι, μ. αἰτ. Μετ. 169, 13. — مِلْكٌ πλ. أَمْلَاكٌ τὸ πρᾶγμα, ὅπερ τις ἐκτήσατο καὶ ἔχει. املاك 224, 4. κτῆμα (ἀκίνητον). — مُلْكٌ κυριότης, ἐξουσία, δεσποτεία, κράτος, βασιλεία, τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα· κτῆμα ἴδιον (ἰδιοκτησία), κτήματος κυριότης (Τρβ. μοῦλκι). — مَلْكٌ ἀντὶ مَلَكَانِ مَلَائِكَةٌ πλ. مَلَاكٌ ἄγγελος· ἐνίκ. 176, 1. — مَلِكٌ πλ. مُلُوكٌ κύριος, δεσπότης, βασιλεύς. — مَالِكٌ ὁ ἔχων ἢ κεκτημένος, κτήτωρ (κτηματίας, ἰδιοκτήτης). — مَلَكُوتٌ βασιλεία· ὁ ἀόρατος κόσμος. 2, 16. — مَمْلَكَةٌ πλ. مَمَالِكُ βασίλειον, κράτος· ἐπαρχία, χώρα, γῆ (Τρβ. μεμλεκέτι, πατρίς). — مَمْلُوكٌ πλ. مَمَالِيكُ 122, 3. δοῦλος ἀργυρώνητος, ἀνδράποδον (τσιμπούκ-ὀγλάνι)· θηλ. ة, δούλη. 174, 1. πλ. οἱ Μαμλοῦκοι ἐν Αἰγύπτῳ, ὄνομα δυναστείας καὶ κλάσεώς τινος ἀνθρώπων ἐν Αἰγύπτῳ, κατ' ἀρχὰς δούλων Κιρκασίων. 154, 6.

مل

15. 81, 16. يُمْكِنُ أَنْ δυνατόν ἐστιν . . V. δύναμιν, ἐξουσίαν ἔλαβεν, δυνατὸς ἐγένετο, μέγα ἴσχυσεν. 123, 4. 167, 4. — مَكَانٌ πλ. مَكَانٌ, أَمَاكِنُ, أَمْكِنَةٌ τόπος. مَكَانَهُ εἰς τὸν ἐκείνου τόπον, ἀντ' ἐκείνου. — مَكِينٌ μονίμως καὶ καλῶς (ἐγ)καταστάς, ἀξιώματι καὶ αὐθεντίᾳ ἰσχύων, ἰσχυρός. 196, 14. Συγκρ. أَمْكَنُ 133, 8.

مَلَّ (مَلِلْتُ) α. ἐνεργ. مَلَالَةٌ ἐσιχνάνθη τι, ἀηδίσθη πράς τι, ἐδυσχέρανεν ἐπί τινι πράγμ., μ. αἰτ. πράγμ. — مِلَّةٌ νόμος· θρησκεία. 161, 13. 14. (Ἐντεῦθεν Τρβ. μιλλέτι, ἔθνος χυρ. ὑπὸ θρησκευτικὴν ἔποψιν).

مَلَأَ α. ἐπλήρωσεν, ἐνέπλησέ τι. Μετ. παθ. مَمْلُوءٌ θηλ. ة. 102, 11. 107, 9. مَمْلُوٌّ 193, 9. VIII. ἐπληρώθη, ἐνεπλήσθη, πλήρης ἐγένετό τινος πράγμ., μ. αἰτ. πράγμ. — مُلَاءَةٌ πλ. مُلَاءٌ ἔνδυμα γυναικεῖον ἁρραφὲς καὶ ἐξ ἑνὸς τεμαχίου ὑφάσματος συνιστάμενον. 225, 3 κτθν.

المُلْتَانُ χώρα τῆς Ἀσίας. 70, ἔσχ.

مَلْحٌ ἅλας. — مَالِحٌ ἁλμυρός, ἁλατοῦχος, ἁλατώδης· ὄρος σ. 13, ά. — مَلِيحٌ θηλ. ة, καλός (τὴν ὄψιν), ὡραῖος (συνών. حَسَنٌ, جَمِيلٌ). — مَلَّاحٌ ναύτης. — أَبُو المَلِيحِ بْنُ عُرْوَةَ 180, 4 κτθν. καὶ أَبُو مَلِيحٍ (أَبُو مُلَيْحٍ). 183, 9. Τσακιφίτης.

مَلَا

162, 14. — مُتَمَلِّكٌ θηλ. ῐ, εἰς τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν ἀγήκων, ἢ ὑποκείμενος. 104, 13. — مَالِكٌ 156, 10. ἐστὶν ὁ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ Ἰμάμης ὀνομαστότατος, ἀποθ. 179 Ἐγ. (795 Χρ.). — مَالِكُ أَبْنُ دِينَارٍ 4, 1, 10, 1. ἀποθ. 131 Ἐγ. (748–49 Χρ.). — مَالِكُ بْنُ عَوْفٍ 180, 17. — بَنُو مَالِكٍ γένος Ἀράβων, εἰς τοὺς Τσακιφίτας ἀνῆκον. 180, 9. 181, 14. 183, 7. 184, 10. — مَالِكِيٌّ θηλ. ā, Μαλικιτικός, τὴν διδασκαλίαν τοῦ Μάλικι δὲν Ἄναις ἀσπαζόμενος. 167, 12.

مَلَا ου, ἐνεργ. مَلْءٌ ἐπληρώθη, συνεπληρώθη· ἐντεῦθεν μεταφ. ἰσχυρὸς ἐγένετο· ὅθεν, ζωηρῶς καὶ κατεσπευμένῳ τῷ βήματι ἐδάδισεν, ὅλαις δυνάμεσιν ἔδραμεν. IV. ὑπηγόρευσε βιβλίον τινί, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ على πρ. 205, 10 κτθν.

مِمَّ ἀντὶ مِمَا (σύνθ. ἐκ τοῦ مِنْ καὶ مَا) ἐκ τίνος πράγματος; πόθεν; 51, 6.

مَنْ ἀντων. ἐρωτημ. τίς; ἀναφορ. ὅς, ὅστις, ὅστισδήποτε· ἀόρ, τὶς ὅς. Γραμμ. §. 364, 368.

مِنْ προθ. ἀπό, ἐκ· μετὰ τὰ παραθετικά, ἤ. Γραμμ. §. 433.

مَنَّ ι. ου. ἐνεργ. مَنٌّ ἀπέκοψεν, ἀπέρρηξε τὸ σχοινίον· ἐντεῦθεν ἰδ, ἀκριβῶς ἐμέρισέ τι· ὅθεν μεταφ. ἔλεως καὶ εὐμενὴς ὑπῆρξεν, εἴτε ἐγένετό τινι, μ. على πρ. 161, 8.

مَنَعَ

— مَمْنُونٌ μεμειωμένος, ἀποκεκομμένος· μεταγεν. εὐγνώμων, χάριν ὀφείλων τινί, ὑπόχρεως (ὑποχρεωμένος). أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ βραβεῖον αἰώνιον καὶ ἀτελεύτητον, εἴτε ἀμοιβὴ ἀμείωτος. 200, 2 κτθν.

مَنْجَنِيقٌ μηχανὴ πολεμική. 4, 13. 126, 14. 179, ἔσχ. κειμ. 184, 1.

مُنْذُ ἐκ, εὐθὺς ἐκ, ἀπό, (πάντοτε χρονικόν).

مَنَارُ مَنْدَلِي ὄρ. νορ.

مَنَحَ α, ἐνεργ. مَنْحٌ ἀπέταμεν· ἐντεῦθεν ἰδ. (ἀποταμὼν) ἐκώλυσεν, εἶρξεν, ἀπέκλεισεν, ἀπέρωσέ τινα ἀπό τινος, μ. αἰτ. πρ. καὶ عن εἴτε من πράγμ. ὅθεν, ἀπηρνήσατο, ἀνένευσεν, οὐ παρεχώρησέ τινί τι, μ. δοτ. αἰτ. εἴτε αἰτ. πράγμ. καὶ عن πρ., Μετ. ἀνανεύων, ἀπαρνούμενος, κωλύων. 168, 12. المَانِعِ 60, 13. ἂν ἡ γραφὴ ἔχῃ ὀρθῶς, φαίνεται σημαίνειν المَانِعِ الحَدِيدَ: (λίθος), τῷ σιδήρῳ ἀνθιστάμενος τ. ἐ. ὑπὸ σιδηρῶν ἐργαλείων μὴ συντριβόμενος. Ἀλλ' ἴσως γραπτέον: المَانِعِ (λίθος) πολύτιμος. VIII. ἀνεπόδισεν, ἐκώλυσεν. ὑπερήσπισεν ἑαυτὸν πρός τινα, ἠμύνατο ὑπὲρ ἑαυτοῦ τινα, μ. من πρ. 160, 2. Μετ. حِصْنٌ مُمْتَنِعٌ φρούριον ἀποτετειχισμένον, ὠχυρωμένον, ἀπρόσβατον. 152, 10. بَرِّيَّةٌ مُمْتَنِعَةٌ ἔρημος ἀπρόσβατος. 91, 6. — مَنِيعٌ ἀπρόσιτος, ἀπρόσβατος, 70, 15, 89, 10, 141, σημ. 118.

منف

مُنْفُ 60, καὶ مِنْفُ 153, 9. Μέμφις, πόλις περίφημος τῆς Αἰγύπτου.

مَنْقَاوُشُ ὄνομα ἀρχαίου βασιλέως Αἰγυπτίου. 56, 13. Ἀναγράφεται δὲ ὑπὸ τοῦ Ἐλ-Οὐσιοῦτι (ἐν τῷ κεφαλαίῳ περὶ τῶν πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ βασιλέων τῆς Αἰγύπτου), τέταρτος τῶν πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ βασιλευσάντων ἐν Αἰγύπτῳ.

مَنَى ι. ἐνεργ. مَنْيٌ ἀπέταμεν· ἐντεῦθεν, ἔταξέ τινι τοσοῦτόν τι καὶ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥρισεν, διώρισέ τινι τι, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ αἰτ. εἴτε ل πρ. V. ἐπεθύμησεν, ἠθέλησεν, ηὔξατό τι, μ. αἰτ. πράγμ. εἴτε أَنْ. — مَنِيَّةٌ πλ. مَنَايَا μοῖρα, πεπρωμένον· θάνατος, 179, 6. — مِنًى (مِنًّا 80, 13.) καὶ مِنًّى κοιλὰς πλησίον τὴν Μέκκαν. 197, 9. — مَنَاةُ ὄνομα εἰδώλου τῶν ἀρχαίων Ἀράβων. 189, 17.

مَهَدَ α. ἐνεργ. مَهْدٌ ἐξήπλωσεν, ἔστρωσεν ἐξ ἴσου καὶ ὁμαλῶς (τὴν στρωμνὴν κλίνης), μ. αἰτ. II. ἐξέτεινε τὴν γῆν (ὁ Θεὸς ὡσεὶ δέρριν) (συνών. دحا)· ὡμάλισεν, ἴσωσεν, τραχύ τι καὶ ἀνώμαλον πρᾶγμα λεῖον ἐποίησεν. 223, 3. — مِهَادٌ πλ. مُهُودٌ στρῶμα, στρωμνή· κλίνη.

مَهْرٌ πλ. مُهُورٌ προῖξ. 224, 10. — مَهْرَةُ χώρα τῆς Ἀραβίας. 76, 3 κτθν. κειμ. 78, 11. 90, 3.

المَهَرَاجُ (σανσκριτ. μαχᾶρᾶγα), ὄγμα βασιλέως Ἰνδικοῦ. 66, 8 κτθν.

موسى

مَهَلَ α. ἐνεργ. مَهْلٌ πυκνὸς καὶ γλοιώδης ὑπῆρξεν· ἐντεῦθεν μεταφ. κατ' ὀλίγον, ἡσύχως καὶ ἐπιτηδείως προέβη, ἢ ἔπραξέ τι. IV. διατριβὴν εἴτε ἀναβολὴν ἐπέτρεψεν, εἴτε ἐχαρίσατό τινι, μ. αἰτ. πρ. (συνών. أَجَّلَ). 43, 6. 51, 9.

مَهْمَا πᾶν ὅ,τι· ὅ,τιδήποτε. 49, 7. ὅσφις.

مَاتَ (مِتُّ ἀντὶ مِتُّ) ου. (σπανιώτερον α. καὶ ι.) κατετάκη, καταπακεὶς διελύθη· ὄθεν, ἐτελεύτησεν, ἀπέθανεν. IV. θανάτῳ παρέδωκεν, ἀποθανεῖν ἐποίησεν, ἀπέκτεινέ τινα, μ. αἰτ. — مَوْتٌ θάνατος. — مَيْتٌ πλ. أَمْوَاتٌ, مَوْتَى ἀποθανών (καὶ ἰδ. ἀπὸ πολλοῦ), νεκρός. — مَيِّتٌ ἀποθανών (ἀρτίως).

مَاجَ ου. ἐνεργ. مَوْجٌ ἀνέβρασεν· ἐντεῦθεν, τῷ κλύδωνι συνεταράχθη καὶ ἐκυμάνθη (ἡ θάλασσα)· ἐσκίρτησεν, ἐσείσθη καὶ ὧδε κἀκεῖσε ἐκινήθη· ἐταράχθησαν καὶ συνέρρευσαν οἱ ἄνθρωποι. 201, 3 κτθν. κειμ. — مَوْجٌ πλ. أَمْوَاجٌ κῦμα, κλύδων τῆς θαλάσσης.

مَوْزٌ ὄν. γέν., ἐν. ة, 105, 15. ὄνομα καρποῦ παρομοίου τῷ σύκῳ, βανάνα. 90, 8.

مُوسَى بْنُ عِمْرَانَ Μωϋσῆς ὁ προφήτης. 98, 14. 199, 10. — مُوسَى بْنُ شَيْبَةَ παραδοσίδοξος. 173, 10 κτθν. — مُوسَى أَبْنُ عِيسَى الهَاشِمِيُّ 150, 3.

ابو ميامين

(λ. χ. τὸ καλὸν τοῦ κακοῦ), μ. αἰτ. καὶ من (συνών. فرز). II. ταὐτό. V. κεχωρισμένος, διακεκριμένος ὑπῆρξεν. 81, 13. Μετ. 94, σημ. 5. VIII. ἐχωρίσθη, διεκρίθη, διεστάλη. — مَيْز (ἐνεργ. I.) χωρισμός. διάκρισις. 86, 13. — تَمْيِيز (ἐνεργ. II.) δύναμις τοῦ διακρίνειν, κρίσις. 199, 15.

مَيَّافَارِقِين Μυαφαρεκίνα· πόλις τῆς Μεσοποταμίας. 170, 12.

مَالَ ι. ἔκλινεν (ὁ κλάδος πρὸς τὴν γῆν)· ὅθεν μεταφ. ἐπιρρεπὴς ὑπῆρξεν ἐπί τι, μ. إلى πράγμ. Μετ. 158. 9. ἐξ'ἀπ)έκλεινε (τῆς ὁδοῦ). 219, 7. IV. ἐνεργ. إِمَالَة 203, σημ. 9. ἐπιρρεπῆ ἐποίησέ τινα. X. ἐνεργ. اِسْتِمَالَة 203, 1. πρόθυμον ἐποίησεν, ἢ ποιῆσαι προσεπάθησεν· ἀνεκτήσατο, ὡκειώσατό τινα, φίλον ἑαυτῷ παρεσκεύασέ τινα. 167, 9. — مَيْل Ἀστρονομ. ἡ ἐκλειπτικὴ κλίσις τοῦ ἡλίου. 58, 6. — مِيل πλ. أَمْيَال διάστημα μήκους, ἐφ' ὅσον ἐξικνεῖται ἡ ὅρασις· ἰδ. μίλλιον (κατ' ἄλλους μὲν 96000 δακτύλων, κατ' ἄλλους δὲ 3 ἢ 4 χιλιάδων ὀργυιῶν).

مِيم τὸ γράμμα εἴτε τὸ ἀλφαβητικὸν στοιχεῖον Μίμ.

أَبُو مَيَامِين ἐπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρείας. 125, 11. ἴσως γραπτέον: بِنْيَامِين.

مال

مَالَ α. ἐνεργ. مَوْل πλούσιος ὑπῆρξε καὶ ἰδ. κτηνῶν, θρεμμάτων. V. πλούσιος ἐγένετο, ἐπλούτησεν. Μετ. 38, 14. — مَال τὸ πρᾶγμα, ὅπερ τις κέκτηται καὶ ἔχει· ἀγαθά, πλούτη (Τρβ. μάλι). مَالُ البَيْت πλοῦτος τῆς οἰκογενείας ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν مَالُ الشَّخْص πλοῦτον ἑνός τινος μέλους αὐτῆς. 223, 16. الأَمْوَالُ السُّلْطَانِيَّة 212, 1. φόροι τῷ ἡγεμόνι ἀποδοτέοι.

مَاء (ἀντὶ مَوَه) πλ. أَمْوَاه, مِيَاه ὕδωρ. مَاء اللَّيْمُون χυμὸς λεμονίου. 106, 9.

مَاجَ ι. ἐνεργ. مَيْج (ἀν)ἐμίγη. 193, 15.

مَائِدَة τράπεζα πλήρης τροφῶν. المَائِدَة ἡ τράπεζα τοῦ Κυριακοῦ Δείπνου. 65, 5. Ῥοδινσ. Παλ. I. σ. 400—402. — مَيْدَان παλαίστρα, ἱπποδρόμιον· (Τρβ. μεϊδάνι). مَيْدَانُ أَحْمَدَ بْنِ طُولُونَ — 153, 2. المَيْدَانُ الأَخْضَر 165, ἔσχ. 166, 1.

مَارَ ι. ἐνεργ. مَيْر δεῦρο κἀκεῖσε συνεχῶς διεκινήθη· ἐντεῦθεν μεταφ. τροφὰς προσήνεγκεν, εἴτε ἐπόρισέ ποθεν τοῖς ἑαυτοῦ· μ. αἰτ. πρ. 141, σημ. 119. — مُمْتَار (ὄν. τοπικὸν τοῦ VIII τύπου) τόπος, ὁπόθεν προέρχονται τρόφιμα, εἴτε τόπος, ἐξ οὗ ἐπιστιζεταί τις. 87, 1.

مَازَ ι. ἐχώρισεν· διέκρινεν, διέστειλεν,

ن

نأى

نَأَى α. ἐνεργ. نَأْيٌ Προστ. نَهْ καὶ نَ ἔτεινεν, ἔσπευσεν· ἐντεῦθεν, σπεύσας εἴτε τραπόμενος ἐπὶ ἄλλον τόπον, κατέλιπέ τινα, ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, ἀνεχώρησεν, ἀπεμακρύνθη. Μετ. θηλ. نَائِيَةٌ 90, 7.

نَبَأَ α. ἐνεργ. نَبْءٌ, نُبُوءٌ ἐξωγκώθη· ἐξ(προ)έσχεν· ἐντεῦθεν, ὑψώθη, ἐπηρμένος, ὑψηλὸς ὑπῆρξεν· καὶ μεταϐ. προήγαγεν, παρήγαγέ (τι ἡ γῆ)· ὅθεν μεταφ. ἀνήγγειλεν. II. ταὐτό· καὶ ἰδ. προεφήτευσεν. V. προφήτης εἶναι ἐπηγγείλατο, εἴτε διισχυρίσατο, τὸ τοῦ προφήτου ἔργον ἰδιοποιήσατο, τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος εἴτε ἀξιώματος ἀντεποιήσατο, εἶπεν, ὅτι προφήτης ἐστίν. 37, 14. — نَبَأٌ πλ. أَنْبَاءٌ ἀγγελία, εἴδησις (συνών. خبر). — نَبِيٌّ πλ. أَنْبِيَاءُ (βέλτιον ἢ أَنْبِئَاءُ) προφήτης· θηλ. ة, نَبِيَّةٌ προφῆτις. 37, 15.

نَبَتَ ου. ἐνεργ. نَبْتٌ ᾠδησεν· ἐντεῦθεν, φυτὰ εἴτε βλαστήματα προήνεγκεν (ἡ γῆ). καὶ ἀμεταϐ. ἀναφύη, ἀνεϐλάστησε (λ. χ. τὸ λαχανικόν). IV. ἀναφυῆναι εἴτε ἀναϐλαστῆσαί τι ἐποίησεν (ὁ Θεός). 59, 13. 187, 13. — نَبَاتٌ περιληπτ. φυτόν, ϐοτάνη. — مَنْبِتٌ πλ. مَنَابِتُ τόπος, ἔνθα φύονται, εἴτε γίγνονται φυτά.

مَنْبِجُ Μανϐέσζον πόλις τῆς Συρίας. 99, 1.

نَبَّاحٌ θηλ. ة, σφόδρα ὑλακτῶν. 53, 5.

نابلس

نَبِيذٌ πλ. أَنْبِذَةٌ ποτὸν (μεθυστικόν), ἐκ φοινίκων ἢ σταφίδων κατεσκευασμένον. 39, 13.

مِنْبَرٌ ἄμϐων τεμένους, ἐφ' ὃν ἀνεργόμενος ὁ Ἰμάμης ἀναγινώσκει τὴν προσευχήν, ἢ κηρύττων διδάσκει τὸν λαόν. 99, 8. 100, 1. 2. 149, 2. 4.

نَبَطَ ι. καὶ α. ἐνεργ. نَبْطٌ, نُبُوطٌ ἀνέϐλυσεν, ἀνέϐρυσε (ὕδωρ ἐκ πηγῆς). IV. ἐξήγαγεν ὕδωρ ἐκ φρέατος (τ. ἐ. ἀνορύξας εἴτε ἀνασκάψας φρέαρ)· ἀπολύτ. εἴτε μ. αἰτ. τοῦ φρέατος. X. ἀνέσκαψε φρέαρ, ἕως οὗ ἦλθεν εἰς, (ἢ εὗρεν) ὕδωρ· ἐξήγαγεν, ἐξεῖλκυσεν· ἐφεῦρέ τι (συνών. اخترع). Παθ. ἐφάνη, προῆλθεν. 96, 7. — مُسْتَنْبَطٌ τόπος ἀναϐρύσεως ὕδατος, πηγή. 95, 1. — نَبَطِيٌّ Ναϐαταῖος, εἰς τὸ γένος τῶν Ναϐαταίων, (παρὰ τὸν Τίγριν κατοικούντων), ἀνήκων. 149, ἔσχ. κειμ.

نَبَعَ α. ι. ου. ἐνεργ. نَبْعٌ ἀνέϐλυσεν ἐκ πηγῆς ὕδωρ. — مَنْبَعٌ τόπος πηγῆς. 109, 16. — يَنْبُعُ الْ 76, ἔσχ. يَنْبُعُ 86, 1. πόλις τῆς Ἀραϐίας.

النَّابِغَةُ συγγενὴς τοῦ Μωάμεθ. 177, 4.

نَبِقٌ καρπὸς τοῦ δένδρου سِدْر (=λωτοῦ). 90, 8.

نَابُلُسُ Νάϐουλους, Νεάπολις, πόλις τῆς Παλαιστίνης, ἡ ἀρχαία Συχέμ. 94, 6.

نبه

170, 9. 171, 2. Ροδινσ. Ἱαλ. III. σ. 315 κ. ἑ. ἑ.

نَبَهَ α. καὶ نَبُهَ ου. ἐνεργ. نَبَاهَةٌ ἀνεμνήσθη τινὸς πράγμ. καὶ ἰδ. ἐπιλαθόμενος αὐτοῦ· ἐντεῦθεν ἀμεταβ. γνωστός, περίφημος ὑπῆρξεν. VIII. ἐξυπνίσθη, ἀφύπνωσεν, ἠγέρθη ἐκ τοῦ ὕπνου, μ. مِن. 218, 2 κτθν. — نَبِيهٌ γνωστός, περίφημος, ἐπιφανής.

نَبِيٌّ ὅρ. نبأ.

نَتَجَ ι. ἐνεργ. نَتَاجٌ ἐβοήθησε τῇ καμήλῳ τικτούσῃ, ἐπεμελήσατο αὐτῆς κατὰ τὸν τοκετόν· ὅθεν, ἔτεκεν· παρήγαγεν. Παθ. 59, 2.

نَتَفَ ι. ἐνεργ. نَتْفٌ ἀνέσπασεν, ἀπέσπασεν, ἐξερρίζωσε (τρίχας, ἔριον, πτερά).

نَثَرَ ου. ι. ἐνεργ. نَثْرٌ, نَثَارٌ (δι)ἔσπειρεν· ἐντεῦθεν μεταφ. ἔσπειρεν ἀδάμαντας λόγου τ. ἑ. χαριεστάταις λέξεσιν ἐχρήσατο· διέσπειρεν, διεσκόρπισεν. VI. διεσπάρη, διεσκορπίσθη· σποράδην κατέπεσεν καὶ κατ' ἐλάχιστα μόρια κατέρρευσεν. 52, 16. 192, 10.

نَجِيبٌ πλ. نُجُبٌ, نُجَبَاءُ γενναῖος, εὐγενής, ἔξοχος· κάμηλος ἐξαίρετος, ἀρίστη. 90, 5. 6.

نَجَّ α. ἐνεργ. نَجٌّ ἐπιτυχῶς συνέβη τι, ἐπέτυχεν. X. ἐπιτυχῶς ἐπέρανεν, εὖ καὶ καλῶς ἀπεπεράτωσεν, εἴτε ἀπετέλεσέ τι. 202, 2 κτθν. κειμ. — نَجَاحٌ ἐπιτυχία, εὐτυχὴς ἔκβασις πράγματός τινος. 202, σημ. 3,

نَجَدَ ου. ἐνεργ. نُجُودٌ ἤνεγκεν, προήνεγκέ τι, ἰδ. εἰς τὸ φῶς· ὅθεν ἀμεταβ. προφανές, πρόδηλον ὑπῆρξέ τι· μεταβ. ἐνίκησεν· ἐβοήθησέ τινι, μ. ἀίτ. πρ. X. βοήθειαν ἠτήσε παρά τινος, βοηθὸν καὶ ὑπερασπιστὴν ἐπεκαλέσατό τινα, μ. αἰτ. πρ. 90, 15. — نَجْدَةٌ εὐψυχία, ἰσχύς, ἀνδρία. 132, 12. — نَجْدٌ (ὕψωμα γῆς), ὄν. χώρας τῆς Ἀραβίας. 78 ἔσχ. κειμ. 83, 12. Διαιρίνονται δὲ διὰ τὴν ἐπισημότητα αὐτῶν ἡ نَجْدُ الحِجَازِ 78, 10. 91, 5. καὶ ἡ نَجْدُ اليَمَنِ 78, 11. 13. 91, 4.

نَجَّارٌ τέκτων, ξυλουργός· λεπτουργός. — نَجَارَةٌ ξυλουργία, ἡ τέχνη τοῦ ξυλουργοῦ. — نَجْرَانُ πόλις τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας. 88, 12. 15.

نَجَزَ ου. ἐνεργ. نَجْزٌ κατέπραξεν, ἀπετέλεσεν, ἐπὶ αἴσιον τέλος ἤγαγεν, ἐπέρανεν, ἐξεπλήρωσεν (ἔργον, ἢ ὑπόσχεσιν). IV. ταὐτό.

نَجَعَ α. ἐνεργ. نَجْعٌ ἔπληξεν, ἐπάταξεν· ὅθεν μτφ. ἐνέργειαν, ἀποτέλεσμα ἔσχεν, αἴσθησιν παρέσχεν, κέντρον ἐγκατέλιπέ τινι, διέθηκέ τινα (τὸν ἔκαμεν ἐντύπωσιν) (ὁ λόγος, ἡ προτροπή), μ. فِي πρ. ὠφέλησεν, ἐλύσιτέλησεν (ἡ τροφή, τὸ φάρμακον). VIII. ἐξῆλθε πρὸς νομήν, ἐζήτησε χόρτον καὶ ὕδωρ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, τ. ἑ. ἔνθα ἤλπισεν εὑρήσειν αὐτά, μ. αἰτ. 87, 3.

نَجْمٌ πλ. نُجُومٌ ἄστρον, ἀστήρ. عِلْمُ النُّجُومِ ἀστρονομία καὶ ἀστρολογία. 2, 13. 229, 7. — مُنَجِّمٌ ἀστρολόγος. — نَجْمُ الدِّينِ ὁ Πατὴρ τοῦ Σαλάχ-εδδίν. 167, 8

ندب

نَحْنُ ἀντων. πρώτου προσ. πληθ. ἡμεῖς.

نَحَا ου. α. ἔτεινεν, ἔσπευσε πρός τινα· ἐζήτησεν αὐτόν, μ. αἰτ. πρ. II. ἀπεκίνησεν, μετετόπισέ τι, (συνών. قَصَدَ) μ. αἰτ. πράγμ. καὶ عن τόπ. V. ἀπεσύρθη, ἀπεχωρίσθη; ἀπεμακρύνθη, μ. عن (συν. اِعْتَزَلَ). — نَحْوٌ ἐδός· χώρα, κλίμα· τάσις, σκοπός· τὸ περὶ συντάξεως πραγματευόμενον μέρος τῆς Γραμματικῆς, τὸ Συντακτικόν, (ὅρ. صرف). — نَحْوٌ ἐπομ. γεν. καὶ نَحْوٌ مِنْ σχεδόν, περίπου. 57, 9. 18. 68, 9. 85, 9. 14. — نَحْوَ πρόθ. πρός, εἰς. 84, 3. — نَاحِيَةٌ πλ. نَوَاحٍ πλάτος, κλίμα, χώρα, τόπος. — نَحْوِيٌّ γραμματικός, ὁ ἐπαγγελλόμενος καὶ διδάσκων κυρ. τὸ συντακτικόν.

مَنْخَرٌ πλ. مَنَاخِرُ ῥίς, ὀπὴ τῆς ῥινός.

نَحَّاسٌ ὁ ὑποζυγίων πωλητής, ὁ πωλῶν ζῶα φορτηγὰ ἢ ἑλκυστήρια. 44, 4.

نَخْلٌ περιλητ. ἑν. ة, πλ. نَخِيلٌ φοῖνιξ καρποφόρος. — نَخِيلَاتٌ 82, 2. 3. φοίνικες (δένδρα) χωρὶς ἕκαστος εἴτε ἀνὰ ἕνα.

نَخْوَةٌ ὑπερηφανία, μεγαλοπρέπεια· φιλοτιμία. 218, 14.

نَدَبَ ου. ἐνεργ. نَدْبٌ αὐτομάτως ἐρρύη· ἐντεῦθεν ἰδ. τὸ δάκρυον· ὅθεν μεταβατ. (κατ)ἔκλαυσε νεκρόν, καὶ μάλιστα δι' ἔλεγείου συντεθειμένου πρὸς ἐγκώμιον αὐτοῦ,

نجا

κτθν. — اَلْمَلِكُ الصَّالِحُ نَجْمُ الدِّينِ أَيُّوبُ Μουγάμμεδ ὁ υἱὸς τοῦ ἔλ-Μάλικι ἔλ-Κάμιλι (ὅρ. ἀνωτ. τελ. 214, ά.). 63, 7. ἀποθ. 647, Ἐγ. (1249 Χρ.).

نَجَا ου. ἐνεργ. نَجَاةٌ ἐξήλατο, ἐξεπήδησεν, ἰδ. ἐκ τοῦ κινδύνου· ὅθεν, σῶος διέφυγέ τι· ἀπηλλάγη, ἠλευθερώθη ἀπό τινος πράγμ., μ. مِن πράγμ. IV. ἔσωσεν, ἀπήλλαξεν, ἐρρύσατό τινα ὁ Θεός). Μετ. 19, 6 κτθν.

نَحَتَ ι. ου. καὶ α. ἐνεργ. نَحْتٌ ἐσκεπάρνισεν, ἐπελέκησεν· ξέσας προσήρμοσεν· ἐκοίλανεν, ἐξέκοψεν, ἔταμεν. 84, 10. 11. 107, 4. Μετ. παθ. مَنْحُوتٌ (ἐκ πέτρας εἴτε βράχου) ἐκκοπείς. 101, 6. 107, 9. 163, 16.

نَحْرٌ σφαγή, λαιμοτομία. نَحْرٌ τ. ἔ. يَوْمُ النَّحْرِ ἡμέρα σφαγῆς εἴτε θυσίας, ἐστὶ δὲ ἡ δεκάτη τοῦ μηνὸς ذُو الْحِجَّة δού-λ-χίζατ, δηλαδὴ ἡ ἑορτὴ τοῦ Κουρμπὰν Βαϊραμίου. 171, 2 κτθν.

نُحَاسٌ χαλκός. نُحَاسٌ أَصْفَرُ χαλκὸς κίτρινος. 73, 8.

نَحِيفٌ λεπτός, ἰσχνός.

نَحَلَ α. ἔδωκεν, ἐπεδαψιλεύσατό τινί τι, μ. δοτ. αἰτ., ἰσχνὸς ἐγένετο, ἐλεπτύνθη. Μετ. 34, 11. VIII. δόγμα θρησκευτικὸν ἐπρέσβευσεν, θρησκείαν ἠσπάσατό, εἴτε παρεδέξατο· μ. αἰτ. (συνών. اِدَّعَى). 116, 14. — نَحْلٌ (ἐνεργ. I.) δῶρον, ἀμοιβή· ὡς ὄν. γένους μέλισσα.

ندر

ἐπομ. ἐθρήνησεν, ἐθρηνώδησέ τινα, μ. αἰτ. (πρβλ. رثى)· (προσ)ἐκάλεσέ τινα εἴς τι, παρώξυνεν, παρώρμησέ τινα εἰς, πρός τι ἢ ποιῆσαί τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ ل εἴτε على πράγμ. 168, 2 κτθν.

نَدَرَ ου. ἐνεργ. نَدْرٌ ἔξέπεσεν, κατέπεσέ τι· καὶ ἰδ. ἔσωθεν εἴτε ἐκ τοῦ μέσου ἑτέρου πράγμ. καὶ ἐφάνη· ὅθεν, τὸ μόνον εἰς τὸ ἑαυτοῦ εἶδος, σπάνιον ὑπῆρξέ τι. 226, 2. يَنْدُرُ أَنْ σπανίως συμβαίνει (ὥστε). 212, 16. Μετ. نَادِرٌ σπάνιος, μόνος, ἴδιος· نَادِرًا σπανίως. 218, 4. فِي النَّادِرِ ταὐτόσ. (εἰς σπανίας εἴτε ἐξειλεγμένας περιστάσεις). 210, 2 κτθν. — نَادِرَةٌ πλ. نَوَادِرُ πρᾶγμα ἴδιον, μόνον, σπάνιον· ἀνέκδοτον.

نَدُوسَةُ الْقِبْطِيُّ ὄνομα ἀνδρός. 58, 10.

نَدَفَ ι. ἐνεργ. نَدْفٌ ἐτίναξε βάμβακα πλήξας τὴν χορδὴν τοῦ μεγάλου τόξου, ᾧπερ χρῶνται ἐπὶ τούτῳ, καὶ (οὕτως) ἠραίωσε καὶ ἀνέλυσεν αὐτόν· ἔξανε βάμβακα, μ. αἰτ. Μετ. παθ. 201, ἰσχ. κειμ.

نَدِمَ α. ἐνεργ. نَدَامَةٌ μετενόησεν, μετέγνω, μετεμελήσατο ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, μ. على πράγμ. — نَدِيمٌ πλ. نُدَمَاءُ συμπότης, σύντροφος εἰς εὐπαιδείας καὶ διαχύσεις (πρβλ. رفيق, جليس, انيس,).

نَدَا ου. ἐνεργ. نَدْوٌ ἐρρύη τὸ ὑγρόν· ἐντεῦθεν μεταφ. ἐλευθέριος ὑπῆρξεν· ὅθεν, ἐκάλεσεν, προσεκάλεσέ τινα ἐξ ὀνόματος ἐλθεῖν, ἐφώνησέ τινα· συνεκάλεσεν ἰδ. εἰς συνέδριον, συνήγαγεν, μ. αἰτ. III. ταὐτό, μ. αἰτ. πρ.

نزح

27, 2 κτθν. 44, 8., ἐκήρυξεν, κηρύξας ἐδημοσίευσέ τι, μ. ب πράγμ. 69, 15. Παθ. 172, 3 κτθν. Μετ. مُنَادٍ κῆρυξ δημόσιος. 69, 16. — نَدْوَةٌ πλῆθος ἀνθρώπων· τόπος συνεδριάσεως· συνέλευσις. دَارُ النَّدْوَةِ μέρος τοῦ ἐν Μέκκᾳ ναοῦ. 80, 4.

نَذَرَ ι. ου. ἐνεργ. نَذْرٌ ἀνέθηκεν, ἀφιέρωσέ τι τῷ Θεῷ· ἠύξατο (ἔταξε) τῷ Θεῷ ἐπιτελέσαι τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιβαλλόμενα ἑαυτῷ καθήκοντα, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ ل πρ. IV. δῆλον ἐποίησεν, ἤγγειλεν· προϋπέμνησεν, προπαρήνεσεν, ἐγκαίρως συνεβούλευσέ τινι φυλάττεσθαί τι εἴτε ἀπό τινος πράγμ. μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. 185, 8. 9 κτθν., προϋπέδειξέ τινι τὰς συνεπείας τῶν πράξεων αὐτοῦ. — نَذْرٌ πλ. نُذُورٌ εὐχή (τάξιμον), ἡ τῷ Θεῷ διδομένη ὑπόσχεσις· δῶρον ἀναθηματικόν, τάγμα (τάμα). 65, 3. 229, 7. — نَذِيرٌ νουθετητής, παραινέτης. 185, 9 κτθν. κειμ.

نَزْبٌ κακολογία· διαβολή, συκοφαντία.

النَّزْبُ πόλις πλησίον τῆς Δαμασκοῦ. 96, 8.

نَارْجِيلٌ ὄν. γέν. κάρυον μέγα Ἰνδικόν, κοῦκι εἴτε κοκίμηλον, ὁ καρπὸς τοῦ κοκκοφοίνικος (Τρ. Χινδιστὰν Δζεβιζί). 70, 15. (Ἐντεῦθεν Τρβ. ναργκιλές, σίφων καπνιστικός, γνωστότατος καὶ εὐχρηστότατος ἐν τῇ Ἀνατολῇ, οὗτινος τὸ κιβώτιον τὸ περιέχον τὸ ὕδωρ, νῦν μὲν κατασκευάζεται ἐξ ὑέλου, ἀρχῆθεν ὅμως ἦν τὸ κεκενωμένον κέλυφος τοῦ Ἰνδικοῦ καρύου).

نَزَحَ α. καὶ ι. (ου.) ἐξήντλησε φρέαρ τι

οὕτως, ὥστε οὐδὲ ψεκὰς ὕδατος ἔμεινεν ἐν αὐτῷ, μ. αἰτ., ἀμεταβ. ἐξηντλήθη καὶ μεταφ. ὑπὸ τοῦ καμάτου τῆς μακρᾶς ὁδοιπορίας ὁ ἄνθρωπος· ὅθεν, μακρὰν τῆς ἑαυτοῦ οἰκίας ἀπεδήμησεν, μετηνάστευσεν· 219, 11. Μετ. 213, 8.

نَزَعَ ι. ἐνεργ. نَزْعٌ ἔτιλεν· ἐντεῦθεν, ἐξείλκεισεν, ἀπέσπασέ τι ἐκ τοῦ οἰκείου τόπου καὶ ἦρεν αὐτὸ εἰς ὕψος ὁ ἄνεμος, μετέστησεν, μετετόπισεν, ἀφεῖλεν (συνών. قلع), μ. αἰτ. πρ. καὶ من τόπου. 148, 4. Παθ. 195, 4. III. ἐνεργ. نِزَاعٌ, مُنَازَعَةٌ ἤρισεν, ἠμφισβήτησέ τινι ἢ πρός τινα, μ. αἰτ. πρ. 46, 4 κτθν. VI. ἤρισαν, ἠμφισβήτησαν πρὸς ἀλλήλους. 30, 4. VIII. μετεκίνησεν, μετετόπισεν, ἐξείλκυσεν, ἀπέσπασεν· μ. αἰτ. Παθ. 28, 3.

نَزَلَ ι. ἐρρύη, κατερρύη· ἐντεῦθεν ἐν γέν. κατέβη, κατῆλθεν ἐξ ὑψηλοτέρου τόπου εἰς ταπεινότερον (ἀντίθ. رقى, علا, صعد)· κατέβη ἀπό, εἴτε ἀπέβη τοῦ ἵππου, μ. عن, κατήχθη, κατέλυσε παρά τινι, ἐξενίσθη, ἐξενοδοχήθη ὁ ξένος, ἦλθε κατοικῆσαι (συνών. حلّ), μ. αἰτ. εἴτε ب εἴτε على ἐπῆλθεν, συνέβη τινὶ δυστύχημα, μ. ب πρ. 7, 2 κτθν. III. ἀπέβη (τοῦ ὑποζυγίου) εἰς τὴν ἄμμον κατά τινος τ. ἔ. ὅπως πολεμήσῃ πρός τινα· ἐπολιόρκησε πόλιν, μ. αἰτ. 170, 5. 7. 9. IV. κατέπεμψεν, καταβῆναι ἐποίησεν· κατέβαλεν, κατέρριψέ τι ἀπό τινος τόπου, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ عن τόπ. 25, 7. ἐξένισεν, ἐξενοδόχησεν, (ἐφιλοξένησέ) τινα· οἴκημα προὐξένησεν, εἴτε κατάλυμα ἐπόρισέ τινι, μ. αἰτ. πρ. VI. (συν.) κατέβη, κατεδέξατο, χειροήθη, πρᾶον καὶ ἐπιεικῆ παρέσχεν εἴτε ἐπέδειξεν ἑαυτόν· ἐνεργ. تَنَازُلٌ κατάβασις, συγκατάβασις (κατάδεξις) (Τρβ. τενεζοῦλι) 216, ἐσχ. X. κατέπεμψεν· κατεβίβασεν, κατελθεῖν ἐποίησεν, καταπεμφθῆναι ἱκέτευσεν· Παθ. 186, 13. — نُزْلٌ (ἐνεργ.) ξένισις, ξενοδοχία. 137, 16. — نُزُلٌ πλ. أَنْزَالٌ 141, 4. κατάλυμα, ξενών, ξενοδοχεῖον. — مَنْزِلٌ πλ. مَنَازِلُ οἴκημα, οἰκία· κατάλυμα· ξενοδοχεῖον· σταθμὸς ἵππων ταχυδρομικῶν (Τρβ. μενζίλι) (συνών. مرحلة). — مَنْزِلَةٌ βαθμὸς τιμῆς, ἀξίωμα, αὐθεντία, ἐξουσία, κυριότης (συνών. مرتبة).

نَزَهَ α. ι. ου. ἐνεργ. نَزْهٌ ἀπέτρεψεν, ἀπεῖρξεν ἑαυτὸν τοῦ κακοῦ, μ. αἰτ. καὶ عن. V. καθαρὸς καὶ ἁγνὸς ὑπῆρξεν. Μετ. καθαρότητος καὶ ἁγνότητος ζηλωτὴς τίτλος τιμητικὸς παρὰ τοῖς Δρούσοις. 227, 8. — نَزِهٌ θηλ. ة, τερπνός, εὐάρεστος, ὑγιεινός (τόπος). 98, 2. Συγκρ. أَنْزَهُ 98, 10. — نُزْهَةٌ τέρψις, εὐφροσύνη, θυμηδία, εὐπάθεια. 119, 3. — مُنْتَزَهٌ τόπος εὐθυμίας καὶ εὐπαθείας. 55, 15. — مُنْتَزَهَةٌ πλ. ἀκέρ. ταὐτό. 71, 2.

نَزْوَى πόλις καὶ τμῆμα τῆς ἐπαρχίας Ὀμάνης. 90, 16.

نَسَبَ ι. καὶ ου. ἐφύσησεν, διεφύσησεν· ἐντεῦθεν μεταφορ. ἠλαζονεύσατο, ἐμεγαληγόρησεν· ὅθεν, ἐμνημόνευσεν, ἢ ἐξέθηκε

نشأ

نَسَقٌ συνειρμένοι, συντεταγμένοι, διατεθειμένοι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τὴν αὐτὴν τάξιν (μαργαρῖται, πολυτίμοι λίθοι ἢ μέρη λόγου). عَلَى نَسَقٍ وَاحِدٍ καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ λόγον, καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κανόνα καὶ τάξιν. 214, 8·

نَاسِكٌ πλ. نُسَّاكٌ τῷ Θεῷ ἀφιερωμένος καὶ ἀφωσιωμένος, μοναχός, ἀσκητής. 34, 7 κτθν.

نَسْلٌ τέκνα· ἔκγονοι, ἀπόγονοι.

نَسِيَ α. ἐνεργ. نَسْيٌ ἐπελάθετό τινος ἢ τι, ἠμνημόνησέ τι· ἠμέλησεν, ἀφῆκεν, εἴασεν, παρέλιπεν, ἐγκατέλιπέ τι, μ. αἰτ. VI. ἐνεργ. تَنَاسٍ 203, 8. 204, 3. προσεποιήθη, ἢ ὑπεκρίθη, ὅτι (ἢ ἐπίτηδες) ἐπελάθετό τι, λήθην τινὸς πράγμ. κατεψεύσατο, μ. αἰτ., τῇ λήθῃ παρεδόθη. 216, 3. — نِسَاءٌ, نِسْوَةٌ, نِسْوَانٌ γυναῖκες ἄνευ ἐνιχοῦ.

نَشَأَ α. ἐνεργ. نَشْءٌ ἐπήβη, ὑψώθη (ἢ νεφέλη)· ἐντεῦθεν, ἠὐξήθη, ἐπηυξήθη, ἐπίδοσιν ἔλαβεν· ἤκμασε τὸ παιδίον καὶ νεανίας ἐγένετο, ἀνετράφη. 166, 7 κτθν. 191, 1. Μετ. ἀκμάζων, ὁ ἐν ἡλικίᾳ, νεανίας. 206, 3. IV. ἐδημιούργησεν, ἔκτισεν, ἐποίησέ τι ἐκ τοῦ μηδενός (ὁ Θεός), μ. αἰτ. (συνών. بَدَى IV. καὶ بَدَعَ IV.). Μετ. 205, 1. ἔκτισεν, ἀνήγειρεν (πόλιν, φρούριον). 160, 11. ἤρξατο, ἢ ἐπεχείρησεν οἰκοδομῆσαι οἶκον, μ. بِ πρᾶγμ. ἢ ἐπομ. ῥήμ. καθ' ἑνεστῶτα (συνών. جَعَلَ, أَخَذَ). 153, 3, 16. συνέταξεν, συνέγραψεν, ἔγραψε βιβλίον, ἐπιστολήν, μ. αἰτ.

نسخ

τὴν γενεαλογίαν τινός, ἄνωθεν περὶ τοῦ γένους αὐτοῦ διεξῆλθεν, εἰς τοὺς προπάτορας αὐτοῦ ἀνέδραμεν· ἀνήγαγεν, ἀνήνεγκεν, ἀπένειμέ τι εἴς τινα, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ الى πρ. Παθ. نُسِبَ إِلَيْهِ ὄνομα ἔλαβεν ἀπ' αὐτοῦ, ἐπωνομάσθη ἀπ' αὐτοῦ. 65, 2 κτθν. 71, 13. 85, 1. III. ὁμογενής, συγγενής, ὅμοιος, ἴσος ὑπῆρξέ τινι· ἐνομίσθη, ἐλογίσθη προσῆκον, πρόσφορον, μ. αἰτ. 157, 2. 217, 9. VIII. τὸ ἑαυτοῦ γένος ἀνήγαγεν εἴς τινα, ἀντεποιήσατο τῆς ἐκ τινος κατηγωγῆς, εἶπεν, ὅτι ἐξ ἐκείνου εἶλκε τὸ γένος εἴτε κατήγετο, μ. الى πρ. — نَسَبٌ πλ. أَنْسَابٌ καταγωγή, γένος πρὸς πατρός (πρβλ. حسب). — نِسْبَةٌ γένος, ἀρχή, πρώτη αἰτία, γένεσις. Γραμματικῶς ἐπίθετον κτητικὸν ἢ ἐθνικόν, ὡς δεικνύον τὸ εἰς ὃ ἀνήκει, ἢ ἐξ οὗ κατάγεταί τι· οἷον أَرْضِيٌّ χερσαῖος, ἐπίγειος (παρὰ τὸ ارض), عَرَبِيٌّ Ἀραβικός, Ἄραψ. Ἀριθμητ. ἀναλογία. — نَسِيبٌ τῷ γένει προσήκων τινί, ἐξ ἐπιγαμίας συγγενής. 203, 2.

نَسَخَ α. ἔτιλεν, ἀν(ἀπ)έσπασεν· ἐντεῦθεν, ἐν γένει ἠφάνισεν, ἐξήλειψέ τι, μ. αἰτ., καὶ ἰδ. ἠκύρωσεν, εἴτε κατήργησε νόμων νόμῳ (τ. ἔ. εἰσαγαγὼν ἢ ὑποβαλὼν ἕτερον), λατρείαν ἑτέρᾳ λατρείᾳ, ῥητὸν τοῦ Κορανίου ἑτέρῳ ῥητῷ, μ. αἰτ. καὶ ب. Παθ. 189, 14. 199, 5 κτθν. — نَسْخٌ (ἐνεργ.) κατάργησις, καταλυσις, ἐκύρωσις· ὅρ. σελ. 52 *).

نَسْرٌ γύψ· ἀετός· ὄνομα κύρ. εἰδώλου τῶν ἀρχαίων Ἀράβων. 188, 15. 189, 10.

نشب

202, 13. 205, 1. ἐνεργ. إِنْشَاء συγγραφή, σύνθεσις λόγου. 206, 3. γραφὴ ἐπιστολῶν ἢ ἐγγράφων κυβερνήσεώς τινος· ἐντεῦθεν قَاعَةُ الإِنْشَاء ἡ Ἀρχιγραμματεία, ἢ τὸ γραφεῖον τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς ἐπικρατείας, ἔνθα συντάττονται τὰ βασιλικὰ γράμματα καὶ αἱ δημόσιοι διαταγαὶ ὑπὸ τῶν βασιλικῶν γραμματέων. 165, 9.

نَشِبَ α. ἐνεργ. نَشْبٌ ἰσχυρῶς ἐνεφύη, προσεκολλήθη, ἐνεπάγη τινὶ πράγμ., μ. فِي VIII· ταὐτό. Μετ. 223, 5.

نَشَدَ ου. ἐνεργ. نَشْدٌ ἐζήτησεν (εὑρεῖν) τι ἀπολωλός. Μετ. 205, 5. III. ἔδεσέ τινα ὅρκῳ, ὅρκον ἔδωκε καὶ ἔλαβε παρά τινος· ὥρκισέ τινα, ἔλαβεν ἔνορκον ὑπόσχεσιν παρά τινος, μ. αἰτ. πρ. IV. ἐπληροφόρησέ τινα περὶ τοῦ ἀπολεσθέντος πράγματος, ἐδήλωσέ τινι τὸν τόπον, ἔνθα ἦν τὸ ἀπολεσθέν, ὡδήγησέ τινα, ὅπως εὕρῃ αὐτό, κατέδειξέ τι, μ. αἰτ. πράγμ. Μετ. 205, 5. ἀνέγνω, ἀπήγγειλε ποίημα ἐνώπιον εἴτε εἰς ἐπήκοόν τινος, μ. δοτ. αἰτ. ἐνεργ. 205, 7. — نَشِيدٌ ποίημα, ποίησις. 208, 3. — أُنْشُودَةٌ πλ. أَنَاشِيدُ ποίημα ἀναγινωσκόμενον κατὰ τὰς πανηγύρεις καὶ συνάξεις. 207, 7.

نَشَرَ ου. ἠνέῳξεν, ἐξεπέτασεν· ὄθεν, ἀνέπτυξεν καὶ ἰδ. ἐξεῖλιξεν ὅ,τι ἦν συνεστραμμένον, (οἷον τεῦχος, βιβλίον) (ἀντίθ. طَيَّ). 195, 1. ἀφθόνως ἐξ(δι)έχει καὶ ἐπὶ πάντας ἐξέτεινε (λ. χ. τὸ ἑαυτοῦ ἔλεος)· διέσπειρεν, διεσκέδασεν, διεθρύλλησε (λόγον, φήμην ἢ τι συμβάν)· μ. αἰτ. Μετ. ἐνεργ. καὶ παθ. 207, 3. II. ἐξεῖλιξεν, ἐξήπλωσεν, ἀνέπτυξεν (ὕφασμα λ. χ. ἢ τι τοιοῦτον), μ. αἰτ. Παθ.

نصب

195, 2. VIII. ἐξηπλώθη, μακρὰν διασκεδάσθη καὶ διεσπάρη. 151, 14. 210, 6. Μετ. 201, 2κτθν.κειμ. 218, 10. — نَشْرٌ (ἐνεργ.) ἀνάπτυξις, ἐξέλιξις· ὀσμὴ εὐώδης, εὐωδία. 205, 7.

نَشْزٌ τόπος ἐξέχων καὶ ὑψηλός. 164, 6.

نَشَطَ ι. ἐνεργ. نَشْطٌ 208, 2. ἐξῆλθεν ἔκ τινος τόπου, ἀπῆλθεν. نَشِطَ α. ἐνεργ. نَشَاطٌ 51, 10. 208, 2. εὔθυμος, γοργός, περιχαρὴς ὑπῆρξεν. — أَنْشَطُ συγκρ. εὐθυμότερος, γοργότερος, ἀσμενέστερος, περιχαρέστερος. 189, 2.

نَشَا ι. ου. ἐνεργ. نَشْوَةٌ ὠσφράνθη· καὶ ἰδ. ἡσθάνθη (ἀγαθὴν ὀσμὴν καὶ) μεταφορ. διὰ τῆς ὀσμῆς (πρᾶγμά τι), ἐνόησέ τι, μ. αἰτ., ἐντεῦθεν (ὀσμῆς) οἴνου ἀπέπνευσεν, (μύρισε ὅλο χρασί), καὶ ἐν γένει οἰνόληπτος ἐγένετο, ἐμεθύσθη. Μετ. النَّاشِي μεθύων, ξοινος. 206, 4. ἐπώνυμον περιφανοῦς ποιητοῦ· ὄρ. ابو العباس στλ. 156, ά. VIII. ταὐτό. Μετ. 205, 3. — نَشْوَانُ πλ. نَشَاوَى μεθύων, οἰνόληπτος, οἴνῳ διάβροχος (πρβλ. سكران). 207, 7.

نَصَبَ ου. ἔθηκεν, ἔστησεν, κατέστησέ τι ἔν τινι τόπῳ· ἔπηξεν εἰς ἔδαφος λίθον, ἢ ὄριον· ἦρεν, ὕψωσε (λ. χ. σημαίαν κτλ.), μ. αἰτ. Παθ. 96, 16. VIII. ἐτάχθη, κατέστη ἐπί τινι πράγμ. τ. ἴ. ὅπως ἐπιτελέσῃ τι, μ. لِ πράγμ. 227, 7. — نَصْبٌ καὶ نُصُبٌ πλ. أَنْصَابٌ 189, 13.

نصف

πρ. 124, 12. — نَاصِرٌ (μετοχ.) πλ. أَنْصَارٌ βοηθός, ὑπερασπιστής. الأَنْصَارُ καλοῦνται οἱ Μεδιναῖοι, οἱ βοηθήσαντες τῷ Μωάμεθ κατὰ τῶν Κορεϊσιτῶν (πρβλ. نبع σ. 26, ά.). 83, 4. 144, 2. — نُصَرَانِيٌّ πλ. نَصَارَى Ναζωραῖος, Χριστιανός. — نَاصِرُ الدِّينِ شَافِعِيٌّ Καδής, συγγραφεὺς τῆς βίβλου عَجَائِبُ البُنْيَانِ 164, 3. — النَّاصِرَةُ Ναζαρέτ, πόλις ἐπίσημος τῆς Παλαιστίνης. 171, 1. Robinson. Παλ. III. σ. 419 κ. ἑ. ἑ., ὡς πρὸς τὸ ἡμέτερον χωρίον ὅρ. αὐτόθι πρὸ πάντων σελ. 436, μ. σημ. 2. — نَاصِرِيٌّ θηλ. ة, ἐθνικ. Νασιριτικός. 165, 8. — المَنْصُورُ 4, 5. ἀλ-Μανσοὺρ δεύτερος τῶν Ἀββασιδῶν χαλιφῶν, ἀποθ. 158 Ἑγ. (775 Χρ.). — مُسْتَنْصِرِيٌّ ἐθνικ. θηλ. ة, Μουσταν-σεριτικός, εἰς τὸν ἀμ-Μουστάνσερ ἀνήκων, ἢ ἀπ' αὐτοῦ καταγόμενος. 157, 12.

نَصَفَ ου. ἐνεργ. نَصْفٌ ἔθηξέ τι κατὰ τὸ μέσον, μ. αἰτ., ἡμίσευσέ τι, ἔλαβε τὸ ἥμισυ μέρος πράγματός τινος, εἰς δύο διαιρεθέντος· μ. αἰτ., ι. ου, ἐδούλευσεν, ὡς οἰκέτης εἴτε θεράπων ὑπηρέτησεν. III. ἐξ ἴσου ἐμερίσατο, εἴτε διενείματό τι πρός τινα, ἰσομοίρησέ τινί τινος πράγμ., μ. δοτ. αἰτ. IV. ἐνεργ. إِنْصَافٌ (Τρβ. ινσάφι) 20, 6. 34, 2. τὸ μέσον ἐτήρησεν, δικαίως καὶ ἐπιεικῶς προσηνέχθη πρός τινα, μ. αἰτ. πρ., ἐδούλευσεν, ὑπηρέτησέ τινι ἢ παρά τινι, μ. αἰτ. πρ. VIII. μέσος ὑπῆρξεν· διαιτησύνην ἀπήτησε

نصح

πᾶν ὅ,τι ὑψοῦται καὶ λατρεύεται πλὴν τοῦ Θεοῦ, εἴδωλον. — مَنْصَبٌ πλ. مَنَاصِبُ ἀρχή, πηγή, πρώτη αἰτία (πράγμ. τινος)· ἀξιώματος τάξις, βαθμός, θέσις πολιτική (Τρβ. μανσοῦπι). ذُوُو المَنَاصِبِ 209, 7. 8. καὶ المَنَاصِبُ 211, 5. οἱ πρῶτοι, οἱ ἐν δυνάμει καὶ ἀξιώμασι. — النَّصْبَانُ ὄρος τῆς Ἰνδίας. 72, 6. — نَصِيبِينَ Νίσιβις, πόλις τῆς Μεσοποταμίας.

نَصَحَ α. ἐνεργ. نُصْحٌ, نَصَاحَةٌ καθαρόν, διαυγές, διυλισμένον ὑπῆρξε τὸ ὑγρόν· ἐντεῦθεν ἐν γένει καθαρὸν καὶ ἀκήρατον ὑπῆρξέ τι· πιστὸς καὶ εἰλικρινὴς ὑπῆρξεν (ὁ φίλος). ὅθεν, εἰλικρινῶς συνεβούλευσεν, ἢ παρήνεσέ τινι, προέτρεψέ τινα, μ. αἰτ. εἴτε ل πρ. — نَاصِحٌ (μετοχ.) πλ. نُصَّاحٌ παραινέτης, νουθετητής, φίλος εἰλικρινής. — أَنْصَحُ (συγκρ.) εἰλικρινέστερος, πιστότερος. 182, 1. — نَصِيحَةٌ πλ. نَصَائِحُ παραίνεσις, συμβουλὴ εἰλικρινής (Τρβ. νασαάτι).

نَصَرَ ου. ἐνεργ. نَصْرٌ ἔβλεψεν, προσέβλεψεν· ἐντεῦθεν, προσεκτικῷ καὶ ἀγρύπνῳ ὄμματι παρετήρησεν· ὅθεν, ἐβοήθησε (τῷ ἀδικουμένῳ, εἴτε ὑπὸ ἀδικίας πιεζομένῳ), ἐπεκούρησέ τινι, μ. αἰτ. πρ., καὶ ἰδ. ὑπερήσπισέ τινα κατά τινος πράγμ., μ. αἰτ. πρ. καὶ على πράγμ. (ἀντίθ. خذل). V. ἐνεργ. تَنَصَّرَ 59, 7. χριστιανὸς ἐγένετο, τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν ἠσπάσατο καὶ ἀπεδέξατο. 78, 7. X. βοηθὸν ἐπεκαλέσατό τινα κατ' ἐχθροῦ, μ. αἰτ. τοῦ ἑνὸς καὶ على τοῦ ἑτ.

παρά τινος, ἐποίησεν ἀποδοθῆναι ἑαυτῷ τὸ δίκαιον παρά τινος, μ. من πρ. 18, 14. 212, 3. — نِصْفٌ ἥμισυ· μέσος. — نِصْفَ اللَّيْلِ μεσούσης τῆς νυκτός, κατὰ μέσην νύκτα, ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός. 60, 10. — مُنْتَصَفٌ τὸ μέσον μέρος ἢ σημεῖον πράγματός τινος. 72, 11. — نَاصِيفُ نَكَكَ ὄνομα Σέχου τινός. 217, 11. — المَنَاصِفُ τμῆμα τοῦ Λιβάνου. 209, 5. Ῥοβινσ. Παλ. III. σ. 946.

نُطْفَةٌ πλ. نُطَفٌ σταλαγμός, ῥανίς, σταγών (ἰδ. σπέρματος 187, 2 κτθν.).

نَطَقَ ι. ἐνεργ. نَطْقٌ ἔναρθρον καὶ σημαντικὴν προήνεγκε φωνήν, ἐφθέγξατο (ὡς ὂν λογικόν), ἐλάλησεν, εἶπέ τι, μ. ب πράγμ. Μετ. 40, 3. X. ἐνεργ. اِسْتِنْطَاقٌ (Τρβ. ἰστινδάκι, ἐξέτασις, ἀνάκρισις)· ᾔτησέ τινα λαλῆσαι. 11, 4. — مَنْطِقٌ ὁμιλία, λόγος· Λογική (ἐπιστήμη). مَنْطِقُ الطَّيْرِ ἡ γλῶσσα εἴτε ἡ φωνὴ τῶν πτηνῶν. 50, 15. — مِنْطَق البُرُوج ὁ Ζωδιακός. مِنْطَقَةٌ ζωστήρ, ζώνη.

نَظَرَ ου. ἐνεργ. مَنْظَرٌ ἐπέστρεψε τὰς ὄψεις πρός τι, προσέβλεψεν, κατεῖδεν, ἐθεώρησεν, ἐσκόπησέ τι, μ. αἰτ. εἴτε الى πράγμ., ἀπέβλεψεν εἴς τι (λ. χ. εἰς τὰ κτίσματα καὶ ἔγνω τὸν δημιουργὸν καὶ κτίστην), μ. الى πράγμ., ἐφρόντισεν, ἐπεμελήσατό τινος, ἐπηγρύπνησέ τινι· ἐβοήθησέ τινι, μ. ل πρ. 141, 1. ἐθεώρησεν, διεσκόπησεν, ἐξήτασέ τι, διεσκέψατο περί τινος πράγμ. μ. αἰτ. πράγμ. 134, 3 καὶ في ὅρ. 9, 16. نَظِرَ α. ἐνεργ. نَظَرٌ (Τρβ. ναζάρι, βλέμμα συμπαθείας, φροντίς, ἐπαγρύπνησις· ἀλλὰ καὶ βάσκανος βολὴ ὀφθαλμοῦ, βασκανία). 5, 4. 17, 11. 27, 16. προσέβλεψέ τι, ἐπέβαλε τὰς ὄψεις τινί, μ. الى. VI. μετ' ἀμοιβαίας φιλανθρωπίας καὶ ἐπιεικείας διεπραγματεύσαντο περί τινος πράγμ., οὐκ ἐζήτησαν, ἢ ἐδίωξαν τὸ ἑαυτοῖς ἀγαθόν, οὐδ' ἐσκέψαντο τὸ ἑαυτοῖς συμφέρον, ἀλλ' ἀμοιβαίας παραχωρήσεις ἐποιήσαντο εἴς τι, μ. في πράγμ. 127, 2. VIII. ἀπεξεδέξατο, προσεδόκησεν, ἀν(περι)έμεινέ τι, μ. αἰτ. — مَنْظَرٌ πρόσβλεψις· ὄψις, πρόσωπον· τὸ πρᾶγμα, ὅπερ προσβλέπει τις. — نَاظِرٌ (μετ. ἐνεργ. I.) ἐπιστάτης, ἔφορος (Τρβ. ναζίρης). — نَظِيرٌ Ναδίρ· πρβλ. سمت 114, ά. Ζενίθ.

نَظَمَ ι. ἐνεργ. نَظْمٌ συνέδεσεν, συνῆψέ τι ἑτέρῳ τινὶ πράγματι· κατέταξεν, συνῆψε μαργαρίτας εἴτε λίθους πολυτίμους κατά τινα τάξιν καὶ σειράν. 57, 3. II. ταὐτό. 104, ἔσχ. κειμ. — نِظَامٌ ὅρμος, σειρά· τάξις, κανών (ἐντεῦθεν Τρβ. νιζάμι).

نَعَتَ α. περιέγραψέ τι καὶ ἰδ. μετ' ἐγκωμίων, μ. αἰτ. (συνών. وصف). Μετ. παθ. 158, 13. — نَعْتٌ περιγραφή· Γραμμ. τὸ ἐπίθετον ἢ κατηγορούμενον. 199, ἔσχ.

نَاعُورَةٌ πλ. نَوَاعِيرُ τροχὸς ὑδραυλικός, δι' οὗ ἀντλοῦσιν ὕδωρ ἐκ ποταμοῦ ἢ φρέατος πρὸς ἄρδευσιν κήπων. 110 2.

نعش

نَعَشَ α. ἐνεργ. نَعْشٌ ἐξήγαγέ τινά τῆς δυστυχίας (ὁ Θεός)· (ἐπ.) ἦρεν, ἀνέτεινεν, ὕψωσεν (ὁ ἄνθρωπος τοὺς ὀφθαλμούς), μ. αἰτ. VIII: ἀνηγέρθη, ἀνέστη ὁ προσκρούσας τὸν πόδα καὶ καταπεσών. Μετ. 208, 7.

نَعْلٌ θηλ., πλ. نِعَالٌ πέλμα ὑποδήματος· ὑπόδημα, σάνδαλον.

نَعِمَ ι. ου. ἐνεργ. نَعْمٌ μαλακός, ἥπιος, καὶ ἐντεῦθεν, ἔξοχος, ἡδύς, εὐάρεστος ὑπῆρξεν (συνών. رفه). IV. πρόσφορος, καταλληλος, εὔθετος, ἐπιτήδειος ὑπῆρξέ τινι, εὐχερῆ, πρόθυμον παρέσχεν ἑαυτόν, ἢ ἐχαρίσατό τινι, μ. ل πρ. 141, 2. πολλὰ καὶ μεγάλα εὐηργέτησέ τινα, πολλὰ ἀγαθὰ ἐποίησεν, εἴτε εἰργάσατό τινα, μ. على πρ. καὶ ب πράγμ. أَنْعَمَ عَلَيْهِ بِإِمْرَةٍ 167, 1. ἀνέθηκεν αὐτῷ τὸ ἔργον τοῦ Ἐμίρου, ἀνέδειξεν αὐτὸν Ἐμίρην. — نِعْمَ ῥῆμα ἄκλιτον ἐπαίνου καὶ θαυμασμοῦ ἐκφραστικὸν εὖγε! λίαν ὡρκῖός ἐστιν (ἀντίθ. بِئْسَ). نِعْمَ الرَّأْيُ هٰذَا ἀγαθὴ ἐστιν αὕτη ἡ συμβουλή. 29, 2. Γραμμ. §. 205. Δὲ Sacy Γραμμ. I. σ. 263 κ. ἑ. II. σ. 221, κ. ἑ. ἑ. — نَعَمْ ἐπίρρ. βεβαιώσεως οὕτως ἔχει, εἴτε ἐστίν, ναί, μάλιστα (ὅρ. بلى σ. 22, β'.). — نَعَامَةٌ πλ. نَعَامٌ 72, 9. στρουθοκάμηλος. 110, 14. — نِعْمَةٌ πλ. نِعَمٌ 1) εὐτυχία, ἀφθονία, πλοῦτη. 2) εὐποιία, εὐεργεσία, χάρις. النِّعْمَةُ ἡ θεία χάρις. 79, 11. — نَعِيمٌ εὐτυχία, εὐπορία, μεγάλη ἄνεσις καὶ ῥαστώνη βίου· βίος εὔθυμος καὶ ἡδονικός, τρυφή, ἡδυπάθεια. 132, 1. — نَعِيمًا ἐπίρρ. εὐχῆς εὔχρηστον παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις, προσφωνούμενον τοῖς ἀπὸ λουτρῶνος ἢ κουρείου ἐξερχομένοις, ἢ τοῖς ἐξ ὕπνου ἐξεγειρομένοις καὶ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ τῆς συνηθείας μὲ ὑγείαν. — النُّعْمَانِيَّةُ ἔδεσμα γλυκύ, ὅπερ οἱ Δροῦσοι παρατίθενται τῷ ὑπὲρ ἄλλου γυναῖκα εἰς γάμον ζητοῦντι. 224, 8. — نُعْمَانُ بْنُ بَشِيرٍ παραδοσίδοξος. 191, 3. ἀποθ. 64 Ἑγ. (684 Χρ.). — النَّعِيمُ ὄν. τόπου πλησίον τῆς Μέκκας. 81, 11.

نَفَخَ α. ἐνεργ. نَفْخٌ ἔπληξεν, ἐπάταξεν, ἔτυψέ τινά τινι πράγμ., μ. αἰτ. πρ. καὶ ب τοῦ ὀργ. 196, 12.

نَفَخَ οὐ. ἐνεργ. نَفْخٌ ἐφύσησε (τῷ στόματι), μ. ب, ἔπνευσεν, ἐνέπνευσεν, ἐνεφύσησεν. VIII. ἐνεπνεύσθη, ἐνεφυσήθη, ἐξωγκώθη. 73, 1.

نَفَدَ α. ἐνεργ. نَفْدٌ, نَفَدٌ ἐξηντλήθη· ἐντεῦθεν ἰδ. κενὸν ὕδατος ὑπῆρξε τὸ φρέαρ· ὅθεν ἐνεγένετο ἠφανίσθη, ἀπώλετό τι. 19, 2.

نَفَذَ ου. ἐνεργ. نَفْذٌ εἰσέδυσεν, διεπέρασε (τὸ βέλος τὸ σῶμα, καθ' οὗ ἐξετοξεύθη), μ. αἰτ. καὶ في· παρῆλθεν, παρέδρεμέ τινα, μ. αἰτ., ἦλθεν, ἀφίκετο εἴς τινα, μ. إلى πρ. 136, 12. — نَافِذٌ ἐνεργός, δραστικός, ἑτοίμως καὶ μεθ' ὑπακοῆς δεκτὸς γινόμενος

نفق

ἔνδυμα, ὅπως ἐκκονίσῃ αὐτό), μ. αἰτ. نَفَضَ التُّرَابَ عَنْ رَأْسِهِ ἀπέσεισεν, εἴτε ἀπετίναξε τὴν κόνιν ἐκ τῆς κεφαλῆς. 46, 5.

نَفَعَ α. ἐνεργ. نَفْعٌ ἐλυσιτέλησεν, ὠφέλησεν, χρήσιμος ὑπῆρξέ τινι, μ. αἰτ. προ. (ἀντίθ. ضَرٌّ)· ἐπεκούρησε τῇ νόσῳ, ὠφέλησεν, εἴτε συνήνεγκε τῷ νοσοῦντι, μ. ن Μετ. 76, 6. VIII· ὠφελήθη ἀπό τινος πράγμ., μ. ب πράγμ. 61, 17. — أَنْفَعُ συγκρ. ὠφελιμώτερος. 5, ἔσχ. 28, 2. 35, 5. — مَنْفَعَةٌ διάφορον, κέρδος, ὠφέλημα, ὠφέλεια. 9, 3. 4. 12, 9. (Τρβ. μενφαάτι). — نَافِعُ بْنُ عَبْدِ ٱللهِ النِّهْرِيُّ 151, 3.

نَفَقَ ου. ἐνεργ. نَفْقٌ ἐπέφλαισεν, ἔβρασεν· ἐντεῦθεν μέταφ. πλήθουσα, πλήρης ἀγοραστῶν ὑπῆρξεν (ἡ ἀγορά) (συνών. راج, ἀντίθ. كسد ἐντεῦθεν Τρβ. κεσάτι), καὶ ῥᾳδίως ἐπωλήθησαν, τοῖς ὠνηταῖς περισπούδαστα ὑπῆρξαν (τὰ ἐμπορεύματα). III. ὑποκριτὴς ὑπῆρξεν, εἴτε ὑποκριτικῶς ἔπραξεν, ἢ προσηνέχθη ὡς πρὸς τὰ τῆς θρησκείας, τὴν ἀσέβειαν κρύψας ἐν τῇ καρδίᾳ, τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γλώσσης ἤνεγκεν· νῦν μὲν τοῦτο τὸ δόγμα, νῦν δ' ἐκεῖνο, νῦν δὲ πάλιν ἀμφότερα ὡμολόγησε καὶ ἠσπάσατο· περὶ τῶν αὐτῶν τῆς αὐτῆς ἡμέρας τὰ αὐτὰ οὐκ ἐφρόνησεν. Μετ. ὑποκριτής (Τρβ. μουναφίκης). 15, 11. 17, 17. IV. ἐνεργ. إِنْفَاقٌ 166, 1. ἠνάλωσεν, ἐδαπάνησε χρήματα εἰς εἴτε ἐπί τι, μ. αἰτ. καὶ على. 63, 13. 97, 5. أَنْفَقَ عَلَيْهِ مِنْهُ بِٱلْمَعْرُوفِ ἠνάλωσεν ὑπὲρ αὐτοῦ (τοῦ παρ' ἑαυτῷ ξενιζομένου) μέρος

نفر

(ἐπὶ παραγγελμάτων καὶ ἐντολῶν). — مَنْفَذٌ πλ. مَنَافِذُ 45, ἔσχ. 55, 9. τόπος, δι' οὗ δύναταί τις εἰσδύσαι καὶ εἰσελθεῖν που, ὀπή, ἄνοιγμα, ῥῆγμα·

نَفَرَ ι, ου. ἐνεργ. نِفَارٌ ἔφυγε (τὸ ζῶον φοβηθέν). — نَفَرٌ πλ. أَنْفَارٌ ἄνθρωποι· δμὰς ἀνθρώπων μέχρι δέκα τὸν ἀριθμόν (ἐντεῦθεν Τρβ. νεφέρι, ἁπλοῦς στρατιώτης)·

نَفَسٌ α. ἠγέρθη, ἀνέστη ἐκ τῆς κλίνης, κατέλιπε τὴν κλίνην (ἡ λεχώ). II. ἀπέτρεψεν, ἀπήλασέ τινος τὴν θλῖψιν, ἀφεῖλε τὴν θλίβουσαν αὐτὸν λύπην, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ عن πρ. (συνών. فَرَّجَ). 26, 5. V· ἐπελαμψεν, ἐπέφανεν ἡ ἠὼς εἴτε ἡ πρωΐα. 196, 7. — نَفْسٌ θηλ., πλ. نُفُوسٌ, أَنْفُسٌ πνοή, ψυχή· ἄνθρωπός τις, αὐτός τις, πρόσωπον. نَفْسُ الشَّيْءِ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα· ὅυτως نَفْسُ فِلَسْطِينَ αὐτὴ ἡ Παλαιστίνη. 92, 14., μ. ἀντων. καταληκτ. نَفْسَهُ αὐτὸν ἐκεῖνον, τοῦτ' αὐτό. نَفْسِي ἐγὼ αὐτός· Γραμμ. §. 522. — نَفِيسٌ θηλ. ة, πολύτιμος, ἐπιπερι)ζήτητος, ἐπιθυμητός (ἀντίθ. خسيس). Συγκρ. أَنْفَسُ 192, 15.

نَفَشَ ου. ἐνεργ. نَفْشٌ τοῖς δακτύλοις διέλυσε μᾶλλον ἢ βάμβακα, μ. αἰτ. Μετ. παθ. 201, ἔσχ. χειμ.

نَفَضَ ου. ἐνεργ. نَفْضٌ ἔσεισε (τὸ δένδρον, ὅπως καταπέσῃ ὁ καρπός), ἐτίναξε (τὸ

ταύτης (τῆς τοῦ ξενιζομένου περιουσίας) δικαίως ἢ εὐσυνειδήτως. 113, 13. — نَفَقَةٌ πλ. ἀκέρ. ἀνάλωμα, δαπάνη, ὅτι δαπανᾷ τις· ἀργύριον, χρήματα· ἔξοδα (Τρβ. ναφακᾶς).

نَفَى ι. μετέστησεν, ἐξήλασεν, ἐξώρισεν, ὑπερόριον ἐποίησέ τινα· ἐνεργ. النَّفْيُ مِنَ البِلَادِ 210, 2 κτθν. ἐξορία, φυγάδευσις. — نَفْيٌ γραμμ. ἄρνησις (ἀντίθ. ايجاب). 186, 12.

المَنْقَبُ φρούριον τῆς Συρίας. 100, 2.

نَقَدَ ου. ἐνεργ. نَقْدٌ ἔνυξεν, ἔπηξεν· ἐντεῦθεν, ἕτοιμα (=μετρητὰ) ἠρίθμησέ τινι καὶ ἀπέτισεν, ἢ ἀπέδωκε (τὰ χρήματα), μ. ل πρ. καὶ αἰτ. πράγμ. VIII. διέκρινε καὶ διέλεξε τὰ ἐπίσημα νομίσματα καὶ τὰ μή, ἐχώρισε τὰ ἐπισημότερα νομίσματα ἀπὸ τῶν εὐτελεστέρων· ἐντεῦθεν, ἐξήτασέ τινα, ἤλεγξε τὰ σφάλματα ἢ πλημμελήματά τινος, μ. على πρ. 228, 1.

نَقِذَ α. ἐνεργ. نَقَذٌ ἐξέφυγεν, διέφυγεν· καὶ μεταβ. ἀπέλυσεν, ἠλευθέρωσέ τινα καὶ ἰδ. αἰχμάλωτον, IV. ταὐτό, μ. αἰτ. 170, 2 κτθν.

نَقَرَ ου. ἐνεργ. نَقْرٌ 164, 2. ἐπάταξεν, ἔπληξεν, μ. αἰτ., ἐντεῦθεν, ἐκοίλανε λίθον, μ. αἰτ. Παθ. 164, 1. διέτρησεν, ἐτρύπησέ τι τῷ ῥάμφει (τὸ πτηνόν), μ. αἰτ. πράγμ. 32, 9. — مِنْقَارٌ ῥάμφος πτηνοῦ.

نَقَشَ α. ἐνεργ. نَقْشٌ ἔγλυψεν, ἐσμίλευσεν, ἐτόρευσέ τι· ἐπίσης ἐζωγράφησεν, εἴτε ἁπλῶς σχήμασιν, εἴτε καὶ χρώμασιν· ἐχρωμάτισεν, ἐζωγράφησεν, ἐπίκοιλεν. Μετ. παθ. مَنْقُوشٌ ἐζωγραφημένος, ζωγραφητός· γλυπτός, τορευτός. 60, 13. 112, 14. 208, ἔσχ. III. ἐξήτασεν ἀκριβῶς τὸν λογαριασμὸν εἴτε τὸν κατάλογον (τὸ κατάστιχόν) τινος, ἀπῄτησε λίαν (καὶ μέχρι λεπτολογίας) αὐστηρὸν λογαριασμόν· ἐξήτασέ τινα ἐκ πλαγίου, ἐπιτηδείως καὶ οὕτως, ὥστε ποιῆσαι αὐτὸν ὁμολογῆσαι τὴν ἀληθῆ αἰτίαν πράγμ. τινος, μ. في πράγμ. 227, 14. — نَقَّاشٌ ζωγράφος· γλύπτης (Τρβ. νακκάσης).

نَقَصَ ου. ἐνεργ. نَقْصٌ, نُقْصَانٌ (ζημία, βλάβη). 14, 8 κτθν. ἐμειώθη, ἠλαττώθη· ἐβλάβη, βλάβην, ζημίαν ἔπαθεν· ἐλλειπὴς ὑπῆρξεν εἴς τι, μ. عن πράγμ. 104, 17. μεταβατ. ἠλάττωσεν, ἐμείωσεν· ἠλάττωσέ τινι τὴν μερίδα τινὸς πράγμ., μ. αἰτ. πρ. καὶ من πράγμ. 44, 2 κτθν. VI. ἠλαττώθη, διελύθη, ἠφανίσθη (βαθμηδόν). 43, 12. — نَاقِصٌ (μετοχ.) θηλ. ة. ἠλαττωμένος, ἐλλειπής, ἀτελής. 15, 10.

نَقَضَ ου. καὶ ι. ἐνεργ. نَقْضٌ 140, 11. διέλυσέ (τι συμπαγές, οἰκοδομὴν κτλ.)· ὅθεν μεταφ. (κατ.)ἔλυσε συμφωνίαν, ἠκύρωσε συμβόλαιον· ἠθέτησε σπουδάς, παρεσπούδησεν. 140, 14. 147, 2.

نَقَطَ ου. ἐνεργ. نَقْطٌ στιγμαῖς ἐπισημείωσεν, εἴτε ἔστιξε (σύμφωνον), μ. αἰτ. II. ταὐτό. Μετ. παθ. ἐστιγμένος, στιγμαῖς σεσημειωμένος· στικτός. 72, 5. — نُقْطَةٌ πλ. نُقَطٌ στιγμή· καὶ ἰδ. στιγμὴ ὡς σημεῖον διακριτικὸν τῶν γραμμάτων καὶ ἑπομένως

نقل

ἀναφαίρετον (Τρδ. νοκτᾶς)· (πρβλ. حركة σημεῖον φωνητικὸν εἴτε φωνῆεν, ὅτερ ἄλλοτε τίθεται ἐπὶ τῶν γραμμάτων καὶ ἄλλοτε παραλείπεται κατ' ἀρέσκειαν).

نَقَلَ ου. μετεκόμισεν, μετήνεγκέ τι ἔκ τινος τόπου εἰς ἕτερον, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ إلى τόπ. 163, 6. Παθ. 99, 15. μετέγραψεν, ἔλαβέ τι ἐξ ἄλλου βιβλίου κατὰ γράμμα, ἀντέγραψεν. Παθ. نُقِلَ λέγεται, ᾄδεται, φέρεται, λόγος ἔχει, φασίν, ὅτι κτλ. 40, 10. VIII. μετηνέχθη, μετεφυτεύθη· μετῴκησεν, μετέστη, μετέβη ἔκ (من) τινος τόπου εἰς (إلى) ἕτερον. 85, 11. 161, 5. ἔκ τινος θρησκείας εἰς ἄλλην μετέστη, θρησκείαν μετήλλαξεν, ἐξώμοσεν. 213. 11. ἐνεργ. بِٱلٱنْتِقَالِ διὰ μεταστάσεως ἢ μεταβάσεως. 213, 10. (συν. ٱرْتِحَال). — نَقْلٌ (ἐνεργ.) διήγησις (Τρδ. νάκλι). — إِنْقِلَاعٌ εἶδος φοινίκων περιφήμων ἐν Συρίᾳ. 101, 10.

نَكَبَ ου. ἐνεργ. نَكْبٌ ἐξ(ἀπ')έκλινε (τῆς ὁδοῦ). ἐξετράπη (τῆς τροχιᾶς), ἐξετροχιάσθη καὶ μεταθ. ἐξέβαλεν, κατέβαλε τὸν ἐχθρόν, μ. αἰτ. 229, 12. κατέθλιψεν, κακῶς διέθηκεν, ἢ δυστυχῆ ἐποίησέ τινα, μ. αἰτ. πρ. — نَكْبَةٌ δυστυχία, συμφορά.

نَكَرَ α. ἐνεργ. نَكْرٌ ἔλαθέ τινά τι, οὐκ ἔγνω, ἠγνόησέ τι, μ. αἰτ. πράγμ. (ἀντίθ. جهل, συνών. عرف). IV. ἐνεργ. إِنْكَارٌ (Τρδ. ἰνκιάρι, ἄρνησις) ἠγνόησεν, οὐκ ἐγνώρισέ τι, μ. αἰτ. πράγμ., οὐκ ἀνεγνώρισεν, παρεγνώρισέ τινα, μ. αἰτ. πρ., οὐκ ἐπίστευσέ τινι περί τινος πράγμ., μ. على πρ. καὶ

نهر

αἰτ. πράγμ. 159, 11. 184, 7. ἀπεδοκίμασεν, ἀπέρριψεν· πικρῶς ἤνεγκεν, εἴτε ὑπέμεινέ (τι πρατιόμενον ὑπό τινος) ἢ τὰς πράξεις τινός, οὐκ ἠνέσχετό τινος πράττοντός τι μὴ καλόν, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ من πρ. 24, 9 κτθν. 40, 2. ἄγνωστον ἑαυτὸν κατέστησεν, μετημφιέσατο. Μετ. 42, 1. — نَكِرَةٌ γραμματ. ἀόριστον ὄνομα, τ. ἔ. τὸ μὴ ἔχον ἄρθρον. 200, 11. Δὲ Σασὺ Γραμμ. 1. §. 923 (ἀντίθ. معرفة).

نَكَفَ α. ἐνεργ. نَكْفٌ ἀπεποιήσατο, ἀπέρριψεν, οὐκ ἠθέλησεν, καὶ ἰδ. ἀπηξίωσέ τι, μ. عن πράγμ., ἀηδιάσθη, ἐσιχνάνθη ποιῆσαί τι, ὑπ' αἰδοῦς εἴτε ὑπερηφανίας ἀπέσχετό τινος πράγμ., μ. من πράγμ. — مَنْكُوفٌ (Τρδ. μαγκούφης, βδελυκτός, ἀηδής, κατάπτυστος).

نَمِيمَةٌ διαβολή, συκοφαντία, κακολογία.

نَمِيرُ بْنُ خَرَشَةَ εἷς τῶν Τσακιφιτῶν. 181, 6.

نَمْلٌ ὄν. γέν. μύρμηξ. 67, 2.

نَمَى ι. ἐνεργ. نَمْيٌ ἐπίδοσιν ἔλαβεν, ηὐξήθη (ὁ κάλαμος)· ἐπετάθη τῇ τιμῇ εἴτε ἀνετιμήθη τι· ἀφίκετο (ἡ φήμη, ὁ λόγος εἴς τινα), μ. إلى πρ. VIII. κατὰ τὴν καταγωγὴν ἀνῆκεν εἴς τινα, τὸ ἑαυτοῦ γένος εἴτε τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀνήγαγεν εἴς τινα, μ. الى πρ. 222, 3. (συνών. اعتزى, انتسب).

نَهَبَ α. καὶ ου· ἐνεργ. نَهْبٌ ληΐζόμενος καὶ λεηλατῶν ἥρπασέ τι, μ. αἰτ. 229, 13.

نَهَرَ α. ἀνὰ τὴν γῆν ἀρθόνως ἐρρύη

نهض

(τὸ ὕδωρ) καὶ ἤγειρεν, ἢ ἐποίησε ποταμόν, μ. αἰτ. VIII. ἐκραύγασεν, ἀναβοήσας ἀπεδίωξεν, ἢ ἀπεμάσιρυνέ τινα (μὲ ταῖς φωναῖς τὸν ἐδίωξεν), μ. αἰτ. πρ. (συκών. زجر). — نَهْر πλ. أَنْهَار ποτεμός. — نَهَار ἡμέρα (ἀπὸ τοῦ λυκαυγοῦς τῆς πρωΐας μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου).

نَهَضَ α. ἐνεργ. نَهْض ἦρεν ἑαυτόν, ἠγέρθη, ἀνέστη (τῆς ἕδρας, τῆς κλίνης κτλ.), ἀνέστη πρός τινα, γ. ἔ, ὅπως ἔλθῃ πρὸς αὐτόν, μ. إلى πρ. III. ἐξ(ἐπ')ανέστη τινί, ἀντέστη αὐτῷ, ἠρέθισεν, προὐκάλεσέ τινα εἰς μάχην, μ. αἰτ. πρ. καὶ لِ τῆς μάχης. 139, 7.

نَهِقَ ι. ᾳ. καὶ ου, ἐνεργ. نَهْق ὠγκήσατο (ὁ ὄνος). Μετ. حَيَوَان نَاهِق ζῶον ὀγκώμενον τ. ἔ. ὄνος. 42, 4 κτθν.

نَهَكَ α. διέρρηξε θλίβων καὶ τρίβων τι· ἐντεῦθεν, τὴν μεγίστην ἐπέβαλεν (τιμωρίαν), καὶ ἐπέτεινε (τὴν βάσανον)· ὅθεν, κατέθλιψεν, ἴσχανεν, ἐξήντλησεν, ἐξησθένισέ τινα (ὁ πυρετός, ἡ πορεία, ἡ σκληραγωγία, ἡ λατρεία), μ. αἰτ. πρ. 34, 12.

نَهْمَة πλεονεξία, ἀπληστία. 130, 3.

نَهَى α. ἐνεργ. نَهْي ἀπηγόρευσέ τινί τι, ρῦκ εἶασεν, ἐκώλυσέ τινά τινος πράγμ., μ. αἰτ. πρ. καὶ عن πράγμ. (ἀντίθ. أمر). VIII. διίκετο, ἀφίκετο εἰς (ἔφθασεν ἕως εἰς) τινα, μ. إلى πρ., 58, 5. ἀπολ. ἀφίκετο εἰς τὸ τέλος, εἰς τὸ ἔσχατον ἄκρον, εἰς τὸν κολοφῶνα. 202, 9. ἠδρύνθη, ἐπεπάνθη, (ὡρίμασεν ὁ καρπός). 53, 11. ἀπεπερατώθη, ἐπεξεργάσθη. 230, 5. — مُنْتَهَى τέλος, τὸ ἔ-

ناب

σχατον σημεῖον, τέρμα. 58, 6. 72, 12. 185, 5 κτθν. κειμ.

نَابَ ου. ἐνεργ. نَوْب ἀνεφύη, ἀνεβλάστησεν, καὶ ἰδ. κατὰ τακτὰς διαδοχὰς τοῦ χρόνου, ᾗ κατ' ἔτος, ἀνεφύη καὶ ἐπίδοσιν ἔλαβε (τὸ δένδρον, τὸ φυτόν)· ἐντεῦθεν, ἐναλλάξ, ἐξ ὑπαμοιβῆς εἴτε διαδοχικῶς ἐγένετό τι· ὅθεν, ἐν μέρει τινὸς εἴτε ἀντί τινος ὑπῆρξεν, εἴτε κατέστη, διεδέξατό τινα, τοποτηρητοῦ ἔργον ἐπετέλεσεν, μ. عن πρ. X. ἀντὶ ἑαυτοῦ, εἴτε ἐπίτροπον εἴτε τοποτηρητὴν ἔταξεν, ἢ κατέστησέ τινα εἴς τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ في πράγμ. 161, 1. — نَوْبَة τὸ ἅπαξ, φορὰ μία· πλ. نُوَب ἡ ἐναλλὰξ καὶ κατὰ μέρος εἰς ἄλλους περιερχομένη τάξις, περίοδος, περιτροπή, ὑπαμοιβή, διαδοχή, τὸ ἑαυτοῦ μέρος (ἡ ἀράδα, ἡ σειρά του). رَتَّبَ نُوَبَ الطَّبْلخَانَاه αὐτὸς διηυθέτησε καὶ τὰ τῆς μουσικῆς τοῦ παρεκκλησίου. 168, 4. περίστασις, εὐκαιρία· συμβάν, δυστύχημα· μάχη. 222, 12. — نَائِب πλ. نُوَّاب ὁ ἀντί τινος ὢν ἢ τεταγμένος, τοποτηρητής, ἐπίτροπος (Τρθ. ναΐπης) (πρβλ. قائم مقام καϊμακάμης). — نَائِبَة πλ. ἀκέρ. 179, 4. ἡ τῆς τύχης περιπέτεια, τὸ κατὰ τύχην συμβαῖνον, καὶ ἰδ. σύμπτωμα ἐναντίον, δυστύχημα, συμφορά. — نِيَابَة περίοδος, τάξις, σειρὰ ἐκ περιτροπῆς. — نِيَابَةً عَنْهُ ἀντ' αὐτοῦ, ἐν τόπῳ εἴτε ἐν μέρει αὐτοῦ, εἰς τὸν ἐκείνου τόπον. 227, 6. τὸ ἔργον καὶ ἀξίωμα τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, ἐπιτροπία. دَارُ النِّيَابَة τὸ παλάτιον τοῦ βασιλικοῦ ἐπι-

τρόπου. 165, 12. — أَرْضُ النُّوبَةِ, النُّوبَةُ, بِلَادُ النُّوبَةِ Νουβία, μέρος τῆς Αἰθιοπίας. 54. 151. 168, 8.

نَاحَ ου. ἐνεργ. نَوْحٌ ἐκόψατο, ἐθρήνησεν, ὠδύρατο, κατέκλαυσέ (τινα θανόντα), ἐστερνοτυπήσατο (ἐπί νεκρῷ), μ. αἰτ. εἴτε على πρ. — نُوحٌ Νῶε ὁ πατριάρχης. 185.

نُودَه ὄνομα βασιλέως τῆς Ἰνδίας. 68, 6.

نَارَ ου. ἐνεργ. نَوْرٌ ἔλαμψεν, ἐφεγγοβόλησεν. X. ταὐτό. 202, ἔσχ. κειμ. — نَارٌ πῦρ, φλόξ. النَّارُ τὸ πῦρ τῆς κολάσεως, ἡ Γέενα. 15, 2. 194, 5. — نُورٌ φῶς, λάμψις. — مَنَارٌ τόπος φωτός· ἐντεῦθεν σημεῖον καὶ ἰδ. τῆς ὁδοῦ τ. ἔ. δεικνύον τὴν ὁδὸν τοῖς πορευομένοις ἐν τῇ σκοτίᾳ ἢ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἔνδειξις, μήνυμα. 14, 1. περιληπτ. 81, 13. — مَنَارَةٌ πλ. مَنَائِرُ (Τρβ. μιναρές), πύργος ὑψηλὸς παρὰ τῷ Μωαμεθανικῷ τεμένει κείμενος, ἐξ οὗ ὁ νεωκόρος (μουεζζὶν) κατὰ τακτὰς ὥρας προσκαλεῖ τοὺς Μωαμεθανοὺς εἰς προσευχήν, κηρύττων, ὅτι ἐπέστη ἡ ὥρα αὐτῆς. 149, 11. — نُورُ الدِّينِ مَحْمُودُ بْنُ زَنْكِي τοὐπίκλην المَلِكُ العَادِلُ 160, 2 κ, ἑ. ἑ. 167, 2. 168, 3. 10. ἀποθ. 569 Ἐγ. (1174 Χρ.). — مَنَارُ مَنْدَلِي πόλις τῆς νήσου Κεϋλάνης. 103, 5.

نَاسٌ (πληθ. τῆς λέξεως إِنْسَانٌ) ἀνθρωποι· ὅρ. أَنِسَ σ. 9, β'. — نَاوُوسٌ πλ. نَوَاوِيسُ (Ἑλλην. ναὸς) 122, 7. τάφος καὶ μάλιστα μέγας, βασιλικός, μαυσωλεῖον. 121, 16. — أَبُو نُوَاسٍ ποιητὴς διάσημος. 40, 12. ἀποθ. 195 Ἐγ. (810–11 Χρ.).

مَنَاصٌ τόπος καταφυγῆς, καταφύγιον, ἄσυλον.

نَوْعٌ πλ. أَنْوَاعٌ εἶδος τινὸς πράγμ., μ. من (ὑποδιαίρεσις τοῦ جنس γένους).

نَافَ ου. ἐνεργ. نَوْفٌ ἔσεισεν, συνεχῶς ἐκίνησέ τι ἄνω κάτω· ἐντεῦθεν, ἀμεταβ. μακρὸν καὶ ὑψηλὸν ὑπῆρξέ τι. IV. ἐξέσχεν, ὑπέρ τι ὑπῆρξεν, ὑπερανέστηκέ τινος πράγμ., μ. على πράγμ. أَنَافَ عَلَى مِائَتَيْ سَنَةٍ πλείω ἢ διακόσια ἔτη γεγονώς, ζήσας ὑπὲρ τὰ διακόσια ἔτη. 115, ἔσχ. Μετ. مُنِيفٌ ἐξέχων, ὑψηλός. 86, 6.

نَاقَةٌ πλ. نُوقٌ κάμηλος. النَّاقَةُ ὄνομα τοῦ XXVI. Κεφαλ. τοῦ Κορανίου. 84, 16.

نَالَ ου. ἐνεργ. نَوْلٌ ἔπλεξεν· ἐντεῦθεν, ἐνέδησεν, (ὑπόχρεων ἐποίησέ) τινα ἰδ. δώροις· ὅθεν, ἔδωκεν, ἐδωρήσατο, ἐφιλοδώρησέ τινί τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. VI. ἔλαβεν. 199, 15. — نَائِلَةٌ ὄνομα εἰδώλου τῶν ἀρχαίων Ἀράβων. 190, 1.

نَامَ α. ἐκοιμήθη, ὕπνωσεν (συνών. رقد). — نَوْمٌ (ἐνεργ.) ὕπνος.

نَوَى ι, ἔτεινεν· ἐντεῦθεν μεταφ. διενο-

نـاب

ήθη, προέθετό τι, μ. αἰτ. πράγμ. ἦ أَنْ ἐπομ. ῥήμ. III. ἠγέρθη ἐπί τινα, ἐντέστη, ἠναντιώσατό τινι, ἠνώχλησέ τινα, μ. αἰτ. πρ. 134, 14. — نِيَّة (ἐνεργ. I.) πλ. ἐκέρ. διάνοια, πρόθεσις, βουλή, σκοπός (Τρδ. γιέττι). 143, 5. 9.

نَابٌ πλ. أَنْيَابٌ ὀδούς.

نِيَارَسُ πόλις τῆς Ἰνδίας. 71, 4. Ἀλλ' ἴσως ὀρθότερον γράφεται بُنَارَسُ ἢ بَنَارَسُ Βεναρες.

نَعَا ὄνομα τόπου κειμένου ἐπὶ τοῦ Λι-

هجر

θάνου. 215, 2. Ῥοδινσ. Παλ. III. σ. 946. β'.

نَالَ α. ἐνεργ. نَالُ ἔπλεξεν· ἐντεῦθεν, προσέπλεξεν, προσίδεσεν, ἐπισυνῆψέ τι ἑαυτῷ· ὅθεν, ἐφίκετό τινος, κατέλαβέ τινα (τὸν κατάφερε, τὸν ἔβαλε 'ς τὸ χέρι), μ. αἰτ. πρ. εἴτε ἐκομίσατο, ἔλαβέ τι παρά τινος, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ من πρ. βλάβην παρεσκεύασεν, προὐξέννησέ τινι, μ. من πρ. 184, 8. — النِّيلُ 23, 17. 54 κ. ἑ. ἑ. καὶ بَحْرُ النِّيلِ 54, 8 κτθν. ὁ ποταμὸς Νεῖλος.

ز

هَا ἐπίρρ. ἰδού. 69, 3 κτθν.

هَاهُنَا καὶ هٰهُنَا ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ, ἐντεῦθα. 177, 8.

هَبَطَ ι. καὶ ου. ἐνεργ. هُبُوطٌ 120, 6. κατέβη, κατῆλθεν.

هُبَلُ ὄνομα εἰδώλου τῶν ἀρχαίων Ἀράβων, ὅπερ ἐλάτρευσάν ποτε οἱ κάτοικοι τῆς Μέκκας. 190, 1.

هَبَنَّقَ ἄνομα κόνεως ἐν τῷ ἡλιακῷ φωτὶ τῷ διὰ θυρίδος εἰς δωμάτιον εἰσδύοντι καθορώμενα· (πρβλ. ذَرَّ σελ. 80, ά.) 192, 13.

هَتَرَ ι. ἐνεργ. هَتْرٌ ἔτυψέ τινα κατὰ τοῦ στόματος καὶ συνέθλασε τοὺς ἐμπροσθίους αὐτοῦ ὀδόντας, μ. αἰτ. τοῦ στόμ. V. συνετρίβη ὁ ὀδούς.

هَاتِ θηλ. هَاتِي (προστακτ. τοῦ ῥήμ. أتى III.) δός, φέρε, μ. αἰτ. 35, 10.

هَجَرَ ου. ἐνεργ. هَجْرٌ ἀπέκοψεν, ἀπέταμεν· μ. αἰτ. ἐντεῦθεν, ἐγκατέλιπέ τι, ἀπεχωρίσθη ἀπό τινος, διέρρηξε τὴν μετά τινος κοινωνίαν, ἔπαυσε τὰς πρός τινα σχέσεις, διελύσατο τὰς (πρός τινα τέως ὑφισαμένας) φιλίας, μ. αἰτ. πρ. 224, 15. III. ἀπῆλθεν ἀπὸ τῶν οἰκείων εἴτε τῶν ἑαυτοῦ, ἀπὸ (من) γῆς εἰς (الى) γῆν μετηνάστευσεν, ἢ μετῴκησεν. 174, 2. — الهِجْرَةُ μετοίκησις, μετανάστευσις. هِجْرَةٌ

هجم

ἡ Ἔγειρα τ. ἐ. ἡ τοῦ Μωάμεθ ἀποχώρησις ἀπὸ τῆς Μέκκας καὶ μετάβασις εἰς Μεδίναν, καὶ ἡ ἐποχὴ τῆς χρονολογίας τῶν Μωαμεθανῶν, ἥτις ἄρχεται ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς Μουχαρρὲμ (10–22 Ἰουλίου) τοῦ 622ου ἔτους ἀπὸ Χρ. — هَاجِرَةٌ τὸ θερμὸν μέρος τῆς ἡμέρας, μεσημβρία. 182, 8. — هَجَرُ ἑρσ. καὶ هَجَرٌ θηλ. μέρος καὶ πόλις τῆς Βαχραίνης ἐν Ἀραβίᾳ. 83, 12.

هَجَرَ ι. ἐνεργ. هُجُومٌ ὁρμή, ἔφοδος (Τρβ. χουδζοῦμι)· εἰσῆλθεν, ἐπῆλθεν, ἐνέσκηψεν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ὥραν (ὁ χειμών). V. ἄνευ ἀδείας εἰσήγαγεν ἑαυτόν, ἄνευ ἀδείας ἢ προαγγέλματος, ἐξαίφνης καὶ ἀπροσδοκήτως εἰσῆλθεν· ἐτόλμησεν (ἀπεκότησεν), ὥρμησεν. 116, 8.

هَدَفٌ σκοπὸς τῶν τοξοτῶν. 37, 8 κτθν.

هَدَمَ ι. ἐνεργ. هَدْمٌ καθώμάλισεν, ἐπεπέδωσεν· ἐντεῦθεν, καθεῖλεν, ἀνέτρεψεν, κατέστρεψεν, κατηδάφισέ τι, μ. αἰτ.

هُدْنَةٌ παῦσις ἐχθροπραξιῶν, ἀνακωχή, ἐκεχειρία. 172, 5 κτθν. εἰρήνη.

هُدْهُدٌ ἔποψ (τσαλοπετεινός). 49, 2 κτθν.

هَدَى ι. ἐνεργ. هَدْيٌ ἔτεινέ πού· ἐντεῦθεν μεταφ. εὐθεῖα ὑπῆρξεν ἡ ὁδός· ὅθεν μεταβ. ἀπ' εὐθείας, κατ' εὐθεῖαν ὡδήγησεν, καλῶς διηύθυνέ τινά (που), μ. αἰτ. πρ. (καὶ αἰτ. εἴτε إِلَى εἴτε لِ τῆς ὁδοῦ ἢ τοῦ πρὸς ὃν ὅρου) (συνών. ارشد). IV. δῶρον προσήνεγκέ τινι, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ إِلَى πρ. 41, 2 κτθν. Μετ. 12, 2 κτθν. VIII. καλῶς διηυθύνθη, ἠὡδηγήθη, τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, μ. إِلَى πράγμ. 28, 3. 32, 10. — هَادٍ (μετχ. I.), προπορευόμενος, ὁδηγός. — هُدًى (ἐνεργ.) διεύθυνσις, ὑπόδειξις τῆς εὐθείας ὁδοῦ. اَلْهُدَى ἡ ἀληθὴς θρησκεία. — هَدِيَّةٌ πλ. هَدَايَا δῶρον, φιλοδώρημά (Τρβ. χεδιές). — اَلْمَهْدِيُّ ἐλ-Μάχδι τρίτος χαλίφης τοῦ οἴκου τῶν Ἀββασιδῶν, βασιλ. 158–169 Ἑγ. (757–785 Χρ.).

هٰذَا ἀρσ., هٰذِهِ θηλ. οὗτος, αὕτη, τοῦτο. Γραμμ. §. 360. لِهٰذَا διὰ τοῦτο, τούτου ἕνεκα.

اَلْهَذْبَانِيَّةُ τὸ γένος τῶν Κούρδων, οἱ Καρδοῦχοι. 166, 7 κτθν.

هِذْيَارٌ ὁ παραληρῶν ἐν τῷ λόγῳ, ὁ λαλῶν μάταια καὶ κενά, μωρολόγος, φλύαρος. 228, 1.

هُذَيْلٌ φυλὴ ἀραβική. 84, 5. 87, 14. 189, 8.

هَرَى ι. ἐνεργ. هَرْيٌ ταχέως ἔκοψεν, εἴτε ἀπέταμέ τι (τῷ ξίφει)· ὅθεν μεταφ. παρελήρησεν (ὑπὸ ἀσθενείας ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας), παράλογα καὶ ἀδέλτερα ἐλάλησέ τις (ἄφρων, ἢ παράφορος). 53, 15.

هِرَّةٌ γαλῆ θήλεια. 72, 6. — أَبُو هُرَيْرَةَ παραδοσίδοξος. 192, 8. ἀποθ. 59 Ἑγ. (678–9 Χρ.).

هَرَبَ ι. ἐνεργ. هَرَبٌ ἀπεκρύβη, κατέδυ μέρος τοῦ σκόλοπος ἢ χάρακος· ἐντεῦθεν, ἔφυγεν, ἀπέδρα.

هيرودس

هِيرُودُسُ Ἡρώδης ὁ μέγας, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀντιπάτρου καὶ βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας. 59, 9.

هَرِيسَةٌ εἶδος ἐδέσματος παχέος, ἐκ τετριμμένου καὶ ἑφθοῦ σίτου, κρεάτων, βουτύρου, κινναμώμου, καὶ χόρτων ἀρωματικῶν, τῶν πάντων εἰς ἓν φύραμα μεμιγμένων συνιστάμενον. 157, ἔσχ. κειμ.

هِرَقْلُ Ἡράκλειος ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Βυζαντινῶν Ἑλλήνων. 142, 8.

هَرِمَ α. τῷ γήρατι κατατεπονημένος καὶ ὑπέργηρως εἴτε βαθύγηρως ὑπῆρξεν. 23, 1. — هَرَمٌ (ἐνεργ.) ἔσχατον, λιπαρόν, βαθύτατον γῆρας. 200, 1. πλ. أَهْرَامٌ πλ. πλ. أَهْرَامَاتٌ πυραμὶς τῆς Αἰγύπτου. 160, 13. — هَرِمٌ ὑπέργηρως, τυμβογέρων, ἐσχατόγηρως.

هَارُونُ الرَّشِيدُ 99, 12. (πρβλ. رشد σελ. 91, ά.) ὁ πέμπτος τῶν Ἀββασιδῶν χαλιφῶν, βασιλ. 170–193 Ἑγ. (780–809 Χρ.). — الهَارُونِيَّةُ φρούριον τῆς Συρίας κτισθὲν ὑπὸ τοῦ Ἀροῦν. 91, 3 κτθν. 92, 6. 99, 11.

هَرَاوَةٌ πόλις καὶ βασίλειον τῆς Ἰνδίας. 68, ἔσχ.

هَزَمَ ι. ἐνεργ. هَزْمٌ ἔθραυσέ τι ξήρὸν σὺν πατάγῳ καὶ κρότῳ· ἐντεῦθεν, εἰς φυγὴν ἐτρέψατο, κατηγωνίσατο (τὸν πολέμιον), φθορὰν καὶ ὄλεθρον ἐπήνεγκε (τῷ τετραμμένῳ

هـــل

καὶ διεσπασμένῳ στρατεύματι τῶν πολεμίων). VIII. εἰς φυγὴν ἐτράπη.

هَشَّ (هَشِشَ) α. ἐνεργ. هَشَاشَةٌ γοργός, ζωηρός, φαιδρός, περιχαρὴς ὑπῆρξεν. VIII. ἤσθη, ἐχάρη ἐπί τινι πράγμ., μ. ل πράγμ. 207, 8.

هَشَرَ ι. ἐνεργ. هَشْرٌ ἔθραυσεν, διέρρηξεν, συνέτριψέ τι ξηρὸν καὶ κοῖλον ἔσωθεν, (οἷον κεφαλήν, ὠόν, ὀστοῦν, ῥῖνα), μ. αἰτ. هَاشِرُ بْنُ عَاصِمٍ الأَسْلَمِيُّ — παραδοσίδοξος. 176, ἔσχ. — هَاشِرُ بْنُ عَبْدِ مَنَافٍ πρόπαππος, δίσπαππος τοῦ Μωάμεθ, ὁ τάφος αὐτοῦ. 94, 8. — بَنُو هَاشِمٍ Χασιμῖται, οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ. 98, 1. — هِشَامُ بْنُ أَبِي رَقِيَّةَ اللَّخْمِيُّ 147, 13. — هِشَامُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ السَّائِبِ παραδοσίδοξος. 179, 11.

هَفَتَ ι. ἐνεργ. هَفْتٌ ἀπέπτη διὰ κουφότητα καὶ ἐλαφρότητα, εἴτε δεῦρο κἀκεῖσε συνεχῶς δι(περι)έπτη καὶ περιεπλανήθη (λ. χ. τὸ πτίλον). VI. ἔπεσεν ἄλλος μετ' ἄλλον ἢ ἐπ' ἄλλῳ, ὁ μὲν μετὰ τὸν δὲ ἢ ἐπὶ τοῦ δέ, εἴτε ἔπεσον ἀλλεπαλλήλοι (καὶ ἰδ. ἐν μάχῃ)· εἰσέπεσον, ἐνέπτησαν εἰς τὰς φλόγας αἱ πυραλίδες (τὰ ζωύφια). 201, 15.

هٰكَذَا ἐπίρρ. (σύνθ. ἐκ τοῦ كَذَا καὶ ه ἀντὶ ها) οὕτως, τοῦτον τὸν τρόπον (κυρ. ὃν σὺ λέγεις, ἢ εἰς ὃν αἰνίττῃ).

هَيْكَلٌ μέγα οἰκοδόμημα, παλάτιον, μέγας ναός.

هَلْ μόριον ἀποδεικνύον ἐρωτηματικὰς

هـل

τὰς προτάσεις, ὧν προτίθεται καὶ πολλάκις μένον ἀμετάφραστον καὶ ἀνεξήγητον· ἦ; ἄρα γε; ἆρα μή; μήπως; — هَلْ لَكَ فِيهِ (ὑπονοουμένου τοῦ حَاجَةٌ) χρήζετε, ἢ ἔχετε χρείαν τούτου; هَلْ لَكَ أَنْ θέλεις, ἵνα..; — هَلَّا (σύνθ. ἐκ τοῦ هَلْ καὶ لَا) 1) τί μή; διὰ τί οὐχί; 2) ὡς παρακελευσματικόν, ἄγε, ἄγωμεν, ἄγετε! هَلَا, هَلْ καὶ μετὰ τοῦ حَيَّ: حَيَّ هَلَا; حَيَّ هَلْ ἔλθετε ἐνταῦθα, ἐντεῦθεν. حَيَّ هَلَا الصَّلٰوةَ ἔλθετε εἰς τὴν προσευχήν.

هَلَّ ου. ἐνεργ. هَلَّ ἔλαμψεν, ἤρξατο φαίνεσθαι (καὶ ἰδ. ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος ἡ νέα σελήνη). X. ταὐτό. Μετ. مُسْتَهَلّ ἐπομ. γεν. ἀρχὴ τοῦ μηνός. 142, 12. Δὲ Σασὺ Γραμμ. II. σελ. 336. — بَنُو هِلَالٍ φυλὴ Ἀραβική. 87, 13 κ. ἑ.

هَلِعَ α. ἐνεργ. هَلَعٌ ἐταράχθη, μικρόψυχος καὶ ἔμφροντις ὑπῆρξεν, οὐκ ἐκαρτέρησε πρός τι. Μετ. شَحٌّ هَالِعٌ φειδωλία (οὐχὶ περὶ τὰ ἴδια, ἀλλὰ περὶ τὰ ἀλλότρια), ὑπὸ ταραχῆς καὶ λύπης παρακολουθουμένη. 18, 15.

هَلَكَ ι. α. ἐνεργ. هَلَاكٌ συνεστράφη, ἐτολυπεύθη, ἐσφαιρώθη· ἐντεῦθεν, ἔπεσεν, κατέπεσεν, ἀπώλετο, κατεστράφη, ἠφανίσθη· καὶ ἀπολ. ἀπέθανεν, ἐτελεύτησεν, καὶ ἰδ. οἰκτρῶς, (ἐπὶ ἐχθρῶν καὶ ἀπίστων, ἰδιωτ. ἔσκασεν, ἐψόφησεν). VI. οἰκτρῶς ἀποθανεῖν ἐποίησέ τινα, ἀπέκτεινεν, ἐξωλόθρευσέ τινα, μ. αἰτ. πρ. Μετ. 19, 7 κτθν. — مَهْلَكَةٌ

هـم

πλ. مَهَالِكُ τόπος ἐπικίνδυνος, καὶ ὄλεθρον ἢ θάνατον ἀπειλῶν. 219, 1. Ἀλλ' ἐνταῦθα τὸ مَهَالِكُ δύναται εἶναι πληθ. τῆς λέξεως مَهْلَكٌ ἐνεργ. ἀπώλεια, καταστροφή.

هَلُمَّ ὄνομα ῥηματικὸν ἄκλιτον ἢ κλιτὸν τ. ἑ. λαμβάνον καταληκτικὰς ἀντωνυμίας· θηλυκὸν هَلُمِّي πρόσελθε! δεῦτε! φέρε τινί τι, μ. αἰτ. εἴτε ب πράγμ. καὶ لِ — πρ. 41, 13. Δὲ Σασὺ Γραμμ. I. σ. 546.

هَمَّ ου. ἔτηξεν, ἀνέλυσε (λίπος, βούτυρον κτλ.), μ. αἰτ., καὶ μεταφ. συνέτηξε, τακῆναι ἐποίησεν, κατέφαγεν, ἔφθειρέ τινα (ἡ νόσος, ἡ λύπη)· ὅθεν, ἔστρεψε καὶ ἀνεκύκλησέ τι ἐν τῷ νῷ, σὺν ἀγωνίᾳ, μερίμνῃ καὶ σπουδῇ ἐσκέψατο περί τινος πράγμ., μ. ب πράγμ. IV. ἔμφροντιν καὶ ἀγωνιῶντα ἐποίησεν, κατελύπησέ τινά τι, μ. αἰτ. πρ. لَا يُهِمُّكَ ذٰلِكَ μὴ φρόντιζε περὶ τούτου, μηδέν σοι τούτου μελέτω, τοῦτο οὐκ ἀνήκει εἰς σέ. 42, 4. VIII. ἐταράχθη, ἔμφροντις ἐγένετο, ἐμερίμνησε περί τινος πράγμ., μ. ب πράγμ. 44, 1. — هَمٌّ πλ. هُمُومٌ φροντὶς ἐναγώνιος, μέριμνα· ἀδημονία, θλῖψις, λύπη. — هِمَّةٌ πλ. هِمَمٌ τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἔχει τις καὶ ἀνακυκλεῖ ἐν τῷ νῷ καὶ περὶ οὗ σκέπτεται, φρόντισμα, μελέτημα· πρόθεσις, σκοπός. 5, 14. 28, 1. 131, 11. νοῦς, δύναμις νοός, μεγάλη εὐφυΐα· ἰσχύς, μεγαλοψυχία. ذُو هِمَّةٍ عَالِيَةٍ μεγαλόψυχος, δραστήριος, φιλόδοξος, μεγαλεπίβολος. 70, 12. عُلُوُّ الهِمَمِ 166, 1.

هنـــاك

ἕστιν ἑκάτερον τὸ μέγεθος τῶν βουλῶν καὶ προθέσεων καὶ τὸ μέγεθος τοῦ νοὸς τὸ ἐν τῷ ταύτας ἐπινοεῖν καὶ συλλαμβάνειν καταφαινόμενον. — هِمَّةٌ, هِمَمٌ πλ. هِمَّاتٌ μέγα καὶ ἐμβριθὲς εἴτε σοβαρὸν ἔργον, πρᾶγμα θέλον ἐπιμέλειαν καὶ φροντίδα. 25, 6. πανήγυρις. 165, ἔσχ. — هُمَامُ الدَّوْلَةِ غَمَّامٌ 159, 4.

هَمَجٌ ὄν. γέν. μυῖαι μικρότατας, αἵτινες ἐνοχλοῦσι τὰ πρόβατα, τοὺς ὄσους κτλ. προσκολλώμεναι τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ στόμασιν αὐτῶν, σκνῖπες· ἄνθρωποι τῆς κατωτάτης τάξεως, ῥωροί.

هَمْذَانُ φωλὴ Ἀράβων μεγάλη. 91, 2. (بِلَادُ هَمْذَانَ) 189, 10. — هَمَذَانُ εἴτε هَمَذَانُ πόλις τῆς Περσίας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῇ καλουμένῃ ἐλ-Δζιμπάλ. 157, 15.

هَمْزَةٌ τὸ σημεῖον Χάμζα. Γραμμ. §§. 15–17.

هَمَلَ ι. ευ. ἐνεργ. هَمْلٌ ἐλευθέρως καὶ ἀνέτως ἐρρύη (τὸ δάκρυον, ἡ βροχή)· ἐντεῦθεν, ἐλευθέρως, ἄνευ ποιμένος, ἐξῆλθον ἐπὶ νομήν, ἢ ἀφείθησάν νέμεσθαι οἱ κάμηλοι. IV. ἐλευθέρως νέμεσθαι ἀφῆκε τὰς καμήλους, μ. αἰτ. 192, 15. κατέλιπεν, ἀφῆκεν· παρημέλησεν, περὶ ὀλίγου ἐποιήσατο, ὀλιγώρησέ τινος πράγμ., μ. αἰτ. Παθ. 160, 2 κτθν. κειμ. — هَمَلٌ ἐλευθέρως, ἄνευ ποιμένος βοσκόμεναι κάμηλοι. 192, 15. — هَمِيلٌ θηλ. ة (μετοχ. παθ. IV.) παρημελημένος, ἐγκαταλελειμένος· ἄχρηστος (λέξις, φράσις)· διακριτικῷ σημείῳ μὴ διεσταλμένον, διακριτικὸν σημεῖον μὴ ἔχον (γράμμα). (ἀντίθ. حَجَرٌ, ὅπερ ὅρα).

هَنَأَ α. ι. ἐνεργ. هَنَأَ ἤλειψεν, ἔχρισε (πισασφάλτῳ τὴν κάμηλον, ὅπως θεραπεύσῃ αὐτῆς τὴν ψώραν), μ. αἰτ., ἐντεῦθεν μεταφ. καλῶς ἐχώρησέ τινι, ὠφέλησέ τινα, ὑγιείας πρόξενος ἐγένετό τινι (ἡ τροφὴ κτλ.), μ. αἰτ. πράγμ. II. ἐνεργ. تَهْنِئَةٌ συνεχάρη τινί (ἐπί τινι πράγμ.), μ. ل πρ. (καὶ بِ πράγμ.). 217, 11. — هَنِيءٌ εὔπεπτος, ἐλαφρά, ὑγιεινὴ τροφή· εὐάρεστος, ὠφέλιμος, πρόσφορος. — هَنَّا مَرَّنَّا φράσις φιλοφρονητική, προσφωνουμένη τῷ τρώγοντι, ἢ πίνοντι καὶ σημαίνει κυρίως: εἴθε, ὅ,τι τρώγεις, ἢ πίνεις, γένοιτο εὔπεπτον καὶ ὠφέλιμον τῷ σῷ σώματι. Παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις ἐστὶν εὔχρηστον ἐπὶ τούτῳ μόνῳ τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς φράσεως. — هَانِئُ بْنُ الْمُتَوَكِّلِ 144, 13.

هِنْدٌ πλ. هُنُودٌ Ἰνδός, ὁ κάτοικος τῆς Ἰνδίας. الْهِنْدُ ἡ Ἰνδία. 66. كِتَابُ الْهِنْدِ βιβλίον τῆς Ἰνδίας (;). 12, 2. — هِنْدِيٌّ θηλ. ة ὁ ἔθν. Ἰνδός, Ἰνδικός. الْهِنْدِيَّةُ περιληπτ. οἱ Ἰνδοί. 71, 1.

هَنْدَسَةٌ γεωμετρία. هَنْدَسِيٌّ θηλ. ة, γεωμετρικός. — مُهَنْدِسٌ γεωμέτρης, (Τρβ. μεσνδίσης, μηχανικός).

هُنَاكَ καὶ هُنَالِكَ ἐπίρρ. τόπου. ἐκεῖ. إِلَى هُنَاكَ ἐκεῖσε, ἕως ἐκεῖ.

هـو

هُوَ θηλ. هِيَ ἀντων. τρίτου προσ. ἐν. ἐκεῖνος, αὐτός, ὁ αὐτός. Γραμμ. §. 90. هُوَ هُوَ αὐτὸς οὗτός ἐστιν, ἢ ἦν. 116, 15.

هُودٌ ὄν. προφήτου τινός. 75, 7. ὁ τάφος αὐτοῦ. 90, 1. — يَهُودُ ὄν. γέν. Ἰουδαῖοι. — يَهُودِيٌّ θηλ. ة, ἐθν. Ἰουδαῖος, Ἰουδαϊκός.

هَارَ ου. ἐνεργ. هَوْرٌ (ξ) ἐκοίλανεν· ἐντεῦθεν ἀμεταβ. διερράγην εἴτε ἐκλυθὲν κατερρύη καὶ κατέπεσεν, καὶ ἐπομ. ἐρείπιον ἐγένετο (τὸ οἰκοδόμημα, μέρος προχώματος ἢ ὀχυρώματος'. V. ἀσκέπτως καὶ προπετῶς ὥρμησεν (ἐπὶ τὴν διαχείρισιν ἔργου τινός). 34, ἔσχ. — هُوَارَةُ φυλὴ Βερβερικὴ ἤτοι τῆς βορείου Ἀφρικῆς. 151, 14.

هُورَمُسُ πόλις τῆς Ἰνδίας. 68, 10.

هَالَ ου. ἐνεργ. هَوْلٌ ἔσεισεν, διέσεισεν· ἐντεῦθεν, ἐξεφόβησεν, τρόμον ἐνέβαλέ τινι, φόβῳ ἐξέπληξεν, ἐξεδειμάτωσέ τινα, μ. αἰτ. πρ. II. ἐνεργ. تَهْوِيلٌ 201, 6 κτθν. κειμ. ταὐτό· εἰς φόβον κατέστησεν, κατέπληξέ τινα, μ. αἰτ. πρ. — هَوْلٌ δέος, τρόμος, κατάπληξις· πλ. أَهْوَالٌ πρᾶγμα τρομερόν, δεινόν.

هٰؤُلَاءِ οὗτοι, πληθ. τῆς λέξ. هٰذَا Γραμμ. §. 360,

هَامَةٌ κεφαλή. 42, 5 κτθν.

هَانَ ου. ἐνεργ. هَوْنٌ ἐχαλάσθη, χαλαρὸς ὑπῆρξεν· ἐντεῦθεν, ἐλαφρὸν ὑπῆρξέ τι

هوى

(συνών. خَفَّ, ἀντίθ. ثَقُلَ) καὶ εὐχερές· ὅθεν, εὐτελὴς καὶ εὐκαταφρόνητος ὑπῆρξεν. II. ῥᾴδιον, εὐχερὲς (ποιῆσαι, ἢ ὑποστῆναι) κατέστησέ τινί τι, μ. على πρ. هَوِّنْ عَلَيْكَ μὴ λυποῦ! μὴ στενοχωροῦ! θάρρει! (βάστα! καρδιὰ καρδιά!) 31, 7. τὸ πρᾶγμα εὐχερὲς ἀπ(κατ')έδειξέ τινα, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ على πρ. 124, 6. IIαθ. 8, 5 κτθν. IV. περὶ οὐδενὸς ἐποιήσατο, εἴτε εἰς τὸ μηδὲν ἀπέρριψέ τι, οὐδένα λόγον ἐποιήσατο, ἢ κατεφρόνησέ τινος, μ. αἰτ. 14. 8 κτθν. — هَوَانٌ (ἐνεργ.) καταφρόνησις, ὀλιγωρία. — هَيِّنٌ καὶ هَيْنٌ εὐχερής, ῥᾴδιος· ἐλαφρός. Συγκρ. أَهْوَنُ 8, 5 κτθν.

هَوَى ι. ἐνεργ. هُوِيٌّ ἐκαθέσθη· ἐντεῦθεν ἐδ, κατηγέχθη, κατέπεσέ τι (καὶ μάλιστα ἐξ ὕψους)· ἀπολ. ἔπεσεν, τ. ἑ. ἀπέθανεν· καὶ ἐν γένει ἀπώλετο, ἐφθάρη· τέκνων ὀρφανὴ ἐγένετο ἡ γυνή. هَوَتْ أُمُّهُ φράσις παροιμιακή (ἐν τῷ κειμένῳ εἰς πλάερμηνευομένη). 202, 5. — هَوِيَ α. ἠγάπησέ τινα, μ. αἰτ. πρ. ἠθέλησεν, ἐπεθύμησεν. — هَوًى (ἐνεργ.) ἀγάπη, ἔρως· ἐπιθυμία, ἔφεσις, πάθος. 19, 6 κτθν. 221, 11. Κατ' ἰδιωτικὴν προφορὰν καὶ γραφὴν ἀντὶ هَوَاءٌ ἀήρ (Τρδ. χαβᾶς). 42, 6. 119, 14. — هَوَاءٌ ἀήρ, τὸ μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς διάστημα (συνών. جَوٌّ). — هَاوِيَةٌ ἀπορφανισθεῖσα, στερηθεῖσα τῶν τέκνων γυνή· هَاوِيَةٌ ὁ ᾅδης, τὰ καταχθόνια. 202, 3. —

وَاد

مَهْوَاةٌ τὸ μεταξὺ δύο ὀρέων διάστημα, χάσμα. 202, 4.

هِيَهْ ἐν τέλει λόγου ἡ προτάσεως ἀντὶ هِيَّ ἐκείνη. 202, 7.

هَاءَ ι. α. παρεσκευασμένος, ἕτοιμος ὑπῆρξεν, παρεσκεύασεν ἑαυτὸν εἴς τι, μ. ل πράγμ. (γ. ἐνεργ. تَهْيُؤٌ (تَهَيُّأٌ) 208. σημ. 92.) ταὐτό. — هَيْأَةٌ, هَيْئَةٌ ἡ ἐξωτερικὴ μορφὴ εἴτε τὸ σχῆμα πράγμ, τινος, ὄψις· ἀνάστημα, — علم الهَيْئَة ἡ Ἀστρονομία (ἐπιστήμη),

هَابَ α. ἐφοβήθη, ηὐλαβήθη, ᾐδέσθη τινά, μ. αἰτ. πρ. — هَيْبَةٌ φόβος, ὃν ἐμβάλλει τις, φέβας (μετά τινος χροιᾶς φόβου), εὐλάβεια, — أَهْيَبُ (συγκρ.) μᾶλλον φοβούμενος, εὐλαβέστερος, μ. ل πρ. 131, 8. μᾶλλον ἐπίφοβος, ὃν δεῖ μᾶλλον φοβεῖσθαι. 132, 6. — مُهَابٌ αἰδέσιμος, σεβάσμιος, εὐλαβητέος, ἐπίφοβος. 71, 9. — مَهِيبٌ ταὐτό. — مَهَابَةٌ (ἐνεργ.) φόβος, σέβας, εὐλάβεια.

هَاتِ θηλ. هَاتِي δός, ὑπόθες, (ὑπα)τεθείσθω· ὅρ. ἀνωτ. ى σελ. 246, β'.

هِيتُ (οὐχὶ هِيتُ) πόλις τῆς Ἰράκης παρὰ τὸν Εὐφράτην κειμένη. 77, 7.

هَاجَ ι. ἐνεργ. هَيَجَانٌ ἐταράχθη, ἀνεκινήθη, ἐξηγέρθη, (ἡ κόνις ἐκ τοῦ ἐδάφους, ἡ ὀργὴ κτλ.). 38, 1. ἀνεκίνησεν, ἐξήγειρέ τι, μ. αἰτ.

هِيرُودُسُ ὄρ, ἀνωτ. هردس σελ. 248, ά.

هَامَ ι. ἐνεργ. هَيْمٌ περιεπλανήθη δεῦρο κἀκεῖσε ὥς τις ἐμμανὴς καὶ φρενοληπτος· μετώκησεν, ἀπεδήμησέ που, μ. فِي τόπ. 47, 5. 48, 6.

و

وَ σύνδ. καί, τέ, ἐπίσης· ὅρ. ف σελ. 184, ά. ἀλλά, ὅμως, δέ· μετὰ αἰτ. ὀνόματος συνδεόμενον σημαίνει: ὁμοῦ, σύν· Γραμμ. §. 420. Μετὰ γεν. συνδεόμενον σημαίνει (σκότὸ καὶ τὸ رُمْحٌ), πολλάκις ἐνίοτε. Γραμμ. §. 468. ἡ ἐστὶν ἐν χρήσει εἰς φράσεις ὁμοτικάς, π. χ. وَاللهِ πρὸς Θεοῦ! Γραμμ. §. 449.

وَأَدَ (κατὰ μετάθεσιν ἐκ τοῦ أَوَدَ, آدَ ἐπλήρωσε δηλ. γῆς, κόνεως) ἐνεστὼς وَأْدٌ, يَئِدُ, يَئِدُ ἐνεργ. وَأْدٌ ζῶσαν κατώρυξεν εἰς

وبـا

τὴν γῆν, ἡ ἔθαψε τὴν θυγατέρα, (κατ' ἔθος ἐπικρατοῦν πρὸ τοῦ Μωάμεθ παρά τισιν Ἀραβικαῖς φυλαῖς, αἵτινες τὴν γέννησιν θυγατρὸς ἐνόμιζον δυστύχημα καὶ ἀπαίσιον οἰωνόν). Μετ. παθ. مَوْءُودَة 194, 10. 12.

وَبَا νόσος ἐπιδημική, λοιμός, πανώλης. 175, 2 κτθν.

وَبَخَ II. ἐνεργ. تَوْبِيخ 194, 2 κτθν. σφοδρῶς ἐμέμψατο, αὐστηρῶς ἐπέπληξέ τινα, ἠπείλησέ τινι, μ. αἰτ. πρ. 27, 8. (συν. لام, هدّد, عيّر).

وَبَر ὄν. γέν. τρίχες καὶ ἰδ. ἀπαλαὶ τῶν ζώων, (οἷον τῆς καμήλου, τῆς δορκάδος, τοῦ λαγωοῦ, τῆς ἀλώπεκος κτλ.). 105, ἔσχ. (ὅρ. شعر σελ. 125, ά.).

وَبِقَ ι. α. ἐνεργ. وَبَق ἀπώλετο, διεφθάρη, κατεστράφη (συνών. هلك). IV. ἀπώλεσεν, κατέστρεψεν, ἐξωλόθρευσέ τινα, μ. αἰτ. πρ.

وَبَال βλάβη, ζημία· ἄλγος, θλῖψις, πόνος. 15, 2.

وَتَدَ ι. ἐνεργ. وَتْد στερρῶς ἐνέπηξεν, κατέπηξε (πάσσαλον), μ. αἰτ. II. ταὐτό. Μετ. παθ. 126, 13. — وَتَد πλ. أَوْتَاد πάσσαλος, γόμφος, σφήν. — مِتَد καὶ مِتَدّ σφυρίον, δι' οὗ ἐμπηγνῦσι πασσάλους ἢ σφῆνας εἰς γῆν ἢ τοῖχον.

وَتَر ι. ἐνεργ. وَتْر (ὀνοματοπ. ἐκ τοῦ ἤχου τίρ· εἴτε ἐκ τοῦ τρέμοντος βόμβου,

وثق

ὃν ἀφίησιν ἡ ἐπιτεταμένη χορδὴ πληττομένη κτλ.)· ἐντεῦθεν, τρόμον ἐνέβαλεν, εἴτε ἐνειργάσατό τινι, μ. αἰτ. ἐν γένει ἀχαρίστως προσφερόμενος κατεδίωξεν, καὶ ἰδ. ἀπεστέρησέ τινα τοῦ δικαίως ὀφειλομένου αὐτῷ, μ. αἰτ. πρ. καὶ αἰτ. πράγμ. VI. ἐνεργ. تَوَاتُر 230, 1. ἐν συνεχεῖ σειρᾷ, οἱ μὲν μετὰ τοὺς δέ, ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις εἴτε ἀλλεπάλληλοι ἐπηκολούθησαν, ἢ προσήχθησαν. Μετ. 221, 5.

وَثَبَ ι. ἐνεργ. وَثْب ἐκαθέσθη, ὅπως συστείλας καὶ συντείνας ἑαυτὸν ἀναπηδήσῃ· ἐντεῦθεν, ἐπεπήδησεν, ἐφήλατο, ἐφώρμησεν, ἐπέπεσέ τινι (συνών. قفز), μ. على πρ. 36, 3 κτθν. ἀπολ. 52, 13.

وَثَقَ ι. στερεὸς καὶ μόνιμος ὑπῆρξεν· ἐντεῦθεν, ἐστερέωσεν, ἠσφάλισεν ἑαυτόν· καὶ ἰδ. τὰς ἐλπίδας ἐποιήσατο, ἢ ἐθάρρησεν ἐπί τινι, (κατ' ἐπίστευσεν, ἐπεποίθει τινί (τὸν ἐθαρρεύθη), μ. ب πρ. Μετ. 12, 12. Παθ. مَنْ يُوثَقُ بِهِ ἐκεῖνος, ᾧ δύναται, ἢ δικαιοῦταί τις δοῦναι πίστιν εἴτε πιστεῦσαι, ἀξιόπιστος, ἀξιόχρεως. 224, ἔσχ. — ثِقَة (ἐνεργ.) πίστις, πεποίθησις, θάρρος (ἐπί τινι)· (πλ. ثِقَات 105, 10. 106, 1. 122, 14. ὁ ἄνθρωπος, ἐφ' ᾧ θαρρεῖς καὶ ᾧ πιστεύεις, πιστός, ἔμπιστος). — وَثِيق στερεός, βέβαιος, ἀσφαλής· σταθερός, μόνιμος (συνών. محكم). — مِيثَاق πλ. مَوَاثِيق συνθήκη, συμφωνία, συμβόλαιον. 218, 15. — الوَاثِق 37, 5 κτθν. τ. ἔ. ὁ الوَاثِق بِاللهِ ἔννατος τῶν Ἀ-

وجه

وَجَهَ ι. οὐ. ἔτυψέ τινα κατὰ πρόσωπον, ἐρράπισέ τινα, μ. αἰτ. πρ. II. ἔπεμψεν, διηύθυνέ τινα πρὸς ἕτερον, μ. αἰτ. τοῦ ἐνὸς καὶ الى τοῦ ἑτ. πρ. 143, 6. III. στρέψας τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον πρὸς τὸ πρόσωπον ἑτέρου ἐπλησίασεν αὐτῷ, ἀντιμέτωπος ὑπεδέξατο αὐτόν, μ. αἰτ. πρ. Μετχ. ἀπέναντι, κατεναντιχρὺ κείμενος· κλίνων, βλέπων, ἐστραμμένος πρός τι, μ. ل πράγμ. 79, 1. 164, 9. Υ. ἐνεργ. تَوَجَّهَ 102, 7 κτθν. κειμ. 107, 2. ἐστράφη, διηυθύνθη, ἐπορεύθη που, μ. الى τόπ. 49, 3. 125, 8. τὸ تَوَجَّهْتَ عَلَى السَّبَكِ 41, 9. δύνασαι ἑρμηνεῦσαι διηύθυνεν ἑαυτὴν (δῆλον ὅτι διὰ τοῦ νοός, τ. ἐ. ἐπεθύμησεν,) πρὸς τοὺς ἰχθῦς, ἀλλὰ βέλτιον γράφεται تَوَجَّدَتْ σφοδρῶς ἐπεθύμησεν. — وَجْهٌ πλ. وُجُوهٌ. أَوْجُهٌ ὄψις, πρόσωπον. مَضَى لِوَجْهِهِ ἐπορεύθη κατ' εὐθεῖαν, (ἐτράβηξε τὸν δρόμον του), οὐδενὸς πράγματος λόγον ποιησάμενος εἴτε οὐδὲν φροντίσας. 124, 11. τὸ ἄνωθεν ἢ ἔμπροσθεν μέρος πράγματός τινος, ἡ ἐξωτερικὴ ὄψις, ἐπιφάνεια. 79, 10. 89, 14. 97, 3. πλ. 187, 11. (Περὶ τῆς χρήσεως ταύτης τοῦ παθητικοῦ, εἰς δυϊκὸν ἀναφερομένου, ὅρ. Δὲ Σασὺ Γραμμ. II. §. 251. σελ. 142 κ. ἑ.)· ἡ πλευρὰ πράγματινος. 56, 7. مِنْ كُلِّ وَجْهٍ πανταχόθεν. 136, 11 κ. ἑ. τρόπος, μέσον, μέθοδός τινος πράγμ., 28, 3. بِوَجْهٍ مَا κατ' οὐδένα τρόπον, παντάπασιν (οὐ), 216, ἰσχ., πλ. وُجُوهٌ ὁ ἀρχηγὸς καὶ πρῶτος τοῦ γένους.

وثن

ϐασιδῶν χαλιφῶν, ϐασιλ. 227–232 Ἐγ. (842–847 Χρ.).

وَثَنٌ πλ. أَوْثَانٌ εἴδωλον (ξύλινον ἢ λίθινον) (συνών. صنم). 96, 15. 189, 4.

وَجَأَ α. ου. ἐνεργ. وَجَأَ ἔτυψέ τινα ἐγχειριδίῳ ἢ τῇ τῆς χειρὸς παλάμῃ, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ., εὐνούχισεν, ἐξέταμε (κριόν, τράγον), μ. αἰτ. Υ. ἔπληξεν, ἔτρωσεν, ἐτραυμάτισεν ἑαυτόν τινι πράγμ., μ. ب τοῦ ὀργ. 20, 4 κτθν.

وَجَبَ ι. ἐνεργ. وُجُوبٌ ἔπεσέ τι (ἰδ. σφοδρῶς κατενεχθὲν καὶ ψόφον ποιῆσαν)· ὤφειλεν, ἢ ἔδει γενέσθαι, ἀναγκαῖον ὑπῆρξέ τι· ἀνάγκη, ἀναγκαῖον ὑπῆρξεν . . . . ., μ. أَنْ ῥήμ. X. ἔνοχος ἐγένετο, ἄξιος ὑπῆρξέ τινος πράγμ., ἔκρινεν ἑαυτόν (ἄξιον ὑποστῆναί τι), ἢ θῦμα ἀναγκαῖον ἑτέρου πράγμ., μ. αἰτ. 26, 10.

وَجَدَ ι. ἐνεργ. وُجُودٌ (Τρϐ. ϐουτζοῦτε, σῶμα) εὗρεν, ἐπανεῦρε (τὸ ζητούμενον)· ἀνέλαϐεν, πάλιν ἔλαϐεν, ἢ ἐπανεκτήσατο (τὸ ἀπολωλὸς πρᾶγμα), μ. αἰτ. Υ. ἐμεμψιμοίρησεν, ἐδεινολογήσατο, προσανεκλαύσατο, (παρεπονέθη) ἐπί τινι πράγμ., κακῶς διετέθη, ἢ δεινὰ ἔπαϑεν ἔκ τινος πράγμ., διαπύρως καὶ σφόδρα ἐπεθύμησέ τινος πράγμ., μ. على πράγμ. 41, 9. ὅρ. وجد. — مَوْجُودٌ (μετχ. παθ.) θηλ. ة, εὑρεθείς, εὑρισκόμενος· ὑπάρχων (ἀντίθ. معدوم). 59, 15.

وَجِسَ ι. ἐνεργ. وَجْسٌ ὑπὸ πανικοῦ (φόϐου) κατελήφθη. IV. περιέλαϐέ τι τῇ διανοίᾳ, συνέλαϐεν, ἐπενόησέ τι, ἐνεπλήσθη τινὸς πράγμ. ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, μ. αἰτ. πρ. 178, *).

وحى

الشَّيْخُ أَوْحَدُ الدِّينِ السِّنْجَارِيُّ σύγχρονος τοῦ ἐν Βατοῦτα. 117, 2.

وَحَشَ ι. ἐνεργ. وَحْشٌ (ὀνοματοπ. ἀπὸ τοῦ ψοφώδους ἤχου πράγματος ξηροῦ συντριβομένου)· ὅθεν μεταφ. V. ἠρημώθη καὶ ἐγκατελείφθη (ἡ γῆ)· ἄγριος ὑπῆρξεν· ἐνεργ. تَوَحُّشٌ ἡ φυσικὴ ἢ ἡ τῆς ἀγριότητος κατάστασις, (ἀντίθ. اِسْتِئْنَاسٌ). 27, 2. Μετχ. مُتَوَحِّشٌ ἄγριος, ἐξηγριωμένος, θηριώδης. 74, 6. X. ἐνεργ. اِسْتِيحَاشٌ 208, 3. περίλυπος καὶ ἄθυμος ὑπῆρξεν, ἀνίας καὶ λύπης ἐνεπλήσθη, (ἰδ. διὰ τὴν ἐρήμωσιν τοῦ τόπου καὶ τὴν ἔλλειψιν κοινωνίας). — وَحْشٌ (περιληπτ. 196, 3.) πλ. وُحُوشٌ ζῶα ἐνδιαιτώμενα εἰς τὰ ἔδαφη, θηρία ἄγρια, οὐχὶ οἰκιακά. — وَحْشَةٌ ἐρημία, ἔλλειψις κοινωνίας. — أَوْحَشُ (συγκρ.) μονώτερος, ἐρημότερος, ἀγριώτερος. 6, 2.

وَحَى ι. ἔτριξεν, ἐστρήγνυσεν (ἡ κάμηλος, ὁ ἐλέφας)· ἐντεῦθεν μεταφορ. ἠπίως ἐμορμύρισεν καὶ φωνὴν δυσκατάληπτον καὶ ἀμαυρὰν ἀφῆκεν· ὅθεν ἴδ. ἐμήνυσεν, ἐδήλωσεν, ἔδειξεν· ἐνέπνευσεν, ἀπεκάλυψέ τινί τι (ὁ Θεός), μ. αἰτ. εἴτε ب πράγμ. καὶ εἴτε ل προ. IV. ἀπεκάλυφεν, ἐνέπνευσεν, ἐδίδαξέ τινέ τι δι' ἀποκαλύψεως καὶ ὑπερφυσικῶς (συνών. أَلْهَمَ), μ. الى προ. καὶ أَنْ. 189, 12. — وَحْيٌ πλ. وُحِيٌّ ἔμπνευσις, ἀποκάλυψις, καὶ ἰδ. θείκ. 196, ἔσχ. κειμ.

وحد

50, 7. 180, 11. — جِهَةٌ πλευρὰ πράγματός τινος, τὸ πρὸς ὃ διευθυνόμεθα μέρος αὐτοῦ· τόπος, χώρα, μέρος (τοῦ οὐρανοῦ ἢ τῆς γῆς· ἐντεῦθεν Τρδ. τζιχάτι). مِنْ جِهَةِ ἀπὸ μέρους αὐτοῦ, ὡς πρὸς αὐτόν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς αὐτόν. 115, 8. — وُجْهَةٌ 124, 14. τόπος, πρὸς ὃν κατευθύνεταί τις· ἐπιχείρησις, ἐγχείρημα.

وَحُدَ ι. ἐνεργ. وَحْدَةٌ 6, 2. εἷς μόνος καὶ ἀσύγκριτος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἄλλων ὑπῆρξεν, μόνος ἔμεινεν, ἢ ὑπελείφθη. II. εἶπεν, ὅτι (ὁ Θεὸς) εἷς ἐστιν. Παθ. 23, 7. Μετχ. مُوَحِّدُونَ οἱ ἕνα μόνον Θεὸν λατρεύοντες, ἢ οἱ μίαν μόνην ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ πρεσβεύοντες, οἱ Μονοθεῖσταί, ὄνομα, αὐτινος ἀντιπαθοῦνται οἱ τῶν Δρούσων ἐσωτερικοί. 228, ἔσχ. — وَحْدٌ (ἐνεργ.) τὸ εἶναί τινα μόνον, τὸ μονάζειν, ἢ ἐρημάζειν, μοναστμός· μόνος, εἷς μόνος, ὁ μόνος. وَحْدَهُ ἐκεῖνος μόνος· ὅρ. Δὲ Σασὺ Γραμμ. Π. σ. 291, σημ. 1. — وَاحِدٌ θηλ. ة, εἷς· μόνος, ἄνευ ὁμοίου, ἑναῖος. — وَحْدَةٌ (ἐνεργ.) τὸ ἰδίᾳ χωρὶς καὶ καθ' ἑαυτὸν εἶναί τινα. عَلَى حِدَةٍ κατ' ἰδέαν, χωρίς, κατὰ μέρος. 186, 2 κτθν. — اَلتَّوْحِيدُ (ἐνεργ. II.) ἡ λατρεία τοῦ ἑνὸς Θεοῦ· θρησκεία τοιαύτην λατρείαν πρεσβεύουσα καὶ ἀσπαζομένη. — مُوَحَّدَةٌ (Μετχ. παθ. θηλ. τοῦ IV. τύπου.) γράμμα μίαν καὶ μόνην ἔχων στιγμήν, οἷον τὸ ب. 102, 8 κτθν. 103, 9. —

ورث

πολλὰ σύνθετα τοπικὰ κύρια ὀνόματα, κοιλάδας ἢ τόπους ἐκφράζοντα· οὕτω λ. χ. ἐν τῷ Αἰβάνῳ: وَادِي التَّيم 209, ἔσχ. κειμ. 222, 4. 229. 13. Robinс. Παλ. III. σελ. 607 κ. ἑ. 889 κ. ἑ. وَادِي الحَمَاجِرِ 221, 7. ἐν τῇ Ἀραβίᾳ: وَادِي سِتَارَةَ 85, 12. وَادِي السَّابِرَةِ καὶ وَادِي سَابَةَ 85, 15. وَادِي السِّرِرِ 175, 12. وَادِي العَقِيقِ 83, 6. ὅρ. عقيق σελ. 166, β'. وَادِي القُرَى 79, 3. 83, 15. 84, 3. 8. 87, 9.

وَذَرَ ἐνεργ. يَذَرُ προστακτ. ذَرْ ἀπέπεμψεν, ἀφῆκε κατὰ χώραν, κατέλιπεν (συνών. ترك καὶ ودع ὅπερ ὅρα). 146, 10. 188, 13. 190, 11.

وَرَاءٌ τὸ ὀπίσθιον εἴτε ὄπισθεν μέρος πράγμ. τινος, ἢ τὸ πέραν. مَا وَرَاءَ الطَّبِيعَةِ τὰ μετὰ τὰ φυσικά, ἡ Μεταφυσική· λέγουσιν: مَا وَرَاءَكَ τί φέρεις ὄπισθέν σου; τ. ἑ. τίνα νέα φέρεις ἡμῖν; وَرَاءَهُ κατόπιν εἴτε ὀπίσω αὐτοῦ, μετ' αὐτόν. مِنْ وَرَاءِهِ ὄπισθεν αὐτοῦ. 87, 4. إِلَى وَرَاءٍ ὀπίσω, εἰς τὰ ὀπίσω.

وَرِثَ ι. ἐνεργ. إِرْثٌ ἔπλεξεν, προσέπλεξεν· ἐντεῦθεν, κληρονόμος ἐγένετο, καὶ κληρονομίαν παρέλαβέ τι, μ. αἰτ. II. κληρονόμον κατέστησέ τινα, μ. αἰτ. πρ. IV. κληρονόμον ἐποίησέ τινα, μ. αἰτ. πρ. II.

ود

وَدَّ α. ἐνεργ. وُدٌّ, وَدٌّ, مَوَدَّةٌ (πλ. φιλίαι. 218, 15.) ἔτεινεν· ἐντεῦθεν, ἐξέτεινεν ἑαυτὸν πρός τινα ἤ τι· ὅθεν, ἔστερξεν, ἐφίλησεν, ἠγάπησέ τινα, μ. αἰτ. πρ. (πρβλ. حَبَّ σ. 41.). — وَدٌّ εἴτε وُدٌّ ὄνομα εἰδώλου τῶν ἀρχαίων Ἀράβων. 188, 13 κ. ἑ. — وَدَّانُ πόλις τῆς Ἀραβίας. 86, 14.

وَدَعَ ἐνεστ. يَدَعُ Γραμμ. §. 160. καὶ σημ. ά. β'. ἐνεργ. وَدْعٌ ἔθηκεν, κατέστησέ τι ἔν τινι τόπῳ, ἐτοποθέτησέ τι (συν. وضع), μ. αἰτ. πράγμ., κατέλιπεν, ἀφῆκεν καὶ κατελείφθη, ἀφείθη τι καὶ τὴν χώραν, (τὸν τόπον) ἣν ἔδει, κατέλαβεν· εἴασεν, ἐπέτρεψεν, ἐξουσίαν εἴτε ἄδειαν ἔδωκεν. لَا تَدَعْهُ يَذْهَبُ οὐκ ἐπέτρεψεν αὐτῇ ἀπελθεῖν. 176, 7. وَدُعَ ἐνεργ. وَدَاعَةٌ 223, 2. ἥσυχος, ἤπιος ὑπῆρξεν, πρᾶος καὶ ἐπιεικὴς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ὑπῆρξεν, μ. مع πρ. IV. κατέθετό τι, παρέδωκέ τινί τινα ἤ τι, ὅπως φυλάξῃ καὶ διατηρήσῃ αὐτό, μ. δοτ. αἰτ. 56, ἔσχ. κειμ. X. παρεκάλεσέ τινα, ὅπως παραλαβὼν φυλάξῃ τι, ἐπέτρεψεν, παρέδωκεν, ἐνεπίστευσεν, παρακατέθετό τινί τι, μ. δοτ. αἰτ. 133, ἔσχ. κειμ., προσηγόρευσεν, ἠσπάσατό τινα (μέλλων ἀποδημῆσαι μακράν), (ἀπεχαιρέτισεν), μ. αἰτ. πρ. 219, 9. — وَدَاعٌ ἀσπασμός, (ἀποχαιρετισμός).

وَادٍ πλ. أَوْدِيَةٌ κοιλάς· κοίτη ποταμοῦ· αὐτὸς ὁ ποταμός. 22, 5. الوَادِي الكَبِيرُ ὁ (Γ)ουαδ-αλ-κιβίρ(ος), ποταμὸς τῆς Ἱσπανίας. Ἐκ τούτου τοῦ ὀνόματος παράγονται

118, 3 κτθν. VI. ἐπὶ πολλῶν: κατὰ δικαίωμα κληρονομικὸν καὶ διαδοχικῶς παρέλαβόν τι παρ' ἀλλήλων, μ. αἰτ. 68, 8. 162, 3. 219, 2. — تُرَاثٌ κληρονομία. — وَارِثٌ πλ. وَرَثَةٌ κληρονόμος (ἀντίθ. حَارِثٌ ὁ δι' ἰδίας φιλοπονίας κτησάμενός τι). مِيرَاثٌ πλ. مَوَارِيثُ 224, 1. κληρονομίας μέρος (Τρβ. μιράσι).

وَرَدَ ι. ἐνεργ. وُرُودٌ κατέβη τὸ πρανές, ὅπως ἔλθῃ εἰς πηγὰς ἢ ποτιστήριον πρὸς ὕδρευσιν ἢ πόσιν, (ἀντίθ. صدر), ἦλθεν ἐπί (الى), ἢ προσῆλθε πρός ἢ εἴς τινα τόπον, μ. αἰτ. τόπ. 101, 4. προσῆλθε πρὸς ὕδρευσιν. 30, 13. προσῆλθέ τινι, παρεγένετο πρός τινα, ἐπεσκέψατό τινα, μ. على πρ. Μετ. 115, 6. παρεγένετο, παρὼν ὑπῆρξεν. — وَرْدٌ ῥόδον. مَاءُ الوَرْدِ καὶ ἰδιωτ. ما ورد ῥοδόσταγμα. — وَرْدَانُ ἀπελεύθερος τοῦ Ἀμρὶ βὲν ἐλ-Ἄσι. 141, 9.

وَرْسٌ φυτὸν ὅμοιον τῇ σησαμέᾳ, ὅπερ ἐν μόνῃ τῇ εὐδαίμονι Ἀραβίᾳ γίγνεται καὶ εὐδοκιμεῖ. 89, 10.

وَرَعٌ ἐγκράτεια, ἀποχὴ ἰδ. ἀπὸ παντὸς πράγματος, περὶ οὗ ὑπάρχει ἀμφιβολία, εἴ ἐστι θεμιτὸν ἢ μή, ἐκ φόβου μὴ περιπέσῃ τις εἰς ἁμάρτημα.

وَرَقَ περιληπτ., πλ. أَوْرَاقٌ φύλλον δένδρου ἢ χάρτου. وَرَّاقٌ χαρτοπώλης ἢ χαρτοποιός.

وَرَكَ ι. ἐνεργ. وُرُوكٌ κατεκλίθη εἰς τὴν ἑτέραν τῶν πλευρῶν. V. ἐπέθηκεν ἐπὶ τοῦ ἑτέρου τῶν ἰσχίων καὶ οὕτως ἐκόμισε (τὸ βρέφος ἡ γονή). 174, 3 κτθν. تَوَرَّكَ ἀντὶ تَتَوَرَّكَ Γραμμ. §. 127.

وَرِمَ ι. (ἐνεργ. وَرَمٌ ὄγκος), ἐξώδησεν, ἐξωγκώθη (μέλος τι τοῦ σώματος, τὸ δέρμα; ἡ πληγή). 25, 3 κτθν.

وَرَى ι. ἐνεργ. وَرْيٌ ἐτίναξεν, ἀνετίναξεν· καὶ ἰδ. πῦρ καὶ σπινθῆρας ἀνέδωκεν, εἴτε ἐξέτριψε (τὸ πυρεῖον). Μετ. 179, 2. III. ἔκρυψέ τι. 46, 3. VI. ὑπεξέφυγεν, ὑπεχώρησεν, ἀπεκρύβη (ὁ φυγάς). Μετ. 187, 9. — وَرَآءٌ ὄρ. ἀνωτ. ورأ. σ. 256, β'.

وَزَرَ ι. (ἐπ)ἔσφιγξεν, ἰδ. τὸ φορτίον ἐπὶ τῶν νώτων· ἐντεῦθεν, ἐκόμισεν, ὑπεβάστασε (βάρος μέγα). V. ἀνεδείχθη, προεχειρίσθη, ἐγένετο Βεζίρης. — وِزْرٌ φορτίον, βάρος πιέζον τινά, καὶ ἰδ. μεταφ. κρίμα, ἁμάρτημα. 14, 6 κτθν. — وَزِيرٌ Βεζίρης, κυρ. ὁ βοηθῶν τῷ βασιλεῖ, ὅπως βαστάσῃ τὸ βάρος τῆς διαχειρίσεως τῶν τοῦ κράτους πραγμάτων· ὅθεν, ὁ ὕπατος σύμβουλος τοῦ βασιλέως καὶ διευθοντὴς τοῦ βασιλείου εἴτε τῶν δημοσίων πραγμάτων, πρωθυπουργός, ὑπουργός. — وِزَارَةٌ τὸ ἀξίωμα καὶ ἔργον τοῦ Βεζίρου, ἡ Βεζιρεία. دَارُ الوِزَارَةِ τὸ παλάτιον τοῦ Βεζίρου, τὸ γραφεῖον τοῦ Πρωθυπουργοῦ, τὸ Πρωθυπουργεῖον. 159, ἔσχ.

الأَوْزَاعِيُّ 102, 4. Ἰμάμης τῆς Συρίας, ἀποθ. 157 Ἐγ. (774 Χρ.).

وَزَنَ ι. ἐνεργ. وَزْنٌ ὑπεβάστασέ τι τῇ χειρί, ὅπως διορίσῃ τὸ βάρος αὐτοῦ· ἐσταθμήσατο, ἐζυγοστάτησεν, (ἐζύγισεν). Παθ. 18, 3. μ. ب τοῦ δι' οὗ τι σταθμᾶται, ζυγοῦ δηλ. εἴτε μονοπλάστιγγος στατῆρος, ἢ τῶν σταθμῶν. 176, 2. 3. ἐξίσωσέ τι τῷ βάρει τ. ἔ. τὸ σταθμώμενον πρᾶγμα τὸ ἐπὶ τῆς μιᾶς πλάστιγγος ἐποίησεν ἰσοβαρὲς καὶ ἰσόρροπον πρὸς τὸ ἐκ συνθήκης βάρος τὸ ἐπὶ τῆς ἑτέρας, ἀντεσήκωσέ τι, μ. αἰτ. 176, 3. 4. ἀπέτισεν, ἀπέδωκεν, κατέβαλε (τὸ ἀργύριον, τὰ χρήματα). — وَزْنٌ πλ. أَوْزَانٌ βάρος· μέτρον· ζυγίον (μικρὴ ζυγαριά) (Τρβ. βεζνές). — زِنَةٌ ταὐτό. — مِيزَانٌ ζυγός, ζυγόσταθμος, (ζιγαριά)· πλ. مَوَازِينُ τὰ ζυγά, αἱ δύο πλάστιγγες τοῦ ζυγοῦ, 201, ἔσχ. κειμ., ὁ Ζυγός, σημεῖον τοῦ Ζωδιακοῦ.

مُتَوَازٍ θηλ. مُتَوَازِيَةٌ καθ' ἅπαντα τὰ σημεῖα ἐξ ἴσου ἀπέχων, παράλληλος. 187, 3 κτθν.

وَسِخَ α. ἐνεργ. اِتَّسَخَ ῥυπαρόν, ἀκάθαρτον ὑπῆρξε (τὸ σῶμα, ἢ χείρ, τὸ ἔνδυμα). VIII. κατερρυπώθη.

وَسَطَ ι. ἐνεργ. سِطَةٌ ἐν τῷ μέσῳ (ὁμάδος ἀνθρώπων) ὑπῆρξεν, ἢ ἐκάθισεν· εἰσέδυ, εἰσεχώρησεν εἰς τὸ μέσον αὐτῶν, μ. αἰτ. πρ. V. μέσος ὑπῆρξεν· ἐν τῷ μέσῳ εἴτε κατ' αὐτὸ τὸ μεσαίτατον (μέρος) πράγματός τινος ὑπῆρξέ τι, μ. αἰτ. πράγμ. 84, 13. μέσος ἢ ἐν τῷ μέσῳ ἄλλων ἔστη, ἐμεσίτευσεν, μ. بين 210, 14. — وَسْطٌ (ἐνεργ.) μέσον, τὸ ἐν τῷ μέσῳ ὂν ἢ κείμενον. وَسْطَ αἰτιατ. τοπική, μετὰ γεν. συντασσομένη, ἐν τῷ μέσῳ εἴτε μεταξύ. — وَسَطٌ τὸ μέσον μέρος πράγματός τινος. — وَاسِطٌ 77 σημ. (*). — أَوْسَطُ πλ. أَوَاسِطُ θηλ. وُسْطَى 80, ἔσχ. μέσος, ὁ ἐν τῷ μέσῳ ὤν· τὸ μέσον (λ. χ. μηνός τινος κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὰς أَوَائِلُ ἀρχὰς καὶ τὰ أَوَاخِرُ τέλη αὐτοῦ. Λογικ., ὁ μέσος ὅρος συλλογισμοῦ.

وَسِعَ, ἐνεστ. يَسَعُ ἐνεργ. سَعَةٌ χαλαρὸς ὑπῆρξεν· ἐντεῦθεν, ἀναπεπταμένος, ἀνοικτός, εὐρύχωρος, ἐκτενής, ἀχανὴς ὑπῆρξεν· ὅθεν, εὐκόλως περιέλαβεν, περιέσχεν, ἐδέξατο, ἢ ἐχώρησέ τι (ὁ χῶρος, ἡ οἰκία κτλ. ὡς ἐκ τῆς εὐρυχωρίας αὐτῶν), μ. αἰτ. 76, 4. 146, 2. 197, 9. ... لَمْ يَسَعْهُ إِلَّا οὐκ ἔστιν ὅπως οὔ, τ. ἔ. ἀδύνατόν ἐστιν ἄλλως γενέσθαι, εἰ μή ... II. εὐρύ, ἀνοικτόν, ἀναπεπταμένον ἐποίησεν, ἐξέτεινέ τι· πολὺ εἴτε ἀφθόνως ἔδωκέ τινι, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ ل πρ., ἐξουσίαν ἔδωκέ τινι ἐλευθέρως χρῆσθαί τινι πράγμ., ἐθάρρυνέ τινα πρός τι, μ. على πρ. καὶ αἰτ. πράγμ. IV. ἐπηύξησεν, ἐπλάτυνεν, εὐρυχωρότερον ἐποίησέ τι, μ. αἰτ., δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐποίησεν, ἢ ἔδωκέ τινι ποιῆσαί τι, μ. على πρ., ἄφθονα πλούτη ἔδωκέ τινι, πλούσιον ἐποίησέ τινα, μ. على πρ. V. ἀνέτως ἐκάθισεν ἔν τινι τόπῳ, τ. ἔ. πάσης ἀνέσεως ἀπήλαυσεν ἐν αὐτῷ, δηλ. ἀφθόνως ἔσχε πάντα τὰ ἀγαθὰ τὰ πρὸς εὐζωΐαν συντελοῦντα, μ. في τόπ., بِقَدْرِ مَا يَتَوَسَّعُ فِيهِ مِنَ الْأَرْضِ وَالزَّرْعِ κατὰ τὰς προσόδους, ἃς λαμβάνει ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ γαιῶν

وشى

εἶκασεν, κατενόησέ τι, μ. αἰτ. πράγμ. 203, 6. — وَشْيَةٌ πλ. ἀκέρ. σημεῖον, γνώρισμα. 204, 2. — مَوْسِرٌ ἀγορά, ἐμπόριον τῶν Ἀράβων, διεξαγόμενον καθ' ὃν χρόνον οἱ προσκυνηταὶ διατρίβουσιν ἐν Μέκκᾳ· مَوْسِرُ آلِهِ 121, 2 κτθν. κειμ. συναθροισμὸς τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ (?). — مِيسَرٌ πλ. مَوَاسِمُ σημεῖον· χαρακτηριστικὸν γνώρισμα ὡραιότητος.

وَسْوَاسٌ πλ. وَسَاوِسُ ἦχος ταπεινός, ψιθύρισμα. 203, 8.

مُوسَى ὄν. κύρ. ἄρ., 229, β'.

وَشَحَ II. τῷ ζωστῆρι τῷ وِشَاحُ καλουμένῳ περιέζωσέ τινα· (ἦν δὲ ὁ ζωστὴρ οὗτος δερμάτινος, κέγχροις χρυσαῖς, ὁμφαλωτοῖς κοσμήμασι καὶ πολυτίμοις λίθοις ἐγκεκολλημένος καὶ ὑπὸ τῶν γυναικῶν τῆς Ἀνατολῆς φορούμενος)· ἐντεῦθεν, ἐκόσμησεν, ἐκαλλώπισέ τινα, μ. αἰτ. πρ. 209, 1.

وَشِيعَةٌ πλ. وَشَائِعُ σφαίρωμα νημάτων ὑφαντικῷ καλάμῳ περιτετυλιγμένων· ῥαβδώσεις εἴτε γραμμαὶ τοῦ ῥαβδώτου ὑφάσματος τοῦ برد καλουμένου. 206, 1. καὶ σημ. 53.

وَشَى ι. ἐνεργ. وَشْيٌ ἠσφάλισεν, ἐστερέωσεν· ἐντεῦθεν ἰδ. ἐξύφανε στερεὸν τὸ ὕφασμα, καὶ ἐνετύπωσεν εἰς αὐτὸ εἰκόνα ἢ ὁμοίωμά τι κεχρωματισμένον· ὅθεν, ἐχρωμάτισεν· καὶ μεταφ. καθωράϊσεν, ἐκαλλώπισε (λόγον), μ. αἰτ. Μετ. παθ. مَوْشِيٌّ 208, 4. ἐνεργ. وِشَايَةٌ 208, 3. ἐψιθύρισεν, ἐφλυάρησεν,

يوسف

καὶ ἀγρῶν. 146, 14. VIII. εὐρύχωρος, ἀναπεπταμένος ὑπῆρξεν· διεπλατύνθη, ἐξετάθη. عُيُونٌ لَا تَتَّسِعُ لِلزُّرُوعِ πηγαὶ μὴ ἐπαρκοῦσαι τοῖς σπαρτοῖς (τ. ἔ. εἰς ἄρδευσιν τῶν σπαρτῶν). 93, 7 κ. ἑ. Μετ. وَسِيعٌ πλατύς, εὐρύχωρος. 70, 7. 71, 13. 109, 5 κτθν. — وَاسِعٌ (Μετχ. Ι.), μέγας, πλατύς, δεκτικός, χωρητικός· Συγκρ. أَوْسَعُ 54, 3 κτθν. κειμ. 55, 13. 134, 2. — سَعَةٌ ἐνεργ. εὐρύτης, εὐρυχωρία, ἀχάνεια· πλοῦτος μέγας, περιουσία χρημάτων· ἱκανότης πρὸς χώρησιν, τὸ χωρητικὸν εἴτε δεκτικόν· εὐρυτέρα σημασία εἴτε ἐκδοχὴ λέξεως· δύναμις καὶ ἐξουσία τοῦ ποιεῖν τι. 28, 10. 111, 1.

يُوسُفُ Ἰωσὴφ ὁ πατριάρχης. 61, 5. ὁ τάφος αὐτοῦ. 66, 4. — يُوسُفُ الْجَبَّارُ Ἰωσὴφ ὁ τέκτων, τ. ἔ. ὁ ἀνὴρ τῆς Ὑπεραγίας Μαρίας. 59, 10. — أَبُو يُوسُفَ 2, 13. 14. κατά τινάς ἐστιν ὁ أَبُو يُوسُفَ يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ حَبِيبٍ ἀποθ. 182, Ἑγ. (798 Χρ.).

وَسَقَ ι. ἐνεργ. وَسْقٌ ἐσώρευσεν, συνεφόρησεν, ἤθροισεν· καὶ μεταφ. περιεκάλυψεν (ἡ νὺξ τὸ σύμπαν). VIII. اِتَّسَقَ πλήρης, τέλειος, ὁλόκληρος, κατ' οὐδὲν ἔλλιπὴς ὑπῆρξεν. 203, 1.

وَسَمَ ι. ἐνεργ. وَسْمٌ ἔστιξεν· ἐντεῦθεν ἰδ. στίγμα ἐνέκαυσεν, διὰ πεπυρακτωμένου σιδήρου ἐστιγμάτισε (ζῶον ἢ κακοῦργον), μ. αἰτ. τοῦ σώμ. V. ἐκ σημείων ἐξωτερικῶν

ἐν(κατ')ήγγειλέ τι, μ. ب πράγμ. II, ἐγρωμάτισεν, ἔβαψέ τι, μ. αἰτ. πράγμ. Μετ. παθ. مُوَشًّى 97, 3.

وَصَدَ ι. ἐνεργ. وَصَدٌ στερεός, πάγιος ὑπῆρξεν. IV. ἔκλεισε θύραν. Μετ. παθ. τοῦ II. مُوَصَّدٌ 220, 4.

وَصَعٌ εἶδος πτηνοῦ μικροτέρου τοῦ στρουθοῦ. 197, 16.

وَصَفَ ι. ἐνεργ. وَصْفٌ ὑπετύπωσε καὶ πρὸ ὀμμάτων τῷ λόγῳ ἐποίησέ τι, περιέγραψέ τι, μ. αἰτ. πράγμ., παρήγγειλεν, συνεβούλευσεν, εἰσηγήσατο, συνέταξέ τινί τι (λ. χ. φάρμακον), μ. αἰτ. πράγμ. καὶ ل πρ. 42, 8. — وَصْفٌ (ἐνεργ.) πλ. أَوْصَافٌ περιγραφή· ἰδιότης, ποιότης. — صِفَةٌ (ἐνεργ.) πλ. ἀκέρ. ὑποτετυπωμένη, ὡρισμένη ποιότης, μορφή, σχῆμα· ἰδιότης, προσόν, κατηγόρημα. عَلَى صِفَةِ ἐπομ. γεν. ὥς, ἀπαρ. ἀλλάκτως ὥς. 68, 4. — وَصِيفَةٌ πλ. وَصَائِفُ ἐπιτηδεία εἰς ὑπηρεσίαν (κόρη), θεράπαινα, ὑπηρέτις. 117, 5. — وَصِيفٌ τοὐπίκλην الخَادِمُ (= ὁ ὑπηρέτης εἴτε θεράπων). 100, 4. στρατηγὸς τοῦ Χαλίφου Μούταδεδ. — اِبْنُ وَصِيفْ شَاهْ ἱστορικός. 61, ἔσχ. κειμ.

وَصَلَ ι. ἐνεργ. وَصْلٌ, صِلَةٌ ἔπλεξεν· μεταφ. τὸν μίτον τοῦ βίου· καὶ ἐν γένει συνῆψέ τι πρός τι, μ. αἰτ. καὶ ب. Μετ. παθ. 11, ἔσχ. συνεζευγμένος, συνημμένος ὑπῆρξέ τινι, μ. αἰτ. πρ., ἐνεργ. صِلَةٌ, وُصُولٌ ἦλθεν, ἀφίκετο εἴς τι, μ. αἰτ. πράγμ. εἴτε الى· ἔδωκεν, ἐδωρήσατο, ἐπεδαψιλεύσατό τινί τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. III. συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως ἐποίησέ τι, μ. αἰτ. πράγμ. IV. ἤγαγέ τινά που, μ. αἰτ. πρ. καὶ الى τόπ. V. ἦλθεν, ἀφίκετο, παρεγένετο πρός τινα, μ. الى πρ. Παθ. ἀπρόσ. 164, 12. VI. ἐνεργ. تَوَاصُلٌ 108, 14, συνηνώθησαν, συνεδέθησαν πρὸς ἀλλήλους· συνεχῶς ἦλθον, συνεχῶς ἢ ὁμοῦ ἀφίκοντο, μ. الى. VIII. اِتَّصَلَ συνημμένος, συνεχής, συναφὴς ὑπῆρξέ τινι, μ. ب. Μετ. 66, 9 κτθν. 78, 3, 10. ἀπολ. συνημμένος, συνεχής. 84, 12. — صِلَةٌ Γραμματ. σύνδεσμος· πρότασις συνδετικὴ εἴτε συμπλεκτική· ἐν σελ. 185, 7 κτθν. κειμ. 190, 6, σημαίνει τοῦθ' ὅπερ ἄλλοτε زِيَادَةٌ παραπληρωματικὸν καλεῖται. — المَوْصِلُ Μοσούλη, πρωτεύουσα τῆς Μεσοποταμίας ἐπὶ τῆς δυτικῆς ὄχθης τοῦ Τίγρητος. 166, ἔσχ. 170, 7, 11. — مَوْصِلِيٌّ ἐθνικ., πλ. المَوَاصِلَةُ οἱ κάτοικοι τῆς Μοσούλης, Μοσουλαῖοι. 170, 13.

وَصَى ι. ἐνεργ. وَصْيٌ ἔπλεξεν, συνέπλεξεν, συνέδησέ τινί τι, μ. αἰτ. τοῦ ἑνὸς καὶ ب τοῦ ἑτ. πράγμ. IV. διαθήκην ἐποίησεν. 51, 9. διὰ διαθήκης ἐπέτρεψεν, παρέδωκεν, συνέστησέ τινί τι, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ ب πρ., ἐπέταξεν, παρήγγειλεν, ἐνετείλατό τινί τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. εἴτε أن. 127, 3. Μετχ. παθ. المُوصَى لَهُ ἐκεῖ-

ξεως. — وَاضِعٌ κοιν. γέν. ὁ τιθείς (νόμου), ὁ εἰσάγων (ἔθος), ὁ τάττων (ἑορτήν), ὁ συνάγων (πανήγυριν), ὁ συνιστάς (τάγμα ἢ ἀδελφότητα μοναχῶν, ἑταιρίαν ἢ σύλλογον οἱονδήποτε), ὁ συντάσσων (κώδηκα πολιτικὸν ἢ ἐμπορικόν), ὁ ἱδρύων (βασιλείαν), ὁ κτίζων ἢ θεμελιῶν (οἶκον), ὁ συγγράφων (βίβλον) συνών. مُصَنِّفٌ, مُؤَلِّفٌ).

وَطِئَ ἐνεστ. يَطَأُ ἐνεργ. وَطْءٌ ἐπάτησεν, κατεπάτησέ τι, μ. αἰτ. πράγμ. 31, ἔσχ. κειμ. — الْمُوطَّأُ 170, 1. (χυρ. σημ. μαλακὲς καὶ ὁμαλὸς γενόμενος), ἐπιγραφὴ συγγράμματος, περιέχοντος συλλογὴν παραδόσεων, ὑπὸ τοῦ Ἰμάμου Μάλικι ϐὲν Ἀνας.

وَطَنَ ι. ἐνεργ. وَطْنٌ διέμεινε χρόνον τινὰ ἔν τινι τόπῳ καὶ συνῳκειώθη αὐτῷ, μ. ب τόπ. V. συνειθίσθη τινὶ πράγμ., μ. على πράγμ., ἢ ἐξελέξατο τόπον τινὰ ὡς κατοικίαν μόνιμον καὶ πατρίδα. Ἐν σελ. 27, 6 κτθν. δύνασαι οὐχὶ ἀπροσφυῶς ἐφαρμόσαι ἑκατέραν σημασίαν. تَوَطَّنَ فِي συνειθίσθη τῇ κατοικίᾳ, ἢ ἐξελέξατο εἰς κατοικίαν. X. παρεσκεύασεν, ἡτοίμασεν ἑαυτῷ, ἐξελέξατο τόπον, ὅπως διαμείνῃ καὶ διαβιώσῃ ἐν αὐτῷ. 118, 4 κτθν. Μετ. 113, 12. — وَطَنٌ πλ. أَوْطَانٌ τόπος, ἔνθα τις διαμένει σταθερῶς, κατοικία, ἐνδιαίτημα· πατρὶς εἴτε γνησία εἴτε θετή. — مَوْطِنٌ πλ. مَوَاطِنُ ταὐτό.

وَظِيفَةٌ πλ. وَظَائِفُ μερὶς πράγματός τινος, (οἷον τροφῆς), καθ' ἑκάστην ἡμέραν διανεμομένη, σιτηρέσιον, μισθός· θέσις, ὑπούργημα,

وضح

νος, ᾧ κληροδοτεῖταί τι διὰ διαθήκης, ὁ τὸ κληροδότημα λαμϐάνων. الْمُوصَى بِهِ τὸ διὰ διαθήκης κληροδοτούμενον, τὸ κληροδότημα. 223, 13. — وَصِيَّةٌ (Τρϐ. βασιέτι), ἐντολή, παραγγελία· διαθήκη· κληροδότημα· τὸ διὰ διαθήκης παραγγελλόμενον καὶ ἐντελλόμενον. 16, 14. 178, 2. 223, 13.

وَضَحَ ι. ἐνεργ. ضَحٌ λαμπρῶς ἐλευκάνθισέ τι· ἀντηύγασεν, ἀντέλαμψεν ἐπὶ τοῦ προσώπου τινός (ἡ χαρά)· ὅθεν μεταφ. φανερόν, προφανές, κατάδηλον ὑπῆρξέ τι. Μετχ. وَاضِحٌ (αἰτιατ. ἐπιρρημ.) φανερῶς, προδήλως. 58, 1.

وَضَعَ ἐνεστ. يَضَعُ ἔθηκεν, ἔστησέ τι ἔν τινι τόπῳ, μ. αἰτ. πράγμ. 112, 6 κτθν. κειμ. κατ(απ)έθετο δηλονότι τὸ φορτίον τῆς γαστρός, τ. ἔ. ἠλευθερώθη τοῦ παιδίου· ἀπέτεκεν (ἡ θήλεια), 192, 14. VI. ἐνεργ. تَوَاضَعَ ἐταπείνωσεν ἑαυτόν, μετριόφρων καὶ αἰδήμων ὑπῆρξε πρός τινα, μ. ل πρ. 18, 6 κτθν. Μετχ. 76, 1, VIII. اتَّضَعَ εὐτελής, εὐκαταφρόνητος καὶ φαῦλος ἀπέϐη, εἴτε ἐγένετο. — وَضْعٌ (ἐνεργ.) πλ. أَوْضَاعٌ ἡ πρᾶξις τοῦ τιθέναι τί που· ὁ τόπος, ἔνθα κεῖται, ἢ ὑπάρχει τι, θέσις, τοποθεσία. وَضْعٌ مَخْصُوصٌ 214, 4. θέσις ἰδιάζουσα, ἀρχέγονος εἴτε ἡ ἐξ ἀρχῆς. — وَضِيعٌ εὐτελὴς καὶ καταπεφρονημένος. — وَضْعِيٌّ θετικός. اسْمٌ وَضْعِيٌّ عَلَيْهَا 114, 15. ὄγομα (κύριον) αὐτῇ (τῇ πόλει) αὐτοκαϐδάλως καὶ ὅπως ἔτυχεν ἐπιτεθέν, τ. ἔ. μὴ ὑπολογισθείσης τῆς ἐτυμολογικῆς σημασίας τῆς λέ-

ἔργον δηλονότι φέρον μισθὸν εἴτε μισθοφόρον. 58, 11. 165, 6., συμφωνία· συνθήκη. (Γ. ἐντεῦθεν Τρβ. βαζιφές [δουλειὰ] ἔργον).

وَعَدَ ι. ἐνεργ. وَعْدٌ προεῖπεν, ἐσήμηνεν, ἐδήλωσέ τινί τι (εἴτε καλόν=) ὑπέσχετο, ἐπηγγείλατό τινί τι, μ. δοτ. αἰτ., (εἴτε κακόν=) ἠπείλησέ τινί τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ αἰτ. εἴτε ب πράγμ. III. συνέθετο, συνετάξατο, ὡρίσατό τινι τὸν τόπον, ἐν ᾧ, ἢ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἔμελλε συναντῆσαι αὐτῷ, ἢ ποιῆσαί τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ αἰτ. τοῦ χρ. ἢ τόπ. 197, 10. — مَوْعُودٌ πλ. مَوَاعِيدُ ὑπόσχεσις, ἐπαγγελία. 8, 7. τὸ πρᾶγμα, ὅπερ τις ὑπέσχετο, ἢ προεῖπεν. — وَعْدَةٌ ὑπόσχεσις· προθεσμία (Τρβ. βαδές).

وَعْرٌ θλ. ὁ, πλ. أَوْعَارٌ 103, 11. δύσκολος, ἀνώμαλος καὶ τραχὺς τόπος. Περὶ τοῦ ἐν σελ. 107, 3. ὄρ. ἀνωτ. صعب σελ. 136, ά.

وَعَظَ ι. παρῄνεσεν, προέτρεψέ τινα ἐπί τι, ἰδ. κηρύσσων καὶ ὑποδεικνύων αὐτῷ μέλλουσαν ἀνταμοιβὴν ἢ κόλασιν, μ. αἰτ. πρ. καὶ على πράγμ. — وَعْظٌ παραίνεσις, προτροπὴ ἐπὶ τὸ πράττειν τὸ ἀγαθὸν καὶ φεύγειν τὸ κακόν· διδαχή, ὁμιλία ἐκκλησιαστική (Τρβ. βάζι). — مَوْعِظَةٌ πλ. مَوَاعِظُ παραίνεσις, ὑποθήκη, συμβουλή· προδήλωσις, προϋπόδειξις συνεπειῶν. 198, 10. مَوَاعِظُ 226, 15. συγγραμμάτια εἴτε δοκίμια προτρεπτικά, διατριβαὶ παραινετικαί.

وَعَى ι. ἐνεργ. وَعْيٌ, συνέλεξέ τι, ἰδ. διὰ τῶν ὤτων, καὶ διετήρησέ τι, ἰδ. ἐν τῷ νῷ· ἐντεῦθεν ἐπιγλ. ἤκουσεν· τῇ μνήμῃ ἐτήρησέ (τι λεχθέν), ἀνεμνήσθη, ἐνεθυμήθη τινὸς πράγμ., μ. αἰτ. πράγμ. 177, 11.

وَفَدَ ι. ἐνεργ. وَفْدٌ 179, 13. ἔρχεται, προέρχεται· ἐντεῦθεν, ἦλθεν, παρεγένετο, προσῆλθεν, ἰδ. ὡς πρεσβευτὴς πρὸς (βασιλέα)· μ. إلى πρ. Μετ. 145, 1.

وَفَرَ ι. ἐνεργ. وُفُورٌ 31, 13. πολύ, ἀφθονον, δαψιλὲς ὑπῆρξέ τι. VI. πολύς, περισσὸς ὑπῆρξεν, ἠφθόνησεν· πολλοὶ ὑπῆρξαν, μέγας ὑπῆρξεν αὐτῶν ὁ ἀριθμός, (συνών. كَثُرَ). Μετ. πλεοναζων, περισσός, ἄφθονος. 153, ἐσχ. κειμ.

وَفَقَ ι. ἐνεργ. وَفْقٌ καλῶς ἢ κατ' εὐχὴν ἐχώρισε καὶ ὠφέλησέ τι. II. ἐνεργ. تَوْفِيقٌ ἐποίησεν, ὅπως καλῶς χωρίσῃ τι· διηύθυνέ τινα (ὁ Θεὸς) εἴς τι, π. ἐ. συνήγησεν αὐτῷ, (ὅπως κατορθώσῃ) τι, συνετέλεσεν, ὅπως κατ' εὐχὴν αὐτῷ χωρήσῃ, ἢ ἀπαντήσῃ τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ πράγμ. εἴτε ل πράγμ. III. ἐνεργ. وِفَاقٌ ἥρμοσεν, συνεφώνησέ τι πράγμ., (ἐταίριαξεν). 118, 6. Ὅ ὡς τὸ ὅλου χωρίου ἐστίν: Ἀγνοῶ εἰ (ἐκεῖνο τὸ γράμμα) ἐστιν ἀληθῶς Ἀραβικόν, ἢ ἔστιν συμφώνων Ἀραβικῷ (ὀνόματι)· ὡμονόησεν, ὡμογνωμόνησεν, συνεφώνησέ τινι, μ. πρ. 43, 7. 224, 11. VIII. اِتَّفَقَ συνέβη· συνέβη τινί τι, μ. ل πρ. 49, 12. 103, 14. ἐγένετό τι, (ἅμα γενομένου ἄλλου πράγματος), συνέπεσεν, συνέβη .... أَنْ. 166, 2 κτθ. 219, 11.

وَفَى ι. ἐπεσώρευσεν· ἐντεῦθεν, ἐπλήρωσεν, ἐξεπλήρωσεν· ὅθεν, ἅπαντα τὰ

وفب

τὰ ὀφειλόμενα· καὶ ἑπομ. ἐνέμεινε τῇ ὑποσχέσει, ἐφύλαξε τὰς ὁμολογίας, τὴν συνθήκην, τὴν συμφωνίαν, μ. ب πράγμ., ὁλόκληρον, πλῆρες, τέλειον ὑπῆρξέ τι. مَا وَفَى ذٰلِكَ بِعَشَرَةِ مَثَاقِيلَ τοῦτο ὅλον (κατὰ τὸ βάρος) οὐκ ἐστιν ἰσοστάσιον δέκα μισκαλίοις, (ἰσοδ. τῷ τῆς συνηθείας αὐτὸ ὅλο ἐὰν εἶνε δέκα μισκάλια). 35, ἔσχ. IV. ἐξ(προ)έσχεν, ὑπερανέστηκέ τινος πράγμ., ὑψώθη ὑπέρ τι· εἰς ὑψηλότερον τόπον ἀν(προ)ῆλθεν, μ. على τόπ. 180, 8. 184, 9. V. ὁλόκληρον ἔλαβέ τι, μ. αἰτ. πράγμ., ἀνέλαβε παρ' ἑαυτῷ, ὑπεδέξατό τινα (ἀποθανόντα), ἐπισυνήγαγεν αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἐλέει (ὁ Θεός), μ. αἰτ. πρ. Παθ. تُوُفِّيَ ἀνελήφθη τ. ἔ. ἀπέθανεν. X. (παρ)έλαβέ τι ὁλόκληρον καὶ ὁλοσχερές, μ. αἰτ. πράγμ. 218, 1. — وَفَاءٌ (ἐνεργ.) πίστις, ἀκεραιότης, εἰλικρίνεια (ἀντίθ. غدر). — وَفَاةٌ πλ. وَفَيَاتٌ τελευτή, θάνατος (Τρῶ. βεφάτι).

وَقَبَ ι. ἐνεργ. وَقْبٌ ἀνέσκαψέν ἐντεῦθεν, ἐβάθυνε τὸ κοίλωμα· ὅθεν ἐν γένει ἀμεταβ. ὑπ(εἰσ)ῆλθεν, εἰσεχώρησέ τι· καὶ μεταβ. ἐπέπαθέ τινι, κατέλαβέ τινα, μ. على πρ. 106, 8.

وَقْتٌ πλ. أَوْقَاتٌ ὥρα, χρόνος, καιρός, περίστασις ἰδιάζουσα, εὐκαιρία, (Τρῶ. βακῆτι). لِلْوَقْتِ παρευθὺς εἴτε ἐν τῷ τεταγμένῳ καὶ ὡρισμένῳ χρόνῳ. 197, 10. فِي وَقْتِهِ ἐν καιρῷ εὐθέτῳ ἢ τῷ προσήκοντι, ('ς τὸν καιρό του). 4, 18.

وَقَاحَةٌ ἀναίδεια, ἀναισχυντία· αὐθάδεια.

وقف

وَقَدَ ι. ἐνεργ. وَقْدٌ ἐκάη τὸ πῦρ ἐνεφθέν. 110, 6. IV. ἀνῆψεν, ἀνέκαυσε πῦρ. 74, 5. — مَوْقُودٌ (ἀντὶ مُوقَدٌ) ἀνημμένος, ἀνακέκαυμένος. 16, 10.

وَقَارٌ βαρύτης. 2, 10. ἡμερότης εἴτε χειροήθεια καὶ ἡ ταύτῃ συνημμένη μακροθυμία καὶ ὑπομονή. 186, ἔσχ. κειμ.

وَقَعَ ἐνεστ. يَقَعُ ἐνεργ. وُقُوعٌ ἔπεσέ τι καὶ ἰδ. μετὰ χρόνου· ἐντεῦθεν, κατηνέχθη, κατέπτη ταχέως τὸ πτηνὸν εἴς τινα τόπον καὶ ἐκεῖ ἐκαθέσθη, μ. على τόπ. 32, 2. κατέβη, ἐκαθέσθη ἐν τῇ πόλει, μ. ب. 147, 4. وَقَعَ فِي قَلْبِهِ ἔννοια ἐπῆλθέ τινι, κατέλαβέ τι τὸν νοῦν τινος. 44, 7. συνέβη, συνέπεσεν. 162, 7. 221, ἔσχ. III. ὥρμησεν ἐπί τινα, προσέβαλε τῷ ἐχθρῷ ἐν μάχῃ· μ. αἰτ. πρ. καὶ فِي. IV. προσήραξέ τινι, σφοδρῶς ἐπέπεσεν, εἴτε ἐπέθετό τινι ἐν μάχῃ, μ. ب πρ. 88, 2. V. προσεδόκησεν, ἀν(περι)έμεινέ τι, μ. αἰτ. — وَقْعَةٌ ὄν. σημ. τὸ ἅπαξ γενόμενον πτῶσις μία· πλ. ἐκέρ. σύγκρουσις, συμπλοκή, ἔφοδος μαχομένων. — وَاقِعَةٌ συμβὰν χαλεπόν, σύμπτωμα σπουδαῖον, περίστασις δεινὴ καὶ κρίσιμος. 223, 1. — وَقِيعَةٌ πλ. وَقَائِعُ σύγκρουσις, συμπλοκὴ ἐν μάχῃ· μάχη. — مَوْقِعَةٌ καιρός, περίστασις, ἀφορμὴ εἴτε εὐκαιρία πολέμου· μάχη. 221, 6. 222, 14.

وَقَفَ ι. ἐνεργ. وَقْفٌ, وُقُوفٌ ἔπλεξεν, (ἰδ. κύκλῳ ἢ κυκλοτερῶς), προσέπλεξεν· ἐντεῦθεν ἀμεταβ. προσδεδεμένος, προσηλωμένος, προσηρτημένος ὑπῆρξε τόπῳ τινί· ὅθεν,

وكأ

κοῦφι). 86, 2. 109, 4. 118, ἔσχ. 119, 1.

وَقَى i. ἐνεργ. وَقْيٌ ηὐλαβήθη· ἐντεῦθεν, ἐτήρησεν, ἐφύλαξεν ἑαυτὸν ἀπό τινος πράγμ., μ. αἰτ. πρ. καὶ عن πράγμ. VIII. اِتَّقَى ταὐτό· ἐλάτρευσε τὸν Θεόν, μ. αἰτ. 185, 8 κτθν. πειμ.

وَكَّأَ V. ἐπεστηρίχθη, ἐπηρείσθη τινὶ πράγμ., μ. على πράγμ. VIII. اِتَّكَأَ ὑπεβαστάχθη, ὑπεστήριξεν ἑαυτόν τινι πράγμ., μ. على πράγμ.

مَوْكِبٌ πλ. مَوَاكِبُ ὁμάς, ὄχλος, πλῆθος· ἴλη ἱππικοῦ ἢ τάγμα πεζικοῦ στρατεύματος. يَوْمُ الْمَوَاكِبِ (ἡμέρα ἐξετάσεως εἴτε ἐπιθεωρήσεως στρατοῦ?) 164, 4 κτθν.

وَكَسَ i. ἐνεργ. وَكْسٌ ἠλάττωσεν, συνέταμέ τι, μ. αἰτ. II. ἀποβαλεῖν τι, στερηθῆναί τινος πράγμ., ἢ ζημίαν παθεῖν ἐποίησέ τινα, ζημίαν ἐπήνεγκέ τινι, μ. αἰτ. πρ. 178, 7 μ. σημ.

وَكَلَ i. ἐνεργ. وَكْلٌ θαρρῶν καὶ πεποιθὼς ἐπέτρεψε καὶ παρέδωκε τὰ ἑαυτοῦ ἑτέρῳ τινί, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ إلى πρ. II. ἐπιμελητήν, διευθυντήν, ἐπίτροπον πληρεξούσιον τῶν ἑαυτοῦ πραγμ. κατέστησέ τινα, ἐπέστησέ τινὰ τοῖς ἑαυτοῦ πράγμ., μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. Μέτ. παθ. 18, 5. — وَكِيلٌ ἐπίτροπος, τοποτηρήτής, (Τρδ· βεκίλης).

وَكَأَ i. ἐνεργ. وِكَاءٌ ἔδησεν, ἡμμάτισεν, ἐνεκόμβωσέ τι· μ. αἰτ. IV. ἀνέδησε καὶ συνέσφιγξε τὸ στόμιον ἀσκοῦ, μ. αἰτ. εἴτε على. 39, 3. κτθν.

وقف

ἔστη ὀρθός, (συνών. قام)· ἔστη, τ. ἔ. οὐ προύχώρησεν, ἐπέστησε τὴν παρείαν, ἔμεινεν (ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἵππος κτλ.) (ἀντίθ. قام)· παρέσχη, ἢ προσῆλθέ τινι, ἔστη πλησίον τινός, μ. على πρ. 181, 15. ἐπέστησε τὸν νοῦν ἐπί τι, ἐπεμελήσατό τινος, ἐνησχολήσατο περί τι καὶ ἰδ. χάριν γνώσεως, μ. على πράγμ. 149, 8. ὄθεν, ἔγνω, (κατ)ἔμαθέ τι, ἐπληροφορήθη περί τινος πράγμ., μ. على πράγμ. 216, 3 κτθν. 219, ἔσχ. II αθ. 90, 4., ἐκληροδότησεν, εἴτε ἀφιέρωσε διὰ διαθήκης εἰς εὐσεβῆ καὶ φιλάνθρωπα ἔργα ἢ εἰς δημοσίαν χρῆσιν, ἐποίησεν εὐσεβὲς καὶ φιλάνθρωπον κληροδότημα, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ ل εἴτε على τοῦ σκοποῦ ἢ τῆς χρήσεως. II. στῆναί τι καὶ μὴ προβῆναι ἐποίησεν, ἐπέστησεν, ἐπέσχε τι, μ. αἰτ. III. ἔστη παρά τινι, παρεστάτησεν, εἴτε ἐστοίχησέ τινι ἐν παρατάξει ἢ ἐν μάχῃ, συνετάξατό τινι· ὄθεν, ἀντιμέτωπος ἑτέρῳ τινὶ ἔστη ἐν μάχῃ, ἀντετάξατό τινι. 167, ἔσχ. IV. ἐκληροδότησέ τινί τι, ὅπως χρησιμεύσῃ εἰς εὐσεβῆ καὶ φιλάνθρωπα ἔργα, μ. αἰτ. πράγμ. καὶ على πρ. 119, 1. V. ἐνεργ. تَوَقَّفَ 41, 3. ἔστη, ἐχρονοτρίβησεν, ἐμέλλησεν· παρέτεινέ τι, μ. في πράγμ., ἐπέμεινεν, ἐνεκαρτέρησέ τινι πράγμ.; διετέλεσεν ἔν τινι πράγμ., μ. على πράγμ. تَوَقَّفَ تَعْيِينُ الْقِيمَةِ عَلَى تَعْيِينِ الْوَزْنِ 44, 16. ὁ προσδιορισμὸς τῆς τιμῆς εἴτε ἀξίας ἐξηρτήθη ἐκ τῆς γνώσεως τοῦ βάρους. — وَقْفٌ γραμμ. παῦσις, παῦλα. 202, 8. πλ. أَوْقَافٌ καὶ وُقُوفٌ κληροδότησις εἰς φιλανθρωπικοὺς σκοπούς· τὸ εἰς φιλανθρωπικὰ ἔργα κληροδοτούμενον πρᾶγμα, τὸ εὐσεβὲς καὶ φιλάνθρωπον κληροδότημα (Τρδ. βα-

وج

وَجَّ ι. ἐνεργ. وُلُوجٌ κατέφυγεν (εἰς τὸ κρυπτήριον ἄντρον), εἰσῆλθεν, μ. فِي πράγμ. 128, 2 κτθν. κειμ.

وَجْشِي Ἐμίρης τῆς Αἰγύπτου. 158, 13 κ. ἑ. ἑ.

وَلَدَ ι. ἐνεργ. وَلَدٌ, لِدَةٌ, وِلَادَةٌ, وِلَادٌ ἐγέννησεν, ἐτεκνοποιήσατο (ὁ ἀνήρ)· ἔτεκεν, ἐτεκνοποίησεν (ἡ γυνὴ ἢ ἡ θήλεια). Μετ. παθ. مَوْلُودٌ γεννηθείς, τεχθείς. 175, 13. — وَلَدٌ πλ. وُلْدٌ, أَوْلَادٌ τέκνον, γόνος. — وَالِدٌ πατήρ, θηλ. ة, μήτηρ, (ἐντεῦθεν Τρβ. βαλιδέ)· δυϊκ. الوَالِدَانِ οἱ γονεῖς. — مَوْلِدٌ χρόνος γεννήσεως, ἡ γενέθλιος ἡμέρα· τόπος γεννήσεως. — الوَلِيدُ بْنُ عَبْدِ المَلِكِ Χαλίφης Ἀββασίδης. 97, 2. 149, 14. βασιλ. 86–96 Ἐγ. (705–714 Χρ.).

وَلَغَ α. ἐνεργ. وَلْغٌ ἐμβαλὼν τὸ στόμα εἰς τὸ ἀγγεῖον, ἔπιεν, ἔλαψεν (ὁ κύων), μ. مِن πράγμ. 52, 15.

وَلِيَ ι. λίαν ἐγγύς τινος πράγμ. ὑπῆρξεν, προσεκολλήθη, προσέφυη, προσεπάγη τινὶ πράγμ., μ. αἰτ. πράγμ. 71, 4. ἐνεργ. وِلَايَةٌ 213, 2 κτθν. ἐπέστη τινὶ πράγμ., ἐπεστάτησεν, ἢ ἐπεμελήσατο αὐτοῦ, διῴκησεν, ἐκυβέρνησεν, διηύθυνέ τι, μ. αἰτ. πράγμ., εἴτε بِ εἴτε عَلَى, ἀπολ. κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν, ἐβασίλευσεν. 97, 2. II. εἰς τὰ ὀπίσω ἐχώρησεν, ὑπεχώρησεν· ἐπέστησέ τινά τινι πράγμ. ἢ ἐπαρχίᾳ, μ. δοτ. αἰτ., εἴτε μ. αἰτ. πρ. καὶ عَلَى πράγμ.

ولى

Παθ. 18, 7 κτθν. 151, 6. V. ἐπιστάτης ὑπῆρξέ τινος πράγμ., ἐπετέλεσέ τι ἔργον, μ. αἰτ. 211, 4 κτθν. VI. διαδοχικῶς, ἢ ἐν συνεχεῖ σειρᾷ ἠκολούθησεν, διεδέξατο. Μετ. مُتَوَالِيَةٌ θηλ. مُتَوَالٍ συνεχής, ἑπόμενος, ἀκόλουθος. 107. 6. X. ἐνεργ. اسْتَوْلَى ἐκράτησεν, κύριός τινος πράγμ. ἐγένετο, ὑπέταξεν, κατέλαβέ τι, ἐξουσίαν καὶ ἰδ. αὐστηρὰν ἤσκησεν, τυραννικῶς ἦρξεν, μ. على πράγμ. 39, 7. 62, 11. 212, 15. Μετ. 218, 10. — وَالٍ (μετ.) πλ. وُلَاةٌ νομάρχης (Τρβ. βαλῆς). — وَلِيٌّ (ἐνεργ.) ἐγγύτης, πλησιότης, γειτονία (συνών. قُرْبٌ). — وَلِيٌّ πλ. أَوْلِيَاءُ ἐγγὺς ὤν, ὁ πλησίον· φίλος· βοηθός, εὐεργέτης. وَلِيُّ يُزَارُ 229, 5. ἀνὴρ ἅγιος, ὃν ἐπισκέπτονται χάριν εὐλαβείας· κύριος, δεσπότης. أَوْلِيَاءُ الأُمُورِ οἱ ὑπουργοὶ κράτους. 228, 4. Συγκρ. أَوْلَى θηλ. وُلْيَا πλησιέστερος, ἐγγύτερος, προσφυέστερος, ἁρμοδιώτερος, καταλληλότερος. 44, 11. — وِلَايَةٌ χώρα, νομός, ἐπαρχία (Τρβ. βιλαέτι). — مَوْلًى πλ. مَوَالِي 101, 15. κύριος, δεσπότης. 30, 2. (ὅηλ. ὁ Θεός). βοηθός, ἀρωγός· καὶ τοὐναντ. δοῦλος, ἀπελεύθερος. 141, 9. (Ἐντεῦθεν Τρβ. μολᾶς)· θηλ. مَوْلَاةٌ δούλη ἀπελευθερωθεῖσα. 173, 4 κτθν. — مُتَوَلٍّ ἄρχων, ἐξουσιαστής· μεταγενεστ. ὁ ἐπὶ τῶν βακουφίων, ὁ διαχειριζόμενος τὰς προσόδους

وهب

αὐτῶν (Ἴρβ. μουτεβελλής). مُتَوَالٍ πλ. مُتَاوِلَة ὄνομα αἱρέσεως Μωαμεθανικῆς. 216, 12. 218, 8. πρβλ. Ῥοδινσ. Παλ. III. σελ. 644.

وَهَبَ ἐνεστ. يَهَبُ, ἐνεργ. وَهْبٌ ἔδωκεν, ἐδωρήσατο, παρεχώρησέ τινί τι, μ. ل πρ. καὶ αἰτ. πράγμ. وَهَبَ نَفْسَهُ لِلّٰهِ 127, 10. τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν τῷ Θεῷ ἔδωκε τ. ἑ. τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν τῷ Θεῷ ἀφιέρωσεν. — مَوْهَبَة πλ. مَوَاهِبُ δῶρον.

وَهْدَة πλ. وِهَاد γῆ ταπεινὴ καὶ χαμηλή. 94, 4. βάραθρον, ἄβυσσος. 32, 13.

وَهَقَ ι. ἐνεργ. وَهْقٌ κατ(ἐπ')ἐσχεν, ἐκώλυσέ τινά τινος πράγμ., οὐκ εἴασέ τινα πλησιάσαι τινὶ πράγμ., μ. αἰτ. πρ. καὶ عن πράγμ. VI. ἐπὶ πολλῶν: περί τινος (προκειμένου) πράγματος τὰ αὐτὰ ἐποίησαν, τ. ἑ., ὅ,τι ἐποίησεν ὁ εἷς τοῦτ' αὐτὸ ἐποίησε καὶ ὁ ἕτερος. 175, 12.

وَهَرَ ι. ἐνεργ. وَهْرٌ ἀνέβρασέ τε (ὡς θάλασσα κυμαινομένη)· ἐντεῦθεν μεταφ. ὡρμήθη, διενοήσατό τι ἀληθὲς ἢ ψευδές, δοξασίαν ἔσχε περί τινος πράγμ., εἰς νοῦν ἐβάλετό τι, ὑπέλαβεν, ἐφαντάσθη, ἐπίστευσεν, ἔπεισεν ἑαυτόν τι· μ. فِي πράγμ. V. ταὐτόσ. ἠγήσατο, ἐνόμισεν. VIII. اِتِّهَام ἐνεργ. اِتَّهَمَ (πρβλ. مج σ. 28, ά.)· ὑπέλαβεν, εἴκασεν, ὑπετόπησέ τι· ὑπόπτως ἔσχε πρός τινα, ὑποψίαν ἔλαβε κατά τινος, ὑπενόησεν εἴς τινά τι τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον, ὑπώπτευσέ τινα εἴς τι, μ. αἰτ. πρ. καὶ ب πράγμ. 7, 3. Παθ. καὶ μετχ. παθ. 198, 1. — وَهْم πλ. أَوْهَام δοξασία, εἰκασία, γνώμη (ἀληθὴς ἢ ψευδής)· νοῦς, δύναμις τοῦ διανοεῖσθαι καὶ ἐπινοεῖν. 120, 6 κτθν. λειποθυμία(?). — تُهَمَة ὑπόνοια, ὑποψία. 7, 4. 198, 1.

وَهَنَ ι. ἐνεργ. وَهْنٌ ἀσθενέστερος καὶ νωθρότερος ὑπῆρξεν ἢ κατὰ (ἢ ὥστε ἐπιτελέσαι) τὸ ἔργον, ὅπερ ἀνεδέξατο. IV. ἐξευρίσκειν, ἐξησθένησέ τινα, μ. αἰτ. πρ.

وَيْحَ φεῦ! οὐαί! οἴμοι! μόριον σχετλιαστικόν. وَيْحَكَ οὐαὶ ὑμῖν! 140, 5. Γραμμ. §. 384. Ἐπισημ. 6.

ي

يَا ὦ! 1) ἐπιφώνημα κλητικόν. Περὶ συντάξεως αὐτοῦ ὅρ. Γραμμ. §. 421. يَا قَوْمِ 185, 9 κτθν. ὦ γένος ἐμόν! 7. ἐπιφών. θαυμαστικὸν ὦ! ἄ! βαβαί!

يسر

يَدٌ δυϊκ. يَدَانِ, πλ. أَيْدٍ χεὶρ (ἀνθρώπου)· οἱ ἐμπρόσθιοι πόδες τῶν τετραπόδων· μεταφ. δύναμις, ἀξίωμα, τιμή. بَيْنَ يَدَيْهِ ἐνώπιον αὐτοῦ. عَلَى يَدَيْهِ τῇ χειρὶ εἴτε διὰ χειρὸς αὐτοῦ τ. ἔ. τῇ φροντίδι, καὶ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ. جَعَلَ لَهُمْ يَدًا عَلَى قَرْيَتِهِمْ 213, 7. ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς ἑαυτῶν πόλεως, τ. ἔ. τὴν πόλιν τὴν ἑαυτῶν πατρίδα αὐτοῖς ὑποχείριον ἐποίησεν, ἢ τῆς ἑαυτῶν πόλεως κυρίους αὐτοὺς κατέστησεν, δηλ. ἐλευθέρους αὐτοὺς καὶ αὐτονόμους ἀφῆκεν فَأَعْطَيْتُمُ الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ 129, 12 κ. ἑ. περιληπτ. 134, 12. τελεῖτε τὸν (κατὰ κεφαλὴν ἐτήσιον) φόρον αὐταῖς ταῖς χερσὶν ὑμῶν (μὲ τὰ χέρια σας, ὑμεῖς αὐτοί, αὐτοπροσώπως), ἢ τοῖς μετρητοῖς (عَنْ نَقْدٍ). Ἐλήφθη δὲ ἡ φράσις αὕτη ἐκ τοῦ Κορ. Κεφ. IX. στίχ. 29.

يَسَرَ ι. ου. ἐνεργ. يَسِرُ ἐνέτεινέ τι ὀρθίως πάλιν καὶ πολλάκις· ἐντεῦθεν, ἐκύβευσεν. ἔπαιξε τυχηρόν τι παίγνιον· καὶ ἀμεταβ. ῥᾴδιον, εὐχερὲς ὑπῆρξεν, ἠθύνατο γενέσθαι τι (συνών. عسر). IV. πλούσιος ὑπῆρξεν, ἢ ἐγένετο. V. ῥᾴδιος, εὐχερὴς ὑπῆρξέ τινι, μ. ل πρ., κατ' εὐχὴν ἢ ἐλπίδα ἐχώρησεν, ἢ ἀπέβη τι, ἐπέτυχεν, κατωρθώθη τι. Μετ. 28, 6 κτθν. ἕτοιμος, πρόχειρος, παρὼν ὑπῆρξεν, παρέστη. 226, 5 κτθν. — يُسْرٌ εὐχέρεια, ἠπιότης χαρακτῆρος, γλυκύτης ἠθῶν. — يَسَارٌ ἀριστερός, ἡ ἀριστερὰ πλευρά. — يُسَيْرٌ θηλ. ة, ὀλίγιστος τὸν ἀριθμόν, ἐλάχιστος τὴν ποσότητα.

ياجوج

يَأْجُوجُ ὄρ. سدّ σελ. 107, ά.

يَئِسَ ἐνεστ. يَيْأَسُ ἐνεργ. يَأْسٌ κατεπιέσθη, κατεβλήθη· ὅθεν, ἀπέγνω, ἀπηλπισέ τι, οὐ πολλὰς ἐλπίδας τινὸς πράγμ. ἔσχεν, πᾶσαν ἀπέβαλεν ἐλπίδα τινὸς πράγμ., ἠθύμησέ τινι ἢ ἐπί τινι πράγμ., μ. مِن πράγμ. — يَئُوسٌ εἴτε يَؤُسٌ ἀπελπίζων, πᾶσαν ἀποβάλλων ἐλπίδα, ἀνελπιστῶν, οὐδεμίαν ἐλπίδα (ἐπιτυχίας) ἔχων, (συνών. قَنِطَ). 204, 7.

يَاسِينُ ὄρ. يسن σ. 268, ά.

يَافَا Ἰάφα, Ἰόππη, πόλις τῆς Παλαιστίνης καὶ ἐπίνειον τῆς Ἱερουσαλήμ. 92, 10. 170, ἔσχ. Ἀρνόλδ. Παλ. σελ. 181, κ. ἑ.

يَاقُوتٌ ὄρ. يقت σ. 268, ά.

يَانَعُ πόλις τῆς Ἰνδίας. 70, 2. Ἀλλὰ προτιμητέα ἡ γραφὴ بَانَة.

يَبِسَ ἐνεστ. يَيْبَسُ, يَابَسُ ἐνεργ. يَبْسٌ ἐξηράνθη, ξηρὸν ὑπῆρξεν, ἢ ἐγένετο, ἀπεξηράνθη (ὁ χόρτος, τὸ φυτόν), καὶ μεταφ. ἀπεμαράνθη, παρήκμασεν (ὁ κῆπος τῆς παιδείας). II. ξηρὸν ἐποίησεν, ἐξήρανέ τι, μ. αἰτ. Παθ. 193, 10. IV. αὐχμηρόν, ξηρὸν κατέστησεν· καὶ ἀμεταβ. ἐσιώπησε (=τῷ τῆς συνηθ. ξερὸς ἀπόμεικε, τ. ἔ. ἐξηπορήθη καὶ οὐδὲν εἶχε λαλῆσαι).

يَتِيمٌ ὀρφανός, πατρὸς (Τρβ. γετίμης)· μητρὸς عَجِيٌّ· ὁ δὲ ἀμφοτέρων ὀρφανὸς καλεῖται لَطِيمٌ.

يسر

يَقِنَ α. ἐνεργ. يَقِنُ σαφῶς οἶδεν, ἀκριβῶς ἔγνω τι, ἠκρίβωσεν, κατέμαθέ τι, μ. αἰτ. πράγμ. IV. ἀκριβῶς ἔγνω, κατέμαθέ τι· ἐπιμελῶς καὶ ἀσφαλῶς ἐξήτασε καὶ ἠρεύνησέ τι, μ. αἰτ. εἴτε ب πράγμ.

يَلَمْلَمُ πόλις τῆς Ἀραβίας. 78, 13.

اليَمَامَةُ πόλις καὶ χώρα τῆς Ἀραβίας, 78, 9. 83, 10. 15. 87, 4.

يَمِينٌ δεξιός, ἡ δεξιὰ χείρ. يَمِينًا ἐπὶ δεξιά· πλ. أَيْمَانٌ 138, 4. ὅρκος (Τρδ. γεμίνι). — مَيْمَنَةٌ εὐτυχία, ἀγαθὴ τύχη· ἡ δεξιὰ μερὶς τῶν σωζομένων κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐσχάτης κρίσεως (ἀντίθ. ميسرة)· ἡ δεξιὰ πτέρυξ στρατεύματος. — اليَمَنُ Ἰεμένη, χώρα τῆς Ἀραβίας. 76, 2 κτθν. κειμ. 78, 11. 12. 14. 87, ἔσχ. κειμ. 88, 7. Ἐθνικ. يَمَانِيٌّ καὶ يَمَانٍ Ἰεμενικός. — أُمُّ أَيْمَنَ οὕτως ἐπωνομάσθη ἡ Βαράκα, ἥτις ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων περιέθαλψε καὶ ἀνέθρεψε τὸν Μωάμεθ. 177, 3. 4. 11. 13. 178, 10. 179, 10.

يَانِعٌ θηλ. ōz ὥριμος.

يَهُودُ ὅρ. هود σελ. 251, ά.

يُوسُفُ ὅρ. وسف σελ. 259, ά.

يَوْمٌ πλ. أَيَّامٌ ἡμέρα, καὶ μάλιστα ἡ πολιτική, τ. ἔ. τὸ ἀπὸ πρωΐας εἰς πρωΐαν εἴκοσι καὶ τεσσάρων ὡρῶν διάστημα (συν. نهار, ὅπερ λέγεται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν νύκτα καὶ

اليساق

أَيْسَرُ — ἀριστερός, εἰς τὰ ἀριστερὰ κείμενος. Συγκρ. εὐχερέστερος, ῥᾴων· ἐλάσσων, μικρότερος. 135, 12. أَيْسَرُ أَمْرٍ πρᾶγμα κουφότατον καὶ ἐλαφρότατον, πρᾶγμα ἀσημότατον καὶ εὐτελέστατον. 224, 13. فِي أَيْسَرِ وَقْتٍ ἐν χρόνῳ βραχυτέρῳ τῆς ὥρας. 35, 11. — مَيْسَرَةٌ εὐχέρεια, ἠπιότης χαρακτῆρος, εὐμάρεια, ῥᾳστώνη βίου, εὐτυχία, πλοῦτος. 223, 9.

اليَسَاقُ (εἴτε اليَسَقُ, κυρ. يَاسَا) ἐπιγραφὴ βιβλίου, δι' οὗ ὁ Τσιγκισχὰν ἐδημοσίευσε τοὺς ἑαυτοῦ νόμους. 121, 11.

صَاحِبُ يَاسِينَ ὄνομα προφήτου τινός. 180, 4 κτθν. 184, ἔσχ.

يَعْقُوبُ ὅρ. عقب σελ. 166, β'.

يَعُوقُ ὅρ. عاق σελ. 174, β',

يَغُوثُ ὅρ. غوث σελ. 181, β'.

يَاقُوتٌ περιληπτ., πλ. يَوَاقِيتُ δυΐκ. يَاقُوتَانِ 106, 3. 109, 5. ὑάκινθος (ἡ λίθος) καὶ μάλιστα ἡ ἐρυθρᾷ (Τρδ. γιακοῦτι). Λατνδρ. ρουμπίνι.

يَقَظَ α. ἐνεργ. يَقَظُ διέρρηξέ τι παταγωδῶς· ἐντεῦθεν, δι(ἀπ')έκοψε τὸν ὕπνον, ἀφύπνωσεν, ἐξυπνίσθη· ἄγρυπνος ὑπῆρξε καὶ οὐκ ἐκοιμήθη (συνών. سهر, هجع, ἀντίθ. نام, وسن, رقد). IV. ἤγειρέ τινα ἐκ τοῦ ὕπνου, ἐξ(ἀφ)ύπνισέ τινα, μ. αἰτ. πρ. X. ἐξηγέρθη τοῦ ὕπνου, ἐξυπνίσθη, ἠγρύπνησεν. — يَقَظَةٌ ἐγρήγορσις, ἀγρυπνία,

يونان

يَوْمًا فَيَوْمًا ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, δσημέραι, καθ' ἑκάστην.

يُونَانُ καὶ يَوْنَانُ Ἴωνες, τὸ ἀρχαῖον τῶν Ἑλλήνων γένος. 95, 11. πλ. اليُونَانُونَ οἱ Ἕλληνες. 96, 14. — أَرْضُ اليُونَانِ ἡ γῆ τῶν Ἑλλήνων, ἡ Ἑλλάς. 78, 4.

يوم

περιλαμβάνει τὸ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου διάστημα). مِنْ يَوْمِهِ εὐθύς, παραχρῆμα· τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, αὐθημερόν. 58, 12. 144, 3. μεταγενεστ. ἀνέκαθεν. يَوْمًا ἔν τινι ἡμέρᾳ. اليَوْمَ σήμερον. كُلَّ يَوْمٍ καθ' (ἑκάστην) ἡμέραν. أَيَّامًا ἡμέρας τινάς. ذَاتَ يَوْمٍ ἡμέραν τινά.

ΤΕΛΟΣ.

ΔΙΟΡΘΩΤΕΑ

Σελ.	Στήλη	Ἀντὶ	Γράφε.
1	6.	πατέρες;	πατέρες·
»	»	177, 22.	177, 12.
3	α.	δ'	δι'
»	»	ἐμέλησεν	ἐμέλλησεν
»	»	συνέδεσιν	συνέδησεν
»	6.	οὕτως	οὕτως
4	α.	91, 8.	91, 2 κτθν.
5	6.	55, 5	55, 7
8	α.	ἡ	ἡ
»	»	ἐντέλεσθαι	ἐντέλλεσθαι
9	α.	Μααμοῦν	ἀλ-Μαμοῦν
»	»	Ἀρρασίδι	ἀρ-Ῥασὶδ
10	α.	55, 5.	55, 7.
»	6.	وَالبَصْرَةَ	وَالبَصْرَةِ
11	α.	عِمْرَانِ	عِمْرَانَ
»	6.	διαμένῃ	διαμείνῃ
12	»	أَيْلَةُ	أَيْلَةَ
14	»	ὑπογείου	ὑπογυίου
15	»	56, 2.	58, 2.
17	α.	بُسْتَانُ	بُسْتَانٌ
19	»	أَبَاطِيلُ	أَبَاطِيلَ
»	6.	φιλὴ	φυλὴ
27	»	ὑπερεκπερισοῦ	ὑπερεκπερισσοῦ
»	»	καταρτισμὸν	ἀπαρτισμὸν
43	α.	عَمْرٍ	عَمْرٍو
50	6.	ὤρυγμα	ὄρυγμα
52	σημ.	τὸ ἀμέσως	τὰ ἀμέσως
»	»	ὁδηγίᾳ	ὁδηγίᾳ
53	»	οἷα	οἷα
»	»	αἱ τῶν εἴκοσι	αἱ εἴκοσι
57	α.	τὸν	τὸ
58	6.	زَكَرِيَّا	زَكَرِيَّا
60	»	ἐμορμύρησεν	ἐμορμόρισεν
61	α.	δισάκιον	δισάκκιον
62	6.	προνόμοια	προνόμια
66	α.	15 κτθν.	5 κτθν.
70	6.	ἔδοξεν αὐτῷ	ἔδοξεν ἐμοὶ
71	»	ἐργαστάσιον	ἐργοστάσιον
72	α.	دُخَانُ	دُخَانٌ
»	»	الدَّرَاوَرْدِيَّةُ	الدَّرَاوَرْدِيَّةٌ
75	»	ἠλάτωσε	ἠλάττωσε
76	6.	ἢ ἐπῆλθεν,	ἐπῆλθεν, ἢ
77	»	κυννάμωμον	κιννάμωμον
»	»	ἐπιῤῥ.	ἐπίῤῥ.
81	α.	τόνυσθεὶς	τανυσθεὶς
»	6.	ἠγήσατο	ἡγήσατο
»	»	الذُّمَّةِ	الذِّمَّةِ
82	»	δεσποίνη	δέσποινα
83	α.	ἤπαρ	ἦπαρ
»	6.	θηγάτηρ	θυγάτηρ
85	»	διευθέτησεν	διηυθέτησεν
87	α.	κακεῖσε	κἀκεῖσε
»	»	τύπος	τόπος
88	α.	χειρόμυλλα	χειρόμυλα
»	»	ὄχλησιν	ὄχλησιν
»	»	εὐσμυβίβαστος	εὐσυμβίβαστος
»	»	εὐδιάλακτος	εὐδιάλλακτος
»	6.	ὧδε	ὧδε
«	»	ἑτοιμορρεπῆ	ἑτοιμόῤῥοπον
89	α.	إِزْدَبٌّ	إِزْدَبٌّ
90	»	ὠμοπλᾶται	ὠμοπλάται
97	6.	رَيْحَانَةٌ	رَيْحَانَةٌ
98	α.	رَوْغٌ	رَوْغٌ
101	α.	νήσου	νῆσον
103	»	ἀορίστῳ	ἐνεστῶτι
104	«	πονειδίστοις	ἐπόνειδίστοις
109	6.	Μασ-οῦδι	Μασοῦδι
110	»	أَسْفٌ	أَسْفٌ
113	»	ἐλαττωμάτων	ἐλαττωμάτων

Σελ:	Στήλη	Ἀντὶ	Γράφε.
114	β.	ἐσπέρας	ἑσπέρας
115	α.	ἔνδεσμα	ἕδεσμα
»	β.	ὁμόλογον	ὁμολογον
117	α.	καλουμένην	καλουμένη
»	β.	ἐκπληρεῖ	ἐκπληροῖ
118	α.	ὁμαλὸς	ὁμαλὸς
132	»	ἐνεργ. شِيطَة	ἐνεργ. شَيْطٌ
134	»	صَحَارُ	صَحَارُ

Σελ.	Στήλη	Ἀντὶ	Γράφε.
155	β.	εὐηπόληπτος	εὐυπόληπτός
182	»	غَوْغَاء	غَوْغَاءٌ
189	α.	فُسْقِيَّة	فَسْقِيَّةٌ
190	»	ἐλ-Μαμοῦνε	ἐλ-Μαμοῦν
204	β.	قَنَاطِرُ	قَنَاطِرُ
208	»	ἀπέστειλε	ἐπέστειλε·
224	»	Ὁμμαγιαδῶν	Ὁμαγιαδῶν

κτλ. κτλ.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΑ

Ἐν σελ. 4, ά. ἐν τέλει τοῦ ἄρθρου اذى μετὰ τά: 48, 14. πρόσθες — أَذِيَّة πόνος, κακόν, ὃ ὑφίσταται καὶ πάσχει τις (Τρβ. ἔζιέτι, βάσανος, [τυραννία] ἐνόχλησις). — σ. 5, β′. μετὰ τὰ أَصْل πλ. أُصُول πρόσθ. (Τρβ. οὐσοῦλι, τρόπος τοῦ πράττειν πρᾶος καὶ μεθοδικὸς καὶ τῆς ἀσφαλοῦς ἐπιτυχίας τοῦ ἀεὶ προκειμένου στοχαζόμενος). — σ. 14, β′. μετὰ τό: λαμβανόμενον, πρόσθ. (Τρβ. μπεδέλι, τίμημα διδόμενον πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας). — σ. 19, ά. μετὰ τό: ἀνώφελής, πρόσθ. (Τρβ. μπατάλης). — σ. 25, β′. μετὰ τά: ἐνώπιον αὐτοῦ πρόσθ. بِينَا ἐν ᾧ (χρόνῳ), ὅτε. 155, 14. εἶτα, εὐθύς, ἐφεξῆς· ὑπομένου τοῦ إِذْ σημ. ἰδού. — σ. 26, β′. μετὰ τά: δοθῇ ὡς δῶρον, πρόσθ. (Ἐντεῦθεν Τρβ. τοάφις, ἀστεῖος· καὶ τοαφίτσις) ὁ περιέργων πραγμάτων πωλητής, ἅπερ εἰσὶν ἐπιτήδεια προσενεχθῆναι ὡς δῶρα). — σ. 41, ά. μετὰ τά: ὁ ἐρῶν καὶ ἐρώμενος, πρόσθ. ὁ φιλῶν καὶ ἀντιφιλούμενος. — σ. 57, β′. μετὰ τά: 227, ἔσχ. πρόσθ. — حَوَالَة μεταφορὰ δανείου ἢ χρέους ἀπὸ τοῦ κυρίως δανειστοῦ ἢ ὀφειλέτου ἐπὶ ἄλλον (Τρβ. χαβαλές). — σ. 87, ά. μετὰ τά: φόβος ὑποψία, πρόσθ. (Ἐντεῦθεν Τρβ. ριτζᾶς, παράκλησις, αἴτησις). — σ. 102 ά. ἐν τέλει τοῦ ἄρθρου زَارَ μετὰ τά: 159, 14. πρόσθ. مُزَوِّرٌ (ἐνεργ. Μετχ. II.) παραποιῶν, πλαστογράφος, στρεψοδίκης, (Τρβ. μουζεβίρης). — σ. 123, ά. μετὰ τά: καθεστώς, νόμος, πρόσθ. (Τρβ. στραάτι). — σ. 140, ά. μετὰ τά: ὀρθόν, ἀληθές, πρόσθ. إِصَابَة εὐστοχία, ἐπιτυχία· τὸ συμβῆναί τι οὕτω καλῶς καὶ εὐκαίρως, ὥστε συντελέσαι πρὸς εὐόδωσιν καὶ ἐπιτυχίαν ἑτέρου πράγμ. (Τρβ. ἰσαμπέτι). — σ. 146, ά. μετὰ τό: τύμπανον, πρόσθ. (Τρβ. νδαβοῦλι). — σ. 167, β′. ἐν τέλει τοῦ ἄρθρου عَقَدَ μετὰ τά: 226, 6. πρόσθ. (Ἐντεῦθεν Τρβ. ἀκηνδές, εἶδος σακχαρωτοῦ. — إِعْتِقَاد (ἐνεργ. VIII.) πίστις ζῶσα καὶ ἰσχυρά (Τρβ. ἰσχυρικάτι. — σ. 208, ά. μετὰ τά: ὑπέρμετρος, ἔξοχος, πρόσθ. μεταγενεστ. ὑπερήφανος. — σ. 219, ά. ἐν τέλει τοῦ ἄρθρου لَعْن μετὰ τά: κατηράσατό τινα, μ. αἰτ. πρ. πρόσθ. لَعْنَة ἀρά, κατάρα, (Ἐντεῦθεν κατ' ἀναγραμματισμὸν Τρβ. ναλέτι).